

کتاب نهم

روزشمار انقلاب اسلامی

سند شماره ۱

۹ ژانویه ۱۹۷۸ - ۱۹ دی ۱۳۵۶

خیلی محرمانه

به: وزارت امور خارجه

از: کنسولگری آمریکا، شیراز - ۲ - A

رونوشت: کنسولگری‌های آمریکا، اصفهان و تبریز

موضوع: ناآرامی در دانشگاه جندی شاپور

آشفته‌گی دانشجویی در دانشگاه جندی شاپور در اهواز، نشانی از تظاهرات گسترده و خشونت‌هایی که بعضی اوقات در ناآرامی دانشجویی در دیگر دانشگاه‌های ایران طی سال تحصیلی جاری دیده می‌شود، ندارد. با این وجود تمامی دانشکده‌های این دانشگاه تحت تأثیر تحریم کلاسها قرار گرفته‌اند و تقریباً تمامی دانشجویان از حضور در جلسات امتحانی خودداری کرده‌اند. این کار دانشگاه را به آن حد از گیسختگی رسانده که بسیاری تصور می‌کنند کل ترم تحصیلی کاملاً منحل خواهد شد.

آشفته‌گی دانشجویی عمدتاً مربوط به تغییر سیستم دانشگاه از نیم سال به ربع سال می‌باشد. با این وجود یکی از منابع اظهار می‌دارد که این فقط آسان‌ترین موضوع قابل دسترس می‌باشد. اگرچه به نظر می‌رسد آشفته‌گی‌های جندی شاپور نسبت به سایر اماکن تحصیلی ایران تحت کنترل بیشتری باشد. اما در اهواز نیز همان نوع ناراحتی که به درستی تعریف نشده و بخش اصلی ناآرامی‌ها در سایر اماکن بوده است، وجود دارد. بنابراین غالباً این طور به نظر می‌رسد که دانشجویان فقط برای اینکه تظاهرات کرده باشند تظاهرات می‌کنند، اما بروز ناگهانی و مزمز فعالیت‌هایی از این نوع به طور قریب به یقین مؤید نارضایتی عمیقی در بین دانشجویان دانشگاه‌های ایران می‌باشد.

تامست

سند شماره ۲

۲۲ ژانویه ۱۹۷۸ - ۲ بهمن ۱۳۵۶

محرمانه

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

از: کنسولگری آمریکا، تبریز - ۰۰۰۴

رونوشت: کنسولگری‌های آمریکا در اصفهان و شیراز و سفارت آمریکا در تهران

موضوع: تظاهرات در تبریز

۱- خلاصه. در ۱۴ ژانویه یک تظاهرات دانشجویی در دانشگاه آذربادگان تبریز منجر به خسارت دیدن ساختمانها و وسایل نقلیه در محوطه دانشگاه شد و در همان روز بازار تبریز به دلیل اعتراضات ضددولتی تعطیل شد. در ۱۷ ژانویه به طرفداری از دولت یک راهپیمایی بزرگ در پاسخ به وقایع فوق‌الذکر در تبریز برگزار شد. پایان خلاصه.

۲- در ۱۴ ژانویه به هنگام برگزاری انتخابات نهایی نیم سال تحصیلی، دانشگاه آذربادگان شاهد یکی دیگر از تظاهرات پراکنده و اعتراض‌آمیز اخیر خود بود. ادعا می‌شود این اقدام که در حمایت از تظاهرات قبلی در مرکز مذهبی قم و بازار تهران صورت گرفته منجر به وارد

شدن خسارت به چندین ساختمان دانشگاه و همچنین وسایل پارک شده در محوطه دانشگاه گردید. یک شاهد عینی ادعا کرد که تقریباً ۵۰ دانشجو در این اعتراض شرکت داشتند و به تعداد دو برابر آنها پلیس برای متوقف کردنشان حاضر شده بودند.

۳- بار دیگر در همان روز ایضاً ادعا می‌شود که نشانه اعتراض به اقدامات دولت در قم، تظاهرات و برخوردهایی در مرکز منطقه بازار به شدت محافظه‌کار تبریز به وقوع پیوست. دستور داده شد که بازار در آن روز بسته شود و بعضی از مغازه‌ها نیز تعطیل مانده‌اند. اهداف خاص تظاهرکنندگان بازار، شعب محلی بانک صادرات و بانک بازرگانی بود که در مورد هر دو بانک این شایعه گسترده وجود دارد که تحت کنترل پیروان مسلک بهائیت می‌باشند.

۴- روز ۱۷ ژانویه شاهد پاسخ دولت محلی به وقایع فوق‌الذکر بود. این کار با برگزاری یک راهپیمایی بزرگ به منظور نشان دادن حمایت تبریز از رژیم صورت گرفت. دستور داده شده بود که تمام مدارس، ادارات دولتی و کارخانه‌های استانی در منطقه بسته شوند و به محصلین، معلمان، کارمندان دولت و کارگران کارخانجات فرمان داده شده تا در مقابل ساختمان استانداری تجمع نمایند. سخنرانی‌ها توسط نمایندگان گروه‌های کارگری و حرفه‌ای مختلف (منجمله روحانیت) و برای جمعیتی ایراد می‌شد که برآورد رسمی تعداد آنها برابر ۵۰۰۰۰ نفر می‌باشند. با توجه به اینکه به جمعیت دانش‌آموزان و کارگران دستور شرکت داده شده بود، به نظر نمی‌رسد این رقم درست نباشد.

سند شماره ۳

خیلی محرمانه
از: دیوید مک‌گافی کنسول آمریکا، اصفهان
موضوع: یادداشتهایی از یک سفر منطقه‌ای: اصفهان - کرمانشاه - ایلام - اصفهان
۱- واکنش‌های تظاهرات و کشتارهای قم

به هنگام این مسافرت منطقه‌ای که از ۱۹ تا ۲۱ ژانویه طول کشید متوجه برافراشته شدن پرچم‌های سیاه بر سر بازارهای شهرهای درود و بروجرد در استان لرستان و تویسرکان و مهاوان (احتمالاً نهاوند - م) در استان همدان شدم. اهالی این شهرها به من گفتند که پرچم‌ها علامت «شهادی» که در قم مرده‌اند» می‌باشند اما افزودند که بازارهایشان بسته نیستند و در شهرشان تظاهراتی بپا نشده است. پرچم‌ها «بنا به اصرار ملاحا» نصب شده‌اند. در هر چهار شهر فعالیت بازار معمولی به نظر می‌رسید. (در اصفهان پرچم‌ها هنوز برافراشته‌اند و بازارها تازه شروع به باز شدن می‌کنند و تاکنون تعداد زیادی تظاهرات کوچک برپا شده و علاوه بر این آتش‌افروزی و شیشه شکستن‌های مختصری حادث شده است). آمریکایی‌های مقیم کرمانشاه گزارش می‌دهند که در هفته گذشته چندین پرچم سیاه در بازار وجود داشته است اما هیچ مغازه‌ای بسته نبود و هیچ تظاهراتی انجام نشد و هیچ عمل ناخوشایندی نسبت به آمریکایی‌ها

صورت نگرفت. ایرانیان شهر تکذیب می‌کنند که پرچمهای سیاه به دلیل کشتارهای قم نصب شده باشد و اظهار می‌دارند که آمریکاییها بایستی پرچمهای سیاهی را دیده باشند که به مناسبت‌های خصوصی مانند فوت اقوام نصب شده‌اند. در شهر پیشکوه در استان ایلام نه تنها هیچ پرچم سیاهی وجود نداشته است بلکه کردهای محلی اظهار کردند که هیچ اطلاعی در مورد حوادث قم ندارند.

۲- آب و هوا

شمال استان اصفهان زیر پوشش چهار اینچی برف قرار دارد اما کشاورزان محلی مشتاقانه در انتظار برف بیشتری هستند. آنها اظهار می‌دارند که شهرها و زمینهای کم ارتفاع، آب مورد نیاز خود را از سدهای پر شده به دست می‌آورند، اما آنها به بارش برف متکی هستند و تاکنون به اندازه‌ای که برای فصل بعد کشت کافی باشد برف نیامده است. آنها از اینکه تهران اکثر برف امسال را به خود اختصاص داده و دولت متوجه وضع خراب آنها نمی‌باشد شکایت داشتند، زیرا دولت اخبار خود را از شهرهایی کسب می‌کند که توسط سدها تأمین می‌شوند. شکایات و نگرانیهای مشابهی نیز در استانهای لرستان، همدان و کرمانشاهان به گوش می‌رسید و نشان می‌دهد که این استانها نیز برف کمی داشتند یا هنوز برف نباریده است. در عوض بارانهای یکنواختی دارند که ذخیره علوفه آنها را خراب می‌کند. آنها از این ترس دارند که سال بعدی را پیش رو داشته باشند.

۳- شرکت بین‌المللی بل هلیکوپتر

کارمندان کرمانشاهی بل هلیکوپتر در مورد آنچه که آنها اقدامات استبدادی و زورگویانه و تحکم‌آمیز مدیریت بل هلیکوپتر می‌خوانند بسیار ناراحت هستند. به عنوان مثال چندین نفر، اخراج و بیرون کردن اجباری یکی از کارمندان را ذکر می‌کنند که بنا به گزارش به دلیل «ظن» مدیریت بل هلیکوپتر در مورد استفاده وی از مواد مخدر می‌باشد. سایر کارمندان معتقدند که او بی‌گناه است (اگرچه استفاده گسترده از حشیش را تأیید می‌کنند) و نسبت به این موضوع مظنون هستند که بل هلیکوپتر فقط به منظور ترساندن سایرین، این کارمند را به عنوان مظنون به طور تصادفی انتخاب کرده است. آنها با تذکر در مورد عدم استخدام این فرد در آینده، اظهار داشتند که این نوع برخوردی است که بل هلیکوپتر با کارمندان انجام می‌دهد. (مدیریت بل هلیکوپتر تأیید می‌کند که این فرد فقط بر مبنای مظنون بودن اخراج شده است اما وی را بی‌گناه نمی‌داند و اظهار می‌دارد که اخراج وی بهتر از دستگیری بعدی توسط ایرانیان است.) تعدادی از کارمندان خواستار بازدیدهای مرتب کارمندان کنسولگری شدند و اظهار داشتند که بل هلیکوپتر به منظور تجدید پاسپورت‌هایشان و اموری نظیر آن، فرصت مسافرتی نمی‌دهد.

۴- چادر نشینی و تولید گوشت

در این مسافرت برای یکی از بازدیدکنندگان برجسته یک «چادر سیاه» که مخصوص چادر نشینان کرد است خریداری کردم. خانواده‌ای که آن را فروختند اظهار می‌داشتند که علت

فروش چادر توسط آنها این است که دیگر نمی‌توانند پاسخگوی دستمزدهای بالایی باشند که توسط چوپانان جوان درخواست می‌شود، زیرا کارخانه‌ها برای به کارگیری این افراد رقابت می‌کنند. بنابراین آنها اکثر دامهای خود را ذبح کرده‌اند و به مرغداری مشغول شده‌اند. وی یادآور شد که بسیاری از دوستانش نیز همین کار را می‌کنند و تجربیات دولت ایران در مورد آغل‌های بزرگ برای دامها در روستاهای مخصوص اسکان چادرنشینان شکست خورده است. وی معتقد است که تعداد گوسفندان موجود در ایران به سرعت و به طور پیوسته کاهش می‌یابد و پیش‌بینی کرد که کمبود گوشت در ایران افزایش یابد. وی معتقد است که با تشویق دولت ایران و سیاست قیمت‌گذاری آزاد، چادرنشینان همچنان قادر خواهند بود احتیاجات گوشتی کشور را تأمین نمایند. اما عدم تشویق دولت به علاوه رقابت دستمزدها در شهر موجب نابودی این فرهنگ و بهترین امید ایران برای خودکفایی از نظر تأمین گوشت می‌گردد.

گیرندگان: سفارت: قسمت سیاسی: جی. استمپل
کنسولگری: سی. جی. ال. گوئلز
کشاورزی: پی. فری

کنسولگری تبریز
کنسولگری شیراز

مک‌گافی

سند شماره ۴*

سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان ۲۴ ژانویه ۱۹۷۸ - ۴ بهمن ۱۳۵۶
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۹۶۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن. دی. سی
مراجع: (A) تهران ۰۵۴۸ (B) تهران ۰۴۸۹ (C) تهران ۰۶۶۵ (D) ۷۷ تهران ۱۲۴ - A

موضوع: مذهب و سیاست؛ قم و عواقبش

خلاصه: آشوبهای مذهبی در طول آخر هفته یعنی ۱۵ - ۱۴ ژانویه گسترده‌گی پیدا کرد. مصاحبه آقای شریعتمداری با سه خبرنگار خارجی به صورت بارز و بی‌سابقه‌ای تکذیب عمومی اظهارات و بیانیه‌های دولتی بود. به عنوان ماحصل رویدادهای قم می‌توان گفت، حرکت سازمان یافته مذهبیون، پرقدرت‌ترین جنبش آنان در مقابل دولت از سال ۱۹۶۳ تاکنون بوده است. مسلمانان به طور کلی اتحاد کاملی ندارند، اما این طور به نظر می‌رسد که دولت ایران به میزان زیادی برای مقابله از خود عدم اطمینان نشان می‌دهد. پایان خلاصه.

۱- توضیحاتی که ذیلاً خواهید دید شرح وقایعی است که از تماسهایی با ایرانیان نزدیک به رهبران مذهبی و از دو خبرنگاری که با آقای شریعتمداری یا با سایر رهبران مذهبی - مصاحبه کرده‌اند؛ برداشت شده است. ارزیابی و تشخیص سفارت از وقایع مهم و پرمعنی قم و نیز

عواقب آن در پاراگرافهای ۶ تا ۹ آمده است.

۲- اخبار کاملی که به دست ما رسیده است حکایت از آن دارد که در ۱۵ - ۱۴ ژانویه تظاهرات وسیع مذهبی در مشهد، آبادان، اهواز، دزفول، خرمشهر، شوشتر، زنجان و شاید شهرهای دیگر دیده شده است. بازار اهواز به مدت ۲ روز بسته بود و همچنین گزارش گردید که ۵۰ شهروند اهوازی به علت شرکت در تظاهرات به زور از محل سکونت خود در اهواز به قم تبعید شده‌اند.

شایعات تأیید نشده حاکی از این است که تعدادی از مردم در آبادان کشته شده‌اند و نیز در نقاط دیگر هم تعدادی مجروح وجود داشته است. شایعه تأیید نشده‌ای در تهران حاکی از آن است که سه نفر از مردم به دنبال مجروح شدن در دانشگاه صنعتی آریامهر کشته شده‌اند (۱۱ و ۱۲ ژانویه). به نظر می‌رسد بسیاری از ایرانیان گزارشات مربوط به وقایع مذهبی مندرج در روزنامه‌ها را باور نمی‌نمایند (مراجع A و C) و اعمال ضدتظاهرات را ملهم از دولت تلقی می‌کنند.

۳- خبرنگارانی که با آیت‌الله شریعتمداری مصاحبه کرده‌اند تحت تأثیر صمیمیت او قرار گرفته‌اند. آیت‌الله مایل به مصاحبه برای انتشار در روزنامه نبود ولی نهایتاً قانع شده اگر اظهار نظر ایشان با نامشان همراه نباشد برای مردم کمتر معنا خواهد داشت. شریعتمداری مستمراً تأکید می‌کرد که مایل نیست در کشمکشها با مقامات دولتی درگیر شود. او گفت که او دستور نداده بود بازارهای کشور بسته شوند و وی رهبران مذهبی در شهرها را تشویق کرده است که خودشان تصمیم بگیرند که مراسم یادبود آنهایی که در قم کشته شده‌اند را برگزار نمایند. به هر حال بیانیه‌های شریعتمداری که در واشنگتن پست هم آمده است (۲۰ ژانویه) به عنوان یک مبارزه مستقیم با دولت ایران که در تظاهرات اخیر به طور مسلحانه رویاروی مردم قم ایستاده است تلقی می‌شود.

۴- احترامی که از جانب سایر رهبران مذهبی (یا افراد روحانی که در حوزه علمیه شهر قم کار می‌کنند) که در طول مصاحبه حضور داشتند، نسبت به شریعتمداری واضح و آشکار بود. رهبران مذهبی همگی توافق داشتند که پلیس بیش از حد لزوم خشونت به خرج داده و تیراندازیش به سوی مردم کاملاً بدون انگیزه بوده است.

آیت‌الله سئالی مطرح کرد: (که البته توسط مخبرین گزارش نشده است) چرا پلیس از گاز اشک‌آور و یا از شیلنگ آب‌پاش برای متفرق کردن مردم استفاده نکرد؟ شریعتمداری و همقطاران‌ش گفتند که جمعیت اصلی حدود ۵۰۰۰ نفر بوده‌اند. او گفت چیزی حدود ۳۰ نفر به طور پراکنده وقتی تیراندازی شروع شد، کشته شده‌اند و بعداً تعداد بیشتری کشته شده‌اند که کل آمار کشته‌شدگان وقایع اخیر را به هفتاد نفر می‌رساند. (نظریه: گزارشاتی که سفارت راجع به خبرگزاری پارس دریافت کرده است حاکی از این امر دانست که خبرگزاری بعد از اولین خبرها، آمار کشته‌شدگان را ۷۶ نفر دریافت کرده است که این رقم به دستور دولت ایران منتشر

نشده است. به قضاوت ما رقم صحیح و درست تر همان آماری است که توسط خبرچینهای مخالفین گزارش شده که ادعا می کنند برای ۱۴ نفر از کشته شدگان به طور رسمی گواهی فوت صادر شده است. (صورت مذاکرات جداگانه). این خبر اخیر از گزارشهای قابل اطمینانی بوده که سفارت به تازگی دریافت کرده است.

۵- در ادامه بحث با خبرنگاران خارجی، شریعتمداری همچنین عنوان کرده است که مساجد و مدارس علوم دینی اهواز به مدت پنج روز بسته بوده اند و این بدین علت است که در آنجا روحانیون در جلوی تظاهرکنندگان بوده اند. شریعتمداری و همقطاران او چنین وانمود می کردند که در اکثر شهرهای بزرگ و کوچک رابطینی دارند. دو نفر از روحانیونی که به تازگی از استان خوزستان برگشته اند، از فعالیتهای خود برای سازماندهی در آنجا سخن گفتند. برداشت خبرنگاران این بود که شریعتمداری به عنوان یکی از هشت رهبر بزرگ مذهبی ایران و یا احتمالاً بزرگترین و بهترین آنها توصیف کرده اند. بعد از زندانی شدن آیت الله طالقانی و نیز تبعید تنی چند از رهبران مذهبی در پاییز امسال، در واقع شریعتمداری بهترین رهبر مذهبی ایران قلمداد می شود. یک منبع اشاره کرد که در شهر مشهد که یکی از چند شهر عمده مذهبی ایران است هیچ آیت اللهی وجود ندارد. بر طبق پرونده های سفارت، آیت الله شریعتمداری را از سالیان پیش به عنوان یک متفکر پیشرو (به معنی مذهبی آن) و کسی که قویاً و به صورت جدی در مورد اصلاح طلبان اسلامی اواخر قرن نوزدهم مطالعه نموده است، می شناسند. خبرنگاران خارجی توسط افرادی که در حسینیه ارشاد مقام بالا و ارشد و سابقه داری دارند به آیت الله معرفی شده اند. حسینیه مرکزی است مذهبی که با شریعتمداری و دیگر آیت الله ها تماس دارد.

۶- تحلیل سفارت: از نقطه نظر سیاسی جالبترین قسمت مصاحبه شریعتمداری آن است که او اشاره به پوشش و حجاب زنان می کند و آن را مربوط به خودشان می داند، و نیز عنوان می کند که اسلام مخالف اصلاحات ارضی نیست و اگر مخالفتی است مربوط به روش اجرایی آن است که دولت عناصر خاصی را برای انقلاب شاه و مردم در نظر گرفته است. دو نفر از واسطه های محلی ما که به امور و جریانات مذهبی آشنا هستند اعتقاد دارند اگر شریعتمداری بتواند از این موقعیت که در حال حاضر دارد به عنوان محور اصلی گردهمایی مخالفین مذهبی استفاده کند می تواند جهت حرکت نهضت را به دست کسانی بدهد که تا به حال از مخالفت های سیاسی دور بوده و به مذهب ارتجاعی هم علاقه ندارند و اعضاء طبقه متوسط ایران هستند.

۷- در ماههای آتی سفارت سعی خواهد داشت که بر روی وظیفه ذاتاً دشوار یادگیری بیشتر درباره عناصر دینی جنبش مخالفین منجمله عقایدی که در حال حاضر هم مترقیون و هم مرتجعین آنها را باور دارند کار کند. به هر حال آنچه که واقعه قم و عواقب آن انجام داده این بوده که مخالفت دینی را به جایگاه نمایان و برجسته تری در بین کسانی که تا این جا از اعطای آزادیهای اخیر نفع برده اند کشانده است. پیروزیهای آیت الله ها و ملاها در ایجاد تجمعاتی مثل

وقایع قم تحسین برانگیز است. هر چند برای آنها مشکل خواهد بود که در غیاب رویدادهای تبلورساز (تحقق بخش) دیگر، صرفاً برای مقاصد سیاسی، تظاهرات فوری برپا کنند. (تظاهرات قم به دنبال درج مقاله‌ای در روزنامه اطلاعات شروع شد که در آن مقاله به رهبر دینی و تبعیدی ایرانیان، خمینی، به شدت حملاتی شده بود.) برای مثال در این مورد تردید وجود دارد که آیا در آینده نزدیک بتواند جهت حمایت از یک قانون یا برای تظاهرات به نفع اصلاح قانون اساسی بسیج شوند. به هر حال ترکیب و آمیزش بالقوه سیاست و دین چیزی است که شاه و دولت ایران را از خطر دخالت روحانیت در سیاست آگاه کرده است.

۸- به نظر می‌رسد نخستین علایم حاکی از آن است که دولت ایران قادر نبوده است طبقه متوسط ایرانی را با این شعار که: تظاهرات مذهبی قم تلاش نومیدانه مرتجعین بوده است، به طرف خود جلب کرده و آنها را به نفع خود بسیج نماید. با این وجود هستند کارگران، روستاییان، کسبه، کارمندان دولت، دانش‌آموزان و بعضی از روشنفکرانی که بنا به حس وظیفه‌شناسی به نفع دولت ایران تظاهرات کنند. ولی حتی این امر هم باعث نشده که طبقه متوسط ایرانی به دولت نزدیک شود. البته خطر بالقوه این است که امکان دارد دولت کنترل خود را روی عوامل مذهبی خود از دست بدهد. در ظرف ۱۵ سال اخیر سیاستهای ایران ذاتاً به سویی هدایت شده‌اند که رهبران مذهبی که خواستار تغییرات اساسی هستند کاملاً از غیرمذهبیونی که طرفدار مدرنیته شدن ایران هستند، دور نگاه داشته شوند، چرا که نوع این برخورد مسلماً خطرناک خواهد بود و به این جهت باید حتماً از آن احتراز شود.

۹- بنابر آنچه گذشت، آمریکا و سایر دول خارجی خود را مستقیم و یا غیرمستقیم در حمله به دولت ایران دخالت نداده‌اند. تمایل تنفر از بیگانه به طرز عمیقی در مسلمین اصلاح‌طلب دیده می‌شود. به هر حال، مشکل بتوان پیش‌بینی کرد که وضع موجود تا چه حد قابل دوام است، مگر این که زمانی برسد که آیت‌الله‌های مترقی قادر به اعمال نفوذ باشند، و این نفوذ را به طرز دقیق و اکید روی مقلدین خود (از طریق وضع مقررات سخت) پیاده کنند. و این مسئله به خاطر تجارب گذشته محتمل به نظر می‌رسد، خصوصاً اگر این وسط مارکسیست‌های اسلامی آب را گل‌آلود کنند.

سولیوان

سند شماره ۵

۲۵ ژانویه ۱۹۷۸ - ۵ بهمن ۱۳۵۶

خیلی محرمانه

به: وزارت امور خارجه

از: کنسولگری آمریکا، شیراز، ۴ - A

رونوشت: کنسولگریهای آمریکا در تبریز و اصفهان

موضوع: تظاهرات در استان خوزستان

در ۱۸ ژانویه چندین تظاهرات عظیم به طرفداری از دولت توسط شعبه خوزستانی حزب رستاخیز در اهواز، آبادان و خرمشهر سازماندهی شد، گردهمایی اهواز تاکنون بزرگ‌ترین

راهپیمایی بوده است و تخمین رسمی شرکت کنندگان برابر ۹۰۰۰۰ نفر می‌باشد (منابع خصوصی که کارمند گزارشگر با آنها تماس گرفته نیز عموماً با این رقم موافقت). شرکت کنندگان در تظاهرات آبادان و خرمشهر به ترتیب برابر ۶۵ و ۴۵ هزار نفر بود. هدف عنوان شده برای برپایی تظاهرات «محکوم کردن توطئه‌های عوامل امپریالیسم و تأیید بر یکپارچگی ملت ایران» می‌باشد. هر یک از این راهپیماییها با هماهنگی بسیار برپا شده بود و در آنها دانش‌آموزان سرودهای میهن پرستانه می‌خواندند و سخنرانان به نمایندگی از اقشار مختلف مردم به ذکر و تحسین فواید انقلاب شاه و مردم می‌پرداختند. بنا به گفته چند تن از منابع، این جمعیت بزرگ (حداقل در اهواز) بیشتر در نتیجه فشار اعمال شده بر کارخانجات و مؤسسات داخل و خارج شهر مبنی بر فرستادن کارمندان و اعضای خود برای شرکت در تظاهرات، گرد آمده بود تا اینکه به خاطر حمایت واقعی تظاهرکنندگان از رژیم باشد. یک شرکت معتبر (شرکت خدمات نفتی) بخشنامه‌ای صادر کرد که به موجب آن کلیه کارکنان ایرانی به منظور شرکت در راهپیمایی از کار معاف شده بودند. همسر آمریکایی یک مرد ایرانی گزارش می‌دهد که برای شرکت وی در این راهپیمایی فشار زیادی اعمال شده بود.

در روزهای قبل از این تظاهرات عناصر ناراضی نیز در اهواز فعال بودند. چندین تظاهرات که ظاهراً ماهیت خودجوشی داشتند در شهر به وقوع پیوست. در یک مورد گروهی از تظاهرکنندگان در حالیکه شعارهایی علیه شاه می‌دادند در طول بازار راهپیمایی کردند. در یک مورد دیگر گروهی از معترضین پس از استماع یک سخنرانی ضددولتی از مسجد حسینی خارج شده و به یک خودروی پلیس حمله کردند. این مسجد که بزرگ‌ترین مسجد اهواز است متعاقباً بسته می‌شود. چندین روز پس از برپایی راهپیمایی حزب رستاخیز و هنگامی که کارمند گزارشگر از شهر بازدید می‌کرد گروههای گشتی پلیس به نحو گسترده‌ای در محله‌های پایین شهر اهواز حضور داشتند که حاکی از نگرانی مسئولین از احتمال فعالیتهای بیشتر ناراضیان بود.

نظریه:

ظاهراً راهپیمایی‌های طرفداری از دولت در خوزستان دارای همان ماهیت تلاشهای دولت در سایر نقاط است و به منظور تحریک حمایت مردم از سلطنت و محکوم کردن فعالیتهای «ضد مملکتی» توسط گروههای ناراضی می‌باشد. واضح است که دولت امیدوار است تا با برپایی این تظاهرات ندای مخالفین را که طی شش ماهه اخیر در نتیجه اعطای آزادیهای بیشتر بروز کرده است، خفه کند.

به هر حال فشار آشکاری که بر روی سازمانها و مؤسسات مختلف برای وادار کردن کارکنانشان به شرکت در راهپیماییها اعمال می‌شود بیانگر این نکته است که دولت نیز خود در مورد میزان طرفداری توده‌ها از رژیم در شک و تردید است.

فعالتهای مخالفین نیز نامنظم می‌باشد. در عین حالی که چنین فعالیتهایی دارای یکپارچگی

ظاهری می‌باشد و به خوبی نشان می‌دهد که احساسات ضد رژیم در خوزستان زنده است، با این وجود مشخص نیست به استثناء مخالفت با دولت، بین گروهی که در خارج مسجد حسینی به خودروی پلیس حمله کردند و کسانی که در تظاهرات بازار شرکت کردند، چه وجه مشترک دیگری وجود داشته است.

حدس زده می‌شود که گروه اول بیانگر نظریات محافظه‌کاران در اهواز باشند اما یکی از تجاری که معمولاً آگاهی خوبی در مورد مسایل دارد گزارش می‌دهد که اکثر افراد گروه دوم از جمع دانشجویان بوده‌اند و بنابراین احتمال دارد که دارای عقاید چپ‌گرایانه باشند.

تامست

سند شماره ۶

۱۲ فوریه ۱۹۷۸ - ۲۳ بهمن ۱۳۵۶

محرمانه

به: وزارت امور خارجه آمریکا، واشنگتن دی. سی.

از: جان استمپل

کنث ای. هاس، مسئول بخش سیاسی سفارت آمریکا

حاضران: جان استمپل

تورج ناصری، استاد دانشکده فنی آریامهر

تاریخ و مکان: ۱۲ فوریه ۱۹۷۸ - رستوران تیفانی

موضوع: تظاهرات دانشجویان، تحولات ایران، ناآرامی در طبقه متوسط جامعه

شرح حال:

استاد ناصری شخصی بسیار صریح‌اللهجه و استاد مهندسی سازه در دانشکده فنی آریامهر است. او که متأهل است و یک فرزند دارد از خانواده‌ی ناصری‌های اصفهان است (هیچ نسبتی با رئیس ساواک ندارد). خانواده‌ی او روابط نزدیکی با مقامات مملکتی دارد و شخصاً با چنان اطمینانی در مورد برخی مسایل مربوط به دربار و دولت صحبت می‌کند که گویی اطلاعات خود را از منبع بسیار موثقی به دست آورده است. دکتر احمد مینایی، دبیر کل RCD، یکی از بستگان نزدیک آقای ناصری است. ناصری شخصی است که درباره مسایل اجتماعی و جایگاه خود در جامعه بسیار می‌اندیشد. او هشت سال در انگلستان تحصیل کرده و مدرک دکترای مهندسی عمران دارد. برادرش که هم اینک در آمریکا تحصیل می‌کند از دوستان صمیمی کارمند سابق سفارت، متیو وارد است.

حقوق بشر و ناراضیان:

ناصری گفت که دانشجویان از سیاست دولت ایران برای گشایش فضای سیاسی و اجازه برپایی تظاهرات برای ابراز و تحمیل عقاید سیاسی خود سود جستند. او با بسیاری از همکاران دانشگاهی‌اش که معتقدند دانشجویان به حق از مسایل آموزشی و اداری شکایت

دارند، مخالف است و می‌گوید هر چند مشکلات آموزشی و اداری را نباید کتمان کرد ولی تظاهراتی که ظرف شش ماه گذشته در دانشکده فنی آریامهر صورت گرفته است تقریباً به کلی به مسایل سیاسی مربوط بوده- یعنی آزادی سخن و تمایل به داشتن فعالیت‌های سیاسی بیشتر. ناصری شاهد بسیاری از تظاهرات دانشجویان در دانشکده فنی آریامهر در سال جاری بوده و معتقد است که پلیس در برخورد با تظاهرکنندگان خویشتنداری بیشتری نسبت به سال گذشته از خود نشان می‌دهد هر چند فعالیت‌های سال جاری بیشتر از سال گذشته بوده است. هنوز هم پلیس برای آرام کردن وضعیت به داخل دانشگاه می‌ریزد ولی معمولاً تا زمانی که تحریکی انجام نشود وارد عمل نمی‌شود و کلاً با خشونت کمتری با دانشجویان برخورد می‌کند. دانشکده فعلاً به خاطر فصل برگزاری امتحانات، که دارد به پایان می‌رسد، آرام است.

ناصری گفت که دانشکده فنی آریامهر از همان اول رهبری تظاهرات دانشجویی را به دست داشت. سالهاست که بهترین دانش‌آموزان ایرانی رشته مهندسی را انتخاب می‌کنند، و اکثر آنها حتی خیلی بیشتر از دانشجویان رشته علوم اجتماعی در دانشگاه‌های دیگر ایران مطالب سیاسی می‌خوانند. او با خنده می‌گوید شاید دانشجویان باهوش ایرانی از خواندن مطالب ریاضی درس‌های مهندسی حوصله‌شان سر رفته است و دنبال راه دیگری می‌گردند تا در اوقات فراغتشان ابراز وجود کنند. او می‌گوید که رشته‌های مهندسی دانش‌آموزان بسیار باهوش را به خوب جذب کرده است، زیرا راه پیشرفت آنها در این رشته‌ها بازرتر است.

ناصری از سیاست‌های حقوق بشر رییس جمهور کارتر حمایت کرد و گفت که هر چند بسیاری از همکارانش از ملایم‌تر شدن لحن دولت کارتر قدری سرخورده شده‌اند ولی به نظر او این کار برای گذاشتن تأثیر سیاسی بیشتر ضروری است. ناصری معتقد بود که سیاست حقوق بشر آمریکا تا بحال خیلی خوب بوده است- یعنی آوردن فشار ولی نه به اندازه‌ای که ایجاد واکنش کند. (توضیح: ناصری در مقام یک استاد دانشگاه نظرات بسیار پخته‌تری درباره مسئله کمونیسم در ایران نسبت به دیگر استادانی داشت که تا به حال استمپل با آنها صحبت کرده است.)

پیشرفت و توسعه در ایران:

ناصری معتقد بود که پیشرفت و توسعه در ایران با چنان شتابی رخ داده است که طبقه متوسط و مدرنیست‌های نوظهور دارند حس هویت ملی خود را از دست می‌دهند. او گفت که حرص ثروت‌اندوزی به ارزش اصلی جامعه تبدیل شده که نگرانی از آینده مملکت نیز با آن همراه است. از نظر او پدیده‌ای که شماری از مسئولان سرویس خارجی آمریکا خاطرنشان کرده‌اند کاملاً درست است: ایرانی‌های موفق به دنبال یک راه فرار هستند- یعنی گرین‌کارت آمریکا- تا در صورت وخیم شدن اوضاع، بتوانند از کشور بگریزند. ناصری گفت که بسیاری از دوستانش به او توصیه کرده‌اند که تدریس در دانشگاه را رها کند و به دنبال «پول» باشد. او

افزود که بسیاری، اگر نگوییم اکثر، استادان دانشگاه فقط تماس خود را با دانشگاه حفظ کرده‌اند تا بتوانند بهتر به سایر فعالیت‌های سودآور خود مشغول شوند.

ناصری برای روشن کردن آنچه ضعف اصلی پیشرفت جاری در ایران می‌داند، صحبت‌هایی را که اخیراً با یک استاد مدعو چینی داشت برایمان بازگو کرد. استاد چینی به ناصری گفته بود که ایران ترجیح می‌دهد ماشین‌آلات را از خارج کشور وارد کند زیرا این ماشین‌آلات بازده بیشتری دارند، ولی در چین ارجحیت به ساختن ماشین‌آلات در داخل کشور داده می‌شود حتی اگر ۲۰ درصد بازده داشته باشند. استاد چینی گفته بود که چین می‌تواند ظرف پنج سال ماشین‌هایی بسازد که بین ۸۰ تا ۹۰ درصد بازدهی دارند ولی ایران هنوز به تکنولوژی خارجی وابسته خواهد بود. ناصری معتقد بود که ایران پیشرفت و توسعه‌ی اقتصادی سریع را به پرورش توانایی‌ها در داخل ترجیح می‌دهد. او گفت که چنین تصمیماتی را عده اندکی اتخاذ می‌کنند، و این مسایل در درون «یک نظام سیاسی یا غیر آن» بحث نمی‌شود. او بدون ذکر نام شرکت‌ها، گفت که چند شرکت عمرانی ایرانی هستند که مدیرانشان از مهندسی چیزی نمی‌دانند. یک چنین چیزی در کشورهای توسعه‌یافته امکان ندارد. مهندسان ایرانی که دست به تأسیس شرکت‌های عمرانی می‌زنند نمی‌توانند قراردادی به دست آورند، بلکه در ایران چیزی که مهم است، پارتی‌بازی است، و توانایی‌های فنی در درجه دوم اهمیت قرار می‌گیرد. شرکت‌های عمرانی در ایران صرفاً نقش پیمانکار شرکت‌های عمرانی غیر ایرانی را ایفا می‌کنند. بعد از ۱۵ سال سابقه‌ی سدسازی، هر کسی فکر می‌کند که ایران باید صادرکننده تکنولوژی سدسازی و توانایی‌های عمرانی به کشورهای دیگر باشد، ولی هنوز شرکت‌های ایرانی متکی به مهندسان خارجی هستند.

او بزرگترین مشکل ایران را اینگونه خلاصه کرد: در ایران، تکنسین‌های باکفایت مورد اعتماد نیستند، و آنهایی هم که مورد اعتمادند کفایت ندارند. تا وقتی مملکت پول دارد شاید هیچ مشکلی پیش نیاید، ولی وقتی پول تمام شد چه باید کرد؟

نگرانی طبقه متوسط جامعه:

سیاست‌های توسعه که در بالا ذکر شد به همراه افزایش نفوذ مذهب و خصومت با رژیم بخش عظیمی از طبقه متوسط جامعه را به شدت نگران ساخته است. بسیاری از آنها، هر چند بروز نمی‌دهند، ولی احساس می‌کنند که شورش‌های قم و ابراز احساسات مذهبی در سرتاسر کشور به معنای این است که جناح راست مرتجع نهایتاً قدرت را در مملکت به دست خواهد گرفت، که نتیجه‌ی آن یا به راه افتادن حمام خون برای طبقه متوسط (مانند عراق ۱۹۵۸) و یا از بین رفتن فرصت‌های اقتصادی خواهد بود. تعدادی از دوستان ناصری می‌گویند از آنجا که مردم به دلیل بی‌حجاب بودن همسرانشان در خیابان به آنها ایراد گرفته‌اند، مطمئن شده‌اند که آخر و عاقبت کشور همین خواهد شد. البته این مسئله‌ی بسیار مهمی نیست، ولی این احساس

را تقویت می‌کند که قرن هشتم [صدر اسلام] چندان دور نیست - مملکت دارد به عقب بر می‌گردد. استمپل و هاس

سند شماره ۷

۱۵ فوریه ۱۹۷۸ - ۲۶ بهمن ۱۳۵۶

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر اعلام نمود که وی برای شرکت در جلسات کمیسیون مشترک در بیستم فوریه در واشنگتن، تهران را ترک خواهد نمود. وی همچنین اشاره نمود که سفر اخیر او به مناطق جنوبی ایران بسیار آموزنده بوده است.

صنعت نفت وی را بسیار تحت تأثیر قرار داده و عملیات نیروی دریایی ایران نیز تأثیرپذیری بالقوه‌ای دارند. پس از بازگشت از این سفر، سفیر ملاقاتی با شاه داشت که در آن مناقشات خاورمیانه و شاخ آفریقا مورد بحث قرار گرفته‌اند. شاه همچنین از روابط دوجانبه با بریتانیا ابراز نارضایتی نموده است. شاه از این که در حمل محموله‌های نظامی آمریکایی و قفه‌ای به وجود آید ابراز نگرانی کرد و سفیر بیان داشت که ایران نباید خود را درگیر مذاکرات کنگره در مورد نقل و انتقالات سلاحهای عربستان سعودی، مصر و اسرائیل کند. شاه موضوع را خوب درک کرده و موافقت نمود.

سفیر خاطر نشان کرد که به نظر می‌رسد دستور جلسه کمیسیون مشترک ثبات پیدا می‌کند. اگر همه مدعوین در واشنگتن شرکت کنند، گروه زیادی از ایران حضور خواهند داشت (وزیرمختار تذکر داد که تاکنون عده‌ای حذف شده‌اند). کمیته اجرایی شورای بازرگانی ایران و آمریکا در حال بازدید است و این کمیته مذاکرات بی‌نتیجه‌ای در مورد تأمین اجتماعی، مالیات مضاعف و سهم شدن در درآمد داشته است. آنها در خصوص وضع سرمایه‌گذاری در ایران تا ماه مه گزارشی تهیه نخواهند کرد.

سفیر تقاضا کرد که هر کس که اطلاعاتی در مورد مشکل دارو در TAS دارد به «پت دریچ» اطلاع دهد. هیأت مدیره سفارت آمریکا چنین تصمیم گرفته بود که شراب یک مکمل غذایی است و لذا نباید جیره‌بندی شود. سفیر چنین تشخیص داده است که شراب نباید منبع تأمین کننده‌ای برای بازار تهران شود و بنابراین باید علیرغم ارزش غذایی آن جیره‌بندی شود.

سفیر امروز صبح درباره سیاست استخدامی هیأت نمایندگی برای همسران و خانواده‌ها جلسه‌ای خواهد داشت. ژنرال گست اظهار داشت که هیأت مستشاری نظامی طالب دقت بیشتری در مورد دستورات جاری است. آقای بروین در پاسخ سئوالی از طرف سفیر، گفت که تلگرامی در مورد موافقت‌نامه تأمین اجتماعی کره جنوبی به واشنگتن خواهد فرستاد و درخواست دستورالعملی در خصوص عملکرد موافقت‌نامه دو جانبه ما خواهد نمود.

وزیرمختار گزارشی درباره دستور جلسات کمیسیون مشترک داده و متذکر شد که کلیه

ترتیبات احتمالاً تا تنظیم آخرین صورت جلسه داده نخواهد شد.

آقای زیشک (ZISCHKE) اطلاع داد که دیوید آمرام رهبر ارکستر سمفونیک آمریکایی برای اجرای برنامه در انجمن ایران و آمریکا و جنوب کشور، هفته آینده به ایران می‌آید. سفیر اشاره می‌کند که ARNAUD DEBORCHGRAVC برای مصاحبه با وی و همچنین ملاقات با شاه خواهد آمد.

ژنرال گست از سفیر پرسید که آیا وی سوابقی در رابطه با مسافرتش به واشنگتن لازم دارد یا خیر و از او خواسته شد که اطلاعاتی در مورد نیازمندیهای ساختمانی و برنامه‌های مربوط به F-۱۶ و آواکس و F-۱۴های اضافی تهیه کند. سفیر گفت که از جانب ما از شاه به علت مساعی ایرانیان در جهت یافتن پسر بچه مفقود شده آمریکایی تشکر کرد. ژنرال گست گزارش کاملی راجع به شرایط مربوط به حادثه کوهنوردی داد.

روز گذشته ژنرال طوفانیان طی تماسی با ژنرال گست در مورد توجیهی جهت افزایش قدرت تانکهای M-۶۰ مذاکره نمود. به وی خاطرنشان شد که این برنامه ممکن است امکان‌پذیر باشد، ولی پرسنل تانک دولت ایران نیاز به آموزشی وسیع‌تر از آنچه که تاکنون دیده‌اند، خواهند داشت.

آقای بروین خاطرنشان ساخت که تلگرامی راجع به دعوی شرکت ملی نفت ایران (NIOC) با شارجه دریافت داشته است. این یک اقدام پیچیده است که در آن NIOC و یک شرکت آمریکایی درگیر هستند که طی آن NIOC برای شرایط مالی فشار وارد می‌آورد که ممکن است منجر به تعطیل فعالیت شرکت آمریکایی در شارجه شود. از جهت دیگر، آقای بروین اظهار داشت که شایعاتی مبنی بر این که شرکت آمریکایی LSC قراردادش را لغو کرده و از مدیر آن خواسته شده که طی ۲۴ ساعت ایران را ترک کند، شنیده است. وی در این مورد بررسی خواهد کرد.

آقای لمبراکیس درباره رئیس مطالب امروز مطبوعاتی گزارش داد و گفت مجلس در حال بررسی لایحه‌ای است که در آن هر خارجی که به طور غیرقانونی وارد ایران شده باشد تحت پیگرد قرار خواهد گرفت. مقاله‌ای در مورد حقوق بشر توسط جهانگیر آموزگار در کیهان اینترنشنال نوشته شده بود.

آقای فری گفت که اولین گروه دامپزشکی آمریکا وارد شده و روی یک برنامه آموزشی کمیسیون مشترک کار می‌کند، یک نمایش یک روزه در مورد محصولات غذایی برای نشان دادن نمونه خوراکیها در ۴ آوریل به اجرا گذاشته خواهد شد.

فرمانده هاک (HAACK) اطلاع داد که کشتیهای DAVIS و FURER به بندرعباس وارد نخواهند شد و در منطقه‌ای از دریای سرخ خواهند ماند.

گوئلز (GOELZ) به معرفی آقای اسکود پرداخت و گفت که او به طور موقت در کنسولگری کار خواهد کرد و بعداً به شیراز منتقل خواهد شد.

سند شماره ۸

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۷۱۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
رونوشت به: سفارتخانه‌های آمریکا در لندن، آنکارا، اسلام‌آباد، کابل و بغداد
موضوع: اغتشاشات در تبریز، مراسم چهلم کشتارهای قم در نقاط دیگر

خلاصه: روز شنبه ۱۸ فوریه به مناسبت چهلمین روز عزاداری برای کسانی که طی ناآرامیهای ۹ ژانویه قم کشته شده‌اند، در تبریز شورشهایی به وقوع پیوست. تیراندازی در تمام شهر جریان دارد و سربازان در حالت آماده‌باش بسر می‌برند. تمام پنجره‌های مرکز دو ملیتی انجمن ایران و آمریکا شکسته شد. لیکن به جز این واقعه، اغتشاشات دیگر جنبه ضدآمریکایی نداشته، تکرار می‌شود، نداشته، و کنسولگری تبریز گزارش داد که تا ساعت ۵ بعد از ظهر روز ۱۵ فوریه به وقت محلی کلیه آمریکاییها سالم می‌باشند. ظاهراً شیراز در مقایسه با قم و آبادان شاهد ناآرامی‌های جزئی‌تری بوده است. پایان خلاصه.

۱- به دنبال دستور رهبران مذهبی محلی برای بستن بازار تبریز جهت برگزاری یادبود چهلم وقایع ۹ ژانویه قم، کنسولگری تبریز گزارش می‌کند که جمعیت عظیمی مرکب از هزاران نفر با سنگ و شاید اسلحه‌های دیگر به خیابانها ریختند. اغتشاشات در ساعات اولیه صبح آغاز گردید و تیراندازی از جمله صدای شلیک مسلسل‌ها، ساعت ۹/۳۰ یا ۱۰ صبح در تمام شهر شنیده می‌شد. نظامیان وارد معرکه شدند. تیراندازی سنگین صبح، در بعد از ظهر به شلیک‌های پراکنده از جمله تک‌تیراندازی در طرف دانشگاه شهر تبدیل شد. عصر روز ۱۸ فوریه در تبریز مقررات منع رفت و آمد اعلام شد.

۲- در حدود ساعت ۲/۳۰ دقیقه بعد از ظهر مرکز دو ملیتی انجمن ایران و آمریکا مورد حمله واقع و تمام پنجره‌ها شکسته شد. در آن زمان هیچ‌کس در ساختمان نبود و جمعیت به آنجا داخل نشدند. در نقاط دیگر تبریز، شاهدان عینی شکسته شدن بسیاری از پنجره‌ها را گزارش نمودند و خیلی از ساختمانها در طول روز در حال آتش‌سوزی دیده شدند. ظاهراً چندین بانک از جمله بانک سپه و صادرات ویران شدند. تمام پنجره‌های هتل بین‌المللی خرد شده و با برخی توریست‌های خارجی (غیر آمریکایی، تکرار می‌شود، غیر آمریکایی) بدرفتاری شد. تیمهای TAFT گزارش می‌کنند که ارتش ایران به حال آماده‌باش درآمده است. تیمهای TAFT در حال حاضر از پایگاههای خود خارج نمی‌شوند، کنسولگری تبریز به آمریکاییها اخطار کرده است که از خانه‌های خود خارج نشوند. خود کنسولگری از ساعت ۱۱ صبح روز ۱۸ فوریه علاوه بر محافظین معمولی پلیس تحت محافظت نیروی تقویتی پلیس قرار گرفته است.

۳- یک شاهد عینی گزارش می‌کند حداقل یک زن ایرانی به خاطر اینکه چادر بر سر نکرده

بود در تبریز از ماشین پایین کشیده شده و مورد ضرب و شتم قرار گرفت. چونکه او چادر نپوشیده بود تکرار می‌شود چادر نپوشیده بود. (پوشش بلند اسلامی) کنسولگری تبریز معتقد است که وقایع مزبور تلفاتی را نیز به همراه داشته ولی در حال حاضر شماره تلفات آماده اعلام نیست. شایعه‌پراکنی شروع شده، اما حقایق هنوز به دست نیامده‌اند.

۴- تهران و اصفهان آرام بودند و هیچ واقعه‌ای گزارش نشده است. در شیراز بر اساس گفته کنسولگری، بازار، صبح روز ۱۸ فوریه بسته بود و پلیس تظاهرات را با باتون بر هم زد. شایعاتی مبنی بر آشوب در دانشگاه پهلوی شیراز وجود دارد ولی کنسول تاکنون قادر به تأیید این مطلب نبوده است.

۵- پلیس ایران به طور خصوصی به دفتر امنیتی و اداره تحقیقات ویژه گفته است که آشوبهایی نیز در ۱۸ فوریه در قم و آبادان رخ داده لیکن جزئیات را تشریح نکرد. رادیو و تلویزیون ملی ایران ابتدا شرح واقعه را در اخبار ساعت ۵ بعد از ظهر منتشر نمود و گفت «کمونیست‌ها و مارکسیست‌های اسلامی در تبریز به اغتشاش و آشوب پرداخته‌اند و خساراتی به اموال وارد آمده است.»

۶- نظریه سفارت: ابعاد آشوب در تبریز آشکارا تمام شهر را دربر می‌گیرد و این امر به وسیله منابع مختلفی تأیید شده است. سطح آشوب مایه تعجب است و اگرچه هنوز مشخص نیست تکرار می‌شود مشخص نیست که آیا گروه‌های اخلاک‌گرا علاوه بر سنگ و چوب عادی (برای ایرانیان) به اسلحه‌های دیگری مجهز بودند یا خیر، ولی شدت و طول مدت تیراندازی دلالت بر چیزی بیش از ابراز مخالفت معمولی دارد. دلایل این امر و میزان و وسعت فعالیت مربوطه در نقاط دیگر ایران در روزهای آینده کشف خواهد شد. سولیوان

سند شماره ۹

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۱۸۱۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
رونوشت: به نمایندگی‌های آمریکا در لندن، کابل، اسلام‌آباد، آنکارا و بغداد
مرجع: الف - تهران ۱۷۱۰، ب - تهران ۱۷۶۲

موضوع: اغتشاشات تبریز - عواقب بعدی

خلاصه: پوشش رسانه‌های گروهی توسعه یافته. دولت ایران می‌گوید در خشونت‌های تبریز ۶ نفر کشته و ۱۲۵ نفر زخمی شدند و آشوبگران به خوبی سازمان یافته بودند. مقامات تبریز پیامی دریافت کرده‌اند مبنی بر اینکه «یا زندانیان را آزاد کنید و یا ددرس‌های بیشتری وجود خواهد داشت.» رامبد وزیر کشور ایران، در مجلس اظهار داشت که رهبران شورشیان به عنوان «کمونیست‌های معروف» شناسایی شده‌اند. سناتورهای خواستار اقدام شدیدتر علیه شورشیان شدند. تحقیق وضعیت تبریز توسط بازرسی شاهنشاهی شروع شده است. وقایع

پراکنده‌ای در نقاط دیگر ایران که جدیدترین آن در قم بوده است رخ داد. دانشگاه تهران شاهد اغتشاشات کوچکی در بیستم فوریه بود و دیوار مدرسه بین‌المللی با شعارهایی منقش گردیده است. پایان خلاصه.

۱- مطبوعات ۲۰ و ۲۱ فوریه در تهران گزارشاتی در مورد اغتشاشات تبریز نقل کردند. کیهان انگلیسی عکس بزرگی را چاپ کرد که به خوبی تخریبی را که در تلکس مرجع گزارش شد، تأیید می‌کند.

دولت ایران اظهار نمود که این آشوب‌ها ۶ کشته و ۱۲۵ زخمی داشته است. شایع است که در اغتشاشات خیلی بیش از این کشته و زخمی شدند، ولی اطلاعات موثقی در دست نیست. مترینکو، کنسول تبریز، پس از بازدید کامل شهر خاطر نشان ساخت که خرابی منطقه تجارتي از آنچه وی فکر می‌کرد وسیع‌تر بوده و در طول محور اصلی شهر یعنی محوطه‌ای با وسعت حدود ۸ مایل در ۴ مایل گسترش یافته است. مطبوعات فارسی تأکید کردند، که تخریب بانکها و سوابق تجاری تأثیر بد اقتصادی روی شهر و منطقه می‌گذارد.

۲- مطبوعات در ۲۱ فوریه تشکیل کمیسیون سلطنتی تحقیق و بررسی وقایع تبریز را اعلام نمودند و کنسولگری آمریکا در تبریز گزارش می‌کند، کمیسیون در محل است و از ۲۱ فوریه شروع به کار خواهد نمود. اسم اعضای کمیسیون هنوز معلوم نیست. بر طبق گفته کنسولگری، یک خبر غیررسمی در محافل شناخته شده این است که مقامات تبریز چهار پیام جداگانه دریافت داشته‌اند مبنی بر اینکه یا تمام زندانیان را آزاد کنید و یا اینکه شهر مجدداً منفجر خواهد شد. دولت ایران در مورد تعداد افرادی که بازداشت شده‌اند سکوت اختیار کرده است و به کنسول گفته شد که استاندار یا معاون وی از این پس در مورد موضوعات مرتبط با تظاهرات و آشوب‌ها رابطین اصلی وی هستند.

۳- بحث پارلمانی در مورد اغتشاشات تبریز، و روی گزارش هلاکو رامبد وزیر کشور به مجلس، و از جمله این اظهار نظر (بدون استناد به مدرک بیشتر) که سرکردگان شورشیان به عنوان «کمونیسست‌های معروف» شناسایی شده‌اند؛ متمرکز گردید. وی این طور به سخنانش ادامه داد که: «آنهايي که چنین خرابی‌هایی را باعث شدند ایرانی نبودند».

وی در پایان گفت دولت ایران با این خشونت و بی‌قانونی در محدوده وظایف و اختیارات قانونی خود برخورد خواهد نمود. رامبد به نظریات ابراز شده از طرف خیلی از نمایندگان مجلس و اظهار تأسف چندین سناتور پاسخ داد. علی رضایی سناتور تهران به همراه دیگران عدم اطلاع قبلی دولت ایران از وقایع را مورد سرزنش و انتقاد قرار داد و خواستار اقدامات آکیدی علیه او باشند شد. او از برخورد ملایم دادگاه با پرونده دانشجویان که آنها را به جرم بر هم زدن آرامش، صرفاً جریمه کرد، انتقاد نمود. (تصادفاً مطبوعات ۲۱ فوریه اعلام نمودند ۱۰ دانشجو مجرم شناخته شدند و هر یک ۳۰۰۰۰ ریال (معادل ۴۴۰ دلار) برای شرکت نمودن در آشوب‌های ۲۱ دسامبر ۱۹۷۷ در تهران جریمه شدند).

۴- آرامش در دیگر شهرهای عمده به جز قم پا برجا ماند و مطبوعات روز ۲۱ فوریه گزارش می‌کنند یک گروه که شعارهای ضدملی سر داده بودند، در قم به یک بیمارستان حمله بردند. هیچ انگیزه‌ای در بین نبوده است.

اخبار همچنان حکایت از این می‌کنند که در ۱۹ فوریه آشوب وسیعی در قم وجود داشت اما جزئیات مبهم هستند، به شرطی که واقعاً اتفاقی افتاده باشد. ممکن است شایعات در مورد حوادث آنجا خیلی جدی نبوده باشد.

۵- کنسولگری اصفهان اطلاع حاصل کرده است که تظاهرات کوچکی در ۱۸ فوریه در دانشگاه اصفهان به وقوع پیوسته، لیکن هیچگونه حادثه‌ای رخ نداده و بازار اصفهان همچنان آرام است و اکنون دو سوم آن باز است. در ۲۱ فوریه زمانی که گروهی از جوانان مسلح در لباس خاکی ژاندارمری اطراف پاسگاه مرکزی پلیس دیده شدند نگرانی خیلی کمی ایجاد شد، لیکن رئیس تأمین شهر به مک کافی کنسول اصفهان اطلاع داد که این امر آموزش عادی نگهبانی بوده است.

۶- کنسولگری شیراز گزارش می‌کند شهر همچنان در آرامش است و شایعه تیراندازی گزارش شده در مرجع ۹B منجر به قتل نشده. خون ریخته شده در دانشگاه از شکستگی شدید سر بوده و به سرعت تمیز شد. بازار آرام و باز است.

۷- تهران در روز ۲۰ فوریه شاهد تظاهرات کوچکی در دانشگاههای تهران و ملی بود که تنها نکته قابل ذکر در مورد آن، هم‌زمانی شروع تظاهرات در ساعت ۱۰ صبح بود که یک استاد را واداشت تا بگوید که آشوبگران صرفاً توانایی خودشان را در هماهنگی وقایع ارزیابی می‌کنند. تقریباً تظاهراتی در همین حدود در دانشکده فنی تهران رخ داد که در آنجا مقامات درها را بستند و فقط استادان را اجازه خروج دادند تا آن که ظاهراً کنترل عادی کارتهای دانشجویی تمام شد. بازار تهران باز و نسبتاً آرام است. نیروهای تقویتی پلیس در روزهای ۱۸ و ۱۹ فوریه اکنون از بازار تخلیه شده‌اند.

۸- به جز حمله ۱۸ فوریه به انجمن ایران و آمریکا در تبریز، فقط واقعه دیگری با شعارهای ضدآمریکایی در عصر روز ۱۹ فوریه در تهران رخ داد که در آن موقع فرد یا گروهی شعارهای «مرگ بر شاه» و «آمریکاییها به خانه خود برگردید» را به فارسی روی دیوار از ۴ دیوار خارجی محوطه مدرسه جامعه (آمریکاییان - م) نوشتند. مدرسه که در واقع یک مدرسه بین‌المللی با کلاسهای سال اول تا دوازدهم است ولیکن اکثریت کارمندان آن آمریکایی هستند، در قسمت قدیمی شهر واقع است.

مقامات مدرسه، موضوع را به پلیس اطلاع دادند و آنها در رنگ کردن دیوارهای مدرسه کمک کردند و افراد بیشتری را در اطراف آنجا برای چند روز آتی مستقر نمودند. وقایع دیگری وجود نداشته است و مدیر مدرسه می‌گوید روابط جامعه با حدود ۶۰ نفر از کارمندان که در همسایگی مدرسه زندگی می‌کنند به شکل یکنواختی در طی این سالیان

خوب بوده است.

۹- نظریه: دولت ایران هنوز وضعیت را بر اساس اطلاعات منتشر نشده تحت بررسی دارد. در آستانه افشای خسارت‌ها و سازماندهی گروه‌های آشوبگر، تفکرات در تهران به تأیید فرضیه‌ای مبنی بر نوعی دخالت خارجی گرایش پیدا کرده‌اند اما تاکنون هیچ‌گونه مدرکی ارائه نگردیده است. یک ایرانی نزدیک به منابع دستگاه مذهبی می‌گوید، تبریزی‌ها به عقاید مذهبی خود پای‌بندی عمیق‌تری دارند و در عین حالی که شاید تعصب مسلمانان قم را نداشته باشند، چنانچه متقاعد شوند که باید کاری را انجام دهند، احتمال بیشتری وجود دارد که آنان نسبت به هم‌تاهایشان در جنوب با هوای گرم آنجا، غوغا به راه بیاندازند.

درخواست پارلمان برای اقدام خشن‌تر از جانب دولت ایران کاملاً قابل پیش‌بینی است و یک نتیجه مهم خشونت اخیر این بوده است که طبقه متوسط ایران را در مورد اثرات مخالفت‌گرایی روی جامعه مجبور به تفکر مجدد می‌نماید. برخی از استادان و بازرگانان آشنا با ما احساس می‌کنند در تبریز مسایل به نقطه‌ای رسیده که ارزشهای مهم آنان در معرض تهدید واقع شده است. خیلی از آنهایی که تاکنون به طور ضمنی حامی مخالفین میانه‌رویی که از دولت ایران بازخواست می‌کنند، بوده‌اند؛ ممکن است افکار دیگری در سر داشته باشند.

میکلوس

سند شماره ۱۰

۲۲ فوریه ۱۹۷۸ - ۳ اسفند ۱۳۵۶

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

وزیرمختار جلسه را با اشاره به این موضوع آغاز نمود که انجمن ملی روزنامه‌نگاران در گذشته ملاقات خوبی با یگانه وزیر دارایی داشته‌اند و برای امروز برنامه کاملی شامل جلسه با نخست‌وزیر خواهند داشت. به هنگام مرور اخبار دریافت شده، آقای میکلوس در مورد پیغامی از سوی سفارت خارطوم که گزارشی در مورد موقعیت کشور چاد بود، صحبت کرد. او همچنین توجه افراد را به دیدار سالیانه گروهی از دانشگاه دفاع ملی که امسال در حد پایین‌تری ترتیب خواهد یافت، جلب نمود. ما همچنین تأییدیه دیدارهای سرلشکر کلارک و ژنرال هایزر را دریافت کرده‌ایم. وزیرمختار خاطر نشان ساخت که بر اساس تلگرامی که از آنکارا رسیده، شایع شده که مصر به پیمان سنتو نخواهد پیوست.

سفیر نامه‌ای از ویلیام اچ، کورتنی یکی از همکاران شورای روابط خارجی که در ماه آوریل از ایران بازدید می‌نماید، دریافت کرده است. در میان نامه‌های جالبی که سفیر دریافت کرده، درخواستی برای عکسهای کمیاب شاه و ملکه الیزابت می‌باشد. آقای گوئلر که مأمور انجام این کار شده بود، گفت که ممکن است او تعدادی تمبر پستی برای نویسنده بفرستد. آقای جینگلز (Gingles) از امتیازات استخدامی که نصیب کارمندان بانک ایرانیان گردیده بود، بسیار متعجب

شد. او اضافه کرد که از مقررات سخاوتمندانه قرارداد اطلاع داشته، ولی آن را از کارمندان سفارت مخفی نگاه می‌داشته است. عضو دیگر هیأت مسایل مملکتی عقیده داشت که قرارداد را به عنوان یک نمونه برای مذاکرات آینده با مدیریت وزارت خارجه برای انجمن خدمات خارجی آمریکا (AFSA) بفرستد.

آقای شلنبرگر گزارش داد که پروفیسور آبراهام، از دانشگاه ویرجینیا، در صورت باز بودن دانشگاه ملی، امروز با اعضای هیأت علمی و دانشجویان ملاقات خواهد نمود. توسط سفیر فروغی به آقای شلنبرگر گفته شد وی اعتقاد دارد که گسترش آشوب در تبریز به علت وجود اختلاف اقتصادی در میان طبقه متوسط پایین است. فروغی گفت که «ندارهای» اجتماع ایران سوءظنی قوی در مورد وجود رشوه در میان طبقات بالا دارند. به عنوان مثال فروغی که گزارش اخیر روزنامه‌های فارسی زبان به یک مورد میهمانی پر خرج که در تهران ترتیب داده شده بود اشاره نمود که در آن به یک رقص محلی برای انجام یک رقص عربان ۵۰۰۰۰ دلار داده شده بود. آقای شلنبرگر گفت که واقعاً این کارها مردم را منقلب می‌کند. به دنبال اظهارنظری کوتاه بحث به موضوع نمایش ماه آینده در شیراز در مورد سیستمهای فرود با کمک ماکروویو و کنترل پرواز کشیده شد. USIS یک مأمور مراقبت در این بازدید خواهد داشت.

ژنرال گست گفت طرحی در مورد انجام یک تحلیل از حوادث اخیر با همکاری نیروی هوایی تهیه شده است. تحقیق از ۲۷ فوریه آغاز خواهد شد و متضمن بازدید از کلیه پایگاههای هوایی و دفاتر نیروی هوایی خواهد بود.

ژنرال گست از طریق سفیر زاهدی مطلع شده که فرمانده نیروی هوایی آمریکا، دعوتی برای بازدید از ایران بین پنجم تا نهم آوریل دریافت داشته است. مستشاری نظامی با همیاری سفارت برنامه‌ای برای بازدید تهیه خواهد نمود. یک تیم مرکب از سه ژنرال در ۲۵ فوریه برای مذاکراتی در مورد اداره F-۱۶ و آواکسها و برنامه‌های دفاع هوایی ایران وارد خواهند شد. مستشاری نظامی معتقد است که برنامه دفاع هوایی باید زیر پوشش فروشهای نظامی خارجی (FMS) قرار گیرد. ژنرال گست شب گذشته مذاکراتی با مقامات وزارت دفاع آمریکا انجام داد و به نظر می‌رسد که در واشنگتن نظراتی وجود دارد که برنامه درازمدت تهیه تسلیحات توسط ایران به منزله «لیستی از آرزوها» تلقی می‌شود نه به منزله نیازهای اصلی ایران. آقای مارتین گفت که تجهیز ایران در درازمدت نشان‌دهنده علاقه نسبت به ایران است. وزیر(مختار) اظهار تمایل کرد که این نکته برای آمریکا روشن شود و ژنرال گست گفت که اقدامات لازم را در این مورد به عمل خواهد آورد.

آقای لمبراکیس اشاره به اخبار امروز در مورد تعداد دستگیرشدگان و کشته‌شدگان شورشهای تبریز نمود. جالب اینجاست که دستگیرشدگان در دادگاههای مدنی محاکمه خواهند شد. هنوز تمام گزارشات در مورد شورش به ما نرسیده است و نظریات زیادی وجود دارد،

ولی به نظر می‌رسد که بعضی از مقامات غفلتاً درگیر ماجرا شده‌اند و جوابگوی این امر خواهند بود. شایعاتی مبنی بر تهدید به تظاهرات بیشتر در صورت آزاد نکردن دستگیرشدگان تبریز وجود دارد. روزنامه‌های فارسی زبان گزارش می‌دهند که شاه به نامه‌ای از عرفات که مضمون آن فاش نشده، پاسخ داده است.

علیرغم درج مقاله‌ای پوزش‌آمیز در تهران ژورنال امروز، یک منبع وزارت امور خارجه به آقای لمبراکیس گفت که سفارت ایران در نایروبی به حالت تعطیل درآمده که خود نشان‌دهنده تیره شدن روابط بین دو کشور است.

آقای فری گزارشی در مورد تعدادی از بازدیدکنندگان داد: نماینده uncle ben امروز ایران را ترک می‌کند؛ یک گروه مطالعاتی ضربان قلب به زودی خواهند رسید؛ یک گروه از کشاورزان برگزیده در اواسط ماه مارس وارد خواهند شد.

آقای مارتین گفت که ژنرال ویلیامز، رئیس BHI، امروز برای یک بررسی کلی نزد او خواهد آمد. آقای جینگلز، باب واتسون، مقام مدیریت پست ایران را که در حال بازدید از اینجاست معرفی نمود.

آقای بنرمن (Bannerman) گزارش داد که فراری FBI، در پاریس نتوانست از هواپیما فرار کند و در نیویورک توسط مأمورین دستگیر شد.

آقای دویچ با موفقیت بازگشت و گزارشی در مورد مسافرت رسمی خود به پاریس و نیس و کمک به فرار رابط ایرانی ناقل مواد مخدر، تهیه نموده است.

آقای رینو (RYNO) گفت که او نظر محتاطانه‌ای نسبت به بسته شدن مرکز بازرگانی تهران دارد.

در واشنگتن در مورد بستن تعداد زیادی از مراکز گفتگو به عمل آمد. آقای میکلسوس خاطر نشان ساخت که قبل از تصمیم‌گیری نهایی، واشنگتن باید در مورد نقطه‌نظرات ما تحقیق نماید. آقای رینو به کوششهای خود برای حل مشکل تعهد گمرکی ادامه می‌دهد.

سند شماره ۱۱*

۲۳ فوریه ۱۹۷۸ - ۴ اسفند ۱۳۵۶

خیلی محرمانه

به: وزارت امور خارجه

از: کنسولگری آمریکا، تبریز

رونوشت: کنسولگریهای آمریکا در اصفهان، شیراز و سفارت آمریکا در تهران

موضوع: شورش و قیام داخلی در تبریز: یک تحلیل مقدماتی

شروع خلاصه: روز شنبه ۱۸ فوریه ۱۹۷۸ جمعیتی که در حدود چند هزار نفر تخمین زده می‌شد تمام روز سرگرم شورش و زد و خورد با پلیس و نیروهای ارتش بودند. خسارات

فراوانی به اموال دولتی و خصوصی وارد آمد و عده کشته و مجروح شدگان به صدها نفر می‌رسید. از ۲۱ فوریه خیابانهای شهر همچنان تحت کنترل ارتش قرار دارد و انتظار می‌رود که اثرات این آشوبها تا مدت زیادی باقی بماند. پایان خلاصه.

کمی قبل از ساعت ۱۰ صبح روز شنبه ۱۸ فوریه گروههایی از مردم که عمدتاً متشکل از مردان جوان بودند در بازار و منطقه مرکز خرید و فروش شهر گرد آمدند و در پی تلاش پلیس محلی برای متفرق کردن اجتماع‌کنندگان درگیری با شدت آغاز و با سرعت و شدت به سایر نقاط شهر کشیده شد. با وجود اینکه روز شنبه یک روز اداری رسمی بود، اعلامیه‌هایی از هفته گذشته به چاپ رسیده و در سطح شهر توزیع شده بود که از مردم می‌خواست به مناسبت بزرگداشت چهلم کشته‌شدگان مرکز مذهبی قم، در روز شنبه مغازه‌های خود را تعطیل کنند و لذا بازار و همچنین اکثریت مغازه‌های شهر تعطیل بودند. کلیه ادارات و مراکز خرید و فروش دولتی و همچنین بانکها باز بودند، اما با شروع اغتشاش مورد حمله شورشیان قرار گرفتند. در طی روز همچنان که شورش ادامه می‌یافت روشن و روشن‌تر می‌شد که حمله به ساختمانهای مختلف از قبل به خوبی طرح ریزی شده و شورشیان اهداف مشخصی در سر داشتند.

علیرغم گزارشات وسیعی که راجع به بسته بودن مغازه‌ها، به خاطر یادبود کشته‌شدگان قم، رسیده بود، مقامات پلیس شهر به طرز عجیبی در برخورد با چنین انفجار خوشنودی، غیرآماده می‌نمودند و ظاهراً از پیش هیچ طرحی برای مقابله، تدارک نشده بود و یا اینکه طرح محدودی بوده است.

به دنبال اولین تلاش برای منصرف ساختن جمعیت و تیراندازی هوایی، پلیس محلی به سرعت کنترل اوضاع را از دست داده و عقب‌نشینی نمود و متعاقب آن افراد بیشتری در قسمت‌های دیگر شهر بیرون ریختند. نیروی کمکی پیاده تا اوایل بعد از ظهر آن روز نرسید (این سربازان از پایگاههای ارتش واقع در شهرهای مرند به فاصله ۴۵ دقیقه با اتومبیل از تبریز و مراغه که حدود دو ساعت راه تا تبریز است به این شهر اعزام شده بودند). زمانی که این قوای کمکی رسیدند و تیراندازی به سوی جمعیت را به صورت جدی آغاز کردند این شورش در وسعتی به طول ۱۲ کیلومتر از دانشگاه آذربادگان در شرق تا ایستگاه راه‌آهن در غرب، و در عرض ۴ کیلومتر از مقر حزب رستاخیز در شمال تا دو خیابان مانده به کنسولگری آمریکا در جنوب گسترش یافته بود. با ورود ارتش و خصوصاً حضور اتفاقی تانکهای چيفتن به صحنه (که استفاده از آنها در کنترل شورش باعث ایجاد نگرانی‌هایی برای سفارت انگلیس شد) برای گشت‌زنی در شهر، حملات شورشیان کاهش یافت و اکثر تلفات حاصله به این سربازان پیاده نسبت داده می‌شود.

در حالیکه برخورد دولت با اغتشاشات، در مدت چندین ساعت، بدون برنامه و بلااثر به نظر می‌رسید، تاکتیکهایی که شورشیان به کار می‌بردند نشانگر آمادگی کامل آنان بود. شورشیان اهداف مشخصی در سر داشتند. ظاهر شدن گروههای مختلف در نقاط مختلف شهر، و اینکه

گروهها به خوبی با مواد آتش‌زا مجهز شده بودند تا نقاط کاملاً مشخصی را به آتش بکشند؛ حکایت از وجود هسته‌های محرکی دارد که به خوبی از اهداف حملات خود آگاه بودند. به آتش کشیدن چنین ساختمانهایی که تنها چند مایل با یکدیگر فاصله داشتند، آن هم در فاصله زمانی کوتاه، این احتمال را که دستجات مردم بدون برنامه‌ریزی قبلی گرد آمده باشند، منتفی می‌سازد. گرچه اسلحه‌های جمعیت کلاً محدود به سنگ، چوبدستی و چاقو بود (گزارشاتی در مورد شورشیان و تک‌تیراندازان مسلح به تفنگ واصل شده، ولی در حال حاضر، اینگونه موارد، استثنایی به نظر می‌رسد)، ولی دست بردن به این سلاح‌های ابتدایی توسط شورشیان نیز نمی‌تواند به طور تصادفی و بدون برنامه قبلی بوده باشد. میزان خسارت وارده به ساختمانها، بویژه در مناطق تجاری که بخش اعظم خسارات به آنها وارد آمده، نیز دال بر این است که اقلام فوق از قبل تدارک دیده شده است.

منابع رسمی میزان تلفات روز حادثه را ۶ کشته و ۱۲۵ زخمی، که چندین نفر از مجروحین افراد پلیس و مقامات امنیتی ذکر شده‌اند، تخمین زده‌اند. اما سایر منابع ارقام بیشتری ارائه می‌دهند. طبق گزارش تنها در یک بیمارستان بیش از ۱۵۰ نفر معالجه شده‌اند و یک ناظر خارجی که آپارتمان وی مشرف بر منطقه شدیداً آسیب دیده بازار است، مدعی است که هفت کامیون کوچک در روز حادثه اجساد کشته‌شدگان را بارگیری کرده‌اند. آمار غیررسمی تعداد کشته‌شدگان را ۲۰۰ تن برآورد می‌کند، ولی به دلیل تمایل دولت به کم جلوه‌دادن چنین ارقامی و نیز عکس‌العمل طبیعی مردم یعنی اغراق در این زمینه، آگاهی از تعداد واقعی تلفات، تقریباً غیرممکن می‌باشد.

چیزی که در وهله بعد جلب نظر می‌کند خسارات شدید فیزیکی حاصله است، که بیشترین لطامات متوجه ساختمانهای بانکها در سرتاسر شهر، بوده است. شیشه‌های بیش از ۷۰ شعبه بانک خرد شده و دست کم ۱۰ بانک به طور کلی ویران شده است. رسیدها و پرونده‌های بانکی در سرتاسر شهر ریخته شده بود و در نتیجه کار تنظیم امور مالی هزاران مشتری بانک وظیفه‌ای مشکل خواهد بود.

جمعیت با حمله به ساختمان دو شعبه شهرداری، اداره آموزش و پرورش، اداره اوقاف، دادگاه شهر، اداره دارایی، یک ساختمان اداره تلفن و تلگراف، دو شعبه از فروشگاههای تعاون روستایی، چندین کیوسک پلیس، ساختمان بیمه اجتماعی، و مهم‌تر از همه، مقر حزب رستاخیز که به آتش کشیده شد، خسارات شدیدی به ساختمانهای دولتی وارد آوردند.

مؤسسات فرهنگی نیز مورد حمله واقع شدند، که اهم آنها عبارت بودند از انجمن ایران و آمریکا، که بسیاری از شیشه‌هایش خرد شد و باشگاه معلمین و مؤسسه دولتی «کاخ جوانان» که بر اثر آتش‌سوزی خسارات بدی (زیادی - م) به آن وارد آمده است.

در بخش خصوصی، چندین مغازه و دست‌کم یک سینما ویران شد؛ به کارخانه پرسی کولا و نیز یک هتل خسارت سنگینی وارد آمد، و شیشه‌های چندین هتل دیگر و فی‌الواقع تمامی

سینماهای شهر و برخی مغازه‌های شخصی، خرد شده بود.

ساختمان‌هایی که مورد حمله واقع شده یا به آتش کشیده شدند، به نظر می‌رسد که به دستجات مشخصی تقسیم می‌شوند، یا به دولت و یا به بانک تعلق داشته و یا در مورد کارخانه پرسی کولا و برخی مغازه‌های سوزانده شده، که به جامعه محلی بهاییان متعلق می‌باشد، عمومی‌ترین دلیلی که در توجیه حمله به سینماها ارائه می‌شود این است که در این مکانها زنان بر روی پرده به نمایش گذارده می‌شوند، و یا در مورد کاخ جوانان، انجمن ایران و آمریکا، و باشگاه معلمین و هتلها، گفته می‌شود که در این مکانها، زنان و مردان آزادانه با هم اختلاط دارند و این مسئله برخلاف شعائر یک مسلمان خداترس می‌باشد.

نکته‌ای که در مورد تخریب ساختمانها توسط جمعیت مشهود بود، این بود که آنها به خوبی می‌دانستند که چه ساختمان‌هایی باید مورد حمله واقع شود (به عنوان مثال در مورد انجمن ایران و آمریکا)، و به گونه‌ای به ساختمان‌های مزبور حمله می‌کردند که خانه‌ها و مغازه‌های مجاور هیچ‌گونه آسیبی نبینند. به ساختمانهای معمولی در مدت شورش، خسارت ناچیزی وارد شد و نشانگر این است که سازماندهندگان جمعیت کنترل کاملی بر گروههای خود برای ممانعت از تخریب این‌گونه ساختمانها داشته‌اند. خود شورشیان دست به غارت نزدند و یا اگر زدند میزان آن خیلی ناچیز بود، و به نظر می‌رسد دزدیهای مختصری که در آن روز اتفاق افتاد کار افرادی (منجمله تعدادی زن) بوده که در عقب جمعیت حرکت می‌کرده‌اند. به نظر می‌رسد که آشوب‌طلبان عمدتاً از مردان جوان باشند که کم‌سال‌ترین آنها نوجوانان بودند. علیرغم اعلامیه‌های رسمی که جمعیت را «مارکسیستهای اسلامی» معرفی می‌کرد، در محل، نظرات غیررسمی حاکی از این بود که این اصطلاح هیچ‌گونه معنا و مفهومی در مورد آنچه که در تبریز اتفاق افتاد، ندارد. توافق کلی بر این بود که آشوب‌طلبان افراد بیکار و یا دارای پایین‌ترین سطوح شغلی، طبقات ناراضی و سبک مزاج از میان عوام‌الناس بوده‌اند که در اثر آشوب چیزی را از دست نمی‌دادند و به سهولت توسط محرکین آشوبها رهبری می‌شدند.

هنگامیکه این افراد را می‌توان مسلمان نامید، استفاده از برچسب «مارکسیست» در مورد آنها، متناقض به نظر می‌رسد. تبریز مانند سایر شهرهای بزرگ ایران شاهد هجوم شدید روستائیان جوان که به دنبال کار هستند، بوده است، که این موجب افزایش فشار بر پایین‌ترین طبقات اجتماعی که از قبل در آن سکونت داشته‌اند، بوده است. تلاش برای زندگی در جامعه بسیار بسته و بسیار محافظه‌کارانه تبریز، توسط مردانی که اکثراً یا بی سواد و یا کم‌سوادند، و به سر بردن این مردان جوان غالباً جدا از خانواده‌هایشان و بنابراین جدا از حمایت خانوادگی که نیاز روحی ایرانیان است، به کار گرفتن آنها در پست‌ترین کارهای خدماتی - البته اگر بتوانند کاری دست و پا کنند - و یا نداشتن استطاعت برای انجام هرگونه تفریح عادی که بتواند انرژی آنها را آزاد کند، (فعالیتهای ورزشی و تماشای فیلم مستلزم داشتن پول و اوقات فراغت بوده، و هرگونه تماس با جنس مخالف ممنوع است)؛ همه اینها باعث می‌شود که در آمدن این

افراد به صورت گروهی با نشاط و سبک مزاج تعجبی را برنیاگزیدند. تعجبی ندارد که چنین گروهی، که تحت نفوذ محیط غم‌آلوده مذهبی قرار دارند و در این محیط بر نقش محدود زن تأکید می‌شود و لذات دنیوی از قبیل سینماها و محل‌هایی که زنان خود را در معرض نمایش مردان قرار می‌دهند - مانند سازمانهایی از قبیل باشگاههای اجتماعی، هتلها، کاخ جوانان و انجمن ایران و آمریکا و تمامی مکانهایی که به خاطر هزینه‌های زیاد آنها، تنها برای طبقات متوسط و بالا استفاده شوند. مذهب یکی از معدود ثوابتی است که برای این قشر از مردم باقی مانده و برداشت محدودشان از اسلام و وجود مدارج و سلسله مراتب در روحانیت شیعه، در جامعه‌ای که احساس می‌کنند این ارزشها منزوی شده و مورد تهدید واقع شده، جزو معدود چیزهایی است که آنها می‌توانند درصدد حراست از آنها برآیند.

اتخاذ تصمیم توسط رهبران مذهبی مبنی بر بستن بازار و به تعطیل کشاندن شهر، جهت یادبود کشته‌شدگان قم می‌تواند به عنوان یک مبارزه مستقیم علیه حاکمیت دولت تلقی شود، ولی از دیدگاهی دیگر، به این مطلب می‌توان به عنوان ایفای یک وظیفه مذهبی توسط مردمی که عمیقاً مذهبی بوده و معتقدند که کشته‌شدگان در قم شهید محسوب می‌شوند، نگریست. قدرت واقعی دولت در بین بخشی از توده مردم به وضوح به نمایش گذاشته شد و فریادهای «مرگ بر شاه» و درخواست بازگشت خمینی (رهبر مذهبی شیعه که هم‌اکنون در تبعید به سر می‌برد) به ایران را هم می‌توان به عنوان وسیله‌ای برای ابراز نارضایتی سیاسی و هم بیان اعتقاد مذهبی تلقی نمود. اینکه قصد اولیه سازماندهندگان جمعیت صرفاً جنبه سیاسی داشته یا صرفاً از جنبه مذهبی برخوردار بوده، یا ترکیب از هر دو با دخالت سایر محرکه‌های سیاسی برای گیج کردن رژیم بوده، چیزی است که شاید هرگز به وضوح دانسته نشود. چیزی که روشن است این است که جمعیت (و بدین گونه در ایران) و تمامی اقشار ناراضی مردم که این جمعیت آشوبگر از میان آنها برخاسته‌اند، بار دیگر به عنوان سلاحی نیرومند بر ضد رژیم به کار گرفته شد. افرادی که شورش را طراحی کردند، خواه روحانیونی باشند که درصدد اثبات نیروی ایمان و اخلاصشان به اسلام - که به نظر آنان از جانب دولت مورد تهدید واقع شده - و خواه واقعاً «محرکین مارکسیست» باشند، به هر صورت حملات آنها علیه بسیاری از مؤسسات که به منظور مبارزه جدی علیه رژیم انجام شد؛ اثرات بلندمدتی در پی خواهند داشت.

در کوتاه‌مدت، زندگی اجتماعی و اقتصادی شهر، هنگامی که مؤسسات خسارت دیده بازگشت به فعالیت عادی خود را آغاز کنند، شدیداً تحت تأثیر قرار خواهد گرفت و احتمالاً به خاطر اینکه در مورد پیش‌بینی و جلوگیری از شورشها، اقدامی به عمل نیامده بود، تزلزلی جدی در میان سلسله مراتب دولتی پدید خواهد آمد. بدون تردید افرادی با قاطعیت و سخت‌گیری بیشتر جانشین بسیاری از مقامات شهر و استان خواهند شد و می‌توان پیش‌بینی کرد که رژیم به عنوان عکس‌العمل در قبال این حوادث، پروژه‌های عمرانی و اجتماعی در سطح منطقه را لغو نماید. در درازمدت و مهم‌تر از همه، اغتشاشات تبریز نشان داد که کنترل

واقعی رژیم بر استانها، می‌تواند از جانب نیروهای مذهبی و اجتماعی مورد تهدید جدی قرار گیرد.
نیروهایی که در تهران نادیده گرفته شده بودند، اکنون قوی‌تر از آن هستند که به آنها توجه نشود یا به سادگی آرام شوند.
مترینکو

سند شماره ۱۲

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۸۷۹
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
مرجع: الف - ۱۸۱۴، ب - تهران ۱۷۶۲، ج - تبریز ۰۴ - A
موضوع: شورشهای تبریز: پیامدها

خلاصه: دولت ایران اعلام داشته است که در جریان شورش ۱۸ فوریه تبریز حدود ۲۵۰ نفر به اتهام ایجاد آشوب و اقدام به خرابکاری بازداشت شدند. در حال حاضر قصد بر این است که تمامی این عده را در دادگاههای غیرنظامی محاکمه کنند نه در دادگاههای نظامی. تعداد رسمی کشته‌شدگان به ۹ نفر بالغ شده لیکن گزارشات غیررسمی حاکی از وجود ۲۰۰ کشته است. وجود دو نسخه از مدارک مربوط به اینگونه رویدادها سختیهای اقتصادی را کاهش خواهد داد.

به نظر کنسولگری تبریز، دولت ایران برای مواجهه با شورش تبریز که قطعاً به خوبی برنامه‌ریزی و سازماندهی، حتی در زمینه جمع‌آوری اسلحه بمبهای آتشزا، شده بود، هیچ‌گونه آمادگی نداشت. جمعیت بیشتر جوانانی بیکار بودند و وجود اینگونه جوانان می‌تواند در آینده باعث بروز مشکلاتی گردد. آیت‌الله شریعتمداری خشونت را محکوم نموده ولی از داشتن حق تظاهرات دفاع می‌کند. اطلاع جدید حاکی از برپایی تظاهرات مسالمت‌آمیز در تاریخ ۱۸ فوریه در شهرهای اهواز و مشهد، علاوه بر شهرهای دیگری که در تلگرام‌های مرجع (الف) و (ب) گزارش شده، می‌باشد.

برخی از دانشگاهها علی‌رغم فرا رسیدن آغاز ترم جدید همچنان تعطیل هستند و دانشگاه ملی در تهران در تاریخ ۲۱ فوریه شاهد بروز ناآرامیهای مختصری بود. مخالفین در تهران از آشوبهای تبریز متحیر شده‌اند و از نحوه رویارویی خود با وقایع کنونی مطمئن نیستند. پایان خلاصه.

۱- بنا بر گزارش مطبوعات ۲۲ فوریه در مورد اوضاع تبریز، منابع وزارت دادگستری در تبریز اعلام کردند که بیش از ۲۵۰ نفر، که بیشتر آنها «آشوبگران حرفه‌ای» بوده و در سراسر شهرهای استان تحت تعقیب پلیس قرار داشتند، بازداشت شده‌اند. در حال حاضر یک گروه از بازپرسان غیرنظامی سرگرم بازجویی از متهمین می‌باشند. این گروه در جریان بازجویی‌ها از هرگونه اظهارنظری خودداری می‌کنند.

۲- مطبوعات صبح ۲۲ فوریه، با مرگ سه نفر دیگر جمع کشته‌شدگان را ۹ نفر اعلام کرده‌اند ولی مترینکو کنسول ما در تبریز می‌گوید که تقریباً به طور قطع، تعداد کشته‌شدگان بیش از این است، و گفته می‌شود ۲۰۰ نفر حد بالایی است که معمولاً مطرح می‌شود. یک ناظر خارجی که شاهد موقوفه بوده هفت و انت کوچک را دیده که از جنازه‌های قربانیان در بازار پر شده بود که به این ترتیب می‌توان کشته‌شدگان در آن محل را چیزی حدود ۸۰ تا ۱۰۰ نفر به حساب آورد، تعداد مجروحین نیز مطمئناً بیش از ۱۲۵ نفر مورد معالجه قرار گرفتند. شرح کامل وقایع در تلگرام (مرجع ج) در تاریخ ۲۳ فوریه ارسال می‌شود. یک تصحیح در مورد توضیحات قبلی که حاوی تلگرام مرجع (ب) می‌باشد. بایستی به عمل آید:

به جای بعد از ظهر/ نزدیکیهای ظهر ۱۸ فوریه پس از اینکه پلیس محلی کنترل اوضاع را از دست داد ارتش وارد صحنه شد. واحدهای ارتش از مرند (به فاصله ۴۵ دقیقه) و مراغه (به فاصله دو ساعت) به آنجا آمدند.

۳- کنسول مترینکو همچنین دریافت که مقامات شهری برای رویارویی با شورش آمادگی نداشتند، تکرار می‌شود، آمادگی نداشتند، و وی تصور می‌کند که در آینده سخت‌گیریهای بیشتری نسبت به ادارات دولتی و اجرای قوانین در این منطقه اعمال شود. پس از مذاکره با ناظران، کنسول بر این عقیده است که قسمت اعظم شورشیان را مردان جوان و اکثراً بیکار تشکیل می‌داده‌اند. و همچنین نام «مارکسیست اسلامی» که دولت روی این گروه می‌گذارد در مورد این رویدادها هیچ مفهوم و مصداقی ندارد. شورشیان از میان افراد پایین‌ترین طبقات اجتماع که از دیرباز تحت نفوذ محیط محزون مذهبی حاکم بر طبقات پایین اجتماعی قرار داشته، برخاسته‌اند. اعتقادات مذهبی عمیق بوده (تلگرام مرجع الف) و بسیاری از آنان تصور کردند که با عزاداری برای «شهدای» قم به یک وظیفه مذهبی عمل کرده‌اند. کنسول نتیجه‌گیری کرد که حادثه تبریز، دروازه‌ها را برای نبردهای مذهبی و اجتماعی که به سادگی آرام نخواهد شد، تکرار می‌شود نخواهد شد، باز کرده است. سفارت معتقد است اوضاع بدین وخامت نیست - دولت ایران تا به امروز از استفاده از کلیه کنترل‌های اجتماعی خودداری نموده است و ناظران در تهران بر این عقیده‌اند که بیاناتی که تا به امروز در این زمینه ارائه شده هیچ اشاره‌ای به عدول از موضع اساسی لیبرالتر ندارد. به نظر می‌رسد که دولت ایران با مسئله تبریز به عنوان یک مورد استثنائی و قابل تفکیک از تظاهرات مسالمت‌آمیز سایر جاها برخورد می‌کند (به ذیل مراجعه کنید) و دخالت عناصر خارجی و عدم آمادگی پلیس از عواملی هستند که باید گناه خارج شدن اوضاع از کنترل دولت، به گردن آنان انداخته شود.

بنا به مطالب مندرج در مطبوعات فارسی زبان، کلیه متهمین در دادگاههای غیرنظامی محاکمه خواهند شد.

۴- سازماندهی شورشیان عالی بود و این مطلب بدین وسیله ثابت شد که گروه قادر بود

تقسیم شده و به ساختمانهای مشخص، از جمله - ادارات دولتی، بانکها و سینماها، کلوپهای اجتماعی، که تجلی وجود یک جامعه غیرمذهبی بود و همچنین به مکانهایی که زنان خود را در آنجا به «نمایش» می گذارند (که از نظر مسلمانان بنیادگرا کاملاً ممنوع است) حمله ور شوند. این واقعیت که این گروه اسلحه داشته و بمبهای تهیه کرده بودند نشانگر این مطلب است که برنامه اینها بالاتر و فراتر از وقایع ۴ ماهه گذشته بوده است. چنین سازماندهی، احتمالاً دلیل اساسی این تفکر همگانی است که شورشیان یک نوع رهبری داشته و حتی شاید از کمک خارجی برخوردار بوده اند.

۵- سایر منابع به ما اطمینان می دهند که تظاهرات ۱۸ فوریه قم و اهواز و مشهد مسالمت آمیز بوده، گرچه پلیس از طریق هوا و به وسیله هلیکوپتر بر تظاهرات قم نظارت داشته است. مطبوعات ۲۲ فوریه گزارش دادند که در تاریخ ۲۱ فوریه درگیری مختصری در دانشگاه ملی تهران رخ داده که طی آن گروهی از آشوب گران دو گارد محوطه دانشگاه را مجروح نموده و یک کیوسک اطلاعات را خراب کرده و قبل از اینکه توسط پلیس متفرق شوند، شیشه ها را شکستند.

۶- به نوشته مطبوعات سایر دانشگاههای کشور هنوز آغاز به کار نکرده اند. ولی به نظر ما این امر تنها مربوط به پایان دوران معمول امتحانات است. به هر حال ترم دوم دانشگاه آذربادگان در تبریز تا تاریخ ۲۶ فوریه یعنی یک هفته بعد از تاریخ معمول آغاز نخواهد شد.

۷- روزنامه نگار غربی که با نمایندگان اتحادیه نیروهای جبهه ملی به گفتگو نشسته بود، دریافته است که این مخالفین به اندازه هر فرد دیگر از وقایع خشونت بار تبریز شگفت زده شده اند و در این زمینه هیچ توضیحی نداشتند غیر از اینکه اینها افرادی محروم و ستم دیده می باشند که به دفاع از آزادی و مسایلی نظیر این مبارزه را آغاز کرده اند.

منبع گفت که گروه قصد صدور بیانیه ای را دارد، ولی در مورد مفاد آن بی خبر است و ترجیح می دهد تا کسب اطلاعات بیشتر محتاطانه عمل کند. این گروه از درخواست قبل از ۱۸ فوریه آیت الله ها مبنی بر برپایی تظاهرات مسالمت آمیز برای عزاداری «شهدای» قم پشتیبانی نموده و مطالب مربوط به «دخالت خارجی ها» را در این زمینه باور ندارند.

۸ - نظریه سفارت: تحقیق در مورد این رویداد هنوز به پایان نرسیده ولی تفسیر و برداشت اولیه ما از اقدامات دولت ایران شگفت انگیز و تا حدی خوشحال کننده است. دولت ایران تاکنون دست به روش سرکوب و اقدامات شدید و سریع امنیتی که بسیاری از آن بیم دارند، نزده است.

به نظر می رسد که مقامات دولت ایران واقعاً سرگرم ارزیابی نحوه تأثیر وقایع تبریز بر روی سیاست اعطای آزادیها می باشند. این حقیقت که شورشیان توسط بازپرسان غیرنظامی بازجویی شده و قرار است در دادگاههای غیرنظامی محاکمه شوند نشانه مثبتی است اما ممکن است این رویه دولت، نشانگر این باشد که (دولت) برای اعمال عکس العمل خشن، دیگر از قدرت کافی

برخوردار نیست.

شاه در قبال این وقایع سکوت قابل توجهی اختیار کرده و ترجیح می دهد اجازه دهد تا قبلاً دیگران (کابینه و سناتورها) در این زمینه صحبت کنند. میکولوس

سند شماره ۱۳

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۹۳۲
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
مرجع: الف - تهران ۱۸۷۹، ب - تهران ۱۷۶۲، ج - تبریز الف - ۰۴
موضوع: شورشهای تبریز: رویدادهای کنونی و برخی ایده‌های مختلف

خلاصه: دولت ایران بر عدد کشته شدگان شورشها که ۹ نفر اعلام شده تأکید دارد، لیکن اکثر منابع آگاهتر تعداد کشته شدگان را چیزی در حدود ۱۰۰ تا ۳۰۰ نفر می دانند. مطبوعات محلی تعداد دستگیرشدگان را بین ۲۶۰ تا ۴۵۰ نفر اعلام می دارند و خاطرنشان می سازند که بیشتر این افراد مردانی هستند که بین ۱۵ تا ۳۰ سال سن دارند. بنا به گفته یک منبع بسیار محرمانه پارلمانی دولت ایران معتقد است که بیش از ۶۰۰۰۰ نفر در تظاهرات شرکت داشتند و جمعیت در ۴ تا ۶ نقطه به طور جداگانه سازماندهی شده بودند. یک کمیته نظامی تام‌الاختیار همچنین هیأت بازرسی سلطنتی که دربرگیرنده نمایندگان پارلمانی است برای انجام تحقیقات به تبریز فرستاده شده است، لیکن اسامی این افراد اعلام نمی شود. ارتش همچنان کنترل تبریز را در دست دارد لیکن نیروهای پلیس مجدداً در حال از سر گرفتن وظایف خود می باشند. جستجوی خانه به خانه جهت یافتن شورشیان شناسایی شده ادامه دارد. یک پلیس به جرم دزدی از مقر حزب رستاخیز دستگیر شده است. نهایتاً شایعاتی مبنی بر تحریک پلیس در حال پخش شدن می باشد ولی بعید به نظر می رسد. برخی از روزنامه‌نگاران محلی چیزی را که به نظر آنان تجدید حیات توجه به مذهب در شوروی در ۶ ماهه اخیر می باشد، با نقش احتمالی و مخفی آنها در مسئله تبریز مرتبط می دانند. ولی اگرچه شوروی‌ها در چند ماهه اخیر توجه بیشتری به امور مذهبی نشان داده‌اند لیکن هیچ دلیلی (تکرار می شود) هیچ دلیلی دال بر وجود چنین رابطه‌ای در دست نیست. نظر غالب ناظران بی طرف بر این است که بنیادگرایی مذهبی با چاشنی مخالفت و نارضایتی از مشی مدرنیته شدن زندگی، برای ایجاد این مسایل کفایت می کرد. پایان خلاصه.

۱- همایون، وزیر اطلاعات در تاریخ ۲۳ فوریه، مجدداً آمار دولت ایران را مبنی بر وجود ۹ کشته در تبریز، برای مطبوعات مورد تأکید قرار داد ولی دیگران حقیقتاً این را جدی نمی گیرند. آمار کنسولگری تبریز که در تلگرام مرجع الف ذکر شده و یک روزنامه‌نگار محلی که رابطهای بسیار عالی دارد حداقل کشته شدگان را ۱۸۰ نفر تخمین می زند. اگرچه سایرین (مخالفان مربوط به جبهه ملی) این تعداد را تا ۳۰۰ نفر برآورد کرده‌اند. تعداد مجروحین به طور وضوح

بیشتر از ۱۲۵ نفری است که رسماً اعلام شده لیکن بسیاری از آنها تنها جراحتهای مختصری برداشته‌اند.

۲- تعداد دستگیرشدگان از ۲۶۲ نفری که در کیهان اعلام شده تا ۴۵۰ نفر مندرج در اطلاعات متغیر است. منبع پارلمانی بعد از ظهر روز ۲۳ فوریه به مقام سیاسی سفارت گفت که گزارش خصوصی دولت ایران به نمایندگان منتخب مجلس حاکی از آن است که بیش از ۶۰۰۰ نفر به طور فعال در شورش شرکت داشته‌اند. همچنین بنابراین گزارش، شورشیان در ۴ تا ۶ نقطه سازماندهی شده و برخی از این گروهها نیز بعداً در آنجا ظاهر شده‌اند. شایعاتی مبنی بر اینکه مساجد تبریز قبل از آشوبها، توسط دولت ایران بسته شده بوده، هم‌اکنون در تهران بر سر زبانهاست ولی این شایعات بی‌اساس است. ممکن است در مراحل بعدی از ورود به مسجد اصلی جلوگیری شده باشد، لیکن شاهدان عینی شورشیان را به هنگام خروج از کلیه مساجد بزرگ برای شرکت در درگیری مشاهده کرده بودند.

۳- مطبوعات ۲۳ فوریه اعلام کردند که یک کمیته نظامی تام‌الاختیار مرکب از ۱۵ نفر و به ریاست ژنرالهای مهم زیر وارد تبریز شده‌اند: ارتشید جعفر شفقت، معاون رئیس ستاد مشترک (طبق گزارش، برای اطمینان شاه از اینکه به حقایق امور آگاهی یابد، یک آذربایجانی به ریاست این گروه برگزیده شد) سپهبد ناصر فیروزمند، رئیس بازرسی ویژه نظامی در ستاد مشترک، سرلشکر محمد رحیمی، قائم‌مقام فرمانده اطلاعات و عملیات نیروی زمینی ارتش ایران و سرلشکر بازنشسته حبیب بیت‌اللهی که سابقاً در رکن دوم اطلاعات و عملیات ستاد مشترک فعالیت داشته است.

سایر تیمهایی که در این زمینه مشغول فعالیت می‌باشند عبارتند از بازپرسیهایی که در تلگرام مرجع الف گفته شده و تیم غیرنظامی بازرسی شاهنشاهی، شامل برخی از نمایندگان مجلس که نامشان فاش نشده است، می‌باشند.

۴- به گزارش کنسولگری تبریز ارتش همچنان مسئولیت کنترل شهر را به عهده دارد، ولی پلیس مشغول از سرگیری انجام وظایف خود می‌باشد. جستجوی خانه به خانه برای یافتن افراد شناخته شده و مظنون به شرکت در آشوب در جریان است. به گزارش کنسول یکی از اسکورتهای امنیتی وی که اموال مسروقه از مقر حزب رستاخیز در خانه‌اش کشف شده به جرم سرقت بازداشت شده است. نیروهای ارتشی که در حال حاضر در تبریز استقرار یافته‌اند عمدتاً متشکل از سربازان کرد کرمانشاهی بوده که به زبان ترکی تکلم نمی‌کنند و بنا به گفته کنسول مترینکو، معتقدند که در حال دفاع از تبریز، در مقابل کمونیستها می‌باشند.

۵- در تهران، شایعات پراکنده‌ای راجع به تحریک پلیس در تبریز در حال مطرح شدن می‌باشد لیکن تا آنجا که ما می‌توانیم بگوییم، این مطالب هیچ‌گونه پایه و اساسی ندارند. کنسولگری تبریز خاطرنشان می‌سازد که کلیه نیروهای پلیس تبریز از ساکنین محلی بوده و نمی‌خواهند به خصوص علیه بومیان ترک زبان دست به خشونت بزنند. غیبت استاندار آزموده

که در آن زمان و تا قبل از ۱۸ فوریه در یک مسافرت چهار روزه در شهرهای استان به سر می‌برد، یکی از دلایل عدم آمادگی دولت ایران برای مواجهه با وقایع بود. یک روزنامه‌نگار محلی و یک روزنامه‌نگار خارجی دیگر در اینجا توجه روزافزون پرسنل دیپلماتیک شوروی را نسبت به مسایل مذهبی خاطرنشان ساخته‌اند. (نظریه سفارت: این مسئله برای یک ناظر هوشیار چندان تعجب‌آور نیست) و آن را با دخالت احتمالی روسها در ماجرای تبریز به طور مخفیانه و یا از طریق عمال نفوذی لیبی مرتبط دانسته‌اند. سفارت هیچ نشانی، تکرار می‌کنم هیچ نشانی برای تأیید این نظریه در دست ندارد و تنها چیزی که در مورد حادثه تبریز می‌توانیم بگوییم این است که این واقعه تجلی احساسات مذهبی بوده است.

ما این احتمال را که شورشیان توسط افراد معدودی که در خارج تعلیم دیده‌اند رهبری شده‌اند رد نمی‌کنیم، ولی تا زمانی که شواهد مستدل‌تری در مقایسه با آنچه که تاکنون دریافت شده (اکثر بیانی‌های دولت ایران غیرمستند بوده است) مشاهده نکرده‌ایم، ما نیز با نظر اکثر ناظران بی‌طرف که معتقدند آشوبها عمدتاً نتیجه فعالیت روستائیان ترک و خشنی است که در زمینه‌های مذهبی کار کرده و مخالف با روند تغییرات مدرنیزه شدن و سمبل‌های این نوع زندگی در تبریز می‌باشند، موافقیم. در همین حال، شواهد موجود در رابطه با اینکه چه افرادی برانگیزاننده و هماهنگ‌کننده پشت پرده این خشم مذهبی روستائیان بوده‌اند، کافی و مستدل نیست.

۶- تهدید به انفجار بمب در کنسولگری شیراز در تلگرام جداگانه‌ای گزارش می‌شود.

میکلوس

سند شماره ۱۴

۲۳ فوریه ۱۹۷۸ - ۴ اسفند ۱۳۵۶

خیلی محرمانه

برای: بایگانی

از: کلاید. د. تایلور

موضوع: ساواک و اغتشاشات تبریز

هنگام صرف ناهار در روز ۲۲ فوریه با دکتر کریم پاکروان، یک دکترای ریاضی و اقتصاد از دانشگاه شیکاگو و سایر دانشگاهها که در حال حاضر استاد دانشگاه آزاد و مأمور تحقیق در سازمان برنامه و بودجه است، من پرسیدم، که عکس‌العمل وی در رابطه با اغتشاشات تبریز چه بود؟

دکتر پاکروان پاسخ خود را با یک پرسش معنی‌داری شروع کرد که، آیا من مطلع بودم که پدرش معاون رئیس ساواک در سالهای آخر (ریاست - م) بختیار و سپس رئیس ساواک در ۳ یا ۴ سال اوائل دهه «۶۰» بوده است. او این مطلب را در خلال ابراز انتقاد از تواناییهای ساواک در جمع‌آوری اطلاعات، بیان داشت. او گفت پدرش اولین وظیفه ساواک را جمع‌آوری اطلاعات می‌دید. لیکن او در گزارشات خود به شاه، همیشه توصیه‌های مواردی را می‌کرد که به

تشخیص وی، موجب نارضایتی بودند، که عبارت بودند از نیازهای اقتصادی مثل یک چاه، یک مدرسه، یک بیمارستان و یا جاده، و او کراراً و به طور کامل در برآورده ساختن این نیازها موفق بود. به عنوان مثال او اشاره کرد که وقتی ساواک شورشهای طایفه‌ای در جنوب شیراز را در اوایل دهه ۱۹۶۰ سرکوب کرد او (پاکروان رئیس ساواک - مترجم) به شاه پیغام داد، تا زمانی که امکانات مالی و تجهیزات جهت برآورده کردن احتیاجات طوایف برای بیمارستانها و غیره در اختیار او گذاشته نشود، او باز نخواهد گشت. این نتیجه داد و او بازگشت. در مورد تبریز وی گفت که به نظر او اغتشاشات تبریز توسط شوروی سازمان داده شده است. و اگر چنین باشد عده‌ای از سران ساواک نیز در این کار دست داشته‌اند زیرا آنها می‌بایست آگاه و آماده می‌بودند تا جلوی اغتشاشات را بگیرند، چون از مدتها قبل بروز این اغتشاشات را حدس می‌زدند. او گفت به عنوان مثال ارتش می‌بایست مساجد و سایر مکانهایی را که اغتشاش‌کنندگان فعالیت خود را از آنجا آغاز می‌کنند، محاصره می‌کرد و کاملاً از توانایی اغتشاش‌کنندگان و نحوه دست‌یابی به اسلحه توسط آنها نیز خبر می‌داد. در بحث ما که ریچارد باش هم در آن شرکت داشت، در مورد گزارشات مطبوعات مبنی بر اینکه اغتشاش‌کنندگان تأسیسات خارجی را مورد حمله قرار داده‌اند، اختلاف نظراتی وجود داشت لیکن همه قبول داشتیم که آشوبگران به اماکنی از قبیل بانکها، هتل‌ها، سینماها و امثالهم حمله می‌کرده‌اند.

در رابطه با ساواک، دکتر پاکروان رهبریت فعلی ساواک را احمقانه، مزخرف و خائن نسبت به شاه خواند. با پذیرفتن امکان تعصب شخصی، او گفت وقتی که پدرش ریاست ساواک را رها کرد تصویری که در زمان بختیار از ساواک در اذهان بود از بین رفته بود و ساواک دیگر یک نهاد ترسناک نبود. آن موقع از کوبیدن درب خانه‌ها، شبانه و بدون اطلاع قبلی اثری نبود و یک فرد برای مدت مدیدی جهت انجام بازجویی ناپدید نمی‌شد، آنگونه‌ای که این روزها اتفاق می‌افتد. او گفت در میان محافل دانشگاهی اینجا آشنایانی دارد که برای مسافرت با هواپیما به فرودگاه رفته‌اند ولی در آنجا از پاسپورت آنها خبری نبوده است. او با مواردی زیاد از این قبیل برخورد داشته، که در آن از مردم خواسته می‌شود تا برای دادن پاسخ به (آدرسها را او نام می‌برد) مراجعه نمایند، و در آنجا آنها به مدت یک یا دو روز نگهداشته می‌شوند. سپس او مثال مشخص‌تری را عنوان نمود. زنی از آشنایان او اتومبیلش سرقت می‌شود وقتی اتومبیل وی چند روز بعد توسط پلیس پیدا می‌شود این زن بازداشت می‌شود زیرا اتومبیل وی توسط گروههای مخالف دولت مورد استفاده قرار گرفته شده بود. مدتها گذشته است ولی او هنوز در زندان است.

همان روز من با یکی از دوستانم پرویز عقیلی معاون مدیر اجرایی در مورد دوست جدیدم پاکروان - که با او ناهار خورده بودم - صحبت کردم. او گفت بله او را به واسطه پدرش می‌شناسد چون پدر خودش که یک مقام بلندپایه بانک مرکزی بود با پدر پاکروان دوست صمیمی بود. او گفت به یاد می‌آورد که پدرش از دوران خوبی که ساواک در زمان پدر پاکروان

داشت صحبت می‌کرد و در آن زمان ساواک به عنوان یک نهاد احترام همه را جلب کرده بود. او گفت پاکروان پیر در فرانسه مدرسه رفته و آکادمی نظامی فرانسه را طی کرده و وقتی به تهران بازگشت فارسی‌اش به قدری بد بود که پدرم، عقیلی، سالها به عنوان مترجم به او کمک می‌کرد.

سند شماره ۱۵*

خیلی محرمانه
 صورت مذاکره
 شرکت کنندگان: ام. هنری مارشال، مدیر مرکز فرهنگی فرانسه در تبریز دیوید سی. مک‌گافی، کنسول آمریکا در اصفهان.

زمان و مکان: ۲۳ فوریه ۱۹۷۸ - ۵۶/۱۲/۴، اقامتگاه کنسول

موضوع: شورشهای تبریز در ۱۸ مارس ۱۹۷۸**

مقدمه: ام. مارشال دوستی از روزهای کار در تبریز، در حالی که برای شرکت در کنفرانس مدیران مرکز فرهنگی فرانسه در اصفهان به سر می‌برد به ملاقات من آمد. هنگام صرف ناهار، وی به صحبت در مورد شورشهای تبریز پرداخت. مارشال گفت که مقامات برای جلوگیری از اغتشاش اقدامات احتیاط‌آمیز را رعایت کرده بودند، ولی آماده مقابله با اقدامات خشونت‌آمیز نیز بودند. در اطراف دانشگاه و کلانتریها نیروی پلیس را مستقر ساخته و پلیس‌های بی‌سیم به دست در هر چهارراهی دیده می‌شدند. کنترل آنها بر دانشگاه آنچنان شدید بود که آنجا در تمام طول روز آرام بود. با این حال به محض آغاز ناآرامیها هرج و مرج بر همه جا حاکم گردید.

نقطه آغاز مسایل، تظاهرات عظیمی بود که در برابر هتل آریا در مرکز شهر برگزار شده بود. در ابتدا گروهی از مردم به آرامی گرد آمده و به طرف «کاخ جوانان» دولتی در آن نزدیکی سنگ پرتاب کردند.

شایع شده است که یک زن بدون چادر را از درون اتومبیل خود بیرون کشیده و ناپدید گشته و می‌گویند که سوزانده شده است. گروههای کوچک موردنظر وی بسیار سازمان داده شده و در تمام شهر ناگهان ظاهر گردیده بودند.

شعبات بانک صادرات هدف اصلی آنها بود. شورشیان وارد بانکها شده و به نابود کردن لوازم و مدارک پرداخته و آشغالها را آتش می‌زدند. ولی در مورد سرقت پول بنا به گفته وی گزارشاتی نرسیده است. در تبریز می‌گویند که این بانک از این جهت مورد حمله واقع شده که رابطه نزدیکی با خاندان سلطنتی دارد.

* کتاب ششم، ص ۷۸۴.

** اشتباه تاریخ مربوط به اصل سند است.

آقای مارشال گفت تخریب بانکها، کاخ جوانان، دفاتر حزب رستاخیز و پلاکارتهای مربوط به تجلیل از انقلاب شاه و مردم در برابر اداره اصلی پست در مدت دو ساعت به پایان رسید و تظاهرات بعدی چندان سازمان داده نشده بود، ولی مردم بسیاری را دربر می‌گرفت. بنا به گفته او، پلیس از سلاحهای خودکار علیه اجتماعات بزرگ استفاده می‌کرد و دوستان پزشک موجود در ساعت ۱۳ اطلاع دادند که بیمارستانها مملو از حدود بیش از ۵۰۰ نفر زخمی یا در حال مرگ است و تانکهای چیفتن در چهارراههای اصلی مستقر شده‌اند و در نتیجه تیراندازیهای آنان نیز، عده‌ای دیگر کشته یا زخمی شده‌اند. طبق اطلاعاتی که وی از پزشکان تبریز دریافت داشته است تعداد کشته‌شدگان ۱۰۰ - ۹۰ نفر و تعداد زخمی‌شدگان حدود ۷۰۰ نفر بوده‌اند و بسیاری نیز به طور سرپایی مداوا شده‌اند.

بنا به گفته او حدود بیست دختر در مدرسه پروین که یک مدرسه دختران تیزهوش است، مورد ضرب و شتم واقع شده‌اند چون می‌خواستند از مدرسه خارج شوند و مقامات از والدین آنها خواسته بودند که با اتومبیل به مدرسه آمده و با چادر دختران خود را از آنجا ببرند. وی گفت شنیده است که شعارهای تظاهرکنندگان ضد شاه و به طرفداری از اسلام بوده و حداقل یکی از گروهها شعاری به طرفداری از ترکها می‌داده است (ولی معلوم نیست که منظور ترکیه بود یا هدف از این شعار زبان و فرهنگ محلی آذربایجان بوده است). بنا به گفته وی هیچ‌گونه فعالیت ضدآمریکایی و ضدخارجی مشاهده نشده، لیکن سعی داشتند به اقامتگاه کارگران خارجی پروژه IDRO حمله کنند و به انجمن ایران و امریکا خساراتی برسانند. گفته می‌شود که قرار است پایگاه استاندار و رئیس پلیس، ساواک و ارتش مورد تهاجم قرار گیرد و «تجربه» انتصاب مقامات ارشد دارای تماس نزدیک با آذربایجان در تبریز به پایان خط رسیده است.

وی فکر می‌کرد که سازمان‌دهندگان از داوطلبان مشتاقی استفاده می‌کردند که انگیزه آنها نیز نارضایتی عمیق و گسترده جمعیت کشاورز از سیاستهای دولت در قبال قیمت محصولات کشاورزی می‌باشد.

با این حال، وی می‌گوید که همه رابطهای وی در تبریز معتقدند که تظاهرکنندگان تحت کنترل «عناصر بیگانه» نبوده‌اند، زیرا در عین سازمان داشتن، اهداف مورد تهاجم نشانگر نارضایتیهای آذربایجانیها بوده است.

آنها معتقدند که محرک اصلی این تظاهرات افراد محلی (و یا غیر آذربایجانی ایرانی) بوده که عملیات خرابکاری آنان را مؤثرتر ساخته‌اند.

نظریه سفارت امریکا در تهران: در عین حال که آمار و ارقام مربوط به تلفات با آمار رسمی و موثق بسیار مغایر است، ولی اصل گفتگو واقعیت دارد هر چند تا حدودی مهیج است.

مقام سیاسی از تبریز: دیوید مک‌گافی

سند شماره ۱۶

خیلی محرمانه
 یادداشت در مورد یک گفتگو
 شرکت کنندگان: دی یابر پانوسیان، اسقف ارمنیهای تبریز؛ مایکل. ج. مترینکو، کنسول
 مکان و زمان: محل زندگی اسقف، تبریز - فوریه ۱۹۷۸
 موضوع: اغتشاشات تبریز

طی یک بحث طولانی که بیشتر حول اغتشاشات اخیر تبریز بود، اسقف اظهار داشت که اگرچه وقایع اخیر جنبه‌هایی سخت مذهبی داشته‌اند، به عقیده وی هیچ‌گونه احساسات ضد مسیحی یا ضدارمنی توسط مردم تظاهرکننده ابراز نشده است. وی گفت او در طول درگیری روزانه به طور دائم با خانواده‌های ارمنی که در سطح شهر پخش هستند در تماس بوده، و به عنوان نتیجه گفت که حتی از بصیرت و احتیاط شورشیان در تعجب فرو رفته است.

به عنوان مثالی از بردباری اغتشاشگران، وی توضیح داد که چگونه یکی از تحت‌الحمايه‌هایش یعنی یک هنرمند ارمنی که گالری یا استودیوی کوچکش در نزدیکی مرکز اولین درگیری بود، قبل از اینکه گالریش را ببندد خود را مواجه با گروهی از شورشیان دیده بود. (به دستور رهبران مسلمان، چند روز قبل از اغتشاشات، کلیه مغازه‌ها و مراکز تجاری تعطیل گردیده بودند اما هنرمند ارمنی این دستور را نادیده گرفته بود.) یکی از رهبران گروهی از مردم تظاهرکننده نگاهی به مغازه وی انداخته و به گروهش گفته بود که: «او یک هنرمند است... ولش کنید.» و بعد از تذکر به آن مرد دایر بر اینکه مغازه‌اش را بسته و به خانه‌اش برود، و در حالیکه گالری را دست نخورده ترک می‌کردند اقدام به شکستن شیشه‌های پنجره‌های بانکی که در نزدیکی آن بود، کردند.

باز در یک واقعه مشابه، یک گروه بزرگ از جمعیت اقدام به خرد کردن شیشه‌های یک بانک نمودند که بعداً دریافتند در آپارتمان بالای بانک عده‌ای زندگی می‌کنند. آنها زنگ زدند و وقتی که زنانی که در خانه بودند بالاخره پاسخ دادند، به آنها گفتند که چون قصد به آتش کشیدن بانک را دارند، مجبورند آپارتمانشان را ترک کنند. زنان وحشت‌زده شدند ولی شورشیان به آنها اطمینان دادند که اگر بیرون بیایند صدمه‌ای به آنها وارد نمی‌شود. وقتی که زنان، پاسخ دادند که آنها ارمنی بوده و پوشش ندارند («چادر» - زنان ارمنی در تبریز پوششی که مخصوص زنان مسلمان محافظه‌کار است، سر نمی‌کنند)، سخنگوی جمعیت دوباره ترس آنها را بی‌مورد دانسته و به آنها گفت که مهم نیست و تنها چیزی که مهم است این است که آنها خانه خود را ترک کنند مبادا که آتش از بانک به آن سرایت کند. اسقف که در مورد نظریات فرق مختلف مذهبی بسیار متبحر است (بسیاری از خویشان او در زمان قتل‌عام ارمنیها توسط ترکها کشته شدند و او در شهر آلو در سوریه بزرگ شده و قبل از این که به سمت فعلیش در تبریز منصوب شود سالها در بیروت زندگی کرده است)، او احساس می‌کند که تبریز با وجود همه تعصبات و محافظه‌کاریهایش از هر محل دیگری در سوریه و لبنان برای او

و هم‌کیشانش بهتر است. او از اینکه قادر به همزیستی و دوستی با مردم با اعتقادات متفاوت می‌باشد، به خود می‌بالد و فعالانه در جلسات مرتبی که پروتستانها، کاتولیکهای رومی، کاتولیکهای آسوری و روحانیون ارمنی در منطقه برگزار می‌کنند شرکت می‌نماید. اسقف حتی ادعا می‌کند که در طی مسافرتش به ترکیه، با ترکها سازگار شده است. تنها گروه ملی که اسقف آنها را تحقیر می‌نمود، «جامعه ارمنیهای امریکایی» است که به گفته او تنها گروه ارمنی بودند که در جریان نزاعهای لبنان، هرگز سعی نکردند که به کلیسایشان یا مردمشان کمکی کنند. نوشته شده توسط: م. ح. مترینکو

سند شماره ۱۷

۲۷ فوریه ۱۹۷۸ - ۸ اسفند ۱۳۵۶

خیلی محرمانه

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

از: سفارت امریکا، تهران - ۲۰۴۳

موضوع: اغتشاشات تبریز: تحقیق ادامه دارد

خلاصه: تحقیقات دولت ایران پیرامون اغتشاشات ۱۸ فوریه تبریز بدون اعلامیه دیگری همچنان ادامه دارد. بیش از ۶۰۰ نفر دستگیر شدند ولی حدود ۴۰ نفر آزاد گردیده‌اند. چندین نوع زره‌پوش در ۱۸ فوریه در تبریز موجود بود. سئوال‌ات اصلی پاسخ داده نشده حول و حوش اینکه چه کسی اغتشاشات را سازماندهی کرد، آشوبگران چگونه اسلحه به دست آوردند و چرا تبریز صحنه برخوردهای عمده بود، دور می‌زند. انگلیسی‌ها مظنون به این هستند که برخی از تروریست‌ها در برنامه‌ریزی اغتشاش دست داشتند. دانشگاه تبریز در ۲۶ فوریه باز شد.

در نقاط دیگر، ۱۵ دانشجوی حقوق دانشگاه تهران به دنبال تحقیقات در مورد آشوب‌های ۲۰ فوریه در دانشکده حقوق دانشگاه تهران، همچنان در بازداشت باقی ماندند. پایان خلاصه.

۱- مطبوعات گزارش کرده‌اند حدود ۶۲۵ نفر تاکنون برای تحقیقات پیرامون علل اغتشاشات ۱۸ فوریه تبریز بازداشت شده‌اند. دفتر دادستان عمومی استان آذربایجان شرقی اعلام نموده است که ۴۰ نفر یا بر اساس ضمانت یا به خاطر فقدان مدرک آزاد خواهند شد.

۲- تحقیقات دولت ایران در مورد وقایع تبریز ادامه دارد، اما هیچ‌یک از گروه‌های تحقیق، قضات نظامی یا غیرنظامی نظریه‌ای ابراز نمی‌نمایند.

مقامات سفارت انگلیس (محفوظ بماند) که از تبریز بازدید کردند به سفارت گفتند که منبع انگلیسی‌ها در نیروهای موتوریزه، در روز تظاهرات، استفاده از تانکهای چیفتن و اسکورپیون (انگلیسی) و تانکهای ام - ۴۷ آمریکایی و نفربرهای زرهی روسی را به چشم دیده است. همین منبع گفت افراد محلی قبل از حضور تانکها در شهر، آنها را در حومه و خارج از شهر دیده‌اند.

۳- عوامل اصلی که شک و تردید زیادی هنوز در مورد آنها وجود دارد در اطراف مسایل

زیر دور می‌زند:

چه کسی جمعیت سازمان یافته را هدایت نمود؟ آیا رهبران فقط افراد مذهبی بودند یا آنکه آنها با عناصر چپی و دیگر تروریست‌ها ارتباط داشته و دارند؟ آشوبگران چگونه، اسلحه به دست آوردند؟ چرا تبریز و نه مشهد یا قم؟ مقامات سفارت انگلیس پس از بررسی وضعیت در محل، متقاعد شده‌اند اغتشاشگران عملیات برنامه‌ریزی شده یکپارچه‌ای داشته‌اند. (نظریه سفارت: چگونه اسلوب عملیات آشوب اشاره بر برنامه‌ریزی توسط «متخصصین» آموزش دیده دارد ما از قبول این نظریه حداقل تا روشن شدن نتایج تحقیقات دولت ایران، خودداری می‌کنیم.) انگلیسی‌ها همچنین به علاقه افزایش یافته روسها نسبت به رهبران مذهبی اشاره نمودند ولی فکر نمی‌کنند که شورویها این قدر احمق باشند که خودشان را تا حد زیادی حتی با نقشی مخفیانه، در عملیاتی شبیه به تبریز در معرض دید قرار دهند مگر اینکه آمادگی داشته باشند تا به یک نوع حرکت اساسی و عمده برای خارج کردن ایران از اردوی غرب دست بزنند. هم ما و هم انگلیسی‌ها باور نداریم تکرار می‌شود، باور نداریم به اینکه، شوروی‌ها برای یک چنین کاری آمادگی داشته باشند.

۴- تبریز در ۲۶ فوریه آرام است، هر چند پلیس، بر فراز شهر با هلیکوپتر در حال گشت‌زنی است. دانشگاه آذربادگان در ۲۶ فوریه، پس از یک هفته تأخیر به لحاظ تظاهرات و عواقب ناشی از آن، برای ترم دوم بازگشایی شد. در ۱۸ فوریه مراقبت پلیس بر تظاهرات توسط هلیکوپتر مشخصاً در قم، اهواز و مشهد صورت گرفت. بر اساس گفته انگلیسی‌ها، که بر عدم حضور چنین مراقبتی در ۱۸ فوریه در تبریز اشاره می‌نمایند، این امر مدرک دیگری است دال بر اینکه مسئولین اداری استان حقیقتاً آماده کنترل آشوبی با این وسعت که پدیدار شد، نبودند.

چندین ناظر دیگر ایرانی نظریه قبلی ما را که تبریز از دیگر شهرها سنتی‌تر و سرسخت‌تر است، تأیید نموده‌اند. انگلیسی‌ها همچنین اظهار می‌دارند احساس ضدیت با دولت، در میان تظاهرکنندگان، با احساس خاص جدایی (بین مردم و مسئولین - م) تقویت گردیده که آن احساس خاص مربوط به تبریزیهای بود که در اواخر دهه ۱۹۴۰ زمانی که اداره‌کنندگان ایرانی به تبریز بازگشتند، دقیقاً خود را آزاد شده نپنداشتند. در این گفته ممکن است کمی غلو شده باشد، ولی تبریزیهای ترکمن، (ترک - م) آشکارا از جمله مستقل‌ترین ایرانیان هستند، و به لحاظ تاریخی، استان آذربایجان شرقی خود را در زمینه تخصیص منابع عمرانی، با دولت در تضاد دیده است.

۵- در تهران، مطبوعات ۲۶ فوریه اعلام نمودند که متعاقب تظاهرات ۲۰ فوریه دانشگاه تهران که اثاثیه و پنجره کلاسها شکسته شد، و پس از اینکه دادگاه استان ۳۰ دانشجوی را برای بازپرسی فراخواند، ۱۵ دانشجوی حقوق دانشگاه تهران، به اتهام رفتار قانون‌شکنانه، در بازداشت باقی ماندند.

میکلوس

سند شماره ۱۸

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۲۰۸۵ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
مرجع: الف، تهران ۱۸۷۹ - ب، تهران ۱۸۱۴ - ج، تهران ۱۹۳۲ - د، تهران ۲۰۴۳
موضوع: اغتشاشات تبریز: نظرات شاه و دولت ایران - به اضافه مجموعه اخبار متفرقه

خلاصه: شاه لزوم استمرار اعطای آزادیهای سیاسی را علیرغم سوءاستفاده‌های نیروهای ارتجاع «سرخ و سیاه» اعلام می‌دارد. توجه دولت ایران روی سهل‌انگاری مقامات دولتی در محدوده‌های اطلاعاتی و کنترل اغتشاش تمرکز یافته است، اما هنوز نگران دخالت خارجی است. بیانیه مخالفین، دولت ایران را در خصوص کنترل اغتشاش مورد انتقاد قرار می‌دهد. پوشش خبری مطبوعات بر ارائه شرح کامل اغتشاشات، عدم پذیرش خشونت در اجتماع و اقدام دادگاه در مورد اوباشان تأکید می‌کند.
ارتش هنوز از تبریز محافظت می‌کند و دانشگاه آنجا کاملاً باز نیست. تیریزی‌ها در نظر دارند راهپیمایی بزرگی برای محکوم نمودن اغتشاش برپا نمایند و بسیاری تاریخ این تظاهرات احتمالی را روز ۳۰ مارس می‌دانند.

بهانه یادبود کشته‌شدگان تبریز، زمینه‌ای است تا احتمالاً افرادی که به خشونت تمایل دارند، دوباره تلاش نمایند برخی شهرها را به آشوب بکشانند. در تابستان وقتی زمان روزه‌داری ماه رمضان فرا رسد، کمبودهای آب و برق توأم با گرمای بیش از حد، می‌تواند شهرهای ایران را به بشکه‌های باروت قابل انفجار تبدیل کند، در نتیجه مشکلات بسیاری پدیدار خواهد گشت. پایان خلاصه.

۱- شاه در یک سخنرانی برای کنگره زنان ایران در روز ۲۷ فوریه (طی تلگرام جداگانه گزارش می‌شود) اظهار داشت که اعطای آزادیهای سیاسی در ایران علیرغم سوءاستفاده‌های گروههای ارتجاعی ادامه خواهد یافت.

شاه گفت ما سیاست اعطای آزادیهای سیاسی را دنبال خواهیم کرد، چون که مبانی کشور بر آن استوار است. اظهارات شاه بر برخورد رسمی دولت ایران، که در روزهای بعد از اغتشاشات شروع به پدیدار شدن نمود، صرفاً سرپوشی گذاشت (مرجع الف) و اکنون به صورت سیاست رسمی درآمده است.

۲- نقل قول‌های مطبوعات از اولین گزارش کمیسیون تحقیق، بر مسئله سهل‌انگاری مقامات رسمی دست به اقدامات احتیاطی بزنند، تأکید دارد.

منابعی در دولت ایران و بخش خصوصی به طور محرمانه، خاطرنشان کرده‌اند که چند تن از مقامات استان برکنار خواهند شد، که برجسته‌ترین آنان، استاندار، رئیس پلیس تبریز و احتمالاً معاونین ارشد وی و برخی مقامات امنیتی استان خواهند بود. اطلاعات بیشتر اشاره بر این دارد که برخی مساجد تبریز در ۱۸ فوریه احتمالاً بسته شده‌اند، که این کار وحشیگری

عزاداران تبریز را افزایش داد.

۳- گزارش تصویری کابینه در مورد سهل‌انگاری اداری، همچنین حاوی تصریح مجدد اظهارات قبلی رامبد وزیر کشور در مجلس است (مرجع ب)، که به موجب آن عناصر خارجی و مارکسیست‌های اسلامی محرک اغتشاشات بوده‌اند. قرار است در خلال چند روز آینده، گزارش آشوب تبریز، که از گزارشات رسمی استخراج خواهد شد، انتشار یابد. بر اساس گزارشات قبلی مطبوعات حداقل سه نفر از کسانی که مورد بازجویی قرار گرفته‌اند، اظهار داشته‌اند که آنها مجری قسمتی از طرح از پیش برنامه‌ریزی شده برای آشوب در روز عزاداری بودند. ما میل داریم که مدارک بیشتری قبل از قبول فرضیه بی‌پیرایه «دخاله خارجی» مشاهده نماییم.

۴- اولین بیانیه مخالفین در منازعه، اعلامیه شماره ۱۴ نهضت رادیکال ایران است (به وزارتخانه ارسال می‌شود) که دولت ایران را به خاطر بستن مساجد در ۱۸ فوریه مورد انتقاد قرار داده و از آشوب‌ها به عنوان «کشتار بی‌رحمانه» یاد کرده است. مابقی اعلامیه به اظهار شرایطی که مردم را به آشوب هدایت نمود اختصاص داشته است یعنی فقدان آزادی و نگرانی در مورد مذهب. این اعلامیه به خانواده‌آنهايي که کشته شدند تسلیت می‌گوید و تمام شهروندان را به حمایت از مجازات آنهايي که مسئول بوده‌اند، و تشکیل یک دولت جدید برای جایگزینی «با دولت قانون‌شکن فعلی که ثابت نمود نسبت به ملت بی‌تفاوت است» دعوت می‌نماید.

۵- مقالات روزنامه‌ها در خصوص موضوع، از خود تعادل و رشد قابل تقدیری نشان داده‌اند. (اصلی‌ترین این مقالات که در هر دو روزنامه فارسی و انگلیسی چاپ شده‌اند برای وزارتخانه ارسال می‌شود). احتمالاً بهترین مقاله در تهران ژورنال روز ۲۸ فوریه بود که بیانات شاه در خصوص استمرار اعطای آزادیها را مورد تمجید قرار داد و در میان سایر مسایل خواستار تنبیه آن دسته مقامات اداری شد که به وظایفشان عمل ننموده‌اند، و همچنین خواستار اقدام غیرنظامی مؤثرتر برای جلوگیری از اینکه تظاهرات از کنترل خارج گردند، شد. مقاله همچنین خواستار مجازات محرکین و سرکردگان آشوب‌ها شد و اشاره به این داشت که سرکردگان بایستی شدیدتر از آنهايي که فقط به آشوب‌ها پیوستند مجازات شوند. مقالات روز ۲۰ فوریه کیهان و ۲۶ فوریه تهران ژورنال اوباشی و ولگردی را مورد تقبیح قرار داده و اعلام کردند که آنهايي که در خشونت‌های کور شرکت داشتند، هیچ مکانی در ایران امروز ندارند. مقاله تهران ژورنال همچنین از دولت ایران خواست که دقیقاً بین محرکین و آنهايي که فقط به آشوب‌ها پیوستند تمایز قائل شود. تحقیق باید تا زمانی ادامه یابد که «هر شخص ذریعاً برای مشارکتش در این حمله وحشیانه به نهادها و مؤسسات ملی»، در دادگاه حضور یابد. مقالات به صورت اتوماتیک از خط دولت مبنی بر مداخله عناصر خارجی پیروی نکرده‌اند، ولی خواستار تحقیق کامل در مورد حقایق شده‌اند.

۶- بر اساس اطلاعات بیشتر، خصوصاً بحث با یکی از مقامات سفارت انگلیس (حفاظت شود) که با دو شاهد عینی کشتارها گفتگو کرده بود، سفارت اکنون بر این اعتقاد است که تعداد کشته‌ها به رقم ۹ نفر اعلام شده توسط دولت ایران، نزدیکتر است تا دیگر تخمین‌های بالاتر از این (مرجع الف)، به نظر نیمه درست می‌آید (احتمالاً خیلی از کسانی که از مهلکه خارج شده‌اند، جزء کشته‌شدگان نبوده‌اند).

انگلیسی‌ها اکنون معتقدند که تعداد کشته‌شدگان باید حدود ۲۰ نفر و تعداد زخمی‌ها حداکثر ۱۰۰ نفر باشد.

۷- تا اواسط روز ۲۸ فوریه ارتش هنوز از شهر محافظت و پاسداری می‌کرد. دانشگاه آنجا که رسماً باز است دانشجویان چندانی در آن حضور نداشتند و گمان می‌رود که بازگشایی واقعی بعد از تعطیلات سال نو ایرانی (نوروز) صورت پذیرد.

۸- حدس و گمان در مورد آینده شروع شده است. روزنامه‌های ۲۸ فوریه اشاره می‌کند که تبریزی‌ها در حال آماده شدن برای یک راهپیمایی بزرگ ۱۵۰۰۰۰ نفره برای محکوم نمودن اغتشاشات می‌باشند. عقیده‌ای قابل توجه وجود دارد که تظاهرات بیشتری در سراسر ایران در روز ۳۰ مارس یعنی چهلم جریانات ۱۸ فوریه تبریز برگزار خواهد شد. دو منبع سفارت که تماسهایی با جناح میانه‌رو جامعه مذهبی دارند، می‌گویند آیت‌الله شریعتمداری از قم خواستار عزاداری آرام کشته‌شدگان تبریز خواهد شد. همین منابع گمان می‌برند که چپی‌ها یا عناصر خشن‌تر جنبش، مجدداً تلاش خواهند نمود تا حداقل یکی از این تظاهرات را به شکل اغتشاشات تبریز درآورند، تا موجب تحریک دولت به انجام واکنش دیگری شوند. شایع است که خشونت‌گرایان یک شهر را انتخاب خواهند کرد، اما تعداد شهرهای نامزد زیاد است، شهرهایی که در اینجا بیش از بقیه نامشان به گوش می‌رسد عبارتند از: تهران، قم و همدان (بر طبق همین شایعات شهر آخری انتخاب خواهد شد، تا اینکه مجدداً دولت در یک محل دور از انتظار غافلگیر شود).

سفارت بر این اعتقاد است که این مطالب در حال حاضر بیشتر جنبه «رجزخوانی» دارد. این حقیقت که ۳۰ مارس با پایان دو هفته تعطیلات نوروز مصادف می‌شود خیلی‌ها را دلسرد کرده است (اگرچه حامیان دوره ۴۰ روزه می‌گویند این زمان فرصتی است مناسب برای غافلگیر کردن دولت ایران). بر اساس گفته‌های منابع ما، آیت‌الله‌ها برای تحت کنترل درآوردن پیروان مذهبی خود و شکستن دوره متناوب خشونت در ارتباط با یادبود «شهید»، به نظر مصمم می‌آیند.

در پیش‌بینی‌های درازمدت می‌توان گفت که تابستان جاری دوره‌ای بسیار خطرناک‌تر خواهد بود. رمضان امسال با ماه اوت مصادف می‌شود و ترکیب محدودیت‌های ناشی از روزه‌داری، کمبود پیش‌بینی شده آب و برق به اضافه گرمای شدید تابستان می‌تواند شهرهای ایران را به مکان‌های نشو و نمای سریع محرومیت و خشن تبدیل نماید که به سادگی می‌توانند

تحت شرایط مناسب به محل وقوع اغتشاشات ضد دولتی مبدل گردند.

میکلوس

سند شماره ۱۹

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۲۱۲۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
رونوشت: سفارتخانه‌های آمریکا در آنکارا، اسلام‌آباد، کابل، لندن و دفتر حفاظت منافع
بغداد

موضوع: اغتشاشات تبریز: تیراندازی سرباز دیوانه به طرف ۴ نفر

مترینکو کنسول تبریز به سفارت اطلاع داد که رئیس محلی دولت این واقعه را تأیید نمود که در ۲۸ فوریه سرباز وظیفه ارتش (که اصلاً تهرانی است) دیوانه شد و به طرف افسر فرمانده خود و یک سرباز دیگر تیراندازی کرد. سرباز سپس به دانشگاه آذربادگان رفت و در آنجا سرگرد پلیس مسئول منطقه را کشت و به دو پلیس دیگر تیراندازی نمود که یکی از آنها متعاقباً مرد. سرباز بازداشت شد. نیروهای امنیتی استان معتقد نیستند (تکرار می‌شود) معتقد نیستند که این واقعه مرتبط با اغتشاشات اخیر تبریز باشد، اما سرباز در واقع از واحد ارتشی است که در حال حاضر برای پشتیبانی نیروهای امنیتی در تبریز مستقر شده است.

میکلوس

سند شماره ۲۰

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۲۱۷۸ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
مرجع: الف، تهران ۲۰۸۵ - ب، تبریز ۰۰۲۰

موضوع: ناآرامی تبریز - تغییرات کادر دولتی ایران و مشاهدات اضافی دیگر

خلاصه: آزموده از استانداری آذربایجان شرقی برکنار و سرتیپ هوشمند رئیس سابق شهربانی مجدداً به فرماندهی پلیس استان منصوب شده است. مروری بر اقدامات شورشگرانه، به وضوح دلالت بر این دارد که اقدام ضد رژیم در تبریز نسبت به تظاهرات مذهبی قبلی وسیع‌تر است. با وجود این که رهبران مذهبی خشونت را مردود می‌دانند، شایعات همچنان رو به افزایش است. دستگیری رهبران شورشی مظنون ادامه دارد لیکن تاکنون ۱۱۰ نفر از آنها پس از بازپرسی با قید ضمانت آزاد شده‌اند. مخالفین هنوز به درستی نمی‌دانند با حوادث تبریز چگونه برخورد کنند. پایان خلاصه.

۱- روزنامه‌های صبح روز ۲ مارس نوشتند: اسکندر آزموده استاندار آذربایجان شرقی پس از ملاقات با مقامات رژیم در تهران به سر کار خود بازخواهد گشت. این موضوع تأیید

بیشتری است بر مطالب تلکس مرجع مبنی بر اینکه تغییرات وسیعی در مورد تبریز در دست اقدام می‌باشد. (تذکر: در عطفی اشتباهاً بیان گردیده است که شهردار تبریز از کار برکنار شده. وی تاکنون در مقام خود باقی است، اشتباه از ناحیه اطاق خبر می‌باشد) هم‌چنین روزنامه‌ها انتصاب سرتیپ هوشمند را به سمت رئیس جدید شهربانی آذربایجان شرقی اعلام نمودند. وی قبلاً در چنین مقامی بوده و بر اساس گزارش منبع پلیس تهران یکی از بهترین افسران پلیس ایران در این درجه می‌باشد.

۲- نگاهی به اقدامات شورشگرانه ده روز اخیر به علاوه اطلاعات دیگر نشان می‌دهد که رویدادهای تبریز مشخصاً حالت ضد رژیم داشته است. منابع بازرگانی به مقام اقتصادی گفته‌اند که شعبه بانک عمران به طور خاص مورد حمله شدید قرار گرفته است. این بانک به عنوان محل اصلی نگهداری سپرده‌های بنیاد پهلوی شناخته شده است و برای اولین بار در تظاهراتی که با جهت‌گیری مذهبی انجام شد اعلامیه‌هایی با مضمون حمله مستقیم به شاه پخش گردیده است. مغازه‌هایی که مورد حمله قرار گرفتند به اضافه آنچه که قبلاً گفته شد شامل آنهایی است که علیرغم دستور اخیر آیت‌الله شریعتمداری از قم، باز بوده‌اند و نیز آنهایی که با توجه به نام آنها به شاه یا شهبانو یا دیگر افراد خاندان سلطنتی مربوط بوده است. حملات به ساختمانهای شهرداری به طور خاص خیلی شدید بوده است. شایعه‌ای که همچنان دهان به دهان می‌گردد عبارت از این است که علت اصلی شورش بسته شدن مساجد به وسیله استاندار بوده که برخلاف دستور تهران به این کار مبادرت ورزیده است. داستان دیگری که هنوز نیز ورد زبانها است این است که، رئیس کلانتری منطقه ۶ (که عوض شده) در سر راه خود پیرمرد یا دانش‌آموزی را (بسته به انتخاب خودتان) در خیابان با گلوله کشته و باعث اجتماع مردم و شروع تظاهرات گردیده است. (نظر سفارت: اطلاعات جدید بسته شدن بسیاری از مساجد را تأیید می‌نماید لیکن داستان رئیس کلانتری در حد شایعه باقی مانده و غیرمحمول به نظر می‌رسد).

۳- مطبوعات گزارش می‌دهند: ۱۳ نفر دیگر در اول مارس دستگیر شده‌اند، (نامشان ذکر نشده) در بین آنها چند بازرگان برجسته تبریز نیز بوده است (از قرار معلوم بازاری بوده‌اند). دادستان تبریز اعلام کرده بود که از میان ۶۷۲ نفر کل افراد بازداشتی ۱۱۰ نفر آنها با قید ضمانت آزاد شده‌اند، اقدامات قضایی همچنان توسط وزارت دادگستری صورت می‌گیرد. با توجه به اطلاعات سفارت کسی تاکنون به دادگاه نظامی سپرده نشده است.

۴- منبع سفارت که در تماس با مخالفین مشهور مذهبی در تهران می‌باشد گزارش می‌دهد که این گروه از خشونت‌های تبریز بی‌مناک بوده و به درستی نمی‌دانسته‌اند که چگونه مردم طرفدار آنان درگیر این خشونت‌ها شده بودند و در این مورد که ممکن است دیگران به داخل جمعیت نفوذ کرده و آنها را به خشونت کشانیده باشند سوءظن دارند. حقیقت این است که جمعیت در دو نوبت حمله کردند و دست کم یک بانک (ایران و انگلیس) در ساعت ۷ صبح

و قبل از شروع تظاهرات مورد حمله قرار گرفت و این امر برای برخی از مخالفین این تصور را به وجود آورده که آنها توسط «دیگران» مورد استفاده قرار گرفته‌اند. ولی تاکنون هیچ‌کس مایل نبوده بگوید «دیگران» چه کسانی ممکن است باشند.

۵- نظریه سفارت: هم رژیم ایران و هم معتقدین آن به روشنی رویدادهای تبریز را در چهارچوب استراتژی درازمدت خود مورد ارزیابی مجدد قرار می‌دهند و هیچ‌کدام در مورد تکرار این رویدادها خوشحال به نظر نمی‌رسند. جدا از نظریات شخصی به نظر می‌رسد قبل از تحلیل کامل حوادث همه منتظرند تا گزارش هیأت بازرسی دولت ایران در مورد حوادث تبریز که قول آن داده شده، منتشر شود. سفارت نیز منتظر خواهد ماند، مگر آنکه اطلاعات جدید تغییرات قابل توجهی را در مورد موقعیت و یا درک حادثه به وجود آورد.

۶- گزارش ۰۵- A کنسولگری تبریز که در ۳ مارس ارسال شده، تفصیلات زیادتر و جدیدتری را با نظریه کنسولگری درباره رویدادها ارائه می‌نماید.

میکلوس

سند شماره ۲۱

ایران: ۳ مارس ۱۹۷۸ - ۱۲ اسفند ۱۳۵۶

خیلی محرمانه

گزارش وقایع هفتگی: ایران

- چهارمین جلسه کمیته مشترک ایران و آمریکا با صدور بیانیه و مفاد توافق شده از طرف رؤسای جلسه یعنی ونس، وزیر امور خارجه و محمد یگانه، وزیر اقتصاد و دارایی در ۲۸ فوریه در واشنگتن به کار خود پایان داد. کار رسمی کمیته با پایان کار پنجمین کمیته مشترک در هفته گذشته آغاز شده بود. این گردهمایی‌ها پیشنهادهای ملموسی را در زمینه همکاری فنی در امور کشاورزی، تربیت بدنی انسانی و تحقیقات علمی مطرح نمود. شرکت‌کنندگان در کمیسیون خواستار توسعه روابط تجاری که به نظر آنها به میزان قابل توجهی افزایش نیافته بود، شدند. کمیسیون مذکور مفیدترین کمیسیون برگزار شده تا امروز بوده است، طرفین با شناخت کامل از منافع خود به نتایج خوبی رسیده‌اند. (بدون طبقه‌بندی)

- کمیته فرعی فریزر (Fraser) نماینده کنگره ما در ۲۸ فوریه به استماع نظرات مربوط به وضع «حقوق بشر» در ایران پرداخت. (البته در روزهای گذشته همین جلسات در رابطه با کشورهای دیگر برگزار گردید.) تنها شاهد موجود در جلسه مربوط به ایران برایان روبل از سازمان عفو بین‌المللی بود که ادعا می‌کرد در دادگاههای نظامی ایران به هیچ‌وجه نمی‌توان انتظار یک محاکمه منصفانه را داشت.

قرار است که وزارتخانه شاهدان دیگری را برای روزهای بعد در این باره فراهم نماید. (بدون طبقه‌بندی).

- نتایج شورشهای مذهبی تبریز در ۱۸ فوریه حاکی از آن است که دولت ایران باید در

انتظار تظاهرات دیگری نیز باشد. ولی در حال حاضر دولت ایران منتظر است تا نتیجه یک رسیدگی ویژه معلوم گردد تا به دنبال آن بتواند اقدامی در پیش گیرد.

تحقیقات اولیه نشان‌دهنده بی‌توجهی مقامات استانیها، به خصوص استاندار آذربایجان شرقی، که از خدمت برکنار شده است، می‌باشد. شاه در انظار عموم اعلام کرده است که آزادیهای سیاسی به طور مداوم افزایش خواهند یافت، هر چند که گروههای مرتجع به سوءاستفاده از آن پردازند. (خیلی محرمانه)

- سفارت آمریکا در تهران از طریق سیا اطلاعاتی مبنی بر کاهش تولید نفت ایران از ۶/۷ میلیون بشکه در روز به ۶/۱ میلیون بشکه دریافت نموده است. سفارت نسبت به این برآورد چندان خوشبین نیست، چون بنا به اطلاعات تهیه شده توسط منابع صنعتی تهران، ۶/۸ میلیون بشکه در روز تشخیص واقعی تری است. سی. دلبو. ناس

سند شماره ۲۲*

۵ مارس ۱۹۷۸ - ۱۴ اسفند ۱۳۵۶

خیلی محرمانه

به: بخش سیاسی - جان استمپل

از: کلاید دی. تیلور

موضوع: ناآرامیهای قم و تبریز

آقای بختیان امروز صبح گفت که پسرعمویش که پزشک است در طول تعطیلات آخر هفته با وی دیدار کرده و رویدادهای قم را به وی گزارش نموده است. پسرعمویش گرداننده امور یک کلینیک در قم است و در آغاز اظهار داشت که تعداد کشته‌شدگان ناآرامیهای قم حدود ۴۰۰ نفر می‌باشند.

وی گفت که سخنگویان دولت پس از شورشهای تبریز برای یک آیت‌الله در قم پیامی آورده بودند مبنی بر این که اعلیحضرت مدت ۵ روز است که به خواب نرفته است و در پاسخ، آیت‌الله قم گفته بود «به او بگویید که ما ۵۰ سال است که نخواهیم ایم.» بنا به گفته این پزشک، یکی از علل ناآرامیهای قم این است که آیت‌الله ایرانی که در عراق در تبعید به سر می‌برد به پایان شانزده سال تبعید خود رسیده و در مورد بازگشت وی سؤالاتی مطرح شده که ریشه تمام این اغتشاشات می‌باشد. یکی از جالب‌توجه‌ترین اظهارات آقای بختیان این بود که به گفته وی رادیو به هنگام صبح اعلام کرده بود که راه قم به علت مراسم جاری در این شهر بسته شده است. وی از من سؤال کرد که آیا قرار است بازار و مغازه‌های دیگر شهرهای ایران نیز تعطیل شود یا نه، که پاسخ من منفی بود.

تیلور

سند شماره ۲۳*

خیلی محرمانه ۲۹ مارس ۱۹۷۸ - ۹ فروردین ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر پرواز خود به جزیره کیش و مذاکراتش با شاه را در آنجا در مورد سفر بگین به ایالات متحده، نارضایتی، جنوب لبنان و جنرال موتورز مرور کرد.

به دنبال یک گفتگوی کوتاه درباره کلمه اختصاری مناسب برای آژانس ارتباطات جهانی جدید، سفیر از آقای وستلی خواست که در مورد «بررسی نمودار سرمایه‌گذاری مستقیم آمریکا در خارج» اطلاعاتی بدهد. شرکتهای آمریکایی باید بدانند که غفلت در پاسخگویی یک خطای قابل تنبیه است.

سفیر گفت خبر دارد که تیمسار ربیعی به هیأت مستشاری نظامی گفته بود که بوئینگ AMST به عنوان خرید غیرنظامی مورد تأیید قرار گرفته بود. ژنرال گست اظهار داشت که موضوع را از پنتاگون تحقیق کرده و دریافته بود که اطلاعات ربیعی غلط بود. ژنرال گست تیمسار ربیعی را مطلع خواهد ساخت.

سفیر چند موضوع امنیتی را مطرح کرد: (۱) نامه‌ای به USIS کابل داده شده و این طور استنباط می‌شود که از طرف چریکها بوده است، (۲) دستوری که خطاب به ما برای تشکیل کمیته مراقبت هیأت نمایندگی رسیده است، (۳) تهدید به بمب‌گذاری در کلیسای کامیونیتی، (۴) دستورالعمل نحوه مقابله با هواپیماربایی، تهدیدات دایر بر هواپیماربایی و تهدیدات دایر بر خرابکاری، (۵) تلگرام در مورد احتمال وارد کردن خسارت به تأسیسات نفتی.

در مورد یکدک‌کشهای اقیانوس پیما، سفیر از آقای مارتین خواست تلگرام بزند که ما باید این مورد را با حالت رکود طی کنیم تا بعداً چنانچه لازم شد به امور بازرگانی پردازیم.

سفیر از آقای وستلی خواست که قدم به پیش گذارد و تحقیقی پیرامون احتمال فروش جنگ‌افزار به ایران به عمل بیاورد، هر چند که این کار کمی شبیه بردن آب به سرچشمه است.

سفیر از آقای فری خواست که به تقاضای پیشاهنگان برای کاشت درخت در اینجا طی مراسم پیشاهنگی سال ۱۹۷۹ رسیدگی کند. آقای فری گفت که این گردهمایی تقریباً یک رویداد فرهنگی به نظر می‌رسد. سفیر جواب داد که آن یک رویداد کشاورزی است. امکان استفاده از بیلهای گرمی برای کندن چاله به اختصار بررسی شد. سفیر از آقای تیلور خواست که از اجرای توصیه‌هایی که اخیراً در رابطه با مسئله بدرفتاری با کودکان اعلام شده اطمینان حاصل کند و آن را دنبال نماید.

وزیرمختار گفت که فردا در چندین شهر اجتماعاتی برای یادبود چهلم شورشهای تبریز برپا خواهد شد. آقای شلنبرگر گفت که در رابطه با «تهران ۷۸» با واشنگتن صحبت کرده و آنها

کوشش خواهند نمود تا با نلسون راکفلر و نانسی هنکز تماس بگیرند. آلمانیها و انگلیسیها هر کدام نمایشهای معتدلی ارائه خواهند نمود. خبری که از اصفهان داشتیم این است که دولت حاضر است به عنوان یک ژست سمبلیک مقداری زمین به انجمن ایران و آمریکا اعطا کند. ژنرال گست گفت که ژنرال هایزر مسرور خواهد شد که با خانواده سولیوان یک شام خانوادگی صرف کند. وی همچنین گزارش داد که پایگاه هوایی بندرعباس دیروز در جریان یک مأموریت آموزشی یک هواپیمای ۴ - اف از دست داد. وی گفت که طبق اطلاعش معاون الکساندر سفر خود را به ایران برای سی روز به تأخیر خواهد انداخت. آقای وستلی گزارش داد که با نمایندگان شرکت آمریکایی که به دولت ایران برای حفر مترو، لوازم حفاری تونل می‌فروشد، ملاقات داشته است. در رابطه با قناتها و فاضلابها او گفت که ماشینها محفوظ خواهند بود، اما کارگران به تجهیزات مخصوص هوای آلوده نیاز خواهند داشت. آقای مارتین گفت که فردی به نام آقای جیس از TRW در رابطه با کوشش TRW برای این که مترجم سیستم دفاع هوایی شود، به دیدارش آمده بود.

وابسته ارتش به صورت مختصر درباره حضور ایران در ظفار صحبت کرد.

آقای گوئلز، ساندرامندیک و باب سورنسون کارمندان جدید را معرفی کرد.

سند شماره ۲۴*

خیلی محرمانه ۵ آوریل ۱۹۷۸ - ۱۶ فروردین ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر گفت که او و آقای بروین دیروز از وزارت صنایع دیدار کرده بودند تا در مورد سه پروژه سرمایه‌گذاری آمریکایی که هیچ‌کدام وضعیت خوبی ندارند، صحبت کنند. از طرف دیگر، شرکت اتومبیل‌سازی فورد به نظر می‌رسد که می‌رود تا یک قرارداد برای یک طرح بزرگ تولید اتومبیل منعقد نماید.

سفیر اواخر وقت روز گذشته به وزارت خارجه فراخوانده شد تا قسمتهایی از پاسخ دولت ایران به اطلاعیه حقوق بشر آمریکا را که توسط کفیل وزارت خارجه خوانده شد بشنود. سفیر گفت که وی از دکتر استمپل خواهد خواست تا به وزارت امور خارجه رفته و یک کپی از آن را بعد از حاضر شدن دریافت نماید.

پیامی مربوط به پذیرش خانم ازهاری در بیمارستان دریایی بتسدا دریافت شده است. کلنل مکزی اقدامات لازم را برای آگاه کردن وی تا قبل از صبح ۶ آوریل به وقت واشنگتن انجام خواهد داد.

در رابطه با پیام مربوط به سلسله مراتب پذیرش (قانونی) برای نفت خام، جهت ذخیره

نفت آمریکا، آقای بروین از آقای بش خواهد خواست تا پاسخ دهد. یکی از شاهزاده‌های پهلوی برای یک دوره هشت ماهه تعلیم هلیکوپتر عازم آمریکا است. سفیر پرسید که آیا سازمانهای امنیتی آمریکا مطلع شده‌اند. آقای مارتین از اداره تحقیقات ویژه خواهد پرسید.

آخرین پیام از سیل پیامهایی که در مورد سقف پرسنلی هستند، امروز صبح رسید و در آن درخواست شده بود که از هر یک از مناصب اصلی آمریکایی و محلی سرویس خارجی یک منصب و از هر یک از مناصب برنامه‌ریزی شده آمریکایی و محلی سرویس خارجی یک منصب کاسته شود. مک‌لوکلین وضع ما را بررسی خواهد کرد.

سفیر از آقای بروین از جدیدترین اخبار در مورد موضوع ماهواره جهانی ارتباطات رادیویی رومانی و از آقای مارتین در مورد هویتزهای مراکش سؤال نمود. در هر دو موضوع، به نظر می‌رسد که مشکلات ناشی از تعطیلات نوروزی جهت برقرار نمودن تماس با افراد دولت ایران، باعث اشکال و تأخیر شده است.

وزیرمختار شب گذشته با سفیر آلمان شرقی، که گزارش داد اوضاع جاری در مورد روابط آنها با ایران به نظر بهتر و روشن‌تر می‌رسد، صحبت کرد. یک نماینده بلندپایه در آینده نزدیک به تهران خواهد آمد.

آقای شلنبرگر گفت که «رولوف بنی» با ما تماس خواهد گرفت تا ترتیب به نمایش درآمدن عکسهای او را در آمریکا بدهیم. پیرامون این که آیا یک چنین نمایشی اگر از نظر مالی توسط دولت ایران پشتیبانی شود، دانشجویان ایرانی آشوب‌طلب و اوباشانی از این قبیل را جلب خواهد کرد یا خیر، بحث و تبادل نظر شد.

پرویز عدل، سخنگوی وزارت خارجه، شب گذشته در تلویزیون اعلام داشت که یک گروه جدید در وزارت خارجه تشکیل خواهد شد تا ایرانیان خارج از کشور را از جریانات واقعی پشت صحنه اغتشاشات اخیر آگاه سازد.

ژنرال گست امروز بعد از ظهر برای ملاقات با استتون عازم شیراز می‌شود. پیرامون موضوعاتی که شاه ممکن است در ملاقاتشان مطرح کند، قدری بحث شد. سفیر پیشنهاد کرد به لیست آقای مارتین که شامل چیزهایی است که کارتر اجازه فروش آنها را داده است نگاهی بیندازند. او همچنین از ژنرال گست خواست تا به تأیید فروش بوئینگ AMST نگاهی بیندازد. ژنرال گست گفت که او با ربیعی صحبت کرده است. در رابطه با تحقیقات امنیتی، دو پایگاه کامل شده و یکی به زودی به اتمام خواهد رسید. آقای بروین، «رالف باک» را که یک مسئول اقتصادی - بازرگانی جدید است، به دیگران معرفی نمود. آقای بروین گفت که او شب گذشته با آقای «سوبر» در مورد وام و اجازه صحبت کرده است. مقداری پیرامون مسئله‌ای که آقای گارنیتز از (بخش) تجارت و بازرگانی احتمالاً می‌خواهد در مورد آن - در رابطه با آینده «مرکز تجارت» - صحبت کند، بحث شد. آقای بروین و آقای رینو برای اتخاذ یک سیاست واحد

برای هیأت نمایندگی، با سفیر دیدار خواهند کرد. آقای لمبراکیس پیرامون شایعات اخیر در مورد اغتشاشات، بمب‌گذاریها، تظاهرات و آشوبهای عمومی گزارشاتی داد. دولت ایران به وضوح مصمم است که کلیه فعالیتها را به اطلاع عموم برساند تا بدین وسیله احساسات عمومی را علیه اغتشاش و لات‌بازی برانگیزد.

در رضائیه مجیدی ریاست اولین جلسه یک گروه رستاخیز را که به منظور مقابله با آشوبگران تشکیل شده بود برعهده داشت. سفیر توضیح داد که ساختمان جدید حزب رستاخیز که به سرعت بالا می‌رود، پنجره‌های اندکی دارد. آقای فری از سفیر برای شرکت در نمایش غذای شب گذشته تشکر کرد. او گفت که «مرد لویا» و «مرد گوشت» فعالیت بسیار زیادی انجام دادند. این گفته آقای مهدوی که ایران بیشتر سرمایه‌گذاری مشترک می‌خواهد تا خرید بیشتر غذای خارجی، مورد توجه قرار گرفت. آقای مارتین گزارش داد که او امروز صبح بروشور GE را که برای تبلیغ ناوچه‌های آلمانی بودند دریافت داشت. او همچنین در مورد ملاقاتش با نماینده شرکتی که اژدهای «شماره ۴۸» را تولید می‌کند، صحبت کرد. آنها همچنان این امکان را می‌دهند که احتمالاً بتوانند آنها را به ایران بدهند.

برنامه دانشکده ملی جنگ همچنان به خوبی مستحکم‌تر و بهتر می‌شود.

آقای مک لافلین گزارش داد که جان کانلی از NEA/EX فردا می‌رسد و کار با سرعت در جهت درست کردن یک ساختمان ویزای دانشجویی تا قبل از ماه ژوئن همچنان ادامه دارد.

سند شماره ۲۵

۹ آوریل ۱۹۷۸ - ۲۰ فروردین ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

به: آقای استمپل از طریق آقای گونلز - سرکنسول

از: آقای داوولینگ

موضوع: برداشت‌های کلی از مشهد

من از ۴ تا ۶ آوریل در یک سفر کنسولی از مشهد دیدار کردم. با اینکه منظور از سفر تماس با جامعه شهروندان آمریکایی مقیم مشهد بود، فرصتی به دست آوردم تا با دکتر آموزگار رئیس دانشگاه مشهد و دکتر نیازی معاون وی و چند تن از اعضای هیأت علمی صحبت کنم. من همچنین با آقای معینی معاون استاندار خراسان ملاقات کردم.

بر اساس گفته افرادی که با آنان صحبت کردم، مشهد اخیراً تظاهرات نسبتاً شدیدی را به خود دیده است. هر چند هیچ خسارت قابل توجهی با حضور آشکار نظامیان مشاهده نمی‌شد، اکثر مردم نگرانی خود را نسبت به وقایع اخیر ابراز داشتند. ظاهراً یک انتظار عمومی در این خصوص که آشوب در ۳۰ مارس یعنی چهلمین روز پس از واقعه تبریز رخ خواهد داد، وجود داشت. و واحدهای ارتش با زره‌پوش در اوایل روز ۲۹ مارس به داخل شهر حرکت داده شدند. هر چند من راجع به این موضوع با دکتر آموزگار و با آقای معینی صحبت نکردم، چونکه هر دو مذاکراتشان را به کلیات محدود کرده بودند؛ ولی دیگر افرادی که با آنها گفتگو

کردم اظهار داشتند که علیرغم حضور ارتش تظاهراتی در سی‌ام و سی‌و یکم وجود داشته که ظاهراً شدت آن مستلزم مداخله حداقل واحدهای زرهی که محوطه حرم و بقعه امام رضا را محاصره کرده‌اند، و نقطه تجمع تظاهرات بوده است، بود. چندین نفر تأیید کردند که در خلال این تظاهرات تیراندازی‌هایی وجود داشته ولی مشخص نیست که آیا فقط نیروهای امنیتی یا هر دو طرف از اسلحه استفاده کرده‌اند. به نظر می‌رسد که تظاهرات تا اول آوریل، اما به طوری که از شدت آن کاسته می‌شده، ادامه یافته است. هیچ‌کس از میزان قطعی تلفات برآوردی نداشت، ولی یک شایعه رایج این است که واحدهای نظامی حداقل ۱۰ نفر را در محوطه حرم کشته‌اند (یک نقل دیگر مدعی است که ۱۰ نفر در داخل محوطه حرم کشته شده‌اند. بایستی متذکر شد محوطه حرم که محصور است و حدود ۴ بلوک شهری معمولی امریکایی را دربر می‌گیرد، توسط یک کمر بند پهن میدانی و راههای ختم شونده به آن محاصره شده که خود آنها (راهها) با یک دیوار که تشکیل دهنده پشت مغازه‌ها می‌باشد، به شکل حلقه به یکدیگر متصل شده‌اند. در عین اینکه من تردید دارم تانکها بتوانند از درهای اصلی خود صحن عبور نمایند لیکن محوطه میدان برای استفاده از زره‌پوش‌ها ایده‌آل است) بر اساس گفته یک نفر، تانکها در تقاطع یک خیابان پهن نیز که به محوطه حرم ختم می‌شود، پخش شده بودند. ایجاد حریق که متوجه بانکها و احتمالاً دیگر اهداف بود نیز صورت پذیرفت. بر طبق گفته افرادی که با آنها صحبت کردم واحدهای زرهی از محوطه حرم در ۳ یا ۴ آوریل فراخوانده شدند.

جو عمومی هنوز وخیم است. تمام پمپ بنزین‌هایی که من دیدم تحت مراقبت پلیس بودند. بر اساس یک شایعه هر کس پس از ۵ آوریل بنزین خریداری کند یا هر اتومبیلی که در ۵ یا ۶ آوریل در خیابان پارک شده باشد هدف حریق عمدی خواهد بود. در حالیکه هیچ‌کس ادعا نکرد که چنان آتش‌زدنهایی به وقوع پیوسته باشد، از قرار معلوم دانشگاه مشهد موضوع را تا آن اندازه جدی دانسته که به تمام رانندگان کارمند خود دستور داده تا اتومبیل‌هایشان را به عوض پارک کردن در محوطه دانشگاه به خانه برده و در آنجا پارک نمایند. خود دانشگاه با تظاهرات شدیدی که من وسعت آن را نتوانستم معین کنم مورد حمله واقع شده بود، اما چند نفر از اعضای هیأت علمی اشاره کردند که دانشکده علوم به تازگی پس از یک حمله که نزدیک بود تمام تأسیسات را منهدم نماید، بازگشایی شده بود. حمله به دانشکده علوم دانشگاه به نظر نمی‌آید که از نوع آتش‌زدن بوده باشد بلکه یک نوع وحشی‌گری از جانب دانشجویان بوده است. اعضای هیأت علمی اشاره کردند که حضور در کلاسها فقط در حدود یک سوم حد عادی بوده لیکن این موضوع تا حد زیادی با به عقب انداختن پایان تعطیلات نوروز توسط دانشجویان نسبت داشته است.

یکی از اعضای هیأت علمی که من با وی صحبت کردم دستگیری مرد جوانی سوار بر یک موتور سیکلت از جلو ساختمان امور اداری دانشگاه را توضیح داد. او گفت که پلیس از وی خواسته بود توقف نماید، که وی از انجام آن امتناع ورزیده بود. پلیس سپس وی را مورد

تعقیب قرار داده و به خاطر حمل یک وسیله انفجاری که در زیر کتش پنهان بود او را دستگیر نمود. در عین حالی که وی ادعا نکرد که دقیقاً وسیله انفجاری را مشاهده کرده (و یکی دیگر از اعضای هیأت علمی به میان گفتگو پرید و گفت احتمالاً یک کوکتل مولوتف بوده است) ولی او دیده بود که پلیس جوان را دستگیر کرده و شنیده بود که پلیس، وسیله را به عنوان یک وسیله انفجاری توصیف نموده است.

گزارش معمولی دیگری که اساسی تر از صرف یک شایعه به نظر می‌رسد این است که پلیس فروش بنزین به دارندگان موتورسیکلت را قدغن کرده، چرا که ظاهراً حریق‌های عمدی و دیگر وقایع توسط افرادی که بر موتورسیکلت سوار بوده‌اند اجرا شده است. تنها نظری که من در این مورد می‌توانم بدهم این است که در خلال سفرم هیچ‌کس را سوار بر موتورسیکلت در حال خرید بنزین از پمپ بنزین‌ها ندیدم.

در خلال سفرم هیچ‌گونه حضور امنیتی قابل توجهی را مشاهده نکردم. من دو نفر بر زرهی با سربازان سوار بر آن را که از قسمت مرکزی شهر به سمت دیگر حرکت می‌کردند در پنج آوریل دیدم. این وسایط نقلیه به سرعت حرکت می‌کردند و سربازان سوار بر آن غیرمسلح به نظر می‌رسیدند به نحوی که من تردید دارم که جابجایی آنان چیزی جز یک جابجایی عادی بوده باشد. در ششم (آوریل - م) هنگامی که به طرف شمال مشهد برای خروج از مشهد حرکت می‌کردیم از کنار یک ستون کامیون‌های ارتشی که سرباز حمل می‌کردند و پرچم‌های قرمزی از سپرهایشان به اهتزاز درآمده بود و می‌توانست نشان‌دهنده این باشد که در داخل آن مهمات دارند عبور کردیم، هر چند این امر مجدداً به نظر آمد که یک مانور عادی باشد. در ششم (آوریل - م) سربازان زیادی در قسمت‌های اصلی شهر وجود داشتند ولی تماماً به نظر می‌آمد که در مرخصی باشند چونکه چمدان‌های یک شکلی حمل می‌کردند و افسری همراهشان نبود.

همانطور که در بالا اشاره شد من با آقای معینی معاون استانداری، در بعد از ظهر روز پنج آوریل گفتگو کردم. او خیلی مؤدب و خوش برخورد بود ولی آشکارا در موقعیتی نبود که راجع به مسایل مهم صحبت کند. به مجردی که وارد شدم وی به انگلیسی از انگلیسی بلد نبودنش عذرخواهی کرد، که از حد کفایت بالاتر به نظر رسید، و به دنبال یک مترجم فرستاد. در این بین ما به فارسی با یکدیگر گپ زدیم ولی چند دقیقه‌ای از مکالماتمان از مترجم استفاده کردیم. وی همچنین به دنبال فردی فرستاد که من نتوانستم نامش را بفهمم. او رئیس اداره سیاسی استانداری است. این شخص دوم اصلاً انگلیسی صحبت نمی‌کرد و من دریافتم استفاده ما از مترجم به خاطر وی بود. آقای معینی در ضمن این که رفتارش دوستانه بود از ملاقات من نگران بود. وی چندین مرتبه سؤال کرد جامعه آمریکاییان در مشهد چه مشکلاتی دارند که یک کنسول از تهران به خاطر آنها آمده است. هر چند من تأکید ورزیدم که این فقط یک دیدار عادی از جامعه آمریکاییان است و در قبال هیچ مشکل خاصی نیست، با این وجود

فکر نمی‌کنم که وی این پاسخ را به عنوان یک پاسخ کامل پذیرفته باشد. من متذکر شدم کنگره و هیأت دولت تأکید بر ملاقات مکرر ما از آمریکاییان در هر کجایی که هستند دارد و سفر من اولین دیدار از دیدارهایی است که امیدوارم به صورت منظم ادامه پیدا کند. وی مکرراً بر اشتیاق خود به کمک به آمریکاییها در مشکلاتشان در مشهد تأکید ورزید و اظهار داشت چقدر خوب می‌شد اگر ایالات متحده تصمیم به استقرار یک کنسولگری در مشهد می‌گرفت.

او سؤال کرد که چرا ما کنسولگری مشهد را بستیم و من پاسخ دادم که هزینه عملیات کنسولگری ادامه فعالیت را برای آمریکا در تمام نقاطی که ما ممکن است مایل به داشتن نمایندگی در آنجا باشیم، مشکل کرده بود. وی گفت چنین مشکلاتی را درک می‌کند و مجدداً اشتیاق خود را به کمک در هر زمانی که لازم باشد تکرار نمود. من چندین بار از اشتیاق وی به کمک، تشکر کردم و تأکید نمود که جامعه آمریکاییها در مشهد خیلی خوشنود و راضی به نظر می‌رسند. ما با حالتی دوستانه از یکدیگر جدا شدیم ولی من استنباط کردم که وی احساس کرد، من مأموری هستم که به لحاظ آشوب‌های اخیر و برای کسب اطلاعات اعزام شده‌ام. تنها اشاره او به مشکلات این بود که کارش به حدی زیاد شده که وی از ۷ صبح تا ۱۱ شب کار می‌کند. (جالب ولی تردیدآمیز است که بگویم حداقل) من احساس کردم صحیح نیست که مسئله آشوب‌ها را با وی دنبال کنم چونکه نمی‌خواستم شکی در مورد سفرم به وی انتقال دهم. زمانی که من آنجا را ترک کردم خیلی مؤدب بود ولی هنگامی که مترجم وی مرا با روی باز تا درب خروجی هدایت کرد، رئیس بخش سیاسی برای مذاکره‌ای با آقای معینی در آنجا باقی ماند. ممکن است که من روی برداشت خود که آقای معینی احساس کرد مقصود من چیزی غیر از آن است که عنوان نمودم، زیاد تأکید کنم ولی وی در مذاکراتمان توجهش به این جلب شده بود که مشخص کند آیا من فقط به دیدار جامعه آمریکاییها و رئیس دانشگاه آمده‌ام و اینکه آیا این ملاقاتها با آمریکاییها صرفاً در انجمن ایران و آمریکا صورت گرفته است. هر چند که مسئله مهمی مورد بحث قرار نگرفت من فکر می‌کنم کار خوبی بود که با وی ملاقات کردم چونکه عدم انجام این امر ممکن بود وی را به حد زیادی مظنون نماید. مطلب فوق جمع‌بندی تقریبی سفر من از نقطه نظر سیاسی بود. اگر در جمع‌آوری جزئیات اضافی بتوانم کمک کنم مرا در جریان قرار دهید.

سند شماره ۲۶*

۱۹ آوریل ۱۹۷۸ - ۳۰ فروردین ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه: مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر سولیوان جلسه را با مروری از وقایع هفته پرکار گذشته آغاز کرد. ایرانیها با ارسال

سرباز بیشتر به جنوب لبنان موافقت کرده‌اند؛ دولت ایران رئیس کمیته پنجم خواهد شد. وزرای خارجه ستو در لندن تشکیل جلسه داده‌اند. ژنرال هایزر از تهران دیدن کرد. ژنرال گریوز اکنون اینجا (تهران) است، رأی کانال پاناما امروز صبح تصویب شد و ونس عازم مسکو می‌باشد.

سفیر از آقای لمبراکیس خواست تا گزارشی در مورد شرکت ایران در جلسه ویژه خلع سلاح در نیویورک بدهد. او از کلنل واندرمیر خواست تا یک نسخه از پیام مربوط به سازگاری آواکس ایران و ترکیه بدهد. او از آقای شلنبرگر در مورد برنامه کشوری آژانس ارتباطات بین‌المللی ایالات متحده (USICA) سؤال نمود.

وزیرمختار از همه کنسولهایی که در حال نوشتن گزارشهای کارایی کارمندان هستند خواست که تا فردا آنها را به اتمام رسانده و به مسئول بررسی برسانند.

آقای شلنبرگر گزارشی در رابطه با فعالیتهای اخیر USICA ارائه داد. گروه هنرمندان کمدی ظرف چند روز آینده در اصفهان و شیراز ظاهر خواهند شد. یک گروه دبیرستانی از آمریکا در شهر است که در جهت بهتر نمودن برنامه تحصیلات سرزمینهای خارجی مشغول به کار می‌باشد. هفته آینده قاضی شرلی هوفستدler (به اینجا) وارد خواهد شد.

سفیر گفت که یک گروه از بانوان، از جمله خانم پاتر استوارت در شهر است. برنامه آنها شامل دیدار با شهبانو فرح و شاهدخت اشرف می‌باشد. سفیر در مورد گروهی که عکس آنها را در حالی که سلام خانم کارتر را به شهبانو می‌رساندند و در روزنامه‌های امروز چاپ شده بود، پرسش کرد. کسی آنها را نمی‌شناخت. (نکته: آنها خانم و آقای کارلتون هیکس و خانم و آقای جیمز بیشاپ دوستان شخصی کارترها بودند).

کلنل واندرمیر گفت که ژنرال گست با ژنرال گریوز در جنوب به سر می‌برند. او از سفیر در مورد ملاقات ۲۹ - ۲۳ آوریل با ژنرال استون که به زودی جانشین ژنرال مولر می‌شود، سؤال کرد. آقای لمبراکیس گزارشی در مورد حمله «ژورنال دو تهران» به سخنگویان رسمی که جمالتی از قبیل ایران به خطرناک‌ترین دوران تاریخش وارد می‌شود» اظهار می‌کنند، داد. وی همچنین گزارش تهیه شده توسط مجیدی، انصاری، عاملی را مطرح و پیرامون آن بحث کرد. جمالت عاملی درباره دخالت خارجی در ایران جالب بودند.

سفیر در مورد تبلیغات یک رستوران که بر روی دیوار سفارت نوشته شده بود، سؤال نمود.

آقای لمبراکیس گفت که او از انگلیسیها شنیده که کمیسیون مشترک ایتالیایی منحل شده است و پیش‌بینی کرد که انگلیسیها نیز به زودی دست به چنین کاری خواهند زد. شایع است که دولت آموزگار مطرح کرده است که کمیسیونهای مشترک به درد آینده نمی‌خورند.

آقای بویس (Boyce) از ملاقات معاون وزیر حمل و نقل داوونپورت، که در پی مسایل کمیسیون مشترک اقتصادی که در واشنگتن پیرامون آنها بحث شده بود در شهر است، گزارشی

داد.

آقای رینو درباره جلسه مرکز تجارت با نمایندگان بازرگانی و دولت صحبت نمود و آن را «خوب و مفید» توصیف کرد. او از سفیر برای معرفی خوب و ساده‌اش تشکر کرد. سفیر از آقای ددیچ پرسید که آیا وی در طی ملاقات خانم فالکو در اینجا خواهد بود. آقای ددیچ اظهار داشت که وی اینجا خواهد بود منتهی دکتر استمپل مشغول استراحت و تفریح خواهد بود. آنها پیشنهاد می‌کردند که فالکو برنامه سفر خود را تغییر بدهد تا بتواند با دکتر ملاقات کند. آقای بنرمن در مورد کارهای پایانی تالار جدیدمان صحبت کرد. او تقاضای یک هفته مهلت قبل از شروع انتقادات کرد.

سند شماره ۲۷*

۲۶ آوریل ۱۹۷۸ - ۶ اردیبهشت ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر سولیوان جلسه را با گزارشی در مورد این که ما بالاخره دستور ادامه مذاکرات دوطرفه انرژی اتمی را دریافت داشتیم، آغاز نمود. آقای میکلس امروز با منصور ملاقات خواهد نمود. طبق گزارشات رسیده از واشنگتن به نظر می‌رسد که در قانون فروش هواپیما به خاورمیانه مشکلی پیش آمده است. اگر کنگره میزان فروش را پایین آورد، ایران نیز تحت تأثیر این تصمیم قرار خواهد گرفت. سفیر تفسیری در مورد میهمانان برجسته ما، رونالد ریگان، جرج بوش و مارگارت تاچر ارائه نمود و ادامه داد به نظر می‌رسد که تهران محل تجمع حزب مخالف کنگره خواهد بود. سفیر از دکتر استمپل در مورد آن نماینده مجلس که مخالف بمب‌گذاریهای تهران بود سؤال نمود. دکتر استمپل گفت که او همان مزاحمی بود که اخیراً لایحه سانسور دولت در مورد تبریز را ارائه داده است. سفیر از آقای گوئلز در مورد مفاد درخواست برای تسلیم پاسپورت‌های کارکنان شرکت بل به شرکت، سؤال نمود. آقای گوئلز گفت که شرکت مزبور صرفاً برای گفتن اوراق مربوط به کار غیره به این پاسپورتها نیازمند است. این عمل وقت خیلی زیادی می‌گیرد، ولی پاسپورتها دوباره بازگردانده می‌شود. آقای میکلس گفت که وزارتخانه رسماً ما را به دلیل عدم وصول به موقع برنامه مالی تویخ نموده است. او گفت PER نسبت به این موضوع حساسیت دارد.

آقای شلنبرگر گزارشی در مورد بازدیدکنندگان فعلی آژانس ارتباطات بین‌المللی آمریکا (USICA) داد. قاضی شرلی هوفستدler، پروفیسور دیوید آبتز، کارشناس انرژی خورشیدی جری ونگارتر (Weingarter) و اهالی آمریکا برای شرکت در کنگره علمی، فرهنگی در شهر هستند و

یا در راهند. گروه آخر شامل خاخام کرف، دخترش، معلم سرخانه دخترش و فرانسیس نایت است.

آقای شلنبرگر گفت شنیده است که دیروز برخوردی جدی بین گروههای موافق و مخالف رژیم در دانشگاه تهران رخ داده است. کلاسها در سه دانشکده تعطیل شده است. او همچنین گفت که در اطراف دانشگاه ملی اعلامیه‌هایی مبنی بر این که شاه نوکر کارتر است به چشم می‌خورد. او متذکر شد که این کارها از سوی مخالفین رژیم انجام می‌گیرد.

آقای شلنبرگر عده‌ای از دوستان را دعوت به دیدن فیلمی از سفیر «رینهارت» در مورد سازماندهی جدید در USICA نمود. در جواب سئوالی از طرف آقای بروین، سفیر گفت که او با سفیر پرسون درباره مین‌گذاری دریا صحبت کرده است. انگلیسیها این عقیده را به گوش ایرانیان رسانده‌اند، گرچه نتوانسته‌اند مستقیماً این موضوع را با انصاری در شرکت ملی نفت ایران در میان بگذارند. دکتر استمپل گزارشی درباره اصلاحیه رستاخیز در مورد گفته شاه مبنی بر این که تورم به ۱۲/۶٪ رسیده است، ارائه داد. پس از تصحیح اشتباه چاپ، گزارشگر نرخ تورم را ۱۷/۶٪ اعلام می‌کند ولی در حال حاضر محل اختفای کسی که مرتکب این اشتباه شده است، مشخص نمی‌باشد. در گزارش دیگر حزب، جناح سازنده حزب رستاخیز امروز جهت شرکت در راهپیماییهای مردم عازم اصفهان است. آقای فری گزارشی جز رفتن به مزرعه مهدوی نداشت. مهدوی مقداری توت‌فرنگی تازه برای سفیر فرستاد و او آنها را در عوض انگورهای ترش به فرماندار ریگان خواهد داد. فرمانده هاک گزارش داد که هنوز به نظر می‌رسد هلندیها ۴ تا ۸ بازار فروش کشتیهای تفریحی را در دست دارند. نمایندگان آلمانی دیروز ایران را ترک کردند و طبق برنامه در ماه ژوئیه برخواهند گشت. سفیر گفت بعضی از مقامات آلمان به او گفته‌اند که ایرانیان در مدت زمانی که در انتظار تصویب یا عدم تصویب امکان استفاده از یک سری سلاح‌های ساخت آمریکا هستند، حدود انتخاب خود را باز گذاشته‌اند. آقای ددیچ گزارشی در مورد انقضای یک قرارداد جدید اظهار نمود. دکتر آدلر گفت که بر طبق شایعات، دانشمندانی که همراه پرزیدنت شیل هستند باید با دولت ایران در مورد دو نیروگاه اتمی دیگر مذاکره نمایند. او گفت این عمل نگران کننده بود، چون با اطلاعات وستینگهاوس در مورد طرح خریدهای ایرانیان مغایرت دارد.

سند شماره ۲۸*

۳ می ۱۹۷۸ - ۱۳ اردیبهشت ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر سولیوان جلسه را افتتاح کرد و گفت که وقایع افغانستان موجب تغییری اساسی در

موقعیت استراتژیک منطقه شده است. برای ایرانیان کودتا کابوسی بود که به حقیقت پیوست. ما می‌توانیم انتظار تغییراتی در روش روسها، افغانها و مخالفان ایرانی را داشته باشیم. او گفت که مشغول بررسی برای شناسایی رژیم جدید هستیم.

ویلیام باتلر از کمیسیون بین‌المللی حقوق‌دانان در شهر بود. او شاه را در جنوب دید و نقطه‌نظرات خود را در مورد تغییرات در سیستم قضایی ارائه داد. شاه ظاهراً نظریات باتلر را پذیرفت. آقای لمبراکیس در این مورد تلگرامی تهیه می‌کند.

سفیر از آقای مارتین در مورد مسئله بمب نوترونی سؤال کرد. آقای مارتین با گودرزینیا آن را به عهده خواهند گرفت.

ما پیامی از نلسون راکفلر در مورد برنامه‌های او برای دیدن شاه در جزیره کیش در روز ۵ ماه مه داریم. سرگرد مکنزی وضع ذخایر سوخت را بررسی خواهد کرد.

سفیر اشاره کرد که این آخرین جلسه هیأت مسایل مملکتی است که آقای لمبراکیس در آن شرکت دارند. وی پس از ۱۳ سال کار در رابطه با ایران، گفت که دقیقاً وقایع ایران را از موقعیت جدید خود، تحت نظر خواهد داشت.

آقای میکولوس سپس پیشنهاد ایران را مبنی بر فراهم کردن نیروهای بیشتری برای نیروهای پاسدار صلح سازمان ملل در لبنان مشروط بر عقب‌نشینی اسرائیل مورد بحث قرار داد. در گزارش آخر خود او اطلاع داد که وزارتخانه تصمیم گرفته به علت این که گزارشات قوانین دریایی بسیار مفصل و جزء به جزء است، از این به بعد فقط خلاصه‌های هفتگی را ارسال نمایند.

آقای شلنبرگر، در مورد نمایش «آموزش اخلاق از طریق دهند» که توسط شاهدخت اشرف گشایش یافت، گزارشی ارائه داد. هنگامی که آنجا بود با معاون ریاست پروتکل که می‌گفت مطمئن است کودتای افغانستان از روسیه دیکته شده، صحبت کرد.

ملاقات قاضی شرلی هوفستدler به خوبی برگزار شد و دیوید آبتن دانشمند علوم سیاسی ییل (Yale) آخر این هفته به ایران می‌آید.

سفیر خاطر نشان کرد که خاخام کرف را دیروز دیده است، خاخام و اطرافیانش در حال ایجاد طرح نسبتاً بزرگی هستند.

دریادار کنلی (Conolly) گزارش داد که مأمورانی که با نماینده محلی مورد قرارداد منعقد می‌کردند، دریافتند که سفارشات را با فروشنده در میان نمی‌گذارند. آقای بنمن تحقیق خواهد کرد.

آقای بروین گزارش آمار جدید ما از تجارت خارجی ایران را در سال مالی گذشته ارائه داد. واردات غیرنظامی تا ۳/۴٪ و صادرات غیرنفتی تا ۷٪ افزایش یافته است و این هر دو تا حد زیادی به تورم مربوطند. آقای لمبراکیس در مورد حوادث پی در پی و ملاقاتهای وزرای خارجه ایتالیا و مراکش گفتگو کرد.

آقای فری گزارشی در مورد دیدار پیشنهادی وزیر کشاورزی با وزیر برگلند ارائه داد. سفیر پرسید آیا در مورد این مسئله با وزارت خارجه آمریکا مشورت و هماهنگی شده است تا پذیرایی مناسبی در بندر ورودی آمریکا به عمل آید؟ آقای فری گفت که بررسی خواهد کرد.

آقای مارتین در مورد تلاش شرکت گولد در مورد فروش موشک‌اندازهای زیردریایی MK-۴۸ گزارش داد. ظاهراً دریادار حبیب‌اللهی به نیروی دریایی آمریکا نوشته‌ای داده و اطلاعاتی در مورد موشک‌انداز زیردریایی خواسته تا ببیند چه وقت تولید می‌شود و اگر ترخیص شد و به دست رسید آیا برای زیردریایهای آلمانی مناسب است یا نه؟ دریادار کنلی گفت که زیردریایی احتمالاً هرگز ترخیص نخواهد شد.

آقای جینگلز گفت که او این شنبه ملاقاتی در رابطه با مسئله زمین در تبریز خواهد داشت. او خاطرنشان کرد که معامله همچنان در حال پیشرفت است.

آقای بیرنز (Byrnes) گزارش داد که بنگاه هوانوردی کشوری (FAA) در حال حاضر با شش نفر از ۹ نفر متخصص دائمی خود در حال کار است. بودجه ۱۸/۵ میلیون دلاری به وزارت جنگ ارائه شده که قسمت اساسی آن برای کالاها و خدمات آمریکا می‌باشد. امید می‌رود یکی از اجزای اصلی آن برج جدید مهرآباد باشد.

سفیر در مورد سانحه T-۳۴ سؤال کرد. آقای بیرنز توضیح داد که هواپیما در حال یک تمرین نمایشی بود.

آقای وستلی که تازه از افغانستان برگشته بود، گزارشی در مورد نقطه‌نظر یک نفر در مورد کودتا ارائه کرد.

آقای رینو اطلاعاتی از روز بین‌المللی خورشید را با این گزارش که انرژی خورشیدی احتمالاً بهترین کار مرکز تجارت بود، ارائه داد.

آقای اسنو گزارشی در مورد نمایش انجمن ایران و آمریکا از دوازده هنرمند معاصر آمریکایی ارائه داد. آقای میکولوس در اظهارنظر آخر خود گفت که معمولاً کلمه معاصر به عنوان «دیوانه جهنمی» ترجمه می‌شود.

سند شماره ۲۹*

خیلی محرمانه
از: کنسولگری آمریکا، اصفهان - ۰۰۵ - A به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: اغتشاشات در اصفهان

آغاز خلاصه متن: اصفهان از تاریخ ۲۸ مارس، یعنی بزرگداشت کشته‌شدگان تظاهرات تبریز در تاریخ ۱۸ فوریه، شاهد تظاهرات مداومی بوده است که احساس ناامنی را در میان

جوامع ایرانی و آمریکایی افزایش داده، و ایرانیها را نسبت به انگیزه‌ها و تاکتیکهای دولت ایران بی‌اعتماد ساخته است. اخیراً ماهیت تظاهرات تغییر کرده و بسیاری از محافظه‌کاران را وارد درگیریها ساخته و احساسات ضدآمریکایی نیز در حال پیدایش است. در صورتی که روش جدیدی در ممانعت از درگیریها ابداع نشود بی‌نظمی شدیدی حاکم شده و منافع شهروندان آمریکایی مقیم اینجا را به مخاطره خواهد افکند. پایان خلاصه متن.

جنگ و گریز و وحشیگری

۴۰ روز پس از شورشهای تبریز که سبب کشته شدن بسیاری از افراد گردید، در اصفهان نیز احتمال بروز چنین درگیریهایی آن هم در آخرین روز از عزاداریهای ۴۰ روزه، قوت پیدا کرده است. مقامات محلی می‌گویند که انتظار بروز آشوب را نداشتند، اما دفاتر امنیتی و دولتی به مدت سه روز قبل از این تاریخ در آماده‌باش ۲۴ ساعته به سر می‌بردند. در نگاه اول، رویدادهای ۲۸ مارس از حمله و وحشیگری (پرتاب سنگ) در چند دفتر شهرداری و بانک کم‌اهمیت تلقی می‌شدند. جمعیت‌های خیابانی به سرعت وضع عادی پیدا کرده و حضور کارمندان در محل کار و پلیس در محلهای کنترل ترافیک نیز جنبه عادی خود را یافت. ولی دو روز بعد و به خصوص هر روز بعد از آن رویدادهای مشابه دیگر به وقوع پیوست، یعنی در هر مورد چند نفر اتومبیل یا موتورسیکلت سوار به طرف تأسیسات فاقد نگهبان (بانکها، سینماها، مشروب‌فروشیها و دفاتر دولتی) حمله‌ور شده و به طرف آنها یا سنگ پرتاب می‌کردند و یا بمبهای آتش‌زا، که اغلب عمل نمی‌کردند و پس از آن مهاجمین ناپدید می‌شدند. از سی و شش حمله گزارش شده هیچ‌کدام منجر به رویارویی با پلیس و یا دستگیری نشده است. پس از ده روز اول این حملات کاهش یافت، اما تا اواسط ماه آوریل همچنان ادامه داشت.

درگیری دولت ایران / تبانی؟

با ادامه این حملات در نقاطی که پلیس حضور نداشت و با تحقیقات پلیس که فاقد هرگونه اطلاعات دقیق و یا دستگیری بود، روزنامه‌ها مطالبی را در محکوم ساختن فعالیت‌های «عناصر ضد دولت» منتشر ساخته و از «سازمانهای وفادار و مردمی ایران» درخواست می‌کردند که مانع از ادامه این اعمال گردند، در نتیجه سازمان دفاع غیرنظامی در اصفهان «جوخه‌های اقدام»^{*} را تشکیل داد و آنان برخلاف پلیس سریعاً موفق به درگیری و دستگیری «محرکین مظنون» و تحویل آنان به پلیس گردیدند.

این روش در اصفهان مورد سوءظن واقع گردید تا این که اکثریت مردم این شهر به این

* در گزارشات سفارت از حوزه‌های اقدام با همان عبارتی که دولت ایران مورد استفاده قرار می‌دهد، یعنی واحدهای سپاه مقاومت یاد می‌شود، هر دو یکی هستند.

نتیجه رسیدند که خرابکاریها بنا به دستور دولت ایران و با حمایت آن انجام می‌شده است. گفته می‌شد که هدف دولت از این کار توجه پیدایش «چماق به دستهای» ظاهراً مردمی ولی باطناً نظامی و امنیتی بوده است. این جوخه‌های اقدام سازمان دفاع غیرنظامی بعداً می‌توانست علیه مخالفین دولتی به صورتی مشروع و یا نیمه قانونی مورد بهره‌برداری قرار گیرد، چون دولت قادر نبود به دلیل مخالفت جهانی (به خصوص آمریکا) در زمینه حقوق بشر و سرکوبهای اعمالی از طرف دولت، مستقیماً مرتکب چنین اعمالی شود. این امر سبب می‌شود که دولت ایران علناً بتواند از حقوق و آزادیهای بیشتر طرفداری و در عین حال از «افراط‌کاریهای» آن گروه از شهروندان علاقمند که قادرند مخالفین را به طرز وحشیانه‌ای سرکوب کنند، ابراز تأسف و نگرانی نماید.

عدم مواجهه همیشگی پلیس و این خرابکاران را اصفهانیها عامل اصلی پیدایش این فرضیه می‌دانند چون اصفهان شهری است که نیروهای امنیتی آن همیشه به حال آماده‌باش هستند و شهر را تحت نظر دارند و علت این خرابکاریها نیز یا اطلاع کافی از حرکات نیروهای امنیتی در شهر است و یا بی‌تفاوتی مردم در برابر پیدایش این خرابکاریها در غیاب نیروهای پلیس و یا همکاری دولت با خرابکاران. اولین دلیل با هماهنگی و یکسان بودن شیوه‌های خرابکاری جور در نمی‌آید و دومی به لحاظ حضور و موقعیت ناگهانی جوخه‌های اقدام سازمان دفاع غیرنظامی واقعیت ندارد که جا را برای سومی باز می‌کند. علاوه بر این اصفهانیها خاطرنشان می‌سازند که با وجود رایج بودن این رویدادها، میزان خسارات وارده ناچیز و مغایر خسارات وارده توسط تظاهرکنندگان واقعی علیه همان‌گونه اهداف در تبریز می‌باشد.

تظاهرات مرحله دوم

گروههای دانشجویی محافظه‌کار در دانشگاه اصفهان تظاهراتی همراه با عکسها و اسامی قربانیان تبریز مورخه ۲۹ تا ۳۱ مارس برپا کردند که با خرابکاریهای ایدایی کاملاً متفاوت بود. پس از این مراسم اعلام یک هفته اعتصاب یادبود کردند که به خوبی پیگیری شد (گرچه کتابخانه و اتاقهای مطالعه مملو از دانشجویانی بود که در تدارک امتحانات بودند). تا اینجا عامل نگران‌کننده‌ای پدیدار نشده بود. ولی در تاریخ ۱۴ آوریل، واقعه‌ای در مسجد حسین‌آباد نزدیک دانشگاه رخ داد که نتایج خطرناکی به دنبال داشت. بنا به گزارشات واصله یک ملای محافظه‌کار (رهبر مذهبی) اعلام کرده بود که قصد دارد در مورد خطراتی که در ایران اسلام را تهدید می‌کند، سخن بگوید. وی و همراهانش به محض ورود به مسجد، با پلیس روبرو شدند که قصد داشتند مانع ورود وی به مسجد شوند که در این کار نیز موفق شدند. گذشته از موقعیت، مناقشه مربوط جمعیتی عظیم و کینه‌توز را به سوی خود جذب نمود. شاهدان عینی می‌گویند که چهار وسیله نقلیه نظامی به این صحنه نزدیک شدند و افراد مسلح نظامی دارای تفنگ، سرنیزه و سلاح‌های خودکار از آنها پیاده شده و از خود حرکات و نظم و ترتیب نظامی

نشان دادند ولی تیراندازی نشد. ظاهراً همین نیروها محل سکونت چهره‌های محافظه‌کار را مورد تهاجم قرار داده و بین ۲۰ تا ۵۰ نفر را جهت بازجویی با خود بردند. روزنامه‌ها این واقعه را اولین فعالیت جوخه‌های اقدام سازمان دفاع غیرنظامی در اصفهان قلمداد کردند، که طی آن هشت نفر یا به جرم تحریک آشوبهای اخیر و یا توزیع نشریات مخرب (تهران ژورنال، ۱۹۷۸/۱۶/۴) دستگیر شده بودند، رابطهای من می‌گویند که این افراد همان نظامیان بودند ولی در حین اقدام نشانهای نظامی خود را به تن نداشتند.

در یک عکس‌العمل خصمانه نسبت به رویداد حسین‌آباد، روز سه‌شنبه ۱۸ آوریل حدود ۵۰۰ دانشجوی در محوطه دانشگاه اصفهان گرد آمدند و اقدام به شکستن پنجره‌های ساختمانها و ماشینهای پارک شده در محوطه دانشگاه کرده، و پس از خروج از دانشگاه به طرف هتل‌ها که در آن نزدیکی قرار داشت و یک شعبه بانک صادرات سنگ پرتاب نموده، و در نهایت به کارخانه پرسی‌کولا در یکی از خیابانهای اصلی نزدیک دانشگاه حمله‌ور شدند. پلیس نیز به این منطقه هجوم آورد و تیراندازی شروع و حداقل دو تن از دانشجویان دستگیر شدند. (بنا به گفته شاهدان، تعداد بسیاری از دانشجویان توسط پلیس دستگیر شدند، لیکن بعداً آزاد گردیدند و مدعی شدند که در حین بازجویی مورد ضرب و شتم قرار گرفته‌اند). در روز یکشنبه ۲۳ آوریل، حدود ۲۰۰۰ دانشجوی محوطه دانشگاه را ترک و جریان ترافیک را مختل کرده و چند نفر از رانندگان را از اتومبیلهای خود بیرون کشیدند، ولی به محض آغاز حمله پلیس، به یکی از مساجد محل پناهنده شدند، در این مسجد نیز بیش از بیست نفر دستگیر شدند.

در همان حال در داخل دانشگاه حدود ۱۰ درصد دانشجویان به برگزاری تظاهرات دارای ماهیت ارتجاعی مذهبی پرداخته و دانشجویان دختری را که چادر به سر نداشتند مورد اهانت قرار داده و سعی داشتند دانشجویان را وادار کنند که برای انجام نماز کلاسها را ترک نمایند. اکثر دانشجویان به دلیل امتحانات در کلاسها حاضر می‌شدند، اما بسیاری از آنها در برنامه جلسات رئیس و دیگر مقامات اداری دانشگاه شرکت کرده و خواهان اجرای فرایض اسلامی در دانشگاهها شدند. (زنان چادر به سر کنند، محل غذاخوری آنها تفکیک شده، کلاسها برای انجام نماز تعطیل گردد و حدود ۳۰ درصد از کارمندان دانشکده‌ها به خاطر گرایشات غیراسلامی اخراج شوند). حدود ۳۰۰۰ نفر در جلسه‌ای با حضور ریاست دانشگاه شرکت نمودند تا این تقاضاها را نزد وی مطرح سازند. رئیس دانشگاه نیز در این جلسه حاضر شد، لیکن تقاضاها را نپذیرفت و به دانشجویان دستور داد که یا به کلاسها بازگشته و یا اخراج شوند. پس از عزیمت وی، جمعیت خشمگین با توسل به لوله‌های فشار قوی آب متفرق گردیدند.

شایعات و عکس‌العمل

در تمام موارد فوق، شهر و به خصوص جامعه آمریکایی دستخوش شایعات بود. شایعات

ابتدا دارای ماهیت اغراق آمیز نشأت گرفته از درون این جامعه بود. لیکن تازگیها یک نوع شایعه نگران کننده پدیدار گشته است. چند نفر با من تماس گرفته و در مورد ربوده شدن یک کودک آمریکایی، اسیدپاشی بر روی دو زن آمریکایی، تجمع دانشجویان در نزدیکی اقامتگاههای چند آمریکایی، حمله به آمریکاییها در اتوبوسهای شهری و چند فقره حمله و تجاوز سئوالاتی مطرح نمودند. در مدرسه ابتدایی پس از این شایعات، میزان حضور دانش آموزان به شدت کاهش یافت. ولی هیچ یک از این شایعات واقعیت نداشت و آنهایی که قابل ردیابی بودند نیز توسط منابع (نامشخص) ایرانی پخش شده بودند. چنین به نظر می رسد که شخصی عمداً سعی دارد با این شایعات آمریکاییان را متوحش سازد. بالاخره ظاهراً ساواک با یکی از افسران امنیتی تماس گرفته و به وی گفته بود که دو زن آمریکایی از اتومبیلهای خود بیرون کشیده شده، لباسهای آنها دریده شده، و از آنها عکسبرداری شده است و این منبع ساواک به مقام مزبور دستور داده بود که با انتشار یک بولتن امنیتی از زندهای آمریکایی بخواهد که از اقامتگاههای خود خارج نشوند. او نیز بدون هیچ گونه تحقیق بیشتر طبق دستور دریافتی عمل نمود و انتشار بولتنی امنیتی سبب فرار خانواده های آمریکایی از اصفهان گردید و بسیاری از افراد باقیمانده نیز متقاضی خروج از این منطقه می باشند. یکی از منابع دانشگاهی گزارش داد که در میان دانشجویان، کتابچه ای در تمجید از موفقیت آنها در ترسانیدن آمریکاییها توزیع شده و از آنها خواسته شده که به این شایعه پراکنی ها ادامه دهند، لیکن صحت ادعای توزیع این نشریه مورد تأیید قرار نگرفته است. علاوه بر این یک شرکت دیگر تهدیدهای تلفنی و کتبی دریافت نمود، و یکی از مقامات ژاندارمری نیز گزارش داد که چند گروهان دیگر نیز تهدیدات تلفنی دریافت نموده اند. بالاخره، یکی دیگر از گزارشات اینجانب حاکی است که ملای مسجد حسین آباد و چهار ملای دیگر در خطابه های ضدشاهی خود مطالب ضدیگانه و ضدآمریکایی را نیز گنجانده اند و آنها و دانشجویان حامی شان در حال تشکیل نیروهای دفاع از خود، علیه حملات جوخه های اقدام سازمان دفاع غیرنظامی، می باشند.

تجزیه و تحلیل

به نظر من نیروهای دولت ایران نتوانسته اند اوضاع اصفهان را به خوبی تحت کنترل درآورند. واقعیت مشارکت و تبانی دولت در خرابکاریها هر چه باشد که بعید به نظر می رسد، ولی اثبات و یا انکار آن نیز کار ساده ای نیست. تاکتیکهای بسیار متضادشان در مقابله با آنها و تظاهرکنندگان محافظه کار دانشجویی و نیز تشکیل جوخه های سازمان دفاع، مقصر بودن آنها را در انظار دانشجویان و مردم حتمی جلوه گر ساخته است. قدرت و خشونت روزافزون، تظاهرات محافظه کاران عکس العملی است در مقابل تهدیدات موزیانه دولت ایران. با افزایش قدرت آن، همیشه این خطر وجود دارد که اقدامات ضد دولتی متوجه اهداف دیگری شود که عبارتند از جوامع یهودی، آمریکایی و بهایی مقیم اصفهان، که از میان آنها آمریکاییان به مرحله جنون

رسیده‌اند. درگیری آشکار بین جوخه‌های سازمان دفاع غیرنظامی و نیروهای دفاع از خود می‌تواند سبب گسترش سریع شورشها گردد. مردم در عین ناراضی بودن از وضع موجود، هوادار عکس‌العمل محافظه‌کارانه می‌باشند. به طور مثال، با وجود این که اقلیت کوچکی از دانشجویان واقعاً معترض هستند، ولی ۴۵٪ کل دانشجویان در جلسه ملاقات با رئیس دانشگاه حاضر شدند و استفاده از ماشینهای آب‌پاش توسط پلیس جهت متفرق ساختن این جمعیت موجب افزایش پیروان افراطیون گردید. مقامات آمریکایی اکنون در حال هشدار دادن به آمریکاییها هستند در حالی که هفته‌ها بود که می‌گفتند نباید از چیزی ترسید. به نظر من در حال حاضر هیچ‌گونه خطری آمریکاییان یا منافع آمریکا را تهدید نمی‌کند. اگر آرامش کوتاهی برقرار شود، ترس آمریکاییهای مقیم این شهر از بین خواهد رفت. ولی بحرانی شدن اوضاع، امنیت شخصی آمریکاییان را به خطر انداخته و ممکن است پرسنل مشغول به کار در پروژه‌های آمریکایی هدفهای بزرگ ثانوی تظاهرات وسیع قرار گیرند.

در حالی که روحیه تظاهرات گسترش می‌یابد، ظاهراً آنها مداخله خارجی می‌تواند مانع از بروز خشونت بیشتر گردد. در حقیقت این رویداد خارجی ممکن است تا به حال به وقوع پیوسته باشد. کودتای کمونیستی در کشور همسایه ایران یعنی افغانستان که گویا تحت پوشش تظاهرات مذهبی و محافظه‌کارانه انجام گرفته، تأثیر هشیار کننده‌ای داشته است چون سه روز است که تظاهراتی برگزار نشده است. اگر تظاهرکنندگان متقاعد شوند که تظاهرات آنها کمکی به پیشبرد اهداف کمونیستی خواهد بود، سعی خواهند کرد جنجال آنچنانی برپا نکنند. با این حال، حتی اگر اصفهان آرام شود، مشخص شده که عناصر ارتجاعی مذهبی قادرند حمایت بسیاری از مردم را جلب کرده و جمعیت عظیمی را برای برپایی تظاهرات جذب نمایند؛ و در عین حال نیز ابایی ندارند. این موضوع یک نتیجه‌گیری عمومی است و مربوط به رویدادی خاص نمی‌باشد و همچنان ثبات کشور را تهدید خواهد کرد. حتی اگر این تظاهرات و آشوبها به آرامش کشانیده شود.

مک‌گافی

سند شماره ۳۰*

۱۰ می ۱۹۷۸ - ۲۰ اردیبهشت ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار در غیاب سفیر سولیوان، که در یک کنفرانس مطالعات آمریکایی تحت نظر آژانس ارتباطات بین‌المللی در شیراز شرکت کرده بود، ریاست جلسه را به عهده داشت. آقای ناس از آقای جینگلز خواست که لیستی از کمیته‌های سفارت تهیه و جدولی از جلسات کمیته‌ها را قبل از آمدن بازرسان فراهم کند. دیشب آقای ناس مستمع یک سخنرانی تحت عنوان «بی‌اثری

* کتاب اول، ص ۷۲۰.

سیاست خارجی آمریکا» از آقای شاهی مشاور خارجی پاکستان که از ایران بازدید می‌نماید، بود.

آقای زیشک گزارش داد که تظاهرات در دانشگاه پهلوی، بر جلسات کنفرانس مطالعات آمریکایی تأثیری نگذاشت. دیروز تهدیدی مبنی بر بمب‌گذاری در انجمن ایران و آمریکا در اصفهان صورت گرفت. ساختمان بلافاصله تخلیه گردید اما بمبی کشف نشد.

ژنرال سکورد (Secord) گفت که هیأت مستشاری نظامی گزارشاتی مبنی بر تظاهراتی که دیروز در تبریز انجام شد، دریافت داشته است.

آقای بروین گفت که یک هیأت تجارتي بزرگ نروژی در تهران هستند و بخش اقتصادی گزارش نتیجه ملاقات آنها را خواهد داد. یک شرکت آمریکایی به نام شرکت منازل ملی، نیمی از یک قرارداد جدید برای خانه‌های پیش ساخته را دریافت کرد. نیم دیگر توسط یک کنسرسیوم سوئیسی دریافت شد که بخشی از سهام آن آمریکایی است.

آقای لمبراکیس مروری بر مقالات مطبوعات در مورد تظاهرات در سطح کشور نمود. ظاهراً در شیراز، دکتری که به علت توزیع مطالب مخرب دستگیر شده بود، به علت بی‌اطلاعی قاضی دادگاه عادی از مراحل قانونی مرتبط با این مسئله، به دادگاه نظامی فرستاده شد. آقای ناس متذکر شد که دسترسی به آمار دقیقی از زندانیان آزاد شده و یا بازداشت شده، مشکل است و خاطرنشان کرد که در گزارشات سفارت این امر مدنظر قرار گیرد.

آقای فری گزارشی از دیدار نمایندگان «انستیتوی تخم‌مرغ و مرغداری آمریکا» و نمایندگان «برنج عموبن» ارائه داد. شرکت اخیر در توزیع تولیدات خود مشکلاتی دارد. فقط ۵۰۰۰ تن از نیم میلیون تن محصول آن به فروش رفته است.

آقای مارتین گفت که دیروز توسط الکساندر وزیر نیروی زمینی در معیت ژنرال گست از نیروی هوایی آمریکا و با حضور دریادار حبیب‌اللهی از دولت ایران یک یادگاری از کشتی آمریکایی کاران (DO - ۹۷۰) به تیمسار آذری داده شد. در موردی دیگر ما دریافتم که دولت ایران بعضی از قراردادهای نظامی بلندمدت را که عمدتاً به لوله‌های آتشبار مربوطند کاهش خواهد داد. آقای جینگلز دو واقعه در شرف وقوع را اطلاع داد. فردا یک فیلم ویدئویی از فروش ۱۴ - F در کاروانسرا نمایش داده خواهد شد. روز ۱۲ می به علت گشایش استخر شنای سفارت یک میهمانی داده خواهد شد.

آقای گوئلز، سامی ریچاردسن عضو جدید بخش کنسولی را معرفی کرد. ناس از آقای فالمر خواست که از وزارت بازرگانی ارقامی از فروش صادرات آمریکا در رابطه با فعالیتهای مرکز توسعه بازرگانی تهران کسب کند.

آقای ددیچ در مورد یک دوره تعلیماتی پلیس تهران برای مأمورین گمرک، همکاری خواهد کرد. او همچنین در مورد دستگیری دو ایرانی در هلند به علت قاچاق هروئین گزارش داد. آقای بنرمن گزارش داد که رستوران لافونتن اصفهان، تهدیدی به بمب‌گذاری را قبل از

برنامه شام که برای وزیر الکساندر ترتیب داده شده بود، دریافت نمود. میهمانی وزیر را به هتلشان انتقال دادند. به نظر نمی‌رسید تهدید علیه گروه آمریکایی بوده باشد. آقای کارلتون از گزارشات دریافتی است که آلمانیها و فرانسویها ممکن است هر یک دو راکتور دیگر اینجا بفروشند، شایع است که ژاپنیها هم امکاناتی در این مورد دارند. این گونه معاملات ما را در حال تنگنا قرار خواهند داد.

سند شماره ۳۱*

خیلی محرمانه تاریخ: ۱۴ می ۱۹۷۸ - ۲۴ اردیبهشت ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، شیراز - ۱۵ - A به: وزارت امور خارجه

جهت اطلاع: کنسولگریهای آمریکا در اصفهان و تبریز

موضوع: ناآرامی اجتماعی در ایران

در تمام طول هفته هفتم ماه مه، شیراز نیز مانند دیگر شهرهای موجود در قلمرو کنسولگری و نیز دیگر شهرهای ایران شاهد موجی از تظاهرات ضد رژیم بود. تلاش تظاهرکنندگان بیشتر بر بزرگداشت چهلمین روز بروز خشونت در تاریخ ۳۰ مارس که ۴۰ روز پس از شورش تبریز که آن هم ۴۰ روز پس از قتل عام ژانویه در قم بود، متمرکز گردیده بود. آنچه مسلم است این است که این دوره‌های بزرگداشت چهل روزه وسیله‌ای شده برای بروز احساسات ضد رژیم که در جامعه ایران ریشه‌های عمیق و گسترده‌ای دارد. رشد روند رو به خشونت در شیراز حاکی از آن است که بسیاری از ایرانیهای اینجا (و احتمالاً نقاط دیگر کشور) عمیقاً نگران ماهیت حکومت و جنبه‌های برنامه‌های نوگرایی در کشورشان می‌باشند.

ولی وجود این واقعیت که دو گروه، یعنی عناصر نوگرا مرکب از دانشجویان دانشگاهی و نیروهای محافظه کار اسلامی در تظاهرات و خشونتها درگیر بوده‌اند، ارزیابی علل نهفته در ناآرامیها را دشوارتر و پیچیده‌تر می‌سازد و ضرورت آزادیهای سیاسی بیشتر به نظر می‌رسد که مستقیماً با نادانی محافظه کاران در تضاد است. در حقیقت، خط تمایز بین این دو گروه معمولاً به واسطه جاه طلبیهای بسیاری از عناصر نوگرا نادیده گرفته می‌شود. در اغلب اوقات چنین به نظر می‌رسد که این افراد آماده‌اند تضاد آشتی‌ناپذیر روند نوآوری را با بنیادگرایی اسلام تحت‌الحمایه منتقدین محافظه کار رژیم نادیده بگیرند. گرایش به عدالت اجتماعی در فلسفه اسلامی نیز ظاهراً وحدت عجیب و غریب آنها را منطقی جلوه‌گر می‌سازد، چون سبب می‌شود که نوگرایان و مسلمانان خرافاتی که بیشتر نگران تأثیر این روند نوگرایی بر شکل مذهب خود به صورتی که در میان مردم به آن عمل می‌شود نه به لحاظ ماهیت فلسفی آن، به نوعی اشتراک هدف برسند.

با وجود این که ایران از دیرباز شاه داشته است، سنت جهان وطنی اسلامی وحدت بین نوگرایان و محافظه‌کاران را در مخالفت با رژیم سهولت بخشیده است. روشنفکران صادق نیز اغلب اوقات نگران عدم تجانس نوگرایی در محیط مستبدانه سلطنتی می‌باشند. حتی کسانی که مایلند اعتبار و ارزش مهارت‌های سیاسی شاه را به رسمیت بشناسند نیز فضای سلطنتی و بی‌فکریهایی که شاخص اطرافیان سلطان است را به دیده تحقیر می‌نگرند. آنها نسبت به حضور همه‌گیر سلطنت در عصری کاملاً پیشرفته و پیچیده بدبین بوده و با توسل به فرضیه اخوت اسلامی سعی دارند هم به یک سیستم جایگزین و هم به انگیزه‌ای برای مشارکت با محافظه‌کاران دست یابند.

بعضی از نوگرایان علناً این نوع مشارکت را وسیله‌ای برای سهولت در نیل به هدف توصیه کرده، و بعضی دیگر از حمله عناصر مارکسیست بدون هیچ‌گونه تردید و دودلی در مقام بهره‌برداری از احساسات ضد رژیم محافظه‌کاران برای رسیدن به اهدافی که مورد تأیید محافظه‌کاران نیست، برآمده‌اند. با این حال در جنوب ایران، نشانه‌ها حکایت از آن دارد که نوگرایان شرکت‌کننده در فعالیتهای ضد رژیم دنباله‌رو یک حرکت محافظه‌کارانه می‌باشند. این نوگرایان به جای این که پیشاهنگان نهضت باشند، دستخوش موج محافظه‌کاری شده‌اند. در این روند نیز ظاهراً چند عامل دخیل است که عبارتند از: اولاً، علیرغم تغییرات بسیار فاحش دو دهه گذشته، ایران (خارج از تهران) هنوز هم جامعه‌ای است که مدرنیزاسیون به طور کامل در آن جامه عمل نپوشیده است. حتی عناصر عمده‌ای در میان جمعیت‌های سریعاً روبه‌رشد مراکز شهری چون شیراز، اهواز، آبادان، خرمشهر، کرمان و بندرعباس در همین اواخر از محیط‌های سنتی زیست در شهرکها و روستاها اخراج شده‌اند. ثانیاً در بخش نو شده جامعه، بسیاری از عناصر از سیاست رویگردان شده‌اند. ثالثاً همان گونه که قبلاً گفته شد، آن دسته از نوگرایان فعال، به استثناء مارکسیستها، اغلب تعریف واضحی از اهداف خود ارائه نکرده‌اند، آنها می‌دانند که با چه چیزی مخالفت می‌کنند، ولی تصویر واضحی از مطلب مورد حمایت خود ندارند. نهایتاً، محافظه‌کاران، حداقل این قدرت تفکر را دارند که بدانند خواستار جامعه‌ای هستند که عاری از صفات «غیر اسلامی» باشد. این امر متشکل بر خلاصی یافتن از چنگال رهبری است که دفاع از دین را در صدر برنامه‌های خود قرار نداده و در واقع هوادار مسایلی از قبیل آزادی زن می‌باشد، ولی در اینجا تغییر وضع اقتصادی را که سبب بهبود وضع زندگی بسیاری از ایرانیان از جمله خود محافظه‌کاران شده، نادیده می‌گیرند.

عدم تحقق اهداف محافظه‌کاران در باب ایجاد اقتصادی صنعتی در جامعه‌ای که در یک قالب قرون وسطایی کامل با زنان چادری و اجرای احکام مذهبی (شریعت) قرار می‌گیرد، تأثیر بسیار کمی بر مشکل عملی حکومت در ایران می‌گذارد. اولین و مهم‌ترین واقعیت این است که رژیم با نارضایتیهای وسیعی روبروست که نتایج مستقیم و اجتناب‌ناپذیر روند نوآوری در میان بخش اعظم جمعیت ایرانی است که از عصر جدید بویی نبرده‌اند. تغییر روند نوآوری تقریباً

غیرقابل تصور است، اما پیشرفت این روند توأم با افزایش ناآرامی در میان کسانی است که با بسیاری از تجلیات آن مخالف هستند و یا از نتایج این تجلیات هراس دارند. گرچه محافظه‌کاران فاقد قدرت لازم برای واپسگرایی می‌باشند، ولی می‌توانند پیشرفت را کندتر کنند. یکی از مسائلی که وضع را پیچیده‌تر می‌کند این است که آن دسته از فعالان سیاسی که در منتهی‌الیه طیف اجتماعی قرار دارند، نگران چیزی بوده‌اند که آن را اشتباه تاریخی می‌خوانند و بدون تردید خواستار آزادیهای سیاسی بیشتری خواهند شد و در این راه در صورت تشخیص ضرورت حتی با نیروهای ارتجاعی نیز همگام خواهند شد.

رژیم نیز که با این دو تنگنای سیاسی و مشابه روبرو است شاید بخواهد درصدد بهره‌برداری از عکس‌العمل مخالفت شدید نوظهور تجددگرایان که تا به حال در زمره عناصر غیرسیاسی ایران بوده‌اند، برآید. این افراد که شامل کارمندان دولتی، تکنوکراتها، افسران نظامی، تجار (در برابر بازاریها که از جمله سنت‌گرایان محسوب می‌شوند) می‌باشند، اصولاً مایل به دنبال کردن حرفه و مسایل شخصی خود بوده‌اند. ولی در حال حاضر خود را با ناآرامیهای دانشگاهی و اختلال در امور تجاری به خاطر بزرگداشت شهادت قهرمانان این شهر و آن شهر و افزایش موجبات رنجش خاطر در حیات خود روبرو می‌بینند، به این ترتیب ذهن خود را با راه‌حلهای فاشیستی مشغول می‌دارند تا بتوانند خشونت‌هایی را که دامنگیر بسیاری از شهرها شده از بین ببرند. ندهای گهگاه در رابطه با برخورد آگاهانه با چماق به دستها و عناصر ضد دولت حاکی از آن است که رژیم نیز همین روش را مدنظر داشته و شاید تا به حال آن را رد نکرده است. تغییر جهت به سمت سیاست اعطای آزادیها، که به عناصر ناراضی ایرانی اجازه ابراز عقیده داده است، می‌تواند سبب پایان گرفتن تجلیات علنی ناآرامیهای اجتماعی ناشی از روند نوآوری گردد، اما گمان نمی‌رود که قادر به تغییر علل ریشه‌ای آن باشد.

با این همه، با نظر به گذشته واضح است که پیش از آن که صدها گل جوانه کند، سرکوب و سانسور نتوانسته است مانع از پدیدار گشتن ناآرامی اجتماعی، که اکنون در همه جا به چشم می‌خورد، گردد.

سند شماره ۳۲*

۱۷ می ۱۹۷۸ - ۲۷ اردیبهشت ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه گزارش هیأت مسایل مملکتی

سفیر جلسه را با ذکر این که اخیراً اوضاع تا حدی آرام شده است، افتتاح کرد. او گفت مایل است بداند دقیقاً به پلیس چه دستوری در صورت وقوع اغتشاشات داده شده است. با رأی «سنا» در مورد فروش جت به عربستان سعودی، مصر و اسرائیل، اینک راه برای

پیشروی در برخی از فروشهای نظامی ما باز است. ژنرال گست و آقای مارتین با ایرانیان مشورتی خواهند کرد و سپس گزارشی به واشنگتن ارسال خواهند نمود.

سفیر شایعاتی را که در مورد برقراری یک اجلاس سطح بالای انستیتو اسپن (ASPEN) در تهران وجود دارد، مورد بحث قرار داد. طبق گزارشات، ادوارد هیث و شاید هنری کیسینجر در میان هیأت نمایندگی خواهند بود. سفیر از آقای وستلی در مورد گزارش چگونگی سرمایه‌گذاری پرسید. اولین پیش‌نویس در دسترس است اما کارش تا ژوئیه پایان نخواهد یافت. سپس سفیر مسئله دستورالعمل مربوط به شرکت نفت کرسنت را پیش کشید و گفت که احساس می‌کند آنها باید وکلای خود را اول اینجا بفرستند. آقای ناس گفت که او پیش‌نویس این مطلب را تهیه خواهد کرد.

گفته شد که خانم استوبالدوین نخواهد آمد.

هنوز جوابی در مورد تولیدات خشخاش و کمک به پاکستان نرسیده است: دکتر استمپل در مشهد است اما آقای لمبراکیس با آقای ددیچ صحبت خواهد کرد.

سفیر گفت که از آقای «بش» خواسته تا ارقام مربوط به وابستگی آمریکا به نفت خاورمیانه را استخراج کند. شاه و دیگران گفته‌اند ۵۰٪ واردات نفت آمریکا از خاورمیانه است. طبق آمار، رقم واقعی ۱۷٪ است.

آقای ناس گفت که او با آقای نوسنزو (Nosenzo) صحبت کرده بود و اکنون قبل از آن که منصور را ببیند منتظر یک تلکس است. او گفت به نظر می‌رسد که تدارک و آمادگی برای بازرسی خوب پیش می‌رود. وی همچنین خواست که رئیس هر بخش از احتیاجات پیش‌بینی شده بخش خود در سال آینده، یادداشتی تهیه کند تا پول اضافی پیش‌بینی شده بودجه وزیرمختار بهتر تقسیم شود. آقای شلنبرگر خبر از یک ضیافت نهار انجمن ایران و آمریکا با دانیل لرنر در آینده داد، موضوع بحث «وسایل ارتباط جمعی و اثر آن بر پیشرفت‌های اجتماعی در ایران» خواهد بود. واقعه آتی دیگر نمایشگاهی از آثار میلتن گلیزر، «در هنر گرافیک» خواهد بود.

آقای شلنبرگر از آقای لمبراکیس در مورد مطلب ژورنال دو تهران که راجع به تریکات برادرانه حزب کمونیست ایتالیا به حزب توده بود، سؤال کرد.

آقای لمبراکیس گزارش داد که به جز وقایع دانشگاه، دیروز به طور کلی آرام بود. پلیس دانشجویان تظاهرکننده را با باطوم از محوطه دانشگاه دور کرد. با بررسی سایر وقایع او نتیجه گرفت که بگومگوها زیاد، عدم اطمینانها فراوان و ناآرامیها بسیار است، اما مسئله‌ای جدی وجود ندارد.

فرمانده هاک گزارش داد که ناو آمریکایی بارنی روز شنبه برای یک دیدار چهار روزه وارد بندرعباس خواهد شد. سفیر از خانم دیرزمن آخرین اخبار مربوط به بخش ۹۱۱ را خواست و جلسه خاتمه یافت.

سند شماره ۳۳

خیلی محرمانه
یادداشت مذاکرات
شرکت کنندگان: عباس اژدری- معاون رئیس اتاق بازرگانی کرمان، ویکتور ال تامست
کنسول شیراز

موضوع: آشوب در کرمان

اژدری گفت تعداد افرادی که در آشوب‌های کرمان در اوایل ماه می شرکت جسته بودند خیلی اندک بود. وی سه گروه اصلی شامل: حدود ۱۲۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه و مدارس عالی کرمان را معرفی نمود. اژدری تخمین زد که بیش از ۳۰ نفر بیکاره در میان آنان نبودند. اینها با حدود ۷۰ نفر دانشجوی دیگر که به هم پیوستند در چندین برخورد با مقامات مجری قانون، در خلال چندین روز درگیر شدند که برخی زخم برداشتند، اژدری اضافه نمود که حدود ۱۰۰ ملا و بازاری محافظه‌کار نیز در اعتراضات ضد رژیم درگیر بودند اما تأکید نمود که اکثریت عمده جامعه تجار کرمانی از آنان طرفداری زیادی نمی‌کنند. به عقیده اژدری مهم‌ترین گروه، مجموعه‌ای از اعضای حزب سابق توده و مخالفین هم جهت با آنان که تعدادشان به ۲۰۰ نفر می‌رسید، بود. وی با عطف به گذشته اظهار داشت واضح است که این افراد در کرمان به خوبی سازمان یافته‌اند. این حقیقت که نشانه قبلی کمی از قدرت آنان وجود داشته است، این تصور را در وی به وجود آورده که مخفی‌کاری قابل توجه و نظم و انضباط شدیدی در بین آنان وجود دارد. اژدری نتیجه‌گیری کرد که این گروه آخری تهدید جدی‌تری از دانشجویان تدررو و مرتجعین مذهبی در کرمان مطرح می‌نماید.

سند شماره ۳۴

خیلی محرمانه
یادداشت مذاکرات
شرکت کنندگان: سرهنگ مظفر جواهری، رئیس شهربانی استان سیستان و بلوچستان،
ویکتور ل. تامست کنسول آمریکا در شیراز

موضوع: آشوب (ناآرامیهای شهری) در زاهدان

جواهری گفت که زاهدان در زمره معدود شهرهای ایران است که از اوایل ماه می تاکنون آشوبهای ضد رژیم را از جانب بازار و روحانیت اسلامی به خود ندیده است. (لیکن در آن زمان اقدامات اعتراض آمیز در محوطه دانشگاه سیستان و بلوچستان انجام شد). جواهری این پیشرفت و موفقیت را به خود نسبت می‌داد.
او گفت شخصیت‌های در سطح رهبری و مذهبی بلوچ و نیز تجار زاهدان را به دفتر خود فراخوانده، و به آنها گفته که نمی‌خواهد نام اسلام لکه‌دار شود. بمانند یک کرد و به طور اخص

یک مسلمان سنی، وی نتیجه گرفت که، درخواست او اثر قابل ملاحظه‌ای در بین بلوچهای سنی داشته است.

سند شماره ۳۵

خیلی محرمانه ۳۱ می ۱۹۷۸ - ۱۰ خرداد ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان - ۰۰۶ - A به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: ناآرامیهای دانشجویی در اصفهان

خلاصه: در حالیکه تظاهرات و خشونت‌های خیابانی در اصفهان به علت کشته شدن ۴ نفر و زخمی شدن بسیاری از مردم در تظاهرات نهم ماه می، تقریباً تمام شده، دانشجویان دو دانشگاه مهم اصفهان به اعتراضات کورکورانه خود ادامه داده‌اند، که این باعث شد مقامات دانشگاه به وجود آورندگان اصلی این مشکلات را از دانشگاه اخراج نمایند. اکثر اصفهانی‌ها معتقدند که این اعمال موفقیت‌آمیز خواهد بود ولی بعضی‌ها معتقدند که مشکلات بسیاری بروز خواهد کرد. پایان خلاصه.

در نهم ماه می تظاهرات در اصفهان با شلیک پلیس به جمعیت عظیم در دو نقطه که منجر به ۴ یا ۵ کشته (حداقل یک نفر رهگذر بی‌گناه - یک بیمار که از پنجره بیمارستان واقعه را تماشا می‌کرد) و حداقل ۱۲ نفر زخمی که نیاز به بستری شدن در بیمارستان پیدا کردند، به اوج خود رسید. این ارقام از بیمارستانهایی که کشته و زخمی‌ها را به آنجا برده بودند به دست آمد. ضرب این خشونت باعث شد که تظاهرات از آن پس انجام نگیرد ولی صدای سه شلیک مبهم به گوش رسید و سازمان دفاع مدنی «گروههای عملیاتی» به دستگیری «کسانی که اعلامیه‌های خرابکارانه توزیع می‌کرده‌اند» اقدام نمود و آنها را به پلیس تحویل داد.

ولی در محوطه دانشگاه، داستان صورت دیگری گرفته است. هم دانشگاه اصفهان و هم دانشگاه آریامهر با اعتراضات کورکورانه گروههای دانشجویی خود رو به رو شده‌اند. این اعتراضات از گردهم‌آیی‌های عمومی صلح‌آمیز و پرجمعیت تا مسدود شدن راهروها و خیابان‌های محوطه‌های دانشگاه بوده است. در دانشگاه اصفهان، حداقل شش اجتماع عمومی برگزار گردید که بسیار منظم و خالی از خشونت بود ولی از نظر استراتژیکی طوری ترتیب داده شده بود تا از آمد و شد وسائط نقلیه در خیابان ممانعت کند و حداقل در دو مورد مانع از ورود به سالن‌های امتحان شده بود. حدود ۶۰ درصد دانشجویان در سر کلاس حاضر شده‌اند، و این میزان در جلسات امتحان به ۷۵ درصد می‌رسد ولی حداقل در یک مورد اکثریت دانشجویان حاضر در یک جلسه امتحانی اوراق امتحانی خود را بی‌جواب و سفید ارائه کردند. اعتراضات دانشجویان بر دو موضوع تکیه می‌کند: بررسی وحشی‌گری و کشتار توسط پلیس در پاسخ به گردهم‌آیی‌های بدون خشونت و درخواست تحقیق و محاکمه افراد مسئول تیراندازی؛ و نیز تقاضای تأخیر در موعد امتحانات تا آنها که نتوانسته‌اند درسهایشان را مطالعه

کنند «فرصت خوبی» برای این کار داشته باشند، و آنها تفاوتی میان آنها که در تظاهرات شرکت کرده یا نکرده‌اند قائل نیستند. دانشگاه دو دانشکده را تعطیل اعلام کرده و برنامه امتحان چند درس را تغییر داده، ولی در اکثر موارد بر برنامه تعیین شده قبلی اصرار می‌ورزد و مدعی است که کسانی که نتوانند اوراق امتحانی خود را بنویسند در دوره آینده از آنها نام‌نویسی به عمل نخواهد آمد. خیلی‌ها این تهدید را باور ندارند، ولی بسیاری از آنها حداقل در مورد برخی از امتحاناتشان از ترس پذیرفته نشدن در دوره بعد به نوشتن اوراق امتحانی خود می‌پردازند.

در دانشگاه آریامهر در اصفهان که بیشتر مرکب از دانشجویان سال اول است، اعتراضات بیشتر شکل تحریم کلاسها را به خود گرفته است. در ماه حاضر، حضور در کلاس درس به ۱۵٪ رسیده است. گردهم‌آیی، تظاهرات و یا اعمال دیگری صورت نگرفته است ولی گزارشات وسیعی در مورد تهدیدهای جدی علیه آنها که در کلاس حاضر می‌شوند بوده است. مدیریت دانشگاه مراقب حضور دانشجویان است و به دانشجویان تا چهارشنبه ۲۴ ماه می فرصت داده است که به کلاسها بازگردند. به عنوان چاشنی، همه امتحانات به اوایل ژوئیه موکول شده است. در جمعه ۲۶ ماه می، پلیس محوطه دانشگاه پس از آنکه از همه خواست تا از محوطه خارج شوند وسایل شخصی ۵۰۰ دانشجو (از ۶۲۰ نفر) را از خوابگاه‌ها جمع‌آوری کرده در کیسه‌های پلاستیک قرار داد. این کیسه‌ها در محل درب ورودی محوطه دانشگاه نگهداری شد و از دانشجویان مربوطه خواسته شد که بیایند و اسبابهای خود را به خانه ببرند و در ترم آینده جهت پذیرفته شدن مجدد در دانشگاه اقدام نمایند.

در حالیکه خوف بروز خشونت بود در یکشنبه صبح بسیاری از دانشجویان وسایل خود را برداشته به خانه بردند، به استثنای بعضی‌ها که التماس می‌کردند تا به آنها فرصت دیگری داده شود. اساتید گزارش می‌دهند که میانگین حضور دانشجویان از شنبه تاکنون به ۲۵٪ رسیده است ولی آنها نمی‌دانند که آیا این افزایش حضور به علت موفقیت التماسها بوده است، یا اینکه بعضی از دانشجویان بدون اجازه در سر کلاس حاضر شده‌اند تا مبادا از دانشگاه اخراج شوند.

علاوه بر این اقدامات کلی، مقامات دانشگاه اقداماتی علیه دانشجویانی که به نظرشان «رهبران» این ناآرامی‌ها هستند به عمل می‌آورند. دانشگاه اصفهان علیه ۱۵ دانشجو به اتهامات جنائی اقامه دعوی کرده است و پرونده آنها در ۱۳ و ۱۵ ژوئن مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت. اتهامات شامل ایجاد آتش‌سوزی تا حمله و شکستن پنجره‌ها می‌گردد. در صورتی که اتهام این دانشجویان ثابت شود برای همیشه از نظام دانشگاهی ایران محروم خواهند شد. مقامات دانشگاهی گفته‌اند که این ۱۵ نفر افرادی هستند که از میان ۴۵ نفر آشوبگر اتهاماتشان سنگین‌تر است و امیدوارند که نتیجه محاکمات تأثیری مفید بر بقیه بگذارد. در دانشگاه آریامهر، مقامات سرگرم تنظیم لیستی شامل حدود ۵۰ دانشجو که مجاز به ثبت‌نام در دوره آینده نیستند، می‌باشند. ولی بنا به گزارشهای رسیده بر سر تعداد و بعضی از اسامی

اختلاف نظرهایی وجود دارد در حالیکه همه این تصمیم را اعلام کرده‌اند ولی از افشای اسامی خودداری نموده‌اند تا از اتحاد هر چه بیشتر میان دانشجویان اخراجی جلوگیری کرده و نیز باعث شود که این تهدید عاملی در «تغییر رفتار» در این تابستان باشد تا در دوره آینده به ثبت‌نام دوباره از آنها بیانجامد.

نظریه:

بسیاری از اصفهانی‌ها از رفتار و عمل معتدل دانشگاه و پاسخ صلح‌جویانه دانشجویان خوشحال هستند. آنها معتقدند که هرگونه اقدام شدیدتر باعث عصیان و شورش آشکار در میان دانشجویان خواهد شد و امیدوارند که این عامل بتواند آرامش در محوطه دانشگاه را، در سال آینده، به همراه داشته باشد. ولی، بعضی نیز می‌ترسند که دانشجویان در مدت کوتاهی کاری کنند که دانشگاهها مجبور به دست کشیدن از موضعشان بشوند و ترس از برخورد خشونت‌بار را دارند. بر اساس شایعات روز ۵ ژوئن روز تظاهرات همگانی به رهبری دانشجویان خواهد بود، ولی همگان با حالتی محافظه‌کارانه به حمایت از آن می‌پردازند. مقامات امنیتی محلی و مقامات دولتی به این شایعات اهمیتی نمی‌دهند ولی آشکارا نگران هستند. آنها نمی‌خواهند بار دیگر به خشونت توسل جویند، البته از ترس عکس‌العمل خشونت‌بار، لیکن آنها معتقدند که دانشجویان اقدامات معتدل مقامات محلی را حمل بر ضعف آنها خواهند کرد. آنها سعی خواهند کرد تا از شکل‌گیری اجتماعات وسیع ممانعت کنند و سپس بسته به میزان موفقیت اقداماتشان، تصمیم به عکس‌العمل می‌گیرند. عقیده شخصی من بر این است که پس از کشته شدن افرادی در آشوب اخیر، زمان فعلی برای برگزاری تظاهرات و انجام درگیری توسط دانشجویان خیلی زود است و اگر اینگونه اقدامات بتواند تا تابستان به تعویق افتد، دانشگاهها شانس خوبی برای موفقیت تاکتیکی‌هایشان دارند.

مک‌گافی

سند شماره ۳۶*

۱۴ ژوئن ۱۹۷۸ - ۲۴ خرداد ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر جلسه را با شرح ملاقات دیروز خود به همراه آقای ناس با نخست‌وزیر آموزگار شروع کرد. در میان موضوعاتی که مورد بحث قرار گرفت می‌توان از حزب رستاخیز، قرارداد انرژی اتمی و کلنل ساندرز نام برد. نخست‌وزیر خاطرنشان کرد که وی زیاد تحت‌تأثیر ایده یک جناح سوم حزب رستاخیز قرار نگرفت. در مورد انرژی اتمی، آموزگار در رابطه با «زمان‌بندی» و مسئله «بهترین کشور مورد نظر» (MFN) برای ایران، پیشنهادی سازنده ارائه داد.

با تلفن از واشنگتن شنیدیم که سازمانهای درگیر خوشحال هستند و می‌روند که شیوه مذاکره دیگری را در پیش بگیرند. سفیر همچنین یادداشتی که مربوط به مشکلات کپی‌رایت (حق اقتباس محفوظ) کلنل ساندرز بود به نخست‌وزیر داد. نخست‌وزیر گفت که برای تبدیل علامات خاطیانه «کنتاکی فراید چیکن» به «کاشانی فراید چیکن» اقدام خواهد کرد.

در همان جلسه سفیر درباره بودجه ساختمانی دانشگاه تبریز اطلاعاتی به بایندر داد. هنوز رئیس دانشگاه تعیین نشده و در آینده نزدیک نیز تعیین نخواهد شد. آقای ناس در غیاب سفیر، اطلاعات مربوط به این مسئله را تهیه خواهد کرد.

سفیر از آقای لمبراکیس خواست که تحقیقی بیوگرافیک پیرامون اعضای گوناگون مجلس که برای اداره سیاسی حزب رستاخیز رأی آورده‌اند، انجام دهد. از آقای لمبراکیس این هم خواسته شد که ببیند آیا بیانیه ناشی از دیدار امیر بحرین از ایران به تمام واحدهایمان در منطقه خلیج رسیده است یا نه؟

سفیر آلمان به سفیر سولویان گفت که شنیده است نیروی دریایی ایالات متحده می‌خواهد که تمام کشتیهای کوچک را تهیه نماید. سفیر توضیح داد که یک گروه متخصص، برای آزمایش این که چه نوع سلاح‌های ساخت آمریکا می‌تواند برای کشتیهای آلمانی به کار روند، در راه هستند.

سفیر در مورد مشکل فیما بین آقایان بروین و میلز از آقای بروین و جینگلز سؤال کرد و به آنان توصیه کرد که سعی نمایند که آقای میلز دوباره در هیأت نمایندگی ژنو منصوب شود. سفیر به آقای گونلز دو خبر رسیده در ارتباط با سیاست ما درباره پناهندگان افغانی را ارائه داد. او همچنین سؤال کرد که آیا کسی مایل به شرکت در برنامه نمایشنامه کارمن در تالار رودکی هست. پس از مدتی آقای شلنبرگر گفت که او شخصی را برای این کار انتخاب خواهد کرد.

آقای شلنبرگر توضیحی در مورد مذاکراتش با آندرو ویتلی از BBC داد و سپس یک لیست طولانی از شکایات راجع به موقعیت کارها در ایران را قرائت نمود. این لیست به درخواست اعلیحضرت توسط یک گروه از روشنفکران برجسته تهیه شده بود.

آقای بروین گزارش داد که او از آقای وستلی گله‌ها و شکایاتی از طرف مقامات وستینگهاوس، از این که پروژه مترو به فرانسویها داده می‌شود، شنیده که این هم مرهون ماهیت مخفیانه مناقصات می‌شود.

آقای لمبراکیس گفت که سالگرد ۱۹ ژوئن در ۱۸ ژوئن امسال برگزار خواهد شد. مذهبیهای فعال همگی قبول کرده‌اند که بهتر است در خانه بمانند تا این که تظاهرات انجام دهند. آقای شلنبرگر گفت که ویتلی احساس می‌کند اغتشاش بالا خواهد گرفت.

آقای فری آن‌گاه در رابطه با گزارشات پیش‌بینی مقدار محصول در سال جدید و دیدار وزیر کشاورزی از استرالیا و ایالات متحده وارد بحث شد. در این گزارش او خاطرنشان

ساخت که درخواستی مبنی بر کمک به ایران برای یافتن بازار جهت کندر و مر دریافت داشته است.

آقای آدلر گفت که امروز صبح اطلاع یافته است که آقای Sihweil متخصص ایمنی NRC، دیگر به ایران باز نخواهد گشت. او نمی‌داند که آیا امکان دارد این مخالفت نشانه‌ای از ناراحتی ایران در رابطه با فقدان پیشرفت در زمینه انرژی اتمی باشد. سفیر گفت که آلمانیها نیز از این مخالفت متأثر خواهند شد، زیرا آنها روی سیستمهای کنترل ایمنی ایالات متحده برای راکتورهای خود حساب کرده بودند. آقای آدلر موضوع را با سیروس منصور تعقیب خواهد نمود. آقای آدلر همچنین گزارشی در مورد حضور خود در جلسه اخیر انجمن «بهداشت و تنظیم خانواده» داد. موضوع این است که وزیر بهداشتی هیچ‌گونه همکاری به عمل نمی‌آورد. سفیر معتقد بود که آقایان ناس و آدلر بهتر است که در هر یک از ملاقاتهای آینده با وزیر بهداشتی شیخ‌الاسلامزاده موضوع را مطرح نمایند.

آقای بیونز، رابرت پاول را به عنوان مأمور جدید CAAG معرفی کرد.

خانم دیرزمن در مورد جلسه‌ای که با مقامات مالیاتی ایران داشت سخنانی ایراد کرد و گفت که آنها از متخصصین کامپیوتر سازمان مالیات بر درآمد آمریکا (IRS) درخواست مساعدت و مشاوره کرده‌اند. سفیر از جان میسی Macy و جک واگن Voughan درخواست نمود که این امر را بررسی کنند، زیرا ممکن است چنین برنامه‌ای در حال حاضر وجود داشته باشد. آقای ددیچ در مورد ملاقاتش با نمایندگان پلیس ملی ایران در رابطه با آموزش افراد پلیس گمرکات ایران در ایران صحبت کرد.

الحاقیه: بدین وسیله نویسنده از آقای مارتین به دلیل عنوان نکردن نظرات ایشان در مورد این که در بین نمایندگان وستینگهاوس شکاف ایجاد شده است، پوزش می‌طلبد.

سند شماره ۳۷*

۵ ژوئیه ۱۹۷۸ - ۱۴ تیر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار درخواست کرد که رئیس هر بخش در اعطای مرخصی برای بعد از ظهر روز ۶ ژوئیه جهت شرکت در جشن روز استقلال در «لویزان» آزاد باشد. آقای ناس تذکر داد که ممکن است با میهمانان زیادی در آخر هفته روبرو شویم. اولین نفری که وارد خواهد شد «لوانزنسو» Lou Nozenso قائم‌مقام معاون وزیر امور خارجه خواهد بود که سعی خواهد کرد تا موافقت‌نامه دوجانبه اتمی را به پیش ببرد. نیوسام مدیرکل وزارتخانه نیز که در حال بازدید از آسیای جنوبی، خاورمیانه و اروپا است، برای بحث در مورد وقایع اخیر در منطقه وارد خواهد

شد و گفتگویی با شاه خواهد داشت. به علاوه نماینده دائمی در سازمان ملل جیمز لئونارد نیز در ۸ ژوئیه خواهد آمد تا در مورد موضوعات مربوط به سازمان ملل به مقامات مختلف دولت ایران گفتگو کند. آقای لمبراکیس مروری بر مطالب مطبوعات داخلی داشت و خاطر نشان کرد که BBC به دنبال گزارش ویتلی از افغانستان در شرایط بدی قرار گرفته است. آرامش نسبی در جبهه داخلی برقرار است. یک مقام حزب رستاخیز شدیداً از کاندیداهایی که حزب را ترک می‌کنند انتقاد کرده است و این نشان می‌دهد که آنها قادرند به طور مستقل عمل نمایند. هنگام میهمانی چهارم ژوئیه ما، نهادندی در پاسخ یک سؤال گفت که سازمان او صرفاً یک «جناح سوم» حزب رستاخیز نخواهد بود بلکه «گروهی» تشکیل خواهد شد. کاردار به وابسته جدید کشاورزی ما آقای کوی نیلی خوش آمد گفت.

آقای مارتین گفت که او در حال پیگیری درخواست سفیر اردن جهت یک گزارش وضعیت در رابطه با پیشنهاد ارائه شده در مورد انتقال موشکهای آموزشی به کشور ثالث برای استفاده در نیروی هوایی اردن و سوار کردن روی هواپیماهای F-5 آمریکایی اخذ شده از ایران می‌باشد. سرهنگ شفر، وابسته جدید نیروی دریایی ناخدا روی هالینگورث Roy Holling Worth را معرفی نمود. وی همچنین بازدید پیشنهادی ژنرال سادلر فرمانده پایگاه ۲۱ نیروی هوایی در پادگان مک کوایر جهت بازدید از ترمینال «فرماندهی هواورد نظامی» MAC را اعلام نمود. آقای آدلر گزارش داد که میهمانان کمیته مشترک اقتصادی نتیجه گرفتند که بازار برای انرژی خورشیدی خیلی امیدبخش است. آنها متوجه شدند که بودجه وزارت نیرو در این زمینه پنج برابر شده است و احتمال دارد که برای شرکتهای آمریکایی بازار وجود داشته باشد. آقای ددیچ هفته آینده به خلیج فارس مسافرت خواهد کرد.

آقای رینو به دنبال اشارات آقای آدلر متذکر شد که مرکز بازرگانی چند تلگرام و یک گزارش در مورد نمایشگاه انرژی خورشیدی فرستاده است. شرکت کنندگان در نمایشگاه متوجه شدند که یک بازار احتمالی بسیار جالب برای شرکتهای آمریکایی وجود دارد. ناخدا هاک بازدید ناو آمریکایی بارنی از بندرعباس را برای مشارکت در تمرینات واحدهای نیروی دریایی اعلام کرد. کاردار از آقای بنرمن به خاطر ایفای خوب وظیفه‌اش در مورد حفظ امنیت میهمانی چهارم ژوئیه که به خوبی برگزار شد تشکر کرد.

سند شماره ۳۸*

۱۲ ژوئیه ۱۹۷۸ - ۲۱ تیر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار جلسه را با اعلام این که دیروز پیمان دوجانبه اتمی منعقد گردید، آغاز کرد. مشکل

اساسی غنی‌سازی مجدد زباله‌های اتمی حل شد و از نظریات پنج هفته پیش سفیر سولیوان به نحو احسن استفاده گردید.

کاردار گفت که بازدید معاون، نیوسام به خوبی صورت گرفت. منظور اصلی در ایران به توافق رسیدن در مورد موقعیت شرق بود. شاه در صورتی که پاکستانیها از کارخانه غنی‌سازی مجدد زباله‌های اتمی صرف‌نظر کنند با کمک به پاکستان نظر مساعد دارد. اگر پاکستانیها به همین نحو پیش روند، امریکا از نقطه‌نظر قانونی اجباراً دیگر نخواهد توانست به اسلام‌آباد کمک اقتصادی یا سیاسی بنمایند.

آقای شلنبرگر سؤال کرد که آیا قرارداد انرژی اتمی احتیاج به تصویب سنا دارد یا نه؟ کاردار جواب داد که معاهده پس از ۶۰ روز کاری به مرحله اجرا گذاشته خواهد شد مگر آن که یکی از مجالس کنگره یا مجلس آن را تصویب نکند.

آقای شلنبرگر گزارش داد که کارشناس سیاسی ویلیام گریفیث در شهر است و با شاه و نخست‌وزیر ملاقات خواهد کرد. اخبار دیگر آژانس ارتباطات بین‌المللی حاکی از آن است که انجمن ایران و آمریکا به منظور دستیابی به یک برنامه درخشان علمی، دوران بحرانی را پشت سر گذاشته است.

کلنل واندرمیر گزارش داده که ژنرال گست همراه گروه فرماندهی و کنترل بود. ارتشبد از هاری به نحو مطلوبی تحت‌تأثیر قرار گرفته است و اواخر این هفته موضوع را با شاه در میان خواهد گذاشت.

آقای بروین، کفیل ریاست هیأت نمایندگان، گفت که نمایندگان کنسرسیوم نفت هفته گذشته به منظور رسیدن به یک توافق به جای موافقتنامه ۱۹۷۳ به تهران آمده‌اند. ایرانیان توافق دارند که برای هر بشکه ۲۰ سنت تخفیف بدهند که میزان این تخفیف ۲ سنت کمتر از قرارداد گذشته است. کنسرسیوم روزانه ۳/۳ میلیون بشکه نفت برداشت خواهد کرد.

آقای بروین و میلز نامزد رایزنی اقتصادی با سرپرست اداره تأمین اجتماعی ایران برای بحث پیرامون امکانات یک موافقت‌نامه ملاقات کردند. در طول یک هفته یا بیشتر، نمایندگان سفارت با نمایندگان تأمین اجتماعی برای تهیه یک پیش‌نویس جهت ارسال به واشنگتن با یکدیگر ملاقات خواهند نمود. ما می‌خواهیم که این پیش‌نویس کاملاً ساده باشد ولی ممکن است که واشنگتن بخواهد این طرح شبیه به محتوای مدل‌های آلمانی و ایتالیایی باشد.

آقای بویس خبر روز برای بخش سیاسی را به اطلاع رساند. پس از بررسی آخرین شایعات در مورد تغییرات مربوط به سفیر گزارش داد که گروه جدیدی از حقوقدانان ایرانی به تازگی نام اعضای هیأت رئیسه خود را اعلام نموده و اطلاع داده است که کوششهایی در جهت برقراری تماس با گروههای حقوق بشر ایالات متحده و کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد به عمل خواهد آورد.

جناب سوم نه‌اوندی مقاله‌ای مبنی بر انتقاد از خط‌مشی اقتصادی دولت آموزگار انتشار داده

است. این مقاله اتاق اصناف را به علت ایجاد تورم مورد سرزنش قرار داده و هم‌اکنون اتاق اصناف جواب اعتراض آمیز خود نسبت به آن مقاله را اعلام کرده است. امکان دارد که این عمل اعضای مجلس را که تصمیم به پیوستن به گروه اقلیت نهایندی را داشتند تحت تأثیر قرار دهد.

بالاخره، شهردار مشهد اعلام کرده است که سر هر کارمند شهرداری که مشاهده شود در فساد یا رشوه‌گیری دست داشته است، تراشیده خواهد شد (توسط خانم شهردار) و در یک ماشین روباز دور خیابانها گردانده خواهد شد. این خبر باعث مناظره داغی در سالن مجلس در مورد حق قانونی شهردار برای دست زدن به چنین اقدامی شد.

آقای نیلی Neeley گزارش داد که حجم صادرات آمریکا به ایران در سال گذشته به رقم ۴۲۳ میلیون دلار رسید و به نظر می‌رسد که امسال نیز چیزی نزدیک به همین مقدار باشد. وی گفت که گاوهای آبستن یک قلم عمده صادراتی را تشکیل می‌دهد. در مورد محصول گندم گفت که علیرغم خشکسالی اوایل سال جدید، میزان آن مشابه سال گذشته خواهد شد.

آقای میلز در مورد ساعت کار جدید فروشگاه مخصوص کارمندان سفارت و فروشگاه «۱۱» - ۷ که در محوطه باقی خواهد ماند، گزارشی معروض داشت.

آقای ریچاردسون گزارش داد که آقای گوئلز امروز صبح تهران را برای یک مرخصی چهار، شش، هشت و یا ده هفته‌ای ترک خواهد نمود.

آقای بنرمن، کارمند جدید امنیت ملی (TSO) آقای پل تیوبس Paul Tubbs و آقای دیو مارشال کارمند جدید امنیت منطقه‌ای (RSO) را معرفی نمود.

آقای اسنو، گزارش داد که انجمن ایران و آمریکا فعالیت جدید خود را برای آشناسازی دانشجویان ایرانی که عازم آمریکا هستند، آغاز کرده است.

سند شماره ۳۹

یادداشت مذاکرات

شرکت کنندگان: خانم و آقای هدایت اسلامی‌نیا؛ جورج بی لمبراکیس، کنسول سیاسی سفارت آمریکا، تهران؛ جان دی استمپل، مأمور سیاسی سفارت آمریکا، تهران
زمان و مکان: ۱۲ ژوئیه ۱۹۷۸ منزل اسلامی‌نیا

موضوع: علاقه فزاینده مذهبیون به سیاست

خلاصه: اسلامی‌نیا گفت تابستان نسبتاً آرام خواهد بود ولی اشکالات بیشتری در پاییز وجود خواهد داشت. بین پیروان آیت‌الله خمینی و آیت‌الله شریعتمداری در قم تفرقه‌ای در حال به وجود آمدن است. شریعتمداری به تدریج برخی از تندروهایی که قبلاً از خمینی حمایت می‌کرده‌اند را به طرف خودش جلب می‌کند. توجه مذهبیون شروع به متمرکز شدن بر روی انتخاباتی که برای سال آینده طرح‌ریزی گردیده، شده است. حتی لیست‌های کاندیداهای

احتمالی حداقل در یک بخش آماده شده است. روابط بین شاه و جامعه مذهبی بهتر شده‌اند. مقدم رئیس جدید ساواک برای آرام کردن روابط بین دولت و جامعه مذهبی با کمی موفقیت سخت در حال فعالیت است اسلامی‌نیا به صورت خیلی محرمانه‌ای به ما گفت که شهبانو و هویدا حدود ۴ آگوست در اولین روز پس از رمضان برای زیارت به کربلا در عراق خواهند رفت. توضیحات مشروح در زیر تحت عناوین مختلف آمده است. (پایان خلاصه).

سیاست مذهبی داخلی

در حالیکه جریان‌ات امسال تابستان آرام خواهند بود، اما درگیری بین قسمت‌های مختلف جامعه مذهبی شخصاً مشکلاتی را در اوایل پاییز به وجود خواهد آورد. بحران جاری داخلی با یک درخواست منتسب به آیت‌الله خمینی برای برگزار نکردن مراسم تولد امام دوازدهم (۲۱ ژوئیه) مرتبط است. شریعتمداری و تعداد دیگری از آیت‌الله‌ها با لغو جشن‌های برنامه‌ریزی شده مخالف هستند، زیرا امام دوازدهم یک قسمت حیاتی از معتقدات شیعه می‌باشد و این جشن یکی از جشنهای مهم است. علمای تهران تلگرافی برای خمینی فرستاده‌اند و گفته‌اند باور نمی‌کنند که وی خواسته باشد که مراسم ملغی شود (تلگرام بدون امضاء است). (فرستاده‌های خصوصی که در یادداشت مذاکرات قبلی به آنها اشاره شد هنوز اعزام نگردیده‌اند ولی انتظار می‌رود که به زودی روانه شوند). این واقعه ممکن است به نفع شریعتمداری تمام شود چونکه باعث شد آیت‌الله حلبی از تهران را به اتحاد عملی با وی بکشاند. حلبی یک آیت‌الله مهم است که فعالیت اصلی وی برگرداندن (یا کوبیدن) اعضای فرقه بهایی است. او پیروان قابل ملاحظه‌ای دارد که شامل یک عده تخمین ۱۰/۰۰۰ نفری دانشجو می‌باشد و ادعا می‌کند که در ۵ سال گذشته ۲۳۰۰۰ بهایی را به اسلام بازگردانیده است. حاج آقا حسن قمی یک آیت‌الله دیگر که در ۱۹۶۳ از خمینی حمایت کرد و در داخل کشور به حال تبعید بوده است توسط ساواک آزاد شده و احتمالاً با شریعتمداری در مورد این موضوع متحد خواهد شد. اسلامی‌نیا به صورت گذرا گفت که چندین آیت‌الله دیگر که در زندان هستند از طریق آیت‌الله ابوالفضل زنجانی (یک رهبر که اخیراً آزاد شده) پیام فرستاده‌اند که در عین حالی که آنها سالها پیش از خمینی حمایت کرده‌اند ولی اکنون با وی مخالف هستند چون که وی مسایل اشتباهی را عنوان کرده است و خیلی حرف می‌زند. اسلامی‌نیا فکر می‌کرد که دولت ممکن است به زودی آیت‌الله مطهری، طالقانی و ربانی شیرازی را آزاد کند. اسلامی‌نیا حس می‌کرد که ساواک به صورت تازه‌ای به زندانیانی که در زندان نگاه داشته شده‌اند می‌نگرد و آزادیهای بیشتری در جریان است.

انتخابات طرح‌ریزی شده پارلمان

اسلامی‌نیا گفت علاقه زیادی نسبت به انتخابات طرح‌ریزی شده مجلس و سنا وجود دارد

و شریعتمداری از طریق اسلامی نیا پیامی برای شاه فرستاده است که می‌گوید اگر انتخابات ۱۹۷۹ آزاد نباشد (بدون کنترل حزب رستاخیز) تظاهرات و مشکلات و خیمی وجود خواهد داشت. شاه از طریق اسلامی نیا پاسخ داد که انتخابات آزاد خواهند بود و هر کسی می‌تواند کاندید شود. به دنبال دریافت این خبر، حامیان خمینی با اینکه به صورت خشن با انتخابات به این عنوان که ریاکاری دولت می‌باشد مخالفت کرده‌اند شروع به تهیه لیستی از کاندیداها نموده‌اند.

اسلامی نیا گفت که وی فقط از چند اسمی از لیست مطلع شده است ولی آنها (اسامی) شامل امینی عراقی وزیر سابق و دادستان سابق قزوین حاج سیدجوادی می‌باشد. اینها شخصیت‌های اجتماعی سابق از دوران مصدق و جبهه ملی می‌باشند.

اسلامی نیا گفت گروه شریعتمداری هنوز به موارد ویژه در زمینه کاندیداها نیز نپرداخته است و خیلی از ملاها و آیت‌الله‌ها از گروه سابق جبهه ملی به رهبری مهندس مهدی بازرگان خوششان نمی‌آید. (نظریه: ظاهراً ملاها شخصاً از بازرگان خوششان نمی‌آید و نسبت به علاقه جزئی جبهه ملی‌ها به کمونیسم مظنون هستند). اسلامی نیا فکر می‌کرد زمانی که انتخابات اعلام شود جناح شریعتمداری به تدریج لیستی از کاندیداها ارائه خواهد نمود.

لمبراکیس از اسلامی نیا خواست که راجع به ایده فعلی‌اش در مورد یک جناح مذهبی در حزب رستاخیز توضیح دهد. اسلامی نیا گفت ظاهراً در مورد ایده جناح سوم به وسیله گروه نه‌اوندی پیش‌دستی شده است ولی برای گروه‌های دیگر اگر که در حزب رستاخیز مکانی نباشد در سیستم سیاسی هنوز جایی وجود دارد. اسلامی نیا به هویدا گفته بود آنهایی که در پی انتخابات هستند چنانچه مایلند سیاستمداران مؤثری باشند بایستی اکنون شروع به مبارزه کنند. خود اسلامی نیا با گروهی از بازار و گروه دیگری از سازمان کنترل قیمت (اصناف) همکاری می‌کرد تا افرادی را برای انتخاب شدن آماده کند. در پاسخ به کاوش استمپل در این مورد که آیا خود وی برای راه یافتن به مجلس کاندید خواهد شد، اسلامی نیا لبخند زد و گفت که وی خیلی سرش شلوغ است و کم کم پس از مقداری طول و تفصیل یک شاید مبهم تحویل داد (نظریه: وی کاندید خواهد شد).

شاه و رهبران مذهبی

در پاسخ به یک سؤال در این مورد که روابط بین شاه و رهبران مذهبی چگونه توسعه می‌یابد اسلامی نیا گفت گفتگوهایی وجود داشته است ولی به وجود آمدن اعتماد به آهستگی صورت گرفته است. به نظر نمی‌آید که شاه درک کند آیت‌الله شریعتمداری بعضی از چیزهایی را که از او می‌خواهد نمی‌تواند انجام دهد. تماس‌های خصوصی خوب بوده‌اند ولی شریعتمداری نمی‌خواهد مردم از آنها اطلاع پیدا کنند. هرچند شاه مطلع است که شریعتمداری و خمینی در مورد ایران توافق ندارند، شریعتمداری به شاه گفته است که وی نمی‌تواند به

صورت علنی با خمینی مخالفت کند. شریعتمداری گفته است که وی برخی از تندروها را از گروه خمینی جدا می‌کند و بایستی احتیاط کند. اسلامی‌نیا اشاره کرد که زمانی که آقای عباسی داماد شریعتمداری به شهر ری آمد تا خانه فامیلی را برای یک دیدار بازگشاید، وی مقدم رئیس ساواک را دید. این موضوع انتشار پیدا کرد و شریعتمداری خیلی خشمگین شد. اسلامی‌نیا گفت که شریعتمداری می‌خواهد آیت‌الله اول باشد (مهم‌ترین در ایران) و بایستی به دقت مراقب موضع سیاسی خود باشد.

اسلامی‌نیا روی خیلی از مسایل کوچک به شدت کار کرده است تا اختلاف دینی دولت و رهبریت مذهبی را کاهش دهد. او راجع به جریانی در اصفهان صحبت کرد که در آن رئیس اوقاف (بنیاد هدایای مذهبی) به یک آیت‌الله برجسته توهین نمود. برای برطرف کردن این توهین و آرام کردن وضعیت خیلی از افراد مجبور شدند میانجیگری کنند و سرانجام این کار انجام شد. اسلامی‌نیا راجع به واقعه دیگری صحبت کرد که ولیان استاندار خراسان با یک دستگاه ضبط صوت که به صورت ناشیانه‌ای مخفی شده بود با شریعتمداری ملاقات کرد. در اواسط گفتگو کیف دستی او شروع به بیرون دادن صداهای بلندی کرد. اسلامی‌نیا گفت شریعتمداری که پیروان زیادی در مشهد دارد زمانی که در اواخر این ماه از این شهر دیدن می‌کند از دیدن مجدد ولیان امتناع خواهد کرد. (نظریه: شریعتمداری ممکن است پیروانی در مشهد داشته باشد ولی وی به آن صورت که در اینجا مفهوم شده شخصیت برجسته‌ای نیست.)

دولت و مذهب

اسلامی‌نیا، آموزگار و دیگر رهبران دولت را به خاطر اینکه به ملاقات رهبران مذهبی نمی‌روند مورد انتقاد قرار داد. - «من به دیدار شریعتمداری می‌روم - چرا آنها نمی‌روند؟» نخست‌وزیر به یکی از دوستان نزدیک اسلامی‌نیا گفته بود که کار او این نیست که با رهبران مذهبی درگیر شود و این کار شاه و ساواک است.

(نظریه: این موضوع به دیگر جریاناتی که ما راجع به عدم علاقه آموزگار به این مشکل شنیده‌ایم شباهت دارد.) اسلامی‌نیا رفتار نخست‌وزیر را با رفتار هویدا مقایسه کرد که ملکه فرح را در ۴ آگوست روز شروع ماه رمضان در مسافرت به کربلا در عراق همراهی خواهد کرد. این یک ژست مهم در مقابل مؤمنین خواهد بود. اسلامی‌نیا اشاره کرد که ملکه توسط مقدم رئیس ساواک قبل از انتصابش به ریاست ساواک به فعالیت اجتماعی بیشتری تشویق شده بود و نیز اشاره کرد که ملکه مایل است به فعالیت بیشتر در امور اجتماعی ادامه دهد. از مسافرت طرح‌ریزی شده هنوز جلوگیری می‌شود.

(نظریه: شاید به خاطر اینکه موافقت نهایی شاه هنوز اعلام نشده است.)

اسلامی‌نیا از مقدم رئیس ساواک به خاطر عملکرد اولیه‌اش تعریف و تمجیدهای زیادی می‌کند. به طوری که گزارش شده مقدم در کارش شدیداً فعالیت می‌کند و در روابط بین جامعه

مذهبی و دولت تفاوتی به وجود آورده است. اسلامی نیا گفت مقدم پیش شاه رفت تا با دلیل و برهان از شاه بخواهد تا به آیت الله فلسفی اجازه سخنرانی بدهد. او اشاره کرد که در یک گفتگوی خصوصی جالب هویدا به فلسفی و اسلامی نیا گفته بود که اگر فلسفی بر علیه شاه صحبت کند (پس از اینکه قول داد این کار را نکند) هویدا، مقدم و اسلامی نیا نیز ممکن است کشور را ترک کنند. فلسفی گفت وی به شاه در سخنرانی هایش اشاره نخواهد کرد ولی ممکن است مجبور شود به خمینی اشاره کند چونکه مؤمنین وی را مجبور به انجام آن خواهند کرد.

مذهب و دیگر نیروها

لمبراکیس از اسلامی نیا پرسید که وی راجع به یک کتابفروشی در نزدیکی میدان اصلی قم که مطالب اسلامی، مارکسیستی و ضدیهودی را به هم می آمیزد چه می داند. به نظر آمد که اسلامی نیا از این موضوع بی خبر است ولی ذی علاقه به نظر رسید. او فکر می کرد که مطالب ضدیهودی احتمالاً ضدصهیونیستی یا ضداسرائیلی بوده اند. چونکه مسلمانان خوب به اعتقادات یهودیان یا مسیحیان به دین خودشان احترام می گذارند، هر چند آنها یهودیان را افرادی می دانند که منحرف شده اند. سرانجام اسلامی نیا گفت وی و همسرش چنانچه مسایل به آرامی که وی انتظار آن را دارد باقی بمانند در آگوست سفری به ایالات متحده خواهند نمود. آنها اوایل سپتامبر باز خواهند گشت. نظریه: این ملاقات مجدداً ارتباط و همکاری نزدیکی که بین هویدا، ژنرال مقدم و اسلامی نیا به وجود می آید را نشان داد.

سند شماره ۴۰

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۶۶۹۷
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
رونوشت: به نمایندگیهای آمریکا در بغداد، اسلام آباد، کابل و لندن
موضوع: فعالیت سیاسی: گزارش جناح سوم، انتخاب رئیس کانون وکلا، تهیه لیست نامزدهای انتخاباتی، قانون جدید تظاهرات

خلاصه: جناح سوم حزب رستاخیز تلاشهای اقتصادی دولت ایران را مورد انتقاد قرار داده و خواستار اقدامات جدیدی گردیده است. این عمل با عکس العمل شدید آقای یگانه وزیر دارایی روبرو شده است.

فعالتهای پشت پرده سیاسی با مانور آرام نمایندگان مجلس به طرفداری از حزب رستاخیز و سایر طرفداران دولت ادامه دارد. کانون وکلا حسن نریه را که یکی از وکلای پیشرو است به

عنوان رئیس جدید خود انتخاب می‌نماید. انجمن جدید حقوق‌دانان می‌گوید که این سازمان نگهبان قانون اساسی خواهد بود. نخست‌وزیر می‌گوید دولت با توجه به فضای سیاسی جدید، قانونی جهت تعیین مقررات اصولی انجمن‌های سیاسی و تظاهرات قانونی به مجلس تقدیم خواهد کرد. پایان خلاصه.

۱- جناح سوم حزب رستاخیز در تاریخ دهم ژوئیه طی گزارشی یک سلسله پیشنهادات ضدتورمی و اقتصادی ادامه داده که آنها را در میان سایر اقدامات، برای کاهش هزینه‌های مصرفی دولت و هدایت آنها در جهت تولید، انحلال اطاقهای اصناف، خاتمه انحصارات در زمینه واردات و تجدیدنظر در سیاست مالیاتی به منظور کاهش فشار از روی حقوق‌بگیران، نامیده است (جبران آن به وسیله افزایش مالیات بر ثروتمندان و تعقیب کسانی که از دادن مالیات فرار می‌کنند امکان‌پذیر است).

اصناف بلافاصله پیشنهادات جناح سوم حزب را مورد انتقاد قرار داده و در دوازدهم ژوئیه، یگانه، وزیر اقتصاد و دارایی در حالیکه به این پیشنهادات سخت حمله‌ور شد، تلویحاً پیشنهاد تعقیب کسانی را که از دادن مالیات طفره می‌روند و افزایش مالیات ثروتمندان را پذیرفت. یگانه گفت که از سی هزار شرکت موجود در ایران فقط دوازده هزار شرکت سوابق مالیاتی دارد و این وضعیت باید درست شود. یگانه از پیشنهاد کاهش مالیاتها و تجدیدنظر در تخصیص اعتبارات انتقاد نمود و گفت که این عمل موجب توقف رشد اقتصاد ملی خواهد شد. او متذکر گردید که دولت ایران در فاصله می ۱۹۷۷ تا می ۱۹۷۸ نرخ تورم را از ۳۰/۸ درصد به ۱۰/۱ درصد کاهش داده است. نهایندی، رهبر جناح گفت از اینکه گزارش گروهش بحث‌برانگیز بوده، خوشحال است.

۲- در پشت پرده مانور قابل توجه نمایندگان مجلس با طرفداری از این جناح و سپس تغییر عقیده دادن همچنان ادامه دارد. بررسیهای سفارت که بر اساس گزارشات محلی و تماسهای شخصی صورت گرفته است، جناح‌بندیهای تقریبی نمایندگان مجلس را به شرح زیر ارائه می‌دهد. (هر چند که اینها در معرض تغییر مجدد می‌باشند): جناح سازنده ۱۴۰ نفر، جناح پیشرو ۵۰ نفر، جناح سوم ۴۰ نفر، پان ایرانیست‌ها (پزشکپور) ۷ نفر، بقیه جناح‌ها و منفردها ۳۱ نفر. در طول تهیه این بررسی، به خاطر گزارش انتقادآمیز جناح سوم، تعدادی از طرفداران آن کاسته شده است. وضعیت طرفداری از جناح‌ها منتشر نشده است. وضعیت موجود بیانگر سیال بودن بحث‌های سیاسی اخیر است.

۳- این موضوع برای سفارت از طریق منابع زیادی مورد تأیید قرار گرفته است که دولت قصد دارد هر کس را که می‌خواهد نامزد نمایندگی مجلس شود، بدون آنکه او را از فیلترهای حزب رستاخیز عبور دهد، آزاد گذارد. منبع نزدیک به آیت‌الله شریعتمداری به ما گفت که شاه به رهبران مذهبی تأکید کرده است که هر کس می‌تواند در مبارزات انتخاباتی شرکت نماید، البته نه به صورتی که گروه خمینی قبلاً شروع به تهیه لیست انتخاباتی نموده‌اند در حالیکه

رهبرشان کل انتخابات را تحریم می‌کرد. از گروه شریعتمداری نیز انتظار می‌رود در ماههای آینده همین کار را انجام دهد و گروههای متحده در جبهه ملی نیز زیاد عقب نیستند. ما شنیده‌ایم که گروه شریعتمداری به رهبری سابق جبهه ملی اعتمادی ندارد. بنابراین مشکلاتی در اختلاف بالقوه متحدین وجود خواهد داشت.

۴- در یازدهم ژوئیه، هیأت اجراییه کانون وکلای ایران، حسن نزیه، نامزد گروه پیشرو را به عنوان رئیس خود برگزید. (عبدالکریم انواری وکیل مستقل و هدایت‌الله متین دفتری از گروه پیشرو به عنوان معاونین و صدرالدین صادق وزیری و محمدتقی دامغانی از گروه پیشرو به عنوان مسئول پیگیری انتخاب شدند). روز بعد نزیه اعلام نمود که کانون وکلا برای استقلال کامل قوه قضائیه و توسعه آزادیهای فردی تلاش خواهد نمود. انجمن حقوقدانان ایران نیز اهداف مشابهی را از جمله امحاء کلیه دادگاههای ویژه که خارج از سیستم قضائی می‌باشند (مثل دادگاه ویژه کارمندان دولت) را اعلام نموده است. انجمن حقوقدانان اولیه جلسه خود را در نهم ژوئیه تشکیل داد و یک شورای بیست و یک نفره را انتخاب نمود که شامل هفت نفر از هشت نفر وکلای پیشرو می‌باشند که هفت نفرشان عضو هیأت اجراییه کانون وکلا نیز هستند. سخنگوی انجمن حقوقدانان گفت که این انجمن و کانون وکلا کاملاً جدا از هم باقی خواهند ماند. انجمن حقوقدانان، به منظور استقرار حکومت قانون، در نظر دارد با سازمانهای بین‌المللی تماسهایی برقرار نماید. تمام موارد مذکور به طور قابل توجهی در مطبوعات منعکس گردیده است.

۵- نخست‌وزیر در مصاحبه مطبوعاتی خود بعد از پایان جلسه کابینه، ضمن پاسخ به تعدادی از سئوالات روزمره، به ناگهان اعلام نمود که وزارت دادگستری لایحه‌ای در خصوص تعیین چهارچوب فعالیتهای انجمن‌های سیاسی و تظاهرات به مجلس تقدیم خواهد نمود. نخست‌وزیر اظهار داشت، لایحه احتمالاً شامل مقرراتی جهت اعلام قبلی گردهماییها، نام سازمانهای شرکت کننده، تاریخ، ساعت و محل آن خواهد بود. اما این مقررات هنوز مشخص نشده‌اند.

این خبر در مطبوعات فارسی با تیتربزرگ منعکس گردید ولی در مطبوعات فرانسه و انگلیسی زبان در صفحات داخلی از اقبال کمی برخوردار بود. نخست‌وزیر گفت «تا هنگامی که نهادهای صحیح و قانونی جهت تحکیم فضای باز سیاسی به وجود نیآورده‌ایم صحبت از آن بی‌فایده است.» این نظریه بر سر این موضوع که آیا لایحه آزادیخواهانه خواهد بود یا محدودکننده، بحث‌های زیادی را برانگیخته است.

در ابتدای امر به نظر می‌رسد اعتقاد بر این باشد که تصمیم دولت ایران مبنی بر ایجاد فضای باز سیاسی از طریق تعیین مراحل منطقی جهت مبارزات انتخاباتی مجلس، در این لایحه منعکس خواهد بود.

سند شماره ۴۱*

۱۹ ژوئیه ۱۹۷۸ - ۲۸ تیر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار جلسه را با مطرح کردن این موضوع که مذاکرات نیوسام در کابل و اسلام‌آباد پایان گرفته و پاکستانیها نقطه نظرات سنتی خود را در چند زمینه پیشنهاد کرده‌اند، آغاز نمود. ما انتظار داریم که گزارش مختصری در مورد مسافرت نیوسام به دست آورده تا آن را در اختیار ایرانیان نیز قرار دهیم. کوپر معاون وزیر خارجه ممکن است در هفته آینده از ایران بازدید کند. ژنرال گست گفت که شب گذشته با ژنرال گریوز در مورد پیغام کاردار پیرامون برنامه ۴ - F گفتگو کرده است. ما پیشنهاد کردیم که یک بار دیگر برنامه بررسی شود تا این که سیستم مخابراتی گروه A نیز در آن جای بگیرد. این امر موجب خواهد شد که سلاح Wildweased در موعد دیرتری بر روی ۴ - F قرار گیرد، البته در صورتی که تصمیم بگیریم که آن موشکها را به ایرانیان بدهیم. بدون سیستم مخابراتی گروه A، دولت ایران احتمالاً هواپیماها را نخواهد خرید.

راجر ا. بروین کفیل ریاست هیأت نمایندگی پس از چهار سال خدمت در جهت اهداف دوستانه روابط ایران و آمریکا، از هیأت مسایل مملکتی خداحافظی کرد. آقای لمبراکیس گزارشی در مورد موقعیت سیاسی داخلی ایران ارائه داد، وی گفت که مخالفین مجدداً در حال بسیج مردم به منظور برگزاری تظاهرات برای فردا بعد از ظهر در حوالی خیابانهای تخت جمشید و بلوار پهلوی هستند. آقای ریچاردسون به کاردار گفت که کنسولگری در روز ۶۰۰ الی ۷۰۰ ویزای مهاجرتی صادر می‌کند.

سند شماره ۴۲**

۲۶ ژوئیه ۱۹۷۸ - ۴ مرداد ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار جلسه را با مطرح کردن تلگرامی که شب گذشته فرستاده بود و مذاکراتش با تیمسار طوفانیان را توضیح می‌داد، شروع کرد. طوفانیان گفت در صورتی که هواپیماهای F-4E همراه با سیستم مخابراتی گروه A نباشد دولت ایران خواهان آنها نخواهد بود. او گفت پیشنهاد خرید Shrike او را متحیر کرده است و یادآور شد که شاه و او تصمیم گرفته‌اند که دولت آمریکا باید سعی کند که شرایکها را پس بگیرد. آنها تصمیم گرفتند که چنانچه هواپیماهای F-4E با سیستم مخابراتی گروه A در مقابل تحویل شرایکها باشند، آنها حاضرند شرایکها را نیز از ما تحویل

* کتاب اول، ص ۷۵۰.

** کتاب اول، ص ۷۵۱.

بگیرند.

دکتر استمپل با انگلیسیها تماس خواهد گرفت تا ببیند که آیا آنها راه‌حلی در مورد نامیبیا پیدا کرده‌اند. کاردار امروز احتمالاً به وزارت امور خارجه خواهد رفت و درباره موریتانی و خاورمیانه گفتگو خواهد کرد. کاردار نتیجه بررسی در مورد مدیریت اداری سفارت را به آقای میلز داد و قرار شد وی آن را بخشنامه کند.

آقای زیشک گفت انجمن ایران و آمریکا برای احداث یک مرکز آموزشی جدید پروانه ساختمان گرفته است. دکتر استمپل یکی از کارمندان جدید DEA به نام آقای لاری مک کینی MC Kinney را معرفی کرد. سپس درباره شورشهای امروز مشهد به نقل از روزنامه گزارشی داد. وی یادآور شد که در آخر هفته گذشته در سراسر کشور تظاهرات گسترده‌ای در جریان بوده که به غیر از جهرم در همه جا با آرامش برگزار شده است. آقای مارتین در مورد موضوع Wild Weasel با آقای پرشت صحبت کرده است. آقای نیوسام معاون وزارتخانه هم‌اکنون در تلاش است تا موافقت ترخیص Wild Weasel را برای نیروی هوایی ایران بگیرد. این موضوع مربوط به قبل از عکس‌العمل منفی کمیسیون مجلس درباره پیشنهاد وزارت خارجه که در آن توصیه شده بود که بدون هیچ‌گونه تعهدی نسبت به تحویل Wild Weasel سیستم مخابراتی گروه A را در هواپیماهای F-۴ جانشین کند، می‌شود. آقای تیلور درباره تغییرات جدید هیأت دولت گزارشی داد و یادآور شد که PBO در طول سال گذشته سه وزیر جدید به خود دیده است. همچنین وی درباره پاره‌ای شایعات که در میهمانی بانکداران در مورد بیماری شاه شنیده بود بحث و تبادل نظر کرد.

سند شماره ۴۳*

۲ اوت ۱۹۷۸ - ۱۱ مرداد ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار به اعضای هیأت مسایل مملکتی اطلاع داد که شب گذشته یک بمب دستی از بالای دیوار کنسولگری در اصفهان به داخل پرتاب شد. این حادثه هیچ آسیب و یا خسارت جدی به بار نیاورد. ما گمان می‌کنیم که این یک حادثه منفرد بوده است، نه حادثه‌ای که ارتباط به یک گروه متخصص تروریستی داشته باشد. آقای ناس همه را متوجه این موضوع کرد که احتیاط امنیتی لازم را به کار برند. خبر مسرت‌بخش این است که دفتر سفیر تعدادی بلیط مسابقه اسب‌دوانی میدان فرح آباد را دریافت داشته است و اعضای هیأت نمایندگی می‌توانند آنها را دریافت نمایند. با توجه به شایعات مربوط به سلامتی شاه، عکس‌های جدید او را در حال استراحت، آرامش، برنزه شدن و سر حال نشان می‌دهد. تماس خصوصی اخیر نیز او را در

* کتاب اول، ص ۷۵۵.

وضعیتی مطلوب نشان می‌داد.

آقای زیشک گزارشی ارائه داد که به نظر می‌رسد پیمان پیشنهادی فولبرایت به دایره اول بازگردانده شود. کاردار گفت که او مسئله را مورد بررسی قرار داده و دیده است که نیازی به تعجیل بی‌مورد برای یک موافقتنامه تجدیدنظر شده نیست، زیرا توافق قبلی اساساً مورد رضایت ماست. آقای وستلی گفت که معاون رئیس سازمان بین‌المللی بیمه‌گران در جلسه اخیر هیأت بازرگانی ایران و آمریکا در لندن شرکت کرده و سخنرانی بسیار خوش‌بینانه‌ای در جلسه ایراد نموده است که اعضای شرکت‌کننده آن را خیلی ثمربخش یافته‌اند.

آقای استمپل مقاله‌ای از روزنامه رستاخیز که در آن از دکتر امینی به علت اعلام بی‌موقع در مورد فعالیت سیاسی انتقاد شده بود را دست به دست گرداند. همچنین روزنامه‌های محلی خبر درخواست کمک سازمان ملل از ایران و همچنین دیگران را به منظور همکاری با نیروهای حافظ صلح در نامیبیا گزارش کرده بودند. دایره ویژه تحقیق به ما در مورد احتمال تظاهرات فردا در مسجد اعظم تجریش آماده‌باش داد. خانم ویلیام وود ساید (Wood side) کارمند کمیته قضایی سنا، ایراد یک سخنرانی در مورد سنا را لازم دید. او همچنین با آقای ددیچ ملاقات خواهد کرد. شوهر ایشان که رئیس شرکت آمریکایی کان می‌باشد، با آقای دیوید وستلی راجع به موقعیتهای بازرگانی و تجارتي تماس خواهد گرفت. آقای توماس حادثه بمب در اصفهان را به دایره تحقیق ویژه (OSI) گزارش داد و آقای بنرمن برای تحقیق به محل حادثه در اصفهان رفت. کلنل فیلیپس سؤال کرد که آیا سفارت اعتراضی به انتشار یک توصیه‌نامه در مورد تظاهرات فردا که در رابطه با اول ماه مه است، دارد. به دنبال نظرخواهی از اعضای هیأت مسایل مملکتی تصمیم گرفته شد که یک توصیه‌نامه محتاطانه در رابطه با آغاز ماه رمضان انتشار یابد. آقای کارلتون گفت که وزارت نیرو اظهار تمایل نموده است که بر طبق ماده ۶۶۱ سازمان عمران بین‌المللی (AID) از وجود متخصصین انرژی خورشیدی ایالات متحده استفاده شود. کاردار گفت که AID همیشه به دنبال پروژه‌های خوب برای کسب این درآمد است و معتقد است که انرژی خورشیدی آمریکا را از یک موقعیت تجاری خوب در ایران برخوردار خواهد نمود.

سند شماره ۴۴

۲ اوت ۱۹۷۸ - ۱۱ مرداد ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۷۳۱۱

مرجع: تهران ۷۲۶۵

موضوع: نتایج آشوبهای مذهبی ایران

خلاصه: بمب‌گذاری در عصر روز اول اوت در کنسولگری اصفهان، به نظر می‌رسد با آشوب مذهبی و متعاقب آن دستگیری یا ربودن طاهری مرتبط باشد. ناپدید شدن طاهری

(عصر روز ۳۱ ژوئیه) باعث به وجود آمدن موج بزرگی از اغتشاش در روز ۱ اوت در اصفهان گردید که منجر به تیراندازی پلیس به طرف جمعیت در یک یا دو موقعیت مشخص گردید. نظر به این وقایع و شروع ماه رمضان در ۳ اوت سفارت و کنسولگری به آمریکاییها گفته‌اند که از اجتماعات عمومی و مناطق مذهبی دور بمانند و در انظار نباشند. پایان خلاصه.

۱- مطالب زیر از چندین منبع رسمی و غیررسمی که تماماً در متن معرفی نشده‌اند جمع‌آوری شده است. مک‌گافی کنسول اصفهان به سفارت اطلاع می‌دهد که اطلاعات جدید به دست آمده نشان می‌دهد، طاهری که حدود دو هفته پیش از تبعید داخلی بازگشته بود، در عصر روز ۳۱ ژوئیه توسط افرادی ناشناس از خانه‌اش خارج گردید. حامیان مذهبی وی که نسبت به درگیری مقامات رسمی مظنون هستند در اول اوت در منطقه حسین‌آباد اصفهان به تظاهرات و اعتراض پرداختند. یک شاهد عینی، موانع موقتی خیابانی در حال سوختن در چندین نقطه، خسارات اساسی به بانکها و دیگر ساختمانها از جمله ۶ مورد بمب آتش‌زا و تیراندازی پلیس به سمت جمعیت را گزارش می‌کند. عقیده بر این است که این اعمال کار گروههای مذهبی است که یا حامیان طاهری و آیت‌الله خمینی هستند یا شاید اقلیت‌های متعصبی که از آشوب‌ها سوءاستفاده می‌نمایند. مک‌گافی اشاره می‌کند طاهری می‌تواند به سادگی به وسیله راست‌گراهای متعصب مسلمان و یا مقامات رسمی ربوده شده باشد.

۲- حامیان طاهری آنهايي هستند که در مقابل گروههای غیرنظامی تحریک شده از طرف دولت که سعی نمودند تظاهرات را در ماههای آوریل و مه کنترل نمایند، چندین گروه دفاعی تشکیل دادند. اگرچه هیچ فعالیت مشخصی به وسیله واحدهای مقاومت غیرنظامی یا دیگر گروههای مراقبت در ماههای گذشته وجود نداشته است ولی ناپدید شدن طاهری ظاهراً جرقه‌ای بود که آشوب و خشونت اساسی‌تری را مشتعل نمود.

۳- یک شاهد عینی آمریکایی که خود را در یک جمعیت در اول اوت گرفتار یافت گزارش می‌کند پلیس بر روی جمعیت آتش گشود و تیر به سر یک بچه اصابت کرد و کشته شد. دیگران ممکن است زخمی شده یا به همان نحو کشته شده باشند. همین منبع مشاهده کرد که گروههای کوچک پلیس برخی اغتشاشگران را در داخل کوچه‌های کوچک تعقیب نمودند و پس از اینکه گلوله‌هایی تک تک شلیک می‌شوند باز می‌گشتند. منبع ندید کسی در نتیجه این اتهامات بمیرد ولی معتقد است احتمال زیادی وجود دارد که تظاهرکنندگان کشته شده باشند. گزارشی که کاملاً تأیید نشده اشاره بر این دارد که حداقل یک کارمند بل‌هلیکوپتر در سر راهش به محل کار در ۲ اوت مورد اصابت گلوله واقع شد. محلی که از آن تیراندازی شده نامعلوم است. (ولی بهترین اطلاعات اشاره بر این دارد که پلیس تاکنون به صورت گروهی تیراندازی کرده است).

۴- نظریه سفارت: آشوب‌های مذهبی به دنبال مراسم عزاداری برای رهبران مرحوم مذهبی در تلکسی جداگانه گزارش شد. نیروهای مذهبی خمینی آشکارا مراسم عزاداری را برای

مقاصد سیاسی مورد استفاده قرار دادند و آشوب منتج از آن به طور قابل توجهی وخامت اوضاع کشور را تشدید کرد، خصوصاً در شهرهایی که تظاهرات به وقوع پیوست. این حقیقت که اینگونه وقایع هم‌زمان با شروع دوره اخیر روزه‌داری ماه رمضان افتاده، امکان خشونت و آشوب اجتماعی را بالا برده است.

۵- بمب‌گذاری در کنسولگری اصفهان اولین واقعه‌ای در آنجا است که علی‌الخصوص به سمت آمریکاییها یا تأسیسات آمریکایی متوجه شده است. این حقیقت که در بمب‌گذاری از بمب لوله‌ای استفاده شده و نه از بمب‌های آتش‌زا که بالقوه در تمام بمب‌گذاریهای قبلی در اصفهان از آن استفاده شده به این موضوع اشاره دارد که ممکن است کار همان گروه نباشد. مگر اینکه حامیان طاهری به کنسولگری و دیگر اهداف حمله کرده باشند و از اسلحه‌های متفاوتی استفاده کرده باشند، بهترین حدس سفارت این است که بمب‌گذاری کنسولگری کار یک گروه متعصب کوچک که قبلاً اعلام موجودیت نکرده است می‌باشد. اگرچه بمب تخریب قابل توجهی به بار آورد ولی زمان حادثه به نظر می‌رسد که برای مرعوب کردن طرح‌ریزی شده تا ضربه زدن. از مقامات ایران محافظین اضافی برای کنسولگری اصفهان و همچنین کنسولگریهای شیراز و تبریز درخواست شده است.

۶- هیچ‌گونه نشانه‌ای وجود ندارد که فعالیت مذهبی بر علیه خارجی‌ان جهت داده شده باشد یا جهت داده خواهد شد. در هر صورت رقابت بین ملاحای ایرانی برای برتری سیاسی - مذهبی تأثیری این‌گونه دارد که تمام ملاحا را هر چند از روی بی‌میلی به حمایت از برادران تندروتر خود در هر گونه رویارویی مردم با نیروهای امنیتی، مجبور نماید. با گذشت زمان این امر دشمنی نهانی در بنیادگرایان مذهبی را تشدید می‌نماید. محتمل است که مخالفت مذهبی در خلال پنج هفته آینده به طور قابل توجهی تشدید گردد، ولی در چه جهتی اکنون مشکل می‌توان گفت. در طی دو هفته گذشته یک استنباط عمومی وجود داشته است که تلاشهای دولت ایران برای رسیدن به نوعی از توافق با نیروهای مذهبی موفق نبوده است. این احتمال وجود دارد که تلاشهای مجددی در این جهت به عمل آید ولی برخی از این تلاشها اگر نه به طور قابل توجه، مواضع دولت را سخت‌تر می‌کند.

۷- نظر به شروع رمضان به آمریکاییها هشدار داده شده که از انظار مخفی بمانند.

سند شماره ۴۵*

۹ اوت ۱۹۷۸ - ۱۸ مرداد ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار جلسه را با خوشامدگویی به هری بورتن رئیس جدید FAA آغاز نمود. وی سپس به

طور خلاصه اجلاس قریب‌الوقوع کمپ‌دیوید را با اشاره به این که تلاشهای یک مقام عالی‌رتبه برای آمدن به ایران به منظور توجیه کردن شاه در مورد مراحل نهایی جریان صلح در خاورمیانه تاکنون ناموفق بوده است، مورد بحث قرار داد.

کاردار از همه مشاورین و رؤسای بخشها خواست تا یادداشتهایی را برای در جریان گذاشتن سفیر که قرار است در آخر ماه بازگردد، تهیه کنند. این یادداشت باید تا ۲۳ - ۲۲ اوت به آقای بویس تحویل داده شود.

ژنرال هایزر، معاون فرمانده نیروهای مستقر در اروپا و دریاسالار فولی (Foley) معاون فرمانده ناوگان هفتم، در آینده نزدیک از ایران دیدار خواهند کرد.

آقای زیشک، ریچارد آیگر کارمند کارآموز جدید آژانس ارتباطات بین‌المللی را معرفی نمود. پس از آن به ذکر وقایعی که شب گذشته در شیراز در رابطه با انجمن ایران و آمریکا اتفاق افتاده بود، پرداخت که طی آن ۲۰۰ نفر مستقیماً به طرف انجمن به راه افتاده بودند ولی توسط پلیس متفرق شدند. این اولین باری بود که انجمن ایران و آمریکا به طور اخص هدف قرار گرفته بود، در حالی که در دفعات پیش بر سر راه اهداف دیگر واقع شده بود.

ژنرال گست، ژنرال جورج کرتز (Kertesz) که جانشین ژنرال سکورد می‌باشد و در غیاب ژنرال گست سرپرستی هیأت مستشاری نظامی را به عهده خواهد گرفت، معرفی نمود.

ژنرال گست، آخرین اخبار مربوط به هواپیماهای F-۴ و Wild Weasel را گزارش داد. ایرانیها دیگر علاقه چندی به F-۴ ندارند (بدون سیستم مخابراتی گروه A). برای نیازهای فرسایشی، هواپیماهای F-۱۶ که از تکنولوژی برتری برخوردارند را ترجیح می‌دهند. همین نظریه در مورد شرایکها وجود دارد.

در مورد کشتیها، دولت ایران تصمیم گرفته است که (NTDS) را خریداری کند. که این موضوع باعث ایجاد بحثی در بین اعضای هیأت مسایل مملکتی در مورد نحوه برخورد آلمانیها و هلندیها نسبت به این موضوع شد. نتیجه این شد که آلمانیها از شنیدن اخبار کمی خوشحال‌تر خواهند شد.

سپهد ریبی به ژنرال گست اظهار داشت که ایران خواستار سیستم لیزری ATLAS نمی‌باشد، مگر آن که دولت آمریکا تصمیم بگیرد که آیا از آن استفاده خواهد کرد یا خیر.

ژنرال گست گفت که یک نسخه از مطالب مربوط به هلیکوپترهای گشتی را روی میز آقای مارتین گذاشته است. کاردار اعضای هیأت مسایل مملکتی را در مورد انتقادات به وجود آمد، درباره فروش تجهیزات نظامی آمریکا به ایران که ناشی از یک اتفاق است، توجیه نمود.

دکتر استمیل اخبار اجتماعی گوشه و کنار شهر و از جمله آخرین گزارشهای سیاسی را از نظر گذرانند. وی به مشکلات اساسی بین رهبران مذهبی پرداخته و گفت که این فصل برای شایعه‌پراکنان فصل مناسبی نیست. وی گزارش داد که بعضی از ایرانیان عالی‌رتبه با ما تماس گرفته‌اند و پرسیده‌اند که آمریکا در نظر دارد چه اقداماتی برای یاری ایران در مبارزه با

کمونیسم به عمل آورد. وی در جمع اعضای هیأت مسایل مملکتی خواست که به انتظار برخورد با پرسشها و سئوالات و کنکاشهایی از این قبیل باشند. دکتر استمپل در ادامه گزارشات خود گفت که گروه خمینی بویژه در برابر اقلیتها به رفتار نسبتاً خشونت‌آمیزی دست زده‌اند. آقای نیلی گزارش داد که احتمالاً ایران بیش از سال گذشته به وارد کردن غلات خواهد پرداخت.

دکتر آدلر گفت که وی یک نسخه فارسی از موافقت‌نامه دو جانبه انرژی هسته‌ای را در دست دارد و آن را از طریق مسافری که عازم واشنگتن است به وزارتخانه خواهد فرستاد. منصور به آدلر گفته است که وی روز بیستم اوت را تاریخ احتمالی امضای قرارداد می‌داند. آقای تیلور کار بررسی و تحقیق محرمانه بانکی خود را خاتمه داده است. همراه با افزایش میزان ارائه (وام) تا حد ۶۴٪ در سال گذشته، بانکها توقعات خود را در مورد وام به ایران بسیار افزایش داده‌اند.

سند شماره ۴۶

گزارش حوادث ۳۱ ژوئیه الی ۱۱ اوت * ۷۸ به ترتیب وقوع

ژوئیه ۱۹۷۸ - طاهری روحانی (اصفهانی - م) از منزلش ربوده، دستگیر و متعاقباً به تهران انتقال داده شد. مک‌گافی ۲ اوت ۷۸.

اوت ۱۹۷۸ - وقوع ناآرامی و تیراندازی در حسین‌آباد بین حکیم نظامی و وحید. اشیاء سوخته در عرض خیابان دیده شد و به نظر می‌رسد برای مسدود کردن خیابان باشد. لیندا کلی و میلی وینگ اول اوت ۷۸، ناظر دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی اول اوت ۷۸. بانک صادرات حسین‌آباد با بمب آتش‌زا به آتش کشیده شد. اشیاء سوخته مشابهی عرض خیابان را گرفته بود. تام فوربز ۲ اوت ۷۸.

یک ناظر عینی تیراندازی پلیس به طرف مردم را در محلی که یک جوان ایرانی درست در یک متری منبع از ناحیه سر مورد اصابت قرار گرفت و کشته شد دیده است. جان شرود بل هلیکوپتر ایران ۲ اوت ۷۸.

ماشین نظامی ایالات متحده در نزدیکی مسجد سید متوقف، شماره آن یادداشت و سپس آزاد شد. **

یک آمریکایی در حال قدم زدن در حسین‌آباد بین حکیم نظامی و وحید صدای تیراندازی و اصابت چند تیر به ساختمانهای اطراف محلی که قدم می‌زد را شنیده است. وارن هولیس، بل

* در متن سند تاریخ اصلی ۶ اوت بوده ولی با دست، خط خورده و ۱۱ اوت نوشته شده است - م.

** این متن در لابلای خطوط و به صورت نامنظم نوشته شده است - م.

هلیکوپتر ایران - ۲ اوت ۷۸.

یک بمب لوله‌ای (احتمالاً سه راهی انفجاری - م) در ساعت ۲۳/۳۰ به طرف کنسولگری آمریکا پرتاب شد. مک‌گافی ساعت ۲ دوم اوت ۷۸. شیشه‌های بانک تجارت ایران و هلند و بانک بین‌المللی ایران شکسته شد. هر دو بانک در غرب چهارباغ بالا و در نزدیکی جنوب خیابان نظر واقع شده‌اند. تام فوربز ۲ اوت ۷۸. رستوران هتل پارک پُل به وسیله فرد یا افراد ناشناسی در ساعت حدود ۱۶/۳۰ تا ۱۷ مورد اصابت بمب آتش‌زا قرار گرفت. دان کوپر و مک‌گافی ۲ اوت ۷۸. دو نفر موتور سوار در حال پرتاب جسم روشنی در جلوی هتل پارک پُل مشاهده شدند. این اجسام شعله‌ور و منفجر شدند. رستوران در این وقت از روز تعطیل بود. کنت کرن ۵ اوت ۷۸.

بر اساس گزارشات یک اتومبیل شورلت - نوای قدیمی در حدود ساعت ۱۶/۴۰ هنگامی که از قسمت موتور آتش گرفته بود پیدا شد. بعداً تکه پارچه‌ای آغشته به نفت روی زمین در زیر قسمت مربوط به موتور اتومبیل پیدا شد. ماشین از ساعت ۱۱ صبح تا هنگامی که در حال سوختن پیدا شد در جلو منزل منبع پارک شده بود. این منزل در شمال رودخانه بعد از چهار باغ صدر واقع است. در یک حادثه دیگر و یک شخص ناشناس به منزل تیمی گروه ۴ - FAT تلفن زد. اطلاعات آن در گزارش شماره یک ۹۰/۰ موجود است.

مغازه یک توزیع‌کننده آبجو و مشروبات الکلی در خیابان میر در ساعت ۵/۰۰ صبح مورد اصابت بمب آتش‌زا قرار گرفت. صبح همان روز منبع با صاحب مغازه گفتگو کرد. ری ایوانیز بل هلیکوپتر ایران ۴ اوت ۷۸.

یک سینما در خیابان پهلوی نزدیک میدان ۲۴ اسفند مورد اصابت بمب آتش‌زا قرار گرفت (حادثه در ساعت اولیه صبح به وقوع پیوست).

سرهنگ کوپرس با فرد ناشناسی که ادعا می‌کرد ماشین وی را در اختیار دارد ملاقات نمود. ماشین کارمندان بل هلیکوپتر ایران که در حال عبور از رودخانه بود متوقف و خساراتی به آن وارد شد. * دو عدد کوکتل مولوتف به سمت کلاس مجتمع آموزشی دوره متوسطه کاوه که بعد از جاده کاوه و تقریباً یک مایلی خانه اصفهان قرار دارد پرتاب شد. خسارات وارده بیشتر شامل سیاه شدن دیوارهای ساختمان بود. شیشه‌های مصرفی از نوع سون‌آپ و آبجوی ساخت داخل بودند. حادثه حدود ساعت ۷ تا ۷/۳۰ امروز اتفاق افتاد. آقای بوزی بیتز ۶ اوت ۷۸ حال به نظر می‌رسد کار دو تن از بچه‌های آمریکایی باشد. **

* این جمله به صورت دست‌نویس و لابلای متن اصلی نوشته شده است - م.

** این جمله در ادامه متن و به صورت دست‌نویس اضافه شده است - م.

یادداشت‌های اضافی

در تاریخ ۵ اوت ۷۸ باقیمانده یک جیب ارتشی سوخته در فاصله کمی از خیابان حکیم نظامی توسط هریس کارمند الکترونیک PRD دیده شد. زمان دقیق آتش‌سوزی معلوم نیست. هانک مولانی ۶ اوت ۷۸. در تاریخ ۵ اوت ۷۸ بین ساعت ۱۰ تا ۱۵ جمعاً ۴۰ نفر ایرانی سعی کردند به مرکز خدمات خانوادگی بل هلیکوپتر ایران واقع در جنوب شرقی اصفهان وارد شوند. تلاش برای ورود در گروه‌های ۵ تا ۱۵ نفره در هر نوبت بوده است. یک گروه پنج نفری از ایرانیان با کمک موتورسیکلت‌های خود از دیوار بالا رفته و ظاهراً موقعیت ساختمان‌های مختلف را بررسی می‌کردند.

۷ اوت *

گزارش می‌رسد روحانیون در اعتراض به عدم آزادی طاهری و شکست دولت در اجرای قولش در منزل خادمی تجمع کرده‌اند.

۸ اوت

ناآرامی جدید منطقه را دربر گرفت. جمعیت وارد جلفا (محل امنه) شده و پیزاهاوس (مورد استفاده آمریکاییها) را مورد حمله قرار دادند. با بمب آتش‌زا به هتل جلفا (محل اقامت آمریکاییها) و سه بانک حمله کردند.

۹ اوت

ساعت ۷/۳۰ گروه کوچکی شامل ۱۸ - ۳۰ مرد و ۵۰ - ۳۰ نوجوان به فروشگاه شاه عباس حمله و به اموال آن خساراتی وارد آوردند. ۵ تا ۶ بمب آتش‌زا در حمله به مرکز بانک تجاری استفاده شده است.

۱۰ اوت

ساعت ۹/۰۰ یک تلفن تهدیدآمیز به کلپ [نامفهوم] می‌شود.

۱۱ اوت

ساعت ۲/۰۰ ارتش تلاش نمود تا اعتصاب غذای روحانیون در چهارباغ پایین (منزل آیت‌الله خادمی) را برهم بزند. بار دیگر در ساعت‌های ۶/۰۰ و ۹/۴۵ بعد از ظهر زد و خورد تظاهرات و تیراندازی‌هایی در نقاط دیگر به وقوع پیوست. تیراندازی تأیید شد. شایعات از کشته

* مطالب بعدی به صورت دست‌نویس در ادامه متن اصلی اضافه شده است - م.

شدن افراد بسیاری خبر می‌دهند. در بزرگراه تهران نیز در ساعت ۱۱/۰۰ تا یک بعد از ظهر تظاهرات بر پا شد و جمعیت به سمت شمال پارکینگ موتورسی انجمن ایران و آمریکا در اتوبان تهران حرکت کردند.

سند شماره ۴۷

از: افسر امنیت منطقه‌ای رابرت. بی. بنرمن ۱۶ اوت ۱۹۷۸ - ۲۵ مرداد ۱۳۵۷
 موضوع: اصفهان - افزایش حجم گزارشات - حوادث تکراری - تهدیدات و شایعات منعکس‌کننده مقاومت در مقابل بی‌نظمی‌های شهری ناشی از احساسات ضدخارجی.
 کنسولگری اصفهان امروز گزارش می‌دهد که آنها گزارشاتی از تهدیدات واقعی، حوادث و شایعات از اول اوت تاکنون که منعکس‌کننده فزاینده آگاهی‌ها و احتمال متمرکز شدن بر بخشی از نیروهای مخالف خارجیان خصوصاً جماعت آمریکایی است جمع‌آوری می‌کنند. به طور خاص، کنسولگری اصفهان اطلاعات زیر را ارائه می‌کند.

۱- در شب دوم اوت در همان ساعتی که حادثه بمب‌گذاری کنسولگری اتفاق افتاد، گزارش واصله از نگهبان شب در انجمن ایران و آمریکا نشان می‌دهد که گروه کوچکی از ایرانیان مذکور به ساختمان انجمن ایران در آمریکا نزدیک شدند و سعی کردند وارد ساختمان که درب آن قفل بود شوند. آنها با نگهبان شب بحث می‌کردند تا به آنها اجازه ورود داده شود و اظهار می‌داشتند آیا شما ایرانی یا آمریکایی هستید؟ نگهبان به آنها اجازه ورود نداد و گروه آنجا را ترک کردند.

۲- تلاش مجدد علیه انجمن ایران و آمریکا در اصفهان در بعد از ظهر ۱۱ اوت به هنگام ناآرامیهای گسترده و جدی شهر وقتی که جمعیت در نزدیکی انجمن ایران و آمریکا فریاد می‌زد انجمن را خراب کنید اتفاق افتاد. جمعیت بوسیله پلیس در یک چهار راه قبل از اینکه به طرف انجمن ایران و آمریکا بروند، متفرق شدند.

۳- ظاهراً اعلامیه‌ها و جزوات ضدخارجی در شهر و در روز حمله به دو نوآموز ارتشی، ایتالیایی از کارخانه SIESICOM توزیع شده است. (گرچه کنسولگری اصفهان موفق به تهیه نسخه‌ای از این جزوات نشده است پلیس و مسئولین نظامی اظهار می‌دارند که جزوات توزیع شده‌اند اما پس از جمع‌آوری آنها را از بین برده‌اند). (گزارش شده در ۷۷۷۹ تهران).

ظاهراً جزوات به فارسی نشان می‌دهد که «خارجیها» باید از ایران بیرون رانده شوند، خارجیها ضداسلام هستند و ما باید تا ترک آنها علیه جان و مالشان حمله کنیم.

۴- یک کارمند بل‌هلیکوپتر دیروز ۱۵ اوت یک یادداشت تهدید در داخل ماشین خود که در بیرون منزلش پارک شده بود، پیدا کرد.

یادداشت به زبان فارسی ساده نوشته شده بود و ترجمه آن «ما ماشین را به آتش می‌کشیم» بود.

۵- تهدیدات متعددی از بمب‌گذاری در چند هفته گذشته در سطح شهر اصفهان متوجه تأسیسات افراد و غیره گردیده است. در حالیکه تعداد زیادی، اگر نه بیشترین، دریافت‌کنندگان این تهدیدات به صورت سنتی و معمول متوجه بانکها - تئاتر یا رستورانها و غیره است، تعداد فزاینده‌ای از این تهدیدات متوجه تأسیسات خارجی شده است. برای مثال در خلال ۱۰ روز گذشته کارخانه (شرکت) آگوستا در اصفهان (کارخانه یا شرکت ایتالیایی که تقریباً ۱۰۰٪ کارکنان آن آمریکایی هستند) ۵ بار از طریق تلفن تهدید شده‌اند. شرکت پلی اکریل در تاریخ ۱۰ اوت یک مورد تهدید شده است. کارکنان یک پیمانکار جزء همکار شرکت بین‌المللی بل آمریکا اخیراً تهدیدنامه‌ای دریافت نموده است. گرچه کنسولگری اصفهان تاریخ آن را نمی‌داند. کنسولگری اصفهان متذکر می‌گردد که موارد بالا تنها نمونه‌هایی است که به کنسولگری اصفهان گزارش شده است اما بدون شک اینها نمایانگر کلیه تهدیداتی که متوجه جامعه آمریکایی یا خارجی گردیده، نیست. تهدیدات هم به زبان فارسی و هم به زبان انگلیسی است. در حالیکه در بعضی موارد اشاره به بمب یا آتش‌سوزی می‌شود اغلب عبارات جنبه تهدید دارد ولی در عین حال مبهم است مانند «ما شما را می‌گیریم» یا «زمان شما فرا رسیده است بررسی و مطالعه تعدادی از این بمب‌گذاریهای سنتی یا سایر تهدیدات تلفنی که متوجه بانکها، تئاترها و غیره و تهدیدات تلفنی که متوجه آمریکاییها و یا سایر خارجی‌ها است در محتوای تقریباً ماهرانه است.

تلفن‌کننده‌ها لحظاتی را صرف می‌کنند تا نشان دهند که آنها شخصی را که باوی صحبت می‌کنند می‌شناسند (مثلاً «خارجی») و مدام بر عبارت کلی «شما ضد اسلامید، شما دشمن ایران هستید و ما به حملات خود تا ترک ایران از طرف شما ادامه می‌دهیم» تأکید دارند.

۶- یکی از باشگاهها TAFT (مستشاران فنی) اطلاعاتی مبنی بر احتمال بمب‌گذاری از نوع آتش‌زا دریافت کرد. یک همسایه به وسیله چند مرد جوان ایرانی در خیابان متوقف شد و از او پرسیده شد «کدام یک مربوط به مستشارهای نظامی» است پس از اشاره به محل به همسایه اخطار شد که «امشب دور از محل اقامت کند زیرا در آنجا آتش‌سوزی خواهد بود». همسایه تلفنی مطلب را برای گزارش به کلانتری اطلاع داد. کلانتری دو تهدید تلفنی مبنی بر وجود بمب آتش‌زا در همان شب به باشگاه TAFT را تأیید کرد.

کنسولگری و باشگاه TAFT پلیس اضافی برای نگرانی درخواست کردند. کلانتری پاسخ داد که پس از برقراری حکومت نظامی این کار وظیفه قانونی آنها نیست. درخواست مشابهی به وسیله کنسولگری و پرسنل TAFT از مسئولین نظامی شده است. مسئولین نظامی اظهار داشتند آنها اقدام لازم را خواهند کرد. آن شب هیچ اتفاقی نیفتاد. هیچ نشانه‌ای مبنی بر اقدامات حفاظتی ویژه در مورد باشگاه TAFT دیده نشد.

تذکر: کنسولگری اصفهان گزارش می‌دهد که آنها هنوز مشکلاتی در ارتباط با تشکیلات حکومت نظامی دارند. آنها اظهار کردند که هنوز موفق به اخذ مجوز برای رفت و آمد پس از

ممنوعیت آمد و رفت در هنگام شب در جاهایی که ارتش ممنوع کرده است، نشده‌اند. هنوز ابهامات و مشکلاتی به خاطر موقعیت باشگاه TAFT (TAFT Field HOUSE) برای حفاظت پلیس معمولی به هنگام حکومت نظامی وجود دارد. در حالیکه شب گذشته حفاظت بیشتری توسط پلیس یا ارتش در باشگاه TAFT مشاهده نشد، کنسولگری اصفهان وقوع حادثه‌ای را گزارش نکرد. احتمالاً اقدامات امنیتی ویژه به طور غیرمحموسی معمول شده است و در هر صورت مسئولین حکومت نظامی بر تمایل خود به موافقت هر درخواستی از سوی کنسولگری تأکید کرده‌اند.

۷- کنسولگری اصفهان گزارشاتی را جمع‌آوری کرده است مبنی بر اینکه در هنگام ناآرامیهای گسترده شهر در روزهای ۱۰ و ۱۱ حداقل در سه مورد ماشینهای حامل پرسنل آمریکایی در حالیکه شعارهای تهدیدآمیز می‌دادند با سنگ مورد حمله قرار گرفته است. هیچ سرنشین و ماشینی آسیب ندیده است. اگرچه خودروها به طور مشخص انتخاب شده بودند و سایر خودروهای پیرامون مورد حمله واقع نشده‌اند.

سند شماره ۴۸*

۱۶ اوت ۱۹۷۸ - ۲۵ مرداد ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار جلسه را با اعلام این موضوع که سفارت یک بولتن هشدار دهنده راجع به اوضاع امنیتی منتشر خواهد کرد، افتتاح نمود. دوران «سوگواری» یعنی ۲۷ - ۲۴ اوت و ۳۱ اوت باید زمانی تلقی شود که شایسته است در خلال آن افراد در حرکات خود در شهر ساکت و نسبتاً مراقب باشند. رؤسای بخشها به کارمندان خود اطلاع خواهند داد.

کاردار گفت که اخیراً تفنگداران به سختی توانسته‌اند از محل افسر کشیک مطلع گردند. وی بر مسئولیت جدی افسر کشیک در مورد اعلام موقعیت خودش در تمام اوقات برای تفنگداران، تأکید نمود. کاردار از ملاقات اخیر خود با شاه گزارشی داد. ملاقات دیدار ژنرال هایزر بود. شاه قویاً تأیید کرد که جریان اعطای آزادی ادامه خواهد یافت. با این وصف وی بر این امر نیز مصمم است که «خرابکاریهای احمقانه» اخیر باید خاتمه یابند.

دکتر استمیل گزارشی درباره «چند مورد عجیب» تقدیم نمود. پس از ۶ یا ۷ شب خشونت مداوم در جنوب تهران، به نظر می‌رسد که لحن شعارهای تظاهرکنندگان به سبک اصفهانها به سمت ضدغربی نزدیک می‌شوند. در یادداشتی در همین زمینه، بخش سیاسی به گزارش بعضی از محاکمات نظامی قریب‌الوقوع در تهران خواهد پرداخت.

آقای تیلور در مورد اختلاف مطبوعات محلی در گزارش تصویب لایحه کمکهای خارجی

اظهار نظر کرد. بسته به نوع روزنامه‌ای که می‌خوانید ممکن است کارتر به باد ناسزا گرفته شود و یا آن را برای وی یک پیروزی به حساب بیاورند. آقای تیلور تحلیل خود را با ارائه پیش‌بینی تراز پرداختهای بانک مرکزی که ۱۷٪ افزایش در پرداختهای واردات را نشان می‌دهد، ادامه داد. در خلال یک بحث مختصر در مورد موقعیت قرارداد دوجانبه اتمی، کاردار از آقای کارلتون خواست که گزارشی پیرامون سرمقاله دیروز در مورد قرارداد استرالیایی ارائه دهد. آقای اسنو طرحهای ساختمان جدید انجمن ایران و آمریکا را از نظر گذراند. وی امیدوار است که بتواند قرارداد را امضا کرده، ساختمان را از سه هفته دیگر آغاز نماید.

سند شماره ۴۹

سری تاریخ: ۱۸ اوت ۱۹۷۸ - ۲۷ مرداد ۱۳۵۷
[صفحه ۴ و ۵، گزیده هفتگی]

خاورمیانه

شاه ایران برنامه‌های جدیدی برای اعطای آزادیهای سیاسی در کشور را اعلام نموده است و مقامات دولت علیرغم بروز آشوب‌های جدید اصرار می‌ورزند که برنامه اجراء خواهد شد. شاه در ۵ اوت در سخنرانی سالیانه روز قانون اساسی (مشروطیت - م) اعلام نمود که انتخابات مجلس که برای سال آینده برنامه‌ریزی شده، آزاد خواهد بود. در انتخابات اخیر در میان چندین نامزد انتخاباتی تأیید شده، انتخاب آزاد بود ولی ظاهراً در آتیه هر کسی برای انتخاب شدن آزادی عمل خواهد داشت.

این گام قسمتی از برنامه درازمدت شاه برای ایران می‌باشد. در طول سالیان وی مکرراً اصرار ورزیده، زمانی که او به این نتیجه برسد که مردم آمادگی برای فعالیت سیاسی آزاد دارند وی اجازه آن را خواهد داد. او همچنین امیدوار است که اعطای آزادیها برای دستیابی به پیامدی مسالمت‌آمیز کمک نمایند.

شاه آگاه بود که در اعلام برنامه برای انتخابات آزاد با خطراتی مواجه خواهد شد. برخورد آزادانه‌تر وی با اختلاف عقیده (مخالفان عقایدش - م) در طول دو سال گذشته، منجر به تکرار تظاهرات خشن خصوصاً توسط بنیادگرایان اسلامی شد که امید داشتند با فشار امتیازات سیاسی بیشتری از وی بگیرند. بنیادگرایان همچنین با اصلاحات اجتماعی جدید شاه مخالف هستند.

هفته گذشته آشوبهای وخیم جدیدی بروز نمود ولی احتمالاً نتیجه مستقیم اعلام شاه نبوده است. علت اصلی تظاهرات به نظر می‌رسد که دستگیری یک رهبر مذهبی بوده باشد که شاه را در حضور جمع مورد تقبیح قرار داد. در اصفهان اغتشاش آنچنان وخیم بود که حکومت نظامی اعلام شد. در ۱۵ سال گذشته این اولین باری بوده که دست به چنان اقدامی زده شده است.

آشوبهایی با وخامت کمتر توسط مسلمانان تحریک شده در چندین شهر دیگر رخ داد. در همین حال در تهران یک تروریست سیاسی بمبی را در یک رستوران معروف کار گذاشت که منجر به ۳۰ نفر تلفات از جمله ۶ آمریکایی شد. اغلب خشونت‌های دوره‌ای امسال نتیجه تحریکات بنیادگرایان بوده است. اگرچه خشونت‌ها عمدتاً بر علیه شاه معطوف گردیده، اخیراً ضدآمریکایی نیز شده‌اند. شاه همچنین با یک مخالفت بالقوه قوی از جانب ناسیونالیست‌های مبارز مواجه می‌باشد (بازماندگان حزب نخست‌وزیر سابق مصدق که به مدت کوتاهی شاه را در سال ۱۹۵۳ از سلطنت خلع کرد). گروههای تروریست که تعدادشان اندک ولی به خوبی مسلح هستند از ماوراء چپ تا مسلمانان افراط‌گرا می‌باشند ولی تاکنون نقش کوچکی بازی کرده‌اند.

حزب رستاخیز که توسط دولت حمایت می‌شود (به صورت آشکار فعالیت می‌کند و می‌تواند قول حمایت بدهد) احتمالاً در انتخابات نفوذ خواهد داشت. در هر حال موفقیت برنامه اعطای آزادیهای شاه تا درجه زیادی به تمایل گروههای مخالف برای صرفنظر کردن از اغتشاش بستگی خواهد داشت. اگر آنان این چنین نکنند شاه برای برقراری نظم و قانون در دست زدن به هر اقدامی تردید به خود راه نخواهد داد. (به همان صورتی که اقدامات دولت در هفته گذشته روشن ساخت). (خیلی محرمانه).

سند شماره ۵۰*

۲۳ اوت ۱۹۷۸ - ۱ شهریور ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

وزیرمختار جلسه را با معرفی اعضای جدید هیأت مسایل مملکتی به سفیر سولیوان شروع کرد. سفیر گفت امروز و فردا صبح را به خواندن و درک مطالب خواهد پرداخت و از فردا بعد از ظهر با رؤسای قسمت‌ها دیدار خواهد داشت.

سفیر دو توقف خود در واشنگتن را بررسی کرد. او گفت اولین نوبت در ژوئن عمدتاً حول انجمن به کار گرفته شده در پیمان دوجانبه هسته‌ای و (تهیه) مقدمات یک جلسه PRC متمرکز بود. دومین دیدار بیشتر در رابطه با حوادث ایران بود. او گفت که نگرانیهای زیادی در واشنگتن و کشورهای همسایه در مورد حوادث اخیر این جا وجود دارد.

در بررسی پیمان دوجانبه هسته‌ای سفیر گزارش داد که کمیسیون تنظیم (امور) هسته‌ای، بر سر آن به نسبت ۲ - ۲ دچار اختلاف شده که باعث جلب برخی از توجهات قبل از مطرح شدن آن در برابر کنگره خواهد شد. سفیر گفت که به ساختمان کنگره در واشنگتن رفته و با تعدادی از اعضای مهم قوه مقننه که در این رابطه موقعیت حساسی دارند درباره پیمان صحبت

* کتاب اول، ص ۷۷۲.

کرده است. غیر از این که انتظار می‌رود تلاش شود از این مسئله به عنوان وسیله ایجاد تبلیغات سوء علیه ایران استفاده شود، هیچ مشکل واقعی پیش‌بینی نمی‌شود.

سفیر اخبار دیگر واشنگتن را بررسی کرد، با تذکر این نکته که کنگره برای یک دوره نیم بند پس از انتخابات باز می‌گردد. دانشجویان ایرانی در آمریکا نیز همچنان فعالند. در واشنگتن در مورد ثبات سیاسی جغرافیایی این منطقه، مخصوصاً به دنبال کودتای افغانستان نگرانی مشخصی وجود دارد. وزیرمختار گزارشی از تغییرات وسیعی که توسط ایرانیان در متن فارسی پیمان هسته‌ای اعمال شده است را با تذکر اینکه دولت ایران امید دارد سند را تا ۱۰ سپتامبر امضاء کند، ارائه داد. آقای شلنبرگر درباره سرازیر شدن خبرگزاری‌های غربی به ایران پس از فاجعه آبادان صحبت نمود. وی اعلام کرد که شهردار برادلی ممکن است به تهران بیاید و در برنامه انجمن ایران و آمریکا در رابطه با شهرداریها شرکت کند. ژنرال کرتس درباره فعالیت‌های ولیعهد در آمریکا گزارش داد. سفیر درباره تصمیم دولت ایران به خرید ۳۱ فروند F-4E سؤال کرد، و تذکر داد که امیدوار است که آنها دچار توهماتی از قبیل این که نهایتاً قادر خواهند بود سیستم مخابراتی گروه A رابه دست آورند، نباشند.

آقای وستلی گزارشی از دیدار رئیس هیأت مدیره وستینگهاوس ارائه داد. سفیر گفت که با آقایان برگستن و سالامن (Solomon) که نگران قیمت نفت هستند جلسه‌ای طولانی داشته است. وی گفت بلومنتال ممکن است در اکتبر به ایران بیاید. سفیر همچنین به معاون وزیر کوپر پیشنهاد کرد که در اواخر امسال برای ریاست بر اجلاسیه دیگری از کمیسیون مشترک ایران و آمریکا به ایران بیاید.

دکتر جان استمپل درباره برداشتهای خبری آتش‌سوزی اخیر سینمای آبادان گزارش داد. وی یادآور شد میانه‌روهایی که قبلاً مایل به انتقاد از آیت‌الله خمینی نبودند، مشغول استفاده از این فرصت برای انجام غیرمستقیم چنین کاری به صورت تقبیح آتش‌افروزی هستند. سفیر آن را «آزردن حقیقی خمینی» توصیف نمود. دکتر استمپل اشاره نمود که در کیهان امروز اظهارات سناتور مبنی بر این که شاه کاملاً در جریان اوضاع قرار نمی‌گیرد، درج شده است.

آقای میلز گزارش داد متصدی پزشکی منطقه از ۲۴ تا ۲۸ اوت در شهر خواهد بود. آنها که مایل به دیدار او هستند، باید برای ترتیب قرار با واحد تندرستی تماس بگیرند.

درباره موضوع بنای ساختمان، سفیر گزارش داد آقای جینگلز ۲/۳ میلیون دلار لازم برای ساختمان جدید اداره را تأمین کرده است که در سال مالی ۱۹۸۰ قابل استفاده است. جلسه با مقداری بحث، درباره استفاده از محل گالریهای ایران در جنب خیابان ایرانشهر به عنوان محل فعالیت موقت ادامه یافت. آقای تیلور گزارش داد ارقامی که اینک برای حسابهای اقتصادی چهار ماه اول سال می‌باشند یک کسری معادل ۱/۳ میلیارد دلار را نشان می‌دهند. با بودجه ۸ تا ۱۰ میلیارد دلاری پیش‌بینی شده برای تمام سال، چنین کسری تناسب ندارد. در عین حال حساب تراز پرداختها برای سه ماه اول متعادل است اما علائمی از تمایل به سوی کسری نشان

می‌دهد ما یک کسری یک میلیارد دلاری در سال را انتظار داریم. یک دستورالعمل بودجه برای فراهم کردن بودجه سال ۲۵۳۸ برای وزارتخانه‌ها صادر شده است که حکایت می‌کند ممکن است بودجه امسال به موقع آماده گردد.

آقای اسنو گزارش داد، جدا از راهنمایی دانشجویان، انجمن ایران و آمریکا برنامه دیگری طی ماه رمضان ندارد. مرکز پلیس اضافی در محل خود مستقر نکرده است، ولی در صورت لزوم تعداد بیشتری در دسترس خواهند بود. آقای رینو آخرین اخبار مرکز بازرگانی را ارائه کرد. وی اعلام کرد که نمایشگاه بازرگانی در ۱۹ سپتامبر باز خواهد شد. با این امید که آمریکا بهترین ارائه را در تاریخ داشته باشد.

سند شماره ۵۱

خیلی محرمانه
از: کنسولگری آمریکا، اصفهان - ۰۰۹ - A به: وزارت امور خارجه، واشنگتن

موضوع: حکومت نظامی در اصفهان

خلاصه - در پاسخ به آشوبهای گسترده عمومی ساعت ۳ بعد از ظهر روز جمعه ۱۱ اوت ۱۹۷۸ در اصفهان حکومت نظامی اعلام شد. این نامه هوایی استقرار، سازمان، کارایی و برخی عواقب این اقدام را مورد بررسی قرار می‌دهد و اشاره به برخی چهره‌های مهم درگیر در این اقدام دارد. پایان خلاصه.

استقرار: شرایط قبلی و اختیارات.

استان اصفهان مثل تمام استانهای ایران دارای یک کمیته امنیتی استانی دائم (از لحاظ عنوانی) که ریاست آن با استاندار می‌باشد و دربرگیرنده رؤسای نیروی امنیتی (شهربانی، ژاندارمری، ساواک و نمایندگان نظام وظیفه استان) و نیز مسئولین دولتی مناطق موردنظر (مثلاً شهردار، بخشدار، کدخدا) می‌باشد. این کمیته مسئولیت تفسیر و اعلام نمودن هشدارهای امنیتی در سطوح مختلف را برای استان و یا قسمتی از آن دارا می‌باشد. چهار مرحله هشدار وجود دارد که به این ترتیب می‌باشند:

مرحله اول - هشدار اولیه به نیروهای عادی امنیتی (پلیس و ژاندارمری) برای برقراری کنترل اجتماعی که برخی از افسران به صورت ۲۴ ساعته در آماده‌سازی هستند. مرحله دوم - هشدار خطر- پلیس کنترل را برقرار می‌نماید ولی قادر است که از واحدهای ارتشی یاری بخواهد. برخی از واحدهای پلیس و ارتش در آماده‌باش ۲۴ ساعته می‌باشند. مرحله سوم - ارتش - زیرنظر غیرنظامیان کنترل اولیه را به دست می‌گیرد که در این حالت تمام واحدهای پلیس در آماده‌باش قرار دارند. مرحله چهارم - حکومت نظامی. کمیته امنیتی در هر زمانی اختیار دارد که مراحل ۱ تا ۳ هشدارها را اعلام نماید. در مرحله چهارم یعنی حکومت نظامی آنها (کمیته) فقط می‌تواند پیشنهاد کنند. حکومت نظامی مستلزم اعلام شاه و موافقت لازمه از

مجلس شورای ملی می‌باشد.

اصفهان تا کمی پیش از آشوب‌های قم در اوایل بهار ۱۹۷۸ در مرحله اول قرار داشت. چهل روز پس از واقعه قم و به دنبال آشوب‌های توده‌ای تبریز ظاهراً مرحله دوم در آنجا اعلام گردید. در اصفهان با شروع خشونت به دنبال دستگیری ظاهری در ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۸ کمیته امنیتی بدون اعلامیه عمومی مرحله سوم هشدارها را اعلام نمود و شروع به برگزاری روزانه جلسات نمود. در حدود ساعت ۱۰ صبح روز جمعه ۱۱ اوت اعضای حاضر کمیته (تیمسار اکبرزاد استاندار، فتحعلی شیرانی فرماندار، سرتیپ ملک‌خسروی معاون رئیس ژاندارمری، سرتیپ ابوالفضل تقوی رئیس ساواک و سرلشکر ناجی فرماندار نظامی منطقه اصفهان و فرمانده پایگاه موشک و توپخانه اصفهان) رأی به برقراری مستقیم حکومت نظامی دادند و از شاه تلفنی خواستار اجازه شدند. هنگامی که منتظر اجازه بودند تانکها و سربازان را در مواضع مستقر نمودند. چون مجلس دایر نبود اجازه برای حکومت نظامی موقت برای یک دوره ۳۰ روزه یا هنگامی که مجلس قادر به تشکیل جلسه باشد و توسط آن دوره حکومت نظامی تعیین شود داده شد. (از آن اجلاس ویژه برای روز ۲۰ اوت دعوت شد). بلافاصله ستاد حکومت نظامی در مقر شهربانی اصفهان مستقر شد و سرلشکر ناجی به عنوان فرماندار نظامی برگزیده شد. سرلشکر ناجی در ساعت ۶ بعد از ظهر در رادیو و تلویزیون اصفهان برای (به دنبال اعلام حکومت نظامی از ساعت ۳ بعد از ظهر) اعلام اولین دسته از مقررات حکومت نظامی از جمله ۱۰ ساعت مقررات منع عبور و مرور شبانه و ممنوعیت تمام اجتماعات عمومی ظاهر گردید.

سازمان

حکومت نظامی برای اصفهان و توابع آن اعلام گردید، منطقه‌ای که عمده‌اً حدود آن معین نشد. سربازان شروع به گردش در شهر اصفهان و حفاظت آن نمودند. مناطق اطراف اصفهان تحت مقررات حکومت نظامی قرار گرفتند ولی در عین حال فاقد محافظین نظامی بودند. اعلام بعدی روزنامه‌ها که حکومت نظامی در سه شهر دیگر نیز برقرار گردید. اشتباه بود (گشتی‌های نظامی به این سه منطقه اعزام شده بودند ولی قبل از آن تحت حکومت نظامی قرار گرفته بودند). در اصل استاندار اختیار بر مناطق دورافتاده را از دست نداد ولی در حقیقت تنها وظیفه استاندار و دیگر اعضای کمیته امنیتی عمل به مثابه شورای مشاوره‌ای سرلشکر ناجی بود. پلیس ژاندارمری و ساواک به اضافه تمام پرسنل نظامی به کار خود بر اساس سلسله مراتب معمولی برای مسایل روزمره ادامه دادند ولی تماماً در مقابل دستورات مستقیم ستاد مشغول به کار شدند. رئیس ستاد سرهنگ دارابی، سرگرد عرفانی و سروان مرادیان که هر سه از سرفرماندهی نظامی منطقه انتخاب شدند (که در مقابل پایگاه موشک و توپخانه سرلشکر ناجی قرار می‌گیرد). از لحاظ نفرات ستاد حکومت نظامی با افسران نگهبان از درجه سروانی که از تمام واحدهای امنیتی و نظامی اصفهان انتخاب شده بودند اداره می‌شد. هر یک از سه افسر ستاد،

البته غیر از افسران نگهبان اختیار دارند پاسخ مستقیم به هر گونه تهدید امنیتی بدهند ولی تمام تصمیمات دیگر به ژنرال ناجی ارجاع می‌شوند که با کمیته امنیتی مورد مطالعه قرار گیرند. قوانین و حقوق مدنی به قوت خود باقی است مگر اینکه با تصمیم یا اقدام اداره حکومت نظامی ملغی شوند. در مورد متجاوزینی که از قانون مدنی یا مقررات حکومت نظامی سوءاستفاده کرده‌اند، اداره حکومت نظامی آزادی عمل خواهد داشت که آن را بدون وثیقه یا ضمانت نگهدارد که در خاتمه حکومت نظامی به وزارت دادگستری تسلیم شوند و یا در مقابل دادگاه نظامی با اقدام سریع آنان را محاکمه نمایند.

کارایی

حکومت نظامی یک مسئولیت دوگانه دارد. اولین وظیفه آن برقراری امنیت است ولی اداره امور غیرنظامی را نیز باید به عهده گیرد. در خصوص امنیت حکومت نظامی و ممنوعیت عبور و مرور به طور فزاینده‌ای مؤثر بوده‌اند. اولین شب شاهد سه یا چهار بمب‌گذاری بود ولی در ۱۴ و ۱۵ اوت این امر منحصر به یک مورد گردید و از آن هنگام فقط وقایع پراکنده و در سطح پایین اتفاق افتاده‌اند. شایعات در مورد وقایع کوچک (غارث، دزدیهای شبانه، تخطی از مقررات ممنوعیت رفت و آمد، پرتاب سنگ به طرف سربازان گشت) و مرگ تعدادی از خاطیان مقررات ممنوعیت رفت و آمد زیاد هستند که اداره حکومت نظامی مرگ یک نفر را قبول دارد، ولی آشکارا شهر اکنون از هر زمانی در سال گذشته امن‌تر است. افزایشی در تهدیدهای تلفنی به بمب‌گذاری وجود داشته است ولی هیچ‌گونه واقعه‌ای رخ نداده است. گشتی‌ها ابتدا از تقاطع‌های اصلی به تمام خیابانهای اصلی و بعد به تمام شهر و برخی توابع گسترش یافتند که نتیجه آن کاهش در حوادث بوده است. کارایی امنیتی حکومت نظامی را می‌بایستی در مرتبه بالایی ارزیابی نمود. با وجود این در مسایل و موضوعات دیگر حکومت نظامی نمونه‌ای از بی‌کفایتی بوده است. آنان تاکنون در مورد زمان‌بندی و توافق بر سر شرایط صدور کارت عبور و مرور ناتوان بوده‌اند و در نتیجه حتی دکترها و مسایل اضطراری بایستی برای مشایعین نظامی از اداره حکومت نظامی جهت حرکت در ساعت منع عبور و مرور صبر کنند. کارمندان دولت و از جمله پلیس که در زمان اعلام حکومت نظامی در مرخصی بوده‌اند به خدمت فراخوانده شده‌اند، لیکن رسماً و عملاً به سر کار برنگشته‌اند و به خاطر اینکه در بیانیه حکومت نظامی، نقش و وظایف تمامی کارمندان مسکوت مانده برخورد این کارکنان به گونه‌ای است که انگار بدون حقوق کار می‌کنند حتی در مورد مسایل ساده تصمیمات محدودی گرفته شده است و آنهایی که در موردشان تصمیم‌گیری شده عوض می‌شود، سپس مجدداً برقرار، دوباره لغو و مجدداً عوض می‌شود. (نیروی هوایی اجازه‌ای در دومین شب برای حمل پرسنل شیفت شب پایگاه دریافت نمود، حمل پرسنل در شب دوم متوقف شد، و در شب چهارم بدون اطلاع به کارمندان مجدداً برقرار شد و اکنون مجدداً متوقف شده است). یک

سرویس تاکسی برای رفت و آمد در ساعات ممنوعه در روز دوم برقرار گردید که به وسیله پلیس مناطق کنترل می‌شد ولی تقریباً بدون فعالیت بوده است چونکه هر تاکسی فقط محدود به رفت و آمد در منطقه‌اش شده است. به مغازه‌داران دستور داده شد که در یک راهپیمایی در ۱۹ اوت شرکت کنند و بعداً به خاطر تخلف از مقررات حکومت نظامی به جهت بستن مغازه‌هایشان تهدید به مجازات شدند. اداره حکومت نظامی نیروی انسانی و تخصص لازم برای اداره تمام مسایل ایجاد شده توسط حکومت نظامی را ندارد و تاکنون یا قادر نبوده و یا مایل به استفاده مؤثر از مهارت‌های ادارات دولتی نبوده است. کارمندان دولتی شکوه می‌کنند که هر روز بایستی پشت میزهایشان بنشینند ولی انجام هر کاری برای آنان ممنوع شده است. طبق تجربه نشانه‌ای هم از بهبود اوضاع وجود ندارد. همانطور که مشکلات حل نشده روی هم تلمبار می‌شوند به طور فزاینده‌ای مشکل خواهد شد که حتی یک جواب منفی به دست آوریم. برخی مشکلات به لحاظ اینکه ساعات منع عبور و مرور به ۷ ساعت تقلیل پیدا کرده به خودی خود از میان می‌روند ولی دیگر مشکلات روی هم جمع می‌شوند، آنچنان که حل آنها از طریق برنامه‌های کوتاه‌مدت غیرممکن بوده و تصمیمات جدی را ایجاب می‌نماید. به عنوان یک اداره غیرنظامی، اداره حکومت نظامی بدون کارآیی بایستی قلمداد شود.

پیامدها

عکس‌العمل عمومی نسبت به حکومت نظامی، در ابتدا به صورت اظهار رضایت و سپس ناخشنودی و طرح انتقاد در پی آن بوده است. تعداد روزافزونی از این انتقادات مبنی بر این است که آنها از سربازانی که به راحتی ماشه را فشار می‌دهند، بیش از خطری که از ناحیه تظاهرکنندگان حس می‌کردند احساس خطر می‌کنند. این ترس تا حدی قابل توجیه است. زیرا مقامات حکومت نظامی حتی حوادث ناشی از تیراندازی غیرضروری سربازان بی تجربه را مورد تأیید قرار داده‌اند. شاهدان عینی خشونت و وحشی‌گری بیش از حدی را در خلال بازرسی و کنترل‌های خیابانی گزارش داده‌اند. علاوه بر آن بسیاری از دزدیهای کوچک در چند قدمی سربازان صورت گرفته است.

به هر حال من مضمونم به اینکه اغلب این انتقادات از ناراحتی‌های ساده مرتبط با حکومت نظامی ناشی می‌شود و یا از زیانهای واقعی اقتصادی که از حکومت نظامی به وجود آمده است که هم‌اکنون از زیان‌های وارده از تظاهرات و اغتشاشات خیلی بیشتر است. تمام مکاسب الزام به باز بودن دارند علی‌رغم این حقیقت که برای برخی از جمله دفاتر آژانس‌های مسافرتی و توریستی، تئاترها و سینماها و رستوران‌ها و غیره ممنوعیت عبور و مرور تقریباً تمام کسب را محدود کرده است. دیگر مغازه‌ها کاهشی به میزان ۵۰٪ را در فعالیت‌هایشان گزارش می‌کنند که به این حقیقت برمی‌گردد که رفت و آمد شهری حداقل به همین اندازه کاهش پیدا کرده است. پروژه‌های ساختمانی و کارخانه‌ها بیشترین زیان را متحمل شده‌اند. در شهری با پیشرفت سریع

مثل اصفهان چنان عملیاتی به طور عادی بر یک اساس ۱۸-۲۴ ساعته با ۳ یا ۴ شیفت برنامه‌ریزی شده‌اند. لازم است که برای پرداخت به تمام کارکنان کار این پروژه‌ها ادامه یابد، هم به خاطر مقررات حکومت نظامی و هم به خاطر اینکه آنها باید کارگران را برای زمان بعد از موقوف شدن حکومت نظامی نگهدارند، ولی محدودیت‌های منع رفت و آمد آنان را به ۱۰ یا ۱۱ ساعت در روز محدود می‌نماید. برخی از قبیل پلی اکریل نیاز به شیفت‌های ۱۲ ساعته شبانه دارند. با هزینه‌های اضافه کاری و کاهش در عدم کارایی منتج از آن. این محدودیت‌ها در ترکیب با پایین آمدن تولید به خاطر ماه رمضان تولید را در برخی موارد تا حدود ۲۰٪ حد عادی آن کاهش می‌دهند که در عین حال هزینه‌ها را سریعاً بالا می‌برند. هر چند که محدودیت‌ها به طور مساوی نسبت به کلیه شرکت‌ها اعمال می‌شود ولی پروژه‌های ایالات متحده با هزینه دستمزد و حقوق بالاتر در میان آنهایی هستند که بدترین ضربه را خورده‌اند.

به خاطر اعتراضات تند خرده فروشان و تولیدکنندگان اداره حکومت نظامی شروع به کاهش ساعات ممنوعیت عبور و مرور (از ۱۰ ساعت به ۷ ساعت) نموده است و برنامه‌هایی را اعلام نموده که همراه با رفتار خوب شهروندان ممنوعیت به طور کلی از بین می‌رود. بازرگانان در هر حال اعتراض دارند که عدم وجود برنامه زمانی برای کاهش در ساعات عبور و مرور و اعلام قصد تجدید مقررات سخت منع رفت و آمد در پاسخ به هرگونه آشوب مهم برنامه‌ریزی را مشکل می‌کند، و اغلب آنان هنوز فی الواقع برنامه کوتاه شده خود را با اضافه نمودن ساعات اضافی تنظیم نکرده‌اند.

شخصیت‌ها

شایعاتی منتشر شده‌اند که حکومت نظامی پایانی است بر کار زاد، استاندار، مصطفی مصطفایی رئیس پلیس و از جهت دیگر سرلشکر ناجی، در هر حال عکس‌العمل‌ها مختلف هستند. تصورات قبلی در مورد تنبلی و بی‌توجهی زاد نسبت به شهر اصفهان موجب انتقادات تندی از وی با عنوان بی‌لیاقتی کامل و یک اشکال‌تراشی در برنامه توسعه استانی و شهر و نیز فساد و رشوه‌خواری وی شده است. برخی می‌گویند که اگر نتیجه حکومت نظامی تنها برکناری «زاد» و جایگزینی او با فردی که به امور توسعه صنعتی و پیشرفت اقتصادی و فشارهای وارده بر اصفهان آگاه می‌باشد، حکومت نظامی خوب انجام وظیفه کرده بود و می‌گویند زاد تنها چیزی که می‌دانست بند و بست‌های سیاسی و سیاستهای دربار بوده است. بر عکس زاد، ژنرال مصطفایی مورد ترحم قرار گرفته و مردم می‌گویند که تحت فشارهایی که وی واقع شده بود هیچ‌گونه شانس برای کنترل تظاهرات نداشت و وی را فقط به عنوان کسی که قربانی دیگران شده است نظاره می‌کنند. در هر حال تاکنون فقط یک مقام برکنار شده است و او سرهنگ زاهدی رئیس سازمان اوقاف است. از نقطه‌نظر عموم برکناری وی به خاطر مدیریت ضعیف زیارت حج بوده است ولی به طور خصوصی گفته شده است که وی در ایجاد

ارتباط بین دولت و رهبران مذهبی ناموفق بوده است. سرلشکر ناجی نیز ممکن است از کار کناره گیرد و اگر چنین اتفاقی افتد بر اساس درخواست خودش خواهد بود. علیرغم شکست‌های اداری حکومت نظامی وی شهرت شخصی خوبی در این برهه کسب می‌کند. وی به عنوان یک سنت‌گرا و فقط علاقه‌مند به تأمین عامه شناخته شده و از طرف مخالفین و موافقین مورد احترام است. با این وجود که یک فرد محتاط شناخته شده است در رادیو و تلویزیون و در مجامع خصوصی خوب ظاهر شده و به جای تحمیل خواسته‌اش با زور از صحت و صفات خوب اصفهانیها مدد گرفته است. وی خودش اظهار می‌دارد که این شغل برای او نامطبوع و ناخوشایند است و امیدوار است آن را تغییر دهد. رابطهای نظامی می‌گویند وی در واقع به دنبال بازنشستگی کامل پس از ترفیع به درجه سپهبدی به خاطر تلاشهایش در حکومت نظامی می‌باشد.

نتایج

حکومت نظامی در اصفهان یک اسباب امنیتی مؤثر بوده است که تقریباً تمام آشوب‌های عمومی در کوتاه‌مدت را از بین برده ولی درجوار آن در ایجاد یک اداره شهری کافی برای نیازهای شهر ناموفق بوده است. ظاهراً به عنوان یک درس حقیقی در ساکت نمودن آشوب و در دیگر شهرهای ایران ناموفق بوده است. همین‌طور که تهدیدات امنیتی کاهش می‌یابد (حداقل در خاطره) یک عدم رضایت عمومی رو به تزاید نسبت به هزینه‌ها و محدودیت‌های این محافظت و فشارهایی برای پایان حکومت نظامی به وجود می‌آید. نیروهای امنیتی از این وحشت دارند که متوقف کردن کامل حکومت نظامی طغیان مجددی در فعالیت مخالفین به وجود آورد و فقط خاتمه منع عبور و مرور همراه با ادامه حکومت نظامی را موردنظر قرار می‌دهند. اگر این امر به وقوع بپیوندد اداره حکومت نظامی بایستی راهی برای استفاده مؤثر از ساختار موجود اداره امور شهری پیدا کند، لیکن تاکنون هیچ‌گونه تلاشی در این جهت از خود نشان نداده است. پروژه‌های خارجی از جمله آمریکایی با لغو حکومت نظامی راضی خواهند بود ولی خیلی از کسبه محلی اظهار می‌دارند در وضعیت اقتصادی وخیمی قرار دارند و اگر به عملیات دولت متکی باشند حداقل از سطح کارآیی پایین‌تر می‌روند. بنابراین ادامه حکومت نظامی ممکن است نارضایتی اقتصادی را که به نظر می‌رسد ریشه از آشوب‌های اجتماعی اخیر داشته باشد اصفهان را به بدتر از زمان شروعش تبدیل نماید. به عبارت دیگر خاتمه سریع حکومت نظامی ممکن است همان چیزی باشد که مخالفین منتظر آن برای از سرگیری تظاهرات می‌باشند، به همان نحو که در شهرهای دیگر ایران اتفاق افتاد. اگر حکومت نظامی در همین زمان متوقف گردد ناخوشایندی اقتصادی شهروندان می‌تواند برقراری مجدد آن را خیلی مشکل‌تر سازد. راه‌حل مطلوب که باقیماندن حکومت نظامی تکنیکی هم‌زمان با سپردن مؤثر اداره امور اجتماعی به دست غیرنظامیان است، متأسفانه محتمل به نظر نمی‌رسد (به لحاظ

فقدان همکاری بین کارمندان غیرنظامی دولت و ستاد حکومت نظامی و تمایل شدید همه به عدم مسئولیت‌پذیری و اینکه در این شرایط تقصیرها را به گردن ژنرال ناجی به عنوان یک فرد نالایق بیندازند.) مک‌گافی

سند شماره ۵۲

بدون طبقه‌بندی - فقط برای استفاده رسمی ۳ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۱۲ شهریور ۱۳۵۷
از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران، ایران
به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی
عنوان: ایران توسط آشوب‌های اجتماعی متزلزل شده است.

موضوع: گزارش QCID برای اوت ۷۸

۱- در تمام طول سال ۱۹۷۸ ایران توسط آشوب‌های خشن و شدید در تمام شهرهای بزرگش به عجز درآمده است. تخمین افراد کشته شده تاکنون از ۵۰۰ نفر تجاوز می‌کند و هزاران نفر زخمی و بیش از صدها میلیون دلار خسارت مالی وارد شده است. اغتشاش شدید در اصفهان موجب برقراری حکومت نظامی در دومین شهر بزرگ ایران در تاریخ ۱۱ اوت ۱۹۷۸ شد.

۲- موج آشوب‌های سال ۱۹۷۸ وقتی از شهر مذهبی قم واقع در ۱۵۰ کیلومتری جنوب تهران آغاز گردید که، در تاریخ ۹ ژانویه ۱۹۷۸ پلیس بر روی جمعیت مذهبی تظاهرکننده‌ای که مبادرت به اشغال یک پاسگاه پلیس نموده بودند، آتش گشود.

به طوری که گزارش شده تظاهرکنندگان توسط روحانیون محافظه‌کار مسلمان هدایت می‌شدند و در سالروز قانونی کردن اصلاحات ارضی و آزادی زنان توسط شاه به اعتراض پرداختند. اعلامیه‌های رسمی تعداد کشته‌شدگان را پنج نفر اعلام نمود که در هر صورت منابع قابل اعتماد و همیشگی گزارش کردند که رقم ۲۰ تا ۳۰ نفر صحیح‌تر می‌باشد. در عرض دو روز تظاهراتی به طرفداری آنانی که در قم کشته شده بودند، به طور ناگهانی در دیگر شهرهای عمده ایران و عمدتاً در اصفهان، شیراز، تبریز و تهران شروع به مشتعل شدن نمود. اعمال اخلاک‌گرانه معمولاً به دنبال مراسمی مذهبی اتفاق می‌افتاد که در آن خطابه‌های کوتاه ضد دولتی ایراد می‌شد و تظاهرکنندگان از مساجد بیرون می‌ریختند و به تخریب و سوزاندن اتومبیل‌ها، بانکها، مغازه‌های مشروب‌فروشی، سینماها و دیگر حرفه‌هایی می‌پرداختند که بیانگر القاء نفوذ غرب به جامعه سنتی ایران بودند.

۳- در ۱۸ فوریه ۱۹۷۸ شهر شمالی تبریز خسارت قابل توجهی را به وسیله آشوبگران مذهبی متحمل شد، آنها چهلمین روز واقعه قم را برپا نموده بودند. در دنیای اسلام چهلمین روز پس از مرگ روز سنتی عزاداری است. شدت ناآرامی‌ها و بی‌نظمی‌های تبریز باعث شد سربازان عادی ارتش و تانکها برای برقراری نظم وارد شهر شوند. رقم رسمی ابراز شده در

مورد کشته‌شدگان ۹ نفر بود ولی در هر حال تخمین‌های قابل اعتمادتر رقم را نزدیک به ۱۸۰ نفر ذکر می‌کند. خشونت در دیگر شهرهای بزرگ که در ارتباط با چهلمین روز عزاداری بود شعله‌ور شد. این خشونت‌ها بر اساس اخبار منتشره در هواداری از آشوبگران تبریزی، انجام می‌شد. در آن هنگام دوره‌های چهل روزه تا حدودی با تظاهرات در هم آمیخته بودند، اعمال پراکنده خشونت و تخریب در فاصله‌های زمانی کوتاه‌تر و غیرقابل پیش‌بینی رخ می‌داد. بانکها، سینماها و مغازه‌های مشروب‌فروشی همچنان اهداف مورد توجه، حملات بمب‌های آتش‌زا و پرتاب سنگ بودند. در اول آوریل ۱۹۷۸ خشونت وسیعی به طور ناگهانی تمام کشور را فراگرفت که منجر به برخوردهای متعددی با نیروهای امنیتی شد و چندین کشته یا زخمی از تظاهرکنندگان بر جای ماندند. تظاهرات وسیعی نیز در اصفهان شروع به شکل‌گیری نمود که دانشجویان دانشگاه اصفهان در آن شرکت داشتند. این تظاهرات هر چند که از قبلی‌ها سازمان یافته‌تر و با خشونت کمتری برگزار گردید ولی باعث متلاشی و از هم گسیختگی شد. این تظاهرات به طور مرتب در خلال ماه ادامه یافت و باعث بستن دانشگاه شد. در روز ۹ می ۱۹۷۸ خشونت شدید خیابانی مجدداً در اصفهان شروع شد و پلیس و نیروهای امنیتی به روی جمعیت تظاهرکننده آتش گشودند. در خلال آشوبهای این دوره، بمب‌گذاری‌ها و آتش‌سوزیهای عمدی در دیگر شهرهای بزرگ منجمله تهران، همدان، شیراز، کرمانشاه، تبریز، قم، مشهد، بوشهر، کرمان و یزد اتفاق افتاد. از دهات کوچک پراکنده در تمام کشور نیز ناآرامی‌هایی گزارش گردید. کارمندان غیرنظامی آمریکایی در شرکت‌های پیمانکاری مرتبط با امور دفاعی، در مورد درگیر شدن غیرعمدی در برخوردها گزارش دادند. البته هیچ‌کدام زخمی نشدند. شدت اغتشاش در ۱۰ روز اول ماه می در تهران منجر به یک اقدام انضباطی اعلام شده توسط نیروهای امنیتی دولت گردید و شاه برای اینکه اقدامات امنیتی را شخصاً زیر نظر بگیرد سفرش به اروپای شرقی را بهم زد. تانکها، نفربرهای زرهی و سربازان آماده رزم، در حوالی بازار تهران صحنه‌های روزمره‌ای را ایجاد نمودند و برخوردهای خونینی بین نیروهای امنیتی و آشوبگران و نیز بین گروههای رقیب مخالفین، رخ داده است.

۴- یک آرامش نسبی به کشور بازگشت و تا ژوئن و اواسط ژوئیه ادامه یافت. در ۲۰ ژوئیه ۱۹۷۸ یک رهبر مذهبی با نفوذ و مخالفت دولت با ۵ نفر همراهان او در مشهد در یک تصادف اتومبیل با یک وسیله نقلیه ارتشی کشته شدند. پیروان او ادعا نمودند که مرگ وی عمداً به وسیله دولت صورت گرفته است و آشوب‌های شدیدی در خلال تشییع جنازه وی در ۲۲ ژوئیه ۷۸ صورت پذیرفت، که منجر به مرگ عده‌ای گردید. خشونت مجدداً به شهرهای دیگر ایران و عمدتاً اصفهان، شیراز، تبریز و تهران شیوع یافت و در اصفهان به چنان درجاتی رسید که در ۱۱ اوت ۷۸ حکومت نظامی برقرار گردید. گفته می‌شود که اغتشاش در شیراز منجر به مرگ ۶۰ تا ۲۰۰ نفر شده باشد. برخوردهای خونینی نیز در جنوب تهران اتفاق افتاد و دو تا سه هزار سرباز و پلیس ضداغتشاش در منطقه پخش شدند. خیلی از رستوران‌ها و مکانهایی که

رفت و آمد خارجیان به آنجا مکرراً صورت می‌گیرد در شیراز و اصفهان با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفتند و در ۱۳ اوت ۱۹۷۸ رستوران خان سالار تهران که در میان ایرانیان و غربی‌ها محبوبیت مشابهی دارد به وسیله یک آلت منفجره، تخریب شد. از میان ۷۰ نفری که در رستوران بودند ۴۰ نفر مجروح شدند که ۶ نفر از آنان آمریکایی بودند. حدود ۲۹ سینما در سراسر کشور با بمب‌های آتش‌زا مورد حمله قرار گرفته‌اند. سه نفر در یک حمله در مشهد کشته شدند و در ۱۹ اوت ۱۹۷۸ جمعیتی بالغ بر ۳۷۷ تماشاچی در اثر یک حریق عمدی در سینما رکس آبادان کشته شدند، فاجعه‌ای که در حال حاضر تمام کشور را در حیرت فرو برده و باعث محکوم نمودن (عوامل آتش‌سوزی) از طرف دولت و همچنین مخالفین شده است.

۵- ریشه‌های ناآرامی فعلی در ایران چند قرن به عقب برمی‌گردد. فرقه شیعیان مسلمان که اغلب ایرانیان مسلمان به آن منتسب می‌گردند به طور سنتی با هر نوع دولت غیرروحانی مخالفت کرده است. شیعیان آن طور که از مذاهب غربی فهمیده می‌شود هیچگونه سلسله مراتب مذهبی ندارند و ملاها یا روحانیون منفرداً هر یک راه و رسم پیروی از خود را به وجود می‌آورند. از طریق تعالیم روحانیت رهبری، یک ملا می‌تواند به سطح یا شهرت و اعتبار مجتهد برسد و از آن پس یک گروه عظیم‌تر پیروان که البته شامل ملاهای دیگر و پیروان و گروه آنان نیز می‌باشد را تحت هدایت خود می‌آورد. یکی از بانفوذترین مجتهدین شیعه آیت‌الله خمینی است که مخالف دیرینه و پر سر و صدای دولت در روابط ایران و آمریکا می‌باشد. خمینی برای ۱۵ سال گذشته به صورت تبعید در عراق به سر می‌برده، هنوز به طور مرتب با پیروانش در ایران که بیش از دو میلیون تخمین زده شده‌اند ارتباط دارد. روحانیون مشهور دیگر از قبیل آیت‌الله شریعتمداری از قم (و طاهری از اصفهان و کافی از مشهد که در تصادف اتومبیل با کامیون کشته شد) به عنوان انتقادکنندگان کینه‌توز شاه و دولت شناخته شده‌اند. (شدیدترین آشوب اصفهان در نتیجه دستگیری طاهری در ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۸ اتفاق افتاد.)

۶- در سال ۱۹۰۶ روحانیت شیعه در فشار بر دولت برای گنجانیدن یک ماده در قانون اساسی جدید که یک شورای عالی مذهبی را برقرار می‌سازد موفق شدند و فی‌الواقع این شورای قدرت نفی (وتو) تمامی قوانین مصوبه مجلس که با تعلیمات فراوانی مغایر به نظر می‌رسند را دارا بود. بلافاصله پس از کودتای رضاشاه در سال ۱۹۲۱ شورا توسط وی منحل شد. روحانیت مجدداً خواستار برقراری شورای روحانی با همان قدرت و نفوذ گذشته آن شدند. علاوه بر این در سال ۱۹۶۳ شاه فعلی ایران یک برنامه اصلاحات ارضی را به صورت قانونی درآورد. در آن زمان قسمت اعظمی از زمینهای قابل کشت در ایران تحت مالکیت مساجد بود. این زمینها به همراه دیگر املاک تحت مالکیت افراد، مصادره شد و بین کشاورزان بدون زمین تقسیم شد. مساجد که از بیشتر ثروتمندان و تا حد وسیعی از قدرتمندان محروم شده بودند برای ۱۵ سال گذشته در تلاش بوده‌اند تا مایملکات سابقشان را مجدداً به دست بیاورند. هم‌زمان با اصلاحات ارضی، دولت همچنین قوانینی برای آزادی زنان به تصویب رساند. این

گام نیز به طور شدیدی توسط روحانیت مورد مخالفت قرار گرفت و در سالروز این واقعه تظاهرات بزرگی علیه اعطای آزادیها به زنان برگزار شد. اغلب آشوب‌های اخیر دانشگاه از مخالفت دانشجویان پسر با حضور دانشجویان دختر ناشی می‌شود. این مخالفت با محدودیت بحرانی ورود به دانشگاه به طور کل تشدید می‌شود. روحانیت شیعه و مسلمانان متعهد به طور اعم در چندین سال گذشته چیزی را که فکر می‌کنند دنیاگرایی ملت باشد، تقبیح نموده‌اند و هجوم توده‌ای و عظیم تکنولوژی و فرهنگ غربی را به عنوان دشمن اصلی مورد نظر قرار داده‌اند. (در هر صورت انتخاب اهداف (به طور کلی) در خلال آشوب‌های خیابانی در طی ۸ ماه گذشته در جهت ابراز این نگرانی است. مکانهایی از قبیل کلوپ‌های شبانه سینماها، مغازه‌های مشروب‌فروشی، مغازه‌های لوازم الکتریکی و بانکها به طور اخص صدمه شدید دیده‌اند. اخیراً (همچنین) رستورانهایی که غربی‌ها به آنها علاقه‌مند هستند یا از غربیها پذیرایی می‌کنند، قربانی شده‌اند. در عین حال به استثنای رستوران خان سالار در تهران، مهاجمین این رستورانها، زحمت زیادی به خودشان داده‌اند که اطمینان حاصل نمایند هیچ غربی مجروح نگردد. در بیش از یک مرتبه، ایرانیها راهشان را کج کرده‌اند تا به آمریکاییانی که بدون توجه در وقایع خشونت‌بار خیابانی گیر افتاده‌اند کمک کنند.

۷- در نتیجه موج خشونت که ایران را دربر گرفته بود آموزگار نخست‌وزیر در ۲۷ اوت ۱۹۷۸ استعفا کرد و جعفر شریف‌امامی رئیس مجلس سنا که قبلاً بین سالهای ۶۱ و ۱۹۶۰ نخست‌وزیر بود جایگزین وی شد. او به عنوان فردی شناخته شده که با اعطای امتیازاتی به روحانیت و دیگر گروههای مخالف به پیشبرد ائتلاف ملی و برقراری آرامش قادر می‌باشد امیدواریهایی ابراز شد که این حرکت از میزان خشونتی که در خلال ماه مقدس رمضان بالا گرفته بود بکاهد شاه و نخست‌وزیر به مردم گفتند که ایران به لحاظ آشوبها برای بقای ملی می‌جنگد. متأسفانه آشوب ادامه یافت. قسمتی از این آشوبها می‌تواند به این حقیقت نسبت داده شود که تغییر دولت در روزهای اوج عزاداری ماه رمضان صورت گرفت که در ضمن، چهلمین روز مرگ آیت‌الله کافی و افرادی که در مراسم تشییع جنازه وی کشته شدند، نیز بود. برخوردهای تظاهرکنندگان خشن و پلیس در تمام ایران با چندین کشته که گزارش شده ادامه یافت (و در برخی موارد اضافه بر سنگهای سنتی، نیروهای امنیتی در زیر بارانی از اجسام مشتعل پرتاب شده آجر و چماق قرار گرفتند). در اول سپتامبر چندین آتش‌نشان در حالی که با آتش مشتعل شده توسط آشوبگران مبارزه می‌کردند مورد حمله قرار گرفتند. شش نفر زخمی شدند و یک کامیون آتش‌نشانی منهدم شد.

۸- انتظار می‌رود موج فعلی خشونت به دنبال ماه رمضان ادامه یابد ولی شاید در حدی پایین‌تر. تهدید جدی در حال حاضر برای جامعه آمریکاییها احتمال درگیر شدن در یک اغتشاش شهری و زخمی شدن متعاقب یا...

(اصل سند فاقد صفحات ۱۰ و ۱۱ می‌باشد - م)

... و سرانجام به برخوردهایی با پلیس و نیروهای تقویتی ارتشی منجر شد. هیچ شهری از آسیب و خسارت اموال و یا تلفات رهایی نداشته است. یک دولت جدید در ۲۷ اوت در تلاشی برای آرام کردن مخالفین معرفی شد. تلاشی سرد و بی روح در یک برنامه ضد فساد آغاز شد. شریف امامی نخست وزیر به اندازه کافی برای مخالفین قدمی برداشت و یا نتوانست قدم بردارد. اما در خیلی از موارد نیروهای امنیتی را عقب نگاهداشت و به اخلاصگران اجازه داد تا وحشی شده و میلیون ها دلار خسارت مالی وارد کنند. سرانجام درگیری به چنان درجاتی رسید که دولت در خلال عصر روز ۷ سپتامبر مجبور شد که یک اجلاس ویژه کابینه را تشکیل دهد و با برقراری حکومت نظامی در روز بعد در ۱۲ شهر موافقت نمود. آن روز یعنی ۸ سپتامبر که متعاقباً با عنوان جمعه سیاه نامیده شد و دو یا سه روز بعد از آن شاهد خشن ترین اغتشاش در تهران در تاریخ معاصر تا به امروز بوده است. قتل عام میدان ژاله سمبولی شد برای آنانی که با دولت مخالفت می ورزند.

تخمین های دقیقی از منابع رسمی دولتی در مورد تعداد افرادی که در تهران کشته شدند، به طور قابل توجهی با ارقامی که به وسیله مخالفین ارائه شده تفاوت دارد، در هر حال رقم منطقی معقولانه چندین هزار می باشد. زمان تظاهرات گسترده موقتاً سپری شد ولی در نقاطی که در آن حکومت نظامی اعلام نشده بود خشونت و آشوب سریعاً شایع گردید و جنبش بر علیه شاه ایران پایدار ماند.

ه - (بدون طبقه بندی) در اوایل اکتبر دو گروه جدید به بلوا اضافه شدند. دانشجویانی که به طور عادی آزادی علمی و چندین اعتراض و شکایت ضد دولتی دیگر که القاء شده از جانب چپی ها می باشد را به نمایش می گذارند. در هر حال در سال ۱۹۷۸ آنان با انرژی زیاد به دولت حمله ور شده و از خواستها و فریادهای رهبران مذهبی در راهپیمایی ها بهره جستند. در خیلی از شهرها آنان خیلی زود دست به وحشیگری زدند که برخی تحت حکومت نظامی بودند و مجدداً منجر به تلفات و خسارات مالی معتنا بهی شد.

و - (بدون طبقه بندی) در خلال این دوره مخالفین و خصوصاً آیت الله خمینی که حالا در پاریس بود شروع به تشخیص این موضوع نمودند که مردن بر روی سنگفرش خیابان شهرهای در حال سوختن یک راه تلاش برای سرنگونی دولت است و همینطور که عزاداری های ماه محرم نزدیک می شد کشاندن اعتصابات به سمت سیاست تاکتیک بعدی شد. ایران بر اثر این حمله آخری یعنی با از دست دادن چیزی نزدیک به ۷۰ میلیون دلار از منابع نفتی در روز دچار تزلزل شد ولی دولت از هاری نخست وزیر به سرعت برنامه هایی را برای پاسخگویی به درخواستهای مخالفین به جلو برد. از همه برجسته تر مبارزه ضد فساد مورد تأکید قرار گرفت و تعدادی از مقامات سیاسی و نظامی عالیرتبه سابق که شامل هویدا نخست وزیر و وزیر دربار اسبق می شد، دستگیر شدند.

ز - (بدون طبقه بندی) ماه محرم آمد (دسامبر) و مثل دوره رمضان احساسات ضد دولتی

مجدداً با نیروی مذهب تقویت شدند و میزان اعتراضات افزایش یافت. به خاطر عدم وجود گزارشات مطبوعاتی مشکل بود که جریانات استانها و شهرستانها را در نظر مجسم نمود ولی آشوب‌های خشن اجتماعی و نیز وقایع تهران ادامه یافتند. به خاطر اعتصابات، بنزین، گازوئیل، روغن موتور و نفت سفید کمیاب شد. در اواخر دسامبر آشکار بود که دولت متصدی بایستی برود و متعاقباً جستجویی برای یافتن کسی که بتواند فاصله بین شاه و مخالفین را پر کند، آغاز شد.

خمینی بر علیه شاه بود و اعلام می‌نمود که شاه باید ایران را ترک کند و معدودی از شخصیت‌های سیاسی مایل به روبرو شدن با خطر خشم آیت‌الله به وسیله قبول نمودن کار نخست‌وزیری بودند.

سرانجام در ۶ ژانویه یک مقام ارشد جبهه ملی یعنی شاپور بختیار قبول نمود که به تشکیل یک دولت مبادرت ورزد.

ح- (بدون طبقه‌بندی) - شانس موفقیت کمی برای دولت دکتر بختیار دیده می‌شود. اعتصابات و تظاهرات در تمام سطح کشور ادامه می‌یابند و همچنین است‌فالیتهای گاه و بیگاه تروریستی. (تذکر: در ۱۵ ژانویه در تبریز یک مقام پلیس و دو محافظ ترور شدند. بر اساس شواهد اولیه به نظر می‌رسد که از عملیات چریکهای فدایی خلق باشد). ایران از وضعیت هرج و مرج و بی‌قانونی و متلاشی شدن امنیت که با فروریختن ساواک مشخص شد، ضربت خورده است.

ط - (سری - غیرقابل رؤیت برای خارجیان) چندین پیش‌بینی از آینده نزدیک وجود دارد که اغلب به نتایج رأی اعتماد برای دولت جدید که فعلاً در مجلس بحث بر سر آن جریان دارد بستگی دارد.

سومین گروهی که وارد معرکه شد کارگران غیروابسته به سیاست بودند که با مشاهده اینکه کارمندان دولت و کارگران مخابرات به دنبال اعتصاب، اضافه حقوق معتناهی دریافت داشته‌اند شروع به اعتصاب در تمام بخش‌های جامعه نمودند. هیچ‌یک از صنایع از خسارت در امان نماند و چندین اعتصاب از این دسته اعتصابات تا دوره حاضر ادامه یافته است. در نتیجه اقتصاد نیز به همان نحو که دولت در مورد چگونگی دقیق کنترل وضعیت بدون قاطعیت می‌نمود، شروع به تحمل خسارت و صدمه دیدن کرد، هر چند که در آن لحظه این اعتصابات منحصرأ برای جهات اقتصادی بود و نه سیاسی. زمانی که نیروهای حکومت نظامی بدون تردید تحت دستورات مقامات بالاتر به اخلاالگران اجازه دادند تا در تهران به خشونت پردازند و به میل و خواستشان بسوزانند و حمله‌ور شوند، اغتشاشات ادامه یافت تا منجر به آشوب‌های ۵ تا ۶ نوامبر گردید. در ۶ نوامبر شاه دولت جدیدی را معرفی نمود که افسران ارتش مقام‌های نخست‌وزیر و پستهای کلیدی کابینه را به عهده گرفتند. دستکش‌های چرمی از دست‌ها خارج گردیدند (افراد ترسو از دور خارج شدند) و ارتش قدرت کامل را برای پاسخ به خشونت با

شدت و زور در دست گرفت. سانسور عمدی مطبوعات منجر به پایان دادن به چیزی که محیط آزاد مطبوعاتی شده بود گردید که بدون شک کمکی بود به آرمان مخالفین دولت که هر روز وسعت و فراخی آشوبها منتشر می‌شد.

سند شماره ۵۳*

خیلی محرمانه ۶ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۱۵ شهریور ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر مذاکره را با بحث درباره تظاهرات عظیم اما بدون خشونت روز ۵ سپتامبر در تهران شروع کرد. وی گفت معلوم نیست که آیا الگوی جدیدی با خصیصه آرام این تظاهرات پدیدار شده یا خیر. به هر حال، آن یک تاکتیک دو لبه است که احتمالاً به منظور سست کردن نیروهای امنیتی از دست زدن به اقدام قاطع در آینده است. سفیر در ملاقات امروزش با وزیر کشور نظرش را در مورد دورنمای آینده جویا خواهد شد. فردا روز سستی مراسم هفت کشته‌شدگان تظاهرات قبلی است. بازار تعطیل خواهد بود، مغازه‌ها نیز همین‌طور. آقای بنرمن گفت به مغازه‌دارها گفته شده است که فردا باید تعطیل کنند. دکتر استمپل گفت که فردا روز آرامی خواهد بود و یک اعتصاب عمومی واقعی تلقی نمی‌شود.

سفیر گفت گفتگو با کسانی که سعی دارند شاه را نسبت به راههای مسالمت‌آمیز متقاعد کنند، ادامه دارد. یکی از این افراد که هوشنگ رام است، این شایعه را که روحانیون می‌خواهند هویدا را دستگیر کنند تأیید نمود. با این که هویدا خودش یک مسلمان مؤمن است، اما چون پدرش در ارتباط با بهاییها بود مورد سرزنش قرار می‌گیرد. شایعاتی قوی در این رابطه وجود دارد که زاهدی که اخیراً از آمریکا بازگشته جایگزین هویدا خواهد شد.

سفیر گفت که شب گذشته با تعدادی از اسرائیلیها ملاقات نموده که با نگرانی اظهار می‌دارند یهودیها گروه دومی هستند که بعد از بهاییها مورد حمله مسلمانان متعصب قرار خواهند گرفت. اما اسرائیلیها از تأثیر چنین احتمالی بر روی روابط ایران و اسرائیل نگران به نظر نمی‌رسند. وی از وزیرمختار خواست که تلگرامی ارسال شود و در آن تحلیل اسرائیلیها در این مورد ارائه گردد.

سفیر از دکتر استمپل خواسته است که در مورد برنامه رفتن شاه به رومانی و آلمان شرقی تلگرامی بفرستد. او درخواست گزارشی از برلن، که ستاد حزب توده در آنجا می‌باشد، نمود.

سفیر به کنفرانس بین‌المللی در شرف وقوع زنان در تهران اشاره کرد. وی تقاضای تلگرافی در مورد وضعیت امور زنان در موقعیت فعلی که وزارت امور زنان از بین رفته است را نمود. لازم است شخصی با خانم افخمی تماس بگیرد، شاید خانم لوری تریسی بتواند این مأموریت

را پس از ورودش انجام دهد.

سفیر از آقای وستلی تقاضا کرد که از آقای بش بخواهد مطالعه «CIA» در مورد تولید پیش‌بینی شده نفت ایران را مورد بررسی قرار دهد. این بررسی یک افت شدید را در تولید پیش‌بینی می‌کند.

سفیر از سرهنگ فاینموت خواست تا در مورد کیف گمشده و شرکت سلطنتی اتومبیل ایران تحقیق کند.

سفیر اعلام کرد که سفیر آمریکا در پاکستان از تهران دیدن خواهد کرد.

آقای شلنبرگر گفتگوهایش با مفسر رادیو تلویزیون ایران را بازگو کرده، وی گفته بود برنامه‌های بین‌المللی تلویزیون کمتر از برنامه‌های فارسی خواهد بود. مفسر تلویزیون همچنین گفت که روابط بین کارمندان بخش فارسی و بین‌المللی خوب نیست. آقای شلنبرگر گفت که با یک آبادانی صحبت کرده و او گفته است که به علت وضعیت شدید، آبادان در مقایسه با تهران شرایط امنیتی شدیدتر است. وی همچنین شایعاتی را مبنی بر این که سفارت دستورالعمل تخلیه افراد را صادر کرده است، گزارش نمود. سفیر اشاره کرد که نصف جمعیت آبادان عرب است و این می‌تواند در موارد امنیتی تأثیر گذاشته باشد.

آقای شلنبرگر گفت که انتظار دارد امروز لیست شانزده رئیس دانشگاه را دریافت دارد. همه آنها دفعه اولشان نیست که چنین شغلی را می‌گیرند.

سرهنگ فاینموت گفت که امروز روز مرخصی است ولی فقط چهار مورد صادر شده است. سفیر گفت که این به علت مشکلات بودجه بوده است.

سرهنگ فاینموت گزارش داد که یک قرارگاه پلیس ایران که در تأسیسات با قسمت حمل و نقل شریک است، امروز مورد حمله واقع شد و یک محافظ کشته شد. یک ماشین سیتروئن را هم آنجا گذاشتند تا منفجر شود ولی این اتفاق نیفتاد. این اتفاق در ساعت پنج و نیم بامداد رخ داد.

آقای وستلی اظهار داشت که گلن واتز از اتحادیه کارگری آمریکا به تهران خواهد آمد. او ترتیب سفرش را خودش داده است و سفیر از آقای وستلی خواست که رزرو هتل او را تأیید نماید.

آقای وستلی گفت که با رئیس بخش پیسی صحبت کرده و او افشاء کرد که چهار سال پیش مبلغی به شریعتمداری داده شده بود تا فروش پیسی را افزایش دهد. آقای وستلی گفت که اتاق بازرگانی آمریکا از سفیر دعوت کرده تا در یک مجلس نهار در ماه نوامبر شرکت کند. سفیر در کل پذیرفت. مسئله مورد بحث این بود که آیا بلومنتال می‌تواند برای اتاق بازرگانی سخنرانی نماید یا نه. او باید صبح این کار را انجام دهد چون برنامه‌اش خیلی فشرده است. دکتر استمپل گزارش داد که نژاد نماینده مجلس از تبریز، فرد شماره ۲ از سازمان کارگران، اعلام کرده که می‌خواهد عضو جبهه مخالفین شود. دکتر استمپل گفت که دانشگاه آریامهر

امسال باز خواهد ماند. او گزارش داد که ۱۳۴ استاد دانشگاه تهران تا استخدام افرادی که مجبور به بازنشستگی شده‌اند حاضر به تدریس نخواهند شد. او در مورد یک راهپیمایی آرام در مسجد [میدان] ژاله صحبت کرد. راهپیمایان به نیروهای امنیتی پول می‌دهند و می‌گویند که حقوق آنها برای این کار کم است.

آقای نیلی گفت که وضع زراعت شمال خوب است و جاده جنوب کوهستان به مشهد خیلی خراب است و برای مسافرت باید راه دیگری انتخاب کرد.

سفیر پرسید که آیا دلیل خاصی وجود دارد که در ایلام این قدر دردسر وجود دارد. آقای گریم با اشاره به مقاله روزنامه گفت که ارتش ایران از مسلسل‌های آمریکایی استفاده نمی‌کند. البته ژاندارمری از تفنگ‌های M-1 که خیلی قبل دریافت کرده بود، استفاده می‌کند.

آقای بورتن گفت که منبری از ایران خارج شده، او می‌خواهد که رئیس بعدی شرکت هواپیمایی ایران باشد ولی کسی از او حمایت نمی‌کند.

آقای ددیچ گزارش داد که چندین قاچاقچی آسیایی در آمستردام دستگیر شده‌اند. شواهد نشان می‌دهد که ارتباطی میان قاچاقچیان آسیایی و ایرانی وجود دارد. دیروز دو تن حشیش در نزدیکی ماکو به دست آمد که برای اروپا فرستاده شده بود. هیچ شهادی مبنی بر این که افغانستان کار قاچاق نمی‌کند، نداریم. آقای آدلر گزارش داد که یک منبع غیردولتی ایران گفته که ایران نیروی هسته‌ای را مجدداً ارزیابی می‌کند. بنا به گفته این منبع هیچ واحد اضافی علاوه بر ۹۰۰۰ مگاوات فعلی خریداری نخواهد شد. این اولین نشانه کاهش و یک تغییر تند است. سفیر گفت که شنیده است که فرانسه می‌خواهد تلافی محدودیت در پاکستان را در ایران دربرآورد. سرهنگ شفر گفت که هلیکوپتر پلیس که احتمالاً متعلق به نیروی هوایی بوده، سقوط کرده و یک گروهبان یک، کشته شده است.

آقای بنرمن وضع امنیتی فردا را تشریح کرد. ما بسته شدن مغازه‌های تمام شهر و تظاهراتی آرام را انتظار داریم. او اعلام کرد برای آن که سیاست یکنواختی در پیش بگیریم هر امر برنامه‌ریزی شده مطابق برنامه‌اش صورت پذیرد. برای مثال برنامه‌های سفارت به روال عادی پیش روند. سفیر این را پذیرفت و افزود که به عبارت دیگر توصیه هم نخواهد کرد که یک برنامه گردش در بازار از طرف باشگاه بانوان انجام شود. او از رؤسای قسمت‌ها خواست تا ارزیابی‌هایشان را برای آقای بنرمن بفرستند. آقای اسنو گفت که انجمن ایران و آمریکا برای فردا ثبت‌نام معمولی جهت کلاس‌های انگلیسی بین ساعات ۸ تا ۱۲ را در برنامه دارد. وی گزارش داد که نیروی پلیس در خیابان وزرا شب دوشنبه گذشته دوبرابر شد اما به نظر می‌آید که افراد پلیس چندان متراکم نیستند. آقای بنرمن گفت همین‌طور است اما بعد از ماه رمضان یک نیروی فعال پلیس ذخیره به کار خواهد افتاد. آقای اسنو تذکر داد که یک سخنرانی راجع به باستان‌شناسی برای فردا شب تدارک دیده شده است. این برنامه طبق قرار قبلی انجام خواهد گرفت.

سند شماره ۵۴

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۸۵۴۶
به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی
۷ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ شهریور ۱۳۵۷
موضوع: وقایع تروریستی، بر توجه مجدد به جامعه خارجیان اشاره دارد

۱- خلاصه- چریکهای فدایی خلق مسئولیت حمله به پاسگاه پلیس در اولین ساعات صبح روز ۶ سپتامبر را بعهده گرفته‌اند. بعد از ظهر همان روز در قسمت‌های مختلف شهر بمب‌های دستی به طرف اتوبوس‌های حامل تکنسین‌های انگلیسی پرتاب شد. در حال حاضر به نظر می‌رسد که اقدام آخر ربطی به چریکها نداشته و احتمالاً کار یک گروه انشعابی متعصب اسلامی بوده است. پایان خلاصه.

۲- در ساعت ۴ و ۵ صبح روز چهارشنبه ۶ سپتامبر، قرارگاه گارد پلیس ملی ایران (شهربانی) (نظریه: این یک واحد ویژه کنترل اغتشاش از شهربانی است که اعضای آن در زمینه مبارزات ضدچریکی و ضدتروریستی آموزش دیده‌اند) که چند خیابان به سمت جنوب شرق با محوطه سفارت آمریکا در تهران فاصله دارد و در مجاورت دفتر مجموعه پارک موتوری هیأت مستشاری نظامی واقع است، توسط تروریست‌ها مورد حمله واقع شد. یک اتومبیل سیتروئن که حاوی تعداد نامشخصی سرنشین بود به داخل محوطه قرارگاه گارد شهربانی رانده شد. به سیتروئن مزبور یک بشکه ۲۰۰ لیتری بنزین بسته شده بود که ظاهراً می‌بایست در داخل محوطه منفجر شود. یکی از اعضای گارد قرارگاه درصدد ممانعت از ادامه حرکت این وسیله نقلیه برآمد لیکن با آتش یک یا چند سلاح اتوماتیک از پای درآمد. سرنشینان سپس از اتومبیل که اکنون در داخل محوطه قرار داشت خارج شده و با تیراندازی به سوی بشکه بنزین متصل به آن سعی در منفجر ساختن آن داشتند ولی موفق نشدند و قبل از آنکه پرسنل قرارگاه بتوانند از خود عکس‌العمل نشان دهند، محل حادثه را ترک گفتند. چریکهای فدایی خلق با پخش اعلامیه‌هایی در صحنه حادثه مسئولیت آن را به عهده گرفتند. اعلامیه مزبور ظاهراً حاوی عبارات و اصطلاحات ضد دولت ایران و ضد آمریکا می‌باشد. سفارت در انتظار دریافت این اعلامیه بوده و آن را ترجمه خواهد نمود.

۳- در ساعت ۲۰ و ۱۶ دقیقه روز چهارشنبه ۶ سپتامبر در یک منطقه مسکونی در شمال تهران بمبی به طرف دو اتوبوس حامل کارمندان یک شرکت هواپیمایی انگلیسی که از محل کار خویش در پایگاه هوایی دوشان‌تپه باز می‌گشتند پرتاب شد. یک بمب دستی بین دو اتوبوسی منفجر شد که بر اساس برنامه‌ای منظم و مسیری مشخص که در هر روز هفته دنبال می‌شود حرکت می‌کردند. هر چند که ترکش‌های بمب سوراخهایی در هر دو اتوبوس ایجاد کرد و شیشه عقب یک اتومبیل را در جلوی اتوبوسها خرد کرد و چندین پنجره خانه‌های مجاور را شکست ولی به کسی آسیبی وارد نیامد. هر دو اتوبوس که ظرفیت هر یک از آنان ۲۳ نفر است پر از کارمندان زن و مرد شرکت هوایی انگلیسی بودند. اتوبوس‌ها دقیقاً از لحاظ

رنگ و مدل شبیه آنهایی هستند که توسط چندین شرکت تجارتي آمريكايي و همچنين توسط پرسنل مستشاري نظامي كه در دوشان تپه كار ميكنند مورد استفاده واقع مي شوند. اتوبوس هاي آمريكايي از همان محله اي عبور مي كنند كه واقعه حاضر اتفاق افتاد.

۴- نظريه: در حال حاضر به نظر نمي رسد كه اين دو واقعه با يكدیگر مرتبط باشند. ما معتقدیم اقدام چريكهاي فدائي خلق به اين منظور طرح ريزي شده كه مانند گذشته به مردم ايران نشان داده شود كه آنها همچنان ايفاگر نقش پيشقراولان حركت برنده انقلابي مي باشند و آماده هستند تا با مسئولين امنيتي به مقابله برخيزند. در حال حاضر ما هيچ گونه مدركي نداريم كه نشان دهد چريكها در نظر دارند خارجيان را مورد هدف قرار دهند ولي به دقت مراقب خواهيم بود.

۵- پرتاب بمب به طرف اتوبوس، واقعه بمب گذاري كنسولگري اصفهان و رستولان خان سالار را به خاطر مي آورد و احتمالاً كارگروههاي حاشيه اي متعصب بوده است كه برخلاف چريكها هميشه و در همه موارد از وسايل انفجاري ابتدائي استفاده کرده و از حمله به خارجيها نيز هيچ گونه ابايي ندارند. اين بمب گذاري آخر در زمان افزايش پخش اعلاميه ها و شعارهاي ضدخارجي و ضدآمريكايي توسط تظاهرکنندگان واقع شد.

سوليوان

سند شماره ۵۵

خيلي محرمانه
از: سفارت آمريكا، تهران - ۰۸۵۵۵
۸ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ شهريور ۱۳۵۷
به: وزارت خارجه، واشنگتن دي. سي

موضوع: برقراري حكومت نظامي يك روز مقاومت در برابر دولت در پي داشت

۱- دولت ايران در ۶ سپتامبر اعلام نمود كه تظاهرات و اجتماعات عمومي بزرگ بدون مجوز رسمي نمي تواند برگزار شود. اين اعلان به منظور ممانعت از تظاهرات پيش بيني شده بزرگ ۷ سپتامبر بود كه يادبود هفتمين روز عزاداري افراد كشته شده در برخورد هفته قبل تهران بود. آيت الله ها و رهبران سياسي گوناگون رهنمودهاي ضد و نقيضي براي اجتماع كردن يا نكردن صادر نمودند و برخي خواستار اعتصاب عمومي شدند. از اين گزارشات روشن بود كه دولت در تلاش براي آرام كردن وضعيت بر برخي آيت الله هاي مهم پيروز گرديده ولي افراد بيشترى مصمم بر مقابله با تحريم دولت بودند.

۲- حداقل ۳ راهپيمايي بزرگ، مجموعاً ۵۰/۰۰۰ تا ۱۰۰/۰۰۰ نفره در ۷ سپتامبر صورت گرفت كه در قسمت هاي مختلف شهر از اينجا به آنجا در حركت بودند. راهپيمايي ها با دسته هاي بهم فشرده اي از موتورسواران جوان براي تخليه خيابانها و تغيير مسير اتومبيل ها (با نزاکت انجام شد اما هنگامي كه آمريكاييها در مسير راهپيمايي رانندگي كردند با جدیت جلوگیری شد) و به همراه سردسته ها و كاميون هاي غذا و آب به خوبی سازمان یافته بود.

خیلی از شعارها و پلاکاردها قویاً ضد شاه و ضد خارجی (به عنوان مثال: «مرگ بر رژیم پهلوی»، «درود بر خمینی»، «از برادران فلسطینی ما حمایت کنید»، «ملت اسلامی سلطنت نمی‌تواند داشته باشد»، «آمریکاییها به خانه‌تان برگردید») بودند. پلیس و واحدهای ارتشی عموماً خوددار بودند هرچند که در برخی موارد جداگانه از گاز اشک‌آور استفاده شد و تیرهای هوایی شلیک شد. تا آنجایی که ما اطلاع داریم هیچ‌گونه تلفاتی رخ نداد.

۳- کابینه که با این مقابله آشکار با مقررات دولت در مورد تظاهرات روبرو شد شب ۷ سپتامبر تشکیل جلسه داد و حکومت نظامی در ساعت ۶ صبح روز ۸ سپتامبر اعلام شد. اجتماع در خیابانها قدغن شد و یک ممنوعیت عبور و مرور از ساعت ۹ شب تا ۵ صبح برای ۶ ماه برقرار شد.

۴- گزارشات اولیه اشاره بر این دارند که جمعیت بزرگی در میدان ژاله (نزدیک مجلس) در جنوب تهران جمع شدند و از درخواست آیت‌الله نوری برای متفرق شدن امتناع ورزیدند. بر اساس خبرهای مخابره شده از رادیو جمعیت به سمت نیروهای امنیتی پیشروی کردند تا آنان را خلع سلاح نمایند. سربازان آتش گشودند و خیلی‌ها کشته و زخمی شدند. یک مقام امنیتی به ما اطلاع داد که چند تظاهرات معدود دیگر وجود خواهد داشت که با آن به شدت برخورد خواهد شد. ما همچنین گزارشات تأیید نشده‌ای از حریق‌های عمدی در جنوب تهران دریافت نموده‌ایم. مشاهدات مقامات سفارت در تمام تهران اشاره بر این دارند که به استثنای تجمع نظامیان در نزدیکی مجلس، استقرار سربازان در نقاط دیگر محتاطانه است که با تانک‌ها و نفربرهای محدود تقاطع‌های اصلی و راههای ورودی به کاخ‌های سلطنتی را کنترل می‌نمایند. کنسول‌های ما از تبریز، اصفهان و شیراز گزارش می‌کنند این شهرها کاملاً آرام هستند.

۵- بر اساس گزارش مخابره شده از آسوشیتدپرس افسران عالی‌رتبه ارتش اوایل این هفته با شاه ملاقات کردند و به وی اطلاع دادند که آنان دیگر نمی‌توانند تحریکات چپی‌ها و گروه‌های اسلامی را تحمل نمایند. ما این گزارش را نمی‌توانیم تأیید کنیم ولی در خلال روزهای گذشته شایعاتی در مورد ناراحتی ارتش از دولت به خاطر عدم موفقیت در پایان دادن به تظاهرات دریافت نموده‌ایم. شاه به طوری که گفته شده به نظامیان پیشنهاد کرد که با نخست‌وزیر مشورت نمایند و در جلسه ۷ سپتامبر کابینه نتیجه گزارش شده بود.

سولیوان

سند شماره ۵۶

۸ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ شهریور ۱۳۵۷

رادیو و تلویزیون ملی ایران

ممنوعیت عبور و مرور از غروب تا سپیده صبح در تهران و ۱۱ شهر دیگر به مدت ۶ ماه برقرار گردید. حکومت نظامی و ممنوعیت عبور و مرور از ساعت ۶ صبح امروز شروع شد. ژنرال غلامعلی اویسی به عنوان فرماندار نظامی تهران از تمام شهروندان درخواست کرد تا

مقررات حکومت نظامی را رعایت نمایند. ساعات ممنوعیت عبور و مرور در تهران از ۹ شب تا ۵ صبح اعلام شده است. تصمیم به برقراری حکومت نظامی در جلسه شب گذشته کابینه به ریاست جعفر شریف امامی گرفته شد. بیانیه زیر در پایان جلسه کابینه انتشار یافت:

«بیانیه دولت در تاریخ ۱۵ شهریور یا ۶ سپتامبر تجمع در خیابانهای عمومی را ممنوع اعلام می‌دارد. معترضین بدون توجه به دستورات رهبران مذهبی مبنی بر حفظ آرامش و عدم ایجاد اغتشاشات، به تظاهرات پرداختند و دیروز پلاکاردها و شعارهایی بر علیه قانون اساسی ایران به معرض نمایش گذاردند. آنان با انجام این کار فعالیت‌های روزمره را مختل کردند و مردم را هراسناک نمودند. اگرچه برای نیروهای مسلح آسان بود که قانون را به اجرا بگذارند ولی به منظور جلوگیری از خونریزی، تظاهرات ضدکشوری اجازه داده شد و از جانب دولت تحمل گردید. توطئه‌ای که توسط نیروهای خارجی هدایت و از نظر مالی تأمین شده و هر روز بر ابعاد آن اضافه می‌شود، حقوق همه افراد را به مخاطره انداخته، بر علیه آزادی و استقلال این ملت است و هدف آن مختل نمودن دولت و پیشرفت ایران می‌باشد. دولت ایران بدینوسیله حکومت نظامی را به مدت ۶ ماه در تهران، کرج، قزوین، قم، مشهد، تبریز، اهواز، آبادان، اصفهان، شیراز، کازرون و جهرم اعلام می‌دارد.»

سند شماره ۵۷

بدون طبقه‌بندی
۸ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ شهریور ۱۳۵۷
از: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۲۸۴۱۵
به: سفارت آمریکا، تهران
موضوع: متن مصاحبه مطبوعاتی ۸ سپتامبر

مطالب ذیل رونوشت مصاحبه مطبوعاتی سپتامبر است. اظهارات سخنگو در ظهر ۸ سپتامبر در مصاحبه مطبوعاتی در مورد ایران:

س - نظر شما در مورد وضعیت ایران چیست؟ به نظر می‌رسد مسایل به تدریج جدی‌تر شد، و گزارشاتی در مورد کشته شدن حدود ۲۵۰ نفر دریافت شده است.

ج - ابتدا اجازه دهید یادآوری نمایم که قانون منع عبور و مرور همانگونه که برای ایرانیان اجراء می‌شود برای پرسنل ما نیز اعمال می‌گردد، که این موضوع به عدم وابستگی اطلاعاتی ما به طور کامل ضربه می‌زند. بنابراین، ما گزارشات پراکنده و ناکاملی دریافت می‌داریم و نمی‌توانیم به اتکاء آنها قضاوت کنیم که هدف و گسترش ناآرامیها چه هستند. من در موضعی نیستم که بخواهم یا بتوانم گزارشات جرایم را در این مورد تأیید یا تکذیب نمایم. ما مسلماً امیدواریم که هر چه ممکن است زودتر نظم و مقررات برقرار گردد. همانگونه که گفتیم، قانون حکومت نظامی که شامل منع عبور و مرور نیز می‌گردد، از ساعت ۹ بعد از ظهر تا ۵ صبح اعمال می‌شود. ما هیچ‌گونه گزارشی در مورد مجروح شدن آمریکاییان دریافت نکرده‌ایم. سفارت به شهروندان آمریکایی سفارشات لازم را در مورد احتیاطاتی که باید بکنند و در نظر

گرفتن موارد ایمنی لازم بر حسب وضعیت کنونی، شامل احتراز از اجتماعات و دور ماندن از مراکز بالقوه خطرات، تذکر داده است. فرودگاه باز است، ولی با توجه به منع عبور و مرور، کسانی که بعد از ساعت ۹ بعد از ظهر وارد شوند باید تا ۵ صبح فردا در فرودگاه باقی بمانند. س - هادینگ، آیا شما می‌گویید که دیپلماتهای آمریکایی نیز باید قانون منع عبور و مرور را رعایت نمایند؟

ج - من می‌گویم، کلیه کسانی که در کشور مزبور هستند باید قانون منع عبور و مرور را رعایت کنند، ولی مسلماً این بدان معنی نیست که کسی نمی‌تواند با اسکورت برای ملاقات‌های رسمی به اداره برود. من فقط گفتم، امکان پرسه زدن در خیابانها محدود است، این محدودیت برای همه است.

س - آیا دولت ایالات متحده اقدامی کرده یا طرح مقابله‌ای تهیه کرده است، زیرا در حقیقت آمریکاییان بسیاری در آنجا هستند و سرمایه‌گذاریهای زیادی در آنجا نموده‌اند و مسایل مشابه.

ج - من اطلاعی در مورد اینگونه طرح‌ها یا عملیات ندارم. می‌دانید، همیشه در هر کشوری طرح‌های مقابله وجود دارد، ولی اطلاعی از «اجرای طرح» مشابه آنچه شما می‌گویید، ندارم. س - آیا موضوع قابل‌ذکری در مورد وضعیت کنونی دارید؟ آیا به مسئله توجه نموده‌اید؟ خیلی از قبل جدی‌تر شده است.

ج - من فکر می‌کنم باید به آنچه قبلاً گفتم اشاره نمایم که عبارتست از: ما به سادگی، در موضعی قرار نداریم که نسبت به گستره اغتشاشات و هدف آن اظهار نظر کنیم، هرگاه این وضع تغییر نمود خوشحال می‌شوم به شما کمک نمایم ولی در حال حاضر هیچ‌گونه نتیجه‌گیری و جمع‌بندی از اوضاع در اختیار ندارم تا بتوانم ارائه نمایم. کریستوفر

سند شماره ۵۸

۹ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ شهریور ۱۳۵۷

حکومت نظامی در تهران

- - ساعت ۸/۱۰ دقیقه روز ۸ سپتامبر باب وارک تلفنی اطلاع داد که در تهران حکومت نظامی برقرار شده است. پی‌گیری موضوع با باب بنرمن مأمور امنیت منطقه‌ای بود. وی مشخص نمود که حکومت نظامی فی‌الواقع در ساعت ۶ صبح اجرا گردیده و هیچ‌گونه نشانه‌ای که سفیر ایالات متحده یا مقامات دیگر قبلاً از زمان حکومت نظامی طرح‌ریزی شده، مطلع شده باشند، وجود نداشت.

- - ساعت ۹ رادیو و تلویزیون ملی ایران جزییات اولیه حکومت‌نظامی در تهران و ۱۱ شهر دیگر برای مدت ۶ ماه را اعلام نمود.

- - حدوداً از ساعت ۱/۰۰ تا ۱۰/۱۵ دقیقه با افسر مسئول کارمندان، فرمانده اداره سیاسی -

نظامی و عملیات پشتیبانی ایالات متحده - ایران، و رئیس مستشاری نظامی تبادل نظر کردیم. درخواست شد که در ساعت ۱۳ در محل اقامت رئیس مستشاری نظامی حضور داشته باشیم تا در جلسه‌ای با مقامات ارشد وزارت دفاع تأثیر حکومت نظامی بر گروه وزارت دفاع را مورد بحث قرار دهیم. اداره سیاسی - نظامی در جریان شناسایی آن دسته از فعالیتهای وزارت دفاع است که از ممنوعیت عبور و مرور از غروب تا سپیده صبح متأثر می‌شوند. این فعالیتها آن طور که مأمور دفتر تحقیقات ویژه و دستیار او اطلاع می‌دهند شامل: تغییر شیفت آخر شب در بیمارستان نظامی ایالات متحده، مرکز ارتباطات ارتش آمریکا، پروازهای ورودی و خروجی پان آمریکن و فرماندهی ترابری نظامی و غیره می‌باشند. رئیس مستشاری نظامی درخواست نمود که ما تلاش نماییم تا حکومت نظامی و ممنوعیت عبور و مرور را به وضوح تشریح نماییم.

- ساعت ۱۲ بنرمن اطلاع داد سفارت آمریکا به دفتر نخست‌وزیر تلفن زده تا مشکلات مربوط به ورود و عزیمت هواپیما در فرودگاه مهرآباد بین ساعت ۲۱ و ۵ را حل نماید. نماینده نخست‌وزیر گفت که دولت روی این موضوع کار می‌کند و احتمالاً اتوبوسهای دولتی برای حمل و نقل مسافران از آنجا به فرودگاه در اختیار قرار خواهند گرفت. بنرمن موافقت نمود که در این بین مأمور سیار مستشاری نظامی در فرودگاه بایستی برنامه‌ریزی کند که در زمان ورود هواپیمای پان آمریکن در آنجا باشد و بایستی آماده باشد تا قبل از ساعت ۲۱ به هتل اوین بازگردد. مأمور سفارت بایستی با نمایندگان پان آمریکن برای تشریح جریانات در فرودگاه همکاری نماید.

- بنرمن اطلاع داد سفارت ایالات متحده به تمام کسانی که تلفن می‌زنند می‌گوید هرگونه فعالیتی رسمی یا شخصی که قبلاً برنامه‌ریزی شده نبایستی بعد از ساعت ۱۹ ادامه یابد به طوری که افراد بتوانند مطمئن شوند که ساعت ۲۱ در منزل هستند. علاوه بر این سفارت، مسافرت زمینی بین شهری را تا رسیدن جزییات تشریحی مقررات منع عبور و مرور تصویب نمی‌کند. این توصیه به این منظور انتشار یافته که افراد را از ورود به شهرهای دیگر پس از شروع ساعت منع عبور و مرور باز دارد.

- سرهنگ دوم جیم والینگ و من تلاش نمودیم تا با پست فرماندهی ستاد بزرگ ارتشتاران برای مشخص نمودن قوانین خاص زمان حکومت نظامی تماس حاصل کنیم. اما قادر نبودیم شماره تلفن پست را در میان دفاتر افسر مسئول کارمندان پیدا کنیم. تلاش برای تماس با افسر کشیک فرماندهی ضداطلاعات اداره دوم اطلاعات و ضداطلاعات موفق بود. متعاقباً با پست فرماندهی نیروی هوایی تماس گرفتیم و با سرهنگ کیا افسر مسئول گفتگو کردیم. وی اطلاع داد هیچ‌گونه جزییاتی در مورد تعاریف حکومت نظامی ندارد و نیروی هوایی زمانهای شیفت کاری را برای اینکه هیچ‌گونه نقل و انتقالی در ساعات منع عبور و مرور لازم نشود عوض می‌کند. علاوه بر این به تمام پرسنل نیروی هوایی اطلاع داده شده که در

هنگام منع عبور و مرور در خانه‌هایشان باقی بمانند. وی شماره تلفن پست فرماندهی ستاد بزرگ ارتش‌تاران را به ما داد و اشاره نمود که در هر حال با در نظر داشتن کلیه احتمالات جوابی وجود نخواهد داشت. تلاش برای تماس با پست فرماندهی ستاد ناموفق بود. در ساعت ۱۲/۴۵ دقیقه مجدداً با سرهنگ کیا تماس گرفته شد تا یک شماره تلفن دیگر گرفته شود و نیز تلفن دفتر ژنرال اویسی را که به عنوان فرماندار نظامی تهران معرفی شده بود به دست آوردیم. سرهنگ کیا اشاره کرد که در تمام تهران فعالیت‌های غیر عادی در جریان است. او از ما درخواست نمود که به تمام دوستان آمریکایی بگوییم در خانه‌هایشان بمانند.

- - حدوداً ساعت ۱۱/۴۵ دقیقه جیم هایم، از کارمندان سیا گفت که دفتر وی هیچ‌گونه تعریف دقیقی از حکومت نظامی ندارد و درخواست نمود چنانچه ما جزئیات آن را دریافت نمودیم به وی اطلاع دهیم. وی متذکر شد که یک درگیری خیلی بزرگ بین تظاهرکنندگان و نیروهای امنیتی در حوالی میدان ژاله گزارش شده و گزارشات اولیه اشاره بر این داشته‌اند که بیش از ۵۰ نفر کشته شده‌اند.

- - بنرمن و هایم، هر دو توصیه نمودند که اشخاص بایستی رادیوهایشان را برای شنیدن هرگونه اعلامیه‌ای در خصوص محدودیت‌ها و فعالیت‌های حکومت نظامی بر روی رادیو ایران تنظیم نمایند.

- - بین ساعات ۱۳ و ۱۵ من در جلسه‌ای در محل اقامت ژنرال گست با رؤسای ارشد وی از وزارت دفاع و نیز سرهنگ بارلو، شرکت کردم. ژنرال گست اظهار داشت که وی تازه با سفیر ایالات متحده گفتگو کرده و مایل بوده که تأثیر حکومت نظامی بر گروه وزارت دفاع را مورد بحث قرار دهد. وی متذکر شد که قبل از ظهر برخورد بزرگی در حوالی ساختمان مجلس وجود داشته است و برخی تظاهرکنندگان تلاش نمودند تا مقامات امنیتی را خلع سلاح نمایند. یک درگیری بزرگ صورت گرفت و انتظار می‌رود افراد زیادی کشته شده باشند. ژنرال گست اشاره نمود که هنوز هیچ‌گونه تعریف واضحی از حکومت نظامی وجود ندارد و در هر صورت از تمام آمریکاییها باید انتظار داشت که مفاد اعلامیه حکومت نظامی که از رادیو و تلویزیون پخش شد را مراعات نمایند. این امر شامل این خواهد بود که هیچ آمریکایی بین ساعت ۲۱ تا ۵ صبح در خیابانها نباشد و در ساعات روز هیچ‌گونه اجتماعی در خیابانها به راه نیفتد و در موارد کلی در خلال ساعات روز به صورت عادی در خیابانها ظاهر شوند. بدیهی است افرادی که مقررات حکومت نظامی را رعایت نکنند دستگیر می‌شوند و بر اساس این مقررات محاکمه خواهند شد. وی تأکید نمود، تا زمانی که آمریکاییها کاملاً مقررات حکومت نظامی را مراعات نمایند هیچ‌گونه خطری برای آنان وجود نخواهد داشت.

- - ژنرال گست اظهار نمود که از پرسنل نیروی هوایی و پیمانکاران آمریکایی خصوصاً در اصفهان و کرمانشاه درخواست شده تا در روز ۸ سپتامبر در محل کار خود در خدمات و پشتیبانی هوایی حاضر شوند. ژنرال گست اشاره کرد که جواب به این درخواست بایستی «نه»

باشد زیرا هرگونه حمایتی این مضمون را می‌رساند که پرسنل آمریکایی در یک مسئله داخلی درگیر شده‌اند. بایستی به تمام پرسنل وزارت دفاع تأکید نمود که موضع هیأت نمایندگی ایالات متحده در رابطه با حضور ایالات متحده در ایران آموزش و هدایت ارتش ایران است و قرار نیست که آنان در هرگونه فعالیتی که روی موضوعات داخلی تأثیر می‌گذارد درگیر شوند و یا حتی این تصور را بدهند که درگیر هستند.

- ژنرال گست پیشنهاد کرد که یک راهنمای حکومت نظامی برای توزیع بین تمام پرسنل نظامی در ۹ سپتامبر آماده شود. سرهنگ بارلو گفت که وی اطمینان می‌دهد که این راهنما تهیه خواهد شد. ژنرال گست اظهار نمود که نکات اصلی که بایستی در این راهنما گنجانده شود این است که تمام آمریکاییها بایستی دستورالعمل‌های مربوط به منع رفت و آمد و حکومت نظامی را به طوری که منتشر شده درک کنند و آن را مراعات نمایند. هیچگونه برنامه‌ای برای بعد از ساعت ۱۹/۳۰ نبایستی تدارک دیده شود. فعالیت‌های کاری عادی از روز ۹ سپتامبر تا تحولات بعدی ادامه خواهند یافت و در هر صورت به پرسنل دستورالعمل‌هایی برای انجام اقدامات احتیاطی امنیتی در زمانی که به سر کار می‌روند و یا بازمی‌گردند داده خواهد شد. علاوه بر این تمام پرسنل بایستی از رفتن به رستوران‌ها، بازارها و غیره که از شروع طغیانها و ناآرامیهای اجتماعی در آن مکانها وقایعی رخ داده خودداری نمایند.

- ژنرال گست درخواست نمود که رؤسای قسمت‌ها اطمینان حاصل نمایند که گروههای فنی نیروی هوایی در نقاط دیگر کشور از فعالیت‌های جاری و محدودیت‌های حکومت نظامی مطلع گردیده‌اند. وی درخواست نمود که یک نقطه تماس در سه نقطه اصلی که ارتش ایالات متحده حضور دارد تشکیل داده شود. در شیراز سرهنگ نیروی هوایی لانگ نقطه تماس خواهد بود. در اصفهان سرهنگ نیروی زمینی داناوی نقطه تماس خواهد بود و در تبریز فرمانده تیم همکاریهای فنی، نقطه تماس خواهد بود.

- موضوع برنامه NEO، موردبحث قرار گرفت و موافقت شد که در زمان حاضر تذکر مجدد در مورد آن به گروه وزارت دفاع به طور کلی صحیح نمی‌باشد. ژنرال گست اظهار داشت که وی حس می‌کند چنانچه وضعیت بدتر هم شود زمان کافی برای اجرای برنامه حاضر وجود دارد.

- در ساعت ۱۵ و ۱۵ دقیقه من وضعیت کلی فعالیت‌ها را با تونی مالونی نماینده امنیتی بل هلیکوپتر مورد بحث قرار دادم. وی گفت که قبلاً با ژنرال صلاحی که مسئول امنیت تمام فرودگاههای ایران است صحبت کرده است. وی به مالونی اطلاع داد که آنان روی ترتیباتی برای تغییر یا لغو پروازهایی که روزانه پس از ساعت ۲۱ می‌نشینند کار می‌کنند ولی این احتمال وجود دارد که برخی از مردم اگر هواپیمایشان دیر بنشینند مجبور شوند در فرودگاه باقی بمانند.

- در ساعت ۱۶ رادیو ایران مطالبی را به شرح زیر اعلام نمود: پس از ۷ ساعت برخورد

با تظاهرکنندگان هم‌اکنون آرامش به تهران بازگشته است. دو آتش‌سوزی بزرگ در یک سینما و یک مغازه در شرق تهران توسط آتش‌نشانی مهار شد. رهنمودهای حکومت نظامی مقرر می‌دارد که تجمع بیش از دو نفر ممنوع است و در اختیار داشتن سلاح‌های آتشین به غیر از نظامیان ممنوع می‌باشد. شرکت‌های حمل و نقل زمینی و هوایی بایستی برنامه‌هایشان را تغییر دهند به این منظور که مسافران قبل از ساعت ۲۰ وارد فرودگاه شوند تا بتوانند قبل از ساعت ۲۱ به منازل خود برسند. ایران‌ایر مسافران پروازهای خارجی که وارد می‌شوند یا عازم هستند را به وسیله اتوبوسهای دولتی که در معیت افسران حکومت نظامی حرکت داده می‌شوند به خارج از فرودگاه حمل می‌کند. آمبولانس‌های اضطراری در هر یک از کلانتری‌ها در تمام تهران حاضر می‌باشند و نیز تاکسی‌هایی در محل این کلانتریها در ساعات منع رفت و آمد آماده می‌باشند.

- - در ساعت ۱۸ و ۱۵ دقیقه سرهنگ دوم والینگ گفت وی متوجه دو تانک چپفتن گردیده بود که ظاهراً برای استقرار در نزدیکی کاخ نیاوران از سلطنت‌آباد به سمت بالا در حرکت بودند. وی قبلاً با کلنل وارنر صحبت کرده بود. وارنر اشاره نمود، لین توماس که یک کارشناس منطقه‌ای خارجی است به او گفته بود که چندین جسد را در منطقه‌ای درست در جنوب میدان فردوسی دیده است. علاوه بر این کلنل جان کالیسون والینگ اظهار داشت که اخبار ساعت ۱۸ تلویزیون پوشش خوبی از آتش‌سوزی و فعالیتهای منطقه میدان ژاله داشته است. وی تخمین زد که او ۵۰ تا ۸۰ دسته از چیزی که به نظر آمد یک جسد یا بیشتر باشد در وسط خیابان دیده و همچنین در تمام منطقه ساختمانهای تخریب شده و اتومبیلهای سوخته‌ای را دیده است.

- - در ساعت ۱۹ باب وارک گفت که دوست او در شرکت لاکهید اشاره کرده که شرکت در روز ۹ سپتامبر باز نخواهد بود. علاوه بر این یک کارمند شرکت آمریکایی بل بین‌المللی اظهار داشته که یکی از مدیران شرکت گفته است چنانچه یک واقعه، با یک آمریکایی درگیر در آن وجود داشته باشد، کلیه خانواده‌های کارمندان بین‌المللی فوراً به آمریکا فرستاده می‌شوند.

- - در ساعت ۱۹/۲۵ دقیقه جری والاس، نماینده امنیتی بل بین‌المللی گفت که اطلاعات زیر را از یک نماینده امنیتی ایرانی بل بین‌المللی دریافت داشته است. این شخص از دفتر رئیس پلیس تهران به والاس تلفن زده بود. برادر نماینده امنیتی (ایرانی) یک سپهد ارتش است که معاون ژنرال اویسی فرماندار نظامی تهران می‌باشد. نماینده امنیتی گفت که تظاهرات و برخوردهای عظیمی در منطقه میدان ژاله وجود داشته و بیش از ۴۰۰۰ یا احتمالاً نزدیک به ۴۵۰۰ نفر کشته شده‌اند. علاوه بر این چند صد نفر در دیگر مناطق پایین شهر کشته شده‌اند. من سؤال کردم که آیا نظریه منتسب به مقامات بل بین‌المللی در خصوص تخلیه خانواده‌ها درست است. والاس اظهار داشت که رئیس شرکت در حال حاضر در تهران است و هیچ نوع

گفتگویی یا بحثی از هر جهت و ماهیت در ارتباط با تخلیه خانواده‌ها وجود نداشته است.

- در ساعت ۲۰ با باب بنرمن مأمور امنیت منطقه‌ای در محل اقامت او فعالیتهای عمومی را مورد بحث قرار دادم و وی اشاره کرد که کنسولگریهای آمریکا در دیگر نقاط کشور سرگرم کار روی یک برنامه تخلیه بوده‌اند، زیرا بر اساس قانون ایالات متحده هر زمانی که در کشور میزبان، حکومت نظامی برقرار می‌گردد این کار لازم است.

سند شماره ۵۹

۹ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ شهریور ۱۳۵۷

ملاقات ساعت ۱۰/۳۰ روز ۹ سپتامبر گروهی از وزارت دفاع به ریاست ژنرال گست

ژنرال گست اطلاع داد که وی امروز صبح با ژنرال ازهاری رئیس ستاد بزرگ ارتشداران ملاقات نمود و برقراری حکومت نظامی را با او مورد بحث قرار داد. ژنرال ازهاری اظهار داشته که وی احساس می‌کند اوضاع فعلاً تحت کنترل است. بنابر گفته ژنرال ازهاری ملاحظاتی که فکر می‌کردند که کنترل عناصر مذهبی را در اختیار دارند ولی اکنون آشکار است که آنان این کنترل را نداشتند و بنابراین لازم بود که حکومت نظامی اجرا شود. ژنرال گست متذکر شد به نظر می‌رسد که این کار یک روش خوبی می‌باشد و تصورات وی با این حقیقت تأیید می‌شود که ژنرال ازهاری اظهار داشت که نیروهای خارجی در کار هستند. سخنان ازهاری اشاره بر این دارد که احتمالاً عناصر کمونیست در پشت سر قسمتی از ناآرامی‌های شهری اخیر قرار دارند. ژنرال گست به ژنرال ازهاری اطمینان داد گروه نظامی آمریکا از رهنمودهای ممنوعیت عبور و مرور و حکومت نظامی اطاعت خواهند نمود و کارها را به صورت عادی انجام خواهند داد. خصوصاً مستشاری نظامی هیچ‌گونه قصدی مبنی بر متوقف نمودن بازدیدکنندگان یا محدودیتی برای انتقال دائمی محل مأموریت کارمندان نظامی یا خانواده‌های آنان در ایران نداشته است. ژنرال ازهاری با موضع ژنرال گست در این مورد موافق بود. ژنرال ازهاری پرسید که آیا شرطی از شرایط حکومت نظامی هست که با قوانین ایالات متحده در تضاد باشد. ژنرال گست پاسخ داد وی فکر نمی‌کند هیچ‌گونه قوانین متضادی (با شرایط) وجود داشته باشد.

- ژنرال گست بر اهمیت این موضوع تأکید ورزید که کلیه پرسنل آمریکایی باید ملتفت باشند هیچ‌یک از کارمندان وزارت دفاع و پیمانکاران مرتبط با امور دفاعی نمی‌توانند در هیچ‌گونه فعالیتی که به تأثیرگذاری بر امور یا عملیات داخلی تعبیر شود، شرکت جویند. وی متذکر شد که از شرکت بین‌المللی بل هلیکوپتر به طور اخص خواسته شده تا پرسنل پشتیبانی برای آماده کردن هلیکوپترهای ایران را تا ۸ سپتامبر در اصفهان و کرمانشاه فراهم آورد. این درخواست می‌بایست به طریقه‌ای دیپلماتیک رد شود زیرا چنین اقدامی نه فقط بر علیه قوانین ایالات متحده است بلکه هرگونه نشانه‌ای که برای نیروهای مخالف آشکار سازد که چنان فعالیتی در دست انجام است می‌تواند تأثیر معکوس پراهمیتی داشته باشد.

- یکی از افراد سؤال کرد حکومت نظامی چه اثری (چنانچه اثری وجود داشته باشد) می‌تواند بر مصونیت دیپلماتیک مقامات آمریکایی داشته باشد. ژنرال کرتس رئیس قسمت نیروی هوایی در خصوص فعالیتهای دوشان‌تپه و این امکان که فعالیت‌های تروریستی می‌تواند افزایش یابد ابراز نگرانی کرد. او در مورد نمایان بودن اتومبیل‌های فورد تورینو زردی که در اختیار پرسنل گروه فنی نیروی هوایی قرار گرفته نگران بود. کلیه افراد توافق داشتند که حکومت نظامی می‌تواند بر فعالیت‌های تروریستی تأثیر بگذارد. برخی احساس می‌کردند گزارشات رو به تزایدی در مورد فعالیتهای تروریستی وجود خواهد داشت. راهنمایی ژنرال گست این بود که پرسنل نظامی ایالات متحده بایستی کمتر نمایان شوند و به تغییر زمان و مسیرهای عبور و مرور خود ادامه دهند.

- سرهنگ بارلو اظهار نمود که در میان خانواده‌ها بیقراری وجود داشته است. پیشنهاد شد که توجهی کلی و بحثی که برای منتشر کردن در میان خانواده‌ها مناسب باشد در رابطه با برنامه NEO انجام شود.

- موضوع حصول اطمینان از اینکه تیمهای همکاری فنی نیروی هوایی در جنوب کشور در مورد استمرار فعالیتهای توجیه شده‌اند مورد بحث قرار گرفت و موافقت شد که باید این امر به هر صورت که مناسب است به وسیله فرماندهان قسمت تیم همکاریهای فنی نیروی هوایی و یا (تیم) فعالیت پشتیبانی ایالات متحده در ایران انجام شود.

- سرهنگ وارنر از دفتر پشتیبانی تحقیقات هوایی اظهار نمود که او امروز صبح تلفنی با همسرش در کالیفرنیا صحبت کرده و همسر وی تعریف کرده که فیلمی از آشوب‌های تهران دیده است. آن طور که تعریف می‌کرد به نظر رسید همان فیلمی باشد که عصر روز ۸ سپتامبر در تلویزیون ملی ایران نمایش داده شد. علی‌ایحال تفسیر آن کمی مضطرب کننده بود و در آن اشاره شده که گزارش تحریف شده است و خبرنگاران به اختصار گفتند که آنان به ایران مسافرت خواهند نمود. به این منظور که بتوانند گزارش تحریف نشده‌ای تهیه نمایند. علاوه بر این در پایان خبر اشاره شد که نمایندگان وزارت خارجه به طور ضمنی اظهار نمودند که رژیم شاه تا حدودی متزلزل و بی‌ثبات است و احتمال سقوط آن می‌رود.

سند شماره ۶۰

۹ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ شهریور ۱۳۵۷

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۸۵۶۳

مرجع: الف - تهران ۸۵۵۵، ب - تهران ۸۵۵۴

موضوع: حکومت نظامی استقرار پیدا می‌کند: برخی وقایع تهران:

دستگیری‌هایی در جریان است

خلاصه: ارتش یک تظاهرات بزرگ و چندین تظاهرات کوچک را در خلال روز ۸ سپتامبر

درهم شکست. مطبوعات اعلام نمودند گزارشات بیمارستانها حاکی از ۵۸ کشته و ۲۰۵ زخمی می‌باشد. منابع دیگر بر رقم بالاتری اشاره دارند. تهران از دیروز آرامتر است ولی ما گزارشاتی مبنی بر برخی خشونت‌ها در ظهر روز ۹ سپتامبر در دست داریم. مقامات حکومت نظامی شروع به دستگیری محرکین آشوب و چهره‌های سیاسی حامی تظاهرات ۷ و ۸ سپتامبر نموده‌اند. عکس‌العمل نسبت به برقراری حکومت نظامی مختلف است. اعضای تندروی ائتلافی جبهه ملی معتقدند که شاه باید برود. برخی گروهها از حکومت نظامی به عنوان راه‌حل موقتی به تعویق انداختن حوادث طرفداری می‌کنند. پایان خلاصه.

۱- مطبوعات و رسانه‌های گروهی شرح کاملی از حوادث روز ۸ سپتامبر ارائه نمودند که در این حوادث نظامیان تظاهرات بزرگی در میدان ژاله در جنوب تهران را در هم شکستند. شش تظاهرات کوچکتر دیگر در همان حد معمول وجود داشت. اعلامیه حکومت نظامی ابراز داشت ارتش در پاسخ خبرنگاران شناخته شده‌ای عکس‌العمل نشان داد که به وسیله خارجیان از نظر مالی تأمین می‌شوند و با آلات انفجاری از قبیل نارنجک‌هایی که با آن به نیروهای امنیتی حمله بردند و آنان را زخمی نمودند مسلح شده‌اند. شاهدان عینی اشاره بر این دارند که در میدان ژاله چندین نفر تظاهرکننده پس از اینکه چند بار از طرف افسرانی که مجهز به بلندگوی دستی بودند به آنان فرصت داده شد از متفرق شدن امتناع ورزیدند. پس از ۵ دقیقه معطلی سربازان شروع به تیراندازی هوایی نمودند و سپس به سمت خیابان و سرانجام به سوی جمعیت آتش گشودند. همانطور که تظاهرکنندگان از صحنه فرار می‌کردند، شروع به شکستن ویترین‌ها و پنجره‌ها و آتش‌زدن مغازه‌ها نمودند. دو شاهد عینی آمریکایی که در آن منطقه زندگی می‌کنند ارتش قبل از تیراندازی به آنهایی که به صورت گروهی تجمع می‌کردند اخطار می‌نمود، ولی زمانی که سربازان بالای سر آنهایی که مشغول تخریب اموال یا غارتگری بودند می‌رسیدند نشانه‌رو می‌کردند و به طرفشان تیراندازی می‌نمودند.

۲- گزارشات شاهدان عینی، از جمله منبع نهضت آزادی ایران که از مخالفین دولت است (شدیداً حفاظت شود) در مورد توصیف اصلی وقایع به صورتی که در زیر می‌آید توافق دارند: جمعیت در ساعت ۶/۳۰ تا ۷ صبح در میدان ژاله شروع به تجمع نمودند. سربازان ارتش آماده بودند و نیروهای تقویتی سریعاً وارد شدند. افسران با بلندگوهای دستی گروههای مردم را تشویق به رفتن به خانه‌هایشان نمودند. همچنین چندین رهبر مذهبی، و نه همه آنها، جمعیت را تشویق به پراکنده شدن نمودند. تیراندازی حدود ساعت ۸ صبح در میدان ژاله و کمی دیرتر در نقاط دیگر آغاز شد. در ساعت ۱۰/۳۰ تخریب شدید بانکها و مغازه‌ها شروع شد و گشتهای نظامی در منطقه‌ای به وسعت ۵ تا ۶ میل در اطراف میدان ژاله مشغول برقراری نظم بودند. تیراندازی پراکنده تا حدود ۱۰/۳۰ بعد از ظهر ادامه یافت. میدان شهناز برای تمام روز بسته بود و یک شاهد آلمانی قابل اعتماد که در منطقه زندگی می‌کند گزارش می‌دهد که از هلیکوپترها به طرف خرابکاران خیابانی تیراندازی‌هایی صورت گرفت. منبع نهضت آزادی ایران

می‌گوید خلیها نمی‌توانستند باور کنند که سربازان ایرانی به طرف جمعیت تیراندازی می‌کنند و فکر می‌کردند که سربازانی از اسرائیل برای این کار وارد شده‌اند. این شایعه که در تمام شهر پخش شد کاملاً بی‌اساس است. منبع نهضت آزادی گفت گروه وی بعداً تشخیص داد واحدهای ارتشی که مورد استفاده قرار گرفتند متشکل از سربازانی از کردستان واقع در غرب ایران بودند.

۳- گزارشات رسمی رسانه‌های گروهی در بعد از ظهر ۸ و ۹ سپتامبر ارقام ۵۸ کشته و ۲۰۵ زخمی شمارش شده توسط بیمارستانها را اعلام نمودند. چندین شاهد عینی آمریکایی و اروپایی اشاره بر این داشته‌اند که این رقم بایستی خیلی بیشتر باشد. رقم غیررسمی که عصر روز ۸ سپتامبر ارائه شد بالغ بر ۱۰۰ نفر کشته بود. منبع نهضت آزادی گفت گروه وی تصور می‌کند که در ۸ سپتامبر ۲۰۰ نفر کشته و ۲۰۰۰ تا ۳۰۰۰ نفر زخمی شدند. یک کارمند آمریکایی ساکن نزدیک میدان ژاله می‌گوید رقم کشته‌شدگان فقط برای آن منطقه بایستی ۲۰۰ نفر باشد. کارمندان ساکن مناطق دیگر بین ۱۰ تا ۲۰ نفر کشته برای مناطق خودشان گزارش می‌کنند. منبع امنیتی دولت ایران تأیید نمود که تعداد کشته‌ها از شمارش اولیه مبنی بر ۵۸ نفر بر اساس ارقام بیمارستانها بالاتر است ولی چونکه در برخی مناطق تظاهرکنندگان به اندازه کافی سازمان یافته بودند تا زخمی‌ها و کشته‌های خود را از صحنه خارج سازند دولت ایران ارقام صحیحی ندارد. بیمارستانها که از صبح زود شروع به کار کرده بودند بر روی تمام کسانی که درگیر بودند باز بود، و سازمان خون حدود ظهر روز ۸ سپتامبر شروع به درخواست برای اهداء خون بیشتر نمود.

۴- مطبوعات در ۹ سپتامبر اعلام نمودند فرمانداری نظامی شروع به دستگیری آنانی که در تحریکات و التهابات ۷ و ۸ سپتامبر دست داشته‌اند نموده است. منبع نهضت آزادی عصر روز ۸ سپتامبر گفت مهندس بازرگان از نهضت آزادی ساعت ۲ بعد از ظهر همان روز دستگیر شد و دکتر مفتاح مدیر مسجد قبا حدود ظهر توسط ۱۰ مرد مسلح دستگیر شده است. آیت‌الله فلسفی و کاظمیه نیز دستگیر شده‌اند و می‌دانیم که پلیس به دنبال حاج سیدجوادی و دکتر یدالله سبحانی از نهضت آزادی می‌باشد. جالب توجه این که هدایت‌الله متین دفتری صبح روز ۸ سپتامبر دستگیر شد و پس از ۲ ساعت آزاد شد. زیرا «ما بر علیه جبهه ملی نیستیم». منبع گزارش نمود که دستور دستگیری کریم سنجابی که اخیراً به سمت دبیر اجرایی جبهه ملی انتخاب شده بود حدود ظهر لغو گردید. (مطبوعات اشتباهاً دستگیری سنجابی را در ۹ سپتامبر گزارش کردند).

منبع نهضت آزادی دستگیریهای بیشتری در رابطه با افرادی که در راهپیمایی غیرقانونی ۷ سپتامبر و آشوب ۸ سپتامبر درگیر بودند را انتظار داشت. (نظریه: ظاهراً مقامات حکومت نظامی فقط آنهایی را توقیف می‌کنند که در وقایع دو روز گذشته درگیر بوده‌اند. ما هیچ‌گونه گزارش و نشانه‌ای حاکی از اینکه دولت ایران آنچنان که افراطیون اشعار می‌دارند درگیر

توقیف انبوه و توده‌ای مخالفین می‌باشد، نداریم.)

۵- حکومت نظامی برای نیروهای امنیتی و نظامی که جداً از ناآرامی و بی‌نظمی وسیع ناراحت بوده‌اند خوشایند بوده است. ما این طور می‌پنداریم که اکثریت عظیمی از طبقه متوسط نیز به طور کلی خوشحال هستند. برخی از دانشگاهیان با تنفیری فزاینده نسبت به شاه و دولت عکس‌العمل نشان دادند ولی خیلی دیگر حکومت نظامی را به عنوان ضرورتی برای اجتناب از هرج و مرج قبول دارند. گروه مطالعات مشکلات ایران در ۸ سپتامبر بیانیه‌ای منتشر نمود مبنی بر این که حکومت نظامی یک راه‌حل دائمی برای حذف نقاط ضعف اصلی ایران نیست ولی فرصتی را برای اقدام مثبت فراهم آورده است. گروه‌های دیگر که در دو هفته گذشته اعلام موجودیت کردند تاکنون ساکت بوده‌اند. منبع نهضت آزادی گفت برقراری حکومت نظامی ثابت می‌کند نظر دولت ایران درباره اصلاحات جدی نیست. وی گفت وقایع ثابت می‌کنند شاه باید برود.

وی گفت مردم، ایالات متحده را اگر چه برای حکومت نظامی دستوری نداده باشد به دلیل اینکه مسبب حکومت نظامی می‌باشد ملامت می‌کنند. زمانی که مأمور سفارت نسبت به دومین اظهارنظر عکس‌العمل شدیدی نشان داد ولی کمی از موضع خود عقب‌نشینی کرد و در بحث بعد از آن اظهار داشت نهضت آزادی ایران واقعاً اکنون مطمئن نیست که به کجا می‌خواهد برود.

۶- شهر از دیروز ظهر به وقت تهران آرامتر است ولی ما گزارشات متعددی در خصوص جمعیت قابل ملاحظه‌ای در اطراف بازار داریم. نیروهای امنیتی کوشش می‌نمایند تا با خویش‌داری عکس‌العمل نشان ندهند ولی تیراندازی‌هایی به وقوع پیوسته است.

سولیوان

سند شماره ۶۱

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۸۶۱۶
مرجع: الف - تهران ۸۵۶۳، ب - تهران ۸۵۵۵
موضوع: گزارش حکومت نظامی: عزاداری تهران در روز ۱۲ سپتامبر تعیین شد:

برنامه دولت ایران به مجلس می‌رود

خلاصه: آشوب مختصری در ۹ و ۱۰ سپتامبر در تهران و ۱۰ سپتامبر در اصفهان به وقوع پیوست ولی اوضاع در حال آرام شدن است. بازار خیلی از شهرها از ۷ یا ۸ سپتامبر تعطیل بوده است. به مأموران حکومت نظامی دستور داده شده تا مقررات را با شدت بیشتری به اجراء بگذارند. عکسهای خبری اکنون سانسور می‌شوند. رقم رسمی کشته‌شدگان تهران در ۸ سپتامبر

اکنون به ۸۶ می‌رسد ولی احتمالاً ۳۰۰ نفر صحیح‌تر است. رهبران مذهبی تا حدودی در مورد عکس‌العمل نسبت به سرکوب تظاهرات در ۸ سپتامبر توسط ارتش دچار تفرقه شده‌اند ولی هر دو دسته از کسانی که مسئول بوده‌اند انتقاد می‌کنند. دولت ایران برنامه‌اش را به مجلس ارائه نمود و هشت نماینده از مجلس خارج شدند. پایان خلاصه

۱- سربازان در نزدیکی بازار تهران برای برهم زدن یک تجمع تیرهای هوایی شیک کردند و در ۹ سپتامبر در نقاط دیگر شهر درگیری‌های کوچکی وجود داشت. روز ۱۰ سپتامبر تیراندازی خیلی پراکنده‌ای در جنوب تهران به وقوع پیوست. یک آمریکایی که به فارسی آشنا بود (افسر مسئول این موضوع را نمی‌دانست) در یک مقر فرعی حکومت نظامی مکالمه‌ای را شنید که در آن ژنرال فرمانده واقعه‌ای را شرح می‌داد که صبح روز ۱۰ سپتامبر در دانشکده اقتصاد (که می‌تواند از دانشگاه تهران یا دانشگاه ملی باشد) اتفاق افتاده بود که در خلال آن بر روی ۲۰۰ تظاهرکننده تیراندازی شد که منجر به مرگ تعداد زیادی گردید. ژنرال بهت‌زده شد و بلافاصله به سربازان مستقر در شمال شهر دستور داد تا صف‌آرایی نموده و فقط تیرهای هوایی یا بطرف آسفالت شلیک کنند مگر اینکه مستقیماً مورد حمله قرار گیرند. در تحولات دیگر تهران، فرمانداری نظامی بعد از ظهر روز ۱۰ سپتامبر ساعات منع عبور و مرور را به جای ۹ شب از ۱۰ شب تا ۵ صبح اعلام نمود. رهبران مذهبی از جمله شریعتمداری روز ۱۱ سپتامبر را به عنوان روز عزاداری اعلام نمودند (سومین روز پس از کشتار ۸ سپتامبر). روشن نیست که آیا قرار بر این است که عزاداری این روز آرام باشد یا شامل تظاهراتی همراه با خشونت خواهد بود.

۲- کنسول‌های ما در اصفهان، شیراز و تبریز گزارش می‌کنند آن شهرها برای تمام هفته آرام بوده‌اند، به جز اصفهان که جمعیت صبح روز ۱۰ سپتامبر ظاهراً چهار ساختمان را در نزدیکی محل اغتشاشات اوایل اوت آتش زده‌اند. در مشهد برای چهار روز گذشته به جز روز ۸ سپتامبر آرامش حکمفرما بود که در این روز هنگامی که در یک مراسم نماز پرجمعیت دعوت به مقاومت در مقابل حکومت نظامی شد، توسط سربازان با تیراندازی و احتمالاً مرگ (افراد) جمعیت پراکنده شدند.

۳- بازارها در خلال روزهای آخر هفته در اغلب شهرهای بزرگ همچنان بسته هستند و رسانه‌های گروهی تهران گزارش دادند دیگر نقاط کشور کاملاً آرام است. ساعات منع عبور و مرور حکومت نظامی به همان ترتیب ادامه پیدا می‌کند ولی ممکن است وقایعی پراکنده در کشور وجود داشته باشد که ما از آن بی‌اطلاعیم. در ۸ سپتامبر در انبارهای خرمشهر آتش‌سوزی رخ داد ولی هنوز هیچگونه سبب و علتی برای آن گزارش نشده است.

۴- یک روزنامه‌نگار ارشد ایرانی به ما اطلاع می‌دهد مأموران حکومت نظامی به وی گفته‌اند که به آنان دستور داده شده مقررات حکومت نظامی را شدیداً به مورد اجرا بگذارند. وی مجبور شد که به پاسگاه پلیس برود تا خبرنگار عکاس خود را که عکسهای غیرقانونی

می گرفته با ضمانت آزاد کند. منبع همچنین می گوید برای اولین بار در ایران سانسور حکومت نظامی روی عکسهای خبری که به خارج از کشور می رود برقرار شد. مقامات حکومت نظامی با آن عکسهایی که از حضور نظامیان گرفته شده و یا نشان دهنده تخریب می باشد مخالفت می کنند. منبع می گوید هنوز سانسوری در مورد گزارشاتمی که به خارج ارسال می شود، وجود ندارد.

۵- مطبوعات محلی عموماً حکومت نظامی را در مقالاتشان تأیید می کنند ولی هر دو روزنامه انگلیسی زبان لزوم نگرش به فراسوی حکومت نظامی را در جهت اقداماتی که دولت ایران باید به منظور تأمین نیازهای کشور در درازمدت انجام دهد، خاطر نشان می سازند. پوشش خبری همچنان کامل و پرمحتوا است ولی در ۱۰ سپتامبر هیچ گزارش راجع به نظرات رهبران مذهبی ارائه نشد.

دولت ایران گفته است که ۸۶ گواهی فوت صادر شده ولی چندین منبع از جمله آنهایی که با دولت در ارتباط هستند به طور خصوصی اظهار می دارند رقم تقریبی کشته ها احتمالاً حدود ۲۵۰ تا ۳۰۰ نفر است.

۶- در بیانیه ای که توسط آژانس خبری فرانسه از پاریس ارائه شد، آیت الله خمینی می گوید تظاهرات اخیر نشان می دهد که مردم خواستار خروج شاه و متلاشی کردن رژیم او هستند. او از ارتش به خاطر تیراندازی نمودن به طرف مردم در ۷ سپتامبر تمجید کرد و این را زمان سرنوشت ساز برای مردم ایران در جهت خلاصی از شر شاه خواند. آیت الله شریعتمداری نیز در بیانیه ای که ۹ سپتامبر توسط آژانس خبری فرانسه از پاریس منتشر شد آنهایی که مسئول کشتار بودند را مستوجب انتقام خدا دانست.

شریعتمداری با اشاره و احتیاط از موضوع اینکه دقیقاً چه کسی بایستی برای کشتار محکوم شود احتراز جست ولی در هر حال اشاره کرد که عناصر مشخصی در تلاش هستند تا اتحاد مذهبی را بر هم زنند. او مسلمانان را به رفتار خیلی شایسته و اجتناب از دادن بهانه به دست استعمارگران و ستمگران و مستبدین ترغیب نمود.

۷- دولت ایران در ۱۰ سپتامبر برنامه اش را به مجلس ارائه نمود و همین برنامه را در روز ۱۱ سپتامبر به سنا ارائه خواهد نمود (ماهیت و اساس برنامه در تلکس جداگانه ای تشریح خواهد شد، لیکن هیچ گونه موضوع غیر عادی و غافلگیرکننده ای در آن وجود نداشت) و پزشکپور رهبر حزب پان ایرانیست و هفت نماینده دیگر در هنگام سخنرانی نخست وزیر از سالن مجلس خارج شدند و بنی احمد نماینده مزاحم که تا زمان استعفای نخست وزیر فعلی به اعتصاب غذا دست زده است در جلسه شرکت نکرد. رئیس مجلس بلافاصله پس از سخنرانی نخست وزیر جلسه را تعطیل کرد و گفت بحث در مورد برنامه از ۱۲ سپتامبر شروع خواهد شد. ۲۵ موافق دولت و ۴ نفر در مخالفت برای ایراد سخنرانی ثبت نام کرده اند.

سند شماره ۶۲

خیلی محرمانه
از: کنسولگری آمریکا، اصفهان - ۰۰۹۲ به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: واکنش اصفهان نسبت به دولت جدید

خلاصه: اصفهان دولت جدید را به مثابه عاملی که فقط راه را برای انتخابات آینده هموار خواهد کرد تلقی نمی‌کنند. با توجه به اینکه در مورد داشتن اختیارات مستقلی به دولت مشکوک هستند، اما به اقدامات آن به منزله انعکاسی از نحوه تفکر شاه علاقمندند. تاکنون هیچگونه نشانه‌ای از تغییرات اساسی مشاهده نشده است. آنها معتقدند که شاه امیدوار است با مسکن‌ها و حرافی‌ها از شکست جلوگیری نماید. آنها معتقد نیستند که او موفق شود و منتظر اقدامات می‌باشند. پایان خلاصه.

۱- عزل دولت آموزگار برای مردم اصفهان هیچ‌گونه تعجبی به همراه نداشت. برای مدتی بیش از یک ماه عنوان بیشتر صحبتها این بود که چه کسی نامزد جایگزینی آموزگار خواهد شد. به هر حال انتخاب شریف‌امامی مایه تعجب و یأس بود. بیشتر مردم انتظار داشتند که دولت جدید یک خواست واقعی برای تغییر نشان دهد و مسیری به سمت راههای جدید ارائه دهد. شریف‌امامی را به عنوان یک مرد پیر که هیچ‌گونه قدرتی ندارد رد می‌کنند. وظیفه احتمالی او تا انتخابات سال آینده و تشکیل یک دولت واقعی پر کردن پست نخست‌وزیری است. کابینه او را نیز عمدتاً به علت حضور همان افراد قدیمی و پیرمردها که از آنها انتظار کار اساسی نمی‌رود مردود می‌دانند.

۳- برخی واکنش‌ها مثبت است. شهردار اصفهان اظهار نمود که این دولت خوبی است، زیرا نشان می‌دهد که شاه قصد عجله ندارد. او منتظر است تا فعالیت‌های سیاسی و انتخابات به او نشان دهد که مردم واقعاً چه می‌خواهند. دیگران خاطر نشان می‌سازند که اگر «شاه این مسئله را بخواهد، این افراد می‌توانند برای حذف مقامات فاسد مورد استفاده قرار گیرند بدون اینکه برای دولت آینده دشمن تراشیده شود» یک آخوند میانه‌رو گفت «شریف‌امامی خود تقریباً یک آخوند است او فضایی ایجاد خواهد کرد که میانه‌روهای مذهبی قادر خواهند بود بدون اینکه جذب تندروها شوند با آنها بجنگند.»

۴- با این حال اکثر نظریه‌ها منفی است. یک صنعتگر برجسته اظهار نمود «شریف‌امامی پشتیبانی نخواهد شد، او نمی‌تواند علیه فساد مبارزه کند. او قادر نیست جهت خط‌مشی‌ها را تغییر دهد، تنها کاری که او می‌تواند بکند صدور بیانیه‌ها است و بایستی خیلی احمق باشد اگر نداند که اعلامیه‌هایش کوچکترین اثری نخواهد داشت.» بعضی‌ها جلوتر می‌روند، یک استاد دانشکده اظهار نگرانی کرد که «شریف‌امامی می‌خواهد که همه او را دوست داشته باشند، او برای آرام کردن آخوندها هر چه بخواهند به آنها خواهد داد و آخوندها هم بیشتر طلب خواهند کرد و ما حتی قبل از انتخابات یک هرج و مرج یا دیکتاتوری مذهبی خواهیم داشت.»

۵- اغلب مردم شریف امامی را قبول ندارند. اخبار فعالیتهای سیاسی به دقت دنبال می‌شود و حدسیات زیادی در مورد افراد مختلفی که دارای وجهه عمومی جهت تشکیل دولت آینده می‌باشند وجود دارد. به نظر می‌رسد اقدامات دولت، مثل بستن قمارخانه‌ها و برگشتن مجدد به تقویم اسلامی تلاشهایی است که شاه برای آرام کردن گروههای اسلامی نموده است و مردم منتظرند که ببینند امتیاز بعدی شاه چیست؟ آنها باور ندارند آنچه تاکنون انجام شده یا قول انجام آن داده شده موفق به راضی کردن مذهبیبون گردد. بنابراین طبق باورهای فردی امیدوارند و یا هراسناکند از اینکه شاه جلوتر خواهد رفت. واعظین مساجد اصفهان می‌گویند شاه حق و تو را بر روی تمام قوانین مذهبی مانند انتخابات مردمی و مرسوم درباره سلسله مراتب مذهبی و تکمیل مقرراتی که بتواند نظارت کامل احکام اسلامی را بر کلیه نهادهای عمومی از جمله مدارس و دانشگاهها داشته باشد برقرار خواهد نمود. آنها به انحلال وزارت امور زنان به عنوان اولین قدم در احیای یک جامعه اسلامی در ایران اشاره می‌کنند. میانه‌روهای اصفهان نیز با هراس به حذف وزارت زنان و در عوض ایجاد وزارت اوقاف اشاره می‌نمایند، رئیس سازمان زنان در اصفهان گفته است «در صورتی که آخوندها بخواهند پیشرفتهایی که ما تاکنون نموده‌ایم را به عقب برگردانند من استعفا خواهم داد» کنسولگری بیش از دوازده فقره استعلام از طرف والدین دختران دانشجوی دانشگاهها دریافت کرده است، که می‌گویند اگر چادر در دانشگاه اجباری شود و سایر مقررات ضد زنان وضع گردد، آنها ترجیح می‌دهند که دخترانشان را به مدارس آمریکا بفرستند. انجمن استادان زن در دانشگاه اصفهان نامه‌ای به رئیس دانشگاه فرستاده مبنی بر اینکه آنها چادر نخواهند پوشید و درخواست نموده‌اند به آنها اطمینان داده شود که چنین تغییراتی مدنظر نیست. یک وحشت شایع این است که به این ترتیب که پیش می‌رود شاه یک احساس قدرت به ارتجاعیون مذهبی داده است و حالا او باید به دادن امتیازات بیشتر ادامه دهد یا در مقابل آنها بایستد که در هر دو حالت ممکن است موجب ناآرامیهای بیشتری از آنچه تاکنون بوده است گردد.

۶- اصفهانیه‌ها محافظه‌کارند و در حالیکه درباره بسیاری از گروههای سیاسی متشکله سخن می‌گویند، تاکنون هیچ‌گونه فعالیت سیاسی یا اعلامیه‌ای در اینجا پخش نشده است و فقط حزب رستاخیز که روزی حزب رسمی کشور بود اعضا و هواداران خود را به سرعت از دست می‌دهد. تقریباً اعتقاد عمومی این است که کار حزب رستاخیز دیگر تمام شده و احتمالاً در مبارزات انتخاباتی آینده نیز شرکت نخواهد کرد.

۷- در اصفهان حکومت نظامی و مقررات منع عبور و مرور در شب و ممنوعیت اجتماعات برقرار است. به هر حال، مقامات از دخالت در هر موردی که رنگ سیاسی دارد، پرهیز می‌نمایند. اعلام برگشت آیت‌الله خمینی از تبعید در عراق به وسیله روزنامه‌ها (بعداً ثابت شد که اشتباه بوده است) موجب گردآمدن اجتماعات زیادی در مساجد و خیابانهای بزرگ و همراه بحث‌های پرسرو صدا گردیده است. نیروهای انتظامی به تدریج این اجتماعات را به آرامی و

بدون رودررویی پراکنده نمودند. درست برخلاف روش خشنی که بلافاصله بعد از اعلام حکومت نظامی برای پراکنده نمودن اجتماعات به کار برده بودند. مسئولین حکومت نظامی گزارش می دهند که قبلاً چند درخواست در مورد تشکیل اجتماعات سیاسی قانونی دریافت نموده اند و در حال بررسی هستند که به آنها اجازه دهند در سالن های سرپوشیده و با شرکت کنندگان محدود و با آماده باش نیروهای انتظامی تجمعات خود را تشکیل دهند. به نظر آنها لغو منع عبور و مرور، شروع مبارزات انتخاباتی را که وسیع نیز خواهد بود ممکن می سازد. ۸- نتیجه: اصفهانیاها دولت جدید را به مثابه علامت شروع فعالیت های سیاسی که به انتخابات بهار آینده منجر خواهد شد می پندارند. آنها در مواردی که طرفین چه چیزی را برای آرام کردن گروه مذهبیون ارتجاعی یک تلاش غیرمکفی تلقی می کنند گاه امیدوار و گاه نگرانند و به قدری هیجان زده هستند که ممکن است حکومت نظامی را نیز تا حدی ندیده بگیرند. هنگامی که حکومت نظامی لغو یا سست گردد فعالیت های سیاسی عمده ای در اصفهان رخ خواهد داد.

۹- نظریه سفارت در تهران: اکثر تهرانیها نیز مانند سفارت آمریکا آمادگی پذیرفتن دولت شریف امامی را مانند بعضی از شهروندان اصفهانی ندارند به جز این استثناء اکثر نقطه نظرها در اصفهان نیز مثل تهران و سایر نقاط دیگر می باشد و حاکی از نوعی احساس علاقه از یک سو و از سوی دیگر این امید است که سیاست شاه بتواند در آرام سازی آخوندها موفق شود. تجزیه و تحلیل فوق در سوم سپتامبر قبل از اعلام حکومت نظامی در ۱۲ شهر از جمله اصفهان صورت گرفته است.*

سند شماره ۶۳

۱۱ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۰ شهریور ۱۳۵۷

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۸۶۷۰

مرجع: تهران ۸۶۱۶

موضوع: گزارش حکومت نظامی

خلاصه: تعداد رسمی تلفات تیراندازی ۸ سپتامبر به ۹۵ نفر رسیده است ولی تهران از ۱۰ سپتامبر تا ظهر روز ۱۱ سپتامبر نسبتاً آرام بود. روز عزاداری یعنی سه روز پس از ۸ سپتامبر برخلاف آنچه انتظار می رفت در مخالفت با حکومت نظامی اجتماعاتی را ایجاد نمود. صدای گاه و بیگاه تیراندازی می تواند به سیاست نظامی تیراندازی هوایی برای تأثیرگذاری نسبت داده شود. بازدید شخصی از طرف کنسولگری اصفهان، گزارشات قبلی مبنی بر خسارت های مالی وارد شده در صبح روز ۱۰ سپتامبر را تأیید نمی نماید. روز ۱۱ سپتامبر دستگیریهای وسیعی به

* در اصل سند شماره (۲) وجود ندارد - م.

خاطر فساد یا تخلفات امنیتی صورت گرفت. پایان خلاصه.

۱- آمار رسمی تلفات درگیریهای خیابانی روز ۸ سپتامبر به ۹۵ نفر رسید ولی تهران روز ۱۰ سپتامبر تا ظهر روز ۱۱ سپتامبر نسبتاً آرام بود. گزارشات جدیدی مبنی بر مرگ، جراحت یا خسارت مالی وجود ندارد. هر چند روز ۱۱ سپتامبر روز عزاداری سنتی است (سه روز پس از کشتار ۸ سپتامبر در میدان ژاله) ولی برخلاف مقررات حکومت نظامی و در مقابله با آن اجتماعاتی تشکیل نشد. تیراندازی در تمام طول شب ۱۰ و ۱۱ سپتامبر خصوصاً در جنوب تهران شنیده می شد ولی این تیراندازیها را احتمالاً می توان به سیاست نیروهای امنیتی در خصوص تیراندازی هوایی به منظور جلوگیری یا ایجاد ترس در اخلاگران نسبت داد. با این وجود شایعات در مورد یک فاجعه قریب الوقوع یا واقعی اشاعه پیدا می کنند. جامعه آلمانیها خصوصاً مضطرب و نگران هستند.

۲- از طرف کنسولگری اصفهان از محل تخریبهای شایع شده (که در تلکس مرجع گزارش شد) بازدید به عمل آمد ولی هیچ گونه نشانه‌ای از تخریب مشاهده نشد. اصفهان صبح روز ۱۰ سپتامبر شاهد تظاهراتی بود ولی این تظاهرات به وسیله سربازان حکومت نظامی بر هم زده شد. بازار با بستن مغازه‌ها با فرمانداری نظامی مخالفت نمود. هشتاد درصد مغازه‌ها روز ۱۰ سپتامبر بسته بودند. پس از این که فرماندار نظامی اصفهان به مغازه‌داران اخطار نمود که آنها بایستی مغازه‌های خود را باز نگاه دارند بیشتر آنان در ۱۱ سپتامبر مغازه‌ها را بستند.

۳- کنسولگری شیراز گزارش می کند پس از برخی اغتشاشات در روز اول حکومت نظامی وضعیت اکنون آرام است. در آنجا نیز مغازه‌ها بسته‌اند.

۴- در روز ۱۱ سپتامبر دستگیریهای وسیعی به دلیل تخلفات امنیتی یا فساد صورت گرفت و انتظار می رود دستگیریهای بیشتری به دنبال باشد. نیروهای حکومت نظامی در شیراز دو روحانی به نامهای مشوهی و طاهری را دستگیر کردند. نیروهای امنیتی در اصفهان ۶ نفر را دستگیر کردند که گفته شد توطئه‌کنندگان و محرکین آشوبهای آنجا بوده‌اند. احمد قیصری وکیل دعاوی که انتظار می رفت رهبر جبهه ملی اصفهان شود به عنوان رهبر فعالیت‌های غیرقانونی تحت تعقیب است. دیگر افراد تحت تعقیب فقیه ایمانی، حجت‌الاسلام طاهری (نه آن طاهری که دستگیریش باعث اغتشاشاتی شد که منجر به برقراری حکومت نظامی در اصفهان گردید)، حجت‌الاسلام میردامادی، دکتر سیدحسین واعظی (یک داروساز که گفته می شود بمب‌های آتش‌زا ساخته است)، و فولادگر (نام کوچک مشخص نیست). در تهران ۸ فرد مشهور بر اساس ماده ۵ قانون حکومت نظامی (مخالفت با دولت قانونی و نظم و قانون) به زندان افتاده‌اند. هر چند که به نظر می رسد اتهام فساد باشد هیچ گونه اتهام خاصی در پرونده نیست. دکتر شجاع‌الدین شیخ‌الاسلام‌زاده وزیر اسبق بهداری در بالای لیست قرار دارد. دیگران از این قرار هستند: اسدالله نیلی آرام و محمدرضا تغابنی معاونین سابق شیخ‌الاسلام‌زاده، رسول رحیمی رئیس اتاق اصناف، علی اصغر رزازیان بزرگ‌ترین واردکننده میوه در ایران، محمدعلی

نقیب‌زاده مدیرعامل سابق تعاونی فرهنگیان، باقر عاملی مدیرعامل سابق تعاونی شهر و روستا و ساربانها (اسم اول مشخص نیست) مالک یک شرکت بزرگ حمل و نقل (کامیون‌داران).
۵- دولت ایران در ۱۱ سپتامبر اعلام نمود که مقامات عالی‌رتبه وزارت دادگستری منجمله دادستان کل تهران برکنار شده‌اند. دولت همچنین بدون ارائه جزییات تجدید سازمان بزرگی را در شرکت ملی نفت ایران اعلام نمود.
سولیوان

سند شماره ۶۴

۱۲ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۱ شهریور ۱۳۵۷

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۸۷۱۳

مرجع: تهران ۸۶۷۰

موضوع: گزارش حکومت نظامی

خلاصه: دولت ایران با حرکتی پر سر و صدا بر علیه فساد همراه آن با تبلیغاتی خفیف به سرکوب متجاوزین به امنیت دست زده است. تهران و اغلب شهرهای دیگر از روز ۱۱ سپتامبر تا ظهر روز ۱۲ سپتامبر آرام بوده‌اند. مطبوعات گزارش می‌کنند در برخوردهای ۸ سپتامبر ۴ نفر در مشهد و یک نفر در قم کشته شدند. آمار تلفات میدان ژاله در روز ۸ سپتامبر به ۹۷ نفر افزایش یافته است. دولت وعده دستگیریهایی بیشتری را به خاطر فساد داده است و به طوری که گزارش شده خروج یک هزار نفر از اشخاص مظنون را از ایران ممنوع نموده است. دولت در دیگر حرکات آشتی‌جویانه‌اش ۳۳۳ زندانی سیاسی را آزاد نموده (گزارش جداگانه) و به ۵ مجله که قبلاً از انتشار آنها جلوگیری نموده بود، اجازه از سرگیری انتشار داد. مقامات ناشران را فراخواندند تا به آنان یادآوری نمایند که تحت شرایط حکومت نظامی عمل می‌کنند. تظاهراتی به طرفداری از شاه در آذربایجان روی داد. روز ۱۱ سپتامبر در مجلس سنا شریف امامی با استقبال خوبی در زمینه برنامه جدید مواجه شد. در ۱۲ سپتامبر برنامه وی با حالتی احساساتی از طرف پزشکپور مخالف دست راستی مورد حمله قرار گرفت. (به همراه تمامی دستگاه دولت و به طور غیرمستقیم شاه). هویدا به طور تلویحی به برنامه‌های سیاسی احتمالی اشاره نمود.

۱- دولت شریف امامی ضمن اینکه به نگهداری شهرهای بزرگ در تحت حکومت نظامی ادامه می‌دهد با صداقت و صفای روحیه اصلاح‌طلبانه‌اش، تأثیرگذاری بر مخالفین را دنبال می‌نماید. تهران و اغلب شهرهای دیگر از روز ۱۱ سپتامبر تا ظهر روز ۱۲ سپتامبر آرام بودند. فرمانداری نظامی مشهد اعلام نمود چهار نفر در تظاهرات ۸ سپتامبر کشته شدند و تظاهرات در قم منجر به یک مرگ جدید شده است (تاریخی اعلام نشده). آمار رسمی تلفات میدان ژاله در روز ۸ سپتامبر به ۹۷ نفر رسید. (سفارت عقیده دارد ارقام مطابق با حقیقت ابراز نشده ولی اعلامیه‌ها نشان می‌دهد دولت از گزارش برخوردهای بین سربازان و تظاهرکنندگان ممانعت

کامل به عمل نمی‌آورد).

۲- دولت با بوق و کرنایی کامل اقدام به ریشه‌کن کردن فساد نموده است. مقامات لیست افراد مظنون را منتشر نموده‌اند (یک روزنامه ۷۰ نام را گزارش می‌کند و دیگری ادعا دارد تعداد واقعی ۱۰۰۰ نفر است) و به آنها دستور داده شده است که برای تحقیقات در ایران بمانند. دکتر اکبر اعتماد مدیر سازمان انرژی اتمی ایران در میان آنهایی است که به طور اخص نامشان اعلام شده است (و سفارت این موضوع را از نزدیک دنبال خواهد نمود). دستگیری ۸ مرد معروف و سرشناس (در تلگرام مرجع) با تبلیغات پر سر و صدایی اعلام شد و انتظار می‌رود دستگیری‌های خیلی بیشتری به دنبال باشد. به طوری که گزارش شده دولت خواستار استرداد افراد مظنونی که ایران را ترک نموده‌اند می‌شود. منابع مطبوعاتی نام افرادی مثل شیخ بهایی رئیس سابق اتاق اصناف، رضا شایگان مدیر سابق شرکت کشتیرانی آریا و محمدعلی سمیعی استاندار سابق کرمانشاه را به عنوان تحت تعقیب که کشور را ترک کرده‌اند ذکر می‌کنند. وزارت دادگستری برای حصول اطمینان از پیگرد مؤثر، سیدحسین هاشمی را به عنوان دادستان عمومی جدید تهران و یک رئیس جدید به نام هوشنگ خوشگو را برای دادگاه مستخدمین دولتی (دادگاه تخلفات اداری - م) منصوب نموده است. (به وزیرمختار گفته شده در اقدامی که احتمالاً به این برنامه‌ها مربوط می‌شود، مهرداد پهلبد وزیر پرسابقه فرهنگ و هنر با همسرش شاهدخت شمس روز ۱۰ سپتامبر بدون سر و صدا کشور را ترک کردند).

۳- مجلس سنا در ۱۱ سپتامبر استقبال گرمی از رئیس سابقش شریف امامی به عنوان نخست‌وزیر که برنامه دولت را ارائه می‌نمودند به عمل آورد. برنامه دولت شامل اصلاحی آشفته و سردرگم با یک درجه ترفیع فوری برای تمامی کارمندان دولت می‌باشد. (احتمالاً راهی است برای افزایش حقوقها بدون ایجاد تحریک در تقاضاهای تورمی دیگر کارمندان و کارگران). همچنین در تظاهرات بزرگ جانبداری از شاه در دو شهر آذربایجان از رژیم حمایت شد که مطبوعات صریحاً آن را با عنوانی شامل دهقانانی از روستاها توصیف نمودند (تمایلات شاه‌دوستی عموماً دردهات بیشتر از شهرهای بزرگ به نظر می‌آید).

۴- در اقدامات دیگری که به منظور برآوردن تقاضاهای مخالفین طرح‌ریزی شده، دولت ۳۳۳ زندانی سیاسی (به گزارش جداگانه مراجعه شود) را آزاد کرد و به پنج مجله که قبلاً از انتشارشان جلوگیری به عمل آمده بود اجازه از سرگیری انتشار داده شد. این مجلات شامل، فردوسی متعلق به نعمت‌الله جهان‌نویی، تهران مصور متعلق به عبدالله والا، امید ایران متعلق به علی‌اکبر صفی‌پور، سفید و سیاه متعلق به علی بهزادی و دنیا متعلق به عبدالکریم طباطبایی می‌باشند. تمامی اینها مجله یا خبرنامه هفتگی می‌باشند.

۵- اقدام دولت در زمینه‌های امنیتی از تبلیغات کمتری برخوردار است. دستگیری متخلفین امنیتی که در تلکس مرجع گزارش شده در مطبوعات درج نشد. مقامات حکومت نظامی ناشران را فراخواندند تا به آنان یادآوری نمایند که آنها نیز بر اساس مقررات حکومت نظامی

در مقابل فرمانداران نظامی پاسخگو هستند. مقامات همچنین در رابطه با شکل وسیع و توده‌ای اعتراض که هنوز صورت می‌گیرد (تقریباً تعطیل کامل مغازه‌های بازار در شهرهای بزرگ) اختاریه‌هایی صادر نمودند. مقامات همچنین به مغازه‌داران دستور دادند تا مغازه‌هایشان را در محدوده‌ای که توسط مقررات منع عبور و مرور تعیین شده باز نمایند.

۶- بحث در مجلس که برای جمعیت زیاد تماشاچیان فقط جای ایستادن داشت بر سر نامه شریف‌امامی در تاریخ ۱۲ سپتامبر آغاز شد. ویژگی بحث در حملات تند پزشکپور رهبر حزب دست راستی مخالف، به شریف‌امامی، به دولت‌های سابق، به ریاضی رئیس مجلس و حتی به فرد مسئول پشت تمام اینها (یعنی شاه) بود. پزشکپور همچنین باهری وزیر جدید دادگستری (که در زمان جوانیش عضوی از حزب توده بوده است) را به خاطر سخنرانش در روز قبل که عناصر خارجی را برای ناآرامیهای جاری نکوهش می‌کرد مورد انتقاد قرار داد. پزشکپور گفت چندین دولت سابق به خاطر سوءمدیریت در مورد نیازهای جامعه و همچنین کمونیست‌هایی که از آن سوءاستفاده می‌نمایند باید مورد سرزنش قرار گیرند. انتقادهای شخصی پزشکپور قویاً توسط باهری، ریاضی و دیگران رد شد. سپس جلسه به روز بعد یعنی ۱۳ سپتامبر موکول شد.

۷- در این بین در یک روزنامه گزارش شد هویدا که اخیراً از وزارت دربار استعفا کرد، در یک مصاحبه شایعات مبنی بر اینکه برای تصدی پست سفارت در خارج در نظر گرفته شده است را تکذیب نمود. گزارش شده که وی گفت در کشور می‌ماند و شاید برای سازماندهی یک اقدام سیاسی - اجتماعی تلاش نماید. این موضوع یک اقدام احتمالی پنهانی را مطرح نمود که هویدا ممکن است اکنون که دیگر هیچ مقامی ندارد در سازماندهی نوعی از جنبش یا حزب طرفدار دولت ذیعلاقه باشد. علاوه بر این شایعاتی در شهر هست که وی ممکن است به اتهام فساد دستگیر شود.

سند شماره ۶۵

۱۲ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۱ شهریور ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۸۷۱۴

مرجع: الف) تهران ۸۵۳۹، ب) تهران ۸۶۷۰

موضوع: رهبران جناح مخالف یا دستگیر شده و یا تحت تعقیب قرار دارند، تناقض‌گویی

در مورد شمار کشته‌شدگان ۸ سپتامبر؛ ۳۳۳ تن از کسانی که به اتهام

به مخاطره افکندن امنیت کشور زندانی شده بودند، آزاد شده‌اند

خلاصه: بعضی از رهبران جناح مخالف از جمله چهره‌های فعال در زمینه حقوق بشر دستگیر شده و بسیاری نیز تحت تعقیب می‌باشند. کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر مدعی است که شمار کسانی که در شورش تاریخ ۸ سپتامبر کشته شده‌اند بیش از رقم مورد قبول دولت ایران است خبرنگاران نسبت به ادعای کمیته شک دارند. دولت ایران اعلام کرده است

که طی هفته گذشته ۳۳۳ تن از کسانی را که به جرم تهدید امنیت کشور به زندان افتاده بودند آزاد ساخته است. ولی اسامی مرتضی محیط و فاطمه نصری قاجاری در فهرست اعلام شده نبود. پایان خلاصه.

۱- دومین منبع جناح مخالف، دستگیری دکتر مهدی بازرگان و دکتر مفتاح را که در مرجع الف گزارش شده بود تأیید کرده است. این منبع گفته است که احکام جلب دکتر علی اصغر حاج سیدجوادی، نویسنده مشهور و دکتر عبدالکریم لاهیجی وکیل مدافع پرونده‌های حقوق بشر نیز صادر شده، اما هر دو آنها هم‌اکنون «نزد دوستان خویش بسر می‌برند.» مهندس رحمت‌الله مقدم مراغه‌ای، سرپرست جنبش رادیکال نیز دستگیر شده است. دبیر کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر یعنی دکتر ناصر میناچی نیز از موقع بازگشت به ایران در روز اعلام حکومت نظامی یعنی هشتم سپتامبر، برای بازجویی فراخوانده شده است.

۲- تصادفاً، میناچی در روز ۱۱ سپتامبر با استمپل سرپرست بخش سیاسی سفارت تماس گرفت تا متعاقب ملاقات اخیرش در واشنگتن با مقام بالاتر او «مارک اشنايدر»، با وی نوعی رابطه برقرار نماید. وی گفت که ساواک می‌خواهد از وی بازجویی به عمل آورد، به همین دلیل روز ۱۲ سپتامبر به قرارگاه ساواک خواهد رفت. وی گفت کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر شواهدی در اختیار دارد که نشان می‌دهد میزان تلفات شورش‌های ۸ سپتامبر بیش از آن چیزی است که دولت ایران مدعی آن است. قرار است متن حاوی شواهد و مدارک از طریق تلگرام برای اشنايدر و اتحادیه بین‌المللی حقوق بشر فرستاده شود، ولی میناچی می‌خواهد سفارت را در جریان جزئیات قرار دهد و خواسته است که بین او و خبرنگاران جلسه مقدماتی تشکیل شود (مقام سفارت نیز این کار را انجام داد).

۳- داستان کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر حاکی از آن است که شمار کسانی که به طور معمول در گورستان تهران به خاک سپرده می‌شوند از ۸۰۰ - ۷۵۰ نفر معمول هر روز افزایش یافته و در روز ۹ سپتامبر تا ۲۰۰۰ و در دهم سپتامبر تا هزار جسد شمارش شده‌اند. میناچی بر اساس گفته شاهدان عینی که در نزدیکی میدان ژاله حضور داشته‌اند مدعی است که شمار اضافی به خاک سپرده‌شدگان را همان قربانیان شورش تشکیل می‌دهند. مقام سفارت گفت که بهتر است وی این داستان را برای خبرنگارانی گوید که بهتر از دیگران قادر به بررسی این ادعاها می‌باشند.

۴- پس از جلسه میناچی، استمپل توانست با سه تن از خبرنگارانی که قبل از مطلع شدن از داستان میناچی در روزهای ۹ و ۱۰ سپتامبر به گورستان تهران رفته بودند گفتگوی مفصل و طولانی انجام دهد. هر سه آنها با استناد به آنچه که طی آن دو روز در گورستان دیده بودند به داستان میناچی به دیده تردید می‌نگریستند. حداقل یکی از خبرنگاران دفاتر ثبت گورستان را مرور خواهد کرد و سفارت نیز طی هفته آتی خواهد توانست مستقلاً به ارزیابی ادعاهای کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر پردازد. یک خبرنگار آمریکایی دارای سه سال تجربه گفت

هنگامی که تیراندازیهای سپتامبر شروع شد در میدان ژاله بیش از ۲۰۰۰ الی ۳۰۰۰ نفر وجود نداشت؛ ادعای مخالفین مبنی بر وجود حدود ۶۰۰۰ الی ۷۰۰۰ نفر در آنجا بسیار «مضحک» به نظر می‌رسد. خود او می‌گوید که شمار کشته‌شدگان نباید بیش از ۳۰۰ الی ۵۰۰ نفر باشد.

۵- مطبوعات صبح روز ۱۲ سپتامبر از قول «منابع موثق» اظهار می‌دارند که دولت ایران طی هفته گذشته ۳۳۳ نفر از کسانی را که به جرم به مخاطره افکندن امنیت کشور زندانی شده بودند آزاد ساخته است. فهرست کامل منتشره در مطبوعات فارسی برای وزارت خارجه ارسال خواهد شد. اما یک نظر اجمالی نشان می‌دهد که مرتضی محیط و فاطمه نصری قاجاری، در میان آنها نبوده است.

پاکسازی نظام قضایی که به تازگی اعلام شده (مرجع ب) دستیابی به آمار مربوط به این افراد و جزییات دیگر را تا مدتها دشوار می‌سازد.

سولیوان

سند شماره ۶۶

۱۳ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۲ شهریور ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

موضوع: بولتن روابط خارجی شماره ۳۷

متعاقب تظاهرات وسیع، سازمان یافته ولی نسبتاً آرام در طی ۴ تا ۷ سپتامبر که مستقیماً مقامات دولت را به زیر سؤال کشیده در تاریخ ۸ سپتامبر شریف‌امامی، نخست‌وزیر حکومت نظامی را در تهران و ۱۱ شهر دیگر برقرار ساخت. درگیری آن روز بین انبوه جوانان و سربازان تعداد زیادی کشته برجای گذاشت. بنا به تخمین‌های غیررسمی تعداد کشته‌ها به صدها نفر می‌رسید. از تاریخ ۸ سپتامبر، تهران و دیگر شهرها نسبتاً آرام بوده است. تنش‌ها در سطح بالایی باقی مانده است. به هر صورت احتمال ادامه اغتشاشات خصوصاً در روزهای ویژه سوگواری پیش‌بینی می‌شود. هیچ آمریکایی آسیب ندیده است و هیچ برنامه‌ای جهت تخلیه آمریکاییها وجود ندارد. اما به آنها توصیه شده است که مقررات منع عبور و مرور شبانه را شدیداً رعایت کنند و اقدامات احتیاطی لازم را به عمل آورند. (ششمین نمایشگاه بین‌المللی تهران طبق برنامه قبلی از تاریخ ۱۹ سپتامبر تا اول اکتبر برقرار خواهد شد.)

دولت برنامه اصلاحات وسیعی را اعلام کرده است و با دستگیری افراد سرشناس و تحت تحقیق قرار دادن افراد زیادی اقداماتی را علیه فساد انجام داده است. دولت چند صد زندانی سیاسی را آزاد کرده است، اما در همان هنگام نیز تعدادی از مخالفین مذهبی و سیاسی رژیم را دستگیر کرده است و هیچ‌کدام هنوز محاکمه نشده‌اند. مقررات حکومت نظامی در مورد سانسور مطبوعات نیز اجرا می‌شود و تعداد زیادی از روزنامه‌نگاران نیز دستگیر شده‌اند. رئیس‌جمهور، در تاریخ ۱۰ سپتامبر تلفنی با شاه تماس گرفت و بر روابط نزدیک و دوستانه بین ایران و آمریکا و اهمیت ادامه اتحاد بین ایران و غرب را مورد تأکید مجدد قرار داد. رئیس‌جمهور تأسف عمیق خود را بابت از دست دادن جان انسانها، اعلام نمود و اظهار

امیدواری کرد که خشونت هر چه زودتر پایان یابد. و در ادامه بیانات خود امیدواری خود را به ادامه روند اعطای آزادیهای سیاسی اظهار نمود.

سند شماره ۶۷

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۸۷۶۷
مرجع: الف) تهران ۸۷۱۳ ب) تهران ۸۶۷۰
به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش حکومت نظامی - مجلس صحنه اصلی است

خلاصه: بحث‌های پارلمانی در مورد برنامه دولت شریف امامی آغاز شده است. دولت ایران دستور داده است که این مناظره‌ها به طور وسیع انتشار یابد و رادیو و تلویزیون نیز بحث‌های مجلس را ارائه نمایند. نمایندگان مجلس پیش‌بینی می‌کنند که اکثریت اعضای دولت رأی اعتماد خواهند گرفت. رهبران روحانی دستگیر می‌شوند. سرپرست رادیو و تلویزیون ایران عوض می‌شود. تانکها از تبریز خارج شده‌اند. ایران طی بیست و چهار ساعت گذشته نسبتاً آرام بوده است. پایان خلاصه.

۱- ادامه مناظره پارلمان در مورد برنامه دولت ایران در تاریخ ۱۳ سپتامبر توجه همگان را به خود معطوف داشته است. در این جلسه دو تن از سخنگویان جناح مخالف یعنی مظاهری نماینده منفرد از کرمان و بنی‌احمد محبوب قدیمی‌ها از تبریز سخن گفتند. مظاهری دولت جدید ایران را دنباله‌رو همان چهره‌های سابق خواند و اعلام کرد که در معرض تهدید قرار گرفته و به وی هشدار داده شده که از سخن گفتن بر علیه دولت دست بردارد. این امر سبب بروز عکس‌العمل حامیان دولت شد و رئیس مجلس بعضی از نمایندگان را به رعایت جانب احتیاط دعوت کرد. بنی‌احمد نیز در میان بذله‌گویی‌های حضار در مورد اعتصاب غذای وی (مرجع ب) بپاخاست. بنابه گفته یکی از نمایندگان وی شاهد شکسته شدن اعتصاب او بوده است.

وی به شخص نخست‌وزیر شریف امامی حمله‌ور شد و صحت آمار کشته‌شدگان تظاهرات ۸ سپتامبر را توسط دولت ایران ارائه شده نفی نمود. وی از تمام کسانی که اعضای خانواده خویش را از دست داده‌اند دعوت کرد که به محل سکونت وی آمده و اسامی گمشدگان خویش را عرضه کنند و قول داد که نتایج حاصله را در اختیار دولت ایران قرار دهد. بنی‌احمد به پروژه عمرانی جزیره کیش و نیز ریاست شریف‌امامی در مجلس سنا که بودجه مخصوص این پروژه را تصویب کرده بود حمله نمود. نمایندگان حامی دولت نیز اکثراً اذعان داشتند که اقدامات گذشته دولت خالی از خطا نبوده است ولی ادعا می‌کنند که شریف امامی بهترین کسی است که برای رتق و فتق امور برگزیده شده است. رئیسی نماینده کردستان به تندی

اعلام کرد که متنفذین حکومت نظامی باید به خاطر داشته باشند که اگر دولت ایران این اقدام را به عمل نیاورده بود نمی توانستند در اینجا به مناظره پردازند.

۲- در گفتگوهایی که با نمایندگان مجلس در ساعت تنفس انجام شد، اکثراً معتقد بودند که دولت ایران احتمالاً از ۲۶۸ رأی موجود رأی اعتمادی بین ۲۵۰ - ۲۴۰ خواهد آورد، که احتمالاً از بقیه آرا ۱۰ - ۸ رأی مخالف و بقیه ممتنع خواهد بود. شادلو نماینده کهنه کار به یکی از مقامات محلی سفارت (حفاظت شود) گفت «مگر چه کسی غیر از دولت کشور را در اختیار دارد؟» ظاهراً همه معتقدند که اکثر اعضاء دولت ایران رأی اعتماد کسب خواهند کرد؛ انتظار می رود که نمایندگان نیز تک تک سیاست های دولت ایران را در آینده مورد بررسی و انتقاد دقیق قرار دهند.

۳- در ادامه سرکوب سازمان دهندگان تظاهرات غیرقانونی ۷ و ۸ سپتامبر مهم ترین حامی مذهبی خمینی، «آیت الله یحیی نوری» توسط حکومت نظامی و به اتهام دامن زدن به آشوب و آتش سوزی از سوی دست اندرکاران حکومت نظامی، دستگیر شده است. جزئیات طی تلگرام جداگانه ای به مخاطبین انتخاب شده گزارش می شود.

۴- دولت ایران اعلام کرد که عاملی تهرانی وزیر اطلاعات کشور، سیروس هدایت را به عنوان مدیر رادیو و تلویزیون ملی ایران منصوب کرده است. وی قبلاً سمت معاونت مدیریت سازمان رادیو و تلویزیون ملی در زمینه امور فنی را عهده دار بود و جانشین رضا قطبی که استعفایش قبلاً اعلام شده بود، می گردد.

۵- در نقاط دیگر ایران آرامش به تدریج استقرار می یابد. در شیراز، اطلاعات اضافی اکتسابی توسط کنسولگری آمریکا حکایت از آن دارد که رهبران مذهبی دستگیر شده عبارتند از ملایان، پیشوا، مصباحی و آیت الله عبدالحسین دستغیب، به این وسیله گزارش مرجع ب تصحیح می گردد. طبق اظهارات دست اندرکاران محلی حکومت نظامی، اینها مهم ترین سازمان دهندگان بخش عمده ناآرامیهای شیراز می باشند. در شهرهای بزرگ بازارها تعطیل مانده اند، ولی طی دو روز گذشته مغازه های دیگر به تدریج باز شده اند. بازار تبریز هنوز بسته است، اما شهر خیلی آرام می باشد؛ دیگر مغازه ها باز شده اند. مطبوعات صبح روز ۱۳ سپتامبر اعلام کردند که حکومت نظامی تبریز، تانک و وسائط نقلیه سنگین نظامی را از خیابانها خارج ساخته اند زیرا ماندن آنها را ضروری تشخیص نداده و معتقد است که با ایجاد مشکلات ترافیکی نگرانیهای بی موردی را برای شهروندان به وجود می آورند.

سولیوان

سند شماره ۶۸

۱۳ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۲ شهریور ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر جلسه را با گزارشی از وقایع هفته گذشته آغاز کرد. او گفت که تظاهرات روز

پنج‌شنبه نگرانی زیادی را در رابطه با وسعت و سازماندهی آشکار آن در میان دولت به وجود آورده است. او کشتار جمعه میدان ژاله را یک نمایش نامیمون از قدرت حکومت نظامی توصیف کرد. سربازان مجهز به کلیه وسایل جنگی بودند و به جای سلاحهای کنترل‌کننده جمعیت از سلاحهای جنگی استفاده می‌کردند. او گفت که وظیفه فعلی دولت جدا کردن عناصر فرمانبردار از عناصر مخرب مخالفین است. او بر اهمیت رعایت مقررات حکومت نظامی توسط مقامات رسمی سفارت تأکید کرد. او دستور داد که گزارش هیأت اعزامی در حال حاضر باید بیشتر بر حقایق متمرکز شود تا ارائه تحلیل. نیوسام معاون وزارت خارجه به علت گزارش وقایع اخیر از سفارت تجلیل کرده است.

سفیر ضمن برشمردن مقداری از مسایل متفرقه، گفت که شکایاتی از بازرگانان آمریکایی به دست رسیده که از دیرکرد پرداخت اجرت خدمات انجام شده از سوی ایرانیان حکایت می‌کنند. این امر متناسب با نگرانی فزاینده ما در مورد اشکال بودجه است. یک چنین موقعیتی می‌تواند به سبب ایجاد اختلال ناشی از روی کار آمدن وزرای جدید یا ترس از انجام پرداختهایی که بوی فساد از آنها می‌آید، باشد. هر کس در این مورد چیزی شنیده آن را به جان میلز گزارش دهد.

در رابطه با موضوع رشوه و فساد ممکن است چیزی نمانده باشد که ما تعدادی از رابطین و دوستان را از دست بدهیم، به عنوان مثال به اعتماد و منصور دستور داده شده است که به علت بازجویی از آنها از کشور خارج نشوند.

سفیر پیامی را مورد بحث قرار داد که از «رید» معاون وزارت خارجه، مبنی بر کاهش بودجه سالی مالی ۱۹۸۰ و پستها، دریافت داشته بود. وزارت خارجه قصد کاهش ۵۵ میلیون دلار و ۶۶۱ پست را دارد که بیشتر آنها در خارج از کشور خواهد بود. یکی از پیشنهاداتی که باید به آنها توجه شود این است که پستهای خالی مربوط به صدور ویزاهای غیرمهاجرتی در کشورهایی که کمتر مرتکب تقلب می‌شوند، از بین برود. آقای گوئلز با طنز درباره این ایده می‌گوید که در این صورت پستهای زیادی حذف نخواهد شد.

بلومنتال (وزیر دارایی) اواخر امسال از ایران دیدن خواهد کرد. آقایان ناس و میلز با هم تهیه یک برنامه را آغاز خواهند کرد. از آقای وزیر دعوت خواهد شد که در محل اقامت سفیر بماند.

رئیس کنسرسیوم در همان زمان که سفیر یک میهمانی برای جان میلز ترتیب می‌دهد، یک میهمانی مشروب خواهد داد. سفیر مایل است که زمانی با اعضای کنسرسیوم ملاقاتی داشته باشد ولی این دعوت را رد خواهد کرد.

آقای شلنبرگر درباره پخش برنامه‌های زنده مجلس در تلویزیون صحبت کرد و گفت که این برنامه‌ها تأثیر قابل توجهی دارد و مانند یک نوع سوپاپ اطمینان برای خروج بخار عمل می‌کند.

انجمن ایران و آمریکا یک نوار ویدیویی یک ساعته از واشنگتن دریافت کرده است که در آن گروهی از دانشجویان ایرانی تجارب خود را در میان می‌گذارند. این فیلم در مرکز مشاوره دانشجویی در دسترس قرار خواهد گرفت.

آقای میلز در مورد تأثیر وقایع اخیر بر اقتصاد صحبت کرد و گفت که واقعاً به نظر می‌رسد که اولویتهای بودجه از دفاع به کشاورزی تغییر یافته باشند.

در اخبار سیاسی، نوری که امروز دستگیر شد، همان ملایی است که خط ضدیهودی را جلو می‌برده است. او همچنین در وقایع میدان ژاله دست داشت.

آقای بوتلر اختصاص منابع مالی جدید به کشاورزی را مورد تأیید قرار داد. سفیر قرار است در آینده نزدیک با وزیر جدید ملاقات نماید.

سرهنگ شفر گزارش داد که ویلیام Your man برانینگان با دفتر وابسته دفاعی تماس گرفت و در مورد گزارش نادرست خود درباره استفاده سربازان شورشی ایرانی از تفنگهای آمریکایی اظهار تأسف کرد.

آقای بنمن گزارشی در مورد جلسه امنیتی با حضور ۱۸۷ شرکت‌کننده ارائه داد.

آقای گوئلز گزارشی در مورد خبر نه چندان غیرمنتظره افزایش سریع درخواستهای مربوط به ویزاهای آمریکایی داد.

آقای رینو گفت که نمایشگاه کالاهای بازرگانی بر طبق برنامه در ۱۹ سپتامبر گشایش خواهد یافت.

سند شماره ۶۹

۱۴ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۳ شهریور ۱۳۵۷

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۸۸۳۴

مرجع: تهران ۸۷۶۷

موضوع: حکومت نظامی و مجلس: دوگانگی حکومت

خلاصه: جلسات مناظره مجلس اذهان عمومی را همچنان به خود مشغول داشته است. حکومت نظامی کارهای خود را به آرامی دنبال می‌کند و در روزهای ۱۴ و ۱۵ سپتامبر احتمالاً درگیریهایی وجود خواهد داشت. استانها آرامند، بازارها تعطیل ولی بسیاری از مغازه‌های دیگر باز شده‌اند. مراسم مربوط به گورستان تهران نیز قرار است امروز بعد از ظهر برگزار شود. شایع شده است که بازار تهران به مدت ۱۰ الی ۲۰ روز تعطیل خواهد شد. شایعات پراکنده در مورد مشکلات در ارتش پخش ولی تأیید نشده است. دولت ایران مجبور است دوگانگی بین بحث آزاد (هر چند تند) در مجلس و مطبوعات و در مقابل آن مجلس تحت کنترل (و دستگیریهایی بی سر و صدا) حکومت نظامی را برطرف نماید. پایان خلاصه.

۱- در سومین روز برگزاری مناظره مجلس در مورد دولت جدید جناح مخالف همان

موضوعات گذشته را مطرح نمود و دیگران نیز طبق معمول به دفاع از دولت برخواسته و ادعا می‌کردند که دولت جدید می‌تواند بهترین شانس پیشرفت و ترقی باشد. سخنگویان جناح مخالف اظهار داشتند که فساد مهم‌ترین مسئله حیات سیاسی بود و می‌گفتند که بعضی از وزراء ابقاء شده از وضع چندان خوبی برخوردار نمی‌باشند (از هیچ‌کس ذکری به میان نیامد). عین‌الله قمی سخنگوی حزب پان‌ایرانیست از مجلس خواست که در «نظام تغییرات عمده‌ای را» پدیدار سازد. از آنجا که اکثر سخنگویان طبق برنامه زمان‌بندی حاضر شده‌اند، باید گفت که جلسه مناظره تا ۱۶ یا ۱۷ سپتامبر یعنی قبل از اخذ رأی اعتماد برای دولت ادامه خواهد یافت. یکی از منابع گفته است که افشاگری در مناظرات مجلس ممکن است شاه را به مسایلی که تا به حال از او مخفی مانده واقف کرده باشد.

۲- در همان حال، حکومت نظامی به اداره شهرهای بزرگ پرداخته و تهران، اصفهان، شیراز و تبریز و احتمالاً شهرهای دیگر از آرامش برخوردار می‌باشند. شهروندان نیز به خوبی وضع خود را با مقررات منع رفت و آمد تطبیق داده‌اند.

بازارهای اکثر شهرها در تمام روز ۱۳ سپتامبر تا اواسط ۱۴ سپتامبر تعطیل بود. در تهران شایع شده که «مراسم عزاداری» قابل توجهی در اواخر روز ۱۴ سپتامبر در تنها گورستان شهر برگزار خواهد شد. بنا به گفته چند منبع این واقعه احتمالاً شامل تظاهراتی در مخالفت علیه دولت ایران به خاطر تیراندازی‌هایی که منجر به کشته شدن شورشگران در تاریخ ۸ سپتامبر شد، خواهد بود. گورستان در چنان نقطه دورافتاده‌ای از جنوب شهر واقع شده که بعید است بتواند شهر را مستقیماً تحت تأثیر قرار دهد. طبق شایعات دیگر بازار تهران و احتمالاً دیگر شهرها برای مدت ۱۰ الی ۲۰ روز تعطیل خواهد بود (هر کدام را که می‌خواهید باور کنید).

۳- شایعات همچنین حاکی از آن است که در بعضی از واحدهای نظامی مشکلات انضباطی بروز کرده ولی اینگونه گزارشها مبهم و تأیید نشده است. احتمالاً آنهایی که در انتشار اینگونه شایعات منافع سیاسی می‌برند در مورد رویدادهای کوچک مبالغه کرده‌اند (در این اواخر به این فن توسل بسیاری شده است).

۴- دوگانگی جالب موجود بین مناظره آزاد (و گاهی شرارت‌آمیز) مجلس که به طور زنده برای کشور پخش می‌شود و در برابر محدودیت‌های تحمیلی بر مطبوعات و مجلس بر اساس حکومت نظامی و دستگیری‌های پنهانی رهبران مخالف همچنان ادامه دارد. در حال حاضر مناظره مجلس سوپاپ اطمینان مفیدی را برای از بین بردن یأس و نومیدی‌های انباشته شده فراهم آورده در حالیکه دولت نیز سعی می‌کند با توسل به حکومت نظامی وضع امنیتی کشور را تحت کنترل خویش درآورد. این سیستم تاکنون عملکرد خوبی داشته ولی واضح است که برای مدت طولانی نمی‌تواند ادامه پیدا کند. عموم مردم به پخش رادیویی مجلس علاقه‌مندند. اما چهره‌های فعال سیاسی به خاطر امکان دستگیری عصبی می‌باشند و فعالیت جدید سیاسی در زمان برقراری حکومت نظامی به حالت رکود درآمده است. (علت اصلی ناراحتی‌ها مربوط

به سیاست دستگیریهایی بی سر و صدا توسط حکومت نظامی است.)

۵- اگر دولت ایران در پایان هفته آتی با خشونت‌های وسیع روبرو نشود و دولت شریف‌امامی نیز طبق انتظار مورد تأیید قرار گیرد، دولت خواهد توانست نفس راحتی بکشد. با این وصف در ماههای آتی موقعیت‌های دیگری برای بروز آشوب وجود دارد که مهم‌ترین آنها هفتم اکتبر یعنی روز بازگشایی مدارس است. تمام اساتید و دانشجویان و تمام مدیران از جمله وزیر آموزش عالی معتقدند که شورش مجدداً از سر گرفته خواهد شد و بسیاری پیش‌بینی می‌کنند که احتمالاً سال تحصیلی «بیش از یک هفته یا کمتر دوام نخواهد داشت. موقعیت دیگری که برای بروز آشوب وجود دارد روز ۲۶ اکتبر یعنی روز تولد شاه است، که خود هدفی طبیعی برای تظاهرکنندگان ضد رژیم می‌باشد. مهم‌ترین روز مذهبی دیگر روز ۱۸ اکتبر یعنی چهلمین روز «بزرگداشت» کشته‌شدگان روز هشتم سپتامبر است. اکثر ناظران معتقدند که بهترین کار برای به دست گرفتن قوه ابتکار توسط دولت این است که هر چه زودتر برنامه مثبت خویش را در اختیار مجلس قرار دهد و تلاش کند تا مدت برقراری حکومت نظامی تا حد ممکن کوتاه‌تر شود.

سولیوان

سند شماره ۷۰

۱۵ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۴ شهریور ۱۳۵۷

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۸۸۴۱

مرجع: تهران ۸۸۳۴

موضوع: گزارش حکومت نظامی مورخ ۱۵ سپتامبر

خلاصه: راهپیمایی هزاران نفر از مردم به سمت گورستان تهران در بعد از ظهر روز ۱۴ سپتامبر به خاطر کنترل شدید مقامات نظامی توأم با آرامش بود. اکثر مغازه‌های تهران و شهرهای دیگر در پاسخ به درخواستهایی که به نام خمینی و دیگر ملاهای محلی اصفهان که تندروتر و مغایر با درخواست معتدل‌تر آیت‌الله شریعتمداری برای برگزاری عزاداری آرام در منازل بود، تعطیل شده بودند. انفجار چند بمب آتش‌زا در اصفهان در اولین لحظات سپیده‌دم ۱۴ سپتامبر، نشانه چند عملیات تروریستی کوچک بود، در این عملیات به پارک موتوری شرکت گرومن خسارات ناچیزی وارد آمد. مقامات اصفهان در نظر دارند مقررات ساعات منع رفت و آمد را طولانی‌تر سازند. دو تن از وزراء سابق (احتمالاً به جرم فساد) دستگیر شده‌اند. گرچه بین نحوه برخورد میانه‌روهای مذهبی جناح شریعتمداری و افراطی‌های دسته خمینی هنوز هم اختلاف فاحش وجود دارد، ولی رویدادهایی چون انفجار بمب‌های آتش‌زا در اصفهان نشانگر اقدام مستقل و خودسرانه تروریست‌هایی است که ممکن است الزاماً مطیع و وفادار به رهبریت مذهبی نباشند. در همین اثناء، ظاهراً مغازه‌داران کشور به دستورات مخالف برای بستن مغازه‌های خود در روزهای خاص بهتر عمل می‌کنند و به دستورات

حکومت نظامی برای گشودن مغازه‌های خویش وقع چندانی نمی‌نهند. پایان خلاصه.

۱- جمعیتی که بر اساس برآورد چند منبع مرکب از ۳ الی ۱۰ هزار نفر بود در گورستان بهشت زهرا واقع در چند کیلومتری جنوب تهران در اواخر روز ۱۴ سپتامبر اجتماع کرده بودند تا مراسم عزاداری هفتمین روز «کشته‌شدگان» تظاهرات هشتم سپتامبر را برگزار نمایند. جمعیت تحت سرپرستی ملاهای معمولی شعارهای ضدشاهی و ضددولتی می‌دادند ولی پس از آنکه یکی از افسران ارتش با استفاده از بلندگو جمعیت را با عنوان برادران خطاب کرد که ارتش نمی‌خواهد به آنها آسیبی برساند، آرام شدند. بر اساس یکی از گزارشها، سربازان به تظاهرکنندگان شاخه‌های گل تقدیم کرده‌اند ولی گزارشهای دیگر حاکی از آن است که مردم به سربازان گل داده‌اند. جمعیت در کمال آرامش متفرق شده و با استفاده از اتوبوسهای اجاره‌ای و اتومبیلهای شخصی به تهران بازگشتند.

۲- در روز ۱۴ سپتامبر برخلاف معمول تعداد بیشتری از مغازه‌های تهران و دیگر شهرهای بزرگ، چه در داخل بازارها و نقاط دیگر، تعطیل بودند. بنا به گزارش کنسولگری ما و علی‌رغم ادعاهای علنی مقامات حکومت نظامی، این وضع در تبریز نیز حاکم بود. علت تعطیلی مغازه‌ها نیز دستور صادره به نام آیت‌الله خمینی در روز ۱۳ سپتامبر بود، گرچه نحوه جمله‌بندی اعلامیه و نبودن مهر شخصی وی در پای آن چنین می‌نماید که هم‌پیمانان وی در جناح چپ این اعلامیه را به نام وی منتشر ساخته‌اند.

۳- رهبرملاهای میانه‌رو یعنی آیت‌الله شریعتمداری از طریق رادیوی محلی اعلامیه خویش را پخش کرد و در آن از مردم خواست که در منازل خویش به برگزاری عزاداری آرام پردازند ولی مغازه‌ها را تعطیل نکرده و با مقامات درگیر نشوند. کنسول مک‌گافی از اصفهان گزارش داد که در آنجا ملاهای محلی بلافاصله و در بعد از ظهر همان روز (۱۳ سپتامبر) اعلامیه مختصر خویش را منتشر ساختند و اعلام داشتند که شریعتمداری و یا هیچ «بیگانه» دیگر حق ندارد برای مذهبیون اصفهان تعیین تکلیف کند و در آن از درخواست خمینی برای برگزاری «اعتصاب عمومی» حمایت کردند بدون اینکه مستقیماً از خمینی ذکری به میان آورند. مقامات حکومت نظامی فرمانی صادر کرده و از مغازه‌دارها خواستند که باز بمانند در غیر این صورت جواز کسب باطل و مغازه‌های تعطیل شده ضبط خواهد شد. در روز ۱۳ سپتامبر حدود ۶۰ درصد مغازه‌ها باز بود ولی بنا به گزارش کنسول در تاریخ ۱۴ سپتامبر تعطیلی مغازه‌ها تقریباً جنبه عمومی پیدا کرده بود. مقامات اصفهان نیز از همان زمان چند ملای محلی از جمله شیخ محبوبی که نامش در اعلامیه منتشره دیده می‌شد، دستگیر کرده‌اند.

۴- در غروب روز ۱۴ سپتامبر اصفهان شاهد انفجار چند بمب آتش‌زا بود. کمی پس از ساعت ۷ صبح شاهدان عینی از جمله چند آمریکایی مقیم هتلی که در آن نزدیکی قرار داشت، دو جوان موتورسوار را مشاهده کردند که با پرتاب سنگ، شیشه پنجره‌های طبقات فوقانی دو ساختمان دولتی یعنی شعبه‌ای از وزارت اطلاعات و جهانگردی و شعبه‌ای از شهرداری را که

در آن روز تعطیل بود شکستند. سپس یک ماشین پیکان حامل دو سرنشین جوان از راه رسید و نور چراغهای دستی خویش را متوجه پنجره‌ها کرده تا مطمئن شوند که شیشه‌ها شکسته شده‌اند. لحظاتی بعد یک پیکان دیگر به آنجا رسید و دو جوان دیگر که سرنشینان آن بودند بمب‌های آتشزای خویش را به درون پنجره‌ها پرتاب کردند کمی پس از آن نیز سه بانک دیگر به همین نحو به آتش کشیده شد (فاقد شاهد عینی). با محل سکونت رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی نیز به همین نحو رفتار شد. بالاخره، کمی پس از ساعت ۹ صبح چند کوکتل مولوتف از این سوی دیوار به داخل پارک موتوری گرومن پرتاب گردید که در نتیجه آن یک ماشین سوخت. بعداً نیز نگهبان شب متوجه یک سه راهی منفجر نشده در نزدیکی منبع غیرقابل اشتغال بنزین گردید، او آن را برداشته و به داخل خیابان پرتاب نمود و پلیس نیز آن را که هنوز خوشبختانه منفجر نشده بود از آنجا برد. ترتیب بروز وقایع نشانگر آن است که احتمالاً همه آنها کار یک گروه از تروریست‌ها بوده است. بنا به گزارش کنسول، مقامات حکومت نظامی در نظر دارند مدت مقررات منع رفت و آمد را در اصفهان طولانی‌تر نمایند.

۵- غروب روز ۱۴ سپتامبر مقامات حکومت نظامی اعلام کردند که دو تن از وزراء سابق دولت ایران (از کابینه هویدا) را دستگیر کرده‌اند. یکی از آنها روحانی وزیر کشاورزی سابق (و وزیر آب و برق قبلی) و دیگری فریدون مهدوی وزیر بازرگانی سابق (و وزیر کشور قبلی) می‌باشند. بر اساس ماده ۵ قانون حکومت نظامی برای این کار لازم نیست اتهام خاصی وجود داشته باشد و حداقل علناً نیز هیچ‌گونه اتهامی مطرح نشده است.

۶- نظریه: تا به حال سه الگو ظاهر شده است، اولاً، چنین به نظر می‌رسد که آیت‌الله شریعتمداری علیرغم کاهش نسبی محبوبیت خویش که یکی از نشانه‌های آن انتقادات ملامت‌های محلی اصفهان از اوست، وی خط مستقل خود را در مقایسه با خط حامیان تندرو و افراطی‌تر خمینی حفظ کرده است. ثانیاً، تروریست‌ها و شبه‌نظامیان معمولی چپگرایی که تا به حال گمان می‌کردیم از تلاشهای افراطی خمینی حمایت می‌کنند فعالیت‌هایی از خود نشان می‌دهند که شاید بتوان گفت مستقل از فعالیت‌های پیروان مذهبی خمینی است. ثالثاً، مغازه‌داران به دستورات جناح مخالف برای تعطیل کردن مغازه‌ها گردن نهاده و به درخواستها و دستورات مقامات حکومت نظامی برای باز کردن مغازه‌ها توجهی نمی‌کنند.

سولیوان

سند شماره ۷۱

۱۷ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۶ شهریور ۱۳۵۷

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۸۹۰۴

مرجع: تهران ۸۸۸۹۱

موضوع: پیروزی دولت در کسب رأی اعتماد، وضعیت عمومی آرامتر است

خلاصه: دولت شریف‌امامی در کسب رأی اعتماد از مجلس پیروز شده و ۱۷۶ رأی مثبت،

۱۶ رأی مخالف و ۲ رأی ممتنع می‌گیرد. نخست‌وزیر سیاست‌ها را مجدداً تأیید کرده و به انتقادات با لحنی تند پاسخ می‌گوید. دولت ایران مدارکی دال بر خرابکاریهای کمونیستی و حملات تروریستی در تبریز را برای مجلس ارائه می‌کند. مقررات منع رفت و آمد در تهران از شدت و حدت کمتر برخوردار شده است. به خبرنگار نشریه منچستر گاردین ۷۲ ساعت فرصت داده می‌شود تا ایران را ترک نماید. مطبوعات محلی خواستار آزادی اخبار به عنوان مبرم‌ترین نیاز جامعه می‌باشند. نخست‌وزیر اسبق یعنی امینی می‌گوید که وی هنوز آماده است کارها را بر عهده بگیرد. گروه‌های مذهبی نیز برای کسب موقعیت سیاسی شروع به نیرنگ زدن گروه و به رقابت پرداخته‌اند. شریعتمداری نیز اعتراف می‌کند که ممکن است نفوذ مارکسیست‌ها تا حدی درست باشد. حامیان خمینی احتمالاً درصدد انجام معامله با کسی هستند. مجلس لایحه حکومت نظامی را تصویب می‌کند. پایان خلاصه.

۱- مهم‌ترین خبر دو روز گذشته خاتمه مناظره مجلس در مورد رأی اعتماد به دولت و رأی اعتماد مورخ ۱۶ سپتامبر بود که در آن دولت پیروز شد (۱۷۶ رأی مثبت، ۱۶ رأی مخالف و ۲ رأی ممتنع و یک رأی بدون اظهارنظر). شخص نخست‌وزیر به ایراد سخنرانی تندی پرداخت و در همان حال گزارشی از سازمانهای امنیتی ملی را نشان داد که در آن شواهدی دال بر خرابکاریهای کمونیستی در ماههای اخیر آمده بود. شریف‌امامی در سخنان خویش نکات زیر را مطرح ساخت که پاسخی مستقیم به انتقادهای قبلی بود: الف) مهم‌ترین مسئله وحدت ملی است؛ اگر دولت‌های قبلی مرتکب خطا شده‌اند مجلس و سنا نیز در خطاهای آنها سهیم بوده‌اند؛ ب) حکومت نظامی با بی‌میلی تحمیل شده و در صورت آرامش اوضاع لغو خواهد شد؛ ج) زندانیان ضددولتی در هر موردی که قانون مجاز بداند آزاد خواهند شد؛ د) همه اقلیت‌ها از حمایت کامل در قانون اساسی بهره‌مند می‌شوند؛ و ه) با فساد شدیداً مبارزه خواهد شد. نخست‌وزیر به انتقادهای شخصی جناح مخالف مبنی بر اینکه وی قوه مقننه را تضعیف کرده و از گذشتگان پیروی می‌کند با لحنی تند پاسخ گفت و اظهار داشت «۳۸ سال است که به این کشور خدمت کرده و از پایین‌ترین رده اداری کار خود را آغاز کرده‌ام... من، اینجا متولد شده و در اینجا نیز خواهم مرد. من این مقام را به خاطر جاه‌طلبی و مقام و یا ارضای هواهای نفسانی قبول نکرده‌ام... بلکه به این خاطر آن را پذیرفته‌ام، چون معتقدم که شانه خالی کردن از زیر چنین باری، جنایتی نابخشودنی محسوب می‌گردد.» در اینجا تمام نمایندگان با فریادهای خویش حمایت خود را از وی ابراز داشتند. سنا نیز قرار است در روز ۱۸ سپتامبر پس از برگزاری یک جلسه کوتاه مناظره دولت را تأیید کند.

۲- سفارت هنوز گزارشی را که در اختیار دولت ایران است مشاهده نکرده ولی گزارش مطبوعات مورخ ۱۷ سپتامبر حاکی از آن است که در گزارش مزبور به عدم موفقیت دولت در چند ماهه اخیر اعتراف شده و سپس خاطر نشان شده که شواهد موجود نشان می‌دهد که تحریکات کمونیستی از فوریه ۱۹۷۸ به وضوح در جریانات دخیل بوده است. نشریات

کمونیستی برای تهییج هر چه بیشتر توده‌ها توزیع شده و خود کمونیست‌ها نیز در صفوف مذهبیون رخنه کرده «و شرارت‌ها و مقاصد مغایر با قانون اساسی را با خواست‌های مشروع مسلمین در هم آمیخته‌اند.» بنا به همین گزارش ظاهراً کمونیست‌ها یک دستورالعمل ۹ ماده‌ای را توزیع کرده‌اند که در آن نحوه آغاز مبارزه مسلحانه و نحوه بهره‌برداری از مراسم مذهبی اواخر ماه رمضان برای تحریک اقدامات خشونت‌بار به مردم آموزش داده شده است. در این گزارش ظاهراً به چند اعلامیه کمونیست‌ها و نشریاتی که حکایت از مداخله حزب توده (کمونیست) در تدارک حملات مسلحانه دارد نیز اشاره شده است. گزارش در خاتمه می‌گوید اگر دولت ایران حکومت نظامی را به موقع وضع نمی‌کرد، کمونیست‌ها با توسل به آشوبگران مراکز مهم دولتی چون پارلمان، مرکز رادیو و تلویزیون و تأسیسات آب و برق را به تصرف خویش درمی‌آوردند.

۳- گزارش مطبوعات همچنین حاوی مطالبی در مورد برخورد مسلحانه در تبریز به تاریخ ۱۵ سپتامبر بین یک گروه تروریستی ملبس به یونیفورم نظامی است که در ساعت ۱۰/۴۵ صبح بر روی یک گروه گشتی در نزدیکی چهارراه شمس تبریزی آتش گشودند. در نتیجه شش سرباز، یک غیرنظامی و دو تروریست کشته شده و هفت نفر نیز زخمی شده‌اند. پیش‌بینی می‌شود که از روز ۱۶ سپتامبر شایعاتی شروع شود مبنی بر اینکه درگیری کار دو گروه گشتی بوده و به نظر ما هم شایعات مربوط به این مورد نمی‌تواند بی‌اساس باشد.

۴- وضع امنیتی کشور خیلی بهتر شده است. مقررات منع عبور و مرور در تهران از روز ۱۷ سپتامبر به ساعات بین ۱۱ شب تا ۴/۳۰ صبح کاهش یافته است و در اصفهان، تبریز، شیراز و تهران مغازه‌ها از روز ۱۶ سپتامبر باز شده‌اند و بسیاری از مغازه‌های بازار نیز از این جمله هستند. فرماندار نظامی اصفهان نتوانست جواز کسب ۱۷ مغازه در بازار را به علت تعطیل بودن باطل کند و بعضی از مغازه‌ها همچنان تعطیل می‌باشند و وضعیت آشفته است. کنسول آمریکا در اصفهان گزارش داده که فرماندار نظامی و معاونش در تاریخ ۱۷ سپتامبر از اصفهان به تهران فراخوانده شده‌اند و ظاهراً علت این کار مشورت با آنهاست تا حکومت نظامی و احتمالاً تغییر آن در آینده نزدیک مورد بررسی قرار گیرد.

۵- لیز ترگود (محفوظ بماند) خبرنگار نشریه منچستر گاردین که سابقاً مقیم تهران بود و اکنون به طور موقت به اینجا بازگشته به طور خصوصی به کارمند سفارت اطلاع داد که به وی از روز ۱۶ سپتامبر، ۷۲ ساعت فرصت داده شده که از ایران خارج شود. کنسول انگلیس موضوع را مورد بررسی قرار داده، اما امیدی به نگهداشتن وی ندارد. (نظریه سفارت: رابطه ترگود با گروه‌های مذهبی در گذشته، و علاقه زیاد او به تفاسیر غیرمتداول ممکن است او را با حکومت نظامی رودررو قرار داده باشد. ظاهراً با توسل به «دفتر خارجیان مقیم» که یک دفتر مهاجرت دولت ایران است شفاهاً از او خواسته شده ه ایران را ترک گوید.) بنا به گفته ترگود نشریه گاردین ظاهراً در این مورد پافشاری نکرده و در این مورد هیچ‌گونه سر و صدایی در

اینجا به راه نیفتاده است. ترگود شخصاً متعجب شده چون خود وی طی دو هفته گذشته به این نتیجه رسیده بود که مخالفین قانونی ایرانی در داخل «هیچ گاه نخواهند توانست با مسایل برخورد درستی داشته باشند» و این موضوع را در بعضی از مقالات خویش منعکس ساخته (که سفارت آنها را ندیده است) و به نظر وی این مقالات برخلاف مقالات قبلی از حساسیت چندانی برخوردار نبوده است. سئوالی که هنوز بی جواب مانده این است که آیا او می تواند باز هم به ایران بازگردد یا خیر؛ تا به حال هیچ گونه مانعی برای بازگشت آتی وی به عنوان یک توریست عادی مشاهده نشده است.

نظریه سفارت: این از اولین شواهد برخورد اینگونه با خبرنگاران مطبوعات خارجی می باشد. ما نسبت به شرایط در مورد ترگود مظنون هستیم - نقطه نظرات سیاسی وی، این واقعیت که در حین اقامت در اینجا با یک روزنامه نگار ایرانی زندگی می کرده، و این که زنی در یک جو تجدید حیات اسلامی واقع گردیده و غیره - به طور نامطلوبی منحصر به فرد است.

۶- عاملی تهرانی وزیر اطلاعات در تاریخ ۱۱ سپتامبر به درخواست دولت مبنی بر حراست از آزادی مطبوعات پاسخ مثبت داد و به ضرورت مجاز شمردن بعضی از استثناات در حین برقراری حکومت نظامی اذعان نمود و گفت لایحه جدید مطبوعاتی به زودی در مجلس مطرح خواهد شد. او نیز از امیدواری نخست وزیر به خاتمه سریع حکومت نظامی و اعاده آزادیهای کامل مطبوعاتی سخن گفت. روزنامه کیهان از آزادی مطبوعات به عنوان مبرم ترین نیاز ایران یاد کرده و آن را ضروری ترین عامل در مشارکت مردم بر اساس اطلاعات و اخبار صحیح دانسته است.

۷- مطبوعات مورخ ۱۷ سپتامبر گزارش داده اند که نخست وزیر سابق علی امینی به خبرنگار بی.بی.سی در تهران گفته که وی آماده است تا در صورت لزوم ریاست دولت را به عهده گیرد. وی گفت ایران قطعاً رژیم سلطنتی خود را حفظ خواهد کرد و گفت تنها راه برای حل بحران موجود این است که حکومت در اختیار فردی مستقل قرار گیرد. (نظریه: تا آنجا که می دانیم حمایت چندانی از امینی ابراز نشده. اینکه او هنوز هم توجه رسانه های خبری را به خود معطوف می دارد شگفت آور است).

۸- در زمینه ای حساس تر، به سفارت اطلاع داده شده که گروه های مذهبی با جدیت بیشتر به بحث و تبادل نظر در مورد معاملات سیاسی پرداخته اند. آیت الله شریعتمداری به یکی از خبرنگاران آمریکایی در تاریخ ۱۶ سپتامبر گفته است که مارکسیست ها در میان گروه های مذهبی ایران رخنه کرده اند و هدف آنها به راه انداختن خشونت است نه کمک به اسلام. گرچه وی مخالفت خویش را با انجام هرگونه معامله با دولت ایران ابراز داشته، ولی بعضی از پیروان وی با چند گروه مخالف در تماس بوده اند. (نظریه سفارت: این اولین اعتراف «نیمه علنی» یک چهره مذهبی مبنی بر دست داشتن مارکسیست ها در آشوب های اخیر می باشد).

۹- گویا حتی نمایندگان آیت‌الله خمینی نیز با یک یا دو گروه میانه‌رو از صاحب‌منصبان سابق، باب گفتگو و مذاکره را باز کرده‌اند. این گفتگوها در حال حاضر بسیار بی‌محتوا می‌باشند ولی سفارت امیدوار است به زودی در مسیری بر اساس اعتماد و کسب اعتبار قرار گیرد.

۹- صبح روز ۱۷ سپتامبر، مجلس حکومت نظامی را با ۱۵۴ رأی مثبت و ۳۲ رأی مخالف تصویب نمود. مناقشات جناح مخالف، بیشتر در جلسات تنفس صورت می‌گرفت. وزیر دادگستری یعنی باهری در حمایت از دولت ایران گفت دولت شریف امامی نمی‌خواست تحت لوای حکومت نظامی حیات خویش را آغاز کند، اما وضعیت موجود راه چاره دیگری را ایجاد نمی‌کرد، و دولت ایران متعهد شده که در اولین فرصت وضعیت عادی را به کشور بازگرداند.

مجلس سنا نیز قرار است با حداقل مناظره ممکن در تاریخ ۱۸ یا ۱۹ سپتامبر حکومت نظامی را تأیید کند. علیرغم جلسات فوق‌العاده اخیر یکی از مقامات مجلس به سفارت گفت که بازگشایی رسمی پارلمان در روز ششم اکتبر و در ساختمان مجلس سنا صورت خواهد گرفت. شاه برای نمایندگان مجلسین در یک جا سخنرانی خواهد نمود. شایعات جاری حکایت از آن دارد که امسال جلسه افتتاحیه تغییر خواهد کرد ولی ظاهراً این طور نخواهد شد.*

سولیوان

سند شماره ۷۲

۱۸ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ شهریور ۱۳۵۷

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۸۹۷۳

مرجع: تهران ۸۹۰۴

موضوع: گزارش مورخ ۱۸ سپتامبر حکومت نظامی

۱- شب ۱۷ سپتامبر انفجار دو بمب آتش‌زا خساراتی را به محل سکونت و اتومبیل مدیر تعمیر و نگهداری شرکت بل هلیکوپتر در اصفهان وارد آورد. گزارش شده در میان جمعیتی که در خارج منزل وی اجتماع کرده بودند یک نفر پلاکاردی در دست داشت که بر روی آن نوشته شده بود «آمریکایی به خانه‌ات برگرد.» موضوع در دست تحقیق است. در همین حال مطلع شده‌ایم که کارمند مزبور می‌خواهد از این کشور خارج شود. به تحقیقات خویش ادامه خواهیم داد تا دریابیم که چه عاملی باعث وقوع این حادثه شده است، گرچه تحقیقات مقدماتی نشانگر چیزی حاکمی از مداخله فرد مربوطه نبوده است. کنسولگری اصفهان گزارش جداگانه‌ای را ارسال خواهد داشت.

* در اصل سند شماره (۹) دو بار تکرار شده است. م.

۲- مجلس سنا امروز تقریباً به اتفاق آرا دولت شریف امامی را تأیید کرد (۴۴ رأی مثبت بدون رأی منفی و در حالیکه یک نفر از اعضاء رأی نداده بود). مناظره و رأی‌گیری در مورد قانون حکومت نظامی قرار است روز ۲۰ سپتامبر انجام شود. در همین حال دولت شریف‌امامی نیز اولین جلسه کابینه خویش را تشکیل داد و بیانیه‌ای در اختیار مطبوعات قرار داد که حاکی از فعالیت بسیار برای تأمین نیازهای اقتصادی و اجتماعی کشور است.

۳- ساعات مقررات منع عبور و مرور در سه شهر دیگر (آبادان، اهواز و شیراز) کوتاه‌تر شده است.

۴- سفارت ارسال گزارشات روزانه مربوط به حکومت نظامی را متوقف خواهد ساخت مگر آنکه وضع مجدداً بحرانی شود. البته گزارشات مربوط به وقایع منفرد و جالب توجه همچنان ارسال خواهد شد.

سولیوان

سند شماره ۷۳

محرمانه ۱۸ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ شهریور ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: حمله با کوکتل مولوتف به محل مسکونی شهروندان آمریکایی مستقر در اصفهان

۱- خلاصه: در شب ۱۷ سپتامبر در اولین حمله گزارش شده از این نوع در ایران با یک کوکتل مولوتف به خانه یک آمریکایی حمله شد. هیچ‌گونه صدمات جانی وجود نداشت، شواهد بیانگر این است که نگرانی‌هایی در بین آمریکاییان به وجود آمده و به نظر می‌رسد هدف حمله نیز برانگیختن چنین نگرانی‌هایی بوده است. احساسات ضد‌آمریکایی در منطقه از این حمله حمایت می‌کند. پایان خلاصه.

۲- در ساعت ۴۵ و ۲۰ به وقت محلی در تاریخ ۱۷ سپتامبر آقای چارلز لویو (Charles Lowe) رئیس تعمیر و نگهداری تأسیسات شرکت بل‌هلیکوپتر در اصفهان شنید که با درب منزلش ور می‌رود. درب قفل بود اما او برای بررسی بطرف درب رفت. وی متوجه شد که پلکان و درب جلویی منزلش به آتش کشیده شده است، موفق شد که آتش را خاموش کند و به طبقه پایین رفت و صاحبخانه‌اش را در حال خاموش کردن آتش اتومبیلش دید، (اتومبیل لویو) که این آتش هم کنترل شد و اتومبیل را برای جلوگیری از خطر گسترش آتش به بیرون هل دادند.

جمعیت زیادی در صحنه گرد آمده و پیشنهاد هیچ‌گونه کمکی نمی‌نمودند. همسر آقای لویو می‌گوید که در بین جمعیت علامتی را دیده که با انگلیسی ناقص روی آن نوشته بود «یانکی به خانه‌ات برگرد» و فارسی آن نیز نوشته شده بود. مقامات حکومت نظامی از جمله ارتشبد ناجی فرماندار حکومت نظامی به درخواست ما پاسخ سریع داد و در این مورد مشغول یک بررسی جامعی است. آنها موضوع را جدی گرفته و در اطراف منازل برخی از کارمندان بل

هلیکوپتر در شهر محافظین نظامی گمارده‌اند.

۲- آقای لویو می‌گوید که او طی سالهای اقامتش در ایران روابط خوبی با همسایگان خود داشته است. در ۱۷ سپتامبر پسر یکی از همسایگانش راکتی به طرف اتومبیلش پرتاب کرده است، او به طور جدی با والدین پسر صحبت کرده اما مسئله امروز را از این ناحیه نمی‌بیند. اتومبیل و درب جلویی منزل او در داخل یک دالان که دارای درب کلون‌دار می‌باشد، قرار دارد، اما او می‌گوید که درب را می‌توان به راحتی از بیرون باز کرد.

۳- پرس و جوها نشان می‌دهد که حمله‌کنندگان دو نفر مرد بوده‌اند که با دو عدد کوکتل مولوتف و احتمالاً یک بمب دست‌ساز (که عمل نکرد) محتوی گاز و شن دست به حمله زده بودند. یک یادداشت نیم سوخته به فارسی در محل پیدا شده و در اختیار پلیس قرار داده شده ولی تاکنون از مضمون آن چیزی برای ما روشن نگردیده است.

۴- شرکت بل هلیکوپتر کارمندان خود را در جریان حادثه قرار داده است و آنها را به خونسردی توصیه کرده است. شرکت گزارش می‌دهد که برخی از کارمندان قبلاً درخواست برگشت به خانه را به شرکت داده‌اند. جامعه آمریکاییان به طور گسترده عمیقاً مضطرب هستند.

۵- اقدام به باز نمودن درب جلویی منزل احتمالاً نشانه این است که پرتاب‌کنندگان بمب قصد داشته‌اند که عمل آنها منجر به زخمی یا کشته شدن چند نفر گردد. به علاوه حضور جمعیت زیادی البته نه به صورت تأیید شده با احساسات ضدآمریکایی دارای مفاهیم جدی است کلیه حملات این چنین در گذشته به دقت طراحی شده بود تا به کسی صدمه‌ای وارد نیاید. این اولین گزارش از این نوع است که حمله با احساسات عمومی ضدآمریکایی همراه است.

گزارشاتی وجود دارد و نشان می‌دهد که در مورخه ۱۵ سپتامبر ۷۸، قبل از پرتاب راکت به داخل آپارتمان ایتالیایی‌ها جزواتی بر علیه خارجی‌ان پخش شده است. این کنسولگری نیز تاکنون با یک بمب و یک کوکتل مولوتف مورد حمله قرار گرفته است. در حمله‌ای که پارکینگ یک شرکت خارجی انجام شده یک اتومبیل سوخته و تعدادی تیر نیز صدمه دیده است (همه اینها بدون اخطار بوده است) تعداد زیادی تلفن یا نامه‌های تهدیدآمیز به آمریکاییها و یا به تأسیسات آمریکایی رسیده ولی هیچ‌یک از آنها با حمله همراه نبوده است. برای اولین بار است که این عوامل با تصمیم به کشتن یا مجروح نمودن جمع زیادی ظاهر می‌شوند. نظر به اینکه آمریکاییها در سطح شهر و حومه آن پراکنده هستند، در صورتی که مشخصاً هدف تهدید قرار گیرند راه مؤثری برای محافظت آنها وجود ندارد. این حمله نیز مانند سایر حملات بعد از تاریکی که میدان دید در حداقل خود می‌باشد و قبل از ساعت شروع منع عبور و مرور که هنوز خیابان‌ها شلوغ بوده، صورت گرفته است. هرگونه افزایشی در ساعات منع عبور و مرور موجب خشم بیشتر عموم می‌گردد و در نتیجه حملات نیز افزایش خواهند یافت.

۶- من فکر نمی‌کنم که احساسات ضدآمریکایی در اینجا فراگیر و گسترده باشد، ولی به هر

حال وجود دارد و هوادارانی نیز پیدا می‌کند. آنها برای اینکه پیروز شوند لازم نیست که تعداد زیادی باشند و هم‌چنین لازم نیست که بتوانند با موفقیت با آمریکاییها بجنگند. اگر اکثریت مردم به جای اینکه فعالانه از آمریکاییها محافظت نمایند، به حالت بی‌طرف و خنثی باقی بمانند، همانگونه که اخیراً نشان دادند، در این صورت موقعیت خطرناک خواهد شد.

مک‌گافی

سند شماره ۷۴

محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۶۵۲
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.
موضوع: مقاله یک روزنامه‌نگار برجسته در مورد وضعیت سیاسی ایران
ارجاع: روزنامه کیهان اینترنشنال، مورخ ۱۳ سپتامبر ۱۹۷۸ مقاله «آزاد سازی یا مشت آهنین؟»

به پیوست مقاله‌ای که در روزنامه کیهان اینترنشنال و به قلم یکی از روزنامه‌نگاران برجسته به نام امیر طاهری در تاریخ ۱۳ سپتامبر به چاپ رسیده است برایتان ارسال می‌گردد. این مقاله احتمالاً به خوبی وضعیتی را که شاه و دولت ایران با آن مواجهند بهتر از هر مقاله‌ی دیگری توصیف می‌کند. نویسنده به درستی اپوزیسیون را ترکیبی از یک ائتلاف متشکل از عناصر نسبتاً میانه‌رو و ائتلاف جداگانه‌ای متشکل از عناصر افراطی جناح چپ و راست می‌داند.

او معتقد است که «براندازان» افراطی اپوزیسیون را سازمان داده‌اند که البته میانه‌روها گاه از این سازمان‌یافتگی به نفع خود استفاده می‌کنند، همانند آنچه در تظاهرات عید فطر در تاریخ ۴ سپتامبر رخ داد.

طاهری میانه‌روها را بیشتر رهبران سیاسی می‌داند تا مذهبی. البته با توجه روابط نزدیک طاهری با شاه و حکومت، شاید این نظر متأثر از خودسانسوری باشد.

هر چند این اظهار نظر نقص بزرگی در مقاله مزبور محسوب می‌شود ولی او به درستی به لزوم تمایز بین «براندازی» و «مخالفت قانونی» با رژیم اشاره می‌کند. نویسنده همچنین به درستی خاطر نشان می‌کند که دولت به مدت چندین ماه از سازماندهی اپوزیسیون به دست عناصر افراطی غافل ماند و به اشتباه توجه خود را معطوف رهبران پرسروصدا ولی میانه‌روتر اپوزیسیون کرد که از آزادی یکی دو سال گذشته برای چاپ نظرات و پخش اعلامیه‌هایشان سود جسته بودند.

نویسنده در آخر به درستی از دولت می‌خواهد تا به سازماندهی حامیان خود کمک کند، و «یک سال رخوت سیاسی دولت» را رخ می‌کشد. هر چند توصیف فوق در حق شاه و تلاش‌های دولت برای احیای حزب رستاخیز قدری بی‌انصافی است، ولی به دقت بیانگر

سستی تلاش‌های حامیان حکومت در حوزه سیاسی، آن هم در زمانی که گشایش نسبی فضای سیاسی به اپوزیسیون فرصت مخالفت و سازمان دادن به توده‌های مردم را داد، است.

سولیوان

سند شماره ۷۵

۱۹ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۸ شهریور ۱۳۵۷

محرمانه

از: دیوید سی مک‌گافی کنسول سیاسی آمریکا، اصفهان

کنسولگری آمریکا اصفهان - ایران یادداشت برای بایگانی

موضوع: بسته شدن بازار اصفهان: دلایل و اهداف

اخبار تظاهرات و کشتارهای جمعه هشتم سپتامبر در شرایطی به اصفهان رسید که مغازه و بازارها طبق معمول تعطیل بود. حتی شنبه نیز که معمولاً روز آرامی است آرام‌تر بود. در روز یکشنبه ۸۵ درصد از مغازه‌ها و بازارهای شهر بسته بود و تا آخر هفته به ۹۵ درصد نیز رسید. مقامات حکومت نظامی که از بی‌اعتنایی به قوانین نگران شده بودند روز چهارشنبه ماشینهای پلیس را با نصب بلندگو در شهر به گردش درآورده از مردم درخواست می‌کردند تهدیدات را ندیده گرفته، مغازه‌های خود را باز کنند و در مورد حفاظت از خود به مقامات حکومت نظامی اعتماد داشته باشند، روز پنجشنبه ژنرال ناجی فرمانده حکومت نظامی رسماً اعلام نمود که هر مغازه‌ای که بسته بماند جواز کسب آن برای همیشه باطل خواهد شد و با دستگیری چند تن از مالکین مغازه‌های بسته پشتمانه‌ای برای تهدید خود فراهم کرد. بعد از ظهر پنجشنبه بسیاری از مغازه‌ها باز شدند ولی روز جمعه ۱۵ سپتامبر تمامی شهر حتی فروشگاههای استانی که معمولاً باز بودند به حالت تعطیل کامل درآمد. فرمانداری نظامی اعلام کرد که ۱۷ مغازه‌دار را دستگیر و جواز کسب آنها را باطل کرده است. مغازه‌ها روز دوشنبه شروع به باز نمودن کردند و در روز یکشنبه بازار حالت عادی داشت و فقط مغازه‌های مربوط به ۱۷ نفر از دستگیرشدگان که توسط فرمانداری نظامی لاک و مهر شده بود بسته بودند. چنین کاری برخلاف اعلامیه شریف امامی نخست‌وزیر ایران که در تهران منتشر شد، بود. در این اعلامیه فرمان باطل کردن مجوز کسب‌ها لغو شده بود.

مقامات در تمام سخنرانیها و اعلامیه‌های خود تأکید می‌نمایند که علت اصلی بسته شدن مغازه‌ها تهدید آنها می‌باشد. مقامات ادعا می‌کنند که گروههایی از جوانان در شهر به گشت‌زنی پرداختند و به مالکین مغازه‌های باز هشدار می‌دهند که اگر مغازه همچنان باز باشد به آتش کشیده خواهد شد. ممکن است این مطلب درست باشد ولی این تنها یک دلیل و احتمالاً دلیل کوچکی برای این کار است. حداقل دو اداره که باز بوده‌اند یعنی یک فروشگاه لوازم ماشین و گاراژ لیلاند در بین مغازه‌هایی هستند که شب پنجشنبه ۱۴ سپتامبر در مورد آتش زدن تهدید شدند. در هر دو محل پلیس جوانانی را با بطریهای بنزین که ظاهراً تلاش می‌کردند آنجا را به

آتش بکشند دستگیر نمود. با این حال مالکین هر دو محل تکذیب می‌کنند که به آنها در مورد بسته نگهداشتن مغازه هشدار داده شده باشد. در حقیقت نتوانسته‌ام فردی را پیدا کنم که ادعا کند مغازه‌اش تهدید شده است. تعدادی از مالکین مغازه‌ها می‌گویند روحانیون با آنها ملاقات و از آنها خواسته‌اند که مغازه‌ها را تعطیل نمایند و در اکثر مغازه‌ها یک یا چند اعلامیه گذاشته شده است که در آن نوشته که مؤمنین مسلمان باید به کشته‌شدگان تهران احترام بگذارند اما تمامی افرادی که طرف گفتگوی من بوده‌اند اظهار می‌دارند که انگیزه اصلی آنها اعتقادات دینی (و بر اساس تمایلات شخصی خود) بوده است تا تهدیدات. یکی از این اعلامیه‌ها با ترجمه تحت‌اللفظی آن که توسط خمینی منتشر شده ضمیمه می‌باشد.*

آنهايي که با من صحبت کرده‌اند ادعا می‌کنند که پس از شنیدن رقم کشته‌شدگان (حدود ۲۰۰۰ نفر) در تهران تقریباً به طور اتوماتیک شوکه شده و به بستن مغازه‌های خود اقدام کردند. بستن مغازه‌ها چند روز دیگر نیز ادامه یافت که علت آن خشم ناشی از تداوم اعمال حکومت نظامی که به تجارتشان صدمات زیادی می‌زد، در روز چهارم با اعمال فشار مقامات حکومت نظامی مواجه شدند و در عین حال توسط واعظین تمام مساجد به آنها اصرار می‌شد که بسته بمانند. آنها از تهدیدات حکومت نظامی ترسیده بودند اما اعتقاد داشتند که اگر از خود همبستگی نشان دهند هیچ اتفاقی نخواهد افتاد. از روز چهارم به بعد در نزدیک مغازه‌های بسته خود پرسه می‌زدند و قصد داشتند فقط در صورتی که دیگران مغازه را باز کردند آنها نیز مشغول به کار شوند. پس از ضرب‌الاجل حکومت نظامی در روز پنج‌شنبه تقریباً اکثر آنها مغازه‌های خود را باز کنند و بدین ترتیب سایرین هم همین کار را کردند با این حال هنوز تعدادی از این ۱۷ نفر مشاهده نشده‌اند و مغازه‌های آنها هنوز بسته و پلاکارد حکومت نظامی درباره بستن مغازه بر روی دربهای آن قرار دارد. بازارها بار دیگر به نق زدن مشغول شدند و تهدید می‌کنند که اگر این افراد گم شده به سر کار نیابند مجدداً تعطیل خواهند کرد. گرایش نسبت به آیت‌الله شریعتمداری نیز نکته جالبی در اینجا می‌باشد. در طول دوره تعطیلی مغازه‌ها در مورد اینکه شریعتمداری بیشتر نظرات حکومت نظامی را جلب کرده است شکایاتی شنیدم. روز پنج‌شنبه اعلامیه‌ای از جانب شریعتمداری در شهر توزیع و از رادیو پخش شد که از مردم می‌خواست با «حفظ آرامش در منازل بمانند». این کار در اینجا به منزله اصرار بر همکاری و نه مقابله با مقامات تلقی شد. ظاهراً در این بیانیه گفته شده که بستن مغازه‌هایی که مردم به آنها وابسته هستند (مانند نانوايي و خواروبار) فقط به برادران صدمه می‌رساند. در روز جمعه این بیانیه در اکثر مساجد به بحث گذاشته و محکوم شد. از شریعتمداری گله شد که با چه حقی به اصفهانها می‌گوید چه اقداماتی انجام دهند. کراراً به من گفته شده که تعطیلی مغازه‌ها من جمله نانوايي‌ها و خواروبارفروشي‌ها در روز جمعه پاسخ مستقیم و بی‌اعتنایی به شریعتمداری و

* متن اصلی و ترجمه انگلیسی این سند را در لوح فشرده اسناد ملاحظه فرمایید. م.

حکومت نظامی بود.

شریعتمداری در اصفهان به صورت فزاینده‌ای به عنوان یک فرد فرصت‌طلب شناخته می‌شود که از ناآرامی‌ها جهت کسب قدرت در دولت و مقابل شاه استفاده می‌کند. بنابراین در اصفهان به وی اعتماد نمی‌شود و از ادعای وی در مورد همکاری با خمینی رنجیده‌خاطر شده‌اند. اعلامیه خمینی که ضمیمه شده به هیچ نحو ملایم یا در جهت مدارا با شاه یا مقامات نمی‌باشد.*

سند شماره ۷۶

۲۰ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲۹ شهریور ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۹۱۰۰

مرجع: تهران ۸۸۴۱

موضوع: جریانات سیاسی

خلاصه: وزارت اوقاف اعلام می‌کند که در سال آتی سفر حجاج تحت کنترل نخواهد بود. کابینه نیز به بحث و گفتگو در مورد لغو احتمالی عوارض خروج پرداخته است. آیت‌الله شریعتمداری از دیگران می‌خواهد که از نام وی استفاده نکنند. چند تن از چهره‌های جناح مخالف به خانه‌هایشان باز می‌گردند. دولت ایران محدودیت‌های مربوط به ادامه تحصیل دانش‌آموزان دبیرستانی در خارج از کشور را مرتفع می‌سازد. متخلفین در زمینه فساد مورد بازپرسی قرار می‌گیرند. سنا قانون حکومت نظامی را تصویب کرد. دولت ایران محدودیت‌های مربوط به ادامه تحصیل دانش‌آموزان دبیرستانی در خارج از کشور را مرتفع می‌سازد. متخلفین در زمینه فساد مورد بازپرسی قرار می‌گیرند. سنا قانون حکومت نظامی را تصویب کرد. دولت ایران نسبت به رویداد امنیتی اصفهان عکس‌العمل نشان می‌دهد. پایان خلاصه.

۱- وزیر اوقاف در تاریخ ۱۹ سپتامبر اعلام کرد که از سال آینده شمار زائران حج محدود نخواهد بود. (نظریه: این امر سبب از بین رفتن بسیاری از ناراحتیهای جامعه مذهبی می‌شود و در همان حال نشانگر تسلیم اهرم قدرت دولتی در انتخاب افراد خاص برای این سفر است.)

۲- مطبوعات مورخ ۲۰ سپتامبر گزارش می‌دهند که کابینه مشغول بحث و بررسی لغو احتمالی ۳۰۰ دلار عوارض خروجی است که توسط ایرانیان در حال حاضر پرداخت می‌گردد. گزارش مطبوعات حاکی از آن است که طبق برنامه جدید به بلیط سفر هوایی هر یک از ایرانیانی که قصد سفر به خارج از کشور دارند، ۵ تا ۶ درصد مالیات تعلق خواهد گرفت. این موضوع شامل حال ۱۵۰۰۰۰ خارجی مقیم ایران نیز خواهد شد. در سرمقاله تهران ژورنال مورخ ۲۰ سپتامبر از هرگونه مالیاتی که از مسافری به خارج از کشور دریافت شود انتقاد به

* اصل اعلامیه امام را در لوح فشرده اسناد ملاحظه فرماید. م.

عمل آمده است. در همین مقاله در مورد وضع قوانین مالیاتی سال گذشته نظر جالبی گنجانده شده است. این روزنامه مدعی است «ما متقاعد شدیم که در مورد صحت و یا نادرست بودن آن سخنی به میان نیاوریم.» (نظریه: این اولین اشاره عمومی به سانسور مطبوعات است).

۳- در همین جریده بیانیه‌ای از سخنگوی آیت‌الله شریعتمداری درج شده که در آن تقاضا شده که سخنرانان در جلسات سیاسی و اجتماعی به آیت‌الله هیچ‌گونه اشاره‌ای ننموده تا دیگران نیز از نام ایشان سوءاستفاده ننمایند. در این گزارش به نقل از سخنگوی مزبور آمده است که چند نفری که اخیراً این روحانی را تهدید کرده بودند از اسامی رهبران مذهبی برای نیل به مقاصد خویش سوءاستفاده کرده‌اند.

۴- مطبوعات فارسی و فرانسه زبان ۲۰ سپتامبر نیز گزارش داده‌اند که رهبران جناح مخالف یعنی کریم سنجابی، داریوش فروهر و رئیس کانون وکلا یعنی حسن نزیه به منازل خویش بازگشته‌اند ظاهر امر چنین است که آنها دیگر نگران دستگیر شدن نیستند.

۵- نهایندی وزیر علوم و آموزش عالی در تاریخ ۱۹ سپتامبر در یک کنفرانس مطبوعاتی گفت که محدودیت‌های دولتی در مورد تحصیلات خارج از کشور برداشته می‌شود. به این ترتیب فارغ‌التحصیلان دبیرستانی ملزوم به شرکت در امتحانات نبوده و می‌توانند برای ادامه تحصیلات عالی و قبل از انجام خدمت سربازی به خارج بروند. یکی دیگر از رویدادهای مربوط به مسئله آموزش و پرورش این است که اساتید دانشگاه آزاد نامه‌ای به وزیر نوشته و نسبت به انتصاب رئیس جدید دانشگاه بدون مشورت با اساتید آن، اعتراض کرده‌اند. دانشگاه آذربادگان تبریز نیز اعلام کرده است که مقدمات کارها انجام شده تا دانشجویان سالهای بالا بتوانند بر اساس آن ترم دوم تحصیلات خود را گذرانده و فارغ‌التحصیل شوند. ترم دوم دانشگاه آذربادگان به علت ناآرامیهای دانشجویی منحل شده بود.

۶- دادستان تهران یعنی حسین هاشمی تحقیقات خود را در مورد اتهام افساد علیه اتاق اصناف تهران (سازمان مغازه‌داران) را آغاز کرده است. بر اساس گزارش یکی از مطبوعات رئیس اتاق اصناف رسول رحیمی و چند مقام برجسته دیگر تحت پیگرد قرار می‌گیرند.

۷- علی فرشچی خزانه‌دار حزب رستاخیز در تاریخ ۱۹ سپتامبر از سمت خود کناره‌گیری کرد که عملی چندان دور از انتظار نبود. فرشچی آخرین فرد وفادار به جمشید آموزگار می‌باشد که هنوز در سطح عالی باقی مانده بود. (یکی از نزدیکان وی به سفارت اطلاع داده است که وی در نظر دارد تا مدتی کاملاً از سیاست کناره‌گیری کند).

۸- بازارها در اکثر شهرهای بزرگ ایران باز هستند. بنا به گزارشهای رسیده در بازار اصفهان شعارهای ضدآمریکایی به چشم خورده است. اذهان عموم در حال حاضر به زلزله طبس معطوف شده و همین موضوع به کابینه شریف‌امامی فرصت داده تا روی اصول مختلف برنامه‌اش آغاز به کار نماید.

۹- مجلس سنا در صبح روز ۲۰ سپتامبر پس از مناظره کوتاهی لایحه قانون حکومت نظامی

را با رأی حضوری تصویب نمود. تنها یکی از ۳۹ سناتور این مجلس به این لایحه رأی مثبت نداد.

۱۰- رادیو تهران در ساعت ۱۴ به وقت محلی اعلام کرد که فرماندار قم «از سمت خویش برکنار شده است.» در حال حاضر اطلاعات دیگری در این مورد موجود نیست.

۱۱- آتش سوزی منزل و اتومبیل خانواده لویو Lowe کارمند شرکت بل هلیکوپتر در اصفهان در نتیجه پرتاب بمب‌های آتش‌زا منجر به برخی اقدامات ضروری و دلگرم‌کننده دولت در مورد مشکلات مسکن این افراد گردید. به محض اینکه گروه کمک مستشاری نظامی واقعه بمب‌گذاری را اطلاع داد، معاون وزیر جنگ، ارتشبد طوفانیان اقدامات سریع زیر را انجام داد: الف) تیمی را تشکیل داد تا سریعاً به اصفهان رفته و بقیه مشکلات مسکن منطقه حومه شهر مربوط به کارمندان شرکت بل هلیکوپتر را حل کرده و بسیاری از خانواده‌های آنان را از پایین شهر اصفهان به نقاط دیگر نقل مکان دهند.

ب) قول داد که حدود ۳۰۰ خانه دیگر واقع در حومه را که مخصوص خانواده‌های کارمندان شرکت گرومن تهیه شده ولی هنوز خالی است در اختیار کارمندان شرکت بل قرار دهد.

ج) به خانواده لویو اطلاع داده شد که می‌توانند به داخل یکی از خانه‌های موجود در منطقه گرومن که معمولاً خود طوفانیان در سفر به اصفهان از آن استفاده می‌کند نقل مکان نمایند. ما نیز این اقدامات و وعده و وعیدها را پیگیری خواهیم کرد، اقدامات اولیه دلگرم‌کننده بوده است. سولیوان

سند شماره ۷۷

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۹۱۵۶
به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی
مرجع: الف - تهران ۸۹۷۳، ب - تهران ۸۹۶۸

موضوع: ایران آرام و زندانیان آزاد می‌شوند

خلاصه: از نظر امنیتی اوضاع آرام و توجه عموم به کمک‌رسانی معطوف است. زندانیان حکومت نظامی آزاد شده و احتمالاً افراد دیگری نیز آزاد خواهند شد. دولت ایران تمام شخصیت‌های عضو کمیته حقوق بشر را آزاد می‌کند. آموزگار رسماً از حزب رستاخیز خارج می‌شود. لایحه خودمختاری دانشگاهی تقدیم به مجلس سنا می‌گردد. پایان خلاصه.

۱- به دنبال تصویب قانون حکومت نظامی توسط مجلس سنا در تاریخ ۲۰ سپتامبر (مرجع ب) اوضاع امنیتی کشور آرام می‌شود. مقامات حکومت نظامی تهران در نقاط مهم شهر از جمله چند سفارتخانه خارجی نظامیان بیشتری را در کنار افراد پلیس مستقر ساخته‌اند. بنا به اظهارات نیروهای امنیتی این اقدامی احتیاطی است و در تمام طول بعد از ظهر هیچ نشانه‌ای

دال بر بروز آشوب و مشکلات وجود نداشته است.

مطبوعات هنوز هم به درج مشکلات ناشی از فاجعه زلزله طبس می‌پردازند و رادیو صبح روز ۲۱ سپتامبر از طرف وزارت دربار اعلام نمود که برگزاری جشنهای عمومی تولد شاه (۲۶ اکتبر) و ولیعهد (۳۱ اکتبر) لغو شده و منابع مالی قابل مصرف در این راه برای بازسازی طبس و روستاهای تابعه آن که در اثر زلزله روز ۱۶ سپتامبر ویران شده‌اند به مصرف خواهد رسید.

۲- مطبوعات صبح روز ۲۱ سپتامبر حاوی اعلامیه حکومت نظامی بودند که بنا به مطالب آن ۲۳۱ نفر از کسانی که طی حکومت نظامی هفته گذشته دستگیر شده بودند آزاد شده‌اند، و تنها ۱۰۰ نفر دیگر از این‌گونه افراد هنوز در اسارت بسر می‌برند. (منبع غیررسمی به ما می‌گوید که اکثر اعضای گروه محبوس را ملاهای طبقه پایین طرفدار خمینی تشکیل می‌دهند که در سازماندهی تظاهرات ۷ و ۸ سپتامبر دخیل بوده‌اند. این رقم احتمالاً شامل کسانی است که اخیراً به جرم فساد دستگیر شده‌اند. ما قادر به تأیید یا تکذیب این مطلب از طریق کانالهای دیگر نیستیم.)

۳- دکتر میناچی از کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر گفته شده که می‌تواند دفتر خویش را در تهران بازگشایی نماید و این کمیته نیز در نظر دارد روز شنبه ۲۳ سپتامبر این کار را انجام دهد.

۴- تذکراتی از چندین منبع رسیده است که آزادی شمار عمده‌ای از زندانیان سیاسی قریب‌الوقوع می‌باشد. ولی ما در تمام مدت بعد از ظهر ۲۱ سپتامبر مطلبی رسمی در این مورد نشنیده‌ایم.

۵- مطبوعات ۲۱ سپتامبر نیز در تأیید شایعات چند روز گذشته اعلام نمودند که نخست‌وزیر سابق یعنی آموزگار همراه با خزانه‌دار حزب علی فرشچی رسماً از سمت خویش به عنوان دبیرکل حزب رستخیز استعفا داده است (مرجع ج).

۶- مطالب مندرج در مطبوعات ۲۱ سپتامبر حاکی است که فرماندار قم یعنی حسین جامعی به خاطر بی‌توجهی‌هایش (مرجع ج) در حین انجام وظیفه یعنی عدم ارائه حقایق به کمیته تحقیقاتی و امتناع از ارائه اسناد و مدارک لازم، از کار برکنار شده است. او برای مدت ۱۸ ماه از کلیه مشاغل دولتی محروم می‌شود.

۷- شب قبل از پایان جلسه مجلس سنا در مورد حکومت نظامی در تاریخ ۲۰ سپتامبر، نهادندی وزیر آموزش عالی لایحه خودمختاری دانشگاهی را تقدیم نمود. گرچه سفارت پیش‌نویس این لایحه را ندیده، ولی گویا در آن خواسته شده که شورای مستقلی تشکیل شود و تصمیمات مهم مربوط به مدیریت دانشگاه و مقررات مربوط به نحوه گزینش رؤسای دانشگاهها را اتخاذ کند تا به این ترتیب دانشکده‌ها نیز نقش فعال‌تری را در اداره آنها داشته باشند. تقدیم این لایحه در جلسه اضطراری پارلمان به جای تقدیم آن در جلسه آتی مورخ ۶ اکتبر نشانگر اهمیت این اقدام از نظر دولت ایران است. منبع نزدیک به وزیر می‌گوید بنا به

اعتقاد دولت ایران اگر این لایحه در زمان بازگشایی مدارس مورد بررسی قرار گیرد، احتمال بروز ناآرامیها را کاهش داده و یا حداقل استادان دانشگاه را به حکومت نزدیکتر خواهد نمود.

سولیوان

سند شماره ۷۸

خیلی محرمانه ۲۴ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۲ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۹۱۹۸ به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف - تهران ۹۱۵۶، ب - تهران ۵۰۲۵، ج - ۷۷ اصفهان ۰۱۴

موضوع: گزارش سیاسی - آخر هفته آرام، دولت ایران فعالیت‌های خویش را دنبال می‌کند خلاصه: ایران در آخر هفته از آرامش برخوردار بود و حضور نظامیان و وسائط نقلیه زرهی در تهران و شیراز کاهش یافته است. لایحه آزادی مطبوعات منتشر شده تا همگان بتوانند قبل از تقدیم آن به مجلس در مورد آن اظهارنظر نمایند. رسانه‌ها نسبت به آن اعتراض کرده‌اند. وزیر دادگستری به مقامات دستور داده است که همراه از زندانها بازدید به عمل آورند. اردلان وزیر دربار خواهد شد. بحث پیرامون تعقیب قانونی نمایندگان مجلس. سازمان خدمات شهری اقدامات شدیدتری را اتخاذ کرده تا از اشغال دو نوع کار توسط یک نفر جلوگیری به عمل آید. بحث و جدال در مورد لایحه خودمختاری دانشگاه. دیوان عالی کشور احکام مرگ در اصفهان را لغو می‌کند. حزب رستاخیز بار دیگر احیاء می‌شود، کنفرانس جناح مخالف در رم برگزار خواهد شد. تعدادی از زندانیان سیاسی آزاد شده‌اند. فرزند یک روحانی برجسته فوت می‌کند. پایان خلاصه.

۱- آخر هفته جاری یعنی ۲۳ سپتامبر در ایران با آرامش و توأم با کاهش محسوس حضور نظامیان و تانکها در شهر سپری گردید. گزارشات واصله از شیراز نیز حکایت از خروج تانکها از محل‌های مختلف شهر دارد. مطالب دستگاه شایعه‌پراکنی نیز حاکی از آن است که حکومت نظامی به زودی لغو خواهد شد، لیکن منابع بهتر ما گفته‌اند که حداقل تا زمان بازگشایی دانشگاهها یعنی ۷ اکتبر و احتمالاً تا پایان روز عاشورا یعنی ۱۱ دسامبر که یکی از مهم‌ترین روزهای تعطیل مذهبی و پایان دوره عزاداری است، به قوت خود باقی خواهد بود.

۲- در تاریخ ۲۳ سپتامبر دولت ایران پیش‌نویس لایحه آزادی مطبوعات را منتشر ساخت. سفارت هنوز نتوانسته است متن کامل آن را به دست آورد، لیکن مفاد مندرج در مطبوعات محلی عبارتند از: الف) هر ایرانی دارای مدرک تحصیل دیپلم، ۳۰ سال به بالا «عاقل»، مشهور به حُسن اخلاق، سوابق مشخص حسنه و فاقد سوابق جنایی می‌تواند اجازه انتشار دریافت نماید. ب) یک کمیسیون مطبوعاتی مرکب از یکی از مقامات وزارت اطلاعات، رئیس شورای شهری تهران، دادستان کل، یکی از اساتید دانشگاهها و یکی از سردبیران منتخب سردبیران کشور، جواز انتشار را تصویب خواهد نمود، ج) هیچ نشریه‌ای ممنوع‌الانتشار نخواهد بود مگر

با دستور دادگاه و در مورد افشاء مطالب سری نظامی و درج مطالب تحریک‌آمیز علیه دولت قانونی. (د) مقررات خاص برای اینکه مطبوعات بتوانند شکوائیه‌ها و یا مقالات موردنظر خویش را بر اساس محدودیت‌های تعیین شده به چاپ برسانند و (ه) ناشران باید از چنان بنیه مالی برخوردار باشند که بتوانند ادامه کار نشریه را حداقل به مدت یک سال تضمین کنند.

۳- مطبوعات و روزنامه‌نگاران محلی سریعاً و با ترشروی عکس‌العمل نشان داده‌اند. علاوه بر اظهارنظرهای شخصی دارندگان حق طبع در مورد بی‌مناسبت بودن کمیته مطبوعاتی و بیهوده بودن مقررات مربوط به صدور جواز انتشار، سرمقاله تهران ژورنال صبح روز ۲۴ سپتامبر اظهار داشته است که جامعه مطبوعاتی خواهان استقرار وضعیتی اساسی است تا همه بتوانند هر چه را که می‌خواهند با توجه موارد قانونی یعنی تا جایی که به دیگران اهانت نشده و مرتکب سرقت تألیفی نشده‌اند، بیان نمایند. تهران ژورنال در ادامه می‌افزاید، که «با کمال تأسف باید بگوییم که قانون مطبوعاتی که از دیرباز در انتظار آن بودیم نه تنها تحقق این آرزو را تضمین نمی‌کند بلکه می‌توان گفت بر علیه آن قیام کرده است.»

در پایان این مقاله چنین آمده است که دولت ایران «ظاهراً از مطبوعات روشنفکر و مطلع ایران می‌خواهد که در برابر هر سرفه به دولت پاسخگو باشند» و از مجلس می‌خواهد که قبل از رأی دادن به لایحه به وجدانهای خویش رجوع کنند. اظهارنظرهای خصوصی حاکی از آن است که در مورد این لایحه بده و بستانهای زیادی صورت خواهد گرفت و پیش‌نویس این قانون نیز قطعاً غیرقابل تغییر نمی‌باشد. تقدیم این لایحه به مجلس نیز به هر حال تا قبل از اجلاس مجدد آن یعنی ۶ اکتبر صورت نخواهد گرفت.

۴- باهری وزیر دادگستری نیز با صدور بخشنامه‌ای از تمام دادستان‌ها و مقامات دادگاهی خواسته است که هر ماه حداقل یک بار به زندانها سرکشی کرده و شرایط زندانها را بررسی نمایند. در این بخشنامه همچنین پیشنهاد شده که مقامات می‌توانند نمایندگان «جامعه حمایت از زندانیان» را نیز با خود همراه داشته باشند.

(نظریه: اگر منظور این باشد که نمایندگان غیردولتی نمی‌توانند در این بازدیدها شرکت داشته باشند، اعضای حقوق بشر نیز نخواهند توانست این کار را انجام دهند، اما تصور می‌رود که این کار راه را برای فعالیت بعضی از شهروندان در این زمینه هموار کند. از طرف دیگر، می‌دانیم که باهری تلاش اخیر کمیته دفاع از زندانیان سیاسی در ایران را برای همراه شدن با این مقامات در بازدید زندانها نیز نپذیرفته است). دادگاه مدنی ایران از مجلس و سنا خواسته است که آن را در جریان هرگونه فساد قرار دهد. به دنبال گزارشهایی دال بر اینکه، این وزارتخانه (دادگستری - م) در نظر داشته آن دسته از نمایندگان مجلس را که متهم به احتکار، سودجویی و «انجام معاملات نادرست» در زمینه محصولات نساجی و شیشه می‌باشند، تحت پیگرد قانونی قرار دهد، این موضوع نیز تعجب بسیاری را برانگیخت. سخنگوی مجلس نیز تصریح نموده است که اولین گام در انجام این کار این است که وزارت دادگستری به کمیته

پارلمانی اجازه دهد که موضوع را بررسی کرده و مشخص نماید که آیا مصونیت پارلمانی را سلب نماید یا خیر. در صورت سلب مصونیت پارلمانی، تعقیب قانونی می‌تواند ادامه پیدا کند. ۵- در ستون مقالات سیاسی مورخ ۲۴ سپتامبر از بازگشت علیقلی اردلان به تهران و شایعه‌ای مبنی بر اینکه او وزیر دربار جدید خواهد شد، گزارش می‌دهد. طبق بررسی‌های سفارت این شایعه صحت دارد. گزارش کامل بیوگرافیک وی ارسال خواهد شد اما در ایالات متحده اردلان را خیلی خوب می‌شناسند، وی سفیر ایران در مسکو و آلمان غربی بود و مدتی را نیز به عنوان سرپرست انستیتو ارتباطات جمعی ایران خدمت کرده است.

۶- سازمان امور اداری و استخدامی کشوری در تاریخ ۲۱ سپتامبر اعلام کرد که مقررات استخدامی اصلاح شده تا آن دسته از کارمندان دولتی که در حال حاضر مشغول کار نمی‌باشند مجبور شوند هر شش ماه یک بار وضعیت کاری خویش را گزارش کنند و در صورتی که مشخص شود آنها در بخش خصوصی مشغول فعالیت می‌باشند حقوق آنها پرداخت نخواهد شد. (نظریه: در صورت اجراء کامل این مقررات بسیاری از ایرانیها نخواهند توانست مانند گذشته علاوه بر استفاده از مشاغل دولتی به فعالیت‌های پر درآمد در بخش خصوصی بپردازند).

۷- گزارش مطبوعات حاکی از آن است که دیوان عالی کشور احکام اعدام برای سید (مهدی - م) هاشمی و یکی دیگر از کسانی که در قتل آیت‌الله شمس‌آبادی اصفهان شرکت داشتند را تغییر داده است. حکم اعدام در مورد چهار نفر دیگر اجرا خواهد شد.

۸- در زمینه امور سیاسی، مطبوعات اعلام کردند که از بنی‌احمد نماینده جناح مخالف در مجلس دعوت شده تا در کنفرانس گروه‌های مخالف غیرکمونیس‌ت در رم در تاریخ ۲۴ سپتامبر شرکت نماید. او نیز این دعوت را پذیرفته و از ایران به سمت محل برگزاری کنفرانس عزیمت کرده است.

۹- حزب رستاخیز نیز ظاهراً در نظر دارد به صحنه سیاست بازگردد. کمیته اجرایی حزب رستاخیز ملت ایران قرار است در تاریخ ۲۵ سپتامبر تشکیل جلسه داده تا دبیرکل جدید و ۱۵ عضو جدید کمیته سیاسی را انتخاب نماید. اکثر آنها جانشین آن دسته از وزراء دولت که دیگر مقام حزبی نیستند، خواهند شد. طبق اظهارات یکی از منابع دخیل در این روند، دبیرکل جدید، جواد سعید خواهد بود ولی برای سمت معاونت دبیرکل هنوز فرد خاصی در نظر گرفته نشده. اکثر ناظران از جمله سفارت، منتظر مشاهده فعالیت بیشتر درون حزبی و تغییر مقررات دستورالعمل‌های آن هستند تا بتوانند تغییرات کارت انتخاباتی آتی حزب رستاخیز را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند.

۱۰- بنا به گزارش مطبوعات بعضی از زندانیان سیاسی طی روزهای آخر هفته جاری آزاد شده‌اند. سفارت به محض دریافت، اسامی آنها را گزارش خواهد کرد.

۱۱- حجت‌الاسلام حاج سید مهدی گلپایگانی فرزند حاج سید محمدرضا گلپایگانی از قم،

در اثر تصادف اتومبیل در تاریخ ۲۲ سپتامبر در راه عزیمت به محل زلزله‌زدگان طبس درگذشت. اتومبیل وی با یک تانکر نفتکش تصادم نموده او و پنج نفر دیگر کشته شدند. نکته حائز اهمیت این است که نخست‌وزیر شریف‌امامی پیام تسلیتی برای آیت‌الله گلپایگانی فرستاد، و چندین هزار نفر در یزد و در تاریخ ۲۳ سپتامبر در تشییع جنازه متوفی به آرامی شرکت نمودند.

سولیوان

سند شماره ۷۹

۲۵ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۳ مهر ۱۳۵۷

محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۲۵۳

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: رویدادهای سیاسی - امنیتی

خلاصه: دولت ایران به عنوان عکس‌العمل در برابر انتقادات، لایحه مطبوعاتی را تغییر داده است. وزیر دادگستری اظهار می‌دارد که قوانین حاضر مانع از مبارزه‌ای مؤثر علیه فساد است. نخست‌وزیر شریف‌امامی گفت که تنها ۱۲۳ نفر در واقعه میدان ژاله در هشتم سپتامبر فوت نموده و تنها ۱۱۷ نفر بر اساس قوانین حکومت نظامی که به زودی لغو خواهد شد دستگیر شده‌اند. حکومت نظامی تهران بار دیگر از شدت و حدت مقررات منع عبور و مرور کاسته است. حکومت نظامی تهران بار دیگر ۱۲ نیمه شب تا ۴/۳۰ صبح می‌باشد. جمعیتی در حمایت از دولت در شهرکرد و منطقه کویری جنوب تظاهراتی به راه انداخته‌اند. جمعیت عظیمی نیز در قم اجتماع کردند (بدون درگیری) تا در تشییع جنازه ملامهدی گلپایگانی شرکت جویند. جمعیت نامنظمی نیز در گلپایگان توسط پلیس متفرق شد و چند نفر نیز در آن هنگام دستگیر شدند ولی هیچ گزارشی در مورد جراحات وارده به مردم نرسیده است. پایان خلاصه.

۱- لایحه مطبوعاتی پیشنهادی که با انتقادات شدید مطبوعات و رهبران جناح مخالف روبرو شده، تغییر یافته است. معاون وزیر اطلاعات فتح‌الله سعادت در تاریخ ۲۴ سپتامبر اعلام نمود که جمله‌ای به شرح زیر در بند ۵ لایحه گنجانده شده است: «انتشار روزنامه‌ها، هفته و ماه‌نامه‌ها کاملاً آزاد است». وی گفت این لایحه اکنون شامل بند جدیدی برای تشکیل انجمن مطبوعاتی می‌باشد. علاوه بر این، رئیس دانشکده ارتباطات جمعی نیز به جای رئیس شورای شهر تهران عضو کمیسیون پیشنهادی مطبوعاتی خواهد شد.

۲- در جبهه ضد فساد، باهری وزیر دادگستری روز ۲۴ سپتامبر با سران شوراهای محلی ملاقات نمود تا نحوه مبارزه خویش را تشریح نماید. وی اظهار داشت که قوانین موجود برای ریشه‌کن ساختن فساد به قدر کافی مؤثر نمی‌باشد. وی نگفت که مایل است شاهد چه تغییراتی باشد، اما به حضار هشدار داد که بر طبق قوانین جاری قبل از اینکه بتواند ناقضین قانون را تعقیب نماید، باید شواهد بسیار زیادی جمع‌آوری شود.

۳- نخست‌وزیر شریف‌امامی به گزارشگر نشریه زوددویچ زایتونگ گفت که در جریان زد و

خورد‌های هشتم سپتامبر در میدان ژاله تنها ۱۲۳ نفر از تظاهرکنندگان کشته شده‌اند. وی افزود گرچه ۱۱۰۶ نفر بر اساس قوانین حکومت نظامی دستگیر شده‌اند ولی تنها ۱۱۷ نفر از آنها در حال حاضر در توقیف به سر می‌برند. وی گفت حکومت نظامی به زودی زود پایان خواهد یافت. ضمناً مقامات حکومت نظامی تهران مقررات منع رفت و آمد را محدود به ساعات بین ۱۲ نیمه شب تا ۴/۳۰ صبح نموده‌اند.

۴- تشییع جنازه پرجمعیت لیکن آرامی در تاریخ ۲۴ سپتامبر در قم برای حجت‌الاسلام سیدمهدی گلپایگانی که در یک سانحه اتومبیل درگذشت، انجام گرفت. ولی در شهر گلپایگانی (استان اصفهان)، جمعیت‌های تظاهرکننده در روز ۲۳ سپتامبر نظم و ترتیب را از دست داده و به هرج و مرج پرداختند. پلیس آنها را متفرق ساخته و چند نفر را دستگیر نمود ولی گویا کسی معجور نشده است.

۵- دو تظاهرات در حمایت از رژیم در اواخر هفته برگزار شد. یکی از این تظاهرات که در شهرکرد (مرکز استان چهارمحال بختیاری، جنوب غربی اصفهان) برگزار شد شامل اعضاء قبایل و روستاییان ۷۹ دهکده بود که حمایت خویش را از شاه، دولت کنونی و انقلاب شاه و مردم به نمایش گذاشتند. تظاهرات دیگر نیز در منطقه کویری جنوب شرق برگزار گردید ولی مکان برگزاری آن مشخص نشده است.

سولیوان

سند شماره ۸۰

سرّی - غیر قابل رؤیت برای بیگانگان
از: جی. دی. استمپل - دفتر سیاسی

۲۶ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۴ شهریور ۱۳۵۷

موضوع: افزایش مخالفت‌های اساسی با شاه، نارضایتی ارتش

شرکت‌کنندگان در جلسه: آندرو ویتلی از روزنامه تایمز مالی و خبرنگار بی.بی.سی.؛ جان استمپل، مسئول بخش سیاسی سفارت آمریکا در ایران
محل و تاریخ ملاقات: باشگاه فرانسویان

ویتلی، که سابقه‌ی آشنایی با او به حدود دو سال پیش بازمی‌گردد، از من دعوت کرد تا بر سر میز ناهار در یک گوشه‌ی دنج در باشگاه فرانسویان در مورد وضعیت ایران با همدیگر صحبت کنیم. او گفت اطلاعاتی به دست آورده است که بسیار نگران‌ش کرده و می‌خواست بداند نظرم در مورد آن چیست. ویتلی به تازگی از تعطیلاتش در لندن بازگشته بود. زمانی که شاه دولت را تغییر داد و حکومت نظامی اعلام کرد، رسانه‌ها و وزارت امور خارجه از او خواسته بودند که در مقام صاحب‌نظری که در ایران زندگی می‌کند، نظرش را ابراز کند.

افزایش مخالفت‌های اساسی با شاه:

ویتلی پیش از آنکه در مورد اطلاعات نگران‌کننده‌ای که به دست آورده بود، صحبت کند

به این مسئله پرداخت که آیا غربی‌ها درک درستی از تحولات کنونی ایران دارند یا خیر. از زمان بازگشتش به ایران مشاهده کرده بود که شهروندان ایرانی از هر قشر و طبقه‌ای که هستند نفرت خود را از شاه خیلی آشکارتر از همیشه بیان می‌کنند. پیش از سفرش به لندن در اواخر ماه ژوئیه چنین چیزی مشاهده نکرده بود. ویتلی گفت که چهار یا پنج دوست بسیار صمیمی و قدیمی (که سابقه دوستی شان ۱۰ سال یا بیشتر بود) دارد که همگی مقام‌های بالایی در دولت دارند و همیشه از طرفداران سرسخت شاه بوده‌اند، ولی از ۱۰ سپتامبر [۱۹ شهریور] به این سو آنها نیز ابراز شک و تردید کرده‌اند که شاه بتواند پرستیژ و احترام خود را حفظ کند و اینکه ماندن اعلیحضرت در مملکت جز ضرر و زیان چیز دیگری به بار نخواهد آورد. البته ویتلی معتقد بود که این افراد در اکثریت نیستند ولی به هر حال این پدیده در روزهای اخیر بسیار مشهودتر شده است. به او گفتم که ایرانی‌های دیگر هم دقیقاً همین حرف را به من زده‌اند و گفته‌اند که ایرانی‌ها دارند یک دوره تحول روحی را پشت سر می‌گذارند. همچنین خاطر نشان ساختم که بسیاری از ایرانی‌هایی که از شاه متنفرند فقط خواستار اصلاحات هستند و نه خلع شاه. ویتلی با شنیدن این حرف گفت که همین دوگانگی را در اظهارات بسیاری از کسانی که با آنها تماس گرفته نیز مشاهده کرده است. از زمان سقوط دولت آموزگار، مردم آزادانه‌تر در مورد عدم لزوم سلطنت صحبت می‌کنند. البته رهبران اپوزیسیون همیشه این اعتقاد را داشتند، ولی چیزی که ویتلی را آزار می‌داد این بود که دیگران هم داشتند همین حرف را می‌زدند. هر دوی ما قبول داشتیم که مسئله اصلی گسترش چنین احساسی بین مردم است. البته بعضی‌ها داشتند به این نظر افراطی واکنش نشان می‌دادند. همان مردمی که دو هفته پیش به ما می‌گفتند «شاه باید برود» حالا او را شخصیتی مناسب برای دوره گذار می‌پنداشتند.

نارضایتی ارتش:

قدری که صحبت کردیم، ویتلی بر سر اصل ماجرا رفت. او گفت که تعدادی از افسران ارتش با ارسال نامه به او مراتب نارضایتی شدید خود را از شاه ابراز داشته و گفته‌اند که دیگر نمی‌توانند از حکومت او حمایت کنند. البته ویتلی ابتدا به این نامه‌ها شک کرده بود، ولی این مسئله برایش جالب بود که در ارتش هم عناصر مخالف رژیم وجود دارند. ولی اخیراً که یک افسر میان پایه از یاس و سرخوردگی و عدم ترفیع پرسنل صحبت کرده و نوشته بود که در حدود ۱۴۰ سرگرد و ۱۸۰ سروان نیز احساس او را دارند، ویتلی مسئله را جدی گرفته بود. به تازگی نیز برخی افسران ارتش که به اعتقاد ویتلی از «سپاه اول» بودند یادداشتی به زبان فارسی به او داده و گفته بودند که به علت منفور بودن شاه بین ملت دیگر نمی‌توانند از او حمایت کنند. ویتلی پس از قدری تأمل قبول کرد که نسخه‌هایی از این نامه‌ها در اختیار من قرار دهد. او قدری از داشتن این نامه‌ها هراس دارد، ولی آنها را خیلی مهم تصور می‌کند. البته مستقیماً از او نپرسیدم که آیا این مسئله را با سفارت انگلستان هم در میان گذاشته است یا نه، ولی از

فحوای کلامش پیدا بود که این کار را نکرده است (احتمالاً به خاطر روابط پرتنش سفارت انگلستان در تهران و خبرگزاری بی.بی.سی.) ویتلی گفت که می‌خواهد مقاله‌ای بسیار کلی در مورد نارضایتی ارتش ایران بنویسد ولی گفت که شاید مشکلات بیشتر از آن چیزی باشد که ما تصور می‌کنیم. من هم جواب دادم که مسلماً نامه‌هایی که می‌گوید برایم خیلی جالب است ولی تا متن آنها را نبینم نمی‌توانم در موردشان نظری بدهم. ما هیچ شواهدی دال بر نارضایتی در میان ارتش نداریم بجز اینکه برخی سربازان وظیفه در انجام دستورات تعلل می‌کنند.

اخبار سیاسی متفرقه:

ویتلی گفت که وزیر جدید دربار، به نام اردلان، شخص مهربانی است ولی از لحاظ سیاسی قدرتی ندارد و به این دلیل انتخاب شده است که به هیچیک از طرفین بر نخورد. به اعتقاد او اردلان نفوذ چندانی بر شاه نخواهد داشت. ویتلی در مورد حزب رستاخیز و اعلام آمادگی‌اش برای ادامه فعالیت گفت که حزب رستاخیز در میان مردم مقبولیت و اعتباری ندارد و بعید است که بتواند خود را سر و سامان بدهد. به اعتقاد او تلاش برای ادامه فعالیت حزب نقشه وفاداران میانه‌روی شاه است تا ساختار سازمانی حزب به دست گروه‌هایی که با شاه خصومت دارند نیفتد. ویتلی قبول داشت که شاید حزب رستاخیز بتواند طرفدارانی بین عامه مردم پیدا کند ولی بیشتر احتمال می‌داد که گروه‌های میانه‌روی دیگری باشند که اساساً از شاه حمایت کنند ولی از حزب رستاخیز و دستاوردهای «مشکوک» سه سال گذشته‌اش تبری بجویند. (یک نسخه از نامه‌هایی که ویتلی می‌گفت به همراه ترجمه آنها از سوی بی.بی.سی. برای تان ارسال می‌گردد. در اولین نگاه، نامه شماره (۱) بیشتر به یک سند سیاسی می‌ماند که بعید است یک نظامی آن را نوشته باشد. ارزیابی نامه شماره (۲) قدری دشوارتر است، زیرا در آن شکایت‌های معمول اداری انعکاس یافته است.)
نامه به همراه اسناد وزارت بسته‌بندی شده است.

استمپل

سند شماره ۸۱

۲۷ سپتامبر ۱۹۷۸ - ۶ مهر ۱۳۵۷

به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۰۹۳۶۶

مرجع: الف - تهران ۷۹۴۹، ب - ۹۱۹۸

موضوع: گزارش سیاسی

آغاز بخش محرمانه

خلاصه: اردلان وزیر جدید دربار جزئیات فرمان شاه مبنی بر منع مداخله اعضای خاندان سلطنتی در امور دولت و معاملات تجاری را فاش ساخت. وی همچنین اعلام نمود که شاه

دستور داده است تا کمیسیونی مأمور بررسی تمام بنیادها و سازمانهایی بشود که ریاست آنها را اعضاء خانواده سلطنتی عهده دارند. همه این سازمانها به آژانس‌های ذیربط دولتی بازگردانده خواهند شد.

باهری وزیر دادگستری نیز اعلام کرد گروه تحقیق ویژه‌ای برای تحقیق در مورد متخلفین تشکیل شده و گفت که طی دو سال گذشته ۲۵۰ قاضی به خاطر اعتبار منفی حرفه قضاوت یا استعفا داده و یا بازنشسته شده‌اند.

در شرکت ملی پتروشیمی ایران و سازمان انرژی اتمی نیز تحقیقات ویژه آغاز شده است. بی‌نظمی گروهی سبب لغو امتحانات دانشگاه ملی در تاریخ ۲۷ سپتامبر گردید. لایحه دولتی دانشگاهی با انتقاد شدید شورای اساتید روبرو شده است. اعضاء پارلمان وضع حزب را دستخوش تغییر می‌دانند چون گردهمایی جدید و هم‌پیمان‌های جدید رو به پیدایش است. پایان خلاصه.

۱- علیقلی اردلان که در تاریخ ۲۶ سپتامبر به عنوان وزیر دربار منصوب گردید، فوراً اعلامیه پرنجالی مربوط به کنترل معاملات مشکوک خاندان سلطنتی را صادر نمود. او به ذکر فرمان ۷ ژوئن شاه که در تاریخ ۱۷ اوت (مرجع الف) علنی شد پرداخت و برای اولین بار جزییات آن را مطرح ساخت. مجموعه قوانین مربوط به خاندان سطنتی به شرح زیر است: (الف) اعضاء خاندان نباید در آن دسته از فعالیت‌های تجاری که شرط اصلی پیشبرد آنها اعمال نفوذ در دولت است شرکت جویند، (ب) آنها نباید در زمینه معاملات تجاری حتی در صورتی که هیچ‌گونه نفع شخصی نداشته باشند در مقامات دولتی اعمال نفوذ کنند، (ج) آنها از عضویت در هیأت‌های مدیره بانکها، شرکت‌های بیمه، و یا سایر بنگاههای خصوصی منع شده‌اند، (د) آنها از مداخله در امور مربوط به زمینها و یا املاک دولتی و یا آژانس‌های عمومی برحذر شده‌اند و (ه) عموماً به آنها پند داده شده که از هرگونه فعالیتی که ممکن است با وضعیت آنها به عنوان اعضاء خاندان سلطنتی مغایرت داشته باشد اجتناب نمایند. اردلان همچنین به اعلام فرمان دوم شاه پرداخت که در آن وی خواستار تشکیل کمیسیون مشترکی مرکب از مقامات وزارت دربار و دفتر نخست‌وزیر شده تا به بررسی تمام بنیادها، انجمن‌ها و یا مؤسسات مشابه تحت سرپرستی اعضاء خاندان سلطنتی بپردازد. پس از انجام یک تحقیق دو ماهه، این مؤسسات به آژانس‌های ذیربط دولتی سپرده خواهند شد. وی افزود تمام معاونین وزارت دربار استعفا نامه‌های خود را تسلیم نموده و با مقدار خیلی کمی کارمند وزارت دربار را مجدداً سازماندهی خواهد نمود.

۲- باهری وزیر دادگستری وضعیت تلاش ضد فساد خود را گزارش کرد و بار دیگر تأکید نمود که اسامی متهمین باید تا زمانی که ادله مبرهن جمع‌آوری شود، مخفی بماند. او از کمبود قضات به عنوان یکی از عوامل اصلی عدم پیشرفت سریع این مبارزه یاد کرد. طی دو سال گذشته ۲۵۰ نفر از قضات یا به خاطر کمی حقوق و مزایا و اغلب به خاطر اعتبار منفی حرفه

قضاوت یا استعفا داده و یا بازنشسته شده‌اند. پانزده تیم تحقیق وظیفه بررسی سازمانها و آژانسها را برعهده خواهند گرفت. این وزارتخانه ظاهراً در چند مورد فعالیت خویش را آغاز کرده، لیکن باهری از جزییات آنها سخنی به میان نیاورد. طبق گزارش مطبوعات، بازرسین کار تحقیق مربوط به شرکت ملی پتروشیمی ایران و سازمان انرژی اتمی را آغاز کرده‌اند. دادستان دادگاه مدنی نیز از تمام شهروندان خواسته است که در صورت اطلاع از فساد و رشوه‌خواری گزارشات خویش را به صورت محرمانه تسلیم نماید. (نظریه: سطح تبلیغات دولت به حد اعلامی خود رسیده و گزارشات برجسته بیانات اردلان تنها چیزی است که تاکنون از دست داشتن خاندان سلطنتی در امر فساد حکایت دارد. باهری محتاطانه به عموم یادآور شده است که متهمین باید از روند مناسب قانونی برخوردار شوند. معذالک، نتیجه این همه تبلیغات این خواهد شد که همه به انتظار زندانی شدن بسیاری از اشخاص مهم بنشینند.) پایان بخش محرمانه آغاز بخش خیلی محرمانه.

۳- برنامه امتحانات معوقه از ترم بهار گذشته در دانشگاه ملی بار دیگر در تاریخ ۲۷ سپتامبر متوقف گردید. بنا به گفته منبع دانشگاهی، حدود ۲۵۰ الی ۳۰۰ دانشجوی به داخل محوطه برگزاری امتحانات ریخته و شعارهای ضدشاهی سر داده (که خود رویدادی جدید در دانشگاه ملی است) و حدود ۵۰ نفر از سران شورشیان به شکستن درها و پنجره‌ها پرداختند. تمام این وقایع حدود چند دقیقه طول کشید و دانشجویان محل حادثه را ترک گفتند در حالیکه از گارد دانشگاه و یا پلیس نیز درخواست کمک نشد. مقامات دانشگاه احتمالاً امتحانات را ملغی اعلام خواهند کرد و بدین ترتیب حاصل کار نیم‌ساله دانشجویان بر باد خواهد رفت. این واقعه امکان بازگشایی دانشگاههای بزرگ (عمده) تهران در ادامه کار آنها را بر طبق برنامه تعیین شده یعنی ۷ اکتبر با تردید روبرو می‌سازد.

۴- از زمان تقدیم لایحه استقلال دانشگاهی توسط دولت ایران، شورای اساتید دانشگاههای مهم کشور اعتراضیه‌های بسیاری را مطرح ساخته‌اند. مهم‌ترین انتقاد موجود این است که چرا شورای اساتید در انتخاب رؤسای دانشگاهها و معاونین آنها بر طبق قانون کنونی، نباید نقشی داشته باشند. نهادی وزیر آموزش عالی نیز در کنفرانس مطبوعاتی مورخ ۲۵ سپتامبر که در تاریخ ۲۷ سپتامبر در مطبوعات درج گردید بوروکراسی‌های دولتی را مسئول اصلی مشکلات دانشگاهی خواند و گفت لایحه نیز دارای نقائصی می‌باشد (که تلویحاً تأیید کننده قابلیت تغییر آن در روند قانونگذاری است)، اما افزود: «بالاخره، دولت این لایحه را تقدیم کرده است زیرا معتقد است که دانشگاهها باید وسیله اعضاء آنها اداره شوند.» با این حال وی هشدار داد که باید یک دوره انتقال طی شود و خواستار همکاری بین اساتید و دانشجویان و مدیران دانشگاه برای حل مشکلات شد.

۵- عکس‌العمل اولیه بعضی از اساتید به صورت انتقاد شدید از سخنان ابهام‌آمیز نهادی بروز نمود و نشانگر عزم راسخ آنها در تأمین خودمختاری کامل دانشگاهی بود. (نظریه:

برخلاف اظهار امیدواری پیشین دولت ایران (مرجع ب) مبنی بر اینکه اگر در حین بازگشایی مدارس این لایحه مورد بررسی قرار گیرد اوضاع آرامتر خواهد شد، در حال حاضر چنین به نظر می‌رسد که در صورت امتناع دولت از دادن امتیازات واقعی در زمینه خودمختاری، مسئله به صورت لاینحل باقی خواهد ماند و آنهایی که محرک تظاهرات می‌باشند می‌توانند در اقدامات بعدی خویش به آن متوسل شوند).

۶- رویدادهای مختلف پارلمانی: در گفتگو با رؤسای امنیتی و پروتکل مجلس و سنا و چند تن از نمایندگان مجلس در ضیافتی که در محل اقامت مشاور سیاسی برگزار شده بود، مقامات سفارت با دورنمای جالب توجهی از تأثیر رویدادهای اخیر بر حیات پارلمانی روبرو شدند. سران امنیتی و پروتکل مجلس شورا و سنا معتقد بودند که مناظره‌های آشکار و عینی اخیر در مورد دولت شریف‌امامی مشکلات را تا حدود زیادی مرتفع ساخته است. علاوه بر این آنها معتقدند که به بیش از نیمی از اعضای منتخب مجلسین سنا و شورا اجازه بازگشت به سمت خویش داده نخواهد شد، حتی اگر تمام متصدیان انتخابات را مورد تردید و اعتراض قرار دهند. نمایندگان حاضر این مسئله را روشن نمودند که در حال حاضر وفاداری سازمانی خیلی متغیر است، از سه نماینده حزب رستاخیز که به طور غیررسمی انتخاب شده‌اند، یکی از آنها به حزب وفادار مانده، یکی دیگر به گروه نه‌اوندی که مشغول بررسی مشکلات ایرانیهاست پیوسته و فرد ثالث (که بنا به گزارشها سمت وزارت بهداشت را در آخرین روزهای حیات دولت آموزگار رد کرده بود) نظاره‌گر وقایع است و با وجود این که رسماً عضو حزب رستاخیز می‌باشد، ولی منتظر یافتن راه چاره بهتری است.

۷- نقطه‌نظرات نمایندگان در مورد خرمگس جناح مخالف یعنی بنی‌احمد نیز کاملاً منصفانه بود. بنا به گفته آنها، بنی‌احمد به ایجاد سر و صدا و غرش در جناح مخالف ادامه خواهد داد، اما در انتخابات سال آتی نقش چندان مؤثری نخواهد داشت. نمایندگان نیز با برگزاری جلسات فشرده بحث سعی کرده‌اند روش و نحوه سازماندهی خویش را انتخاب کنند. تدریها بنی‌احمد را نخواهند پذیرفت و میانه‌روها نیز او را لعن می‌کنند.

۸- نظریه: در نتیجه صحبت‌های انجام شده با مقامات و اعضای پارلمان مشخص گردید که حداقل دو یا سه گروه «میانه‌رو» برای شرکت در انتخابات پارلمان در صحنه وجود خواهند داشت. ادامه کار حزب رستاخیز از نظر بسیاری از اعضای سازمانهای به اصطلاح میانه‌رو اجتناب‌ناپذیر است، با این وصف بسیاری از اعضای طیف مرکزگرا معتقدند که این حزب اعتبار خویش را از دست داده است.

پایگاه سازمانی حزب رستاخیز نیز برای حامیان واقعی «مجتمع سلطنتی» حفظ خواهد شد در حالیکه اکثریت بقیه اعضای طبقه متوسط و رده بالای این طبقه ظاهراً در حال جذب شدن به شکل و یا اشکال جدید سازمانی هستند.

سند شماره ۸۲

۱ اکتبر ۱۹۷۸ - ۹ مهر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۴۷۴

مرجع: تهران ۹۳۹۹

موضوع: گزارش سیاسی اول اکتبر

خلاصه: در اعتراض به دستگیری ادعایی خمینی در منزل، مغازه‌ها در شهرهای تبریز، کرمانشاه، اصفهان، شیراز، یزد و بازار تهران در اول اکتبر به طور گسترده‌ای تعطیل بودند. کارکنان بانک ملی، امور نگهداری پست و تلگراف و تلفن و ارتباطات ماهواره‌ای نیز در حال اعتصاب به سر می‌برند. دولت لوایح متعددی را تقدیم مجلس نمود. شورای دانشگاه آریامهر با لایحه استقلال دانشگاه مخالفت کرد. سندیکای نویسندگان مطبوعات لایحه مطبوعات را رد کرد. دولت ایران ۲۳۷ تن از افراد متهم به خشونت‌های ضد دولتی را آزاد کرد. بازار مرکزی تهران آتش گرفت و بنا به گزارش سه تن کشته شدند. صدای تیراندازی در جنوب تهران پس از مقررات حکومت نظامی شنیده شد اما گزارشی از تلفات واصل نگردید. احساسات غیرخشونت‌آمیز ضد آمریکایی در تهران بروز بیشتری پیدا می‌کند. احمد ستوده‌نیا به ریاست سازمان انرژی اتمی انتخاب شد. حزب رستاخیز طی یکی دو روز آینده منحل می‌شود. شاه فرستاده‌ای به امان برای تفحص درباره امام صدر اعزام کرد. گزارش دیگر حاکی از سلامتی صدر در لیبی است.

۱- در اول اکتبر مغازه‌ها به طور گسترده در اعتراض به ادعای دستگیری آیت‌الله خمینی در منزل واقع در عراق تعطیل شدند. جبهه ملی بیانیه‌ای صادر کرد و رهبران مذهبی سریعاً بدان پیوسته و تقاضا کردند که روز اول اکتبر اعتصاب سراسری انجام گردد. بی.بی.سی. سی دوباره بیانیه را در ۲۸ اکتبر پخش کرد. (نظریه: تکرار مکرر بیانیه از سوی رادیو بی.بی.سی. به روابط اخیر پایین آن با دولت ایران لطمه می‌زند). دولت تکذیبیه‌ای صادر کرده و خبر جابجایی خمینی و دستگیری‌اش در منزل را رد کرد و مطبوعات را به خاطر انتشار این ماجرای ناموثق مورد ملامت قرار داد. همچنان که در گزارش مرجع آمده، شواهد حاکی است که عراقیها کنترل‌های انجام شده توسط پلیس را برچیده‌اند. اگرچه وضعیت کنونی خمینی نامعلوم است، درخواست جبهه ملی با واکنش گسترده‌ای روبرو شد. تقریباً همه مغازه‌ها در اصفهان، یزد و شیراز تعطیل هستند اگرچه اداره‌جات باز می‌باشند. در تبریز و کرمانشاه نیز وضع تقریباً به همین صورت است. جنوب تهران شامل بازار تعطیل است اما در منطقه شمال فردوسی مغازه‌های زیادی باز هستند. در این حال بخش بازرگانی GTE و خطوط تلکس خصوصی قطع است و حداقل بخشهای ارتباطات و نگهداری پست و تلگراف و تلفن در اعتصاب به سر می‌برند.

همچنین بانک ملی گزارش می‌دهد در وضعیت اعتصاب به سر می‌برد. به هر حال هر دو

مورد به نظر می‌رسد جنبه اقتصادی دارد و نه سیاسی.

۲- جلسه اضطراری مجلس در اول اکتبر برای دریافت چندین لایحه دولت. دولت در حال عرضه قوانین پیشنهادی در مورد این موضوعات است: تظاهرات عمومی، مالیات کمتر بر درآمدها، ملغی کردن قوانین مربوط به خانه‌های خالی (قانون موجود به دولت اجازه می‌دهد خانه‌های خصوصی را در صورتی که مالک از اجاره دادن آن امتناع ورزد خود رأساً اجاره دهد)، و پیشنهاد لغو مصونیت پارلمانی در مورد یکی از نمایندگان (منصور یاسینی که متهم به فساد است). در این میان دو لایحه اصلی (لایحه پیشنهادی مطبوعات و لایحه استقلال دانشگاه) با واکنش منفی بیشتر از سوی هیأت امناء که تصور می‌شد خشنود می‌شوند مواجه شد. هیأت علمی دانشگاه فنی آریامهر به دانشگاه‌های آذربادگان و تهران در مخالفت رسمی با لایحه دانشگاه‌ها پیوست. سندیکای نویسندگان و خبرنگاران به همین ترتیب با لایحه مطبوعات مخالفت کردند. (نظریه: دولت ایران روشن ساخته که هر دو لایحه قابل مذاکره است اما با توجه به انتقاد نسبتاً گسترده‌ای که این دو لایحه به همراه داشته باید کنار گذارده شوند.)

۳- دولت اعلام کرد ۲۳۷ زندانی که درگیر فعالیتهای ضد دولتی بودند هفته گذشته آزاد شدند. بیانیه دولت حاکی است که حدود صد نفر هنوز به خاطر نقض مقررات حکومت نظامی در بازداشت به سر می‌برند. (نظریه: بازی اعداد به نظر می‌رسد باعث بروز اختلاف می‌شود. طبق اعلام حکومت قبلی این تعداد افراد زندانی وجود نداشت. یک دلیل، آن است که دولت هیچ‌گاه تعداد دستگیرشدگان را اعلام نمی‌کرد بلکه فقط تعداد آزادشدگان یا بازداشتیها را اعلام می‌کرد) اسامی آزادشدگان به وزارت خارجه ارسال شده است.

۴- بازار مرکزی تهران در شب ۳۰ سپتامبر - اول اکتبر آتش گرفت و ۳ تن کشته شدند. علت حادثه نامعلوم است. صدای تیراندازی در جنوب تهران و پس از مقررات منع عبور و مرور در جمعه شب شنیده شد. ولی گزارشی از بروز تلفات نرسیده است. وضعیت امنیتی در دیگر مناطق آرام است. در عین حال نشانه‌های ضدآمریکایی به شکل غیرخشنوت‌آمیز مثل دشنام به رانندگان آمریکایی (معمولاً زنان) در چند روز گذشته افزایش داشته است.

۵- برخی گزارشات خبری اگرچه نه همه آنها، حاکی از انحلال حزب رستاخیز است. یک روزنامه گزارش داد دبیرکل حزب جواد سعید روز گذشته استعفا داد و اظهار داشت حزب منحل شده است.

دیگر نشریات گزارش می‌دهند تصور می‌رود وی سوم اکتبر استعفاء دهد و اینکه پس از آن حزب منحل خواهد گردید. انتظار می‌رود سعید رئیس مجلس شود و پس از بازگشایی رسمی مجلس در ۶ اکتبر ریاضی را به مبارزه بطلبد.

۶- مهد مینا وزیر انرژی، احمد ستوده‌نیا را در ۳۰ سپتامبر به شاه به عنوان رئیس جدید سازمان انرژی اتمی ایران معرفی کرد. ستوده‌نیا معاون وزیر نیرو مسئول در سازمان انرژی اتمی

ایران خواهد بود که اخیراً این سازمان را جزو وزارت نیرو کرده است.*
۶- شاه فرستاده ویژه‌ای را به امان اعزام کرده تا درباره سرنوشت امام صدر تحقیق کند. در این حال احمد بنی‌احمد در رم اعلام کرد که صدر زنده و سالم در لیبی است. به گفته بنی‌احمد پسر بزرگ صدر به نام صدرالدین صدر مکان پدرش را مورد تأیید قرار داد.**
سولیوان

سند شماره ۸۳

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۵۸۴
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
مرجع: (الف) تهران ۹۵۲۶، (ب) تهران ۹۴۷۴

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۳ اکتبر

خلاصه: آشوب از ۳۰ سپتامبر تا ۱ اکتبر افزایش یافت. مطبوعات گزارش می‌کنند ۶ نفر کشته شدند. مخالفین به انتقاد از پیش‌نویس لایحه آزادی اجتماعات ادامه می‌دهند. دولت به طور آشتی‌جویانه پیشنهاد اختلافی نمایندگان نسبت به لایحه دانشگاهها را مورد بررسی قرار می‌دهد. حزب اتحاد برای آزادی در تلاش برای عضویت در سوسیالیست بین‌الملل می‌باشد. یک سردبیر با ضمانت آزاد شد. دادستان نقش عوض می‌کند و اصرار دارد دعوای مربوط به ۱۸ دانشجو کنار گذاشته شود.

۱- تعدادی از منابع در اینجا منجمله شهروندان آمریکایی از شهرهای دورافتاده تعدادی از وقایع امنیتی را بین ۳۰ سپتامبر و اول اکتبر گزارش می‌کنند که حتی از آنهایی که مطبوعات تحت پوشش قرار داده‌اند بیشتر است. مرجع الف به ترور یک رئیس پلیس در مشهد و تظاهراتی در کرمانشاه که جدی‌ترین نمایش قدرت بود اشاره دارد. مطبوعات صبح روز ۳ اکتبر شهرهای دیگری مثل رضائیه، دورود، زنجان و همدان را در لیست شهرهایی که در یکشنبه گذشته در آن آشوبهایی به راه افتاده قرار دادند و شش کشته و ۳۰ زخمی را در فهرست خود وارد کردند. تظاهرکنندگانی که در این شهرها نسبت به رفتار دولت عراق با آیت‌الله خمینی اعتراض می‌کردند از بمب و نارنجک استفاده کردند. تظاهراتی در نقاط دیگر مثل دزفول، مهاباد، شاه‌آباد غرب و بانه وجود داشت لیکن آرام برگزار شدند. منابع پلیس تظاهراتی را در خیلی از شهرهای دیگر گزارش کردند که شاید شامل خشونت‌های بیشتری بوده‌اند. ممکن است به دلیل گزارش مطبوعات در مورد اینکه کمیته حقوق بشر در پاریس اعلام نموده که محدودیت‌های خمینی مرتفع شده، از شدت وقایع ناشی از ایجاد چنین مشکلاتی کمی کاسته

* در اصل سند شماره (۶۱) حذف شده و روی آن خطی کشیده شده است. م.

** در اصل سند ردیف آخر، شماره (۶) است. م.

شده باشد. (نظریه: وقایع چند روز گذشته نشان می‌دهند مخالفین چنانچه میل به انجام آن داشته باشند هنوز واجد ظرفیت لازم برای افزایش فعالیتهای خیابانی هستند و راضی به تحمل عواقب آن نیز می‌باشند. تظاهرات یکشنبه فقط در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها برقرار نبود رخ داده و در هر حال فعالیت در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها برقرار است محدود به بستن مغازه‌ها می‌باشد.)

۲- مطبوعات صبح روز دوم اکتبر انتقاد شدید رهبران مخالف از لایحه «آزادی اجتماعات» دولت را نقل کردند و همچنین سه مقاله روزنامه کیهان بین‌المللی شدیداً با مواد محدود کننده در لایحه مخالفت نمود. از سنجابی رهبر جبهه ملی نقل قول شد که لایحه بایستی لایحه «محدودیت اجتماعات» خوانده شود و برخلاف قانون اساسی می‌باشد. سنجابی مدعی است دولت حق ندارد آزادی انجمنها و جلسات سیاسی را محدود نماید و فقط دادگاهها حق چنین کاری را دارند. علی‌امینی نخست‌وزیر سابق با روش مشابهی به لایحه حمله کرد. شاپور بختیار عضو هیأت اجرایی جبهه ملی گفت هیچ حزب سیاسی احتیاج به اجازه برای سازماندهی ندارد و وزارت کشور هیچ‌گونه حقی (لایحه این حق را داده است) نسبت به انحلال احزاب سیاسی ندارد. پزشکپور نماینده مجلس از حزب پان ایرانیست اظهار داشت این لایحه آخرین بقایای آزادی اجتماعات را از میان برمی‌دارد.

۳- دولت در ۲۴ ساعت گذشته نسبت به مخالفت پارلمانی (با لایحه) سازش‌پذیرتر بوده است. باهری وزیر دادگستری در یک مصاحبه تلویزیونی به طور ضمنی از مجلس عذرخواهی کرد و شرایط آشفته را آرامتر نمود ولی نه پیش از آنکه ۶۳ نماینده مجلس به ۳۰ نفر دیگر که از مجلس خارج شدند بیوندند (مرجع الف). از طرف نمایندگان درخواست عذرخواهی صریح‌تری در جلسه غیرعلنی امروز مجلس شده است. نهاوندی وزیر علوم و آموزش عالی اعلام نمود لایحه استقلال دانشگاهها تغییر می‌کند و سفارت به طور خصوصی مطلع گردید. قصد نهاوندی بر این است که برای تجدیدنظر در لایحه، نمایندگان دانشگاهها را گرد هم بیاورد که احتمالاً از هفته آینده شروع خواهد شد. در حال حاضر این موضوع در میان سایر موضوعات دیگر در جلسه رؤسای دانشگاهها در تهران به بحث گذاشته شده است.

۴- بنی‌احمد نماینده مجلس در یک مکالمه تلفنی از رم که وی در آنجا در جلسه «کنگره دانشجویان ایرانی غیرکمونیسیت» شرکت جسته بود، اعلام نمود اتحاد وی با حزب آزادی به خاطر عضویت در «سوسیالیست بین‌الملل» است.

۵- دکتر محمدحسین میمندی‌نژاد سردبیر مجله رنگین‌کمان در تاریخ اول اکتبر با ضمانت آزاد شد. وی حدود دو هفته پیش به اتهام افترا زدن به جامعه مذهبی دستگیر شده بود.

۶- یک نماینده دادستان در خلال محاکمه‌ای در اول اکتبر تغییر موضع داد و از دادگاه خواست تا ۱۸ دانشجوی دانشگاه علم و صنعت را که در ژانویه به خاطر تظاهرات غیرقانونی دستگیر شده بودند آزاد نماید. دادستان اظهار داشت مدارک محکوم نمودن آنان ناکافی و

متناقض هستند و این دانشجویان قربانی دولت قبلی هستند که مردم را در تاریکی نگاه داشتند. (نظریه: جدا از نوظهوری حملات سیاسی به دولت، این مورد در میان چند موردی قرار دارد که به ما گفته شده که اساس قانونی یا مبتنی بر شهود را متزلزل کرده، منجر به تبرئه یا مجازاتهای سبک‌تر از آنچه که در یک یا دو سال گذشته وجود داشت، می‌شود.) سولیوان

سند شماره ۸۴*

۴ اکتبر ۱۹۷۸ - ۱۲ مهر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر با ارائه دیدگاههای خود از صحنه سیاسی داخلی جلسه را شروع کرد. این هفته به علت سه حادثه بزرگ، دولت با یک جوّ سیاسی متشنج روبرو شد: عکس‌العملهایی در قبال محاصره خانه خمینی در عراق افزایش اخیر اعتصابات صنعتی و تظاهرات در مناطقی که در آنها حکومت نظامی نبود. سفیر در این هفته دو بار نخست‌وزیر را دیده و در این دیدارها این حوادث مورد بحث قرار گرفته‌اند. سفیر سولیوان موقعیتهایی را برای ناآرامیهای بیشتر در هفته آینده به لحاظ بازگشایی مجلس در روز جمعه و شروع آزمایشی کلاسهای آزمایشگاه دانشگاهها پیش‌بینی می‌کند. سفیر با هر دو نفر آقایان انصاری و هویدا ملاقات خواهد کرد و جویای نظرات آنها در مورد سیاستهای جاری ایران خواهد شد. سپس سفیر نتایجی چند از ارتباطات اخیر را عنوان کرد:

- وزیر امور خارجه، ونس، ملاقات خوبی با افشار، وزیر امور خارجه ایران، داشت. آقای افشار در نیویورک با عراقیها صحبت کرده و به نظر می‌آید که از بحران روابط ایران با عراق به نحو قابل توجهی کاسته شده است.

- سفیر شنیده که نروژیها از معامله گاز خارج شده‌اند. بخش اقتصادی در این مورد تحقیق خواهد کرد.

- سفیر تا حدی در مورد قوانین ما در مورد فروش ماشینهای خصوصی نگران است. دولت در مورد راههای موجود برای جلوگیری از سودجویی در فروش ماشینهای خصوصی رهنمود خواهد داد.

- تعداد زیادی از ملاقات‌کنندگان ما، با ندادن توضیحات کافی در مورد سفرشان و برنامه‌ریزیشان ما را همچنان در بلا تکلیفی نگه می‌دارند. سپس رؤسای بخشها خبرهای خود را در مورد اقداماتشان گزارش دادند: آقای شلنبرگر گفت که ثبت‌نام برای کلاسهای زبان انجمن ایران و آمریکا بیشتر از حدی بود که حتی آنها می‌توانستند خوابش را ببینند (با خواب وحشتناک!). در نتیجه مشکل کمبود معلم بدتر شده است. نمایشگاه هنری تهران ۷۸ و

نمایشگاه کونینگ منتفی شده‌اند. ژنرال گست، ژنرال استون رئیس (وابسته - م) جدید نیروی زمینی را معرفی کرد. ژنرال گست گزارشی ارائه کرد مبنی بر اینکه مشمولین وظیفه در گارد شاهنشاهی خدمت نمی‌کنند، ولی ممکن است در تیپ تدارکات خدمت نمایند.

آقای جان میلز درباره اعتصابات اخیر گزارش داد. اعتصابات بانک ملی و شرکت تلفن پایان یافته‌اند، ولی هنوز به شرکت ملی نفت ایران اطمینانی نیست.

آقای میلز این طور پیش‌بینی کرد که آرام کردن اعتصابات با وعده‌های مالی گرانقیمت مطمئناً نتایج بسیار بد اقتصادی به دنبال خواهد داشت زیرا که اضافه حقوقهای جدید به تمام کارمندان دولت تعلق می‌گیرد.

آقای رینو اشاره کرد که ارقام تقریبی نهایی در نمایشگاه کالاهای تجاری کاملاً رضایت‌بخش است. اکثر شرکت‌کنندگان آمریکایی در نمایشگاه کالاهای تجاری متوجه شده‌اند که شرکتشان در نمایشگاه سودآور بوده است.

آقای لمبراکس در مورد وضعیت سیاسی بحث نمود. او اشاره کرد که تعداد زیادی احزاب جدید سیاسی تشکیل شده‌اند. یک سردبیر جدید در روزنامه فارسی زبان کیهان سر کار آمده است. به نظر می‌آید سردبیر قبلی به علت طرز برخورد و اهمیتی که کیهان به وضعیت خمینی در عراق داده از کار برکنار شده است.

آقای نیلی گزارش داد که نگرانیها و بحثهای زیادی در حوزه‌های کشاورزی، در مورد افزایش قیمت‌های مواد غذایی وجود دارد.

آقای آدلر اظهار داشت که قصد دارد با یک تیم کمک‌های عمومی دولت ایالات متحده، سفری به منطقه طبرس بنماید. گروه سعی دارد که یک هلیکوپتر تأمین کند تا قدرت نظاره کردن منطقه زلزله‌زده را داشته باشد.

سند شماره ۸۵

۴ اکتبر ۱۹۷۸ - ۱۲ مهر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان الف - ۱۲

عطف به: اصفهان الف - ۱۱ مورخ ۲۷ سپتامبر ۷۸

عوامل جدید اعتراض - اصفهان

خلاصه: از روز اول اکتبر تاکنون نوعی کارایی و پیچیدگی جدیدی در فعالیت مخالفان در اصفهان ظاهر شده است. سازماندهی و تأثیر اعتصابات عمومی در آن تاریخ، یک بمب‌گذاری پیچیده که احتمالاً توسط نظامیان ناراضی صورت گرفته و یک نوع جدید اعلامیه (بیانیه مخالفین) مثالهای بارز و عمده این روند می‌باشند. پایان خلاصه.

اعتصابات: روز ۳۰ سپتامبر پس از دو روز شایعه پراکنی، دو «اعلامیه» مجزا در سرتاسر شهر اصفهان منتشر شد که طی آن کلیه مغازه‌های خرده‌فروشی در اعتراض به بازداشت

آیت‌الله خمینی در خانه‌اش در عراق به اعتصاب عمومی در روز بعد دعوت شده بودند. این اعلامیه یا توسط جبهه ملی (حزب سیاسی مخالف) و یا به وسیله آیت‌الله شیرازی (یک رهبر مذهبی مخالف مقیم در مشهد) امضا شده بود. اگرچه این دو از عبارات مختلفی استفاده کرده بودند ولی دستوراتشان یکسان بود: اعتصابات کوچک مسالمت‌آمیز، بدون هیچ تظاهرات و بدون به مخاطره انداختن مشاغل، مقامات حکومت نظامی در مورد این اعتصابات نظریه‌های مختلفی دارند. آنها تصور می‌کنند که این اعتصاب نیز مانند گذشته فقط در بازار قدیمی و مناطق محافظه‌کارتر شهر و عمدتاً از طریق تهدید به خراب کردن مغازه‌هایی که باز باشند تا حدی با موفقیت انجام خواهد گرفت. به هر حال شدیداً گیج شده بودند زیرا از یک طرف هیچ‌گونه شواهدی در مورد تهدید موجود نبود و از طرف دیگر اعلامیه نیز ظرف یک روز به صورت مؤثری در همه شهر توزیع شده بود. در حقیقت این اعتصاب تقریباً به طور صددرصد در تمامی نقاط شهر از جمله مناطق اصلی خرید و فروش با موفقیت به اجرا گذاشته شده بود و به نظر می‌رسید فقط فروشگاه‌های زنجیره‌ای که توسط کارکنان استخدامی اداره می‌شود به کار خود ادامه داده‌اند. غیبت عمده‌ای در میان کارکنان هیچ شرکت تولیدی و ساختمانی بخصوصی وجود نداشت و تنها استثناء در مورد پلی‌اکریل ایران که یک شرکت با سرمایه‌گذاری مشترک دو پونت است می‌باشد. در این کارخانه که عمدتاً به دلیل بروز نقصی در فرایند تبدیل مواد آکریلیک به محصولات پلی‌استر تعطیل شده حدود یکصد و پنجاه نفر از کارگران بخش تعمیر و نگهداری که کاری برای انجام نداشتند دست از کار کشیده‌اند. هیچ تظاهرات و درگیری صورت نگرفت و به نظر می‌رسید شهر از دستورات مندرج در اعلامیه به طور کامل تبعیت می‌کند. مقامات حکومت نظامی در این مورد ابراز نگرانی کردند زیرا تاکتیک آنها مبنی بر در هم شکستن اعتصابات از طریق ایجاد تفرقه در بین اعتصابیون که قبلاً موفق بود در این مورد هیچ محلی از اعراب ندارد. سرلشکر ناجی فرماندار حکومت نظامی که تمام روز را به گشت‌زنی در شهر پرداخته بود گزارش داد که نتوانست کسی را در شهر پیدا کند که از او برای باز کردن مغازه‌اش کمک بخواهد. او برای من توضیح داد که «سربازان من می‌توانند آنها را از هر کاری منع کنند اما اگر رهبری داشته باشند سربازان هر چند که زیاد هم باشند قادر نخواهند بود آنها را به انجام کاری که مایل نیستند مجبور نمایند.» او هم‌اکنون تلاش‌های خود را برای پیدا کردن شخص یا گروهی که این فعالیتها را در اصفهان هدایت می‌کند متمرکز کرده است ولی اعتراف نمود که در حال حاضر هیچ سرنخی در دست ندارد. اسم تمامی افرادی که او به دست آورده مربوط به رهبرانی در خارج از شهر اصفهان می‌شود اما او تصور می‌کند که در اینجا نیز تشکیلاتی وجود دارد. از اول اکتبر تا کنون اصفهان شاهد یک اعتصاب یک روزه در بانکها و یک اعتصاب یک روزه در اداره مخابرات (که انعکاس اعتصاب در تهران بود) بوده است و انتظار می‌رود که شاهد بروز چنین مواردی باشد: الف) یک اعتصاب دانشجویی که در ۷ اکتبر آغاز خواهد شد. ب) اعتصاب معلمین در ۸ اکتبر. ج) اعتصاب

عمومی در ۲۴ اکتبر. د) برگزاری اعتصابات نامشخص بیشتر که تا زمان برچیده شدن حکومت نظامی ادامه خواهد یافت. بمب‌گذاری در ساعت چهارده و پانزده دقیقه بعد از ظهر روز اول اکتبر، دقیقاً پانزده دقیقه پس از خروج کارگران از محوطه، انفجاری در داخل یک هلیکوپتر شینوک هوانیروز ارتش شاهنشاهی که به همراه سایر هلیکوپترها و خودروها در خارج از محوطه تعمیر و نگهداری مرکز پشتیبانی ناحیه مقدم پایگاه هوانیروز در اصفهان پارک شده بود به وقوع پیوست. شواهد اولیه حاکی از آنند که ماده منفجره نسبتاً پیچیده و از نوع مواد بسیار قوی پلاستیکی بوده که با یک مکانیسم زمانی از طرف داخل در بین لایه‌های دوجداره هلیکوپتر جاسازی شده بود. در نتیجه انفجار قطعات جدا شده تا شعاع بیست فوتی هلیکوپتر پرتاب گردید. محل انفجار که یک پایگاه نظامی است در منطقه امنیتی ویژه‌ای قرار دارد و توسط حفاظ امنیتی مضاعف نگهداری می‌شود. افسران ارتش آمریکا با منطقه آشنایی دارند و می‌گویند این منطقه از نظر فیزیکی کاملاً امن می‌باشد. هلیکوپتر مذکور پس از گذراندن یک دوره ۱۴ روزه تعمیرات اساسی کامل در انتظار یک پرواز آزمایشی در روز بعد بود. تنها کسی که در طول این تعمیرات به هلیکوپتر دسترسی داشتند عبارتند از: تکنسینهای آمریکایی از شرکت هواپیماسازی هیوز، و پرسنل شرکت آگوستا که یک شرکت ایتالیایی با کارمندان آمریکایی می‌باشد و پرسنل هوانیروز ارتش شاهنشاهی ایران. اگرچه از پرسنل آمریکایی نیز تحقیقاتی به عمل خواهد آمد ولی ظن اصلی متوجه پرسنل نظامی ایران که به هلیکوپتر دسترسی داشته‌اند می‌باشد. سرهنگ شهناز فرمانده پایگاه گزارش می‌دهد که کلیه افراد وی کارنامه امنیتی پاک دارند و تاکنون «چیزی که بتوان یکی از آنها را (به عنوان مظنون - م) مستثنی نمود به دست نیامده است.»

اعلامیه: در ادامه این نامه هوایی اعلامیه‌ای از مخالفین به همراه ترجمه ابتدایی آن که توسط مشاور استانی در اصفهان و کارمند گزارشگر تهیه شده، ضمیمه می‌باشد. * چنین اعلامیه‌هایی در اصفهان همگانی شده است ولی اعلامیه‌های قبلی برخلاف متنی که پیوست شده معمولاً فتوکپی دست‌نویس و ناخوانا بوده و دربرگیرنده حملاتی به شاه و سایر مقامات بوده و گاهی با پیچیدگی بیشتر خواستار انجام اقداماتی می‌شود. اعلامیه پیوست چاپ خوبی دارد و طراحی نسبتاً پیچیده‌ای در آن به کار رفته (تفنگ رسم شده در بالای آن از حروف عربی به کار رفته در شعارهای قرآنی تشکیل شده) و به عنوان درخواست برای تداوم انقلاب تبلیغ مؤثری می‌باشد. این اعلامیه از تعابیر «متعارف جامعه» در مورد حوادث اخیر استفاده کرده و نشان می‌دهد که هیچ مصالحه‌ای نمی‌تواند بین مخالفین و شاه به وجود آید و به نظر مشاور استانی استدلال این اعلامیه قدرت تأثیر بسزایی دارد. این اعلامیه به جای درخواست انجام اقدامات خاص مردم را به صبر و بردباری فراخوانده و بر لزوم یک جنگ فرسایشی بلندمدت علیه شاه

* متن اصلی اعلامیه و ترجمه انگلیسی آن را در لوح فشرده اسناد ملاحظه فرمایید. م.

تأکید دارد. این اعلامیه علیرغم دستپاچگی مشهود در آن نسبت به اعلامیه‌های قبلی به مراتب ضدآمریکایی‌تر بوده و تمامی آمریکاییها در ایران را «مستشار نظامی» می‌خواند.

نظریه: سرهنگ دارابی رئیس ستاد حکومت نظامی از تغییر رویه آشکار مخالفین نگران شده است. وی می‌گوید که حکومت نظامی تنها در کنترل رفتار ستیزه‌جویانه گروههای بزرگ می‌تواند مؤثر باشد و در مقابل حملات خاص یا سوءقصد‌ها و یا نافرمانیهای سازمان یافته مسالمت‌آمیز هیچ‌کاری نمی‌تواند انجام دهد. وی می‌گوید به هر حال در تهران اشخاصی وجود دارند که تا زمانی که هرگونه شواهدی ناشی از فعالیت مخالفین وجود داشته باشد بر ابقاء حکومت نظامی اصرار داشته باشند. او از این بیم دارد که حکومت نظامی حتی تا مدت زیادی پس از اثبات عدم توانایی آن در مقابل چنین حوادثی نظیر ترور یک رئیس پلیس در مشهد و انفجار هلیکوپتر در اینجا و اقدامات مردمی مانند اعتصابات عمومی باقی بماند. این عمل به بی‌اعتنایی مردم به تواناییهای ارتش و همچنین بروز نارضایتی در ارتش منجر خواهد شد. اظهارات وی تنها موردی نبود که اخیراً درباره نارضایتی در میان ارتشیان شنیده بودم. علاوه بر این نگران این مسئله هستم که اگر ناراضیان بخواهند بر روی اهداف خاصی متمرکز شوند، آمریکاییهای مقیم اصفهان و سایر نقاط می‌توانند هدفهای جالبی باشند.

گزارشات مربوط به بی‌احترامی به خارجیان به طور کلی و آمریکاییان به طور خاص در اصفهان افزایش قابل ملاحظه‌ای یافته است و ناسزای «خارجی» و «یانکی گو هوم» مرتباً به گوش می‌رسد. حکومت نظامی که در مقابل تظاهرات ابتدایی مؤثر بود در صورت تداوم آن برای یک مدت طولانی می‌تواند بهانه مشکلات بیشتر شود. مک کافی

سند شماره ۸۶

استفاده اداری محدود
از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۶۵۱
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
مرجع: تهران ۹۵۸۲

موضوع: اعتصاب در بانک ملی و شرکت ملی نفت ایران پایان یافت

۱- به نوشته روزنامه‌های انگلیسی زبان تهران، اعتصاب در بانک ملی و شرکت ملی نفت ایران در سوم اکتبر و پس از آنکه تقاضاهای اصلی اعتصابیون اجابت گردید، خاتمه یافت. گزارش شد کارکنان بانک ملی هنگامی که جلیل شرکاء مدیرعامل به آنها گفت انتظار می‌رود به زودی شورای دستمزد با تقاضای آنها مبنی بر تساوی حقوقشان با کارکنان بانک مرکزی موافقت نماید، به اعتصاب نشسته خود پایان دادند (به تلگرام مرجع به عنوان سابقه این اعتراض مراجعه کنید) همچنین به کارمندان ماهانه ۵۰۰ ریال بابت کمک هزینه غذا و ۳۰۰ ریال بابت همین امر برای هر فرزند پرداخت خواهد شد. وی همچنین قول داد وام خانه از معادل ۱۰ سال حقوق به ۱۲/۵ سال حقوق افزایش یابد. کارمندان پس از سه سال سابقه کار

حق استفاده از این وام را خواهند داشت و کارمندان از بیمه عمر برخوردار خواهند بود و مرخصی زایمان به ۱۲ هفته افزایش خواهد یافت و بالاخره کلیه کارگران بر اساس طرح خود بانک ملی بیمه درمانی خواهند داشت.

۲- روزنامه‌ها همچنین نوشته‌اند اعتصاب در شرکت ملی نفت ایران که از ۲۳ سپتامبر آغاز شده بود، خاتمه یافت و شرکت با افزایش ۱۰ درصدی در حقوق ثابت کارکنان موافقت کرد. افزایش شامل ۱۰۰ ریال کمک هزینه غذا برای هر روز (یعنی یک افزایش ۱۰۰ درصدی)، کمک هزینه مسکن از ۳۰۰۰ تا ۹۰۰۰ ریال در هر ماه و تهیه زمین برای تعاونیه‌های مسکن کارمندان می‌باشد. یکی از مقامات بلندپایه شرکت ملی نفت ایران به مأمور سفارت گفت ۱۰ درصد اضافه حقوق یک «کمک هزینه صنعتی» است و اینکه کمک‌هزینه مسکن به افرادی با دستمزد روزانه ۲۰ ریال پرداخت می‌شود، مشروط بر اینکه از وام مسکن استفاده نکرده و خانه سازمانی نیز در اختیار نداشته باشند. یک کارمند متأهل که در خانه خودش زندگی می‌کند و از وام مسکن استفاده نکرده از کمک هزینه مسکن به مبلغ ۳۰۰ ریال در ماه استفاده خواهد کرد. با کمال تعجب آن دسته از کارمندانی که نه از وام و نه خانه‌های سازمانی استفاده نمی‌کنند از کمک هزینه مسکن برخوردار خواهند بود، البته از نرخ کم ۱۰۰ ریال برای هر روز بهره‌مند خواهند شد. این مقام اظهار عقیده کرد اگر افزایش دستمزدهای روزانه و کمک هزینه‌ها را با هم جمع کنیم آنگاه برخی از کارمندان از افزایش حقوق ۷۰ درصدی نسبت به سال گذشته بهره‌مند خواهند شد و متوسط افزایش حقوق کارمندان چیزی حدود ۵۰ درصد خواهد بود.

۳- نظریه: اثرات اصلی فرونشاندن اعتصاب بایستی هنوز احساس شود. اجابت کامل تقاضاهای اعتصابیون با توجه به رضایت آشکار دولت، باعث تشجیع کارکنان بخشهای اصلی صنعت و تجارت ایران برای اتخاذ شیوه‌های مشابه خواهد شد تا از طریق اعتصاب و کم‌کاری خواهان افزایش دستمزد و بهبود شرایط کاری‌شان شوند. دولت در ازای برقراری آرامش موقت در صنعت تسلیم تقاضاهای کارگران شده است. اما احتمالاً این امر باعث افزایش تورم می‌شود خصوصاً آنکه این نوع توافقات بیشتر باعث تقاضاهای کارگری در دیگر بخشهای اقتصاد می‌شود.

سولیوان

سند شماره ۸۷

خیلی محرمانه
از: دفتر حافظ منافع آمریکا، بغداد به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - فوری
رونوشت: سفارتخانه‌های آمریکا در تهران، آنکارا، اسلام‌آباد، کویت، لندن، پاریس، مسکو
موضوع: مشکل خمینی

۱- خلاصه: تصمیم دولت عراق در رابطه با حضور خمینی در این کشور با توجه به چند

نکته از جمله تمایل به داشتن روابط حسنه با ایران اتخاذ خواهد شد. بیانیه شدیدالجن ایران مبنی بر تقاضا از عراق جهت نگهداری خمینی در کشور به نظر می‌رسد تا حد زیادی در این رابطه مؤثر واقع شود. پایان خلاصه.

۲- عراق در رابطه با حضور خمینی در این کشور دارای منافعی می‌باشد زیرا از حضور میهمانان وی به عنوان یک اهرم روانی برای بهبود روابط ایران و عراق در بلندمدت استفاده می‌کند. خمینی شمشیر غلاف شده‌ای است که نیاز تداوم روند بهبود بخشیدن به رابطه با بغداد را به تهران گوشزد می‌کند. ادریس بارزانی هم همین وظیفه را برای طرفهای ایرانی اجرا می‌کند.

۳- با این حال رژیم عراق می‌خواهد مطمئن باشد که از خمینی در جهت اهداف خود و نه اهداف دیگران استفاده می‌کند. تمایل عراق برای حفظ آتش بس با همسایه بزرگتر خود انگیزه اصلی اعمال محدودیتهای شدید بر فعالیتهای خمینی می‌باشد. مقامات بغداد در مقابل این اخبار مطبوعات بین‌المللی مبنی بر اینکه در ایجاد اغتشاش در ایران از خمینی حمایت کرده‌اند بیش از حد عکس‌العمل شدید نشان می‌دهند.

۴- رهبریت عراق شدیداً از وقایع افغانستان تکان خورده است. احتمال بروز بی‌ثباتی عمده در ایران به هیچ‌وجه امر خوشایندی نمی‌باشد. با وجود اینکه عراق نسبت به یک ایران قدرتمند و متحد با غرب احساس عدم اطمینان بسیار دارد ولی در همسایگی خود یک ایران تحت سلطه شوروی با یک قذافی ایرانی را کمتر می‌پسندد. دلیل دیگری نیز می‌توان برای تحت کنترل نگهداشتن خمینی ایراد نمود.

۵- رهبریت این کشور همچنین بایستی تأثیر حضور خمینی را بر روی ۵۰ درصد از جمعیت شیعه مذهب خود در نظر داشته باشد. توجه این رژیم به امنیت داخلی اولویت اصلی را دارد. نگهداشتن خمینی در کشور به عنوان یک پناهنده سیاسی قدرتمند که رفتار متعادلی داشته باشد منعکس کننده اعتبار دولت خواهد بود. بیرون راندن وی به منزله نقض ارزشهای سنتی اعراب و همچنین احساسات مذهبی بسیاری از عراقیها خواهد بود. حال با متهم شدن رژیم عراق به زندانی کردن خمینی بر اساس درخواست ایران اوضاع ممکن است فرق داشته باشد.

۶- خمینی برای هر دو کشور ایران و عراق مسئله مشکلی به وجود آورده است. خطر وی نسبت به بغداد در مقایسه با تهران ممکن است کمتر باشد ولی در مورد عواملی که بایستی به هنگام تصمیم‌گیری در مورد محل اقامت بعدی وی در نظر گرفت هیچ اختلافی (بین دو کشور-م) وجود ندارد. حضور وی در اینجا یک فرصت بالقوه بلندمدت در اختیار عراق گذاشته است اما بکر و صدام حسین باید از این موضوع واهمه داشته باشند که اگر قرار شود دولت ایران بر اثر روحیه منتشر شده توسط خمینی سقوط کند و یا اگر ایران با استفاده از امکاناتی که دارد علیه عراق اقدامات تلافی‌جویانه انجام دهد هرگز نخواهند توانست از چنین

امکانات بالقوه‌ای استفاده نمایند. و اگر با خمینی بدرفتاری کند تأثیرات آن بر جماعت مسلمان شیعه عراق چه خواهد بود؟

۷- مواضع محکم و یکپارچه‌ای که دولت ایران اتخاذ کرده ایجاب می‌کند که در چنین شرایط بحرانی دقت بیشتری به عمل آید. اگر رژیم عراق احساس کند که خمینی کاسه از آش داغتری خواهد شد ممکن است وی را با یک هواپیما روانه کند تا هر کشوری که می‌خواهد به وی پناهندگی بدهد.

(به نظر ما در عین حالی که ممکن است یک کشور مسلمان چنین کاری بکند اما این امکان هم وجود دارد که یک کشور غربی که تعداد قابل توجهی از پناهندگان غیرفعال ایرانی را پذیرفته چنین کاری انجام دهد.) با این حال اگر دولت ایران مشخص نماید که حضور مستمر خمینی در نجف برای روابط ایران و عراق به جای مضر بودن نسبتاً مفید خواهد بود حدس می‌زنیم که رژیم بغداد نیز خطر نگهداری وی در اینجا را بپذیرد و اقدامات لازم برای مراقبت از اعمال وی را اتخاذ نماید. با توجه به اینکه انجام مراقبت‌های خوب در زمره امور جاری دستگاه امنیتی عراق نمی‌باشد ولی ما تصور می‌کنیم که آنها در مورد حد قابل قبول اعمال کنترل بر مراجعات خمینی و آزادی عمل وی به دیدگاه‌های ایرانیان توجه خواهند داشت.

پک

سند شماره ۸۸

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۷۴۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
مرجع: (الف) تهران ۹۵۸۴، (ب) تهران ۹۲۵۲، (ج) تهران ۹۶۵۱، (د) تهران ۹۵۸۲، (ه)
تهران ۹۶۱۷

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۴ و ۵ اکتبر

خلاصه: خشونت مداوم در کرمانشاه و برخوردهای شدید در سایر شهرها امنیت را مختل نموده است. اعلام تجدیدنظر اساسی در طرح پیش‌نویس لایحه آزادی عمل مطبوعات به وسیله دولت، اجازه مشارکت به کانون وکلا در بازنگری پرونده‌های زندانیان سیاسی، زد و بندهای سیاسی در صحنه مجلس و درون حزب سرعت گرفته است. شاه دو یا سه چهره را تشویق به تشکیل حزب نموده است اما زد و بند برای مقام ادامه دارد. مخالفین برای اعتصاب هفتم اکتبر تلاش می‌کنند و ناآرامیهای کارگری برای دولت دردسرهایی درست نموده است. بدین ترتیب به نظر می‌رسد که دولت به تمام درخواستهای مالی تن دردهد. صحنه دانشگاه هنوز ناآرام است. پایان خلاصه.

۱- مطبوعات پنجم اکتبر حکایت از ادامه خشونت در کرمانشاه در روزهای یکم تا سوم اکتبر می‌کنند. کشته‌های این خشونت طبق اعلام مقامات دولتی ۱۲ نفر می‌باشند. یک رهبر

مذهبی به مطبوعات گفته است که سی هزار نفر در تظاهرات شرکت داشته‌اند (با توجه به عدم امکان شمارش جمعیت و اینکه این روحانی به نفع خود حرف زده است، به این رقم شک داریم. منابع مربوط به وزارت کشور رقم سه یا چهار هزار نفر را ذکر می‌کنند. واقعیت ممکن است چیزی بین این دو رقم باشد)

تحصن معلمین مدارس کرمانشاه در اداره آموزش و پرورش بعد از موافقت مقامات با درخواست آنها مبنی بر استفاده از یک سالن اجتماعات محلی برای جلسات پایان یافت.

۲- مطبوعات چهارم اکتبر رقم زخمی‌شدگان در گریه‌های کاشان را ۲۵۰ نفر ذکر کرده‌اند. والدین و معلمین به دخالت پلیس در تظاهرات اعتراض نمودند. در سوم اکتبر پلیس همدان تظاهرات یک گروه صدنفری از دختران را که با حمل پلاکارد و شعار همراه بود با استفاده از ماشین‌های آب‌پاش آتش‌نشانی شهر متفرق نمود. در شاهی شمالی‌ترین شهر ایران پلیس تظاهراتی را که علیه سیستم آموزشی برپا شده بود بعد از اینکه پسران و دختران بهم پیوستند با گاز اشک‌آور در هم شکست. معلمین در خرم‌آباد تا حصول توافق مبنی بر عدم دخالت پلیس در فعالیتهای دانش‌آموزان در شهر و آزاد نمودن معلمینی که قبلاً بازداشت نموده‌اند، از رفتن به کلاسها خودداری می‌نمایند.

گروههایی از مردم در بانه (کردستان) در دوم اکتبر تظاهراتی برپا کردند و خواستههای خود را در ۱۴ بند به فرماندار ارائه دادند، برخی از این خواستهها عبارتند از: آزادی زندانیان سیاسی، محاکمه مجدد بعضی از زندانیان، تعویض شهردار، اصلاح و بهبود شرایط تحصیلی، انحلال اطاقهای اصناف، بهبود تسهیلات بهداشتی، آموزشی و کشاورزی، به دنبال ارائه این لیست شهردار و رئیس سازمان شیر و خورشید سرخ (صلیب سرخ) از کار استعفا دادند.

۴- در چهارم اکتبر، دولت اعلام نمود که در پیش‌نویس طرح قانون مطبوعات (مرجع ب ۹۲۵۲) تجدیدنظر نموده و کنترل امتیازات و ارشاد مطبوعات را از یک کمیسیون ویژه دولتی به انجمن روزنامه‌نگاران انتقال خواهد داد. جزییات هنوز اعلام نشده است. در همین زمان، نخست‌وزیر با کارکنان رادیو و تلویزیون ملی ایران (NIRT) ملاقات کرد و اظهار نمود که رسانه‌های گروهی باید آزاد باشند و سانسوری وجود نداشته باشد، اگر چنین چیزی روشن شود نظریات مخالفین نیز باید منعکس گردد (نظریه: دولت مقررات محدودکننده‌ای که قبلاً در لایحه استقلال دانشگاه منظور نموده بود فعلاً مسکوت گذارده و اظهار تمایل دولت نیز نسبت به اجرای آزادی عمل مطبوعات، روزنامه‌نگاران را امیدوار نموده است که سرانجام نتیجه چیزی خواهد بود که همه رسانه‌ها می‌توانند پشتیبانی نمایند).

۵- باهری وزیر دادگستری در ملاقاتی که با هیأت مدیره کانون وکلا در چهارم اکتبر داشت گفت که کمیسیون مخصوصی جهت رسیدگی به پرونده آزادی زندانیان سیاسی تشکیل خواهد شد. باهری خاطر نشان نمود که در نظر دارد نماینده کانون وکلا را نیز در این کمیته شرکت دهد. کانون وکلا به وزیر دادگستری گفته است که وجود حکومت نظامی بی‌مورد است و

گفت که وزارت دادگستری نیز اغلب به عنوان یک ابزار برای خط‌مشی‌های سیاسی دولت به کار گرفته شده بود و لازم است که قوی‌تر باشد و درخواست تنبیه مسببین کشتار ۸ سپتامبر میدان ژاله را نمود. وزیر دادگستری قول داد که سازمان قضایی را تقویت نماید.

۶- تلاشهایی که در جهت تشکیل جلسه غیرعلنی مجلس در سوم اکتبر صورت گرفته بود به علت اینکه از ۶۶ امضاء مورد نیاز فقط ۲۰ امضاء جمع شده بود با شکست روبرو شد. ریاضی، رئیس مجلس به خبرنگاران گفت که او ریاست جلسه‌ای را که به گفته او مطبوعات آن را به یک جلسه مبارزه برای پست ریاست مجلس تنزل داده‌اند به عهده نخواهد گرفت. (رئیس جدید مجلس در اولین جلسه بعد از گشایش جدید مجلس در هفتم اکتبر انتخاب خواهد شد). بخشی از ناراحتی ریاضی به خاطر جدی بودن او و هم‌چنین به خاطر حفظ پستی بود که ۱۵ سال با موفقیت آن را اشغال نموده و اکنون مورد تهدید یک چهره قدیمی حزب رستاخیز به نام جواد سعید قرار گرفته بود. جواد سعید به محض اینکه مشاهده نمود که می‌تواند به عنوان رئیس جدید مجلس انتخاب شود بلافاصله از دبیرکلی حزب رستاخیز که فقط دو هفته بود که بدان شغل گمارده شده بود استعفا داد. حتی مطبوعات متقاعد شده بودند که سعید به ریاست مجلس آینده به جای ریاضی که به خاطر سنش دیگر قادر به ریاست نیست برگزیده خواهد شد. در مورد مجلس سنا انتظار می‌رود رئیس جدید معاون قبلی شریف امامی، سناتور محمد سجادی باشد.

۷- تصمیم عجولانه سعید به ترک حزب رستاخیز نشانه آشفتگی صحنه سیاسی است. هیأت اجراییه حزب رستاخیز نتوانست حدنصاب را در جلسه سوم اکتبر که جلسه نهایی بود به دست آورد. لذا جلسه به دهم اکتبر موکول گردید. در این انتقام تعدادی از اعضاء هیأت اجراییه از استعفای سعید رنجیده‌خاطر شده و گفتند تا جانشینی انتخاب نشود استعفاء او پذیرفته نیست، تعداد معدودی نیز گفتند که نیازی به اضمحلال حزب رستاخیز نیست.

۸ - گزارشات احزاب جدید مرتب به سفارت می‌رسد - منابع مربوط در سازمانهای سیاسی بیان می‌کنند که شاه خود حداقل با دو نفر یا بیشتر از چهره‌های سیاسی صحبت کرده و به عقیده آنها به آنها چراغ سبز نشان داده که جلوتر بروند و احزاب سیاسی تشکیل دهند. قطعاً شاه با نهادندی وزیر علوم و آموزش عالی و کافی وزیر اوقاف صحبت نموده و به نهادندی اصرار نموده است که طبق طرحهایی گروهش را از یک گروه سیاسی تغییر دهد و به کافی نیز پیشنهاد نموده است که حزب مردم را احیا نماید. پیغام مشابهی نیز ممکن است به آزمون وزیر کشور داده باشد تا حزب ایران را مجدداً احیا کند و باقیمانده حزب رستاخیز را به حزب دیگری تبدیل نماید.

۹- ناآرامیهای کارگری کم کم در حال ایجاد دردسر برای دولت می‌باشد (مرجع ج) اگر چه طبق گزارشات واصله، اعتصابات شرکت نفت، مخبرات و بانکها خاتمه یافته است (مرجع د)، اما گروههای زیادی هنوز یا در حال اعتصابند و یا قصد آن را دارند مثل پرستارها، کارگران

شرکت دخانیات، معلمین و کارگران برخی شرکتهای نیمه دولتی، نخست وزیر در چهارم اکتبر به سفیر گفت که او به ۵۰ اعتصاب در بخش دولتی فیصله داده و اضافه کرد که در برخورد با این اعتصابات ملایمت لازم است، کابینه دولت ایران در سوم اکتبر تصمیم گرفت ضمن افزایش حقوق کارمندان، وامهایی برای خرید خانه‌های ارزان قیمت در اختیار آنان قرار دهد. این عمل به منظور جلوگیری از اعتصاب عمومی هفتم اکتبر طرح شده است. معلوم نیست که این تمهیدات موفقیتی داشته باشد یا نه اما مذاکرات مفصلی بین کارمندان و دولت در چندین وزارتخانه در جریان است. تهران ژورنال مورخه پنجم اکتبر مشکلات اساسی دولت را به شرح زیر بیان کرده است: شکایات بر حقی وجود دارد اما ارضای اینها موجب افزایش تورم خواهد شد. تهران ژورنال می گوید قرارداد دولت در وضعیتی که یا تسلیم شود و یا مردم را از خود بیگانه نماید ممکن است هدف سیاسی بعضی‌ها باشد و معتقد است «نشانه‌هایی وجود دارد که جریانهای سیاسی پشت پرده‌ای در حال فعالیت برای مقاصد خود می‌باشد.» (نظریه: بدون شک دسیسه‌های سیاسی برای رسیدن به مقاصد خود گروههایی را تحریک می‌کنند بویژه کارمندان دولت را، ولی شکایات بر حقی هم بدون شک وجود دارد). اقدامات دولت برای فیصله سریع اعتصابات به وسیله راضی کردن اعتصابیون دارای عواقب وخیمی خواهد بود. فیصله دادن به اعتصابات تا آنجا که برای ما معلوم شده است با افزایش نسبتاً زیادی در مزایای شغلی صورت می‌گیرد (زیرا افزایش حقوق نیاز به اقدامات کمیسیون حقوق کارمندان دولت دارد که وقت زیادی را می‌گیرد) مثل افزایش حق مسکن و کمکهای غذایی که در یک مورد خاص تا ۱۷۸ درصد و در اکثر موارد از ۵۰ تا ۱۰۰ درصد حقوق دریافتی کارمندان بوده است (البته عواقب مالی تورم آن نیز آشکار است).

۱۰- وضعیت دانشگاهها هنوز نامتعادل است. دانشکده‌ها و دانشگاهها در حال حاضر به صورت جدی یک اتحادیه دانشجویی هستند. در این میان دولت ایران به آرامی با دانشگاهها مشورت می‌کند که تاریخ گشایش دانشکده‌ها و دانشگاهها هم‌زمان نباشد. در موارد زیادی موعد مقرر بازگشایی به تاریخ اکتبر موکول گردیده است. به طوری که ما متوجه شدیم بعضی دانشکده‌ها ممکن است در این تاریخ باز شوند اما بقیه به فاصله چند روز یا یک هفته بعد باز خواهند شد. این اقدامات به این جهت صورت می‌گیرد که بعضی از دانشکده‌ها و مدیران فکر می‌کنند که اگر کلاسها طی یک یا دو هفته باز شوند مشکلی به وجود نخواهد آمد. در چند روز گذشته به خاطر اینکه ثبت نام در دانشگاه ملی تهران و دانشگاه اصفهان با آرامش و علاقمندی انجام و پایان گرفته خوش بینی بیشتر شده است. اما مشکلات عمده در دانشگاه تهران پیش بینی می‌گردد. چگونگی استقرار کلاسها در دانشگاه تهران را در واقع می‌توان از اعلامیه دانشگاهیان منتشره در تاریخ ۳۰ سپتامبر که با ۲۰۰ امضاء علیه دولت ایران به خاطر کشتاری که توسط حکومت نظامی انجام شده استنباط نمود.

در میان امضاءکنندگان رؤسای دانشکده‌های دانشگاه تهران و همچنین معاون طرح دانشگاه

ملی دیده می‌شوند. آنهایی که برای سفارت شناخته شده‌اند اکنون نیز مانند شش ماه گذشته با این امور درگیر نمی‌شوند.
سولیوان

سند شماره ۸۹

استفاده اداری محدود
از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۷۴۴
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
مرجع: الف - تهران ۹۵۸۲ ب - تهران ۹۶۵۱
موضوع: ناآرامیهای کارگری در ایران

۱- خلاصه: علیرغم تصمیم دولت مبنی بر اعطای وامهای سهل مسکن به مستخدمین کشوری و دورنمای موافقت دولت جهت افزایش بیشتر حقوق خدمات کشوری، سازمان خدمات کشوری ایران تهدید کرده روز ۷ اکتبر دست به اعتصاب خواهد زد مگر آنکه دولت با فهرست مطول تقاضاها از جمله افزایش صد درصدی در حقوقها و کمک هزینهها موافقت نماید. سازمانهایی که اعتصاب در آنها اخیراً فرونشسته یا هنوز ادامه دارد عبارتند از: بانک ملی، شرکت مخابرات، شرکت ملی نفت ایران، شرکت بیمه ایران، شرکت انحصاری دخانیات، بانک اعتبارات (خصوصی)، اداره برنامه‌های شهری شهرداری تهران و توانیر، به علاوه گزارشاتی دال بر اعتصاب در سازمان برنامه و بودجه در ۴ اکتبر و توقف کار در بیمارستانهای تهران و تبریز وجود داشت. پایان خلاصه.

۲- دولت در ۳ اکتبر تصمیم گرفت به کارمندان کشوری وام مسکن کم بهره و طولی‌المدت بدهد تا بدین وسیله از مشکلات احتمالی از ناحیه سازمانها و خدمات شهری جلوگیری شود به نوشته روزنامه‌ها، میزان بهره و زمان بازپرداخت وامها با توجه به پایه حقوق افراد متقاضی تعیین خواهد شد، به مستخدمین کشوری با پایه حقوق کمتر از ۳۰۰۰۰ ریال در ماه، ۱/۷ میلیون ریال وام (۲۴۱۱۳ دلار) با بهره ۴ درصد برای تهران و ۳ درصد برای شهرستانها و با بازپرداخت ۲۰ ساله در صورت اقامت در تهران و بازپرداخت ۲۵ ساله برای شهرستانها اعطا خواهد شد. کارمندان با حقوق پایه ماهانه ۳۰۰۰۰ تا ۵۰۰۰۰ ریال از وام به میزان حداکثر ۳ میلیون ریال (۴۴۵۵۳ دلار) با نرخ بهره ۶ درصد در تهران و ۵ درصد در شهرستانها برخوردار خواهند شد. مدت بازپرداخت برای این گروه از ۱۵ سال تا ۲۰ سال خواهد بود. کم و کیف و تاریخ اجرای این برنامه وام مسکن هنوز معلوم نیست و این نقل قول که پول آنها از محل بودجه سال آینده وزارتخانه‌های مربوطه (که ۲۱ مارس ۱۹۷۹ شروع می‌شود) تأمین خواهد شد بر پیچیدگی مسئله می‌افزاید. به مستخدمین کشوری با حقوق ماهانه بیش از ۵۰۰۰۰ ریال وامهایی با امتیازات ویژه داده خواهد شد و دولت بعداً آن را اعلام خواهد کرد. منوچهر آزمون وزیر امور اجرایی طی یک کنفرانس مطبوعاتی اعلام کرد که مسئله حقوق مستخدمین کشوری در کابینه مورد بحث قرار گرفته و اینکه در جلسه بعدی کابینه تصمیماتی در این باره اتخاذ

خواهد شد. مطالب روزنامه‌ها حاکی از آن است که دولت با افزایش حقوق مستخدمین کشوری تا ۵۰ درصد موافقت کرد.

۳- علیرغم این اقدامات آشتی‌جویانه از سوی دولت، تهدید به اعتصاب در هفتم اکتبر توسط کارکنان سازمان خدمات شهری پابرجاست. روزنامه‌های انگلیسی زبان تهران فهرستی از تقاضاهای کارمندان خدمات شهری را بدین شرح عنوان کرده‌اند: افزایش ۱۰۰ درصدی در حقوق و مزایای کلیه مستخدمین کشوری، افزایش سالانه حقوق پایه و کمک هزینه مسکن، یک طرح نهادی برای پرداخت کمک هزینه ایاب و ذهاب، افزایش چشمگیر در کمک هزینه غذا، خدمات درمانی مجانی، تحقیق درباره طرح حقوق مستخدمین بازنشسته کشوری و دادن حقوق بازنشستگی متناسب با حقوقهای مربوطه.

۴- تعداد سازمانهایی که دچار اعتصاب هستند رو به افزایش می‌گذارد. علیرغم گزارشات مطبوعاتی تاکنون (زمان ارسال گزارش مرجع ب) کارکنان شرکت ملی نفت ایران به اعتصاب ادامه داده‌اند. بنا به گزارشات خبری یک سخنگوی شرکت ملی نفت ایران در چهارم اکتبر اظهار داشت که برخی کارکنان با افزایش ده درصدی حقوقها مخالفت کرده و خواهان افزایش ۲۰ درصدی در حقوق پایه و ۱۰ درصد افزایش در کمک هزینه مسکن، بیمه و خدمات درمانی هستند. در عین حال این سخنگو متذکر شد که اعتصابیون در پالایشگاه آبادان پس از حصول توافق موقتی با مدیریت در خصوص افزایش حقوق و مزایا بر سر کارهایشان بازگشتند.

۵- رسانه‌های ارتباط جمعی در پنجم اکتبر اعلام کردند که کارکنان شرکت مخابرات ایران در چهارم اکتبر به اعتصاب خود خاتمه دادند و یک تعهد کتبی از مدیریت شرکت دریافت کردند مبنی بر افزایش صد درصدی در کمک هزینه مسکن. کارمندان شرکت مخابرات ایران از افزایش سریع در میزان حقوق پایه برخوردار نشدند اما به آنها قول داده شد که مسئله افزایش حقوق آنها در هیأت مدیره مطرح خواهد شد و اینکه این افزایش در بودجه سال مالی آینده منظور خواهد شد.

بنا به گزارش، فهرست تقاضاهای اولیه کارمندان شامل این موارد است: افزایش ۵۰ درصدی در حقوق، تحقیق در مورد وضعیت مالی سرمهندس فرخندر و مدیرعامل مالونی و اعلام نتایج آن، و تقاضا برای اخراج کلیه کارمندان قراردادی (که متوسط حقوقشان بیشتر از کارمندان رسمی است). یک نکته قابل توجه از نقطه‌نظر منافع آمریکا، تقاضای کارمندان شرکت مخابرات ایران جهت اخراج کلیه کارمندان آمریکایی (منظور کارمندان بل اینترنشنال) و اختصاص دادن حقوق دریافتی از سوی آنها، برای بهبود وضعیت کارگران ایرانی.

۶- دیگر سازمانهای اعتصاب زده در چند روز اخیر عبارتند از: شرکت ملی دخانیات، بانک اعتبارات با سرمایه مشترک فرانسه، و توانیر. کارکنان دخانیات صبح روز چهارم اکتبر دست به اعتصاب زدند و خواستار کاهش ساعات کار و افزایش مرخصی سالانه شدند. کارمندان بانک اعتبارات در تهران و در چندین شهرستان در سوم اکتبر اعتصاب کرده و تقاضا کردند که

کسری حقوق و مزایای آنها در مقایسه با دستمزد کارمندان بانک مرکزی و بانک ملی جبران گردد.

تاکنون اطلاعاتی درباره درخواستهای کارمندان توانیر به دستمان نرسیده اما گزارشات روزنامه‌ها حاکی است که کارگران شرکت و ایستگاههای قدرت در طرشت، شهریار و فرح‌آباد ملاقاتی با هم داشته‌اند تا مشکلات خود را با مدیریت شرکت مورد بررسی قرار دهند. کارگران بیمارستانهای ونک و شهرام در تهران در چهارم اکتبر دست به یک اعتصاب یک روزه زدند و پس از دریافت قول مساعد مبنی بر بررسی دلسوزانه تقاضاهایشان بر سر کارهایشان بازگشتند. در تبریز بهیاران شاغل در بیمارستانهای مجاور دانشگاه آذربادگان اعتصاب کرده و خواهان دستمزد بیشتر شدند. هیچ خبری درباره رفتار اعتصابیون در بخش برنامه‌ریزی شهری شهرداری تهران نداریم غیر از آنکه روزنامه‌ها تأیید کردند که مشکلات کاری در آنجا وجود داشت.

۷- جعفر شریف امامی در گفتگوهای خود با سولیوان سفیر در عصر روز چهارم اکتبر عنوان کرد حدود ۵۰ اعتصاب فرونشاند شده است. وی تأیید کرد که این موج اعتصابات اثرات جدی بر اقتصاد ایران خواهد داشت ولی افزود این قیمتی است که باید پرداخت شود.

۸- نظریه: حداقل در کوتاه‌مدت بدیهی به نظر می‌رسد که دولت خط مصالحه را در برخورد با اعتصابات در پیش گرفته است و بیشتر خواسته‌های آنها را اجابت می‌کند تا اینکه به خطر تشنج تن در دهد تا بدین وسیله آرامش در بخش کارگری حفظ شود. اثرات این امر حداقل تاکنون چنین بوده است که یک اعتصاب باعث تشویق اعتصابات دیگر می‌شود و انتهایی نیز برای این روند متصور نیست. بروز یک نتیجه اجتناب‌ناپذیر است و آن اینکه توافقات به عمل آمده اثرات شدیدی بر اقتصاد ایران از نظر تورم و کسری بودجه خواهد داشت. میزان این تأثیرات تا فرونشستن گرد و غبارها معلوم نخواهد شد.

سولیوان

سند شماره ۹۰

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۹۷۶۸

۸ اکتبر ۱۹۷۸ - ۱۶ مهر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران

به: سرفرماندهی کل نیروهای آمریکا در اروپا - اقیانوس آرام

موضوع: ژنرال نصیری از مقام سفیر ایران در پاکستان استعفا می‌دهد

۱۶- خلاصه: این گزارش حاوی اطلاعاتی است که از ۲ روزنامه انگلیسی زبان ایران کسب شده است. اطلاعات در ارتباط با استعفای ارتشبد نعمت‌الله نصیری به عنوان سفیر ایران در پاکستان می‌باشد.

ردیف ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- (بدون طبقه‌بندی) جزییات: اطلاعات زیر از رسانه‌های گروهی انگلیسی زبان ایران کسب شده است.

الف- انتظار می‌رود که رئیس پیشین سازمان امنیت کشور (ساواک) ارتشبد نعمت‌الله نصیری، از سوی یک دادگاه نظامی به خاطر اتهامات ادعا شده مبنی بر غصب کردن اموال عمومی مورد بازجویی قرار گیرد.

ب- قبل از هرگونه اقدامی علیه ارتشبدی که زمانی همه قدرت را در ایران به دست داشت، در تهران قبلاً اعلام شده بود که از این به بعد دیگر ساواک دولتی درون دولت نخواهد بود هم‌چنان که بعضی از مردم مطرح می‌کردند. این اعلامیه در مجلس از سوی سناتور جلال نائینی صادر گشت.

ج- ارتشبد نصیری که بعد از تعویض او به عنوان رئیس ساواک به مقام سفیر ایران در پاکستان منصوب شده بود دیروز از این مقام استعفا داد. یک سخنگوی وزارت امور خارجه گفت که شاهنشاه استعفای او را پذیرفته است.

د- ارتشبد نصیری از سوی اعضای مجلس به دلیل اتهامات ادعا شده راجع به فساد و دستورات شکنجه در خلال تصدی او به عنوان رئیس ساواک، به شدت مورد انتقاد قرار گرفت هم‌چنین گزارش شده است که نصیری مسئول گسترش نارضایتی عمومی به طور وسیع بوده است که در جلسه مجلس بحث شد.

هم‌چنین ذکر شده است که نصیری در یک رسوایی مهم با میلیاردی معروف هژبر یزدانی که زندانی است دست داشته است.

ه- سناتور جلال نائینی، نصیری را متهم به درگیر بودن در موارد فساد با همدستی هژبر یزدانی که بر طبق ۱۳ گزارش زندانی شده است، کرده است. یکی از موارد دریافت ۷۴۳ میلیون دلار وام با بهره ۳ درصدی بوده که او برای دریافت این وام از نصیری به عنوان شریکش استفاده کرده است.

و- دیروز اعلام شد که در بسیاری از موارد اتهامات علیه نصیری هیچ‌گونه ربطی به ارتشی بودن وی ندارد، لذا وی از سوی یک بازپرس دادگاه غیرنظامی بازجویی خواهد شد.

ز- اتهامات بر علیه نصیری چنین است که او از موقعیت خود به عنوان رئیس سازمان امنیت کشور سوءاستفاده کرده است و به قولی بودجه دولت را عملاً در راههای غیرمناسب خرج کرده است.

نظریات تهیه‌کننده گزارش (خیلی محرمانه) گزارشهای شماره ۳۳۴۷۸، ۶۸۴۶ و ۶۸۴۶ و ۶۸۴۶۰۳۳۷۷۸، اطلاعاتی در ارتباط با انتصاب ارتشبد نصیری به عنوان سفیر ایران در پاکستان و انتصاب ارتشبد ناصر مقدم به عنوان رئیس جدید ساواک فراهم کرده است. اطلاعات بیشتر در رابطه با ارتشبد نصیری به محض دریافت فرستاده خواهد شد.

سند شماره ۹۱

خیلی محرمانه
 از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۷۸۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری
 موضوع: گزارش سیاسی: شاه مجدداً بر اعطای آزادیها تأکید می کند؛ رئیس جدید مجلس
 انتخاب شد؛ بالاخره حزب نهایندی معرفی شد

خلاصه: شاه در سخنرانی اجلاس افتتاحیه پارلمان در ۶ اکتبر تأکید کرد که اعطای آزادیهای سیاسی ادامه خواهد داشت و با پذیرش خطاهای گذشته درخواست آرامش عمومی نمود تا بتوان دموکراتیزه کردن را ادامه داد. سعید دبیرکل سابق حزب رستاخیز در انتخابات برای تعیین جانشین ریاضی به عنوان ریاست مجلس پیروز شد. گروه تحقیق وزیر نهایندی رسماً اعلام کرد که به یک حزب سیاسی تبدیل خواهد شد. کمیسیون بازرسی شاهنشاهی منحل شد. وضعیت نظم عمومی عنوان تلگرام جداگانه ای می باشد. پایان خلاصه.

۱- سخنان شاه در اجلاس افتتاحیه مجلس اساساً اعلام این مطلب بود که اعطای آزادیها علیرغم تظاهرات و ناآرامیهایی که وی تأکید کرد گسترده تر از حد مورد انتظار بود، همچنان ادامه خواهد یافت. شاه بر وحدت مردم به منظور حفاظت از استقلال ملی تأکید نمود و در عین حال تأیید کرد که اشتباهاتی وجود داشته و سوءاستفاده از موقعیتهای اجتماعی موجب بروز نارضایتی شده است، اما وی اظهار داشت مشخص شده است که تحریکات و توطئه های پشت پرده که برای مقاصد خاصی طراحی شده عواملی برای تشدید بحرانهای موجود می باشند.

۲- شاه تأکید کرد که دموکراسی جایگزین افراد خاص خواهد شد و مسئولیتهای اجتماعی به مردم واگذار می شود و خواستار رعایت وفادارانه مقررات و قوانین گردید. وی اضافه کرد «داشتن دیدگاهها و اعتقادات متفاوت در مورد تمام موضوعات مهم ملی کاملاً توسط ما مورد حمایت قرار می گیرد.» وی گفت این حقوق قانونی نایستی به منظور نقض قوانین و از بین بردن نظام اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد زیرا «پیوندهایی را از هم می شکند که موجب اتحاد مردم جامعه با یکدیگر می باشند.» وی خواستار اقدام صریح تر دستگاه قضایی برای ریشه کن کردن گروههای فاسد گردید و برای اولین بار در ملاءعام اعلام کرد که در مورد سرمایه های ملی سوءتدبیرهایی وجود داشته است. وی خواستار تداوم اقدامات اقتصادی گردید تا با حذف گلوگاهها و کمبودها بتوان پیشرفت اقتصادی را کاملاً هماهنگ نمود.

۳- وی در قسمتی جداگانه به وضع ایران به عنوان یک کشور مسلمان اشاره کرد و تأکید نمود که دفاع از کشور با قدرت تمام صورت خواهد گرفت و گفت سیاست خارجی ایران بر پایه سیاست استقلال ملی آن و عدم مداخله در امور کشورهای دیگر استوار می باشد. (نظریه: این سخنرانی اصولاً تکرار همان سیاستهای شاه در مورد ایران بود. وی برای اولین بار از سوءتدبیر نام برد و فراتر از آنچه که قبلاً در مجامع عمومی ابراز داشته بود اعلام کرد سایرین

نیز حق دارند در مورد موضوعات ملی دیدگاه‌های مختلف داشته باشند. مطلب نهفته در سخنان وی نقش محوری سلطنت به عنوان یک نهاد هدایت‌کننده مستمر در ایران بود. جشن افتتاحیه رسمی نسبت به گذشته در سطح پایین‌تری برگزار شد. شاه به جای اینکه ایستاده سخنرانی کند به صورت نشسته صحبت کرد و اگر چه صندلیهای مربوطه آماده شده بود ولی به استثناء ملکه هیچ‌کدام از اعضای خانواده سلطنتی حضور نداشتند. برخلاف گذشته نخست‌وزیران قبلی یعنی هویدا، آموزگار و امینی به این مراسم دعوت نشده بودند.)

۴- در همان روز اعضای مجلس جواد سعید دبیرکل سابق حزب رستاخیز را با رأی ۱۴۴ موافق در مقابل ۱۰۳ رأی مخالف و ۷ ممتنع به عنوان رئیس مجلس انتخاب کردند. سعید، عبدالله ریاضی رئیس سابق مجلس را که مدت ۱۵ سال چنین سمتی را عهده‌دار بود از مقام خود خلع کرد. سایر اعضای کمیته‌های اجرایی مجلس مناصب خود را حفظ کردند. (نظریه: پیروزی سعید نتیجه اعتقاد بسیاری از کارگزاران فعلی دولت می‌باشد مبنی بر اینکه به منظور رویارویی با مشکلات یا سیاست‌بازیهای پشت پرده که مجلس در ماههای آینده بایستی با آنها مقابله کند وجود فرد فعالتری ضرورت دارد. بعضی از چهره‌های مخالف حاضر در مجلس نیز به سعید رأی داده‌اند و منابع ما در مجلس به ما گفتند که انتقال این پست آرامتر از آنچه که انتظار می‌رفت صورت گرفت.)

۵- در سنا، سناتور سیدمحمد سجادی به عنوان رئیس انتخاب شد. هنگامی که جعفر شریف‌امامی در ماه اوت به سمت نخست‌وزیری منصوب شد وی جای او را گرفته بود. دو نایب رئیس یعنی سناتور امان‌الله اردلان و عماد تربتی نیز انتخاب شدند.

۶- نهاداندی وزیر علوم و آموزش عالی در ۶ اکتبر گفت که گروه مطالعاتی وی در مورد مشکلات ایران یک حزب سیاسی ملی تشکیل خواهد داد. نام این حزب اعلام نشده است اما نهاداندی گفت به زودی نام و برنامه حزب به اطلاع عموم خواهد رسید. حزب هم‌اکنون در حال شکل بنیانگذاران خود می‌باشد و هنگامی که حدوداً یک هزار نفر انتخاب شوند اولین کنگره خود را در یکی از شهرهایی که حکومت نظامی ندارد تشکیل خواهد داد. نهاداندی اسامی اعضای بنیانگذار حزب را افشا نکرد ولی اظهار داشت که شامل پنج سناتور و سه وزیر دیگر یعنی کاظم ودیعی وزیر کار و امور اجتماعی، محسن فروغی وزیر فرهنگ و هنر و معتمدی وزیر پست و تلگراف و تلفن خواهد بود.

۷- در مقاله کوچکی در مطبوعات ۸ اکتبر اعلام شد که کمیسیون سلطنتی به حیات خود خاتمه داده است. این کمیته که گزارشات آن درباره فعالیت‌های عمرانی اقتصادی در کشور از تلویزیون پخش می‌شد توسط یکی از کمیته‌های سازمان برنامه و بودجه که در مقابل هیأت دولت پاسخگو می‌باشد جایگزین خواهد شد.

(به نظر می‌رسد این اقدام با تصمیمات دولت شریف‌امامی مبنی بر کاهش مشارکت خانواده سلطنتی در امور سیاسی هماهنگ باشد.)

۸- در مطبوعات ۸ اکتبر اعلام شد که ۸۶ زندانی ضدامنیتی منجمله رحمت‌الله مقدم مراغه‌ای رهبر نهضت رادیکال آزاد شده‌اند. در همین حال حسن نزیه رئیس کانون وکلا خواستار آزادی فوری کلیه زندانیان گردید. سولیوان

سند شماره ۹۲

استفاده اداری محدود
از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۷۸۹
مرجع: تهران - ۹۷۴۴
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
۸ اکتبر ۱۹۷۸ - ۱۶ مهر ۱۳۵۷

موضوع: اعتصابات بیشتر در ایران

۱- خلاصه: موج اعتصاب در سراسر ایران فزونی می‌یابد. از هنگام مخبره تلگرام مرجع، کارکنان ایران‌ایر، راه‌آهن دولتی، تعاونی تاکسیرانی و پنج وزارتخانه دولتی اعتصاب کرده‌اند.
۲- در ۷ اکتبر کارکنان فنی و اداری ایران‌ایر در تهران اعتصابی را شروع کردند که باعث مختل شدن خدمات در فرودگاه مهرآباد گردید. مطبوعات گزارش کرده‌اند کارمندان ایران‌ایر خواهان افزایش دستمزد، اضافه‌کاری، تأسیس تعاونیهای مصرف برای امورات خود، بیمه و مزایای بازنشستگی و همچنین پرداخت کمک هزینه مسکن تا هنگام تأمین واحدهای مسکونی برای کارمندان، هستند. کارکنان ایران‌ایر پس از آنکه مدیریت قول داد تقاضاهایش را بررسی کرده و تا حد امکان اجابت کند، در اواخر روز هفتم اکتبر بر سر کارهایشان بازگشتند. ژنرال نصرالله امیرفضلی رئیس ایران‌ایر به مأمور کنسولی گفت که او شخصاً اعتصابیون را تشویق نمود بر سر کارشان برگردند و بدین ترتیب از تعطیلی جدی فرودگاه مهرآباد جلوگیری کرده است.

۳- کارکنان راه‌آهن دولتی در صبح روز هفتم اکتبر اعتصاب کرده و از قبول بار برای ارسال در ایستگاه تهران امتناع ورزیدند. گزارشات مطبوعات حاکی است که کارکنان راه‌آهن خواهان افزایش دستمزد (میزان آن مشخص نشده) و بهبود مزایای درمانی شده‌اند. آنها همچنین خواهان آن هستند که بخش مدیریت برنامه کارگران خط‌آهن که اکنون جزو وزارت بهداشت و خدمات اجتماعی است به راه‌آهن دولتی منتقل گردد.

۴- شاید برجسته‌ترین موج ناآرامیهای کارگری در ایران اعتصاب هفتم اکتبر تاکسیرانان تهران باشد. بیشتر رانندگان تاکسی در مجاور میدان کندی در مقابل دفتر تعاونی تاکسیرانی اجتماع کرده و خواستار بهره‌مندی از پوشش خدمات درمانی، مزایای مسکن، مزایای بازنشستگی و اجرای طرح بازنشستگی شدند. رانندگان همچنین درخواست کردند که دارندگان اتومبیل از به کار بردن وسیله نقلیه خود به عنوان تاکسی منع گردند. چیزی که در این شهر یک عمل رایج است.

به نوشته روزنامه «تهران ژورنال» پلیس با شلیک تیر هوایی و گاز اشک‌آور رانندگان

اجتماع کننده را متفرق کرد. تاکنون ما هیچ گزارش مستقلی درباره تأیید اقدامات پلیس دریافت نکرده‌ایم.

۵- منابع ارتباط جمعی همچنین گزارش دادند که کارکنان وزارتخانه‌های فرهنگ و هنر، دارایی، بازرگانی، دادگستری و کار و امور اجتماعی در صبح روز ۷ اکتبر شروع به اعتصاب کرده و خواهان افزایش دستمزد و مزایای بیشتر شده‌اند. کارمندان این وزارتخانه‌ها بر سر کارهایشان حاضر شدند لیکن از انجام کار تا زمان اجابت تقاضاهایشان امتناع کردند. شایعات تأیید نشده‌ای وجود دارد مبنی بر اینکه روند اعتصابها، وزارت امور خارجه را نیز تحت‌تأثیر قرار داده است.

۶- نظریه: در حالیکه پوشش خبری اوضاع اعتصابها در چند هفته اخیر به نحو قابل توجهی بهبود یافته، اما معتقدیم که اعتصاب در سراسر ایران به مراتب گسترده‌تر از آن چیزی است که رسانه‌ها گزارش می‌کنند. همچنان که در گزارش مرجع متذکر گردید نرزش دولت در برخورد با کارکنان اعتصابی اثر بهمن خیزی داشته است.

کارگران اکنون متقاعد هستند که وضعیت جاری برای پی‌گیری تقاضاهایشان در مورد دستمزد بیشتر و شرایط بهتر کاری مناسب است. دولت اخیراً در مواجهه با پی‌آمدهای واکنش تند خود نسبت به تظاهرات در اوایل سپتامبر که با انگیزه سیاسی توأم بوده، به نظر می‌رسد به این نتیجه رسیده است که اقدام تند علیه کارگران اعتصابی که تقاضاهایشان کمتر سیاسی بوده و حول و حوش مسایل اقتصادی «نان و آب» است، غیرسازنده خواهد بود.

سولیوان

سند شماره ۹۳

۱۸ اکتبر ۱۹۷۸ - ۱۶ مهر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۷۹۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش امنیتی

خلاصه: طبق گزارشات خمینی که در پاریس به سر می‌برد قصد دارد در کشوری مسلمان غیر از ایران سکونت گزیند. نصیری به عنوان سفیر در پاکستان استعفا داد، از مقاصد و محل وی اطلاعی در دست نیست. تظاهرات در شهرهایی که تحت حکومت نظامی نمی‌باشند حداقل دو کشته در خرم‌آباد و یک کشته در آمل به جای گذاشت. اعتصابات گسترده بر تاکسیرانی، ایران‌ایر، راه‌آهن دولتی و بسیاری از ادارات دیگر اثر گذاشته است. اعتصاب عمده در نهم اکتبر در کارخانه پلی‌اکریل اصفهان ترتیب داده خواهد شد. بعضی از دانشگاهها بدون دانشجو و برخی با دانشجو گشایش یافتند. دانشگاههای دیگر موفق به بازگشایی نشدند. در اصفهان دو مورد پرتاب بمب آتش‌زا به وسایل نقلیه آمریکایی بی‌سر نشین صورت گرفت. پایان خلاصه.

۱- پس از اجتناب کویت از اجازه ورود به آیت‌الله خمینی، نامبرده در ۶ اکتبر به پاریس وارد شد. مطبوعات گزارش می‌دهند که وی روزنامه‌نگاران را نمی‌پذیرد اما مشاورانش اظهار می‌دارند که به ایران باز نخواهد گشت. (نظریه: حکومت ایران نفس راحتی خواهد کشید.) یکی از رهبران نهضت آزادی، رحیم صفری می‌گوید که چنانچه فرانسه با خمینی به عنوان یک پناهنده سیاسی و رهبر شیعیان رفتار کند وی مطمئن است اقامت در پاریس را ترجیح دهد. در غیر این صورت وی به الجزایر خواهد رفت. گزارشات دیگر حاکی از آن است که وی به یک «کشور مسلمان» خواهد رفت. سفیر فرانسه به سفارت آمریکا اطلاع داد که دولت فرانسه اطلاعی از آمدن خمینی نداشت. به هر صورت ویزا مورد نیاز نبود. دولت فرانسه هیچ نظریه رسمی در مورد خمینی عنوان نکرده است، و سفارت فرانسه می‌گوید که در آینده نزدیک نیز نخواهد کرد. گزارش کامل‌تر جداگانه تلگراف خواهد شد.

۲- وزارت امور خارجه ایران در هفتم اکتبر اعلام کرد که ارتشبد نصیری به عنوان سفیر در پاکستان استعفا داده وی در مظان اتهام شدید فساد و تخطی از حقوق بشر در زمان ریاستش بر ساواک قرار گرفته است. گزارشات حاکی است که به زودی دادگاه نظامی بازجوییهایش را در مورد فسادهای ادعا شده در مورد وی شروع خواهد کرد. (نظریه: سفارت از طریق مقامات رسمی بلندپایه ایران اطلاع یافت که نصیری در اسلام آباد ناراضی بوده و در پی عذری برای استعفا می‌گشت. بدین ترتیب انتقادات حاضر فرصت مناسبی برای وی به وجود آورد.) مقاصد و محل اقامت نصیری نامعلوم است. اطمینانی وجود ندارد که وی برای روبرو شدن با اتهامات باز می‌گردد.

۳- تظاهرات در شهرها و بسیاری از شهرستانهای کوچک که حکومت نظامی در آنها برقرار نشده خرابی وسیع و حداقل ۳ کشته به جای گذاشت. بحرانی‌ترین نقطه خرم‌آباد بود جایی که گروهی که عمدتاً دانشجویان بودند به ساختمان خبرگزاری پارس، دفتر وزارت اطلاعات (و جهانگردی)، چند بانک و دو مدرسه دخترانه حمله کردند. در طی روز دوم آشوب، پلیس از گاز اشک‌آور و سپس از گلوله استفاده کرد. تعداد تلفات رسمی ۲ کشته و ۴۷ زخمی می‌باشد، اما مطبوعات به گفته شاهدان عینی در برخی مناطق تعداد تلفات را بیشتر نقل می‌کنند. واحدهای نظامی برای برقراری نظم فراخوانده شدند. سومین کشته در تظاهرات خشونت‌آمیز هفتم اکتبر در آمل هنگامی که آشوب‌گران چندین ساختمان را خراب کردند اتفاق افتاد. در حالیکه جمعیت به یک مدرسه دخترانه حمله می‌کردند نیروهای امنیتی به آنان شلیک کردند. آشوبگران بعداً به ۴ بانک، هتل آمل، ساختمان یک سینما، و دو مغازه مشروبفروشی خسارت سنگین زده و یا آنها را سوزاندند. اغتشاشات دیگر آخر هفته در کرمان، (زنجان)، سنقر علیا، بوکان و رضائیه اتفاق افتاد. خانه مدیر مدرسه در بهبهان بمب‌گذاری، و یک بانک در اصفهان به آتش کشیده شد.

مطبوعات گزارش می‌دهند که بسیاری از شهرستانهای دیگر درگیر هستند. امنیت نظامی

تشدید شده در سراسر تهران و دیگر شهرهای اصلی امری مشهود است.

۴- با مشکلات آغاز ترم جدید دانشگاهی، وضع امنیتی بدتر شده اکثر دانشگاههای اصلی دچار مشکلاتی می‌باشند. دانشگاه اصفهان از طرف دانشجویان همراه با دادن شعارهای ضد رژیم تحریم شده است. دانشگاه آریامهر اصفهان کلاسها را شروع کرده اما پلاکاردها و اعلامیه‌های ضد رژیم آشکارا به چشم می‌خورند. دانشجویان دختر به نظر می‌رسد که ترسیده و همگی دارای پوشش چادر هستند. تظاهرات وسیع صلح‌آمیزی در هفتم اکتبر در اصفهان برگزار و تظاهرکنندگان خواهان افزایش حقوق معلمان شدند. هنگامی که یک نفر آشغالها را آتش زد جمعیت با ترس و هراس پراکنده شدند. کنسول گزارش می‌دهد که وضع شهر زشت و عصبی است. دانشگاه تهران در نهم اکتبر قصد گشایش دارد در حالیکه دانشگاه ملی در دهم اکتبر باز خواهد شد. هر چند که ثبت‌نام دانشجویان در هر دو دانشگاه در رشته‌های مربوطه با روندی آرام، ۶ هفته به طول می‌انجامد. در همین حال اعلامیه‌هایی مبنی بر محکوم کردن حکومت نظامی بین دانشجویان دست به دست می‌گردد. دانشگاه پهلوی شیراز و جندی شاهیپور اهواز توسط دانشجویان تحریم شدند. هفتم اکتبر ۹ هزار نفر از دانشجویان دانشگاه آذربادگان در تبریز اعتصاب کردند. دانشجویان در گیلان و دانشگاه فردوسی مشهد نیز در حال اعتصاب به سر می‌برند. دانشگاه صنعتی آریامهر تهران شروع کلاسها را حداقل تا ۱۴ اکتبر به تأخیر انداختند. بعضی از دانشکده‌های کوچک کلاسها را بدون حادثه تشکیل دادند اما توجه مردم بر انستیتوهای اصلی متمرکز است.

۵- در تعطیلات آخر هفته در اصفهان دو اقدام به پرتاب بمب آتش‌زا بر روی اتومبیل‌های شخصی آمریکایی بدون سرنشین رخ داد. یکی از آنها کاملاً بی‌نتیجه بود و دیگری فقط خسارت کمی به یک وسیله نقلیه وارد کرد. کنسول ما در اصفهان گزارش می‌دهد که جامعه آمریکاییان به صورت فزاینده‌ای در حال نگرانی بسر می‌برند.

۶- موج اعتصابات بر چندین وزارتخانه اثر گذاشته است. رانندگان تاکسی، کارکنان ایران‌ایر و راه‌آهن دولتی در هفتم اکتبر دست به اعتصاب زدند، اما به سر کار بازگشته‌اند. کارکنان وزارتخانه‌های فرهنگ و هنر، کار و امور اجتماعی، صنایع و معادن، دادگستری، دارایی، اطلاعات و جهانگردی، و بازرگانی در هفت اکتبر به کارکنان اداره پست، بیمارستانها، و کارکنان شهرداری و وزارت نیرو که قبلاً در اعتصاب بودند، پیوستند. در هشتم اکتبر کارکنان رادیو (رادیو و تلویزیون ملی ایران) دست به اعتصاب زدند. پلیس برای پراکنده کردن جمعیت خشمگین رانندگان تاکسی اقدام به شلیک تیر هوایی و گاز اشک‌آور کرد. عموماً اعتصابها از نوع آرام هستند.

اعتصابات فقط بعضی از بخشهای هر سازمانی را فرامی‌گیرد، اما معهداً ادامه کار طبیعی دولتی را مختل می‌سازد، قرار است اعتصاب بزرگی در نهم اکتبر در پلی‌اکریل اصفهان صورت گیرد.

سند شماره ۹۴

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۸۳۶
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۹ و ۱۰ اکتبر

خلاصه: با تظاهرات گسترده در سطح کشور، ادامه اعتصابات و استعفای وزیر بهداری، فشار بر دولت شریف‌امامی افزایش پیدا می‌کند. پلیس امنیتی با اقدامات معمول خود با مشکلات بالا مقابله می‌کند. دولت اعلام کرد که افزایش حقوق کارمندان بخش خدمات از بودجه‌های دفاع و برنامه‌های هسته‌ای تأمین و پرداخت خواهد شد. به جای وزیر بهداری فوراً کس دیگری را تعیین کردند. با وجود این گزارش می‌شود که علی‌امینی مخالف دولت، قرار است با شاه ملاقاتی داشته باشد.

احزاب سیاسی جدید همراه با اعلان هدف مبارزه با مقامات دولتی در خط‌مشی‌های خود، سربرمی‌آورند. در وزارت دربار دو انتصاب جدید صورت گرفته. زاهدی سفیر (ایران در آمریکا) در اینجا فعال است. خمینی زیر فشار قرار دارد تا در فرانسه از فعالیتهای سیاسی دست بردارد. روزنامه‌ها درخواست می‌توان مبنی بر آزادی زندانیان سیاسی در ایران و دعوت از سنجابی رهبر مخالفان برای شرکت در گردهمایی بین‌المللی سوسیالیست را چاپ کرده‌اند. شاه به حضور در بین مردم ادامه می‌دهد (در دانشگاه تهران و به مناسبت روز معلم در استادیوم آریامهر) در این رابطه پیش‌بینیهای لازم امنیتی معمول، انجام می‌گردد. دانشگاه‌های عمده هنوز کار خود را از سر نگرفته‌اند و روزنامه‌نگاران مصرأ خواستار آزادیهای بیشتر بیان و قلم هستند. پایان خلاصه گزارش.

۱- در چند روز گذشته، از جهات مختلف فشار بر دولت شریف‌امامی ادامه یافته است. تظاهرکنندگان که بیشترشان را دانشجوی و دانش‌آموزان دبیرستانی تشکیل می‌دهند چه در شهرهای بزرگ و چه در شهرهای کوچک به خیابانها می‌ریزند. و با پلیس و ارتش درگیر می‌شوند. در نتیجه تعدادی کشته شده‌اند. این رویدادها آنچنان عادی گشته‌اند که نمی‌توان آنها را جداگانه ذکر کرد. ولی دولت در حال حاضر دست به اقدامات ویژه و جدید علیه آنها نزده است. حتی در جنوب شرقی تهران دویست دانش‌آموز تظاهرات کردند و با تیراندازی هوایی نظامیان متفرق شدند. شاهدان عینی خبر می‌دهند که روز یکشنبه چند هزار نفر از مردم تهران در اطراف میدان ژاله شروع به تجمع نمودند اما به محض اینکه نظامیان و پلیس سر رسیدند گویی آب بودند و به زمین فرو رفتند. توضیح شاید این باشد که طبق قرار قبلی دربهای منازل آن حوالی باز بوده و تظاهرکنندگان به راحتی به آنها پناه برده‌اند.

۲- روزنامه‌ها از قول «منابع رسمی» گزارش می‌دهند که قرار است برنامه‌های هسته‌ای و دفاعی متوقف گردند تا دولت توانایی تأمین و پرداخت ۱۲/۵ درصد افزایش حقوق کارمندان را که هفته گذشته انجام گردید و مبالغ دیگری که برای کسب توافق و پایان بخشیدن به

اعتصابات ضروری است داشته باشد.

در ضمن دولت به سیاست خویش مبنی بر کنار آمدن با تقاضاهای روزافزون در مورد افزایش دستمزدها به عنوان بخشی از روند سازش سیاسی ادامه می‌دهد. ما گزارشاتی داریم که وزرای مسئول برنامه‌های اقتصادی دولت از این بابت ناراضی هستند. شایعات مربوط به وجود مخالفت و درگیری در کابینه دولت شریف امامی، هنوز ادامه دارد. اگرچه گزارشات ویژه خبر می‌دهد که به محض اینکه جای مژده‌ی وزیر مستعفی بهداری روز بعد با انتصاب محمدحسن مرشد پر شد، اما دو یا چند وزیر دیگر که قصد استعفاء داشتند اجباراً از کار خود منصرف شدند.

۲- شایعات حاکی از آن است که احتمالاً امروز اردشیر زاهدی، امینی نخست‌وزیر اسبق را به حضور شاه خواهد برد. گمان این است که شاه و امینی در پیرامون امکان بازگشت امینی به پست نخست‌وزیری دولت آینده به گفتگو خواهند نشست. در ماه گذشته نام امینی بر زبانها جاری بوده و معروف است که برای کسب این مقام سخت تلاش می‌کند. این شایعه اولین نشانه آن است که ممکن است شاه بازگشت امینی را به مصلحت تشخیص دهد. با توجه به شایعه قوی و گسترده‌ای که سازمان سیا پشتیبان امینی است، سفارت از ملاقات با او خودداری می‌کند. منبع مطبوعاتی به رایزن سیاسی گفت که زاهدی بلافاصله بعد از مراجعت از آمریکا و قبل از اینکه شب نهم اکتبر ملاقات طولانی با شاه داشته باشد، تقریباً به مدت نیم ساعت با ژنرال اویسی و دیگر مقامات بالای امنیتی و حکومت نظامی ملاقات کرده است. زاهدی چهاردهم اکتبر به آمریکا باز خواهد گشت.

۴- وزارت دربار دو مقام معاونت بالا، برای اردلان وزیر دربار اعلام کرده است، همایون بهداری به عنوان یکی از آنها باقی می‌ماند و دامنه مسئولیت‌هایش گسترش یافته و همه امور سیاسی را دربر خواهد گرفت. سرلشکر پاکروان، دولتمرد پیرتر، در سلسله مراتب درباری ترقی می‌کند و مسئول امور مالی و اداری می‌گردد.

۵- با اعلام تشکیل دو حزب جدید، صحنه سیاست بسیار فعال باقی می‌ماند. حزب «عدالت» یکی از آنهاست که با رهبری حسینی آزاد، دفتری تشکیل می‌شود. این حزب انتظار می‌رود غیرسیاسی باشد و به بازرسی ادارات مملکت پردازد و مقامات مملکتی را به بحث و گفتگو بکشاند. دومی «کانون ملی گرایان» نام دارد و با رهبری علاءالدین زرین‌پور و تعدادی از اعضای گروه تحقیق نه‌اوندی که دیگر ظاهراً از حزب او دنباله‌روی نخواهند کرد تشکیل خواهد شد. پزشکپور نماینده مخالف در مجلس به حملات خویش علیه دولت ادامه می‌دهد و شایعه‌ای رواج دارد که او نامزد نخست‌وزیری مملکت است. (ما با تردید خیلی زیاد به آن می‌اندیشیم)

۶- روزنامه‌ها از فرانسه خبر می‌دهند که دولت فرانسه مصراً خواستار آن است که آیت‌الله خمینی از فعالیتهای سیاسی در طول اقامتش در فرانسه اجتناب ورزد. به همین دلیل آیت‌الله از

مصاحبه با روزنامه‌نگاران خودداری کرده است. منبع در سفارت فرانسه این موضوع دولت فرانسه را تأیید می‌نماید. همچنین خبر می‌دهند که احتمال دارد خمینی به سفر خویش به خاطر تضعیقات [تضییقات] موجود ادامه دهد او شاید به کشورهای اسلامی مانند سوریه، الجزایر و یا لیبی که آماده پذیرش او هستند سفر نمایند.

در ضمن گزارش می‌رسد که خمینی اعلام کرده که به فعالیتهای سیاسی خود ادامه خواهد داد. او میزبان دامادش و نیز آیت‌الله مرعشی که از وضع ایران با خود خبرها و پیامهایی آورده‌اند بوده است.

۷- روزنامه‌ها همچنین خبر درخواست میتران را مبنی بر آزادی همه زندانیان سیاسی ایران و دعوت بین‌الملل سوسیالیست از کریم سنجابی رهبر مخالفان که شرکت در کنفرانس آینده آنان را در ونکوور کانادا پذیرفته منتشر کرده‌اند.

۸- به ما خبر رسیده که به روزنامه‌ها توصیه شده که نیازی به برجسته نشان دادن فعالیتهای شاه نیست. با وجود این عکسهای شاه به مناسبت افتتاح سال تحصیلی دانشگاه تهران در روز شنبه و روز یکشنبه به مناسبت روز ویژه معلم (در هر دو مورد همراه ملکه) در استادیوم آریامهر در صفحات اول روزنامه‌ها چاپ شده‌اند. ظاهراً اقدامات عادی امنیتی کافی بوده است.

۹- از طرف دیگر خبر می‌رسد صدها روزنامه‌نگار یک تقاضانامه هفده ماده‌ای امضاء کرده و خواهان رسیدگی به شکایات مختلف خود شدند. (سفارت در این مورد جداگانه گزارش خواهد داد.) احتمالاً این قضیه زمینه‌ساز تحقق شایعه‌ای است مبنی بر اینکه روزنامه‌نگاران روز چهاردهم اکتبر، هفته آینده اعتصاب خواهند کرد.

در ضمن فعالیت اکثر دانشگاههای مهم و تعدادی از دبیرستانها همچنان متوقف بوده و دانش‌آموزان و معلمان در حال اعتصاب بسر می‌برند. مثلاً در دانشگاه تهران فقط کلاسهای دانشجویان سال اول پزشکی دائر شده است.

روزنامه‌ها این روزها اینگونه حوادث را با آب و تاب بیشتری انتشار می‌دهند. همچنین مطبوعات از دستگیری دو نفر ملا در خرمشهر در روز جمعه و آزادی ۳ ملا در بهبهان پس از ۳۶ روز زندانی خبر می‌دهند.

سولیوان

سند شماره ۹۵

۱۱ اکتبر ۱۹۷۸ - ۱۹ مهر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۹۰۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۱ اکتبر

خلاصه گزارش: ناآرامیهای گسترده ادامه دارد. انجام تظاهرات در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها اعلام نشده، ادامه اعتصابات، تعطیلی دانشگاهها، بسیاری از دبیرستانها نیز بسته شد. همچنین در شهرهایی که در آنها حکومت نظامی اعلام شده، تظاهرات محدود روی

می‌دهد و با آمدن نظامیان پراکنده می‌شوند، خودروهای مسلح به خیابانهای اصفهان بازگشته‌اند. کمیته مقامات شهر آمل تقاضای حکومت نظامی دارد.

مطبوعات همین تقاضا را از طرف شهرهای دیگر گزارش می‌دهند. به مناسبت چهارم آبان، روز تولد شاه، گروهی از زندانیان سیاسی مورد عفو قرار خواهند گرفت. دیدار زاهدی از تهران این گمان را به وجود آورده که گویا او حامل پیام رئیس‌جمهور کارتر است. خمینی به توطئه قدرتهای بزرگ علیه ایران حمله می‌کند. سنجایی پیوستن جبهه ملی به بین‌الملل سوسیالیست را انکار می‌کند. کنسولگریهای ایران، پاسپورت اشخاص را، به شرطی که سوءپیشینه جنایی نداشته باشند تجدید می‌کنند. پایان خلاصه گزارش.

۱- تظاهرات گسترده در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها اعلام نشده ادامه دارد. پلیس روز نهم اکتبر در سنندج به روی جمعیت آتش گشود. مردم بانکها را آتش زده بودند. گزارش شده بیست نفر مجروح شدند که حال چند تن از آنان وخیم است. کشته‌ای گزارش نشده است. در همان روز پلیس با گاز اشک‌آور، جمعیت انبوهی را در خرم‌آباد، پراکنده ساخت. در آمل، در درگیری نیروهای امنیتی با مردم، یک نفر دانشجو کشته شد و آمار کشته شدگان بدین ترتیب به چهار نفر رسید. روزنامه‌ها از ۲۳ شهر دیگر که در سراسر ایران پراکنده هستند، نام می‌برند که در آنها تظاهرات جدیدی انجام گرفته است. بنا به گزارش مطبوعات، کمیته انجمن شهر آمل از استاندار مازندران تقاضا کرد حکومت نظامی برقرار شود. واکنشهای مشابهی از اراک، کرمانشاه، سنندج و رضائیه گزارش می‌شود.

۲- معترضین که بیشتر آنان را دانشجویان تشکیل می‌دهند حتی در شهرهایی که در آنها حکومت نظامی اعلام شده، تظاهرات می‌کنند. در این میان پدیده جدید، شرکت گروه وسیعی از دانش‌آموزان دبیرستانی است که در محلات دور از هم، در تظاهرات شرکت می‌ورزند و به سرعت می‌گریزند. پلیس مقررات حکومت نظامی را که تجمع بیش از دو نفر را ممنوع اعلام می‌دارد، بی‌درنگ به اجراء نگذاشته است. گروهها گرد هم می‌آیند و شعار می‌دهند، پلیس و نظامیان کمک می‌طلبند، نیروی کمکی مؤثر فرا می‌رسد و جمعیت فوراً متفرق می‌شود. صبح یازدهم اکتبر گروهی که سن آنها بین ۱۵ تا ۱۸ سال بود، در مقابل ساختمان شرکت ملی نفت ایران واقع در خیابان تخت جمشید که از سفارت خیلی دور نیست، تظاهرات کردند. روزنامه‌ها گزارش می‌دهند که یک نفر در جنوب به ضرب گلوله پلیس مجروح شده است. صبح روز یازدهم، گروهی در دبیرستان رضاشاه کبیر، نزدیک سفارت ما شعارهای ضدشاه دادند. نیروهای امنیتی بدون حادثه‌ای آنها را پراکنده ساختند.

حضور روزافزون نظامیان در تهران و اصفهان چشمگیر است. خودروهای مسلح نظامی به خیابانهای اصفهان بازگشته‌اند. در تهران نظامیان مسجد قبا و حسینیه ارشاد نزدیک مسجد جمعه را اشغال کرده‌اند. [شهرها هنوز تحت کنترل هستند.] انتظار می‌رود در سه روز تعطیلی آخر هفته (چهاردهم اکتبر تولد امام رضا) حضور نظامیان بیشتر شود. این حقیقت که

اجتماعات مربوط به کارگران علی‌رغم مقررات حکومت نظامی مجاز است وضع را پیچیده ساخته است. در غیر این صورت، مقامات حتماً اجتماعات سیاسی را در هم می‌شکنند. هنگامی که تجمع مربوط به دانشجویان اعتصابی، مقابل ساختمان شرکت ملی نفت ایران حالت سیاسی به خود گرفت، نیروهای امنیتی آن را پراکنده ساختند.

۳- اعتصاب دانشجویان مانع کار مدارس زیادی شده است. حداقل کلاسهای سیزده دانشگاه و دانشکده تشکیل نشده است. گزارشات حاکی از آن است که بیش از ۲۰۰۰ دبیرستان در سراسر کشور تعطیل‌اند. بسته بودن مدارس و ناآرامیهای کارگری، پتانسیل فراوان و قابل ملاحظه‌ای برای انجام تظاهرات در هر وقت از روز به وجود می‌آورد.

۴- آیت‌الله خمینی در پاریس به قدرتهای بزرگ شرق و غرب، به خاطر دخالتشان در امور داخلی ایران حمله می‌کند. او دانشجویان را به ادامه نبرد علیه استعمار تشویق می‌نماید. ولی در ضمن توصیه می‌کند تا برنامه تحصیلی آنان دچار اختلال نگردد.

او آشکارا از کمونیسم و حزب توده به خاطر توطئه برای تضعیف جنبش آزادیخواهانه اسلامی انتقاد کرد. بیانیه او علی‌رغم گزارشات فراوانی که دولت فرانسه او را از فعالیت سیاسی باز می‌دارد، انتشار یافت.

۵- مردان مسلح ماسک‌دار، به کنسولگری عراق در خرمشهر، روز دهم اکتبر حمله بردند در نتیجه نگهبان آن به قتل رسید. پیروان خمینی از دولت عراق به خاطر عدم اعطاء فعالیت آزاد به خمینی در نجف، انتقاد کرده‌اند.

۶- عفو ملوکانه به مناسبت تولد شاه در روز ۲۶ اکتبر شامل گروهی از زندانیان سیاسی خواهد شد. تعداد آنها هنوز مشخص نشده است.

۷- سنجابی رهبر جبهه ملی پیوستن به بین‌الملل سوسیالیست را انکار کرد. با وجود این شرکت در کنگره سوم بین‌الملل سوسیالیست را که تا پنجم نوامبر در ونکوور برقرار است، مورد تأیید قرار داد.

۸- دولت ایران اعلام کرد، از این به بعد کلیه کنسولگریهای ایران در سراسر دنیا به شرطی که افراد سوء پیشینه جنایی نداشته باشند، گذرنامه صادر خواهند کرد.

سولیوان

سند شماره ۹۶

۱۲ اکتبر ۱۹۷۸ - ۲۰ مهر ۱۳۵۷

استفاده اداری محدود

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

از: سفارت آمریکا، تهران - ۹۹۵۰

مرجع: تهران ۹۷۸۹

موضوع: ادامه ناآرامی کارگری در ایران

۱- خلاصه: اعتصابات در ایران همچنان گسترش می‌یابد. ۳۰ هزار کارگر روز نهم اکتبر در

ذوب آهن آریامهر در اصفهان دست به اعتصاب زدند. روز دهم اکتبر کارگران مجتمع مس سرچشمه و مجتمع صنعتی بهشهر اعتصاب کردند. در همین روز حدود دو هزار کارگر در کارخانه تراکتورسازی تبریز دست از کار کشیدند. در یازدهم اکتبر کارکنان روزنامه‌های فارسی و انگلیسی زبان در تهران اعتصاب کردند. گزارش شده اعتصاب آنها در اعتراض به وجود سانسور در حکومت نظامی بوده است. توقف کار در راه آهن دولتی ادامه دارد، تلویزیون ملی ایران در اعتصاب به سر می‌برد، و کارمندان چندین وزارتخانه هنوز بر سر کارهایشان بازنگشته‌اند. بیمارستانهای تهران مواجه با توقف کار هستند. در سراسر ایران کارکنان تعاونیهای شهری، صندوق تأمین اجتماعی، پست، سازمان آب و برق و کارکنان تعاونیهای شرکت ملی نفت ایران (NIOC) هنوز در اعتصاب بسر می‌برند. برخلاف اکثریت اعتصابها، فعالیتهای معلمان و دانش آموزان به نظر می‌رسد بیشتر انگیزه‌های سیاسی دارند. حداقل بخشی از نارضایتی کارگری به نظر می‌رسد اکنون متوجه کارکنان اتباع بیگانه در ایران است. دولت تاکنون به نظر نمی‌رسد با روش هماهنگ با اعتصابات برخورد کرده باشد همچنین اعتصابات به شرکتهای بخش خصوصی سرایت کرده است. پایان خلاصه.

۲- به نوشته جراید ۳۰۰۰۰ کارگر مجتمع ذوب آهن آریامهر در اصفهان در نهم اکتبر دست به اعتصاب زدند و درخواست کردند تقاضای ۲۵ ماده‌ای آنها از سوی مدیریت تصویب گردد. ما تاکنون فهرست مشخصی از تقاضاها دریافت نکرده‌ایم اما گزارشات رسانه‌ها حاکی است کارگران بر عزل رؤسای برگزیده اداره تأکید می‌ورزند. اعتصابیون به خیابانهای اصفهان رفته و پلاکارد به دست گرفته و شعار می‌دادند، اما گزارش شده تظاهرات با آرامش برگزار گردید. نیروهای حکومت نظامی اکنون از مجتمع تخلیه شده حفاظت می‌کنند.

۳- دو هزار کارگر از مجتمع مس سرچشمه و سه هزار تن دیگر از مجتمع صنعتی بهشهر روز دهم اکتبر دست به اعتصاب زدند. تقاضاهای کارگران شامل کمک هزینه بیشتر و افزایش پوشش بیمه درمانی است. همچنین گزارشات مطبوعاتی حاکی است که ۱۷۰۰ نفر از کارگران کارخانه تراکتورسازی تبریز در اعتراض به کم بودن میزان حقوق خود و شرایط بد کاری اعتصاب کردند. آنها همچنین درخواست کرده‌اند که دولت در تلاشهای آنها جهت سازماندهی اتحادیه‌های تجاری دخالت ننماید.

۴- روزنامه‌های اصلی تهران در صبح روز ۱۲ اکتبر اعتصاب کردند. در حالیکه کارمندان روزنامه‌ها به منظور افزایش حقوق و شرایط بهتر کاری اخیراً تهدید به اعتصاب کرده‌اند، این تعطیلی گسترده پاسخی بود به بخشی از قوانین حکومت نظامی برای ایجاد دوباره مقررات سانسور شدید در مطبوعات محلی. ژنرال اویسی فرماندار نظامی تهران احتمالاً به واسطه نحوه انعکاس ناآرامیهای اخیر کارگری در کشور و شاید توجه زیاد رسانه‌ها به آیت‌الله خمینی در روزهای اخیر عصبانی شده و سانسورچیهایی را به دو مطبوعه بزرگ در تهران یعنی کیهان و اطلاعات اعزام کرده است این دو مؤسسه به جای ارائه مطالب خویش به دولت جهت تأیید،

اعتصاب کردند و دیگر روزنامه‌های شهر من باب همدردی با آنان اعتصاب نمودند. اما اکنون اطلاعاتی درباره چگونگی مذاکرات میان مقامات و کارکنان روزنامه نداریم.

۵- مقاله‌ای در دهم اکتبر در روزنامه تهران ژورنال چاپ شد که در آن خبر اعلام شده از طریق رادیو مبنی بر خاتمه اعتصاب ۳۰۰۰۰ نفر از کارکنان راه‌آهن تکذیب شد و عنوان گردید که اعتصاب ادامه دارد. بنابر این گزارش کارگران مدعی‌اند که طی روزهای اخیر فقط ۲ قطار از ۱۵ قطار طبق برنامه از تهران حرکت کرده‌اند و اینکه این دو قطار هم با تهدید نیروهای امنیتی هنگامی که به خشونت متوسل شدند، راه‌اندازی شدند. گزارشات جرایم درباره خاتمه اعتصاب سازمان رادیو تلویزیون ملی ایران در نهم اکتبر غلط از آب درآمد.

اینک گزارشات خبری حاکی است که به استثنای کارمندان واحد مرکزی خبر بقیه کارکنان تلویزیون ملی ایران علیرغم قولهای رضا عاملی وزیر اطلاعات مبنی بر پذیرفته شدن تقاضاهای اعتصابیون در کابینه، تصمیم به ادامه اعتصاب گرفته‌اند.

۶- کارمندان دولتی وزارتخانه‌های دارایی، بازرگانی، دادگستری و سازمان برنامه و بودجه و حداقل بخشی از کارمندان دیگر وزارتخانه‌ها به اعتصاب خود ادامه می‌دهند. گزارشهای روزنامه‌ها به نقل از یک کارمند وزارت بازرگانی حاکی است که کارمندان دولت تا موافقت مدیریت با افزایش صددرصدی حقوقها به اعتصاب خود ادامه خواهند داد. این کارمند افزود کارمندان دولت همچنین تقاضا دارند از حق تأسیس اتحادیه کارمندان دولت برخوردار شوند تا فعالیتهای کلیه کارکنان وزارتخانه‌ها و سازمانهای مربوطه را هماهنگ سازند.

۷- بیمارستانهای تهران تحت پوشش وزارت بهداشت با توقف کار مواجه‌اند. کارمندان خواستار افزایش صددرصدی حقوق خود بوده و عنوان می‌کنند که کمک هزینه‌ها بایستی تا سطح مزایای مربوط به کارکنان خارجی بالا برود. گزارشات مطبوعات حاکی است کارکنان بیمارستانها همچنین تأکید دارند که ساعات کار آنها در هفته به ۳۶ ساعت تقلیل یابد و اینکه از اضافه‌کاری و تعطیلات روزانه بهتری برخوردار شوند. اعتصاب در بیمارستانها ابتدا منحصر به تهران بود اما طبق گزارش به چندین شهر در استانها سرایت کرده است. گزارشات تأیید نشده روزنامه‌های ۱۱ اکتبر حکایت از آن دارد که دکترها و کارمندانی که تحت پوشش وزارت بهداشت هستند موافقت کردند در پاسخ به درخواست انسان‌دوستانه دکتر محمدحسن مرشد وزیر جدید بهداشت و درمان به اعتصاب خود پایان دهند.

۸- در سرتاسر ایران گروه زیادی از تعاونیهای شهری کارگری، معلمین، دانش‌آموزان، کارگران صندوق تأمین اجتماعی، کارمندان پست، کارگران سازمان آب و برق، کارکنان تعاونیهای مختلف NIOC همچنان در اعتصاب بسر می‌برند. بنا به گزارشهای رسانه‌ها تقاضاها عموماً شامل افزایش حقوق و اضافه‌کاری، دریافت وامهای بهتری جهت مسکن و خاتمه دادن به سیستمهای تبعیض‌آمیز که ادعا می‌شود در بیشتر سازمانها و وزارتخانه‌ها به اجرا درمی‌آید، می‌گردد. همچنان که انتظار می‌رفت، در حالیکه اکثر اعتصابها انگیزه‌های اقتصادی داشتند،

اعتصاب معلمان و دانش‌آموزان بیشتر جنبه سیاسی دارد. گروهی از اهل دانش طی نامه‌ای به مطبوعات در تاریخ نهم اکتبر اعلام کردند که معلمان دیگر تحت تأثیر اعمال فشار جهت نشان دادن حمایت از سیاستهای دولت قرار نخواهند گرفت.

آنها همچنین خواهان «اعاده حیثیت» از معلمان و دانش‌آموزانی هستند که در آشوبهای اخیر نسبت به آنها «هتک حرمت» شده است و اینکه کلیه معلمان و دانش‌آموزان دستگیر شده سریعاً آزاد گردند و به آنها اجازه بازگشایی یک مرکز برای دفاع از حقوق معلمان داده شود.

۹- حداقل بخشی از نارضایتی کارگری اکنون به نظر می‌رسد به سمت کارکنان بیگانه هدف‌گیری شده است. گزارش می‌شود از جمله تقاضاهای کارکنان دولت، شامل اخراج متخصصین و مشاوران خارجی است که به گفته اعتصابیون حقوقهای بیشتری دریافت می‌دارند و از نفوذ بیشتری در مقایسه با همتهای بومی خود برخوردارند. گزارشهای مطبوعاتی حاکی است امیر پرویز وزیر امور کشاورزی و روستایی طی ملاقات اخیر با کارمندان ناراضی، ناگزیر شد به این مسئله پاسخ دهد و اظهار داشت هیچ مشاور خارجی در این وزارتخانه حقوق بالایی که غیرموجه باشد دریافت نمی‌کند. به گزارش رسیده مدیران سندیکای کارگران شرکت مهندسی فیروز در ملاقات دهم اکتبر با رئیس سازمان کارگران ایران تقاضا کردند که حقوقهای «گزارف» کارمندان بیگانه کنترل گردد. وی افزود: پرداخت دستمزد بالا به کارمندان خارجی یکی از دلایل اصلی نارضایتی میان کارگران ایرانی است.

۱۰- نظریه: به نظر می‌رسد پاسخ دولت به ناآرامیهای کارگری از هماهنگی و طرح‌ریزی ضعیفی برخوردار بوده است. ما شواهد روشنی در دست داریم که دولت به هر دلیلی برای استفاده از مکانیسمهای شناخته شده جهت برخورد با وضعیت اعتصاب اقدامی به عمل نیاورده است.

یگانه وزیر امور اقتصاد و دارایی در ملاقات روز نهم اکتبر با سفیر سولیوان اعتراف کرد که شورای پول که به طور معمول سیاستهای پولی را هماهنگ می‌کند تا آن تاریخ حتی تشکیل جلسه هم نداده است. وزارتخانه‌های مختلف تاکنون به نظر می‌رسد با اعتصابات به صورت یک امر ویژه برخورد کرده‌اند.

۱۱- در حالیکه رسانه‌های ارتباط جمعی به اعتصابات گسترده کارکنان دولتی و شبه‌دولتی پرداخته‌اند، فعالیتهای کارگری به هیچ نحو به اداره‌جات بخش دولتی محدود نبوده است. اعتصابات و دیگر فعالیتهای کارگری اکنون در میان شرکتهای بخش خصوصی نیز دیده می‌شود و این پدیده به نظر می‌رسد در حال گسترش باشد. فلسفه «او حق خودش را گرفت، من هم حق خودم را خواهم گرفت»، به نظر می‌رسد اکنون در ایران حکمفرما شده است. هیچ‌کس نه در بخش دولتی و نه در بخش خصوصی نمی‌خواهد در مسابقه برای گرفتن حقوق و مزایای بیشتر عقب‌تر از دیگران بماند.

سند شماره ۹۷

۱۴ اکتبر ۱۹۷۸ - ۲۲ مهر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

منبع: روزنامه تهران ژورنال

شماره: ۶۸۴۶۰۴۹۳۷۸

موضوع: مورد تیمسار نصیری به دادگاه نظامی ارجاع گردید

۱۶- خلاصه: این گزارش اطلاعاتی را که از روزنامه انگلیسی زبان تهران ژورنال مورخ ۱۰ اکتبر ۱۹۷۸ استخراج شده است، منعکس می‌سازد. این گزارش حاوی اطلاعاتی در مورد رئیس قبلی سازمان امنیت و اطلاعات کشور (ساواک) است که از این شغل استعفاء داد و سفیر پاکستان شد و پس از مدت کوتاهی استعفاء داد. او در حال حاضر در ارتباط با شغل ریاست ساواک و حیف و میل اموال دولتی با دادگاه نظامی مواجه است

۲۲- جزئیات: (بدون طبقه‌بندی) - اطلاعات زیر از روزنامه تهران ژورنال مورخ ۱۰ اکتبر ۱۹۷۸ استخراج شده است:

«پرونده نصیری به دادگاه نظامی ارسال می‌شود»

تهران - دادستان دادگاه اداری دیروز اعلام نمود حدود سه سال قبل شکایاتی از تیمسار نصیری ریاست سابق ساواک به دادگاه اداری واصل گردید.

سه سال قبل که این شکایات شده بود، دادگاه از قبول آن خودداری نمود. این شکایات که هفته قبل مجدداً به جریان انداخته شدند، به دادگاه نظامی ارجاع گردید تا درباره آن رأی صادر شود. بنا به اظهار دادستان، اتهامات علیه تیمسار نصیری شامل به زندان انداختنهای غیرقانونی افراد، کتک زدن و شکنجه است. رئیس سابق ساواک شنبه هفته گذشته پس از اینکه به طور جدی مورد حمله نمایندگان مجلس قرار گرفت و به فساد و رشوه‌گیری و در ارتباط بودن با یک افتتاح مالی متهم گردید، از مقام سفارت در پاکستان استعفاء داد. نصیری در اوایل امسال از سازمان امنیت و اطلاعات کشور برکنار شد تا ساواک با برنامه جاری آزادی، بازسازی شود. هم‌زمان با این، نخست‌وزیر سابق امیرعباس هویدا متهم گردید که شش سال قبل به طور غیرقانونی مردی را به زور از رفسنجان تبعید نموده است. در شکایت به دادگاه اداری، عباس خاندانی از رفسنجان گفت که شش سال قبل در مدت یک بازدید ملکه فرح از کرمان، او گزارش در مورد شرایط اسف‌انگیز زندگی در شهرش به ملکه فرح داده است. او گفت که هویدا گزارش را دروغ خوانده بود و سپس به استاندار کرمان دستور داده بود که آن مرد را به زور تبعید نمایند. در یک مورد دیگر دیروز گزارش شد هژبر یزدانی، سرمایه‌دار، ۳۷ میلیارد ریال به یک بانک خصوصی در ایران بدهکار است. بر اساس گزارشات، در ابتدا یزدانی ۵۰ میلیارد ریال بدهکار بوده است ولی ۱۳ میلیارد ریال آن با تصرف اموال شخصی وی توسط بانک برگشت داده شده است. بر اساس گزارش رسیده به وزیر امور اقتصادی و دارایی در روز یکشنبه، یزدانی بیش از ۲۰۰ میلیون ریال مالیات به دولت بدهکار است.

نظریات تهیه‌کننده گزارش: (خیلی محرمانه) اطلاعات فوق مربوط به حادثه تیمسار نصیری

در گزارش ۶۸۴۶۰۴۸۶۷۸ II R و پیام ۷۸ اکتبر Z ۰۸۰۹۲۶ DTG ارسال شده‌اند. اخیراً در اینجا شایع شده است که تیمسار نصیری مایل است به ایالات متحده سفر نماید، ولی اطلاع رسمی از این سفر تاکنون به این اداره نرسیده است. اطلاعات دریافتی بعدی، متعاقباً گزارش خواهند شد.

۲۲- الف - جزییات (بدون طبقه‌بندی):

اطلاعات زیر پس از تکمیل این گزارش دریافت شد و به صورت پیوست به پاراگراف‌های فوق ارسال می‌گردد. این اطلاعات از نشریه کیهان اینترنت‌نشال ۱۸ اکتبر ۱۹۷۸ استخراج شده است:

«نصیری باز می‌گردد»

رئیس سابق ساواک، تیمسار نعمت‌الله نصیری، امروز به تهران بازگشت تا با اتهاماتی از شکنجه و سوءاستفاده از مقام تا حیف و میل اموال دولتی مواجه گردد. براساس اظهارات مقامات، نصیری با یک هواپیمای دولتی از پاکستان بازگشت که در آنجا به عنوان سفیر خدمت می‌کرد و به سوی سرنوشتی نامعلوم در تهران پرواز کرد. اعتقاد بر این است که نصیری اولین هدف آدم دزدی کمونیست‌هایی است که بیش از یک دهه با آنها جنگیده است. در مدت سه شب گذشته، رادیو مسکو نظریات ضدنصیری شدیدالحنی را منتشر می‌کرد و در آنها او را متهم به درگیر بودن یا «زندانی کردن ایرانیان بی‌گناه و اعمال قدرت برای حمایت از هژبر یزدانی تاجر» می‌نمود. در بین سایر موارد، رادیو مسکو به علت «اقدامات ضد دمکراسی» در مدتی که رئیس ساواک بوده است، نصیری را مورد حمله قرار داد. همچنین رادیو مسکو اظهار داشت که او ایرانیان «بیگناه» را زندانی کرده تا در ازاء آزادی آنان پولهای گزاف از خانواده‌های آنان بگیرد. به هر حال رادیو هیچ مورد به خصوصی را ذکر ننمود.

نظریات تهیه‌کننده: (خیلی محرمانه) از موضوعات فوق مشهود می‌گردد که شایعات رفتن تیمسار نصیری به ایالات متحده متوقف شده‌اند. در صورت دریافت اطلاعات جدید متعاقباً مخابره خواهند شد.

سند شماره ۹۸

استفاده اداری محدود ۱۶ اکتبر ۱۹۷۸ - ۲۴ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۰۲۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: دعوت برای اعتصاب عمومی در ۱۶ اکتبر

مطبوعات و رادیو بی بی سی گزارش کرده‌اند که برای مراسم یادبود کسانی که در هشتم سپتامبر (۱۷ شهریور) در میدان ژاله کشته شدند آیت‌الله خمینی شانزدهم اکتبر را به عنوان روز عزای ملی اعلام داشته است. این درخواست از سنت قدیمی اسلامی عزاداری چهل روز بعد از

مرگ منبعث می‌شود. جبهه ملی با تکرار این درخواست، مخصوصاً اعتصاب عمومی را برای شانزدهم اکتبر پیشنهاد می‌کند. این امر گزارشهای قبلی به دست آمده طی آخر هفته از منابع مختلف را تأیید می‌کند. اعلامیه‌ای که به نظر می‌رسد از طرف خمینی صادر شده است در ۱۵ اکتبر در «دروس» حومه تهران ظاهر گشت. در عین حال که اعلامیه مردم را برای عزاداری روز چهلم دعوت می‌کند، این اعلامیه، تاریخی برای چهلمین روز تعیین نکرده است. نظریه: به نظر می‌رسد این دعوتها برای تظاهرات خیابانی، تکرار نشده‌اند بلکه برای شکلهای آرام‌تری از اعتراض بوده است. به هر صورت، چنین روزهایی مولود بعضی تظاهرات خیابانی (شاید ناهماهنگ) در گذشته می‌باشند.

سولیوان

سند شماره ۹۹

سری
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۰۵۹
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: گزارش سیاسی: جریانات مختلف

خلاصه: شریف‌امامی می‌گوید که به عنوان نخست‌وزیر باقی خواهد ماند - علی‌امینی شایعات نخست‌وزیر شدن خود را تکذیب می‌کند - ترمیم کابینه قریب‌الوقوع به نظر می‌رسد - حزب سیاسی جدیدی تشکیل شد - فرقه‌های مذهبی مانور می‌دهند - ۱۲۴ زندانی آزاد شدند - اعتصاب غذای تعدادی زندانی - اعتصاب عمومی پراکنده (جزییات در تلگرام جداگانه) در برابر حمایت خیلی پر حرارت‌تر مردم از اعتصاب روزنامه‌نگاران در هفته گذشته - پایان خلاصه.

۱- تیرهای مطبوعات صبح ۱۶ اکتبر از قول شریف‌امامی نقل می‌کنند که او نخست‌وزیر باقی خواهد ماند. او گفت «من محکوم به ماندن هستم. حتی اگر مایل به ترک این پست باشم باز نمی‌توانم». این بیان تلاشی بود در جهت متوقف نمودن شایعات موجود مبنی بر اینکه او برکنار و کس دیگری جانشین او خواهد شد. (نظریه: سفارت از طریق چندین منبع دریافته است که شاه حداقل اکنون تصمیم به پشتیبانی از نخست‌وزیر، جهت دادن فرصتی به او که اوضاع مملکت را به دست بگیرد، گرفته است. حقیقت این است که حداقل چند رهبر مذهبی میانه‌رو خیلی خصوصی وانمود کرده‌اند که می‌توانند با او کار کنند. به علاوه به نظر می‌رسد که عدم وجود جانشینی واقعاً جذاب عامل اصلی در تصمیم شاه بوده است).

۲- اثر گفته شریف‌امامی با مصاحبه مطبوعاتی به موقع روزنامه تهران ژورنال مورخ ۱۶ اکتبر با علی‌امینی تقویت شد. علی‌امینی در مصاحبه‌اش شایعات احتمال تشکیل دولت توسط خودش را تکذیب کرد، او تمایل خود را به کار و خدمت در هر پست و مقامی، بیان داشت ولیکن علاقه به نخست‌وزیر شدن را انکار کرد. همچنین گفت که حکومت نظامی چیز بدی است و هرگونه تماس تازه‌ای با آیت‌الله خمینی را منکر شد. (نظریه: علیرغم تکذیب، تمایل به

نخست‌وزیری امینی در چند هفته گذشته مطرح بوده است. (سفرات دو روایت راجع به او شنیده است. در اولی اینگونه گفته شده که به امینی بی‌هیچ شرطی پست نخست‌وزیری پیشنهاد شده اما وی روی نظارت بر ارتش و ساواک اصرار ورزیده و در نهایت معامله به هم خورده است و در نقل دومی، امینی بدون دلیل گفته است که نخست‌وزیری را به شرط اینکه شاه به مدت شش ماه از ایران خارج شود، خواهد پذیرفت. امینی، نه شاه، دنبال کارش فرستاده شد. قابل توجه است که منابع نزدیک به گروه‌های مذهبی به ما گفته‌اند که آیت‌الله شریعتمداری در فکر همکاری با امینی بود، ولیکن بعد از تشکیل دولت توسط شریف امامی، کار با دولت حاضر را بهترین وسیله برای تثبیت اوضاع می‌دانند.

۳- سفرات به طور خیلی محرمانه مطلع شده که وزیر علوم و آموزش عالی یعنی نهایندی در ۱۲ اکتبر استعفانامه خود را تسلیم دولت نموده است که مورد قبول هم واقع خواهد شد. همچنین توسط منابع نزدیک به دولت به ما گفته شده که تغییرات دیگری در کابینه در حال وقوع است و شاید خیلی زود هم صورت پذیرد. انتقاد شدید و وسیعی توسط چندین منبع مختلف که بعضاً مذهبی و اکثراً غیرروحانی هستند به وزرای فعلی (توده‌ایهای سابق) در دولت ایران (آزمون - نهایندی - باهری - بدیعی - معتمدی) به عمل آمده است. یک منبع دانشگاهی به ما گفت که خیلی‌ها عدم مدیریت قاطعانه در دانشگاه را به نهایندی نسبت می‌دهند که نتیجه آن افزایش شدید فعالیت‌های حزب توده در جوامع دانشگاهی خصوصاً دانشگاه‌های شهرهای بزرگتر بوده است. حزب توده و دیگر گروه‌های مخالف نقش مهم ولی محتاطانه را در اعتصابات دانش‌آموزی - دانشجویی بازی کرده‌اند (این نظریه بر اساس چندین تماس با منابع دانشگاهی می‌باشد) بیشتر ایرانیان افراطی این مطلب را دسیسه حزب توده که در اطراف نهایندی و سایرین دور می‌زند، می‌بینند.

۴- مطبوعات صبح ۱۶ اکتبر بیانیه رئیس سابق حزب منحل ایران نوین، عطاءالله خسروانی را گزارش می‌کنند که می‌گوید حزب سیاسی جدیدی با حمایت و پشتیبانی بیش از یکصد نماینده مجلس شورا و سنا اواخر این هفته تشکیل خواهد شد. خسروانی گفت در مورد اسم و برنامه حزب در ۱۸ اکتبر تصمیم گرفته خواهد شد، این گروه حمایت مجلس از نخست‌وزیر را توسعه خواهد داد و از نظام سلطنتی، قانون اساسی و مذهب شیعه پشتیبانی خواهد کرد و اهداف اصلی آن بر آزادی برنامه‌های اجتماعی - اقتصادی استوار خواهد بود.

۵- کشمکش‌های سیاسی درون جوامع مذهبی شدید و حاد می‌شوند. منابع نزدیک به میانه‌روها به ما گفته‌اند که احتمالاً شکاف بین شریعتمداری و خمینی هفته آینده آشکار و علنی خواهد شد. منبع همچنین نظر داد که مدارک مسلم و قطعی برای توجه دادن حامیان خمینی در تهران به دست آورده که دال بر وجود روابط بین اردوی خمینی و حزب توده می‌کند. مطبوعات سخنان اخیر خمینی در حومه پاریس را گزارش کرده‌اند که در خلال آن به ابرقدرتها حمله کرده و آنها را که تلاش می‌کنند مردم را متقاعد سازند حکومت اسلامی حکومتی

ارتجاعی است لعنت نموده است. سفارت تأکید دارد که سیاستهای مذهبی در حال حاضر در پشت پرده شکل می‌گیرد و در این حال مذاکرات محتاطانه و خصوصی در جریان است (حفاظت شود).

۶- مقامات حکومت نظامی تهران، آزادی ۱۲۴ زندانی که به اتهام فعالیت‌های ضد کشور دستگیر شده بودند را اعلام کردند. به نظر می‌رسد که این افراد اخیراً طبق مقررات حکومت نظامی دستگیر شده باشند. کیهان اینترنشنال خبر می‌دهد که زندانیان زندانهای قصر و اوین از ۱۱ اکتبر در اعتصاب غذا بسر می‌برند. انتظار می‌رود که اعتصاب یک هفته به درازا بکشد و به نظر می‌رسد این اعتصاب در رابطه با محکوم نمودن صریح و آشکار کشتارها در آشوبهای اخیر (از جمله میدان ژاله) و برای «نشان دادن همبستگی زندانیان با حرکت و جنبش ملی» و (احیاناً با جبهه ملی) می‌باشد.

۷- اعتصابات دیگر همچنان ادامه دارند. لیکن از نیمه‌های بعد از ظهر ۱۶ اکتبر دعوت به اعتصاب عمومی در تهران منجر به نتایج بی‌اثری شده است. (جزئیات در گزارش جداگانه‌ای می‌آید). و این فرق آشکاری دارد با اعتصاب روزنامه‌نگاران که با ابراز پشتیبانی چندین منبع (بعضاً هوادار و بعضاً مخالف دولت) مواجه بود از جمله در پایان هفته گذشته وقتی تعدادی از شخصیت‌های برجسته با اعتصابیون در محل روزنامه ملاقات کردند، گل و پیامهای پشتیبانی و از این قبیل برای آنها فرستادند.

سند شماره ۱۰۰

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۰۶۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش امنیتی، ۱۶ اکتبر

خلاصه: در میان تدابیر شدید نظامی کم‌سابقه در تهران، روز عزاداری ملی برای قربانیان میدان ژاله با آرامی تا اواسط روز ادامه یافت ولی محتملاً در بعد از ظهر بدتر خواهد شد. بازارها و بسیاری از مغازه‌ها تعطیل بودند و همراه با تعدادی تظاهرکننده به مخالفت با حکومت نظامی پرداختند ولی هیچ گزارشی از شورش و درگیری دریافت نشده است. تظاهرات بیشتر در شهرهای سایر استانها ۴ کشته طی روزهای گذشته به جا گذاشت. در بازار تبریز روز ۱۵ اکتبر آتش‌سوزی به وقوع پیوست. آیت‌الله اصفهانی از بازداشت آزاد شد. اعتصابات گسترده ادامه دارد. بسیاری از دانشگاهها به امید و چشم‌داشت به کوشش سازمان یافته برای بستن آن تعداد دانشگاهی که هنوز باز هستند، بسته ماندند. در اواسط بعد از ظهر، شورش جدی در دزفول به وقوع پیوست. پایان خلاصه.

۱- نیروهای امنیتی برای در دسرهای احتمالی در چهلم یادبود کشته‌های میدان ژاله، خود را آماده می‌کنند. تدابیر نظامی در تهران در طول زمان حکومت نظامی، در نوع خود بسیار گسترده

بود. تعدادی نیروی امنیتی ویژه در فرودگاه مهرآباد مشهود بودند. ترافیک صبح تهران عادی بود و تقریباً تمام تجارتخانه‌های خارج از بازار شروع به کار کردند. اکثر مغازه‌ها در طول صبح بسته بودند. به هر حال، زمانی که مغازه‌داران موقعیت محلی را ارزیابی می‌کنند، هیچ‌کس نمی‌خواهد تنها مغازه باز در محل باشد. در نتیجه الگوی تعطیلی مغازه‌ها به صورت پراکنده می‌باشد... بعضی از مغازه‌ها در شمال شهر بسته و در همان حال در میدان سپه در جنوب تهران تا اواسط روز فعال هستند. (نظریه: سناریو حاکی از فقدان پاسخ سریع به خمینی و جبهه ملی است. هر کسی خواسته خمینی را می‌دانست، با وجود این تعداد کثیری به کار بازگشتند. سپس بر پایه آنچه که همسایه می‌کند، تصمیم به ماندن یا رفتن گرفتند.)

۲- تا اواسط روز حداقل یک گروه از تظاهرکنندگان تشکیل شد ولی برخوردی با نیروهای امنیتی پیش نیامد. مدارس ایرانی در طول روز بسته و مدارس بین‌المللی کلاسهای خود را برقرار کردند. هر چند که بعضی از خانواده‌ها ترجیح دادند اطفالشان را به مدرسه نفرستند. این مورد در سایر شهرها نیز برقرار بود. بر طبق گزارش کنسولگری، بازار اصفهان و مغازه‌ها بسته و همچنین بعضی از مغازه‌های تهیه‌کننده مایحتاج اصلی، در طی روزهای اخیر عزاداری باز بودند. هیچ تظاهراتی تا اواسط روز به وقوع نپیوست. بازار شیراز تعطیل شد اما شهر آرام بود. به اظهار کنسولگری تبریز، مغازه‌ها و بازارهای تبریز و کرمانشاه تعطیل بودند. اما مجدداً مشکل جدی به نظر نمی‌آید. ادارات سراسر ایران مطابق معمول باز شدند (نظریه: اعتصاب عمومی به هیچ‌وجه کشور را که به هر حال اندکی به واسطه اعتصابات اقتصادی متوقف شده بود، به تعطیلی نکشانده است. اعتصابات خشونت‌آمیز تقریباً هر روز در شهرهایی که حکومت نظامی برقرار نشده اتفاق افتاده و بی‌شک امروز نیز انجام خواهد یافت، اما تا ظهر امروز وضعیت شهرهای مهم کاملاً آرام بود. سفارت خبر داده است که سربازان با ماشینهای آب‌پاش و گلوله‌های پلاستیکی مجهز شده‌اند و به آنها تذکر داده شده که از حداقل خشونت برای خنثی کردن اغتشاشات استفاده کنند. حضور نظامی گسترده در تهران باعث ایجاد شایعه‌ای مبنی بر روی کار آمدن دولت نظامی شده است ولی در حقیقت به نظر می‌رسد حکومت نظامی به عنوان اقدامی جهت ترساندن تظاهرکنندگان قبل از دست زدن به کاری می‌باشد.)

۳- تظاهرات بیشتری در مشهد و شهرهای فاقد حکومت نظامی در چند روز گذشته باعث خرابی، جراحت بیشتر و حداقل ۴ کشته گردید. یکی از کشته‌ها و دو تن از مجروحان مربوط به غروب ۱۴ اکتبر در مشهد بود. یک نفر دیگر در داراب (استان فارس) کشته شد و دو نفر دیگر در ساوه (استان مرکزی) کشته شدند. آشوب ساوه طبق معمول شامل تخریب بانکها و سینماها می‌شد. و تظاهرات خشونت‌آمیزی در بوشهر اتفاق افتاد که از نیروی دریایی درخواست شد به پلیس کمک نماید. اما هیچ گزارشی تاکنون از تعداد زخمیها و کشته‌ها در دست نیست. بسیاری از تظاهرات دیگر شهرها حاکی از آن بود که این تظاهرات عموماً برای اعتراض به کشته‌های اخیر خرم‌آباد برپا شده بود. سه خانه مقامات پلیس در بهبهان

بمب گذاری شد، اما هیچ کشته‌ای گزارش نشده است.

۴- مطبوعات گزارش می‌دهند که آتش گرفتن بازار تبریز در ۱۳ اکتبر با خساراتی بالغ بر میلیونها ریال همراه بود. و همچنین ادعا شده که آتش‌سوزی عمدی بوده است. کنسول تبریز گزارش می‌دهد که خسارتهای وارده به صورت اغراق‌آمیزی بزرگ شده و تهمت عمدی بودن حریق نیز مشکوک است.

۵- آیت‌الله حاج آقا عطاءالله اشرفی اصفهانی که در طی حوادث اخیر کرمانشاه دستگیر شده بود، آزاد شده است (نظریه: بسیاری از ملاها در بازداشت باقی مانده‌اند).

۶- اعتصابات گسترده (جداگانه گزارش شده) ادامه می‌یابد تا وضعیت امنیتی را تحت‌تأثیر قرار دهد. هم‌زمان با پایان یافتن یک اعتصاب، اعتصاب دیگری آغاز می‌شود و حتی زمانی که گروهی به کار بازمی‌گردند در فکر اعتصابی دیگر هستند تا جایی که خواستهایشان تأمین گردد.

۷- هیچ دانشگاه تازه‌ای موفقیتی در بازگشایی نداشته است. پرویز آموزگار رئیس دانشگاه فردوسی با مطرح کردن استعفایش می‌گوید او قادر به اداره دانشگاه تا زمانی که استقلال آن حفظ نشود، نخواهد بود. سفارت این طور استنباط کرده است که کالجهای کوچکتر که بدون مشکلی به کار خود ادامه می‌دادند، توصیه‌هایی از طرف نمایندگان دانش‌آموزان مدارس عمده مبنی بر پیوستن به اعتصاب دریافت کرده‌اند.

۸- آخرین مورد: بر طبق گزارش ناظر هیأت اعزامی مستشاران نظامی آمریکا، در دزفول شورش جدی که با آتش‌سوزیهای متعددی همراه بوده به وقوع پیوسته است. در اواخر غروب گزارشاتی مبنی بر گردهمایی جمعیت در نقاط مختلف شهر و نقل و انتقال نیروهای بیشتری دریافت شد. به نظر می‌رسد احتمال درگیری تا قبل از پایان روز وجود دارد.

سولیوان

سند شماره ۱۰۱

استفاده اداری محدود
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۱۳۲
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
مرجع: تهران ۱۰۰۵۹

موضوع گزارش: گزارشی سیاسی - امنیتی، ۱۷ اکتبر

خلاصه: روز عزاداری شانزدهم اکتبر با آرامی در تهران سپری شد. حداقل یک تظاهرات کوچک بدون مشکلی از هم پاشیده شد. تظاهرات بزرگی در قبرستان بدون خشونت صورت گرفت. در شهرهای اصفهان، شیراز یا تبریز هیچ برخورد بزرگی رخ نداد، ولی خشونت در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها برقرار نیست، حداقل ۱۶ کشته و صدها مجروح بر جای گذاشت. گزارشات نادرست مبنی بر کشتن آمریکاییان متعدد که اخیراً در اصفهان صورت

گرفته موجب نگرانیهایی در آنجا گردید. خشونت در کرمان، شامل برخورد بین تظاهرکنندگان مخالف و موافق دولت بود. مطبوعات گزارش می‌دهند خمینی جهت تمدید اقامتش در فرانسه تلاش خواهد کرد. بنی‌احمد و دیگر مخالفین حکومت ایران به دلیل محدودیتهایی که در مورد فعالیت سیاسی خمینی ایجاد شده دعوت برای اقدامات تلافی‌جویانه اقتصادی علیه فرانسه کردند. مطبوعات استعفای نهایندی را اعلام کردند. طبق گزارشات واصله مدیر مجتمع تفریحی کیش (که در نزد افکار عمومی با شاه ارتباط نزدیک داشت) در حالی که متهم به یک اختلاس بزرگ بود از ایران گریخته است. پایان خلاصه.

۱- حضور نظامی یکپارچه همراه با خودداری در هر دو طرف، مجموعاً روز عزاداری آرامی را در شهرهای بزرگ به وجود آورد. جمعیت زیادی در قبرستان بهشت زهرا در خارج از تهران که قربانیان میدان ژاله در آن به خاک سپرده شده‌اند، جمع شده بودند. دستجات نظامی بدون هرگونه دخالتی به آنها می‌نگریستند و این جریان منجر به خشونت نگردید. تظاهرات کوچک در بلوار الیزابت بدون ضرب و جرح متفرق گردید. مطبوعات به اختصار گزارش می‌دهند که تظاهرات پراکنده در کل ۴۰ مجروح به جای گذاشته است. یک روزنامه (اطلاعات) گزارش کرد که در برخوردها ۳ کشته به جای گذاشته شده است ولی دولت ایران این قضیه را تکذیب می‌کند و خبرنگاران دیگر معتقدند که این داستان نادرست است.

طبق گزارش کنسولگریها، تبریز، کرمانشاه، شیراز و اصفهان نیز بدون آنکه تظاهراتی در آنها گزارش شده باشد، آرام بوده‌اند. بسته شدن مغازه‌ها در تمام مدت روز افزایش یافت و عاقبت تمامی آنها به جز نانواییها و سبزی‌فروشیها و فروشگاههای مواد غذایی بسته شدند. تعدادی از این مغازه‌ها هم بسته بودند.

۲- در بسیاری از شهرهایی که مشمول حکومت نظامی نیستند، روزی به دور از آرامش سپری گردید. مطبوعات اخبار کشته‌شدگان را شانزده تن به همراه بیش از صدها مجروح ارائه می‌دهند.

(نظریه: باید توجه داشت که مطبوعات دیگر مجبور به بیان برآوردهای مقامات رسمی نیستند. فرضهای قبلی که برآوردهای مطبوعات را دست کم می‌گرفت امروزه دیگر اعتباری ندارد) حادثه‌ترین مکانها کرمان و دزفول (استان خوزستان) هر کدام با ۵ کشته بودند. بسیاری از شهرهای دیگر گرفتار چنین جریاناتی بودند. وقایع در کرمان در بسیاری از ماهها ابتدا از درگیریهای خیابانی بین تظاهرکنندگان طرفدار دولت با شورشیان ضددولتی آغاز گردید.

۳- طبق گفته‌های کنسول، رادیو و حداقل یک روزنامه فارسی‌زبان در اصفهان، در ۱۶ اکتبر اشتبهاً گزارش کردند که تعداد زیادی از آمریکاییان به تازگی در اصفهان در ارتباط با بمب‌گذاری اخیر اتوبوس شرکت هلیکوپترسازی بل (BHI) کشته شده‌اند. سفارتخانه و کنسولگری اصفهان اقدامی جهت تصحیح ماجرا به عمل آورده‌اند (با توضیح اینکه تنها ۳ نفر جراحات سطحی برداشته‌اند) به هر حال کنسولگری گزارش می‌دهد که اولیای امور دبیرستان

آمریکایی در اصفهان در ۱۶ اکتبر اعلام کردند که دانش‌آموزان می‌بایست بر علیه اعمال ضدآمریکایی حفاظت شوند و جهت رفتن به خانه بر کف اتوبوس دبیرستان می‌نشینند.

۴- طبق گزارشات واصله آیت‌الله خمینی تلاش خواهد کرد تا اقامتش را در فرانسه با امیدواری جهت کسب اجازه فرانسویان برای هدایت فعالیت‌های سیاسی در آنجا تمدید کند. بنی‌احمد، رهبر مخالفین که به طور نزدیکی خودش را با مخالفین مذهبی متفق کرده است به خاطر اعمال محدودیت در مورد خمینی به دولت فرانسه حمله کرد، او قراردادهای فعلی فرانسوی را برای دو راکتور هسته‌ای و متروی تهران مورد انتقاد قرار داده و آنها را به عنوان موضوع فساد داخلی قلمداد نموده و تقاضای رسیدگی به آنها را کرد. روزنامه فرانسوی لیبراسیون این جریان را در آنجا که می‌گوید اگر فرانسویها محدودیتها را از روی خمینی بردارند، تجار بازار تهران تهدید به بایکوت کالاهای فرانسوی می‌کنند، به عنوان مدرک ذکر می‌کند.

۵- استعفای نهایندی وزیر علوم و آموزش عالی (عطف به تلگرام گزارش شده) هر چند که ظاهراً هنوز مورد قبول واقع نشده است سرانجام در جراید صبح اعلام گردید. (فرض ما بر این است که البته اگر تمامی این پست حذف نشود، دولت ایران هنوز به دنبال یک جانشین می‌گردد). مطبوعات و دیگر منابع اظهار می‌کنند که او جهت کسب فضایی برای مانور به خاطر جاه‌طلبیهای سیاسی خودش (و اجتناب از دشمنی بیشتر جامعه دانشگاهی نسبت به وی) استعفا داده است. حزب جدید او جنبش ناسیونالیستی ایران نام خواهد گرفت.

۶- طبق گزارشات واصله محمود منصف مدیرکل مجتمع مجلل تفریحی جزیره کیش، در میان اتهامات مبنی بر اختلاسهای بزرگ مالی ایران را ترک کرده است. جزیره کیش مکانی دنج در خلیج فارس برای قمار و ورزش در فضاهای سرپوشیده و در هوای آزاد برای بسیاری از برگزیدگان متجدد ایرانی است. در افکار عمومی نامبرده با شاه (که اغلب تعطیلات خود را در سالهای اخیر در آنجا می‌گذرانده است) و با صاحب‌منصبان رده‌بالای دولت ایران همکاری نزدیک داشته است این ماجرا به پندار آنها کمکی نخواهد کرد.

سند شماره ۱۰۲

۱۸ اکتبر ۱۹۷۸ - ۲۶ مهر ماه ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

به: سفارت آمریکا، پاریس

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۱۷۱

رونوشت: وزارت امور خارجه واشنگتن، دفتر حافظ منافع در بغداد

موضوع: گزارشات مداوم در مورد خمینی بسیار ارزشمند است

متقاضی است از تمام سخنان، ملاقاتها، و حرکات خمینی باز هم برای ما گزارش ارسال دارید. خمینی همچنان چهره مخالف اصلی به شمار می‌رود در اوضاعی که به گمان ما تا مدتی لاینحل باقی خواهد ماند. از این پس نیز (سفارت آمریکا در) پاریس را در لیست

دریافت‌کنندگان خلاصه گزارشهای سیاسی و امنیتی خود، که تقریباً هر روز منتشر می‌گردد و همچنین گزارشهای مفصل‌تر مربوطه، مثل تحلیل دولت شریف‌امامی که طی تلگرام تهران - ۱۰۰۶۱ انتشار یافت قرار می‌دهیم، مگر آنکه در این مورد توصیه دیگری بفرمائید.

سولیوان

سند شماره ۱۰۳

خیلی محرمانه ۱۸ اکتبر ۱۹۷۸ - ۲۶ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۱۷۲ به: وزارت امور خارجه - واشنگتن دی. سی.

مرجع: الف - تهران ۹۹۲۷، ب - تهران ۹۹۰۸، ج - تهران ۹۷۰۴

موضوع: گروه چریکهای مذهبی مسئولیت حمله به

آمریکاییها را در اصفهان به عهده می‌گیرد

۱- در هیجدهم اکتبر مطبوعات گزارش دادند که گروهی تحت عنوان «گروه توحیدی» با انتشار اعلامیه‌ای مسئولیت حمله به اتوبوس شرکت هلیکوپترسازی بل در ۱۱ اکتبر (رجوع به تلگرامهای الف و ب) به وسیله بمب سه راهی و همچنین خرابکاری اول اکتبر در هلیکوپتر نیروی هوایی ایران (رجوع به تلگرام ج)، را به عهده گرفته است.

۲- این بیانیه، حدس اولیه ما را تأیید می‌کند که حادثه حمله با بمب سه‌راهی به وسیله یک گروه تروریستی نوپا که از تاکتیکها و سلاحهای غیرحرفه‌ای تری نسبت به دو جنبش چریکی شناخته شده، یعنی چریکها و مجاهدین استفاده می‌کند صورت گرفته است. اگر، مفاد اعلامیه را بپذیریم، به نظر می‌رسد این گروه، از افراطیون مذهبی تشکیل شده باشد، اگرچه ما نمی‌توانیم فرض محتمل مبنی بر انجام یک اقدام نفوذی به وسیله افراطیون چپگرا با ژست مذهبی، را رد کنیم. این بیانیه همچنین اولین دلیل روشن ما جهت ارتباط دادن حادثه انفجار هلیکوپتر (که به نظر می‌رسید کار بسیار ماهرانه‌ای بوده و احتمالاً به وسیله پرسنل نظامی که به فرودگاه دسترسی دارند انجام شده)، با حمله به اتوبوس، محسوب می‌شود. سفارت و کنسولگری اصفهان در حال بررسی بیشتر در این خصوص هستند.

سولیوان

سند شماره ۱۰۴*

خیلی محرمانه ۱۸ اکتبر ۱۹۷۸ - ۲۶ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۱۸۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۸ اکتبر

خلاصه: نماینده مخالف، ۹ مورد استیضاح را علیه دولت شریف‌امامی در ۱۷ اکتبر برشمرد.

نخست‌وزیر برای دفاع از سیاست خود در جلسه غیرعلنی ۲۲ اکتبر مجلس شرکت می‌کند. رهبر جبهه ملی اعلام کرد، اگر سلطنت قانونی باشد قابل اعتراض نیست. خمینی از کارتر رئیس‌جمهور آمریکا در مورد نادیده گرفتن حقوق بشر و تخلفات در ایران انتقاد کرد. ۳۴۰ نفر از اساتید دانشگاه‌های ایران از رئیس‌جمهور فرانسه درخواست کردند تا از خمینی رفع محدودیت شوند. نصیری رئیس سابق ساواک برای پاسخگویی به اتهامات مربوط به فساد و سوءاستفاده از مقام به تهران بازگشت.

مقامات رسمی دولت اعلام کردند، که اکثریت زندانیان سیاسی طی دو هفته آزاد خواهند شد. انجمن نویسندگان آمریکا حمایت خود را از روزنامه‌نگاران ایرانی در مورد اعتصاب اخیرشان اعلام کردند. آیت‌الله جواد دستغیب بعد از دو ماه بازداشت در شیراز آزاد شد. گزارش جدیدی از برخورد بین تظاهرکنندگان و نیروهای امنیتی نرسیده است. دو محصل آمریکایی وقتی که به طور تصادفی با تظاهرکنندگان در اصفهان مواجه شدند، ترسیدند و یکی از آنها مورد اصابت سنگ قرار گرفت. تلفات تظاهرکنندگان از ۱۶ اکتبر تا به حال به ۱۲ نفر می‌رسد. پایان خلاصه.

۱- دیروز عباس اخباری نماینده مخالف در مجلس دولت را به استیضاح کشاند. دولت به لحاظ قانونی یک هفته وقت دارد تا خودش را برای جواب دادن آماده کند. مجلس در ۲۲ اکتبر جلسه غیرعلنی تشکیل می‌دهد تا به سایر سئوالات و اعتراضات عنوان شده از طرف نمایندگان مجلس رسیدگی کند. هنوز معلوم نیست که چه موقع مجلس خودش به استیضاح رسیدگی خواهد کرد. در ۹ مورد اظهار شده، اخباری در مورد قصور راجع به خاتمه دادن به خونریزی در ایران و نقض آزادی رهبران مذهبی، به دولت حمله کرد. او پرسید چرا افرادی که مسئول فرستادن خمینی به تبعید بودند تنبیه نشدند؟ بر طبق اظهار نظر او گزارشات موجود است که دولت ایران به عراق، کویت و فرانسه برای ندادن آزادی به خمینی فشار وارد کرده است. دولت ایران به خاطر کاهش ارزش دلار اجازه داده است که درآمد نفت پایین بیاید و به کنسرسیوم نفت اختیار داده تا ثروت ملی را غارت کند و در جهت تلف کردن درآمد نفت متوسل به پروژه‌هایی مثل مجموعه تفریحی در جزیره کیش شده است. او به لوایح قانونی راجع به آزادی انجمنها، آزادی مطبوعات و استقلال دانشگاهها حمله کرد. دولت فعلی نمی‌تواند افکار ملی را جلب کند، زیرا که مملو از نماینده‌هایی از دولتهای سرکوبگر گذشته است. دولت ایران شکست خورده است، برای مثال در مورد تعقیب هویدا که در طول دوره فساد، رهبری دولت را به عهده داشته است. سرانجام دولت برای جبران خطاهای دولت گذشته سعی کرده است، تا دستمزدهای ثابت را اضافه کند و این فقط تورم را افزایش خواهد داد.

۲- کریم سنجابی رهبر جبهه ملی در یک مصاحبه اظهار کرد، او اعتراض به ادامه سلطنت در صورت قانونی بودن ندارد. او همچنین گفت دولت مجبور است از بین این دو راه، یعنی دمکراسی واقعی یا حکومت نظامی یکی را برگزیند و انتخاب دیگری وجود ندارد.

۳- آیت‌الله خمینی در مصاحبه ۲۱ سپتامبر با گزارشگر فرانسوی که در ۱۷ اکتبر به وسیله لوموند چاپ گردید، از کارتر رئیس‌جمهور آمریکا در رابطه با نادیده گرفتن حقوق بشر و تخلفات در ایران انتقاد کرده است. کارتر نسبت به سیاست شوروی اعتراض کرد، اما بعد از کشتار ۸ سپتامبر از شاه حمایت نمود. مطبوعات گزارش می‌دهند که ۳۴۰ نفر از اساتید دانشگاه‌های ایران نامه‌ای به رئیس‌جمهور فرانسه ژیسکاردستن در مورد لغو محدودیت اعمال شده علیه خمینی فرستادند.

۴- نصیری رئیس سابق ساواک در ۱۷ اکتبر به تهران بازگشت. انتظار می‌رود که او با اتهاماتی از قبیل فساد و نادیده گرفتن حقوق بشر، مواجه گردد. وی با روزنامه‌نگاران صحبتی نکرده است و مکان دقیق او نیز ناشناخته است.

۵- مقامات رسمی اعلام کردند که بیشتر زندانیان سیاسی در طی دو هفته آزاد خواهند شد. دولت زندانیان را به دو گروه طبقه‌بندی کرده است. آنهایی که به خاطر اقدامات سیاسی زندانی شده و کسانی که در رابطه با تروریسم دستگیر گشته‌اند. اولین گروه ممکن است آزاد شوند. آزمون وزیر مشاور در امور اجرایی گفت، تروریستها بخشیده نخواهند شد، اما خبرهای دیگر حاکی است که حکم آنها ممکن است تقلیل یابد. آزمون گفت تمام کسانی که اعمالشان مطابق با قانون اساسی بوده است آزاد خواهند شد. خبرهای مطبوعات راجع به اعتصاب غذا در بین زندانیان سیاسی، متفاوت است. ظاهراً زندانیان شیراز و تبریز در چند روز گذشته دست به اعتصاب زده‌اند و به جریان اعتصاب زندانیان در زندان کرج و زندان قصر در تهران پیوستند. یک قاضی تهرانی همچنین در اعتراض به بازداشت سه قاضی که گفته شده موقتی بوده و یکشنبه گذشته بعد از ترک وزارت دادگستری اتفاق افتاد، دست به اعتصاب غذا زد.

۶- مطبوعات گزارش می‌دهند انجمن نویسندگان آمریکا که انجمنی است شامل ۱۶۰۰ نفر نویسنده حمایت خود را از اعتصاب روزنامه‌نگاران تهران که بعد از متوقف ساختن کارشان رخ داده است، اعلام کردند.

۷- آیت‌الله حاج سیدجواد دستغیب که در ۱۷ اکتبر بازداشت شده بود آزاد شد. او دو ماه قبل در شیراز دستگیر شده بود.

۸ - هیچ خبر جدیدی از تظاهرات خرابکارانه در دست نیست. تلفات حاصله از وقایع ۱۶ اکتبر به ۱۲ نفر رسید. کرمان کشته‌های کمتری نسبت به گزارشات داده شده، دارد، اما حمله به مردم آنجا برجستگی خاصی، در بین خشونت‌های سیاسی ماه‌های اخیر، داشته است. گروهی (گزارش واصله تعداد آنها را از ۲۰۰ تا ۳۰۰۰ نفر ذکر می‌کند) به مسجد جامع در زمان انجام فرائض مذهبی حمله کردند و موتورسیکلتها را به آتش کشیده و عکسهای خمینی را سوزانده و به مسجد نیز خساراتی وارد کردند و سپس به نمازگزاران حمله کردند.

۹- تعدادی وقایع جزئی ضدآمریکایی در صبح ۱۸ اکتبر در اصفهان جریان داشت. دو دختر دبیرستانی در راه قدم زدن به طرف مدرسه به طور اتفاقی در مسیر ۴۰ تا ۵۰ نفر تظاهرکننده

قرار گرفتند. وقتی که جمعیت شروع به فریاد زدن بر سر دخترها کرد، آنها فرار کردند. سنگی که از طرف جمعیت پرتاب شده بود به یکی از آنها خورد. جمعیت به راه خود بدون تعقیب آنها ادامه داد. (واقعه برای دو آمریکایی هراس‌انگیز بود. اما به جز آن مورد سنگ‌اندازی جمعیت بیشتر در صدد راهپیمایی بود تا تلاش برای آسیب‌رساندن به آمریکاییها.)

سولیوان

سند شماره ۱۰۵

۲۲ اکتبر ۱۹۷۸ - ۳۰ مهر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۲۸۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
جهت اطلاع: سفارتخانه‌های آمریکا در ابوظبی، آنکارا، دوحه، اسلام‌آباد، جدّه، کابل، کویت، لندن، منامه، مسقط، دهلی‌نو، پاریس، سرفرماندهی کل نیروهای نظامی آمریکا در اروپا، اقیانوس آرام

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۲ اکتبر

خلاصه: ناآرامیها در آخر هفته گذشته در بسیاری از شهرها، دانشگاهها و مدارس ادامه یافت. این ناآرامیها با خونریزی کمتری روبرو بود. در دانشگاه تهران در تظاهراتی که گروههای مجزای مذهبی و چپ‌گرا به طور مشترک برگزار نمودند شعارهای ضد غربی و ضد آمریکایی داده شد. آزادسازی وسیع زندانیان سیاسی که این هفته در دستور کار دولت قرار گرفت، باعث بروز سردرگمی در بعضی سیاستهای مشخص دولت ایران گشت. نقطه‌نظرهای ارائه شده از طرف شاه به سران مجلس در ۱۹ اکتبر و چندین گزارش مختلف در امور سیاسی که ذیلاً خواهد آمد در تلگرامهای جداگانه نیز فرستاده خواهد شد. پایان خلاصه.

۱- در ایام آخر هفته ناآرامیها ادامه یافت، این ناآرامیها آنقدر گسترده بود که توصیف جزئیات آن ممکن نیست. جماعت زیادی در بسیاری از این تظاهرات شرکت داشتند، ولی در بسیاری نقاط به وسیله پلیس و نیروهای امنیتی پراکنده و متفرق شدند و مجروحین بسیار کمی بجای گذاشته شد. شاید کشته‌هایی نیز در این میان وجود داشته باشد. نیروهای امنیتی در برخی از این وقایع از گاز اشک‌آور و دیگر روشهای پیچیده کنترل جمعیت استفاده نمودند، بسیاری از وقایع اعتراضات مشخص علیه حمله «کولی‌ها» به نماز جماعت در پ در دوشنبه گذشته ۱۶ اکتبر بود. این واقعه سئوالاتی را به همراه داشته است. مخالفین دولت را به تحریک و ایجاد این بلوا و نیز کشمکش کوچکتر دیگری در زیارتگاه واقع در شهر ری در جمعه شب گذشته که در آن اوباش به بعضی زوار حمله کرده بودند، متهم کردند. گزارش شده که سه نفر از اوباش توسط پلیس دستگیر شده‌اند برخلاف کولی‌ها در کرمان که از میان آنها هیچ‌گونه دستگیری گزارش نشده است. یک منبع که ممکن است موثق و یا غیرموثق باشد به ما گفت که در اصفهان، مازندران و احتمالاً تهران برنامه‌های تظاهرات مشابه برای طرفداری از دولت

وجود داشته است. فریاد اعتراض علیه ترتیب‌دهندگان این گونه تظاهرات که در محافل خصوصی دولت زمزمه‌هایی دال بر عدم تأیید آن نیز وجود دارد ممکن است که به ختم اینگونه فعالیتهای آزمایشی طرفدار دولت منتهی شود. (البته اگر این طور باشد).

۲- ناآرامیهای دیگری نیز به طور هم‌زمان در بسیاری از دانشگاهها و مدارس رخ داد. یکی از آخرین تظاهرات در روز شنبه ۲۱ اکتبر در دانشگاه تهران توسط دانشجویانی برگزار گردید که تعدادشان در مطبوعات حدود ۴۰۰۰ نفر تخمین زده می‌شد، (یک منبع خصوصی (محرمانه) این رقم را ۲۰۰۰ نفر ذکر می‌کند). دیده شد که دانشجویان در دو دسته، یکی اسلامی و دیگری چپ‌گرا بودند، اینک آیا هر دو دسته و یا یکی از آنها علیه غرب و آمریکا شعار می‌دادند، مشخص نبود. ارتشیان در خارج از محوطه دانشگاه مستقر بودند و چون تظاهرکنندگان به طور آرام تظاهرات می‌کردند، مداخله نکردند. تظاهرات مشابهی نیز به وسیله بیش از ۱۰۰۰ دانشجو در دانشگاه ملی برگزار گردید. بر اساس این گزارش در نیم روز ۲۲ اکتبر گروهی از جوانان به پرتاب سنگ و تظاهرات در بخش شمال شرقی اصفهان پرداختند (دیروز نیز اینگونه تظاهرات تا حدودی انجام پذیرفت). گزارش شده که دو اتوبوس حامل دانش‌آموزان آمریکایی که در حال رفتن به طرف دبیرستان بود به وسیله سنگ مورد حمله واقع شد. کنسول ما گزارش می‌دهد که پلیس دستور دارد که برخورد نرمی با تظاهرکنندگان داشته باشد. هلیکوپترهای گشتی برای آرامتر کردن آنها احتمالاً گاز اشک‌آور رها کرده‌اند. در تظاهرات دیگری، دبیران دبیرستانهای تمامی کشور به تحریم بسیاری از کلاسها ادامه می‌دهند. رئیس انجمن معلمان محمد درخشش خواستار برچیده شدن حکومت نظامی، آزادی زندانیان سیاسی و انحلال مجلس شده است. موضوع اخیر مطلب جدیدتری است که برخی در میان عناصر مخالف از آن بهره می‌برند و معتقدند مجلس کنونی صلاحیت ندارد و مورد اعتماد عموم مردم نمی‌باشد.

۳- وزیر دادگستری باهاری با خانواده‌های زندانیانی که با اتهامات سیاسی دستگیر شده‌اند، نمایندگان کانون وکلای دادگستری و بعضی از نمایندگان مخالفین و نمایندگان حقوق بشر دیدار نمود. وی به آنان گفت که در حال آماده کردن لیست زندانیانی است که بایستی این هفته به خاطر سالروز تولد شاه آزاد شوند (۲۶ اکتبر). مطبوعات گزارش داده‌اند که مقامات عالی‌رتبه امنیتی آزادی ۱۱۶۰ زندانی سیاسی که به زودی انجام خواهد پذیرفت را تأیید کرده‌اند. این عده به همراه ۶۰۰ فعال سیاسی که اخیراً دستگیر شده‌اند و هنوز به دادگاه نرفته‌اند، آزاد می‌گردند. تعداد زندانیانی که قرار است آزاد شوند مبهم می‌باشد. برای ما مشخص نیست، آیا ۱۸۲ نفری (به علاوه ۱۴ نفر دیگری که جمعاً ۱۹۶ نفر می‌شدند) و تاکنون در هفته گذشته آزاد شده‌اند شامل جمع ذکر شده توسط مقامات می‌باشد یا نه. قابل تذکر است که مقامات عالی‌رتبه امنیتی (یعنی ساواک) پا را فراتر از حد معمول گذاشته و در گفتگو با مطبوعات دخالت و مسئول بودن وزیر دادگستری در آزادی این زندانیان را رد کرده‌اند و تأکید نموده‌اند

که ساواک لیست آزادی را بر اساس دستور شاهنشاه در ۶ هفته پیش تنظیم نموده است. باهاری همچنین به رادیو ایران گفته است «از این به بعد هیچ زندانی سیاسی در ایران وجود نخواهد داشت و فقط کسانی که محکوم به فعالیتهای تروریستی یا اقدام علیه امنیت ملی می‌شوند زندانی خواهند شد.» (در گزارش مخابره شده ICA آژانس بین‌المللی ارتباطات در ۱۹ اکتبر ذکر شده است) تا آنجا که می‌دانیم تاکنون این نظریه شخصی باهاری است. آزادی تعداد زیادی از زندانیان سیاسی این موضوع را تأکید می‌نماید که مقامات ایرانی از این به بعد بایستی مواظب باشند که کسی را به اتهام سیاسی دستگیر ننمایند، زیرا دیگر مستمسک قانونی برای آن وجود ندارد و لاقلاً هنوز از هیچ مقام رسمی بغیر از باهاری سیاست کلی دیگری اعلام نشده است. نیروهای مخالف برای آزادی همه زندانیانی که به اتهامات ضدامنیتی دستگیر شده‌اند (از جمله تروریسم)، محاکمه مجدد همه کسانی که دولت معتقد است که بایستی دوباره محاکمه شوند و تعهد مبنی بر اینکه دیگر زندانی سیاسی‌ای وجود نخواهد داشت، فشار می‌آورند.

۴- صحنه سیاست بسیار فعال می‌ماند چرا که عضو برجسته جبهه ملی شاهپور بختیار به مطبوعات گفته است که حزب وی قصد دارد یک دولت اتحاد ملی متشکل از افرادی که از ۲۵ سال پیش تاکنون در امور سیاسی مداخله نداشته‌اند تشکیل دهد (در تلگرام جداگانه). مهدی بازرگان رهبر جناح دیگر جبهه ملی برای دیدار با خمینی به پاریس رفته است، ناصر میناچی که در امور حقوق بشر فعال می‌باشد او را همراهی می‌کند، (تلگرام جداگانه)، کانون وکلا در حال اعمال برنامه‌ای برای برگزاری دادگاهی ویژه برای محاکمه موارد اتهام فساد است که به وسیله کمیسیون قضایی مجلس رسیدگی شده و سپس به این کانون ارجاع می‌شود، می‌باشد. نخست‌وزیر خواسته است تا اخبار از وزارتخانه‌ها در ابتدا به دفتر نخست‌وزیر فرستاده شود و سپس توسط واحدی در دفتر نخست‌وزیر منظم شده و به جای آن وزارتخانه‌ها در اختیار رسانه‌های خبری قرار گیرد. (کسی تاکنون شکایت نکرده که این امر یک سانسور داخلی است). تلگرام جداگانه‌ای نقطه‌نظرات رسمی شاه خطاب به سران سنا مجلس شورا را هنگامی که در ۱۹ اکتبر آنان جوابیه‌ای را از پارلمان به بیانات آشکار شاه در ۶ اکتبر ارائه می‌دادند، تجزیه و تحلیل می‌نماید. در ضمن شریف امامی و وزیرایش قرار است امروز به سئوال‌ات پارلمان در یک جلسه غیرعلنی پاسخ دهند. اعضای مجلس این طور که گزارش شده است برای اینکه فرصت صحبت در مجلس در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۲۴ اکتبر را پیدا کنند، مجبور به خوابیدن در مجلس هستند.

۵- در یک حرکت عجیب مقامات رسمی وزارت دادگستری در آمل دستور دستگیری یک افسر پلیس، دو پاسبان و دو غیرنظامی را به اتهام آتش گشودن به سوی مردم تظاهرکننده در هفته گذشته در همین شهر که به کشته شدن ۲ نفر و زخمی شدن ۲۵ نفر منجر شد، را صادر کردند.

در یک اقدام مشابه دادستان عمومی شهر دزفول به قرارگاه مرکزی پلیس نامه‌ای نوشته و

خواستار اعلام اسامی افرادی شده است که هفته پیش به طرف مردم در تظاهرات شلیک نموده‌اند (این موضوعات ممکن است شروع یک چرخش باشد).

سولیوان

سند شماره ۱۰۶

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۳۳۸
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن - فوری
رونوشت: سرفرماندهی کل نیروهای مسلح آمریکا در اقیانوس آرام
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی - ۲۳ اکتبر

خلاصه: تظاهرات خشونت‌آمیزی در ۲۲ اکتبر در همدان - بوشهر و خرم‌آباد برگزار گردید. انبوه تظاهرکنندگان در مشهد و اصفهان، حکومت نظامی را نقض کردند ولی از زد و خوردهای شدید اجتناب گردید. در دانشگاه‌های تهران دانشجویان دست به تظاهرات زدند ولی نیروهای نظامی آن را بر هم نزدند. تلفات آمریکاییها ناچیز است اما حوادث متعددی بر ضد خارجی‌ها به وقوع پیوسته است. دولت اعلام کرد که ۱۱۶۰ زندانی که شامل تقریباً ۱۰۰۰ بازداشت شده سیاسی هم می‌باشد در ۲۵ اکتبر آزاد خواهند شد. طبق گزارش روزنامه‌ها، سنجابی رهبر جبهه ملی، به منظور رفع اختلافات مخالفین به دیدار خمینی در پاریس خواهد رفت تا شکاف بین مخالفین را از بین ببرد. سنجابی همچنان دیداری از آمریکا را در سر می‌پروراند. خمینی در پیام خود به زائران حج، دولت آمریکا را مورد حمله قرار داد. علی امینی، نخست‌وزیر اسبق، هرگونه ارتباط با سیا را انکار کرد. ابوالفضل قاضی شریعت پناهی، وزیر جدید علوم و آموزش عالی می‌باشد. پنج فرمانده جدید حکومت نظامی منصوب گردیدند. پایان خلاصه.

۱- در ۲۲ اکتبر، تظاهرکنندگان با نیروهای امنیتی در همدان به زد و خورد پرداختند، که در نتیجه، طبق گزارشات رسیده ۱۵ نفر کشته و تعداد زیادی مجروح شدند. گزارشهای خبرگزاریها در مورد شمار تلفات بسیار گوناگون است، اما شواهد جداگانه نشان می‌دهد که دقیق‌ترین رقم بیش از ۱۵ نفر می‌باشد. یک گزارش، علت حادثه را، اقدام به خودکشی یک دختر ۱۷ ساله بعد از آزادی از یک بازداشت کوتاه‌مدت، می‌داند. ظاهراً یک نفر از میان جمعیت تظاهرکننده اقدام به پرتاب یک وسیله انفجاری به سمت پلیس نموده و سپس پلیس اقدام به گشودن آتش می‌نماید.

(نظریه: این عمل می‌تواند علت بروز خشونت را توجیه نماید.) به پلیس امنیتی در سراسر ایران دستور اکید داده شده است تا حداکثر خویشتن‌داری را به کار ببرد. همان‌طور که در تظاهرات دیروز در نقاط دیگر، به روشنی نشان داده شده.

آشوبهای همدان در سراسر روز ادامه داشت. شورشهای تخریبی و ایجاد حریق عمدی، در

شهرهای بوشهر و خرم‌آباد نیز رخ داده است.

۲- تظاهرکنندگان در مشهد و اصفهان، علناً قانون حکومت نظامی را نادیده گرفتند. در مشهد تظاهرکنندگان ضمن اعتراض به جریان ضدشورشی که اخیراً در کرمان رخ داد به شماتت نیروهای نظامی پرداختند، ولی سربازان کوشش در متفرق کردن آنان به عمل نیاوردند. ناآرامی در اصفهان سابقه احتمالاً خطرناکی را بر جای گذاشته است. گزارش کنسولگری ما از درگیری حداقل ۳ دسته عمده تظاهرکننده، متشکل از چندین دبیرستان، حکایت می‌کند. بزرگترین جمعیت با بیش از ۵۰۰ نفر، به طرف دفتر فرمانداری نظامی راهپیمایی کردند ولی مسیر حرکت آنها منحرف گردید. دانش‌آموزان خواستار جایگزینی عکس خمینی به جای عکس شاه - آزادی دانش‌آموزان و معلمان دستگیر شده و برگزاری برنامه کاری روزانه معمولی در سالروز تولد شاه بودند. سپس این جمعیت به بیش از ۱۰۰۰ نفر دانش‌آموز رسید این رقم از سوی مقامات حکومت نظامی ارائه گردید، و با تعداد کمی از بزرگسالان مخلوط گردیدند و در مرکز شهر با نیروهای انتظامی روبرو شدند. تظاهرکنندگان، حتی وقتی هم که سربازان اقدام به تیراندازی هوایی نمودند، دستور متفرق شدن را رد کردند. نهایتاً نیروهای نظامی موفق شدند با اعمال مقداری فشار، و البته نه تیراندازی یا زخمی نمودن، جمعیت را پراکنده نمایند. (نظریه: مواجهه نسبتاً خوب خاتمه یافت، اما می‌توانست خطرناک باشد. این سابقه شومی است، زیرا حالا تظاهرکنندگان دستور متفرق شدن را نادیده گرفته و عقب‌نشینی نیروهای نظامی را تا اندازای مشاهده کرده‌اند. کلیه نیروهای امنیتی در سراسر ایران دستور دارند که اگر چنانچه ممکن باشد، کلاً از خونریزی پرهیز نمایند.)

۳- در محوطه دانشگاه تهران یعنی جایی که دانشجویان بدون هیچ‌گونه درگیری مجدداً دست به تظاهرات می‌زدند، خویشتن‌داری مشابهی نشان داده شد. نیروهای نظامی، خود را از محوطه دانشگاه دور نگاه داشتند. عبدالله شیبانی، رئیس دانشگاه تهران، آشکارا از حق دانشجویان برای به صحنه آمدن و پشتیبانی از اعتراضات دفاع نموده است. مطبوعات در سرمقاله‌هایشان نکات مختلفی از اعتراض دانشجویان را ارائه می‌دهند، هر چند همه آنها سرگردانند که چه زمانی کلاسها شروع خواهد شد (دانشگاهها ظاهراً دایر هستند، اما کلاسی برقرار نیست). مطبوعات و مدارک مستقل در سفارت شکاف رسمی بین گروههای دانشجویی مسلمان و چپگرا را که هر یک جداگانه و مستقل از هم در محوطه‌های متفاوت دانشگاه اجتماع می‌نمایند، تأیید می‌نمایند. همچنین وجود گروه تظاهرکننده کوچک سومی هم که از تیپ جبهه ملی می‌باشد، گزارش شده است.

۴- حوادث ضدخارجی یا ضدآمریکایی، به طور قابل توجهی افزایش یافته است. در آبادان چهار تیم از سازمان خدمات آئرونیوترونیکی ماوراء بحار، که در حال مساحی برای کابلهای تلفن بودند، بعد از برخوردهای مکرر با جمعیتهای شورشی، کار خود را رها نمودند. ایرانیها ماشینهای آمریکاییان را سنگباران کردند و تجهیزات مساحی را خرد کردند و یک نفر با تفنگ

ساجمه‌ای به آمریکاییان شلیک کرد. این حادثه در چندین محله شهر رخ داد. شب گذشته در بوشهر منزل کارکنان شرکت جنرال الکتریک توسط پرتاب‌کنندگان سنگ مورد حمله واقع شد. شیشه کلیه پنجره‌ها شکسته شده بود و ساکنان خانه‌ها به منطقه مسکونی نیروی هوایی منتقل شدند. گزارش‌های رسیده، از شیشه‌های شکسته پنجره‌های دیگر مجموعه‌های مسکونی خارجیان (نه الزاماً آمریکایی)، توسط سنگ‌اندازان حکایت می‌کند. آنها همچنین جزواتی را که در آن به خارجیان اخطار شده است که طی ۳ روز ایران را ترک نمایند، از خود به جای گذاشته‌اند. این حوادث از الگوی... پیروی می‌نمایند. سفارت، کنسولگریها علی‌الخصوص کنسولگری اصفهان متوجه افزایش حوادث خودجوشی شده‌اند که شامل حال آمریکاییان گشته است. شعارهای اینان را معمولاً کلمات توهین‌آمیز فارسی یا «Yankee go home» (آمریکایی برو خانه‌ات) تشکیل می‌دهد. ولی برخورد فیزیکی که تاکنون نسبتاً جزئی بوده افزایش یافته است. نمونه‌های بیشتر در این مورد، عبارت از پرتاب سنگ به اتوبوسهای مدرسه در اصفهان و نقاشیهای کلیشه‌ای مبارزاتی در تهران می‌باشند. حروف «JM» و «JB» با چاپ کلیشه‌ای بر روی اتومبیلها و دیوارهای خانه‌های آمریکاییان، از جمله یک مأمور سفارت، ظاهر شده است. احتمالاً حروف «JM» نشانگر جبهه ملی می‌باشد.

۵- دیروز دولت اعلام کرد که شب سالروز تولد شاه، در ۲۵ اکتبر، ۱۱۶۰ زندانی آزاد خواهند شد. تقریباً ۱۰۰۰ نفر از این عده را زندانیان سیاسی تشکیل می‌دهند. باهری، وزیر دادگستری گفت که آنها به سر کار سابق خود بازگشت نموده و حقوق و مزایای کامل خود را دریافت خواهند کرد.

۶- مطبوعات گزارش می‌دهند که سنجابی رهبر جبهه ملی جهت گفتگو با آیت‌الله خمینی به منظور به اصطلاح برطرف کردن شکافی که در جنبش مخالفان سیاسی پدیدار شده است، به پاریس سفر خواهد کرد. سنجابی در ادامه سفر خود به کانادا جهت شرکت در اجلاس بین‌الملل سوسیالیست و به آمریکا (به مطالب زیرین مراجعه شود) خواهد رفت. بر طبق این محاسبات، مشغله فکری خمینی در مورد نبرد بر علیه سلطه خارجی و استبداد داخلی، با خواست گروههای میانه‌روتر مانند جبهه ملی که به دنبال دمکراسی تحت لوای قانون اساسی هستند در تضاد می‌باشد. در رابطه با توسعه فعالیت‌های دیگر خمینی با مطبوعات تکذیبی‌هایی را به نقل از منابع ایرانی در مورد ملاقات اردشیر زاهدی با آیت‌الله منتشر کرده‌اند. در همین حین خمینی در پیام خود به زائران حج، دولت آمریکا را با متهم کردن به پشتیبانی از خشونت‌های داخلی در ایران مورد حمله قرار داد. همچنین انگلیس و روسیه هم به خاطر غارت منابع ثروت ایران مورد حمله قرار گرفتند. خمینی افزود که چون هیچ کشور اسلامی به او پناه نمی‌داد به فرانسه رفته است.

۷- در یک پیشرفت جانبی جالب وزارت امور خارجه با ارسال پاسپورت دیپلماتیک سنجابی تحت پوشش یک یادداشت سیاسی در ۲۳ اکتبر به کنسولگری آمریکا، درخواست

روادید یک مسافرت ۲ هفته‌ای توریستی به آمریکا را نمود. یک روادید توریستی دیپلماتیک برای سنجابی صادر شد. از درخواست نامه وی برمی‌آمد که او دیدار از واشنگتن و نیویورک را در سر می‌پروراند. (نظریه: احتمالاً مسافرت به آمریکا بعد از دیدار پاریس خواهد بود. دخالت وزارت امور خارجه، این سوءظن را که معاملات بین دولت ایران و مخالفان سیاسی در جریان داشت، شدیداً تقویت می‌نماید.)

۸- علی امینی، نخست‌وزیر اسبق، که هنوز هم از او به عنوان نخست‌وزیر احتمالی جدید نام برده می‌شود، در یک مصاحبه ارتباطش را با سیا انکار نمود، (مشکل امینی این است که وی متهم گردیده که دولت کندی او را در سال ۱۹۶۱ بر سر کار آورده است.)
 ۹- در ۲۲ اکتبر، دکتر ابوالفضل قاضی شریعت پناهی، وزیر علوم و آموزش عالی شد. او یک استاد سابق دانشگاه و کارشناس ماهر برنامه‌ریزی است. (اطلاعات کامل زندگینامه او به طور جداگانه در تلگرام دیگری فرستاده می‌شود.)
 همچنین پنج استنادار جدید به شاه معرفی شدند. محمدعلی احمدی برای کرمان - سعید بهادری برای مازندران - پرویز سهرابیان برای لرستان - ناصر مجیدیه برای کهگیلویه و بویراحمد - عباس ظریف برای چهار محال بختیاری.

سولیوان

سند شماره ۱۰۷

۲۳ اکتبر ۱۹۷۸ - ۱ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۳۳۲

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - فوری و سیا واشنگتن دی. سی. فوری

موضوع: بازی مطبوعات با نظریات ترنر در مورد ایران

۱- متن زیر، ترجمه ما از متن کامل مقاله‌ای است که فقط در روزنامه رستاخیز مورخه ۲۳ اکتبر درج شد. موجب خوشوقتی خواهد بود که متن صحیح و هرگونه اظهارنظر آدمیرال ترنر در مورد ایران را اعلام نمائید.

۲- «رئیس سیا اتحاد جماهیر شوروی را متهم به دخالت در ناآرامیهای ایران می‌نماید.»
 آدمیرال ترنر رئیس سازمان اطلاعات مرکزی ایالات متحده (سیا)، مطالب فوق را شب گذشته در یک مصاحبه مطبوعاتی در مورد وقایع اخیر ایران اظهار داشت.

۳- در این مصاحبه که توسط خبرگزاری فرانسه گزارش شده است، رئیس سیا اظهار داشته است که بدون شک اتحاد جماهیر شوروی با ناآرامیهای جاری ایران بی‌ارتباط نیست. در مصاحبه‌ای که در تلویزیون در برنامه «در برابر ملت» پخش شد ترنر گفت: «کمونیستها سعی کرده‌اند که از وضعیت ایران امتیازاتی را کسب نمایند. و من مطمئنم که اتحاد جماهیر شوروی نقشی در آنجا ایفا می‌نماید.»

۴- آنگاه ترنر در مورد شیوچنکو صحبت نمود و هرگونه نقش مستقیم و غیرمستقیم سیا را در ماجراهای عاشقانه وی با یک دختر تلفنی در واشنگتن نفی نمود. به هر حال او اقرار نمود که مبالغ زیادی به شیوچنکو در ازاء خدماتش پرداخت شده است.

سولیوان

سند شماره ۱۰۸

خیلی محرمانه

۲۴ اکتبر ۱۹۷۸ - ۲ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۳۸۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۴ اکتبر

خلاصه: دولت ۱۱۲۶ زندانی سیاسی را در ۲۵ اکتبر آزاد خواهد کرد. حکومت رهبر معلمین محمد درخشش را آزاد کرد. وزیر علوم و آموزش عالی اعلام کرد که لایحه جدید دانشگاهی به دانشجویان آزادی سیاسی کامل اعطا خواهد کرد. پروژه مترو تحت بررسی قرار می گیرد. اعتصاب سیاسی در رادیو و تلویزیون ملی ایران از دیروز آغاز شد. قضات سقز در اعتراض به بازداشت‌های غیرقانونی دست به یک اعتصاب غذای یک روزه زدند. مطبوعات ادعا می کنند استیضاحی که امروز در مجلس آغاز خواهد شد فریبکاری شریف امامی برای حفظ موقعیت خویش است. مقدم مراغه‌ای رهبر جنبش رادیکال تقاضای انحلال مجلس را داد. دانش آموزان دبیرستانی با پرتاب سنگ به ۱۱ اتوبوس شرکت لاکهید آسیب رسانده و ۴ آمریکایی را مجروح کردند. (در تلگرام جداگانه). در تظاهرات خشونت آمیز خرم آباد، مرگ دو نفر گزارش شده است. تظاهرات دیگری در تهران بیانگر نافرمانی از حکومت نظامی است. دومین برخورد ضدشورشی نزدیک کرمان به وقوع پیوست. پایان خلاصه.

۱- دولت اعلام کرد فردا ۱۴۵۱ زندانی که ۱۱۲۶ نفر آنها زندانی سیاسی هستند در شب سالروز تولد شاه از زندان آزاد می شوند. مسئولین حکومت نظامی دیروز محمد درخشش نماینده کانون معلمین را که ظاهراً روز ۱۸ اکتبر به خاطر انتقاد یکی از روزنامه‌های کانون از ساواک، دستگیر شده بود، از زندان آزاد کردند.

۲- ابوالفضل قاضی شریعت پناهی وزیر جدید علوم و آموزش عالی اعلام کرد که: لایحه بحث برانگیز استقلال دانشگاهها پس گرفته خواهد شد. او پس از مشاوره با دانشگاهها لایحه جدیدی ارائه خواهد داد.

وی در مورد لایحه جدید امتیازات متعددی من جمله ماده مربوط به مصونیت دانشجویان از دستگیری در محوطه دانشگاه را متعهد گردید. رؤسای دانشگاه سیاسی نخواهند بود و مانند رؤسای ادارات توسط اعضای هیأت علمی هر یک از دانشگاهها انتخاب خواهند شد. هیأت‌های امضاء منحل خواهند شد و دانشگاهها منفرداً مراجع تصمیم‌گیری جدیدی برای تعیین سیاستهای دانشگاه ایجاد خواهند کرد. این امر شامل حفظ نظم در محوطه دانشگاه هم می‌شود. دولت

گارد را از دانشگاه بیرون خواهد برد، استادانی که مجبور به بازنشستگی شده بودند، می‌توانند مشاغل دانشگاهی خویش را دوباره اختیار کنند و دانشجویانی که به علل سیاسی دستگیر شده‌اند آزاد خواهند شد. (نظریه: اگر دولت ایران آنچه را که تعهد می‌کند انجام دهد دانشگاه‌های ایران از دانشگاه‌های آمریکا و یا اغلب دانشگاه‌های کشورهای دیگر که دموکراسی غربی در آنها غالب است مستقل‌تر خواهند بود.)

۳- پروژه متروی تهران به مرور به عنوان نشانه اسراف و فساد دولت مطرح شده است. احتمال دارد دولت تحت فشار ناچار از کنار گذاشتن پروژه و یا کاهش جدی آن شود. یکی از مقاله‌نویسان آن را «موش کور سفید» می‌خواند.

۴- رادیو و تلویزیون ملی ایران از دیروز دست به اعتصاب زد. توقف کار حداقل تا حدودی جنبه سیاسی داشت. اعتصاب کنندگان تقاضای اخراج رؤسای را دارند که در اعمال سانسور همکاری داشته‌اند.

۵- قضات در سقز (استان کردستان) در اعتراض به بازداشت‌های غیرقانونی دست به یک اعتصاب غذای یک روزه زدند. ادعا می‌شود که نیروهای امنیتی آشوبگران ضدامنیتی را دستگیر و آنها را بدون مراجعه به دادگاه‌های مدنی به دادگاه‌های نظامی ارجاع داده‌اند، در سقز حکومت نظامی اعلام نشده است.

۶- مجلس قصد دارد در مورد استیضاحی که توسط عباس اخباری ارائه شده است، بحث کند. بعضی از ناظرین کل این امر را یک فریبکاری از جانب شریف‌امامی برای زدن ضربه‌ای اساسی به مخالفین واقعی (مثل بنی‌احمد) می‌دانند. عقیده بر این است که مجلس با ردّ شدید استیضاح که تمام تقصیرات در ایران را به عهده شریف‌امامی می‌گذارد، باعث تثبیت موفقیت وی خواهد شد. (نظریه: نمونه اصلی دیدگاه ایرانی این وضعیت غیرموجه نمی‌باشد، اخباری قبلاً هرگز در جناح مخالف نبوده است و اگر وی صادقانه این کار را کرده باشد مطمئناً تغییر موضع جدیدی داده است.) رحمت‌الله مقدم مراغه‌ای رهبر جنبش رادیکال ایران در ضمن خواستار انحلال مجالس سنا و شورا شده است بر این پایه که حزب رستاخیز دیگر سیاست را در انحصار خود ندارد، و این درست نیست که مجالس رستاخیزی بر روی قوانین رأی‌گیری نمایند.

۸- تظاهرات و اغتشاش حتی در شهرهایی که قانون حکومت نظامی حاکم است ادامه پیدا کرد. خرم‌آباد (که قانون حکومت نظامی در آنجا حاکم نیست) شاهد اغتشاشاتی بود که ۲ کشته و خرابی بسیاری بجای گذاشت. مطبوعات از ادامه تظاهرات ضددولتی در حداقل بیست شهر دیگر گزارش می‌دهند. در تهران گروه‌های دانش‌آموزی در نقاط مختلف شهر به راهپیمایی و تظاهرات دست زدند. آنها دیگر به طور صحیح سر کلاس حاضر نمی‌شوند و به خیابانها ریخته‌اند انگار که حکومت نظامی‌ای وجود ندارد. امروز دو گروه ۳۰۰ الی ۴۰۰ نفری از دبیرستان پسرانه واقع در خیابان ایرانشهر خارج شدند و از جلوی کنسولگری آمریکا

راهپیمایی کردند. حدود ۵۰ نفر نیز از جلوی سفارت عبور کردند و بر روی پلاکاردهایی به فارسی نوشته شده بود «مرگ بر شاه»، «خمینی بایستی بازگردد» جمعیت‌های دیگر از جمله ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ دانش‌آموز در تهران در حال تظاهرات هستند. (نظریه: در روزهای اخیر اعتراضات به طور قابل توجهی جسورانه‌تر شده‌اند. قانون حکومت نظامی مبنی بر عدم گردهمایی مورد استهزاء قرار گرفته است. شکل تظاهرات حتی در هفته گذشته به این صورت بود که وقتی ارتشیان ظاهر می‌شدند، تظاهرکنندگان فوراً متفرق می‌شدند و از آنها اثری باقی نمی‌ماند. نظم ابداً مختل نمی‌گردید و نیروهای امنیتی جمعیتها را در صورت اقدام به اغتشاش پراکنده می‌ساختند. صبح ۲۴ اکتبر گروهی از جوانان هنگامی که شروع به هل دادن ماشینهای پارک شده به داخل خیابان شلوغ کردند، به وسیله نیروهای امنیتی با فشار متفرق شدند. لکن نیروهای نظامی دستور دارند که از حداقل فشار و زور استفاده نمایند و تظاهرکنندگان به نظر می‌رسید که این موضوع را می‌دانند.)

۹- تظاهرکنندگان دانش‌آموز بیش از ضدخارجی بودن، سرشار و غرق در تمایلات ضددولتی بوده‌اند. ولی بدترین حادثه ضدآمریکایی تهران، دیروز اتفاق افتاد. موقعی که دانش‌آموزان با پرتاب سنگ به ۱۱ اتوبوس لاکهید خسارت وارد کرده و ۴ آمریکایی را مجروح کردند (در تلگرام جداگانه گزارش شد). شاهد عینی موثقی در آبادان شعارهای «خوکهای انگلیسی به خانه‌تان برگردید» را مشاهده کرده است. منبع همچنین گزارش می‌دهد که جواز اتومبیل‌های متعلق به غریبان در آبادان پاره و باطل شده است.

۱۰- دومین حادثه از نوع مقابله با خشونت در راور (حوالی کرمان - محل اولین حادثه) اتفاق افتاد. افرادی به مسجد جامع حمله کرده و به پاره کردن اوراق قرآن و آتش زدن به مسجد پرداختند. ساختمان (مسجد) ویران نشده است. گزارشات واصله در مورد وسعت و اندازه ویرانی متفاوت است. به عنوان آخرین کلام اینکه حادثه یکپارچه گپیچ‌کننده است.

سولیوان

سند شماره ۱۰۹

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۴۴۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۵ اکتبر

خلاصه: دیروز دوباره اعتصابات گسترده نضج گرفت. گرگان با آتش‌سوزیهای متعدد و کشته‌های زیاد، آشوب‌زده‌ترین شهر بود. در همدان و قم آتش‌سوزی و برخوردهای خشونت‌آمیز وجود داشت. تهران در داخل و خارج فضای دانشگاه با اعتصابات بزرگ دانشجویی همراه با برخی برخوردها و دستگیریها مواجه بود، اما وضعیت نسبتاً آرام باقی ماند. یک مجله خبر از مقابله با آشوب در همدان را می‌دهد. دیشب دولت اقدام به آزادی زندانیان

نمود، که ظاهراً شامل ۲۱۲ زندانی دیگر دادگاههای مدنی، می‌شد. محمود اعتمادزاده (که به‌آذین هم نامیده می‌شود) و رهبر گروه مخالف کوچکی موسوم به «اتحاد برای آزادی» است، در ۲۳ اکتبر دستگیر شد. وکلا و رهبران مذهبی همدان در اعتراض به کشتار ۲۲ اکتبر دست به اعتصاب غذا زدند. مجلس دیروز با مورد توجه قرار دادن گزارشات ساواک به حرکت‌های انتقادی خود ادامه داد. پزشکپور، رهبر اقلیت مجلس، وزارت امور خارجه انگلیس را به خاطر مداخله در امور ایرانیان مورد انتقاد قرار داد. گزارشات مبنی بر مبارزه دسته میانه‌روی‌های مخالف جهت ختنی کردن آشوب‌های داخلی، با نامه‌های تهدیدآمیز جدیدی که بر سفارتخانه‌های (آمریکا) واقع در اصفهان و تهران با اظهار تنفر تمامی مردم ایران از آمریکاییها ارسال می‌شود، مغایرت دارد. پایان خلاصه.

۱- دیروز تظاهرات در جبهه گسترده جغرافیایی معمول جریان داشت این بار گرگان (در استان مازندران) بیشترین خشونت را ارائه داد، زیرا آشوب‌گران بانکها، سینماها و سایر ساختمانها را به آتش کشیدند. به طوری‌که گزارش شده هنگامی که جمعیت سعی بر سوزاندن اداره مرکزی ساواک کرد، نیروها به سوی جمعیت آتش گشودند. مسئولین تعداد کشته‌ها را یک تن اعلام می‌کنند ولی روزنامه‌ها معتقدند تعداد کشته‌ها بیشتر بوده است. در نتیجه ادامه اغتشاشات مسئولین حکومت نظامی در قم ساعت شروع عبور و مرور شبانه را از ۱۱ بعد از ظهر به ۹ بعد از ظهر تغییر دادند. رادیو ایران گزارش کرده است که تظاهرکنندگان نارنجک و آتش به سوی نیروها پرتاب کرده‌اند (سفارت تأیید مستقلی ندارد). آشوبها و حریق‌های عمدی بیشتری در خرم‌آباد رخ داد. در گزارش روزنامه‌ای اظهار شده است که اقدامات ضدشورش‌ی همانند حادثه کرمان دیروز در همدان توسط جمعیت ۵ هزار نفری صورت گرفت ولی این خبر توسط دیگر منابع خبری تأیید نشده است.

۲- تهران در تمام روز با تظاهرات عظیم دانشجویی در داخل و خارج دانشگاه روبرو بود. تمام مدارس در تهران به خاطر ریختن هزاران دانش‌آموز دبیرستانی به خیابانها و یا تجمع در دانشگاه تهران جایی که عظیم‌ترین تظاهرات در آنجا صورت می‌گیرد، بسته شدند. در فضای داخل دانشگاه دانشجویان (همچون گذشته) به گروه‌های مذهبی و چپی تقسیم شدند. چپی‌ها برای نماز جماعت که به مفهوم باشکوه جلوه دادن اختتام این اجتماع می‌باشد، نماندند. دانشجویان قطعنامه‌ای ۱۷ ماده‌ای از آن جمله آزادی همه زندانیان سیاسی، برگشت خمینی و تصویب دولت جهت اجباری کردن اقامه نماز جماعت ظهر در همه مدارس، صادر کردند. گروه کوچکی از دانشجویان شعاردهنده صبح روز ۲۵ اکتبر از جلوی سفارت رد شدند، و نیز از ظهر چند گروه مشابه از دانشجویان معترض در گوشه و کنار تهران مشاهده می‌شدند. نیروها اقدام به دستگیری و متفرق کردن جمعیت‌هایی کرده‌اند که تمرد نموده‌اند، ولی گروه‌های راهپیمای معمولاً آزاد بودند. (نظریه: راهپیمایان روزمره و دانشجویان می‌دانند که مسئولین حکومت نظامی به آنها اجازه خواهند داد برای ۲۶ اکتبر موقعیت ناپایدار بالقوه‌ای ایجاد کنند،

دانشجویان بدون شک مجدداً متشکل خواهند شد. اگر جمعیت عظیمی در خارج دانشگاه دور هم جمع شود و تظاهرکنندگان بزرگسال نیز به آنها بپیوندند، که البته تا به حال چنین نشده، آنگاه امکان وقوع برخورد جدی خواهد بود.

۳- آزادی وعده داده شده به مناسبت سالروز تولد شاه از عصر ۲۴ اکتبر آغاز شد. ظاهراً ۲۱۲ نفر دیگر از زندانیان دادگاههای مدنی (نه سیاسی) آزاد می‌شوند. آیت‌الله یحیی نوری که سابقاً بارها در اغتشاشات جنوب تهران شخص شاخص بود، در بین این آزادشدگان حضور داشت. از طرف دیگر محمود اعتمادزاده (که به‌آذین هم نامیده می‌شود) که رهبر حزب سیاسی کوچکی به نام «اتحاد برای آزادی» است در ۲۳ اکتبر دستگیر شد.

۴- گروه وکلا و رهبران مذهبی همدان در اعتراض به کشتارهایی که طی شورش ۲۲ اکتبر به وقوع پیوست دست به اعتصاب غذا زدند.

۵- دیروز مجلس کابینه شریف‌امامی را مورد استیضاح قرار داد. در حالیکه گروه مخالف در وضعی بحرانی قرارداداشت اوضاع دارای اعتدال بیشتری از زمان مباحثات پر سر و صدا در مورد برنامه دولت بود. انتقادات بر روی عملکردهای ساواک به عنوان عامل اصلی اغتشاشات اطراف و اکناف کشور متمرکز گردید. اسحاقی‌نژاد نماینده تبریز، گزارشات دروغ سازمان یافته همانند شکنجه و سرکوب را مورد حمله قرار داد. یکی از نمایندگان اتهامات علیه علی امینی نخست‌وزیر پیشین را به خاطر کار کردن برای قدرتهای غربی، مخصوصاً برای کنسرسیوم نفتی دوباره به جریان انداخت. (نظریه: سؤال در این است که آیا مبارزه امینی جهت بازگشت به قدرت می‌تواند تحمل حملات بیشتری از این قبیل را داشته باشد.) پزشکپور رهبر اقلیت مجلس «دیوید اوئن» وزیر امور خارجه انگلستان را به خاطر حمایت علنی از رژیم شاه و نظرات در مورد مخالفین تقبیح کرد. پزشکپور این را مداخله‌ای در امور داخلی ایران نامیده و افزود که همه ایرانیان در مقابل تهدیدات و مداخلات خارجی متحد خواهند بود.

۶- مطبوعات می‌گویند که گروه میانه‌رو در تلاش جهت کاستن هیجانات ضد رژیم تماسهایی با خمینی برقرار کرده است (نظریه: سفارت نیز در این مورد بر همین باور است.) یکی از جراید این اقدام را مأموریتی برای «نجات ملت» از طرف گروهی غیرمذهبی مخالف نامید که هراسان از فروپاشیدن نظم عمومی و به دنبال آن سرکوبی جدید هستند.

۷- ژنرال منصور مزین نماینده ویژه شاه در گرگان که در ۱۲ اکتبر از کار برکنار گردید، هدف اتهامات سنگین فساد و سوءاستفاده از قدرت می‌باشد.

۸- آخرین مورد: اواخر بعد از ظهر امروز، سفارت اعلامیه تهدیدآمیز منتشره در نقاط مسکونی و اداری داخل سفارت در تهران و اصفهان را دریافت داشت. تهیه کننده یا تهیه‌کنندگان این نامه‌ها مشخص نیستند.

تأثیر این اعلامیه در افزایش بیشتر ترس جامعه متوحش و عصبی آمریکاییها در ایران است محتوای اعلامیه بدین ترتیب است:

یانکی ملعون

با اینکه شما بخوبی درباره حکومت سلطنتی شاه و قتل عامهای او مطلعید، اما وقتی تمام مردم آزاده این دژخیم را محکوم می‌کنند شما و رئیس‌جمهور لعنتی شما از او حمایت می‌کنید. این دلیل نفرت تمام مردم ایران از شما می‌باشد.

مرگ بر امپریالیسم

مرگ بر صهیونیسم

مرگ بر کمونیسم

زنده باد اسلام

سولیوان

سند شماره ۱۱۰

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۴۴۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

۲۶ اکتبر ۱۹۷۸ - ۴ آبان ۱۳۵۷

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۶ اکتبر

۱- طبق گزارشات اولیه در طی یک تعطیل ملی، مراسم سالروز تولد شاه در میان مراقبت شدید امنیتی در تهران با آرامش و آرامی جریان یافت. گردهم‌آبی جوانان در محوطه دانشگاه تهران تا هنگام ظهر دیده شد اما تا به حال تظاهرات قابل گزارشی نبوده است. جامعه خارجیان به طور کلی کمتر در انظار ظاهر شده و از رفتن به مرکز شهر خودداری می‌کنند، چرا که طی هفته شایعاتی مبنی بر فعالیتهای خشونت‌آمیز برای امروز منتشر شده است.

۲- کنسولگری اصفهان از ناآرامی جدی دیروز گزارش می‌دهد. حداقل مرگ ۴ نفر گزارش شده که یکی از آنها مربوط به کسی است که می‌کوشیده است یک بمب سه راهی بسازد. توده مردم به خانه جوانان که ۱۴ خارجی من جمله ۶ نفر آمریکایی در آن بسر می‌برده‌اند، حمله کرده‌اند که آسیبی به کسی وارد نشد. اغتشاشات شب گذشته میدان مرکزی موجب (انقطاع برنامه یا کوتاه شدن برنامه) معاون زیر آقای دانکن شد.

۳- مطبوعات گزارشی از تظاهرات خرابکارانه و آتش‌سوزیهای بیشتر در شهرهای همدان، گرگان و قم می‌دهند که ادامه حوادث روز قبل از آن بود. گزارشات واصله حاکی از تعدادی کشته است. چند تظاهرات کوچک که دارای بعد خرابکارانه کمتری بودند در جاهای دیگر به وقوع پیوست. طبق گزارش مطبوعات نیروهای امنیتی خودداری غیرمعمولی نشان می‌دهند. بدین صورت که قسمتهایی از شهرهای پرتلهاب را در اختیار شورشیان می‌گذارند.

۴- چند تظاهرات توسط جوانان مجدداً در تهران انجام شد که نسبتاً آرام بود و بر طبق منابع مطبوعاتی به کشتاری نینجامید.

۵- آزادی وعده داده شده زندانیان سیاسی در جریان است. از جمله ریش سفید گروه صفر قهرمانی، کسی که از ۲ سال بعد از پایان جنگ جهانی دوم، به خاطر نقشش در حرکت

تجزیه‌طلبانه آذربایجان در زندان بسر می‌برده است، آزاد شده است.
۶- تیتیر مطبوعات خبر از مصاحبه خمینی با آژانس خبرگزاری فرانسه می‌دهد که در آن وی پیشنهادات مصالحه و سازش اعضای مخالفان سیاسی - مذهبی میانه‌رو را رد و مجدداً ادعا کرد که او خواستار جنگی فرسایشی علیه دولت ایران است.

سولیوان

سند شماره ۱۱۱

خیلی محرمانه ۲۸ اکتبر ۱۹۷۸ - ۶ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن. دی. سی - ۵۳۴۳ به: سفارت آمریکا، تهران ۷۶۹۵

رونوشت به سفارتخانه‌های آمریکا در لندن، پاریس، بغداد، کویت

موضوع: دیدگاه‌های خمینی

۱- آنچه در ذیل می‌آید گزارش یک گفتگوی یک ساعته بین خمینی و یک فرد ایرانی است که آخرین دیدارش با وی در سال ۱۹۶۳ بوده است. گزارش مزبور توسط یک واسطه موثق در اختیار مقام وزارت خارجه قرار گرفت.

۲- این فرد دریافت که خمینی کاملاً اطمینان دارد که در زمان مناسب در مأموریت خویش که همان سرنگون سازی دودمان پهلوی است موفق خواهد شد. خمینی امکان هرگونه مصالحه و سازش را رد کرد و گفت که با وجود سلطنت مشروطه و یا چیزی مشابه آن نمی‌تواند تصور کند که امینی بتواند به عنوان نخست‌وزیری «مستقل» عمل کند. به نظر خمینی، امینی به خاطر رابطه گذشته‌اش با شاه و پدر شاه به مصالحه کشانیده شده است.

۳- هنگامی که این فرد خاطرنشان ساخت که اگر آشوب و تشنج متوقف نگردد هرج و مرج و یا ارتش بر اوضاع مسلط می‌گردد، خمینی به هیچ‌وجه اظهار نگرانی ننمود. فرد مزبور باز هم گفت که اگر اعتصابات ادامه پیدا کند، هرج و مرج اقتصادی حاکم بر اوضاع خواهد شد، باز هم خمینی تکان نخورد. وی تنها به ادای این مطلب اکتفا نمود که این میهمان او از ماهیت انقلاب سیاسی مخالف با شاه در ایران مطلع نیست. خمینی از هیچ‌یک از این خطرات نمی‌ترسد زیرا مطمئن است که اینها گامهایی در راه رسیدن به یک جمهوری اسلامی می‌باشند.

۴- در روندی که در پیش است، خمینی ظاهراً خود را فردی تام‌الاختیار می‌داند نه مبتکر، که می‌تواند هر پیشنهادی را بپذیرد یا نپذیرد. در همین چهارچوب وی آماده استماع سخنان بازرگان و سنجابی بود، ولی تنها آن دسته از نظریاتی را می‌پذیرفت که با هدف نهایی وی مغایرتی نداشته باشد.

۵- خمینی در درک و برداشت خویش از قدرتهای غربی بسیار بی‌خبر یا ساده‌انگار می‌نمود، وی شدیداً تحت تأثیر همراهان خویش که بسیار ضدغربی‌اند قرار داشت. از نظر او غرب بسیار غارتگر است و بنا به اعتقاد وی تمام کشورهای غربی تحت نفوذ غرب به سر

می‌برند. او از عراق به شدت مأیوس شده است. زیرا او ابتداء امر آن را کشوری مستقل تلقی می‌کرد. کویت نیز به خاطر اینکه به او اجازه ورود نداده بود در همان دسته و طبقه قرار گرفته است.

ونس

سند شماره ۱۱۲

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۵۰۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۹ اکتبر

خلاصه: پایان هفته مصادف گشت با بجای گذاردن ۱۵ کشته و تعداد زیادی زخمی از سوی شورشیان. دانشجویان در تهران با نیروهای امنیتی که مانع از ورود آنها به محوطه دانشگاه تهران بودند، درگیر شدند. دانشگاه تهران و دانشگاه ملی به خاطر ممانعت از تظاهرات بیشتر بسته شد. سر و کله گروههای طرفدار رژیم نیز پیدا شده و برخوردهایی در چندین شهر با معترضین داشته‌اند.

مطبوعات گزارش می‌دهند، سربازی که با حمله مخفیانه به رئیس پلیس باعث کشته شدن وی و زخمی شدن فرمانده حکومت نظامی در جهرم شده بود دستگیر گردید. ناآرامی نشان دهنده ادامه روند ضدخارجی است. پایان خلاصه.

۱- در بیشتر شهرها تظاهرات آرام و نیز ناآرامی در پایان هفته جریان داشت. چندین درگیری خونین به وقوع پیوست که باعث کشته شدن ۱۵ نفر و زخمی شدن بسیاری شد. در کرمانشاه یکی از بدترین برخوردها پیش آمد و کنسولگری تبریز گزارش می‌کند که هنوز در خیابانهای کرمانشاه ناآرامی ادامه دارد. پنج نفر از تظاهرکنندگان در کبوترآهنگ (نزدیک همدان) کشته شدند. سایر مناطق مهمی که زخمی‌ها و ویرانیهایی داشته‌اند، عبارت بودند از: دزفول، زنجان، قم، خرم‌آباد و فسا. تعداد زیادی از شهرهای دیگر نیز تحت تأثیر این موضوع واقع شدند. بر طبق گزارش، پلیس در شهرهایی که حکومت نظامی اعلام نشده، به طور موقتی کنترل بعضی از قسمتهای شهر را از دست داده است. سفارت خبرهای تأیید نشده‌ای در دست دارد که نشان می‌دهد پلیس عملاً کنترل زنجان را از دست داده است.

۲- دانشجویان مکرراً با نیروهای امنیتی در تهران درگیری داشتند، معترضین اکثر بزرگراههای نزدیک به دانشگاه تهران را سنگربندی کرده و سعی داشتند تا یک تظاهرات بزرگتر به راه اندازند. دسته‌های نظامی از رسیدن دانشجویان به دانشگاه که بسته بود ممانعت کردند. مطبوعات گزارش می‌دهند که ۱۹ نفر دانشجویی زد و خورد زخمی شدند. هیأت حاکمه به خاطر پیش‌دستی در مقابل تظاهرات، دانشگاه تهران را به مدت ۲ روز و دانشگاه ملی را تا اطلاع ثانوی بست. شاید به عنوان نتیجه این عمل، راهپیمایی و گروههای شعاردهنده دانشجویی در سراسر تهران امروز مشاهده شوند. دو گروه از مقابل سفارت عبور کردند.

نیروهای امنیتی حداقل دو بار از گاز اشک‌آور در بلوار الیزابت استفاده کردند و احتمال است که دستگیری و زخمی زیادی پیش آمده باشد. در رابطه با تحولات مربوطه، دانشجویان دانشکده فنی تهران نامه‌ای که حاکی از حمایت بود برای یاسر عرفات فرستادند.

مطبوعات گزارش می‌دهند که درگیری سختی بین معترضین چپی و مذهبی در گردهمایی روز چهارشنبه در دانشگاه تهران صورت گرفته است. هفته همبستگی ملی در دانشگاه‌های ایران از شبانه آغاز می‌شود. انجمن ملی استادان دانشگاه‌ها برای مناظره راجع به موقعیت سیاسی حاضر دعوت به عمل آورد.

۳- تظاهرکنندگان هوادار رژیم به تعداد زیاد در شهرهای مختلف ظاهر شده‌اند و با معترضین زد و خورد نموده‌اند. مطبوعات از جنجالهای خیابانی در گرگان، رضائیه، رودسر، میان‌دوآب و کاشان گزارش می‌دهند.

جمعیت در گرگان کشاورزانی را شامل می‌شد که در حال تکان دادن بیل‌های خود بودند. (نظریه: معمولاً زمانی که دولت ایران نیازمند به جمعیت‌های هوادار دولت می‌باشد، علاوه بر قبائل به جمعیت روستایی که خیلی از آنها مسلمان سنی هستند روی آورده است. گردهمایی آرام هواداران دولت روز شبانه در تهران انجام گرفت).

۴- سرباز ۲۲ ساله‌ای که موجب کشته شدن رئیس پلیس و وارد آمدن جراحات شدید به فرمانده حکومت نظامی جهرم شده بود دستگیر شد.

۵- احساسات ضدخارجی به طور فزاینده‌ای مشهود است. (در تلگرام جداگانه‌ای گزارش خواهد شد). وقایع پایان هفته شامل سنگباران هتل، سوزاندن اتومبیل‌های انگلیسی، دومین سنگ‌اندازی به طرف اتوبوس‌های آمریکایی به هنگام ترک پایگاه هوایی دوشان‌تپه و دریافت نامه‌های تهدیدآمیز، می‌شد. بر اساس گزارش کنسولگری علی‌رغم آنکه نسبتاً در پایان هفته حمله‌ای در کار نبود، اما نگرانی در میان جامعه خارجی‌ان همچنان وجود داشته است.

۶- حکومت نظامی در مشهد اعلام کرده است که ساعت رفت و آمد شبانه از نیمه شب به ۸ شب افزایش یافت با این وجود تهدید شده است که اگر ناآرامیها افزایش یابد ساعات منع رفت و آمد نیز بیشتر خواهد شد. سولیوان

سند شماره ۱۱۳

۲۹ اکتبر ۱۹۷۸ - ۷ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۴۹۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: آیت‌الله شریعتمداری قویاً سازش را رد می‌کند

خلاصه مطالب: آیت‌الله شریعتمداری در مورد خواست مردم مبنی بر هیچ نوع سازشی با دولت ایران از آیت‌الله خمینی پیروی می‌کند. سنجایی رهسپار پاریس شد. شاه خواستار تقویت مسایل قضایی و حراست از استقلال مملکت شد. (پایان خلاصه)

۱- در مطبوعات صبح ۲۹ اکتبر ایران مصاحبه آیت‌الله شریعتمداری با خبرگزاری فرانسه مبنی بر اینکه او سازش با دولت کنونی را رد کرده و همبستگی کامل با رهبر تبعیدی آیت‌الله خمینی را ابراز نموده است با تیتراژ درشت به چشم می‌خورد. او اظهار داشت که ممکن است در آینده طرفداران او اسلحه به دست گرفته و یک حکومت دموکراتیک اسلامی را در ایران تشکیل بدهند، ولی او در مورد تبعیت از قانون اساسی صحبت کرد و لحن سخنان او در این مورد معتدل و ملایم بود.

۲- شریعتمداری گفت که ما می‌خواهیم قانون اساسی دولت را عوض کند، ما می‌خواهیم که یک دموکراسی حقیقی جانشین دیکتاتوری شود. او خبر مبنی بر اختلاف بین خود و خمینی را رد کرده و گفته که ما روحانیون مذهبی دیگر امیدی به دولت حاضر نداریم. رفتار کنونی این دولت در رابطه با کشتار مردم به طور کلی شانسه‌ای او را از بین برده است.

۳- شریعتمداری گفت که درخواست دولت ایران را برای گفتگو رد کرده و پیشنهاد دولت ایران را مبنی بر معرفی ۵ نفر از افراد برای شورای مجلس که در رابطه با ۵ نفر رهبر مذهبی که بر قوانین نظارت بکنند (مطابق آنچه در قانون اساسی آمده است) را رد کرده است. او نقطه‌نظر مخالف خود را مبنی بر اینکه هیچ‌گونه درخواستی برای انتخابات تا زمانی که یک دولت قابل اعتماد وجود ندارد نیست بیان کرد. او جبهه ملی و پان ایرانیست‌ها را به عنوان آنهایی که می‌توانند از پشتیبانی شیعه برخوردار باشند البته اگر آنها در خدمت منافع مردم عمل کنند متمایز نمود.

۴- نظریه سفارت: ما تا به حال نتوانسته‌ایم به طور خصوصی و از نزدیک با آنهایی که به رهبران مذهبی نزدیک می‌باشند به علت عدم دسترسی به بهترین منابع تماس حاصل نماییم. به هر حال اظهارنظر عمومی شریعتمداری این طور نشان می‌دهد که این امر موجب عقب کشیدن آنهایی که به نوعی سازش و آشتی بین دولت ایران و حداقل جناح میانه‌روی رهبران مذهبی را برگزیده‌اند می‌باشد. این حقیقت که شریعتمداری احساس می‌کرد که مجبور است علیرغم اختلافات دیرینه بین او و آیت‌الله خمینی مطالبی اظهار کند، نشانگر اهمیت این نکته است که این رهبر میانه‌رو احساس می‌کند که نمی‌تواند علناً خیلی دور از خمینی حرکت کند، ولو اینکه دومی، موضع سازش‌ناپذیری در قبال هرگونه توافقات موقت داشته باشد. با این حال ما مطمئن نیستیم که مصاحبه بیانگر احساسات واقعی گروه مذهبی میانه‌رو باشد. به نظر می‌رسد که نخست‌وزیر امیدی به جز این دارد (به تلگرام جداگانه مراجعه گردد). ظرف چند روز آینده سعی خواهیم کرد که در رابطه با اظهارات شریعتمداری تصویری از اوضاع سیاسی جاری ارائه دهیم.

۵- کریم سنجابی با تفکر و تعمق زیاد به پاریس رفت (او این مسئله را رد می‌کند) و سعی خواهد کرد تا اینکه بتواند خمینی را جهت موضع‌گیری ملایم‌تری نسبت به دولت ایران متقاعد سازد. پافشاری و اصرار خمینی در اتخاذ موضع تند موجب نگرانی افراد جبهه ملی غیرمذهبی

خواهد شد که مصالحه را همانند اتحادشان با نیروهای مذهبی ضروری می‌دانند.

۶- شاه در مراسم سالروز ۲۶ اکتبر که مصادف با تولدش می‌باشد به تهنیت مجلس با آرزوی ادامه آزادی، تمجید و ستایش از مجلس و دعوت از تمام ایرانیان برای حمایت از استقلال ملی، که خسارت ناشی از فقدان آن جبران‌ناپذیر خواهد بود، پاسخ داد. سخنان مهم و برجسته او راجع به پذیرش اشتباهات گذشته و درخواست برای تقویت مسایل قضایی یک رشته مبارزه بر علیه فساد بود.

سولیوان

سند شماره ۱۱۴

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۵۴۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
مرجع: (الف) تهران ۱۰۵۳، (ب) تهران ۱۰۴۰۸
موضوع: اعتصاب دوباره در صنعت نفت ایران

۱- همانگونه که در مرجع الف پیش‌بینی شده، اعتصاب حوزه‌های نفتی کاهش بیشتری را در امر صادرات و تولید موجب گشته است. اعتصاب ملوانان در ترمینال صادراتی جزیره خارک، (مرجع B) پایان گرفت و هیچگونه تنگنایی در خارک وجود ندارد. مشکل کنونی کاهش تولید نفت توسط OSCO است که چیزی کمتر از دو میلیون بشکه می‌باشد. امروز صبح توسط نمایندگی کنسرسیوم محلی مطلع گشتیم که صادرات نفت خام از خارک تولید شده توسط کنسرسیوم (OSCO) به ۱/۱ میلیون بشکه در روز کاهش یافته است، علاوه بر این، بنا به نظر نماینده محلی کنسرسیوم مدیرعامل کنسرسیوم به طور فزاینده‌ای نسبت به توانایی خود در ثابت نگهداشتن حتی سطح خیلی پایین تولید جاری بدبین می‌باشد.

۲- رفع اعتصابات توسط دو شرکت متحد، ایپاک و لاپکو به نظر می‌رسد حفظ شده است و ظرفیت تولیدی دور از ساحل آنها که در هفته گذشته متوقف شده بود بار دیگر از سر گرفته می‌شود.

۳- تخمین می‌زنیم که تقاضای جاری صادرات نفت خام ایران در حدود ۵/۵ - ۵/۴ میلیون بشکه در روز باشد، که به طور ضمنی استنباط می‌شود که اعتصاب کنونی برای ایران نزدیک به ۴/۰۰ میلیون بشکه در روز از صادرات نفت خام یا در حدود روزانه ۵۰ میلیون دلار زیان دربر داشته باشد.

ما همچنین گزارشات تأیید نشده‌ای مبنی بر توقف کامل پالایشگاههای آبادان و شیراز در دست داریم. ما گزارش دفتر مشاوره علمی و نظامی (ASAP) را تأیید می‌کنیم که پالایشگاه تهران به طور معمول در حال کار می‌باشد و دیگر پالایشگاههای کوچک (تبریز و کرمانشاه) آن طور که گزارش می‌دهند دستخوش اعتصاب نشده‌اند.

۴- شرکت ملی نفت ایران تقریباً تمام تلاش خود را جهت پر کردن محل‌های حساس

بلامتصدی زیادی که به علت اعتصاب پدید آمده، مصرف گردانیده است (از آن جمله انتقال دیروز و امروز ۲۰ مهندس، محقق و تکنسین از آزمایشگاه تحقیقاتی تهران به پالایشگاه آبادان) ولی پرسنل اضافی ذخیره یا نیست و یا تعداد کمی موجود می‌باشد. موقعیت به طور آشکاری برای دولت ایران و نیز شرکت ملی نفت ایران به نقطه بحرانی رسیده است، و دورنمای پایان بخشیدن موفقیت‌آمیز به مذاکرات مرسوم مدیریت کارگری با سران اعتصابی صنعت نفت به بهترین شکل خود بعید به نظر می‌رسد.

سولیوان

سند شماره ۱۱۵

خیلی محرمانه

۳۰ اکتبر ۱۹۷۸ - ۸ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۵۵۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۳۰ اکتبر

خلاصه: تظاهرات در ۳۷ شهر ۸ کشته به جای گذاشت. در تظاهرات عظیم دانش‌آموزی در سراسر تهران نیروهای ارتش از گاز اشک‌آور استفاده کردند ولیکن از تلفات گزارشی نشده. مخالفان، حکومت را به سازماندهی نیروهای ضدشورش جهت حمله به تظاهرکنندگان متهم نمودند. پنج هزار تن از اهالی روستایی نزدیک به کرمانشاه به اعتصاب غذای خود در اعتراض به کشتار اخیر ادامه دادند. حکومت خبر پاکسازی ساواک را منشر کرد. مطبوعات سنگ‌پرانی به اتوبوسهای آمریکاییان را که اخیراً انجام شده، گزارش کردند. مطبوعات درباره احتمال روی کار آمدن نظامیان هشدار می‌دهند. سنجابی می‌گوید که کنگره جهانی سوسیالیستها را در اعتراض به سخن وزیر امور خارجه انگلیس تحریم خواهد کرد. مجلس حمله علنی علیه هویدا را آغاز کرد. پایان خلاصه.

۱- جریان روزانه تظاهرات خشونت‌آمیز، دیروز هم ادامه داشت و جمعاً سی و هفت شهرستان و شهر را دربر گرفت. در درگیریهایی در کرمانشاه و دزفول ۸ نفر کشته شدند. تظاهرکنندگان هدفهای معمول یعنی بانکها و سینماها را مورد تهاجم قرار دادند. در کرمانشاه بانکداران اعلام کردند که تا تأمین امنیت بسته خواهند بود. گزارشی نشان‌دهنده زد و خورد مابین دو جمعیت هوادار و مخالف رژیم در کرمانشاه می‌باشد. کنسولگریها اوضاع آرامی را در اصفهان، تبریز و شیراز گزارش می‌کنند.

۲- تهران دیروز شاهد تظاهرات دانش‌آموزی بود که خرابیهای زیادی را به همراه داشت ولیکن گزارشی از تلفات واصل نشده. نیروهای امنیتی در طول روز در مواجهه با گروههای پراکنده دانش‌آموزی از گاز اشک‌آور استفاده کردند. حدود ظهر دربهای ورودی دانشگاه تهران باز بود و با ریختن دانش‌آموزان به محوطه آن از فشار وارده به خیابانها کاسته شد. تظاهرکنندگان حداقل یک سینما را آتش زده و به چند بانک و مغازه فروش مشروبات الکلی آسیب رساندند. دسته کوچکی از تظاهرکنندگان متواری به مدرسه ابتدایی پیروزی (که در آنجا

تعداد زیادی دانش‌آموز آمریکایی حضور داشتند) وارد شدند، لیکن بدون حادثه‌ای آنجا را ترک کردند. حداقل یک تظاهرات از طرف هواداران رژیم برگزار شد ولیکن نیروهای نظامی طرفین رقیب را از یکدیگر دور نگه داشتند.

۳- مخالفان، حکومت را به سازماندهی گروههای مخالف برای حمله به تظاهرات متهم نمودند. مأموران تحقیق اعزامی توسط آیت‌الله شریعتمداری به کرمان گزارش کردند که درگیریهای خشونت‌آمیز در کرمان توسط پلیس و آدم‌کشهای مزدور با لباس کولپها انجام شده است. نماینده احمد بنی‌احمد همین ادعا را نمود و به تظاهرکنندگان هشدار داد که مراقب ولگردهای چماق به دست که دنبال عذر و بهانه برای حمله به آنها هستند باشند. او دولت را به داشتن طرح و نقشه جهت ایجاد جنگ شهری که منجر به حاکمیت رژیم ظالم و ستمگر جدیدی بشود، متهم کرد.

۴- شایعه درگیریهای بیشتر در ۳۱ اکتبر و به مناسبت سالروز تولد ولیعهد رضا وجود دارد، لیکن نیروهای نظامی تاکنون و به طور معمول حداقل در تهران در کنترل بدون خونریزی تظاهرات موفق بوده‌اند. عاملی وزیر اطلاعات، دیروز علناً آنچه را که دانش‌آموزان باید بدانند را اعلام نمود یعنی اینکه به نیروهای نظامی تاکنون امر شده که از سلاحهای مرگبار استفاده نکنند.

۵- پنج هزار تن از اهالی کبوترآهنگ (روستایی نزدیک کرمانشاه) به اعتصاب غذای خود در اعتراض به تیراندازی به تظاهرات ۲۷ اکتبر ادامه دادند. در آن حادثه ۱۲ نفر کشته شدند. تقاضای اعتصاب‌کنندگان تعقیب و پیگرد ۶ ژاندارمی بود که تیراندازی کرده بودند.

۶- دولت تصفیه و پاکسازی ساواک را اعلام کرد، پرویز ثابتی که به خاطر حضورش در تلویزیون و دفاع از سازمان امنیت مشهور است و سی و سه تن دیگر که منفصل یا مجبور به بازنشسته شدن گردیدند از جمله آنها می‌باشند. تعداد نامشخصی افراد سطوح و رده‌های پایین‌تر نیز مرخص شده‌اند (نظریه: این سی و چهار نفر در واقع وقتی مقدم جانشین نصیری شد تصفیه شدند که اکنون اعلام شده و به عنوان اقدامی که یک روز پس از انتشار مصاحبه زندانیان سیاسی پیشین که شیوه‌های شکنجه ساواک را بیان کردند، انجام گرفت.

۷- مطبوعات ۳۰ اکتبر سنگ‌پرانی به اتوبوس حامل آمریکاییان از پایگاه هوایی دوشان‌تپه را گزارش کردند، گزارش می‌افزاید که تعدادی مجروح شدند.

۸- مطبوعات به طور آشکاری احتمال روی کار آمدن نظامیان در صورت عدم توقف آشوب را، هشدار می‌دهند. گزارشی می‌گوید که این اقدام قرار بود که اوائل هفته گذشته انجام شود ولیکن در آخرین لحظات تصمیم ملغی شد.

۹- کریم سنجابی رهبر جبهه ملی اعلام نمود که او کنگره جهانی سوسیالیستی را که قبلاً اعلام کرده بود که بدان خواهد پیوست، تحریم خواهد کرد. دلیل ارائه شده در این رابطه این است که وزیر امور خارجه انگلیس و تعدادی از رهبران حزب کارگر حاضر در آن کنگره در

حمایت از رژیم شاه صحبت کرده‌اند.

۱۰- مذاکره دیروز مجلس به مسئله حمله به هویدا توسط محمدحسین دلخوش فومنی اختصاص داشت. او درخواست کرد که هویدا به خاطر فسادش تحت تعقیب قرار گیرد و این سؤال را عنوان کرد که «آیا ما باید خود را به افراد چاکر و زیردست محدود و قانع کنیم در حالیکه افراد اصلی و کلیدی پشت صحنه باقی بمانند؟» او هویدا را به خاطر نارضایتی عمومی در طی ۱۳ سال ریاستش مورد سرزنش قرار داد. سولیوان

سند شماره ۱۱۶

خیلی محرمانه

۳۱ اکتبر ۱۹۷۸ - ۹ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۶۱۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۳۱ اکتبر

خلاصه: حسین نجفی وزیر دادگستری و مصطفی پایدار وزیر مشاور در امور اجرایی شدند. آزمون وزیر سابق کشور حزب سیاسی جدیدی را تشکیل داد. طبق گزارشات واصله مذاکره دیروز سنجابی خمینی جهت حصول توافق ناموفق ماند، ولی این تأثیر را بر جای گذارد که جبهه ملی به جانب موضع سرسخت خمینی تمایل پیدا کند. رده آجودانی از همراهان شاه حذف شد. طبق گزارشات واصله در نتیجه انجام بازسازی ظاهری از جانب دولت، مردم زلزله زده طبرس از دهکده‌ها نقل مکان می‌کنند. تظاهرات کمتری نسبت به روال معمول گزارش شد ولی برخوردهای خونین موافقین و مخالفین در غرب کشور حداقل ۳۶ کشته بر جای گذاشت. اجتماعات بزرگ دانش‌آموزی بدون هیچ‌گونه حادثه جدی برقرار شد. مدارس امروز بسته شدند و انتظار می‌رود به مناسبت روز تولد ولیعهد آشوبها افزایش یابد. ساواک اظهار می‌دارد ۶۰۰ زندانی سیاسی هنوز در توقیف هستند. خواسته‌های مردم همگی با اعمال خشونت آمیخته است. دولت دو روحانی مخالف را آزاد کرد.

۱- دو تن از برجسته‌ترین وزرای کابینه شریف امامی دیروز استعفاء دادند. منوچهر آزمون وزیر مشاور در امور اجرایی که به مدت چندین هفته سرمنشأ مباحثات در کابینه بوده است، جهت جولان دادن مصطفی پایدار در پست دادگستری کناره‌گیری کرد. محمد باهری وزیر دادگستری که همچنین در عناوین به عنوان رهبر مبارزه با فساد شناخته شده است توسط دادستان کل، ژنرال حسین نجفی تعویض شد. اطلاعات در مورد بیوگرافی وزرای جدید در تلگرام جداگانه‌ای خواهد آمد. آزمون به سرعت سخنگوی واقعی دولت شده بود و منابع گوناگونی او را نسبت به سایر وزراء بسیار خودبین توصیف کردند. ظاهراً یک مباحثه بین او و مژدهی اولین وزیر بهداشت شریف امامی، موجب استعفای مژدهی گردید. در مورد استعفای باهری توضیحات کمتری داده شد و آن را بخشی از پاکسازی پی در پی وزراء از سوی شریف امامی که انتخابشان توسط شاه به او دیکته شده بود، عنوان نمودند. علت احتمالی

استعفای باهری این بود که او در مقابله رویارویی لفظی چند هفته قبل با نمایندگان مجلس درگیر شده بود و تعدادی تصور می‌کنند که او برای بهبود روابط دولت با نمایندگان، قبل از رأی اعتماد مهمی که امروز قرار است گرفته شود، اخراج گردید. او سابقاً در حزب توده بود (همانند آزمون) و هر چند که این مورد مربوط به سالها قبل است ولی این رابطه سابق همچون شبیحی بالای سر او بوده است.

۲- استعفای آزمون متعاقب با برپایی حزب سیاسی جدید در جهت مخالف کابینه شریف‌امامی شد. حزب مردم یا ملت به اصول اسلام و قانون اساسی وفادار خواهد بود. «مردم» اسم حزب رسمی و مخالف دولت قبل از اینکه حزب انحصاری رستاخیز به وجود آید، بود. این مسئله نامشخص است که آیا آزمون با انتخاب اسم خویش تعمداً خواهان القاء آن نقش است یا خیر.

۳- ملاقات بین سنجایی رهبر جبهه ملی و آیت‌الله خمینی هیچ‌گونه موفقیتی برای میانه‌رو کردن آیت‌الله «خمینی» در پی نداشت. در عوض تأثیر ملاقات آنها باعث سرسخت‌تر شدن جبهه ملی نسبت به قبل گردید. طبق گزارشات واصله خمینی هنوز هم هرگونه مصالحه‌ای که براندازی سلسله پهلوی را دربر نداشته باشد، رد می‌کند. سنجایی گفت که تلاش خمینی همان تلاش جبهه ملی است و وجود اختلاف بین آن دو را انکار کرد. در هر صورت سنجایی و خمینی هیچ‌گونه بیانیه مشترکی صادر نکردند ولی نظریات مستقل آنها نشان دهنده فاصله زیادشان از همدیگر است. ما معتقدیم جبهه ملی به دنبال سازشی جهت از هم پاشیدن موقعیت فعلی است و مطمئناً از قانون اساسی حمایت می‌کند در حالیکه خمینی با رد کردن حکومت پادشاهی آشکارا با سازش و به طور ضمنی با قانون اساسی مخالفت می‌کند.

۴- در تلاش بیشتر جهت کاستن تجمعات محیط سلطنتی، دربار رده آجودانی شاه را حذف کرده است.

۵- برنامه دولت جهت بازسازی طبرس زلزله زده رسوایی بزرگی را به وجود آورده است. شهروندان شکایتهای بسیاری ارائه کرده‌اند که قربانیان زلزله کمکی دریافت نمی‌کنند. مطبوعات گزارش می‌دهند که اهالی برای رفتن به دیگر شهرها طبرس را ترک می‌کنند، با خاتمه یافتن این امید که دولت آنها را در موطن سابقشان دوباره مستقر سازد.

۶- تظاهرات کمتری نسبت به معمول، از اطراف ایران گزارش شد ولی تلفات بیشتر بود. تهران دوباره شاهد یک راهپیمایی از سوی جمعیت دانش‌آموزان بود که منجر به اجتماع آنها در دانشگاه تهران شد. دانشگاه ملی اجتماع جداگانه‌ای داشت. سومین اجتماع در دانش‌سرای عالی تربیت معلم تهران صورت گرفت. سازمان‌دهندگان اجتماعات ظاهراً تصمیم گرفته‌اند تا موجبات استفاده بیشتر از محوطه‌های امن دانشگاهی را برای تظاهرات فراهم کنند. (نظریه: این عمل خطر برخورد خشونت‌آمیز با دستجات نظامی را کاهش خواهد داد) دستجات نظامی در بسیاری از مکانهای خارج محوطه‌های دانشگاه از گاز اشک‌آور جهت متفرق کردن جمعیت

استفاده کردند ولی برخوردهای جدی به وجود نیامد. راهپیمایی بزرگ ولی آرامی در مشهد صورت گرفت. در دو شهر استان کرمانشاهان در نزدیکی مرز عراق خشونت رخ داد. در هر دو مورد گروههای طرفدار دولت با مخالفین جنگیدند. طبق گزارش مطبوعات این خشونتها ۲۵ کشته در سر پل ذهاب و ۱۱ کشته دیگر در پاره بر جای گذارد. (در شهر آخری صدها مرد از قبایل سوار بر اسب به شیوه غرب وحشی به شهر حمله کردند) در نقطه جغرافیایی مقابل آن، قبایل بلوچ در زاهدان برای پشتیبانی از رژیم تظاهرات کردند. حداقل یک گروه از تظاهرکنندگان جوان شیک پوش و طرفدار دولت که ظاهراً اولین گروه برای انجام مراسم جشن روز تولد ولیعهد بودند عصر دیروز دیده شدند که از شمال به سوی مرکز تهران راهی می شدند. یک منبع روزنامه نگار گزارش می دهد جزواتی که در کرمانشاه منتشر شد دلالت بر این دارد که گروههای طرفدار دولت فردا در آنجا تظاهرات خواهند کرد. طبق گزارشات واصله مردم شهر برای حفاظت از خودشان برقراری حکومت نظامی را درخواست کردند و ارتش قول حفاظت را حتی در نبود رسمی حکومت نظامی داد. نمونه مشابه در شهر شمالی رشت پیش آمد، جایی که طبق گزارشات واصله ارتش وظیفه پلیس را انجام می دهد و مقررات را حتی در نبود هرگونه اعلام رسمی حکومت نظامی به شدت اجرا می کند. مدارس در سراسر ایران در نتیجه اینکه ناآرامیهای به مناسبت سالروز تولد رضا ولیعهد انتظار می رفت تعطیل هستند.

۷- سخنگوی ساواک گفت که ۶۰۰ زندانی سیاسی در زندان باقی هستند که همگی آنها در اعمال خشونت علیه کشور دست داشته اند.

۸- دولت دو تن از روحانیون ناراضی، آیت الله شیخ حسین علی منتظری و آیت الله سید محمود طالقانی را دیروز آزاد کرد.

سند شماره ۱۱۷

تاریخ: ۳۱ اکتبر ۱۹۷۸ - ۹ آبان ۱۳۵۷ خیلی محرمانه

به: سرهنگ کالیسون

موضوع: تفسیرهای ما در مورد توسعه امور امنیتی وزارت دفاع

(بر حسب پیش نویس نظریات فرماندهی گروه هیأت مستشاری نظامی)

۱- در ۳۰ اکتبر ۱۹۷۸، کل محتویات مکاتبات بررسی شده به وسیله باب بنرمن، افسر امنیتی منطقه ای سفارت آمریکا، مورد بحث واقع شد. او احساس می کرد که این یک فرصت عالی برای ژنرال گست می باشد تا رسماً نگرانی عمیق و فزاینده خود را در مورد امنیت آمریکاییها، به مقامات بلندپایه سفارت گوشزد نماید. او پیشنهاد کرد که نظریات زیر به مکاتبات الحاقی افزوده شود.

عطف به پاراگراف دوم پیش نویس - او احساس می کرد که نظریات مربوط به وضعیت

جاری به خصوص باید تقویت شود پاراگراف به همراه نظریات و تفاسیر مقتضی پیشنهاد شده به وسیله بنرمن (زیر آنها خط کشیده شده) ذیلاً بازنویسی می‌شود. لذا وضعیت کنونی شامل عناصری از افراد بی‌نظم غیرنظامی می‌باشد که به همراه گروه‌های متعدد که احتمالاً با اهداف و تکنیک‌های متفاوتی کار می‌کنند، و به نحوی ناراحتی و اختلالاتی را برای جامعه آمریکاییان پدید خواهند آورد. بعضی از این گروه‌ها احتمالاً ممکن است تروریست باشند و یا از دیگر گروه‌های متعصبی باشند که خواهان اجرای عملیات مستقیم خیابانی بر علیه حکومت ایران و یا احتمالاً آمریکاییان هستند. ما با موارد متعددی مواجه بوده‌ایم که در آن پرسنل رسمی آمریکایی و مقاطعه‌کاران (هر دو دسته) به وسیله سنگ‌های پرتاب شده به طرف اتوبوسها، و در یک مورد با بمب سه‌راهی، مورد آزار قرار گرفته‌اند. ما هر روز گزارشاتی در مورد حوادث کوچکی که آمریکاییان درگیر آنند، نظیر هل دادن، کوبیدن و بیرون انداختن اتومبیل‌های آمریکاییان از جاده‌ها و تهدیداتی به شکل اختطاریه و تلفن و آتش زدن وسایل نقلیه و غیره، دریافت می‌کنیم. به عنوان یک نمونه، هر چند که از نظر سفارت آمریکا، روزهای ۲۸ و ۲۹ اکتبر روزهای آرامی بود، حوادث ذیل برای آمریکاییان رخ داد: یک کارمند شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل، تهدیدی مبنی بر بمب‌گذاری دریافت نمود. علاوه بر آن اعلامیه‌هایی که بر روی آن نوشته شده بود «آمریکایی به خانه‌ات برگرد» در تهران پخش شد. نیروهای نظامی در میدان ژاله تهران که نزدیک مدرسه جامعه آمریکاییان و مدرسه ابتدایی دیگری که آمریکاییان به آن می‌روند قرار دارد به درون تظاهرکنندگان گاز اشک‌آور پرتاب نمودند، به خاطر تأثیر گاز اشک‌آور در کلاسها، قسمتی از این مدرسه تخلیه گردید. در حین یک تظاهرات در شهر ایلام که حدوداً در ۴۵۰ مایلی جنوب غربی تهران واقع شده، هشت غیرنظامی ایرانی و ۲ نفر پلیس ضمن یک تظاهرات کشته شدند. در نتیجه، شرکت GTE، یک مقاطعه‌کار آمریکایی در آنجا، کلیه کارکنان غیرایرانی خود را از شهر فراخوانده است. به علاوه، شرکت آمریکایی هلیکوپتر بین‌المللی بل، یک شرکت دیگر مقاطعه‌کار آمریکایی، تنها کارمند آمریکایی خود را از ایلام خارج نموده و در نظر دارد که کلیه کارکنان آمریکایی خود را از شهرهای جنوبی دیگر به تهران فراخواند. همچنین نمونه‌های دیگری از آتش زدن خانه‌های آمریکاییانی که شغل رسمی ندارند و غیره وجود داشته است که تا به حال هیچ‌یک منجر به صدمات جدی نگردیده است.

۲- نظریات (AFOSI) :

الف- پاراگراف ۶ را کلاً حذف نمایید،

ب- فعلاً اقدام جهت درخواستهای فوری دیگر برای کمک در مشاغل موقتی را حذف نمایید.

ج- نظریات بالا بر مبنای زیر استوار است: پاراگراف ۶، درخواست نیروی کاری موقت برای اجرای اموری را نموده است که ممکن است به بهترین وجهی توسط منابعی که هم‌اکنون در کشور وجود دارند، انجام شود. ما باید در وهله اول منابع خودمان را که در داخل کشور

حضور دارند بکار گیریم، زیرا آنان آگاه‌ترین افراد در رابطه با موقعیت و شرایط محلی کنونی هستند.

د- جمع‌آوری و ارزیابی و انتشار اطلاعات موردنظر درباره ارتش آمریکا و همچنین مشخص کردن و ارزیابی روندها و الگوهای حوادث و آشفتگیها برای ارتش آمریکا، مأموریت اولیه و مرسوم دفتر تحقیقات ویژه (نیروی هوایی آمریکا) می‌باشد. (رجوع شود به پاراگراف ۶ بند الف و ب). انجام چنین امری به خوبی در توان دفتر تحقیقات ویژه می‌باشد و این دفتر مقتدرترین واحد ارتش ایالات متحده برای انجام آن است. همچنین دفتر تحقیقات ویژه می‌تواند سریعترین پاسخ را به تمام نیازهای در حال تغییر و افزایش بدهد. مالیاتها و خواسته‌ها و نیازهای مجموعه وزارت دفاع در این رابطه را تهیه نماید، زیرا این دفتر آژانس ارتشی مسئول تهیه چنین اطلاعاتی برای فرماندهان آمریکایی و جامعه اطلاعاتی آمریکا چه در ایران و چه در سراسر جهان است که هم‌اکنون در صحنه حضور دارد.

ه- دفتر تحقیقات ویژه در حال تهیه جریان مداومی از اطلاعات برای فرماندهان ارتش آمریکا در رابطه با حوادث سراسر ایران می‌باشد. سازمان گزارشگر اطلاعات دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی و هر سازمان و سایر سازمانهای اطلاعاتی وزارت دفاع به هر حال در نوع تجزیه و تحلیلی که می‌تواند انجام دهد، علی‌الخصوص در زمینه گزارشهای سیاسی، محدود است. به علت این وظیفه، دفتر تحقیقات ویژه همکاری بسیار نزدیکی را با عناصر سفارت آمریکا که برای چنین تحلیلهایی گمارده شده‌اند، برقرار نموده است. دفتر تحقیقات ویژه به مانند مجرای مناسب برای رسانیدن اینگونه اطلاعات به دست فرماندهان ارتش آمریکا عمل می‌کند.

و- این دفتر در حال حاضر اطلاعات را هم از منابع ایرانی و هم از دیگر منابع آمریکایی جمع کرده و ارزشیابی می‌کند. گزارشهای اطلاعاتی که در حوزه ارزشیابی و بررسیهای این دفتر قرار می‌گیرد بلافاصله به پرسنل (دفتر تحقیقات ایمنی و سیاسی گروه مستشاران کمکهای نظامی «ARMISH - MAAG ARSPO») که وظیفه‌اش تهیه گزارش روزانه اطلاعاتی خلاصه شده برای بازبینی ژنرال گست می‌باشد، تحویل می‌گردد. پالایش بیشتر در این جریان اطلاعات و تجزیه و تحلیل بیشتر در کل داده‌های اطلاعاتی جمع‌آوری شده از گزارشات دفتر تحقیقات ویژه و گزارشات و آگاهیهای سفارت آمریکا و دیگر عناصر گوناگون امنیتی ایرانی که به وسیله پرسنل «ARSPO» (همانند وظیفه‌ای که مشاورین اطلاعاتی J-۲ نسبت به ژنرال گست دارند) انجام داده می‌شود، ممکن است که یک راه‌حل جزئی ممکن را ارائه دهد.

ز- سری مطالب پاراگراف ۶ بخش ج الی ه- و دومین الف الی د آن باید از مسئولیتهای اولیه کمیته ایمنی هیأت مستشاری نظامی باشد که ریاست آن به عهده سرهنگ کالیسون، به همراه دفتر تحقیقات ویژه یکی از اعضای همین کمیته است. این کمیته که شامل نمایندگان ARSPO - وزارت نیروی هوایی - وزارت نیروی زمینی - وزارت نیروی دریایی - PAO - SJA -

1 - USSA - بیمارستان آمریکا و OSI دفتر تحقیقات ویژه و دیگر واحدها بنا به تشخیص رئیس، خیلی از واحدهایی که در ارتباط با امنیت باشند دربر خواهد گرفت. این کمیته هم در سطوح کاری و هم سطوح بالاتر به طور نزدیک با هیأت‌هایی که قبلاً گمارده شده‌اند کمیته‌ها و خطوط ارتباطی ارتش آمریکا و کمیته‌ها و خطوط ارتباطی بین ارتش آمریکا و دولت ایران و مقاطعه‌کاران آمریکایی، مراد دارد. پیش‌بینی شده است که کمیته جهت رسیدگی به برنامه‌های امنیتی سراسری وزارت دفاع و همگامی با برنامه‌های مقاطعه‌کاران و دولت ایران، به طور مکرر، و حتی اگر لازم باشد روزانه، اقدام به برگزاری جلسات نماید. اعضای کمیته یا تمام وقت خود را وقف امور کمیته خواهند کرد و یا حداقل تقدم اولیه را به آن خواهند داد.

ح- یکی از مسئولیتهای کمیته می‌تواند بازنگری فعالیت‌هایش به منظور تعیین حوزه‌های خاص باشد که ممکن است به همکاریهای تخصصی‌ای که در ایران قابل دسترسی نیستند، نیازمند باشند. بعد از اینکه این حوزه‌های خاص شناسایی و معین گردید، کمیته مختار خواهد بود که در مورد راههای پوشاندن این حوزه‌ها، شامل شناسایی و درخواست همکاری از منابع ممکن در خارج کشور تصمیم بگیرد. سرهنگ دوم فرانک ام هوپی - افسر فرمانده نیروی هوایی

۱- (خیلی محرمانه) وضعیت در ایران به لحاظ امنیتی به طور قابل توجهی در عرض چند هفته گذشته برای پرسنل آمریکایی تغییر کرده است. پیش از این تلاشها، بر آن بودیم که هسته مرکزی گروههای تروریستی را از بین ببریم. در حالیکه این گونه فعالیتها بدون شک ادامه خواهد یافت در شرایط فعلی عناصر جدیدی وجود دارند که ما قادر به برآورد کامل آنها نیستیم، در هر صورت واضح است که آرایش این عناصر و انگیزه و محرک آنها اساساً با هسته‌های مرکزی تروریستی متفاوت می‌باشد - به نظر می‌رسد که فعالیت در تهران و اصفهان و سایر شهرها اصولاً شامل دانش‌آموزان و دانشجویان و در بعضی موارد سایر اقشار باشد. سازمانی که آنها دارند نامشخص است اما به نظر می‌رسد که در حال گسترش باشند. انگیزه و محرک آنها ضددولتی و به میزان فزاینده‌ای ضدخارجی و مشخصاً ضدآمریکایی می‌باشد.

۲- (خیلی محرمانه) اوضاع هم اکنون شامل عواملی از بی‌نظمیهای داخلی همراه با گروههای زیادی که احتمالاً با اهداف و شیوه‌های متفاوتی فعالیت می‌کنند، می‌باشد که همه آنها به طریقی سعی در ایجاد اضطراب و از هم‌گسیختگی، بین آمریکاییها دارند. ما چندین نمونه داشته‌ایم که با حمله به اتوبوس حامل افراد رسمی آمریکایی و مقاطعه‌کاران به وسیله سنگ و در یک نمونه با سه راهی، آنها را به شدت ترسانده‌اند. نمونه‌های دیگری از به آتش کشیدن منازل افراد غیررسمی آمریکایی و امثال آن وجود داشته است اما هیچ‌کدام از آنها تا الآن منجر به جراحتی جدی نشده است.

۳- (خیلی محرمانه) هیأت آمریکایی درصدد ایجاد یک سری اقدامات جهت برخورد با این وضعیت می‌باشد. ما تصمیم داریم کمیته‌های هماهنگی را تشکیل دهیم که مرکب از

نماینده‌هایی از هیأت آمریکایی و نیز افرادی از دولت ایران باشد. از طرف دولت ایران ما در نظر داریم نماینده‌هایی از ارتش، ژاندارمری، پلیس و ساواک داشته باشیم. ما امیدواریم که قادر به انجام یک سری اقدامات مثبت و بی سر و صدا باشیم که در پناه آن مردم ما بتوانند به سلامت به محل کارشان رفته و در اوقات بیکاری تا آنجا که ممکن است زندگی عادی داشته باشند. ما معتقدیم که با هماهنگ کردن این طرح به درستی ما می‌توانیم برای جبران وضع جاری کارهای بیشتری انجام دهیم. خطوط راهنمایی ما می‌بایستی شامل آن دسته از اقداماتی بشود که نه تنها امنیت بیشتری را فراهم آورد بلکه باعث حفظ روحیه جامعه آمریکایی شده و به آنها این اطمینان را بدهد که سیستمی وجود دارد که در جهت تهیه اطلاعات و رهنمودها و نیز شیوه‌ها و اعمال پیشنهاد شده فعالیت می‌کند.

۴- (خیلی محرمانه) در مورد حدود اختیارات هیأت آمریکایی محدودیتهای قانونی وجود دارند و مطمئناً محدودیتهایی هم در حدود اختیارات پرسنل وزارت دفاع موجود می‌باشد. ما معتقدیم که نسبت به این محدودیتهای درک درستی داریم. همچنین معتقدیم که می‌توانیم در چهارچوب آن قوانین عمل کرده و خدمات باارزشی را برای جامعه آمریکایی فراهم سازیم.

۵- (خیلی محرمانه) مقامات دولت ایران می‌بایستی با هماهنگی نزدیکی با هیأت آمریکایی کار کنند و موافقت کرده‌اند یک سری از کمیته‌های هماهنگ کننده را فعال نمایند. برنامه ما چنین است که در مجموع به عنوان جزئی از تیم کشور آمریکا در چهارچوب خطوط و رهنمودهای فراهم شده از سوی سفارت آمریکا عمل نماییم. ما تصمیم داریم که سیاستهای مناسبی را جهت برخورد با این وضعیت جدید پدید آوریم و آماده باشیم که روشها را زمانی که وضعیت تغییر می‌کند به انجام برسانیم و همچنین یافتن راهی جهت کمک به مقاطعه‌کاران و توسعه سیستم خودشان و نقشه جهت تقسیم اطلاعات با آنها در زمان مناسب. ما معتقدیم که از طریق این شیوه می‌توانیم به محدودیتهای مربوطه وفادار مانده و در عین حال خدمات مفیدی را ارائه دهیم.

۶- (خیلی محرمانه) ما درخواست کمک و همیاری در خصوص شکل مهارتها و تجاربی را داریم که در شرایط فعلی آن بخش از وزارت دفاع آمریکا در ایران توانایی برآورده کردن آن را ندارد. در حالیکه دفتر تحقیقات ویژه (نیروی هوایی) در زمینه عملیات ضدتروریستی بسیار توانایی دارد، ارزیابی ما از آنها این است که در خصوص ناآرامیهای داخلی آموزش ندیده و مجهز نمی‌باشند. دفتر تحقیقات ویژه به نحو قابل ستایشی خوب عمل کرده است و تحت شرایط جدید همچنان آن را ادامه می‌دهد. ما معتقدیم که نیاز به قابلیت‌های اضافی زیر داریم:

الف: ارزیابی اطلاعاتی تحت این شرایط

ب: کمک به ما در شناخت حرکتها و مفهوم حرکتهای مشخصی در هدایت ناآرامیهای داخلی

ج: مهارت و دانش تشکیل یک زیربنا و سازمان جهت رسیدگی و برخورد با وضعیت

د: توانایی برنامه‌ریزی برای آینده و پیش‌بینی تغییرات در وضعیت

ه: مهارت و نظریه در مورد تشکیل یک مرکز عملیاتی به مفهوم اقدامات به موقع و جهت مطلع نمودن پرسنل از اوضاع جاری. ما معتقدیم که نیاز به پرسنل کارآزموده و باتجربه در ارزیابی و برخورد با جامعه آمریکایی به ترتیب زیر داریم:

(الف): اثر اقدامات انجام شده توسط گروههای مخالف

(ب): درک شرایط روحی جامعه آمریکایی از سوی دولت

(ج): درک نیازهای جامعه آمریکایی

(د): ارزیابی هرگونه اقدامی که ممکن است انجام بدهیم و چگونگی برداشت جامعه آمریکایی از آن.

۷- (خیلی محرمانه) - (اوضاع هنوز جدی نیست و قابل کنترل می‌باشد. *) ما معتقدیم که مفاهیم بحث شده در اینجا شروع خوبی هستند. ما معتقدیم که کمک درخواست شده در پاراگراف ۶ حیاتی است. تقاضا کنید پرسنل با تجربه و ماهر هر چه زودتر به صورت مأموریت موقت به مدت تقریبی یک ماه فرستاده شوند، با این اختیار که در صورت لزوم مدت آن تمدید شود.

سند شماره ۱۱۸

استفاده اداری محدود
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۶۶۸ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: اعتصاب در ایران ایر فرودگاه بین‌المللی مهرآباد
را در معرض خطر تعطیلی قرار داد

۱- کارکنان ایران ایر در فرودگاه بین‌المللی مهرآباد در صبح اول نوامبر دست به اعتصاب کامل زدند. مدیریت پان آمریکن بما اطلاع داد که از آنجا که امور خدمات خطوط هوایی خارجی عمدتاً از سوی پرسنل زمینی ایران ایر صورت می‌گیرد، به نظر می‌رسد که کلیه پروازهای آلمان عصر روز اول نوامبر متوقف خواهد شد و خطوط هوایی خارجی ناگزیر از عبور بر فراز تهران خواهند شد. فعالیت برج کنترل و خدمات پروازی مربوط بدان هنوز ادامه دارد و خطری برای فرود هواپیماها در مهرآباد وجود ندارد.

۲- مالونی مدیر شعبه پان آمریکن در ایران و افغانستان به مأمور سفارت گزارش داد که مدیرعامل هوانوردی کشوری صبح روز اول نوامبر به وی اطلاع داد که اعتصاب دارای ماهیت سیاسی است و بنابراین حل آن مشکل است. مدیرعامل به مالونی اطمینان داد که کلیه اقدامات ضروری برای آنکه مسافران خطوط هوایی از طرف اعتصابیون مورد اذیت و آزار قرار نگیرند، به عمل خواهد آمد.

سولیوان

* در اصل سند روی جمله داخل پرانتز خط کشیده شده است. م.

سند شماره ۱۱۹

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۶۷۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
جهت اطلاع: سفارتخانه‌های آمریکا در ابوظبی، آنکارا، دوحه، جدّه، کابل، لندن، منامه،
مسقط، دهلی نو، پاریس.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱ نوامبر

خلاصه: به پلیس و نیروهای امنیتی دستور داده شده تا دستوراتشان را از وزارت دادگستری دریافت دارند. سربازان در خلال تعطیلی فعلی از تأسیسات نفتی مراقبت می‌کنند. تعطیلی ایران ایر بر سایر خطوط هوایی تأثیر می‌گذارد. تظاهراتی در سراسر ایران با ۱۵ کشته جدید گزارش شد. تظاهرات به طرفداری از دولت که با معترضین برخورد نمودند، افزایش یافته است. دانشجویان در آمل شهروندان را دستگیر کردند و قول دادند چنانچه «عروسکهای» بیشتری از جانب پلیس سعی کنند به آمل وارد شوند دادگاه مردمی تشکیل خواهند داد. دولت شیر و خورشید سرخ و سازمان خدمات اجتماعی شاهنشاهی را در اختیار گرفته است. پایان خلاصه.

۱- شریف امامی نخست‌وزیر به رؤسای پلیس، ژاندارمری و ساواک دستور داده که از این پس این نیروها دستورات وزارت دادگستری را اجرا نمایند. (نظریه: این اقدام، بانظریه‌های زیادی انطباق دارد که می‌گویند کلیه اصلاحات، افزایش قدرت قوه قضائیه است).

۲- به علت تعطیلات فعلی، از دیروز مراقبت از تأسیسات نفتی خلیج فارس به عهده نیروهای نظامی گذاشته شده است. (نظریه: گسترش آشوبهای اجتماعی به قلب اقتصاد ایران، وحشت عمومی را از بحران وخیمی که در پیش رو خواهد بود، افزایش داده است. نخست‌وزیر سعی نموده توجه را به عاملین و محرکین اعتصاب متمرکز سازد. نام علی امینی بار دیگر در مجلس به عنوان آلت دست کنسرسیوم و به گونه‌ای عامل مشکلات نفتی مطرح شده است.

۳- اعتصاب ایران ایر که دیروز از مسئولین ترخیص ائاثیه و بار شروع شد، به تمام کارمندان سرایت نمود و کلیه خدمات تعطیل شده است. احتمالاً اعتصاب تمام پروازهای ورودی و خروجی تهران را اجباراً با تعطیلی مواجه خواهد نمود، زیرا سایر شرکتهای هوایی به کارمندان پشتیبانی زمینی ایران ایر، متکی هستند.

۴- گزارشاتی مبنی بر ۱۵ کشته جدید در پی تداوم تظاهرات روزانه واصل شده است. حادثه‌ترین نقاط سنندج و آذرشهر بوده‌اند. راهپیمایی بزرگ در دانشگاه تهران انجام شد و حاج سیدجواد که از مخالفین است سخنرانی و بحث خیلی طولانی را ایراد نمود. از اصفهان گزارش شده که فرمانداری حکومت نظامی آن شهر برای چند روز گذشته مجوزهایی جهت تظاهرات صادر نموده است. بنابراین چندین تظاهرات اصفهان (و نه همه آنها) قانونی بوده‌اند.

این اولین باری است که از آغاز اعلام حکومت نظامی چنین مجوزهایی صادر می‌شود.

۵- حضور گروه‌های ستیزه‌جوی طرفدار دولت افزایش یافته است و مردم خصوصاً در جنوب از ورود گروه‌های بیشتر به معرکه واهمه دارند. از نظر مردم اینها به مثابه حملات قبیله‌ای به ساکنان شهرها می‌باشد. نیروهای طرفدار دولت در سنج، زنجان و بم با مخالفین برخورد کردند. قسمت اعظم این گروه‌ها احتمالاً به قبائلی تعلق دارند که نسبت به شاه وفادارند و به جای شیعه، سنی هستند که در نتیجه توجه کمی به مسایل روحانیون شیعه دارند. اهالی پاره درخواست برکناری سالار جاف نماینده آن شهر در مجلس را نموده‌اند. وی یکی از رهبران مهم کردها می‌باشد. آنها باور دارند که وی در حمله وحشیانه اخیر توسط ایلپاتی‌های طرفدار دولت به شهرشان دست داشته است. شبها در آمل دانشجویان در جستجوی غیرومیان طرفدار دولت در خیابانها گشت می‌زنند. شب گذشته آنان شش نفر از چنین مظنونهایی را دستگیر و اعلام نمودند اینان مأموران امنیتی هستند. و به مقامات قضایی تحویلشان دادند. لیکن اخطار نموده‌اند اگر مجرمین بیشتری پیدا کنند در یک دادگاه ملی (غیرقانونی) محاکمه‌شان خواهند کرد. در این بین عاملی وزیر اطلاعات ابراز داشت دولت خواستار آن نیست که گروه‌های چماقدار از جانب رژیم دست به اقدام بزنند. وی گفت دولت پذیرای نمایش حمایت است به این شرط که آرام و قانونی باشد.

۶- همانطور که اردلان وزیر دربار قبلاً اعلام نموده بود، دولت در جریان اقدام برای در اختیار گرفتن سازمانهای خصوصی است که به عنوان منابع احتمالی فساد شناخته شده‌اند. کابینه به تحت کنترل درآوردن شیر و خورشید سرخ (صلیب سرخ ایران) و سازمان خدمات اجتماعی شاهنشاهی ایران رأی داد. هر دو سازمان از بودجه عمومی بهره می‌برند و سازمان خدمات اجتماعی شاهنشاهی ایران علاوه بر آن درآمدهایی از بخت‌آزمایی ملی دریافت می‌دارد. هر دو سازمان زیر نظر وزیر بهداشتی قرار خواهند گرفت.

سولیوان

سند شماره ۱۲۰

خیلی محرمانه
از: کنسولگری آمریکا، اصفهان - ۱۱۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
جهت اطلاع: سفارت آمریکا در تهران، کنسولگری آمریکا - تبریز
موضوع: روز تولد شاه در اصفهان: آتش و بلوا

۱- خلاصه: هفته قبل از ۲۶ اکتبر، روز تولد شاه در اصفهان با موج فزاینده مخالفتها، تظاهرات، خشونت، احساسات ضدآمریکایی و حوادث و ترس و وحشت همه‌گیر توأم بود. و اینها در عصر ۲۵ اکتبر به اوج خود رسید، و تا ۲۹ اکتبر، به جز ترس و وحشت چیزی از خود به جای نگذاشت. رهبری اعتراض و مخالفت به دست محصلین دبیرستانها که نظم و سازمان

فوق‌العاده‌ای از خود به نمایش گزارده‌اند، افتاد. در گریه‌های ۲۵ و ۲۶ اکتبر چند کشته به جای گذاشت و برحسب معمول انتظار می‌رود تظاهرات دیگری نیز انجام شود.

۲- در ۲۱ اکتبر با دستگیری دو تن از معلمان «کادر رهبری» تظاهرات دانش‌آموزی، اعتراضات چند هفته‌ای آرام و محدود برای اولین بار در سطح دبیرستانها به برخورد و خشونت گرائید و در روز بیست و یکم دانش‌آموزان از محل دبیرستانهای خود خارج شده و با مأمورین حکومت نظامی درگیر شدند که با آنها مقابله شد. همان شب ماشین یکی از رؤسای پلیس یکی از نواحی خارجی شهر اصفهان، «هماشهر» توسط بمب منهدم گردید (کسی آسیب ندید). پنجره‌های تعدادی از مدارس شکسته شده بود و به طرف وسایل نقلیه سنگ پرتاب می‌شد و رهبران دبیرستانهای مختلف جلسه‌ای ترتیب داده و در آن لیستی از درخواستهایشان همچون عدم برگزاری مراسم تولد شاه، برداشتن عکسهای شاه و نصب عکسهای خمینی و آزادی معلمان دستگیر شده تهیه نمودند.

دانش‌آموزان در طی دو روز، راهپیمایی‌هایی را با بیش از ۱۰۰۰ نفر سازمان داده بودند و از شهادت ابایی نداشتند. مسئولین به طور محدود ولی به تدریج با شدت عمل فزاینده‌ای به آنها پاسخ دادند. در ۲۵ اکتبر تظاهرات صبح در بازار منجر به تیراندازی گردید و به ادعای دانش‌آموزان چند کشته نیز به جای گذاشت. دستور داده شد تا تمام دبیرستانها بسته شده و توسط ارتش محافظت شوند. بعد از یک روز نسبتاً آرام، جمعیتی در میدان اصلی در مقابل مقر مرکزی حکومت نظامی جهت اعتراض به کشته‌های فرضی آن روز صبح، گرد هم آمدند. مأمورین امنیتی ایالات متحده که شاهد صحنه بودند جمعیت را حداکثر قریب به ۷۰۰۰ نفر تخمین زدند.

تلاشهای ارتش با پرتاب گاز اشک‌آور جهت متفرق ساختن جمعیت به شکست انجامید، و صدای شلیک با سلاحهای سبک برای مدتی بیش از یک ساعت با شدت و به طور قابل ملاحظه شنیده می‌شد. جمعیت در خیابانهای اطراف پراکنده شدند و تیراندازی در محوطه وسیعی شنیده می‌شد. شاهدان عینی ادعا می‌کنند که حداقل کشته شدن پنج نفر را دیده‌اند، و منبعی دیگر، یک سرباز، اظهار می‌داشت که در محدوده او بیش از ۲۵ نفر کشته شدند. بیمارستانی در اصفهان در حدود ۵۰ تا ۶۰ نفر از مجروحین توسط گلوله را مداوا کرده است و بیمارستانهای دیگر عمداً بدون ثبت هیچ موردی فقط عنوان کردند که تعداد زیادی را تحت مداوا قرار داده‌اند. مسئولین وجود هر کشته‌ای را انکار کرده و ادعا نمودند که به سربازان دستور داده شده بود که فقط به قصد زخمی کردن تیراندازی نکنند. روز پنجشنبه شهر شاهد تظاهرات متعدد کوچکی به ویژه در محلات قدیمی شهر بود. یکی از کارکنان کنسولگری یک کشته را مشاهده کرده است و شواهدی دال بر وجود پنج کشته دیگر وجود دارد.

مسئولین استفاده از مسلسل و در یک مورد استفاده از توپ ۱۵۵ میلیمتری را مورد تأیید قرار دادند، اما مجدداً اظهار کردند که کسی کشته نشده است (به دلیل اینکه تیراندازها هوایی

بوده‌اند). روز جمعه شاهد تظاهرات و حوادث پراکنده کمی بودیم در حالیکه شنبه و یکشنبه به طور کلی آرام بود.

۳- در طی این مدت حوادث تخریبی هم‌زمان، ولی جدای از تظاهرات اصلی رخ دادند. در اغلب موارد، این حوادث کار افراد یا گروههای کوچکی بودند. در ۲۴ اکتبر چهار بانک به آتش کشیده شدند و در ۲۵ اکتبر یک مرکز پخش آبیجو و یک خوابگاه تخریب گشت. در ۲۶ اکتبر یک بانک دیگر و یک کلوپ قمار آمریکایی تعطیل شده، به آتش کشیده شدند، و یک رستوران تخریب گشت. در روز ۲۷ اکتبر همان رستوران با بمب تخریب شد. به جز مورد تخریب خوابگاه که توسط قریب به ۵۰ تا ۶۰ نفر افراد جوان حاضر در یک جمعیت چند صد نفره انجام گرفت، تمامی حوادث مخفیانه بودند. برخوردها به صورت جنگ و گریز و به طور هم‌زمان با هم اما در نواحی مختلف شهر در کنار تظاهرات صورت می‌گرفت. مقامات امنیتی بر این باورند که تمامی این وقایع توسط گروهی محدود از دانشجویان دانشگاهها به وقوع می‌پیوندد.

۴- برخوردهای ضدآمریکایی نیز به طور جدای از تظاهرات اصلی اتفاق افتاده است جامعه آمریکاییها به خاطر گزارش موثق و گسترده مبنی بر اینکه گروههای مخالف در مراسم روز تولد شاه قصد دارند قتل‌عامی از آمریکاییها بکنند، دچار ضربه روحی گشته‌اند و این منجر به بروز وحشت در برابر حوادث فعلی خواهد شد. در روز ۲۲ اکتبر سه اتوبوس مدرسه آمریکاییها به واسطه برخورد سهوی به دستجات تظاهرکننده درگیر حوادث جزئی شدند. خسارت مالی و جانی وجود نداشت ولی روز بعد تقریباً ۶۰ درصد از محصلین مدرسه غائب بودند. در روزهای ۲۳ و ۲۴ اکتبر، شرکت مشترک دپونت، پلی اکریل ایران، تهدیداتی دریافت کردند. یک سنگ به طرف محل اقامت یکی از کارکنان پرتاب شد، و مدیر آنجا با یک پیام تلفنی تهدید به مرگ شد. در حمله به خوابگاه، که تقریباً بیست خارجی از جمله هفت آمریکایی در آنجا ساکن می‌باشند، در ظاهر حمله‌ای به اموال آنجا صورت گرفت چرا که هیچ‌یک از ساکنان آنجا مجروح نشدند ولی اینطور استنباط شد که حمله آنها متوجه جان و زندگی آمریکاییها بود. به گونه‌ای که گزارش گردید در خلال حمله، دو تن از گروه مهاجم توسط خارجیها شدیداً مجروح یا کشته شده‌اند. توسط آمریکاییها اینگونه استنباط می‌شود که حملات صورت گرفته به آن رستوران به خاطر سرپرستی آنجا توسط یک آمریکایی است. اتومبیل یک آمریکایی تخریب گشت (تایرها شکافته و پنجره‌های آن شکسته شدند). برداشت عمومی آمریکاییان این است که این ماشین به جای صاحب آمریکایی آن که در دسترس نبود تخریب شده است. گزارش می‌شود که فقط یک خانواده آمریکایی بعد از این هفته اینجا را ترک خواهد کرد. ولی شرکت بین‌المللی هلیکوپتر بل، بزرگترین شرکت آمریکا در اینجا از مهاجرتهای پیوسته و مداوم واهمه دارد. تا این تاریخ، آنها ۵۱ نفر از کارکنان و ۹۶ نفر از خانواده‌های وابسته به آنها را از دست داده‌اند. اگر میزان این وحشت به هر ترتیبی، کاهش

نیابد می‌تواند بیش از اینها نیز باشد.

۵- نظریه: چنین به نظر می‌رسد که افزایش موفقیت و سازماندهی تظاهرات به خاطر ادامه عدم اعمال قدرت توسط مقامات باشد. جمعیتها به هنگام مواجهه با باطوم و گاز اشک‌آور سربازان، مقاومت کرده و اغلب با سنگ به آنها پاسخ می‌دادند و به شلیکهای هوایی اعتنایی نمی‌کردند.

ناظران ابراز می‌دارند که دستجات دانش‌آموزان همچون سربازان نظم داده شده در مقابله با مأمورین رفتار می‌نمایند.

کمی بعد از این تلفات و زخمیها در میدان اصلی شهر، تظاهرکنندگان دچار ترس زیاد شده بودند که به نظر می‌رسید که این امر به سربازان جرئت می‌بخشید. مسئولین بر وجود یک کشته اصرار می‌ورزند (طبق گزارش سازنده بمب در خانه‌اش در حین ساختن بمب بر اثر انفجار کشته شد) در حالیکه دلایل کافی وجود دارد که حاکی از وجود ۲۰ تا ۳۰ نفر کشته می‌باشد. عدم وجود اعتراض سازمان یافته در روزهای جمعه و شنبه اکنون جای خود را به اعتصابات آرام داده است، که می‌تواند به سهولت دوباره به اعتراضات بزرگ گسترش یابد، مخصوصاً به دلیل اینکه کشته‌ها شناسایی و تحویل شده‌اند. مسئولین شهربانی به خاطر احتمال وجود تظاهرات در روز هفتم و چهارم (اول نوامبر و چهارم دسامبر) عصبی و نگران هستند ولی مقامات حکومت نظامی این احتمال را به حساب نمی‌آورند.

همچنین به نظر می‌رسد که اعتراض اصلی اساساً صلح‌آمیز و ضد رژیم بوده است، اگرچه گروههای کوچک به فعالیتهای ضدآمریکایی و خشونت‌آمیز دست می‌زده‌اند. متأسفانه آمریکاییها از درک تفاوت مابین گروههای مختلف ناتوان هستند و تمامی جمعیت ایران را به مثابه تهدیدی تلقی می‌کنند. شایعه به حد فزاینده‌ای بر علیه آمریکاییها مؤثر واقع می‌شود. و جریان اخیر (خروج از ایران) به آسانی می‌تواند به یک تخلیه غیررسمی منجر شود. هم مقامات شرکت و هم مقامات ایرانی پیوسته انتقال تمام افراد آمریکایی به داخل «مجتمع‌های آمریکایی» تحت حفاظت را، تنها راه‌حل برای جلوگیری از خطرات خشونت‌بار اتفاقی می‌دانند. به هر صورت آنها این تصمیم را بدون توانایی اسکان سریع تعداد خیلی زیادی، اتخاذ کرده‌اند.

بنابراین کارکنان در شهر به این درک و احساس می‌رسند که شرکتهایشان آنها را در معرض خطر می‌بینند و همین به تنهایی موجب ترس بیشتر آنها می‌شود. میزان وحشت همچنان در سطح بالایی است و بیشتر آمریکاییها احساس می‌کنند در معرض تهدید هستند. یک حادثه که موجب جراحات جدی بشود و یا سبب مرگ یک آمریکایی گردد می‌تواند منجر به مهاجرت کلی از اصفهان گردد. کنسول، شورای تأمین، مقامات ایران، و شرکتهای آمریکایی در حال انجام کلیه اقدامات لازم جهت جلوگیری از چنین واقعه‌ای هستند.

مک گافی

سند شماره ۱۲۱

استفاده اداری محدود
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۷۲۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
مرجع: ۱۰۶۶۸ تهران

موضوع: ادامه اعتصاب در ایران ایر

۱- اعتصاب در ایران ایر تا صبح روز ۲ نوامبر ادامه داشت. گزارشهای رسانه‌ها حاکی است که تقاضاهای اعتصابیون عبارتند از: آزادی کلیه زندانیان سیاسی، لغو حکومت نظامی، برچیدن واحد امنیتی در ایران ایر، مجازات مدیرعامل سابق، علی محمد خادمی، استحکام بخشیدن به رابطه بین دلار و ریال، و اخراج کلیه کارکنان خارجی در این شرکت هوایی. موضع مدیریت ایران ایر این است که اجابت تقاضاهای سیاسی خارج از اختیارات وی است. چشم‌انداز حل و فصل ماجرا تاریک است.

۲- برخلاف انتظارات گزارش شده در تلگرام مرجع، خطوط هوایی خارجی در حال حاضر از مسیر تهران فعالیت دارند، اگرچه کلیه پروازهای بین‌المللی چند ساعت تأخیر دارند. مالونی مدیر شعبه پان آمریکا در ایران امروز صبح به سفارت گزارش داد که «در صورت عدم یافتن راه‌حل سریع» به علت کمبود نیروی انسانی و کمبود تجهیزات تعیین زمان بازگشت از تهران مقدور نخواهد بود و این امر پان آمریکا را ناگزیر از پرواز بر فراز تهران خواهد کرد. وی نگفت که پان آمریکا تا چه زمانی قادر به تحمل این وضعیت است اما مأموران سفارت را با بیان این احساس ترک کرد که تصمیمات طی یکی دو روز بعد اتخاذ خواهد شد. مالونی همچنان تضمین‌هایی از DIRYENCIVAIR دریافت می‌کند مبنی بر این که اجازه داده نخواهد شد اعتصاب فعالیتهای خطوط هوایی را مختل کند. اما برخی اختلالات توسط اعتصابیون در روز ۲ نوامبر در خصوص بسته‌بندی بارهای پان آمریکا وجود داشت.

سولیوان

سند شماره ۱۲۲*

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۷۲۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲ نوامبر

خلاصه: نظر اخیر شریعتمداری در مورد توسل به قیام مسلحانه تعدیل گردید. سنجابی، رهبر جبهه ملی، برای چندمین بار خشونت را محکوم نمود و تقاضای حمایت از قانون اساسی را کرد. خمینی می‌گوید او هرچه را که مردم ایران تصمیم بگیرند، قبول خواهد کرد. گنجی و

آزمون به شدت در مقابل اخبار اتهام‌آمیز در مورد فساد، عکس‌العمل نشان داده و تقاضای بررسی کردند. پروازهای داخلی «ایران‌ایر» به واسطه اعتصابات سیاسی متوقف شد. پروازهای خارجی ادامه دارد. امینی با شاه ملاقات کرد و بعد از آن حمایت خود را از دولت شریف امامی اعلام نمود. قضات در سنندج به عنوان اعتراض به قتل‌های متعدد در آنجا استعفا دادند. وزیر دادگستری امیدوار است که کلیه زندانیان سیاسی تا ده دسامبر آزاد شوند. استاندار مازندران این موضوع را که دانش‌آموزان کنترل‌آمل را به دست گرفتند، تکذیب کرد، و گفت طبق گزارش، افرادی که آنها به عنوان عروسک‌های هوادار رژیم دستگیر کرده بودند، دو ژاندارم و یک متهم به جنایت بودند. تظاهرات بسیاری که برخی هم موافق دولت بوده‌اند، گزارش شده ولی قتلی گزارش نگردید. تظاهرات عظیمی در دانشگاه تهران و خیابانها صورت گرفت، دانشجویان چپی و مذهبی ظاهراً اختلافات را رفع کرده‌اند.

یک منبع قابل اعتماد اشاره می‌کند که دولت از ناآرامیها ترسی ندارد و این رویارویی نهایی را قابل تحمل‌تر می‌سازد. منبع همچنین اظهار داشت که پاکسازی ساواک بعد از آگاهی نخست‌وزیر از این که ساواک در پشت حداقل برخی از درگیریهای اخیر خیابانی بوده است، صورت گرفت. آیت‌الله‌های اصفهان تقاضای بازگشت خمینی را کردند. گزارشات بیشتری در مورد خشونت‌های ضدخارجی رسیده است. پایان خلاصه.

۱- آیت‌الله شریعتمداری بیانیه قبلی، مبنی بر اینکه مخالفین ممکن است مجبور شوند به قیام مسلحانه متوسل شوند را به شدت تعدیل کرد. در مصاحبه دیروز، او با خشونت و ترور مخالفت کرد اما دوباره گفت: «اگر ما نتوانیم آنچه می‌خواهیم از طریق وسایل معقول به دست آوریم، نبرد را شروع خواهیم کرد.» او به خبرگزاری فرانسه به علت تحریف سخنانش، حمله کرد. ضمناً کریم سنجابی، رهبر جبهه ملی، و آیت‌الله خمینی جداگانه در پاریس با مطبوعات مصاحبه کردند، اما در واقع هیچ چیزی در مورد صحبت‌هایشان با یکدیگر نگفتند. سنجابی دوباره خشونت را محکوم کرد و از قانون اساسی حمایت نمود و گفت که جبهه ملی می‌خواهد که دولت آینده فقط واجد سه شرط باشد: ناسیونالیسم، دموکراسی و سوسیالیسم، خمینی گفت او فقط با خواست مردم ایران همراهی خواهد کرد. او پیشنهاد نمود یک مجمع ملی برای هدایت امور اجرائی تشکیل شود. در تهران داریوش فروهر، سخنگوی جبهه ملی گفت آینده باید توسط رفراندوم عمومی تعیین شود.

۲- نماینده مجلس، عباس اخباری، به علت ایراد اتهام در مورد اینکه گنجی، وزیر آموزش و پرورش و آزمون، وزیر سابق کشور، مرتکب فساد شده‌اند، شدیداً مورد حمله متقابل هر دو نفر واقع شد. گنجی تقاضا نمود در مورد فعالیت‌هایش تحقیقات رسمی به عمل آید. گزارشات مطبوعاتی حاکی از حمایت از وزیر از جانب معلمان در سراسر ایران است. آزمون هم از دادستان خواست که فساد ادعا شده را ثابت کند. آزمون می‌خواهد که اخباری را به اتهام دروغ بستن تحت تعقیب قرار دهد.

۳- علی امینی نخست‌وزیر اسبق، دیروز با شاه ملاقات کرد، این ملاقات شایعات زیادی را مبنی بر اینکه امینی نخست‌وزیر بعدی خواهد بود، منتشر کرده است. ولی خود امینی حمایتش را از دولت شریف امامی اعلام کرد. او از ملاقاتش به عنوان تبادل نقطه‌نظرات یاد نمود.

۴- پروازهای داخلی «ایران ایر» به علت اعتصابات سیاسی متوقف شد. کارمندان خواستار آزادی زندانیان سیاسی، پایان حکومت نظامی، اخراج کلیه کارکنان خارجی ایران‌ایر، مجازات‌های خادمی رئیس سابق و نیز پایان بخشیدن به نرخ ثابت تبدیل ریال به دلار شدند. پروازهای بین‌المللی ادامه می‌یابند، اما شرکت هواپیمایی پان آمریکن از آزار و اذیت‌هایی در رابطه با حمل مسافران گزارش می‌دهد.

۵- همه قضات سندج (مرکز کردستان) به عنوان اعتراض به کشته‌شدن چندین نفر از تظاهرکنندگان استعفا داده‌اند.

۶- حسین نجفی، وزیر جدید دادگستری، دیروز گفت که امیدوار است باقیمانده زندانیان سیاسی تا ۱۰ دسامبر که روز حقوق بشر است، آزاد شوند. اظهارنظر او از اطمینان قطعی برخوردار نبود، او گفت چون این زندانیان توسط دادگاه‌های نظامی محاکمه شده‌اند، فقط شاه می‌تواند آنها را آزاد کند. ساواک قبلاً گفته بود ۶۰۰ زندانی سیاسی باقی مانده‌اند. رقم مذکور با سخن متین‌دفتری از کمیته دفاع برای حقوق بشر، که گفت حداقل ۹۰۰ زندانی سیاسی وجود دارد، تناقض دارد.

۷- واقعه ۳۱ اکتبر در آمل، که طبق گزارش دانش‌آموزان کنترل شهر را در دست گرفتند، همچنان مبهم است. استاندار مازندران، سعید بهادری، این گزارشات را تکذیب کرد. او گفت دانش‌آموزان در خیابانها گشت می‌زدند تا مزدوران هوادار دولت را پیدا کنند و سه فرد مشکوک را دستگیر کردند. این سه نفر، طبق گزارشات دولت، دو ژاندارم و یک متهم به جنایت بودند که برای تنظیم کیفرخواست به آمل می‌آمدند. مطبوعات گزارش دادند که افراد ارتش، این گروه که تعدادشان از ۳ تا ۶ نفر اعلام شده را آزاد کردند.

۸- تظاهرات بسیاری مجدداً همراه با درگیریهایی که کشته‌ای گزارش نشده روی داد. تظاهراتی هم به طرفداری از دولت اتفاق افتاد که یکی در رابطه با قبیله خانواده علم در بیرجند بود.

در تهران دانشجویان در زمین چمن دانشگاه طبق معمول به تظاهرات پرداختند، یک شاهد آمریکایی گفت به نظر می‌رسد گروه‌های چپی و اسلامی اختلافاتشان را رفع کرده‌اند. آنها به جای این که مثل دفعه قبل تجمعات جداگانه‌ای داشته باشند با هم اجتماع کردند. جمعیت کثیری هم در خیابانها تظاهرات نمودند. مطبوعات جمعیت را در حدود ۱۰۰۰۰۰ نفر تخمین زده‌اند، اما شاهدان عینی مورد اعتماد آن را ۱۵۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰ گزارش داده‌اند. سفارت با خبر شده که جبهه ملی برای ۲ نوامبر دعوت به تظاهرات نموده است، اما رهبران بازار (که اغلب از طبقه روحانیون حمایت می‌کنند) تظاهرات را برای یک روز قبل ترتیب داده‌اند. (نظریه: این

می‌تواند بیانگر تمایل حساب‌شده برای حفظ فاصله بین رهبران مذهبی و جبهه ملی باشد). یک شاهد آمریکایی گزارش می‌دهد که وقتی برخی تظاهرکنندگان شروع به سنگ انداختن به مجسمه رضاشاه کردند، جمعیت فریاد زد «نه، نه» و مجسمه سالم باقی مانده است.

۹- کنسولگری اصفهان گزارش می‌دهد، آیت‌الله‌های اصفهان متحداً اعلام کرده‌اند که خمینی باید به ایران برگردد.

۱۰- یک ایرانی که در محافل سطح بالای دولتی رفت و آمد دارد در اول نوامبر به مأمور سفارت گفت که وزارت کشور نسبتاً از تظاهرات و اعتصابات ناراحت نیست. دولت احساس می‌کند که این امر منجر به این می‌شود که رویارویی نهایی برای عامه مردم قابل تحمل‌تر شود. او معتقد است رهبران میانه‌روی مذهبی نهایتاً یک مصالحه را می‌پذیرند. تندروها ممکن است اجباراً به زور مطیع شوند که به معنای دولت نظامی موقت شاید برای یک یا دو ماه است (نظریه: منبع یک دیدگاه میانه بوروکراتیک در درون دولت ایران را بسیار عالی و احتمالاً دقیق، ارائه داد. ما احساس می‌کنیم که او ممکن است مشکلاتی ناشی از عوامل مذهبی و نیز رویارویی نهایی هر دو را دست‌کم گرفته باشد).

۱۱- همان منبع گزارش داد که پاکسازی ساواک به دنبال آگاهی نخست‌وزیر از اینکه تظاهرات خشونت‌بار اخیر به طرفداری از دولت توسط ساواک صورت گرفته، انجام شده، و همچنین ممکن است ساواک برخی از نمایشات ضد رژیم را هم خود اجرا کرده باشد. اخباری، نماینده مجلس، که مسئله سانسور را علیه شریف امامی مطرح کرده، خود یک عنصر باسابقه ساواک است، عصبانیت شریف امامی از این خبر کار پرویز ثابتی را تمام کرد.

۱۲- حوادث ضدخارجی ادامه دارد، با وجود این هیچ خسارت جدی به اتباع آمریکا وارد نیامده، اما منجر به تشویق فزاینده‌ای شده است.

کنسولگری اصفهان در مورد سوءقصد بی‌نتیجه بمب‌گذاری در مدخل ورودی (FLUOR THYSEN) گزارش داد. کنسولگری همچنین گزارش می‌دهد که سه تبعه آمریکایی به دنبال دریافت یادداشت «یانکی لعنتی» که در سطح وسیعی پراکنده شده بود، و یک یادداشت دیگر نیز بدین مضمون که «به شما اخطار شده است، به کشورتان بروید یا شما را خواهیم کشت»، ایران را ترک کرده‌اند.

گزارشات قبلی مبنی بر اینکه ایرانیان در منطقه اهواز به سوی خارجیها سنگ و آجر پرتاب می‌کردند، تأیید شده است. «FLUOR IRAN» کادر خود را از مناطق نفتی بعد از دو روز از وقوع چنین اتفاقاتی فراخواند. خشونت بیشتر ضدخارجی بود تا ضدآمریکایی، اتباع غیرآمریکایی هم مورد حمله قرار گرفتند.

شرکت SOLAR TURBINE و INTERNATIONAL HARV ESTER کلیه خانواده‌های کارکنانش را که شامل ده خانواده در اهواز و پانزده خانواده در تهران بودند، به وطنشان فرستاد. شرکت CONTROL DATA نیز وابستگان کارمندان خود را که ۲۶ نفر می‌شدند به کشورشان فرستاد.

سفارت خبر دست دوم اما معتبری دارد که IBM نیز خانواده‌های کارمندان خود را به کشورشان فرستاده است. سولیوان

سند شماره ۱۲۳

خیلی محرمانه ۳ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۲ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۷۳۲ به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی

۱- با وجود شلوغیها و اغتشاش روز پنجشنبه دانشگاه تهران که طی آن پلیس از گاز اشک‌آور استفاده نمود، اما تلفاتی گزارش نشده است، و ظهر جمعه ۳ نوامبر همه چیز خیلی آرام به نظر می‌رسد. بیشترین تمرکز بر بازگشت رهبران جبهه ملی از پاریس است و انتشار شایعاتی که آنها با شاه ملاقات خواهند نمود. علی‌امینی نخست‌وزیر مورد بحث با قهقهه علناً تعجب خود را نشان داد، اظهار داشت که ملاقاتش با شاه چند روز قبل در جراید درج گردید. او گفته بود که شاه تصمیم دارد با رهبران جبهه ملی ملاقات نماید. در عین حال امروز قرار است علی‌امینی برای ملاقات با آیت‌الله شریعتمداری و سایر رهبران مذهبی به قم برود.

۲- گزارشات مربوط به نفت و سایر موارد به طور جداگانه مخابره خواهند شد. چنانچه اتفاق مهمی که نیاز به گزارش داشته باشد به وقوع نپیوندد، منتظر گزارش تا یکشنبه نباشید.

سولیوان

سند شماره ۱۲۴

استفاده اداری محدود ۳ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۲ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۷۳۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۱۰۷۲۲

موضوع: اعتصاب در ایران‌ایر

۱- نمایندگی پان‌آمریکن به سفارت گزارش داد که وضعیت در فرودگاه مهرآباد بهبود یافته و کلیه پروازهای پان‌آمریکن انجام می‌گیرد. تأخیر در پروازهای عصر روز ۲ نوامبر به یک ساعت تقلیل یافت. تأخیر در پروازهای صبح روز ۳ نوامبر کمتر از یک ساعت بود. کلیه خطوط هوایی خارجی در حال فعالیت هستند اما برخی از آنها با تأخیر بیش از پان‌آمریکن صورت می‌پذیرد.

۲- اوضاع امنیتی در فرودگاه بهبود یافته است و نیروهای نظامی از هواپیماها و تأسیسات حفاظت می‌کنند. کارکنان ایران‌ایر که هنوز در حال اعتصاب‌اند از ورود به اداره منع شده‌اند.

۳- پرواز باری پان‌آمریکن که قرار بود امروز انجام گیرد به تعویق افتاد اما پروازهای مسافری محموله‌های پستی را حمل می‌کنند.

سولیوان

سند شماره ۱۲۵

خیلی محرمانه
 از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۷۷۵ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
 ۵ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آبان ۱۳۵۷
 موضوع: یک روز از زندگی یک بازداشتی در حکومت نظامی

خلاصه: برطبق گفته یک شاهد عینی شرایط بازداشت شدگان در حکومت نظامی در تهران به آن صورتی که ممکن است تصور شود خشن نیست. بیشتر بازداشت شدگان جوان می باشند و خیلی از آنها از قسمتهای فقیرنشین شهر هستند. افسران ارتشی از سر راه آنها کنار می روند تا در میان بازداشتی ها به تبلیغات بپردازند و آنان بین ارتش و پلیس که اغلب دستگیریها را انجام می دهد تمایز (و طرفداری) قائل می گردند. پایان خلاصه.

۱- مایکل که حدوداً سی و چند ساله است و یک ایرانی ارمنی می باشد که حرفه او آرشیپتکتی است و سرگرمیش عکاسی می باشد یک روز حدود ۲ هفته قبل چند عکس از ارتش و پلیس در حال متفرق کردن جمعیتی در مقابل دانشگاه تهران گرفت. وی علیرغم تلاش برای دستگیر نشدن، با تحویل دادن دوربینش دستگیر شد. این چیزی است که او مشاهده کرد و انجام داد و به همین صورت برای دوستش یعنی کنسول سیاسی سفارت تعریف کرد.

۲- به ترتیبی که معمول است، وی توسط پلیس به دادگاه ویژه حکومت نظامی، در بخش عباس آباد تهران برده شد. افسر ارتشی حرف او را شنید و با او موافق بود. وی گفت که اگر او بود مایکل را دستگیر نمی کرد ولی اکنون که دستگیری انجام شده است بایستی روال عادی کار را طی کند.

مایکل به یک پادگان ارتشی در نزدیکی مقر پلیس که به یک بازداشتگاه تبدیل شده است فرستاده شد. در آنجا تقریباً هزاران نفر وجود داشتند و مردان زمانی که از اتوبوس پیاده می شدند از زنان جدا می شدند. اغلب آنان جوان و از قسمتهای فقیرنشین جنوب تهران بودند. برخی تهرانیها نمی دانستند بلوار الیزابت و پارک فرح در کجا واقع شده اند (در قسمت شمالی مرکز شهر و نزدیک به اقامتگاههای دانشجویان دانشگاهها). آنان هرگز به آن حوالی نرفته بودند.

۳- برخی از آنان در مورد دستگیر شدنشان به خاطر پخش مطالب ضدشاه و ضد دولت صریح صحبت می کردند و یکی از آنان ۱۳ ساله بود. دیگران مراقب بودند که صحبت نکنند. یک گروه از جوانان گفتند که در اتومبیلی برای آوردن گاز خانگی بوده اند که پلیس آنان را متوقف نمود و به مرکزشان بی سیم زدند، درست مثل اینکه دزدان فراری را دستگیر می نمایند (شاید موردی بوده که مشخصات اشتباهاً داده شده). خیلی از آنها به خاطر توقف بیش از حد بعد از ساعت منع عبور و مرور در آنجا حضور داشتند. چندین نفر قرار بوده که برای تحصیل به ایالات متحده بروند و نگران بودند مبدا دستگیری جلوی رفتنشان را بگیرد.

۴- موضوع جالب توجه رفتار با آنان بود. غذا خوب بود و به خوبی هم سرو می شد.

افسران ارتشی مکرراً به بازداشتگاهی که در آنجا بود (مایکل) سر می‌زدند و نیاز به نظم و تمایل ارتش به صدمه زدن به مردم را تشریح می‌کردند. افراد ارتشی به نظر می‌رسید از تمایز قائل شدن بین آنان و پلیس یعنی به مخالفت با پلیس مشعوف می‌گردیدند. بازداشت‌شدگان با افسران ارتشی به طور شفاهی ابراز موافقت می‌کردند و با آنان همکاری می‌کردند (چونکه می‌خواستند هر چه زودتر آزاد شوند). یک بازداشتی که ارمنی (مسیحی) بود مایکل را مطلع نمود و به وی گفت وی نباید در اینجا باشد چون هدف زندانی کردن فقط مسلمانهاست. تمامی این موضوعات مایکل را متأثر ساخت و او از برادرش و دیگرانی که در پی آزادی او بودند در مورد وضعیت خودش نگرانی کمتری داشت. با این وجود نگرانی‌های نظامی که با سرنیزه‌های سوار شده بر اسلحه‌ها در راهرویی که بازداشتیها در مواقع معین برای استفاده از دستشویی از آن می‌گذشتند صف کشیده بودند، به نظر می‌رسید که اصلاً شوخی ندارند.

۵- افرادی که در جستجوی مایکل بودند نتوانستند با هیچ‌یک از مقامات تماس حاصل نمایند. آنان می‌دانستند هیچ‌یک از اسامی و شماره تلفن‌ها آنان را به جایی نمی‌رساند. با دادن رشوه به یک گروهبان توانستند جابجایی‌های مایکل را به طور مبهم دنبال نمایند. (قرار زمانی برای حاضر شدن وی در دادگاه واقع در عباس آباد برای شنبه تعیین شده بود چونکه جمعه یعنی روز بعد از دستگیری او تعطیل بود). سرانجام یک نفر تماسی برقرار نمود (آنان هرگز ندانستند چه کسی) و مایکل روز جمعه بدون حضور در محکمه آزاد شد. در میان دلائلی که افرادی که در پی او بودند مورد استفاده قرار می‌دادند این بود که وی روی قراردادی با دولت کار می‌کند و باید یک پاسپورت دولتی به عنوان آرشیتکت سفارتخانه جدید ایران در کویت دریافت دارد و بنابراین توسط ساواک آزاد گردید.

۶- در میان داستانهایی که مایکل شنید این بود که روزانه ۲۰۰۰ نفر دستگیر می‌شوند و برخی بدون اینکه حتی مورد بازجویی قرار گیرند چندین هفته در بازداشت می‌مانند. این مطلب هرگز ثابت و یا دلیل بر آن اقامه نشد و برخی پرس و جویهای محتاطانه سفارت از طریق رابطین نظامی باعث انکار از جانب فرماندهان حکومت نظامی گردید.

۷- پر سروصداترین و جالب‌ترین بازداشتی که مایکل با وی برخورد کرد پدربزرگی ۸۰ ساله بود که مشغول خواندن قطعاتی از شاعر مخالف سعدی با صدای بلند بود.

سولیوان

سند شماره ۱۲۶

۵ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۷۷۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۵ نوامبر

خلاصه: تظاهرات گسترده این بار منجر به برخورد خشونت‌آمیز در تهران گردید. سربازان

در ۳ نوامبر در نزدیکی دانشگاه تهران با دانشجویان برخورد کردند و در ۴ نوامبر به طرف همان جمعیت (دانشجویان) تیراندازی کردند. مطبوعات پر از گزارشاتی هستند مبنی بر اینکه کریم سنجابی ممکن است دولت تشکیل دهد و شاید در قدرت با امینی سهیم شود.

در هر حال خمینی تهدید کرده است هر که با رژیم فعلی طرف معامله شود وجهه‌اش را در نظر عموم از بین خواهد برد. بنی‌احمد نماینده مخالف در مجلس در اعتراض به تصرف عنوان شده شهر پاره توسط سالار جاف نماینده آن شهر استعفا نمود. کمیته قضایی مجلس در محروم نمودن یاسینی از مصونیت پارلمانی به توافق رسید. خروج چهره‌های ساواک یعنی نصیری و ثابتی از ایران ممنوع اعلام شد. ایران‌ایر اعلام نموده اگر اعتصابیون تا ۶ نوامبر بر سر کارهایشان بازنگردند پرسنل نیروی هوایی در ایران‌ایر فعالیت خواهند کرد. به طوریکه گزارش شده گنجی وزیر آموزش و پرورش استعفایش را تسلیم نموده است. پناهی وزیر جدید علوم امروز استعفا کرد. بانک ملی محدودیتهایی در مورد خروج ارز از ایران قائل شد. آتش و اغتشاش امروز در سراسر تهران وجود داشت. پایان خلاصه.

۱- تظاهرات مجدداً در خلال آخر هفته سراسر ایران را فراگرفت. برای اولین بار در طول چندین هفته تهران شاهد بدترین آشوب بود. کنسولگریها از تبریز و شیراز گزارش می‌کنند تظاهرات در تبریز با گاز اشک‌آور متفرق شد و در شیراز هواپیمایی آرام بود. در شیراز اتوبوسی که از مدرسه بین‌المللی خارج می‌شد زیر ضربات سنگ قرار گرفت لیکن هیچ‌گونه جراحاتی به وجود نیامد. از بابل مرگ دو نفر گزارش شد. در تمام شهرهای تحت حکومت نظامی و بدون حکومت نظامی بلااستثناء جمعیت انبوهی در خیابانها بود.

۲- در تهران که برای روزها شاهد راهپیمایی دانشجویان بدون خشونت قابل ملاحظه بود، هنگامی که دانشجویان سعی داشتند از دانشگاه تهران به طرف خیابانها حرکت کنند سربازان به روی جمعیت تیراندازی کردند. این نمایش دو بار در ۳ و ۴ نوامبر هنگامیکه دانشجویان قصد داشتند یک مرتبه دانشگاه را ترک کنند اجرا شد. در اولین روز سربازان با استفاده از باطوم به جمعیت یورش بردند و گاز اشک‌آور شلیک کردند. دانشجویان در گروههای همیشگی و به شیوه جنگ و گریز به اخلاگری پرداختند و به ساختمانها در منطقه آسیب رساندند. دیروز راهپیمایی بزرگ داخل دانشگاه با برخورد با سربازان در راه ورودی اصلی دانشگاه روبرو شد، هنگامیکه سربازان به آنان گفتند که متفرق شوند به طرفشان سنگ و بطری پرتاب کردند. یک شاهد عینی به خبرنگار گفت که سربازان گاز اشک‌آور شلیک کردند، سپس تیرهوایی شلیک کردند و سرانجام به طرف جمعیت تیراندازی کردند. گزارشات مربوط به تلفات به طور وسیعی با یکدیگر اختلاف دارند. این واقعه شبیه واقعه میدان ژاله نبود ولی گزارشات اشاره به چیزی بین ۲ و ۱۰ کشته دارند. دولت تیراندازی را قبول دارد ولی در این مورد که تلفاتی وجود داشته انکار می‌ورزد. رئیس دانشگاه تهران که تلاش نموده اعتبارش را در نزد دانشجویان حفظ کند نیز با اینکه ۱۱ نفر زخمی شدند منکر کشته شدن کسی گردید. در

هرحال این واقعه بدترین واقعه از زمان میدان ژاله بود. تیراندازی مانع مردم در غارت و چپاول بانکها، مغازه‌ها و غیره در تمام نقاط شهر نشد و تا هتل ایترکتینانتال نیز کشیده شد.

۳- مطبوعات پر است از گزارشاتی در مورد اقدامات و حرکات سیاسی که معمولاً در اطراف دولتی به ریاست سنجابی رهبر جبهه ملی و شاید در ائتلاف با نخست‌وزیر پیشین علی امینی دور می‌زند. انتظار می‌رود سنجابی فردا از پاریس بازگردد و حدس زده می‌شود که شاه او را برای بحث بر سر تشکیل یک دولت فراخواهد خواند. تمام این مطلب نامشخص خواهد ماند، خصوصاً این احتمال که امینی و جبهه ملی با یکدیگر همکاری نمایند. داریوش فروهر سخنگوی جبهه ملی دیروز شدیداً از علی امینی به خاطر مانورهای پشت پرده انتقاد کرد. علاوه بر این آیت‌الله خمینی مجدداً هرگونه آشتی و مصالحه‌ای را رد کرده است و اضافه نموده هر شخصی که با رژیم مذاکره نماید وجهه‌اش را در نظر عموم از بین خواهد برد. یک مقام ارشد جبهه ملی به طور خصوصی خمینی را متهم به بی‌مسئولیتی نمود و گفت «وی مثل یک خدای دروغین عمل می‌کند» ولی ما هیچ‌گونه نشانه‌ای در دست نداریم که وی یا هر مخالف دیگری جرئت کند به طور علنی خمینی را مورد حمله قرار دهد. آیت‌الله شریعتمداری بر این موضع که وی فقط خواستار رعایت قانون اساسی است تصریح نمود. موضع وی به طور ضمنی جدایی وی از آیت‌الله خمینی را می‌رساند ولی شریعتمداری مثل رهبران مخالف دیگر از عنوان کردن علنی اینکه خمینی اشتباه می‌کند می‌ترسد.

۴- مطبوعات گزارش می‌کنند منوچهر گنجی وزیر آموزش و پرورش استعفایش را تسلیم نموده و دیگر در جلسات کابینه شرکت نمی‌کند. امروز پناهی وزیر علوم و آموزش عالی نیز استعفا کرد.

۵- احمد بنی‌احمد نماینده مخالف مجلس در اعتراض به تصرف شهر پاوه (کرمانشاهان) توسط عاملان سالار جاف نماینده آن شهر در مجلس استعفاء کرد. او سالار جاف را متهم به سازماندهی ضدتظاهرات خشن بر علیه شهر خود سالار جاف و نیز بستن راههای ورودی شهر توسط عوامل مسلح نمود. بنی‌احمد خواستار آن شد که سالار جاف از مصونیت پارلمانی محروم گردد و سپس محاکمه شود. در این بین سالار جاف تا زمانیکه کمیته قضائی مشغول بررسی و تحقیق است در ساختمان مجلس محبوس شده است. کمیته فعلاً منصور یاسینی نماینده مجلس را از مصونیت پارلمانی محروم کرده و مجلس در این مورد تصمیم خواهد گرفت. یاسینی که نماینده تهران است متهم به فساد می‌باشد.

۶- نصیری رئیس سابق ساواک و پرویز ثابتی مقام عالی‌رتبه تازه برکنار شده تا هنگام پاسخ به اتهاماتشان در رابطه با تصدی طولانی‌شان در ساواک از ایران نمی‌توانند خارج شوند. مقامات قضایی پاسپورت آنها را توقیف کرده‌اند.

۷- اعتصاب اساساً سیاسی ایران‌ایر ادامه می‌یابد و شرکت‌های هواپیمایی خارجی که به پرسنل زمینی ایران‌ایر متکی هستند پروازهایشان به ایران را لغو کرده‌اند. به طوری که گزارش

شده مدیریت به اعتصابیون گفته است اگر تا ۶ نوامبر به سر کارهایشان بازنگردند پرسنل نیروی هوایی در ایران ایر فعالیت خواهند نمود.

۸- بانک ملی ایران دیروز برای جلوگیری از خروج ارز به خارج اقدام نمود. بر اساس مقررات جدید در هر یک از نقل و انتقالات بیش از ۵۰۰۰ دلار انتقال نمی‌یابد و مشتریان بایستی مدارکی که نشان دهنده احتیاجشان برای انتقال پول باشد ارائه دهند. دیگر بانکهای تجاری از این اقدام پیروی کردند.

سولیوان

سند شماره ۱۲۷

۵ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۷۸۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: ۵ نوامبر، روز خشونت و آتش سوزی

۱- گروههای بزرگی قبل از ظهر شروع به اجتماع در نقاط مختلف شهر خصوصاً مناطق جنوبی حساس و شلوغ مثل میدان ژاله و دانشگاه نمودند. به تدریج با گذشت زمان، جمعیت این مناطق را ترک کرده و به طرف خیلی از نقاط شهر سرازیر گردیدند و شروع به ایجاد حریق در بانکها، سینماها، اتومبیلها، اتوبوسها، دفاتر شرکتهای هوایی و غیره نمودند. پردهای از دود جنوب تهران را پوشانده است و از پنجره‌های رو به شمال سفارت ما می‌توانیم آتش سوزیهایی را ببینیم. به نظر می‌رسد آتش نشانان در رسیدن به صحنه آتش مشکلاتی دارند و یا به سادگی خود را کنار کشیده‌اند تا آتش سوزی ادامه یابد.

سفیر انگلیس اطلاع داد که ساعت ۱۷ به وقت محلی سفارتخانه که بدون محافظ بوده مورد حمله واقع گردید و مدخل ورودی ساختمان سفارت تصرف شده است. ما به مقامات حکومت نظامی اطلاع دادیم تا کمک بفرستند. سربازان اکنون بدانجا وارد شده‌اند ولی سیستم تلفنی سفارت انگلیس کار نمی‌کند و ما هیچ‌گونه گزارشی از خسارت نداریم.

۲- هیچ‌گونه گزارش موثقی در رابطه با تلفات نداریم. اینطور به نظر می‌رسد که نیروهای امنیتی فی‌الواقع از نیروی زیادی در طول روز استفاده نکردند ولی اکنون (ساعت ۱۸ به وقت محلی) گزارشاتی از تیراندازی سنگینی در جنوب تهران در دست داریم. محوطه سفارت توسط سربازان محاصره شده و خیابانهای منتهی به سفارت بسته شده‌اند. هیچ‌گونه گزارشی از وارد شدن صدمه به آمریکاییان نداریم ولی به چهار آمریکایی که در هتل والدورف بودند و هتل آنها به آتش کشیده شد، پناه داده‌ایم. ما بعد از ظهر به جامعه آمریکاییان توصیه کردیم در خانه‌هایشان بمانند مگر اینکه مسافرتشان ضروری باشد. خیلی از شرکتهای تاکنون کارمندانشان را به آمریکا فرستاده‌اند. امروز عصر ما یک مشاور دوم خواهیم فرستاد تا به آمریکاییان توصیه نماید صبح را در خانه‌ها بمانند تا اینکه ما فرصتی بیابیم که وضعیت امنیتی در شهر را مورد ارزیابی قرار دهیم. مدارس آمریکایی فردا بسته خواهند بود.

۳- نظریه: تعداد تظاهرکنندگان امروز احتمالاً از تعدادی که در تظاهرات ۷ سپتامبر که منجر به برقراری حکومت نظامی شد بیشتر بوده است. شاهدان عینی اشاره کرده‌اند گروه کوچکی از میان جمعیتی در حدود ۴۰۰ یا ۵۰۰ نفر مشغول چپاول، آتش‌زدن و تخریب بوده‌اند و مابقی جمعیت به تماشا مشغول بودند و پلیس و ارتش یا حضور نداشتند و اگر هم حضور داشتند هیچ ممانعتی به عمل نمی‌آوردند. تظاهرات وسیع امروز ممکن است تا حدودی پاسخی باشد به تیراندازیهای دیروز در دانشگاه. ولی در شهر گمان بر این می‌رود که بحران جاری به سرعت به اوج خود خواهد رسید، به نظر می‌رسد که رهبران مختلف برای سرعت بخشیدن به تصمیمات بحرانی و حاد بیشترین تلاششان را به نحو احسن به خرج می‌دهند. شهر از شایعات پر شده است و به نظر می‌رسد دسته‌های مردم اغلب بر اساس همین شایعات عمل می‌کنند. ساعت منع عبور و مرور برای امشب در ساعت ۲۱ تعیین شده است.

۴- روشن است که نمی‌توان اجازه داد وضعیت فعلی برای مدت طولانی تری ادامه یابد. جبهه ملی در تلاش است تا به یک راه‌حل سیاسی دست یابد. اگر این تلاش ناموفق باشد، ما انتظار داریم که ارتش تلاش نماید تا در عرض ۴۸ ساعت آینده، راه‌حل نظامی را تحمیل نماید. سولیوان

سند شماره ۱۲۸

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۷۸۸ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: وضعیت امنیتی، نیمه شب ۵ نوامبر

۱- از زمان گزارش سفارت در ساعت ۶ بعد از ظهر، بعد از اعلام برقراری مقررات منع عبور و مرور شبانه در ساعت ۹ شب خشونتها در تهران به تدریج رو به کاهش نهادند. تا آنجایی که مطلعیم ارتش و پلیس به سرعت، آرایش اجرای مقررات منع عبور و مرور شبانه را به نحو مؤثری به خود گرفته‌اند. در حالیکه هنوز آتش و دود در نقاطی به چشم می‌خورد و صدای شلیک سلاحهای کالیبر کوچک هر از گاهی و به صورت چند تایی، درست بعد از ساعت منع عبور و مرور شبانه شنیده می‌شد، به نظر می‌رسد که شهر به طور کلی و احتمالاً به طور موقت، آرام باشد.

۲- بحران تهران در مناطق نمایندگیهایمان انعکاسی نداشت. گزارشات واصله از اصفهان، تبریز و شیراز حکایت از آرامش نسبی در آن مناطق می‌کند. اعمال خشونت‌آمیز توسط افراد جوان آشوبگر از جمله به آتش کشیدن ساختمانها و ماشینها و غیره در تهران متمرکز شده است. با ارزیابی اطلاعات موجود و در حالی که در طول روز آمریکاییان و دیگر خارجیان خودشان را در موقعیت سختی می‌دیدند و سفارت انگلیس به شدت خسارت دید، لکن مطلعیم که هیچ فرد آمریکایی و یا خارجی دیگری صدمه جانی ندیده است. بدیهی است که

با روشنایی روز، ممکن است این نظریه بیش از اندازه خوشبینانه از آب درآید.

۳- آزادی که امروز اخلاطگران از آن بهره‌مند بودند (نیروهای مسلح یا پلیس خیلی کم دست به مداخله زدند). شگفت‌آور بود. به نظر می‌رسد که ارتش هنوز هم اعتبار و نفوذ کافی برای اعمال قدرت داشته باشد (به دلیل کنترل مقررات منع عبور و مرور شبانه که ظاهراً مؤثر بوده است) اما دولت ایران بایستی اقداماتی را جهت تأمین میزان مشابهی از ثبات، در مدت روز در خلال کارهای روزمره، به عمل آورد. در غیر این صورت فردا آشوبها و ناآرامیهای زیادی را پیش‌بینی می‌کنیم، چیزی که رشته‌های از هم گسسته پایتخت این کشور یارای آن را ندارد.

سولیوان

سند شماره ۱۲۹

استفاده اداری محدود
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۸۱۶
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
۵ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آبان ۱۳۵۷
موضوع: وضعیت رو به وخامت کارگری در ایران

۱- خلاصه: وضعیت کارگری به عنوان قسمت کوچکی از کل وضعیت مجموعه اقتصادی - سیاسی در ایران، به سرعت رو به وخامت می‌رود. اعتصاب شرکت ملی نفت ایران ابعاد هشدار دهنده و خطرناکی به خود گرفته است. اعتصاب هواپیمائی ملی ایران کل پروازهای داخلی و بین‌المللی را به طور کامل متوقف کرده است و نیز رفت و آمد هواپیماهای خارجی را تهدید می‌کند، و شرکت مخابرات ایران یک بار دیگر به دلیل مسایل و درگیریهای کاری، حداقل به طور جزئی، متأثر و دچار نابسامانی شده است. بسیاری از وزرای دولت، به دلیل اعتصاب کارگران به طور جدی در تنگنا قرار گرفته‌اند. اعتصابها و دیگر فعالیتها و اقدامات کارگران به طور فزاینده‌ای در حال سیاسی و ضدبیگانه شدن هستند. پایان خلاصه.

۲- همانطور که به طور جداگانه گزارش شد، اعتصاب شرکت ملی نفت ایران به طور جدی تا مرز تأثیرگذاری بر صادرات نفت ایران ادامه دارد و احتمالاً ایران را با جدی‌ترین تهدید همه‌جانبه اقتصادی روبرو خواهد ساخت. روز ۵ نوامبر گسترش اعتصاب به رانندگان کامیونهای شرکت ملی نفت ایران سرایت نمود، و در نتیجه حداقل به طور موقت در تهران، بنزین برای مصرف عموم مردم در دسترس نیست. جریان ترافیک مثل خون در رگهای حیات اقتصادی تهران است. در صورتی که شیرها بسته بماند، صدمه ناشی از تعطیلی پمپ بنزینها غیرقابل تحمل خواهد بود. منابع و رسانه‌های گروهی گزارش می‌دهند که رانندگان کامیون و مأمورین پمپ بنزینها به پشتیبانی از اعتصاب کارگران شرکت ملی نفت و سایرین اعتصاب کرده‌اند زیرا آنها از خرابکاری بیم و واهمه دارند. کاهش تحویل مواد سوختنی گرمازا و کپسولهای گاز، به سرعت می‌تواند فعالیت و کارکرد ادارات، مدارس و آسایش‌خانه‌ها را تحت‌الشعاع قرار دهد. چرا که در حال حاضر هوای تهران زمستانی است.

۳- اعتصاب هواپیمائی ملی ایران به شکلی کاملاً مؤثر جریان دارد و تمام سرویسهای هواپیمائی ملی ایران چه داخلی و چه خارجی، دچار وقفه شده است. کفیل مدیرعامل پان‌آمریکن در ایران به مقامات سفارت اطلاع داد که خطوط هواپیمایی خارجی ارائه سرویس به فرودگاه مهرآباد را ادامه می‌دهند، مگر اینکه اعتصاب کارگران شرکت نفت در آینده نزدیک تأمین سوخت برای این پروازها را مورد تهدید قرار دهد. خواستهای اعتصاب کنندگان کاملاً سیاسی است (نگاه کنید به گزارش ۱۰۷۲۲ سفارت در تهران) و گزارشات ناموثق حاکی است که آخرین آنها عبارت از تحت فشار گذاشتن تیمسار فضلی مدیرعامل هواپیمائی ملی ایران برای استعفاء است.

۴- رسانه‌های خبری گزارش می‌دهند که کارکنان شرکت سهامی مخابرات ایران برای دومین بار دست به اعتصاب زده‌اند، ما تصدیق کرده‌ایم که حداقل تعدادی از کارگران پست، تلفن و تلگراف در اعتصاب هستند ولی وضعیت دقیق افراد باقیمانده شرکت مخابرات ایران روشن نیست. دوهزار نفر از کارمندان بانک مرکزی برای دومین بار در ۵ نوامبر ۱۹۷۸ اعتصاب کرده‌اند.

۵- وضعیت کارگران در سایر بخشهای عمومی و خصوصی به طور مساوی وخیم است. تعدادی از وزارتخانه‌های دولتی به طور جدی در تعطیلی به سر می‌برند. و در حالیکه ما تاکنون گزارش درستی در مورد بخش خصوصی نداریم، برداشت ما این است که اعتصابات به طور فزاینده‌ای جامعه تجاری ایران را رو به ضعف برده است. به مجرد اینکه جزییات بیشتری در دسترس قرار گیرد، اطلاع داده خواهد شد. تظاهرات متعددی حداقل در مورد یکی از وزارتخانه‌ها (وزارت اقتصاد و دارائی) به تهاجم علیه دفاتر و تخریب فیزیکی و آسیب دیدن تعدادی از پرسنل، تبدیل شده است. در ۱ نوامبر مداخله نظامی وضعیتی را که یکی از معاونین وزارتخانه فوق، کشتار وحشتناک ۳۰۰ - ۴۰۰ نفر از کارمندان متمرکز توسط یک گروه بزرگ مسلح به چاقو و طرفدار شاه توصیف می‌نمود، در آخرین لحظات دفع کرد.

۶- شاید نگران کننده‌ترین جنبه وضعیت جاری این باشد که انگیزه کارگران اعتصابی از نان و کره به مسایل و امور سیاسی تحول پیدا کرده است. اعتصاب کنندگان در حال حاضر تقریباً به طور عام خواستهای آزادی زندانیان سیاسی، خاتمه دادن به حکومت نظامی، لغو قراردادهای نفتی، لغو قراردادهای همکاری فنی خارجی و در بسیاری از موارد سقوط شاه را مطرح می‌کنند. شعارهای حمایت از آیت‌الله خمینی رهبر مذهبی تبعیدی بین کارگران اعتصابی مشترک است. بسیاری از حیاتی‌ترین خدمات کشور در معرض اثرات ناشی از درگیری کاری واقع شده‌اند.

۷- هر روز که می‌گذرد اعتصابات و دیگر فعالیتهای و اقدامات بیشتر جنبه ضدخارجی پیدا می‌کند (و به دلیل حضور گسترده ایالات متحده در اینجا قاعدتاً بیشتر ضدآمریکایی). همه اعتصاب‌کنندگان شرکت ملی نفت ایران، شرکت مخابرات ایران و هواپیمایی ملی ایران در میان

خواسته‌هایشان، اخراج کارکنان خارجی را مطرح می‌کنند. حوادث جداگانه‌ای مبنی بر تهدیدات مستقیم علیه کارکنان اروپایی و آمریکایی مؤسسات مشخص صورت گرفته است. آخرین گزارش این است که در تاریخ ۵ نوامبر مشاوران آمریکایی که با وزارت کار همکاری می‌کنند به زور از دفاتر کارشان اخراج شده‌اند.

۸ - مطالب فوق در ۵ نوامبر قبل از استعفای دولت شریف امامی نوشته و تهیه شد. اهداف اولیه دولت نظامی جدید اعاده نظم و تأمین برگشت اعتصابیون به سر کارشان است. از نقطه نظر وخامت وضع کارگران مسئله اخیر یک آزمایش مهم و خطیر در مورد قدرت حل و تواناییهای مؤثر دولت جدید خواهد بود.

سولیوان

سند شماره ۱۳۰

۵ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آبان ۱۳۵۷

بدون طبقه‌بندی

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۸۲۰۱۷

به: کلیه نمایندگیهای سیاسی و کنسولی

موضوع: دستورالعمل مسافرت به ایران

تا اطلاع ثانوی سفارت در تهران توصیه می‌کند که از مسافرت غیرضروری به مقصد تهران اجتناب شود. برخی پروازهای بین‌المللی همانند ۵ نوامبر بر فراز تهران پرواز خواهند کرد.

ونس

سند شماره ۱۳۱

۵ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۸۲۰۴۱

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک و جنوب آسیا، کاراکاس، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس.

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۱ مورخ ۵ نوامبر ۱۹۷۸

۱- اواخر امروز شاه به سفیر آمریکا سولیوان و سفیر انگلستان پارسونز اطلاع داد که دولت فعلی برکنار و به جای آن دولتی نظامی به ریاست ژنرال ازهاری رئیس فعلی ستاد مشترک ارتش به عنوان نخست‌وزیر جایگزین خواهد شد، نظامیان و سربازان در سرتاسر تهران در مقیاس وسیعی در حال جابجایی برای ایجاد نظم و قانون هستند.

۲- امروز زد و خورد بین نیروهای امنیتی و تظاهرکنندگان ادامه یافت و این در حالی است که بدترین آشوب تهران در طی ده سال اخیر به دومین زد و خورد کشیده شد. جماعات زیادی در قسمتهای مختلف شهر گرد آمده بودند. گروههای آشوبگر در خیابانها در حین عبور به این سو و آن سو می‌رفتند و ماشینها، اتوبوسها، دفاتر هواپیمایی، بانکها، سینماها و دیگر

ساختمانها را به آتش می‌کشاندند. جمعیتها وارد محوطه سفارت انگلستان شدند ولی هیچ‌گونه خسارتی گزارش نشده است. حلقه‌ای از افراد پلیس از سفارت آمریکا حفاظت می‌کنند. تا ساعت ۳ به وقت تهران هیچ‌گونه حادثه‌ای در ارتباط با آمریکاییان گزارش نشده است. شهر نسبتاً آرام بود ولی زد و خوردهای پراکنده‌ای رخ داد.

۳- توصیه‌هایی در مورد به تعویق انداختن مسافرت‌های غیرضروری به ایران داده شده و سفارت به شهروندان آمریکایی توصیه نموده است که در خانه بمانند.

۴- اعتصاب در تأسیسات نفتی همچنان ادامه دارد. در چهارم نوامبر کل تولید نفت ۱/۸۵ میلیون بشکه در روز بود که نسبت به روز قبل کاهش یافته است. کارکنان دفتر مرکزی شرکت ملی نفت ایران در تهران نیز به اعتصاب پیوستند. دولت ایران محدودیت‌هایی برای خروج ارز از کشور وضع نموده است.

سند شماره ۱۳۲

بدون طبقه‌بندی

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۱۲۷۸
۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۵ آبان ۱۳۵۷
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامی شهری در تهران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) ناآرامیهای مردم در تهران. ایران در خلال روز ۵ نوامبر متشنج بود و به طور کلی تا ساعت منع عبور و مرور ۲۱۰۰ به وقت محلی ناآرامیها ادامه داشت. در مدت شب وضعیت عموماً با وجود تیراندازیهای پراکنده با سلاح سبک آرام بود. از ساعت ۵۰۰ در پایان منع ساعات عبور و مرور شبانه در خیابانها تردد به طور معمول انجام شد. تانکها، کامیونها و نیروهای نظامی که شمار آنها زیاد به نظر می‌رسد وارد شهر شده‌اند تا ساعت ۰۸۰۰ به وقت محلی حادثه‌ای گزارش نشده است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: ساعات منع عبور و مرور ۲۱۰۰-۰۵۰۰ برای تهران به طور قابل توجهی آرام بود با چند شلیک پراکنده سلاح‌های سبک، کمی پس از ساعت ۰۵۰۰ به وقت محلی، ترافیک در خیابانهای اصلی به جریان افتاد. اولین تردهای نظامی در حدود ساعت ۰۵۰۰ به وقت محلی مشاهده شد که عبارت بودند از تعداد کمی نفربر زرهی بی تی آر ۰۶۰ در ساعت ۰۶۱۵ به وقت محلی یک رگبار گلوله که با سلاح سبک شلیک شده بود، شنیده شد. تخمین زده می‌شود که محل شلیک چندین چهارراه دورتر از سفارت باشد. در ساعت ۰۶۵۵ به وقت محلی تعداد زیادی تانک چيفتن (۱۵-۲۰ فروند) و تعدادی خودروهایی شناسایی اسکورپین (۸-۱۰ فروند) به صورت آرایش کاروان با کامیونهای ۲/۵ تنی که سربازان را حمل می‌کردند به طرف غرب خیابان تخت جمشید در حرکت بوده‌اند و از جلوی سفارت عبور نمودند. بعداً

کامیونها و جیبهای دیگری که حامل سربازان بودند در خیابان در نزدیکی سفارت دیده شدند. در حال حاضر پرسنل نظامی ایران برای نگهداری از سفارت اضافه شده‌اند. هیچ حادثه‌ای تا ساعت ۰۸۰۰ به وقت محلی روز ۶ نوامبر گزارش نشده است. در ساعت ۸۰۰ به وقت محلی تردد خودروهای شخصی تقریباً به حالت عادی درآمده است، با وجودی که تردد اتوبوسها محدود گزارش شده و ترافیک تاکسیها هم تقلیل یافته گزارش شده است، DAT و ALUSNA در حرکت از خانه‌شان در حوالی شمال شهر تا سفارت، حدود ساعت ۰۷۰۰ به وقت محلی خسارات فیزیکی کمی با حضور نظامی مختصری را در قسمتهای شمالی شهر مشاهده نموده‌اند. به هر حال، به تدریج که آنها به نواحی جنوب شهر رفتند تعداد زیادی ساختمانها (۸ تا ۱۰ طبقه مرتفع) سوخته بودند، بسیاری از آنها هنوز دود می‌کردند و در چندین مورد به تل خرابه‌ای تبدیل شده بودند. بانکها (داریوش، ملی، ایران و هلند) سینماها و مجتمع‌های مسکونی، پمپ بنزینها هدفهای اصلی بودند. یک ساختمان مسکونی ۱۰ طبقه که مرکز مهم فروش اتومبیل بی‌ام‌و بود، چند چهارراه دورتر از سفارت فروریخته است. تعداد زیادی اتومبیلهای نو منهدم شده بودند. خرده‌ریزها و آشغالها به خیابان ریخته شده بودند و در ساعات دیروقت شب ۵ نوامبر هنوز در حال سوختن بودند و در ساعت ۰۷۰۰ روز ۶ هنوز دود می‌کردند. تعداد زیادی کارگر، عمدتاً افغانستانی دیده می‌شوند که وسائل خود را بسته‌بندی کرده و روی پشت خود گذاشته بودند و از محلهای موقت زندگیشان (چادر و کلبه‌های نزدیک محل کارشان) به طرف جنوب در حرکت بودند.

سند شماره ۱۳۳

بدون طبقه‌بندی

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۱۳۷۸
 ۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۵ آبان ۱۳۵۷
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.
 عنوان: ناآرامیهای شهری در ایران

۱۶- خلاصه: گزارش حاوی مطالبی در مورد ایران می‌باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (بدون طبقه‌بندی): مستشاری نیروی دریایی آمریکا و آرما در ساعت ۱۰۰۰ به وقت محلی روز ۶ نوامبر در مناطق پایین شهر تهران پیاده گشت زدند. موارد زیر مشاهده گردید: تقاطع خیابان روزولت و تخت جمشید ۱۲ الی ۱۴ نفر نظامی با دو خودرو و یک جیب روسی و یک کامیون ۲/۵ تن آمریکایی دیده شدند. افراد به تفنگ ژ - ۳ مسلح بودند و یک مسلسل در پشت جیب مستقر شده بود. آنها شهروندان ایرانی را متوقف می‌کردند و در یک مورد شخصی را مورد بررسی قرار دادند. ترافیک منطقه سبک‌تر از حد معمول بود. نیروهای دیگری در نزدیکی سفارت ایالات متحده مشاهده نشدند. بقایای خسارات ناشی

از خشونت‌های روز قبل به کندی از خیابانها پاکسازی شده‌اند. افسر گزارشگر عملیات ساختمانی معمولی را در یک ساختمان نوساز نزدیک سفارت مشاهده نمود. بعضی از مغازه‌ها باز بودند، نانوائیها نان می‌فروختند. تقریباً تجمع زیادی در قسمت ویزای تحصیلی گزارش شده است، حدود ۱۵۰ نفر دانشجو برای اخذ ویزا اقدام نموده‌اند. در خلال تظاهراتی که دیروز انجام شد اتومبیل‌هایی دیده شدند با چراغ روشن حرکت می‌کردند، گفته شده که این به معنی علاقه‌مندی رانندگان به این حرکت بوده است. امروز در مدت قدم زدن، افسر گزارشگر تعدادی اتومبیل مشاهده نمود که چراغشان روشن بود. افسر گزارشگر مشاهده نمود پشت دیوار خیابان به انگلیسی نوشته شده است «مرگ بر شاه ایران» مقداری کاغذهای دست‌نویس مشاهده شد که همین پیام را به فارسی نوشته بودند. افسر گزارشگر به وسیله تلفن مطلع گردید که سفر برنامه‌ریزی شده وابسته سفارت به اصفهان لغو شده است.

سند شماره ۱۳۴

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۷۹۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: اوضاع ایران

۱- هنگامی که اعلامیه دولت نظامی در ساعت ۸ روز ۶ نوامبر برخلاف پیش‌بینی من از طریق رادیو تلویزیون ملی ایران پخش نشد من به رئیس دفتر شاه اصلاان افشار تلفن کردم تا دریابم که چه اشکالی پیش آمده است.
۲- افشار گفت که شاه در آن لحظه یعنی ساعت ۸۳۰ مشغول ضبط ویدئویی بیانیه خود بوده و این اعلامیه در ظرف یک ساعت از طریق رادیو پخش خواهد شد ولی تلویزیون بعداً یعنی عصر آن روز آن را پخش خواهد نمود.
۳- ارتشبد ازهاری که به عنوان نخست‌وزیر جدید معرفی خواهد شد درخواست نموده که با ژنرال گست که دفترش در همان ساختمان است ملاقات نماید. من به ژنرال گست گفته‌ام که به ازهاری در رابطه با حمایت دولت ایالات متحده اطمینان دهد و بگوید که به هر ترتیب که برای وی مناسب باشد من برای ملاقات با او آماده خواهم بود. گست پس از ملاقات خود با وی به من گزارش خواهد داد.
سولیوان

سند شماره ۱۳۵

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۸۳۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: ادامه گزارش سیاسی - امنیتی، ۶ نوامبر

۱- کنسولگری اصفهان، خشونت‌های پراکنده‌ای را به دنبال اعلام دولت نظامی جدید در

هنگام ظهر، گزارش می‌دهد. امروز صبح، به دنبال پخش اعلامیه‌های دانشجویان مبنی بر دعوت به قیام مسلحانه در صورت برقراری دولت نظامی، حکومت نظامی نیروهای خود را به شدت تقویت نموده است. ده دقیقه از اعلان رسمی نگذشته بود که تظاهرات به درگیری خشونت‌آمیز گروه‌های کوچک با سربازان منجر گشت. حداقل در چهار محل تیراندازی گزارش شد. از جمله نزدیک کنسولگری، جمعیت ساختمان اداره شرکت هواپیمائی «گرومن» را سنگ‌باران کردند، شیشه‌ها را شکستند و به سرعت پراکنده گشتند. جمعیت زیادی در محوطه دانشگاه گرد هم آمده و به طوری که گزارش می‌شود، منتظر عکس‌العمل خمینی نسبت به حکومت نظامی هستند.

با در نظر گرفتن حمله به اداره «گرومن» کنسولگری اصفهان همان توصیه‌ای را که دیروز در تهران انتشار یافت (ولی امروز آن را عوض کرد) جهت آگاهی اتباع آمریکایی منتشر ساخته است: از شهروندان آمریکایی خواسته می‌شود که به خانه‌های خود رفته و تا اطلاع ثانوی از سوی کنسولگری در آنجا بمانند.

۲- کنسولگری تبریز تظاهرات وسیعی را در اطراف کنسولگری گزارش می‌دهد. ظاهراً نیروهای امنیتی به طور مؤثر قادر به کنترل تظاهرات نیستند.

۳- به نظر می‌رسد که اغتشاش در خیابان شاهرضا و محوطه دانشگاه تهران اوج می‌گیرد.

سولیوان

سند شماره ۱۳۶*

۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۵ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن - ۲۸۲۰۶۵

به: تمام پستهای دیپلماتیک آمریکا در اروپا (فوری) و خاور نزدیک و آسیای جنوبی، کاراکاس، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس (در توکیو به وزیر شلزی‌نگر برسد)

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۲ - ۶ نوامبر ۱۹۷۸

۱- بعد از استعفای دیروز شریف امامی نخست‌وزیر، بامداد امروز شاه ارتشبد ازهاری را به عنوان رئیس یک دولت نظامی معرفی کرد.

در یک سخنرانی آشتی‌جویانه، شاه گفت که او یک «دولت مراقب» برای جلوگیری از هرج و مرج و بی‌نظمی را، زمانی تشکیل داد که دیگر هیچ شانس برای یک ائتلاف وجود نداشت. او قول داد «اشتباهات گذشته، اعمال غیرقانونی و ظلمها و فسادها» را جبران کند. او متعهد شد که به زودی یک دولت ملی را بر سر کار بیاورد تا آزادیهای اساسی را برقرار ساخته، یک انتخابات عمومی انجام دهد. تصمیم شاه بعد از دو روز آشوب در تهران و اعلام مخالفت

* کتاب دوم، ص ۱۸.

دیروز جبهه ملی مبنی بر اینکه به علت مخالفت با «رژیم سلطنتی غیرقانونی» به آیت‌الله خمینی پیوسته است، اتخاذ شد.

۲- طبق گزارش سفارت ما، امروز اوضاع تهران بهتر بود. با وجودی که دولت نظامی مکرراً اعلام نمود که محدودیتهای قوانین نظامی شدیداً اعمال می‌شود و به شرکت‌کنندگان در تظاهرات تیراندازی خواهد شد، لیکن مردم در سراسر بخشهای تهران برای سومین روز متوالی مجتمع شدند و تیراندازی تانک و آتش مسلسل (البته بیشتر هوایی) در بخش جنوبی شهر گزارش شده است، آتش سوزیهای دیروز فروکش کرده و شاید چند آتش‌سوزی جدید روی داده باشد.

سفیر سولیوان گزارش می‌دهد که سیل نظامیان آن طور که او انتظار داشت ظاهر نشد، اگرچه واحدهای زرهی جلب‌نظر می‌کنند. وقتی که شاه با سولیوان تماس گرفت تا تشکیل دولت نظامی را به اطلاع او برساند، سولیوان به او گفت که تجمعات مجدداً در حال شکل‌گیری بودند و معدود سربازان حاضر منفعل به نظر می‌رسیدند. شاه قول داد که دوباره ارتش را بسیج کند. بر اساس گزارش آسوشیتدپرس، تظاهرکنندگان دوباره وارد سفارت انگلیس شدند.

۳- اعتصاب کارکنان مخابرات، باعث قطع ارتباطات تلفنی و تلکس به جهان خارج شده و ارتباطات هیأت مستشاری نظامی ما را تحت تأثیر قرار داده است. ارتباطات سفارت عادی است و تماس با تهران و پستهای کنسولی به حداقل تقلیل پیدا کرده است.

۴- هیچ گزارشی مبنی بر زخمی شدن آمریکاییان وجود ندارد. به اتباع آمریکا اطلاع داده شده که فردا ممکن است آنها با رعایت اقدامات احتیاطی لازم به سر کار خود بازگردند.

ونس

سند شماره ۱۳۷

۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۵ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۸۲۵۷۰

به: سفارتخانه‌های آمریکا در شرق نزدیک، جنوب آسیا، کاراکاس، توکیو، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۳، ۶ نوامبر ۱۹۷۸

۱- در ۲۴ ساعت گذشته وضعیت امنیتی به میزان قابل توجهی در تهران بهبود یافته است با وجود این، حوادث پراکنده در جنوب تهران و در اطراف دانشگاه تهران اتفاق می‌افتند. سربازان و مأموران امنیتی با قدرت در خیابانها به گشت زنی مشغولند. فرمانداری حکومت نظامی یک اعلامیه با لحنی خشن انتشار داده و اخطار نموده اگر خاطیان از دستورات مقامات اطاعت نمایند به طرفشان تیراندازی خواهد شد. کنسولگریهای تبریز و اصفهان دیروز هیچ اغتشاش

خاصی را گزارش نمودند. هر چند که شیراز شاهد تظاهرات وسیعی همراه با تیراندازی سربازان بود.

۲- دولت جدید از هاری امروز کابینه موقتش را معرفی نمود. وزرای که از کابینه قبلی منتقل شده اند عبارتند از: قاسم‌لو (امور خارجه)، عظیمی (جنگ)، معتمدی (پست و تلگراف و تلفن)، امین (صنایع و معادن) و قره‌باغی. مناصب دیگر توسط معاونین نظامی ارشد و کارمندان دولتی سرپرستی می‌شوند. پست وزارت دارایی و امور اقتصادی علاوه بر وزارت کشور به قره‌باغی داده شده است.

۳- به نظر می‌رسد اعتصاب در بخش نفت در حال تشدید باشد. کارگران قسمت توزیع هم از کار دست کشیدند و باعث کمبود بنزین در تهران گردیدند. در گام اولیه، تولید برای ۶ نوامبر نشان دهنده کاهش بیشتر است و فقط ۱/۴ میلیون بشکه تولید شد. در این بین وضعیت کلی کارگری همچنان رو به وخامت می‌گذارد. و تعدادی از وزارتخانه‌ها به طور مؤثری تعطیل هستند، کارکنان مخابرات، ارتباطات را مختل کرده‌اند و ایران‌ایر همچنان در اعتصاب بسر می‌برد. پان آمریکن امروز پروازهایش را به حال تعلیق درآورد ولی برخی از خطوط هوایی بین‌المللی هنوز فعالیت دارند.

۴- گزارش شده تمام آمریکاییها سالم هستند ولی به طور فزاینده‌ای عصبی و پریشان هستند.

سند شماره ۱۳۸

۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۸۳۱۹۱
به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس.

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴، ۷ نوامبر ۱۹۷۸

۱- وضعیت ایران از ساعت ۵/۳۰ روز ۷ نوامبر ۱۹۷۸

۲- به نظر می‌رسد دولت نظامی تهران به سرعت در جهت برقراری نظم در ایران پیش می‌رود. ژنرال از هاری در اولین سخنرانی‌اش برای مردم گفت که دولت وی برای «یک دوره محدود» است و هدف بنیانی وی حفظ موقعیت امنیتی برای صورت پذیرفتن انتخابات آزاد می‌باشد. او تعهدش را نسبت به حمایت از یک سیستم قضایی مستقل و حفظ اختیارات نظارت و کنترل قوه مقننه بر طرز عمل قوه مجریه اعلام نمود. در این میان آیت‌الله خمینی در پاریس، مخالف اصلی شاه، تشکیل دولت نظامی را تقبیح نمود و از ایرانیان خواست تا به مبارزه‌شان برای سرنگونی شاه ادامه دهند. گزارشات ناراحت‌کننده‌ای وجود دارد که بی‌بی‌سی دعوت خمینی برای یک شورش مسلحانه را پخش نموده است.

۳- گزارشات اولیه از تهران اشاره بر این دارند که امروز صبح در پایتخت فقط حوادث متفرقه پراکنده‌ای از خشونت‌های خیابانی وجود داشته است. سربازان به محافظت از خیابانها ادامه می‌دهند. برای دو روز گذشته اغتشاشات بزرگی در تبریز وجود داشته است. امروز در تهران اغلب آمریکاییها به سر کارشان بازگشتند. ما می‌دانیم که در اصفهان آمریکاییها برای سومین روز در خانه باقی ماندند.

۴- وضعیت کارگری بد است و بدتر هم می‌شود. اقدامات ابتدایی برای برآوردن تقاضاهای کارکنان نفت بی‌اثر ماندند. ارتباطات راه دور با ایران همچنان مختل است. کارکنان ایران‌ایر همچنان در اعتصاب هستند. در تهران این نگرانی وجود دارد که کارکنان آب و برق نیز برای تعطیل کردن این خدمات به اعتصابیون خواهند پیوست. ذخائر بنزین خیلی پایین است.

۵- به هیچ آمریکایی صدمه نرسیده است. برخلاف گزارشات، سفارت آمریکا مورد حمله قرار نگرفته است.

ونس

سند شماره ۱۳۹

۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران - ۶۸۴۶۰۵۱۶۷۸

به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

مرجع: ۴۹۲۱۸ - CIR U-UED, ۱۵۰۱۶-M-2E1

عنوان: دولت جدید نظامی در ایران به عنوان نتیجه ناآرامیهای شهری

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) گزارش وضعیت ایران.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) در ۶ نوامبر از وابسته نیروی دریایی درخواست شد تا برای بحث در مورد دیدارهای آتی میهمانان برجسته ستاد به نیروی دریایی بیابند. هنگامی که سروان هالینگورث در ستاد نیروی دریایی بود مطلع شد که دولت جدید نظامی ایران شامل برخی از افسران نظامی خواهد بود. هنگامی که به مکالمه افسران ارشد گوش می‌کرد مشخص شد وزیران کابینه جدید انتخاب و معرفی شده‌اند.

نام این افراد ذیلاً آمده و فقط به وزرای جدید اشاره شده است:

نخست‌وزیر: ارتشبد غلامرضا ازهاری - نیروی زمینی

وزیر آموزش و پرورش: دریاسالار کمال میرحیب‌اللهی - نیروی دریایی

وزیر کار و امور اجتماعی: ارتشبد غلامعلی اویسی - نیروی زمینی

وزیر مسکن: سپهبد امیرحسین ربیعی - نیروی هوایی

وزیر علوم و آموزش عالی: دریاسالار کمال میرحیب‌اللهی - نیروی دریایی

وزیر فرهنگ و هنر: دریاسالار کمال میرحیب‌اللهی - نیروی دریایی

وزیر نیرو: سپهبد ایرج مقدم - نیروی زمینی

وزیر اطلاعات: سپهبد ابوالحسن سعادت‌مند - نیروی زمینی

در ستاد نیروی دریایی در مورد حمایت ایالات متحده از دولت جدید ابراز علاقه شد. افسر گزارشگر در مسیر خود به ستاد نیروی دریایی ۴۱ ساختمان را مشاهده کرده بود که یا سوزانده شده و یا مورد حمله قرار گرفته بودند. آنها اغلب بانک یا مغازه‌هایی بودند که مشروب می‌فروختند. در طول مسیر اتومبیل‌های متعددی که سوزانده شده بودند مشاهده گردید. به خاطر خرده شیشه و آشغالهایی که در خیابانها وجود دارد حرکت در آنها هنوز مشکل است. افسر گزارشگر زمانی که به سفارت باز می‌گشت گروهی از جوانان حدود ۲۰ سال را دید که در حال پرتاب سنگ به طرف آتش نشانان بودند، دو کامیون سرباز وارد معرکه شد و آماده دست زدن به اقدام بودند. امروز از برخی ساختمانهایی که دیروز آتش زده شده‌اند هنوز دود بلند می‌شود. مشاهده شد که تعدادی نفربر زرهی BTR-60 به آهستگی به طرف قسمت شمالی تهران در حرکت بودند. کمی پیش از آن در همان روز مشاهده شد که تانکهای چیفتن و اسکورپیو به سمت جنوب شهر در حرکت بودند. در اغلب ساعات روشنایی روز ۶ نوامبر هلیکوپترها بر فراز تهران مشغول پرواز بوده‌اند. تمام سربازان در منطقه کاملاً به تجهیزات رزمی و ماسک گاز مجهز گردیده‌اند. مشاهده شد که افراد حاضر به خدمت به مهمات جنگی مجهز شده‌اند. مهمات فراوان تهیه شده است. هر چند که به نظر می‌رسد سربازان خود را وقف وظیفه محول شده کرده‌اند لیکن ارزیابی روحیه آنان مشکل است. در ستاد نیروی دریایی به افسر گزارشگر گفته شد که ۴۸ ساعت آینده نشان خواهد داد که آیا ارتش کنترل وضعیت را در اختیار دارد یا خیر. افسر گزارشگر از منبع (شماره) ۶۸۴۶۰۰۴۸ سؤال کرد که آیا گزارشی از تلفات وجود دارد؟ منبع اشاره کرد که وی چیزی راجع به مرگ افراد نشنیده است و سربازان از خود خویشتن‌داری زیادی نشان می‌دهند. وی همچنین متذکر شد که ممکن است آنان در ۵ نوامبر خویشتن‌داری بیش از حدی نشان داده باشند.

سند شماره ۱۴۰

خیلی محرمانه

۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آبان ۱۳۵۷

شماره گزارش: ۸۴۶۰۵۱۷۷۸

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران

۱۶- (بدون طبقه‌بندی) - گزارش وضعیت ناآرامی‌های ایران

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) در صبح هفتم نوامبر سال

۱۹۷۸ وابسته نیروی دریایی (ALUSNA) و مدیر تیم فنی و نظامی در عبور از نواحی شمال

تهران به سفارت مشاهدات زیر را گزارش کردند.

۱- سبک‌تر بودن ترافیک نسبت به روزهای عادی و علت آن تقریباً، ازدحام مداوم در پمپ بنزینهاست. در نتیجه اعتصابات اخیر، بنزین به صورت کالای کمیابی درآمده است. دولت از طریق رادیو اعلام کرده است که سوخت به اندازه کافی وجود دارد. حال آنکه مشکلات در پمپ بنزینها ادامه می‌یابد. چند کتک‌کاری در میان متقاضیان خشمگین بنزین دیده شده است.

۲- کاهش و فقدان نیروهای نظامی. گزارش افسر گزارشگر حاکی از آن است که تعداد کمی نظامی در تقاطع‌های مهم و استراتژیک دیده می‌شوند، نیروهای اطراف سفارت را جمع کرده‌اند. دیگر کارمندان دفتر سازمان مستشاری ایالات متحده می‌گویند که این مسئله در بخشهای دیگر تهران نیز صادق است.

۳- افسر گزارشگر، گزارش داد که کارگران پاکسازی بقایای ناآرامیهای ۵ نوامبر را آغاز کرده‌اند. از بعضی از ساختمانها هنوز دود برمی‌خیزد. یک ساختمان بزرگ ۱۰ طبقه در نزدیکی سفارت به تلی از سنگهای دودزده و تیرآهنهای درهم پیچیده تبدیل شده، مأموران آتش‌نشانی همچنان دارند روی این ساختمان سوخته آب می‌پاشند.

۴- شب ۶ نوامبر سال ۱۹۷۸ اوضاع بخش شمالی شهر بعد از ساعت ۲۱، ساعات منع عبور و مرور آرام بود، افسر گزارشگر صدای شلیک سلاحهای سبک را در اواخر شب و ساعاتی اول صبح شنیده و صفیر صدای گلوله از جنوب خانه افسر گزارشگر می‌آمده است. تقریباً در ساعت نه و نیم شب واحدهای نظامی خیابان نزدیک خانه افسر گزارشگر را بستند و چند خودرو را متوقف و مسافران آنها را به خاطر نقض مقررات منع عبور و مرور ساعت ۹ شب دستگیر کردند.

۵- برنامه انگلیسی رادیوی تهران پیام شاه به مردم و همچنین اسامی وزراء جدید کابینه را پخش کرده و رادیو بی‌بی‌سی در بخش برنامه صبحگاهی، ۷ نوامبر خود خبر داد که بعد از اعلام دولت نظامی ناآرامیهای دیگری شروع می‌شود. افسر گزارشگر هیچ اطلاع شخصی یا منبع خبری در دست ندارد که گزارش بی‌بی‌سی را تأیید نماید.

۶- منبع شماره ۶۸۴۰۰۰۰۸ بندرعباس در شب ۶ نوامبر سال ۱۹۷۸ به افسر گزارشگر گزارش داد که اوضاع در منطقه بندرعباس آرام است.

سند شماره ۱۴۱

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۱۸۷۸ ۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

موضوع: ورود به سفارت انگلیس توسط اغتشاش‌گران

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی): این گزارش اطلاعاتی را ارسال می‌دارد که در رابطه با

اختشاش و ورود اختشاشگران به سفارت انگلیس می‌باشد.

۱۷- تا ۲۱ حذف شده.

۲۲- جزییات (محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

منبعی که در سفارت انگلیس بود افسر گزارشگر را از مطالب زیر مطلع نمود.

الف- حدود ساعت ۱۱ روز ۵ نوامبر ۱۹۷۸ منبع مشاهده نمود که گروه کوچکی در حدود ۱۰ نفر در جلوی سفارت انگلیس اجتماع نمودند. در عرض چند دقیقه تعداد این گروه به حدود ۲۰۰ نفر رسید که اغلب جوانانی در رده سنی بین ۱۷ تا ۲۵ سال بودند. بدون هیچ‌گونه اعلام خطری گروه درب ورودی را با توسل به زور باز کردند و به محوطه سفارت وارد شدند. افرادی که از درب ورودی حفاظت می‌نمودند فقط از ملیت ایرانی بودند.

ب- افراد گروه وارد سفارت شدند و درخواست نمودند که پرسنل سفارت ساختمان را تخلیه نمایند. گروه به خوبی منضبط بودند و ظاهراً می‌دانستند چه کاری می‌کنند. پرسنل سفارت آنجا را ترک کردند و افراد گروه شروع به زیان وارد کردن به اموال سفارت نمودند. آتش‌سوزی‌هایی ایجاد شد. تجهیزات ارتباطی نابود شدند و به آن خسارت وارد آمد. منبع به افسر گزارشگر اطلاع داد که برای دریافت کمک از دولت ایران به وسیله تلفن تقاضاهایی انجام شد.

ج - گروه جوانان ایرانی سفارت را که در حال سوختن بود ترک کردند و تلاش نمودند به پشت محوطه سفارت بروند که مقیم‌های زیادی در آنجا و در خانه‌هایی در آن محوطه زندگی می‌کنند. منبع اشاره نمود که انگلیسی‌ها با گروه صحبت کردند و آنان را متقاعد نمودند که بدون وارد آوردن خسارت بیشتری محوطه را ترک کنند.

د- افسر گزارشگر از منبع سؤال نمود که آیا هیچ اسلحه‌ای به طور آشکار در بین گروه وجود داشت. منبع اشاره نمود که هیچ اسلحه‌ای توسط گروه، مورد استفاده قرار نگرفت و نیز هیچ اسلحه‌ای مشهود نبود.

ه - منبع اشاره نمود که وی شخصاً فکر می‌کند اگر انگلیسی‌ها مقاومتی از خود نشان می‌دادند وضعیت می‌توانست خیلی بدتر از این باشد. منبع به افسر گزارشگر گفت که در محوطه هیچ پرسنل مسلحی برای یاری دادن در دفاع از اموال سفارت انگلیس وجود نداشت. منبع متذکر گردید که تا آنجایی که وی اطلاع دارد هیچ سندی از سفارت خارج نشد. منبع اظهار داشت که به نظر می‌رسید گروه می‌داند که چه می‌کند و دقیقاً از نقشه استقرار ساختمانهای سفارت در محوطه اطلاع داشتند و دقیقاً می‌دانستند تجهیزات ارتباطی سفارت در کجا واقع است. سیمهای تلفن قطع شدند و دیگر تجهیزات و اموال نابود گردیدند. نظریات تهیه کننده:

(خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع، وابسته نظامی انگلیس در ایران است

و زمانی که حمله به وقوع پیوست در سفارت مستقر بود.

سند شماره ۱۴۲

۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آبان ۱۳۵۷

محرمانه

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران - ۱۰۸۷۲ به: آژانس اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.

منابع: مشاهدات شخصی

تهیه کننده گزارش: سروان روی ان. هالینگورث، نیروی دریایی آمریکا

مقام تأیید کننده گزارش: سرهنگ تی.ئی. شافر، وابسته دفاعی

[ملاقات وابسته دفاعی چین با وابسته نیروی دریایی آمریکا]

خلاصه (بدون طبقه بندی): این گزارش اطلاعاتی درباره ملاقات وابسته نظامی PRC [جمهوری خلق چین] با وابسته نظامی و وابسته نیروی دریایی در سفارت آمریکا ارائه می دهد.

مشروح گزارش (محرمانه - غیر قابل رؤیت برای بیگانگان)

در روز ۲۹ اکتبر [۷ آبان] شخصی از سفارت PRC [جمهوری خلق چین] با وابسته نیروی دریایی تماس گرفت. این شخص آقای کونگ نام داشت و مترجم سرلشگر وانگ، وابسته نظامی PRC [جمهوری خلق چین] در تهران بود. آقای کونگ به تهیه کننده گزارش اطلاع داد که ژنرال وانگ (که در اینجا او را آقای وانگ می نامیم) مایل است در دفتر وابسته نیروی دریایی در سفارت آمریکا با او ملاقات کند. قرار ملاقاتی برای ساعت ۱۰:۰۰ روز ۳۱ اکتبر [۹ آبان] گذاشته شد. تعارفات اولیه خیلی سریع انجام شد. آقای وانگ خاطر نشان کردند که برای اولین بار است که به سفارت و یا دفتر وابسته به آمریکا پا می گذارند. هم آقای وانگ و هم آقای کونگ لباس غیرنظامی داشتند، ولی آقای کونگ به سبک غربی لباس پوشیده بود و آقای وانگ کت و شلوار مائوئی به تن داشت. فضای حاکم بر دیدار بسیار دوستانه بود. بعد از تعارفات مرسوم، صحبت به مشکلات فعلی ایران کشید. نظر نمایندگان چین کلاً به قرار زیر بود. عناصر خارجی در ایجاد مشکلات کنونی ایران دخالت دارند. جمهوری خلق چین فکر می کند که دولت فعلی ایران از خود ضعف نشان داده است و تظاهرات مردم در نتیجه همین ضعف هاست. آنها معتقدند که تغییر و تحولاتی در راه است ولی از ابراز آشکار نقطه نظرات شان خودداری کردند. وابسته نظامی آمریکا خاطر نشان ساخت که به اعتقاد او شاه هنوز کنترل کامل کشور را در دست دارد و از این طوفان سر به سلامت خواهد برد (البته این نظر شخصی وابسته نظامی است). البته وابسته نظامی به چینی ها گفت که وابسته نیروی دریایی (ALUSNA) نظر متفاوتی در این ارتباط دارد. برای چینی ها بسیار تعجب انگیز بود که وابسته نظامی و وابسته نیروی دریایی (ALUSNA) نظرات متفاوتی داشته باشند. وابسته نظامی توضیح داد که در جامعه هر کسی می تواند نظر شخصی خود را ابراز کند. چینی ها نیز ابراز تمایل کردند که نظرات وابسته نیروی دریایی (ALUSNA) را بشنوند و تهیه کننده گزارش نیز نظرات خود را اینگونه بیان کرد: نظر شخصی من این است که ارتش ایران اجازه نخواهد داد که شاه کنترل کشور را از دست بدهد. ارتش به نحوی شاه را متقاعد خواهد کرد که کشور را

به آنها بسپارد و بدین ترتیب آن را نجات دهد. نزدیک به ده دقیقه در این ارتباط صحبت کردیم. سپس وابسته نظامی به دلیل قرارهای دیگری که داشت از جمع عذر خواست و از دفتر خارج شد. چینی‌ها صحبت را به نیروی دریایی شوروی‌ها در اقیانوس هند کشاندند و سؤال‌هایی کلی در این ارتباط پرسیدند، ولی بر نکات زیر تاکید می‌کردند:

شوروی‌ها دارای توانایی انجام عملیات آبی-خاکی و پیاده کردن نیرو در اقیانوس هند هستند. [نا مفهوم]

چینی‌ها فکر می‌کردند که شوروی‌ها در مشکلات کنونی ایران دست دارند. ژنرال وانگ معتقد بود که چنانچه وضعیت موجود در ایران به شوروی‌ها اجازه بدهد، آنها دست به اقدامات آشکاری در خلیج فارس خواهند زد.

بعد از نزدیک به ۱۵ دقیقه بحث و گفتگو نمایندگان چینی گفتند که باید بروند. تهیه‌کننده گزارش یک فنک به آقای وانگ هدیه و آنها را تا دروازه سفارت همراهی کرد. آقای وانگ پیش از خروج از سفارت دست تهیه‌کننده گزارش را گرفت و گفت که به اعتقاد ما نظریه شما در مورد یک حکومت نظامی درست است و سپس هر دو افسر محوطه سفارت را ترک کردند. نظریات تهیه‌کننده (محرمانه - غیر قابل رویت برای بیگانگان):

این سومین ملاقات وابسته نیروی دریایی (ALUSNA) و دومین ملاقات شخصی وابسته نظامی با افسران جمهوری خلق چین است. افسران مزبور پیش از ترک دفتر وابسته نظامی دعوتنامه‌هایی کتبی برای صرف غیر رسمی ناهار در سفارت جمهوری خلق چین به وابسته نیروی دریایی (ALUSNA) و وابسته نظامی تسلیم کردند. رفتار آقای وانگ و آقای کونگ بسیار صمیمی و دوستانه بود. [نا مفهوم]

سند شماره ۱۴۳

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۸۷۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۷ نوامبر

خلاصه: دولت از هاری قول می‌دهد زمانی که امنیت استقرار یافت کنار برود و اطمینان می‌دهد انتخابات آزاد برگزار خواهد شد. تهران اساساً به حالت عادی بازگشته ولی بدون اتوبوس و روزنامه. دیروز تهران نسبتاً آرام بود، ارتش دستورات جدید خشن را با شدت بر علیه اجتماعات اجرا نمود. گزارشاتی در مورد برادری بین آشوبگران و سربازان در ۵ نوامبر. ایران ایر اعلام کرد که اعتصاب پایان یافته ولی خدماتش را شروع نکرده است. تظاهرات وسیعی در تبریز وجود داشت. از شیراز گزارش شد چند تظاهرات توسط گاز اشک‌آور متفرق شد ولی تیراندازی صورت نگرفت. در اصفهان برخی خشونت‌ها وجود داشت. ژنرال جعفریان به فرمانداری نظامی خوزستان منصوب شد. حمله به شرکت پارسونز در اهواز. عدم دسترسی

فزاینده به پول نقد به خاطر حریق‌های گسترده و بسته شدن بانکها. پایان خلاصه.

۱- اولین اعلامیه ژنرال از هاری نخست‌وزیر عنوان می‌دارد که دولت نظامی فقط یک اقدام موقتی است و زمانی که امنیت برقرار گردید دولت کنار می‌رود. از هاری قول داد رژیم هنوز قصد دارد که انتخابات آزاد را برگزار نماید (مراجعه شود به تلکس جداگانه). مجلس قرار بود که امروز جلسه علنی داشته باشد ولی جلسه به ۹ نوامبر موکول شد.

۲- تهران اساساً به حالت عادی بازگشته ولی اتوبوسها هنوز در شهر رفت و آمد ندارند و هیچ روزنامه‌ای برای یک جامعه گرسنه از نظر خبری وجود ندارد. بی‌بی‌سی از فرمانداری نظامی نقل قول کرد که سربازان دفاتر روزنامه‌ها را به اشغال درآورده‌اند و هیچ‌یک از روزنامه‌ها برای چند روز آینده انتشار نمی‌یابند. در هر حال سربازان ساختمانهای اطلاعات و کیهان را محاصره کرده‌اند و هیچ‌کس را به داخل راه نمی‌دهند. ایران‌ایر اعلام نمود اعتصابات خاتمه یافته ولی خدماتش را هنوز از سر نگرفته است. چندین گروه دیگر اعتصابی به سر کارهایشان بازگشته‌اند.

۳- دیروز آنگونه که انتظار می‌رفت نشانگر آزمایش اراده بین سربازان و مخالفین نبود زیرا نیروهای امنیتی ممنوعیت جدید سخت عنوان شده در مورد اجتماعات را اجرا نکردند. شاید مقامات می‌خواستند از تکرار ۸ سپتامبر جلوگیری کنند که طی آن متهم گردیدند به طرف جماعتی تیراندازی کردند که نمی‌دانستند تظاهرات غیرقانونی است. دیروز در نزدیکی تالار رودکی و دانشگاه تهران گروههایی اجتماع کردند. آنطوری که تهدید شده بود آنان را با شلیک تیر از پای درنیابورند. سفارت گزارشات زیادی در مورد تیراندازیها دریافت نمود ولی منابع قابل اعتماد گزارش می‌کنند که حداقل در برخی از این موارد سربازان هوایی شلیک کردند. بی‌بی‌سی در گزارش خود به تعداد زیادی زخمی و برخی کشته اشاره می‌کند ولی اینها تأیید نشده هستند. ما احتمال می‌دهیم فرمانداری نظامی قصد دارد که به تدریج یک ممنوعیت کامل حتی در مورد تظاهرات کوچک برقرار کند، لیکن باید دید که چه پیش می‌آید.

۴- یک خبرنگار خارجی حداقل ۴ مورد حتمی از وحدت و اخوت برقرار شده بین سربازان و اغتشاش‌گران را گزارش می‌کند. ولی یکی از این موارد در سفارت انگلیس اتفاق افتاد که در آنجا یک کامیون نفربر پر از سربازان با تظاهرکنندگان به شوخی و خنده پرداختند و سپس آنجا را ترک کردند (مشخص نیست چه هنگام) و نتیجتاً زمانی که آشوبگران به محوطه هجوم آوردند حضور نداشتند.

۵- تهران امروز به طور کلی تا نزدیک ظهر ساکت بود، به جز برخی تیراندازیهای هوایی در منتهی‌الیه جنوب غربی شهر و برخوردهایی به صورت جنگ و گریز بین جوانان و نیروهای امنیتی در اطراف دانشگاه.

۶- کنسولگری تبریز گزارش می‌کند که به جز برخی تظاهرات که توسط گاز اشک‌آور و بدون تیراندازی متفرق گردید تبریز به طور کلی ساکت بود. این کنسولگری همچنین وجود تظاهرات

بزرگی را در نزدیکی کنسولگری گزارش کرد. برای دومین بار در سال جاری توسط پلیس به کنسول تبریز هشدار داده شد که از کنسولگری خارج نشود، اما تظاهرکنندگان به ساختمان کنسولگری دست پیدا نکردند. کنسولگری اصفهان خشونت و آشوب از جمله حمله به ساختمان گرومن (که قبلاً گزارش شد) را گزارش نمود. به آمریکاییها توصیه شد که در خانه‌ها بمانند.

جماعتی از دانشجویان در دانشگاه اصفهان به انتظار پاسخ خمینی در خصوص دولت نظامی اجتماع کردند ولی زمانی که هیچ خبری نرسید پراکنده شدند. مقام پلیس اذعان دارد سیاست جاری گشودن آتش بر روی گروههایی است که پراکنده نمی‌شوند و به سربازان گفته شده که به منظور جلوگیری از کشتن به طرف پا تیراندازی کنند. کنسول تعدادی زخمی و شایعات تأیید نشده در مورد مرگ افرادی را گزارش می‌کند. در اصفهان سه بانک آتش زده شد. به طرف اتوبوس (شرکت) نورتروپ سنگ پرتاب شد ولی هیچ‌کس زخمی نشد. دیشب یک اتومبیل در نزدیکی محل اقامت آمریکاییها با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفت. امروز صبح خیلی از آمریکاییها در خانه ماندند تا اینکه وضعیت روشن شود. کنسولگری شیراز از حمله دیروز یک گروه به شرکت پارسونز در اهواز گزارش می‌کند. کارمندان برای ۲ ساعت از ساختمان دفاع کردند و سپس از پشت ساختمان به وسیله اتوبوس که مورد حمله سنگ‌اندازان قرار گرفت ساختمان را ترک کردند. مأمور (کنسولگری) همچنین گزارش می‌کند در حالیکه دفتر ایران‌ایر در اهواز به صورت رسمی باز است ولی درهای دفتر بسته‌اند.

۷- استان خوزستان که در آشوبهای اخیر بدون استاندار بوده است اکنون دارای یک استاندار نظامی یعنی ژنرال بقراط جعفریان است که دیروز ۶ نوامبر به این سمت منصوب شد. ۸- حریق‌ها و تعطیلی‌های اخیر خیلی از بانکها دارد باعث به وجود آمدن کمبود نسبتاً گسترده پول نقد می‌شود. خیلی از مغازه‌های تهران همچنان بسته‌اند. اتومبیلها برای خرید بنزین کمیاب در پمپ بنزینها صف کشیده‌اند. سولیوان

سند شماره ۱۴۴

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۸۷۷
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: پیگیری گزارش امنیتی - ۷ نوامبر

۱- کنسولگری تبریز گزارش می‌کند وضعیت مجدداً با تجمع دسته‌ها و گروههای بزرگتری از مردم التهاب بیشتری پیدا می‌کند. به محافظین دستور داده شده تا چنانچه اخلال‌گران کنسولگری را مورد تهدید قرار دادند به آنها شلیک کنند.
۲- سفارت گزارشاتی از تیراندازی در نزدیکی دانشگاه تهران دارد. این بار هم ممکن است

تیراندازی هوایی باشد. تلفاتی گزارش نشده.

۳- سفارت گزارشات تأیید نشده‌ای در دست دارد مبنی بر اینکه چندین نفر از مقامات سرشناس سابق (تا ۴۰ نفر) منجمله وزرای سابق در منازلشان تحت نظر قرار گرفته‌اند. این افراد شامل ژنرال نصیری و چندین نفر از آنهاست که اغلب به فساد متهم می‌گردیدند. (نظریه: ما می‌دانیم تصمیم به این چنین دستگیری‌هایی از جانب ازهارای نخست‌وزیر بوده است).

۴- اشغال روزنامه کیهان توسط نظامیان آنچنان که گزارش شده شامل دستگیری ۵ نویسنده بوده است. گفته می‌شود اینها مخالفینی بوده‌اند که روزنامه پس از اینکه اعتصابات فرونشست و سانسور برداشته شد مجبور به استخدام آنان گردید.

۵- در رضائیه که چند روز پیش صحنه تظاهرات به طرفداری دولت بود، آنطور که گزارش شده رهبران مذهبی از بازاریان خواستند که مجدداً مغازه‌هایشان را باز نمایند و آنها نیز چنین کردند.

۶- مهاجمینی که امروز صبح به طوری که گزارش شده ژنرال خادمی مدیرعامل سابق ایران‌ایر را در خانه‌اش مورد اصابت گلوله قرار دادند و زخمی نمودند، از طرف منابع دولتی به عنوان «یک گروه اسلامی» توصیف شدند. وی به بیمارستان رسانیده شد و مهاجمین فرار کردند. ژنرال خادمی توسط دولت شریف امامی از پستش برکنار شد و در میان آنهاست بود که تا هنگام تحقیقات از کشور ممنوع‌الخروج شده بودند. سولیوان

سند شماره ۱۴۵

۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۸۸۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: گزارشات مطبوعاتی از جهت گیریهای ضدخارجی در ناآرامی اخیر

۱- ما از گزارشات مطبوعات در مورد ناآرامیهای وخیم در تهران و خیلی از مراکز استانها در گذشته اخیر پی برده‌ایم که از جانب تظاهرکنندگان ابراز احساسات وسیع ضدخارجی شروع شده است. ما مایل هستیم که این مسئله را مدنظر قرار دهیم.

۲- در خلال چندین هفته یا در واقع چندین ماه گذشته گزارشاتی از وقایع گوناگون دریافت نموده‌ایم که در آن آمریکاییها و تا حدودی نیز خارجیان دیگر درگیر بوده‌اند. این وقایع از توهین‌هایی که به زنان راننده شده است تا پرتاب بمب آتش‌زا به طرف چندین اتومبیل و یک اتوبوس و حتی به طرف خانه‌ها و خصوصاً در اصفهان را دربر می‌گیرد. تظاهرات اخیر در تهران و اصفهان شاهد مواردی بوده است که در آن آمریکاییها و خارجیان دیگر در اتومبیل‌هایشان به دست تظاهرکنندگان افتاده‌اند و تلاشی به عمل آمده تا به منظور دستیابی به آنان اتومبیلها را واژگون نمایند. چندین مورد پرتاب سنگ به طرف اتوبوسهای کارمندان آمریکایی که برای مثال از محوطه فرودگاه نظامی در تهران خارج می‌شده‌اند، وجود

داشته است.

۳- این وقایع وحشت‌انگیز و بالقوه جدی و وخیم بوده‌اند. در هر حال تاکنون فقط به صدمات جزئی منجر شده و هیچ آمریکایی و تا آنجایی که اطلاع داریم خارجی دیگر کشته نشده‌اند.

۴- برخی اخبار متناقض نیز وجود داشته است. برای مثال گروه اخلاص‌گری که در ۵ نوامبر به داخل محوطه سفارت انگلیس رفتند و به بخش جنوب ساختمان سفارت خسارت زدند اطمینان حاصل کردند که هیچ صدمه‌ای به اشخاص وارد نیامده است. خارجانی که در حال دویدن به داخل جمعیت و یا در نزدیکی آن گیر افتادند توسط جمعیت زخمی نشدند (گاهی اوقات آنان توسط پلیس زخمی شده‌اند). خیلی جالب است که متذکر شویم از زمانی که احساسات ضدکلیمی «جهود» در برخی موارد به صورت شعار یا در سخنرانی رهبران مذهبی مخالف پدیدار شده است تاکنون اهداف آشکار از قبیل مغازه‌های فرش‌فروشی کلیمیان در خیابان فردوسی که در نزدیکی صحنه خیلی از تظاهرات واقع هستند خسارت ندیده‌اند. از طرف دیگر شایع است که حداقل یکی از هتلهایی که اخیراً سوزانده شد متعلق به یک یهودی بوده است.

۵- اتهامات مکرری از جانب منابع مخالف وجود داشته است مبنی بر اینکه اخلاص‌گران سازمان یافته‌ای که اغلب اغتشاشات اخیر را مرتکب شده‌اند فی الواقع حامیان دولت با لباس مبدل بوده‌اند. رهبران مذهبی به طور اخص از حامیان خود خواسته‌اند تا از اغتشاش دوری جویند. تمامی سخنگویان یا رهبران مهم گروه‌های مخالف که ما با آنان صحبت کرده‌ایم به صورت همسانی به ما اطمینان داده‌اند که احساسات ضدخارجی با عقاید مذهبی آنها مغایرت دارد.

۶- با این وجود روشن است که برخی از مخالفین از جمله مشهورترین آنها یعنی آیت‌الله خمینی مکرراً آمریکاییها، انگلیسیها و برخی اوقات روسها و چینیه‌ها را با رژیم شاه که قسم خورده‌اند آن را سرنگون سازند شریک دانسته‌اند.

۷- بنابراین تصویر مغشوش است. ما می‌توانیم انگیزه‌هایی را استنباط نماییم که شامل: الف - تعصب‌گرایی مذهبی، ب - تعصب‌گرایی دست‌چپی‌ها، ج - و شاید رفتار عناصر دولتی محرک در خرابکاریها، می‌باشد.

از طرف دیگر حداقل یک روزنامه‌نگار دست‌چپی مطلع به ما می‌گوید که کمونیستهای محلی و افراد دیگری که در خط شوروی هستند تقریباً در داغتر کردن التهابات ضدخارجی در اینجا درگیر نمی‌باشند، چونکه تشخیص می‌دهند احساسات ضدروسی خیلی از احساسات ضدآمریکایی یا ضدخارجی گسترده‌تر هستند. بنابراین در این موقعیت خاص از وقایع گاه و بیگاهی که در بالا به آن اشاره شد به یک نتیجه‌گیری هشداردهنده نمی‌رسیم، اما وضعیت را از نزدیک و با دقت دنبال می‌کنیم.

سولیوان

سند شماره ۱۴۶

۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۸۳۶۶۳
به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس.

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۵، ۷ نوامبر

- ۱- وضعیت در ایران از ساعت ۱۵/۳۰ روز ۷ نوامبر ۱۹۷۸
- ۲- آیت الله خمینی در بیانیه‌ای که توسط بی‌بی‌سی نقل شد بر مخالفتش با هرگونه تلاشی در جهت مصالحه با شاه تصریح نمود. خمینی برخلاف گزارشات پیشین گفت که اکنون دیگر نیازی به قیام مسلحانه نیست ولی اضافه نمود چنانچه شاه بر تخت سلطنت باقی بماند این موضع ممکن است مجدداً مورد بررسی قرار گیرد. دستیاران خمینی در مصاحبه‌هایی با روزنامه‌نگاران آمریکایی نسبت به رهبران جبهه ملی که در تلاش برای کسب حمایت خمینی از مواضعشان به پاریس آمده بودند، ابراز انزجار نمودند.
- ۳- هرچند که اتوبوسها رفت و آمد نمی‌کنند و مقامات حکومت نظامی ظاهراً انتشار روزنامه‌ها را به حال تعلیق درآورده‌اند ولی تهران اساساً آرام است. اصفهان شاهد تظاهراتی همراه با برخی خشونت‌ها و گزارشات تأیید نشده‌ای در مورد کشته شدن افراد بوده است. به آمریکاییهایی که در آنجا هستند گفته شده که در خانه‌ها بمانند. از شیراز چند تظاهرات که با گاز اشک‌آور اما بدون تیراندازی متفرق گردید، گزارش شده است. براساس گزارشات مطبوعات تعدادی از مقامات سابق از جمله نصیری رئیس سابق ساواک، آزمون وزیر اسبق مشاور و چندین بازرگان متمول دستگیر شده‌اند. ژنرال خادمی مدیرعامل سابق ایران‌ایر توسط یک گروه اسلامی ناشناس کشته شد.
- ۴- وضعیت اعتصاب نفت همچنان وخیم است. امروز سطح تولید پایین بوده و فقط ۱/۳ - ۱/۲ میلیون بشکه بود که حدود ۶۵۰/۰۰۰ بشکه آن برای صادرات آماده است. صفوفی طولانی در پمپهای بنزین تشکیل می‌شود.
- ۵- گزارش شده آمریکاییها سالم هستند. پان آمریکن روزانه یک پرواز تدارک دیده و انتظار می‌رود فعالیت آن در عرض ۴۸ ساعت آینده کامل شود.

ونس

سند شماره ۱۴۷

۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

سفارت آمریکا، تهران

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر مذاکرات را با بحثی در مورد وقایع هفته آغاز نمود. او اشاره کرد که هفته فوق‌العاده

سختی بوده است و از این لحظه ما هیچ‌گونه پاسخ آسانی (به سؤالات) نداریم. از سخنرانی شاه به خوبی استقبال شد ولی تمامی ایران در انتظار عکس‌العمل آیت‌الله خمینی است. دیروز بی‌بی‌سی از خمینی دعوت به عمل آورد که در خلال پخش برنامه اعلام جهاد نماید ولی آیت‌الله امتناع ورزید. هر چه که خمینی بگوید تأثیری مهم در تحولات آتی اینجا خواهد داشت. دولت نظامی برخی از اعضای حزب توده و دیگر ایرانیانی که در لیست ۵۲ نفری مفسدین قرار دارند را دستگیر نموده است. هر چند که چندین نفر از وزرای کابینه پیشین در بازداشت به سر می‌برند ولی سفیر فکر می‌کند لیست هنوز کامل نیست. ژنرال خادمی یا دست به خودکشی زده و یا ترور شده است. برنامه دیشب کانال بین‌المللی تلویزیون ملی ایران به مناسبت وفات یکی از ۱۲ امام خیلی زود تمام شد.

به نظر می‌رسد خمینی در تلاش برای به زانو درآوردن رژیم خواستار یک اعتصاب نشسته بدون خشونت شده است. در ایران‌ایر هنوز اعتصاب است.

شب گذشته با بمب آتش‌زا به خانه سه آمریکایی حمله شد. هر سه خانه در یک محله بودند. سکنه یکی از آپارتمانهایی که با بمب به آن حمله شد هفته گذشته قربانی یک واقعه پرتاب بمب آتش‌زا به طرف اتومبیلش بود. سفیر درخواست نمود تا یک گروه اعزامی پلیس در این منطقه خاص مستقر شود.

آقای شلنبرگر گفت که مایک والاس برای تهیه یک برنامه ۱۵ دقیقه‌ای در مورد ایران برای برنامه سیکستی مینتز (۶۰ دقیقه) در تهران است. به احتمال زیاد وی با شاه صحبت نخواهد کرد. بیانیه حمایت رئیس‌جمهوری از شاه از رادیو تلویزیون ملی پخش شد.

آقای ناس درخواست می‌کند همه افراد مقررات منع عبور و مرور جدید را رعایت کنند. ما بایست خصوصاً از محدودیتهای زمانی در استقبال از میهمانان در فرودگاه آگاه باشیم.

سرهنگ فاین اوت متذکر گردید APO (اداره پست) افزایش فوق‌العاده‌ای در حجم مراسلات پستی مشاهده کرده است و این افزایش به فصل کریسمس مرتبط نمی‌باشد.

آقای جان میلز گزارش داد بانک ملی خسارت سختی را در خشونت‌های گروهی اخیر تحمل نموده است. سیصد شعبه بانک ملی تخریب شدند. دولت اکنون مشغول چاپ اسکناس است که آتش تورم را مشتعل‌تر خواهد نمود. آقای یگانه برای درمان یک بیماری قلبی به آمریکا می‌رود. آقای کورونس از MEAF به آقای میلز گفت ۲۵ روزنامه‌نگار که برخی از کیهان هستند دستگیر شده‌اند. آقای بلومنتال از ژنرال دعوت رسمی به عمل خواهد آورد ولی صحبت‌های واقعیش را با آقای کورونس انجام خواهد داد. آقای میلز چند ژنرال را به لیست میهمانان بلومنتال خواهد افزود.

آقای لمبراکیس گزارش داد که سفیر شوروی شب گذشته یک سخنرانی طولانی از تلویزیون ایراد کرد. موضوع اصلی روابط خوب ایران و اتحاد شوروی بود. روسها در سخنرانی از شاه و دولت حمایت کردند.

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۱۹۷۸
۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آبان ۱۳۵۷
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.
عنوان: احساسات ضدآمریکایی در دانشکده افسری ایران

۱۶. خلاصه: توسط برخی از دانشجویان دانشکده افسری به سه معلم زبان انگلیسی،
آمریکایی گفته شد که به آمریکا برگردند.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات:

الف - عصر روز ۷ نوامبر وابسته دفاعی با خانم سیندی دوایر همسر پل دوایر سرهنگ دوم
نیروی هوایی در مورد احساسات ضدآمریکایی اخیر در دانشکده افسری ایران گفتگو کرد.
خانم دوایر یکی از سه نفر همسران آمریکایی است که در دانشکده زبان انگلیسی تدریس
می‌کنند. او از ۲۶ سپتامبر در دانشکده به تدریس برای دانشجویان سال سوم که سنشان به طور
عادی ۲۲، ۲۱ سال است مشغول بوده است. او در سه کلاس که به ترتیب دارای ۱۷ و ۱۸ و
۲۴ دانشجو است درس می‌دهد. دو همسر آمریکایی دیگر نیز به دانشجویان سال سوم درس
می‌دهند. چند پاکستانی (۳ تا ۴ نفر) نیز انگلیسی تدریس می‌کنند. بر اساس ارزیابی خانم دوایر
فقط حدود ۴ ایرانی غیرنظامی در دانشکده تدریس می‌کنند و مابقی افسران ارتش ایران هستند.
دانشجویان پس از فارغ‌التحصیلی به هر سه نیروی ارتش ایران می‌روند.

ب - ابراز احساسات ضدآمریکایی اخیر دانشجویان: در ۵ نوامبر ۱۹۷۸ خانم دوایر با حدود
۱۲-۱۵ دانشجو در فاصله زمانی بین کلاسها مشغول صحبت بود. این امر کاملاً طبیعی است
چونکه دانشجویان میل دارند در خلال فاصله بین کلاسها با معلمین صحبت کنند. مکالمه از
این قرار بوده است: دانشجو به خانم دوایر: آیا شما ایران را دوست دارید؟ پاسخ: بله من ایران
را دوست دارم و دوست دارم در ایران زندگی کنم (و شاید کلماتی با این معنی). دانشجو با
لحن مودبانه‌ای به خانم دوایر گفت: شما یک چادر لازم دارید. پاسخ: چرا من یک چادر لازم
دارم، شما از من پشتیبانی نمی‌کنید؟ پاسخ توسط همان دانشجو: بله. پاسخ توسط دانشجوی
دیگر: نه من فقط از ایرانیها حمایت می‌کنم. سپس دانشجوی دیگر گفت شما باید به آمریکا
برگردید. خانم دوایر گفت: چرا؟ پاسخ دانشجو: شما و شوهرتان تمام پول ما را از ما
می‌گیرید. خانم دوایر اظهار داشته: نه شوهر من یک افسر ارتشی است. دانشجو پاسخ داد: نه
ایرانیها به شوهر شما حقوق می‌دهند. او چند تومان (۱۰ ریال) می‌گیرد؟ پاسخ خانم دوایر:
حقوق او به تومان پرداخت نمی‌شود بلکه به دلار پرداخت می‌شود. پاسخ دانشجو: شما
آمریکاییها تمام پول ما را می‌گیرید و باید به آمریکا برگردید. حدود سه دانشجو (نه دانشجویان
خانم دوایر) به دیگران پیوستند: شما باید به خانه‌تان برگردید. در ۷ نوامبر ۷۸ سرهنگ نافذی

سرپرست خانم دواير و يك ژنرال ناشناس به كلاس خانم دواير آمدند تا جريان كار كلاس را زير نظر داشته باشند. يك دانشجو در كمال تعجب خانم دواير به ژنرال و سرهنگ گفت: ما يك معلم فارسي زبان مي خواهيم. خانم دواير به افسر گزارشگر (وابسته نظامي) گفت در اين لحظه ژنرال و سرهنگ شروع به ايراد يك سخنراني طولاني بر عليه دانشجويان نمودند. تمام صحبتها به فارسي بود كه خانم دواير نمي فهميد و دانشجويان يك تودهنی محكم دريافت كردند.

ج- ابراز احساسات ديگر دانشجويان به يك معلم آمريكايي ديگر (همسر افسر دفتر تحقيقات ویژه): خانم دواير به افسر گزارشگر (وابسته نظامي) گفت كه خانم ايكس (نام توسط افسر گزارشگر مخفي نگاه داشته شد) به وي گفت كه اخيراً همين اتفاق براي او (خانم ايكس) افتاده است. به خانم ايكس نيز گفته شد: شما بايد به آمريكا برگريد و به دوستان آمريكايي خود نيز بگويد به آمريكا برگردند. شوهر خانم ايكس اين اطلاعات را براي افسر گزارشگر تأييد كرد.

د- افكار استاد غيرنظامي فرهنگ ايران در دانشكده افسري: اين استاد ايراني در دانشگاه تهران و دانشكده افسري تدریس می کند. استاد به خانم دواير گفت كه دانشجويان وي بيشتري مايل هستند بدانند افكار دانشجويان دانشگاه تهران چه هست تا اينكه ميل به يادگيري فرهنگ ايران داشته باشند. سپس استاد اينطور ادامه داد كه وي با افكار دانشجويان دانشگاه تهران موافق نيست.

ه- انضباط دانشجويي دانشكده افسري: يك اقدام انضباطي عادي در دانشكده افسري تراشيدن سر دانشجويان است. خانم دواير به افسر گزارشگر گفت اخيراً يكي از مبصران كلاسهاي او كه يك دانشجوي عالي است سرش را تراشیده اند. خانم دواير نمي توانست اين موضوع را باور كند چونكه اين دانشجو يكي از بهترين و منضبط ترين دانشجويان او بوده است. دانشجو به خانم دواير گفت دو نفر از دانشجويان سر يك كلاس به خواب رفتند و اين مسؤليت او بوده است تا آنها را بيدار نگاهدارد. دانشجو از تراشیده شدن سرش ناراحت نبود و اقدام دانشكده را قبول داشت. وي فقط از تراشیده شدن سرش خجالت زده بود.

و- سؤالات گذشته دانشجويان: خانم دواير به افسر گزارشگر اظهار داشت كه در گذشته دانشجويان اين سؤالات را مطرح کرده اند:

(۱) اشل حقوقی خارجیانی که در دانشكده افسري كار می کنند به چه ترتیبی است؟

(۲) حقوق شوهر (شما) چقدر است؟

(۳) آیا شما اتومبیل دارید؟

(۴) چرا شما زمانیکه اتومبیل دارید اتوبوس سوار می شوید؟

خانم دواير معتقد است كه چنين سؤالاتی كه از معلمين ديگر نيز شده است سؤالاتی معمولی هستند كه از يك معلم خارجي پرسیده می شود.

ز - گفتگوهای خانم دواير با ديگر معلمين: خانم دواير اظهار داشت كه در اواخر سپتامبر

یک سرهنگ ارتش ایران فلسفه‌اش در مورد کشمکش‌های داخلی فعلی در ایران را برای وی تشریح نمود. او به خانم دوایر گفت که این آشوب توسط بازرگانان و تاجران ایرانی ایجاد شده و بازرگانان محرک آتش‌زدن مساجد بوده‌اند. سرهنگ اضافه نمود افراد مذهبی مساجد خودشان را آتش نمی‌زنند. سرهنگ اینطور به سخنانش ادامه داد که مردم ایران هیچ نوع غروری نسبت به کشورشان ندارند و فقط ارتش برای کشورشان خواهد جنگید. موقعی که سرهنگ از خانم دوایر سؤال نمود که نظرش راجع به آشوب اینجا چیست؟ خانم دوایر با این سؤال پاسخ داد که: چرا پدران و مادران ایرانی بچه‌هایشان را در خانه و دور از خیابانها نگاه نمی‌دارند؟ سرهنگ جواب داد: هیچ‌گونه انضباطی در خانه‌ها وجود ندارد و ایرانیها مردمی بی‌سواد هستند.

نظریات تهیه کننده (دفتر وابسته دفاعی): این اولین باریست که افسر گزارشگر (وابسته دفاعی) به نشانه‌هایی دست می‌یابد که در دانشکده افسری احساسات ضدآمریکایی وجود دارد. به لحاظ اینکه این احساسات توسط دو نفر از همسرهای افسران نظامی تأیید شده، افسر گزارشگر این اطلاعات را بسیار صحیح طبقه‌بندی می‌کند. خانم دوایر گفتگوهایش را با این حرف خلاصه نمود که وی فکر می‌کند اکثریت دانشجویان طرفدار آمریکا هستند و فقط معدودی (درصد ناچیزی) از دانشجویان این احساسات ضدآمریکایی را با گستاخی ابراز می‌دارند. به طور خلاصه شعارهای ضدآمریکایی که در جوامع غیرنظامی از طریق نامه، تلفن و اظهارات شفاهی مستقیم ابراز شده است اکنون به (West point) (دانشکده افسری) ایران نفوذ کرده است. افسر گزارشگر فکر نمی‌کند که این یک شرایط غیرعادی باشد چونکه خیلی از دانشجویان که دوستان صمیمی سابق و همشاگردیهای زمان دبیرستان بوده‌اند و اکنون دانشجوی دانشگاه تهران هستند (در حال حاضر در کلاسهای دانشگاه حضور نمی‌یابند) برای ماهها این احساس ضدآمریکایی را ابراز می‌داشته‌اند. افسر گزارشگر فقط از تهور چند دانشجوی معدودی که مستقیماً احساسات خود را به معلمین آمریکایی ابراز داشتند متعجب است.

سند شماره ۱۴۹

۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۹۵۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۸ نوامبر

خلاصه: تهران به طور کلی آرام است ولی گزارشاتی از تظاهرات امروز یا فردا و احتمال شورش مسلحانه در ۱۰ نوامبر وجود دارد. محل اقامت سه آمریکایی با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفت. خروج حائز اهمیت شهروندان آمریکایی - یک اعلامیه دستی به خارجیان هشدار می‌دهد که ظرف ۳۰ روز ایران را ترک کنند. دستگیریهایی بی‌شمار، سفیر شوروی با

مردم ایران صحبت می‌کند. پایان خلاصه.

۱- تهران به طور کلی آرام است و کنسولگریها در اصفهان و تبریز و شیراز شرایط مشابهی را گزارش می‌کنند. سفارت گزارشات تأیید نشده‌ای از اجتماعاتی در گورستان تهران در شب گذشته که با مزاحمت نیروهای امنیتی مواجه نشد دریافت داشته است. شایعه قوی در مورد دعوت به تظاهرات وسیع توده‌ای در تهران ظرف امروز یا فردا وجود دارد که شامل حملاتی به بانکها و سفارتخانه‌ها نیز می‌باشد. یک شایعه ضعیف‌تر در مورد شروع جهاد در ۱۱ نوامبر وجود دارد (این روز عید قربان است که عید مسلمانان می‌باشد ولی روز سالگرد حمله گروهی تروریست به جلسه مخالفین در سال ۱۹۷۷ در جاده کرج می‌باشد). منبع سفارت گزارش می‌کند امروز دولت برای جلوگیری از در دسر ۴۰ تانک دیگر به جنوب تهران گسیل داشت. منبع مطبوعاتی شایعه تأیید نشده ۶ کشته در تهران و ۵ نفر در همدان را در ۶ نوامبر گزارش می‌کند. یک منبع مورد اعتماد دیروز به کرمانشاه، همدان و قزوین رفت و آن شهرها را کاملاً آرام یافت.

۲- نوشته‌های ضدخارجی و وقایع کم‌اهمیت دیگر عادی شده‌اند. سفارت یک اعلامیه دست‌نویس از گروه توحیدی صف در دست دارد (گروهی که مسئولیت بمب‌گذاری در اتوبوس بل هلیکوپتر را برعهده گرفت) که به تمام خارجیان دستور می‌دهد ظرف ۳۰ روز ایران را ترک نمایند. کنسولگری اصفهان گزارش می‌کند ۱۰ استاد آمریکایی دانشگاه دیروز یادداشتهای دست‌نویس با آدرسهای شخصی دریافت نمودند که به آنان اخطار می‌کند اگر به دانشگاه بیایند کشته خواهند شد. آنان در خانه‌هایشان ماندند. کنسول همچنین گزارش می‌کند یادداشتهایی مبنی بر تهدید به مرگ روی شیشه جلوی اتومبیل آمریکاییها نصب شد. یادداشت حاوی (نام یک) مسجد مرموز و کلمات متقاطع با سه نقطه و حروف «س ز» که در جای دیگر به چشم می‌آمد بود. دیشب در تهران محل اقامت سه آمریکایی با بمب آتش‌زاد مورد حمله قرار گرفت. در یک مورد شهروند آمریکایی در طبقه سوم سکونت دارد ولی اتومبیل وی قبلاً مورد اصابت بمب آتش‌زا قرار گرفته بود. هیچ‌گونه جراحت یا خسارت مهمی به بار نیامد. ارتش ایران محافظینی را در خارج از دفاتر مرکزی که آمریکاییها در آن اشتغال دارند گمارده است. منبع می‌گوید این کار از ۲ سال پیش و از زمان ترور آمریکاییها انجام نشده است. یک بازرگان آمریکایی که مدت طولانی است در اینجا استقرار یافته تلفنی تهدید به مرگ شد.

۳- سفارت شواهد قابل اطمینانی از عزیمت حائز اهمیت آمریکاییها در دست دارد. آی بی ام، کنترل دیتاکورپریشن و هرین اینترنال به کارمندان خود و خانواده‌های آنان دستور داده‌اند که از کشور خارج شوند. تگزاس اینسترومنتس و یونایتد تکنولوژی خانواده‌ها را خارج می‌سازند. بل هلیکوپتر اینترنشنال برای ورود افراد جدید تا ژانویه مهلت تعیین کرده که در آن هنگام وضعیت مورد ارزیابی مجدد قرار خواهد گرفت. این سیاست به معنای کاهش ۱۲۵ کارمند برای هر یک از ماههای نوامبر و دسامبر است. این تعداد علاوه بر آنهایی است که

اجازه خروج قبل از پایان مهلت گرفته‌اند (بیش از ۱۰۰ کارمند).

۴- دولت دستگیری ۱۲ مظنون مهم در مبارزه ضدفساد خود را اعلام نمود. اینها عبارتند از: عبدالعظیم ولیان استاندار سابق خراسان، منوچهر آزمون وزیر سابق مشاور (در امور اجرایی)، ژنرال نعمت‌الله نصیری رئیس سابق ساواک، داریوش همایون وزیر سابق اطلاعات و سردبیر آیندگان، ایرج وحیدی وزیر سابق نیرو، منوچهر تسلیمی وزیر سابق تعاون و امور روستاها، جمشید بزرگمهر دبیر سابق کلوپ شاهنشاهی، رضا شیخ بهائی قائم‌مقام سابق شهردار تهران، حسن رسولی دبیر سابق کمیته بازیهای آسیایی، و حسن فولادی یک بازرگان برجسته. گزارشات قابل اطمینان اشاره بر این دارند که قرار بود ژنرال علی خادمی رئیس سابق ایران‌ایر دستگیر شود ولی یا در مقاومت در برابر دستگیری کشته شده و یا برای اجتناب از دستگیر شدن خودکشی کرده، (خانواده‌اش داستان بی‌پایه‌ای در خصوص اینکه وی ترور شده است را انتشار داده‌اند- مراجعه شود به گزارش سیاسی امنیتی دیروز). پرویز ثابتی مقام عالی‌رتبه ساواک نیز ظاهراً در لیست بوده است ولی قبلاً از کشور فرار کرده است. گزارشات متعددی از جمله روزنامه‌های طرفدار دولت عنوان می‌دارند که هویدا دستگیر شده است ولی سفارت از خود هویدا کسب اطلاع نموده که این موضوع دروغ است. این لیست (که احتمال می‌رود به ۲۰۰ نفر افزایش یابد) شامل نام افرادی است که مخالفین مدت مدیدی است تقاضا دارند به پشت میله‌های زندان افکنده شوند. دولت دستگیری‌های امنیتی را اعلام ننموده ولی به نظر می‌رسد که دستگیری برخی از جمله تعدادی از روزنامه‌نگاران و خبرنگاران کیهان و رادیو تلویزیون وجود داشته باشد. به طوری که گزارش شده دولت نظامی نسبت به عکسها و پوشش تلویزیونی که نشان دهنده تیراندازی سربازان به سمت دانشجویان دانشگاه تهران در ۴ نوامبر می‌باشد خشمگین شد. به طوری که گزارش شده خبرنگاران (دو نفرشان) امروز آزاد شدند.

۵- مصباح زاده و مسعودی ناشران کیهان و اطلاعات و تهران ژورنال به طوریکه گزارش شده با وزیر جدید اطلاعات در مورد شروع به انتشار مجدد بر اساس خودسانسوری به توافق رسیده‌اند ولی سندیکای نویسندگان روزنامه‌ها این توافق را رد کرد. در نتیجه روزنامه‌ها همچنان بسته می‌مانند.

۶- سفیر شوروی به مناسبت روز ملی شوروی درخواست اجازه جهت سخن گفتن از تلویزیون برای مردم ایران را نمود و اجازه به وی داده شد. او در سخنانش که از تلویزیون پخش شد روی تمایل به برقراری و حفظ روابط منسجم دوجانبه تأکید نمود. صحبتها روال خطابه‌های مشابه در روز ملی شوروی در گذشته را دارا بود ولی زمان برگزاری این یکی عالی بود.

۷- ۵ وزیر دیگر نیز معرفی شده‌اند (مراجعه شود به تلکس جداگانه) روزنامه جدید طرفدار دولت و نیز تنها روزنامه گزارش کرد که فرهنگ سر رئیس دانشگاه پهلوی شیراز استعفا کرده

است. روزنامه همچنین اظهار می‌دارد که اطلاع حاصل نموده اغلب استانها دارای استاندارهای جدید خواهند شد.

سولیوان

سند شماره ۱۵۰

استفاده محدود اداری ۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۹۵۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی. فوری

موضوع: حالت اعتصاب تا اواخر روز ۸ نوامبر در بسیاری از وزارتخانه‌های

دولتی و سازمانهای بخش عمومی ادامه دارد

۱- سفارت می‌تواند تأیید کند که فعالیت وزارتخانه‌های زیر هنوز هم به دلیل توقف کارها به حالت رکود باقی مانده است: بهداشت و رفاه اجتماعی، بازرگانی، کشاورزی، مسکن و عمران روستایی، صنایع و معادن، کار، نیرو، راه و ترابری و اقتصاد و دارایی. کارمندان گمرک نیز همچنان دست از کار کشیده‌اند. علیرغم اعلام رسانه‌های گروهی اعتصاب در ایران‌ایر همچنان پابرجاست. بانک مرکزی نسبتاً فعال است در حالی که خدمات اکثر بانکهای دیگر تهران که هم‌اکنون باز هستند به دلیل صدمات ناشی از آشوبهای ۵ نوامبر به حالت عادی بازنگشته است. وضع موجود در ساختمان مرکز ارتباطات راه دور را می‌توان به یک سردرگمی کامل تشبیه نمود. کارمندان ایرانی نه تنها به اعتصاب خود ادامه می‌دهند بلکه محل کار همکاران آمریکایی شرکت بین‌المللی بل را قفل کرده‌اند. خدمات تلگرافی و تلکسی به حالت تعطیل درآمده است. توانیر که یک شرکت برق دولتی است در اعتصاب به سر می‌برد.

۲- به روی کار آمدن یک دولت نظامی هنوز تأثیر برجسته‌ای بر خاتمه دادن به مشکلات کارگری در بخشهای دولتی و سازمانهای بخش عمومی نگذاشته است و احتمالاً در بخش خصوصی نیز تا به امروز به همان میزان ناموفق بوده است. با این حال کارمندان سفارت گزارشهایی از چندین وزارتخانه دریافت کرده‌اند مبنی بر اینکه انتظار می‌رود کارمندان آنها پس از پایان سه روز تعطیلات مذهبی فعلی در تاریخ ۱۲ نوامبر به سر کار بازگردند. این تعطیلات همراه با اثرات کمبود بنزین در تهران و عدم حمل و نقل ناشی از آن، در واقع ممکن است حداقل تا حدی مسبب عدم پاسخگویی به درخواست دولت در مورد بازگشت به کار باشد. سنجش نهایی در روز یکشنبه و روزهای بعد از آن خواهد بود.

سولیوان

سند شماره ۱۵۱

سری ۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۰۹۵۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: رفتار نظامیان در ۴ تا ۶ نوامبر

خلاصه: تعدادی از شاهدان عینی قابل اعتماد در ۵ نوامبر شاهد اتخاذ سیاست عقب‌نشینی

از جانب نظامیان در مقابل تظاهرکنندگان بودند که با رفتار مشاهده شده ارتشها در ۴ تا ۶ نوامبر مغایرت داشت. انگیزه‌های احتمالی برای این کار پیچیده هستند، بایستی بر اساس ساده‌ترین تعبیرات که ممکن است توسط رسانه‌ها یا مخالفین برداشت گردد به آن نگریسته شود.

۱- سفارت با تعدادی از شاهدان عینی وقایع ۴ تا ۶ نوامبر از جمله روزنامه‌نگاران قابل اعتماد آمریکایی که هر سه روز را در خیابانها بوده‌اند و همچنین شهروندانی که در کشمکشهای مختلف درگیر شده‌اند گفتگو کرده است.

برداشت از توضیحات همه آنها یکسان است. ارتش در ۵ نوامبر یک موضع آماده باش اتخاذ کرده بود. (روز بحرانی در اغتشاشات ایران) که با رفتار مشاهده شده آن در ۴ نوامبر و در ۶ نوامبر پس از اینکه دولت نظامی معرفی شد مغایرت داشت.

۲- یک روزنامه‌نگار با تجربه گفت سربازان در ۴ نوامبر در دانشگاه تهران زمانی که دانشجویان از دانشگاه به بیرون هجوم آوردند صف آتش تشکیل داده و آنان را متفرق ساختند. روز بعد هنگامی که دانشجویان از دانشگاه خارج می‌شدند سربازان فقط ایستادند و تماشا کردند. در خیابان شاهرضا که مرکز خرابکاری بود چندین روزنامه‌نگار حضور داشتند و متوجه شدند که سربازان در کنار خیابان ایستاده‌اند ولی مداخله‌ای در تلاش تظاهرکنندگان برای جمع‌آوری مواد برای آتش زدن ننمودند. سربازان فقط هنگامی اقدام کردند که به نظر می‌رسید مردم به مخاطره افتاده‌اند. یک آمریکایی که در هنگام غارت و چپاولگری ساختمان وزارت اطلاعات به آنجا مراجعه نموده بود گفت زمانی که تظاهرکنندگان به ساختمان داخل شدند سربازان در کنار ایستادند ولی به افرادی که در ساختمان گیر افتاده بودند کمک کردند تا از محوطه خارج شوند. یک روزنامه‌نگار انگلیسی که با دو شاهد عینی گفتگو کرده بود گفت قبل از حمله به ساختمان سفارت انگلیس که قبلاً گزارش شد یک کامیون نفربر پر از سرباز سفارت را ترک کرد. روزنامه‌نگاری که در ۶ نوامبر به خیابانها رفته بودند گفت حالت سربازان از روز قبل تهاجمی‌تر بود که به صورت گروههای کوچک حرکت می‌کردند و تظاهرکنندگان را با شتاب بیشتری متوقف می‌نمودند. شاهدان متوجه شدند که درصد سربازان نسبت به تظاهرکنندگان در ۵ نوامبر از روز قبل آن کمتر بود.

۳- ما در مورد انگیزه ارتش در خلال این دوره از منابعی چند تحقیق کردیم. مخالفین و برخی دیگر مدعی هستند که ارتش بر اساس دستورات شاه یا فرماندهان ارشد ارتشی تعمداً در کنار ایستاد تا مستمسکی برای حکومت نظامی بیابد. با در نظر گرفتن مضمون مشورت‌های دولت و درک اجتناب‌ناپذیر بودن حکومت نظامی در دوره ۴ - ۵ نوامبر این توضیح به نظر ما خیلی ساده می‌آید. از طرف ایرانیان مطلع این فرضیه عنوان شده که ارتش تمایل به متهم شدن به راه‌اندازی حمام خون نداشت و در نتیجه از حمله به تظاهرکنندگان خودداری نمود و با آگاهی اقدام به نجات جان انسانها در مقابل از دست دادن صیانت خود نمود. (افسر ارشد

ارتش به دفتر وابسته دفاعی همین مطلب را اظهار نمود که توسط تلکس جداگانه‌ای گزارش می‌شود.) دیگران فکر می‌کنند برخی از فرماندهان حجت خود را به تظاهرکنندگان کامل ساختند تا هنگامی که نمایشنامه دولت اجرا می‌شود خیالشان آسوده باشد. با در نظر داشتن نظرات شاهدان عینی که رفتار تمام سربازان در تمام منطقه مرکز شهر تقریباً یکی بوده، احتمال بر این می‌رود که به ارتش به هر دلیلی دستور داده شده بود که با شدت از ساختمانها و اموال دفاع نکنند. بحثهای مستمر و گاهی اوقات برخورد بین دولت شریف امامی و امرای ارتش در خصوص اینکه در خاتمه دادن به تظاهرات از چه مقدار نیرو بایستی استفاده شود ممکن است به تصمیم ارتش بر عدم خشونت کمک کرده باشد. خط دیگر فکری عنوان می‌کند که پوشش تلویزیونی نسبتاً وحشتناک ۴ نوامبر از عملیات ارتش در دانشگاهها، ممکن است باعث شده باشد ارتش تصمیم به اتخاذ موضعی آرام‌تر و نرم‌تر در ۵ نوامبر گرفته باشد. در هر حال با در نظر گرفتن انگیزه‌های چندگانه هشدار داد. شاید داستان کاملاً صحیح این قضیه هرگز روشن نشود. در هر حال با توجه به وجود انگیزه‌های گوناگون باید با برداشت‌های ساده‌لوحانه‌ای که عنوان می‌شوند هوشیارانه برخورد نمود.

سولیوان

سند شماره ۱۵۲

۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی - ۲۸۴۴۴۳

به: تمام نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۶، ۸ نوامبر ۱۹۷۸

۱- وضعیت ایران از ساعت ۵/۳۰ روز ۸ نوامبر ۱۹۷۸.

۲- پنج پست کابینه امروز توسط غیرنظامیان اشغال شد. طریقه اداره کردن مشاغل حساس دولت ایران (مثلاً: سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی) مشخص نیست. کشور با مشکلات حادّی رودررو است و رهبریتی که تاکنون منصوب شده آشکارا برای دست و پنجه نرم کردن با آن مناسب نیست. اگر قرار باشد که از مشکلات سخت دوری جسته شود لازم است که استعدادهای اقتصادی کشور در حمایت از دولت نظامی بسیج شود.

۲- یک عضو برجسته مخالفین به مقامات سفارت گفت که همقطاران وی در عکس‌العمل نسبت به بدست گرفتن قدرت از طرف نظامیان دچار اختلاف شده‌اند. این شخص معتقد بود که یک دولت نظامی اگر با یک ائتلاف ملی در کوتاه‌ترین زمان ممکنه دنبال شود ممکن است موفق شود. یک مخالف دیگر اظهار داشت که مخالفت خمینی در مورد هرگونه معامله‌ای با شاه جلوی ائتلاف را می‌گیرد.*

* در اصل سند شماره (۲) دوبار تکرار شده است. م.

۳- یونایتدپرس گزارش می‌کند غیرنظامیان مسلح به گشتی‌های نظامی در چندین شهر ایران حمله کردند و در تهران تیراندازیهای پراکنده‌ای وجود داشت. در هر حال سفارت گوسزد می‌کند که شهر خیلی آرام به نظر می‌رسد. ۳ عدد کوکتل مولوتف به طرف خانه آمریکاییها پرتاب شد که هیچ‌گونه جراحتهی به وجود نیاورد. آمریکاییها در تهران به دنبال کارهای روزمره خود هستند. نگرانی فزاینده‌ای درباره حملات احتمالی تروریستی بر علیه آمریکاییها وجود دارد.

۴- اعتصابات به منظور زیان رسانیدن به اقتصاد به طور جدی ادامه می‌یابد. ارتش بنزین وارد کرده است ولی تولید پایین می‌باشد. در تولید کپسولهای گاز کمبودهایی وجود دارد و پول نقد به علت حمله به بانکها کمیاب شده است. ونس

سند شماره ۱۵۳

۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی - ۲۸۴۷۵۳

به: تمام نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۷ - ۸ نوامبر ۱۹۷۸

۱- وضعیت ایران از ساعت ۱۵/۳۰ روز ۸ نوامبر ۱۹۷۸

۲- وضعیت همچنان آرام است، لکن شایعات مبنی بر تظاهرات توده‌ای که برای فردا برنامه‌ریزی شده و شامل حملاتی به بانکها و سفارتخانه‌ها می‌باشد به قوت خود باقیست. شایعه کم‌اهمیت‌تری در مورد خشونت مجدد در ۱۱ نوامبر که روز تعطیل مذهبی است و اولین سالگرد حمله به یک جلسه مخالفین در سال ۱۹۷۷ می‌باشد وجود دارد. برخی آمریکاییها از جمله کارمندان و خانواده‌های آنان از آی. بی. ام، کنترل دیتا کورپریشن، هریس ایترنشنال، تگزاس اینسترومنت، و یونایتد تکنولوژی آماده ترک ایران می‌شوند. بل هلیکوپتر برای ورود افراد جدید تا ژانویه مهلت تعیین کرده که در آن هنگام وضعیت مورد ارزیابی مجدد قرار می‌گیرد. مجموع کاهش در تعداد آمریکاییها فقط شامل چند صد نفر از ۴۱۰۰۰ نفر کل جمعیت آمریکایی می‌شود. به دنبال حملات به منازل سه آمریکایی با بمب آتش‌زا سفارت درخواست مراقبت بیشتر پلیس از محدوده‌ای که مورد حمله قرار گرفته است را نموده و برای اطمینان یافتن از اینکه پوشش حفاظتی کاملی به عمل می‌آید، محافظینی از جانب خود نیز در محل گمارده است.

۳- محک آزمایش دولت روز یکشنبه ۱۲ نوامبر خواهد بود که امید دارد کارکنان اعتصابی پس از ۳ روز تعطیلات مذهبی به سرکارشان بازگردند. بحران در بخش صنعت نفت بالا می‌گیرد. ارقام اولیه برای روز ۸ نوامبر نشان دهنده کاهش بیشتر در تولید است، کمتر از ۱/۲ میلیون بشکه تولید شد که در حدود نصف آن آماده صادرات است. به طوری که گزارش شده

کارکنان آخرین پیشنهاد شرکت ملی نفت ایران را رد کرده‌اند.
 ۴- بر اساس گزارشات مطبوعات ۵۲ مقام سابق اکنون دستگیر شده‌اند و جمع کل انتظار می‌رود به حدود ۲۰۰ نفر افزایش یابد. علیرغم اطمینان‌هایی که دیروز شاه به یک ملاقات‌کننده داده بود که هویدا بازداشت نخواهد شد ولی هویدا نخست‌وزیر پیشین امروز در میان دستگیرشدگان است. شاه به وزیر دادگستری دستور داده است که دادگاه‌های ویژه‌ای برای محاکمه مقامات عالیرتبه پیشین که متهم به فساد و سوءاستفاده از قدرت هستند تشکیل دهد. شاه همچنین کمیته‌ای ویژه برای تحقیق در مورد منابع ثروت و دارایی کلیه اعضای خانواده سلطنتی تشکیل داده است. نتایج تحقیق در عرض دو ماه برای عموم انتشار خواهد یافت.
 ونس

سند شماره ۱۵۴

۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ آبان ۱۳۵۷

محرمانه

از: جی.دی. استمپل

موضوع: گزارش مباحثات

شرکت‌کنندگان: شهریار آهی از بانک عمران؛ مجید تهرانیان از مؤسسه ارتباطات و توسعه ایران؛ کارل کلمنت، مسئول امور ایران؛ استفن کوهن، معاون دستیار وزیر؛ جورج لمراکس، مشاور سیاسی؛ جان استمپل، مسئول بخش سیاسی؛ تاریخ و مکان برگزاری مذاکرات: ۶ نوامبر - مؤسسه ارتباطات و توسعه ایران

وضعیت سیاسی ایران

در طول بحث‌مان که دو ساعت و نیم طول کشید، آهی و تهرانیان نظرات جالبی در ارتباط با ابعاد سیاسی و اجتماعی بحران کنونی ایران مطرح ساختند. کوهن درباره‌ی سیاست‌های آمریکا در زمینه حمایت از حقوق بشر از حیث تأثیرش بر ایران صحبت کرد و جمع حاضر در مورد این مسأله بحث را ادامه داد که آیا بحران سیاسی تهران بدون محرکی که سیاست‌های حقوق بشر آمریکا ایجاد کرده است، بروز می‌کرد یا خیر.

ریشه‌های وضعیت موجود:

آهی معتقد بود که حمایت دولت کارتر از حقوق بشر به همراه تمایل دولت ایران به گشایش فضای سیاسی وضعیتی را ایجاد کرد که در آن دولت ایران در زمانی که نارضایتی‌های اقتصادی رو به افزایش بود، از کنترل‌های سیاسی کاست.

در نتیجه‌ی سرکوب ۱۰ تا ۱۵ ساله اپوزیسیون سیاسی، جنبش‌هایی نظیر جبهه ملی و نهضت مذهبی به فعالیت‌های زیرزمینی روی آورده بودند. اپوزیسیون خود را مجبور می‌دید که به مذهب روی آورد و طی چند سال گذشته نفوذ مذهب در تمامی شئون زندگی مردم ایران

آشکارتر شده بود. تهرانیان گفت که تحقیقات موسسه ارتباطات و توسعه ایران نشان می‌دهد که ۶۰ درصد از دانشجویان به جزمی‌اندیش‌ترین طیف ایدئولوژیک تعلق داشتند. آنهایی که با رژیم کنونی مخالف بودند ناگزیر به اپوزیسیون مذهبی متمایل می‌شوند، حتی نهضت چریک‌هایی که فعالیت خود را از سال ۱۹۷۱ آغاز کرد.

تحولات جاری:

کلمنت معتقد بود که سیاست‌های آمریکا در حمایت از حقوق بشر احتمالاً تاثیر شایانی [در ایجاد بحران کنونی ایران] نداشته است؛ بلکه با گشایش فضای سیاسی ترس مردم هم از ساواک ریخت و همچنین تحرکات اولیه چریک‌ها نشان داد که نظام ایران آسیب‌پذیر است؛ و مردم فهمیدند که ساواک هم ضعف‌هایی دارد. جمع حاضر هم عقیده بودند که گشایش فضای سیاسی بلافاصله منجر به مبارزه با فساد مالی و تلاش برای ریشه‌کن کردن آن شده بود. آهی گفت که یک راه بهتر برای گشایش فضای سیاسی این بود که این کار مرحله به مرحله صورت می‌گرفت. شاه می‌توانست از موضع قدرت اقدامات بسیاری صورت دهد تا اینکه تحت فشار مجبور به اعطای امتیاز باشد.

ساختار حزبی:

بحث به تحول احزاب سیاسی کشیده شد. تهرانیان و آهی معتقد بودند که حزب رستاخیز یک فاجعه بود، زیرا چنین حزبی هیچ‌گاه نمی‌توانست ساختار یا شکل مطلوبی داشته باشد. حزب رستاخیز هیچ‌انگیزه سیاسی ایجاد نکرد و در مراحل بعدی نیز امیدی نبود که بر سیاست‌های دولت تاثیر بگذارد. آهی معتقد بود که شاه بین دو مفهوم متفاوت از «حزب» گیر افتاده بود. حزب رستاخیز به معنای یک سازمان (گروهی از کارمندان اداری که به انگیزه تأمین منافع شخصی‌شان فعالیت می‌کنند) و حزب به معنای متقدم دولت که به اعضایش امکان می‌دهد سیاست‌های دولت را زیر سؤال ببرند و بر آن تاثیر بگذارند، ناموفق بود.

تهرانیان گفت که مجلس ایران احتمالاً ساختار حزبی به معنای غربی آن را نخواهد پذیرفت. او گفت که ایرانی‌ها اصولاً مردمانی استبدادطلب هستند که بین دو قطب انقیاد و ددمنشی در نوسانند. این ددمنشی در فعالیت‌های کنترل شده ساواک در اوایل دهه ۱۹۷۰ کاملاً مشهود بود. انقیاد نیز احتمالاً در رقابت برای جلب نظر شاه و یا رهبر نمود می‌یافت که اوج سیاست‌بازی‌های درباری بود. حتی در دوره فعالیت احزاب مردم و ایران نوین نیز آنها سعی داشتند نشان بدهند که احزاب فوق برای جلب نظر شاه با یکدیگر رقابت می‌کنند.

تحول شاه در ایران:

تهرانیان و آهی این نظر جالب را مطرح کردند که مردم با دیدن شاه ضعیفی که تحت

فشارهای داخلی و خارجی قرار دارد، واقعاً دلشان برایش می‌سوزد. کلمنت معتقد بود که ایرانی‌های مصدر قدرت را انسانی ذاتاً ضعیف می‌دانند. جمع حاضر با این نظر موافق بودند که آیت‌الله خمینی از این تاکتیک استفاده می‌کند و اینکه اعلام حکومت نظامی از سوی شاه بازگشت به این نوع نظام بود که شاه از سال ۱۹۴۹ از آن استفاده نکرده بود. پس از سالها این اولین بار بود که شاه با لحنی نرم و متواضعانه سخن می‌گفت. وقتی او به هنگام پذیرش نظام مشروطه بجای ضمیر «ما» از «من» استفاده کرد واقعاً نشان داد که می‌خواهد در چارچوب نظامی مشروطه سلطنت کند. تهرانیان در پاسخ به یک سؤال فوراً گفت که اگر شاه گریه می‌کرد شاید برایش بهتر بود؛ به هر حال، نگرش کلی او در طول نطقش به ایرانی‌ها این احساس را داد که او از وقایع گذشته واقعاً درس گرفته است. هرچند احتمالاً برخی از حاضرین با برخی از نظراتی که در بالا ذکر شد، مخالف بودند ولی همه آمریکایی‌های حاضر در جلسه احساس کردند که این بحث نشان دهنده بصیرت تازه‌ایست که در ذهن سیاسی مردم ایران شکل گرفته است. آهی و تهرانی که در نیمه دهه ۳۰ عمر خود به سر می‌برند، ایرانی‌های روشنفکری هستند که تفکرات عمیقی در ارتباط با روند سیاسی داشته‌اند.

سند شماره ۱۵۵

۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ آبان ۱۳۵۷

سرّی

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۸۵۰۳۹

به: تمام نمایندگان دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۸ در ۹ نوامبر ۱۹۷۸ تمامی مخاطبین

اقدام فوری لازم را انجام دهند.

۱- وضعیت ایران از ساعت ۵/۳۰ روز ۹ نوامبر ۱۹۷۸.

۲- امروز تهران مجدداً آرام است. سه روز تعطیل آخر هفته که به شنبه یعنی روز تعطیل مذهبی ختم می‌شود از امروز آغاز شده و خیلی از مردم به گذراندن یک تعطیلی عادی پرداخته‌اند. صدای تیراندازی در شهر شنیده شده ولی هیچ‌گونه گزارشی از برخورد وجود ندارد. آمریکاییها همچنان مشوش هستند و برخی از آنها کشور را ترک می‌کنند ولی هیچ شباهتی به خروج دسته‌جمعی ندارد.

۳- دولت انجام تحقیقی در مورد امور مالی خانواده شاه که شامل یک بررسی در مورد بنیاد پهلوی نیز می‌باشد را اعلام نمود. رویت در نقل قول از منابع دربار گزارش می‌کند که تحقیق، ثروت خود شاه و نیز فرح را مورد بررسی قرار می‌دهد. سفیر سولیوان اظهار می‌دارد که: این حرکت نشانگر حساسیتی است که از وحشت شاه از انتقادات گسترده نشأت گرفته و کوششی است در جهت کاهش دادن اینگونه انتقادات.

(اقدام دولت ممکن است ناشی از گفتگویی بی‌حاصل بین سفیر انگلیس و شاه باشد.) سفیر

سولیوان همچنین به دستگیری احتمالی سیاستمداران جبهه ملی علیرغم قولهای شاه مبنی بر اینکه به آنان آسیبی نخواهد رسید اشاره می‌کند.

۴- سفارت نسبت به بهبود در اعتصابات کارکنان ایران ایر، مخابرات و صنعت نفت ابراز امیدواری می‌کند. نسبت به افزایش در تولید نفت نیز مجدداً امیدهایی ابراز شده است. یکی از درخواستهای کارکنان نفت برکناری انصاری مدیرعامل و رئیس هیأت مدیره شرکت ملی نفت ایران می‌باشد که اکنون در پاریس است.

۵ - مسکو در عکس‌العملهای اولیه خود نسبت به انتصاب ژنرال ازهارای به نخست‌وزیری محتاط بوده است. ناس خشونت‌های گسترده خیابانی تهران در ۵ نوامبر را به عنوان آخرین هشدار برای شاه قلمداد کرد و از تغییر دولت به عنوان تصمیم شاه یاد کرد بدون هیچ‌گونه اشاره‌ای به اینکه اقدام مزبور به تحریک ایالات متحده صورت گرفته و یا توسط ارتش ایران تحمیل شده است. خمینی اخیراً گفته است دولت روسیه مثل دیگر قدرتهای بزرگ است. آنان منافی در ایران دارند و بنابراین از شاه حمایت می‌کنند. لیکن هیچ‌یک از آنان نمی‌توانند شاه را حفظ کنند. پایان کار وی نزدیک است.

سند شماره ۱۵۶

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۳۳ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی ۹ نوامبر

خلاصه: وزرای کابینه نظامی ازهارای شروع به تلاش در جمع‌آوری حامی نموده‌اند. اسرائیلیها اعتقاد دارند ۴ آلمانی در ۸ نوامبر در شهر ساری کشته شدند ولی هیچ‌گونه تأیید وجود ندارد. وقایع پراکنده‌ای از خشونت در نقاطی از استانها، برخی از آنها شامل گزارش شورش مسلحانه می‌باشد. گزارش شده که پزشک شاه تحت تعقیب می‌باشد. خبرنگار یونایتدپرس اخراج می‌شود. شایعات بسیاری وجود دارد. از ساعت ۱۲ به وقت محلی هیچ تظاهراتی در تهران جریان ندارد. پایان خلاصه.

۱- به رئیس مستشاری نظامی گفته شد، دریاسالار حبیب‌اللهی وزیر جدید علوم و آموزش عالی در ۸ نوامبر با رؤسای دانشگاهها که استعفاهایشان در جیبشان بود ملاقات نمود. به طوری که گزارش شده حبیب‌اللهی گروه را با صحبت متقاعد به ماندن بر سر کارشان نمود ولی دختر شیبانی رئیس دانشگاه تهران به مأمورین سفارت انگلیس گفت که وی استعفا کرده است. ژنرال ربیعی وزیر جدید مسکن از وکلای مخالف مجلس دعوت به عمل آورد و از آنان خواست که در خلال بحران ملی با دولت همکاری نمایند.

۲- هیأت نمایندگی اسرائیلی گزارشی به دست آورده که آن را از منبع قابل قبول می‌داند و اشاره بر این دارد که ۴ آلمانی در شهر ساری واقع در کناره دریای خزر کشته شده‌اند. سفارت

قادر به تأیید آن نیست. شیراز برای دو روز گذشته به غیر از روزانه یک آتش‌سوزی آرام بوده است. کنسول شیراز که به اهواز سفر کرده گزارش می‌کند آن شهر در ۸ نوامبر آرام بود و کارمندان و مدیران شرکت ملی نفت ایران از حفاظهای روبروی یکدیگر با احتیاط مراقب هم بودند. شرکت نفت در آنجا به عملیات نپرداخته است. از زنجان، مراغه، سنندج و زاهدان گزارشاتی مبنی بر وقایع خشونت‌بار ارائه شده که به طوری که گزارش شده خیلی‌ها از جمله افسران پلیس کشته شده‌اند. نشانه‌هایی از اینکه ممکن است مخالفین در زاهدان دارای اسلحه باشند وجود دارد. گزارش تلفنی از تیم فنی نیروی هوایی در پایگاه وحدتی در نزدیکی دزفول اشاره می‌کند که دهقانان مسلح، به برخی پلها حمله می‌کنند و ممکن است به داخل پایگاه بیایند. یک منبع آمریکایی از منطقه نجف‌آباد نزدیک به اصفهان گزارش می‌کند حمله به ساختمان شهرداری منجر به مرگ چندین نفر شد که شایع است یک کودک شش ساله در میان آنان بود.

۳- نماینده سازمان ملل از وزارت خارجه جویای توصیه در مورد کارمندان شد و به وی گفته شد چونکه در وزارتخانه‌ها واقعاً فعالیت ندارند بهتر است کارمندان سازمان ملل تا اطلاع ثانوی در منازلشان بمانند. وی همین دستور را به کارمندان داد. یک منبع محلی به دستیار وابسته هواپیمایی غیرنظامی گفت که ایران ایر تمام کارمندان خارجی خود را برای مدت ۳ ماه به کشورهایشان می‌فرستد. اگر ایران ایر بتواند بدون آنها به فعالیت پردازد که هیچ ولی اگر نتواند آنان مجدداً با پرداخت سه ماه حقوق عقب افتاده استخدام می‌شوند. در هر حال سفارت اطلاع حاصل کرد که این دستور پس از اینکه صادر شد لغو گردید.

۴- افزایشی در تعداد تلفنهای تهدیدآمیز تصادفی به خارجیان وجود داشته است. تلفن خیلی از اشخاصی که تلفن می‌زنند نام مخاطب را می‌دانند و به آنهایی که تلفن شده توصیه کرده‌اند ایران را ظرف ۲۴ ساعت، یا دو هفته و یا اول دسامبر ترک کنند و در غیر این صورت کشته می‌شوند.

۵- ساجد رضوی خبرنگار پاکستانی یونایتدپرس دستگیر شده و از کشور اخراج می‌شود (در تلکس دیگر گزارش می‌شود).

۶- نبودن روزنامه‌ها و گزارشات خیلی مختصر رادیویی هم ایرانیها و هم خارجیها را طعمه بی‌ربط‌ترین شایعات نموده است. مثال این موضوع قضیه نادرستی است در این خصوص که سه آمریکایی عصر روز ۸ نوامبر در میدان تجریش واقع در شمال شهر کشته شدند. به نظر می‌رسد مخالفین در تلاشند تا به وسیله تهدیدات و با پخش شایعات فشار روانی را بر افراد خارجی مقیم افزایش دهند.

۷- از ساعت ۱۲ به وقت محلی روز ۹ نوامبر هیچ واقعه یا تظاهراتی در تهران وجود نداشته است.

۸ - گزارش شده ژنرال عبدالکریم ایادی دکتر مخصوص شاه تحت تعقیب می‌باشد.

بازرگان و فروهر که از مخالفینند تحت تعقیب نمی‌باشند. (برخلاف شایعات قبلی).

سولیوان

سند شماره ۱۵۷

استفاده محدود اداری ۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۳۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - فوری

موضوع: اعتصاب ایران‌ایر

۱- کارمندان ایران‌ایر پس از پایان یافتن ظاهری اعتصاب که به دنبال افزایش مزایا صورت گرفت در روز ۹ نوامبر به سر کار خود بازمی‌گردند. این مزایا عبارتند از حق مسکن و حق بازنشستگی. فضلی مدیرعامل ایران‌ایر به نماینده پان آمریکن گفت که پروازهای ایران‌ایر از روز یکشنبه شروع خواهد شد ولی نه مطابق برنامه اصلی. ایران‌ایر امیدوار است ابتدا بتواند دو پرواز روزانه به لندن و یک پرواز به نیویورک دایر نماید. از سرگیری برنامه پروازهای داخلی به دلیل شرایط حاد حکومت نظامی که در اکثر شهرها مانع انجام کار است پیچیده‌تر می‌باشد.

۲- نظریه: ظاهراً کارمندان ایران‌ایر که فضلی با آنها مذاکره کرده بر درخواستهای سیاسی خود که حصول به توافق را غیرممکن می‌کرد پافشاری نکرده‌اند. بر اساس تجربیات اخیر حدس می‌زنیم نیروهای ضددولتی تلاش کنند چنین توافقی را برهم بزنند و شاید به تهدید کارگرانی که به سر کار باز می‌گردند متوسل شوند. اگر ایران‌ایر در شروع مجدد فعالیت‌های خود با کارمندان خودش (به جای کارمندان نظامی) موفق شود دولت ایران اولین پیروزی بزرگ و سمبولیک خود را در تلاش‌هایش برای راه‌اندازی بخش خدمات و تولیدات ضروری به دست آورده است.

سولیوان

سند شماره ۱۵۸

خیلی محرمانه

۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ آبان ۱۳۵۷

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۰۷۸

از: وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی خبر درباره وضعیت کنونی ایران می‌باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در ساعت ۷ روز ۹ نوامبر مدیر تیم فنی نظامی و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی، منازل خود را جهت رفتن به سفارتخانه ترک کرده‌اند. در راه عدم وجود سربازان مسلح در

مناطقى که معمولاً به خوبى محافظت مى شدند، مشهود بود. تنها سربازانى که در طول ۲۰ دقیقه اتومبیل سواری مشاهده شدند، چهار سرباز در نزدیکی منطقه سفارتخانه بودند. این سربازان حدود ساعت ۸ محل را ترک کردند. ترافیک بسیار سبک بود و اتومبیلها در صفهای طولی جلو پمپ بنزینها صف کشیده بودند. در ساعت ۸/۲۰ منبع خبری (۲) به وسیله تلفن به مدیر تیم فنی نظامی اطلاع داد که شرکت هواپیمای ملی ایران کارش را مجدداً آغاز کرده است. وابسته نیروی زمینی گزارش داد که چهار تانک چيفتن و عدهای سرباز را در محله چاله هرز شهر دیده است. تانکهای چيفتن و اسکورپیون در منطقه تجریش، نیاوران، کاووسیه و اغلب میدانهای اصلی شهر و منطقه بازار مستقر شده‌اند. سربازان همچنین در کلانتریها متمرکز شده‌اند. در طول مراحل اولیه حکومت نظامی، سربازان به صورت منفرد در چهارراههای اصلی، پمپ بنزینها و سفارتخانه‌های خارجی مستقر شده‌اند. تاکتیکهای موجود نیازمند یگانهای مجهز به رادیو بی سیم متحرک و چندین کامیون مملو از سرباز می‌باشند که طبیعتاً یک خودروی فرماندهی نیز دارند که در عقب آن مسلسل خودکار ۷/۶۲ میلی‌متری قرار دارد. این یگانها به وسیله رادیو با هلیکوپترهای برفراز سرشان در تماس هستند.

تذکر: افسر گزارشگر هیچ هلیکوپتری را بر فراز منطقه تهران مشاهده نکرده است که اسلحه‌ای روی آن نصب شده باشد. در مشاهدات افسر گزارشگر، سر و وضع سربازان مسلح در سطح بسیار عالی بوده است، انیفرمهایشان اطو زده، موها اصلاح کرده و صورت‌هایشان صاف و اصلاح شده بوده است. او همچنین فقدان مشخص خستگی و فرسودگی در سربازان را متذکر شده است. سربازان در تمامی اوقات هوشیار و سرحال به نظر می‌رسند. به دست آوردن اطلاعاتی درباره روحیه سربازان برای افسر گزارشگر مشکل است. آنها جدی به نظر می‌رسند و از گفتگو با عابرين امتناع می‌ورزند. افسران گزارشگر بین سربازان دست در دست هم انداختن و شوخیهای معمول را مشاهده کرده‌اند. خوشبینانه‌ترین جنبه اطلاعات رسیده حاکی از این است که سربازان مذکور دارای روحیه خوبی هستند. دیروز عصر افسر گزارشگر در اثنای حرکت به سمت قرارگاه دو کامیون مملو از سربازان با انیفرمهای استتار شده را مشاهده کرد افسر گزارشگر این انیفرمها را آخرین بار در شیراز هنگامی که سربازان هواپرد به داخل شهر فراخوانده می‌شدند، مشاهده کرد.

سند شماره ۱۵۹

استفاده اداری محدود ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۴۸ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: خدمات هواپیمایی کشوری به ایران

۱- سرویس خطوط هوایی به تهران در حال بهبود است ولی اگر همه چیز خوب پیش برود حداقل ۵ روز طول می‌کشد تا پروازهای خطوط هوایی روال عادی خود را مجدداً به دست

آورد. مهم‌ترین عامل در بهبود اوضاع، بازگشت پرسنل خدمات زمینی هواپیمایی به فرودگاه مهرآباد در ۹ نوامبر بوده است. از ظهر دهم نوامبر پرسنل هواپیمایی ملی ایران برای تمام پروازهای داخلی و خارجی طبق روال عادی به ارائه خدماتی از قبیل حمل و نقل اسباب و اثاثیه و جابجایی اتوبوس حامل پلکان برای هواپیما مشغول بودند. طبق گزارشات واصله عرضه سوخت هواپیما و بنزین جهت خدمات زمینی در فرودگاه طبق روال عادی صورت می‌گرفت. همچنین پرسنل هواپیمایی ایران در روز ۱۲ نوامبر مشغول بازدید و سرویس کردن هواپیماهایشان جهت از سرگیری خدمات هوایی (حداقل در امورات جزئی) بودند. بنابراین چنین به نظر می‌رسد که اعتصاب پرسنل هواپیمایی ملی عملاً پایان یافته است. ولی شایعاتی در فرودگاه مبنی بر اعتصاب عمومی در روز شنبه دوازدهم نوامبر وجود دارد. چنین شایعاتی در شهر نیز رایج است.

۲- نماینده شرکت هواپیمایی پان آمریکا به مأمور سفارت گفت پان آمریکا ظرف چند روز آینده تنها به پروازهای نیمه تمام ۱۱۰ و ۱۱۱ از استانبول به تهران و بالعکس ادامه می‌دهد (ورود به تهران ساعت ۱۹/۳۰ و عزیمت از استانبول ساعت ۲۱) و در صورتی که همه امور به خوبی پیش برود پان آمریکا امیدوار است که در ۱۴ نوامبر با بازگرداندن خدمه‌ای که در شیفت شب مرخصی هستند، برنامه‌های عادی خود که (شامل پروازهای ۰۰۱ و ۰۰۲ دور دنیا می‌باشد) را در ۱۵ نوامبر مجدداً شروع نماید. دیگر خطوط هوایی که پروازهای خود را کمتر از پان آمریکا قطع کرده بودند، ممکن است تا حدی زودتر بتوانند برنامه‌های عادی خود را شروع کنند. (نماینده پان آمریکا شنیده است که شرکت هواپیمایی ایرفرانس و سوئیس‌ایر در ۱۴ نوامبر این کار را انجام خواهند داد). سرویس تلکس به تهران که چند روز قطع شده بود مجدداً شروع به کار کرده است و این عامل جانبی مهمی برای بازگشت سرویس خطوط هوایی به وضع عادی محسوب می‌شود.

سند شماره ۱۶۰

۱۰ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - ۲۸۷۰۰۸

به: تمام نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران، ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸

۱- وضعیت ایران از ساعت ۱۴ روز ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸.

۲- گزارش شده که تهران روز جمعه خیلی آرام بود هرچند که برخوردها در خارج از پایتخت ادامه یافت. دستگیریهایی بیشتری به اتهام فساد وجود داشته است. کریم سنجابی رهبر جبهه ملی که پنجشنبه به تهران بازگشت به یک خط سرسختانه بر علیه دولت نظامی اشاره کرد و برنامه یک کنفرانس مطبوعاتی را برای عصر روز شنبه اعلام نمود. دولت چنانچه در

سیاستهای مصالحه‌جویانه‌اش موفق نشود ممکن است دست به اقدامات خشنی بزند.
 ۳- چندین نشانه امیدوارکننده در این خصوص که اعتصابات ممکن است به پایان برسد وجود دارد. برخی از کارمندان مخابرات و نیز کارمندان ایران‌ایر به سر کارهایشان بازمی‌گردند. ایران‌ایر امیدوار است که به زودی پروازهایش را از سر بگیرد. ذخیره بنزین بهتر شده و حمل و نقل شهری مجدداً تا حدودی صورت می‌گیرد. آزمایش سخت زمانی صورت خواهد گرفت که کارکنان پس از تعطیلات مذهبی روزهای یکشنبه و دوشنبه بایستی به سر کارهایشان بازگردند.

۴- سطح تولید نفت در ۱۰ نوامبر برای دومین روز به مقدار ۱/۶ میلیون بشکه در روز بالا بود. کنسرسیوم نفت پیش‌بینی می‌کند جمع کل تولید در ۱۱ نوامبر به ۱/۹ میلیون بشکه در روز و در ۱۸ نوامبر به ۳/۷ میلیون بشکه در روز می‌رسد. کنسرسیوم در نظر دارد حتی اگر کارکنان اعتصابی به سر کار باز نگردند تولید را افزایش دهد ولی به کارکنان مناطق نفتی اولتیماتومی داده شده که یا به سر کار بازگردند و یا خانه‌های سازمانی را مسترد دارند. سفارتخانه ما در تهران معتقد است که چنانچه کارکنان متقاعد شوند که دولت مصمم است تهدیدش را عملی سازد از دستور اطاعت خواهند کرد.

۵- دولت انگلیس در لندن حمایتش را علیرغم فشارهایی از جانب جناح چپ (حزب کارگر) از تصمیم شاه مبنی بر برقراری یک دولت نظامی اعلام نمود. در یک استنطاق در پارلمان دکتر اوتن تأکید نمود که ملکه امیدوار است تصمیم به استقرار دولت نظامی برنامه‌های اعطای آزادیهای سیاسی را متوقف نسازد. ونس

سند شماره ۱۶۱

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۱۷۸
 ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آبان ۱۳۵۷
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران

۱۶- (بدون طبقه‌بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی درباره وضعیت کنونی ایران است.
 ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

۱- در ۱۰ نوامبر ۷۸ وابسته دفاعی و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به جمع‌آوری اطلاعات طی گردشی که با اتومبیل از قسمت شمالی تهران به منطقه سفارت داشتند پرداختند. اطلاعات ارائه شده به شرح زیر است:

الف - پمپ بنزینها به وضع عادی برگشته و گازوئیل توسط تانکرهای نظامی حمل می‌شد و به نظر می‌رسد که این مسئله حل شده است.

ب - اتوبوسها، تاکسیها در حال حاضر کار می‌کنند، بیشتر آنها از زمانی که اولین آشوبها در ۵ نوامبر شروع شد، تعطیل کرده بودند.

ج - ترافیک در خیابانهای تهران به وضع عادی برگشته است. افسران گزارشگر تصادفات متعددی را در بزرگراه شاهنشاهی و دیگر خیابانهای شلوغ مشاهده کرده‌اند.

د - تعداد سربازان امروز صبح در تهران بیشتر از دیروز شده است. تقریباً دو گروهان تفنگدار در سفارت ایالات متحده مستقر هستند.

۲- شب گذشته تهران آرام بود، هیچ اتفاقی بر علیه آمریکاییها گزارش نشده است. افسر گزارشگر تلفنهای زیادی از وابسته‌های خارجی درباره شایعه اینکه آمریکاییها برای ترک ایران برنامه‌ریزی کرده‌اند، داشته‌اند. روزنامه‌ها هنوز در تهران چاپ نمی‌شوند و شایعات به نظر می‌رسد که روشی برای پخش اخبار باشد. البته طبق معمول همیشه هر فردی یک مقدار به آن اضافه می‌کند.

۳- دفتر وابسته دفاعی آمریکا در تهران احساس می‌کند که موقعیت در تهران از ۹ نوامبر و صبح ۱۰ نوامبر از خیلی جنبه‌ها آرام باشد. افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به ناحیه غرب تهران رفت و اوضاع در فرودگاه بین‌المللی را مشاهده کرد و بعد از ظهر گزارش آن را خواهد داد.

نظریات افسران گزارشگر: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) با اینکه اوضاع در تهران آرام می‌باشد، ولی می‌تواند در عرض چند ساعت تغییر کند. دفتر وابسته دفاعی آمریکا معتقد است که چند روز آینده بهترین نشانه‌ها برای سنجش کیفیت کنترلی است که حکومت نظامی بر اوضاع دارد.

سند شماره ۱۶۲

۱۰ نوامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

به: سفارت آمریکا، تهران، فوری - ۳۸۳۶

از: سفارت آمریکا، پاریس

موضوع: مصاحبه‌های هرالد تریبیون و واشنگتن پست با آیت‌الله خمینی

۱- کمی پس از اعلام حکومت نظامی در ایران، به ران کاون رئیس دفتر روزنامه واشنگتن پست در پاریس و جو فیشتم خبرنگار اصلی نشریه هرالد تریبیون اجازه داده شد تا در تاریخ ۶ نوامبر با آیت‌الله خمینی مصاحبه نمایند. در مقاله تهیه شده توسط فیشتم که در صفحه اول تریبیون امروز (۷ نوامبر) چاپ شده چنین گزارش شده که خمینی روش تندی را در قبال شاه اتخاذ کرده و از ارتش خواسته است که از دستورات شاه «خائن» سرپیچی کنند و هشدار داده است که در صورتی که اعتصابات و تظاهرات جاری منجر به خاتمه یافتن حیات سلطنت نشود مقاومت مسلحانه آغاز خواهد شد. در باقی موارد تشریح اهداف جمهوری اسلامی و طرز برخورد با کشورهای غربی روشی نسبتاً اعتدال‌آمیز داشت. (متن مقاله توسط آژانس

ارتباطات بین‌المللی از طریق تلکس به سفارت آمریکا ارسال خواهد شد).

۲- کاون (که اظهار داشت مقاله‌ای که وی برای واشنگتن پست فرستاده با این مقاله مشابه است و فقط نقل قولهای مستقیم بیشتر دارد) در مورد زمینه قبلی مصاحبه با ما سخن گفت. (لطفاً حفاظت شود.) کاون گفت که او و فیشت در ساعت ۱۱ صبح برای مصاحبه از راه رسیدند لیکن پس از ترجمه سؤالات کتبی و پاسخهای خویش نتوانستند تا قبل از ساعت ۱۸ همان روز یک مصاحبه رو در رو داشته باشند. این مدت تأخیر، سبب شد که آنها بتوانند فرصتی برای زیر نظر گرفتن خمینی و ملازمینش داشته باشند. بنا به گفته کاون در ابتدای ورود آنها خمینی شاد و سرزنده بود لیکن با نزدیک شدن زمان برگزاری نماز در ساعت شش چهره وی رنگ پریده و خسته بخود گفت و انگشت کوچک دست راستش نیز بدون اختیار لرزش را آغاز کرد. معذالک، حتی در پایان روز نیز وی شاد و سرحال بود و با وجود اینکه از طریق کمکها و مترجمین پاسخ می‌گفت، ولی نشان می‌داد که کاملاً اوضاع را تحت تسلط خویش داشته و خود را تحت اختیار آنها در نمی‌آورد.

۳- دستیاران خمینی علناً به تحقیر رهبران سیاسی جناح مخالف که به دیدار خمینی آمده‌اند می‌پرداختند. خمینی در ابتداء امر به ملاقات با سنجابی تن نمی‌داد لیکن در نهایت راضی به انجام این کار شد. اولین ملاقات خصوصی بود و ملاقات دوم «علنی». سنجابی با اظهار اینکه در بعضی از مواضع خود تغییراتی داده است توانست ملاقات دوم را ترتیب دهد. وی در هنگام ملاقات سه نکته را قرائت کرد، که مورد قبول خمینی نیز قرار گرفت. سپس وی بیانیه یک جانبه‌ای را از «پونشترین» قرائت نمود تا در انظار عموم مرتبط با خمینی تلقی شود و بنا به گفته یکی از یاران خمینی این امر خمینی را خشمگین ساخته بود. یکی از دستیاران خمینی تمام اخبار مربوط به برگزاری «اجلاسهای عالی» بین رهبران سیاسی و خمینی را بی‌اساس خواند. هیچ‌یک از آنها نماینده گروه خاصی در ایران نمی‌باشد و خمینی علاقه‌ای ندارد که با آنها سر و کار داشته باشد. لیکن به خاطر رعایت جانب احترام و یا عدم تکبر وی نمی‌خواهد در حال حاضر آنها را از خود براند.

۴- کاون گفت که خمینی در بخش پایین‌تر از حد متوسط یکی از محله‌های پاریس به نام پونشترین زندگی می‌کند. خانه محل سکونت وی و خانواده چهار تن از دستیارانش بسیار ساده و بی‌پیرایه است. پیروان دیگری از پاریس برای همراهی با وی از راه می‌رسند. معمولاً همیشه یک جمعیت عظیم در اینجا حضور دارد و خمینی نیز چنین وانمود می‌کند که همه ایرانیها کاملاً به وی دسترسی دارند. یکی از مشاورین به کاون گفت که آنها درصدد یافتن محلی مناسبتر در ورسای هستند که لازم نیست مجلل‌تر، ولی اقلاباً باید از وسایل حرارتی بهتری برخوردار باشند. این نشان می‌دهد که خمینی نمی‌خواهد در آینده نزدیک فرانسه را ترک گوید.

سند شماره ۱۶۳

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۴۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۰ نوامبر

۱- تهران شب گذشته و تا صبح امروز آرام بود. شعارهای ضددولتی در قسمت مرکز شهر، با شعارهایی به هواداری از دولت ایران تقریباً پوشانده شده بودند. سرویس اتوبوس رانی تهران به طور نسبی شروع به کار کرده است.

۲- روز سه شنبه، زنجان شاهد تظاهرات گسترده موافق دولت بود و توسط سربازان همراهی می شد، که با تظاهرات مخالف دولت مقابل گردید. بنا به گزارش منابع خبری تظاهرات وسیع ضددولتی در مشهد و اهواز رخ داد. ولی هیچ گونه برخورد یا تلفاتی گزارش نشده است.

۳- بیش از ۱۸ نفر به اتهام ارتشاء دستگیر شده اند که اسامی آنها هنوز در دسترس ما نیست. رضوی نماینده خبرگزاری (بین المللی یونایتد پرس) ساکن در تهران که پاکستانی است امروز بعنوان تنبیه به خاطر نقل گزارشات بی اساس در هفته های اخیر به لندن بازگردانده شد. و این علیرغم این امر است که ظاهراً خبرگزاری بین المللی یونایتد پرس پیامی به وزارت اطلاعات ارسال داشته و در آن رضوی را از هرگونه دست داشتن در گزارش دروغین مربوط به کشتار شاه در شب گذشته، تبرئه نموده است.

۴- خبرنگاری به فیلمبردار شبکه سی بی اس که «مایک والاس» را همراهی می کرد گفته است که شاهد عینی دفن هشت کودک در بهشت زهرا بوده که بر اثر جراحی گلوله در حوادث پنجم نوامبر، ۴ نفر در هفتم نوامبر و ۴ نفر در هشتم نوامبر به قتل رسیده بودند. این اخبار به طور کامل از طرف منبع دیگری تأیید نشده و ما نمی دانیم گروه فیلمبرداری چگونه فهمیده فوت کودکان ناشی از جراحی گلوله بوده است.

۵- برخلاف گزارش سیاسی - امنیتی دیروز ما (۹ نوامبر) یک سفارتخانه غربی بنا به درخواست رایزن سیاسی از اتباعش که در زاهدان مقیم هستند خبر را چک کرد و اطلاع داد که شهر کاملاً در هفته های اخیر آرام بوده است.

این موضوع اطلاعات قبلی ما را که منطقه بلوچستان از هر تظاهرات ضددولتی و ضدشاه مبری بوده است، تأیید می کند.

۶- سنجایی رهبر جبهه ملی دیروز از پاریس بازگشت. از اظهارات او به خبرنگاران بوی آشتی و مصالحه به مشام نمی رسید. وی صحبت از «جنبش نوین ملی - اسلامی ایران» در اتحاد با آیت الله خمینی نمود و اظهار داشت که حاضر به هیچ گونه مذاکره ای در مورد انجام ائتلاف و یا تشکیل دولت انتقالی با شاه و یا دولت جدید نمی باشد.

او ساعت ۵ بعد از ظهر (به وقت محلی) ۱۱ نوامبر (روز تعطیل محلی) کنفرانس مطبوعاتی داشت. منابع خبری به ما گزارش می دهند که علی امینی رهبر رقیب با چند نفر دیگر در پشت

صحنه، که دست‌اندرکار تشکیل دولت ائتلافی هستند از اظهارات شدیدالحن سنجابی به شدت منقلب بودند.

۷- داریوش فروهر که از دیگر رهبران جبهه ملی است نیاز به یک فرماندوم فوری جهت تعیین شکل حکومت (پادشاهی - جمهوری) را تکرار کرده و در صورتی که مردم در فرماندوم به سلطنت رأی دادند، خواهان تعیین پادشاه شده است. سولیوان

سند شماره ۱۶۴

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۵۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۱ نوامبر

۱- وضعیت تا ظهر آرام بود. دعوت آیت‌الله خمینی و کریم سنجابی رهبر جبهه ملی به اعتصاب برای روز ۱۲ نوامبر به طور وسیعی از بی بی سی شنیده شده است. سفارت انتظار دارد این درخواست تأثیر پراهمیتی روی مغازه‌ها و کسبه و تجار داشته باشد. در هر حال هیچ‌گونه دعوتی به اغتشاش یا تظاهرات برای فردا نشده است.

۲- تنها گزارش از آشوب امروز در مورد گروهی بود که سعی کردند نام بنای یادبود شهید را به بنای یادبود خمینی تغییر دهند. آنها توسط ارتش متفرق شدند.

۳- مراسم سلطنتی عید قربان برابر برنامه در کاخ نیاوران جریان دارد.

۴- کریم سنجابی رهبر جبهه ملی قرار است امروز ساعت پنج بعد از ظهر در منزلش کنفرانس مطبوعاتی برگزار نماید و در این میان احتمال می‌رود نیروهای امنیتی مداخله کنند و افرادی را دستگیر نمایند.

۵- به طوری که گزارش شده دیروز در مشهد تظاهرات و برخی تیراندازیه‌ها وجود داشت. همچنین در بهشهر و آمل در کنار دریای خزر اغتشاشاتی روی داد و تیراندازی قابل توجه و مرگ تعدادی افراد را به دنبال داشت. امکان دارد اتفاقات مشابهی در شهرهای دیگر روی داده باشد ولی ما هیچ‌گونه اطلاعی نداریم. سولیوان

سند شماره ۱۶۵

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی - ۲۸۷۳۷۸

به: نمایندگیهای دیپلماتیک اروپائی، خاور نزدیک، آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران در ۱۱ نوامبر ۱۹۷۸

۱- شنبه روز آخر تعطیلات سه روزه مذهبی بدون تظاهرات برگزار شد.

۲- نیروهای امنیتی که توسط فرماندار نظامی ژنرال اویسی هدایت می‌شوند سنجابی و

فروهر رهبران جبهه ملی را دستگیر کردند. آنها همچنان برای برگزاری یک مصاحبه مطبوعاتی برای دعوت به آزاد کردن مردم از سلطنت مستبدانه، ادامه اعتصابات و برگزاری فراندوم ملی در مورد سلسله پهلوی آماده می‌شدند. سنجابی جمعه از مسافرتی به پاریس برای دیدار با آیت‌الله خمینی به تهران بازگشت. این دستگیری که ۶۰ خبرنگار خارجی شاهد آن بودند قطعاً توسط سرویس فارسی بی بی سی گزارش می‌شود، به همان نحو که دعوت قبلی خمینی برای یک اعتصاب در ۱۲ نوامبر پخش گردید. به طوری که گزارش شده آیت‌الله شریعتمداری میانه‌رو دعوت برای اعتصابات بیشتر را تأیید نموده است.

۳- رادیو تهران تظاهرات خشونت‌باری را در چندین شهر دورافتاده منجمله شهرهای نفت خیز اهواز، خرمشهر و اصفهان گزارش نمود. هیچ‌یک از آمریکاییها صدمه ندیده‌اند.

۴- دولت بدون شک با عناصر مخالف اعتصابی در خیابانها در خلال چند روز آینده برخورد خواهد داشت. مقامات حکومت نظامی اخطار کرده‌اند که دستورات حکومت نظامی در ۱۲ نوامبر به طور جدی به مورد اجرا گذاشته خواهند شد.

۵ - تولید نفت در این اثنا همچنان افزایش می‌یابد و برای امروز برنامه‌ریزی شده بود که به ۱/۹۸ میلیون بشکه برسد. حسنعلی مهران به عنوان وزیر جدید امور اقتصادی و دارایی معرفی شد. مهران که یک اقتصاددان لایق است قبلاً به عنوان رئیس کل بانک مرکزی خدمت کرده و اخیراً رئیس سازمان برنامه و بودجه بوده است. ونس

سند شماره ۱۶۶

۱۱ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۰ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۵۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: نگاهی دیگر به آینده

۱- همانطور که ما با آرامش جشن عید قربان را پشت سر می‌گذاریم، مرکز توجهات به ایران روی برخوردی متمرکز شده که در ۱۲ نوامبر بین دولت نظامی و کارکنان بخشهای مختلف اقتصادی که در اعتصاب هستند روی خواهد داد. سنجابی رهبر جبهه ملی می‌گوید اعتصابات ادامه خواهد یافت. بخش فارسی بی بی سی پا را فراتر گذارده و می‌گوید آیت‌الله خمینی برای یک اعتصاب عمومی در ۱۲ نوامبر دعوت به عمل آورده است.

۲- دولت نظامی در هر یک از رخدادها ترجیح داده که با اعتصابات به صورت مرحله‌ای برخورد نماید. ژنرال ازهاری به سفیر اطلاع داد صنعت نفت از اولویت درجه اول برخوردار است و هدف وی بازگشت به تولید کامل در اولین فرصت می‌باشد. وی سپس به بخشهای مهم مثل حمل و نقل و ارتباطات خواهد پرداخت. وی اعتقاد دارد دستگاه اداری مجدداً فعال خواهد شد زیرا عدم حضور آن بیشتر به خاطر ترس و وحشت بوده است تا نارضایی.

۳- برخورد با معلمان مدارس تا ۱۸ نوامبر به تعویق افتاده است. یک افسر ارشد ارتش

گفته است این بدان لحاظ می‌باشد که آنها (نظامیان) اعتقاد دارند معلمین اگر ببینند دیگران به سر کارهایشان باز می‌گردند آنان نیز به آرامی باز خواهند گشت. از طرف دیگر چنانچه قبل از همه با آنان برخورد شود، برای استفاده از بچه‌ها به عنوان سپر بلاترديد به خود راه نخواهند داد و باعث ایجاد ناخوشایندترین مسئله خواهند شد.

۴- این آزمایش اراده آزمون قدرت نیز خواهد بود. یکی از مشکلات بزرگ در ارزیابی بحران جاری این است که هیچ‌کس نمی‌تواند قدرت نسبی نیروهای درگیر را تخمین بزند. البته می‌توان انتظار داشت که اعتصابیون از سوی گروه‌های اخلاص‌گرا خیابانی که از تاکتیک ضربه زدن و فرار کردن بهره می‌برند، حمایت شوند. در هر حال این ارزیابی‌ها بایستی در مواجهه با یک قاطعیت نظامی به نمایش گذاشته شده برای تیراندازی مؤثر به منظور برهم زدن جمعیت انجام شود. نظر به اینکه جبهه ملی بر این اعتقاد است که امکان دارد خمینی واقعاً قادر به کنترل تعداد بیشماری که ادعا می‌کند باشد، آنها از جدا شدن از او و حتی قبول ماهیت اقتدار دولت که آرزوی آن را دارند، می‌ترسند.

۵- بنابراین گزارش اگر ارتش در شکستن اعتصابات موفق از کار درآید برای خیلی از افراد خارج از گود ممکن است این معنا را داشته باشد که نه فقط آنها (ارتش) دارای قدرت و نیروی بیشتری هستند بلکه دارای حمایت توده‌ای بیشتری نسبت به خمینی می‌باشند. این مشاهده می‌تواند باعث ایجاد حرکتی در اکثریت خاموش در جهت دوری جستن از مواضع افراطی حمایت شده توسط خمینی و نیز تمرکز تدریجی قدرت در ارتش و به طور غیرمستقیم در شاه گردد.

۶- در این حالت خمینی با این انتخاب روبرو می‌شود که یا برای شورش مسلحانه دعوت به عمل آورد و یا اینکه از تقاضاهای افراطی عدول نماید. خوشبختانه به نظر می‌رسد که در این کشور اسلحه‌های قتاله بدون کنترل کم باشد و بدین دلیل ممکن است خمینی از چنان دعوتی صرف‌نظر نماید. (نیروهای دولت ایران از کوششهایی که برای پر کردن این خلاء در جریان است نگرانند). در هر حال خمینی یک فرد غیرقابل پیش‌بینی است و به وضوح تنفیری تسکین‌ناپذیر از شاه دارد.

۷- اگر خمینی در مواضع افراطی خود تجدیدنظر به عمل آورد سیاستمداران جبهه ملی و دیگر سیاستمداران لازم برای تشکیل یک دولت ائتلافی احتمالاً شروع به مذاکره با شاه برای حصول به چنان نتیجه‌ای خواهند نمود. در هر حال اغلب آنان نسبت به مقاصد وی بدبین هستند و اعتقاد ندارند چنان مذاکراتی به انتخابات واقعی و آزاد منجر شود.

(نظر سفارت بر این است که شاه به مرحله‌ای رسیده است که انتخابات آزاد را قبول می‌نماید). بنابراین این طرح می‌تواند ایران را از بحران فعلی برهاند.

۸- از طرف دیگر چنانچه دولت نظامی در شکستن اعتصابات توفیق نیابد و یا خمینی دعوت به قیام مسلحانه نماید، بحران عمیق‌تر خواهد شد. در آن مرحله شاه و ارتش بایستی

نسبت به اتخاذ اقدامات خشن به منظور حفظ سلطنت تصمیم بگیرند.

سولیوان

سند شماره ۱۶۷

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۲۷۸
از: دفتر مستشاری دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.
مرجع: ۱۵۰۱۶ - ۲EI - ۹ICR-M

عنوان: ناآرامی‌های داخلی در ایران

۱۶- (بدون طبقه‌بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی از وضعیت کنونی ایران است.
۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

۱- وابسته دفاعی و وابسته نیروی زمینی سفری به شمال تهران داشتند و بعد به طرف سفارت آمریکا حرکت کردند. وابسته دفاعی بعداً سری به مرکز شهر و دیگر نواحی شمال مرکزی تهران زد و اطلاعات آن تا ساعت ۱۲ به وقت محلی به قرار زیر می‌باشد.

الف - امروز جشن عید قربان است (جشن ذبح) که خوردن گوشت گوسفند تازه قربانی شده و اجتماع خانواده‌ها به عنوان سنت و جشن مذهبی است. اوضاع فعلاً آرام است ولی می‌تواند به سرعت وخیم گردد. عبور و مرور تاکسی و اتوبوس مانند روزهای تعطیل صورت می‌پذیرد و مغازه‌ها به طور پراکنده باز هستند ولی می‌گویند مالکین آن غیرمسلمان یعنی یهودی (اسرائیلی) و غیره می‌باشند. پمپ بنزینها تقریباً طبق روال همیشگی مشغول کار هستند. (شلوغ و پرتحرک).

ب - در قسمت شمال شهر جایی که تانکهای چیفتن از ۱۰ نوامبر مشاهده می‌شدند، اکنون دیگر منطقه را ترک کرده‌اند. نفربرهای زرهی BTR60 تقریباً با همان تعداد نفراتی که در گزارش قبل ذکر شد، در محل حضور دارند.

ج- مقامات سفارت اطلاع یافتند که مدارس آمریکایی تهران در ۱۲ نوامبر فعال نخواهند بود. تصمیم برای فعالیت یا تعطیلی مدارس در روز ۱۳ نوامبر، تنها در روز ۱۲ نوامبر اخذ خواهد شد.

د- سفارت ایالات متحده تنها توسط نیروهای پلیس محافظت می‌شود و نیروهای نظامی دیگری در منطقه مشاهده نشده است.

۲- (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) طی بعد از ظهر ۱۰ نوامبر، مستشاری نیروی دریایی آمریکا (ALUSNA) به همراه سدان (SEDAN) از سفارت ایالات متحده در تهران سفری به فرودگاه بین‌المللی (مهرآباد) داشت و مشاهدات زیر را گزارش کرده است:
الف: تمام محوطه و سایط نقلیه در اطراف دانشگاه تهران محاصره شده بودند. حضور

نیروهای نظامی و تانک‌های چيفتن در آن منطقه آشکار بود. عابرا ن پياده‌رو اجازه ورود به محاصره را نداشتند. در يك حادثه، مستشاري نيروي دريائي آمريكا (ALUSNA) يك زن را مشاهده کرده که در حال مشاجره با يك سرباز بر سر عبور از منطقه محاصره شده بوده است که در نتيجه زن ضربه‌اي به سرباز زده است. سرباز با سر ضربه‌اي به زن وارد کرده و او به زمين افتاده است. نيروهاي مستقر در منطقه با هيكل درشت که کمتر در واحدهاي نظامي ديده مي‌شود و سرهايشان را با کلاه‌خودهاي پوشيده شده با پارچه‌هايي به رنگ سفيد، حضور دارند. (نمونه‌اي که در محدوده تهران پيش از اين مشاهده نشده است).

ب: در ميدان يادمان شهيد، نزديک فرودگاه، چهار تانک چيفتن و BTR60 ۷ پارک شده بودند. حدود ۳۰ سرباز در اين ناحيه حضور داشتند.

ج: از سربازان در فرودگاه خبري نبود ولي پليس شهرباني بيش از حد معمول ديده مي‌شد. هواپيماهاي خطوط هوايي ايران پرواز نداشتند، اما فعاليت‌هاي فرودگاه عادي به نظر مي‌رسيد. تعداد زيادي از مردم محلي اطراف فرودگاه، در تکاپوي خريد براي تعطيلات مذهبي ۱۱ نوامبر بودند.

۳- (خيلي محرمانه - غيرقابل رؤيت براي بيگانگان) دامنه شايعه‌پراکني در تهران از عدم ايجاد مزاحمت براي اتباع خارجي گرفته تا قتل‌عام همه خارجيها گسترش دارد. تا ساعت ۱۲ به وقت تهران اوضاع آرام است ولي اين وضع مي‌تواند به سرعت تغيير کند. نگراني در منطقه اطراف دانشگاه تهران آشکار است. نظاميان زيادي به چشم مي‌خورند که مي‌توان گفت خوب تعليم ديده و کاملاً مورد اعتماد هستند و با ستوني از جنگ‌افزارهاي سنگين يعني تانکها، نفربرهاي زرهی و آتشبارها پشتيباني مي‌شوند.

۴- (خيلي محرمانه - غيرقابل رؤيت براي بيگانگان) در ۱۰ نوامبر سفارت انگلستان روز يادبود ساليانه خود را در گورستان نظامي در محوطه زمين سفارت خودشان در قلعهک واقع در شمال تهران برگزار نمود. (ساختمان وابسته به سفارت انگلستان که چند روز پيش غارت شد در مناطق جنوبي تهران واقع است) حضور در مراسم براي عموم آزاد بود. اما چند تن از سفرا، وابستگان نظامي همراه همسرانشان و شمار زيادي از جامعه خارجيان (غيرايراني) در آن حضور داشتند. برنامه مراسم بزرگداشت، شامل سرودخواني دسته‌جمعي و نواختن شيپور بود. به خاطر برگزاري مراسمي در مسجدي در مجاورت محل از موسيقي و شيپور استفاده نشد. چرا که مقامات سفارت انگلستان حاضر نبودند خطر ناشی از توجه ساکنين محل نسبت به سر و صداهاي بيگانه را به خود جلب نمايند.

نظريات تهيه‌کنندگان: (خيلي محرمانه - غيرقابل رؤيت براي بيگانگان)

مسلم است که اگر عنصر آشوب‌طلب متعصبی با نيروهاي نظامي در اطراف دانشگاه تهران درگير شود، نظاميان مايلند و مي‌توانند با بکارگيري نيروي کافي بلوا را فرونشانند. هوای تهران از اوایل ۱۰ نوامبر با باران نم نم متناوبی همراه بود و در حوالی ظهر ۱۱ نوامبر باران سرد و

مداومی می‌بارید. و این خود عامل مؤثری در تصمیمات دانش‌آموزان محسوب می‌شود، که از امتیاز عامل جوی در فعالیتهای قبلی در تهران برخوردار بوده‌اند.

سند شماره ۱۶۸

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۲۷
عطف به: ۱۰۹۷۳ - تهران
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: وضعیت ایران

۱- اطلاعات به دست آمده در آخر وقت امروز، نشانگر این است که برخلاف شایعات سیاستمداران جبهه ملی و سایر مخالفین دستگیر نشده‌اند - تکرار می‌شود دستگیر نشده‌اند.
۲- امروز موفق نشدیم با هویدا تماس بگیریم لذا، فرض می‌شود گزارشات در مورد دستگیری وی صحت دارد.
سولیوان

سند شماره ۱۶۹

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۶۶
به: وزیر امور خارجه، واشنگتن دی.سی.
موضوع: گزارش سیاسی و امنیتی ۱۲ نوامبر

خلاصه: از صبح روز ۱۲ نوامبر - وضعیت در تهران می‌رود تا خشونت‌آمیز شود. به نظر می‌رسد رویاروییهای بین دانشجویان و نظامیان و دستجات مذهبی و دولت در حال شکل گرفتن است. حکومت نظامی گردهمایی نماز جماعت را مجاز اعلام کرده است ولی این اقدامات ممکن است موجب پخش نوار انتقادات گزنده خمینی از پاریس و یا سخنرانی با متون تحریک‌کننده گردد.

بسیاری از خدمه پروازهای هواپیمایی ملی ایران و کارگران شرکت نفت هنوز در اعتصاب هستند. وقوع حوادث متعدد ۱۱ نوامبر در استانها، ولی تهران نسبتاً آرام بود. چهار وزیر جدید تعیین شدند. جبهه ملی در مسیر پیوند کامل با خمینی، به اثرات پراکنده اعتصاب. پایان خلاصه.

۱- در حالیکه بیشتر نقاط تهران صبح روز ۱۲ نوامبر به حالت عادی برگشته، درگیری از قبل طرح‌ریزی شده بین دانشجویان و نظامیان در دانشگاه تهران محتمل به نظر می‌رسد. منابع دانشجویان را با هدف مشخص درگیری تحریک‌آمیز در حال حرکت به سمت دانشگاه تهران مشاهده کرده‌اند. منابع همچنین اظهار کرده‌اند که گردهم‌آیی نماز جماعت ظهر در مساجد به میزان زیادی موجب آشفتگی و ناآرامی خواهد شد. گزارش شده که آیت‌الله خمینی تهران را به مبارزه دعوت کرده و نوارهایی با مضامین ضدیگانه و فوق‌العاده فتنه‌انگیز پر کرده است. یک

روایت می‌گوید ممکن است این نوارها مورد استفاده قرار گیرند. منابع دیگر گفتند احتمالاً سخنرانیها مبتنی بر اظهارات خمینی خواهد بود یا عملاً خود نوار را پخش می‌کنند.

۲- حکومت نظامی در ساعت ۱۰ قبل از ظهر دیروز ۱۲ نوامبر اعلام کرد که گردهم‌آیی برای نماز جماعت مجاز خواهد بود و روحانیون را دعوت به آرام کردن مردم کرد. همچنین اعلام شده است که همه مدارس تا ۱۸ نوامبر تعطیل خواهند بود. در حالیکه مدارس ابتدایی باید دایر باشند. بازگشایی دبیرستانها و دانشگاهها بعداً اعلام خواهد شد.

۳- امروز پروازهای هواپیمایی ملی ایران هم داخلی و هم خارجی به راه خواهد افتاد، (تلگرام جداگانه جزئیات موضوع را ارائه خواهد کرد) و فعالیت فرودگاه تهران معمولی و عادی به نظر می‌رسد. کارگران شرکت نفت در اعتصاب باقی می‌مانند (جزئیات موضوع در تلگرام اطلاعی جداگانه).

حوادث خشونت‌باری طی ۲۴ ساعت گذشته در اهواز، بندرشاپور و بوشهر رخ داده است و به نظر نمی‌رسد (تکرار می‌کنم) به نظر نمی‌رسد که کارگران نفت بر سر کار برگردند.

۴- موریسون نودسن گزارش می‌دهد که کمپ او در شوشتر واقع در ۱۰۰ کیلومتری شمال اهواز در روز ۱۰ نوامبر مورد حمله گروههای محلی قرار گرفته است. تهاجم شکست خورده بود ولی پلیس و ژاندارمها روز ۱۱ نوامبر برگشتند که بگویند آنها قادر به حفاظت و پشتیبانی از اردوگاه نخواهند بود. کل ۶۰ نفر پرسنل سهمیه آنجا روز ۱۱ نوامبر به اهواز انتقال داده شده‌اند و روز ۱۲ نوامبر به تهران خواهند آمد.

۵- شیراز در روز ۱۱ نوامبر آرام بود ولی در اصفهان تظاهر کنندگان تلاش کردند به سینما حمله کنند. سربازها تیراندازی کردند و گزارش شده که حداقل یک نفر از تظاهرکنندگان کشته شده است. گزارشات پراکنده و نقل قولها و روایات خبری کوتاه نشانگر وجود خشونت و زد و خورد در بهشهر، خرمشهر، زنجان (محلی که مرکز شهر به آتش کشیده شد) و آمل بوده است. جزئیات مسئله (تأکید می‌شود) روشن نیست. طی روز گذشته تبریز آرام بوده است، اگرچه بازار بسته بوده و توسط سربازان حفاظت می‌شود و شهر ملتهب است.

۶- انتصاب چهار وزیر جدید توسط دولت ایران در بین اوضاع به هم ریخته ۲۴ ساعت گذشته تقریباً محو شد. حسنعلی مهران وزیر امور اقتصاد و دارایی می‌شود، امیرپرویز به عنوان وزیر کشاورزی در کابینه ابقاء می‌شود، مرتضی صالحی که از سازمان برنامه و بودجه خارج شده بود تا وزیر راه دولت آموزگار شود به سازمان برنامه و بودجه به عنوان رئیس و وزیر کابینه برمی‌گردد. ژنرال کاتوزیان (FNU) وزیر کار خواهد بود. منابع اظهار کردند دولت ایران در جستجوی یک مقام غیرنظامی برای تصدی وزارت کار بوده ولی وقتی کاندیداهای عمده مطلع شدند که دولت ایران وزیر جدید را برای بسیج کردن کارگران جهت حمایت از دولت می‌خواهد، عقب نشستند لذا نخست‌وزیر تصمیم به انتخاب یک فرد نظامی گرفت.

۷- یک دلیل ارائه شده توسط هواداران جبهه ملی در مورد دستگیری سنجابی و فروهر (در

تلکس ۱۱۰۶۰ تهران گزارش شده) این است که سنجابی قصد داشت روز ۲۲ نوامبر را اعتصاب عمومی و نیز پیوستن کل جبهه ملی به خمینی را اعلام کند. رهبران نهضت آزادی ایران، بازرگان و سنجابی بعد از دستگیری خطاب به مقام رسمی سفارت تأکید و تصدیق کردند که نهضت آزادی ایران در تمام راه با خمینی وحدت دارد. و اینکه مسبب خونریزی شاه بوده و علت آن باقی ماندن بر تخت و سلطنتش خواهد بود.

نهضت آزادی ایران گفت که تنها ۳ راه حل برای کشور می‌بیند (الف) ادامه بی‌نظمی و ناآرامیهای فعلی (ب) فشار نظامی برای تحمیل نظم مصنوعی (ج) دولت ملی بدون شاه. مقام سفارت پاسخ داد که هیچ‌کدام از این راه‌حلها برای آمریکا که هنوز معتقد است یک دولت ائتلافی تحت نظر شاه، برای همه بهتر خواهد بود، رضایتبخش نیست. نهضت آزادی ایران گفت که تردید دارد که اگر رهبران نهضت آزادی وارد دولت ائتلافی شوند از طرف مردم مورد حمایت واقع شوند. آنها افزودند که کاملاً تسلیم خمینی شده‌اند.

نظریه سفارت: روشن است که هم جبهه ملی و هم نهضت آزادی ایران در مسیر همکاری بی‌قید و شرطشان با خمینی، آنچنان با او همراه شده‌اند که قضاوت مستقل در مورد حوادث سیاسی جاری جنبش را معلق گذارده‌اند.

۸ - بررسی وسیع و اجمالی سفارت در مورد وضعیت اعتصاب مطالب زیر را نشان می‌دهد: وزارت بهداری و اداره گمرک کار نمی‌کند ولی به نظر می‌رسد ادارات دیگر دولتی کار می‌کنند. ۵۰ تا ۶۰ درصد کارکنان شرکت مخابرات ایران مشغول کارند. خاموشی برق که بخش شمال شرقی شهر را در خاموشی فرو برده، ناشی از پیامدهای اعتصاب بوده است. با این وجود تدابیر و اقداماتی برای برطرف کردن خاموشی در حال جریان است و برق در حال وصل شدن می‌باشد و حکومت نظامی انتظار دارد که ساعت ۱۴ به وقت محلی، برق داشته باشد.

۹- مقارن ساعت ۱۲ به وقت محلی، یک تظاهرات وسیع و آرام مسالمت‌آمیز در اصفهان در حوالی میدان ورود و خروج به سمت تهران در منطقه شمال شهر صورت گرفت.

سولیوان

سند شماره ۱۷۰

۱۲ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۱ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی - ۲۸۷۴۱۱

به: تمام نمایندگیهای دیپلماتیک اروپا، غرب و جنوب آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۲، روز ۱۱ نوامبر ۱۹۷۸

۱- رویارویی که در روز ۱۲ نوامبر انتظارش می‌رفت، رخ نداد. تهران آرام بود و شاید از آشوب ۵ نوامبر به بعد امروز عادی‌ترین روزی بود که تهران به خود می‌دید. اما با این حال

وضعیت مبهم است.

آن طوری که یکی از کارمندان سفارت توصیف کرده است: «روی لبه تیز تیغ قرار دارد».

۲- اقدامات و شیوه چماق و هویج دولت برای در هم شکستن اعتصاب کارگران حوزه نفتی جنوب تا حدودی از موفقیت برخوردار بود. قبول اضافه حقوق سخاوتمندانه، در دو روز گذشته با تهدید به اخراج، قطع حق مسکن و دستگیری حداقل ۱۷۰ تن از رهبران اعتصاب، همراه گشت. برآورد نمایندگان شرکت نفت این است که ۵۰ درصد کارگران و کارمندان و تقریباً کلیه کارمندان عالیرتبه به سرکار برگشته‌اند ولی بسیاری از کارمندان دون پایه از این کار امتناع نموده‌اند.

۳- وضعیت در حوزه استخراج نفت کاملاً حساس باقی مانده است. در روز ۱۱ نوامبر، خانه یکی از کارمندان انتقال یافته کنسرسیوم، توسط جمعیت غارت شد. لذا کنسرسیوم تخلیه محل زندگی عائله فرد مذکور را به طور جدی مورد توجه قرار داده است. در نزدیکی اهواز یک کمپ ساختمان‌سازی آمریکایی، به علت عدم توانایی ژاندارمری در حفظ امنیت آن، ناگزیر از تخلیه شد. صعود آرام میزان استخراج نفت نیز ادامه یافت و امروز به ۲/۱ میلیون بشکه رسید. سفارت تخمین می‌زند که در مدت اعتصابات سه هفته‌ای، زیان ارزی ایران از بابت تولید ناخالص ملی مجموعاً بالغ بر ۹۰۰ میلیون دلار بوده است.

۴- اگرچه در تهران ۲۰ الی ۳۰ درصد کارها تعطیل بود، لیکن سفارت مدرکی دال بر اعتصاب عمومی مؤثر نیافت. شرکت هواپیمایی ملی ایران تا حدی کارهای خود را دوباره از سر گرفته و بنا به گزارش شرکت‌های اس آ اس و لوفت هانزا کار عادی‌شان را ادامه می‌دهند. پان‌آمریکن نیز هر روز معمولاً با تعدادی صندلی خالی، با یک پرواز از تهران، به کارش ادامه می‌دهد. اعتصاب کارگران شرکت توانیر نیز موجب قطع موقتی جریان برق در قسمتهایی از شهر گشت.

۵- امید سازش احتمالی بین رهبران میانه‌رو مخالفین و دولت، پس از روی کار آمدن کابینه نظامی، با اتخاذ خط‌مشی سرسختانه از طرف تعدادی از سران جبهه ملی به تأخیر افتاده است. به نظر می‌رسد که سنجابی و یارانش به طور چشمگیری به موضع‌گیری افراطی و سازش‌ناپذیر آیت‌الله خمینی نسبت به شاه، نزدیکتر شده‌اند. این وضع همراه با حملات لفظی به حکومت سلطنتی، می‌تواند بهانه دستگیری بیشتر مخالفین گردد.

ونس

سند شماره ۱۷۱

استفاده اداری محدود ۱۲ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۱ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۶۵ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی

موضوع: خدمات هواپیمایی در ایران

۱- هواپیمایی ملی ایران کارهای جزئی خود را به منظور انجام پروازهای داخلی و نیز

خارجی از صبح یکشنبه مجدداً آغاز کرد. گزارش شده که چندین پرواز مسافبری بین‌المللی، همچنین یک مورد پرواز هواپیمای باری انجام شده است و حداقل دو پرواز هوایی داخلی (به مقصد منطقه خلیج فارس) از فرودگاه مهرآباد صورت پذیرفته است. گزارش شده کارهای زمینی روی هواپیما و ارتباطات هوایی دارای وضع عادی است.

۲- شرکتهای هواپیمایی لوفت‌هانزا، اسکاندیناوی با تغییر خدمه محلی آنها به صورت عادی کار می‌کنند، دیگر خطوط هواپیمایی از جمله پان امریکن، سوئیس ایر، بریتیش ایرویز، ایر فرانس و خطوط هواپیمایی ژاپن، گزارش شده است که برگشت بکار عادی آنها با توجه به تغییر خدمه محلی تا حدود ۱۵ نوامبر به تأخیر افتاده و آغاز به کار، مشروط به ارزیابی مجدد شرایط امنیتی هم در فرودگاه هم در شهر می‌باشد.

ناس

سند شماره ۱۷۲

۱۲ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۱ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۶۸

مرجع: تهران ۱۱۰۶۶

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی ۱۲ نوامبر

۱- توسعه و گسترش درگیریهای گزارش شده در تلگرام قبلی منجر به تظاهرات بزرگی در تهران نشده است. به نظر می‌رسد شهر از تاریخ ۵ نوامبر ۷۸ تا امروز عادی‌ترین روزهای کسب و کار خود را گذرانده است.

تعدادی از مشاغل تقریباً ۲۰ تا ۳۰ درصد تعطیل بودند. ولی ما نمی‌دانیم که آیا این تعطیلات ریشه در اعتصاب داشته و یا دلایل دیگری سبب آن بوده است، در هر حال نشان چشمگیری از یک اعتصاب مؤثر همگانی وجود نداشت.

۲- قوی‌ترین نشانه جریان اعتصاب، اعتصاب کاری در تأسیسات شرکت انتقال نیروی توانیر بود که منجر به خاموشی‌هایی در بعضی از نقاط شهر تهران در نزدیکی‌های صبح و ساعتهای آخر روز شده بود.

۳- اطلاعی از عکس‌العمل موجود نسبت به پیام ضبط شده خمینی و یا تجمع نمازگزاران نداریم لاقلاً در تهران این طور است. مخالفین مذهبی آرام به نظر می‌رسند.

۴- از کنسولگریها اطلاعات جدیدی نداشتیم چون امکان برقراری تماس تلفنی راه دور وجود نداشت. مجدداً در اوایل ۱۳ نوامبر تلاش خواهیم کرد.

۵ - وضعیت اعتصابات در مناطق نفت‌خیز تغییری نکرده و مشروح گزارش آن در تلگرام جداگانه‌ای گزارش شد.

سولیوان

سند شماره ۱۷۳

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۳۷۸
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.
عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی درباره وضعیت کنونی ایران می‌باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

شب ۱۱ نوامبر ۱۹۷۸ تهران آرام بود. در طول ساعات آخر شب تقریباً ساعت ۲۳/۲۰ افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی نقل و انتقال اکیپ‌های نظامی از شمال شهر به سمت بخش جنوبی را مشاهده کرد. ۵ یا ۶ کامیون پر از سرباز که هرکدام حامل ۱۸ سرباز بودند در حال حرکت به سمت پایین [خیابان] ندا مشاهده شدند.

همچنین در طول شب افراد ناشناخته‌ای دیوارهای منزل افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی را با شعارهای فارسی پر کردند. شعار چنین است: مرگ بر شاه. این دومین نمونه از چنین شعارهایی است که بر روی دیوار منزل افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی نوشته می‌شود. مدیر تیم فنی، افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و وابسته نیروی زمینی، در راه سفارت متوجه شدند که تانکهای چیفتن از میدان تجریش حرکت داده شده‌اند. صبح ۱۲ نوامبر ترافیک در تهران کاملاً سنگین است. منابع توسط تلفن گزارش می‌دهند که پروازهای هواپیمایی ملی ایران از فرودگاه مهرآباد صورت می‌گیرد. هواپیمای ملی ایران به خاطر اعتصابات داخلی شرکت یعنی تعمیرکاران و خدمه حمل بار و غیره پرواز نداشته است.

افسر گزارشگر قفل و زنجیرهای بسیار سخت و محکمی را بر درهای سفارت آمریکا و همینطور موانع میله‌ای فلزی جوش داده شده‌ای که به منظور تقویت درب اصلی محوطه به کار رفته مشاهده کرده است. منع عبور و مرور شبانه از ساعت ۲۱/۰۰ تا ۵/۰۰ همچنان ادامه دارد. برنامه‌ریزی شده که مدارس محلی در تهران امروز بازگشایی شوند. ولی با این وجود بنا به گزارش رادیو مدارس تا ۱۸ نوامبر سال ۱۹۷۸ تعطیلی خود را ادامه خواهند داد. به دبیرستانها و مؤسسات آموزش عالی تاریخ معینی برای بازگشایی داده نشده است. روزنامه‌ها از ۵ نوامبر چاپ نشده‌اند. اخبار رادیو داخلی اطلاعات کمی در رابطه با وضعیت سیاسی ایران می‌دهد. تمام افسران گزارشگر مستقر در دفتر سازمان مستشاری آمریکا اظهار می‌کنند وضعیت حاضر تهران، به حالت عادی نزدیک می‌شود.

نظریات تهیه کنندگان پیام: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

نشانه‌های ظاهری چون ترافیک، مغازه‌هایی که باز هستند و جریان معاملات داخلی به این

معنی نیست که وضعیت در سرتاسر ایران به حالت عادی برگشته است. افسر گزارشگر معتقد است وضعیت ممکن است با کمترین بی‌توجهی بدتر شود. یکی از مسایل کلیدی که افسر گزارشگر نمی‌تواند هیچ‌گونه اطلاعاتی نسبت به آن به دست آورد موضع اتخاذ شده توسط رهبران مذهبی در قم و دیگر نقاط کشور است. اگر رهبران مذهبی از دولت نظامی حمایت نکنند ما شاهد مسایل و مشکلات زیادی خواهیم بود.

سند شماره ۱۷۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۴۷۸ ۱۲ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۱ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی خبر راجع به وضعیت کنونی ایران می‌باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان).

افسر گزارشگر در حین پیاده‌روی در حوالی جنوب و غرب سفارت به صورت تفریحی، تعدادی بانک را مشاهده کرد که باز بودند و کسب و کار روال عادی داشت. دو تا از بانکها در روز پنجم ماه نوامبر به آتش کشیده شده بودند. حدود ۷۵٪ فروشگاههای منطقه خیابان فردوسی باز بودند و به نظر می‌رسید که کسب و کار روزانه خوب است. در خیابان تخت‌جمشید تا فاصله چهار ساختمان آن طرف‌تر از ضلع غربی سفارت ترافیک سنگینی مشاهده گردید. مغازه‌های لبنیاتی و نانوائیها باز بوده و صفی دیده نمی‌شد. چنین به نظر می‌رسید که فروشگاهها بیشتر از مواقع عادی جنس داشته‌اند. قصابیها نیز باز بودند و افسر فوق‌گوشتهای تازه‌ای را که توسط کامیونها به قصابیها حمل می‌شده، مشاهده کرده است، همچنین جوانهای بیشماری را که سن آنها از ۱۲ تا ۲۵ سال تخمین زده می‌شد در خیابانها و پیاده‌روها مشاهده کرده و یک گروه از آنها به افسر گزارشگر که در حال عبور از پیاده‌رو بود آب دهان انداخته‌اند. نیروهای نظامی به جز در اطراف محوطه سفارت آمریکا در جاهای دیگری به چشم نمی‌خوردند. چنین به نظر می‌رسد که این نیروهای نظامی در حال آماده‌باش کامل نباشند، به این خاطر که سرنیزه‌ها بر روی تفنگها نصب نشده بود و به حالت بندفنگ حمل می‌شدند، در حالی که معمولاً سربازان تفنگها را به حالت مسلح به سرنیزه و حاضر به جنگ حمل می‌کنند. در طی هفته گذشته تعداد خیلی معدودی اتومبیل در خیابانهای پشت و نزدیک سفارت پارک شده‌اند. امروز در محلات پایین شهر تهران کمتر جایی برای پارک ماشین وجود داشت. خسارات حاصله از آشوبهای اخیر تقریباً، به طور کامل ترمیم شده‌اند و

شیشه‌های اکثر ساختمانها تعویض شده‌اند. به طور کلی مشاهدات افسر گزارشگر، گزارشات قبلی مبنی بر به حالت عادی برگشتن اوضاع فعلی را تأیید می‌کند. نظریات تهیه‌کننده گزارش (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان): هنوز به طور بالقوه زمینه برای آشوبهای دیگر وجود دارد. مشاهده تعداد زیادی از جوانان در خیابانها و پیاده‌روها نشان دهنده یک تهدید واقعی در موقعیت کنونی می‌باشد، در بعضی موارد حالات آنها به گونه‌ای به نظر می‌رسد که با همه کس و همه چیز مخالف باشند.

سند شماره ۱۷۵

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۸۷۸
 ۱۳ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۲ آبان ۱۳۵۷
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.
 عنوان: وضعیت ایران در ۱۳ نوامبر ۱۹۷۸

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی درباره وضعیت کنونی ایران می‌باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در ساعت ۵/۴۵ افسر گزارشگر با اتومبیل ستاد را ترک کرد و مسیر خلیج به طرف سفارت آمریکا، دانشگاه تهران، فرودگاه مهرآباد را پیمود، و مجدداً به سفارت آمریکا بازگشت. مشاهدات وی در این مسیر به قرار ذیل بوده است:

۱- قسمت شمالی شهر با فقدان چشمگیر افراد نظامی آرام بود. خلیج آرام و همراه با ترافیک معمول صبح زود بود. منطقه اطراف سفارت آمریکا با یک دسته از سربازان که در گوشه‌ای از تقاطع روزولت و تخت جمشید مستقر بودند، آرام بود.

۲- در غرب سفارت افسر گزارشگر هشت کامیون نظامی را مشاهده کرد که در خیابان شاهرضا به طرف غرب به سوی فرودگاه در حرکت بودند.

۳- افسر گزارشگر دانشگاه تهران را کاملاً دور زد و سربازان یا وسائط نقلیه زرهی را در آنجا مشاهده نکرد. در میدان شهید و در غرب تهران، نزدیکی فرودگاه، تنها چند سرباز مشاهده شدند و هیچ‌گونه وسائط نقلیه زرهی دیده نشد.

۴- در فرودگاه وضعیت عادی به نظر می‌رسید، خطوط هوایی که ذیلاً نام برده می‌شوند کار می‌کردند. افسر گزارشگر هواپیماهایشان را مشاهده کرد که در رامپ ترانزیت پارک شده بودند: الف: ایرفرانس، ب: هواپیمایی هند، ج: لوفت هانزا، د: هواپیمایی انگلستان، ه: هواپیمایی اردن، و: آریانا (هواپیمایی افغانستان)، ی: هواپیمایی MAC و ایران ایر.

هیچ سربازی در فرودگاه مشاهده نمی‌شد اما سربازان وظیفه در حال بار کردن کالا در

کامیونهای نظامی بودند.

۵- در بازگشت به سفارتخانه افسر گزارشگر تعداد زیادی اتومبیلهای با پلاک شهرستان در خیابانها مشاهده کرد. این پلاکها به تعداد زیاد مشاهده شدند. الف: تبریز، ب: همدان، ج: رشت، د: کرج، ه: قزوین. در رفت و برگشت به منطقه فرودگاه ترافیک بسیار سنگین بود.

۶- در منطقه خیابان شاهرضا و امیرآباد، در نزدیکی دانشگاه تهران، افسر گزارشگر چهار سرباز را مشاهده کرد که در جلو سینما کاپری مشغول رقصیدن بودند که چند زن جوان نیز از عابرین خیابان به آنها ملحق شدند.

۷- منبع خبر گزارش داد که در هتل او قبل از ساعت منع عبور و مرور مشروب برایش سرو نمی‌کردند. این کار برای مراعات احتیاط صورت می‌گرفت چون مدیر هتل می‌ترسید که اگر آنها مشروب سرو کنند، با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گیرند اما با این همه آبجو سرو می‌شد.

۸- شب ۱۲ نوامبر تهران آرام بود و افسر گزارشگر در جریان وقوع حوادثی قرار نگرفته است.

نظریات تهیه‌کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) - ظواهر امر نشان می‌دهد که وضعیت به طرف عادی شدن پیش می‌رود. فروشگاهها بازگشایی گردیده و مردم در خیابانها دیده می‌شوند. این نشان می‌دهد که تجارت به حالت عادی بازگشته است. افسر گزارشگر متذکر شده است که مردمی که در خیابانها دیده می‌شوند دوباره لبخند بر لب دارند. افسر گزارشگر لازم می‌داند اظهار نماید عامل بالقوه ایجاد درگیریها هنوز موجود است.

سند شماره ۱۷۶

۱۳ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۲ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۰۹۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۳ نوامبر

خلاصه: تهران تا بعد از ظهر آرام بود - گزارشهایی مبنی بر تعدادی کشته بر اثر زد و خوردهای دیروز در تبریز و خرمشهر - چندین استاندار رئیس جدید بنیاد پهلوی تعیین و معرفی شدند - کمیسیون ویژه دادگستری جهت رسیدگی به امور مالی خانواده سلطنتی تعیین شد - شهردار سابق تهران توقیف گردید - دولت مقامات شهر جهرم را برکنار کرد - مبارزات صنفی در شرکت مخابرات ایران روی آمریکاییان تأثیر می‌گذارد - پایان خلاصه گزارش.

۱- تهران دیروز و امروز صبح آرام بود. دیروز مابین سربازان و دانشجویان درگیری خشونت‌بار و تهدیدآمیزی رخ نداد. با این وجود باور نمی‌کنیم که آزمایش نهایی اراده قدرت بین نظامیان و تظاهرکنندگان به همین وضع باقی بماند. بنابراین امکان درگیری خیابانی به قوت خود باقی است.

۲- درگیری دیروز سربازان و تظاهرکنندگان در تبریز و خرمشهر پنج کشته بر جای گذاشت. به علت اشکال در خدمات تلفنی نتوانستیم امروز با کنسولگریها تماس برقرار نمائیم و سفارت تا بعد از ظهر امروز گزارشی از درگیری دریافت نکرده است.

۳- دولت اعلام کرد که مقامات مسئول شهر جهرم از کار برکنار شدند، این اقدام ظاهراً از حمله تروریستی به رئیس پلیس و فرماندار نظامی جهرم ناشی می‌شود.

۴- شاه به نجفی، وزیر دادگستری دستور داده است تا کمیسیون ویژه‌ای جهت رسیدگی به مخارج خانواده سلطنتی تشکیل دهد. همچنین در جریان مبارزه با فساد مقامات مسئول سناتور غلامرضا نیک‌پی، شهردار سابق تهران که متهم به رشوه‌خواری است، را توقیف کرده‌اند.

۵- دولت چند انتصاب جدید از جمله هشت استاندار و رئیس جدید بنیاد پهلوی را اعلام کرد. استانداران عبارتند از: تیمسار صادق امیرعزیزی (خراسان)، تیمسار (سناتور) کریم ورهرام (آذربایجان غربی)، تیمسار (سناتور) عزیزالله پالیزبان (کرمانشاهان)، عبدالعلی دهستانی (مرکزی)، حمید زاهدی (تهران)، تیمسار مقصود همپای (بویراحمد و کهگیلویه)، دریادار نصرالله موقری (بوشهر) و محمد طباطبائی (گیلان) و سیداحمد امامی رئیس بنیاد پهلوی شده است. سفارت اطلاعات مربوط به زندگینامه‌های آنان را بعداً تهیه خواهد کرد.

۶- به طور کلی وضع اعتصاب تغییر نکرده است. هواپیمایی ملی ایران به وضع نسبتاً عادی نزدیک می‌شود. کارمندان گمرک هنوز در حال اعتصاب به سر می‌برند، وضع دیگر ادارات دولتی تغییر نکرده است.

مبارزات صنفی در شرکت مخابرات ایران با رنگ و بوی شدید سیاسی امروز منجر به اخراج کارمندان آمریکایی شرکت آمریکایی بین‌المللی بل از ادارات این شرکت گردید. اعتصاب‌کنندگان آمریکاییها را وادار به خروج از ساختمان شرکت مخابرات نمودند و بعد از آن شرکت آمریکایی بل تمام پرسنل خود را از ساختمانهای شرکت مخابرات خارج کرد و آنها تا روشن شدن وضعیتشان به شرکت مخابرات باز نخواهند گشت.

(نظریه: مبارزات صنفی در شرکت مخابرات یکی از موارد بیان‌کننده نفرت از کارمندان خارجی است.)

سولیوان

سند شماره ۱۷۷

۱۳ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۲ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۸۸۱۲۶

به: کلیه نمایندگیهای سیاسی واقع در اروپا و غرب و جنوب آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۳، ۱۳ نوامبر ۷۸

۱- علیرغم اینکه تهران آرام می‌باشد، ولی سفارت معتقد است که عوامل آشوب و تشنج همچنان به صورت بالقوه باقی است. مدرسه آمریکاییهای تهران و تعدادی از بانکها باز هستند

و ترافیک به وضعیت عادی خود برگشته است. دیروز به تازگی برای نخستین بار پست بین‌المللی شروع به کار کرد ولی ارتباطات تلفنی قطع شده است. در تبریز و خرمشهر برخوردهایی بین سربازان و تظاهرکنندگان به وقوع پیوست که مجموع کشته‌های دو شهر پنج تن گزارش شده است.

۲- اعتصابات به صورت متناوب ادامه دارد، ولی هواپیمایی ایران کار و خدمات خود را تقریباً به صورت عادی از سر گرفته است. یکی از ناآرامیهای متعدد کارگری همراه با احساسات شدید ضدخارجی در شرکت مخابرات ایران، جایی که چندی پیش کارکنان آمریکایی شرکت بین‌المللی آمریکایی بل از آنجا اخراج شدند، در جریان می‌باشد.

۳- تولید نفت خام به ۲/۶ میلیون بشکه در روز بالغ می‌شود که نشانگر افزایش چشمگیر ۵۰۰/۰۰۰ بشکه در روز می‌باشد. حداقل دو شرکت مشترک (ایپاک و لاپکو) مشغول مذاکره برای حل و فصل اعتصاباتشان هستند ولی تشنجات و کشمکشها شدید است. با وجود فرآورده‌های پالایش شده نفتی، کمبود به طور جدی دیده نمی‌شود. هر وقفه جدی به علت ذخائر کم و افزایش تقاضاها برای گاز، روغن، نفت سفید سنگین خواهد بود اما علیرغم اینکه اوضاع کلاً مساعد است ولی آن عده از کارکنان صنعت نفت که به سرکارشان برگشته‌اند با فشارها و تهدیدات فیزیکی روبرو هستند.

۴- نخست‌وزیر از هاری امروز به یکی از دیدارکنندگان گفت: ۱- ارتش هنوز اولین وظیفه خود مبنی بر برقراری نظم را به انجام نرسانده است. ۲- او هنوز از بهبود امور در مناطق نفتی راضی نبود و ۳- دولت مسئله محاکمه خارج از نوبت کارکنانی که در جریان مبارزه علیه ارتشاء دستگیر شده‌اند را به پیش خواهد برد و مقصرین را به زندان محکوم خواهد ساخت.

ونس

سند شماره ۱۷۸

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۳۰ ۷۸ ۱۴ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۳ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: مشاهدات افسر رابط مستشاری نیروی دریایی و AAIRA از وضعیت ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی راجع به موقعیت کنونی ایران می‌باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

افسر رابط مستشاری نیروی دریایی و (AAIRA) در ۱۴ و ۱۵ نوامبر به منظور گردآوری اطلاعات، با اتومبیل گردشهایی در فرودگاه مهرآباد، جنوب تهران و فرودگاه دوشان‌تپه، داشتند

و موارد زیر توسط آنها مشاهده گردید: ۱- هیچ زره پوشی دیده نشد. در مناطقی که مورد مشاهده مأمور گزارشگر قرار گرفت، تانکهای چيفتن، اسکورپیون و ام ۶۰ (BTR 60 s) در معرض دید نبود. ۲- جلو دانشگاه تهران همچنان سنگرهای موقتی وجود داشت اما تعداد کمی افراد نظامی در آنجا حضور داشتند. ۳- ترافیک فرودگاه عادی به نظر می‌رسید. سه دستگاه هواپیمای تانکر KC-135 نیروی هوایی شاهنشاهی با آرایش نظامی در نزدیکی مهرآباد دیده شدند و تقریباً ۲۰ فروند جنگنده اف ۴ با آرایش نظامی در حال پرواز بودند. ۴- اهالی جنوب تهران علائم مشخص غیردوستانه از خود نشان می‌دادند. مشتهای گره‌کرده‌شان را به طرف مأموران گزارشگر تکان می‌دادند و صدای دشنامهایشان بگوش می‌رسید که اینها اعمالی عادی بودند، وسیله نقلیه مورد استفاده ما یک استیشن زردرنگ دولت آمریکا بود که به راحتی قابل شناسایی بود. ۵- مغازه‌ها باز بودند و کار و کاسبی طبق معمول جریان داشت. مأموران گزارشگر از مغازه جواهرفروشی یک یهودی بازدید کردند و مطلع شدند که تجار یهودی طلا، طلاهایشان را برای فروش به مردم، در دسترس گذاشته‌اند. جواهرفروش به مأمور گزارشگر گفت که تجار یهودی در ۱۴ نوامبر یک گردهم‌آیی داشته و تصمیم گرفته‌اند که می‌بایست بار دیگر کالاهایشان را در اختیار مردم قرار دهند. ۶- مناطق نزدیک دوشان‌تپه وضعیت عادی داشته و امنیت پایگاه نیز عادی بود. ۷- افسران گزارشگر از مشاهده اینکه تجارت و کسب و کار در مناطق بازدید شده مسیر عادی خود را طی می‌کنند، تعجب کرده‌اند.

نظریات تهیه‌کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان): روز ۱۷ نوامبر روز ارتش ایران است، افسران گزارشگر احتمال می‌دهند که آرایش نظامی هواپیماهای سوخت‌رسان و جنگنده‌ها برای تمرین پروازهای مربوط به مانور هوایی باشد. مراسم سان و رژه می‌تواند دلیلی بر عدم حضور سلاحهای خود کششی و زره‌پوش در شهر باشد. افسران گزارشگر احتمال می‌دهند که خودروهای مزبور برای انجام مراسم رژه آماده شده‌اند.

سند شماره ۱۷۹

سری
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۱۲۵ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: ارزیابی تهدیدها

۱- به دنبال هفته‌ها بی‌نظمی سرتاسری در ایران که منجر به شورشهای بزرگی در ۵ نوامبر ۱۹۷۸ در تهران گردید و روز بعد از آن دولت نظامی بر سر کار آمد، تهدید بالقوه علیه آمریکاییها در تهران افزایش یافته است. خطرات عمده‌ای که متوجه آمریکاییهاست یکی امکان گرفتادن در خشونت‌های خیابانی است و دیگر حملات گروههای سازمان یافته تروریستی. ما در مورد هر کدام از زمینه‌های زیر، دست به اقدام خواهیم زد:

۲- تجربه ۵ نوامبر ۷۸ در تهران تهدید اضافی خشونت جمعیت و اثرش در امنیت جامعه

آمریکاییها در ایران را برایمان نمایان ساخت. در حالیکه دولت نظامی نظم را دوباره در تهران و بعضی از شهرستانها برقرار کرده است به احتمال قوی آن دوره سپتامبر - اکتبر ۱۹۷۸ در مقابله با دولت نظامی تکرار خواهد گردید. دوره‌ای که برقراری حکومت نظامی در شهرهای اصلی ایران منجر به زد و خورد مخالفان با ارتش در تظاهرات پی در پی، آشکار و شدید گردید. اگر چنین شود باز هم آمریکاییها در تظاهرات، گرفتار شده و چنانچه قبلاً هم تا اندازه‌ای چنین اتفاقی افتاده است، تظاهرات ممکن است مستقیماً متوجه مؤسسات یا کارمندان آمریکایی گردد. ما یا اصلاً هشیار نیستیم و یا هشیاری کمی نسبت به این تهدید یا تهدیدات دیگری که فهرست‌وار در زیر آمده است، داریم.

۳- معرفی دولت نظامی و تحکیم عمومی امنیت در ایران ممکن است تروریسم را در تهران و شهرستانها به طرف سازمان یافتگی بیشتر هدایت کند. ما معتقدیم که کوششهای یکی از دو گروه سازمان یافته یعنی چریکهای فدایی خلق ایران مستقیماً علیه اعضای دولت و نیروهای امنیتی - همچون گذشته - ادامه خواهد یافت و با روی کار آمدن دولت نظامی، فعالیت‌های آنان احتمالاً افزایش می‌یابد. این گروه به تشکیل آموزش دیده‌ترین و مجهزترین گروههای تهدید تروریستی ادامه می‌دهد و می‌توان انتظار داشت که در فعالیت‌هایشان، حملات دو ماه گذشته را تکرار کنند. حملاتی که در مشهد علیه یک سرهنگ پلیس صورت گرفت و در تهران علیه قرارگاه مرکزی پلیس گارد ملی ایران انجام پذیرفت. چنین حملاتی با تسلیحات پیچیده انجام گرفته و طوری طراحی شده‌اند که بالاترین ارزش تبلیغاتی را داشته باشند.

اگرچه چریکها مدعی شده‌اند که مسئول انفجار بمب در مرکز فرهنگی ایران - آمریکا در اواخر ۱۹۷۷ هستند، آنها هیچ‌گاه به افراد آمریکایی حمله نکرده‌اند و ما هیچ‌گونه شواهدی دال بر تغییر دادن موضعشان مبنی بر اکراه ظاهری در انجام عملیات علیه اعضای جامعه آمریکاییان در ایران نداریم. غیر از آمریکاییهایی که با بدشانسی در حین حمله مستقیم علیه یک صاحب منصب ایرانی گرفتار شوند، ما اعتقاد داریم که این گروه تهدید مستقیمی علیه آمریکاییها در ایران صورت نمی‌دهد.

۴- گروه دیگر تروریستی سازمان یافته در ایران یعنی سازمان مجاهدین خلق ایران از اوایل ۱۹۷۷ خود را درگیر اقدامات تروریستی قابل توجه نکرده است و از اوت ۱۹۷۶ که دست به ترور سه بازرگان آمریکایی در تهران زد، علیه جامعه آمریکاییها در ایران، دست به حمله‌ای نزده است. در حالیکه ما اطلاعات جامعی در دست نداریم که این فقدان عملیات را توضیح دهد، اما خبرهایی داریم دال بر اینکه مجاهدین به علت تلفاتی که در زمستان ۷۶ - ۷۷ متحمل شده‌اند سیاستی مبنی بر خودداری از مواجهه با، نیروهای امنیتی اتخاذ کرده‌اند. این سیاست که با شروع تابستان سال ۱۹۷۷ اتخاذ شد همچنین به این علت بود که آن مقاصد سیاسی که به وسیله مجاهدین تا اندازه‌ای از طریق تروریسم پیش برده می‌شد، با بازدهی بهتری به وسیله عناصر میانه‌روتر مخالف تحت عنوان جبهه ملی و مخالفین مذهبی پیش می‌رفت. در حقیقت

ممکن است مجاهدین با رهبران مخالفین به توافق رسیده باشند که دست از عملیات تروریستی بردارند تا مخالفین میانه‌روتر شاه فرصتی به دست بیاورند تا از راهی معتدل و غیرقهرآمیز برای رسیدن به خواسته‌هایشان تلاش نمایند.

در هر صورت، روی کار آمدن دولت نظامی ظاهراً از طرف رهبران اپوزیسیون اینگونه تلقی شده است که این دولت از همان ابتدای به وجود آمدنش به معنی پایان مسیر راه‌حل سیاسی برای بحران است. اگر چنین باشد، ما می‌توانیم انتظار داشته باشیم و انتظار داریم که در حالی که راه‌حلهای سیاسی به بن‌بست رسیده‌اند، مجاهدین با شیوه‌های دیگری به مبارزه ادامه دهند و فعالیت‌های آنان به عنوان یک گروه تروریستی غیرکمونیس‌ت افزایش یابد. ما نشانه‌هایی در دست داریم (تهدیدات تلفنی) دال بر اینکه این گروه در حال حاضر این سیاست جدید را اتخاذ کرده است.

اگرچه عملی را مشاهده نکرده‌ایم که بتوان شخصاً آن را به مجاهدین نسبت داد. اگر مجاهدین عملیاتشان را از سر بگیرند می‌توانیم انتظار داشته باشیم که این گروه - همچون گذشته - به مقامات آمریکایی یا آن دسته از تجار آمریکایی که با حضور نظامی آمریکا در ایران رابطه داشته باشند، حمله کنند. بر مبنای عملیات قبلی، ما تصور می‌کنیم که مجاهدین به اهداف به دقت انتخاب شده، ضربه می‌زنند و می‌کوشند به زنان و کودکان صدمه‌ای وارد نیاید. اما باید تأکید کنیم که این ارزیابی بر اساس عملیات قبلی مجاهدین صورت می‌گیرد. شواهدی در دست نداریم دال بر اینکه آیا آنها همان تاکتیکها را در پیش گرفته‌اند یا روش جدیدتر و خطرناک‌تری اتخاذ کرده‌اند. این گروه همچنین سلاحهای پیچیده‌ای دارد و آموزش دیده است تا واقعاً بتواند هر نوع عمل تروریستی که انتخاب می‌کند، را با موفقیت به انجام رساند.

۵- نقصان همه جانبه نظم شهری در ایران و افزایش اعلان علنی نظرگاههای مخالفان با افزایش خشونت به خصوص توسط گروههای کوچک و افرادی که با هیچ جنبش تروریستی سازمان یافته ارتباط ندارند، همراه گشته است. جهت‌گیری مقداری از این خشونتها مستقیماً متوجه آمریکاییها بوده و اخیراً افزایش یافته‌اند. در حالیکه هیچ قتلی رخ نداده است، پرتاب بمب در ۱۱ اکتبر ۱۹۷۸ به یک اتوبوس شرکت هلیکوپترسازی «بل» در اصفهان و پرتاب بمب آتش‌زا در ۸ نوامبر ۱۹۷۸ به خانه‌های سه آمریکایی در شمال شرقی تهران، نمونه‌هایی هستند از جدی بودن تهدیدات، در هر دو مورد، تنها تصادف بود که کسی مجروح نشد یا این حوادث منجر به مرگ و میری نگردیدند. ما راهی برای پیش‌بینی رفتار گروهی یا انفرادی آنها نداریم و حتی نمی‌دانیم که اصولاً آنها چه کسانی هستند.

ما معتقدیم که آنها فعالیت‌هایشان را علیه آمریکاییها تشدید خواهند نمود به خصوص با اخباری که منتشر می‌شود - چنانچه الآن هم دارد شروع به رواج یافتن می‌کند - درباره پشتیبانی آمریکاییها از روی کار آمدن دولت نظامی در ایران یا تحویل دادن تجهیزات ضدشورش آمریکایی به نیروهای امنیتی ایران، این تهدید که شبیه تهدیداتی نیست که از جانب گروههای

سازمان یافته تروریستی مطرحند، بالقوه می‌تواند برای آمریکاییهای غیر شاغل و وابستگان آنها مصیبت‌بارتر باشد. باید تأکید کنیم که ما هیچ نشانه‌ای در دست نداریم حاکی از اینکه نوعی از مبارزه تروریستی بزرگ ضدآمریکایی در شرف وقوع باشد ولی ما معتقدیم که تهدید رو به افزایش است.

۶- روی هم رفته ما هیچ‌گونه بهبودی در این موقعیت تهدیدآمیز، در آینده نزدیک پیش‌بینی نمی‌کنیم و این بیشتر مربوط می‌شود به پیچیدگیهای بحران سیاسی در ایران و راه‌حل آن و معتقدیم که تا آن وقت زندگیمان توأم با افزایش تهدید ناشی از این حوادث خواهد بود.

سولیوان

سند شماره ۱۸۰

۱۴ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۳ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۱۴۸ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۴ نوامبر

خلاصه: تهران آرام است. سانسور اخبار، موجب رونق شایعات می‌گردد. سفارتخانه خبر خوشونت شدید در همدان در ۹ نوامبر را تأیید کرده است. رئیس پلیس کرمان به قتل رسید. دیروز مجلس سنا جلسه معمول خود را تشکیل داد. تظاهرات به طرفداری از دولت در زاهدان. در یکی از دانشکده‌های دانشگاه آریامهر، شعارهایی به حمایت از خمینی سر داده‌اند. یک شخصیت میانه‌رو سیاسی ادعا می‌کند که شورشیان ۵ نوامبر جزو اپوزیسیون بودند اما حقایق هنوز روشن نیست. اظهارات رسمی و مکرر اخیر دولت در مورد ماهیت کامل اسلامی دولت، بر هرگونه اعلام جهاد خمینی پیشدستی می‌کند. ناآرامیها موجب کمبودهایی در اصفهان شد. به مدیرعامل شرکت خدمات نفتی (OSCO) سوء قصد شد اما وی زخمی نگردید. پایان خلاصه.

۱- امروز هم تهران آرام است. به نظر می‌رسد حضور ارتش در خیابانها، نسبت به دامنه گسترده‌ای که در پایان هفته داشت، کم شده است. به جز ادامه سانسور اخبار، وضعیت تقریباً عادی به نظر می‌رسد. روزنامه‌ها منتشر نمی‌شوند و رادیو تلویزیون ملی ایران خبرهای داخلی را کم پخش می‌کند. در هر صورت رادیو تلویزیون ملی ایران اکنون به علت مبارزات صنفی فلج شده است. اگرچه کارکنان فنی به سر کار بازگشته‌اند اما مکرراً از انجام وظایفشان امتناع می‌ورزند. صدای بخش فارسی بی. بی. سی نیز ضعیف و نارسا بوده است و بلافاصله باعث بروز شایعاتی شده مبنی بر اینکه دولت ایران آن را پارازیت می‌کند. اما خود بی. بی. سی وجود مشکلات فنی در انتقال صدا را تأیید می‌کند. چند هفته‌نامه ظاهر شده‌اند اما کمیابی عمومی خبر و حتی خبرهای سانسور شده یا کنترل شده، ایران را به کارخانه عظیم شایعه‌سازی تبدیل کرده است.

۲- منبع ما در روزنامه کیهان که کارمند سفارت از ۲ سال پیش او را می‌شناسد، درباره وضعیت روزنامه تا تاریخ ۱۲ نوامبر که از آن اطلاع داشته، چنین گزارش می‌دهد: مصباح‌زاده مدیر کیهان در ۱۱ نوامبر با کارمندانش ملاقات کرد و به آنها گفت که اگر روزنامه بیرون نیاید، امکان پرداخت حقوق آنها وجود ندارد. (نظریه ICA: مصباح‌زاده قبلاً حقوق کارکنان روزنامه را ۲۵٪ اضافه کرده است و اکنون فاقد هرگونه امکان مالی مستقلى است). کارکنان روزنامه به اتفاق آراء موافقت کرده‌اند که به اعتصاب ادامه دهند. بیشترشان - از جمله منبع مذکور - رادیکال شده‌اند و متقاعد گشته‌اند که تا شاه صحنه را ترک نگوید، داوطلبانه به سر کار بازنگردند. منبع فوق گفت که به نظر نمی‌رسد دولت نظامی، روزنامه‌نگاران را تحت فشار قرار دهد. او با این نظر موافق بود که دولت جدید از هزاری احتمالاً از عدم انتشار روزنامه خوشنود است. منبع همچنین گفت زرنگار و دو تن دیگر از هیأت تحریریه تلاش کرده بودند که کیهان انگلیسی عصر را در ۱۱ ژانویه منتشر کنند و واقعاً هم یک ۴ صفحه‌ای را آماده کرده بودند ولی کارگران چاپخانه از چاپ آن امتناع ورزیدند.

۳- ناآرامی در استانها همراه با شایعات فراوانی درباره کشتارها، ادامه دارد. سفارتخانه در دسر جدی ۹ نوامبر در همدان را که احتمالاً منجر به حدود ۱۸ کشته گردید، تأیید کرده است. رئیس پلیس کرمان در اتومبیل خود توسط سرنشینان یک اتومبیل در حال عبور مورد هدف قرار گرفته و به قتل رسیده است. کنسول ما در اصفهان دو مورد تظاهرات را گزارش نموده که ظاهراً تلفاتی نداشته است. در خیابانهای اصفهان سربازان مسلح فراوان و بسیار فعالند و در اجرای جدی حکومت نظامی، تجمعات بیش از سه نفر را متفرق می‌نمایند. با این وجود، دانشجویان در دوم نوامبر درب بسته دانشگاه اصفهان را شکسته و وارد آن شدند و با هر تصویری از شاه که به دستشان آمد، آتش بزرگی افروختند. کنسول گزارش می‌دهد که بازار کاملاً بسته است و تنها دو - سه مغازه باز هستند آن هم نه به طور کامل، بلکه نیمه‌باز. کمبودها در مورد اقلام وارداتی مشهودند. تهیه کپسول گاز و وسایل یدکی اتومبیل مشکل است.

۴- جمعیتی بالغ بر سه هزار نفر دیروز به طرفداری از دولت در زاهدان تظاهرات کردند (نظریه: دولت ایران اغلب نشان داده است که می‌تواند در بلوچستان، حامیان خود را بسیج کند ولی مشکل می‌توان فهمید که این کار چگونه می‌تواند در مراکز قدرت در ایران - که از زاهدان بسیار دور هستند - تأثیر داشته باشد). دولت همچنین احتمالاً امیدوار است که حامیان خود را در یک مراسم و رژه برنامه‌ریزی شده برای روز ارتش در ۱۷ نوامبر در تهران بسیج کند.

۵- از آنجایی که دست‌اندرکاران امور منتظر اقدام خمینی هستند، صحنه سیاسی هنوز تاریک و مبهم است. شایعاتی روزانه رواج می‌یابد مبنی بر اینکه خمینی اعلام جهاد داده یا خواهد داد (رجوع شود به پاراگراف ۷) سنا دیروز جلسه علنی داشت اما صرفاً به کارهای جاریش پرداخت. دانشجویان دانشگاه صنعتی آریامهر شعار می‌دهند که در پشتیبانی از خمینی متحد هستند.

۶- یک شخصیت سیاسی میانه‌رو که بیشتر از ۵ ماه با گروه‌های طرفدار شاه کار می‌کرده است به مأمور سفارت گفت که تعداد زیادی از شورشیان ۵ نوامبر از رده‌های دولت ایران نبوده بلکه از دوستان نصیری رئیس سابق ساواک، و شاید هم از دوستان غیررسمی هویدا نخست‌وزیر سابق بودند. او گفت که گروه او «چندین» نفر را به طور مسلم شناسایی کرده‌اند که جزو این افراد بودند و همچنین حداقل دو نفر از توده‌ای‌های سابق را که قبلاً در کارخانجات بودند یعنی کسانی که می‌توانسته‌اند با هر کسی همراه باشند شناسایی کرده است. (نظریه سفارت: منبع عموماً در توصیف حوادث گذشته قابل اطمینان بوده است اما در رابطه با حوادث ۵ نوامبر این را تصدیق نموده است که مشکل بتوان گفت که چه کسی طرفدار چه کسی بوده است).

۷- دو تن از ناظرین صحنه سیاست ایران در طول تعطیلات آخر هفته گذشته یک نمایش میان‌پرده‌ای مضحکی را از شاه و نخست‌وزیر دیدند که آنها مرتب دست به دامان هویت اسلامی ایران می‌شدند.

(۱۱ نوامبر عید قربان بود) بر اساس گفته‌های منابع تأکید روی ماهیت اسلامی ایران و دولت ایران جهت ممانعت از تلاش خمینی برای رقم زدن چهره شاه به عنوان یک غیرمسلمان، لازم بود و اینکار همچنین یک سپر دفاعی در مقابل اعلام جهاد بود. منابع اظهارنظر کردند که از آنجا که نمی‌توان بر علیه مسلمانان اعلام جهاد داد، دولت ایران بدین ترتیب راه خمینی را برای فراخواندن به جهاد، مسدود نموده است. آیت‌الله می‌تواند به بیگانگان ناسزا بگوید اما فراخوان به جهاد غیرمحمتمل خواهد بود. مگر اینکه بتواند کل رژیم را ماورای حد و مرزی که منابع ادعا می‌کنند یعنی خارج از دین قلمداد کند و این امری است که از دست خمینی هم ساخته نیست (نظریه سفارت: این طرز تفکر آرزوی خوشبینانه‌ای است).

۸- دیروز در اهواز جورج لینگ مدیرعامل شرکت خدمات نفتی (OSCO) در اتومبیلش با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفت اما گزارش شده که زخمی نشده است. ۳ نفر ایرانی به سوی اتومبیل او کوکتل مولوتف پرتاب کردند که منجر به آتش گرفتن اتومبیل و منفجر شدن باک بنزین آن گردید. به راننده و لینگ آسیبی وارد نشد (مطبوعات اشتباهاً خبر دادند که راننده به سختی مجروح شده است) اکنون لینگ در خانه‌اش و هنگام نقل و انتقال، دارای محافظ نظامی است.

لینگ در استخدام «اکسون» و مأمور خدمت در شرکت خدمات نفتی است. گزارشات مبالغه‌آمیز این حادثه بی‌شک به ترس و وحشت آمریکایی‌های مستقر در ایران، دامن خواهد زد. و در این رابطه شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل گزارش می‌دهد که از ۱۵ اکتبر تاکنون ۸۰۰ کارمند و بستگان آنها کشور را ترک کرده‌اند. شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل اعلام کرده است که به هر کارمند دائمی که در ایران بماند ماهیانه ۲۰۰ دلار پاداش می‌دهد.

۹- گزارش عصر حاکی از این است که امروز صبح ارتش، تظاهرات بازار تهران را متفرق

کرده است. رادیو تهران ادعا کرد که ارتش به تیراندازی هوایی اکتفا کرده است. این حرف در شهر دهان به دهان می‌گشت که چندین نفر از طرفداران خمینی کشته شده‌اند.

سولیوان

سند شماره ۱۸۱

۱۴ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۳ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۸۹۱۳۲

به: نمایندگان دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و جنوب شرقی آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۴، ۱۴ نوامبر ۱۹۷۸

۱- تهران امروز را در آرامش بسر برد و از حضور نظامی ظاهراً کاسته شده بود. به علت اعتصاب کارگران شرکت برق، شهر تهران امشب سه ساعت خاموشی کامل داشت. دورنمای سیاسی مثل همیشه تیره و تار می‌نماید، زیرا حضار در پاریس منتظر دریافت رهنمودهای آیت‌الله خمینی هستند. نظامیان تظاهرات امروز صبح در بازار تهران را سرکوب کردند و این اولین درگیری در پایتخت در ظرف یک هفته اخیر بود. گزارشات واصله حاکی از ادامه ناآرامی در استانهای دیگر و همچنین در کرمان جایی که رئیس پلیس آنجا ترور شده است، می‌باشد. دو تظاهرات عظیم و مسالمت‌آمیز در اصفهان برگزار گردید که با مداخله تعداد کثیری از سربازان خاتمه یافت.

۲- عدم بیان کامل اخبار داخلی بازار شایعه‌پراکنی را گرم کرده است. کارگران قسمت چاپ و تکثیر روزنامه هنوز در اعتصاب بسر می‌برند و دولت نظامی ظاهراً روزنامه‌نگاران را برای شروع به کار تحت فشار قرار نمی‌دهد. رادیو تلویزیون ایران نیز اخبار داخلی زیادی پخش نمی‌کنند، بخش صدای فارسی رادیو بی. بی. سی ظاهراً به علت اشکالات فنی فرستنده ضعیف و نارسا است.

۳- علیرغم تداوم پیشرفت امور در مناطق نفتی، تشنجات در اهواز و خوزستان همچنان به شدت جود دارد. طبق برآورد ۱۴ نوامبر کل تولید نفت ۳/۳ میلیون بشکه در روز تخمین زده می‌شود (ظرفیت رسمی ۵/۸ میلیون بشکه است).

به نظر می‌رسد که کارکنان اعتصابی پالایشگاه آبادان در حال پایان دادن به اعتصابشان هستند.

دیروز مدیرکل شرکت خدمات نفتی ایران در اهواز مورد حمله سه ایرانی مسلح به بمب آتش‌زا قرار گرفت و اتومبیلش از بین رفت ولی به خود او و راننده‌اش آسیبی نرسید. او در حال حاضر از اسکورت نظامی برخوردار است. شکی نیست که مبالغه و بزرگ کردن حادثه مذکور موجب افزایش ترس جامعه آمریکاییان خواهد شد.

ونس

سند شماره ۱۸۲

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۲۰۷ به: وزارت امور خارجه، در واشنگتن دی. سی.
موضوع: برنامه‌های آتی خمینی

۱- در گفتگوی بین خبرنگار دین برلیس (شدیداً حفاظت شود) و مقام سفارت در تاریخ ۱۴ نوامبر، برلیس که ده روز قبل با خمینی ملاقات نموده بود گفت که مترجم خمینی به برلیس گفته است که خمینی مطمئن به بازگشت به ایران در ماه محرم (۳۰ نوامبر - ۲ دسامبر) «پس از سرنگونی شاه» است. برلیس گفت او در ابتدا این موضوع را سرسری گرفته بود ولی از میزان اطمینان وی به این امر که ادامه شورشها در اوایل دسامبر به سطحی خواهد رسید که منجر به قدرت رسیدن خمینی در طول عاشورا (۱۱ دسامبر) خواهد شد، متعجب شده بود.

۲- چند منبع خاطر نشان ساخته‌اند که ملاحای طرفدار خمینی در ایران همچنان فعال می‌باشند. کلمنت، مقام وزارت با یکی از این ملاحای اهل قلم در قطار در تاریخ ۸ نوامبر صحبت کرده بود و او نیز با اطمینان تمام گفته بود که کارشان تمام است و پیش‌بینی کرده بود که خمینی به ایران بازخواهد گشت و جمهوری اسلامی را تحت حکومت نمایندگان خویش در ایران برقرار خواهد ساخت.

سند شماره ۱۸۳

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۸۹۲۸۰ به: سفارت آمریکا، تهران
موضوع: دولت نظامی

۱- ما متشکر خواهیم شد که تا آخر این هفته ارزیابی مقدماتی را نسبت به عملکرد و دورنمای دولت نظامی دریافت نماییم. ما علاقمندیم که نظرات سفارت را در مورد مطالب زیر بدانیم:

الف- گرچه طبق گزارش خبرگزاریها، اوضاع امنیتی در تهران اساساً بهبود یافته است، اما به نظر می‌رسد که خشونت خارج از پایتخت با خشونت قبل از روی کار آمدن دولت نظامی فرق چندانی نکرده باشد. سفارت توانایی ارتش را در ادامه حفظ کنترل تهران چگونه ارزیابی می‌کند؟ چه توضیحی برای عدم توانایی نیروهای امنیتی در کنترل ناآرامی مراکز استانها وجود دارد؟ آیا دولت ایران فاقد تعداد کافی نظامیان قابل اعتمادی است که بتواند آنها را در شهرهای کوچک‌تری مانند کرمانشاه و قزوین، به صورت آماده‌باش درآورد، یا اینکه نظامیان نمی‌توانند از عهده مسایل برآیند؟ آیا مراحل اقدامات نظامی نخست برای آرام نمودن تهران و بعد برای آرام کردن مراکز دیگر است؟

ب - اعتصابات - سفارت اقدام مقامات نظامی در مورد وادار نمودن کارگران برای بازگشت

به سر کارشان را چگونه ارزیابی می‌نمایید؟ ما متشکر خواهیم شد که برآورد مختصری راجع به موفقیتها و ناکامیهای دولت در هر جا که مقامات دولتی اقدامی جدی برای پایان بخشیدن به اعتصابات به کار برده‌اند، داشته باشیم. آیا در مدتی که دولت نیروی خود را بر روی نفت، شرکت هواپیمایی ملی ایران و دیگر نمایندگیهای کلیدی و یا صنعت متمرکز می‌سازد، بخشهای دیگر نادیده گرفته نمی‌شود؟

ج- کارمندان دولت - ما متوجه بی‌میلی و اکراه آشکار ایرانیان صلاحیت‌دار و صاحب‌آوازه در حمایت از دولت نظامی از طریق عدم قبول پستهای وزارت شده‌ایم. در این میان به نظر می‌رسد که مهران تنها استثناء در بین افراد نسبتاً هم‌سطح و صاحب‌منصب غیرنظامی باشد. آیا تعمیم این مسئله درست است؟ سفارت چه علائمی از تمایل کارمندان مهم دولتی در همکاری با وزرای کابینه نظامی دارد؟ آیا عملکردهای وزراء کابینه بهبود یافته است؟

د - احساسات عمومی - عکس‌العمل اشخاص مستقل با نفوذ و صاحب‌فکر نسبت به دولت نظامی چگونه بوده است؟ با توجه به واکنشهای مخالف غیرافراطی، آیا سفارت اعتقاد دارد که رژیم نظامی بتواند روی کار آمدن دولتی وجیه‌المله و غیرنظامی را تسهیل نماید یا اینکه تشکیل آن را مشکل‌تر خواهد ساخت.

ه - گرفتاریهایی برای ایالات متحده - برقراری دولتی نظامی چه تأثیری بر موقعیت آمریکا در ایران داشته است؟

۲- اسرائیلی‌ها سؤال نموده‌اند که آیا شاه است که دولت نظامی را هدایت می‌نماید یا عکس آن درست است، به این معنا که مقامات نظامی اداره امور را به دست دارند و شاه مجبور است از آنان دنباله‌روی نماید؟ استنباط سفارت از میزان اختیارات موجود و مانور انجام شده جانب رهبری نظامی چیست؟

۳- سفارت از دوره تصدی دولت نظامی چه انتظاری دارد؟ آیا احتمال دارد دولت نظامی در سراسر ماه محرم روی کار بماند؟ آیا شاه به تماس خود با رهبران سیاسی غیرنظامی در مورد تشکیل نهایی دولتی ائتلافی ادامه می‌دهد یا اینکه او این مذاکرات را در حال حاضر مسکوت گذاشته است؟ نظر افسران ارشد راجع به انتخابات از جمله امکان برگزاری انتخابات در اوایل سال آینده چیست؟

سند شماره ۱۸۴

تاریخ: ۱۵ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۴ آبان ۱۳۵۷

استفاده اداری محدود

نویسنده: کلاید. دی. تیلور

موضوع: یادداشتهایی بر گفتگو با معاون رئیس کل بانک مرکزی ایران

دکتر بهمن همایون در تاریخ ۱۳ نوامبر ۱۹۷۸

تشریح وقایع ۵ نوامبر: دکتر همایون از من خواست که سخنانش را درباره آنچه که او

شایعه مورد توافق عام در مورد وقایعی که در ۵ نوامبر اتفاق افتاد نامید، تا به آخر گوش کنم، و آن به قرار ذیل است:

در حدود ساعت ۹ صبح روز شنبه ۴ نوامبر نیروهای نظامی ایرانی در دانشگاه تهران واکنش شدیدی را بر علیه گروه بزرگی از دانشجویان که بخش عمده آنها در محوطه دانشگاه و جمعی از آنها در حال حرکت گروهی و مشغول دادن شعارهایی بوده و پلاکاردهایی بر علیه شاه و دولت حمل می‌کردند، نشان دادند. نکته ویژه این حقیقت بود که دوربینهای تلویزیونی در آنجا وجود داشت. نیروهای نظامی در ابتدا با گاز اشک‌آور شروع کرده و خیلی سریع دست به تیراندازی زدند که در نتیجه آن تعداد زیادی از دانشجویان کشته و یا زخمی شدند. در حقیقت صبح روز یکشنبه پنجم نوامبر دکتر همایون از این موضوع آگاه شد. او توسط مدیرش در بخش آماری در قسمت شمالی ساختمان احضار شد و ایشان گفت که تعداد زیادی از ۴۰۰ کارمند بخش مشغول تظاهرات هستند. دکتر همایون فوراً به آنجا رفت و با کارمندان صحبت کرد. او اظهار کرد که اگر مردم فشارشان را زیاد کنند به تلاشهای دولت برای اعطای آزادی لطمه وارد خواهد شد. او به کارمندان اصرار می‌کرد که از فکر و مغزشان به جای احساسات استفاده نکنند و به سر کار برگردند. آنها از او پرسیدند که آیا او فیلم خبری کشتار دانشگاه که شب گذشته در تلویزیون کانال ۱ نشان داده شد، را دیده است. دکتر همایون گفت نه و سپس کارمندان مطالب فوق‌الذکر را، برای او شرح دادند. دکتر همایون احساس می‌کرد که او کارمندان را برای بازگشت به سر کار متقاعد کرده بود ولی در آن مرحله یک پیام آور از سوی کارمندان تظاهرکننده در ساختمان مرکزی بانک به داخل راهرو آمد و کارمندان فوراً به او گفتند که آنها به سایر همکارانشان در بانک می‌پیوندند. بعداً آنچه در آن روز اتفاق افتاد این بود که عناصر امنیتی دولتی با همدستی ارتش اعمال جزئی خرابکاری در ساختمانهای متعددی مرتکب شدند. او می‌گفت گروههای نه بیشتر از ۱۲ تا ۳۰ نفره کسانی بودند که واقعاً حملات پیچیده‌تری مانند آتش زدن یک ساختمان به وسیله بمب را مرتکب شدند. او به طور کامل در تشریح این تئوری کوشید که تظاهرکنندگان متوسط و معمولی ساختمانهای سیمانی فولادی تپیک ایرانی را نمی‌توانستند آتش بزنند. آنهايي که غارت می‌کردند از یک قماش دیگری بودند آنهايي که حمله‌ها را روی مکانهایی مانند تئاترها و بانکها و ساختمانهای اداری بزرگ انجام می‌دادند، واقعاً نیروهای امنیتی بودند.

دکتر همایون به مسایل فوق به عنوان نظری که همه افرادی را که می‌شناخت با آن موافق بودند مطرح می‌کرد. دلایل عقلی که او ارائه می‌داد این بود که ارتش یک طرف این قضیه است. وی می‌خواهد دولت شریف امامی را متقاعد بکند که راه تحمل و انعطاف موفق نخواهد بود و فقط اعمال شدید حکومت نظامی به وسیله ارتش نظم را از دل بحران و اوضاع وخیم کنونی بیرون خواهد آورد. او سپس نظرات خودش را مبنی بر اینکه هر توضیح دیگری راجع به اینکه چگونه وقایع آن شنبه رخ داد، قادر نیست عدم حضور نیروهای امنیتی در مکانهایی

مانند سفارت انگلیس و شرکت گاز را بیان کند، مطرح نمود. او گفت که در صبح روز پنجم با مراجعه به وضعیت واقعی بانک، تعداد زیادی از کارمندان بانک مرکزی و ملی (آنهايي که در رده پایین تر از مدیر هستند) به هم پیوسته بودند و موانع بین املاک مجاور را شکسته و در سراسر منطقه شعار می دادند و تظاهرات می کردند.

سپس آنها به داخل ساختمانها رفته و تصاویر خانواده سلطنتی را پاره کردند و سوزاندند و تا بعد از ظهر از خیابانها ناپدید شدند و هنگامی که می رفتند شعار سر می دادند که ساعت ۸ روز بعد همانجا خواهند بود. وقتی محافظین ساختمانهای اصلی بانک مرکزی و ملی گزارش دادند که کارمندان تظاهر کننده می گفتند که آنها فردا وارد ساختمانهای اصلی خواهند شد، جلیل شرکاء رئیس بانک ملی (که در آن موقع در بانک مرکزی حضور داشت) و خوش کیش رئیس کل بانک مرکزی تصمیم گرفتند که این بانکها فردا بسته باشند.

خوش کیش تقاضای حمایت نظامی ها را رد کرد و حتی یک تانک برای روز بعد درخواست نمود و هیچ یک از اتوبوسهای سرویس جمع آوری کارمندان به بیرون فرستاده نشد. درهای رو به خیابان بسته شد و نظامیان از اموال حفاظت می کردند و کارمندان عالی رتبه بر سر کار بودند و به کارمندان آمارگر اجازه داده نشد که روزهای سه شنبه و چهارشنبه بازگردند. این کارمندان که ۹۹ درصدشان زیر ۳۰ سال توصیف می شوند دارای مدارج دانشگاهی و به خصوص از لحاظ سیاسی فعال هستند. وقتی پرسیده شد که آیا هیچ اقدامی بر علیه رهبران این اغتشاشات وجود داشته است، دکتر همایون گفت تا جایی که او اطلاع دارد نظامیان چهار نفر از کارمندان بخش آمار را دستگیر کرده اند. در هیچ زمانی در خلال آن هفته و یا روزهای قبل کارمندان در داخل ساختمان تظاهرات نکرده بودند.

وضعیت مالی: دکتر همایون گفت که در پنجشنبه ۲ نوامبر نخست وزیر شریف امامی جلسه ای با دعوت از گروهی اقتصاددان ترتیب داد که بعداً آنها را «مشاورین اقتصادی» خود نامید. ده نفر از دولت دعوت شده بودند و چهار نفر از بخش خصوصی و ۲ نفر از دانشگاهها که این ۲ نفر آخری نیامده بودند. در اولین گردهمایی این جلسه نخست وزیر گفت که این گروه هر پنجشنبه با او ملاقات بکنند. دکتر همایون اولین نفری بود که به دعوت نخست وزیر برای تشریح وضعیت اقتصادی پاسخ داد و بعد از مدتی صحبت کردن توسط نخست وزیر از او پرسیده شد که آیا او از تجدیدنظرهای مالی اخیر مطلع می باشد. دکتر همایون: پاسخ داد نه و سپس نخست وزیر گفت که آنها در نظر دارند یک میلیارد دلار از مخارج ارزی خارجی را حذف بکنند و کل کسر بودجه را به ۲۰۰ میلیارد کاهش بدهند. دکتر همایون با اظهار عقیده من که این حذف به نظر می رسد بسیار شدید باشد موافق کرد، اما او گفت که به نظر می رسید نخست وزیر برای انجام این کار تصمیمش را گرفته باشد. دکتر همایون اطلاعات مالی برای شش ماهه اول سال جاری ایرانیان را که یک افزایش ۲/۵ درصدی در درآمدها و یک افزایش ۱۱/۵ درصدی در پرداختها، با یک کمبود گردش نقدینگی، به استثنای قروض ۲۲۳/۲ میلیارد

ریالی (۳/۱۷ میلیارد دلار) را نشان می‌داد فراهم کرد. [توجه: آقای کورس معاون وزیر اقتصاد و دارایی در ۱۴ نوامبر گفت کمبود شش ماه فقط ۹۰ میلیارد ریال داخلی بود (به وسیله اوراق قرضه) و ۳ میلیارد خارجی]

تورم: دکتر همایون شاخص قیمت‌های عمده فروشی و تعدادی آمار مقدماتی شاخص قیمت مصرف کننده برای ۱۰ شهر بزرگ در ماه هفتم را فراهم کرده بود. او گفت که به دلیل اعتصاب هفته گذشته بخش آمار اطلاعات راجع به شاخص قیمت‌های مصرف کننده تکمیل نگشته بود. او گفت در حالی که در ماه هفتم شاخص قیمت‌های عمده فروشی افزایش پیدا کرد شاخص قیمت‌های مصرف کننده دوباره نزول کرد و او اضافه کرد که پیش‌بینی ۱۴ تا ۱۸ درصدی برای نرخ تورم برای سال جاری ایرانی درست خواهد بود. او اعتقاد داشت که بیشتر افزایش‌های قیمت‌های عمده چند ماه طول می‌کشد تا ظاهر شود و اشاره کرد که هنوز برخی از افزایش حقوقها به اجرا درنیامده است. او مایل بود نرخ تورم برای آغاز سال ۱۹۷۹ را پیش‌بینی کند و فکر می‌کرد که متوسط نرخ تورم برای کل سال بعدی ایرانی یقیناً حدود ۳۰ درصد خواهد بود. پولی: دکتر همایون اطلاعاتی راجع به وضعیت پولی برای شش ماهه اول سال ایرانی داد و می‌گفت که هفت ماهه آخر مقداری حالات معکوس در روندهای عمومی نشان می‌دهد. او می‌گفت که از آغاز سال جدید ایرانی ۱۵۵ میلیارد ریال اسکناسهای جدید منتشر شده و ۵۵ میلیارد ریال از این مقدار در ماه گذشته منتشر شده بودند. (توجه: ممکن است مقداری مغایرت در اینجا وجود داشته باشد برای اینکه او گفت این یک رقم افزایشی بود بر روی ۴۰۰ میلیارد ریال پس مانده در آغاز سال. با این وجود وقتی یک نفر به آمار آغاز سال نگاه می‌کند رقم ۴۰۶/۶ میلیارد است و اگر همانطور که او می‌گفت رقم جاری ۵۵۵ باشد پس ۱۴۸/۴ میلیارد ریال اسکناسهای جدید منتشر شده‌اند نه ۱۵۵ میلیارد ریال) او گفت که بر اساس سپرده‌های موجود در ۲ ماه گذشته و کاهش ذخایر قانونی جواز ایجاد یک اعتبار ۱۲۰ میلیارد ریالی برای بانکها را به وجود آورد تا به وسیله آن برای رفع بدهی از اسکناسهای جدیداً منتشر شده اقدام بکنند. وقتی در رابطه با اعانه درخواست شده توسط بانکهای تجاری که به طور فزاینده‌ای غیرقابل وصول شده بودند پرسیده شد او گفت که قویاً به خوش‌کیش نصیحت کرده بود که اعانه بیشتری فراهم نکند اما اصرار بورزد که بانکها خود قبل از اعلام هر نوع تعطیلی اقداماتی بکنند. بنابراین ارقامی که ما شنیده‌ایم مربوط به محدودیتهای گذاشته شده به وسیله بانکهای تجاری به روی برداشتها، برای نمونه ۵۰۰۰ تومان در روز، در حقیقت نشانگر این است که این اقدام توسط بانک مرکزی پیشنهاد شده است. بانک مرکزی به بانکهای تجاری پیشنهاد سقف برداشت ۱۰۰۰۰ تومان در روز را داده بود. وقتی پرسیده شد تخمین پول بالفعل نابود در آتش‌سوزیها و خصومت‌های اخیر با بانکها چه میزان می‌باشد دکتر همایون گفت که رقم معلوم نیست اما پول نقد و اسنادی که در گاو صندوقها بودند از بین نرفتند. برای اینکه گاو صندوقها به طور عموم نسوز هستند اگر چه می‌گویند یک تعدادی از کارمندان بانکها وقتی مورد حمله

واقع می‌شدند از کثو به جیب می‌زدند! به تمایل افزایش نقدینگی در میان ایرانیان اعتراف کرد و اظهار داشت که مردم پول بیشتری (نسبت به گذشته) پیش خود نگه می‌دارند. وقتی پرسیده شد وقتی که شرایط تثبیت بشود و این سرمایه‌ها به بانکها برگردند چه اتفاقی خواهد افتاد دکتر همایون گفت که در آن موقع آنها باید شروع بکنند که ذخایر قانونی را به درصد قبلی‌اش بازگردانند. او گفت که به هر حال از لحاظ قانونی آنها نمی‌توانند ذخایر قانونی را به پایین‌تر از ده درصد برسانند. (توجه: دکتر کورس در ۱۴ نوامبر تشریح کرد که با همه اقدامات ممکنه برای اجتناب از تعطیلی بانکها که توسط بانک مرکزی انجام می‌گیرد، به دلیل هجومی که به بانکها وجود دارد سیستم بانکی در وضعیتی بحرانی قرار دارد.)

تراز پرداختها: دکتر همایون با تأیید ضمنی هنگامی که من اظهار می‌کردم که اعتصاب نفتی مبالغ دریافتی را تا نقطه ۵ درصدی پیش‌بینی شده و گزارش روندی من در ژوئن گذشته حتی اگر کارگران امروز کار را دوباره از سر بگیرند کاهش می‌دهد، گوش می‌کرد. وقتی که ما در مورد واردات بحث می‌کردیم او گفت که بخش دولتی بر کاهش واردات ادامه می‌دهد اگر چه بخش خصوصی یک افزایش قوی ۲۱ درصد را در شش ماهه اول داشته است و همچنین در اولین ماه ۲۸ درصد حجم ۷ ماهه را سفارش واردات داده بود او شک داشت که به نرخ کلی رشد ۱۷٪ پیش‌بینی شده توسط بانک مرکزی بتوان دست یافت. با توجه به میزان مستمر جریان خروج پول، او هیچ نظری در رابطه با آنچه که کسری خالص بخش خدمات خواهد بود نداشت او موافق بود که کاهش حساب جاری می‌تواند به همان زیادی ۴ میلیارد برسد و آن بستگی دارد به اینکه چه وقتی اعتصاب نفتی و میزان واردات حل بشود. در رابطه با داراییهای ثابت، با توجه به عکس‌العملی که بازارهای پولی بین‌المللی در مقابل هر قرضی مجبورند نشان بدهند، به میزان زیادی غیر محتمل است که دولت به همان اندازه‌ای که به او اختیار داده شده است قرض بکند. بنابراین در حالی که پیش‌بینی یک افزایش در داراییهای ثابت وجود داشت، در نهایت وضعیت می‌توانست به یک کسری منجر بشود بنابراین تراز کلی پرداختها می‌تواند ۲-۳ میلیارد دلار و یا بیشتر در کسری باشد یعنی فشاری بر دوش ذخایر. در رابطه با نفت او گفت که شک دارد که هیأت ایرانی در اجلاس اوپک در گروه کشورهای که از یک افزایش قیمت کم ۵ درصدی حمایت می‌کنند قرار بگیرد. تولید: دکتر همایون و من به برآوردهای تولید در سال جاری ایرانی که من با خودم آورده بودم نگاه کردیم و او با توجه به درکش از سند کنونی اظهار کرد که بخش صنعتی به ۸٪ بیشتر نزدیک خواهد بود تا ۱۲٪. وقتی راجع به وضعیت صنایع بخش خصوصی در حال حاضر پرسیده شد او صادقانه گفت که مطلع نیست چرا که بخش آمارگیری اداره‌اش بیشترین ارتباطش را با آنجا از دست داده بود. او گفت که نکته مایه تأسف این بود که برای سه ماهه اول ایرانی ارزش واقعی اضافه شده به بخش تولید بالای ۱۴٪ بود و در حوزه نفتی برای شش ماهه اول سال ایرانی تولید ۶/۴ درصد و صادرات ۴/۱ درصد بیشتر بود.

سند شماره ۱۸۵

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۲۱۰
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی ۱۵ نوامبر

خلاصه: دیروز در جنوب تهران سربازان به سوی جمعیت آتش گشودند. شایعاتی مبنی بر به دست آوردن سلاح توسط مخالفان وجود دارد. مجلس روز ۱۸ نوامبر تشکیل جلسه می‌دهد. ژنرال ازهاری نخست‌وزیر کابینه خود را معرفی و برنامه را تقدیم مجلس خواهد کرد. احتمالاً ۲۰ نوامبر روزنامه‌ها مجدداً انتشار می‌یابند. تظاهرات در جهت حمایت از دولت ایران ادامه دارد. دستگیریهایی در مناطق نفتی صورت گرفت. دیروز اصفهان دستخوش خشونت بود. اتوبوس بدون مسافر با بمب مورد حمله قرار گرفت. پایان خلاصه.

۱- در میان گزارشات متعدد مستقل مبنی بر تیراندازی دیروز در جنوب تهران، دولت اعلام نمود که به طور حتم سربازان به سوی جمعیت تیراندازی کرده‌اند. گزارشات تأیید نشده‌ای در مورد تلفات و زخمی‌های زیاد وجود دارد. امروز ظهر وضعیت آرام بود. کنسولگری اصفهان از وجود خشونت دیروز عصر گزارش می‌دهد که جمعیتها به محض خروج از سه مسجد در حمله به بانکها به هم ملحق شدند. نیروهای امنیتی غافلگیر شدند و در نتیجه جمعیت شورشی موفق شد سه ساختمان را به آتش بکشاند. واحدهای نظامی پس از کمی تیراندازی مجدداً نظم را به حالت نخست برگرداندند.

امروز واحدهای نظامی مستقر در سطح خیابانهای شهر تقویت شده‌اند.

۲- سفارت گزارشات متعدد تأیید نشده‌ای در دست دارد که گروههای مخالف سلاحهایی که احتمالاً سلاحهای خودکار نیز جزو آنها می‌باشند را به دست آورده‌اند. طبق گزارشها این سلاحها از نیروهای امنیتی مستقر در جنوب تهران گرفته شده‌اند. در درگیریهایی بین سربازان و شورشیان از چنین سلاحهایی مگر به طور احتمالی و در حوادث مخفیانه مجزا و پراکنده استفاده نشده است.

۳- ۱۸ نوامبر مجلس جهت استماع سخنان نخست‌وزیر ژنرال ازهاری در معرفی کابینه و ارائه برنامه‌هایش جلسه علنی خواهد داشت. احتمال می‌رود که مجلس به دولت نظامی رأی اعتماد بدهد.

۴- هنوز ایران بدون روزنامه بسر می‌برد ولی گزارشات حول این محور می‌چرخند که ممکن است روزنامه‌ها از روز ۲۰ نوامبر مجدداً منتشر شوند. این گزارشات احتمالاً بر اساس مذاکرات پشت پرده می‌باشند.

۵- یک منبع بلندپایه نظامی ایرانی به مأمور سفارت گفت که دولت ۴۳ کمونیست را در مناطق نفتی دستگیر کرده است.

۶- رادیو تلویزیون ملی ایران برپایی تظاهرات متعددی جهت حمایت از دولت که اغلب

آنها در نواحی مرزی شرق و غرب کشور صورت گرفته، گزارش می‌دهد. (نظریه: به عبارت دیگر این تظاهرات بیرون از منطقه مرکزی فارسی زبان که قاعدتاً بایستی جنگ قدرت در آنجا صورت بگیرد، به وقوع پیوسته است.)

۷- دیروز اتوبوس ویژه حمل و نقل پیمانکاران آمریکایی در سمنان در حالی که خالی بود، با بمب مورد حمله قرار گرفت.

سولیوان

سند شماره ۱۸۶

خیلی محرمانه
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۰۳۲۲۸
به: سفارت آمریکا، تهران
مرجع: گزارش تیلور در مورخه ۱۵ نوامبر

موضوع: وقایع چهارم و پنجم نوامبر

یادداشت مذاکرات ذکر شده اظهاراتی را که ما از روزنامه‌نگاران و دیگر مسافران شنیده‌ایم مبنی بر اینکه ساواک و نیروهای امنیتی خشونت‌های ۴ و ۵ نوامبر و روزهای قبل آن را تحریک کرده‌اند و یا اجازه داده‌اند، تکرار می‌کند. اگرچه ممکن و یا حتی محتمل است که شاه خودش در پشت این اقدامات و یا آگاه از آنها نبوده باشد ولی قابل تصور است که نیروهای امنیتی به طور مستقل عمل کرده‌اند تا باعث ایجاد آشوب‌ها شوند. در هر صورت برداشت گسترده مردم مبنی بر اینکه دولت ایران تحریک کننده این شورشها بوده و یا اینکه با نظر موافق، به منظور غیرقابل اجتناب نمودن ایجاد یک دولت نظامی، با این مسئله برخورد نموده، خود یک مسئله سیاسی مهم می‌باشد. بنابراین ما از ارزیابی سفارت در موارد زیر تشکر خواهیم کرد.

- نظر ایرانیان بانفوذ و غیروابسته به رژیم درباره وقایع ۴ و ۵ نوامبر چیست؟ و میزان گستردگی این نظرات در میان مردم چقدر است؟

- ارزش و اعتبار این اعتقادات تا اندازه‌ای که سفارت قادر به ارزیابی واقعی است.

سند شماره ۱۸۷

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۲۷۶
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۶ نوامبر

۱- دیروز حداقل دو کشمکش کوتاه مدت بین مخالفان و نیروهای امنیتی رخ داده است ولی به طور کلی، شهر آرام بود. کنسولگریهای شیراز و اصفهان اوضاع را آرام گزارش کرده‌اند. گزارش شده است که دیروز در زنجان، قم و همدان خشونت‌هایی به وقوع پیوسته، ولی جزییات در مورد کشته‌شدگان و زخمی‌ها در دست نیست. در اهواز جو نامطلوبی که نتیجه کشمکشها و مشاجرات کارگری شدیداً ضدخارجی می‌باشد، حاکم است. جو سیاسی کرمانشاه هم پس از

درگیری خشونت‌آمیز ۱۲ نوامبر که در آن ۱۲ نفر از مردم کشته شدند، ملت‌هت است. گزارش درگیری کرمانشاه توسط کنسولگری شیراز هم تأیید شده است. امروز به مناسبت سالروز تولد دهمین امام شیعیان، روز تعطیلی و «شادی» شیعیان است. روز ۱۹ نوامبر روز تعطیلی و جشن بزرگ عید غدیر خم، روز بزرگداشت برگزیدن علی به عنوان جانشین پیغمبر است.

۲- دولت ایران از ۱۵ نوامبر محدودیتهایی را در مورد خروج ارز از ایران اعمال می‌کند. (ما در حال تهیه گزارش آن طی تلگرام جداگانه هستیم)

۳- دولت رژه روز نیروهای مسلح را که قرار بود فردا برگزار شود لغو نمود و برای این عمل هیچ دلیلی هم ارائه نکرد. (نظریه: این رژه مراسمی سالیانه است و سفارت انتظار داشت که دولت ایران از این موقعیت جهت نشان دادن قدرت خود و شاید القاء وجود پشتیبانی از خود استفاده نماید. از طرف دیگر احتمال داشت که این رژه بهانه‌ای برای تخطی از قوانین حکومت نظامی به مردم بدهد تا با توان بزرگتری برای تظاهرات ضد رژیم، اجتماع نمایند.)

۴- عملیات ایذایی بر ضد خارجی‌ان در سطح نازلی ادامه دارد. رویدادهایی که تا چند هفته پیش قابل گزارش بود، حال عادی شده است و به جز مواردی که در آنها تخریب اموال یا تهدید به صدمات جانی وجود دارد، ذکر نمی‌شود. نمونه‌ای از این اقدامات که به دفعات بی‌شماری تکرار شده است حادثه دیروز بود که در آن وابسته نیروی دریایی دو پسر بچه دبستانی ایرانی را حین نوشتن شعار بر روی درب منزل خود غافلگیر کرده و به منظور تنبیه سخت کودکان را به نزد والدینشان در همان نزدیکی برده است. قبلاً هم دوبار روی درب این منزل شعارهای ضد رژیم نقش بسته بود.

۵- کنسولگری شیراز گزارش می‌دهد که شهر در انتظار قطع برق به سر می‌برد، مگر اینکه سوخت گاز مورد نیاز برای ژنراتورها تأمین گردد. قطع برق به شدت بر روی زندگی جامعه خارجی‌ان که در هفته‌های اخیر دوران نسبتاً آرامی را داشته‌اند، تأثیر خواهد گذارد.

۶- اگر فردا اوضاع آرام باشد، ممکن است سفارت از ارسال هرگونه گزارش امنیتی خودداری نماید، لذا گزارش بعدی ما در روز شنبه ۱۸ نوامبر خواهد بود.

سولیوان

سند شماره ۱۸۸

۱۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۵ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۹۰۴۱۲

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، ژاپن، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۵، ۱۵ نوامبر ۱۹۷۸

۱- اگر چه امروز تهران آرام بود، ولی به نظر می‌رسد که ناآرامیهای دیروز در بازار شدیدتر

از گذشته بوده است. سربازان به سوی جمعیت آتش گشوده‌اند و گزارشات تأیید نشده‌ای حاکی از تعداد زیادی زخمی است.

نیروهای امنیتی اصفهان دیشب آماده مقابله با مردمی که از مساجد خارج می‌شدند نبوده و مردم سه ساختمان را به آتش کشیدند. سربازان ضمن برقراری نظم در خیابانهای شهر به حضور گسترده خود نیز افزودند. در رویداد دیگری به یک اتوبوس خالی که همیشه پیمانکاران آمریکایی را به سمتان می‌برد بمب انداخته شد. گزارشات تأیید نشده دیگری حاکی از آن است که مخالفین مقداری اسلحه از نیروهای امنیتی در جنوب تهران به دست آورده‌اند، ولی به جز شاید در مواردی به صورت تک تیراندازی، اسلحه‌ها در درگیری بین تظاهرکنندگان و سربازان نقشی نداشته است.

۲- ارتشبد از هاری نخست‌وزیر، در ۱۸ نوامبر برنامه خود را به مجلس ارائه خواهد داد. مجلس احتمالاً به دولت رأی اعتماد خواهد داد. در ۲۰ نوامبر ممکن است انتشار روزنامه‌ها از سر گرفته شود.

۳- تولید نفت در ۱۵ نوامبر به علت مسایل کارگری در یک واحد از ۳/۳ به ۳/۲ میلیون بشکه کاهش مختصری پیدا کرده است. کارکنان غیرایرانی شرکت نفت همچنان از جانب اعتصابیون مورد تهدید قرار دارند.

دولت پیش‌بینیهای لازم را جهت حفظ منازل آنها انجام داده. برخلاف گزارشات مطبوعات اعتصاب کارکنان شرکت نفت با اینکه به نظر می‌رسد یک بهبود تدریجی با آوردن نیروهای کمکی وجود داشته ولی کاملاً تمام نشده است.

۴- در یک ارزیابی جدید سفارتخانه ما در تهران نتیجه گرفت هیچ نشانی وجود ندارد که عملیات تروریستی ضدآمریکایی در مقیاس وسیع طرح‌ریزی شده باشد، اما معتقد است تهدید از جانب تروریستها همچنان در حال افزایش است.

ونس

سند شماره ۱۸۹

۱۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۵ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۹۱۳۶۲

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، کاراکاس، خارطوم، مکزیکو

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۶، ۱۶ نوامبر ۱۹۷۸

۱- تهران دیروز حداقل شاهد دو برخورد کوتاه بین نیروهای امنیتی و مخالفین بود اما علیرغم این برخوردها این شهر مانند اصفهان و شیراز آرام بود. طبق گزارشات واصله درگیریهایی در چند مرکز استان رخ داده و جو سیاسی شهر نفت‌خیز اهواز همچنان نامساعد

است که ناشی از مبارزات کارگری شدیداً ضداجنبی می‌باشد. در کرمانشاه اوضاع در پی زد و خورد مورخ ۱۲ نوامبر که منجر به کشته شدن حدود ۱۲ نفر گردید، همچنان متشنج است.

۲- بانک مرکزی دیروز هنگامی برای جلوگیری از فرار سرمایه‌ها مقررات شدیدی بر ارز خارجی وضع نمود که کار از کار گذشته بود. ارز خارج شده در دو ماه گذشته بیش از ۵۰۰ میلیون دلار برآورد می‌شود.

سفارت آمریکا در تهران گزارش می‌دهد که آشوبهای سیاسی و اعتصابات، اقتصاد ایران را فلج کرده و اطمینان برای سرمایه‌گذاری را به پایین‌ترین سطح ممکن در دو دهه اخیر تنزل داده است. اعتصاب در میادین نفتی تاکنون بیش از یک میلیارد دلار به درآمدهای ایران خسارت وارد کرده است. و خسارات بیشتری نیز خواهد زد، اما سقف تولید نفت که در ۱۶ نوامبر در حدود ۳/۴ میلیون بشکه متوقف شده، بایستی به محض فروکش کردن اعتصاب افزایش یابد.

۳- بانکها و صنعت بیمه به سختی به واسطه بلواها ضربه خورده‌اند. وضع مالی دولت که قبلاً در اثر پرداخت پیش از موعد حقوق و مزایای رفاهی که جهت آرام ساختن اعتصابات در بخشهای دولتی صورت گرفت، آسیب دیده بود، با موج اخیر اختلالات که ناشی از این راه‌حلهای «اصلاحی» می‌باشد آسیب بیشتری خواهد دید. طبق گزارشات واصله از سفارت در تهران دورنمای افزایش عظیمی در کسری بودجه و نرخ تورم وجود دارد. به علاوه رو به زوال نهادن شدید موقعیت سیاسی اقتصادی ایران میزان اعتبار قبلی ایران را در خارج از کشور تحلیل برده است. هزینه‌های نظامی احتمالاً حذف می‌شود و طرحهای توسعه نیروگاههای اتمی به تعویق خواهد افتاد.

۴- اعتصابات و کمبود مواد خام و انرژی تأثیرات مخربی بر تولیدات صنایع گذاشته است. این نگرانی وجود دارد که اختلافات بیشتر در حمل و نقل و توزیع موجب کمبود مواد غذایی گردد. سفارت ما در تهران از گزارشات فزاینده‌ای در مورد به تعویق افتادن پرداختها به شرکتهای آمریکایی مطلع شده است.

۵- سفارت نتیجه‌گیری می‌کند که اگرچه اقتصاد ایران از سیر قهقرایی شدیدی رنج می‌برد اما دورنمای آن کاملاً تاریک نیست. بهبود اوضاع بستگی به مأموریت ویژه دولت نظامی و توانائی آن در اعاده نظم عمومی، رسانیدن تولید نفت به سطح قبلی و تهیه طرحهای مدبرانه برای به کاراندازی اقتصاد و ... دارد. یعنی یک وظیفه شاق برای هر حکومت. دولت نظامی تاکنون در بخشهای مربوط به نفت و هواپیمایی غیرنظامی کشوری و همچنین ارائه اکثر خدمات عام‌المنفعه دولتی نسبتاً موفق بوده است.

به هر حال بی‌نظمیهای جدی در ماه آینده یعنی ماه محرم (دسامبر) می‌تواند روند خوشبینانه کلی برای آینده را معکوس سازد.

سند شماره ۱۹۰

۱۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۶ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۹۲۲۲۰
به: کلیه نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، کاراکاس، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس، نمایندگی سازمان ملل در نیویورک، کراچی، اشتوتگارت، وان هیگن، استانبول

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۷، ۱۷ نوامبر ۱۹۷۸

۱- تهران آرام است و هیچگونه گزارشی دال بر وجود ناآرامیهای قابل توجه در جاهای دیگر وجود ندارد. بعد از لغو ظاهری مراسم رژه سالیانه به مناسبت روز ارتش، دولت نظامی تغییر عقیده داد و کامیونهای از سربازان را به میان خیابانهای تهران گسیل داشت. علاوه بر این یک سری پروازهای گسترده توسط جت‌های اف - ۴ و هلیکوپترها صورت گرفت.

۲- تولید نفت با اندکی افزایش با ۳/۵ میلیون بشکه در روز رسید. در روز چهارم تولید تقریباً در همین سطح توقف کرد. افزایشهای بیشتر و قابل توجه در تولید از نواحی قدیمی‌تر خوزستان نیازمند زمان بیشتر و یک رخنه و شکاف جدید در اعتصاب کارگری شرکت نفت که هنوز شکسته نشده می‌باشد.

۳- ما دلایل و نشانه‌هایی در دست داریم که مذاکرات پنهانی و بی سر و صدا میان دولت و گروه خاصی از مخالفان در جریان است و رهبری دولت ایران در مورد فشارهای فزاینده‌ای که آبستن خشونت‌های خطرناک و جدی در طول ماه محرم (دسامبر) می‌باشد نگران است.

ونس

سند شماره ۱۹۱

۱۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۶ آبان ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۹۲۳۴۶ به: سفارت آمریکا، تهران - فوری
رونوشت: سفارت آمریکا، کابل - فوری

موضوع: گزارش سیاسی

۱- کاخ سفید دستور داده که ما اقداماتی را جهت بهبود سیستم گزارش‌دهی در مورد رویدادهای سیاسی ایران به عمل آوریم. ما، در ظرف ۷ الی ۱۰ روز «استنلی اسکودرو» را جهت کمک به رفع نقایص پرسنلی سفارت به تهران می‌فرستیم. بر اساس طرح تنظیمی «اسکودرو» تا اوایل ژانویه در خدمت سفارت خواهد بود.

۲- برای کابل: برای اینکه به کنسول اصفهان اجازه دهیم که توجهش را بر روی رویدادهای سیاسی حوزه‌اش متمرکز نماید، مایلیم یک مقام کنسولی کمکی را به مدت حدود یک ماه در آن پست بگماریم. شما اگر می‌توانید، لطفاً «مایک مک نال» را برای این منظور مرخص نمایید.

«مک نال» با داشتن زمینه و تجربه لازم کمک بسیار خوبی برای کنسولگری اصفهان خواهد بود. اگر بتوانید به جای او کسی را بگمارید علاقمندیم که به محض ایجاد توافق مابین شما و سفارت ما در تهران، او راهی اصفهان گردد.

۳- ما به تازگی باخبر شده‌ایم که «مک نال» در «هارپرس فری» است در صورتی که شما اعتراضی به انتقال او نداشته باشید، ما هفته دیگر با او تماس خواهیم گرفت.

ونس

سند شماره ۱۹۲

خیلی محرمانه ۱۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۳۰۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۸ نوامبر

۱- بار دیگر تهران دیروز آرام بود و امروز شلوغ و پر رفت و آمد. و ترافیک به طور معمول جریان داشت. اتوبوسهای مدرسه، بچه‌ها را به دبستانهایشان که طبق برنامه باز شده بود می‌رساندند.

احتمالاً حضور دانش‌آموزان روز دوشنبه پس از تعطیلی فردا بیشتر می‌شود مگر اینکه معلمین تصمیم بگیرند اعتصاب را ادامه دهند. گزارشاتی شنیده‌ایم مبنی بر اینکه بازار ممکن است روز دوشنبه مجدداً باز شده و تا ماه بحرانی محرم (که از دوم دسامبر آغاز می‌شود) که بازار طبق سنت، به مدت ده روز تا عاشورا (۱۱ دسامبر) تعطیل می‌شود، همچنان باز باقی بماند.

۲- شایعه دعوت خمینی به یک اقدام (چه نظامی و چه غیرنظامی) در روز یکشنبه ۱۹ نوامبر، فردا، از سوی هیچ‌یک از منابع محلی، تکرار می‌کنم هیچ‌یک از منابع محلی، تأیید نشده است.

نظر به افزایش اخباری پیرامون آمادگی مخالفین برای مقابله با دولت در خلال اولین دهه محرم و نه قبل از آن، این شایعه نامحتمل به نظر می‌رسد. فردا عید است و مثل عید سال نو، مردم به دیدن هم می‌روند. سفارت در حال مرخص کردن کارمندان ایرانی خود است.

۳- منابع محلی شنیده‌اند که پسر سنجابی در آمریکا به خبرنگاران تلویزیون گفته است که ایرانیها در خلال اولین دهه ماه محرم پس از یک اعتصاب عمومی برای سرنگونی دولت، به شورشهای مسلحانه متوسل خواهند شد. ممنون می‌شوم اگر اصل مطلب را با ارزیابی خودتان برایم بفرستید.

۴- گزارش شده در اغتشاشات دیروز بعد از ظهر، ۱۷ نوامبر، در مشهد تعدادی کشته شده‌اند (با این حال بیانیه‌های رسمی رقم آن را دو یا سه نفر ذکر کرده‌اند) منابع سفارت که به مذهبها نزدیکند می‌گویند که بعضی از تظاهرکنندگان تا داخل منزل آیت‌الله شیرازی (روحانی

ناراضی) تحت تعقیب قرار گرفته و در آنجا مورد اصابت قرار گرفته‌اند طبق گزارش واصله، نیمه شب، زمانی که شیرازی گزارش تجاوز به حریم منزلش را به رهبران مذهبی دیگر ارائه می‌داد هنوز جنازه دو نفر در آنجا بوده است. (نظریه: این شایعه، درست یا نادرست، احتمالاً تا مدتها بر سر زبانها خواهد بود و مانند تجاوز چند ماه پیش پلیس به منزل شریعتمداری در قم می‌تواند صدمات جدی به دولت وارد کند.)

۵- رهبری انجمن معلمان (محفوظ بماند) محرمانه به سفارت اطلاع داده که در گردهمایی معلمان تصمیم گرفته شده که تعطیلی مدارس و حتی دبستانهای استان خراسان دو هفته دیگر تمدید شود. معلمان آذربایجان خواستار اعتصاب نامحدود شده‌اند. معلمان تهران اواخر امروز برای تصمیم‌گیری گرد هم می‌آیند. اوضاع بقیه مناطق کشور نامعلوم است.

۶- ژنرال ازهاری نخست‌وزیر، کابینه‌اش را امروز صبح به مجلس معرفی نموده و برنامه‌اش را ارائه داد.

ناظر سفارت گزارش می‌دهد که کلیه وزراء (بر اساس اظهارات شفاهی در جلسه غیرعلنی مجلس) به خوبی مورد استقبال واقع شدند و ازهاری هم تشکر خود را با تعظیم به نمایندگان قبل از آغاز نطق خود نشان داد.

ازهاری قول داد به قانون اساسی کاملاً وفادار بماند. رأی اعتماد به دولت و برنامه‌اش قرار است اواخر هفته آینده داده شود.

هشت چهره جدید کابینه (که سهم افراد نظامی را نسبت به غیرنظامیان کاهش می‌دهد) عبارتند از:

- * محسن فروغی - وزیر فرهنگ
 - * محمدحسن مرشدی - وزیر بهداری
 - * مصطفی پایدار - وزیر مشاور در امور اجرائی
 - * عزت‌الله همایونی - وزیر مشاور در امور سیاسی و اجتماعی
 - * احمد ناظمی - وزیر مشاور در امور پارلمانی
 - * منوچهر بهرون - وزیر مسکن و شهرسازی
 - * شمس‌الدین مفیدی - وزیر علوم و آموزش عالی
- چهار نفر اول از کابینه شریف امامی به جای مانده‌اند. پایدار و همایونفر پست خود را تغییر داده‌اند و بهرون کارمند عالی‌رتبه وزارت مسکن است.

مفیدی (که در سفارت چهره شناخته‌شده‌ای است) معاون سابق رئیس دانشگاه تهران و رئیس دانشگاه رضاشاه است. شریعتمدار هم ادعا می‌کند که گذشته از بامسما بودن نامش، تجربه زیادی به عنوان کفالت سازمان اوقاف که در حال حاضر ریاست آن را به عهده دارد، به دست آورده است.

۷- رژه نظامی سواره نیروهای مسلح در روز ۱۷ نوامبر، بدون هیچ حادثه‌ای، همانطور که

قبلاً هم گزارش کرده بودیم، انجام شد.

شاید اطلاعات عمده متناقض، در مورد انجام یا عدم انجام رژه، کمک مهمی بود که این رژه بدون هیچ حادثه مهمی برگزار شود. اگرچه این رژه از حوادث بی‌اهمیت خالی نبود.

۸- شب ۱۶ نوامبر، اتومبیل‌های سه تن از کارمندان شرکت بل هلیکوپتر به آتش کشیده شد. فردا گزارشات کامل تری پیرامون این حادثه، از اصفهان به دست خواهیم آورد.

۹- رضوی نماینده یونایتد پرس دیشب به تهران بازگشت و مجدداً اخبار را پوشش می‌دهد. (همسر وی به کانادا بازگشته است).

سولیوان

سند شماره ۱۹۳

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۳۴۷۸ ۱۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران - ۱۱۲۹۸ به: سازمان اطلاعاتی دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: تغییرات حتمی در کابینه نظامی ایران

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) به افسر وابسته دفاعی سفارت به وسیله افراد متعددی گزارش شده که در ۱۸ نوامبر یا حدود ۱۸ نوامبر اعلام خواهد شد که تمام افراد نظامی که در کابینه فعلی ایران هستند غیر از ژنرال غلامرضا ازهاری - (نخست‌وزیر) از وزارت برکنار خواهند شد. این افراد به شغل نظامی قبلی خود باز خواهند گشت.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) بعد از ظهر ۱۷ نوامبر اعضای دفتر وابسته دفاعی سفارت آمریکا در تهران در مهمانی کوکتل - که توسط ارتش شاهنشاهی ایران داده شد - حضور داشتند. در طول مهمانی چندین منبع متعدد اطلاعات زیر را به افراد مختلف دفتر دادند. در ۱۸ نوامبر یا حدود ۱۸ نوامبر ۱۹۷۸ تمام اعضای نظامی کابینه از پست وزارت خود برکنار خواهند شد و وظایف قبلی خود را به عهده خواهند گرفت. تنها استثناء در این برکناری ژنرال غلامرضا ازهاری نخست‌وزیر است، او به عنوان نخست‌وزیر باقی خواهد ماند.

ژنرال هوشنگ حاتم که هم‌اکنون نفر دوم در پست فرماندهی ستاد مشترک ارتش ایران است جای ژنرال ازهاری را به عنوان فرمانده ستاد مشترک پر خواهد نمود.

نظریات گزارشگر: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

۱- دلیل ارائه شده برای این تغییرات از قانون اساسی می‌باشد. منابع گفته‌اند که داشتن دو پست در حکومت غیرقانونی است (مثلاً سمتهای نظامی - سیاسی). به هر فرد نظامی این حق انتخاب داده شده که شغل نظامی را ترک کنند و یا در کابینه باقی بمانند. تنها افسری که کار در

کابینه را انتخاب کرده ژنرال ازهراری بوده است.
۲- این مطالب در اخبار اعلام شده در ۱۸ نوامبر گزارش نشده است. به هر حال به خاطر منابع، ما احساس می‌کنیم ممکن است این مسئله رخ بدهد. در این موقعیت نمی‌توان فهمید چه کسی پستهای کابینه را پر خواهد کرد.

سند شماره ۱۹۴

سری ۱۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۹۳۶۹۱

به: نمایندگان دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، کاراکاس، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس، کراچی، دهلی‌نو، اشتوتگارت، وان هیگن، پکن.

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۸ و ۱۸ نوامبر

۱- تهران روز جمعه آرام بود و صبح روز شنبه وضع ترافیک به حالت عادی برگشت روز یکشنبه تعطیل مذهبی است. گزارشاتی وجود دارد که بازار ممکن است روز دوشنبه مجدداً باز شود.

طبق گزارشات دیروز تظاهرات و درگیری شدید در مشهد، تعدادی کشته بر جای گذاشت.
۲- موقعی که ازهراری نخست‌وزیر، دولت خود شامل ۸ وزیر جدید غیرنظامی را معرفی و برنامه کارش را در تاریخ ۱۸ نوامبر به مجلس ارائه کرد مورد استقبال قرار گرفت. وی قول هواداری و حمایت شدید و دقیق از قانون اساسی را داده و گفت «مأموریت اصلی» دولت موقت او «استقرار امنیت و همچنین نظم خواهد بود، به طوری که دولتی که بعداً تشکیل خواهد شد، قادر باشد انتخابات آزاد مجلسین (شورای ملی و سنا) را برگزار کند». وزرای جدید که چهار نفرشان عضو کابینه قبلی بوده‌اند باز هم موجب کاهش نسبت نظامیان به غیرنظامیان که ۶ به ۱۸ بود، می‌شوند.

یک تحلیلگر با نفوذ ایرانی به سفیر سولیوان گفت که او فکر می‌کند دولت نظامی به بهترین وجه موردنظر در دو هفته اول شروع به کار، عمل کرده است و اظهار داشت که فرصت مذاکره برای توافق میان شاه و مخالفان بهتر است به بعد از ماه مذهبی محرم - که فرصتی برای آزمایش قدرت خمینی رهبر تبعیدی مذهبی‌ها است - موکول شود.

۳- در ۱۸ نوامبر، تولید نفت به ۳/۶۷ میلیون بشکه در روز رسید. علیرغم این افزایش جزئی، در شهر نفت‌خیز اهواز موقعی که به سوی خانه مدیر ایرانی حوزه‌های عملیاتی شرکت خدمات نفتی یک کوکتل مولوتف پرتاب شد، هیجانانگیز و التهابات افزایش یافت. هیچ مجروحی گزارش نشده است ولی پرسنل شرکت خدمات نفتی به طور فزاینده‌ای عصبی می‌شوند و هیچ پیشرفتی در شکستن اعتصاب گزارش نشده است.

سند شماره ۱۹۵

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۳۶۷۸
از: دفتر وابسته دفاعی، تهران - ۱۱۳۰۶ به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: تغییرات در کابینه ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش اطلاعاتی را بر گزارش ۶۸۴۶۰۵۳۴۷۸ می‌افزاید.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در گزارش فوق‌الذکر گفته شده که تمام مقامات فعال ارتش که دارای دو شغل در کابینه و ارتش هستند (به استثنای ارتشبد ازهاری) به مشاغل اصلی خود در ارتش بازخواهند گشت. اکنون چنین به نظر می‌رسد که این بازگشت تنها شامل فرماندهان نیرو می‌باشد یعنی سپهد ربیعی فرمانده نیروی هوایی شاهنشاهی و دریادار حبیب‌اللهی فرمانده نیروی دریایی شاهنشاهی. این دو افسر سمتهای وزارتی خود را کنار خواهند گذاشت.

نظریات تهیه کننده: (بدون طبقه‌بندی) بخش سیاسی سفارت به محض اطلاع ترکیب جدید کابینه را گزارش خواهد نمود.

سند شماره ۱۹۶

خیلی محرمانه

۱۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۸ آبان ۱۳۵۷
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۳۳۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - فوری

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۹ نوامبر

خلاصه: تهران آرام است، اغتشاش در اصفهان و شیراز ادامه دارد. کابینه جدید فردا به سنا معرفی می‌شود. در ۲۱ نوامبر مجلس درباره دولت جدید به بحث خواهد نشست. چند نشریه کوچک منتشر شد. مدارس ابتدایی باز هستند ولی حضور در آن کم است. سه سازمان خصوصی و سلطنتی تحت کنترل دولت درمی‌آیند. شاه ۴۰۰ زندانی سیاسی را آزاد خواهد کرد. شاه منکر ملاقات با سنجابی شد. پایان خلاصه.

۱- تهران آرام است، با نزدیک شدن محرم (شروع دوم دسامبر) که کمتر از ۲ هفته به آغاز آن باقیست اکثر ناظران انتظار دارند تلاشهای قاطعانه و مصممی جهت مقابله با نیروهای حکومت نظامی در آن زمان انجام شود. دولت ایران هم با پیش‌بینی خشونت‌ها، برگزاری مراسم بزرگداشت روز نجات آذربایجان (۱۲ دسامبر) را که امسال مصادف با روز بعد از عاشورا می‌باشد، لغو کرده است. معذالک در دیگر شهرها اغتشاش ادامه دارد. کنسولگری اصفهان گزارش می‌دهد فرماندهی حکومت نظامی دیروز اعلام کرد که کلیه فروشگاهها باز

خواهند بود و مخالفین در واکنش نسبت به این اعلامیه سه ساختمان جداگانه را به آتش کشیدند. در سه روز گذشته، ۹ وسیله نقلیه متعلق به آمریکاییان توسط آتشافروزان خسارت دیده‌اند. نامه‌های تهدیدآمیز، به مقیاس وسیعی پخش شده است. کنسول تأیید می‌کند که حداقل ۶۱۴ شهروند آمریکایی شهر را ترک کرده‌اند. طبق گزارشات، امروز در اصفهان نیروهای نظامی اقدام به تیراندازی هوایی کرده‌اند. شیراز که در هفته‌های گذشته مانند یک جزیره آرامش به نظر می‌رسید، صبح امروز شاهد خشونت بود. کنسولگری گزارش می‌دهد که نیروهای نظامی پس از دستورات بی‌نتیجه به جمعیت چند هزار نفری برای متفرق شدن، به سوی آنان تیراندازی کردند. گزارش شده است که ۱۵ یا ۱۶ نفر مورد اصابت قرار گرفته‌اند ولی تاکنون در مورد تعداد کشته‌شدگان تأییدیه‌ای در دست نیست.

۲- ارتشبد ازهارى نخست‌وزیر، فردا کابینه خود را به سنا معرفی می‌کند. روز بعد از آن مجلس درباره کابینه و برنامه دولت بحث خواهد کرد. دو نفر نماینده در موافقت و ده نفر دیگر در مخالفت با دولت صحبت خواهند کرد. (نظریه: وقتی که شاه شریف‌امامی را به نخست‌وزیری منصوب کرد، اعلام نظر نمایندگان با سخنرانیهای شدیدالحن و علنی که به طور زنده از رادیو و تلویزیون پخش می‌شد همراه بود. در وضعیت فعلی چنین اقداماتی محتمل نیست. احمد بنی‌احمد نماینده برجسته مخالف، استعفای خود را پس گرفته است.

۳- روزنامه‌های اصلی هنوز منتشر نشده‌اند. چندین نشریه کوچک فارسی زبان چاپ می‌شوند، که یکی از آنها به نام «آتش» تا حدودی از دولت انتقاد می‌کند.

۴- رژیم در حال انجام تعهدات خودش در مورد تبدیل ارگانهای نیمه خصوصی که تحت کنترل دربار سلطنتی بود به ارگانهای تحت کنترل مستقیم دولت، می‌باشد. در حال حاضر سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی و شیر و خورشید سرخ شاهنشاهی تحت نظر وزارت بهداری قرار گرفته‌اند. با تصویب قوانین مناسب توسط مجلس، دفتر بازرسی شاهنشاهی که رئیس آن نصرت‌الله معینان است، وظایف خود را به یک دفتر بازرسی دادگستری در درون وزارت دادگستری واگذار خواهد کرد.

۵- شاه برای روزنامه‌نگاران فاش کرد که او در حال برنامه‌ریزی برای آزادی بیش از ۴۰۰ زندانی سیاسی دیگر در آینده نزدیک می‌باشد. بر طبق گفته شاه، با این عمل فقط در حدود ۳۰۰ زندانی دیگر در زندان باقی می‌مانند که همگی آنها «جنایتکار» هستند.

۶- از دیروز مدارس ابتدایی رسماً باز هستند ولی بنا به ادعای منبع ما در انجمن معلمان ۹۵ درصد مدارس شهرستانها دیروز بسته بودند. این منبع گفت که در تهران ۵۰ درصد دانش‌آموزان و ۹۰ درصد معلمان در کلاسها شرکت کردند. با این حال حدود پنج درصد کادر آموزشی حاضر در مدارس، تدریس نکردند.

۷- شاه به طور خصوصی ملاقات اخیر خود با سنجابی را انکار کرده است. اظهارات او با نظریات مخالفان در پاریس مطابقت دارد.

سند شماره ۱۹۷

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۳۶۸
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: سفر هیأت مستشاری

۱- با توجه به تنشهای قابل پیش بینی در خلال مراسم سوگواری ماه محرم در ایران سفارت از وزارت امور خارجه درخواست دارد از برنامه ریزی جهت فرستادن مهمانان رسمی به ایران در طی دوازده روز از اول تا دوازدهم دسامبر به جز آنهایی که از قبل برنامه ریزی کرده خودداری نماید.

۲- بازاریان و بیشتر کارها، در هر صورت از دوم تا یازدهم دسامبر تعطیل خواهند بود، و ما پیش بینی می کنیم که چنانچه آرامش برقرار شود فعالیت طبیعی در سراسر مملکت در آن روز به صفر خواهد رسید. برعکس اگر جو آرامش شکسته شد ما باید منتظر خشونت در بدترین وجه آن در آن تاریخ باشیم.

۳- از وزارت امور خارجه تقاضا می شود که در مورد این محدودیت با دیگر عناصر اجرایی و قانونگذاری هماهنگی نموده تا از سفر هیأت نمایندگان مجلس در ماه محرم جلوگیری شود.
سولیوان

سند شماره ۱۹۸

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۳۹۱
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری
مرجع: تهران ۱۱۳۱۷

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۰ نوامبر

خلاصه گزارش: شهبانو پس از دیدار با آیت الله خوئی از عراق بازگشت. به گزارش مطبوعات و رادیو: دویست و ده تن از زندانیان سیاسی آزاد شدند. به نظر می رسد نشریات اسلامی، مشکلات ایران را به گردن بهائی ها می اندازند. آیت الله طالقانی بعد از سرنگوی رژیم درخواست تشکیل مجلس مؤسسان می کند. اما می گوید که روحانیون خواستار قیام توده ای نیستند، تکرار می کنند نیستند.

هر چند از تظاهرات ۱۹ نوامبر در مشهد یک نفر کشته گزارش شده است اما اوضاع استانهای کشور نسبتاً آرام است. درگیری کوچکی از اصفهان گزارش شده اما سفارت نمی تواند جزئیات بیشتر آن را شرح دهد. آرامش روستاها نسبت به نگرانیهای درون شهرها کاملاً چشمگیر است. پایان خلاصه گزارش.

۱- در اواسط عصر روز ۱۹ نوامبر خبر بازگشت شهبانو فرح از دیدار یک روزه از عراق اعلام گردید (عطف به تلگرام قبل) او در بغداد با آیت الله خوئی ملاقات کرد که از نظر

بسیاری آیت‌الله‌العظمای شیعیان به حساب می‌آید. در بازگشت، در تفسیر مطبوعات از شهبانو نقل می‌شود که ایران زمان سخت و مشکلی را می‌گذراند، ولی این تنها منحصر به ایران نیست و بسیاری از کشورهای دیگر آن را پشت سر گذاشته‌اند.

ایران امیدوار است که مشکلات خودش را حل نماید. وی گفت که ایران و عراق به داشتن روابط خوب ادامه می‌دهند و در طی دیدارش در عراق «احساس غربت نکرد» (نظریه: ملاقات با خوئی در حالیکه در حقیقت اجباری بود، از نظر ما به مثابه ترفند سیاسی احتیاط‌آمیز دربار میان بزرگان شیعه می‌باشد).

۲- نشریه آتش (که مرکب از مطالب بریده جراید می‌باشد) و رادیو تلویزیون ملی ایران گزارش می‌دهند که دیروز بیستم نوامبر دولت دوپست و ده تن از زندانیان سیاسی را آزاد کرده است که اسامی آنها به مطبوعات داده نشده است. آزادی این زندانیان توسط شاهدان عینی تأیید شده است. نشریه اسلامی «ستاره اسلام» برای اولین بار در بیستم نوامبر منتشر شد. تمام محتویات این نشریه ۴ صفحه‌ای به این مسئله اختصاص یافته که مشکلات فعلی ایران همگی بر گردن بهائیان می‌باشد.

۳- سفارت نسخه‌ای از اعلامیه آیت‌الله طالقانی را که حدود دهم نوامبر منتشر شده به دست آورده است. (با پست سیاسی به وزارت خارجه ارسال می‌شود) که در خلال سایر مطالب، در اعلامیه می‌گوید که مردم ایران نه فقط برای براندازی شاه بلکه برای برانداختن تمامی خاندان سلطنتی مبارزه می‌کنند. وی می‌گوید پس از کنار گذاردن شاه از تخت و تاج، مجلس مؤسسان تشکیل خواهد شد تا انتخابات آزاد برگزار گردد و قانون اساسی جدیدی بر اساس ایدئولوژی اسلام تدوین شود. روحانیون خواستار قیام مسلحانه نمی‌باشند زیرا فعلاً مخالفین مذهبی و غیرمذهبی سعی دارند رژیم را با حداقل خونریزی براندازند. طالقانی متذکر شد که بخشهایی از نیروهای مسلح شاهنشاهی از جمله افسران عالی‌رتبه ارتش احتمالاً از هرگونه شورش مسلحانه حمایت خواهند کرد. (نظریه: تا آنجایی که ما اطلاع داریم این اولین بار است که در شعارهای تند محلی صحبت از امکان مبارزه مسلحانه می‌شود.

و چنین اظهارنظر می‌شود که بخشهایی از ارتش وفادار نخواهند بود) طالقانی نزد مردم تهران جایگاهی معادل خمینی کسب کرده است.

۴- با نظارت مقامات محلی بر اوضاع مدارس در بیستم نوامبر اوضاع امنیتی تهران نسبتاً آرام بوده است.

علی‌رغم آشوبهای دیروز، شیراز در بیستم نوامبر آرام است و کنسولگری ما در آنجا گزارش می‌دهد که عملاً همه مدارس ابتدایی در سطح شهر اکنون باز می‌باشند.

در بعد از ظهر نوزدهم نوامبر دو یا سه آشوب در اصفهان انجام گرفته، اما سفارت به دلیل اشکالاتی که در خطوط اصلی تلفن به اصفهان وجود داشت از جزئیات کامل ماجرا اطلاعی ندارد. همچنین در نوزدهم نوامبر در مشهد تظاهراتی انجام گرفت که به گفته رادیو تهران یک

نفر از تظاهرکنندگان کشته شده است.

۵- یکی از کارمندان سفارت که به همراه چند تن از دوستان محلی در تعطیلی عید غدیر در ۱۹ نوامبر از دو روستای کوچک در شرق تهران دیداری به عمل آورد از بی‌علاقگی روستائیان در مورد آنچه در تهران و دیگر نقاط کشور می‌گذرد متعجب شده است. نظریات ابراز شده شامل این دو نظریه می‌شود که امید وضعیتی وجود دارد که دولت بتواند در شهرها نظم مجدد برقرار کند و دیگر اینکه در مورد وضعیت کنونی، شاه خودش باید «کاری کند».

جو آرام روز تعطیلی و بی‌علاقگی آشکار مردم به دولت نظامی که تاکنون اثری در زندگی روستائیان نگذاشته بود به طور شگفت‌انگیزی با جو آشوب‌زده شهر در تمایز بود.

(نظریه: در حالیکه ما این مطلب را به عنوان شاهدهی از آرامش کامل در روستاها تلقی نمی‌کنیم، اما یادآوری این نکته جالب است که اکثر مردمی که خارج از شهرها زندگی می‌کنند در اعتقادات سیاسی اوضاع شهرها سهیم نمی‌باشند.)

سولیوان

سند شماره ۱۹۹

۲۰ نوامبر ۱۹۷۸ - ۲۹ آبان ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - ۲۹۴۲۸۱

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، کاراکاس، خارطوم، پرتوریا.

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۲۰ - ۲۰ نوامبر ۷۸

۱- تهران هنوز نسبتاً آرام می‌باشد، شیراز نیز، به دنبال اغتشاشات دیروز آرام است. بعد از ظهر ۱۹ نوامبر، در اصفهان نیز چندین اغتشاش کوچکتر روی داد. سرویسهای تلفن و تلکس دوباره قطع شده بودند، که این امر ظاهراً نمایانگر بروز دوباره مشکلات کارگری است. همچنین گزارش شده که در روز ۱۹ نوامبر در مشهد نیز تظاهراتی برپا شده است، اگرچه در مجموع کل استان (خراسان) آرام تصور می‌شود.

۲- رادیو و مطبوعات محلی خبر می‌دهند که ۲۱۰ زندانی سیاسی آزاد شدند که این خبر توسط شاهد عینی نیز تصدیق گردید. یک روزنامه اسلامی که ظاهراً با اجازه دولت ایران و در تاریخ ۲۰ نوامبر برای اولین بار انتشار یافته، در چهار صفحه کامل کوشیده تا علت مشکلات حاضر را به گردن بهائیه‌ها بیاندازد.

۳- در روز ۲۰ نوامبر استخراج نفت به ۴/۱ میلیون بشکه افزایش یافت، که از کل آن ۳/۴۶ میلیون بشکه برای صادرات است.

۴- سفارت گزارش می‌دهد که از روز ۱۲ نوامبر مشغول پاسخگویی به پرسشهای تردیدآمیز آمریکاییان در رابطه با آرامش موجود است، اگرچه با نزدیک شدن زمان عزاداریهای گسترده

در ماه محرم، توصیه‌های جدیدی صادر خواهد شد. سفارت درخواست نموده که میهمانان رسمی (به استثنای کسانی که تاکنون اسامی آنها در برنامه آمده) از آمدن به ایران در طول مدت یکم تا دوازدهم دسامبر خودداری نمایند.

ونس

سند شماره ۲۰۰

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۴۳۷
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۱ نوامبر

۱- تهران آرام است اما وجود اغتشاشات در اغلب مراکز استانها و یک کشته از کاشان گزارش شده است. دیروز عصر یک اتومبیل متعلق به آمریکاییان در اصفهان با بمب به آتش کشیده شد. در حالیکه خدمات تلکس دوباره از سر گرفته شده، هنوز ارتباط تلفنی راه دور به دشواری صورت می‌گیرد. دیروز بازار تهران باز بود و امروز هم باز است. به هر صورت تمام شواهد دال بر این است که این علائم دلگرم کننده صرفاً آرامش قبل از طوفان باشد. منبع نزدیک به رهبران مذهبی جنوب تهران به اطلاع مأمور سفارت رسانده است که خمینی و دیگر ملاها به بازارها دستور داده‌اند تا مغازه‌هایشان را از بیستم نوامبر تا دوم دسامبر، اولین روز ماه محرم باز کنند. این بازگشایی به منظور فراهم آوردن امکان برای مردم جهت ذخیره کردن کالاهای ضروری و مورد نیازشان قبل از شروع ماه محرم صورت می‌گیرد. به علت ادامه تظاهرات، مسئولین حکومت نظامی در مشهد شروع ساعات منع عبور و مرور شبانه را به ساعت ۶ بعد از ظهر تغییر داده‌اند. (بی بی سی اظهار می‌دارد که دیروز ۱۲ نفر در مشهد کشته شده‌اند.)

۲- حضور محصلین در مدارس ابتدایی تهران واقعاً به حالت طبیعی خود برگشته است. منبع خبری ما در انجمن معلمان دیروز با تأیید این موضوع اظهار داشت که هنوز ۹۰ درصد از مدارس در استانها بسته هستند. ما فکر می‌کنیم که در مورد این رقم آخری مبالغه شده باشد و گزارشات مبنی بر دایر بودن مدارس اغلب شهرستانها را در دست داریم. ولی این مسئله صحت دارد که مدارس ابتدایی در استانها خیلی بیشتر از تهران دچار از هم گسیختگی هستند.

۳- امروز مجلس برای بحث در مورد تأیید دولت از هاری تشکیل جلسه علنی می‌دهد. به خاطر اینکه قرار است ۲۰ نفر ناطق (۱۰ نفر موافق و ۱۰ نفر مخالف) در این مورد صحبت کنند. احتمالاً ادامه بحث به جلسه دیگر در ۲۳ نوامبر کشیده خواهد شد.

۴- امروز روزنامه جدیدی به اسم «اراده آذربایجان» منتشر گردید، در حالی که خط سیاسی موافق و مخالفی را اتخاذ نکرده ولی عکس مصدق را در پیشاپیش دیگر نخست‌وزیران مشهور سی چهل ساله در صفحه اول خود انداخته است. روزنامه اظهار تأسف کرده که دیگر، از قبیل رهبران «بزرگ» در ایران پیدا نخواهد شد. هنوز روزنامه‌های اصلی پرتیراژ منتشر نمی‌شوند.

یکی از منابع سفارت «یک سناتور» ادعا می‌کند که از یک لیست ۸۵ نفره از کارکنان رادیو و تلویزیون که به اتهام براندازی دستگیر شده‌اند، مطلع می‌باشد.

۵- نهضت رادیکال ایران (گروه رحمت‌الله مقدم) طی انتشار اعلامیه‌هایی خواستار آزادی رهبر جبهه ملی کریم سنجابی شده است.

۶- امروز صبح برق سطح وسیعی از تهران قطع بود ولی تا ظهر دوباره جریان برقرار گردید. این مسایل در تهران اصلاً تازگی ندارند ولی مثل هر حادثه دیگری مردم بر این باورند که کار مخالفان حکومت باشد.

سولیوان

سند شماره ۲۰۱

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۴۰۷۸ ۲۱ نوامبر ۱۹۷۸ - ۳۰ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت در ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی راجع به وضعیت کنونی در ایران می‌باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- وضعیت در تهران روز به روز بهتر می‌شود. اکثریت بانکها در حال تعمیر کردن خسارت ناشی از آتش‌سوزیها هستند. به واسطه تعویض شیشه‌های شکسته در تهران شیشه‌های پنجره نایاب شده است. اکثریت بانکها به منظور حفاظت از شیشه‌های پنجره‌ها و مراقبت از افراد داخل بانکها در مقابل آتش‌سوزی، درهای فولادی کشویی محکمی کار گذاشته‌اند. پاکسازی ادامه دارد. به استثنای تعداد ناچیزی ساختمانهایی که به سختی آسیب دیده‌اند ولی هنوز سرپا هستند، فعلاً مشکل می‌توان اثری از خسارات ناآرامیهای گذشته را دید.

ب- ترافیک به طرز فشرده‌ای ادامه دارد و در شب ۲۱ نوامبر مأمور گزارشگر به اتفاق افسران ستاد هنگامی که به مجتمع مسکونیشان باز می‌گشتند گرفتار یک ازدحام ترافیکی ۲ ساعته شدند. زمان منع عبور و مرور از ۹ شب تا ۵ صبح ادامه دارد و این امکان وجود دارد که زمان منع عبور و مرور در خلال ۲ هفته اول دسامبر تغییر داده شود و انتظار می‌رود که زمان جدید منع عبور و مرور از ۷ شب تا ۶ صبح باشد. منبع به مأمور گزارشگر اطلاع داد که ساعات منع عبور و مرور جدید به جلوگیری از بسیاری از مسایل پیش‌بینی شده در خلال ۲ هفته اول دسامبر، کمک خواهد کرد.

ج- آتش زدن ماشینها، شعارنویسی بر روی دیوار و تلفنهای تهدید کننده به تدریج به سمت جامعه آمریکاییها در تهران هدایت می‌شود. از دیگر شهرهای بزرگ خبرهایی مبنی بر وجود

همین نوع فعالیتها مرتباً گزارش می‌شود. علائم سطحی وجود دارد مبنی بر اینکه وضعیت کنونی رو به بهبودی است با این وجود تهران هنوز متشنج به نظر می‌رسد. در خلال سفری به ستاد نیروی دریایی مأمور گزارشگر تعدادی بیش از حد معمول از سربازان مسلح را در سطح شهر مشاهده کرد. سرنیزه‌های نیروهای ارتشی را کار گذاشته‌اند. همسر AAIRA تلفن کرده و گفته بود که او تعداد زیادی از نیروهای ارتشی را در حوزه خلیج دیده است.

د- به دلیل اینکه عرضه کیسولهای گاز خیلی کم شده است افسران کمکهای دفاعی برای پخت و پز غذا ظرف چند روز آینده بدون گاز خواهند بود. مأمور گزارشگر شب گذشته و امروز صبح ملتفت شده بود که دوباره صفها در ایستگاههای پمپ بنزین تشکیل می‌شدند. همسر مأمور گزارشگر گفت او افرادی را با قوطی‌های رنگ‌پاش مشاهده کرده است که روی دیوارهای نزدیک خانه شعارهای مرگ بر شاه و آمریکاییها و غیره را می‌نوشتند. ه- دانشگاه برای تحصیل باز نشده است و نیروهای ارتشی به گشت خود در این منطقه به وسیله نفربرهای زرهی و کامیونهایی که اسلحه بر آنها نصب کرده‌اند، ادامه می‌دهند. عملیات هوایی در فرودگاه مهرآباد تقریباً به حال عادی است و اعتصاب گمرک ادامه دارد اگرچه تحویل وسائل مسافرت عادی به نظر می‌رسد.

نظریه منبع: (بدون طبقه‌بندی) به نظر می‌رسد که دولت نظامی تا حدودی کنترل را به دست آورده است اما هنوز انتظار می‌رود که به خصوص در خلال ۲ هفته اول ماه دسامبر مسایل ادامه داشته باشد.

سند شماره ۲۰۲

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۵۰۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۲ نوامبر

خلاصه: تهران به طور کلی آرام ولی اغتشاشات در استانها جریان دارد. در اعتراض به تیراندازیهای ۱۹ نوامبر، شیراز به حالت تعطیل درآمد. بنا به درخواست مغازه‌داران، بازار تهران باز شده است. اعتصاب شرکت مخابرات ایران ارتباطات را مختل کرده است. قطع برق با انگیزه‌های سیاسی صورت می‌گیرد.

مجلس به دولت ازهاری رأی اعتماد داد. خمینی دستوراتی برای حمایت مالی از کارگران اعتصابی صنعت نفت صادر نمود. پایان خلاصه.

۱- علیرغم حوادث جزئی، تهران در آرامش بسر می‌برد. اما طبق گزارشات رسیده در ساری و دیگر شهرهای شمال کشور دیروز اغتشاشاتی روی داده است. منبع نیمه موثق سفارت اظهار نمود که سربازان وارد حرم امام رضا شده و به روی مخالفین آتش گشودند. اگر چنین واقعه‌ای

صحت داشته باشد اخبار مربوطه هنوز شایع نشده است. دو اتومبیل متعلق به آمریکا شب گذشته در تهران با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفت و بر روی خودروی دیگری شعارهای ضد رژیم نوشته شد. کنسولگری اصفهان گزارش می‌دهد که یک اتومبیل با بمب آتش‌زا منهدم شد و در خودروی دیگری بمب آتش‌زا انداختند ولی یک پسر ایرانی به داخل اتومبیل پرید و شیشه محتوی بنزین را به خارج پرتاب کرد و به اتومبیل خسارتی وارد نشد.

۲- کنسولگری شیراز گزارش می‌دهد که حادثه تیراندازی روز ۱۹ نوامبر که در رسانه‌های بین‌المللی انعکاس یافته بسیار اغراق‌آمیز است. مسئولین حکومت نظامی مدعی هستند یک نفر کشته شده در صورتی که گروه‌های مخالف مدعی‌اند شمار کشته‌شدگان بیش از ۲۰۰ نفر بوده است. بررسی کنسول از بیمارستانها نشانگر آن است که یک نفر در هنگام ورود به بیمارستان جان سپرده و دو نفر دیگر در اثر جراحات وارده بعداً فوت کردند و حدود ۲۰ تا ۳۰ نفر زخمی به بیمارستان آورده شده بودند. تعدادی از مجروحین هم با ماشینهای خصوصی از معرکه خارج شده بودند که احتمالاً عده‌ای از آنها کشته شده‌اند. با این وجود احتمال نمی‌رود که شمار کشته‌شدگان که از جانب مخالفین ادعا شده، صحت داشته باشد. این حادثه هنگامی اتفاق افتاد که جمعیتی در حدود ۲۰۰۰ نفر بعد از مراسم نیایش عید غدیرخم (یک جشن مذهبی) از مسجد خارج شدند. این جمعیت توسط فرد ناشناسی به میدانی در آن حوالی هدایت شد. در آنجا سربازان با آنها به زد و خورد پرداختند. گزارشات در مورد آنچه بعداً اتفاق افتاد با یکدیگر وفق نمی‌دهند. گویا فرمانده ارتش و رهبر گروه اغتشاشگر با هم جر و بحثی داشته‌اند. ولی به هر حال سربازان آتش گشودند. بعضی معتقدند که سربازان از داخل هلیکوپترها تیراندازی می‌کردند اما کنسول و رابطها این عمل را بعید می‌دانند.

حقیقت هر چه باشد این میدان احتمالاً به میدان ژاله شیراز مبدل خواهد شد. بازار و حدود ۵۰ تا ۶۰ درصد از مغازه‌های دیگر در روز دوشنبه و سه‌شنبه بسته بود. امروز عملاً تمام شهر و مدارس در اعتراض به این حادثه تعطیل است. ادارات دولتی باز است ولی ظاهراً عملکرد واقعی خود را ندارند.

۳- منبع ما در شرکت آمریکایی بل اینترنشنال گزارش می‌دهد که اعتصاب در شرکت مخابرات ایران اکثر امکانات موجود برای تماس تلفنی مستقیم را برای ۷ الی ۱۰ روز قطع کرده و تنها ۱۰ تا ۱۵ درصد از خطوط تلکس کار می‌کند. معلوم نیست این قطع ارتباطات عمدی باشد چون به هر حال فقدان ترمیم و تعمیر در طی دوران اعتصاب حتماً به سیستم صدمه خواهد زد. از زمانی که اعتصاب‌کنندگان شرکت مخابرات در ۱۳ نوامبر کارکنان شرکت آمریکایی بل اینترنشنال را مجبور به ترک دفاترشان کرده‌اند اکثر آنها در دفاتر کار خویش در شرکت فوق حاضر نشده‌اند.

۴- شایعاتی که در مورد قطع برق با انگیزه‌های سیاسی وجود داشت، به حقیقت پیوست. کنسولگری اصفهان جزوه‌ای به دست آورد که توسط کارگران شرکت توانیر (شرکت ملی برق

ایران) توزیع شده بود و در آن تهدید نموده بودند که در صورتی که به ۷ درخواست سیاسی آنها پاسخ داده نشود برق را قطع خواهند کرد.

دیروز صبح همانگونه که در اعلامیه درج شده بود برق قطع گردید. قطع بعدی برق قرار بود در ساعت ۱۲ تا ۱۶ امروز باشد و امروز بعد از ظهر هم برق واقعاً قطع شده است. کارگران تهدید کرده‌اند که اگر به خواسته‌های آنها پاسخ داده نشود در روز ۲۵ نوامبر به مدت ۲۴ ساعت برق را قطع خواهند کرد. تهدیدات برای قطع شبکه برق سراسری است اما معلوم نیست که کارگران معترض تا چه اندازه در قطع برق با این وسعت موفق باشند. خواسته‌های آنان تماماً سیاسی است. دولت باید خواسته‌های ذیل را انجام دهد:

الف - الغای حکومت نظامی

ب - آزادی زندانیان سیاسی

ج - اخراج کلیه مستشاران نظامی، کارمندان و تکنسین‌های خارجی و تعقیب قانونی کسانی که ثروت ملی را به غارت برده‌اند.

ه - تعقیب قانونی کسانی که مسئول کشتار تظاهرکنندگان بوده‌اند.

و - انحلال ساواک

ز - آزادی مطبوعات و رادیو تلویزیون.

۵- مجلس دومین روز مذاکرات خود در مورد دولت جدید از بهاری را امروز برگزار کرد و سپس مجلس به دولت رأی اعتماد داد. در مجموع ۱۹۱ رأی موافق ۲۷ نفر رأی مخالفت و ۷ نفر رأی ندادند. سخنرانها لحن تنیدی نداشت و از انتقادات شدیدی که شریف امامی در شرایط مشابه با آنها مواجه بود، خبری نبود. مخالفین خاطر نشان ساختند که این دولت جدید واقعاً جدید نیست چرا که بسیاری از وزرای کابینه قبلی در آن شرکت دارند (توضیح: ۱۳ تن از ۲۴ وزیر کابینه شریف امامی در دولت جدید شرکت دارند) موافقین به نفوذ خارجیه‌ها در اغتشاشات ایران تأکید ورزیدند. یک نماینده مشخصاً به بنگاه خبری B.B.C حمله کرد.

از بهاری در پاسخ، نطق بلند بامسمایی با همان لحن آشتی جویانه که در سخنرانی خود کمی پس از احراز پست نخست‌وزیری داشت، ایراد کرد. او تکرار نمود که در صورتیکه جبهه ملی و دیگر گروههای مخالف در چهارچوب قانون اساسی عمل نمایند، مقدم آنان را گرامی می‌داریم. وی گفت «او مشتاق است تا در سمت قبلی خود در ریاست ستاد مشترک بازگردد و این کار را نیز هر چه زودتر پس از اعاده امنیت انجام خواهد داد.» ظاهراً با اشاره به اظهارات نماینده مخالف «پزشک پور» در مورد روبه‌های قضایی از بهاری گفت او حاضر به شنیدن پیشنهادات هر محفلی می‌باشد. طبق گزارشات رسیده نماینده مشهد تلاش نمود تا در مورد شایعه تیراندازی در حرم امام رضا سخنرانی کند ولی رئیس مجلس به وی اجازه نداد. سفارت از وزارت امور خارجه درخواست می‌کند که به گزارش Y ۲۱۱۲۳ LD FBIS که گزارش مصاحبه از بهاری با تایمز لندن در آن درج شده توجه نماید. او گفت که وی لایحه‌ای پیشنهاد

کرده و دستور مصادره اموال کسانی که برای اجتناب از تعقیب قانونی از کشور فرار کرده‌اند را داده است مگر اینکه آنها در ضرب‌الاجل تعیین شده به کشور بازگردند. از هاری امروز در نطق طولانی خود در مجلس به این نکته اشاره‌ای نکرد.

۷- بازار تهران از دوشنبه باز است (و این باعث ترافیک شدیدی شده چرا که مشتریان بازار می‌کوشیدند زمان از دست رفته را جبران نمایند) منبع موثقی خاطرنشان می‌کند که ابتکار بازگشایی بازار از جانب خمینی و یا دیگر رهبران مذهبی نبوده و از طرف خود بازاریان بوده است. چون مغازه‌داران مدت‌هاست که درآمدی نداشته‌اند. از ملاهای محلی برای بازگشایی بازار درخواست تأییدیه نمودند. بیش از هشتاد (ملا) بیانیه‌ای را امضا کردند که در آن از بازاریان درخواست شده است که مغازه‌هایشان را بازگشایی نمایند. بعضی از بازاریان می‌گویند که خواهان آنند که مغازه‌هایشان را در ماه محرم به استثنای ۶ روز که طبق سنت به مناسبت عاشورا مغازه‌ها بسته است، باز نگهدارند.*

۸- در اطلاعیه‌ای آیت‌الله خمینی برای کمک همگانی به کارگران اعتصابی شرکت نفت دعوت نموده ولی دستور داد که مردم قسمتی از زکات خود را به صندوق اعتصاب بدهند. شاید در نتیجه این دستور اعتصاب شرکت نفت ادامه یابد. مردم تهران نیز برای ذخیره‌سازی (فرآورده‌های نفتی) سوی پمپ بنزینها هجوم برده‌اند.

۹- امروز صبح معلوم شد که خبر «آتش گرفتن مجلس»، آتش‌سوزی در یک ساختمان کوچک در محوطه مجلس بوده و از اهمیت چندانی برخوردار نیست.

سولیوان

سند شماره ۲۰۳

خیلی محرمانه - پاریس
از: سفارت آمریکا، پاریس - ۳۸۵۸۵
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
رونوشت: سفارتخانه‌های آمریکا در تهران، اسلام‌آباد، آنکارا، کویت، جده، لندن، رم، بن،
دفتر فرماندهی ناتو

موضوع: فرانسه و ایران: آیت‌الله خمینی

۱- روز ۲۲ نوامبر با معاون مدیرکل امور خاورمیانه (سروانت) در مورد سخنان تلویزیونی ژیسکاردستن رئیس جمهور فرانسه در شب گذشته مبنی بر اینکه خاک فرانسه نبایستی برای درخواست اقدامات خشن استفاده گردد به گفتگو نشستیم. سروانت گفت در واقع در موارد متعددی عباراتی به خمینی رسانده شده تا لحن سخنان خود را ملایم‌تر نماید. (وی اظهار داشت که شخصی به صورت مستقیم با خمینی گفتگو کرده باشد). وی افزود

* در اصل سند شماره (۶) وجود ندارد. م.

که حضور خمینی یک مشکل واقعی برای فرانسه ایجاد کرده است. دولت فرانسه، نمی‌تواند اقدامات حادی به منظور مهار کردن خمینی اتخاذ نماید زیرا چنین کاری موجب ایجاد سر و صدای زیاد از جانب چپگرایان فرانسه شده و همچنین احتمالاً عکس‌العمل شدیدی در ایران به وجود خواهد آمد. وی اظهار داشت که دولت ایران به دلیل نگرانی در مورد عکس‌العمل در ایران از دولت فرانسه نخواست است تا فعالیتهای خمینی را شدیداً محدود نماید. (سروانت علی‌رغم سمت مسئولانه‌اش لزوماً در مورد ارتباطات بین ژیسکاردستن و شاه در این مورد آگاه نیست).

۲- به هنگام بحث در مورد اوضاع ایران ما و سروانت با دیدگاه سفارت آمریکا در تهران (پاراگراف اول تلگرام مرجع الف) موافق هستیم مبنی بر اینکه ماه محرم می‌تواند زمان یک آزمایش و نقش مهمی که خمینی و پیروانش در چنین شرایطی ایفا می‌کنند باشد. ظاهراً سروانت در مورد اینکه ماه آینده می‌تواند بسیار بحرانی باشد آگاهی چندانی ندارد با این حال گفت اگر خمینی علناً خواستار قیام شود در این صورت دولت فرانسه در مورد انعکاس بسیار جدی آن در ایران کاملاً آگاه است.

۳- در این رابطه آژانس خبری فرانسه در ۲۲ نوامبر گزارشی منتشر کرد مبنی بر اینکه فاروق قدومی مسئول امور سیاسی ساف که از پاریس عبور می‌کرد پیام حمایت یاسر عرفات را به خمینی رسانده است. بر اساس این گزارش ساف حمایت خود را از نهضت وی اعلام کرد، و تمامی حمایت‌های ممکنه را در اختیار ملت ایران قرار داد.

مایرسون

سند شماره ۲۰۴

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۵۱۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی

۱- وضعیت عمومی در تهران به طور کلی همچنان آرام است. یکی دو گزارش مبنی بر حرکت دستجات کوچک در اطراف شهر وجود دارد، ولی خبر دیگری نیست. طبق گزارشات درگیری کوچک دیروز در بازار به زخمی شدن پای مردی منجر گشت. بازار باز است. (تعداد زیادی نظامی به چشم می‌خورد). ناآرامی دیروز حوالی دانشگاه تهران در اثر ممانعت از ورود به دانشگاه که توسط نظامیان صورت گرفت به وجود آمد (آنها قبلاً اجازه ورود به دانشکده را می‌دادند اگر چه مانع ورود دانشجویان بودند). با وجود اینکه هیچ‌کس انتظار بازگشایی دانشگاه را تا ۶ ماه آینده ندارد، مدیران سطح بالای دانشگاه ملی (رؤسای دانشگاه و دانشکده‌ها) جهت انجام کارهای انباشته شده، فعالیت در دفاتر خود را شروع کرده‌اند.

۲- برخلاف برخی گزارشهای مطبوعاتی، کنسول شیراز گزارش می‌دهد دیروز و امروز در

شیراز آرامش کامل برقرار بود. در حالی که دیروز در سومین روز سوگواری برای تظاهرکنندگان که در یک درگیری شدید اوایل هفته جاری، توسط سربازان کشته شده بودند، اغلب مغازه‌ها بسته بودند، امروز بیشتر آنها مجدداً باز هستند. آشوبهایی در یکی دو شهر کوچکتر استان فارس گزارش شد.

۳- خاموشیهای عمدی برق امروز، تهران را مجدداً تحت تأثیر قرار داد. در حالیکه گزارش می‌شود ارتش کنترل حداقل واحد تأسیسات توزیع برق را در اختیار دارد، کارگران اعتصابی شرکت برق آشکارا تاکتیک فلج کننده خودشان را به اضافه تهدید به قطع کامل برق را در صورتی که تا شنبه ۲۵ نوامبر، خواستهای آنها (مهمتر از همه خواستهای سیاسی) برآورده نشود، ادامه خواهند داد.

۴- ارتباط مخصوصاً تلفن و ارتباط از طریق تلکس بین ایران و سایر کشورها همچنان به صورت معضل و مشکل باقی است. عملیات به خصوص اعتصابی مانند ایجاد نقص فنی در دستگاهها از جمله عواملی است که موجب این اشکالات شده‌اند.

سولیوان

سند شماره ۲۰۵

خیلی محرمانه ۲۴ نوامبر ۱۹۷۸ - ۳ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۵۱۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۴ نوامبر

خلاصه: سنا دولت از هاری را با ۴۲ رأی مثبت در مقابل یک رأی منفی تأیید کرد. تلاش برای بمب گذاری در تعمیرگاههای هلیکوپترهای بل در ۲۳ نوامبر در اصفهان. ماشینی در اصفهان آتش گرفت. تهران کاملاً آرام در بعد از ظهر ۲۴ نوامبر، خصومت‌هایی نسبت به آمریکاییها در جنوب. پایان خلاصه.

۱- در ۲۳ نوامبر پس از یک سخنرانی توسط نخست‌وزیر از هاری، مجلس سنای ایران دولت وی را با ۴۲ رأی مثبت در مقابل یک رأی منفی تصویب نمود و با این عمل تصویب پارلمانی دولت، مطابق قانون اساسی تکمیل گردید.

۲- در حدود ساعت ۹/۵ شب ۲۳ نوامبر، بمبی شامل ۳ لوله دینامیت در داخل یک پوشش فلزی در تعمیرگاه تخصصی هلیکوپترسازی بل در اصفهان کشف شد. این بمب یک فتیله سوخته داشت که پس از روشن شدن خاموش گشته بود. پلیس بمب را به یک مکان پرت و خالی برد و سپس آن را منفجر نمود. میزان مواد منفجره نشان می‌دهد که در صورت انفجار منجر به بروز خسارات و جراحات اساسی و احتمالاً مرگ می‌گردید. چند روز پیش از این حادثه یک یادداشت اخطار داده شده بود.

۳- در رویدادی جداگانه در اصفهان، در اواخر غروب همان روز، ماشینی یکی از کارکنان

شرکت ارتباط راه دور در اصفهان کاملاً در آتش سوخت. این ماشین در حمله قبلی که چندی پیش صورت گرفته بود مختصراً خسارت دیده بود.

۴- در جاهای دیگر آرامش حکمفرما بوده است. در تهران هیچ حادثه‌ای گزارش نشده است. چندین نفر که در منطقه جنوبی تهران زندگی می‌کنند گزارش کردند که در طی چند روز گذشته در آنجا تشنج کمی فروکش کرده است. اگرچه خیلی‌ها اعتقاد دارند که مخالفین برای درگیریهای محرم آماده می‌شوند، خیلی‌ها با درک این حقیقت که گشتهای نظامی و پلیسی در طی سه روز گذشته فعالتز بوده‌اند، دلگرم شدند و یک ایرانی کاملاً مطلع که در میدان ژاله زندگی می‌کند با فهمیدن این مطلب که به نظر می‌رسد نیروهای ارتش و پلیس دستور حمله به تظاهرکنندگان را دارند، صریحاً به وجد و شادمانی درآمد، او این آمادگی پلیس را به این مسئله که اکنون از هاری از مجلس رأی اعتماد گرفته و آماده‌تر از اولین هفته آغاز کارش برای عمل می‌باشد نسبت داد.

۵- یک مرد انگلیسی که فارسی صحبت می‌کند و هم‌اکنون از بازدید پنج‌روزه‌اش از جنوب، بازگشته از قول یکی از دوستان قدیمی خود که رهبر ایل بختیاری است گزارش می‌دهد که در شهر مسجد سلیمان، استان خوزستان، انگلیسی‌ها و اروپاییها در ایمنی به سر می‌برند ولی افراد نادانی وجود دارند که خوبی آمریکاییها را نمی‌خواهند. منبع با شنیدن این مطلب شگفت‌زده شد زیرا انگلیسی‌ها به طور سنتی کوله‌بار خود را از جنوب بسته‌اند. رهبر ایل که در اواخر سالهای ۵۰ خود بسر می‌برد با تکان دادن دستش اعتنایی به این مطلب نکرد و گفت که در آن منطقه این جوانان هستند که در مورد آمریکاییها شلوغ می‌کنند.

۶- هنوز شایعات فراوانی راجع به این مسئله که در ۲۵ نوامبر در تهران قطع برق اساسی وجود خواهد داشت شنیده می‌شود اما زمان‌بندی قطع برقها و تحقیقات هوشیارانه حاکی از آن است که قطع برق چند روز گذشته، ممکن است نتیجه «نقائص» زنراتورها و مشکلات مربوط به توزیع برق باشد. قطع ناچیز برق در روز ۲۳ نوامبر حاکی از آن است که حالا وضع شبکه برق سراسری برق مرتب‌تر شده است.

سولیوان

سند شماره ۲۰۶

سری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۲۸۲۷۸ ۲۵ نوامبر ۱۹۷۸ - ۴ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: گردهمایی تروریستی و شورشی - یک مقام شهربانی در کرمان

مورد حمله تروریستی واقع شد

۱۶- خلاصه: (سری)، در مورخه ۱۴ نوامبر ۷۸، احتمالاً توسط اعضای یکی از دو گروه

تروریستی عمده ایران به سوی معاون رئیس شهربانی کرمان تیراندازی شد.

۲۲- جزئیات:

الف - (بدون طبقه‌بندی). این گزارش حاوی اطلاعات خام است. هیچ‌یک از طرح‌ها یا سیاست‌گذاری‌ها نباید به تنهایی بر اساس این گزارش استنتاج و یا اصلاح شود.

ب - (سری) منبع، مقام موثق آمریکایی آشنا به مسایل مربوط به تروریسم در ایران چنین می‌گوید:

صبح ۱۴ نوامبر ۷۸ ماشین حامل معاون رئیس شهربانی کرمان مورد حمله قرار گرفت. ماشینی راه را بر وسیله نقلیه اداری پلیس بست و موتورسواری در کنار وسیله نقلیه توقف نمود و به داخل ماشین تیراندازی کرد. راننده کشته شده و معاون رئیس شهربانی به شدت مجروح گردید. منبع بر این عقیده است که یکی از دو گروه تروریستی عمده مسئول این حادثه می‌باشد.

نظریات تهیه‌کننده پیام:

دو گروه تروریستی عمده در ایران، سازمان چریک‌های فدایی خلق ایران و سازمان مجاهدین خلق ایران می‌باشند. در حالیکه گروه اول تمامی سعی و تلاش را مصروف مبارزه با حکومت ایران و نیروهای امنیتی کرده، گروه دوم مسئول آن حملاتی در ایران بوده که علیه جان آمریکاییها اتفاق افتاده است. همانگونه که منبع در بالا اشاره کرده، در تیراندازی ۱۴ نوامبر ۷۸ کرمان مسئولیت هیچ گروهی ارزیابی نشده است.

آخرین حادثه تروریستی که اخیراً گزارش شده، در اول اکتبر در مشهد اتفاق افتاده است که طی این حادثه یک سرهنگ شهربانی و راننده‌اش در یک کمین توسط چریک‌های فدایی خلق به قتل رسیدند.

(به گزارش اطلاعاتی شماره ۱۶۶۹۰۱۹۹۷۸ مراجعه کنید.)

سند شماره ۲۰۷

۲۵ نوامبر ۱۹۷۸ - ۴ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - ۲۹۷۹۹۲

به: نمایندگان دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، جنوب آسیا، توکیو، خارطوم، مکزیکو

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۲۳ - ۲۴ نوامبر ۱۹۷۸

۱- سفارت در لندن گزارش می‌دهد که در سمینار اخیر که متخصصین دولت انگلیس و محققین ایرانی در آن حضور داشتند همگی به توافق رسیدند که موقعیت جاری مسایل ایران دیگر برای همیشه به سود شوروی تغییر پیدا کرده است یعنی اینکه، حتی اگر شاه در ایران بماند دیگر نمی‌تواند دارای یک نقش فعال در صحنه بین‌المللی باشد بنابراین برای مثال، دخالت جدید دیگری در عمان و همچنین شرکت بیشتر در صحنه‌های خارجی (سومالی،

اسرائیل و...) بعید است.

۲- در عین حال FCO معتقد است که اتحاد جماهیر شوروی که از تسریع در عزل شاه خودداری خواهد کرد و اخطار برژنف مبنی بر مداخله نظامی آمریکا یک اقدام بی خطر از موضع قدرت است، که سکویی برای برقراری ارتباط با رژیم جدید ضدآمریکایی در ایران تصور می شود.

۳- تولید نفت خام ایران امروز تقریباً با دیروز تفاوتی نداشت و در حدود ۵ میلیون و ۳۵۰ هزار بشکه ثابت ماند که از این مقدار ۴ میلیون و ۶۰۰ هزار بشکه آن به صادرات اختصاص می یابد.

۴- علیرغم بهبودهای به دست آمده از دو هفته قبل یعنی از زمان روی کار آمدن دولت نظامی اوضاع کارگران در ایران هنوز ناآرام است. افراد آگاه معتقدند که تقریباً همه اعتصابهای بخش خصوصی و بیشتر اعتصابات مهم در بخش دولتی به پایان رسیده است ولی حداقل، تجربه نشان می دهد هنوز زمینه برای ناآرامیهای بیشتر وجود دارد و در صورتی که موقعیت سیاسی حاکم حادثتر شود حتی می تواند به مرحله انفجار نیز برسد.

۵- در تکمیل وظایفی که قانون اساسی به عهده مجلسین قرار داده است مجلس سنا به دولت از هاری با ۴۲ رأی موافق و یک رأی مخالف رأی اعتماد داد. تهران و شیراز علیرغم گزارش روزنامهها در مورد شیراز در دو شب گذشته آرام بوده اند. در تهران شایعه گسترده قطع کامل برق در ۲۵ نوامبر، هنوز به قوت خود باقی است و گاهگاهی نیز جریان برق به صلاحدید کارگران قطع می شود و ارتباط راه دور هنوز مشکل است.

۶- روز ۲۳ نوامبر بعد از ساعات منع عبور و مرور شبانه بمبی در کلینیک بل هلیکوپتر اصفهان کشف شد. فتیله آن را زده بودند ولی خاموش شده بود. در این رابطه سه روز قبل یادداشت تهدیدآمیزی کشف شده بود. اتومبیل یک آمریکایی آن شب مدتی بعد به طور کامل در همین شهر سوخت.

۷- هیچ گزارشی در مورد اوضاع در روزهای شنبه و یکشنبه وجود نخواهد داشت مگر اینکه وقایع آتی اقتضاء کند. کریستوفر

سند شماره ۲۰۸

۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۵ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۵۲۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۵ نوامبر

۱- باز هم تهران آرام است و کسب و کار طبق روال عادی صورت می گیرد. اغتشاشی جزئی که مرتبط با اعتصاب بود در خارج از ساختمان شرکت ملی نفت ایران در نزدیکی سفارت انجام گرفت. سربازان دستجات کوچک را با گاز اشک آور متفرق نمودند ولی در این

حوادث کسی زخمی نگردید. یکی دیگر از خودروهایی که متعلق به آمریکاییان بود دیشب در اصفهان به آتش کشیده شد.

۲- ادعا می‌شود در مشهد سربازان وارد حرم امام رضا شده و در آنجا اقدام به تیراندازی نموده‌اند. خبر این حادثه که قبلاً هم گزارش کرده‌ایم به خارج درز کرده و موجب تهدیداتی مبنی بر ایجاد بلوا گردیده است. منبع مطبوعاتی ما گزارش می‌کند که در مشهد دیروز جمعیت کثیری در اعتراض به این حادثه دست به راهپیمایی زدند اما علیرغم مقررات حکومت نظامی، سربازان اجازه دادند تظاهرات به صورت مسالمت‌آمیز ادامه یابد. آیت‌الله گلپایگانی در قم و آیت‌الله شیرازی در مشهد فردا را عزای عمومی اعلام کرده‌اند. و این ممکن است بر شهرهای دیگر نیز تأثیر بگذارد. طبق گزارشات آیت‌الله شریعتمداری و دیگر روحانیون قم با صدور اطلاعیه‌ای این حادثه را شدیداً محکوم کردند.

۳- طبق گزارش منبع مطبوعاتی حسین شاه اردن فردا برای یک دیدار خصوصی برنامه‌ریزی نشده به همراهی چند تن از شاهزادگان وارد ایران می‌شود و انتظار می‌رود دیدار وی سه روز به طول انجامد.

۴- تهدیدات قبلی مبنی بر قطع برق تا امروز ظهر عملی نشده است.

سولیوان

سند شماره ۲۰۹

۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۵ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

اصفهان - ایران

کنسولگری ایالات متحده آمریکا

یادداشت گفتگوها تاریخ و مکان: ۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ - در مهمانی محل اقامت کنسول

شرکت کنندگان: دکتر ملکی، پزشک برجسته اصفهان، رابرت. سی. لا. کنسول یار اصفهان

موضوع: مرگ دو تن از افراد پلیس در اصفهان

پیش‌زمینه:

روز پنجشنبه ۳۰ نوامبر ۲ تن پلیس به نامهای عبدالعظیم توکلی و محمد گودرزی در اصفهان کشته شدند. آقای ملکی به شدت اظهار تأسف نمود و ابراز داشت که به نظر او کسی که دو تن پلیس را کشته است، شایستگی ندارد خود را مسلمان بنامد.

او نقل نمود که جسد‌ها را در سردخانه مورد آزمایش قرار داده، و همچنین تعداد ۱۲ زندانی را که در رابطه با این قتل مورد بازجویی قرار داشتند دیده بود.

او نقل کرد که سه تن پاسبان در داخل کوچه‌ای مشغول تعقیب جمعیت کمی در حدود ۱۲ نفر بوده‌اند. جمعیت با فریاد بر علیه آنها شعار می‌داده‌اند. پاسبانها به محض ورود به کوچه باریک زیر باران سنگ و آجر قرار می‌گیرند. دکتر ملکی معتقد بود که آجر اصابت کرده به اولین پاسبان (مقتول) از یک پشت‌بام پرتاب شده است. پس از کشته شدن اولین پاسبان دو تن

دیگر از کوچه عقب‌نشینی کرده بودند. دکتر ملکی گزارش داد که جمعیت از اسلحه پاسبان اول جهت تیراندازی به دومین پاسبان سود جسته بودند. پاسبان سوم فرار کرده و درخواست نیروی کمکی نموده بود. ظاهراً بسیاری از افراد درگیر، دستگیر نشده بودند. با این حال، پس از این واقعه به پاسبانها دستور داده شده که بیرون از کوچه‌ها استقرار یابند و نگرهبانهای پشت کنسولگری نیز به همین علت محل را ترک کرده‌اند. گزارش شده که پس از استقرار حکومت نظامی، وقایع مشابهی در مورد سربازان نیز اتفاق افتاده، اما نه ارتش و نه پلیس، هیچ‌کدام وارد کوچه‌ها نمی‌گردند. حادثه دیگری هم در مورد کشته شدن افراد پلیس و یا ارتش گزارش نشده است. نتیجه: این گزارش می‌بایستی روشن‌گر این مسئله باشد که در حال حاضر حملات سازمان یافته‌ای به مقامات صورت می‌گیرد. شهربانی نسبت به موقعیت، موضع محتاطانه‌ای اتخاذ کرده و این وضعیت در حال گسترش به تمامی نقاط شهر است و این مسئله توانایی پلیس را برای کنترل قسمتهای شهر محدود می‌کند. ظاهراً اکثر افراد از ضعف و ناتوانی شهربانی آگاهند و از آن سوءاستفاده می‌کنند. طبقه‌بندی و محتویات گزارش توسط دیوید. سی. مک‌گافی تصدیق می‌گردد.

سند شماره ۲۱۰

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۵۵۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۶ نوامبر

خلاصه گزارش: اعتصاب عمومی نشان می‌دهد که امروز مؤثر واقع شده است. قطع پراکنده برق. تظاهرات در استانها، روزنامه‌های کوچک بیشتری به چاپ می‌رسند. زندانیان سیاسی آزاد شدند. سخنرانی غیررسمی نخست‌وزیر از هاری نظر مساعد سیاستمداران میانه را جلب می‌کند. مدارس بیشتری باز می‌شوند. پایان خلاصه گزارش.

۱- به تقاضای آیت‌الله شریعتمداری و به منظور سوگواری و عزا به دلیل بی‌حرمتی که به زیارتگاه در مشهد مقدس صورت گرفته بود امروز ایران عموماً تعطیل بود (۲۰ نوامبر). اخبار این رویداد به کندی پخش گردید. بر اساس شایعات، ساواک با آگاهی از اینکه این واقعه می‌تواند انفجارآمین باشد سعی کرد که اخبار به دیگر شهرها نرسد. اطلاعیه‌ای که امروز به وسیله آیت‌الله شریعتمداری، گلپایگانی و نجفی منتشر شد از لحن بسیار تنیدی در محکومیت نیروهای امنیتی برخوردار بود و مردم را به برپایی روز عزای عمومی فرا می‌خواند. در آن اطلاعیه می‌خوانیم که «این عمل جنایتکارانه فقط عزم ملت را قوی و راسخ خواهد کرد تا به مبارزه خود ادامه دهد و بنیان ظالمان را سرانجام فرو ریزد.» تقریباً دو سوم مغازه‌های تهران بسته‌اند و همانند اعتصابات قبلی بسته بودن مغازه‌ها هماهنگی ندارند. در بعضی از بخشهای

جنوبی تهران امروز صبح مغازه‌ها باز بودند در حالی که در تمامی بخشهای شمال شهر مغازه‌ها بسته بودند. به هر حال مثل گذشته انتظار داریم همانطور که روز سپری می‌گردد مغازه‌ها به بستن ادامه دهند تا اینکه اواخر بعد از ظهر شهر کاملاً تعطیل شود. بر حسب گزارشات امروز مطبوعات از پاریس، خمینی قصد دارد رژیم را از طریق اعتصاب به زانو درآورد لذا اعتصابها شدت بیشتری گرفته‌اند. معذالک وضعیت امروز منطق خودش را دارد و نام خمینی همراه اطلاعاتی که مردم را به اعتصاب فرا می‌خواند وجود نداشت. قطع پراکنده برق امروز در ایجاد فضای نیمه فلج شهر نقش خود را ایفا می‌نماید. منبع مطبوعاتی به افسر سفارت گفت که گزارشات بی‌شماری ادعای مخالفین را مبنی بر اینکه واحدهای نظامی وارد زیارتگاه شده و چندین تظاهرکننده را به قتل رسانده‌اند، تعقیب می‌کردند.

۲- هنوز ارتباط با استانها ضعیف می‌باشد اما سفارت گزارشهایی از تظاهرات در مشهد و ساری و سنجیدار دارد. در تهران جمعیتی که تعدادشان زیاد نبود در مرکز شهر جمع شده‌اند اما تا اواسط روز هیچ حادثه بزرگی گزارش نشده است. تنها کشمکش تأیید شده برخورد مختصری بود که نزدیک سفارت در مجاورت ساختمان شرکت ملی نفت ایران رخ داد. گروههای مرتبط با اعتصاب با گاز اشک‌آور و تیراندازی هوایی متفرق شدند. حضور نظامیان علی‌رغم آگاهی قبلی از عزای عمومی در تهران زیاد نبود. کنسولگری اصفهان از انفجاری در نزدیکی بانک در شب گذشته گزارش می‌دهد.

۳- رهبر انجمن معلمان تأیید می‌کند که مدارس بیشتری در حال باز شدن هستند (به استثنای عزای عمومی امروز) با وجود این می‌گوید که بسیاری از معلمینی که به مدرسه می‌آیند به جای تدریس به بحثهای سیاسی می‌پردازند. او افسر سفارت را مطلع کرد که تقاضای وزیر آموزش و پرورش به منظور ملاقات با وی را رد کرده است.

۴- دو روزنامه جدید «آهنگ سیاسی» و «سیاست ما» که سابقاً منتشر می‌شدند دوباره ظاهر شده‌اند. اینها روزنامه‌های کوچکی می‌باشند و تماماً نیز طرفدار دولت محسوب نمی‌شوند اما یقیناً خطرناک نیز نیستند. اولین اینها یعنی روزنامه آهنگ سیاسی با نام بردن از سه نفر: قطب‌زاده، یزدی، بنی‌صدر که در اطراف خمینی به سر می‌برند ادعا می‌کند که خمینی تحت کنترل کمونیستها می‌باشد. روزنامه «سیاست ما» حقوق بشر کارتر را در رابطه با مسایل ایران مورد سرزنش قرار می‌دهد.

۵- دولت اعلام کرد ۲۶۱ زندانی سیاسی آزاد شده‌اند که در طی هفته گذشته کل آنها بالغ بر ۴۷۱ نفر می‌باشد.

۶- سفارت نظرات بسیار امیدبخش و مساعدی را از تحصیل کرده‌های طبقه متوسط در ارتباط با سخنرانی ازهارای در پارلمان دریافت کرده است. آنها لحن خودمانی و بی‌تکلف و عاری از تکروی را می‌ستودند اگرچه این افراد از مخالفین سرسخت و اصلی رژیم نیستند.

سند شماره ۲۱۱

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۵۵۵
۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۵ آذر ۱۳۵۷
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: دومین گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۶ نوامبر

بر طبق گزارش کنسول اصفهان این شهر امروز درگیر از سرگذراندن خشونت‌های فزاینده بوده است. تظاهرات اولیه اطراف بانک در ابعاد وسیعی گسترش پیدا کرده، دو پلیس تیر خورده و کشته شدند. (یک گزارش بیان داشت کشته‌شدگان به وسیله اسلحه خود پلیس که در درگیری از خود آنها گرفته شده بود به قتل رسیده‌اند). مقامات حکومت نظامی فراخواندن نیروهای زیادی را بدون اینکه موانعی در سر راه ایجاد کنند به سراسر بخشهای شمالی شهر ترتیب داده‌اند. سوختن هفت ساختمان در ساعت ۶/۳۰ به وقت محلی تأیید شده است. چهار محله به وسایل نقلیه آمریکایی بدون به جای گذاشتن هیچ گونه تلفاتی تأیید شده است. امروز مدرسه آمریکاییها زود تعطیل شد و فردا نیز همچنان بسته خواهد ماند. اعتصاب سه چهار ساعته کارکنان اداره برق وضع شهر را مختل ساخته است. هیچ هواپیمای ایرانی بعد از ساعت ۱۰ بعد از ظهر وارد اصفهان نشده است. (ما از صحت شایعه اعتصاب بی اطلاع هستیم). مدت ساعت منع عبور و مرور افزوده شده، هم‌اکنون ساعت منع عبور و مرور از ۸ بعد از ظهر تا ۶ صبح می‌باشد. سولیوان

سند شماره ۲۱۲

گزارش شماره: ۶۸۴۶۰۵۴۱۷۸
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران
۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۵ آذر ۱۳۵۷
به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.
عنوان: وضعیت در ایران

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) گزارش حاوی اطلاعاتی در مورد پرتاب ماده منفجره به طرف ماشین دفتر سازمان مستشاری آمریکا در تهران است. ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (محرمانه - غیرقابل رویت برای بیگانگان) در روز ۲۳ نوامبر سال ۱۹۷۸ مدیر تیم فنی نظامی و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی در حال بازگشت از سفارتخانه آمریکا به اقامتگاههایشان بودند. وقتی که وسیله نقلیه وارد محوطه میدان تجریش شد، ترافیک سبک بود. هنگام ورود به این ناحیه مدیر تیم فنی نظامی یک پیام رادیویی دریافت داشت و به منظور صحبت کردن با بی‌سیم بر روی صندلی جلوی وسیله نقلیه خم شد. افسر رابط فوق که بر روی صندلی عقب نشسته بود روی خود را اندکی گرداند و شیء کوچکی را که پرتاب شده بود مشاهده کرد. در قسمت عقب اتومبیل انفجار خفیفی صورت گرفت. هر دو نفر فکر کردند که کپسول خالی گاز موجود در صندوق عقب اتومبیل جابجا شده یا منفجر شده است. راننده

بی‌درنگ (با مهارتی قابل توجه) در ترافیک حرکت کرد، بعد از رسیدن به خانه مدیر تیم فنی نظامی، اتومبیل بازرسی شد. در روی صندلی عقب اتومبیل دقیقاً در پشت صندلی عقب سمت راست یک لکه بزرگ بی‌رنگ شده بود و وسط این لکه زرد رنگ بود و در اطراف و حواشی آن ماده پودر مانند سفیدی دیده می‌شد.

در امتداد این لکه یک قسمت متمایل به آبی بود (تقریباً یک لکه و مقداری پودر بی‌رنگ) بوی ملایم باروت به مشام می‌رسید. صدمه‌ای به بدنه اتومبیل وارد نشده بود. وسیله نقلیه یک «شورلت نوا» بود که ضدگلوله نبود. افسر رابط مذکور اونیفورم و مدیر تیم فنی نظامی لباس شخصی پوشیده بود.

قبل از آنکه آزمایشی توسط افراد متخصص بر روی مواد باقیمانده صورت گیرد راننده وسیله نقلیه را از باقیمانده این مواد پاک کرد. این انفجار مشکوک سبب به لرزه درآمدن اتومبیل شده و هیچ دودی مشاهده نشد.

افسر رابط مردم زیادی را در نزدیکی اتومبیل، در هنگام حمله مشکوک به آن، مشاهده کرد. به هر حال به علت تراکم و ازدحام مردم موجود در محل، مشخص کردن اینکه آن شیء کوچک از کدام طرف پرتاب شده غیرممکن بود.

نظریات تهیه‌کننده: به علت عدم آزمایش بر روی مواد باقیمانده حاصل از انفجار دو فرد مذکور باید آن را به عنوان یک وسیله انفجاری مشکوک کوچک تلقی کنند. هر دو مأمور احساس می‌کنند که وسیله نقلیه به طور تصادفی مورد هدف قرار گرفته است و هیچ‌یک از آن دو به طور مشخص مورد هدف نبوده‌اند. اگر آن شیء دارای ماده منفجره قوی با قابلیت ایجاد ترکش بود در نتیجه عدم وجود پنجره‌های ضدگلوله در داخل اتومبیل، هر دو مأمور احتمالاً مجروح شده بودند. وسیله نقلیه قدرت کافی برای کشش وزن صفحات ضدگلوله و توان کافی برای عمل در سطح تهران را ندارد.

سند شماره ۲۱۳

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۴۲۷۸ ۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ - ۵ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت ایران

۲۲- جزییات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - آخر هفته ۲۳ - ۲۴ - ۲۵ نوامبر ۱۹۷۸ وضعیت تهران نسبتاً آرام بود. طبق گزارشات واصله چندین اقدام ضدآمریکایی بر علیه منافع و کارکنان آمریکا گزارش شده است. ساختمان کلینیک بین‌المللی بل هلیکوپتر در اصفهان با چند دینامیت بمب‌گذاری شد ولی عمل نکرد. با رنگ آبی به اتومبیل رئیس RAST رنگ پاشیده شده است.

به اتومبیل حامل افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و مدیر فنی نظامی با مواد منفجره سوء قصد شده است. (در گزارش ۶ - ۸۴۶ - ۵۴۱ - ۷۸ شرح داده شد)

ب - جمعه ۲۴ نوامبر افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به همراهی وابسته سفارت بریتانیا با اتومبیل به شمال تهران منطقه شمشک رفتند و از چند روستا بازدید به عمل آوردند. وضعیت روستاها عادی بود و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی با تعدادی از روستائیان به گفتگو پرداخت.

به نظر می‌رسد روستائیان از شاه کاملاً حمایت می‌کنند. مأمور گزارشگر در هر روستا دو سرباز همراه با یک خودرو ارتشی مشاهده کرد. در شمشک غذا دادن روستائیان به سربازها را مشاهده کرد.

در حول و حوش روستاها و در کنار رودخانه‌ها خانواده‌های ایرانی متعددی مشاهده شد که برای پیک‌نیک آمده بودند.

ج - کارکنان دفتر سازمان مستشاری آمریکا شب ۲۵ نوامبر در فرودگاه مهرآباد بودند. با وجود پروازهای برنامه‌ریزی شده و منظم از مبدأ به مقصد وضعیت فرودگاه عادی به نظر می‌رسید.

د - در ۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ رهبران مذهبی مردم را به یک اعتصاب عمومی در تهران دعوت کردند. اعتصاب سراسری و مؤثر بود، کلیه مغازه‌ها، جایگاههای پمپ بنزین و بازارها تعطیل شدند.

ه - منبعی در بندرعباس گزارش داد که در آخر هفته «۲۳ - ۲۴ - ۲۵» نوامبر بندرعباس آرام بود.

و - منبع دیگری همچنان به مأمور گزارشگر ما گزارش داد که او به علت ناآرامی‌های دانشجویی انتظار نداشته امسال شاهد باز بودن دانشگاهها باشد.

ز - طبق گزارش منبع دیگری به مأمور گزارشگر ما در بعد از ظهر ۲۶ نوامبر گروههای دانشجویی نزدیک دانشگاه تهران چند بار دست به تظاهرات زدند. تظاهرکنندگان به محض ورود ارتش متفرق می‌شدند.

ح - گزارش دیگری به مأمور گزارشگر ما حاکی است که یک بمب به ساختمانی که یک سرهنگ دوم آمریکایی در آن زندگی می‌کرد پرتاب شده است. این رویداد در اصفهان رخ داد. بمب در پاگرد طبقه دوم منفجر شده و با وجود اینکه حادثه خسارت زیادی بر جای گذاشته ولی هیچ‌گونه تلفات جانی گزارش نشده است.

ط - منبع مشاهده کرد که بعد از ظهر و غروب ۲۶ نوامبر گروههای کوچکی از نیروهای مخالف مشغول جمع‌آوری و بسیج هواداران تازه‌نفس جهت ابراز مخالفت بودند. از طریق این گروهها با منبع تماس گرفته شد و به او گفته شد که او نیز باید به نیروهای رهبر مذهبی در تبعید، خمینی بپیوندد.

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۲۹۰۷۸ ۲۷ نوامبر ۱۹۷۸ - ۶ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲ - تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گروههای آشوبگر محلی: ناآرامیهای غیرنظامی در تهران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) شاهد عینی از حمله به کامیون ارتشی پر از سرباز و درگیری خونین بین تظاهرکنندگان و نیروهای نظامی خبر می‌دهد. تظاهراتی در مناطقی که آمریکاییان زیادی اقامت دارند رخ داد. برخوردهای خشونت‌آمیز در ناحیه مرکزی تهران گزارش شده است. اعتصاب فلج‌کننده در روز ۲۷ نوامبر ۷۸ به نشانه همدردی با کشته‌شدگان مشهود برگزار شد.

۲۲- جزئیات - الف (بدون طبقه‌بندی) - این گزارش حاوی اطلاعات تجزیه و تحلیل نشده است و نباید طرحها و سیاستها را منحصرأ بر مبنای این گزارش استنتاج یا اصلاح کرد.

ب - (بدون طبقه‌بندی) منبع که برای اولین بار گزارش می‌کند، یک منشی فیلیپینی است که در استخدام فعالیتهای پشتیبانی ایالات متحده (ایران چاپلین)، می‌باشد. او چنین خبر می‌دهد: شوهر او (منبع دست دوم) که او هم فیلیپینی است، به عنوان یک سرکارگر ساختمانی برای یک شرکت ایرانی تعمیر و نصب و نگهداری تأسیسات رفاهی کار می‌کند. در روز ۲۲ نوامبر ۱۹۷۸ شوهر منبع به او گفت که در حدود ظهر آن روز شاهد مواجهه سربازان و تظاهرکنندگان در خیابان خیام که در کنار بازار تهران قرار دارد، بوده است. نیروهای نظامی، با چند صد نفر تظاهرکننده که در حال شعار دادن و خواندن سرود بوده‌اند درگیر شده و حداقل دو بار به آنان دستور متفرق شدن می‌دهند و سپس به دنبال سومین اخطار اقدام به تیراندازی هوایی می‌کنند ولی موفق به عقب راندن جمعیت نمی‌شوند. آن‌گاه شروع به شلیک مستقیم به داخل جمعیت می‌نمایند. بعد از آن که افرادی که هنوز قادر به حرکت کردن بودند فرار کردند، سربازان شروع به سوار کردن کشته‌ها و مجروحین به داخل آمبولانسهای نظامی می‌کنند. او با استفاده از امتیاز مکانی خود که یک سوراخ فاضلاب پوشیده با چادر بوده است، به شمردن کشته‌ها و زخمی‌هایی که بار اتومبیل می‌شدند، می‌پردازد. هنگامی که تعداد به ۷۰ می‌رسد، دچار تهوع می‌شود و دیگر نمی‌تواند به شمردن ادامه دهد. ولی بار زدن تا مدتی بعد ادامه می‌یابد. قبلاً چندین نفر از کارگران ایرانی محل کار او، از تظاهرکنندگان جزواتی گرفته بودند. راننده و مترجم منبع دست دوم به او گفته است که جزوه از مردم دعوت می‌کند که کلیه خارجی‌ان را از کشور بیرون برانند و حاوی دستورالعملهای مفصلی درباره چگونگی ساختن «بمب» بوده است. منبع دست دوم قادر به تشخیص این مطلب که آیا این بمبها آتش‌زا بوده‌اند یا انفجاری، نبوده است. منبع دست دوم در مورد واقعه‌ای در یک هفته قبل به منبع گفته است

که او در حال کار کردن در همان محل بوده و در حوالی ظهر، ده الی دوازده نفر سرباز ایرانی در حال خوردن ناهار در یک کامیون ارتشی پارک شده در کنار بازار بوده‌اند. او مشاهده می‌کند که یک مرد ایرانی در حال حمل چیزی شبیه به یک نارنجک دستی از بازار خارج می‌شود. مرد ایرانی وسیله فوق را به پشت کامیون پرتاب کرده می‌گریزد. وی پس از انفجار مشاهده می‌نماید که در حدود ۶ تا ۸ سرباز که ظاهراً کشته شده بودند، توسط آمبولانسهای نظامی از منطقه خارج شدند. (تاریخ گزارش ۷۸/۱۱/۱۴ تا ۷۸/۱۱/۲۳؛ تاریخ و محل کسب خبر ۷۸/۱۱/۲۶؛ ارزیابی ۶ - اف، منبع: دوریس الارده مأمور ویژه مقیم در محل - ج اولیس - ناحیه ۷۲)

ج- (خیلی محرمانه) منبع که در گذشته گزارشهای قابل اعتمادی داده است، اظهاراتی به شرح زیر نموده است: حوالی روز ۱۵ نوامبر ۷۸، یک وسیله انفجاری به داخل وسیله نقلیه حامل نیروهای امنیتی در نزدیکی بازار بزرگ پرتاب شده است. چندین نفر از نیروهای نظامی در این حادثه کشته شده‌اند. (تاریخ گزارش ۷۸/۱۱/۱۵؛ تاریخ و محل کسب خبر ۷۸/۱۱/۲۲ تهران؛ ارزیابی ب - ۲؛ منبع (۱) CAC-LC-۷۲۰۰؛ مأمور ویژه سولیوان - ناحیه ۷۲)

د - (بدون طبقه‌بندی) - منبع یکی از مأمورین ویژه اداره تحقیقات نیروی هوایی است و به شرح زیر گزارش نموده است: در ساعت ۱۵/۲۰ روز ۲۴ نوامبر ۷۸، یک کامیون پر از نیروهای نظامی و یک اتومبیل پلیس در تقاطع خیابانهای صفا و کامران در منطقه رستم‌آباد واقع در شمال تهران توقف می‌کنند. چند دقیقه بعد او از آپارتمان خود چند نور قرمز چشمک‌زن را تقریباً در ۱۰۰ متری شمال خیابان صفا مشاهده می‌کند. ولی قادر نبوده است که داخل خود خیابان را ببیند. (تاریخ گزارش ۷۸/۱۱/۲۴؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۴ تهران؛ ارزیابی آ - ۱؛ منبع: مشاهدات کارمند اداره ویژه ارزیابیهای نیروی هوایی؛ مأمور ویژه: اولیس، ناحیه ۷۲)

ه - (بدون طبقه‌بندی) - منبع افسر نیروی هوایی آمریکاست که سابقاً گزارشات موثق داده است و چنین اطلاع می‌دهد: اقامتگاه او در خیابان صفا نزدیک خیابان کامران واقع شده است. در حدود ۵/۳۰ عصر روز ۲۴ نوامبر ۷۸ او یک گروه تقریباً ۲۰۰ نفری تظاهر کننده را به رهبری یک ملا مشاهده می‌کند که از خیابان صفا به سمت کامران می‌رفتند. تظاهرکنندگان که شعار می‌دادند با یک گروه تقریباً ۱۲ نفری سرباز و تعدادی پاسبان روبرو می‌شوند و با عجله پا به فرار می‌گذارند و سربازان به تعقیب آنان پرداختند. از آنجایی که تظاهرکنندگان به طرفی می‌پیچند، او دیگر آنها را نمی‌بیند ولی تصور می‌کند که پس از مدت کوتاهی شلیک گلوله‌ها را شنیده است. او اطلاع داد که در حدود ساعت ۶ عصر ۲ دستگاه آمبولانس نظامی را با چراغ‌های اضطراری روشن در حال عبور از کنار منزل خود دیده است. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۱/۲۴؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۶، تهران ارزیابی: سی-۳، سرگرد ریچارد بارت، بخش نیروی هوایی گروه مستشاری کمکهای نظامی در ایران مأمور ویژه: اولیس، ناحیه ۷۲)

و- (بدون طبقه‌بندی) یک منبع کاملاً موثق چنین گزارش می‌دهد: تقریباً در ساعت ۳۳۰ بعد از ظهر روز ۲۴ نوامبر ۷۸، پرسنل وابسته به واحد منبع شاهد تظاهراتی بودند. تقریباً ۲۰۰ نفر از خیابان اختیاریه به سمت شمال یعنی میدان اختیاریه راهپیمایی کردند، بعد به طرف غرب یعنی رستم‌آباد و سپس به یک مسجد واقع در آنجا رفتند. تقریباً در ساعت ۵، پلیس سر رسید و تظاهرکنندگان را متفرق کرد. (تاریخ اطلاع: ۲۴ و ۷۸/۱۱/۲۵ تهران ارزیابی: ب - ۲ منبع: بیل اندرسون افسر امنیتی، بخش پنجم نیروی هوایی آمریکا، تهران مأمور ویژه: رمزی - ناحیه ۰۷۲) ز - منبع، که در گذشته گزارشاتش موثق بوده، اطلاع داده است که:

۱- حوالی ساعت ۱۰ صبح روز ۲۵ نوامبر ۷۸، کارکنان شرکت هلیکوپترسازی بین‌المللی بل آمریکا که دفاترشان در خیابانهای حافظ و تخت‌جمشید قرار دارد گزارش نموده‌اند که تقریباً ۲۰ شلیک گلوله را شنیده‌اند. منابع دست دوم گزارش نموده‌اند که هیچ‌گونه تظاهرات یا پلیسی را در منطقه ندیده‌اند ولی تقریباً ۲۰ دقیقه بعد از شلیک گلوله‌ها بوی گاز اشک‌آور استشمام نموده‌اند.

۲- در ۲۲ نوامبر ۷۸، مقامات نظامی تقریباً ۵۰ نفر از کارکنان اعتصابی شرکت مخابرات ایران را دستگیر نمودند. از آن زمان به بعد، کار در مرکز شرکت مخابرات ایران به حالت عادی برگشته و خدمات تلفن خارج از کشور از سر گرفته شده است. طبق گزارش منبع نیروهای نظامی در کلیه طبقات ساختمانهای شرکت مخابرات واقع در پایین شهر مستقر شده‌اند. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۱/۲۲ - ۷۸/۱۱/۲۵؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۵؛ ارزیابی: ب - ۲ منبع: جری والاس افسر امنیتی شرکت هلیکوپترسازی بین‌المللی بل آمریکا، تهران مأمور ویژه: رمزی، ناحیه ۷۲).

ح- منبع، یک مقام رسمی است که در سفارت آمریکا در تهران کار می‌کند و به شرح زیر اطلاع داده است: یک نامه به امضای سه تن از رهبران بسیار مهم شیعه مذهب ایران، به نامهای آیت‌الله شریعتمداری و آیت‌الله گلپایگانی از قم و آیت‌الله شیرازی از مشهد در میان ایرانیان پخش شده است که مردم را به یک اعتصاب سراسری در روز ۲۶ نوامبر جهت بزرگداشت هفتمین روز مرگ کسانی که در برخورد با نیروهای امنیتی مشهد در هفته گذشته کشته شدند، دعوت می‌کند. منبع پیش‌بینی می‌کند که اعتصاب مؤثر بوده و با گذشت روز به ابعاد آن افزوده گردد. منبع در مورد حادثه مشهد اطلاع کافی نداشت. ادعا می‌شود گروهی از سربازان، مخالفان را تا حرم امام رضا تعقیب کرده و تعدادی از آنها را در آنجا کشته‌اند. منبع در ابتدا داستان را بی‌ارزش دانست، زیرا بعید به نظر می‌رسید که سربازان ایرانی دست به چنین عملی بزنند. به هر حال واضح است که در مشهد حادثه‌ای رخ داده و منجر به تعداد نامشخص کشته گردیده است. اقدامات این سه رهبر مذهبی، به شکل همکاری با آیت‌الله خمینی یا هر سازمان دیگر سیاسی، شناخته نمی‌شود. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۱/۲۶؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۶، تهران ارزیابی: ب - ۲ منبع: ۱ - OC - ۷۲۰۰ مأمور ویژه سولیوان، ناحیه ۷۲)

ظ - (بدون طبقه‌بندی) منبع، یک گزارشگر قابل اعتماد است که چنین گزارش نموده است: یک راننده ایرانی در پایگاه هوایی دوشان‌تپه واقع در جنوب شرقی تهران به یک افسر نیروی هوایی آمریکا گفته است که جزواتی در منطقه جنوب تهران پخش شده که در آن نوشته شده است: «مغازه‌ها را ببندید، در غیر این صورت ما آنها را خواهیم بست.» (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۱/۲۶؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۶، تهران ارزیابی: ب - ۳ منبع سرهنگ دوم، افسر اجرایی نیروی هوایی آمریکا، هارولد ساتلر، بخش نیروی هوایی گروه مستشاری کمکهای نظامی آمریکا در ایران، پایگاه هوایی دوشان‌تپه مأمور ویژه رمزی، ناحیه ۷۲)

ی - (بدون طبقه‌بندی) منبع، که قابل اطمینان شناخته شده است، چنین می‌گوید: بین ساعات ۸/۳۰ تا ۱۰/۳۰ روز ۲۶ نوامبر ۷۸، وی با اتومبیل از مرکز جامعه گروه اعزامی مستشاری کمک‌های نظامی واقع در منتهی‌الیه شمال شرقی تهران به مرکز موتوری گروه واقع در جنوب شرقی تهران رفت و مجدداً به مرکز بازگشت. او تخمین می‌زند که تقریباً ۵۰ تا ۸۰ درصد واحدهای تجاری در مسیر او تعطیل بوده‌اند و بسیاری از مغازه‌های باز هم فقط تا دو سوم کرکره خود را بالا کشیده بودند. منبع این حرکت را قبلاً در روزهایی که اعتصاب شهری گسترده وجود داشت مشاهده کرده بود. ظاهراً این کار به فروشندگان مغازه این امکان را می‌دهد که در صورت گسترش آشفتگی بتوانند سریعاً فروشگاه را تعطیل کنند. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۱/۲۶؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۵، تهران ارزیابی: آ - ۲، منبع مشاهدات کارمند اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی مسئول ویژه: پتر هاگدهان، فیلیپ استارک و کلتوس رمزی، ناحیه ۷۲).

ک - (بدون طبقه‌بندی) منبع، که عضو مرکز گروه اطلاعات در سفارت آمریکا در تهران است، اطلاع داده است که تقریباً در ساعت ۱۱/۳۰ روز ۲۶ نوامبر ۷۸ چند صد تظاهرکننده در نزدیکی خیابانهای پهلوی و حافظ در بخش جنوبی تهران در مجاورت اداره مرکزی شرکت ملی نفت ایران اجتماع نمودند. نیروهای امنیتی نسبت به این عمل واکنش نشان دادند و آمریکاییان حاضر در منطقه صدای چندین شلیک گلوله را شنیده‌اند. در نتیجه چندین خیابان این منطقه توسط نیروهای نظامی بر روی وسائل نقلیه بسته شدند. تظاهرکنندگان متفرق شدند ولی مجدداً در حدود ساعت ۱ بعد از ظهر در همان منطقه اجتماع نمودند. درگیری مجدداً به وقوع پیوست، یک شاهد عینی تیر خوردن یک تظاهرکننده را به چشم دیده است. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۱/۲۶؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۶، تهران ارزیابی: ب - ۲ منبع: سرهنگ دوم جری کرنل مأمور ویژه سولیوان).

ل - (بدون طبقه‌بندی) - منبع که گزارشاتش در گذشته موثق بوده، اطلاع می‌دهد که: یک راننده که در استخدام شرکت جهانی خدمات هواپیماهای نرتراپ است تظاهرات عظیمی را در ساعت ۲ بعد از ظهر ۲۶ نوامبر ۷۸ در نزدیکی پل هوایی واقع در خیابان حافظ در نزدیکی خیابان شاهرضا در مرکز تهران نزدیک به جنوب گزارش کرد. منبع دست دوم مشاهده کرده

است که سه نفر گلوله خورده‌اند، با این حال او مدعی است که جمعیت علیرغم این مسئله توقف نکرده و به راهپیمایی خود ادامه دادند. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۱/۲۶؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۶؛ تهران ارزیابی: ب - ۳ منبع ونیز بالتا، اداره اجرایی NWASI، تهران مأمور ویژه: رمزی ناحیه ۷۲).

م - (بدون طبقه‌بندی) - منبع که قابلیت اطمینانش ثابت شده، به شرح زیر گزارش نمود. یک تظاهرات ضد دولتی حوالی ظهر ۲۶ نوامبر ۷۸ در منطقه دهکده قیطریه واقع در شمال تهران رخ داد. فروشگاههای بسته مزین به پرچمهای سیاه بودند و بسیاری از تظاهرکنندگان کفن سفید که پوشش سنتی مسلمانان به هنگام دفن آنان است پوشیده بودند. چندین کامیون پر از نیروهای نظامی با بستن کلیه تقاطع‌ها نسبت به آنان واکنش نشان دادند. بعضی از سربازان در حال تعقیب گروههای تظاهرکننده به سمت پایین خیابان مشاهده شدند، در حالی که بقیه آنان در کنار وسایل نقلیه‌ای که مسلسل‌های سنگین بر آنان نصب شده بود، باقی ماندند. صدای تیراندازی شنیده شد، اما ایرانیانی که با اتومبیل‌هایشان از آن منطقه می‌آمدند به منبع گفتند که سربازان در حال تیراندازی هوایی بودند. (تاریخ گزارش: ۷۸/۱۱/۲۶؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۶ تهران ارزیابی: آ - ۲ ارزیابی اداره بازرسیهای ویژه نیروی هوایی مأمورین ویژه جیمز بولر و پاکول کولفر - ناحیه ۷۲)

ن - منبع که یک مقام رسمی منصوب در سفارت آمریکا در تهران است اظهار نموده است که اعتصاب روز ۲۶ نوامبر در تهران بسیار مؤثر بوده و چندین تظاهرات در سراسر شهر رخ داده است که ظاهراً بزرگترین آن تظاهراتی بود که در نزدیکی ساختمان شرکت ملی نفت به وقوع پیوست. گلوله‌هایی شلیک شد، با این حال هیچ آمارى در مورد زخمی‌ها و تلفات در دست نیست. فروشگاهها در ۲۷ نوامبر باز بودند و هیچ خبری در رابطه با وجود فعالیت ضدحکومتی در آن روز، نرسید. (تاریخ اطلاع: ۲۶ و ۷۸/۱۱/۲۷؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۱/۲۷ تهران ارزیابی: ب - ۲ منبع گرت پرت، مأمور رسمی مأمور ویژه: سولیوان)

نظریات تهیه‌کنندگان: ارزیابی گزارش منبع در رابطه با مواجهه بین نیروهای امنیتی و تظاهرکنندگان در بازار مشکل است اگرچه گزارشات متعددی حاکی از نوعی برخورد به دست ما رسیده است. گزارش منابع در مورد حمله به کامیون پر از سرباز با (۱) CAC-۱C - ۷۲۰۰ مطابقت دارد. تظاهرات در بخشهای رستم‌آباد و قیطریه در مناطقی رخ داده است که آمریکاییان زیادی اعم از نظامی و غیرنظامی سکونت دارند.

این واقعت که تظاهرکنندگان برخلاف توان سرکوبگر و بسیار زیاد نیروهای حکومتی، مشتاق به آمدن به خیابانها هستند، نشان‌دهنده یکی از دو عامل سادگی کودکانه یا نگران‌کننده‌تر از آن، یک اعتقاد مشخص به قضا و قدر و تعصب مذهبی است. انتظار می‌رود که با رسیدن ماه محرم که مورد تقدس مسلمانان است، ماهی که در آن شور و غیرت مذهبی به جوش می‌آید، تظاهرات بیشتر و درگیریهای بیشتری رخ دهد.

سند شماره ۲۱۵

خیلی محرمانه
 از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۶۱۵
 به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
 موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۷ نوامبر ۱۹۷۸

خلاصه گزارش: بعد از اعتصاب دیروز که قریب به دو سوم مغازه‌های تهران را به تعطیلی کشاند کارگران امروز عموماً به سر کار برگشته‌اند. تهران و شیراز آرام هستند. به جز ارتش که برای متفرق کردن مردم در اطراف دانشگاه تهران حضور دارد وضع غیرعادی دیگری به چشم نمی‌خورد.

در شب ۲۶ نوامبر مشکلات امنیتی در اصفهان ادامه داشت. مجله ایرانی خواندنیها شدیداً از ما و غرب به خاطر دخالت در امور ایران انتقاد می‌کند. وزیر دادگستری سه تن را برای رسیدگی به اموال خانواده سلطنتی معرفی می‌نماید. در تهران و اصفهان مسایل حاکی از این است که مردم برای شهادت آماده می‌شوند.

گاز طبیعی مجدداً به سوی شوروی جریان می‌یابد. پایان خلاصه گزارش.

۱- در تهران به دنبال اعتصابی که در حدود دو سوم مغازه‌ها را در سطح وسیعی از مناطق اصلی شهر به تعطیلی کشاند وضع به حالت عادی برگشته است. بازار تهران باز و تا ظهر آرام بوده است. قطع جزئی آب و برق وجود داشته که فوراً برطرف گردیده است. وقفه در کار، در چند مورد، به خاطر لوله‌کشی یا دیگر کارهای ساختمانی به وجود آمده، نه به خاطر اعتصاب. بنا به گزارش رسیده صبح روز ۲۷ نوامبر ارتش جهت پراکنده کردن جمعیتی که برای شعار دادن علیه دولت گرد آمده بودند مبادرت به تیراندازی هوایی کرد.

۲- شیراز تا ظهر ۲۷ نوامبر آرام می‌باشد. با وجود این، در اصفهان، در شب ۲۶ نوامبر شانزده محل مختلف به آتش کشیده شد. محل‌های به آتش کشیده شده قبلی، قبل از مقررات منع عبور و مرور در نزدیکی مرکز شهر قرار داشت، ولی بعد از مقررات منع عبور و مرور چند محل در خارج از شهر دچار این حادثه شد. علاوه بر آتش زدن اتومبیلها که مورد تأیید قرار گرفته و در گزارش تلگرافی مذکور است، کنسول آمریکا چهار مورد دیگر از آتش زدن اتومبیلهای شهروندان آمریکایی را که هنوز رسماً تأیید نشده گزارش می‌دهد. انفجار یک دینامیت، دو پایه پلکان را به طبقه دوم آپارتمان محل اقامت سرهنگ دوم آمریکایی در اصفهان پرتاب کرد. صدای انفجار ظاهراً برای ترساندن بود، نه کشتن ولی موج انفجار تمامی شیشه پنجره‌ها را شکست.

به نظر می‌رسد که خرج انفجار از یک شاخه دینامیت بوده است. کنسول آمریکا، همچنین بنا به مشاهدات غیررسمی گزارش می‌دهد که طی آشوب و بلوا که در ۲۶ نوامبر در اصفهان روی داد ۲۵ نفر منجمله دو پلیس که در گزارش تلگرافی مذکور است کشته شدند. صبح روز ۲۷ نوامبر مغازه‌ها باز شدند ولی نزدیکیهای ظهر شروع به بستن کردند. در روز ۲۷ نوامبر

حکومت نظامی واحدهای نظامی بسیاری را در خیابانهای اصفهان مستقر نموده است. خبرهایی پخش می‌شود که مراسم دعا و سوگواری در روز ۲۸ نوامبر برای کشته‌شدگان ۲۶ نوامبر برگزار خواهد شد، که بالقوه خشونت و درگیری به دنبال دارد. خبر مشابهی حکایت از آن دارد که مراسم سوگواری و اعتصاب عمومی از بعد از ظهر ۲۷ نوامبر در تهران برقرار می‌باشد. ۳- خبر عمده مجله ایرانی خواندنیها این است که مشکلات کنونی ایرانیان را به گردن دسیسه‌چینی آمریکا و انگلیس می‌اندازد که می‌خواهند ایران را به امضای قرارداد جدید کنسرسیوم نفت وادار نمایند.

این مقاله همچنین رادیوی بی بی سی را به خاطر تلاش برای بی‌ثبات نمودن ایران مورد انتقاد قرار می‌دهد. چنین فرضی منطقاً و با توجه به وقایع معلوم درست نیست، ولی، مطلبی است که بسیاری از ایرانیان به آن اعتقاد دارند. به هر حال شاید به خاطر آن است که با پیش‌داوریهای آنان متناسب است.

نویسنده این مقاله عضو انجمن فرهنگی ایران و شوروی است.

۴- نجفی وزیر دادگستری نام سه تن از قضات برجسته را برای اداره کمیسیون رسیدگی به اموال خانواده سلطنتی اعلام نمود که عبارتند از: علی‌اصغر امینی، نصرالدین هجاوید و باقر شاهدی. سفارت هنوز اطلاعات کافی در مورد زندگینامه آنها در دست ندارد، ولی این سه نفر از مقامات محترم قضایی می‌باشند که انتصابشان از طرف شاه پذیرفته شده است.

۵- در تهران اغلب شایعاتی می‌شنویم که مردم برای خرید پارچه سفید بیرون می‌روند تا «خود را برای شهادت آماده کنند» تنها زمانی که این کار صورت می‌گرفت همواره آغاز محرم بوده است. انتظار می‌رود تا آن تاریخ همه چیز آماده گردد. از اصفهان گزارش می‌رسد که مخالفین محلی دارند مراسم یادبود شهادت دانشجوی سال چهارم را بنام ابطحی که در حالی که شعار مرگ بر شاه می‌نوشت مورد اصابت گلوله قرار گرفت و با خون خود نگارش شعار را به پایان برد، برگزار می‌نمایند. هنوز هیچ نشانه‌ای دال بر اینکه این مراسم رنگ و بوی ضدبیگانگی بدهد به چشم نمی‌خورد. ولی موضوع شهادت احتمالاً با نزدیک شدن ماه محرم بیشتر خواهد شد.

۶- برای ارائه بهترین مثال که چگونه شایعات گسترده معتقدان را به عمل می‌کشاند، سفارت شایعه ذیل را که در مساجد غرب تهران دهن به دهن می‌گردد، ذکر می‌نماید: روحانیون به پیروان خود می‌گویند که خمینی خواب دیده که در روز ۸ محرم (۹ دسامبر) خواهد مرد و او از هوادارانش خواسته است که تا آن زمان شاه را خلع‌ید کنند تا او به عنوان مردی که وظایفش را خوب انجام داده، دارفانی را وداع گوید. (به هر حال، ما از منابع اصلی مذهبی خود چیزی در مورد شایعه فوق نشنیده‌ایم).

۷- خبرگزاری ایگات: لوله‌های گاز از ۲۶ نوامبر شروع به فرستادن گاز طبیعی به شوروی

سند شماره ۲۱۶

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۵۰۷۸ ۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۷ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

[وقایع ۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ - تهران]

خلاصه (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی راجع به وضعیت کنونی ایران می‌باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - غروب روز ۲۸ نوامبر سال ۱۹۷۸ اوضاع در تهران آرام بود و در ساعت هفت و سی و هفت دقیقه شب ۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ در تهران برق قطع شد و بیشتر قسمتهای شهر فاقد برق بود. در ساعت یک و سی دقیقه نیمه شب روز ۲۹ نوامبر دوباره وضعیت برق به حال عادی خود بازگشت.

ب- مأمور گزارشگر صفوف ماشینها را در ایستگاههای پمپ بنزین مشاهده کرد که در بعضی موارد طول آنها بالغ بر ۲ کیلومتر بود. به نظر می‌رسد که نفت چراغ و بنزین در صدر کالاهای دلخواه عامه قرار گرفته‌اند. همسایه مأمور گزارشگر وی را مطلع نمود که تشکیل این صفها به دلیل اعتصاب قابل انتظار کارگران حوزه‌های نفتی در تاریخ ۳۰ نوامبر ۱۹۷۸ می‌باشد. مأمور گزارشگر چند تن از همسایگانش را با بشکه‌های ۵۰ گالنی در صندوق ماشینهایشان مشاهده کرده است وقتی پرسید که چرا این بشکه‌ها را ذخیره کرده‌اند آنها اظهار می‌کنند که هیچ‌گونه سوختی در هفته‌های اولیه دسامبر وجود نخواهد داشت.

ج- همسر مأمور گزارشگر می‌گفت که به همسر ژنرال وجدی افسر اداره دوم ستاد بزرگ ارتشتاران، گفته است که برابر شنوده‌ها ساعت منع عبور و مرور شبانه در خلال ۱۰ یا ۱۱ روز اول ماه دسامبر از ساعت ۶ بعد از ظهر تا ۵ صبح افزایش پیدا می‌کند و خانم وجدی بدون مکث تأیید کرد که این اطلاعات درست می‌باشد.

د- در طی آخرین ساعات شب ۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ در تهران، وابسته نظامی نیروی هوایی بریتانیا مأمور گزارشگر را مطلع کرد که سفارت انگلیس یادداشتی از دولت ایران مبنی بر گله‌مندی و شکایت درباره کیفیت گزارشات رادیو بی. بی. سی در تهران دریافت کرده است. مأمور گزارشگر حول این موضوع با بسیاری از افسران عالی‌رتبه نظامی بحث کرده است و همه آنها خاطر نشان می‌کنند که اخبار بی‌بی‌سی در تهران مسبب بسیاری از مسایلی که دولت ایران با آنها روبروست می‌باشد. یک افسر عالی‌رتبه اظهار داشت که بی‌بی‌سی صدای مخالفین دولت ایران بود. نظریات منبع اصلی: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) مأمور گزارشگر به دفعات در تهران به اخبار رادیو بی‌بی‌سی گوش کرده است. در بسیاری از موارد

گزارشهای پخش شده نادرست بوده و در چندین مورد همان گزارشهای دروغ پخش شده‌اند. تشخیص شایعات روز به روز مشکل‌تر می‌شود و توده مردم ایران چنین شایعاتی را می‌پذیرند مانند شایعه اعتصابات وسیع حوزه‌های نفتی که در آینده به وقوع می‌پیوندد. در حالیکه هفته‌های اول دسامبر نزدیک می‌شود هنوز تا حدودی تشنج وجود دارد. با این وجود مأمور گزارشگر مشکل می‌تواند صفتی غیر از عادی بودن را به شرایط موجود اطلاق نماید. تهران آرام است و به نظر می‌رسد که به استثنای صفوف اتومبیل در مقابل پمپ بنزینها، شرایط حالت طبیعی و عادی دارد.

سند شماره ۲۱۷

۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۷ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - ۳۰۰۳۶۳

به: نمایندگان دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، مکزیکو، خارطوم

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۲۴، ۲۷ نوامبر ۷۸

۱- فراخوانی برای اعتصاب عمومی در روز ۲۶ نوامبر برای برگزاری عزای عمومی تظاهرکنندگانی که توسط نیروهای امنیتی در مشهد مقدس در ۲۰ نوامبر کشته شده بودند به خوبی برگزار گردید و ایران دیروز سراسر تعطیل بود. این نخستین رویارویی عمده بین مخالفین و دولت نظامی بود. توانایی مخالفین به ویژه با توجه به مشکلات گسترش اعتصاب به سراسر ایران آشکارا به نمایش درآمد. امروز اوضاع نسبتاً به شکل عادی برگشته است فقط شایعاتی در مورد احتمال برگزاری مراسم عزای روز ۲۸ نوامبر به خاطر کشته‌شدگان اغتشاشات ۲۶ نوامبر اصفهان (اظهارات غیررسمی ۲۵ نوامبر را نشان می‌دهد)، در شهرهای تهران و اصفهان پخش شده است. قطع پراکنده آب و برق همچنان ادامه دارد که احتمالاً به مسایل و مشکلات کارگری مربوط می‌شود.

۲- الگوی خشونت رو به رشد اصفهان منجر به حمله با بمبهای دستی آتش‌زا و یا دینامیت به ۱۶ جای مختلف و از آن جمله درب ورودی آپارتمان سرهنگ دوم آمریکایی و چهار حمله تأیید شده و بیش از ۴ حمله تأیید نشده دیگر به اتومبیل آمریکاییان گردید ولی گزارش مبنی بر مصدوم شدن آمریکاییها دریافت نشد.

۳- رهبر اکثریت سنا، سناتور بیرد در روز ۲۷ نوامبر ضمن سفر به ایران ملاقاتی کوتاه ولی از نظر سفارت بسیار باارزش، با شاه و نخست‌وزیر داشت. در بیانیه خبری، او حمایت آمریکا از ثبات و استقلال ایران را مورد تأکید قرار داد و اینکه آمریکا هیچ قصدی مبنی بر دخالت در مسایل داخلی ایران ندارد و آمریکا انتظار دارد که روسیه نیز به تعهد خود مبنی بر عدم دخالت در ایران که توسط برژنف در ۱۸ نوامبر اعلام شد وفادار بماند.

۴- ژنرال ازهراری نخست‌وزیر، به سناتور بیرد گفته است که حکومت نظامی اجازه برگزاری مراسم عزاداری ماه محرم را خواهد داد به شرطی که ملاها شفاهاً اطمینان بدهند که مراسم عزاداری به تظاهرات سیاسی تبدیل نخواهد شد. نخست‌وزیر این سیاست را قبل از آغاز ماه محرم به مردم اعلام خواهد کرد و مطمئن است که تمام مسئولین حکومت نظامی آن را درک می‌کنند. هدف این است که برخوردهای خشونت‌بار ماه دسامبر را دفع نمایند. سیاست جدید نسبت به خطی که شاه قبلاً مبنی بر ممنوعیت شدید برگزاری هرگونه تظاهرات اتخاذ کرده بود، عقب‌نشینی محسوب می‌گردد. نخست‌وزیر گفت که نیروی کافی برای به اجرا گذاشتن قانون و نظم در دسترس خواهد بود تا در صورت لزوم به کار گرفته شود.

۵- ایران روز ۲۶ نوامبر ۵/۷ میلیون بشکه نفت خام تولید کرد (بازگشت اساسی به حالت طبیعی) که ۴/۹ میلیون بشکه آن برای صادرات است. تصور می‌شود این ارقام در روز ۲۷ نوامبر نیز ثابت بماند.

۶- به نظر می‌رسد در بانک‌ها بحران جدیدی در حال گسترش است. موج تظاهرات اخیر سبب وارد آمدن خسارات مادی زیادی به شعب بانکهای کشور گردیده و باعث شده است که سپرده‌گذاران مقادیر معتناهی پول خود را از بانکها بیرون بکشند. بازار ارز خارجی که تحت کنترلهای مقرر شده پانزدهم نوامبر قرار دارد، هنوز هرج و مرج بر آن حاکم است و نشانه‌ای از بهبود دیده نمی‌شود.

بازاریان و مخالفین سیاسی با بیرون کشیدن سپرده‌ها و تشویق به این کار دست به خرابکاری اقتصادی می‌زنند. با اطمینان به اینکه پول بانکها ته کشیده، بیرون کشیدن بیشتر پول از بانکها به اعلام تعطیلی بانکها منجر خواهد شد.

ونس

سند شماره ۲۱۸

۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۷ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۶۵۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی سی. فوری

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۸ نوامبر

خلاصه گزارش: تهران آرام است. در دو روز گذشته وضع گرگان آشفته بوده است. سفارتخانه مشغول بررسی لیست تکان‌دهنده‌ای است که به طور غیررسمی در تهران منتشر شده است و حکایت از انتقال پول به وسیله اشخاص برجسته، دارد. ظاهر شدن علی امینی در رادیو تلویزیون در ۲۷ نوامبر به عنوان بخشی از تلاش آشتی‌جویانه بین شاه و ملتش، جو معتدل و سازنده‌ای را ایجاد نمود. نام زندانیان اخیراً آزاد شده، چاپ گردیده است. زمینه حادثه ۲۵ نوامبر صحن حرم در مشهد از قبل آماده شده بود. اغتشاشات شرکت ملی نفت ایران در تهران فروکش کرده است. در ۲۶ نوامبر تظاهرات آرامی در شمال تهران برگزار شد. پایان

خلاصه گزارش.

۱- وضعیت تهران تا ظهر آرام بود و تبریز نیز همینطور. ما نتوانسته‌ایم از کنسولگریهای دیگرمان اطلاعاتی کسب کنیم. منابع مطبوعاتی گزارش می‌دهند که دیروز اغتشاشات دامنه‌داری در گرگان داشته است. این اغتشاشات پی‌آمد حادثه و خیم ۲۶ نوامبر است. در آن حادثه واحدهای نظامی درگیر، با تظاهرکنندگان به زد و خورد می‌پردازند و براساس ادعای سخنگوی مخالفان مذهبی، واحدهای نظامی مردم را به طرف پایین خیابانها تعقیب کرده و در آنجا بسیاری از آنها را کشته یا زخمی کرده‌اند. منبع می‌گوید که نماینده گرگان در مجلس مقامات حکومت نظامی را در مورد این واقعه مورد سؤال قرار داد و کشته شدن ۱۰ نفر و زخمی شدن ۴۸ نفر در واقعه ۲۶ نوامبر را تأیید کرد. دو یا سه دستگاه ماشین آتش‌نشانی در جریان تلاش برای خاموش کردن آتش، طعمه حریق گردیده‌اند.

۲- یک لیست پلی کپی شده که گفته می‌شود به وسیله کارکنان بانک مرکزی تهیه شده است، مردم را به هیجان آورده است. این لیست شامل نام حدود ۱۰۰ نفر از اشخاص برجسته و مبالغ هنگفتی پول است که بر اساس همین گزارش ظرف دو ماه گذشته توسط آنها از کشور خارج شده است. ما در حال بررسی اعتبار و درستی این لیست و نام اشخاصی که در آن ذکر شده، هستیم و بعداً در این مورد گزارش خواهیم داد.

۳- مصاحبه رادیو تلویزیون ملی ایران با علی امینی دیروز به دفعات از رادیو و تلویزیون پخش شد. بیشتر متن در گزارش شماره ۲۷۱۷۳۶ و عطف به گزارش ۲۷۱۱۴۶۷ اف - بی - آی مندرج است. پیام ملایم و معتدل امینی، می‌خواهد بین انتقاد از رفتار دولت ایران در سالهای اخیر و نیاز به ابقای شاه به عنوان یک پادشاه قانونی، موازنه‌ای برقرار نماید. این یک گام در جهت مصالحه‌ای است که به اعتقاد ما نمایشگر امید فراوانی برای رسیدن به راه‌حل سازنده بحران سیاسی فعلی ایران می‌باشد. در این نقش وساطت‌آمیز بین شاه و شرکای احتمالی در دولت غیرنظامی آینده، امینی چنین به نظر می‌رسد که به عنوان یک ایرانی مستقل و مسئول در تلاش برای تعدیل عدم تفاهم بین شاه و ملتش، در مقایسه با نقشی که اکنون به وسیله نخست‌وزیر، ژنرال ازهاری، اجرا می‌شود، نقش رسمی‌تری به عهده دارد. در زمانی که خشم عمومی بالا گرفته است و کشور در معرض تهدید خشونت‌های ماه آینده قرار دارد، این کار از هرگونه تقاضای مستقیم شاه از مردم، وسیله مؤثرتری به نظر می‌رسد.

۴- نام ۴۷۱ زندانی سیاسی که در دو گروه ظرف بیش از ده روز گذشته یا در همین حدود آزاد شدند، اکنون در مطبوعات فارسی زبان ظاهر شده است.

۵- حوادث حول و حوش تظاهرات ۲۵ نوامبر در مشهد جالب هستند. در هفته گذشته، روز ۱۹ نوامبر، مذهبیون مؤمن در صحن حرم جمع شدند. فرمانده نظامی منطقه دو نفر پلیس را در داخل صحن قرار داده بود. آنها توسط مردم شناسایی شدند و جمعیت بر سر آنها ریخته و شروع به کتک زدن آنها کردند. فرمانده نظامی یک دسته نجات به داخل فرستاد که آنها چند

تیر هوایی شلیک کرده و با زخمی نمودن دو یا سه نفر قضیه را فیصله دادند. یکی از زخمیها احتمالاً بعد از این حادثه، درگذشت. در مراسم هفتم آن شخص در ۲۵ نوامبر، رهبر مذهبی مشهد به ارتش اطلاع داد که تظاهراتی مذهبی برگزار خواهد شد که در صورت دور نگه داشته شدن ارتش از خیابانها، مسالمت‌آمیز خواهد بود. بر اساس گزارشات، فرمانده نظامی موافقت کرد و وقتی که راهپیمایی توأم با تظاهرات و رژه‌ای که چندین ده‌هزار نفر در آن شرکت داشتند، انجام می‌شد، هیچ فرد نظامی در معرض دید نبود. این حالت مسالمت‌آمیز در سراسر روز در خیابانها ادامه یافت، به واسطه اینکه روی حادثه اصلی تبلیغی صورت نگرفت و همچنین به علت مسالمت‌آمیز بودن راهپیمایی ۲۵ نوامبر، اکنون خیلی‌ها معتقدند که در روز ۱۹ نوامبر چیزی اتفاق نیفتاده است در حالیکه این گفته واقعیت ندارد، نبودن ارتش در خیابانها یا موافقت با راهپیمایی مسالمت‌آمیز اثر آرام‌بخشی داشته است. با در نظر گرفتن اینکه یک حادثه جزئی می‌توانست زمینه‌ای برای تظاهرات بزرگ و متعدد باشد.

۶- ما همچنین توانسته‌ایم از وضع اعتصاب در اداره مرکزی شرکت ملی نفت ایران در ظرف چند روز گذشته، شمای نسبتاً خوب و واقع‌گرایی ترسیم کنیم. در روز ۲۲ نوامبر تعدادی از کارگران اعتصابی پالایشگاه تهران برای تقدیم خواسته‌هایشان به مدیر عامل، به اداره مرکزی شرکت ملی نفت آمدند. از آنها خواسته شد که در روز ۲۵ نوامبر مراجعه کنند و آنها نیز تبعیت کردند اما در بازگشت مذاکره‌ای در کار نبود. پس از آنکه کارگران پالایشگاه دست به اعتصاب نشسته زدند، ارتش آنها را از محل بیرون کرد. روز بعد گروهی در حدود ۴۰ نفر از کارگران پالایشگاه، در حالیکه تعداد قابل توجهی از کارمندان شرکت ملی نفت ایران به آنها ملحق شده بودند، در یک اعتصاب نشسته شرکت کرده و درخواستهای زیر را مطرح نمودند:

الف - رهایی تقریباً ۲۵ نفر از اعتصابیون که قبلاً دستگیر شده بودند ب - خارج شدن گارد نظامی از تأسیسات شرکت ملی نفت ایران و ج - پایان بخشیدن به برنامه‌ای که در پالایشگاه تهران اجرا می‌شود و به موجب آن کسانی که اجازه وارد شدن به پالایشگاه را دریافت می‌کنند باید تعهدنامه‌ای امضا کنند مبنی بر اینکه برای کار کردن وارد می‌شوند. یک شاهد عینی گزارش می‌دهد که در جریان متفرق کردن اعتصابیون در ۲۶ نوامبر پلیس به شلیک هوایی مبادرت ورزید و چندین نفر از کارکنان شرکت ملی نفت ایران را به باد کتک گرفت. گروه بزرگی مرکب از کارگران پالایشگاه و کارمندان اداره مرکزی مجدداً وارد ساختمان شدند و این بار پلیس با شلیک هوایی، صف اعتصابیون را در هم شکسته و سرانجام به سوی دسته‌های کوچک آنان شلیک کرد. شاهدان عینی یک نفر را مشاهده کردند که تلوتلوخوران دور می‌شد و فرد دیگری را دیدند که در حالیکه بیهوش بود از محل حادثه بیرونش می‌بردند. عابری که فرد بیهوش را با دقت و از نزدیک دیده بود، گفت که هیچ لکه خونی مشاهده نکرده است. حداقل دو نفر اظهار داشتند که پلیس از گلوله‌های پلاستیکی استفاده می‌کرده است. کارکنان شرکت به ما گفتند که مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران در این فکر است که اداره مرکزی را

برای مدت دو هفته تعطیل کند (به عبارت دیگر تا بعد از عاشورا). کارکنان سطوح مختلف شرکت ملی نفت ایران می‌گویند که اعتصاب به اداره مرکزی حال و هوایی سیاسی بخشیده است و بحث‌های شدیدی بین کارکنان جریان دارد مبنی بر اینکه چگونه مخالفتشان با دولت را به بهترین وجه نشان دهند. حتی آن کارکنانی که تاکنون غیرسیاسی باقی مانده‌اند، احساس می‌کنند که تحت فشار هستند تا موضع خود را انتخاب نمایند. چندین نفر می‌گویند که رهبری اعتصاب نماینده نظریه اقلیت است اما به دنبال حوادث اخیر، آنها ممکن است بتوانند اکثریتی از کارگران را به اعتصاب بکشانند.

۷- در منطقه قیطریه شمیران واقع در شمال تهران، واحدهای نظامی در ۲۶ نوامبر جمعیتی بالغ بر چندین هزار نفر را که مشغول تظاهرات بودند، متفرق نمودند. جمعیت آرام ماند و حادثه‌ای رخ نداد.

در همان روز گروهی در حدود ۷۵ نفر در پایین خیابان دولت واقع در شمال تهران، دست به راهپیمایی زدند و راهبندان ایجاد نمودند. در اینجا خشونت رخ نداد و راهپیمایی احتمالاً به وسیله کسانی رهبری می‌شد که در حادثه قیطریه متفرق شده بودند.

سولیوان

سند شماره ۲۱۹

۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ - ۷ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - ۳۰۱۴۱۵

به: کلیه نمایندگیهای دیپلماتیک آمریکا در اروپا، خاور نزدیک و جنوب آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران - شماره ۲۵، ۲۸ نوامبر

۱- مصاحبه‌ای با علی امینی نخست‌وزیر اسبق دیروز از رادیو و تلویزیون مکرراً پخش شد. پیام مندرج در این مصاحبه تماماً حاکی از میانه‌روی و مصالحه‌جویی به اضافه تعدیل انتقادهایی که در طی سالهای اخیر نسبت به اقدامات دولت انجام می‌گرفت و نیز ضرورت حفظ شاه به عنوان مظهر سلطنت مشروطه بود.

این گام مفیدی در جهت اصلاح امور بود و می‌توانست بیانگر نقش ممتاز و برجسته‌ای برای امینی که از نظر بسیاری به عنوان رهبر بالقوه دولت غیرنظامی و ائتلافی شناخته می‌شود، باشد. نظر سفارت این است که در شرایط کنونی توسل امینی به مردم کارایی بیشتری دارد تا اینکه خود شاه مستقیماً به مردم مراجعه کند.

۲- در گرگان - منطقه دریای خزر، در چند روز اخیر اغتشاشاتی صورت گرفته، که منجر به کشته شدن حدود ۱۰ نفر و مجروح شدن نزدیک به ۵۰ نفر در روز ۲۶ نوامبر شده است. تهران همچنان آرام است.

ونس

سند شماره ۲۲۰

۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۸ آذر ۱۳۵۷

استفاده محدود اداری

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۵۱۲

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - با اولویت

موضوع: اوضاع جاری کارگری در ایران

۱- اوضاع کارگری در ایران دو هفته پس از روی کار آمدن حکومت نظامی پیشرفت داشته است ولی بی ثبات می باشد. به نظر می رسد بیش از همه در صنایع بخش خصوصی و تولید نفت و گاز بهبود حاصل شده باشد. اعتصابات و کم کاریها همچنان بسیاری از سازمانهای بخش عمومی و وزارتخانه های دولتی را فلج نموده است.

۲- بهبود اوضاع کارگری در بخش خصوصی چشمگیر بوده است. در واقع اشخاص مطلع متفقاً اظهار می دارند که تقریباً تمامی اعتصابات در بخش خصوصی پایان یافته است و حداقل در حال حاضر اوضاع نسبتاً آرام می باشد. با این حال تأثیر ناآرامیهای اخیر بر طرف نشده است و تولید با تأخیر همراه است که نتیجه کمبود مواد خام، آشفتنگی در سیستم بانکی، افزایش عدم تقاضا برای کالاهای بادوام و سایر تولیدات غیر ضروری می باشد.

۳- بعضی از اعتصابات بحرانی تر در بخش دولتی حداقل به صورت موقتی پایان یافته است. در پی اقدامات دولت علیه اعتصابیون مناطق نفتی، تولید نفت تقریباً به حالت عادی خود رسیده و تولید گاز نیز شروع شده است.

اعتصاب ایران ایر خاتمه یافته و پروازهای داخلی و بین المللی بر اساس یک برنامه منظم صورت می گیرد. موفقیت دولت تاکنون به دلیل متمرکز کردن تلاشهایش بر حساس ترین موضوعات، ارائه مزایای مالی بیشتر و به کارگیری دقیق نیروی نظامی بوده است.

۴- اوضاع کارگری در ایران علیرغم این پیشرفتهای به هیچ وجه مناسب نیست. در شرایطی که در اکثر وزارتخانه های دولتی کارمندان حضور دارند خدمات ارائه شده در حداقل خود می باشد.

خدمات گمرکی ایران همچنان نیمه فعال است. بعضی از ادارات مجوز هرنوع کالایی را می دهند ولی بعضی دیگر فقط مجوز کالاهای فاسدشدنی را صادر می کنند. توانیر، شرکت خدمات برق دولتی در تهران همچنان تحت تأثیر قطع برق در قسمتهای مختلف شهر می باشد. ارتباطات راه دور و تلفنی نیز دچار اختلالات گاه و بیگاه می شود.

۵- روحیه بسیاری از کارگران ایرانی علیرغم قولهایی مبنی بر افزایش و بهبود شرایط کاری همچنان خراب است.

بسیاری از کارمندان هم که به سر کار بازگشته اند با بی میلی کار می کنند. احتمال بروز ناآرامیهای بعدی همچنان زیاد است. در صورتی که اوضاع کلی سیاسی وخیم تر شود ممکن است ناآرامیهایی به وقوع بپیوندد.

سولیوان

سند شماره ۲۲۱

استفاده محدود اداری
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۶۸۶
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: اعتصاب در شرف وقوع کارمندان شرکت هواپیمایی ایران ایر
در فرودگاه مهرآباد

۱- کفیل مدیریت دفتر محلی پان آمریکن در ایران به کارمند سفارت گفت شروع اعتصاب کارمندان ایران ایر در صبح ۲۹ نوامبر اختلالاتی در توزیع بلیطها به وجود آورد و حداقل خروج یکی از هواپیماها را به تأخیر انداخت. این اعتصاب در پاسخ به دستگیری ۱۸ تن از کارمندان ایران ایر به دلیل نقض مقررات حکومت نظامی صورت گرفته است. تا ساعت ۱۲ ظهر به وقت محلی بیش از نیمی از کارمندان ایران ایر به سر کارهای خود بازگشتند اما نماینده کارکنان تهدید کرد که اگر ظرف ۲۴ ساعت آینده کارکنان دستگیر شده آزاد نشوند اعتصاب خواهند کرد. تا این لحظه به نظر می‌رسد که پروازهای ایران ایر مطابق برنامه صورت گرفته است. ژنرال فضلی در گفتگوی روز ۲۸ نوامبر با کارمند سفارت اظهار داشت که گروهی از آشوب‌طلبان در بین کارمندان ایران ایر وجود دارند که تلاش می‌کنند در خدمات ارائه شده اختلالاتی ایجاد کنند ولی چنین اشخاصی توسط مدیریت شناسایی شده و «تحت مراقبت» هستند. حدس زده می‌شود که اینها همان اشخاصی باشند که دستگیر شده‌اند.

۲- آنچه که برای منافع ایالات متحده اهمیت دارد سایر مشاهدات مقامات پان آمریکن می‌باشد مبنی بر اینکه حمل بار به قسمت گمرکات فرودگاه متوقف شده است و کارکنان دفتر پست فرودگاه امروز در محل کار خود حضور نداشتند.

اگر اوضاع ادامه یابد پان آمریکن ممکن است در اواخر امروز ناچار شود توصیه‌ای در مورد توقف حمل بار و محموله‌های پستی به تهران صادر نماید. تصمیم در مورد متوقف کردن این کار توسط دفتر مرکزی پان‌آمریکن اتخاذ خواهد شد.

سولیوان

سند شماره ۲۲۲

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۶۸۹
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: دیدگاه بازاریان در مورد اوضاع جاری

خلاصه گزارش: در سومین دیدار مأموران سفارت با بازاریان برجسته آنها گفتند که موفق به ملاقات با شاه یا نماینده او نشده‌اند. تظاهرات ادامه خواهد یافت و نیروهای دولتی در مهار آنها باید بیشتر خویشتن‌دار باشند. مردم نگران ماه محرم هستند ولی اگر دولت مردم را تحریک ننماید مراسم آرام برگزار خواهد شد. در سه روز بسیار مقدس محرم یا باید حکومت نظامی را

برچید و یا ساعت عبور و مرور را تغییر داد. آنها انتظار دولت جدید تا قبل از ماه محرم را ندارند و از عدم توانایی دولت ایران در حل و فصل سیاسی مسایل اظهار تأسف می‌نمایند. رابط‌ها اظهار کرد که مخالفین، پرزیدنت کارتر و شاه را در شعارهایی به هم پیوند می‌دهند. پایان خلاصه گزارش.

۱- روز ۲۸ نوامبر استمپل و پرت از مأموران سفارت با دو تن از بازاریان به نامهای حاج کریم حسینی و حاج احمد پورقدیری اصفهانی، در خانه هدایت اسلامی نیا ملاقات کردند. دیدار فوق هیچ چشم‌انداز سریعی از توافق بین دولت و مخالفین میانه‌رو را نشان نداد. بازاریان گفتند آنچه‌آنچنان که قبلاً امیدوار بودند قادر به دیدار شاه یا نماینده او نشده‌اند (مرجع ب) و تا قبل از ماه محرم انتظار تشکیل دولت ائتلافی را ندارند.

۲- همه در مورد حوادثی که در ماه محرم اتفاق خواهد افتاد نگران هستند ولی آنها معتقدند که اگر دولت مردم را تحریک نکند خشونت اجتناب‌پذیر است. همه مراسم رایج تغییر از سینه زنی و زنجیرزنی باید انجام بگیرد اگر دولت هشیارانه عمل کند احساسات مردم صرفاً مذهبی خواهد ماند. بهترین تدبیر حذف ساعت عبور و مرور در عصر شبهای ۹ الی ۱۱ دسامبر و جمع‌آوری سربازان از خیابانها می‌باشد (رجوع شود به تلگرام ماه سپتامبر حاوی اعلامیه دولت ایران در مورد مقررات تشکیل محافل مذهبی در ماه محرم). راهپیمایان خود را در خیابانها خسته کرده و بعد به خانه‌هایشان خواهند رفت. اگر جمعیت بی‌نظمی کند پلیس همیشه می‌تواند سربازان را که از انتظار دور بوده ولی در دسترس هستند به صحنه بخواند. بدترین حالت در حول و حوش شروع ساعت حکومت نظامی خواهد بود و آنچه‌آنچنان که شایع است مردم به خیابانها آمده و سربازان قادر به تیراندازی به سوی یک یک آنها نخواهند بود.

۳- در ضمن تظاهرات ادامه خواهد یافت. مثل دیدارهای پیشین آنها از دولت به خاطر استفاده از نیروی زیاد از حد در فرونشاندن تظاهرات انتقاد کردند و معتقد بودند که سربازان به جای استفاده از گلوله باید از پمپ‌های آب‌پاش و گاز اشک‌آور استفاده کنند. آنهایی که کشته شدند کسانی نبودند که در ۵ نوامبر ساختمانها را سوزاندند. مردم هیچ تغییر اساسی در دولت نمی‌بینند چرا که با جنایتکارانی نظیر نصیری و همایون غیر از دستگیری هیچ رفتار دیگری نشده است و باید محاکمه آنها انجام گیرد. کشتار در مشهد آشتی را با مانع مواجه می‌سازد. آنها به لیستی از اسامی افراد اشاره کردند که امروز صبح انتشار یافته و در آن ادعا شده است که افراد فوق مقادیر زیادی پول به خارج از کشور فرستاده‌اند. مأمور سفارت به آنها گفت که لیست مزبور ساختگی است و آنها عاقبت متقاعد شدند. در پاسخ سؤال ما آنها گفتند:

«نطق از هاری جملات خوبی داشت اما ما منتظر عمل او هستیم.»

۴- بازاریان و رابط، دولت را به خاطر شکست در ایجاد حتی تماس اولیه با گروههای اجتماعی یا مقابله با وضعیتی که اساساً قابل کنترل است، محکوم کردند. به عنوان مثال «آخوند»های زیادی، (یا ناطقین مذهبی) از خمینی شهریه دریافت می‌کنند و در ماه محرم رژیم

را مورد حمله قرار خواهند داد. کسان زیاد دیگری و حتی بعضی از افرادی که در حال حاضر از خمینی تبعیت می‌کنند اگر پول دریافت کنند صرفاً به نطق‌های مذهبی می‌پردازند. اسلامی‌نیا ده روز است که از دولت مصرانه می‌خواهد که این کار ساده را انجام دهد ولی کسی گوشش به این حرفها بدهکار نیست. او و سایر بازاریان نظیر او از جیب مبارک خودشان دارند این پول را می‌پردازند! همچنین وقتی رابط وقایع مشهد را شنید به ازهاری تلفن زد و از او مصرانه خواست که با آیت‌الله‌ها تماس بگیرد و تأسف خود را اظهار بدارد. ساواک و یا کس دیگری باید در این امر مداخله کرده باشد چرا که ازهاری هیچ تلفنی به آنها نزد. گروهی از اعضاء اتاق بازرگانی می‌خواهند که با شاه در مورد مسایل صحبت کنند ولی ساواک و دیگرانی که در اطراف شاه هستند مانع می‌شوند. ساواک می‌گوید که پیغامی به شاه خواهد رساند، ولی کسی نمی‌داند که آنها این کار را می‌کنند یا نه؟ شاه باید با تجار و رهبران مذهبی حداقل هر ۶ ماه یک بار ملاقات کرده و به مسایل آنها اشراف پیدا کند.

۵- در انتهای ملاقات رابط مأموران سفارت را به کناری کشیده و از آنها خواست که پرزیدنت کارتر این قدر خود را به شاه نبندد. درست است که باید از شاه حمایت کرد ولی نه به این شیوه. او شعاری را عنوان کرد که از هر گوشه شهر شنیده می‌شود. (شاه جنایت می‌کند، کارتر حمایت می‌کند).

سولیوان

سند شماره ۲۲۳

خیلی محرمانه ۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۸ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۷۰۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - فوری

موضوع: لیست کارکنان بانک مرکزی ایران در مورد خروج سرمایه‌ها

۱- شروع متن بدون طبقه‌بندی: حدود روز ۲۶ نوامبر لیستی از ایرانیانی که ظرف دو ماه قبل از ۲۲ اکتبر از طریق بازارهای غیرتجاری سرمایه‌هایی را به خارج از ایران انتقال داده‌اند انتشار یافت. این لیست از طرف انجمن کارکنان بانک مرکزی تهیه شده بود. این لیست حداقل به دست یکی از روزنامه‌های محلی به نام آتش رسیده و قسمتی از آن در ۲۷ نوامبر چاپ شده است. این لیست ۱۱۹ نفره از طریق محاوره و به دنبال تلاشهای گردآورندگان آن توزیع شده است و در محافل تهران ۱۰۲ نام مختلف بیش از سایر اسامی بر سر زبانها افتاده است. این اسامی شامل مقامات برجسته نظامی و دولتی ایران، تجار و خانواده سلطنتی می‌باشد. شیرازی مدیرکل امور بین‌المللی بانک مرکزی و دادستان کل وزارت دادگستری در شب ۲۸ نوامبر بیانیه‌های عمومی صادر نمودند. شیرازی در این بیانیه اظهار می‌دارد اسامی و ارقامی که در لیست آمده ساختگی بوده و هیچ ربطی به واقعیت ندارد. دادستان نیز گفت که بازرسانی، به بانک مرکزی اعزام خواهند شد تا در مورد ادعای انتقال سرمایه تحقیق نمایند و اگر این امر حقیقت نداشته باشد تهیه‌کنندگان این لیست قلابی محاکمه خواهند شد. رادیو بی‌بی‌سی در ۲۸

نوامبر تمامی لیست و همچنین تکذیب بانک مرکزی و درخواست دادستانی کل برای تحقیق در این مورد را منتشر نمود. در این لیست اسامی و مقدار پول منتقل شده بر حسب میلیون تومان (معادل ۱۰ میلیون ریال) ذکر شده است و در پایان لیست اضافه شده که ۱۷ فقره انتقال پول به کمک پاسپورت‌های سیاسی به حسابهای شخصی صورت گرفته است که جمع آنها بالغ بر ۱۲۸۸۲/۵ میلیون تومان می‌شود. این رقم بر اساس نرخ خرید و فروش غیرتجاری دلار که ۷۰/۶ ریال به ازاء هر دلار می‌باشد معادل ۱/۸ میلیارد دلار (دلار ۱/۸۲۴/۷۱۶/۷۱۴) می‌باشد (نسخه‌ای که از این لیست نزد ما می‌باشد واضح است اما شکل ظاهری ارقام ۲ و ۳ نزدیک به هم بوده و ممکن است در هنگام مقایسه جمع ریز ارقام با جمع کل اشتباهاتی صورت گرفته باشد). پایان متن بدون طبقه‌بندی.

۲- شروع متن (خیلی محرمانه) - فرهنگ مدیرکل کنترل مبادلات ارزی در ۲۸ نوامبر به کارمند سفارت گفت که این لیست غلط است. وی گفت انتظار دارد بانک مرکزی علناً آن را تکذیب نماید و بعداً چنین شد. وی به منظور اثبات نظریه خود گفت حاصل جمع این لیست، که بر اساس گفته کارمندان در اعلامیه مربوط فقط شامل انتقال مواردی بیش از ۱۰ میلیون تومان است، بیش از تمام مبادلات ارزی بانک مرکزی از طریق بازارهای غیرتجاری در طول آن دو ماه می‌باشد. این مبادلات دقیقاً حدود یک میلیارد دلار بوده است. فرهنگ گفت که کل این اقدامات ربطی به بانک مرکزی ندارد و هیچ‌کدام از کارمندان بانک (که اکثر آنها در حال حاضر اعتصاب کرده‌اند) مسئولیت چنین اقدامی را نپذیرفته و تاکنون مقامات بانک مرکزی نیز به هیچ‌کدام از آنها مظنون نشده‌اند. لذا تصور می‌شود که این لیست ساختگی از خارج (از بانک مرکزی - م) باشد، ظاهراً دو یا سه نفر از اشخاصی که نامشان در لیست آمده بیش از شش ماه پیش فوت کرده‌اند.

۳- کورس معاون وزارت اقتصاد و دارایی به کارمند سفارت گفت علیرغم اینکه این لیست ساختگی می‌باشد به طور کلی یک کار جعلی بسیار خوبی بوده است زیرا به نظر می‌رسد مبالغ ذکر شده در آن با دارایی واقعی یا آنچه که مردم در مورد اشخاص تصور می‌کنند تناسب دارد. این مسئله که حتی برای اشخاص متمول «تبدیل» داراییها در سطوحی بالغ بر ۵۹/۵ میلیون دلار در یک دوره دوماهه بسیار مشکل است توسط بسیاری از ایرانیان متفکر ندیده گرفته می‌شود. منافع سفارت از جمله آمریکاییان به خوبی آمادگی دارند تا صحت چنین لیستی را بپذیرند. لذا علیرغم تکذیب دولت ایران به آبروی این اشخاص صدماتی وارد می‌شود و اشتها به فساد رژیم که قبلاً مستندات خوبی داشته و حمایت آن از مفسدین بیش از گذشته تقویت می‌شود.

۴- (شروع متن بدون طبقه‌بندی) این لیست پیوست اعلامیه‌ای است به شرح زیر:

با مطالعه دقیق موارد زیر و لیست پیوست که ۵ برگ می‌باشد می‌توانید بعضی از جنایتکاران و اقدامات آنها در ایران را بشناسید: در طی ماههای شهریور و مهر ۱۳۵۷ (۲۳ اوت الی ۲۲ اکتبر ۱۹۷۸) مبلغ هنگفتی از مبادلات ارزی غیرتجاری از طریق بانکهای مختلف به

خارج منتقل شده‌اند. مبالغ عمده این مبادلات (که بیش از ده میلیون تومان باشد) در لیست صفحات بعدی ذکر شده‌اند. کاملاً واضح است که علاوه بر این مبالغ، حجم عظیمی از مبادلات کمتر از ۱۰ میلیون تومان نیز به خارج منتقل شده است. این پولها علاوه بر مبالغ هنگفتی است که از طریق بانکهای خاص و بر اساس قوانین مبادلات تجاری که در اختیار عموم قرار ندارد به خارج منتقل شده‌اند.

تذکر: افراد خاصی بیش از یک بار ارز به خارج منتقل کرده‌اند و لذا اسامی آنها نیز بیش از یک بار در لیست آمده است. علاوه بر این فرایند انتقال داراییها به خارج در طول ماههای بعد ادامه داشته است و اعلامیه مربوط به آنها متعاقباً تهیه خواهد شد. امضا

انجمن کارمندان بانک مرکزی ایران

۵- لیست به شرح زیر است، مبالغ بر حسب میلیون تومان (یعنی هر ۱۰ میلیون تومان یک واحد است و هر تومان معادل ۱۰ ریال) است:

۸۵	رضا قطبی	۴۷/۵	کریم پاشا بهادری
۲۶	منوچهر گنجی	۴۸	جمشید بزرگمهر
۲۱۰	حبیب لاجوردی	۴۱	مصطفی فاتح
۴۲	دکتر جهانشاه صالح	۴۲	جمشید خبیر
۴۸	دکتر شیخ الاسلامزاده	۲۳۹	سرلشگر جهانبانی
۷۲	ابوالفتح آتابای	۴۱	ایرج وحیدی
۵۱	خسرو اکمل	۳۱	محمد هادی قوامیان
۲۲	ابوالحسن دیبا	۳۷	غلامرضا کیانپور
۲۲	عزت یزدان‌پناه	۲۴۰	محمود خیامی
۵۲	پروفسور انوشیروان پویان	۴۸	سرلشگر محسن هاشمی‌نژاد
۴۵	عبدالله ریاضی	۲۸۰	سرلشگر حسن طوفانیان
۲۲	بهرام بهرامی	۵۷	تقی مصدقی
۱۸	دکتر داوود کاظمی	۶۸	منصور روحانی
۲۵	شهین برخورداریان	۱۲۱	سرلشگر غلامعلی اویسی
۲۹	همایون جعفرانصاری	۳۷۰	سرلشگر منوچهر مزین
۵۲	غلامرضا نیکپی	۷۰	شجاع‌الدین شفا
۲۸	عبدالحسین سمیعی	۱۳۵	پرویز ثابتی
۲۷	منوچهر تسلیمی	۱۱۶	خداداد فرمانفرمائیان
۲۸	محمد ظهیری	۳۷۰	شهریار پهلوی‌نیا
۲۲	کامبیز آتابای	۱۴۵	پرویز صفاری

۴۸	سرلشگر بدره‌ای	۸۵	آذر ابتهاج
۳۸۰	سرلشگر محمد نصیری	۲۱	یوسف خوش‌کیش
۲۱	دکتر سید حسن امامی	۴۲۰	شهرام پهلوی‌نیا
۱۸۲	ابوالحسن دیبا	۲۹۰	شهرزاد پهلوی‌نیا
۵۲	حبیب لاجوردی	۴۷	سرلشگر علی حجت
۲۷	دکتر جهان‌شاه صالح	۲۲	نادر اکرمی
۴۴	دکتر محمدحسن دیبا	۲۸	عبدالقاسم خردجو
۲۷۰	سرلشگر دکتر ایادی	۴۵	سرلشگر فردوست
۸۰	نوری اسفندیاری	۴۲	جمشید آموزگار
۸۵	احمد کاشانی	۴۲	پروفسور جمشید اعلم
۲۲۱	علی نیکپور	۹۲	اردشیر زاهدی
۱۶	احمد بنی‌پور	۵۱	هوشنگ نهاوندی
۲۱	جعفر منصوریان	۴۵	صفی اصفیا
۲۷	فاطمه خزیمه اعلم	۵۰	سرلشگر ضرغامی
۲۷	دریادار ظلی	۱۱۵	رضا فلاح
۲۲	هوشنگ اربابی	۳۷۱	احمد خیامی
۲۵	مهندس حسن رمزی عطایی	۱۸	عبدو شاه‌امیری
۱۵	اصغر طلایی مینایی	۵۲	مهندس محمد غیاثی
۲۲	مصطفی قلی رام	۴۱	محمد رضا یوسفی
۲۷	دکتر ضیاء‌الدین امینی	۲۸۰	دکتر شمس‌الملوک مصاحب
۶۲	احمد وهاب‌زاده	۳۱	مصطفی منصوری
۱۷	هوشنگ ثابتی	۳۵	جمشید اشرفی
۲۱	سرلشگر مجید اعتمادمقدم	۱۵	دکتر کاظم وحیدی
۱۸۶	شهریار رضایی	۱۶	فریدون میکده
۷۹	محمدعلی خرم	۳۱	علی محمد بنکدارپور
۷۸	منصور یاسینی	۱۹	مرتضی وکیل‌زاده
۴۷	مهندس ف. فرمانفرمائیان	۲۴	دکتر ارستو [ارسطو] فخرشغایی
۲۲	فرشید اسفندیاری	۴۲	مهندس ابراهیم زنگنه
۴۷	محمود اخوان	۱۹	دکتر عزت‌الله نورایی
۲۲۳	مهرداد پهلبد	۵۴	احمد مقدم
۲۱	محسن دعا	۸۲	رسول رحیمی
۳۱	محمدتقی برخوردار	۹۵	مهندس سیروس ارجمند

۴۱	حسن سامی	۲۳	غلامعلی سیف‌نادری
۵۱	دکتر منوچهر شاه‌قلی	۵۷	سرلشگر خسروانی
۲۷	سرلشگر امیرقلی ضرغام	۴۲	پری دولو قاجار
۶۲	محمد خسروشاهی	۳۲	مصباح جالینوس
۶۵	رضا فلاح	۲۲	عطاءالله خسروانی
۲۱	باقر مستوفی	۳۶	آقاخان بختیار
۱۸	امیر نویدی	۲۰	مهدی ابوسعیدی
۲۲	سرلشگر اسدالله ثانی	۲۸	باقر مستوفی

تذکر: ۱۷ اعتبار انتقالی از طریق کدهای دیپلماتیک به حسابهای شخصی در بانکهای سوئیس، فرانسه و ایالات متحده که بالغ بر ۳۷۵۰ میلیون تومان می‌باشد. (پایان متن بدون طبقه‌بندی).
سولیوان

سند شماره ۲۲۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۲۹۱۷۸
 ۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۸ آذر ۱۳۵۷
 از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران، ایران.
 به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.
 مرجع: HQCR ۴۲

عنوان: گروههای آشوبگر محلی: یک اعتصاب عمومی در شرف انجام است.

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه) اعتصاب پیش‌بینی شده، در دوم دسامبر ۱۹۷۸ شروع می‌شود. بر اساس گزارشات، دولت قصد دارد مقررات منع عبور و مرور ۴۸ ساعته در خلال روزهای عزای عمومی در تاریخ ۱۰ و ۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ برقرار کند. شاید دولت به منظور تشویق عکس‌العمل نارضایتی نسبت به تظاهرات مخالفان مذهبی، ادامه اغتشاشات را نادیده بگیرد.

۲۲- جزئیات:

الف - (بدون طبقه‌بندی): این گزارش شامل اطلاعات خام می‌باشد لذا طرحها و سیاستها نباید تنهایی بر اساس گزارش، ارائه و یا تغییر داده شوند.

ب - (بدون طبقه‌بندی): منبع خبری، یک کارمند بسیار معتبر آمریکاست که به شرح زیر گزارش داد: شروع یک اعتصاب عمومی گسترده در دوم دسامبر سال ۱۹۷۸ که اولین روز ماه مذهبی محرم است، پیش‌بینی می‌شود. هرچند که در مطبوعات بین‌المللی شایع شده که آیت‌الله خمینی اصراری به برپایی یک اعتصاب عمومی نداشته اما وی در حول و حوش آن صحبت کرده است. تاریخ اطلاع ۷۸/۱۱/۲۸ - تاریخ تهیه گزارش ۷۸/۱۱/۲۸ - ارزیابی: ب - ۲.

ج- (محرمانه) منبع خبری، مأمور بسیار معتبر آمریکاست که به شرح زیر گزارش داد: یک ایرانی که منبع خبری وی را بسیار معتبر می‌پندارد و موقعیت اداری او در دولت به وی اجازه نزدیکی و تماس با مقامات بالای دولتی را می‌دهد، از گفتگو با ژنرال غلامرضا ازهراری نخست‌وزیر ایران اطلاعات زیر را گزارش کرد.

۱- دولت شروع یک اعتصاب سراسری گسترده را در شرکت نفت و در روز دوم دسامبر ۱۹۷۸ پیش‌بینی می‌نماید.

۲- نقشه جاری دولت برای روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸، برقرار نمودن مقررات منع عبور و مرور به مدت ۴۸ ساعت است.

۳- اعتقاد جدی این است که به امید پیدایش حرکت مخالفی بر علیه آیت‌الله خمینی و پیروانش اجازه داده شود که اعتصابات، آشوبها و هرج و مرج عمومی ادامه یابد.

۴- دولت ممکن است کریم سنجابی، رهبر جبهه ملی را که در زندان به سر می‌برد، به امید اینکه وی دولت نظامی فعلی را مورد تأیید قرار دهد در آینده بسیار نزدیک آزاد کند.

نظریه تهیه کننده: (خیلی محرمانه) ماه محرم که ماه مذهبی مسلمانان شیعه و ماه عزاداری بیاد شهادت امام حسین(ع) رهبر مذهبی شیعیان می‌باشد، از دوم دسامبر شروع می‌شود. این ماه به طور کامل ماه عزاداریست و در طی روزهای هشتم و نهم (عاشورا) عزاداری گسترده‌ای انجام می‌شود. در این روزها دسته‌های بزرگ عزاداران در حالیکه بیشتر آنها بر تن خود شلاق و زنجیر می‌زنند، در سراسر کشور به حرکت درمی‌آیند. نیروهای امنیتی نیز طبیعتاً با این دسته‌ها به حرکت درمی‌آیند تا بیشتر مراقب متعصبان توبه‌کار باشند تا از انجام بی‌نظمی جلوگیری نمایند. این ماه معمولاً یکی از ماههای پر تب و تاب می‌باشد که امسال به دلیل ناآرامیهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی فعلی بر شدت آن افزوده خواهد شد. پیرو گزارش منابع خبری احتمال وقوع اعتصاب عمومی بسیار گسترده، زیاد می‌باشد. اعتصابی درازمدت و با ابعاد گسترده یقیناً بر شدت ناآرامیهای کنونی خواهد افزود. گزارش شده که اکثر شهرهای بزرگ ایران با کمبود بنزین و کپسولهای گاز مواجهند هر چند که قطع جریان برق به طور اعلام نشده تقریباً به صورت یک رویداد روزانه درآمده است. بررسیهای مکرر که توسط دولت ایران در ایجاد یک حرکت مخالف علیه آیت‌الله خمینی صورت گرفته اگر به خوبی دنبال شود احتمال دستیابی به بعضی از نتایج مطلوب وجود دارد.

سند شماره ۲۲۵

۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۸ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۷۰۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی ۲۹ نوامبر

خلاصه گزارش: فرصتها جهت تشکیل دولت ائتلافی قبل از عاشورا از بین می‌رود. دولت

ایران مقررات گردهمایی‌های مذهبی روزهای محرم را اعلام می‌کند. راهپیمایی ممنوع است. ولی مراسم دیگر در صورتی که به پلیس اطلاع داده شود اشکالی ندارد. قطع جریان برق در ۲۸ نوامبر در اصفهان و تهران. تظاهرات کوچک. لاستیک اتومبیل شهروندان امریکایی در تهران پاره شد. رادیو بی‌بی‌سی دعوت خمینی برای اعتصاب عمومی در دوم دسامبر را گزارش می‌کند. شایعه اعتصاب شرکت نفت مردم را به پمپ بنزینها کشانده است. ولی تا مدتی ذخائر کافی است. پایان خلاصه گزارش.

۱- برداشت عمومی حاصل از تماسهای سفارت با مخالفان و دیگران (که در تلگرافهای جداگانه بعدی گزارش می‌شود) حاکی از آن است که فرصتهای تشکیل دولت ائتلافی قبل از عاشورا (۱۱ دسامبر) به سرعت دارد از دست می‌رود. دولت ایران و رهبران مخالفین هنوز بر سر نکات اصلی اختلاف نظر دارند، و فشار فعالیت خمینی در روزهای اخیر بیانگر آنست که وی هرگز آماده پذیرش سازشی حتی با سکوت در برابر آن هم، نیست. اکثریت قریب به اتفاق مردم ایران خود را جهت مقابله با دولت در ماه محرم مجهز می‌نماید. نشانه‌هایی وجود دارد که اکثر رهبران مذهبی میانه‌رو دارند از نظریه برخورد خونین و خشن دست می‌کشند و در جستجوی روشهای دیگری جهت اعمال فشار به دولت می‌باشند. به هر حال، نتایج را عمدتاً روند حوادث روشن خواهد ساخت. مذهبیها و بازاریان به دولت فشار می‌آورند که آرام و سنجیده عمل نماید تا از تحریک مردم اجتناب شود.

۲- در میان سردرگمی‌ها سرانجام دولت برنامه خود را در رابطه با مقررات و گردهماییهای ماه محرم اعلام نمود. این برنامه چنان که از ترجمه رسمی اعلامیه به دست می‌آید به قرار زیر است. دولت می‌خواهد که عزاداری برای امام حسین، آرام، سنگین و با نظم برگزار گردد و تمامی رهبران مذهبی را به ممانعت از خرابکاران جهت کشاندن مراسم به مقاصد سیاسی فرامی‌خواند. دولت ایران قاطعانه اعلام می‌دارد که راهپیمایی گروههای عزادار مطلقاً ممنوع است. برگزارکنندگان مراسم رایج موظفند که پلیس را از چنین مراسمی باخبر سازند تا آنان بتوانند آرامش را حفظ نمایند. در شهرهایی که حکومت نظامی برقرار است، مراسم بعد از ساعت منع عبور و مرور آزاد است به شرطی که مقامات حکومت نظامی آن را تأیید نمایند. برگزارکنندگان مراسم عزاداری نباید به خرابکاران اجازه اخلال بدهند، به هر حال چنانچه حادثه‌ای پیش آید دولت برخلاف خواسته خود و فقط به خاطر حفظ جان و مال مردم به اقدام جدی دست خواهد زد. منابع خبری ما نقل می‌کنند که دولت قبل از صدور این مقررات آنها را با بعضی از رهبران مذهبی در میان گذاشته است. منابع پلیس به سفارت اطلاع می‌دهند که در حال حاضر هیچ‌گونه تغییری در ساعات منع عبور و مرور داده نشده مگر آنکه اتفاقات مشخصی در آینده کاهش ساعت منع عبور و مرور را ایجاب نماید. در هر صورت، شایعات فراوانی در تهران و شهرستانها وجود دارد که حاکی از آن است که در اوج روزهای عزاداری (۱۱- ۹ دسامبر) مقررات منع عبور و مرور از ساعت ۶ صبح تا ۶ بعد از ظهر خواهد بود.

شنیده‌های دیگر، عبور و مرور ۴۸ ساعته‌ای را در روزهای دهم و یازدهم دسامبر خبر می‌دهد. ما هیچ‌گونه اطلاعی نداریم که نشان دهد چنین حکایاتی چیزی جز شایعات نیستند. احتمال دارد که شاید از دهان لُق طراحان احتمالی و فرعی دولتی در گفتگوهای خانوادگی عنوان شده باشد.

۳- تمامی تهران واقعاً شب ۲۸ نوامبر از قطع سه ساعته جریان برق در ناراحتی به سر برد. اصفهان دو بار قطع جریان برق داشت که روی هم ۶ ساعت بدون برق بود. شیراز در شب ۲۸ نوامبر متحمل یک ساعت قطع برق شد. رادیو بی بی سی در بخش برنامه فارسی زبان خود در شب ۲۸ نوامبر اعلام کرد که خمینی مردم را جهت اعتصاب عمومی در دوم دسامبر فرا می‌خواند (اول محرم). کارکنان برق در اصفهان تاکنون اعلام کرده‌اند که آنها به این اعتصاب احترام گذاشته و به مدت ۲۴ ساعت دست از کار خواهند کشید و شهر در تاریکی کامل به سر خواهد برد (که این خود موجب قطع آب بعد از سه ساعت نخست یا کمی بیشتر می‌شود). در ارتباط با شایعات مبنی بر کمبود بنزین، مردم تهران در مقابل پمپ بنزینها صفهای طولانی تشکیل داده‌اند. شرکت ملی نفت ایران اصرار دارد که بنزین فراوان است. کارکنان بعضی از پمپ بنزینها گاهگاهی دست از کار می‌کشند. ممکن است وحشت و اضطراب اوج گیرد. مثل شب ۲۸ نوامبر کمبودی نیست، چنانکه پالایشگاه تهران اندکی بر تولید خود بیافزاید در آینده گاهی مقداری کمبود وجود خواهد داشت. پالایشگاه تهران دو هفته است که نیمی از گنجایش خود را تولید می‌کند، و ذخیره به مقدار همیشگی نخواهد بود. دعوت قبلی خمینی برای اعتصاب علیه صدور نفت در اینجا تحریف شده و ممکن است فشار روانی را افزایش دهد.

۴- در روزهای ۲۸ نوامبر ما با تظاهرات کوچکی برخورد داشته‌ایم. در تهران، پلیس و ارتش برای متفرق نمودن جمعیت ۶۰-۵۰ نفری که در خیابان شاهرضا جمع شده بودند مجبور به تیراندازی هوایی شدند و تا آنجایی که می‌دانیم هیچ تلفاتی نداشت. در شرق تهران در خلال تاریکی شب به علت قطع برق، دو یا سه گروه با فانوس گرد آمدند که پلیس آنها را پراکنده ساخت. تظاهرات کوچکی در شیراز در اوایل شب ۲۸ نوامبر توسط پلیس در هم شکست.

در اصفهان، قطع برق در روز گروههای بسیاری از مردم را در غیر ساعات منع عبور و مرور به خیابانها کشاند، ولی به آرامی متفرق شدند. هواپیمایی ایران در روز ۲۸ نوامبر به اصفهان و شیراز پرواز نکرد. بعضی از کارکنان مخالف در هواپیمایی ایران امروز با اعلام اینکه هواپیمایی در اعتصاب به سر می‌برد در فرودگاه مهرآباد مسافری را برمی‌گردانند. به هر حال، تکرار می‌کنم وضعیت کاملاً روشن نیست. اطلاع داریم که ۱۸ نفر از کارکنان هواپیمایی ایران را دستگیر کرده‌اند و بقیه کارمندان تهدید به اعتصاب کرده‌اند. ادامه اعتصابات عمومی بانکها مبادلات قانونی ارز خارجی و عملیات بانکی را سخت‌تر کرده است. (گسترش اعتصابات در تلگرافهای جداگانه گزارش خواهد شد).

سولیوان

سند شماره ۲۲۶

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۵۱۷۸ ۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ - ۸ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت کنونی در ایران

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) این گزارش حاوی اطلاعاتی در ارتباط با گفتگوهای شنیده شده از مقامات عالی رتبه در مورد وقایع اجتماعی تهران می باشد. ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در خلال دو هفته گذشته مأمور گزارشگر فرصت شنیدن گفتگوهای متعدد فیما بین افسران عالی رتبه نظامی در تهران را داشته است. اکثریت این افسران عالی رتبه رؤسای اداری و یا معاونین آنها هستند و در اغلب موارد افسران جوان و فعالی می باشند.

الف- در ارتباط با مذهب در ایران: ۹۹ درصد مردم ایران نمی دانند که چگونه نماز بخوانند. اکثریت مردم ایران مسلمانان قرص و محکمی نیستند. به هر حال تعداد معدودی آدمهایی هستند که برای مردم دردسر درست می کنند (شاید ۱۰۰۰ نفر باشند) و باید دستگیر شده و تیرباران شوند و پس از آن دیگر هیچ مشکل مذهبی وجود نخواهد داشت.

ب- در ارتباط با حکومت نظامی: اگر دولت نظامی تصمیم بگیرد، باید حکومت نظامی برقرار گردد و آنگاه قانون آن نیز به اجرا درآید. وقتی که اجازه هر نوع تظاهراتی صادر می شود، طبیعتاً مردم شما را ضعیف می پندارند. حکومت نظامی باید حتی اگر به قیمت کشته شدن بسیاری از مردم تمام شود، برقرار گردد. اگر یک بار مردم بفهمند که شما قانون را اجرا خواهید کرد در آن صورت آنها از قانون اطاعت خواهند کرد.

ج - در ارتباط با شهرهای کوچکی مانند قم که سرچشمه اصلی نارضایتی هستند: این گونه شهرها را باید محاصره کرد و در صورت نیاز تخریب و ویران نمود. به گروه کوچکی از شهروندان ناراضی نباید اجازه اخلال در تمامی کشور را داد.

د - در ارتباط با اعتصابات و اعتصاب کنندگان: هر گروهی که اعتصاب کنند و یا از اعتصاب کنندگان حمایت نمایند، علیه مصالح مملکت عمل می کنند. رهبران اعتصاب باید دستگیر، زندانی و یا تیرباران شوند. اشخاصی که خودسرانه و عملاً به صنایع آسیب می رسانند باید تنبیه شوند. از این کارها انجام گیرد دیگر اعتصابی وجود نخواهد داشت.

هـ در ارتباط با رادیو بی بی سی: رادیوی بی بی سی یک سازمان کمونیستی است و افراد آن صدای مخالفین رژیم شاه هستند. باید روی این ایستگاه و برنامه های آن پارازیت انداخت. مردم نباید به دروغها گوش دهند.

و- در ارتباط با آمریکا و پرزیدنت کارتر: بسیاری از مشکلات ایران مستقیماً به آمریکا و

جیمی کارتر مربوط می‌شود. به منظور فروش اسلحه آمریکایی او با برنامه حقوق بشر خود از شاه باج گرفته است. آمریکا نباید گرفتار چنین مسایلی گردد. ما باید مثل کشورهای دیگر، هر آنچه را که باید در کشورمان انجام پذیرد، انجام بدهیم.

ز- در ارتباط با شاه: ما در ارتش، شاه و آنچه را که او برای کشور می‌خواهد درک می‌کنیم. او پدر ماست و ما فرزندان او (معذک مأمور گزارشگر مجبور است به هر ناسزاگویی نسبت به شاه و یا شهبانو که از جانب هر افسر ارتشی صورت می‌گیرد، گوش دهد)

ح- در ارتباط با شوروی: شوروی سرزمین ما، بنادر و نفت و گاز ما را می‌خواهد. آنها در پشت سر بسیاری از آشوبها در ایران هستند. آنها از تروریستها حمایت و به آنها کمک می‌کنند. نظریات تهیه‌کننده: گفتگوها و کنایات فوق، تصویر کلی آنچه را که در محافل نظامی تهران مورد بحث قرار می‌گیرد را نشان می‌دهد. این گفتگو به منظور روشن ساختن آنچه که افسران عالی‌رتبه نظامی در حضور وابسته نظامی آمریکایی مطرح می‌سازند، گزارش می‌شود.

سند شماره ۲۲۷

بدون طبقه‌بندی

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۵۴۷۸
 ۳۰ نوامبر ۱۹۷۸ - ۹ آذر ۱۳۵۷
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.
 عنوان: وضعیت ناآرامیها در ایران

۱۶- خلاصه: در شب ۲۹ نوامبر یک عنصر از آمریکن بل اینترنتشنال با گروهبان کن ولش از دفتر وابسته نظامی در تهران ملاقات نمود و اعلامیه‌ای را که طی روز در سازمانش منتشر شده بود به او مسترد نمود. این گزارش محتوای این سند را منعکس می‌سازد.
 ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: اطلاعات زیر از اعلامیه ارائه شده به گروهبان کن ولش از این اداره، استخراج شده است.

«خارجیانی که دولتشان به هر نحوی از رژیم شاه حمایت می‌کند بدون تردید شما از حرکت آزادیبخش فعلی در ایران، کشور ما آگاه هستید. هدف ما به طور کلی، سرنگونی حکومت خودکامه سلطنتی در داخل کشور و استثمار خارجی است. ما می‌خواهیم یک جمهوری اسلامی در ایران برقرار نمائیم به گونه‌ای که بتوان آزادانه و با کسب آزادی و بر اساس عدالت زندگی نمود و روابط با سایر کشورها بر اساس احترام متقابل و صداقت برقرار کرد.

آگاهانه یا ناآگاهانه شما منافع دشمن ملت ما را به طرق مختلف مستحکم‌تر می‌سازید بنابراین حضور شما در ایران به صورت مانعی برای انقلاب، محسوب شده است. ما به شما و خانواده شما یک ماه فرصت می‌دهیم که ایران را ترک نمائید. پس از آن ما همه خارجیان

باقیمانده را دشمنان خود منظور می‌داریم و با آنها بر حسب اینکه چه کسانی باشند (بر حسب دسته‌بندی و گروهی که هستند) خواهیم جنگید. به علت رفتار تفاهم‌آمیز مردم و دولت فرانسه در قبال مقام عالی‌رتبه مذهبی ما، امام خمینی، فرانسویان در پایان این مهلت مستثنی خواهند بود و همچنین خبرنگاران خارجی نیز استثناء هستند. ما از همه مردمان خواسته‌ایم که بر حسب امکاناتشان یک لیست از آدرسهای خارجی، کارخانجات و شرکتهای خارجی در منطقه خودشان تهیه کنند و در محل خود را برای درگیری آماده نمایند.»

امضا شده توسط PAND دانشگاه برای جمهوری اسلامی در ایران.

نظریات تهیه‌کنندگان: منع اظهار داشته است که قبلاً نیز از این نوع اعلامیه‌ها در سازمانش پخش شده‌اند. برابر گزارش او این اعلامیه را پس از خروج کوتاه مدتی از دفترش روی میز کارش پیدا کرده است. او معتقد است که یک ایرانی عضو شرکت مسئول پخش این اعلامیه‌ها است. او این اداره را از اعلامیه‌های دیگری که دریافت نماید مطلع خواهد ساخت.

در مورد «PAND دانشگاه برای جمهوری اسلامی ایران» اولین باری است که این سازمان توسط افسر گزارش دهنده شناسایی شده است. اطلاعات بیشتر در مورد سازمان مزبور اگر دریافت شود، گزارش خواهد شد.

سند شماره ۲۲۸

۳۰ نوامبر ۱۹۷۸ - ۹ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۷۵۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. جهت اطلاع: سفارتخانه‌های آمریکا در ابوظبی، آنکارا، بن، دوحه، اسلام آباد، جدّه، کابل، خارطوم، کویت، لندن، مسکو، مسقط، دهلی‌نو، پاریس، رم، توکیو.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۳۰ نوامبر

خلاصه: نزدیک شدن محرم موجب بروز نگرانیها و پدید آمدن شایعاتی می‌شود ولی ایران نسبتاً آرام است. گزارشات واصله از وقوع تظاهرات در همدان، مشهد، گرگان و بابل حکایت می‌کند. برنامه‌های تلویزیونی به دلیل اعتصاب کاهش یافته است. از قرار معلوم دولت، نظامیها را از شهرهای مشهد و رضائیه خارج کرده است. مجلس سنا لایحه‌ای در جهت انحلال بازرسی شاهنشاهی و استخدام قضات خارجی تهیه می‌کند. این طور که شایع شده نابغ مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران می‌شود. پخش سرمقاله تایمز از بی‌بی‌سی در مورد اینکه شورای سلطنت جانشین ستاد خواهد شد موجب شد تا همه در این مورد صحبت کنند. هیأت علمی دانشگاه اصفهان به رئیس‌جمهور کارتر به خاطر حمایت از شاه اعتراض می‌کند. پایان خلاصه.

۱- نزدیک شدن محرم به طور غیرمعمول موجب تشدید شایعات می‌شود ولی ایران کلاً نیم‌روز آرامی دارد. گزارشات تأیید نشده‌ای دال بر وقوع تیراندازی در روز گذشته در محوطه

شهریانی در مرکز شهر تهران دریافت کرده‌ایم. از قرار معلوم تظاهراتی در همدان، گرگان، مشهد و بابل صورت گرفته است. کنسولگری تبریز گزارش می‌دهد که اوضاع آرام است.

۲- پخش اخبار که تاکنون ضعیف بوده در حال حاضر که در آستانه محرم هستیم از کار افتاده است. انتظار می‌رفت (اگر چه هرگز رسماً اعلام نشد) که تلویزیون برخلاف معمول در طول سه روز ۹ الی ۱۱ دسامبر (تاسوعا - عاشورا و روز یازدهم محرم - مترجم) به دلیل حفظ شعائر دینی در این سه روز که از مهم‌ترین روزهای محرم است تعطیل باشد.

اما دیروز در رستوران تلویزیون بین‌المللی برخوردی با سربازان به وجود آمد. سربازها کتک خوردند و سپس به صورت واحدهای مجهز نظامی وارد محوطه تلویزیون شده و به کارمندان بی‌احترامی کردند. کارگران تلویزیون بین‌المللی کار خود را ترک و اعلام کردند که تا روز ۱۷ دسامبر اعتصاب می‌کنند. دست‌اندرکاران ترتیبی دادند تا به وسیله تعدادی از مجریان از یک کانال به زبان فارسی برنامه پخش شود ولی این افراد از یک طرف به وسیله مقامات حکومت نظامی تحت فشار قرار گرفته‌اند که سر کار بروند و از طرف دیگر اعتصابیون آنها را تهدید می‌کنند که با شروع ماه محرم هر کس سر کار برود عواقب سختی خواهد داشت. ارتش معتقد است که می‌توان تلویزیون ملی ایران را فعال نگاهداشت. برنامه رادیو بین‌المللی ملی ایران ممکن است در همان فاصله زمانی به ساعات بین ۱۲ تا ۱۷ کاهش پیدا نماید. هیچ‌گونه موزیک روز از آغاز محرم در شانزدهم دسامبر پخش نخواهد شد.

(نظریه: در گذشته موزیک روز تنها در سه روز مقدس از برنامه رادیو تلویزیون حذف می‌شد.) وضعیت روزنامه‌ها تغییر نکرده است. یکی از روزنامه‌نگاران برجسته به سفیر گفت که بازار به اعتصابیون دستمزد پرداخت می‌نماید.

۳- دولت اعلام کرد که در مشهد و رضائیه سلاحها را توقیف کرده است. مقادیرشان زیاد نبود، همه آنها سه یا چهار دوجین اسلحه بود، اما در تأیید اینکه مخالفین به سلاح دست پیدا کرده‌اند، خود یک عنصر جدید در چشم‌انداز مسایل امنیتی محسوب می‌شود.

۴- مجلس سنا دیروز تشکیل جلسه داد و سلب مصونیت از سناتور علی رضائی از تهران را که شدیداً به فساد متهم است، تصویب نمود. نجفی وزیر دادگستری دو لایحه قانونی ارائه داد، یکی جایگزین کردن سازمانی جدید در وزارتخانه‌اش به جای بازرسی شاهنشاهی و دیگری دعوت به بازگشت مجدد قضاتی که استعفاء داده یا بازنشسته شده‌اند.

(نظریه: تهی‌سازی هیأت قضات اغلب به عنوان علت تأخیر عمده برای پیگیری مبارزه ضدفساد عنوان شده است).

سناتورها همچنین در مورد لیست جنجالی مربوط به کلاه‌برداران ایرانی که به گفته بعضی‌ها مقادیر هنگفتی پول را به خارج فرستاده‌اند، بحث کردند. یعنی، سناتور مخالف گفت که دولت و بانکهای عمومی احتمالاً این دروغ را صد بار انکار می‌نمایند، اما مردم به قدری ایمانشان را نسبت به دولت از دست داده‌اند که آن را باور نخواهند کرد.

۵- سفارت گزارش تأیید نشده‌ای در دست دارد که دکتر محمدعلی نابغ جانشین انصاری مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران خواهد شد. نابغ چندین پست کلیدی در صنعت نفت داشته است از جمله در این اواخر مدیر اکتشاف و تولید شرکت ملی نفت ایران بوده است. او در حال حاضر یک مشاور مخصوص می‌باشد.

۶- رادیو بی‌بی‌سی در یک برنامه سراسری از سرمقاله تایمز لندن که شاه را دعوت می‌کند که به نفع شورای نیابت سلطنت کناره‌گیری کند گزارش می‌دهد. (یعنی شبیه به آنچه جبهه ملی پیشنهاد می‌کند). همراه با انتقادات شدید از بی‌بی‌سی و اینکه دولت ایران مصمم است تا دولت بریتانیا را مسئول بداند، این رویداد احتمالاً باعث فشار بیشتر ایران بر بریتانیا می‌شود تا مانع فعالیت شبکه گردد. چندین نماینده مجلس و تلویزیون ایران شدیداً واکنش نشان دادند. تلویزیون ملی ایران بی‌بی‌سی را صدای استعمار خواند.

۷- کنسول اصفهان گزارش می‌دهد که استادان دانشگاه اصفهان نامه‌ای به رئیس جمهور کارتر می‌فرستند که در آن نسبت به حمایت او از شاه اعتراض شده است.

سولیوان

سند شماره ۲۲۹

اقدامات خشونت‌بار ضدآمریکایی در ایران

تعریف حوادث خشونت‌بار:

اقداماتی که به قصد وارد آوردن جراحت به اشخاص و یا وارد آوردن خسارت به اموال صورت می‌گیرد.

کد رنگ:

○ آبی: اقدامات تروریستی منجر به فوت یا جراحت اتباع آمریکا

○ قرمز: ۱۹۷۸ حملات با مواد منفجره آتش‌زا

○ مشکی: ۱۹۷۸ سایر اقدامات خشونت‌بار

هیچ اقدام خشونت‌بار ضدآمریکایی تا تاریخ ۶ اکتبر ۱۹۷۸ [۱۴ مهر ۱۳۵۷] گزارش نشده است. از آن زمان تا کنون به طور متوسط روزی یک حادثه خشونت‌بار بر ضد منافع آمریکا صورت گرفته است، که به اشکال زیر بوده:

○ حمله با مواد آتش‌زا یا آتش زدن اموال

○ پرتاب سنگ

○ حملات فیزیکی

○ تخریب اموال

○ بمب‌گذاری در منازل

پرتاب سنگ بیش از ۴۰ درصد حوادث ضدآمریکایی را شامل می‌شد و قربانیان اکثراً

ساکنین منازل یا خودروها بودند.

حمله با مواد آتش‌زا ۲۵ درصد حوادث را تشکیل می‌داد که به صورت پرتاب بمب‌های آتش‌زا یا ریختن مواد قابل اشتعال بر روی خودروها و آتش‌زدن آنها بود.

○ روند حوادث خشونت‌بار

○ حوادث ضدآمریکایی در ماه نوامبر سه برابر اکتبر بود.

○ فزایش شدید حملات با مواد آتش‌زا.

○ تعداد حملات فیزیکی نیز سه برابر شده است.

○ بیشترین حملات ضدآمریکایی در روزهای ۴ و ۵ نوامبر صورت گرفت.

○ الگوی بروز حوادث:

مناطق که بیشترین تعداد آمریکایی در آن ساکن بودند شاهد بیشترین حوادث بود.

اطلاعات مفصل‌تری در مورد حوادث خشونت‌بار تا آزار و اذیت‌های معمولی وجود دارد.

اقدامات ضدآمریکایی در تهران

۶ اکتبر تا ۳۰ نوامبر ۱۹۷۸

تعداد کل	ماه		ماهیت رویداد
	اکتبر	نوامبر	
			آتش زدن
۴	۳	۱	منازل
۹	۸	۱	خودرو
			پرتاب سنگ
۵	۲	۳	به اشخاص
۱۶	۹	۷	به اموال
			حمله فیزیکی
۵	۴	۱	به افراد
۴	۳	۱	به خودروها
			تخریب اموال
۱	۱	۰	منازل
۶	۶	۰	خودروها
			پرتاب بمب به منازل
۱	۱	۰	عمل نکرده
۲	۲	۰	عمل کرده
۵۳	۳۹	۱۴	جمع کل

اهداف حملات

کل قربانیان	هدف	ماهیت رویداد
	خودروی شخصی	حمله با مواد آتش‌زا
	منازل	
	خودروه‌های شرکتی	
	تاکسی	
۱۶	خودروی دولتی	
	اتوبوس کارگران قراردادی	پرتاب سنگ
	منازل مسکونی	
	اتوبوس کارکنان نیروی هوایی آمریکا	
	خودروی شخصی	
	خودروی دولتی	
	ساختمان‌های اداری	
	اعضای ارتش	
	اعضای خانواده پیمانکاران	
	اعضای خانواده نظامیان	
۳۳	تاکسی	
	خودروی شخصی	حملات
	شهروندان غیرنظامی	
	آمریکایی	
	اتوبوس کارگران پیمانکار	
	اعضای خانواده نظامیان	
۱۴	تاکسی	
۳	منازل	بمبگذاری
	خودروی شخصی	
۷	خودروی دولتی	
	هتل	
۷۳		کل

حوادث ضد آمریکایی در اصفهان
۲۶ سپتامبر تا ۲۷ نوامبر ۱۹۷۸

ماهیت رویداد	ماه		جمع کل
	اکتبر	نوامبر	
حمله با مواد آتشزا	۱	۲	۴
منازل	۱	۱۸	۲۳
خودروها	۰	۵	۵
پرتاب سنگ	۱	۰	۱
به اشخاص	۰	۲	۲
به اموال	۳	۰	۳
حملات فیزیکی	۰	۱	۱
به اشخاص	۰	۳	۳
به خودرو	۰	۰	۰
بمبگذاری	۰	۱	۱
ناموفق	۱	۱	۲
موفق	۰	۱	۱
تخریب اموال	۰	۱	۱
جمع کل	۳	۳۱	۴۸

اهداف حملات

ماهیت رویداد	هدف	کل قربانیان
حمله با مواد آتشزا	خودروی شخصی	۲۵
	رستورانها	۲
	منازل	۲
	پارکینگ خودروها	۱
پرتاب سنگ	اعضای خانواده پیمانکاران	۳۰
		۳
	کارکنان پیمانکار	۳
	فرزندان پیمانکاران	۲
	اتوبوسها	۲

	۲	ساختمان‌ها	
	۱	منازل	
۱۴	۱	خودروی شخصی	
	۱	اتوبوس کارگران پیمانکار	بمبگذاری
	۱	کلینیک	
	۱	منازل	
۴	۱	پارکینگ خودروها	
	۲	خودروی شخصی	حملات
	۱	اتوبوس مدرسه	
	۱	اعضای خانواده کارکنان	
		وزارت دفاع	
۵	۱	پیمانکار	
۱	۱	منازل	تخریب اموال
۵۴			جمع کل

حوادث ضدآمریکایی در شهرهای دیگر ایران اکتبر و نوامبر ۱۹۷۸

تعداد کل	ماه		محل رویداد
	نوامبر	اکتبر	
۲	۰	۲	آبادان
۱	۱	۰	اهواز
۱	۰	۱	بوشهر
۲	۰	۲	ایلام
۱	۰	۱	خاتمی آب
۲	۰	۲	کرمانشاه
۱	۱	۰	مشهد
۱	۱	۰	سنندج
۱	۱	۰	سمنان
۲	۱	۱	شیراز
۱۴	۵	۹	جمع کل

تعداد کل	ماه		ماهیت رویداد
	نوامبر	اکتبر	
			پرتاب سنگ
۳	۰	۳	به اموال
۲	۱	۱	به اشخاص
			تیراندازی
۰	۰	۰	به اشخاص
۱	۱	۰	به اموال
			حمله با مواد آتشزا
۲	۱	۱	به منازل
۲	۲	۰	به خودروها
			حملات
۱	۰	۱	به اشخاص
۱	۰	۱	خودروها
۱	۰	۱	تخریب اموال
۱	۰	۱	تظاهرات ضد آمریکایی
۱۴	۵	۹	جمع کل

اهداف حملات

کل قربانیان	هدف	ماهیت رویداد
۳	خودروهای شرکتی	حمله با مواد آتشزا
۱	خودروی شخصی	
۱	منازل	
۱	دفاتر	
۴	پیمانکاران	
۱	خودروهای شرکتی	
۱	اتوبوس کارگران	
	پیمانکاری	
۷	۱	منازل
۱	۱	خانه تیمی
	۳	اعضای خانواده پیمانکاران
۴	۱	خودروهای شرکتی

تخریب اموال
جمع کل
کانون ایران و آمریکا ۱
۱۹

اقدامات خشونت‌بار ضد آمریکایی در تهران

ردیف	تاریخ	محل	حادثه	قربانی	شماره
۱	۶ اکتبر	ش. ۱۳، خ. ۱۸۲ غربی	تکه کاغذی مشتعل به داخل صندوق پُست انداخته شد	پرسنل نیروی هوایی آمریکا	۲۰۵
۲	۱۲ اکتبر	نزدیک محل سکونت رییس هیئت مستشاری	تعداد کمی از مردم (۸) بر ضد او فریاد می‌زدند و سنگ پرتاب کردند	سرهنگ نیروی هوایی	۲۲۰
۳	۱۸ اکتبر	خ. ۳۷ و زاگرس	یک ایرانی یک دختر بچه ۱۳ ساله را مورد ضرب و شتم قرار داد	اعضای خانواده	۲۲۹
۴	۲۳ اکتبر	شناسایی نشده	شیشه پنجره منزل را شکستند	شناسایی نشده	۲۳۲
۵	۲۳ اکتبر	دوشان تپه	با سنگ به ۱۱ اتوبوس حامل کارمندان حمله شد	کارکنان شرکت لاکهید	۲۳۳
۶	۲۴ اکتبر	شناسایی نشده	پرتاب سنگ به سوی همسر یکی از کارکنان	کارمند BHI	۲۳۴
۷	۲۴ اکتبر	خیابان الیزابت	مردم تاکسی حامل سه زن آمریکایی را برگرداندند و آن را آتش زدند، زنان فوق از صحنه گریختند	اعضای خانواده BHI	۲۳۴
۸	۲۴ اکتبر	خ. الیزابت	پرتاب سنگ به سوی اتوبوس کارکنان TRW	کارکنان TRW	۲۳۴
۹	۲۸ اکتبر	پارکینگ موتوروی هیئت مستشاری نظامی آمریکا	پرتاب سنگ به سوی پرسنل نظامی آمریکا که وارد محوطه می‌شدند	پرسنل نظامی آمریکا	۲۳۶
۱۰	۲۸ اکتبر	دوشان تپه در خ پدروانی	پرتاب سنگ به سوی ۳ اتوبوس حامل پرسنل نیروی هوایی آمریکا	پرسنل نیروی هوایی آمریکا	۲۳۷
۱۱	۲۸ اکتبر	خ. پدر ثانی	پرتاب سنگ به سوی خودروی نیروی هوایی آمریکا	سرهنگ دوم آمریکایی	۲۳۷
۱۲	۲۸ اکتبر	خ. شهرداری و نارمک	پرتاب سنگ به سوی اتوبوس کارکنان شرکت لاکهید	کارکنان شرکت	۲۳۷

۲۳۷	پرسنل نظامی آمریکا	پرتاب سنگ به سوی اتوبوس حامل پرسنل نظامی آمریکا	خ. سمنگان	۲۸ اکتبر	۱۳
۲۳۷	غیرنظامی وابسته به وزارت دفاع	تظاهرکنندگان با مشت و لگد به جان یک خودرو افتادند	دوشان تپه	۲۸ اکتبر	۱۴
۲۵۱	LSC	حمله با بمب آتش از به خودروی متعلق به یک شرکت آمریکایی	شمال تهران	۱ نوامبر	۱۵
۲۴۸	سرهنگ دوم آمریکایی	آتش زدن یک خودروی شخصی	ش. ۳۰ هنگامه	۱ نوامبر	۱۶
۲۴۹	کارکنان شرکت لاکهید	حمله فیزیکی به شخص/جراحات جزئی	نیاوران/کامرانیه	۱ نوامبر	۱۷
۲۵۱	ABI	وارد آمدن خسارت به ساختمان بر اثر پرتاب سنگ	ساختمان ABI	۴ نوامبر	۱۸
۲۵۱	GT & E	وارد آمدن خسارت به ساختمان بر اثر پرتاب سنگ	ساختمان GT&E	۴ نوامبر	۱۹
۲۵۱	هتل اینترکنتیننتال	مردم به لابی و کافی شاپ هتل حمله و آنجا را غارت کردند	هتل اینترکنتیننتال	۴ نوامبر	۲۰
۲۵۱	کارکنان شرکت سیلوانیا	پرتاب سنگ به سوی خودروها از سوی تظاهرکنندگان	دوشان تپه	۴ نوامبر	۲۱
۲۵۱	کارکنان شرکت لاکهید	پرتاب سنگ به سوی خودروها از سوی تظاهرکنندگان	دوشان تپه	۴ نوامبر	۲۲
۲۵۱	کارکنان شرکت پان آمریکا	پرتاب سنگ به سوی تاکسی از سوی تظاهرکنندگان	دوشان تپه	۴ نوامبر	۲۳
۲۵۱	LSC	خودرویی در منزل مدیر شرکت سوزانده شد	ش. ۲۳ مینا نتون	۴ نوامبر	۲۴
۲۵۱	BHI	تظاهرکنندگان اتوبوس حامل کارکنان را متوقف و خسارات زیادی به آن وارد کردند	بولوار الیزابت	۴ نوامبر	۲۵
۲۵۴	کارکنان شرکت EDS	اشغال ساختمان توسط کارکنان ایرانی و کتک زدن کارکنان آمریکایی	ساختمان شرکت الکترونیک دیتا سیستمز	۵ نوامبر	۲۶

روزشمار انقلاب اسلامی ۳۹۷

۲۵۴	کارکنان آمریکایی	کارکنان آمریکایی دولت ایران مورد ضرب و شتم قرار گرفتند	وزارت کار	۵ نوامبر	۲۷
۲۵۴	۲ کارمند شرکت استنویک و ۲ کارمند شرکت USN	جمعیت خودرویی را که حامل ۴ آمریکایی بود متوقف کردند و گفتند که می‌خواهند آمریکایی را بکشند	تخت طاووس	۵ نوامبر	۲۸
۲۵۶	نظامیان آمریکا	تظاهرکنندگان با مشت و لگد بر ۵ خودروی حامل آمریکایی‌ها کوبیدند	پارکینگ موتور هیئت مستشاری نظامی آمریکا	۵ نوامبر	۲۹
۲۶۰	کارکنان موبیل اویل	پرتاب دو کوکتل مولوتوف به داخل خانه	ش. ۱۰ کوچه ۱	۷ نوامبر	۳۰
۲۶۰	کارکنان نیروی هوایی آمریکا	پرتاب کوکتل مولوتوف به داخل خانه	ش. ۱۸ پورداد	۷ نوامبر	۳۱
۲۶۰	کارمند شرکت LSC	پرتاب دو کوکتل مولوتوف به داخل آپارتمان‌های همجوار	ش. ۲۳ مینا نئون	۷ نوامبر	۳۲
۲۶۰	کارمند BHI	دینامیتی با فتیله سوخته در بالکن خانه پیدا شد	کوچه ۱۶، آپادانا، خ. نویخت	۸ نوامبر	۳۳
۲۷۶	۳ کارمند BHI	آتش زدن سه خودروی شخصی	شناسایی نشده	۱۶ نوامبر	۳۴
۲۷۶	کارکنان شرکت لاکهید	احتمالاً ترقه به سوی منزل پرتاب می‌شود و در خارج منفجر می‌شود	چیزر/رستم‌آباد	۱۷ نوامبر	۳۵
۲۸۰	کارمند LSC	دوبار پرتاب سنگ به سوی منزل مسکونی و شکستن پنجره‌ها	ش. ۱۷ عرب، خ شقایق	۱۸ تا ۲۰ نوامبر	۳۶
۲۸۰	اعضای خانواده اتباع آمریکایی	یک گلوله به طرف همسر یکی از اتباع آمریکایی پرتاب شد	نزدیک سفارت آمریکا	۲۰ نوامبر	۳۷
۲۸۰	Det 30 DAF Civ	آتش زدن خودروی شخصی	۷۷ کوچه ۷	۲۱ نوامبر	۳۹
۲۸۰	Det 30 DAF Civ	آتش زدن خودروی شخصی (که کنار خودروی بالا پارک شده بود)	۷۷ کوچه ۷	۲۱ نوامبر	۴۰
۲۸۰	همسر کارمند شرکت BHI	حمله با سنگ به قربانی که موجب مو برداشتن استخوان گونه‌اش شد	خیابان جردن	۲۱ نوامبر	۴۱
۲۸۹	کارمند	پرتاب سنگ به داخل اتاق خواب از	شناسایی نشده	۲۴ نوامبر	۴۲

۲۸۹	شرکت LSC کارمند	پنجره شکستن پنجره ۳ منزل با سنگ	منطقه فرمانیه	۲۴ نوامبر	۴۳
۲۸۹	شرکت LSC عضو غیر نظامی هیئت مستشاری نظامی	پاره کردن لاستیک خودروی شخصی	دولت/سلطنت آباد	۲۵ نوامبر	۴۴
۲۹۳	SFC, USA	اصابت آجر به کاپوت خودروی شخصی در حال حرکت	خ. رستم آباد	۲۷ نوامبر	۴۵
۲۹۳	استوار آمریکایی	پنجر کردن دولاستیک	کوچه میهن	۲۷ نوامبر	۴۶
۲۹۳	سروان آمریکایی	پنجر کردن دو لاستیک خودروی متعلق به دولت آمریکا	کامروا/کامران	۲۸ نوامبر	۴۷
۲۹۳	عضو غیرنظامی وزارت دفاع آمریکا	پنجر کردن ۴ لاستیک خودروی متعلق به دولت آمریکا	کوچه شیرین/ دولت	۲۸ نوامبر	۴۸
۲۹۳	سروان آمریکایی	پنجر کردن ۴ لاستیک خودروی شخصی	ش. ۲۸ خ. شیرین	۲۸ نوامبر	۴۹
۲۹۳	شناسایی نشده	پنجر کردن ۲ لاستیک خودروی شخصی	قیطریه/دولت	۲۸ نوامبر	۵۰
۲۹۳	SFC, USA	ریختن نفت به روی سقف، کاپوت و لاستیک‌های خودروی دولتی. پیدا شدن چند چوب کبریت سوخته.	ش ۶، کوچه ۱۸۸	۳۰ نوامبر	۵۱
۲۹۸	USA CWO2, USDA SGT	پرتاب سه‌راهی منفجره به داخل منزل از طریق پنجره که پس از منفجر شدن جراحاتی سطحی به دو آمریکایی وارد شد	ش. ۳۴ پارس	۳۰ نوامبر	۵۲

اقدامات ضد آمریکایی در سال ۱۹۷۸ - تهران

تاریخ	محل	حادثه	قربانی	شماره
۸ ژانویه	دفاتر گرومان	نامه تهدیدآمیز از PSG	شرکت گرومان	۰۱۲
۱۰ مه	کانون آموزشی ایران و	تهدید به بمب‌گذاری	کانون	۰۹۴

آموزشی ایران و آمریکا	آمریکا		
۱۰۲ لاوون	کثیف کردن با رنگ	شناسایی نشده	۱۳ مه
پترولیوم			
۱۰۲ شناسایی نشده	نوشتن «مرگ بر شاه» با اسپری بر روی ۳ خودروی متعلق به آمریکا	شناسایی نشده	۱۳ و ۱۴ مه
۱۱۳ اعضای خانواده هیئت مستشاری نظامی	یک ایرانی به سوی دو زن آب دهان پرت می‌کند	دوشان تپه	۶ ژوئن
۱۱۳ پان‌آمریکن	تهدید تلفنی	دفتر پان‌آمریکن	۲۳ ژوئیه
۱۳۲ باشگاه تهران پارس	پرتاب آجر	تهران پارس	۹ اوت
۱۳۲ سرهنگ دوم آمریکایی	پرتاب تخم مرغ	نیاوران	۱۲ اوت
۱۴۳ سرهنگ آمریکایی	۲۰ تا ۳۰ ایرانی یک خودروی آمریکایی را تهدید می‌کنند	مرکز تهران	۱۶ اوت
۱۴۳ سرگرد نیروی هوایی آمریکا	تهدیدهای تلفنی	شناسایی نشده	۲۱ اوت
۱۴۳ سرگرد آمریکایی	تهدید تلفنی	شناسایی نشده	۲۲ اوت
۱۴۵ آی.بی.ام	تهدید تلفنی به بمب‌گذاری	دفاتر آی.بی.ام	۲۷ اوت
۱۴۵ شرکت سولار توربین	تهدید تلفنی به بمب‌گذاری	دفتر سولار توربین	۲۸ اوت
۱۴۵ شرکت گرومان	تهدید تلفنی به بمب‌گذاری	دفاتر گرومان	۲۹ اوت
۱۵۴ شرکت لاکهد	تهدید با نامه	دفاتر لاکهد	۲۹ اوت
۱۵۴ موریسون- نودسون	تهدید تلفنی	شناسایی نشده	۳ سپتامبر
۱۶۲ شناسایی نشده	تظاهرکنندگان در حال حمل پلاکارت‌هایی که آمریکا را به کشتن ایرانی‌ها متهم می‌کند	شناسایی نشده	۸ سپتامبر
۱۷۳ اعضای خانواده افسر	۳ یادداشت که روی آن نوشته شده بود «یانکی به خانه‌ات برگرد» ظرف	شناسایی نشده	۹ سپتامبر

	نیروی هوایی آمریکا	۲۴ ساعت در منزل یافت شد		
۱۷۳	پیمانکار دفاعی آمریکایی	یادداشت تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۱۲ سپتامبر
۱۷۳	اعضای خانواده افسر نیروی هوایی آمریکا	در ترافیک رانندگان دیگر فریاد زدند «یانکی به خانه‌ات برگرد»	شناسایی نشده	۱۲ سپتامبر
۱۷۵	هیئت مستشاری نظامی	اعلامیه‌های باند لیبرال ناسیونال فرزندان ایران پیدا شد	مرکز مخابرات هیئت مستشاری نظامی آمریکا	۱۷ سپتامبر
۱۸۵	مدرسه آمریکایی‌ها	۲ تهدید تلفنی به بمب‌گذاری	مدرسه آمریکایی‌ها	۲۲ سپتامبر
۱۸۵	کارمند BHI	یادداشت تهدیدآمیز	ش. ۱۰ کوچه پروین	۲۲ سپتامبر
۱۸۵	بیمارستان آمریکایی‌ها	نامه تهدیدآمیز	بیمارستان آمریکایی‌ها	۲۴ سپتامبر
۱۹۰	سفارت آمریکا	نامه تهدیدآمیز	سفارت آمریکا	۲۴ سپتامبر
۱۹۰	سفارت بریتانیا	یادداشت ضد آمریکایی	سفارت بریتانیا	۲۴ سپتامبر
۱۹۷	ارتش آمریکا	تهدید تلفنی به مرگ	خانه تیمی نیاوران	۳۰ سپتامبر
۲۲۰	BHI	تهدید تلفنی به بمب‌گذاری	ساختمان BHI	۱۶ اکتبر
۲۳۲	کارمند آمریکایی پشتیبانی	پاشیدن رنگ قرمز به شیشه و چراغ‌های جلوی خودرو	خ. ۱۳۸	۲۱ اکتبر
۲۳۲	کارمند شرکت مک‌دانلد داگلاس	دریافت نامه تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۲۲ اکتبر
۲۳۴	استوار نیروی هوایی آمریکا	نوشتن شعار «مرگ بر شاه» به فارسی بر روی خودروی شخصی	سوها/شمیران	۲۳ اکتبر
۲۳۴	شناسایی	تظاهرکنندگان فریاد می‌زنند مرگ بر	دوشان تپه	۲۴ اکتبر

۲۳۲	نشده کارمند کنسولگری آمریکا	آمریکا حروف JM بر روی خودرویی نوشته شده است	شناسایی نشده	۲۴ اکتبر
۲۳۴	شناسایی نشده	پخش اعلامیه‌های ضدآمریکایی توسط جمعیت	شناسایی نشده	۲۴ اکتبر
۲۳۴	شناسایی نشده	پخش کارت‌های «یانکی لعنتی»	آپارتمان‌های شهرداری	۲۵ اکتبر
۲۳۸	کارمند گرومان	خالی کردن باد لاستیک‌ها و دزدیدن دستگاه پخش خودرو	شناسایی نشده	۲۸ اکتبر
۲۳۷	مدرسه آمریکایی	یادداشت تهدیدآمیز به بمب‌گذاری	دبیرستان آمریکایی	۲۸ اکتبر
۲۳۷	اعضای خانواده کارمند شرکت لاک‌هید	خدمتکار به زن یکی از پرسنل می‌گوید که سیا فرزندان ایرانی‌ها را کشته است، و آمریکایی‌ها باید مواظب خودشان باشند	شناسایی نشده	۲۸ اکتبر
۲۴۷	پرسنل آمریکایی	پرسنل آمریکایی چند کارت که بر آنها نوشته شده «یانکی لعنتی» پیدا می‌کنند	شناسایی نشده	۲۸ تا ۳۱ اکتبر
۲۴۷	سفارت آمریکا	نوشتن شعار بر روی دیوار سفارت	سفارت آمریکا	۲۹ تا ۳۱ اکتبر
۲۴۹	کانون ایران - آمریکا	تهدید به بمب‌گذاری	کانون ایران - آمریکا	۱ نوامبر
۲۵۱	LSC	رنگ‌پاشی به خودروی شرکت	نزدیک مرکز هیئت مستشاری نظامی	۳ نوامبر
۲۵۱	ABI	تهدید به بمب‌گذاری	شرکت آمریکایی بل اینترنشنال	۴ نوامبر
۲۵۱	Hilton Hotel	تهدید به بمب‌گذاری	هتل هیلتون	۵ نوامبر
۲۵۱	GT&E	تهدید به بمب‌گذاری	GT&E	۵ نوامبر
۲۵۴	شهروندان آمریکایی	تظاهرکنندگان شعارهای ضد شاه و ضد کارتر بر روی دیوار خانه‌ی آمریکایی‌ها نوشتند	نزدیک AMCC	۵ نوامبر
۲۵۴	اعضای خانواده‌های	تظاهرکنندگان دست به ارباب همسران شهروندان آمریکایی زدند	شناسایی نشده	۵ نوامبر

۲۵۵	آمریکایی ارتش آمریکا	۳۰۰ تا ۴۰۰ تظاهرکننده با چوب و آجر روبروی خانه تیمی جمع می‌شوند	خانه تیمی	۵ نوامبر
۲۵۷	ارتش آمریکا	یادداشت تهدیدآمیز از زیر در به داخل خانه انداخته شد	تهران پارس	۶ نوامبر
۲۵۷	سرهنگ آمریکایی	نوشتن شعارهای ضد شاه بر روی دیوار خانه‌ها	ش ۱۹ کوچه کوشیان	۶ نوامبر
۲۵۷	سرگرد نیروی هوایی آمریکا	نوشتن شعارهای ضد شاه بر روی خودروی شخصی	۱۰۴ قیطره	۶ نوامبر
۲۵۷	۵ پرسنل	پخش کارت‌های «بانکی لعنتی» در مناطق مسکونی	شناسایی نشده	۷ نوامبر
۲۵۷	فرمانده USN	تلفن‌های تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۷ نوامبر
۲۵۷	وابسته نیروی دریایی	نوشتن شعار «مرگ بر شاه» بر روی دیوار	ش. ۳ کانسمه	۷ نوامبر
۲۵۷	اعضای خانواده پرسنل نیروی هوایی آمریکا	تلفن‌های تهدیدآمیز	۳۸ کوچه نیام	۷ نوامبر
۲۵۷	اعضای خانواده پرسنل نیروی هوایی آمریکا	تلفن‌های تهدیدآمیز	۳۸ کوچه نیام	۸ نوامبر
۲۶۶	اعضای خانواده پرسنل نیروی هوایی	تلفن تهدیدآمیز	ش ۵ بوستان	۹ نوامبر
۲۶۶	معلم وزارت دفاع	تهدید	شناسایی نشده	۹ نوامبر
۲۷۶	کارمندان الکترونیک دیتا سرویس	ارسال ۲ یادداشت تهدیدآمیز برای دو کارمند	بلوار الیزابت	۱۴ نوامبر
۲۷۶	اعضای خانواده آمریکایی	کارگر پمپ بنزین به صورت قربانی سیلی زده است	ش. ۴۵ خ. متر	۱۴ نوامبر

روزشمار انقلاب اسلامی ۴۰۳

۲۸۰	کارمند لاکهید	یادداشت تهدیدآمیز	ش. ۲۳ قنبر	۱۶ نوامبر
۲۷۶	سرگرد نیروی هوایی آمریکا	یادداشت تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۱۶ نوامبر
۲۷۶	فرمانده USN	راننده در مورد خشونت علیه آمریکایی‌ها هشدار می‌دهد	تاکسی	۱۷ نوامبر
۲۷۶	سروان نیروی هوایی آمریکا	نوشتن شعار «مرگ بر آمریکا» بر دیوار خانه مسکونی	شناسایی نشده	۱۷ نوامبر
۲۷۶	اعضای خانواده کارمند غیرنظامی وزارت دفاع	تلفن تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۱۸ نوامبر
۲۷۶	کارمند لاکهید	نامه تهدید آمیز از صاحبخانه	ش. ۱۴ خ. کیایی	۱۸ نوامبر
۲۸۰	کارمند لاکهید	تلفن تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۱۹ نوامبر
۲۸۰	۲ کارمند LSC	۲ تلفن تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۱۹ نوامبر
۲۸۰	استوار نیروی هوایی آمریکا	تلفن تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۲۰ نوامبر
۲۸۰	LSC	تلفن تهدیدآمیز	شرکت LSC	۲۰ نوامبر
۲۸۰	پرسنل غیرنظامی وزارت دفاع	تلفن تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۲۱ نوامبر
۲۸۰	---	جمله «آمریکایی برو به خانه‌ات» روی صفحه کامپیوتر	دوشان تپه	۲۲ نوامبر
۲۸۰	سرهنگ دوم نیروی هوایی آمریکا	نوشتن شعار «مرگ بر شاه» با اسپری بر روی کاپوت خودروی شخصی	ش. ۷ دشتستان	۲۲ نوامبر
۲۸۹	کارمند LSC	یادداشت تهدیدآمیز	محله داریوش	۲۴ نوامبر
۲۸۹	سرگرد نیروی هوایی آمریکا	پیدا کردن یک یادداشت تهدیدآمیز بر روی خودروی شخصی	ش. ۹ کوچه بوستان	۲۴ نوامبر
۲۸۹	پرسنل غیرنظامی DAF	چسباندن یادداشت تهدیدآمیز بر روی دیوار	ش. ۴ بوستان	۲۵ نوامبر
۲۹۳	شهروندان آمریکایی	۳ آمریکایی تلفن‌های تهدیدآمیز دریافت می‌کنند	شناسایی نشده	۲۳ نوامبر

۲۸۹	سرگرد نیروی هوایی آمریکا	نوشتن شعارهای ضد شاه بر دیوار	محله رستم‌آباد	۲۶ نوامبر
۲۹۳	شرکت بیمه آمریکایی	تهدید به آتش‌سوزی با تلفن	دفتر شرکت بیمه آمریکایی	۲۶ نوامبر
۲۸۹	---	پخش کارت‌هایی با شعار «بانکی لعنتی» توسط ایرانی‌ها	ش. ۷ گلستان	۲۷ نوامبر
۲۸۹	اعضای خانواده افسر نیروی هوایی آمریکایی	نامه تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۲۷ نوامبر
۲۹۳	کارمند LSC	نامه تهدیدآمیز	شناسایی نشده	۲۸ نوامبر
۲۹۳	USN LCDR	نامه تهدیدآمیز	ش. ۱۷ کوچه آریا	۲۹ نوامبر
۲۹۳	خانواده‌های ساکن در محله	تهدید به آتش زدن محله سکونت پرسنل	ش. ۶۷ گلستان ۲	۲۹ نوامبر
۲۹۳	هیئت مستشاری نظامی آمریکا	این شایعه پخش شد که ایرانی‌هایی که برای آمریکایی‌ها کار می‌کنند کشته خواهند شد	پارکینگ موتوری هیئت مستشاری نظامی آمریکا	۲۹ نوامبر

اصفهان

فعالیت‌های ضدآمریکایی در سال ۱۹۷۸

تاریخ	حادثه	قربانی	شماره
۲۳ آوریل	نامه تهدیدآمیز	DUPONT	۰۹۱
۱ اوت	تهدید به بمب‌گذاری	کنسولگری آمریکا	۱۲۷
۳ اوت	تهدید به حمله به خودرو با بمب آتش‌زا	غیرنظامی آمریکایی	۲۹
۱۵ اوت	تهدید به آتش‌سوزی	FAT 4	۱۳۹
۱۴ سپتامبر	فردی سعی در جمع‌آوری اطلاعات در مورد کانون ایران و آمریکا داشت	IAS	۱۶۵
۱۷ اکتبر	تظاهرکنندگان تهدید می‌کنند که به مناسبت روز تولد شاه آمریکایی‌ها را خواهند کشت	کارمند BHI	۲۳۵

۲۲۹	BHI	تهدید تلفنی به بمب‌گذاری	۲۱ اکتبر
۲۳۵	کارمند BHI	پیدا شدن دو یادداشت تهدیدآمیز بر روی یک خودروی شخصی	۲۴ اکتبر
۲۳۵	اعضای خانواده کارمند BHI	همسر یک آمریکایی با تلفن تهدید به مرگ می‌شود	۲۴ اکتبر
۲۳۶	کارمند BHI	تهدید تلفنی به مرگ	۲۴ اکتبر
۲۳۵	همسر پرسنل آمریکایی	تهدید تلفنی به مرگ	۲۴ اکتبر
۲۳۵	پرسنل نیروی هوایی آمریکا	یادداشت‌های تهدیدآمیز	۲۵ اکتبر
۲۳۵	کارمند BHI	ایرانی‌ها به آمریکایی‌ها می‌گویند که آمریکایی‌ها را بعد از ۲۵ اکتبر ۱۹۷۸ خواهند کشت	۲۵ اکتبر
۲۳۸	پرسنل نیروی هوایی آمریکا	ایرانی‌ها به مامور AFOSI می‌گویند که اصفهان محل امنی برای آمریکایی‌ها نیست	۲۶ اکتبر
۲۴۹	کارمند BHI	ارسال نامه تهدیدآمیز به صاحبخانه یک آمریکایی	۱ نوامبر
۲۴۹	کارمندان BHI	ارسال نامه تهدیدآمیز به ۳ صاحبخانه پرسنل آمریکایی	۱ نوامبر
۲۵۰	کارمند BHI	پیدا شدن یک نامه تهدیدآمیز بر روی خودروی شخصی	۱ نوامبر
۲۵۷	کارمند BHI	تظاهرکنندگان تلاش می‌کنند خودروی اعضای خانواده یک کارمند آمریکایی را متوقف کنند	۴ نوامبر
۲۵۰	سروان آمریکایی	مردم به سوی یک سروان آمریکایی فریاد زدند «یانکی به خانه‌ات برگرد»	۴ نوامبر
۲۶۴	۱۰ استاد آمریکایی دانشگاه	یادداشت‌های تهدید به مرگ	۷ نوامبر
۲۶۶	کارمند BHI	یادداشت تهدیدآمیز	۹ نوامبر
۲۶۶	BHI	تهدید به بمب‌گذاری	۹ نوامبر
۲۷۴	کارمند BHI	تهدید لفظی	۱۳ نوامبر
۲۷۴	کارمند BHI	نامه تهدیدآمیز	۱۵ نوامبر
۲۷۶	کارمند BHI	تهدید تلفنی به منفجر کردن خودرو	۱۵ نوامبر
۲۷۶	غیرنظامیان آمریکایی	توزیع اعلامیه‌های ضدآمریکایی در منطقه مسکونی	۱۵ نوامبر
۲۷۶	کارمند BHI	پیدا شدن یادداشت تهدیدآمیز در بیرون از منزل	۱۵ نوامبر
۲۷۶	کارمند BHI	یادداشت تهدیدآمیز	۱۶ نوامبر
۲۷۶	غیرنظامیان	توزیع نامه زنجیره‌ای ضدآمریکایی	۱۶ نوامبر

۲۷۶	کارمند BHI	گذاشتن بشکه قیر بر روی دودکش منزل مسکونی	۱۷ نوامبر
۲۷۶	کارمند BHI	گوشتی که سوزن در آن کرده بودند جلوی سگ خانگی یک آمریکایی پرتاب شد	۱۷ نوامبر
۲۸۵	شرکت گرومان	۳ تلفن تهدیدآمیز مبنی بر آتش زدن ساختمان	۲۱ نوامبر
۲۸۹	غیرنظامیان آمریکایی	یک ملا به پیروانش می گوید که به خانه آمریکایی ها هجوم ببرند و اسباب و اثاثیه آنها را به خیابان بریزند و آتش بزنند	۲۲ نوامبر
۲۸۰	کارمند BHI	تلفن تهدیدآمیز	۲۲ نوامبر
۲۸۵	باشگاه پلی کارد	تهدید تلفنی به بمب گذاری	۲۳ نوامبر
۲۸۵	کارمندان BHI	۴ کارمند BHI یادداشت های تهدیدآمیز دریافت می کنند	۲۳ نوامبر
۲۸۹	کارمندان BHI	۱۶ یادداشت تهدیدآمیز	۲۵/۲۴ نوامبر
۲۸۹	غیرنظامیان آمریکایی	جوانان ایرانی سوار بر خودروهایشان در شهر شعارهای ضدآمریکایی سر می دهند	۲۵ نوامبر
۲۸۹	غیرنظامیان آمریکایی	شکستن شیشه های اتوبوس مدرسه کودکان آمریکایی که خالی در محلی پارک بود	۲۶ نوامبر
۲۸۹	کارمند BHI	تلفن های تهدیدآمیز	۲۶ نوامبر
۲۹۳	کارمند BHI	تلفن های تهدیدآمیز	۲۷ نوامبر
۲۹۳	کارمند BHI	پیدا شدن ۲ یادداشت تهدیدآمیز بر روی خودروی شخصی	۲۹ نوامبر

فعالیت های ضدآمریکایی در شهرهای کوچک در سال ۱۹۷۸

تاریخ	محل	حادثه	قربانی	ی.ع.س.
۲۲ اکتبر	بوشهر	یادداشت تهدیدآمیز	کارمند جنرال الکتریک	۲۳۲
۲۴ اکتبر	مشهد	دانشجویان خواستار خروج همه خارجیان از ایران می شوند	غیرنظامیان آمریکایی	۲۳۴
۲۵ اکتبر	شیراز	تهدید به بمب گذاری در باشگاه آمریکایی ها	تیم USAF TAFT	۲۳۶
۲۵	اهواز	پیدا شدن اعلامیه ای که به خارجیان هشدار می دهد تا تاریخ ۱ دسامبر ۷۸	غیرنظامیان آمریکا	۲۳۴

ایران را ترک کنند و گرنه کشته
خواهند شد

۲۷ نوامبر شیراز تلفن تهدیدآمیز به ۳ خانواده کارمندان ۲۹۳
وستینگهاوس

سند شماره ۲۳۰

دسامبر ۷۸ - آذر ۱۳۵۷

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۱)

۱- تظاهرات

الف- روز ۳ دسامبر تظاهراتی بین ساعات ۱۲۰۰ تا ۱۵۰۰ رخ داد. این تظاهرات ظاهراً به سازمان یافتگی تظاهرات دو روز گذشته نبوده‌اند. مناطقی که بنا به گزارش تظاهرات در آنها رخ داده عبارتند از: روزولت، پهلوی، جردن، کوروش کبیر، تخت طاووس، ۴۵ متری نزدیک هتل ایترناسیونال.

ب- بنا به گزارش تظاهرات کوچکی هم در حدود ساعت ۱۹۳۰ شب ۳ دسامبر به وقوع پیوست. گفته می‌شود در سراسر مرکز شهر صدای شعارها و فریادهای مردم به گوش می‌رسیده است. تظاهراتی که در شمال محله دولت رخ داد در ساعت ۲۱:۴۵ شروع شد که با خاموشی ساعت ۲۲:۱۵ هم‌زمان گردید.

ج- آمار رسمی دولت برای تظاهرات روز ۲ دسامبر عبارتست از: ۵ نفر کشته، ۲ نفر مجروح و ۱۴۵ نفر بازداشتی. منابع بیمارستانی و مخالفین تعداد تلفات و زخمی‌های سه روز گذشته را بیش از چند صد نفر ذکر می‌کنند.

د- شایعات زیادی به گوش می‌رسد که تظاهرکنندگان هم در پاسخ به آتش سربازان به آنها تیراندازی کرده‌اند.

ه- دولت می‌گوید که عناصر ناراضی با فریادهای الله‌اکبر و پخش نوارهای مذهبی به مردم تشکل می‌بخشند. آنگاه مردم را وادار می‌کنند تا شعارهای ضدحکومتی بدهند.

۲- تهدیدات و خطرها

الف- افسر امنیتی BHI در اصفهان جهت تجدید اخبار گزارش داده که در روزهای بین ۲۰ نوامبر تا ۲ دسامبر، پنج خودروی متعلق به کارکنان BHI به آتش کشیده شدند.

۳- اقتصاد

الف- اپوزیسیون (معارضین) روز ۳ دسامبر اعلام کرد که کارگران و کارکنان صنعت نفت در جزیره خارک دست به اعتصاب زده‌اند. اگر این خبر صحیح باشد، تولید حدود ۴۰۰۰ هزار

بشکه نفت در روز در معرض خطر قرار گرفته است.

ب- گفته می‌شود رهبران مذهبی سیاست خود درباره قطع برقها را طوری تغییر داده‌اند که به نفع تظاهرات باشد. بر اساس این گزارش از این پس قطع برق در مناطقی از شهر رخ خواهد داد که محل شروع تظاهرات هستند. برنامه‌های قطع برق یک روز در میان، که قبلاً اعلام شده بود، احتمالاً لغو خواهند شد.

ج- انتقال پول حدود روز ۲۶ نوامبر، تحت نام کارکنان بانک مرکزی فهرستی از تعدادی ایرانی که از طریق بانکهای غیرتجاری پول خارج کرده بودند منتشر شد. این پولها طی دو ماه که در روز ۲۲ اکتبر پایان می‌پذیرد خارج شده‌اند.

این فهرست حداقل در یکی از روزنامه‌ها به نام آتش به چاپ رسید و بخشی از آن هم در ۲۷ نوامبر به چاپ رسید. در اثر تلاش تهیه‌کنندگان این فهرست و همچنین دهان به دهان گردیدن این خبر، سراسر تهران از فهرست مذکور که خروج ۱۱۹ مبلغ توسط ۱۰۲ نفر را دربر می‌گرفت، مطلع شده‌اند.

این اسامی شامل افراد سرشناسی از ارتش، دولت، تجار و خانواده سلطنتی می‌گردد. معاون بانک مرکزی ایران، شیرازی، و دادستان کل وزارت دادگستری در شب ۲۸ نوامبر در رسانه‌های گروهی این فهرست را تکذیب کردند و شیرازی گفت که لیست مذکور جعلی است و ربطی با واقعیت ندارد. دادستان گفت بازرسانی به بانک مرکزی اعزام خواهند شد تا درباره انتقال اموال مذکور به تحقیق بپردازند و اگر این اخبار کذب باشد، منتشرکنندگان آن محاکمه خواهند شد.

۴- تظاهرات

الف- گفته می‌شود در تظاهرات از نوار فریاد و تیراندازی استفاده می‌کنند تا جمعیت را بیشتر و خشونت را زیادتر از آنچه هست نشان دهند. یک گزارش حاکی است که دولت در بخش فارسی رادیو ایران این اتهام را مطرح ساخته است.

ب- در شهرستانهایی چون قم، اصفهان، مشهد و بوشهر در روز ۲ دسامبر تظاهراتی برپا شد. در حین تظاهرات اصفهان دو تهدید بمب‌گذاری علیه منافع آمریکا، یکی در مدرسه آمریکاییها و دومی در یک شرکت کنتراچی گزارش شده است.

ج- دولت از طریق رادیو اعلام کرد با اغتشاشات مقابله خواهد کرد، و از رهبران مذهبی خواست تا سیاست فشار او را تأیید کنند. نیاز به محدود کردن مراسم عزاداری مورد تأکید مجدد قرار گرفت.

د- در روز ۲ دسامبر نخست‌وزیر طی ملاقاتی با ۱۰۰ نماینده از اقشار مختلف مردم آنها را درباره وضعیت حوادث اخیر ایران توجیه کرد. وی این اتهام را مطرح ساخت که اغتشاشات روز اول دسامبر را از مدت‌ها پیش با این نیت طراحی کرده بودند که مقامات حکومت نظامی را

غافلگیر کنند. وی با متهم کردن حزب توده (کمونیست)، آن را عامل پشت پرده این تظاهرات معرفی کرد و اظهار داشت که این حزب فعالیت‌های مذهبی را به عنوان ابزاری مورد استفاده قرار می‌دهد.

سند شماره ۲۳۱

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۷۶۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری
موضوع: دیدگاه‌های آیت‌الله سیدمحمود طالقانی

۱- ماروین زونیس (لطفاً محفوظ بماند) در تاریخ ۲۹ نوامبر با آیت‌الله طالقانی یکی از حامیان پروپاقرص خمینی ملاقات کرده و اطلاعات زیر را در اختیار ما گذاشته است. زونیس (اینجا را- م) در اول دسامبر به مقصد آمریکا ترک نموده و می‌توان جهت سؤال و جواب بیشتر در شیکاگو با وی تماس گرفت.

۲- طالقانی اظهار داشت که یک دولت اسلامی، قانون اساسی جدیدی را به خصوص از نقطه نظر اقتصادی تهیه خواهد کرد و تلاش می‌کند تا اصول اسلامی را به کار بگیرد. تفاوت اصلی بین دولت اسلامی و قانون اساسی ایران حذف سلطنت می‌باشد. طالقانی گفت معتقد است که رهبران مذهبی ایران در حال حاضر متفق‌القول هستند که سلطنت باید حذف شود. در گذشته بعضی از چهره‌های برجسته روحانی از وجود سلطنت به عنوان یک نهاد لازم برای پیشبرد اسلام حمایت می‌کردند. در واقع رهبران مذهبی هرگز در غیبت امام با «استبداد مطلق» مخالفت نکرده‌اند. با این حال ۵۰ سال سلطنت پهلوی با بی‌حرمتی به اسلام، وارد کردن پارامترهای بیگانه به زندگی ایرانیان، «به یغما بردن نفت»، دزدی، فساد و حکومت خودکامه همراه بوده است.

۳- هنگامی که در مورد نقش ارتش در معادلات جاری سیاسی پرسیده شد طالقانی پاسخ داد که پس از حذف سلطنت ارتش فروخواهد پاشید و «ژنرال‌های اصلی با چادر فرار خواهند کرد» زیرا سایر سربازان با ملت هستند. توده سربازان ارتش مذهبی هستند و بر علیه افسران خود قیام خواهند کرد.

وی گفت مردم ایران از مراجع تقلید که شامل حدود ۱۰ تن از آیت‌الله‌ها منجمله خمینی، خودش و سایرین می‌شود تبعیت می‌کنند.

۴- طالقانی هیچ تردید ندارد که اگر خمینی علیه شاه فتوای جهاد بدهد مردم با وفاداری کامل و بدون توجه به صدمات وارده از وی تبعیت خواهند کرد. ارتش برخلاف دوران ناآرامیهای قبلی تمرد خواهد کرد زیرا مردم علیه سلطنت متحد شده‌اند.

۵- طالقانی در خاتمه این گفتگو زونیس را به شنیدن انتقادات تند و شدید خود در مورد صهیونیسم و اسرائیل مجبور کرد.
سولیوان

سند شماره ۲۳۲

خیلی محرمانه
 از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۷۷۱
 به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
 موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، اول دسامبر

۱- تهران تا ظهر آرام بوده و تاکنون گزارشی از آشوب در استانها نرسیده است.
 ۲- از دیروز خبری مبنی بر صدور اعلامیه از جانب خمینی به عنوان دعوت برای تظاهرات خیابانی در ایام محرم بدون در نظر گرفتن مقررات حکومت نظامی و آمادگی برای جان دادن، جهت سرنگون کردن شاه و سلسله‌اش به طور وسیعی منتشر و پخش شده است.
 همان‌گونه که وزارت خارجه مطلع است متن ترجمه شده این اعلامیه را از منبع موثقی در اختیار گرفته‌ایم. این اعلامیه در حالی که شاه را «یک موجود شیطانی» و هواخواهانش را به عنوان «سربار» معرفی می‌کند از مردم درخواست می‌کند که به عنوان نشانه آمادگی‌شان برای کشته شدن در راه اسلام کفن به تن کنند. همچنین این اعلامیه از وعظ درخواست کرده تا این مطلب را به طور وسیعی منتشر نمایند. این اعلامیه پیروزی بزرگ آزادی و عدالت اسلامی بر علیه ستمگری و خیانت و اعلام حکومت اسلامی را پیش‌بینی می‌کند و می‌گوید سیلاب خونی که در عاشورا ریخته خواهد شد، نشانه روز انتقام جویی علیه تعدی و ستم است. تنها اشاره‌ای که درباره آمریکا صورت می‌گیرد، این است که به دستور و توصیه آمریکاییها، شاه کشاورزی ایران را به نابودی کشانده است. او کشور را در جهت منافع سرمایه‌داران به ضعف کشانده است. اعلامیه با آرزوی تحقق یافتن انقلاب بزرگ اسلامی در ایران و سایر کشورهای اسلامی پایان می‌یابد.

۳- در ارتباط با مطالب فوق، یک شاهد عینی آمریکایی با سابقه حضور طولانی در ایران به ما می‌گوید که او از نیرومندی و کاردانی سازماندهان طرفدار خمینی که پیامهای خمینی را در میان مردم جنوب شهر تهران می‌آوردند، متحیر شده است. او شنیده که خمینی از ۷۲ تن داوطلب برای نثار جانشان درست مانند کاری که پیروان کربلا انجام دادند، دعوت کرده است. و تقریباً تا اواخر نخستین روز ۱۵۰۰ نفر از مردم داوطلب شده‌اند. گزارشگر خبرگزاری گزارش داده است تعداد ۷۰۰۰ تن فقط از مردم قم با جامه‌های سفید برای راهپیمایی آماده شده‌اند. منبع دیگری به ما می‌گوید که او شب گذشته (سی نوامبر) از بخش فارسی زبان رادیو مسکو شنیده است که خمینی فردا، دوم دسامبر، از مردم برای یک اعتصاب عمومی دعوت کرده است.

۴- دعوت برای اعتصاب عمومی توسط مأمور سفارت که امروز از بازار دیدن نموده تأیید می‌شود. مردم در حالی برای اعتصاب عمومی مورد انتظار فردا آماده می‌شوند که بر این باورند که این اعتصاب در محرم ادامه خواهد یافت. ذخیره‌سازی مواد غذایی، گاز برای غذا پختن و دیگر مایحتاج در حال انجام است. مردم مایحتاج خود را فراوان اما به قیمت گران به دست

می‌آورند. شکایت‌هایی در مورد خارجیانی (به خصوص آمریکاییها، ژاپنی‌ها و روسها) که ایرانیان عالیرتبه بدنام با آنها هم‌دست بوده و از نفت و گاز تدارک شده استفاده کرده و از فروش آنها سود می‌برند به گوش می‌رسد.

۵- مأمور سفارت اشاره می‌کند که احساسات ضدخارجی در بازار اکنون بسیار قوی‌تر و بیشتر از محرمهای سالهای گذشته وجود دارد. به خاطر حمایت پرزیدنت کارتر از شاه، آمریکاییها بیشتر از سایر خارجیان مورد تنفر هستند (هر چند در اینجا هنوز تازه‌ترین اظهارات رئیس‌جمهور که دیروز انجام شد به صورت گسترده در میان مردم پخش نگردیده است) چند تن از دوستان خوب بازاری اسکودرو (مأمور سفارت) به وی اخطار کردند که جانش در خطر است و او نمی‌بایست خودش را به عنوان آمریکایی به غریبه‌ها معرفی نماید. شایعات فراوان می‌باشد، شخصی برای او خبری (خبر دروغ بود) نقل کرد که اخیراً پنج یا شش آمریکایی در اصفهان کشته شده‌اند.

۶- از دیروز شایعه جدید دیگری پخش شده است که دولت غیرنظامی جدید فردا منصوب خواهد شد. بخش فارسی زبان رادیو بی. بی. سی گزارش داد که دولت غیرنظامی جدید در حال شکل‌گیری است و امکان دارد به زودی، فردا یا یکشنبه سر کار بیاید. نامهای امینی، انتظام و شاپور بختیار از جبهه ملی، به عنوان نخست‌وزیران احتمالی ذکر می‌شد. ما راجع به این خبر از بختیار جويا شدیم. بختیار بیش از آنچه که ما قبلاً گزارش کرده‌ایم نمی‌داند و شدیداً نسبت به احتمال کناره‌گیری دولت نظامی تا قبل از پایان محرم در شک است.

۷- امروز بختیار به مشاور سیاسی گفت که خبری از دوست خویش دریافت کرده که باعث نگرانی او شده است. دیروز ۳۰ نوامبر، این دوست توسط هواپیمایی سوئیس از آن کشور وارد ایران شد. در تمام مدت پرواز، گروهی حدود ده نفر در هواپیما بودند که یک کلمه هم با کسی صحبت نمی‌کردند و فقط به وسیله زبان اشاره با یکدیگر رابطه برقرار می‌کردند. تیپ آنها حقیقتاً شبیه کارلوسی بود. بختیار گفت به منظور برقراری تماس دوست خویش با مقدم رئیس ساواک، جهت روشن شدن جزئیات او سعی می‌کرده است که با مقدم تماس حاصل کند. بختیار گفت که وی نگران این بوده که این افراد از ملیتی دیگر و خرابکاران شریری باشند برای مقاصدی همچون انفجار سد یا تأسیسات برق.

۸- شب گذشته مجدداً برق در خیلی از مناطق تهران قطع شد.

۹- خبرنگار آژانس فرانس پرس به ما می‌گوید که وقتی او در اوایل این هفته با نخست‌وزیر از هاری مصاحبه کرده است او را بی‌نهایت مطمئن به خویش و آماده برای رویارویی با هر احتمالی یافته است. مصاحبه ظاهراً با لوموند در ۲۸ نوامبر انجام شده است هر چند که ما هنوز نسخه‌ای از این مصاحبه را در اختیار نداریم.

خبرنگار خبرگزاری فرانسه احتمال می‌دهد که امینی خودش شایعه روی کار آمدن قریب‌الوقوع دولت غیرنظامی را ساخته که این بخشی از بازی قدرت برای صورت گرفتن

چنین تحولی می‌باشد. این یک احتمال است هر چند ما هنوز اطلاعی نداریم که امینی توان گرد آوردن افرادی برای دولت جدید داشته باشد.

۱۰- شب گذشته یک وسیله دست‌ساز قابل انفجار از میان پنجره خانه یک گروه‌باز آمریکایی که در بیمارستان هیأت مستشاری نظامی در تهران کار می‌کند پرتاب شد و باعث زخمی شدن سطحی او در اثر شیشه‌های شکسته شده گردید. آتش‌سوزی کوچکی ایجاد گردید که به سادگی خاموش شد.

سولیوان

سند شماره ۲۳۳

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۷۷۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: اوضاع قبل از محرم در بازار تهران

خلاصه: گفتگو با تجار مختلف بازار در آخرین روزی که به محرم مانده خبر از یک وضعیت بسیار بحرانی می‌دهد. مجموعه کمبود سوخت، قیمت بالای مواد غذایی، تنفر از اجانب، مخالفت با شاه و هیجان مذهبی و مصادف شدن با محرم، آمادگی بسیاری از مردم را برای اعتصاب و ریختن به خیابانها علی‌رغم ممنوعیت دولت در مورد تظاهرات افزایش داده است. یهودیان بازار ضمن اینکه امیدوارند که احساسات مسلمانان علیه آنها برانگیخته نشود سعی می‌کنند کاملاً محتاطانه عمل کنند. پایان خلاصه

۱- مأمور سفارت «اسکودرو»، اول دسامبر از اطراف بازار بزرگ دیدن کرد تا نمونه‌هایی از نظرات را درست قبل از آغاز محرم به دست آورد.

(آن روز جمعه بود و اکثر مناطق اصلی بازار بسته بودند) پرچمهای سیاه عزاداری به طور وسیع در همه جا به چشم می‌خورد و در پی پیش‌بینی اعتصاب عمومی در بازار که بسیاری عقیده دارند در دوم دسامبر شروع می‌شود، مردم در حالیکه از قیمت‌های بالا شدیداً می‌نالند، شروع به ذخیره کردن مواد سوختی و غذایی کرده‌اند. هر چند که نفت به مقدار کم عرضه می‌شود اما به نظر می‌رسد روغن خوراکی، برنج، تخم‌مرغ و گوشت تازه فراوان باشد.

در هر صورت بازاریها از این شکایت دارند که فقط بخش کمی از این اجناس ایرانی را می‌توانند تأمین کنند. آنها هم‌زمان از تورم و وضعیت خراب اقتصادی‌شان و فساد اداری مقامات بلندپایه و دخالت کشورهای خارجی بد می‌گویند، به خصوص ایالات متحده که پولها و منابع طبیعی ایران را توسط مقامات فاسد اداری می‌برد و به پناهگاهی برای پول‌پرستها در خارج از ایران تبدیل شده است.

بازاریها همچنین احساس می‌کنند که کمبود سوخت و گاز طبیعی و گازوئیل به خاطر قراردادهای بسته شده با کشورهای خارجی است و آن را سرزنش می‌کنند و فکر می‌کنند که همه منابع نفتی خریداری و صادر شده است و مقدار بسیار اندکی برای ایرانیان به جای مانده

است. ایالات متحده، پادشاهی انگلستان، ژاپن و اتحاد شوروی در این نوع طرز تفکر متهمان درجه اول به شمار می‌روند.

۲- تنفر از اجانب در ایران همواره وجود دارد و به خصوص در ایام محرم شدت می‌یابد. به هر حال مأمور سفارت تنفر از اجانب و خصوصاً احساسات ضدآمریکایی در بازار را اکنون بسیار شدیدتر از هر زمان دیگری می‌داند. دوستان قدیمی مأمور سفارت، در میان بازاریها، او را به خانه‌ها و مغازه‌هایشان دعوت کردند (که با توجه به اصرار در تعارف ایرانیان هنگام مهمان‌نوازی به سختی می‌توانستند به نحو دیگری عمل نمایند) هرچند که آنها از مأمور سفارت درخواست کردند در صورتی که از هویت وی سؤال شد به جای اینکه خود را آمریکایی معرفی کند خودش را آلمانی یا فرانسوی معرفی نماید. چند تن از آنها این شایعه را که چهار یا پنج آمریکایی در اصفهان کشته شده‌اند را تکرار کردند و از مأمور سفارت خواستند در ایام محرم از آمدن به بازار اجتناب نماید. حتی دوستان قدیمی وی به خاطر حمایت کارتر از شاه عداوت خود نسبت به آمریکا را بیان کردند. به نظر می‌رسد که بازاریها اطلاع دقیقی از کیفیت و چگونگی حمایت دولت آمریکا از شاه را ندارند، اما همه معتقد بودند که چنین حمایتی وجود دارد و همگی با آن مخالفت می‌کردند. بازاریها به حد افراط از شاه انتقاد می‌کردند و پافشاری می‌نمودند که به خاطر اعمال غیرقانونی و ضد مذهبی خود مثل ادامه کشتار تظاهرکننده‌های ایرانی، باید برود. خیرخواهانه‌ترین نظر ارائه شده در مورد شاه این بود که او فقط به عنوان یک فرد، در جلوگیری از ورشکستگی اقتصادی کشور، نقش کمی را می‌توانست بازی کند. اما همین طرز تفکر در درون خود زمینه‌ای برای محکوم سازی آمریکا و شوروی برای استخراج منابع طبیعی ایران را دربر دارد.

۳- بازاریان همگی از دعوت خمینی برای اعتصاب عمومی که دوم دسامبر شروع می‌شود و انجام تظاهرات محرم علیرغم ممنوعیتهایی که دولت تعیین کرده بود، آگاه بودند. به استثنای تاجران یهودی، بازاریان آماده بودند که به خاطر حمایت از اعتصاب دعوت شده، بازار را تعطیل کنند و هرچند که انتظار داشتند تظاهرات برپا گردد، به طریقی از امکان شرکت خودشان در تظاهرات طفره می‌رفتند.

۴- بر اساس گفتگو با سه تن از تاجران یهودی به نظر می‌رسد که جامعه یهودیان تمایل دارند که از درگیر شدن در منازعه بین شاه و خمینی اجتناب کنند اما نسبت به سرنوشت خود در صورت پیروزی مسلمانان محافظه‌کار نگران باقی می‌مانند. زمانی این مشکلات شروع شد که جامعه یهودیان به وسیله تهدید به ضبط یا توقیف کردن اموال و بیرون کردنشان از ایران وحشت زده شدند. به هر حال خمینی بعدها اظهار کرد که وقتی یهودیان با آرامش برای قرن‌ها در ایران و در زیر پوشش اسلام زندگی کرده‌اند، حالا نباید آزرده و اذیت بشوند. یهودیان از اینکه او (خمینی) و یا سایر برندگان احتمالی ممکن است تغییر کنند، دیگر کالاهای جدیدی را ذخیره نکرده و سعی می‌کنند که وجوه نقدیشان را به حداکثر برسانند. تاجران یهودی از اعتماد

جامعه‌شان به رهبران خود بویژه سناتور یوسف کهن تأکید دارند. به نظر می‌رسد که جامعه یهودیان به دلیل روابط ویژه‌ای که با اسرائیل دارند انتظار تعهداتی از جانب ایالات متحده نسبت به یهودیان ایران را دارند.

۵- نظریه: وقوع اعتصاب عمومی در بازار حتمی است و همچنین به نظر می‌رسد که احتمالاً چند تظاهرات دیگر در بازار در دوم دسامبر انجام خواهد پذیرفت.

سولیوان

سند شماره ۲۳۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶ ۰۵۵۷ ۷۸
 ۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۱ آذر ۱۳۵۷
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در خیابانهای تهران

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) این گزارشات شامل اطلاعاتی درباره وضعیت تهران تا ظهر روز ۲ دسامبر ۱۹۷۸ است.
 ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به همراه هماهنگ کننده عملیات، سفارت را پیاده برای جمع‌آوری اطلاعات از شهر تهران ترک کردند. آنها در خیابان تخت جمشید به طرف غرب رفته و در خیابان فردوسی به سمت جنوب تا میدان فردوسی و سپس از طرف شرق از طریق خیابان روزولت به سفارت بازگشتند و موارد زیر را مشاهده نموده‌اند:

- ۱- گروههای کوچک از ایرانیان در همه مناطق به چشم می‌خورند.
- ۲- صاحبان فروشگاههای جواهرفروشی جواهرات خود را از پشت ویتрина جمع می‌کردند.

۳- ترافیک وسایل نقلیه، سنگین بود.

۴- بیشتر مغازه‌ها بسته بودند.

۵ - فقط تعداد کمی از واحدهای نظامی به چشم می‌خورند.

ب - در حدود ساعت ده صبح که شاهدان سعی می‌نمودند از طریق خیابان شمالی به سفارت بازگردند جمعیت زیادی مشاهده شدند که در منطقه میدان فردوسی در حال اجتماع بودند. نفربرهای نظامی به سوی جمعیت آتش گشودند. جمعیت در حدود ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر افزایش پیدا کرده بود، مردم تظاهرات می‌کردند و فریاد می‌زدند «مرگ بر شاه». شاهدان مشاهده نمودند که تعدادی از نفربرهای نظامی به سوی محل در حرکت هستند. آنها به سمت شرق تا خیابان روزولت رفتند. صدای تیراندازی در اطراف آنها شنیده می‌شد. تعداد زیادی از

مردم بالای ساختمانهای مجاور دیده می‌شدند. وقتی افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و مدیر تیم فنی نظامی به سفارت بازگشتند، صدای تیراندازی از جنوب حدود یک خیابان آن طرف‌تر شنیده می‌شد.

نظریات تهیه‌کنندگان: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) وضع تهران بحرانی‌تر می‌شود و تظاهرکنندگان مقررات حکومت نظامی را همچنان نادیده می‌گیرند.

سند شماره ۲۳۵

۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۱ آذر ۱۳۵۷

سری

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۷۷۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارشاتی در مورد تزلزل وفاداری نسبت به رژیم شاه

در بین کارکنان نیروی دریایی

۱- در تاریخ دوم دسامبر در گفتگویی با برادران جمشید در بندرعباس شاهد شاهزاده شهریار اظهار نظر کرد که تعدادی از درجه‌داران و سربازان وظیفه نیروی دریایی در بین خود صحبت‌هایی را آغاز کرده‌اند مبنی بر اینکه احتمالاً خمینی بر حق است و شاه باید برود. شهریار گفت که افسران نیروی دریایی نسبت به این گزارشات که تنها در ماه گذشته به اطلاعشان رسیده است به شدت نگرانند و آنها را نشانه‌هایی از تزلزل روزافزون روحیه در سطوح پایین‌تر نظامیان ایران می‌دانند.

۲- درباره تظاهرات اخیر بندرعباس شاهد شاهزاده شهریار گفت که پلیس ابتدا دستور تیراندازی هوایی داشت در نتیجه اولین گلوله‌های گاز اشک‌آوری که مستقیماً به هوا شلیک می‌شد به میان افراد پلیس برمی‌گشت و آنها مجبور شدند که به طور پراکنده عقب‌نشینی کنند و صحنه را برای تظاهرکنندگان خالی کردند. در این حادثه کسی مجروح نشد.

سولیوان

سند شماره ۲۳۶

۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۱ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۷۸۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، دوم دسامبر

خلاصه: تظاهرات گسترده پس از ساعات منع عبور و مرور شبانه در شب گذشته به تیراندازی شدید توسط نیروهای امنیتی در بسیاری از مناطق تهران منجر شد.

مخالفین که مدعی تلفات سنگینی هستند از سفارت درخواست می‌کنند که به کشتار خاتمه دهد. دو آیت‌الله در نظر دارند که مردم را به اعتصاب عمومی دعوت کنند. تیراندازی و تظاهرات بیشتر، امروز صبح در تهران، ورود اسلحه به داخل ایران، زمانهای قطع برق، زندانیان

سیاسی بیشتری آزاد می‌گردند. پایان خلاصه.

۱- از آنجایی که دیروز محرم شروع شد تظاهرکنندگان به سرعت مقررات منع عبور و مرور را نقض کردند و از مساجد بیرون آمده و در دسته‌های بزرگ به خیابانها ریختند. پی‌آمد این مسئله مقابله خشونت‌آمیز توأم با تیراندازی شدید حداقل در پنج نقطه شهر بود. دولت اعلام کرد که هفت نفر کشته، بیست و شش نفر زخمی و بیش از صد نفر دستگیر شدند. یک منبع مطلع می‌گوید که ارقام ممکن است به طور قابل توجهی بیشتر باشد. اتباع آمریکایی در سراسر شب از ساعت ۲۱ (شروع منع عبور و مرور) تا ۱:۳۰ نیمه شب صدای تیراندازی شدید از جمله صدای اسلحه‌های خودکار (مسلسل) را شنیدند. همچنین صدای حرکت زره‌پوشها در شمال شرقی تهران شنیده شد. درگیری‌ها به صورت پراکنده از جنوب تا شمال شهر گسترده بود. مخالفین کشته‌های بیشتری را از آنچه دولت تأیید کرده، ادعا می‌کنند. شاهدانی که محل‌های مزبور را امروز صبح بررسی کرده‌اند هیچ مدرکی دال بر وجود صحنه درگیری نیافتند. و هیچگونه خسارت مالی و جنسی که معمولاً اتفاق می‌افتد وجود نداشت. گزارشی در مورد زخمی شدن آمریکاییها وجود ندارد.

۲- مخالفین در غروب اول دسامبر با استمپل مأمور سفارت تماس گرفتند و گزارش دادند که مردم از مساجد فرار کردند. رئیس امور مالی کمیته دفاع از حقوق بشر و آزادی آقای میناچی گفت که وی سعی کرده تا با مقامات عالی‌رتبه دولت تماس بگیرد و از آنها بخواهد که تیراندازی متوقف شود. وی گفت که مردم از بزرگترین مساجد جنوب تهران بیرون ریخته بودند و با نظامیان درگیر شدند. در تماس با نهضت آزادی ایران حوادث مشابهی گزارش شد و آنها از ایالات متحده خواسته‌اند که «آنها را (دولت ایران) مجبور به متوقف کردن تیراندازی کنند.» کارمند سفارت خاطر نشان ساخت که دولت ایالات متحده در تیراندازی دخالتی نداشته و همانطور که نماینده نهضت آزادی به خوبی می‌داند، در واقع تلاش شدیدی کرده است که برای اجتناب از خونریزی مصالحه‌ای انجام دهد. سپس نماینده نهضت آزادی گفت که نتایج حوادث فعلی برای آمریکاییها چنان ناامنی به وجود خواهد آورد که مجبور شوند از خانه بیرون نیایند. کارمند سفارت پاسخ داد که ما کاملاً امیدواریم که نهضت آزادی و سایرین، چنانچه در پی مقابله به مثل هستند، فقط این مقابله را به احزاب ذینفع منحصر کنند و مقابله را به تماشاچیان (اطرافیان - منظور آمریکاییها و اعضای سفارت است). گسترش ندهند. نماینده نهضت آزادی به شرایط بهتر امید بسته ولی بدبین بود و اظهار داشت که مجدداً تماس خواهد گرفت. نماینده نهضت آزادی بار دیگر در دوم دسامبر تلفن زد و اظهار کرد که تیراندازی همچنان ادامه داشته و باز اصرار کرد که دولت آمریکا برای خروج شاه تسهیلاتی انجام دهد.

۳- دیروز راهپیمایی مسالمت‌آمیز بزرگی در مشهد صورت گرفت. کنسول تبریز گزارش می‌دهد که همه مغازه‌ها بسته و شهر آرام است. صنایع به استثناء یک کارخانه که در اعتصاب است بقیه به کار خود مشغولند. کنسول شیراز گزارش می‌دهد که شهر آرام است. درگیری‌ها

در اصفهان ادامه دارد. دو شب قبل خانه یک آمریکایی با انفجار گاز توسط اخلال‌گران تقریباً به طور کامل خراب شد. دو آمریکایی در خانه بودند اما به دلیل اینکه بخشی که آنها سکونت داشتند تحمل انفجار را داشت آنها فقط زخمی شدند و از خانه فرار کردند. شب گذشته پنج خودرو آمریکایی (که همگی ساخت شرکت BHI بودند) با پرتاب بمب به آتش کشیده شد. سربازان در جلوی کنسولگری بودند. کنسول گزارش می‌دهد که حداقل سه ملا در مساجد جداگانه به مردم گفته‌اند که خانه‌های آمریکاییها را شناسایی کنند، وارد خانه‌ها شده اسباب و اثاثیه را برای آتش زدن به خیابان بریزند. ملاها گفتند که به آمریکاییها صدمه نزنید. علائمی در ابتدای بعضی کوچه‌ها زده شده بود که مشخص می‌کرد که در خانه‌های آن کوچه آمریکاییها زندگی می‌کنند.

۴- کنسول اصفهان در مورد سلاحهای گرم قابل دسترس مخالفین اطلاعاتی دارد. همسر یکی از آمریکاییها که لبنانی است به وی گفت که قیمت سلاحهای گرم در لبنان به علت اینکه بسیاری از عوامل ایرانی‌ها آنها را می‌خرند به شدت افزایش یافته است. یک ایرانی به کارمند سفارت گفت اسلحه برای خریدن در اصفهان موجود بود زمانی که کارمند سفارت اصرار بیشتری برای توضیح کرد، ایرانی مزبور اسلحه کمتری خود را نشان داد و گفت که آن را تازه خریده است. (نظریه: سلاحهای گرم شدیداً در ایران کنترل می‌شود و عموماً به جز نیروهای امنیتی برای دیگران قابل دسترسی نیست.)

۵- امروز صبح بر طبق اعلام قبلی کارکنان اداره نیرو، برق سراسر ایران از ۹ صبح الی ۱۲ قطع شد. برنامه بعدی قطع برق غروب چهارم دسامبر می‌باشد. کنسول اصفهان گزارش می‌دهد که کارکنان اداره مخابرات ممکن است به سلسله اعتصاب‌های سیاسی در حال پیشروی بپیوندند. آنها اکنون با استفاده از موقعیتشان به ایرانیان اجازه می‌دهند که مکالمات آمریکاییها را با دادن فحش قطع کنند.

۶- حسین نجفی وزیر دادگستری سی‌ام نوامبر اعلام کرد که زندانیان سیاسی بیشتری در این هفته آزاد خواهند شد و تحقیق در مورد ثروت خاندان سلطنتی امروز آغاز خواهد شد.

۷- اوضاع امروز همچنان متشنج خواهد بود. مدرسه آمریکاییها و مدرسه کامیونیتی تهران بسته می‌شود. مدرسه پیروزی باز است. تقریباً همه مغازه‌ها تعطیل می‌باشند. منبعی از خبرگزاری یونایتدپرس در تماس با شریعتمداری گزارش می‌دهد که امروز آیت‌الله شریعتمداری با آیت‌الله شیرازی اهل مشهد صحبت کرده و ممکن است امروز بعد از ظهر مردم را به اعتصاب عمومی دعوت کنند. کارمند سفارت از یک منبع بازاری شنید بازار تهران که امروز باز نبود احتمالاً هفت روز دیگر بسته خواهد ماند تا به تدریج به دوره شش روزه که همه ساله در ایام محرم تعطیل بوده نزدیک شوند. امروز نیز صدای گلوله شنیده می‌شود و ما گزارشات تأیید شده‌ای از برخی تیراندازها به طرف جمعیت داریم. تشنجات با اجتماع مردم در مکانهای مختلفی مثل میدان مجلس و دفاتر مرکزی رادیو تلویزیون ملی ایران بار دیگر

گسترده می‌شود. حداقل دو گروه از اجتماعات مردم ظاهراً سفارت را در نظر داشتند و یکی از دو گروه حدود ظهر قبل از اینکه سربازها آنها را پراکنده کنند به درب اصلی سفارت رسیدند. کارمندان گروههای مزبور را دیدند که به راحتی با سربازان بازی موش و گربه انجام می‌دادند یعنی با شلیک هوایی سربازان پخش می‌شدند و چند عمارت آن طرف‌تر دوباره دور هم جمع می‌شدند. نیروی کمکی سربازان نزدیک سفارت مستقر شده‌اند. علی‌رغم وجود تظاهرات، تاکنون هیچ‌گونه به هم ریختگی نظم عمومی آنگونه که در پنجم نوامبر رخ داد، نداشته‌ایم. سربازان فعالانه هر جا که مردم با آنها مواجه شوند جمعیت را درهم می‌شکنند و اطلاعی از آتش‌سوزی و چپاول نداریم. اطلاع داریم که دولت امشب پس از مقررات منع عبور و مرور انتظار تظاهرات بیشتری را دارد، بدین ترتیب تظاهرکنندگان ممکن است خانه به خانه رفته و از دیگران بخواهند که در تظاهرات شرکت کنند. امکان درگیری‌های خشونت‌آمیز زیاد است. نخست‌وزیر از هاری درخواست کرده که در مورد درگیری‌های شب گذشته رسیدگی شود، که بی‌درنگ امید عده کمی خوشبین که معتقد بودند محرم خشونت‌های جدیدی به همراه نخواهد داشت را نقش بر آب کرد. احتمالاً امشب تظاهرکنندگان بیشتری کشته خواهند شد و متعاقب آن مخالفین قصد دارند که به نیروهای امنیتی فشار آورند و آنها را به نقطه انفجار رسانند. در همین رابطه در حال به دست آوردن چند گزارش هستیم مبنی بر اینکه افسران غیرارشد نیروی هوایی و دریایی شاهنشاهی ایران معتقدند که شاه نمی‌تواند مملکت را نگه دارد و مجبور خواهد شد که کشور را ترک کند.

۸- مترینکو کنسول تبریز به ما اطلاع داد که سرپرست شعبه سازمان ملل در پروژه مدیریت آبرسانی مهاباد که تبعه آمریکاست به وی گفته است که اتومبیل و دفتر سازمان ملل همراه چند اداره دولتی دیگر صبح دوم دسامبر به آتش کشیده شدند. هیچ‌کس تکرار می‌کنم هیچ‌کس زخمی نشد. سولیوان

سند شماره ۲۳۷

سری ۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۱ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۰۴۹۲۶ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۲۸، اول دسامبر ۷۸

۱- در شبهای محرم، وضع ایران فوق‌العاده ناآرام است. کلیه ارتباطهای سفارت ما، مستقیم و غیرمستقیم در بازار و در مجامع مذهبی همه یک صدا حاکی از روحیه مقاومت و مبارزه با رژیم شاه و ارتش می‌باشند. شایعاتی وجود دارد که به زودی دولتی به ریاست «علی امینی» جایگزین دولت نظامی خواهد شد.

۲- اعلامیه صادره از طرف خمینی مردم را به انجام تظاهرات بدون کسب اجازه از حکومت نظامی دعوت می‌کند. تظاهرکنندگان باید برای مردن در راه هدف سرنگونی شاه آماده

باشند. ترجمه نوشته‌ای که از یک منبع موثق دریافت شده متضمن این موضوع است که برای نشان دادن روز انتقام در مقابل ظلم و ستمگری سیلابهای خون در روز عاشورا (مصادف با یازدهم ماه دسامبر) جاری خواهد شد.

۳- شب گذشته در مناطق مختلف تهران برق قطع شد و امشب نیز تیراندازیهای زیادی پس از ساعات منع عبور و مرور شبانه گزارش می‌شود. به دنبال پیش‌بینی اعتصاب عمومی مورد انتظار در تاریخ دوم ماه دسامبر، مردم مواد غذایی و گاز خوراک‌پزی و دیگر مایحتاج عمومی ذخیره می‌کنند.

۴- یک ناظر آمریکایی که در زمینه مسایل ایران تجربیات وسیعی دارد به سفارت آمریکا در تهران گفته است که وی از قدرت و کارایی شیوه‌ای که توسط آن پیامهای خمینی منتشر می‌شود در حیرت و تعجب است. همچنین شایعه‌ای است که خمینی به مناسبت شهادت ۷۲ تن (اشاره به یاران امام حسین (ع) - م) مردم را دعوت به شهادت کرده و در همان روز اول ۱۵۰۰ نفر نام‌نویسی کرده‌اند.

۵- یکی از مأموران سفارت متوجه شده است که احساسات ضدبیگانه در بازار تهران بیشتر از ماه محرم سالهای گذشته است و نسبت به آمریکاییان به علت پشتیبانی و حمایت زیاد از شاه مغضوب‌ترند.

۶- شب گذشته بمب دست‌ساز به طرف پنجره خانه گروهبان آمریکایی پرتاب شد که در اثر شکستن شیشه وی مختصر جراحات سطحی برداشت. ونس

سند شماره ۲۳۸

۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۱ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲ - تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

مرجع: Ha CR 42

عنوان: ناآرامی شهری در تهران، شروع ماه محرم

خلاصه: تظاهراتی که طی شبهای یکم و دوم دسامبر ۷۸ در تهران اتفاق افتاد به ترتیب شرح داده می‌شود. هیچ‌گونه برخورد شدیدی گزارش نشده است. ادعا می‌شود تظاهرات حدوداً پانصد نفره در چندین منطقه به وقوع پیوسته است. صدای شلیک پراکنده مسلسلها شنیده شد و حرکت تانکها و واحدهای نظامی ایرانی مشاهده گردید. تلفات جانی فعالیتهای شبانه طبق آمار رسمی هفت نفر بوده است. بیشترین فعالیتهای در خلال ۱۰:۳۰ شب یکم دسامبر الی ۱ بامداد دوم دسامبر ۷۸ اتفاق افتاد. در تهران مناطقی که فعالیتهای در آن صورت گرفت، عبارتند از: جنوب تهران، شرق تهران، عباس آباد، میدان ژاله، قیطریه، دروس و تهرانپارس. شب اول دسامبر ۷۸، آغاز ماه محرم ایام مذهبی مسلمانان جهت جبران گناهان می‌باشد. از قبل

پیش‌بینی می‌شود که آشوب داخلی در این ایام بالا بگیرد. رادیو بی. بی. سی گزارش داده است که آیت‌الله خمینی اعلام داشته که حتی اگر قرار باشد در خیابانهای ایران «سیلاب خون» به راه بیافتد شاه تا پایان این هفته سقوط خواهد کرد.

۲۲- جزئیات:

الف- این گزارش حاوی اطلاعات خام می‌باشد. هیچ‌گونه برنامه یا سیاستی نباید به تنهایی بر اساس این گزارش بیرون داده و یا اصلاح گردد.

ب - منبع خبر، مأمور امنیتی منطقه‌ای در سفارت آمریکا، اطلاع داد که شب یکم دسامبر ۷۸ تظاهرات متعددی در سراسر تهران به وقوع پیوسته است. پلیس و واحدهای نظامی ارتش با گروههای مخالف مقابله کرده و آنها را متفرق نمودند. در طی این مدت صدای تیراندازی‌های شدیدی شنیده شد. اما، بر حسب مقدار تیراندازیها و نبود خسارت مالی و حداقل تلفات جانی، چنین استنباط می‌شود که تیراندازیها عمدتاً هوایی بوده است.

تاریخ اطلاع ۷۸/۱۲/۱ - تاریخ تهیه گزارش ۷۸/۱۲/۲ - تهران، ارزیابی: ب - ۲، منبع: رابرت بنرمن، مأمور ویژه: ترنس اولیس، منطقه ۷۲

ج- منبع خبر که یک گزارشگر قابل اعتماد است اطلاع داد که طبق ارقام رسمی مقامات ایرانی در ارتباط با فعالیتهای شب یکم دسامبر ۷۸، ۷ کشته، ۳۰ تا ۴۰ زخمی و حدود ۲۰۰ نفر دستگیر شده‌اند.

تاریخ اطلاع ۷۸/۱۲/۱ - تاریخ تهیه گزارش ۷۸/۱۲/۲ - تهران، ایران، ارزیابی، ب - ۲، منبع: رابرت بنرمن، مأمور امنیتی منطقه: سفارت آمریکا، مأمور ویژه: اولیس، منطقه ۷۲

د- منبع خبر فرمانده عملیات پشتیبانی آمریکا در ایران، که در منطقه‌ای نزدیک به مسجد آبی (احتمالاً منظور حسینیه ارشاد است) در حوالی خیابان کوروش کبیر اقامت دارد. طی شب یکم دسامبر ۷۸ وی گروههای کوچک بسیاری از مردم را مشاهده نمود که در حال پیشروی به سوی مسجد بودند و حدود یک ساعت به طور پیوسته صدای رگبار مسلسل را از سلاحهای مختلفی که بر روی تانکها و زره‌پوشهای نفربر حمل می‌شدند شنید. پس از اتمام تیراندازی، صدای شعار و فریادهای تظاهرکنندگان که بسیار بلند بود، قطع شد. این منبع همچنین، صدای دو انفجار که شبیه صدای نارنجک بود را شنید. وی اضافه کرد که همسایگان ایرانی او در بیرون از محل اقامتشان مکرراً با صدای بلند به زبان فارسی فریاد می‌زدند «من هستم» که به نظر می‌آمد حاکی از هواداری آنان از تظاهرکنندگان باشد. از صدای جمعیت و از تجارب قبلی او با گروههای وسیع مردم در مسجد منبع خبری تخمین می‌زند که در حدود ۶۰۰ نفر در آنجا حاضر بوده‌اند.

تاریخ اطلاع ۷۸/۱۲/۱ - ۷۸/۱۲/۲، تاریخ تهیه گزارش ۷۸/۱۲/۲ تهران، ارزیابی، ب - ۲، منبع: سرهنگ کیت بارلو، مأمور ویژه: سولیوان، منطقه ۷۲.

ه - اوایل صبح منبع، کارمند مأمور خدمت در گروه اعزامی مستشاران نظامی دریافت

مکالمات زیر را در طول شب اول دسامبر ۷۸ راجع به ناآرامیهای شهری در تهران گزارش داد. کلیه گزارشات از سوی افراد ارتش آمریکا یا وابستگان آنها بوده است.

۲۲:۳۰- شلیک سلاحهای خودکار به نظر می‌رسید در مجاورت مسجد آبی باشد.

۲۲:۴۵- از هر دو طرف خانه تیمی یگان ۳۰ صدای شلیک به گوش رسیده است. منطقه‌های ناآرام به نظر می‌رسید که عباس‌آباد و میدان ژاله باشند.

۲۳:۱۵- شلیک سلاحهای خودکار در منطقه مسجد آبی شنیده شد.

۲۳:۲۰- تک‌تیراندازیهای در حوالی مناطق دل‌آرام و قیطریه در شمال شرقی تهران شنیده شد.

شلیک سلاح در منطقه دروس گزارش شد.

۲۳:۳۵- تیراندازی شدید نزدیک باشگاه آمریکایی پارس و شلیک سلاحهای خودکار نزدیک پهلوی و ظفر غرب خیابان کوروش کبیر گزارش شد.

۲۳:۴۰- صدای بلند شعارهای تظاهرکنندگان و شلیک سلاحهای خودکار در نزدیکی مسجد آبی گزارش شد.

۰۰:۲۵- منطقه مسجد آبی آرام شد. درجه‌دار گارد خاطر نشان کرد جمعیت متفرق شده و تعداد زیادی از گردانندگان مسجد دستگیر شدند.

۰۰:۳۵- یگان ۳۰ اطلاع داد منطقه آنها رو به آرامی می‌رود.

۰۰:۵۵- فعالیت در تهران پارس ادامه داشت.

تاریخ اطلاع ۷۸/۱۲/۱ - ۷۸/۱۲/۲ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲ - تهران؛ تهران، ارزیابی: ۲ - C، منبع: سرهنگ داگلاس ورثینگ، مأمور ویژه: دیوید هالیفیلد، منطقه ۷۲.

و - منبع: مأمور امنیتی شرکت هواپیمایی لاکهید، اطلاعات زیر را تهیه کرده است:

(۱) ساعت ۲۳:۳۰، اول دسامبر ۷۸: او در تهران نزدیک تقاطعهای خیابانهای پهلوی و ظفر و کوروش کبیر، بین دو مسجد کوچک، سکونت دارد. در ظرف ده دقیقه گذشته، منبع، تانکها و کامیونهای مملو از سربازان را که به سمت جنوب خیابان کوروش در حرکت بوده‌اند و حداقل ۵ هلیکوپتر در حال پرواز از نزدیک کاخ نیاوران و جنوب محل اقامتش مشاهده کرده است. منبع توانسته صدای تیراندازی و شعار را در منطقه اطراف خانه‌اش بشنود. صدای شعارها به قدری بلند بوده که نویسنده توانسته صدای آنها را وقتی که منبع گوشی تلفن را در هوا نگه داشته بود، بشنود.

(۲) ساعت ۳۰ دقیقه نیمه شب، دوم دسامبر ۷۸: منبع اطلاع داده که هنوز صدای تیراندازیهای ممتد سلاحهای اتوماتیک از سمت جنوب منطقه خانه‌اش شنیده می‌شود. به علاوه، او به فواصل زمانی تقریبی ۱۵ دقیقه‌ای صدایی شبیه صدای شلیک توپ هویتزر یا سلاح مشابهی را شنیده است. و بالاخره او صدای تیراندازی با سلاحهای کوچک را از فاصله خیلی نزدیک با اندازه یک چهارراه از خانه‌اش شنیده است. حدود ۲۵ دقیقه از نیمه شب گذشته، او ۵ کامیون سرباز و جیب‌های متعددی که در خیابان کوروش کبیر به سمت جنوب

حرکت می‌کرده‌اند را مشاهده کرد.

(تاریخ اطلاع: اول دسامبر ۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: اول دسامبر ۷۸ - تهران، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی C2، منبع: جری ال. ای. مایک، مأمور ویژه: سولیوان، منطقه ۷۲)

ز - ساعت ۲۰:۵۰ بیست و یکم دسامبر ۷۸ منبع، افسر امنیتی شرکت سیلوانیا در تهران، بر اساس اطلاعات دریافتی از کارکنان شرکت مقیم محلاتی که در زیر بدانها اشاره می‌شود، چنین می‌گوید:

(۱) جمعیت زیادی در منطقه وسیع تخت طاووس، شمال منطقه کوروش کبیر، اطراف منطقه مسجد آبی و خیابان فرح طبق معمول شعارهای مختلفی را سر داده بودند. صدای تیراندازی‌های زیادی به انضمام صدای شلیک سلاحهای اتوماتیک شنیده می‌شد. منابع دست دوم در مورد اینکه تیراندازی، هوایی یا به سوی مردم صورت گرفته باشد، هیچ اطلاعی ندارند. جمعیت حدود ساعت ۲۰:۳۰ گردهم آمده بودند.

(۲) همچنین نزدیک غروب در حوالی میدان ژاله تهران، ازدحام و شعارهای جمعیت با تیراندازی سربازان توأم شد. (تاریخ اطلاع: اول دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: اول دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: C2، منبع: بیل میچل، مأمور ویژه سولیوان، منطقه ۷۲)

ح - منبع گزارش داد، گروهی (۵۰ - ۴۰ نفره) از ایرانیان که کودکان هم در میان آنان به چشم می‌خوردند در حال شعار دادن به طرف مقر پلیس واقع در سلطنت‌آباد و کوروش کبیر راهپیمایی کردند و در آنجا اقدام به دادن شعار علیه پلیس و نیروهای نظامی کردند. صدای شلیک دو گلوله باعث شد جمعیت به خیابانهای فرعی گریخته و پناه بگیرند، ولی جمعیت لحظه‌ای از دادن شعار و فریاد زدن دست برنمی‌داشت و بعد از مدتی دوباره جمع شده و علیه سربازان به دادن شعار می‌پرداختند. (تاریخ اطلاع: اول دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: اول دسامبر ۷۸، تهران، منبع: خانم باربارا آرنولد، منشی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی A2، مأمور ویژه: رونالد بلیس، اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی - منطقه ۷۲)

ط - منبع، معلم مدرسه آمریکاییهای تهران که برای اولین بار گزارش می‌دهد، اطلاع می‌دهد که در فاصله ساعت ۱۰/۳۰ بعد از ظهر روز اول دسامبر ۷۸ و ۳۰ دقیقه بعد از نیمه شب روز دوم دسامبر ۷۸ پیرامون خانه‌اش واقع در نزدیکی میدان ژاله، صدای گروههای بزرگی از تظاهرکنندگان را شنیده است. وی و همسرش صدای تیراندازیهای پراکنده‌ای را شنیده بودند که به نظر وی می‌تواند متعلق به تفنگ و مسلسل و شاید انفجار کپسولهای گاز اشک‌آور باشد. وی دود یا آتش در محیط پیرامون خود مشاهده نکرده است. در حدود ساعت ۲۴ او بازگشت مردم را در حالیکه می‌دیده‌اند در خیابان محل سکونتش مشاهده کرده است. وی گفت که در طول شب، به نظر می‌رسید که تظاهرات از جنوب به شمال محل اقامت وی تغییر محل یافته

است. وی معتقد بود که محل وقوع تیراندازی حداکثر سه چهارراه با خانه وی فاصله داشته است. وی اضافه می‌کند که یک کوکتل مولوتف در نزدیکی ساعت ۱۱ شب به مدرسه کامیونیتی تهران پرتاب شده که حریق ناشی از آن بلافاصله توسط نگهبانان مدرسه خاموش شده است، خسارت اندک بوده و آسیبی به کسی وارد نشد.

تاریخ اطلاع: اول دسامبر ۷۸، ۲ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر ۲ دسامبر ۷۸ تهران. منبع: فیلیپ پرنس، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، ۲ - F، مأمور ویژه پلیس اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲. (توضیح: در مدرسه کامیونیتی تهران محصلین ملیتهای مختلف به تحصیل اشتغال دارند و درصد بالایی از آنها آمریکایی هستند).
وی - منابع گزارش می‌دهند که صبح روز ۲ دسامبر ۷۸ صدای تیراندازی را در زمانها و مکانهای زیر شنیده‌اند:

(۱) ساعت ۴ بامداد خیابان جاویدان، شرق تهران (منبع نیلی)

(۲) ساعت ۶:۱۵ بامداد خیابان کورش کبیر شمال تهران (منبع دوآیر)

تاریخ اطلاع: ۷۸/۱/۲۲ تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱/۲۲

منابع: سرهنگ دوم پل دوآیر، یگان ۳۳۳، گروهان لاری نیلی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲.

ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: منابع - B، اطلاعات - ۱ مأمور ویژه پلیس اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲.

ک - منبع: مأمور امنیتی شرکت پشتیبانی لجستیکی اطلاع داد که یکی از کارمندان شرکت، امروز ساعت ۷ صبح بهنگام ترک منزلش به قصد محل کار، در نزدیکی خانه‌اش با جسد یک ایرانی مواجه شده است. کارمند فوق اشاره کرد که در بدن مقتول جای چند گلوله مشهود بوده است. منزل وی در شمیران است. تاریخ اطلاع ۲ دسامبر ۷۸ - تاریخ و محل کسب خبر ۲ دسامبر ۷۸، تهران؛ منبع: آقای «گلن لمب»، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی؛ ب - ۲: مأمور ویژه «بلیس»، ناحیه ۷۲ اداره تحقیقات.

ل - منبع: فرمانده یگان ۳۳۳ اطلاع داد که صاحبخانه‌اش به او خبر داده بود که جمعیت عظیمی در قسمتهای جنوبی تهران اجتماع کرده‌اند.

تاریخ اطلاع ۱ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر ۱ دسامبر ۷۸، تهران - منبع: سرهنگ دوم پل دوآیر، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب - ۱، مأمور ویژه «فرانک. ام. هوئی» اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲. (توضیح: این خبر از طریق سایر ناظران مستقل تأیید گردید).

م - منبع: مأمور امنیتی منطقه در سفارت آمریکا، اطلاع داد که او گزارشات مکرری درباره تظاهرات در مکانهای ذیل، دریافت داشته است: میدان ژاله، بلوار الیزابت، دانشگاه تهران، بازار اصلی و مسجد آبی. تاریخ اطلاع اول و دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۲ دسامبر

۷۸، تهران، منبع: آقای «بنرمن»، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-1، مأمور ویژه هوایی، اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲. (توضیح: این خبر نیز، توسط مشاهداتی که مستقلاً گزارش شده‌اند تصدیق گردید).

ن- منبع: فرمانده یگان ۳۳۳، اطلاع داد که او در ساعت یک روز دوم دسامبر از بخش خبر رادیو آمریکا شنیده است که: خمینی اعلام نموده که حتی اگر در خیابانهای ایران سیل خون جاری شود تا آخر این هفته شاه سقوط خواهد کرد.

تاریخ اطلاع ۲ دسامبر ۷۸ - تاریخ و محل کسب خبر، ۲ دسامبر ۷۸ - تهران - منبع: سرهنگ دوم «دوآیر»، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب - ۲، مأمور ویژه «هوایی» اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲.

س - منبع خبر: فرمانده یگان شماره ۳۳۳، نیروی هوایی آمریکا (USAFE) است و اطلاع می‌دهد که دو نفر از رانندگان ایرانی قسمت او که منبع آنان را بسیار قابل اعتماد می‌داند، اظهار کرده‌اند که در طول تظاهرات شب اول دسامبر ۷۸ هر کدام در خیابان محل زندگی‌شان توانسته‌اند تقریباً ۱۵ تا ۲۰ جسد را که کف کامیونها روی هم انباشته شده بوده‌اند، شمارش نمایند. در یک مورد اجساد در پشت یک کامیون مجهز به سلاح جای گرفته بود که برای جمع‌آوری اجساد در خیابان می‌گشت. یکی از راننده‌ها درست در جنوب هتل بین‌المللی در مرکز تهران زندگی می‌کند و دیگری در تهران نو - بخشی از تهران در قسمت جنوب شرقی شهر - اقامت دارد.

تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۱ - تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲، تهران - ارزیابی: ب - ۲. منبع: سرهنگ دوم پل دوآیر، مأمور ویژه سولیوان - اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲.

نظریات تهیه کننده: محرم، ایام مذهبی (جبران گناهان) مسلمانان رسماً در ساعت ۷ بعد از ظهر اول دسامبر ۷۸ شروع شد. حمام خون خواسته شده توسط خمینی هم‌زمان با این دوره به وقوع نپیوسته است. پیداست که نیروهای امنیتی ایران در تهران تاکنون کنترل اوضاع را به خوبی در دست دارند. اکنون قطع برق گزارش و نظریه دادن بیشتر درباره ناآرامیهای جاری شهری در ایران را مختل کرده است. قطع برق به طور پراکنده رخ می‌دهد و نمایشگر پراکندگی و در هم ریختگی اوضاع جاری در ایران است.

سند شماره ۲۳۹

۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۱ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۷۸۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: خصوصیات آشوبگران تهران: مشاهدات مأمور سفارت

۱- امروز صبح مأمور سفارتخانه چند ساعتی را در خیابانهای تهران گذراند و گروههایی از

تظاهرکنندگان و همچنین عکس‌العمل ارتش در مقابل آنان را مشاهده کرد. تظاهرات به صورت متحرک و تقریباً به طور کامل به دور از هرگونه خشونت بود. گروه‌های کوچک تظاهرکنندگان از میان انبوه مردم موجود در خیابانها به هم پیوسته، شعارهای مذهبی و ضدشاه می‌دادند و بلافاصله بعد از اینکه نیروهای نظامی شروع به تیراندازی هوایی می‌کردند متفرق می‌شدند. مأمور سفارتخانه در تظاهراتی که شخصاً آن را مشاهده کرده گاهی اوقات در فاصله کمتر از سی متری سربازان در حال تیراندازی، قرار گرفته بود و به آسانی قادر به تشخیص آن بوده که هیچ‌یک از تظاهرکنندگان مورد اصابت گلوله قرار نگرفته‌اند. (گزارشاتی تأیید نشده از نقاط دیگر شهر حاکی از آن است که تعدادی از تظاهرکنندگان کشته یا مجروح شده‌اند).

۲- ضدآمریکایی‌گری نقش مهمی را در تحریک تظاهرکنندگان ایفا می‌کند. شعارهای جدید در ضدیت با آمریکا همانند ضدیت با شاه بر روی دیوارهای محوطه سفارتخانه نوشته شده و همچنین اعلامیه‌های دست‌نوشته نیز به دیوارهای مشرف به خیابان چسبانده شده است. گروه‌هایی بزرگ‌تر و بهتر سازمان داده شده تظاهرکننده (در حدود ۱۰۰ نفر) در دو موقعیت تلاش کردند که به سفارتخانه آمریکا دسترسی یابند که بار اول از دو ساختمان مانده به سفارت برگردانده شدند ولی بار دوم عده‌ای از تظاهرکنندگان موفق شدند که به محوطه سفارتخانه برسند.

۳- تظاهرکنندگان تقریباً همگی افراد جوان بودند و چهره‌های مذهبی در بین آنها دیده نمی‌شد اما تعدادی از جوانان تظاهرکننده در سن دانش‌آموزی به خوبی در این طور مسایل تجربه داشتند و به افرادی که از آتش سلاحهای سربازان در حال فرار بودند توصیه می‌کردند که آهسته حرکت کنند تا مبادا باعث تحریک سربازان و تیراندازی آنها شوند.

۴- طبیعتاً شایعات فراوانی درباره کشته و مجروح شدن تعداد زیادی از مردم وجود دارد. بر طبق اخبار ساعت دو بعد از ظهر، آمار رسمی شامل هشت کشته، سی و پنج مجروح و ۱۵۰ نفر دستگیر شده، می‌باشد. مأمور سفارتخانه شخصاً موضوع سی نفری که گفته می‌شد در هنگام تظاهرات در جلوی بانک مرکزی کشته شده بودند را بررسی کرد و دریافت که هیچ مدرکی دال بر وجود هرگونه خشونت در آنجا وجود ندارد.

۵ - موضوع درگیری سنگین در نزدیکی ساختمان مجلس توسط رایزن سیاسی منطقه‌ای سفارتخانه پیگیری شد و به طور موثق به وی اطلاع داده شد که گزارش مربوطه نادرست بوده است. مأمور سفارتخانه در ساعت ۳ بعد از ظهر که دوباره برای بررسی اوضاع خیابانهای بین سفارت و بازار به محل رفت و در آنجا تقریباً هیچ کسی را مشاهده نکرد. در اوایل روز بعضی از مغازه‌ها باز بودند ولی در حال حاضر تمامی آنها بسته‌اند. شهر در سکوت شومی به سر می‌برد و سربازان هنوز در صحنه هستند اما در کامیونهای خود نشسته‌اند و دیگر کسی در خیابانها دیده نمی‌شود.

تا ساعت چهار و نیم بعد از ظهر به وقت محلی همان شرایط بر شهر حکمفرماست. اما

انتظار می‌رود بعد از ساعات منع عبور و مرور امشب نیز اقدامی صورت گیرد.
 ۶- نظریه: مهم‌ترین جنبه فعالیت‌های روزانه این بود که هیچ‌گونه تلاشی توسط افراد آشوب طلب برای سوزاندن ساختمانها و یا شکستن پنجره‌ها دیده نشد. تظاهرکنندگان به وضوح هیچ‌گونه تمایلی برای مواجهه با ارتش نداشته و ارتش هم با بکارگیری حداقل نیروهای خود عکس‌العمل نشان می‌داد.

سولیوان

سند شماره ۲۴۰

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۵۶ ۷۸ ۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۱ آذر ۱۳۵۷
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

موضوع: وضعیت جاری در ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) گزارش وضعیت ایران از ۳۰ نوامبر تا صبح روز ۲ دسامبر (۱۹۷۸)

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: الف- (بدون طبقه‌بندی) به طور کلی تهران روز ۳۰ نوامبر را به آرامی پشت سر گذاشت. صفهای خرید بنزین طویل بود و مغازه‌ها و بازار باز بودند. منبع شماره (۱) گزارش داد که ساعت بیست و پنجاه دقیقه شب، شخص ناشناسی خانه یکی از گروه‌بانان ارتش آمریکا را مورد حمله قرار داده و یک سه راهی (بمب دستی) را از پنجره جلویی به داخل خانه پرتاب کرده که از پشت به شخصی اصابت نموده است. فرد مزبور با صندلی روی آن می‌کوبد و بمب منفجر می‌شود. خسارات قابل توجهی به بار آمده، با این وجود کسی آسیب زیادی ندیده است. جراحات سطحی چندی در اثر پنخس خرده شیشه به وجود آمده است.

ب- (بدون طبقه‌بندی) روز اول دسامبر، طی ساعات روز، شهر وضعی عادی داشت ولی با رسیدن شب، شهر متشنج شد.

۱- در ساعت هجده یکی از راننده‌های سفارت تجمع جمعیتی را در جنوب شرقی تهران مشاهده نمود. سربازان در منطقه حاضر شده و تیراندازی هوایی کردند و جمعیت متفرق گشت.

۲- ساعت بیست و پنجاه دقیقه افسر رابط مستشاری نیروی دریایی جمعیت کمی از مردم را در خیابان جنوبی منزلش مشاهده کرد. این گروه در حال دادن شعار در خیابان ندا به سمت شمال در حرکت بودند، سربازان سر رسیدند و تیراندازی هوایی کردند و جمعیت پراکنده شد.

۳- ساعت بیست و دو و سی دقیقه مدیر تیم فنی نظامی تلفنی از یک سرهنگ دوم نیروی

هوایی آمریکا دریافت داشت که وی اظهار نمود همین الساعه صاحبخانه‌اش به وی اطلاع داده که در دو کوچه شمالی میدان ژاله هنگامی که گروه‌هایی از مردم شهر در خیابانها تجمع نمودند، تیراندازی‌هایی صورت گرفته است.

۴- یکی از اعضای دفتر وابسته دفاعی گزارش داد که از ساعت بیست و یک و پنجاه دقیقه تا پنجاه دقیقه بعد از نیمه شب در اطراف دانشگاه تهران تیراندازی شده است.

۵- یکی از کارکنان شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل به افسر دفتر وابسته دفاعی زنگ زده و گزارش داده که ساعت بیست و سه و پانزده دقیقه جمعیت خروشان عظیمی در مسجد آبی (حسینیه ارشاد) گرد آمده‌اند.

۶- ساعت بیست و سه و سی دقیقه همان مأمور دوباره از طریق تلفن اطلاع می‌دهد که جمعیت حاضر در مسجد آبی را ده هزار نفر تخمین می‌زند.

۷- ساعت بیست و سه و سی دقیقه یکی از اعضای دفتر وابسته دفاعی شنیده است که خودروهای زرهی سنگین به طرف شرق خیابان دولت در حرکت بودند و سر و صدای زنجیر و جلنگ جلنگ دست کم دو تانک را شنیده است.

۸- ساعت سه و ده دقیقه صبح افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی آمریکا از پشت بام خانه‌اش مشاهده نمود که چهار نفر سرباز هفت تن از نقض‌کنندگان مقررات منع عبور و مرور شبانه را دستگیر کردند، یکی از دستگیرشدگان فرار کرد و تیر خورد. همه آنها را سوار یک کامیون کردند. این واقعه تقریباً در فاصله صد یاردی از منزل افسر رابط مستشاری در نیروی هوایی به وقوع پیوست.

۹- یکی از رانندگان دفتر وابسته دفاعی در ساعت پنج و ده دقیقه صبح در خیابان چهل و پنج متری تانکهای چیفتن را مشاهده کرد. ساعت شش و بیست دقیقه صبح نیز همان راننده یک واحد تانک چیفتن را در میدان شاهرضا مشاهده نمود.

۱۰- یکی از اعضای دفتر وابسته دفاعی که نزدیک بزرگراه شاهنشاهی زندگی می‌کند، بین ساعت یازده تا یازده و چهل و پنج دقیقه شب صدای حرکت مداوم خودروهای زرهی سنگین که از بزرگراه به طرف پایین می‌آمدند را شنیده است. وی اظهار اطمینان می‌کند که آنها تانک بودند. خودروهای ارتش در ناحیه پایین شهر پراکنده شدند.

۱۱- راننده دفتر وابسته دفاعی ساعت یازده صبح به علت سر و صدا در خیابانهای اطراف خانه‌اش واقع در جنوب غربی تهران از خواب بیدار شد. جمعیت ازدحام کرده بود، سربازان سر رسیدند و تیراندازی شروع شد. وی هیچ اطلاعی از تعداد کشته‌ها و زخمی‌ها نداشت.

ج - (خیلی محرمانه) ۱- یکی از کارکنان هوانیروز ارتش ایران گزارش داد که در روز اول دسامبر، سر ضیافت ناهار یکی از مأمورین اداری سفارت اردن به او گفته که مخالفان مذهبی یک میلیون دست کفن از پارچه سفید تدارک دیده‌اند. این کفن‌ها در هنگام جهاد پوشیده خواهد شد. منبع اظهار داشت که مخالفان حاضرند که برای سقوط کامل شاه یک میلیون کشته

بدهند. در همان ضیافت ناهار مأمور دیگری از پاکستان اظهار می‌دارد هنگامی که در بازار در سدد خرید مقداری پارچه بوده، متوجه می‌شود که هیچ پارچه سفیدی در مغازه موجود نیست. ۲- آقای فرد رازی، بازرگان ایرانی در اول دسامبر ۷۸ به هوانیروز ارتش ایران تلفن می‌زند و اطلاع می‌دهد که شنیده در اوایل دسامبر شاه کشور را ترک خواهد کرد و یک دولت ائتلافی تشکیل خواهد شد.

۳- آقای شاهمیری یکی از وکلا و همسایه مأمور گزارشگر ما می‌باشد. ساعت یک و ده دقیقه بعد از ظهر اول دسامبر ۷۸ به مأمور گزارشگر ما اطلاع می‌دهد که او یقین دارد شاه اوایل دسامبر ایران را ترک خواهد کرد.

۴- هر دو منبع بالا توسط مأمور گزارشگر در گروه C-6 ارزیابی شده‌اند.

۵- در مدت سه روز گذشته، افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی با تعداد زیادی از ایرانیان در مورد وضعیت کنونی ایران گفتگو کرده است. افسر غیرارشدی از نیروی دریایی، یک ناخدا دوم در نظریاتش کاملاً مخالف شاه بود. او در صحبت کردن محتاط بود با وجود این ضد شاه بود. مأمور گزارشگر درباره وضعیت ایران با سرتیپ بازنشسته‌ای که اکنون سرپرست کلوپ هوایی سلطنتی می‌باشد به گفتگو نشست. اظهارات وی نیز با نظریات ناخدا دوم هماهنگ بود. همسایگان مأمور گزارشگر همیشه در گفتگوهایشان با وی شدیداً از شاه حمایت می‌کردند. معهدا طی چند روز گذشته نظریاتشان تغییر یافته و ضدشاه شده‌اند. افسر گزارشگر و مدیر تیم فنی نظامی با یکی از منابع خبری گفتگو می‌کنند.

این منبع معلم دانشکده افسری است وی می‌گوید اغلب دانشجویان و ارشدهای آنان هر روز بیشتر از روز پیش نظراتی ضدشاهی پیدا می‌کنند.

نظریه تهیه کننده: (خیلی محرمانه) وضعیت کنونی ایران به طور آشفتگی گاهی آرام و گاهی طوفانی است.

از گزارشاتی که توسط منابع دریافت شده‌اند چنین برمی‌آید که در بین منابعی که در گذشته عمیقاً به وفاداری از شاه معروف بوده‌اند، تمایلات و گرایش‌های ضدشاهی در آنان پیوسته رو به افزایش است.

سند شماره ۲۴۱

۳ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۲ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۰۵۳۶۴ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۲۹، دوم دسامبر ۷۸

۱- امشب در تهران به خصوص در نواحی شمالی شهر در نزدیکی هتلهای بزرگ و رادیو تلویزیون تیراندازی شدید بود. در اواخر بعد از ظهر آرامش شومی بر تهران سایه افکنده بود. مغازه‌ها بسته بود، اکثر مردم در خیابانها نبودند و واحدهای نظامی در حال آماده باش در

خودروه‌های خود مستقر بودند. ناظری تعداد کشته شدگان دیشب را ۵۰۰ نفر حدس زده است. احتمالاً تظاهرکنندگان بیشتری در نتیجه خشونت‌های امشب کشته خواهند شد. چون مخالفین سعی می‌کنند نیروهای امنیتی را تا گسیختگی کامل تحت فشار قرار دهند.

۲- طبق اعلام قبلی کارگران شرکت برق در بیشتر ساعات امروز صبح، برق سرتاسر ایران قطع بود. وزارت آموزش و پرورش تمام مدارس تهران را تا ۱۳ نوامبر تعطیل نمود.

۳- ناظرینی که امروز صبح مناطقی از تهران را بعد از تظاهرات گسترده و تیراندازیهای شدید شب گذشته بررسی کردند، هیچ‌گونه نشان و مدرکی از اینکه این مکان صحنه نبرد باشد، به دست نیاوردند. برخلاف معمول به اموال آسیب نرسید. در همین حال در محوطه اطراف سفارت، شعارهای ضدآمریکایی جدیدی روی دیوارها وجود دارد و در چند خیابان پوسترهای دست‌نویس با شعارهای ضدآمریکایی و ضد شاه به چشم می‌خورد. در پاسخ به کوششهایی که از جانب تظاهرات‌کنندگان برای رسیدن به محوطه سفارت صورت گرفته بود، تعداد سربازان محافظ محوطه افزایش یافته است.

۴- بر طبق گزارشات، شیراز امروز آرام بود. در تبریز رئیس آمریکایی پروژه سازمان ملل به کنسول گفت که دفتر اداره و ماشین سازمان ملل امروز صبح به آتش کشیده شد. ناآرامی به شدت در اصفهان ادامه دارد و کنسول گزارش می‌دهد که در مساجد جداگانه حداقل سه ملا به مردم گفته‌اند تا منازل آمریکاییان را مورد شناسایی قرار دهند و به زور وارد آن منازل شوند و اسباب و اثاثیه آنها را در خیابان ریخته به آتش بکشانند. با وجود این، ملایان گفته‌اند که به خود آمریکاییان آسیب نرسد.

در مدخل خیابانها علاماتی زده شده که مشخص می‌کند کدام خانه از آمریکاییان می‌باشد. شب گذشته ۵ اتومبیل که متعلق به آمریکاییان بود با بمب آتش‌زا منهدم شد. شب قبل از آن هم خانه یک آمریکایی با انفجار کپسول گاز که توسط آدمهای مزاحم صورت گرفت تقریباً کاملاً تخریب شد. اما هیچ آمریکایی صدمه ندیده است.

۵- سفارت در حال دریافت گزارشات جدیدی است مبنی بر این که افسران رده متوسط نیروی هوایی و نیروی دریایی شاهنشاهی ایران معتقدند که شاه، قادر به حفظ موقعیت خویش نیست و مجبور است کشور را ترک نماید.

۶- مصاحبه آیت‌الله خمینی در تلویزیون دولتی آمریکا در شب گذشته شامل اظهارنظرهای ذیل می‌باشد:

... انتقاد از آمریکا به خاطر تحمیل سلطنت پهلوی بر ایران و غارت منابع ملی ایران.
... نیاز به «پایگاههای نظامی آمریکا» در صورتی که حامیان وی قدرت را به دست گیرند مورد ارزیابی مجدد قرار خواهد گرفت. ... در مورد قراردادهای جاری ایران و آمریکا، به خصوص قرارداد فروش ۲۰ میلیارد دلاری تسلیحات، آن قراردادهایی که به نفع «مردم مستضعف» نباشد، لغو خواهد شد. و آن دسته از قراردادهایی که مربوط به توسعه کشاورزی

است، ممکن است ادامه یابد.
 ... اسرائیل ظالم و ستمگر است و در صورتی که شاه سرنگون شود ایران دیگر به اسرائیل نفث صادر نخواهد کرد. ... در صورت لزوم شاه بایستی با زور و قوه قهریه سرنگون شود و پیروان وی حاضر به ایثار جان خودشان در این راه می‌باشند.
 ۷- سفارت آمریکا و انگلستان به شهروندان خود توصیه نموده‌اند - که در صورت امکان - وابستگان خود را در خانه نگاه دارند. و چنانچه مجبور به حرکت در شهر هستند از حضور در اجتماعات مردم و آمد و شد در قسمت جنوب شهر خودداری ورزند. و قبل از تاریک شدن هوا به خانه‌ها بازگردند.
 ۸- ظاهراً فرودگاه تهران باز است و امروز شرکت هواپیمایی پان آمریکن خدمات خود را طبق روال عادی ارائه می‌کند.
 ونس

سند شماره ۲۴۲

خیلی محرمانه
 از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۸۱۳
 به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: تظاهرات شب دوم دسامبر در شمال تهران

خلاصه: تظاهرات مذهبی در مناطق شمالی تهران، قبل و بعد از ساعات منع عبور و مرور رخ داد. مأمورین سفارت گزارشات موثق و عینی گرد آورده‌اند که این تظاهرات خصوصیات فعالیت‌های ماه محرم را دارد. نظامیان آشکارا اقدام به تیراندازی هوایی کرده‌اند. گمان می‌رود تلفات اندک باشد. شرکت مردم چشمگیر بوده است. پایان خلاصه.
 ۱- مأمورین سیاسی گفته‌های موثق شاهدان عینی آمریکایی را کنار هم گذاشته و تصویری از تظاهرات مذهبی در مناطق شمالی تهران دروس، قلعهک، قیطریه و نیاوران ارائه می‌کنند.
 ۲- حدود ساعت ۱۸:۳۰ هنگامی که واحدهای نظامی به مسجد قبا رسیدند، فعالیتها آغاز گشت. آنان به جمعیت جمع شده و مقامات مسجد اطلاع دادند که جهت برگزاری مراسم مجوز نگرفته‌اند. پس از آن واحدهای نظامی مسجد را بسته و جمعیت گرد آمده، بقیه مراسم را در بیرون مسجد برگزار کرده و سپس در حالیکه فریاد الله اکبر، لاله‌الاله و مرگ بر شاه سر می‌دادند، متفرق شدند. نظامیان با شلیک هوایی و گاز اشک‌آور جمعیت را در هم شکستند. تعدادی زخمی شدند ولی مرده‌ای دیده نشده است هر چند که امکان آن وجود دارد.
 ۳- منبع نهضت آزادی ایران به مأمور سفارت اطلاع داد که مقامات مسجد قبا قویاً طرفدار سخت‌گیری خمینی مبنی بر مخالفت با اخذ مجوز از پلیس جهت برگزاری مراسم، می‌باشند. آنان در حال تدارک اقدامی جهت برگزاری مراسم دیگری بیرون از مسجد در عصر روز سوم دسامبر می‌باشند. این منبع اظهار امیدواری کرد که درگیری جدی با نظامیان رخ ندهد ولی واقعاً خوش‌بین نبود.

۴- از ساعت ۱۹ به بعد مردم در مساجد تمامی مناطق شمالی تهران (و همچنین در بخشهای جنوب و جنوب غربی تهران) شروع به تجمع کردند. درست ساعت ۲۱ (یعنی ساعت شروع مقررات منع عبور و مرور) گروههایی از بعضی مساجد خارج شده و شروع به سر دادن شعارهای فوق‌الذکر کردند. این گروهها در اکثر خیابانهای اصلی شهر (بین سلطنت آباد و جاده قدیم شمیران) راهپیمایی کردند. یک گروه چشمگیر مسجد تجریش را ترک گفت و نظامیان بالاجبار با اقدام به آتش سنگین آنها را متفرق کردند. ظاهراً تلفاتی رخ داده است ولی تعداد آنها برآورد نشده است. دستجات مردم عملاً در تمامی جاها به شکل مسالمت‌آمیز راهپیمایی کرده و تخریب در پایین‌ترین حد خود بود. سازماندهان تظاهرات به ایرانی‌های کل منطقه تلفن زده و تعداد قابل توجهی از مردم طبقات متوسط یا بالای ایران را همراه با جمع تظاهرکنندگان به خیابانها کشانده و یا با اتفاق آنها از پشت بامها شعار می‌دادند. دو تن از مأمورین سفارت که پشت بام خانه‌شان موقعیت ویژه خوبی دارد، خاطرنشان کردند که در طی مسیر راهپیمایی در ۵۰ تا ۸۰ درصد منازل فردی وجود داشت که به شعاردهندگان پیوندند. افراد شاهد راهپیمایان خاطرنشان کردند که زنان و بچه‌ها به طور گسترده در راهپیمایی حضور داشتند. بین ساعات ۲۱ و ۲۳ شب، جوئی سرورانگیز بر شهر حاکم شد در حالیکه صدای فریادها در تمام مناطق شمالی شنیده می‌شد، سازماندهندگان در بعضی موارد از بلندگوهای دستی و شعارهای هدایت کننده استفاده می‌کردند.

۵- بعد از آغاز ساعات منع عبور و مرور نظامیان نسبتاً کمتر در صحنه آشکار شدند. خودروهایی رزمی به مساجد خیابان دولت اعزام شده و جمعیت در آنجا، به طور مسالمت‌آمیز و بدون تیراندازی متفرق شدند. ولی تیراندازیهای بی‌هدف زیادی در سرتاسر منطقه مزبور شنیده می‌شد. ظاهراً اگر تلفاتی هم بوده، بسیار کم و در منطقه درّوس و قل‌هک بوده است. در واقع صرفاً صدای جیغ و فریادهای اتفاقی (که با شعارهای معمولی فرق دارند) در تمامی منطقه شمالی شنیده می‌شد. تانکها وارد محور جاده قدیم شمیران شده ولی سلاحهای سنگین آنها مورد استفاده واقع نشد. حول و حوش هسته اصلی تظاهرکنندگانی که در نزدیکی منطقه قیطریه گرد آمده بودند و به طرف جنوب حرکت کردند، هیچ‌گونه فرد نظامی به چشم نمی‌خورد.

۶- وقایع شب مذکور، برای نخستین بار، بسیاری از آمریکاییهایی را که ساکن منطقه هستند و قبلاً تا این قدر نزدیک در معرض تظاهرکنندگان مذهبی نبوده‌اند، تحت تأثیر قرار داد. ناظران مطلع در مورد مراسم در محرم‌های گذشته می‌گویند که این مراسم به وضوح بزرگ‌ترین و جدیدترین نوع تظاهرات خواهد بود. اساساً به میزان قابل توجهی نگرانی در میان ساکنین خارجی این منطقه بروز کرده است اما با آخرین اطلاعاتی که ما در دست داریم هیچ حادثه‌ای برای خارجی‌ها رخ نداده است. بسیاری از ناظرین از اینکه گروههای مذهبی قادر به بسیج جمعیت زیادی می‌باشند شگفت‌زده شده‌اند. به نظر می‌آید که اقداماتی جهت تداوم تظاهرات

در شبهای آتی صورت گرفته است و چنانچه امکان داشته باشد وسعت آنها افزایش می‌یابد. شعار دادن و سرود خواندن درست بعد از ساعت ۲۱ تا ساعت ۲۳ که بارش خفیف باران و شاید خستگی حنجره‌ها سبب شد تا فریادها کاهش یابند، ادامه داشت و عملاً بعد از نیمه شب خاموش گشت.

سولیوان

سند شماره ۲۴۳

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۵۸ ۷۸ ۳ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۲ آذر ۱۳۵۷
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت کنونی در ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) گزارش وضعیت ایران از غروب ۲ دسامبر ۷۸ تا صبح ۳ دسامبر ۷۸.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه)

الف- ساعات آغازین شب تهران آرام بود، تنها نور چراغ ماشینها و تعداد کمی از مغازه‌های باز، دیده می‌شد. در ساعت بیست و یک و پنج دقیقه افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و مدیر تیم فنی نظامی آتش بزرگی را در کوههای مشرف به تهران دیدند. شبیه به همین آتش در شب قبل دیده شده بود. بلافاصله بعد از مشاهده آتش افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی - مدیر تیم فنی نظامی - وابسته نظامی هوانیروز ارتش ایران و دیگر کارکنان دفتر وابسته دفاعی آمریکا از خانه‌هایشان واقع در شمال و شمال مرکزی تهران از سر و صدا و فریادهای اوج گیرنده‌ای که از شمال و قسمتهای مرکزی شهر به گوش می‌رسید آگاه شدند. از تعداد دقیق مردم شرکت‌کننده اطلاعی در دست نیست ولی به هر حال چندین هزار نفر در خیابانها، روی پشت‌بامها، در داخل باغها بوده و همه فریاد می‌زدند. صداهای بلند زیادی که کاملاً واضح و مشخص بود به گوش می‌رسید. شاید از بلندگو و بوق شیپوری استفاده می‌کردند. با سپری شدن شب ناظران دفتر وابسته دفاعی آمریکا صدای آتش تفنگ‌ها و اسلحه‌های اتوماتیک سبک را می‌شنیدند. در چندین موضع مختلف آتش سلاحهای سنگین (صداهای سلاح با کالیبر بزرگتر) به گوش می‌رسید.

ب- دیشب هیچ گزارشی مبنی بر اعمال خشونت‌آمیز نسبت به آمریکاییهای مقیم تهران از طرف اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی دریافت نشد. در یک منطقه ناظری از دفتر وابسته دفاعی آمریکا تعدادی از مردم را در نزدیکی اتومبیل‌های شخصی آمریکاییان مشاهده کرد لیکن در این مورد هیچ‌گونه خسارتی گزارش نشده است.

ج- شعارهایی به فارسی و انگلیسی شنیده می‌شد که عبارت بودند از:

۱- مرگ بر شاه ۲- خدا خوب است ۳- الله اکبر ۴- آشغال سفید به خانه‌ات برگرد ۵- یانکی به خانه‌ات برگرد.

د- وقایع و رویدادهای شب تقریباً دو ساعت پس از شروع پایان یافت. نزدیک به ساعت بیست و سه و پانزده دقیقه در بخشهای شمالی شهر همه چیز آرام بود. با این حال کارمندان ایرانی دفتر وابسته دفاعی آمریکا امروز صبح گفتند که تیراندازی در قسمت جنوبی شهر تا دو ساعت بعد از نیمه شب ادامه داشته است. آنها از زخمی‌ها و کشته‌شدگان اطلاعی نداشتند.

ه- رفت و آمد در صبح سوم دسامبر ۷۸ در تهران کم است و باران نم نم می‌بارد. تهران الساعه که ساعت هفت و سی دقیقه بامداد به وقت محلی می‌باشد آرام است. و- دو حادثه در مورد چگونگی شکل‌گیری تظاهرات در شب دوم دسامبر ۷۸ به هوانیروز ارتش ایران گزارش شد.

۱- منبع اظهار داشت که در شب دوم دسامبر او همراه با صاحبخانه‌اش بر پشت‌بام آپارتمان‌ش بود. در خلال تظاهرات چند تلفن به صاحبخانه زده شد که به او می‌گفتند چه شعارهایی بدهد و در چه ساعتی آنها را عوض کند. یکی از تلفن‌ها را که منبع پاسخ داد، گوینده به زبان انگلیسی خوبی از منبع درخواست کرد که با صاحبخانه صحبت کند. به او گفته شد که صاحبخانه روی پشت بام است. گوینده گفت می‌داند که صاحبخانه روی پیش بام است و تقاضا کرد که بیاید پای تلفن و با او صحبت کند. بعد از صحبت، صاحبخانه در حالی که می‌خندید به منبع گفت الآن دوباره وقت تغییر دادن شعارهاست. منبع سروان ارتش آمریکا و در خدمت سفارت آمریکا در تهران است.

۲- منبع اظهار داشت که درست قبل از آغاز منع عبور و مرور در شب دوم دسامبر ۷۸ از روی پشت بامش شاهد پخش اعلامیه توسط چند ملا (مرد مذهبی) از یک اتومبیل به داخل ساختمانهای مجاور خانه‌اش بوده است. کمی بعد از ساعت منع عبور و مرور (به وقت محلی ساعت ۹ شب) مردم شعارهای مختلفی را سر دادند. (پاراگراف ج) منبع همچنین اظهار داشت شاهد پرتاب ترقه‌هایی از چندین ساختمان به داخل خیابان بوده است. او می‌پنداشت چنین می‌کنند تا آن را تیراندازی وانمود نمایند.

منبع سرگرد نیروی هوایی آمریکا است که در تهران کار می‌کند.

ز- منبع که خود معلم دانشکده نظامی ارتش شاهنشاهی ایران است و قبلاً نیز اطلاعاتی را به این اداره گزارش داده است چنین اظهار می‌دارد:

در دوم دسامبر ساعت دوازده و چهل و پنج دقیقه که معمولاً کلاس در ساعت سیزده و سی دقیقه تمام می‌شود دانشجویان سال سوم دانشکده افسری را (که تقریباً ۳۰۰ نفر بودند) از کلاس بیرون آورده و به آنها اسلحه و مهمات دادند. زمانی که منبع جهت رفتن به خانه به راننده اتوبوسش مراجعه می‌کند در محل از هیچ‌یک از آنها خبری نبود. وقتی که از سرهنگ

ایرانی سؤال می‌کند راننده اتوبوسش کجاست؟ به او گفته می‌شود که از آنها جهت کمک به انتقال سربازهایشان استفاده شده است. شواهد و قرائن بیانگر این است که نیروهای نظامی دانشجویان سال سوم دانشکده بوده‌اند. منبع قبل از اینکه نیروها آنجا را ترک کنند وسیله نقلیه‌ای جهت رفتن به خانه به دست آورد. او نمی‌تواند تأیید نماید که نیروهای نظامی (دانشجویان) را واقعاً به خیابان برده باشند.

ح- راننده دفتر وابسته دفاعی آمریکا گزارش داد که در بعد از ظهر سوم دسامبر در تقاطع روزولت-تخت جمشید سربازان دو نفر را با تیر زدند. این ناحیه در غرب سفارت آمریکا قرار دارد. او اظهار داشت که آن دو مرد از سوی یک موتورسیکلت سوار مورد اصابت گلوله قرار گرفتند و علت این امر را نمی‌داند. کارمند بخش اجرایی از دفتر وابسته دفاعی به محل حادثه رفت و تأیید کرد که موتورسیکلت شکسته‌ای کنار دیوار سفارت قرار گرفته است. نظریات تهیه‌کنندگان: تعداد تأیید شده کشته‌شدگان عملیات شب گذشته معلوم نیست.

سند شماره ۲۴۴

۳ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۲ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۸۱۵ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، سوم دسامبر

خلاصه: تیراندازی شدید پس از ساعت منع عبور و مرور شبانه در شب گذشته. گرد آمدن بر روی پشت بامها، تیراندازی شدید دیروز در اصفهان. مدارس تهران به مدت ده روز تعطیل شد. دولت می‌گوید که مخالفان از سلاح استفاده کرده‌اند. دولت اطاق اصناف را منحل می‌نماید. موج انتقاد در مجلس. چند تظاهرات در شمال سفارت. پایان خلاصه.

۱- دیشب تظاهرکنندگان با منع عبور و مرور مجدداً مقابله کردند و به خیابانها آمدند. تهرانیها چندین ساعت به تیراندازی از آن جمله شلیک سلاحهای خودکار و حرکت تانکها در شهر گوش دادند. اکثر تیراندازها هوایی بود. ولی دولت اعتراف می‌کند که در این تیراندازها پنج نفر کشته و بیست نفر زخمی شده‌اند. مسئولین حکومت نظامی مانع تشکیل جلسات مذهبی در مسجد قبا در شمال تهران شدند و می‌گویند که شرکت‌کنندگان در مراسم مذهبی از مسئولین اجازه برپایی مراسم را نگرفته‌اند (در تلگرام جداگانه‌ای گزارش می‌شود). یک تحول جدید، تجمعات پشت بامی پس از ساعت شروع مقررات منع عبور و مرور بود که طی آن مردم شعارهای مذهبی سیاسی را بر فراز پشت بامها سر می‌دادند، صدای بلندگوها هم به این غوغا اضافه شده بود. ما در حال بررسی شایعه‌ای هستیم که بر طبق آن این نمایش با افروختن آتشی به عنوان علامت در کوههای شمال شهر آغاز گردید. آتش مهیبی از فراز شهر تهران دیده می‌شد. قسمتهایی از شهر برای دومین بار دچار قطع برق شد که ساعتها ادامه داشت.

۲- کنسولگری آمریکا در شیراز به جز قطع جریان برق وضع را روی هم رفته آرام گزارش

می‌کند. مغازه‌ها دیروز همگی تعطیل بودند، ولی امروز حدود ۲۵٪ مغازه‌ها باز هستند. اهواز نیز گرچه با قطع جریانهای آب و برق مواجه گردید آرام بود. کنسولگری گزارشاتی از درگیری خشن روز جمعه در بوشهر، بار و جهرم دارد. کنسولگری آمریکا در اصفهان گزارش می‌دهد که دیروز درگیری شدیدی که همراه با تیراندازی در حداقل هشت نقطه شهر بود به وقوع پیوست. بلندگوها از بالای ساختمانها مردم را به جهاد علیه رژیم فرامی‌خواندند. مردم اشیائی را از بالای بامها به طرف سربازان پرتاب کردند، و به مدت سه ساعت از خاموش کردن بلندگوها توسط آنها ممانعت نمودند. جماعتی که در یک کمین افتاده بودند و توسط سربازان تعقیب می‌شدند به داخل مسجدی گریختند. افراد مستقر در بام این مسجد تکه‌های آجر و موزائیک به طرف سربازان پرتاب می‌کردند که تعدادی از آنها مجروح شدند. کنسول از پزشکان محلی کسب اطلاع کرد که اجساد را به بیمارستانها آورده‌اند. ارتش واحد کمکهای اولیه در بیمارستانهایی که تعطیل بوده‌اند مستقر کرده است. تظاهراتی در سه روستای اطراف وجود داشته است.

در یکی از این روستاها مردم شعار ضدبیگانه سر دادند و اوراق تبلیغاتی داس و چکش‌دار را به آتش کشیدند. در اصفهان در سه روز پیش حکومت نظامی توسط نیروی هوایی و واحدهای هوانیروز ارتش تکمیل گردید. سربازان هوانیروز انضباط کمتری داشته و به بدرفتاری و فحاشی متهم هستند، مردم خشمگین یکی از آنها را کتک زدند. هوانیروز از مستشاران آمریکایی خواسته است که آرم هوانیروز را از او نیفورمهایشان بردارند. دیروز بمبهای آتش‌زا به طرف دفتر فرعی شرکت فورد و کامیونی که در محل زندگی کارکنان آمریکایی پارک شده بود پرتاب شد ولی به کسی آسیب نرسید. دیروز روی هم هشت ساعت جریان برق در اصفهان قطع بود. گزارش می‌دهند که نیروی هوایی شاهنشاهی قصد داشت که در صورت قطع جریان برق نیروگاه برق را اشغال نماید ولی موفق به این کار نشد. اگر بتوان مغازه‌هایی را بازیافت احتکار مواد غذایی زیاد است، نتیجتاً قیمت‌های کالاهای عمده ۵۰ تا ۲۰۰ درصد افزایش یافته‌اند.

۳- مجلس دیروز جلسه علنی داشت و سه بار از دولت ازهاری انتقاد شدید شد. وکلای مخالف دولت به کشتار و تظاهرات و سانسور مطبوعات اشاره نمودند. دیروز وزیر بازرگانی اعلام داشت که اطاق اصناف منحل شده و بعد از چهارم آوریل انتخابات جدیدی برگزار خواهد شد.

دلیل انحلال اطاق اصناف کوتاهی در انجام وظایفش ذکر گردید. دولت ایران همچنین اسامی شش معاون جدید وزارت اقتصاد و دارایی را اعلام کرد: حسن هادوی، حسن علی رجایی، سیدمحمد میرمیران، عبدالرحیم صدریه و بیژن نوری.

۴- تیمسار ازهاری نخست‌وزیر ایران دیروز به توجیه عمل ارتش در برابر تظاهرکنندگان پرداخت و قصد داشت که شور مذهبی را از شور سیاسی جدا کند. در جلسه دو ساعته که با

حضور یک صد تن از نمایندگان گروههای مختلف برگزار شد، از هاری اظهار داشت که او را نصیحت می‌کنند که تمام اجتماعات را ممنوع نماید، ولی وی به عنوان نخست‌وزیر کشور شیعی مایل به این کار نیست. وی گفت که به هر حال خائنین و بیگانه‌پرستان از این مراسم سوءاستفاده کرده‌اند.

نیروهای نظامی سعی کردند که صدمات را کم نمایند ولی مجبور شدند که این حملات را خنثی کنند. او گفت که حزب توده در میان مردم اعلامیه پخش نموده و به آنها دستور داده که تظاهرات را چگونه برگزار کنند. در اظهار نظر دیگری، از هاری مجدداً به فعالیت حزب توده اشاره کرد که قصد دارد مراسم عزاداری را به هرج و مرج تبدیل نماید. وی ادعا نمود که طرح توطئه‌ای را از جانب حزب توده برای تظاهرات، قتل و آتش زدن اموال مردم در تظاهرات در دست دارد. از هاری روحانیون را دعوت کرد تا نقاب از چهره این توطئه‌گران بردارند تا مردم توسط آنها به انحراف کشیده نشوند.

۵- دولت اظهار می‌دارد که بعضی از تظاهرکنندگان علیه نیروهای امنیتی از سلاح استفاده کرده‌اند. سفارت از منبع نظامی کسب اطلاع کرده که واحدهای نظامی که دیروز اتومبیلهایی که از کرج به سوی تهران می‌رفتند مورد بازرسی قرار دادند و چهار اتومبیل را که سلاح حمل می‌کردند پیدا کردند که دو اتومبیل را توقیف نموده و دو اتومبیل دیگر موفق به فرار شدند. شاهدان عینی آمریکایی به منابع خبری آمریکا از ایرانیانی که شب گذشته در شمال خیابان پهلوی (نزدیک رستوران چاتانوگا) با ضبط صوت، فریادهای مردم و صدای تیراندازی را با صدای بلند پخش می‌کردند تا همسایگان را بترسانند اطلاع دادند.

۶- دیروز دولت اعلام داشت که ایران در بازیهای آسیایی که قرار است از نهم دسامبر در بانکوک برگزار شود شرکت نخواهد کرد.

۷- ناآرامی امروز هم ادامه دارد. دولت اعلام نموده که مدارس تهران تا سیزدهم دسامبر تعطیل خواهند بود. (با وجود این مدرسه آمریکاییها در تهران فردا چهارم دسامبر باز خواهد شد).

امروز صبح مغازه‌های زیادی باز شدند، اما در اواسط روز مثل دیروز همگی بستند. حتی بعضی از شعب بانک ملی بسته است. افسر ناظر سفارت گزارش می‌دهد که جنوب تهران کاملاً تعطیل اما آرام است. مردم در اطراف پرسه می‌زنند و ظاهراً (بیهوده) به دنبال مغازه‌های باز هستند. در مرکز و شمال تهران تیراندازی شده است. راننده سفارت که از میان جمعیت در میدان ۲۵ شهریور در شمال سفارت عبور کرده می‌گوید سربازان به روی جمعیت تظاهرکننده آتش گشودند.

منبع مطبوعاتی آمریکا در ایران در همین رابطه می‌گوید که بیشتر تیراندازها هوایی بوده و سربازان از قنداق تفنگهایشان علیه تظاهرکنندگانی که رفت و آمد را مختل کرده بودند استفاده نمودند. امروز هنوز گزارشی از تعداد کشته‌شدگان نرسیده است. تظاهرات همراه با

تیراندازیهای زیاد که اکثر آنها ظاهراً هوایی است در چند منطقه در شمال سفارت در جریان است.

۸- وزیر دادگستری حسین نجفی اعلام داشت که ۱۲۰ زندانی سیاسی از زندان آزاد خواهند شد و اظهار امیدواری کرد که ترتیب آزادی تعداد بیشتری از بازداشت‌شدگان داده خواهد شد. (در تلگرام جداگانه گزارش خواهد شد).
سولیوان

سند شماره ۲۴۵

۳ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۲ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۰۵۹۰۶ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۰، سوم دسامبر ۷۸

۱- نقض عبور و مرور شبانه بار دیگر منجر به رویارویی تظاهرکنندگان با مأموران حکومت نظامی و تیراندازی شدید در شب گذشته گردید. تهران در ساعت پنج بعد از ظهر به وقت محلی آرام بود ولی امشب احتمال وقوع آشوبهای عمده دیگری وجود دارد.

۲- شیراز امروز آرام گزارش می‌شود فقط قطع برق وجود داشته و شاید ۲۵ درصد از مغازه‌ها که بعد از اعتصاب همگانی دیروز بسته بودند امروز باز هستند. به استثنای قطع آب و برق در اهواز، این شهر آرام گزارش شده است. در اول دسامبر در سه نقطه از حوزه خلیج فارس درگیریهای خشونت‌بار روی داد.

۳- درگیری خشونت‌بار هنوز در اصفهان ادامه دارد و حداقل دیروز در هشت نقطه از شهر تیراندازی شد. تعداد افراد حکومت نظامی در اصفهان توسط نیروی هوایی و واحدهای هوایی تکمیل شد. همچنین در سه دهکده نزدیک شهر تظاهراتی بر پا شد که در یکی از آنها تظاهرکنندگان شعارهایی ضدیگانه سر داده و پرچمی را که علامت داس و چکش داشت به آتش کشیدند. بمبهای آتش‌زا به دفتر شعبه نمایندگی شرکت فورد و همچنین داخل پارکینگ کامیونها نزدیک جایی که کارمندان آمریکایی زندگی می‌کنند پرتاب شد اما صدمات جانی دربر نداشت. زمانی که در اصفهان مغازه‌ها باز کنند احتکار به وقوع می‌پیوندد و قیمت‌ها برای اقلام عمده نتیجتاً ۵۰ تا ۲۰۰ درصد بالا می‌رود. در نتیجه قیمت مواد غذایی از ۵۰ به ۲۰۰ درصد افزایش یافته است.

۴- با اعلام این مطلب از سوی دولت که برخی از تظاهرکنندگان علیه نیروهای امنیتی از سلاح گرم استفاده نموده‌اند، امروز وضع ناآرام ادامه پیدا کرد. گزارش شده دیروز در بازرسی اتومبیلها، چهار اتومبیل کشف شد که از کرج (در غرب تهران) به تهران می‌آمدند و سلاح حمل می‌نمودند.

۵- شب گذشته تظاهرات مذهبی وسیعی در شمال تهران به وقوع پیوست، مردمی که روی بیشتر پشت‌بامها در مسیر تظاهرات بودند به همراه آنها شعار می‌دادند.

۶- نخست‌وزیر ژنرال ازهاری، اعلام نموده است که تظاهرکنندگان از بلندگو برای پخش سر و صدای جمعیت، شعارها و صدای شلیک اسلحه برای به آشوب کشاندن عزاداری ماه محرم استفاده می‌کنند. خبرهایی وجود دارد مبنی بر اینکه نیروهای دولتی سعی می‌کنند جلوی تظاهرات را بگیرند و بیشتر تیراندازیها هوایی بوده است. با وجود این وقتی که واحدهای نظامی در فشار شدید قرار گرفته و ناگزیر به تیراندازی به سوی جمعیت شدند تعدادی زخمی و کشته بر جای ماند.

۷- در نظر دارند، در چهارم دسامبر، مدرسه آمریکاییان را بازگشایی نمایند. جماعت آمریکایی به شدت نگران و عصبی است به ویژه از زمانی که خیلی از تظاهرات و برخوردها در مناطقی که بیگانگان زندگی می‌کنند به قوع پیوسته است.

۸- اواخر بعد از ظهر، یعنی دوم دسامبر کارمندان شرکت استاندارد اویل که بزرگ‌ترین شرکت تولیدکننده عضو کنسرسیوم است، اعتصابشان را آغاز کردند و باعث قطع تولید ۴۲۵۰۰۰ بشکه نفت در روز شدند. در نتیجه مجموع نفت خام تولید شده در ۳ دسامبر به ۵/۵ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. بر طبق نظر مقامات شرکت کارمندان شرکت استاندارد اویل منحصراً در پاسخ به دعوت آیت‌الله خمینی اعتصاب کردند. با توجه به اینکه استاندارد اویل در تسهیلات موجود در جزیره خارک با شرکت اصلی اسکو شریک است، منابع شرکت بیم دارند که تب اعتصاب گسترش یابد. پالایشگاه آبادان در حد طبیعی به کار خود مشغول است، پالایشگاه شیراز تعطیل مانده است و پالایشگاه تهران با نصف ظرفیت خود کار می‌کند.

ونس

سند شماره ۲۴۶

۳ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۲ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۸۱۷

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. - با اولویت

موضوع: اوضاع جاری کارگری در بخش عمومی

۱- خلاصه: بخش خدمات عمومی ایران همچنان بر اثر مشکلات کارگری به حالت مختل به سر می‌برد. کارمندان در وزارتخانه‌های دولتی کم‌کاری می‌کنند، شرکت توانیر عمده برق را قطع می‌کند، تهدید به انجام یک اعتصاب عمده توسط کارمندان ایران ایر، تداوم ناآرامیها در بین کارمندان شرکت ملی نفت در تهران و اعتصاب در بانک مرکزی از مشکلات عمده به شمار می‌روند. برای روز اول دسامبر درخواست اعتصاب عمومی شده است و اثرات بلندمدت آشوبهای اخیر بر اوضاع کارگری تا هنگامی که خاتمه نیافته کاملاً مشخص نخواهد بود. پایان خلاصه.

۲- دولت ایران تلاش می‌کند تا نظم را مجدداً بر حوزه‌های کارگری که به دنبال مقاومت

منفعلا نه کارمندان وزارتخانه‌های دولت در تهران دچار سردرگمی مانده است برقرار نماید. به نظر می‌رسد کارمندان در وزارتخانه‌های مربوطه حضور دارند ولی یا به هیچ‌وجه کار نمی‌کنند و یا ظاهراً به دلیل نوعی ترس با سرعت بسیار کمی کار می‌کنند. از زمان روی کار آمدن حکومت نظامی پیشرفت کمی در تصحیح این شرایط حاصل شده است. نمایش قدرت از جانب مقامات دولتی گرچه به طور موقت مؤثر بوده است اما در مواردی بدون اینکه پیشرفت قابل توجهی در جهت یک راه‌حل رضایت‌بخش حاصل شود موجب منزوی شدن بیشتر کارمندان شده است. تصمیمات و خدمات مهم وزارتخانه‌ها با کندی اتخاذ و یا ارائه می‌شوند.

۳- شرایط جاری در شرکت تولید و انتقال نیرو (توانیر) نمایش‌دهنده فقدان مدیریت تصمیم‌گیری در بخش‌های عمومی و تمایلات سرسختانه کارگران می‌باشد. الف - صادق وزیری (محفوظ بماند) مدیرعامل شرکت توانیر به یکی از کارمندان سفارت گفت خاموشی‌های اخیر نتیجه اقدامات معترضانه و عمدی حدود هزار نفر از کارمندان ناشناس در توانیر می‌باشد که در شش کارخانه تولید نیرو که برق تهران را تأمین می‌کنند سرگرم کار هستند. کارگرانی که از لحاظ سیاسی ناراضی هستند تولید برق را در یک کارخانه کاهش می‌دهند و خواستار کاهش بار در شبکه می‌شوند و بدین ترتیب در مناطق مختلفی از تهران خاموشی‌های منطقه‌ای ایجاد می‌کنند. وزیری توضیح داد در شرایطی که مدیریت توانیر می‌داند چنین فعالیت‌هایی صورت می‌گیرد احساس می‌کند که بهتر است به کارگران اجازه دهند اعتراض خود را به چنین صورتی نشان دهند تا به جای آن با اعمال زور به مقابله پرداخته و این احتمال را به وجود آورد که در تجهیزات تولید نیرو خرابکاری‌های عمده‌ای به وجود آید.

۴- پدیده مشاهده شده اخیر مبنی بر وقوع مجدد اعتصاب‌های «پایان یافته» که با ارائه درخواست‌های سیاسی قوت بیشتری گرفته است همچنان ادامه دارد. همانطور که توسط سفارت گزارش شد، در صبح ۲۹ نوامبر اعتصاب کوتاه‌مدتی توسط کارمندان ایران‌یر در فرودگاه مهرآباد صورت گرفت. علاوه بر این کارمندان شرکت نفت در پالایشگاه تهران و در دفتر مرکزی شرکت ملی نفت شدیداً سیاسی هستند و در طی هفته گذشته کارگران بیشتری به اعتصابیون پیوسته‌اند (به تلگرام ۱۱۷۰۱ مراجعه کنید). کارمندان بانک مرکزی نیز به دلایل کاملاً اقتصادی اعتصاب کرده‌اند. خواسته‌های آنها عبارتند از: تسهیلات بیشتر در اعطای وام و طرح پاداش‌های بیشتر اما بسیاری از ناظرین معتقدند چنین اقدامی عمدتاً بر اساس تحریکات سیاسی صورت پذیرفته و بنابراین حدس زدن در مورد خاتمه یافتن آن مشکل می‌باشد. این اعتصاب که با اقدامات کارمندان دفتر مرکزی بانک ملی همراه شده در زمان نامناسبی صورت گرفته است زیرا نظام بانکی و بازار مبادلات خارجی هنوز تحت فشارهای غیرمتعارف هستند.

۵- مخالفین خواستار برپایی یک اعتصاب عمومی در یک دسامبر هستند و به نظر می‌رسد که در تهران به مورد اجرا گذاشته شود. تا مدت‌ها اثرات بلندمدت آشوب‌های اخیر بر اوضاع کارگری مشخص نخواهد شد.

سند شماره ۲۴۷

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۳۰۰ ۶۶۹ ۱ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۳ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران، ۲ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) در طول ماه محرم ناآرامیهای داخلی در تهران و اصفهان ادامه دارد. در طی ساعات صبح و بعد از ظهر دوم دسامبر ۱۹۷۸ خشونت‌های پراکنده‌ای در نقاط متعددی در تهران رخ داد. تظاهرکنندگان در اصفهان، بر خلاف سیاست مقامات نظامی راهپیمایی نمودند.

۲۲- جزییات:

الف - (بدون طبقه‌بندی): این گزارش حاوی اطلاعات خام است و نباید منحصراً بر اساس این گزارش طرح‌ها و یا برنامه‌هایی تهیه و یا اصلاح گردد.

ب - (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع، یک عضو هیأت مستشاری نظامی آمریکاست. وی اطلاع داد: برنامه قطع برق پنج روز آتی مناطق تهران را به دست آورده است. این خاموشی‌ها قرار است به ترتیب زیر به اجرا درآید: دوم دسامبر ۹ تا ۱۲، چهارم دسامبر از ۷:۳۰ تا ۲۱:۳۰ و ششم دسامبر از ۹ تا ۱۲.

(تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲؛ تاریخ و محل کسب خبر ۷۸/۱۲/۲، تهران، منبع: سرهنگ دوم جیمز والینگ، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی آمریکا، ب - ۲، مأمور ویژه: فرانک م هوپی، ناحیه ۷۲).

ج - (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع افسر عالی‌رتبه نظامی آمریکا است و اطلاعات زیر را از هم‌ردیف ایرانی خود کسب کرده است: دولت ایران به کارکنان شرکت برق اجازه داده است که خاموشی‌های برنامه‌ریزی شده را به اجرا بگذارند، زیرا احساس شده است که: اگر جلوی خاموشی‌های موقتی گرفته شود ممکن است کارگران در تجهیزات خرابکاری نمایند، که منجر به خسارت جدی به ماشین‌آلات شود و دوره‌های خاموشی طولانی‌تر گردد. (تاریخ خبر ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲ تهران، ارزیابی: ب - ۲، منبع: ۱ - OC، مأمور ویژه فرانک هوپی - ناحیه ۷۲).

د - (بدون طبقه‌بندی) بازنگری پرونده‌های مأمورین مرکز اطلاعات سفارت آمریکا در تهران اطلاعات زیر را در رابطه با حوادث و ناآرامیهای داخلی در تهران در طی ساعات ۷:۳۰ صبح الی ۱۱:۵۰ شب مورخ ۲ دسامبر ۷۸ آشکار ساخت. (برای سهولت در فهم، گزارش‌ها به دسته‌بندیهای عمده تقسیم شده است. منبع گزارش دهنده ما رویدادهای زیر را به عنوان گزارشاتی قابل اعتماد فهرست‌بندی کرده است)

۱- تظاهرات و درگیریهای عمده:

- ۹ صبح - تظاهراتی در مجاورت خیابان ۴۵ متری و کوروش کبیر (شرق تهران) در حال انجام بود.
- ۱۰:۱۰ صبح - تقریباً ۲۰۰ تظاهرکننده در اطراف بانک ملی مقابل سفارت آلمان واقع در خیابان فردوسی اجتماع نموده بودند. جمعیت کوشش می نمودند که وارد بانک شود، ولی به وسیله گاز اشک‌آور متفرق شدند. (جنوب تهران)
- ۱۰:۳۰ صبح - تعداد ۴۰۰ الی ۵۰۰ نفر به وسیله پلیس در خیابان پهلوی و پارک شاهنشاهی متفرق شدند. یک انفجار گزارش شد. (مرکز تهران)
- ۱۰:۴۵ صبح - بین ۵۰۰ الی ۸۰۰ نفر در میدان فردوسی دست به اغتشاش زدند. ۲۰۰ نظامی به طرف جمعیت شلیک کردند، مغازه‌ها بسته و یا در حال بستن بودند. (جنوب تهران)
- ۱۱:۲۰ صبح - دو کامیون سرباز در حال دستگیری مردم در خیابانهای کریمخان زند و ایرانشهر بودند. (مرکز تهران)
- ۱۱:۳۰ صبح - ۲۰۰۰ تا ۳۰۰۰ نفر در خیابان روزولت در حال حرکت به طرف جنوب به سمت سفارت آمریکا مشاهده شدند. جمعیت توسط نیروهای نظامی بدون شلیک گلوله متفرق شده و به دسته‌های کوچکتر تقسیم شدند (مرکز تهران)
- ۱۱:۳۰ صبح - تظاهرکنندگان در تقاطع خیابانهای شاه - پهلوی در حال حرکت به طرف پایین خیابان شاه بودند (مرکز تهران)
- ۱۱:۳۰ صبح - جمعیتی بین ۱۰۰ الی ۱۵۰ نفر در خیابان کریمخان زند جمع شدند و نظامیان بدون درگیری آنان را پراکنده ساختند. (مرکز تهران)
- ۱۲:۲۰ - جمعیت انبوهی در داخل دانشگاه تهران گرد آمده بودند. سربازان سه نفر را به گلوله بستند. (غرب تهران)
- ۱۵:۲۵ - در تقاطع خیابان آیزنهاور و استوار لشکری گروهی از مردم در تمام جهات پراکنده می شدند. سربازان تیراندازی هوایی می کردند. و اتوبوس آبی رنگی سوخته شده بود. در تمام طول صبح صدای تیراندازیهای پراکنده به گوش می رسید.
- ۱۵:۴۵ - در نزدیکی محلی که قبلاً ذکر شد، پمپ بنزینی در خیابان تاج واقع در شمال آیزنهاور در اثر آتش سوزی منفجر شد.
- در خیابان داریوش تظاهرات برپا بود و سربازان به سوی تظاهرکنندگان تیراندازی می کردند. (غرب تهران)
- ۱۹:۱۵ - در حدود ۲۰۰ نفر در قیطریه به سمت جنوب حرکت می کردند و گروهی دیگر در حدود ۵۰ تا ۷۵ نفر نیز در چیدر به سمت جنوب می رفتند (شمال تهران)
- ۲۰:۴۵ - بین ۵۰۰ الی ۶۰۰ نفر در منطقه جماران در مجاورت مسجدی در خیابان دولت و قیطریه مشغول تظاهرات بودند. (شمال تهران)

۲- گزارش کشتارها:

۱۱:۲۵-۶ جسد که در تقاطع شاهرضا و پهلوی افتاده بودند، شمارش گردید.
 ۱۳:۱۰- در طی ساعات صبح، ۵۰ الی ۱۰۰ جسد در مقابل ساختمان مجلس مشاهده شد.
 ۳:۴۵ بعد از ظهر - چهار جسد در نبش خیابانهای آیزنهاور و استوار لشکری مشاهده شد.

حوادث ضدآمریکایی:

۱۳:۵۰- گزارش دریافت شد که شرکت بین‌المللی آمریکایی بل، دو بار تهدید به بمب‌گذاری شده و سه تلفن تهدیدآمیز در طی صبح دریافت نموده است. اما در محلهای ذکر شده بمبی پیدا نشد.

۱۶:۳۰- پیام زیر در روی شیشه جلوی ماشین یکی از آمریکاییان پیدا شد: «اجنبی‌ها، بدین وسیله به شما اخطار می‌شود که در اسرع وقت ایران را ترک کنید، در صورت عدم توجه بدون هیچ ترحمی کشته خواهید شد. امضا: ملت».

۱۶:۴۵- یکی از کارکنان آمریکایی شرکت «ایسیران» اطلاع داد که خانه‌اش واقع در پلاک ۸ خیابان ورزنده (تقریباً سه خیابان دورتر از ساختمان سفارت آمریکا) با بمب آتش‌زا مورد حمله واقع شده، درب اصلی خانه تخریب شده و همسایگان در خاموش کردن آتش کمک نموده‌اند.

۴- در سراسر روز گزارشهای متعددی در رابطه با تحرکات محدودتر ناراضیان و نیروهای نظامی در شهر که با صدای شلیک گلوله همراه بوده رسیده است. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر ۷۸/۱۲/۳، تهران، منبع: یادداشت‌های مأمورین مرکز اطلاعاتی سفارت آمریکا، ارزیاب: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، اسنادی - ۲، مأمور ویژه: رونالد ک. بلیس، ناحیه ۷۲).

ه - (بدون طبقه‌بندی): منبع (کسی که برای اولین بار گزارش می‌کند) اطلاع می‌دهد: در حدود ساعت ۲:۳۰ عصر دوم دسامبر ۷۸، منبع از محل اقامت خود واقع در خیابان گلستان چهارم، پیاده به سوی ساختمان کمیساریای نظامی آمریکا در خیابان گلستان پنجم می‌رفته است. همین که به ساختمان کمیساریا نزدیک می‌شود، صدای شلیک گلوله‌ای را در نزدیکی محل می‌شنود. او به راه خود به سوی درب ورودی پارکینگ ساختمان کمیساریا ادامه داده و در آنجا با زنی ناشناس مواجه می‌شود که فریاد می‌زد و به سمت غربی پایین خیابان گلستان پنجم اشاره می‌کرد. سپس منبع دو نظامی ایرانی را مشاهده می‌نماید که مردی را از زمین بلند کرده و به عقب یک کامیون ارتشی می‌اندازند. اگر چه او حادثه را از فاصله ۱۸۰ متری مشاهده می‌نموده، ولی به نظرش رسیده که دست‌ها و پاهای مرد تکان می‌خورده‌اند. سربازان سوار کامیون شده و همگی آنجا را ترک کردند. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۳ تهران، منبع: استوار یکم: آ - ای - اسمیت، مأمور مستشاری ارتش آمریکا، ارزیابی :

اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: اف - ۱، مأمور ویژه: جیمی استات، ناحیه ۷۲).*

و - (بدون طبقه‌بندی): منبع، مستخدم ایرانی یک خانواده آمریکایی که مدت محدودی است گزارش می‌دهد و به نظر می‌رسد که قابل اعتماد باشد، اطلاع می‌دهد: او از طریق تلفنی به وسیله «دوستی» با خبر شده بود که امروز چهار یا پنج گروه در میدان «ثریا» واقع در نزدیکی عباس‌آباد تظاهرات خواهند کرد. به او توصیه شده که به خیابان نرود. همچنین دوست منبع اظهار نمود که صدای شلیک گلوله در میدان «توله» شنیده می‌شده است. و امروز بدتر از دیروز خواهد بود. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲، تهران، منبع: عصمت بنیاد، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: اف - ۶، مأمور ویژه: فرانک - م - هوایی، ناحیه ۷۲).

ز - (بدون طبقه‌بندی): منبع که از کارمندان شرکت «نورتروپ» است و برای اولین بار گزارش می‌دهد اطلاع داد: در حدود ساعت یازده صبح در مدرسه فنی واقع در خیابان «جردن» سه خیابان دورتر از خیابان «ظفر» تظاهرات برپا بود. جمعیت بین ۱۰۰ الی ۲۰۰ نفر تخمین زده می‌شد و سربازان با تیراندازی هوایی، آنان را متفرق می‌نمودند. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲، منبع آقای دنیس بالتون، ارزیابی: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی: اف - ۳، مأمور ویژه: فیلیپ - ل - استارک، ناحیه ۷۲).

ح - (بدون طبقه‌بندی): منبع، مأمور امنیتی منطقه‌ای سفارت آمریکا، متن توصیه‌آمیز منتشره از سفارت آمریکا را تهیه نموده که به شرح زیر است: «۲ دسامبر ۷۸، ساعت یازده، میکروفن سفارت»

توصیه: حوادث اول دسامبر بیانگر این است که در طی چند روز آینده لازم است که نهایت احتیاط را بنماییم.

۱- مدرسه آمریکایی تهران حداقل تا سوم دسامبر بسته خواهد بود. (توصیه بعدی به دنبال این هشدار داده خواهد شد).

۲- تا آنجایی که امکان دارد وابستگان (سفارت آمریکا) می‌بایستی در منزل بمانند.

۳- اگر مجبور هستید که بیرون بروید، از پیاده‌روی در مناطق شلوغ پرهیز نمایید و از رفتن به جنوب تهران خودداری نمایید.

۴- تا اطلاع ثانوی، مرکز اطلاعات سفارت (۱۳۳۳)، ۲۴ ساعته باز خواهد بود. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲، تهران، منبع: آقای «بنرمن»، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب - ۶، مأمور ویژه مقیم در محل «آلیس»، ناحیه ۷۲).

ط - (بدون طبقه‌بندی): منبع، یک معلم آمریکایی مدرسه تهران کامیونتی اظهار داشت که

اطلاعات دست دومی دریافت داشته که چهار تن از افراد حمله کننده به بانک ملی (روبروی سفارت آلمان) کشته شده‌اند. یک مرد ایرانی که با مدرسه کامیونتی تهران ارتباط دارد، معتقد است که موج اخیر تظاهرات نه تنها ادامه خواهد داشت بلکه تا اواسط دسامبر شدت خواهد گرفت. برای روزهای حوالی یازدهم دسامبر، به علت اهمیت عمیق مذهبی‌اش نگرانی خاصی وجود دارد. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۳ تهران، منبع: فیلیپ آرنسون، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب - ۶، مأمور ویژه: بلیس، ناحیه ۷۲).

ی - (بدون طبقه‌بندی): منبع، کنسول آمریکا در اصفهان، اطلاع داد که جمعیت بزرگی در خیابان سروش واقع در شمال شرقی اصفهان اجتماع نموده و در حال راهپیمایی به سمت مسجد «مصلا» در جنوب بوده‌اند. سربازان برای متفرق کردن جمعیت در صحنه نبودند و این اعتقاد وجود داشت که تظاهرات بطور مسالمت‌آمیز پیش خواهد رفت. منبع بعداً گزارش داد که علیرغم اینکه مقامات نظامی تظاهرات را مجاز ننموده‌اند، راهپیمایی ادامه داشت. علاوه بر آن سرهنگ دارابی، افسر اجرایی در حکومت نظامی اصفهان، به منبع اطلاع داد که در روز ۲ دسامبر هیچگونه اجازه راهپیمایی صادر نشده است و خیابانهای منتهی به مسجد بسته بودند. منبع اظهار عقیده کرد که در طی چند روز آینده فعالیت‌های خشن، آرام خواهد شد؛ زیرا ملاهای ایرانی (رهبران مذهبی اسلامی) نمی‌خواهند که فعالیت‌ها خیلی زود به اوج برسد. بر طبق نظر منبع، دوره‌ای که باید مراقب بود، ۷ تا ۱۱ دسامبر است. منبع گفت که، تظاهرات در اصفهان حداقل بوده است، چون به نظر می‌رسد که نیروهای ضددولتی تاکتیک فعالیت‌های اعتصابی را حداقل در طی نیمه اول ماه محرم برگزیده‌اند.

(تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر ۷۸/۱۲/۲ اصفهان، منبع: دیوید مک گافی، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب - ۲، مأمور ویژه: اولیس، ناحیه ۷۲ و رابرت هافمن و مأمور ویژه وارن اسمیت، اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، یگان ۷۲۰۱).

ک - (بدون طبقه‌بندی): منبع، نماینده سازمانی نظامی وابسته به شرکت هواپیمایی «گرومن» تأیید نمود که علیرغم این حقیقت که مقامات حکومت نظامی اجازه برای تظاهرات نداده‌اند، جمعیت در حال تدارک راهپیمایی به سوی مسجد «مصلا» بودند. او افزود که قطع پراکنده برق (برق از ساعت ۹ صبح قطع بود) عمداً به وسیله کارگران اعتصابی صورت گرفته است. در مورد تأمین برق، اصفهان با این مسئله روبروست که ۲۴ ساعت روشنایی و ۲۴ ساعت خاموشی داشته باشد. از جانب کارگران اعتصابی به ارتش اخطار شده که کارهای شرکت‌های برق را برعهده نگیرد. آنان تهدید کردند که اگر ارتش کار تأمین برق را به عهده بگیرد، آنها سدهای آبی تأمین برق را منفجر خواهند کرد. منبع افزود که شرکت «گرومن» و مغازه‌داران ایرانی روزها تعطیل هستند. (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲ - اصفهان، منبع «جاوید هاتفی»، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب - ۳، مأمور ویژه: هافمن، دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، یگان ۷۲۰۱).

ل - (بدون طبقه‌بندی): در حدود ساعت یک بعد از ظهر، در منطقه شرق یا جنوب شرقی ساختمان شماره ۲ گرومن صدای شلیک اسلحه‌های خودکار شنیده می‌شد. این صدای تیراندازی توسط افراد مختلفی در ساختمان شنیده شد. (تاریخ خبر: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲، منبع، مشاهدات مأمور ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، ارزیاب: الف - یک، مأمور ویژه اسمیت و هافمن - یگان ۷۲۰۱).

م - (بدون طبقه‌بندی): اطلاعات زیر هم در مورد تظاهرات در منطقه اصفهان در طی ساعات عصر به دست آمده است:

۱- در پایین شهر اصفهان یک بانک (NFI) در حال سوختن بود. (منبع: چاک وستفال - مأمور امنیتی هلیکوپترسازی بل).

۲- منبع در حدود ساعت ۱:۳۰ بعد از ظهر در خیابان شاهپور «نزدیکی تقاطع خیابان شیخ بهایی به سمت شمال راه می‌رفت که با جمعیتی در حدود ۲۰۰ نفر از ایرانیان که اکثراً در حدود ۲۰ سال سن داشته‌اند مواجه می‌شود، منبع مشاهده می‌کند که ماشین حمل و تخلیه زباله در وسط خیابان واژگون گردیده و به آتش کشیده شده بود. ناگهان جمعیت به سمت غرب پیچیده و بسیاری از مردم با مشت‌های گره کرده به شعار دادن می‌پردازند. بعد از آن منبع نیروهای نظامی ایرانی را مشاهده می‌کند که از آن سمت می‌آمدند. با شلیک گلوله جمعیت برگشته و به سمت شرق می‌دوند. از آنجایی که مشاهده نشد که کسی گلوله خورده باشد، به نظر می‌رسد که تیراندازی هوایی بوده و گلوله‌ها به بالای سر مردم شلیک شده‌اند. منبع اظهار داشت که همچنین یک فروشگاه بقالی را دیده که در حال سوختن بوده و یک بانک را مشاهده کرده که میله‌های آهنی حفاظش خمیده شده بودند. (منبع: جری لوئیس، شرکت عملیاتی بل)، (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲ اصفهان، منبع: در بالا ذکر شد، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: (هر دو) - ب، اطلاع - ۲، مأمور ویژه: اسمیت، یگان ۷۲۰۱).

(توجه: تیراندازی که «موریس» مشاهده کرده می‌بایستی تقریباً در همان زمان و در همان محلی که صدای تیراندازی از ساختمان گرومن (هم‌طور که در بالا اشاره شد) شنیده می‌شد، رخ داده باشد.

ن - (بدون طبقه‌بندی): منبع که کنسول ایالات متحده در تبریز می‌باشد، اظهار نموده که در شهر مهاباد واقع در غرب ایران درگیری‌هایی که از شب اول دسامبر رخ داده هنوز ادامه دارد و در این مدت چندین ساختمان دولتی به آتش کشیده شده است. سربازان به سوی جماعت شلیک نمی‌نمایند. همچنین دفتر مدیریت بررسی وقایع سازمان ملل نیز به آتش کشیده شد. تبریز در طول دوره اولیه ماه سوگواری آرام بوده است.

(تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۱ - ۷۸/۱۲/۲، تاریخ و محل کسب خبر: ۷۸/۱۲/۲، تهران، ارزیاب:

ب - ۲، منبع: «مایک مترینکو»، مأمور ویژه: «اولیس»، ناحیه ۷۲).

نظریات تهیه‌کنندگان (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) درگیرهای خشونت‌آمیز، اعتصابات و کم‌کاریها، به منظور اعلام شروع ماه محرم ادامه دارد. انتظار می‌رود که ناآرامیهای داخلی ادامه یابد، زیرا آیت‌الله خمینی رهبر مذهبی شیعیان اعلامیه‌ای مبنی بر دعوت مردم به مخالفت خشونت‌آمیز با رژیم شاه صادر کرده است. با توجه به مشاهده کشته‌ها که توسط منابع مختلف صورت گرفته است، به نظر می‌رسد که ارقام تلفات منتشر شده توسط دولت کاملاً کم است. طبق شایعات ایرانیها، تعداد تلفات شبهای اول و دوم دسامبر ۷۸ بیش از ۲۰۰۰ کشته بوده است.

سند شماره ۲۴۸

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۳۰۳ ۶۶۹ ۱ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۳ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ادامه فعالیتهای ضدآمریکایی

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه) فعالیتهای گزارش شده ضدآمریکایی از تهران، اصفهان و بوشهر. منزل یکی از افسران نیروی هوایی آمریکا در تهران در سوم دسامبر مورد اصابت یک بمب آتش‌زا قرار گرفت ولی عمل نکرد. خودروهایی شخصی متعلق به یکی از غیرنظامیان وزارت دفاع در تهران و یکی از کارکنان شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل در همین روز در اصفهان سوخت. درب ورودی آپارتمان مجتمع مسکونی آمریکاییهای غیرنظامی در تهران در دوم دسامبر به آتش کشیده شد، منزل یکی از کارکنان شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل در اصفهان در تاریخ دوم دسامبر ۷۸ مورد اصابت یک بمب آتش‌زا قرار گرفت. تلفن‌ها و یادداشتهای تهدیدآمیز ادامه دارد. پرسنل نظامی آمریکایی ساکن در هتل‌ها در تهران در تاریخ سوم دسامبر دو بار تهدید تلفنی بمب‌گذاری دریافت کردند. در ماشین فتوکپی یک شرکت آمریکایی در تهران نشریه ضدآمریکایی به دست آمد. لاستیک چرخهای دو خودرو در تهران در تاریخ سی‌ام نوامبر پاره شدند. مقامات امنیتی ایران به آمریکاییان اخطار می‌کنند که عناصر مخالف مواد منفجره به همراه دارند و ممکن است آنها را علیه شهروندان آمریکایی به کار برند.

۲۲- جزییات:

الف - (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعات خام می‌باشد. طرحها و یا تدابیر سیاسی نایستی تنها بر اساس این گزارش تهیه و یا اصلاح گردند.

ب - (بدون طبقه‌بندی) منابع خبری این گزارش مأمورین امنیتی دایره پشتیبانی لجستیکی ارتش و شرکت سیلوانیا در تهران می‌باشند و هر یک گزارش داده اند که شب ۳۰ نوامبر ۷۸ لاستیک اتومبیل یکی از کارکنان شرکت که در شمال شرقی تهران سکونت دارد هنگامی که

اتومبیل خود را در مقابل خانه‌اش پارک کرده بوده را خالی کرده‌اند (تاریخ کسب خبر: ۳۰ نوامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: دوم دسامبر ۷۸، تهران. ارزیابی: ج - ۲. منابع خبر: گلن لمب، دایره پشتیبانی لجستیکی ارتش و بیل مایکل، سیلوانیا، مأمور ویژه: تروی سولیوان).
ج - (بدون طبقه‌بندی) منبع خبر، یکی از کارکنان شرکت آمریکایی بین‌المللی بل در تهران که از اعتبار کافی برخوردار است به ما اطلاع داد: در بعد از ظهر سی‌ام نوامبر ۷۸، منبع خبر، زمانی که می‌خواست از ماشین فتوکپی که در دفتر اصلی شرکت قرار داشت استفاده نماید یک نسخه از جزوه‌ای را یافت که حاوی مطالب زیر بود:

بدون شک شما از جنبش‌های بخش کنونی ملت ما آگاه هستید. هدف ما، کلاً رهایی از استبداد سلطنتی داخلی و استثمار خارجی می‌باشد. ما می‌خواهیم در ایران حکومت اسلامی برقرار سازیم تا بتوانیم آزادانه بیان‌دیشیم و آزادی را به دست آوریم و بر اساس عدالت زندگی کنیم و روابطمان را با دیگر کشورها بر اساس احترام متقابل و عدالت بنا نهیم. شما دانسته یا ندانسته در خدمت منافع دشمن ملت ما هستید، بنابراین حضور شما در ایران مانعی برای انقلاب ما به حساب می‌آید. ما به شما و خانواده‌تان یک ماه فرصت می‌دهیم تا تهران را ترک نمایید. بعد از این مدت ما تمامی بیگانگانی را که در ایران مانده‌اند به مثابه دشمنان خود قلمداد و با آنها قاطعانه مبارزه خواهیم کرد. بنا به رفتار تفاهم‌آمیز مردم و دولت فرانسه نسبت به رهبر عظیم‌الشأن مذهبی ما امام خمینی، در حال حاضر فرانسویها و همچنین تمام خبرنگاران خارجی مستثنی هستند. ما از مردم خواسته‌ایم تا با امکاناتشان لیستی از محل سکونت بیگانگان، شرکت‌ها و شرکت‌های خارجی و محل کارشان تهیه کرده و آماده نبرد شوند. انجمن استادان دانشگاه برای استقرار حکومت جمهوری اسلامی در ایران (تاریخ کسب خبر: ۳۰ نوامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: یکم دسامبر ۷۸، تهران. ارزیابی: C - 2، منبع خبر: آرتور هادلستون مدیر آموزش، مأمور ویژه: جیمی استات)

د - (بدون طبقه‌بندی) منبع: فردی است که برای اولین بار گزارش تهیه می‌کند و در یگان سی‌ام سپاه صلح کار می‌کند. وی اطلاع داد که شوهرش دو نسخه از نامه‌های تهدیدآمیزی (برای متن پیام به پاراگراف قبلی مراجعه کنید) را که از شکاف درب محل سکونتشان واقع در خیابان بلارام پلاک ۳۱ منطقه قیطریه تهران به داخل انداخته شده بودند پیدا کرده است. منبع گفت که هیچ‌یک از همسایگان آمریکایی‌اش چنین نامه‌ای دریافت نکرده‌اند، و نظرش این بود پسر جوان روزنامه‌فروش قبلی خانه‌اش را شناسایی کرده است. (تاریخ اطلاع: ۲۸ نوامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۳۰ نوامبر ۷۸، تهران. منبع: خانم مارجوری گرین لا، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: و - ۲، مأمور ویژه: رونالد. ک. بلیس حوزه ۷۲).

ه - (بدون طبقه‌بندی): منبع خبر، مأمور امنیتی شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل در تهران می‌باشد. وی اطلاع داد که در حدود ساعت نه و پانزده دقیقه شب دوم دسامبر، فرد یا افرادی که سوار بر موتورسیکلت بودند شیئی را به طرف درب ورودی مجتمع مسکونی واقع

در خیابان ورزنده شماره ۸، که تقریباً در فاصله سه بلوکی سفارت واقع است پرتاب کردند که باعث گردید درب آپارتمان در میان شعله‌های آتش بسوزد. درب آپارتمان سوخت ولی ساختمان دچار هیچ‌گونه خسارت جدی نشد. شیشه‌ای در نزدیکی درب پیدا نشد تا حاکی از این باشد که شیء مورد استفاده بطری آتش‌زایی بوده است. صاحبخانه ایرانی، کارمند شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل و سه آمریکایی دیگر که از کارمندان شرکتهای آمریکایی می‌باشند در این ساختمان سکونت دارند. در اوایل شب تظاهراتی در این منطقه به وقوع پیوسته بود. (تاریخ اطلاع: ۲ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: ب - ۲، منبع: وین استوارت، مأمور ویژه: سولیوان).

و - (بدون طبقه‌بندی): منبع، فردی است که برای اولین بار گزارش می‌دهد، اطلاع داد که، در حدود ساعت ۹ صبح دوم دسامبر ۷۸، منبع توسط یکی از همسایگان آمریکایی مطلع شد که چند جوان ایرانی خانواده منبع خبری را با صدای بلند تهدید به مرگ کرده‌اند. منبع خبر در خیابان اندیشه ۶، پلاک ۴۷، آپارتمان شماره ۲، سکونت دارد و همسایه آمریکایی وی نیز در همان ساختمان آپارتمان شماره ۴ ساکن می‌باشد. گزارش می‌شود که همسایه آمریکایی از خانه شاگردش از طریق استراق سمع شنیده است که سه مرد ایرانی منبع خبر و دخترش را به خاطر پوشیدن لباس زننده در اطراف منزلشان، یعنی پوشیدن شورت (شلوارک) هنگام ایستادن در بالکن منزلشان و اینکه سگ در منزلشان دارند، مورد شماتت قرار می‌دادند. سه مرد ایرانی گفتند که «ما حتماً کسانی را که در آپارتمان شماره ۲ زندگی می‌کنند خواهیم کشت» البته منظور منبع خبر و خانواده‌اش می‌باشد. (تاریخ اطلاع: دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: دوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F - 2، منبع خبر: لورین الکوفر، پشتیبانی عمومی یگان ۵ هیأت مستشاری نظامی، مأمور ویژه: جیمی استات).

ز - (بدون طبقه‌بندی): منبع غیرنظامی آمریکایی در تهران که هیچ سابقه گزارش دادن ندارد، اطلاع داد که ساعت ۲ بعد از ظهر دوم دسامبر ۷۸، هنگامی که پسرش مشغول صحبت تلفنی بود مرد ناشناسی صحبت را قطع می‌کند و می‌گوید «یانکوئی - بروگمشو» پسر منبع خبر می‌گوید «شما یانکوئی تلفظ می‌کنید بگویید یانکی». شخص ناشناس می‌گوید «می‌دانم» و گوشی را به زمین می‌گذارد. (تاریخ اطلاع: دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، منبع: فرانک اسکاریانو، پشتیبانی عمومی یگان ۱۴، آمریکا، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، و - ۲، مأمور ویژه: جیمی استات).

ح - (بدون طبقه‌بندی): منبع، غیرنظامی وابسته به وزارت دفاع که سابقه گزارش دادن به اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی ندارد اطلاع داد که در تاریخ سوم دسامبر ۷۸ شعارهایی با گچ روی اتومبیل‌اش نوشته‌اند. همسایه ایرانی بعضی از شعارها را بدین‌گونه ترجمه کرد: «مرگ بر شاه، درود بر خمینی»، «کارتر برای شاه گریه می‌کند»، «می‌چکد از چنگ او خون جوانان ما». منبع در شمال شرقی تهران، خیابان داور، پلاک ۵۸ زندگی می‌کند. (تاریخ اطلاع:

سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، منبع: مری ریچارژ، پشتیبانی عمومی یگان ۱۲، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: F-6، مأمور ویژه: جان اورشاک).

ط - (بدون طبقه‌بندی): منبع خبر، عضو ارتش آمریکا است که برای اولین بار برای اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی آمریکا گزارش تهیه می‌نماید.

وی اظهار داشت که بین ساعت بیست و سی تا بیست و سی و پنج سوم دسامبر ۷۸ در محل سکونتش دو تلفن تهدیدآمیز از جانب فردی که انگلیسی به طور شکسته صحبت می‌کرد به وی شده است. در تلفن نخست این مرد گفت «فرمانده، باید تا قبل از فردا از ایران بروی» و بعد از اینکه یکی از دوستان منبع خبر، به آن پاسخ داده و گوشی را گذاشته بود، وی مجدداً زنگ زد و گفت «فردا باید از ایران بروید والا شما را خواهیم کشت». (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F-2، منبع خبر: ادوارد بوردلن استوار نیروی دریایی، مأمور ویژه جیم موراسکی).

ی - (بدون طبقه‌بندی): منبع خبر، یکی از کارکنان هتل اوین واقع در شمال غرب تهران می‌باشد و گفت که دو تلفن تهدیدآمیز اولی صبح و دومی در بعد از ظهر مبنی بر بمب‌گذاری به یکی از تلفن‌چی‌های هتل شد. پلیس ایران ساختمان محل را جستجو نمود ولی بمبی پیدا نکرد. (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F-2، آقای ام - زره پروان مدیر خدمات عمومی هتل، مأمور ویژه: فرانک هیوی).

ک - (بدون طبقه‌بندی): منبع خبر، غیرنظامی وابسته به وزارت دفاع است که در خدمت دفتر هواپیمایی ایران واقع در فرودگاه مهرآباد تهران می‌باشد و برای اولین بار گزارش تهیه می‌کند. وی اظهار داشت که در حدود ساعت یازده و نیم شب سوم دسامبر ۷۸، همسایگان طبقه بالا و پهلویی او را بیدار می‌کنند و به وی خبر می‌دهند که جیب هایچوپیکاپ مدل ۱۹۷۶ وی را آتش زده‌اند. بازرسان پلیس تهران دریافتند که دو کوکتل مولوتف از قسمت برزنتی به داخل اتومبیل پرتاب شده است. در این حادثه سقف برزنتی اتومبیل کاملاً سوخت و به رنگ قسمت خارجی اتومبیل و یک صندلی خسارت وارد آمد. اتومبیل در مقابل منزل مسکونی وی واقع در قسمت شمالی تهران، کوچه رامین، شماره ۱۵ پارک شده بود. وضع منطقه ناامن بود و چراغهای منطقه به خاطر قطع جریان برق خاموش شده بودند. ساکنان آپارتمان بالایی سر و صداهایی را از روی بامها شنیده و ظاهراً مزاحم یا مزاحمین را ترساندند و فراری دادند. فردی که در طبقه پایین محل اقامت منبع خبر سکونت دارد اطلاع داد که ۱۵ دقیقه قبل از این حادثه سر و صداهایی شنیده ولی کسی را ندیده بود، بعد نوری را از بیرون ملاحظه کرده و خودروی منبع خبر را در آتش شعله‌ور دیده است. پلیس و اداره آتش‌نشانی در حدود ساعت ۱۲ شب در محل حادثه حاضر و شروع به تحقیق نمودند که آتش‌سوزی دیگری در همان هنگام در انتهای خیابان نظر مأموران آتش‌نشانی را جلب کرد. ابتدا آن آتش را خاموش کردند. از

بازرسیهای به عمل آمده معلوم شد که فردی در حدود همان زمان که جیب را آتش زده، لاستیکی را هم آتش زده است. منبع خبر اظهار داشت که قبلاً چنین حوادث و یا مشکلاتی نداشته است. (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: 2 - F، منبع خبر: استانی. ل. پرایس پشتیبانی عمومی یگان ۱۳، مأموران ویژه: جیمی استات و جیمز موراسکی).

ل - (بدون طبقه‌بندی): تحقیقات به عمل آمده در محل حادثه حاکی از این بود که اتومبیل را از محوطه به خیابان منتقل کرده بودند. بدنه برزنتی اتومبیل کاملاً خراب شد و خسارت وارده به رنگ بدنه آن زیاد بود. شیشه پنجره عقب ظاهراً در اثر حرارت زیاد شکسته و روکش صندلیها سوخته بود. علاوه بر آن قسمت داخلی اتومبیل در اثر دود زیاد خسارت برداشته است. دو بطری حاوی مایع قابل اشتعال را که در پارچه‌ای پیچیده بودند، در زیر کف جیب قرار داده و آن را آتش زده بودند. بازرسیهایی که از محل حادثه انجام گرفت نشان داد که اتومبیل توسط حصار میله مانندی به ارتفاع تقریباً $5\frac{1}{2}$ پا محافظت می‌شده، درها بسته نبودند. دو تکه آجر در صحنه حادثه پیدا شد که حاکی از آن بود که احتمالاً برای شکستن شیشه اتومبیل به کار رفته است. کبریت‌های سوخته زیادی نیز در محل حادثه پیدا شد. (تاریخ اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: الف - ۱، منبع خبر: مشاهده اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، مأموران ویژه: موراسکی و جان اورشاک).

م - (بدون طبقه‌بندی): منبع خبر، همسر افسر نیروی هوایی آمریکاست که برای اولین بار برای اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی گزارش تهیه می‌کند. وی چنین اظهار داشت:
 ۱- وی در منزلی در خیابان نیام واقع در شمال شرق تهران سکونت دارد. در حدود ساعت هفت و سی دقیقه بعد از ظهر صدای مهیبی را که از مقابل منزل بلند شد شنید و به سمت صدا رفت. او بوی بنزین را استشمام و شعله‌های سفید و زردرنگی را در محلی که اتومبیلش پارک بود مشاهده نمود. وی فرزندانش را به پشت خانه فرستاد و چون شوهرش موقتاً در ایران نبود، زن صاحبخانه‌اش را خبر کرد و او فوراً پلیس را در جریان قرار داد. آتش خود فرونشست. منبع خبر هیچ مطلبی قبل و بعد از حادثه در بیرون خانه نشنیده بود. منبع خبر و اعضای خانواده‌اش شب را در منزل یکی از دوستانش بسر بردند.

۲- منبع خبر در ماه نوامبر ۷۸ تخمین می‌زد که حدود ده الی بیست تلفن از سوی مردانی دریافت داشته که می‌گفتند «یانکی، گمشو» (تاریخ اطلاع: حدوداً از اواخر نوامبر تا سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: 2 - F، منبع خبر: ژانت شریدان همسر سروان فرانسیس شریدان عضو تیم آموزش فنی نیروهای مسلح نیروی هوایی، مأمور ویژه: موراسکی).

ن - (بدون طبقه‌بندی): منبع خبر که یکی از کارکنان اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی

آمریکاست مشاهدات خود را از منزل شریدان اینچنین تعریف کرد: شمال منزل مسکونی ما مشرف به خیابان نیام است که به وسیله حصار از خیابان جدا شده و محوطه جای کافی برای پارک دو اتومبیل دارد. حصار از فلز ریزبافت با ارتفاع حدود هفت پا به جز درب مخصوص خروج و ورود اتومبیلها که با میل‌های فاصله‌دار (حدوداً به فاصله چهار اینچ) و با همان ارتفاع ساخته شده است. دو اتومبیل داخل محوطه پارک شده بودند. یک فولکس واگن خاکستری رنگ و یک فورد تورنیدوی استیشن زردرنگ که از طرف تیم آموزشی فنی نیروهای مسلح نیروی هوایی آمریکا در اختیار خانم شریدان گذاشته شده بود. پنجره اتاق نشیمن در قسمت شمالی خانه و در راستای درب مخصوص اتومبیل قرار دارد و با میله‌های آهنی محافظت می‌شود. دو بطری حاوی مایع آتش‌زا (نفت یا بنزین) که یکی دارای فیتله بود به طرف پنجره پرتاب گردید و تقریباً به میله‌های وسط پنجره که پرده‌ها از آن آویزان بودند اصابت کرد. با برخورد بطریها به میله‌های پنجره، بطریها شکست ولی پنجره را نشکست و آتش نگرفت. ولی محتوای آن به پنجره، جلوی خانه و جلوی اتومبیل فورد ریخت. در بازرسیهایی که از خارج محوطه درست در پشت اتومبیل فورد به عمل آمد، آثار آتش که توسط منبع خبر مشاهده گردیده بوده دیده شد. از بازرسی آن محل چنین برمی‌آید که مایع آتش‌زا ظاهراً در آنجا ریخته و به آتش کشیده شده باشد. آنتن گیرنده - فرستنده رادیویی دیده شد که بر روی بام خانه نصب شده بود که آن خانه را از دیگر منازل مشخص می‌ساخت. هیچ اطلاع دیگری از بازرسی محل حادثه به دست نیامد. (تاریخ اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: A-1، مأموران ویژه: مورااسکی و اورشاک).

س - (بدون طبقه‌بندی): منبع خبر، شریدان (در پاراگراف ۲۲ بالا) گزارش داد که در حدود ساعت نه و سی و پنج دقیقه صبح چهارم دسامبر ۷۸ اشتبهاً از جانب مرد ایرانی به وی تلفن می‌شود و ظاهراً بعد از اینکه متوجه اشتباهش می‌شود می‌گوید «شما آمریکایی هستید؟ باید حتماً از ایران بروید. اوضاع برای تمامی آمریکاییان خطرناک است.» (تاریخ اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F-2 منبع: ژانت شریدان، مأمور ویژه: رابرت استیکنی).

ع - (بدون طبقه‌بندی): منبع کسی است که اولین بار است گزارش می‌دهد، وی اطلاع داد که عبارت «بانکی» را شنیده، روی صندوق پستی‌اش با رنگ «به خانه‌ات برگرد» نوشته‌اند. صندوق پستی وی بیرون حصار منزلش واقع در گلستان ۵ در شمال شهر تهران است.

ف - (بدون طبقه‌بندی): منبع، کنسول آمریکا در اصفهان، اطلاع داد که کارخانه پلی‌اکریل در تاریخ سی‌ام نوامبر ۷۸، تحقیق دامنه‌داری را درباره انفجار در منزل یکی از کارکنانش مورد رسیدگی قرار داد. بازرسی از منزل مذکور نشان داد که دریچه ایمنی در ژینگلاتور کپسول گاز کار نمی‌کند. در نتیجه، وقتی که کپسول گاز واژگون شد، گاز از شیلنگی که به کپسول وصل

بوده در خانه نشت کرده است. بازرسان معتقد بودند که این حادثه توسط شخصی که از شیشه درب ورودی منزل کپسولهای گاز را دیده و با دراز کردن دست یا پرتاب شیء کپسول را انداخته است، به وجود آمده است. (تاریخ اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، اصفهان، منبع خبر: دیوید. مک گافی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-2، مأمور ویژه: رابرت هافمن، ناحیه ۷۲۰۱).

ص- (بدون طبقه‌بندی): منبع، یکی از کارکنان مدرسه آمریکاییان در اصفهان خبر داد که اتوبوس مدرسه در تاریخ دوم دسامبر ۷۸ در نزدیکی میدان تهران با آجری مورد اصابت قرار گرفت. بچه‌های آمریکایی سوار بر این اتوبوس بودند، ولی به کسی آسیب نرسید. (تاریخ اطلاع: دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، اصفهان، منبع: لیندا مکینتوش، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-2، مأمور ویژه: هافمن، ناحیه ۷۲۰۱).

ق- (بدون طبقه‌بندی): منبع، کنسول آمریکا در اصفهان می‌باشد و اظهار داشت:

۱- حدود ساعت شش و پانزده دقیقه بعد از ظهر دوم دسامبر ۷۸، فرد یا افراد ناشناسی کوکتل مولوتفی را به طرف پنجره اتاق خواب رابرت باچلور که در طبقه دوم محل مسکونی او قرار دارد پرتاب کردند. وی به عنوان پیمانکار دست دوم تلگراف و تلفن در استخدام شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل می‌باشد. محل مسکونی باچلور در نزدیکی کنسولگری آمریکا در اصفهان واقع است. آتش انفجار، خسارت کمی به اتاق خواب وارد آورد ولی به کسی آسیب نرسید. صاحبخانه ایرانی باچلور در سی‌ام نوامبر ۷۸ یادداشتی دریافت کرده بود که در آن گفته می‌شد که به خانه آسیب خواهند رساند. صاحبخانه نمی‌دانست که نامه را چه کسی فرستاده و آن را جدی نگرفته بود.

۲- بین روزهای بیست و نهم نوامبر تا دوم دسامبر ۷۸، کنسولگری آمریکا در اصفهان تلفنهای تهدیدآمیزی را دریافت داشت که به قرار زیر می‌باشد:

الف: بیست و نهم نوامبر ۷۸- در ساعت سه و سی دقیقه بعد از ظهر خانمی که به انگلیسی صحبت می‌کرد زنگ زد و گفت «همه شما اکنون باید بروید، من در آپارتمان بمب گذاشته‌ام». منبع در آپارتمانی در طبقه بالای کنسولگری سکونت دارد.

ب: دوم دسامبر ۷۸ - صبح آقایی تلفن زد و به انگلیسی گفت «یانکی برو گمشو».

ج: دوم دسامبر ۷۸ - مردی به تلفنچی کنسولگری تلفن کرده و به فارسی سؤال می‌کند که کنسولگری باز است یا نه. تلفنچی پاسخ می‌دهد «نه» و تلفن کننده می‌گوید «خب! اگر کنسولگری باز می‌بود، دچار دردسر می‌شد».

۳- در دوم دسامبر دو بار تلفن شد و تهدید به بمب‌گذاری کردند. اولین تلفن به دفتر شرکت خطوط هوایی بین‌المللی نورتروپ شد و در نتیجه دفتر آن روز تعطیل شد. دومین تلفن به مدرسه آمریکاییها در اصفهان بود. در حدود ساعت یازده و پانزده دقیقه صبح خانمی با صدای ملیحی به فارسی گفت «تا نیم ساعت دیگر بمب منفجر خواهد شد» که تهدید

شوخی آمیزی بود. (تاریخ اطلاع: سی‌ام نوامبر الی دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: دوم تا سوم دسامبر ۷۸، اصفهان، منبع: دیوید مک. گافی، ارزیابی: B-2، مأمور ویژه: رابرت هافمن و وارن اسمیت از ناحیه ۷۲۰۱).

ر- (بدون طبقه‌بندی): منبع خبر مأمور امنیتی شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل در اصفهان می‌باشد و اظهار داشت که در حدود ساعت هشت و سی دقیقه شب سوم دسامبر ۷۸، کوکتل مولوتفی که حاوی مایع آتش‌زا با مقداری صابون اضافی جهت قوی‌تر کردن آتش آن بود از بالای دیوار بلندی که محل مسکونی گری ونیز، کارمند شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل در نزدیکی فرح‌آباد اصفهان را احاطه می‌کرد پرتاب شد. بطری آتش‌زا بر روی یک اتومبیل ژیان فرود آمد و قبل از اینکه آتش خاموش شود خسارت کمی به اتومبیل وارد ساخت (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، اصفهان، ارزیابی: C-2، منبع خبر: فرد وارن، مأمور ویژه: هافمن).

ش - (بدون طبقه‌بندی): منبع، افسر نیروی دریایی آمریکا که در خدمت بخش نیروی دریایی هیأت مستشاری نظامی آمریکا می‌باشد، اظهار داشت که به فرمانده مالکولم که در بوشهر مشغول به کار است از طریق تلفن ماجرای زیر را گزارش داده‌اند: در دوم دسامبر ۷۸، چهار نفر ایرانی که کارمندان غیرنظامی شرکت آمریکایی سیکورسکی بودند و در همان دفتر کار می‌کردند، کارمند آمریکایی را در دفتر کارشان به گوشه‌ای برده و می‌کوشند که وی را وادار نمایند که زانو زند و به حضرت علی شخصیت مورد احترام شیعیان احترام بگذارد. کارمند آمریکایی فرار می‌کند و فوراً محل کار خود را ترک می‌نماید. (تاریخ اطلاع: دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، منبع: سروان کمپر، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-2، مأمور ویژه: جیمی استات).

ت- (بدون طبقه‌بندی): منبع مأمور اجرایی قسمت نیروی هوایی هیأت مستشاری نظامی می‌باشد و اظهار داشت که وی از جانب پرسنل نیروی هوایی آمریکا در بوشهر مطلع شده بود که یکی از کارکنان غیرنظامی هیأت نمایندگی فنی آمریکایی در صبح روز سوم دسامبر ۷۸ زمانی که به محل کارش وارد می‌شود یادداشت ماشین‌نویسی شده‌ای را که روی جعبه استامپ بود پیدا می‌کند که متن آن چنین بود «هشدار: توجه کنید، چنانچه جانتان را دوست دارید شما و تمامی آمریکاییان باید از ایران فرار کنید». (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: B-2، منبع: سرهنگ دوم هارولد ساتلر، مأمور ویژه: سولیوان).

و- (خیلی محرمانه): منبع خبر که نماینده امنیتی دولت میزبان (ایران) است اطلاع داد که دفتر کارش اطلاع یافته بود که عناصر افراطی مواد منفجره دارند و آنها (افراطیون) این مواد را علیه بیگانگان به کار خواهند برد. منبع خبر اضافه کرد که منظور از بیگانگان آمریکاییان هستند. منبع خبر هیچ اطلاع دیگری در این باره نداشت (تاریخ اطلاع: ماه دسامبر ۷۸، تاریخ و محل

کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: 2-C، منبع خبر: (1) B ۱۰ - Cac - ۷۲۰۰، مأمور ویژه: رابرت می سیگ».

نظریات تهیه کننده:

(بدون طبقه‌بندی): حوادث گزارش شده در بالا نمونه‌های اعمالی است که علیه آمریکاییان، به خصوص در چند هفته گذشته انجام شده است. از سپتامبر ۷۸ تاکنون بیش از چهل اتومبیل که متعلق به آمریکاییان و یا توسط آنها استفاده می‌شدند آتش زده شده‌اند.

(بدون طبقه‌بندی): طی ایام سوگواری اسلامی جاری که ناآرامیهای داخلی را بیشتر کرده است، درگیریها در بیشتر مناطق شمالی و شمال شرق تهران که محل سکونت آمریکاییان است به وقوع می‌پیوندد. اکنون جمعیت زیادی بعد از ساعت منع عبور و مرور به خیابانها ریخته و توأمأ در فعالیتهای مذهبی و اعتراضات ضد دولتی شرکت می‌کنند. نظامیان با بسیاری از گردهم‌آییها مقابله می‌کنند، اما مراقبت کردن از هر خیابانی در شهر امکان‌پذیر نیست. پیش‌بینیهای اظهار شده در این بخش از گزارشات اخیر مبنی بر اینکه عملیات ایزدایی ضد آمریکایی و اعمال خشونت‌آمیزی که به وسیله کوکتل مولوتف و بمبهای لوله‌ای (سه‌راهی) علیه شهروندان آمریکایی ادامه خواهد یافت، هنوز به اعتبار خود باقی است.

(بدون طبقه‌بندی): جالب است که یادآوری کنیم که ماشین تکثیر ABI ظاهراً جهت تهیه نسخه‌هایی از اعلامیه مورد استفاده قرار می‌گرفته. آن مدرک نسبتاً جدید است ولی پخش آن اعلامیه‌ها در میان آمریکاییان قبلاً گزارش شده است (۷۸ ۲۸۹ ۰۶۶۹ IIR).

(خیلی محرمانه): کوششهایی به عمل خواهد آمد تا از مأموران امنیتی ایران اطلاعات بیشتری در مورد اطلاع آنها از نوع مواد منفجره‌ای که در دست عناصر ناراضی می‌باشد و نقشه‌ها و اهداف احتمالی آن گروهها به دست آوریم. با توجه به این حقیقت که جامعه آمریکایی در تهران و اصفهان هدف وقایع اخیر که با دینامیت و بمبهای لوله‌ای (سه‌راهی) همراه بود واقع شده‌اند. (۲۸۵ ۰۶۶۹ ۱ IIR) و حداقل بعضی از مخالفین حضور آمریکا در ایران به آن سلاحها دسترسی داشته‌اند.

(بدون طبقه‌بندی): واقعه کپسول گاز در اصفهان قبلاً در ۷۸ ۲۹۸ ۰۶۶۹ IIR گزارش شد.

سند شماره ۲۴۹

۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۳ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۸۳۵ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: مشاهدات کارمند سفارت در تهران در روزهای ۳ و ۴ دسامبر

۱- مأمور سفارتخانه منطقه پهناوری از جنوب تهران و شرق محل سفارتخانه را در سوم دسامبر مورد بازدید قرار داد. آمد و رفت کاهش زیادی یافته بود و بازار بزرگ کاملاً تعطیل بود ولی در شمال بازار در چند پاساژ نوساز، مغازه‌های زیادی به خصوص آنهایی که مواد

غذایی فاسدشدنی می‌فروشنند، باز بودند. جالب توجه اینکه اکثر بانکها از آنجمله چند بانکی که درست روبروی بازار قرار دارند، مشغول به کار بودند. اگر کسی از بازار به طرف شمال شهر می‌رفت ملاحظه می‌کرد که تعداد مغازه‌های باز به تدریج افزایش می‌یابد و کلاً در روز سوم دسامبر در مقایسه با روز قبل، تعداد بیشتری مغازه‌ها باز بودند.

۲- بزرگ‌ترین تظاهراتی که مشاهده شد، شامل بیست نفر جوان بود که در پیاده‌رو و مقابل خیابان وزارت دادگستری در نزدیکی بازار راهپیمایی می‌کردند و با فریاد شعارهای مذهبی و ضدشاه را سر می‌دادند. در بخش مرکزی شهر مأمور سفارت گروه‌های کوچک ۵ - ۶ نفری مردان تظاهرات کننده را مشاهده نمود که به دنبال شلیک هوایی واحدهای نظامی، متفرق شدند. چند چهارراه آن طرف‌تر این گروه دوباره به هم پیوسته و شعار دادن را از سر می‌گرفتند. به دنبال دریافت گزارشاتمی از تظاهرات نسبتاً بزرگ و تیراندازی در نظام‌آباد در نزدیکی زندان قصر، مأمور سفارت به محل شتافت. اما آشوب پایان یافته بود. مغازه‌داران منطقه تأیید کردند که تظاهراتی به وقوع پیوسته و سربازان، مردم را متفرق نموده‌اند. از تلفات تظاهرکنندگان گزارشی موثق یا مبتنی بر مشاهدات یک شاهد عینی در دسترس نیست. در سرتاسر شهر از جمله منطقه بازار شعارهایی علیه و یا به طرفداری از شاه با رنگهای افشان روی دیوارها نوشته شده است. از جمله دو شعار ضد شاه بر روی دیوارهای سفارتخانه شوروی به چشم می‌خورد.

۳- در چهارم دسامبر مأمور سفارت پیاده گردش مختصری در خیابانهای اطراف سفارتخانه انجام داد. شش خیابان دورتر از سفارتخانه شاهد یک تظاهرات ۱۸ نفره بود اما این تظاهرات تماشاچیان و هواخواهان را جذب نکرده و تظاهرکنندگان بدون خشونت و مواجه شدن با واحدهای نظامی، ناپدید شدند. چندین گزارش غلوآمیز در جهت عکس مطالب فوق شنیده شد اما عدم حضور واحدهای نظامی در آن منطقه، بر این مطلب دلالت می‌کند که سر و صدای ایجاد شده ناشی از انفجار ترقه بوده است.

سولیوان

سند شماره ۲۵۰

استفاده محدود اداری ۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۳ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

موضوع: ادامه ناآرامیهای شهری در اصفهان و بوشهر

۱۶- خلاصه: وقوع فعالیتهای آشوبگرانه طی روزهای ۳۰ نوامبر الی ۳ دسامبر ۷۸ در اصفهان گزارش شده است. تظاهرات بزرگی برپا شده و درگیریهای عمده‌ای میان تظاهرکنندگان ایرانی و مأموران پلیس صورت گرفته است. بوشهر نیز صحنه درگیریهای خشونت‌آمیز بوده است. با توجه به دلایل امنیتی ایرانیها، فیلیپینیها و آمریکاییها به پایگاه انتقال

یافتند.

۲۲- جزییات:

الف- این گزارش حاوی اطلاعات تحلیل نشده‌ای است. هیچ طرح یا سیاستی نمی‌بایست تنها با تکیه بر این گزارش تهیه یا تعدیل شود.

ب- منبع که کنسول ایالات متحده در اصفهان است، اطلاعات ذیل را پیرامون فعالیت‌هایی که طی روزهای ۲۶ نوامبر الی ۴ دسامبر ۷۸ در داخل و اطراف اصفهان صورت گرفته است، ارائه نمود.

(۱) از ۲۶ نوامبر ۷۸ نگهبانان پشت ساختمان کنسولگری برداشته شده‌اند. هنوز ۴ نگهبان در جلوی ساختمان کنسولگری مستقر هستند. او معتقد است برداشتن این نگهبانان به خاطر قتل دو پلیس در روز ۲۶ نوامبر ۷۸ صورت گرفته است. این دو پلیس در یک کوچه به قتل رسیده بودند و پشت ساختمان کنسولگری نیز به یک کوچه مشرف می‌باشد.

(۲) روز اول دسامبر ۷۸ منبع با یک مغازه‌دار (NFI) صحبت می‌کرد که مغازه‌دار یاد شده یک رولور و یک جعبه فشنگ مربوطه که در همان روز خریده بود را به وی نشان داد. مغازه‌دار به منبع گفته است که رولور را از فردی که هشت رولور برای فروش داشت خریداری کرده است. مغازه‌دار گفت که رولور را برای حفاظت شخصی خریداری کرده است و معتقد است دیگر مردم نیز به همین دلیل اسلحه می‌خرند.

(۳) روز ۲ دسامبر ۷۸ تظاهراتی در خیابانهای اصفهان صورت گرفت. تظاهرکنندگان بلندگوهای داشتند و از مردم می‌خواستند در جنگ با دولت به ایشان بپیوندند. منبع اطلاع یافته که یک تن کشته و چندین نفر زخمی شده‌اند.

(۴) در اولین ساعات شب ۲ دسامبر ۷۸ تظاهراتی در منطقه بازار سبزی اصفهان صورت گرفت. سربازان تظاهرکنندگان را تا مسجد جمعه در تقاطع خیابانهای هاتف و عبدالرزاق تعقیب کردند. تظاهرکنندگان درهای مسجد را قفل کرده و به پشت بام رفتند. تظاهرکنندگان بشکه و قطعات آهن قراضه را بر روی سربازان ریختند. منبع معتقد بود که تظاهرکنندگان عمداً سربازان را فریب داده و با قصد ریختن آهن قراضه به سر آنان، به مسجد مزبور کشاندند. منبع تأیید کرد که در شب ۲ دسامبر ۷۸، پس از برقراری مقررات منع عبور و مرور، در منطقه خیابان بزرگمهر، در شمال شرقی اصفهان تیراندازی صورت گرفته است.

(۵) روز ۲ دسامبر ۷۸ تظاهرات بزرگی در شهر کوچک نجف‌آباد در نزدیکی اصفهان صورت گرفت. تظاهرکنندگان شعار می‌دادند که خارجیها را در ایران نمی‌خواهند و خواستار یک کشور اسلامی هستند. تظاهرکنندگان همچنین پوسترهایی که عکس «داس و چکش» بر آن نقش شده بود سوزاندند.

(۶) طی شامگاه ۳ دسامبر ۷۸ با شروع مقررات منع عبور و مرور (ساعت ۲۰۰۰) حداقل در هشت نقطه شهر تظاهرات متوسطی برگزار شد. مردم به خیابانها ریخته و شعار می‌دادند و به

درها می‌کوبیدند و از ساکنین خانه‌ها می‌خواستند به راهپیمایی بپیوندند. خودروها و دیگر اقلامی که سر راه دیده می‌شد به آتش می‌کشیدند. با ورود نیروهای امنیتی تظاهرکنندگان به پشت بامهای خود عقب‌نشینی می‌کنند و طبق مقررات حکومت نظامی در داخل محل سکونت خود محبوس می‌شوند. آنان از این مواضع به شعارهای خود و سرزنش سربازان ادامه می‌دهند. در هیچ یک از این موارد جراحی‌گزارش نشده است.

ج - منبع که یک افسر نیروی زمینی ایالات متحده بوده و به عنوان مستشار مأمور هواپیمایی نیروی زمینی شاهنشاهی ایران در اصفهان است گفت که حدوداً از ۱ نوامبر ۷۸ نیروهای امنیتی هوانیروز، نیروی زمینی شاهنشاهی ایران در اصفهان را در مقابله با ناآرامیهای اجتماعی تقویت می‌کنند. اخیراً کسب اطلاع شده است که جمعیت غیرنظامی نیروهای هوانیروز را در مقایسه با نیروی زمینی خشن‌تر و آماده‌تر برای کشتار می‌دانند. یک مورد تأیید شده از کتک خوردن یک درجه‌دار نیروی هوایی شاهنشاهی ایران و آسیب وارد شدن به اتومبیل وی توسط مردم در روز ۲ دسامبر ۷۸ در اصفهان گزارش شده است. همچنین یک گزارش تأیید نشده از چاقو خوردن یک پرسنل هوانیروز توسط یک غیرنظامی موجود است. نیروهای هوانیروز یک کاشکول آبی می‌بندند که آنان را از سربازان نیروی زمینی مجزا می‌سازد. پرسنل تیم کمکهای نظامی ایالات متحده که در هوانیروز کار می‌کنند نیز به نشانه اتحاد کاشکول آبی بسته‌اند. از هنگام کتک خوردن یکی از پرسنل هوانیروز و آگاهی از احساسات مردم محل نسبت به هوانیروز، پرسنل ارتش ایالات متحده دیگر کاشکول آبی نمی‌بندند.

د - منبع که عضو ستاد مستشاری نظامی بخش نیروی دریایی است، خبر دریافت گزارشی را از فرمانده مالکولم، عضو تیم TAFT نیروی دریایی در بوشهر پیرامون ناآرامیهای اجتماعی داد. مالکولم گفت که در شب ۳۰ نوامبر چندین تن ایرانی تلاش کردند یک مجسمه در وسط بوشهر را به پایین بکشند. شب هنگام ۲ دسامبر دو ایرانی در یک تظاهرات کشته شدند. مالکولم همچنین خبر داده است که یک کوکتل مولوتف به سوی اقامتگاه یک افسر ارشد ارتش ایران پرتاب شده است. مقامات پایگاه نیروی دریایی گفته‌اند آسیبهایی جزئی به قسمت گاراژ اقامتگاه وارد آمده است.

ه - منبع که قائم‌مقام رئیس شرکت سیستمهای آموزشی راتیئون می‌باشد، مطالب زیر را پیرامون ناآرامی در بوشهر گزارش نمود: در شب ۲ دسامبر اتومبیل یک ستوان نیروی دریایی ایران توسط یک بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفته و کاملاً نابود شد. اتومبیل وی در داخل منطقه امنیتی در داخل پایگاه پارک شده بود. از این حادثه جراحی‌گزارش به کسی وارد نیامده است. منبع همچنین اطلاعات تأیید نشده‌ای در مورد کشته شدن چندین تن در طی تظاهراتی که در روز ۲ دسامبر ۷۸ برگزار شده بود، ارائه نمود. با توجه به فعالیت‌های خشونت‌آمیز پرسنل غیرنظامی ایرانی، پرسنل شرکت راتیئون و کارگران فیلیپینی همگی به داخل پایگاه انتقال

یافته‌اند.

نظریه تهیه کننده: از شروع ماه مذهبی محرم (دسامبر) اصفهان و بوشهر همانند دیگر نقاط ایران صحنه تظاهرات متعدد بوده است. وقایع خشونت‌آمیز ضدآمریکایی در هر دو شهر ادامه داشته و طی گزارش جداگانه‌ای که در حال تهیه می‌باشد گزارش خواهد شد.

اصفهان دومین جامعه بزرگ آمریکایی را در ایران داراست. بوشهر به خاطر اهمیت نظامی آن هدف مناسبی برای هرگونه فعالیت آشوبگرانه جهت سرنگونی شاه است. اطلاعات مربوط به کشته شدن دو پلیس در گزارش IIR 1 669 0295 78 آمده است. پُست نگهبانی پشت ساختمان کنسولگری به دنبال پرتاب دینامیت به داخل کنسولگری در اوایل اوت ۷۸، که از همین ناحیه صورت گرفته بود، ایجاد شده بود. (IIR 1 669 0127 78) تاکتیک دست انداختن نیروهای امنیتی از پشت‌بامها شاید در اصفهان جالب بوده باشد، ولی در تهران گزارشات در یافت شده مبنی بر آنکه سربازان برای پراکنده کردن چنین افرادی از مسلسلهای مستقر بر روی تانکها استفاده کرده‌اند.

سند شماره ۲۵۱

خیلی محرمانه
 ۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۳ آذر ۱۳۵۷
 از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۸۳۶
 به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
 موضوع: نظرات وزیر دادگستری در مورد زندانیان سیاسی، فساد و خارج کنندگان ارز
 خلاصه: وزیر دادگستری «نجفی» بعد از ملاقات با اعضای کانون وکلا و دیگر مدافعان حقوق زندانیان، پیشنهاد آزادی زندانیان سیاسی بیشتری را اعلام نمود. نجفی همچنین قول داد که تحقیقات در مورد لیست کسانی که ادعا می‌شود از کشور ارز خارج کرده‌اند، به عمل خواهد آمد. وی همچنین در مورد وضع قانونی که نیروهای وزارت دادگستری را تقویت نماید قول داد و از کسانی که خواهان کمک به تحقیقات در مورد ثروت خانواده سلطنتی هستند دعوت نمود تا قدم پیش گذارند. پایان خلاصه

۱- در مصاحبه‌ای که در اول دسامبر از رادیو صدای ایران پنخس شد (به تلگراف مرجع مراجعه شود) نجفی وزیر کشور در مورد پاره‌ای از مسایل صحبت نمود. وی از ملاقاتهای خود با نمایندگان کانون وکلا، جامعه حقوق‌دانان ایران، کمیته دفاع از حقوق بشر و آزادی و کمیته دفاع از زندانیان سیاسی سخن گفت. (نظریه: به طور خلاصه گروههای عمده فعال ایران در رابطه با حقوق اجتماعی نگران هستند) نجفی گفت: توصیه‌هایی برای آزادی ۱۲۰ نفر از ۳۲۰ زندانی سیاسی باقیمانده شده است. او اظهار داشت که امیدوار است که آنها در این هفته و یا قبل از دهم دسامبر (روز حقوق بشر) آزاد شوند.

۲- گروههای مخالف به ما می‌گویند که نجفی حسن نیت دارد و به نظر می‌رسد که تلاش می‌کند تا به وعده خویش عمل نماید و به آزادی زندانیان سرعت بخشد. سفارت همچنین

اطلاع دارد که تعدادی در مورد مسئله آزادی عده‌ای از زندانیان، از خود واکنش منفی نشان داده‌اند. مخالفان از آزادی کادرها و اعضای سابق حزب توده خوشنود نیستند. به نظر عده‌ای بعضی از زندانیانی که از ماه اکتبر آزاد شده‌اند کمی بهتر از تروریستهای مذهبی هستند. جالب‌ترین نمونه‌ای که سفارت از آن مطلع گردیده اظهار نظر مدیرکل وزارت اقتصاد و دارایی است. او به کارمند بخش اقتصادی گفته است که دو پسرعموی او آزاد شده‌اند اما حتی خانواده‌هایشان خواهان آنند که آنها را در زندان نگاه دارند. به هر حال او در عین شوخ‌طبعی با لحن خشکی اظهار نظر می‌کند در شرایطی که فعلاً حاکم است، ممکن است این دو تن جای برادرانش را که در بانک مرکزی صاحب پستهای اجرایی هستند، بگیرند. در ضمن منبع گفت که پسرعموهایش داستانهایی راجع به ناخن کشیدن و دندان کشیدن تعریف کرده‌اند. این منبع گفت که دستهای آنها را دیده و «حتی مستقیماً به درون دهان آنها نگاه کرده است.» او گفت هر دوی آنها مانند هر فرد عادی سالم بودند و اظهار نظر می‌کند که ابداً باور ندارد که ایشان واقعاً مورد شکنجه قرار گرفته باشند. با وجود این، هیچ چیز آنها را از قصه‌گوییهایشان باز نمی‌دارد.

۳- نجفی گفت: چند تن از کسانی که ادعا می‌شود اسامی آنها در لیست افرادی است که گویا از کشور ارز خارج کرده‌اند، از وی درخواست نمودند که در مورد این لیست تحقیقات به عمل آورد. (این لیست در تلگراف جداگانه‌ای گزارش شده است). دادستان عمومی، گروهی را به منظور تحقیقات تحت نظارت حسابدار سوگندخورده‌ای تعیین و نتایج آن را در اختیار عموم قرار خواهد داد. (نظریه: در جو سیاسی موجود، این لیست وسیعاً مورد قبول عامه قرار گرفته به طوری که حتی تحقیقات بیطرفانه نیز احتمالاً نمی‌تواند تأکید می‌کنم نمی‌تواند آن را در نظر بسیاری از مردم معتبر سازد.)

۴- طبق اظهارات نجفی در روز شنبه ۹ دسامبر کمیته‌ای متشکل از سه قاضی تحقیقات خود را در مورد داراییهای خانواده سلطنتی شروع خواهند نمود. وی همچنین از کسانی که خواهان شهادت دادن هستند، دعوت نمود تا خود را به آن کمیته معرفی نمایند. نظر تعدادی از رابط‌های ایرانی ما این است که کمیته بررسی داراییهای خانواده سلطنتی نیز فاقد اعتبار خواهد بود. شخص باتجربه‌ای می‌گوید که شاه بایستی کمیسیون را فراموش کند و خود شخصاً به بررسی داراییهای خانواده‌اش بپردازد و دستور استرداد آن داراییهایی را که در ایران باقی مانده به دولت ایران بدهد. پیشنهاد اخیر از جانب شماری از ایرانیان (میان‌رو) به سفارت داده شده است.

۵- دکتر میناچی از کمیته دفاع از حقوق بشر و آزادی در چهارم دسامبر به دفتر سفارت گفت: ارقامی که توسط نجفی به او داده شده شامل ۱۱۵ تن از زندانیانی است که قرار است همراه با ۲۰۸ نفری که هنوز در زندان هستند آزاد گردند. (این ارقام کمی با ارقامی که در رادیو اف. بی. آی اعلام شده مغایرت دارد). طبق اظهارات میناچی تمام کسانی که هنوز در زندان

باقی مانده‌اند کسانی هستند که به حبس ابد محکوم شده‌اند. اما نجفی قول داده است که پرونده‌های این افراد را نیز با مشارکت دادستانهای نظامی مورد بررسی قرار خواهد داد. میناچی گفت: نجفی اظهار می‌دارد، کسانی که هنوز در زندان بسر می‌برند مربوط به مجاهدینی که «پرونده‌هایشان سنگین» است، می‌باشند. (ظاهراً میناچی این اظهارات را پذیرفته است) میناچی همچنین گفت: نجفی به طور خصوصی موافقت کرده است که با کانون وکلا در مورد تهیه لایحه برای عفو عمومی بقیه زندانیان سیاسی و همچنین لایحه‌ای برای عفو عمومی کسانی که از زندان فرار کرده و یا به کشورهای دیگر گریخته‌اند و یا کسانی که در خارج کشور مشغول تحصیل هستند و اعضای گروه‌های «خرابکار» می‌باشند، همکاری نماید. این لوایح «به زودی» به مجلس تقدیم خواهد شد.

۶- نظریه: میناچی نتیجه‌گیری می‌کند که اگر چنانچه لایحه‌هایی در نهایت همانگونه که توصیف شد تهیه گردد، راه بازگشت - بدون مجازات - به ایران باز خواهد شد. از آن جمله اعضای حزب توده و دیگر سازمانهای مخالف از آمریکا و اروپا. ما داستانهایی شنیده‌ایم که شماری از ایرانیان که در خارج کشور تحصیل می‌کرده‌اند در آخرین روزهای دولت شریف امامی زمانی که کنترل و بررسیهای اداره مهاجرت با مسامحه و سهل‌انگاری انجام می‌شد به ایران بازگشته‌اند. از آن جمله فردی به نام نومید [نوید] پرتوی که تحصیل کرده برکلی است و تعدادی دیگر که سازماندهندگان و رهبران دانشجویان هستند در تظاهرات ماه محرم شرکت می‌کنند. سولیوان

سند شماره ۲۵۲

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۸۴۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۴ دسامبر

خلاصه: به طور کلی شلوغی کمتر در شب گذشته ولی فریادها و تیراندازی در بیشتر قسمتهای تهران وجود داشت. از هاری نخست‌وزیر از مردم می‌خواهد که نسبت به «جنگ روانی» بی‌اعتنا باشند و همچنین خبرگزاریهای خارجی را مورد حمله قرار می‌دهد. خمینی سربازان را به فرار از خدمت وظیفه دعوت می‌کند و به سیاستمداران نسبت به هر نوع سازش هشدار می‌دهد. امروز نیز تظاهرات ادامه می‌یابد و از حملات به پلیس گزارش می‌شود. پایان خلاصه.

۱- شب گذشته همخوانیهای دسته‌جمعی روی پشت‌بامها همراه با خاموشیهای شبانه دوباره آرامش تهران را بر هم زد. ممکن است باران شور و حرارت تظاهرکنندگان را که سر و صدای کمتری در بعضی مناطق دارند کاهش داده باشد ولی در مناطق دیگر فریاد مردم در حد بالا و عادی خود بود. در بعضی مناطق بلندگوها و نوارهای ضبط شده مورد استفاده قرار می‌گرفت

به طوری که وقتی برق حدود ساعت ده شب قطع شد سر و صدا نیز کم گردید. بعد از ساعات منع عبور و مرور شبانه تعدادی از تظاهرکنندگان به خیابانها ریختند و توسط سربازان پراکنده گشتند. صدای تیراندازی پراکنده‌تر از دو شب گذشته بود اما بیشتر تیراندازها از میدان ژاله و حوالی دانشگاه تهران شنیده می‌شد. تجریش شلوغ‌ترین و پرسر و صداترین منطقه و از قرار معلوم صحنه برخوردهای عمده و مهم بود. احتمالاً تعدادی مجروح و کشته شده‌اند، اما نه دولت و نه مخالفان هیچکدام برای شب گذشته ارقامی را ذکر نکرده‌اند. رادیو خبر حمله به کلاتری را در ساعت ۵ صبح امروز گزارش داده است. یک نفر از افراد پلیس کشته و دیگری شدیداً زخمی شده است.

حمله‌کنندگان از فاصله نزدیک پنجاه گلوله شلیک کرده و نارنجک دست‌سازی پرتاب کردند که منفجر نشد.

۲- کنسولگری تبریز گزارش می‌دهد که دیروز در شرکت تعاونی دولتی که در طرف دیگر خیابان کنسولگری است بمبی منفجر شد. از جهات دیگر شهر آرام و هنوز مغازه‌ها بسته‌اند. در کرمانشاه تظاهرات کوچکتری برپا شده است. کنسولگری شیراز از تظاهراتی که در شب گذشته با تیراندازی و شکستن شیشه همراه بوده گزارش می‌دهد. کارمند کنسولگری در اهواز گزارش می‌دهد که تظاهرات روزهای دوم و سوم دسامبر نظامیان زیادی را به میدان کشانده است. مردم در تاریخ اول دسامبر به دو خانه مسکونی آمریکاییان حمله کردند و ساکنان یکی از خانه‌ها که در خانه بودند از ترس مجروح شدن فرار کردند. بهبهان و مناطق نزدیک به حوزه‌های نفتی توسط سربازان پر شده است. گزارشاتی از هیأت مستشاری نظامی در رابطه با آشوبها و اغتشاشات شب گذشته در اصفهان دریافت کرده‌ایم اما هنوز موفق نشده‌ایم که با کنسولگری ارتباط برقرار سازیم. گزارش شده است که پنج نفر دیروز در بابل کشته شده‌اند.

۳- در نطق رادیویی، ژنرال ازهاری نخست‌وزیر از تاکتیکهای پشت بامی تحت عنوان «جنگ روانی» نام می‌برد و ادعا می‌کند که مخالفان از نوارهای ضبط شده جهت ایجاد رعب و وحشت و در نتیجه تضعیف روحیه عمومی و نیروهای امنیتی استفاده می‌نمایند. طنین شعارهای مذهبی، سر و صدای جمعیت و تیراندازی در سرتاسر تهران به گوش می‌رسد. (نظریه: ادعای ازهاری با وجود اینکه نوعی توجیه در جهت منافع خود است، احتمالاً درست است.) ناظرین زیادی بر این اعتقادند که صداهای ضبط شده را شنیده‌اند و این شیوه در هر حال قابل ستایش و تلاشی بسیار مطلوب و مناسب است.

۴- ازهاری همچنین به خبرگزاریهای خارجی به خاطر تخمینهای مبالغه‌آمیزشان از تعداد تلفات و مجروحین حمله کرد. در نطق رادیویی خبرگزاری «رویتر» را به خاطر گزارش مبالغه‌آمیز مورد انتقاد قرار داد و آن را با عملکرد بهتر خبرگزاری فرانسه مقایسه کرد. از رادیو B.B.C نام نبرد و تنها به آن به عنوان «رادیوی استعمارگران» اشاره کرد. به دست آوردن ارقام صحیح تلفات و مجروحین از آنجا که بیشتر خشونتها در ساعات منع عبور و مرور شبانه رخ

می‌دهد مشکل است. رادیوی B.B.C که بدون شک یکی از علل خشم و غضب از هاری است، تعداد کشته‌شدگان را هفتصد (۷۰۰) نفر تخمین زده است. مقام (رئیس) کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر امروز به مأمور سفارت گفت که ششصد (۶۰۰) الی هفتصد (۷۰۰) نفر در سراسر ایران در خلال ایام محرم کشته شده‌اند. بیش از نیمی از این افراد در خیابانها مجروح شدند ولی بعداً فوت کردند. منبع پزشکی ایرانی «مسلماً ضد شاه» ادعا کرد که در سه روز گذشته تعداد زیادی از مجروحان تیراندازی را معالجه نموده‌اند و همچنین گفت که حکومت نظامی سعی دارد قربانیان را به بیمارستانهای ارتش بفرستد، بنابراین ارقام صحیح مشخص نمی‌شوند. تعداد کشته‌شدگان یقیناً بیشتر از تعدادی است که رسماً اعلام می‌گردد. اما نه به میزانی که توسط مخالفان ادعا می‌شود.

گزارشات زیادی از شواهد عینی در دست است که پلیس در برخورد با مردم اقدام به تیراندازی هوایی کرده و سر و صدای زیادی ایجاد می‌کند ولی کسی مجروح نمی‌شود.
۵- شاه که به ندرت کاخ بیلاقی کوهستانی‌اش را ترک می‌کند در تاریخ سوم دسامبر از پایگاه هوایی دوشان‌تپه بازرسی به عمل آورد.

۶- خبرگزاری فرانسه از پاریس گزارش می‌دهد که خمینی دیروز سربازان شاه را به فرار از خدمت فراخواند و از کارگران شرکت نفت خواست که به اعتصاباتشان ادامه دهند. او همچنین به سیاستمداران هشدار داد که سازش نکنند و آنها را از تشکیل حکومتی - که از نظر او ضداسلامی است - برحذر داشت. تنها راه حل خروج شاه می‌باشد. منبع روزنامه‌نگار ما گزارش می‌دهد که در خلال آشوبها و اغتشاشات گسترده دیروز مشهد چهار نفر از سربازان به علت اجتناب از تیراندازی به سوی تظاهرکنندگان توسط افسران ارتش از پشت سر هدف قرار گرفته‌اند. ما هیچ‌گونه مدرکی دال بر تأیید و اثبات این گزارش در دست نداریم.

۷- امروز روز دیگری از جنگ و گریز توسط تظاهرکنندگان است. مردم در شمال و مرکز تهران جمع شدند و زمانی که سربازان تیراندازی هوایی کردند متفرق گشتند. گزارشاتی از تیراندازیهای زیاد و احتمالاً تلفات و مجروحین فراوانی در مناطق قیطریه و تجریش در دست داریم. کمی قبل از ساعت یک بعد از ظهر کنسولگری تخلیه شد. این عمل نه به دلیل تهدید خاصی بلکه به جهت اینکه جمعیت به طور کلی در همه مناطق در حرکت بودند صورت گرفت. (قیطریه و تجریش در شمال قرار دارند و از آن دور هستند.) یک منبع روزنامه‌نگار به ما گفت که سه نفر از اعتصاب‌کنندگان بانک صادرات که از دستورات سرپیچی کرده بودند موقعی که اعتصاب تبدیل به تظاهرات شد توسط سربازان در جلوی بانک هدف قرار گرفته و کشته شدند. تعدادی از مغازه‌ها امروز باز هستند اما مخالفان حداقل در مورد قطع مجدد برق منطقه شمالی شهر موفق بوده‌اند. شرکت واحد اتوبوسرانی تهران در اعتراض به کشته‌شدن یکی از رانندگان توسط سربازان دیروز اعتصاب کرد. طبق معمول، امروز تا این لحظه انفجار بزرگی رخ نداده است. در عوض جمعیت و سربازان بازی موش و گربه راه انداخته‌اند که

گاهگاهی به کشته شدن و زخمی شدن تظاهرکنندگان منتهی می‌شود. یک منبع نظامی عالی‌رتبه ایرانی به مأمور سفارت اطمینان داد که نظامیان می‌توانند با این جنگ‌طلبی برخورد نمایند. وی گفت که شب گذشته تعداد زیادی نفربر زرهی در خیابانها بودند و به خوبی عمل کردند. حکومت نظامی به استفاده از نفربرهای زرهی اضافی جهت گشت زنی در خیابانها ادامه خواهد داد.

۸ - گزارشاتی از حملات مسلحانه بیشتر به نیروهای امنیتی در دست داریم. برای مثال مطبوعات گزارش می‌دهند که پلیس تیراندازی به دو نفر از افراد گارد را در جلوی سفارت مصر تأیید می‌کند راین سفارت مصر گفت که از چنین مسئله‌ای خبر ندارد. از طرف دیگر چند روز پیش اتومبیل مرسدس بنز جدید او را در مقابل خانه‌اش دزدیده‌اند. چنین است شایعات رایج در تهران!

سولیوان

سند شماره ۲۵۳

۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۰۶۵۱۲ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۱، ۴ دسامبر ۷۸

۱- اوضاع تهران و شهرهای بزرگ به شدت وخیم باقی مانده است، اما به نظر می‌رسد که در مجموع میزان تظاهرات و تیراندازیها در طی ۲۴ ساعت گذشته کاهش یافته است. اکثر تظاهرکنندگان تهرانی که برای شعار دادن اجتماع می‌نمایند، با پیدا شدن نیروهای نظامی و تیراندازی هوایی می‌گریزند و از یک رشته تاکتیکهای جنگ و گریز استفاده می‌کنند. گروه نامشخصی به طور مسلحانه به یک کلانتری تهران حمله کرد و یک پلیس را کشته و فرد دیگری را مجروح نمودند. به منزل یکی از آمریکاییان در تهران بمب پرتاب شد که خسارت و صدمات مهمی به بار نیاورد. از هاری نخست‌وزیر از ایرانیان خواست به «جنگ روانی» مخالفان که به گفته او شامل نوارهای ضبط صوت با صدای بلند برای ایجاد وحشت می‌شود، اعتنایی نکنند.

از هاری همچنین منابع مشخص «رادیو استعمارگر» (به بی بی سی تعبیر کنید) را به خاطر گزارش حدسیات اغراق‌آمیز کشته‌شدگان و زخمیها، محکوم کرد.

۲- در شهرهای دیگر، تبریز در کل آرام و تعطیل است، در کرمانشاه و شیراز تظاهرات کمی گزارش می‌شود، و اهواز شاهد حضور گسترده نیروهای نظامی در درون و اطراف میدانهای نفتی است. در آنجا مردم به دو خانه آمریکایی حمله کردند ولی هیچ آسیبی گزارش نشده است. در اصفهان هم تظاهرات بزرگی برپا شد. در کلیه حوادث دیروز، هیچ آمریکایی صدمه ندیده است.

۳- مشکلات کارگری در بخش صنعت نفت به گسترده‌تر شدن خود ادامه می‌دهد. در دو

عملیات مشترک اکتشافی (شرکتهای ایپاک و لایکو)، کارگران دست از کار کشیدند و برادرانشان در شرکت اسکو در حال پیوستن به آنها هستند. کل تولید امروز ۴/۵ میلیون بشکه برآورد می‌شود و اگر خروج کارگران اسکو ادامه یابد حتی به کمتر از این مقدار هم خواهد رسید. این اعتقاد وجود دارد که اعتصابات صرفاً به خاطر فراخوانی خمینی است و حتی ذره‌ای انگیزه اقتصادی در پشت آنها نهفته نیست. اعتصابات، در صدور گاز به روسیه از طریق لوله «ایگات» هم وقفه به وجود آورده است و تحویل گاز کپسولی به مصرف‌کنندگان خانگی و صنعتی را نیز کاهش داده است. ممکن است که مشکل جدیدی بر سر کاهش میزان نفت برای سفارشات دسامبر و نوامبر، بین شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های نفتی بروز نماید. شرکت‌ها میل دارند که تولید موجود، سهمیه‌بندی گردد. در حالیکه شرکت ملی نفت ایران احساس می‌کند که در وهله اول باید هر مقداری نفت که قابل دسترس است را به خریدارانش تحویل دهد. اگر راه‌حلی پیدا نشود، با توجه به ۵۷ نفتکشی که هم‌اکنون در جزیره خارک صف کشیده‌اند، مشکل فوق حادثتر خواهد شد.

۴- دولت فرانسه اخطار شدیداللحنی را برای خمینی رهبر مذهبی مخالفان صادر نمود و به او اطلاع داد که از این به بعد «دعوت به مبارزه مسلحانه» مکرر او تحمل نخواهد شد. خمینی در آخرین بیانیه خود از سربازان درخواست نموده است که دسته‌های نظامی خود را ترک نمایند.

۵- یک نفر از کسانی که اخیراً با شاه ملاقات کرده است، دریافت که او مصمم به باقی ماندن در مقام سلطنت بوده و در مورد این مسئله که هرگونه جایگزینی دولت غیرنظامی قبل از برقراری آرامش قابل انجام است، را رد کرد. ملاقات کننده، شاه را «به طور ناامیدکننده نگران» ولی آرام و واقع‌بین یافت.

سند شماره ۲۵۴

سری ۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۰۷۰۸۶ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۲، ۵ دسامبر ۷۸

۱- امروز تهران نسبتاً آرام بود و امشب را نیز زیر باران تند و سردی بالنسبه ساکت و آرام گذراند. اما وقوع حوادث علیه آمریکاییها در ۲۴ ساعت گذشته افزایش یافته است. هر چند که این حوادث مجروحی بر جای نگذاشته است آرامش نسبی کنونی به عنوان پیش‌درآمدی برای خشونت‌های بزرگی محسوب می‌شود که با نزدیک شدن عاشورا (یازدهم دسامبر) انتظار آن می‌رود.

۲- موج خروشان از تهدیدات پستی، تلفنی و پیامهای ضدآمریکایی بدخطی که روی دیوارهای ساختمانها نوشته می‌شود، وجود دارد.

تظاهرکنندگان درب ساختمان محل اقامت یک آمریکایی را شکسته و کوکتل مولوتفی به طرف اتومبیل شخصی یک آمریکایی پرتاب کرده‌اند. به پنجره‌های محل اقامت چندین آمریکایی سنگ پرتاب شده و سه ساختمان مورد اصابت بمبهای آتش‌زا قرار گرفته است. در اصفهان محل اقامت یک آمریکایی با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفته است اما ساکن خانه به خاطر تهدیدی قبلاً خانه را ترک کرده بود.

۳- قراین حاکی از این هستند که از اوایل ماه نوامبر تاکنون خارجیان زیادی از ایران مهاجرت کرده‌اند و اکنون نیز بیشتر آنها به مناسبت تعطیلات مشغول ترک ایران هستند. هیچ سفارتخانه‌ای در تهران این مطلب را تأیید نمی‌کند که شهروندان را به مهاجرت تشویق می‌نماید. مقام سفارت شوروی در واشنگتن به کارمند وزارت امور خارجه ما گفته که شورویها مشغول «تخلیه» اتباعشان از ایران هستند اما این فرصت را به کلیه وابستگانشان می‌دهند که برای «تعطیلات» به شوروی برگردند. کارمند سفارت شوروی گفت که بسیاری از وابستگانشان ولی نه همه از این فرصت سود جستند. شایعاتی (در واقع دروغهایی) وجود دارد مبنی بر اینکه شرکت هواپیمای ایرفرانس مشغول متوقف کردن کارش می‌باشد و فرانسویها تخلیه خواهند شد.

۴- فروشگاههای زیادی به خصوص در مناطق شمالی تهران باز و مملو از مشتریانی بودند که اجناس را خریده و ذخیره می‌کنند. در شیراز حدود ۸۰ درصد از مغازه‌ها ظاهراً بسته‌اند اما بسیاری از آنها به مشتریان ثابت خود جنس می‌فروشند.

۵- کل سیستم بانکی ایران در آستانه فلج شدن است. بانک مرکزی ایران از ۲۵ نوامبر عملاً تعطیل بوده است و بیشتر شعبات بانک ملی نیز از دوم دسامبر به بانک مرکزی پیوسته‌اند. تأثیرات این مسئله روی عامه مردم شامل موارد زیر می‌باشد:

از بین رفتن یا زیاد شدن دیرکردها در واریز چک، کمبود ارز خارجی و عدم توانایی در نقد کردن چکها که باعث بلوکه شدن لیستهای حقوق و سایر فعالیتهای ضروری می‌گردد. زوال استمرار یافته در سیستم بانکی و مالی باعث متوقف شدن فعالیتهای تجاری مهم خواهد گشت.

۶- اعتصاب کارکنان صنعت نفت ادامه دارد و امروز کل تولید روزانه تنها در حدود ۳/۸ میلیون بشکه بود.

ونس

سند شماره ۲۵۵

۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۸۷۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۵ دسامبر

خلاصه: شب پرجنب و جوش دیگری ولی با سر و صدای کمتر نسبت به گذشته. چند حادثه که بر منازل مسکونی آمریکاییان سایه افکند ولی صدمه‌ای به شهروندان آمریکایی وارد

نشد، حملات تروریستی به مرکز پلیس ما امروز آرام بود، دولت فرانسه به خمینی می‌گوید مراقب رفتار خویش باشد. آیت‌الله خویی درخواست آرامش می‌کند. پایان خلاصه.

۱- شب گذشته پس از شروع ساعت منع عبور و مرور، افراد بیشتری روی پشت‌بامها و در خیابانها به تظاهرات پرداختند. تظاهرات نسبت به شبهای گذشته به طور قابل توجهی کاهش یافته بود. تیراندازی‌هایی شنیده می‌شد ولی باز به شدت شبهای گذشته نمی‌رسید. برق حدود ساعت ده شب (۲۲) قطع شد، بعد از ساعت منع عبور و مرور شبانه تظاهرات بزرگی در شیراز برپا شد. اما با تک‌تیراندازی تظاهرکنندگان متفرق و پراکنده شدند.

۲- دیروز اقدامات علیه آمریکاییان افزایش یافت، اگرچه هیچ صدمه‌ای به شهروندان آمریکایی وارد نشد. از میان پنجره‌های تعدادی از منازل مسکونی آمریکاییان، پاره‌سنگهایی به داخل پرتاب شد و ۳ ساختمان با بمب‌های آتش‌زا مورد حمله قرار گرفت. یک کوکتل مولوتف به سمت یک ماشین شخصی آمریکایی پرتاب شد. تظاهرکنندگان درب منزل مسکونی آمریکایی دیگری را در هم شکستند. موجی از نامه‌های پستی، تماسهای تلفنی تهدیدآمیز و پیغامها روی در و دیوار ساختمانها با خط کج و معوج و ناخوانان به راه افتاده است. هیچکدام از این اقدامات مجروح و یا خسارت مالی و مهمی برجای نگذاشت. محل اقامت آمریکاییان در اصفهان مورد اصابت بمب آتش‌زا قرار گرفت. ولی فرد مقیم در پاسخ به تهدیدی آنجا را قبلاً ترک کرده بود.

۳- سفارت فرانسه در اینجا (تهران) خبری مبنی بر ملاقات مقام ارشد کنسولی با آیت‌الله خمینی در بعد از ظهر چهارم دسامبر که به وی گفته فرانسه کشوری نیست که از آنجا دعوت به اقدامات خشونت‌آمیز بتواند انجام شود، را تأیید کرد. مقام سفارت فرانسه گفت در ۶ ژانویه اجازه کنونی خمینی برای ماندن (در فرانسه) به پایان می‌رسد و شأن و مقام او مسلماً موضوع و عامل بحث داغی در آن موقع خواهد بود. او اضافه کرد که نتیجه امر احتمالاً نامشخص است و شاید به رفتار خمینی در خلال این مدت بستگی داشته باشد. او تلویحاً فهماند که آیت‌الله یقیناً نمی‌تواند مانند توریستی به سادگی از فرانسه خارج شود و مجدداً بازگردد مگر این که حداقل مذاکراتی با توجه به شأن و مقام ایشان صورت بگیرد.*

۵- تهران با شایعاتی مبنی بر اینکه ایرفرانس (هوایمای فرانسه) در ارائه خدمات خود وقفه ایجاد کرده است و اینکه فرانسویان تهران را ترک خواهند کرد، پر شده است. تنها نکته این است که از این پس پرواز پاریس - بانکوک به خاطر فقدان تسهیلات رفاهی در تهران، توقیفی نخواهد داشت. در حال حاضر بسیاری از فرانسویان ایران را به خاطر تعطیلات ترک می‌کنند زیرا دبیرستان فرانسوی تا ژانویه بسته است. ولی یقیناً مسئله ترک کردن مطرح نیست.

* در اصل سند مطالب ردیف (۳) حذف شده و ردیف بعدی با عدد (۳) شماره‌گذاری شده است و ردیف شماره (۴) وجود ندارد. م.

۶- امروز اوضاع به طور قابل ملاحظه‌ای آرام است. بازار و بسیاری از مغازه‌های دیگر بسته هستند، با این وجود بسیاری از مغازه‌ها خصوصاً در شمال تهران باز هستند. ما به اعلامیه ضدتظاهراتی که ممکن است در حجم سر و صداها تأثیر داشته و یا نداشته باشد، دست یافته‌ایم. اعلامیه از کم و کیف مشکلات زندگی در اثر اعتصابات و دیگر آشوبها در تهران سخن می‌گوید و عوامل خارجی را به خاطر سازماندهی تظاهرات در پشت‌بامها مورد سرزنش قرار می‌دهد. اعلامیه مزبور با این اخطار که خانه کسانی که از پشت‌بامها شعار می‌دهند با بمب مورد حمله واقع خواهد شد، خاتمه می‌یابد. کنسول شیراز گزارش می‌دهد ۷۰ تا ۸۰ درصد از مغازه‌ها ظاهراً بسته هستند. در حالیکه بسیاری از آنها به مشتریان دائمی خود جنس می‌فروشند. کارخانه وستینگهاوس همه کارکنان خارجی خود را به خاطر تعطیلات کریسمس به ایالات متحده فرستاده است. برق مجدداً در سرتاسر تهران قطع شده است. ما معتقدیم آرامش فعلی صرفاً دوره استراحت کوتاهی است و آشوبهای وسیع و شدیدی هم‌زمان با نزدیک شدن عاشورا به وقوع خواهد پیوست.

۷- گزارشی وجود دارد مبنی بر اینکه آیت‌الله خویی از نجف پیغامی فرستاده است که از شیعیات معتقد و پایبند خواسته که محرم را با آرامش برگزار کنند. این گزارش به روشنی گزارشات خیلی محرمانه‌ای را که سابقاً دریافت کرده‌ایم مبنی بر اینکه خویی از مردم می‌خواهد دست به شورش نزنند را تأیید می‌کند.

سند شماره ۲۵۶

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۶۵۷۸
۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی
موضوع: وضعیت در ایران

۱۶- جزییات: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش شامل وضعیت ایران از ساعت ۱۰ - ۳ دسامبر تا ساعت ۷ دسامبر ۱۹۷۸ است.
۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف: دو تن از پرسنل دفتر وابسته دفاعی آمریکا، فقط در ساعت ۱۰ صبح سوم دسامبر سال ۱۹۷۸ به جنوب تهران رفتند و آنچه را که مشاهده کرده‌اند بدین قرار می‌باشد:

۱- در جنوب سفارت گروههای کوچکی در پیاده‌روها در حال شکل گرفتن بودند. این گروههای کوچک به گروههای بزرگتری تبدیل می‌شدند و سپس شعارهای ضددولتی سر می‌دادند و پراکنده می‌شدند و به سوی شمال شهر حرکت کرده و در آنجا دوباره متشکل می‌شدند.

۲- میدان فردوسی، در آنجا، گروههای بزرگی همراه با پلاکاردهای ضددولتی وجود داشتند.

۳- در خیابانهای شاهرضا و فردوسی گروههای بزرگی از تظاهرکنندگان شعاردهنده به وسیله پلیس متفرق شدند.

۴- بیشتر مغازه‌ها در جنوب شهر بسته بودند.

۵- ترافیک در شهر روال عادی خود را داشت.

ب- اواخر بعد از ظهر و اوایل شب سوم دسامبر همه چیز آرام بود.

۱- پرسنل دفتر وابسته دفاعی آمریکا در ساعت بیست و یک و پنج دقیقه شب شعارهای گسترده‌ای را در شهر شنیده‌اند.

۲- در حدود ساعت ده شب در اکثر نقاط شهر جریان برق قطع شد.

۳- بلافاصله بعد از قطع جریان برق صدای شعار دادن‌ها کاهش یافت.

۴- از ساعت بیست و یک الی بیست و دو تیراندازیهای پراکنده‌ای شنیده می‌شد.

۵- در ساعت ده و پنج دقیقه باران سنگینی شروع به باریدن کرد.

۶- گزارشات به وسیله اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی حاکی از آن است که خانه یک سروان نیروی هوایی به وسیله بمب به آتش کشیده شد ولی کسی زخمی نشد. خانه در یک خیابان ۴۵ متری واقع شده است.

ج- در صبح چهارم دسامبر بنا بر گفته پرسنل دفتر وابسته دفاعی آمریکا، وقتی آنها به سفارت می‌آمدند اوضاع شهر آرام بود.

۱- به دلیل مسایلی که تقریباً در ساعت ۱۱ صبح در منطقه اتفاق افتاد به ناچار ساختمان کنسولگری تخلیه شد. تیراندازیهای پراکنده‌ای در تمام مدت بعد از ظهر شنیده می‌شد.

۲- گزارش داده شد که مردان مسلح ناشناس در اواخر بعد از ظهر به یک مقر پلیس حمله کرده‌اند که در اثر آن یک نفر کشته و یک نفر مجروح شده است.

۳- مدیر تیم فنی نظامی و هوانیروز ارتش ایران، یک گروه ۲۰ نفره تظاهرکنندگان را با پوسترهایی از خمینی در شرق سفارت، درست چهار خیابان آن طرف‌تر، مشاهده نموده که بدون درگیری و شلیک گلوله توسط پلیس پراکنده شدند.

۴- اواخر بعد از ظهر و شب اوضاع آرام بود.

۵- در حدود ساعت بیست و یک و پنج دقیقه پرسنل دفتر وابسته دفاعی آمریکا حوادث زیر را مشاهده کردند:

الف: فریادها و شعار دادن آغاز گشت.

ب: تیراندازیهای پراکنده و صدای انفجار به گوش رسید.

ج: در ساعت بیست و یک و پانزده دقیقه برق در سرتاسر شهر قطع شد.

د: در ساعت بیست و دو و پنج دقیقه آتش تیراندازی با سلاحهای سنگین و سلاحهای

اتوماتیک نزدیک خانه افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی زیاد شنیده شد.
ه: ساعت بیست و دو و سی دقیقه شهر نسبتاً آرام شد.
و: پانزده دقیقه پس از نیمه شب جریان برق در شمال شهر به حال عادی برگشت.
ز: وقایع زیر، از شب چهارم دسامبر به سفارت گزارش شد:
۱- خانه مسکونی یک آمریکایی در فرمانیه با بمب به آتش کشیده شد اما کسی آسیب ندید.

۲- خانه آمریکایی دیگری در تهران با بمب به آتش کشیده شد اما کسی آسیب ندید.
۳- در و دیوار خانه افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی بار دیگر با شعارهای مرگ بر شاه پوشانده شد.

نظریات تهیه‌کنندگان: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)
از شدت تظاهرات در ساعات منع آمد و شد، در شب چهارم دسامبر برخلاف شبهای دیگر کاسته شده است. این کاهش در مورد تظاهرات روزانه خیابانی نیز صادق می‌باشد.
به کارگیری سلاح و استفاده از آن علیه نیروهای دولتی تازگی داشته و این امر می‌تواند به بحرانی شدن هر چه بیشتر اوضاع کمک نماید.
شفر

سند شماره ۲۵۷

محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۶۴۷۸
۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

گزارش سیاسی - امنیتی ۵ - ۴ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی) این گزارش خلاصه‌ای از حوادثی را که در تاریخ چهارم دسامبر ۷۸ در تهران اتفاق افتاده، مطرح می‌نماید و شامل حوادثی که توسط مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا مورد تأیید قرار گرفته‌اند، می‌شود.

گزارش قبلی با کپی اصلی گزارشات پراکنده اطلاعاتی شماره ۷۸ - ۰۵۶۱ - ۸۴۶ - ۶ فرستاده شد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: (بدون طبقه‌بندی)

الف: طی یک دوره ۲۴ ساعته چهارم دسامبر ۷۸، سی و سه رویداد که مهم تلقی گردید توسط افسرانی که در مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا خدمت می‌نمایند، مورد تأیید قرار گرفت. از این سی و سه حادثه، هشت رویداد گزارشهایی درباره تشکیل جمعیتها و متفرق شدنشان با شلیک اسلحه سربازان بود. چهار رویداد دیگر گزارشات درباره تیراندازی پراکنده در مناطق بخصوصی از شهر بود و چهار رویداد نیز مربوط به جمعیتهایی

می‌شد که بدون به کار رفتن اسلحه متفرق گشتند.

یک مرکز پلیس مورد حمله واقع شده و در این حادثه یک پلیس کشته و دیگری زخمی گردید. ده مورد از شانزده رویداد باقیمانده متوجه آمریکاییها و اموالشان بود. این حوادث که آمریکاییها را هدف قرار داد از حرکت دو جمعیت کوچک به طرف سفارت آمریکا تا شکسته شدن درب محل اقامت یک آمریکایی را دربر می‌گرفت. در زیر خلاصه‌ای از رویدادهای ضدآمریکایی درج می‌گردد:

- ۱- دو محل اقامت آمریکاییها با سنگ مورد حمله قرار گرفته و پنجره‌ها شکسته شدند.
 - ۲- یک بمب ساعتی از پنجره یک خانه به درون پرتاب شد که منفجر نگردید.
 - ۳- در اصفهان، محل اقامت یک افسر آمریکایی با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفت.
 - ۴- باقیمانده رویدادهای گزارش شده شامل مورد حمله قرار گرفتن اتومبیلها و محل‌های اقامت توسط بمب آتش‌زا می‌گردد. سی و سه رویداد مذکور، تمام اتفاقاتی نیستند که در چهارم دسامبر در تهران به وقوع پیوستند اما سی و سه مورد آنهایی هستند که مهم تلقی گشته و به وسیله گزارشات متعدد یا تلفنهای بعدی مورد تأیید قرار گرفته‌اند.
- ب: در چهارم دسامبر ۷۸ مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا گزارشی در مورد خسارات وارده به آمریکاییها در نتیجه حوادث مذکور، دریافت نکرد.
- نظریات تهیه‌کنندگان (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان): از زمانی که مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا شروع به کار کرده است، این مأمور گزارشگر همان خلاصه گزارشات روزانه قبلی را هر روز تکرار کرده است.
- گزارش چهارم دسامبر ۷۸ در این مورد که اعمال ویژه بیشتری بر علیه آمریکاییها وجود دارد، کمی متفاوت است. در گذشته اخیر آمریکاییها یا اموالشان در شهرستانها هدف عملیات ویژه‌ای بودند اما این حوادث در تهران اندک بوده است. این مأمور گزارشگر در هفته گذشته افزایشی در اقدامات ویژه بر علیه آمریکاییها مشاهده کرده است. هم زمانی افزایش عملیات در ایران - تهران با گزارشات چهارم دسامبر ممکن است صرفاً تصادفی باشد.
- به هر حال، مأمور گزارشگر احساس می‌کند که حوادث رو به افزایش هستند و حداقل در ماه محرم (۲ تا ۳۱ دسامبر) ادامه خواهند یافت.

سند شماره ۲۵۸

۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷

استفاده محدود اداری

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: تحلیلی از حوادث جنایی ضدآمریکایی در ایران

۱۶- خلاصه: بررسی پرونده مرکز تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تجزیه و تحلیل از

خوشونت‌های علیه آمریکاییها در ۱۱ ماه اول سال ۱۹۷۸ ارایه می‌دهد.

۲۲- جزئیات:

الف - این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نبایستی منحصرأ بر اساس این گزارش تهیه کرد یا تغییر داد.

ب - بررسی پرونده‌های ن - AFOSI ۷۲ آمار زیر را در رابطه با حوادث خشونت‌بار علیه آمریکاییها در سال جاری ۱۹۷۸ را به دست داده است:

(۱) تهران - تا ۶ اکتبر ۱۹۷۸، هیچ اقدامی علیه آمریکاییها گزارش نشده است. آنگاه در طول ۵۵ روز از ۶ اکتبر تا ۳۰ نوامبر، تهران به طور متوسط همه روزه شاهد یک حادثه ضدآمریکایی بوده است. از لحاظ آماری می‌توان حوادث را به صورت زیر دسته‌بندی نمود:

ماهیت حوادث

شکل حادثه	اکتبر	نوامبر	جمع
حملات آتش‌زای منازل	۱	۳	۴
حملات خودروها	۱	۸	۹
سنگسار - افراد	۳	۲	۵
سنگسار - اموال	۷	۹	۱۶
هجوم - توسط افراد	۱	۴	۵
هجوم - توسط خودرو	۱	۳	۴
خرابکاری - منازل	۰	۱	۱
خرابکاری - خودروها	۰	۶	۶
بمب‌گذاری در منازل عمل نکرده	۰	۱	۱
بمب‌گذاری در منازل عمل کرده	۰	۲	۲
جمع کل	۱۴	۳۹	۵۳

اهداف حوادث

شکل حادثه	هدف	جمع قربانیان (خسارات)
حملات آتش‌زا	۷ خودروی شخصی	۷
حملات منازل	۵ مورد	۵
خودروهای شرکت	۲ مورد	۲
خودروهای تاکسی	۱ مورد	۱
خودروهای دولتی	۱ مورد	۱

۱۳	اتوبوسهای کنتراتیچی ها	پرتاب سنگ
۴	منازل	
۳	اتوبوسهای نیروی هوایی آمریکا	
۳	خودروهای شخصی	
۲	خودروهای دولتی	
۲	ساختمانهای اداری	
۲	اعضای ارتش	
۲	وابستگان به کنتراتیچی ها	
۱	وابستگان به نظامیان	
۱	تاکسیها	
۳۳		
۷	به خودروهای شخصی	تهاجم
۴	به غیرنظامیان آمریکایی	
۱	به اتوبوسهای کنتراتیچی ها	
۱	به وابستگان نظامیان	
۱	به تاکسی	
۱۴		
۳ مورد	منازل	بمب گذاری
۴	خودروهای شخصی	خرابکاری
۲	خودروهای دولتی	
۱	هتل	
۷		

جمع کل: ۷۳

(توجه شود که جمع قربانیان (و خسارات F) بیش از جمع کل حوادث است. علت آن است که حوادث گاهی دارای چند قربانی یا هدف هستند. به طور مثال، ممکن است گروهی یک روز بعد از ظهر گرد هم آمده و پنج اتوبوس نیروی هوایی آمریکا را سنگباران کنند. این یک حادثه ولی ۵ هدف محسوب می شود.)

مهم ترین و رایج ترین تاکتیک ضدآمریکایی در تهران، که حدود ۴۰٪ از کل اقدامات ضدآمریکایی را شکل می دهد، سنگباران کردن است. اغلب اوقات هدف این سنگها منازل و خودروها بوده اند. قربانیان انسانی حوادث پرتاب سنگ، ۳ زن و دو مرد بوده اند. مردها یک سرهنگ نیروی هوایی آمریکا و یک ارتشی دیگر بوده و زنها شامل همسر دو نفر از کارکنان

بل هلیکوپتر و همسر یک عضو نیروی هوایی آمریکا می‌شوند. این واقعت که ۶۰٪ از قربانیان حوادث ناشی از پرتاب سنگ را زنان تشکیل می‌دهند ظاهراً در تضاد با این باور است که ایرانیان از کاربرد خشونت علیه زنان پرهیز می‌کنند البته می‌توان گفت که زنان آمریکایی دارای ظاهری متفاوت با ایرانیان هستند و به آسانی قابل تشخیص می‌باشند. شاید رفتار خشونت‌آمیز ایرانیان با خارجیها از هر جنسی که باشند، از حس «غریزی» حفاظت از جنس لطیف آنها پیشی می‌گیرد.

حملات آتش‌زا شامل پرتاب کوکتل مولوتف (یا بطری آتش) و یا پاشیدن مواد قابل اشتعال درون یا روی خودروها و، سپس شعله‌ور ساختن آنها می‌گردند. این موارد ۲۵٪ از فعالیتهای ضدآمریکایی را تشکیل می‌دهند. قربانیان حملات آتش‌باری علیه منازل عبارتند از: یکی از اعضای نیروی هوایی آمریکا، یک غیرنظامی ناحیه ۵، یکی از کارکنان شرکت نفتی موبایل و یک کارمند LSC قربانیان حملات آتش‌باری علیه خودروها، یک سرهنگ دوم نیروی هوایی آمریکا، یک سرهنگ دوم نیروی زمینی آمریکا، یک گروهان یکم ارتش آمریکا، دو غیرنظامی از ناحیه ۳۰ DAF، کارکنان LSC و سه نفر کارمند بل‌هلیکوپتر.

هجوم به افراد و خودروها نیز بخش چشمگیری از فعالیتهای ضدآمریکایی را شکل می‌دهد. قربانیان حملات توسط اشخاص عبارتند از: دختر یک عضو ارتش آمریکا، چند غیرنظامی آمریکایی، چند کارمند سیستمهای اطلاعات الکترونیکی، یک کارمند لاکهید و یک کارمند پان‌آمریکن. از سه مورد تلاش جهت بمب‌گذاری، دو مورد شامل بمبهای لوله‌ای (سه راهی-م) و یکی شامل استفاده از دینامیت بوده‌اند. در بیان کلی، بمب لوله‌ای و دینامیت وسایلی ابتدایی برای خشونت هستند، ولی به خصوص در رابطه با بمب لوله‌ای می‌توان گفت که سلاح مؤثری علیه پرسنل می‌باشد. خوشبختانه دینامیت‌ها عمل نکرد و فقط یکی از بمب‌های لوله‌ای درون منزلی افتاد. انفجار این وسیله باعث شد تا دو ارتشی آمریکایی جراحیتهایی جزئی بردارند. اما ۷ نفر ارتشی دیگر که آن شب به هنگام انفجار در همان محل حضور داشتند مجروح نشدند.

از لحاظ دسته‌بندی «روشها» به ترتیب اهمیت چند نکته حائز اهمیت است. حوادث و وقایع ضدآمریکایی در نوامبر تقریباً سه برابر اکتبر شده‌اند. اگرچه استفاده از سنگباران به عنوان یک تاکتیک فقط اندکی در نوامبر بیشتر شد، ولی در همین ماه شاهد افزایش شدید حملات آتش‌باری هستیم. تعداد حملات از سه برابر هم بیشتر شده و بمب‌گذاری در منازل و پنجر کردن اتومبیلها هم به عنوان تاکتیکهای جدید اضافه شده‌اند. چهارم نوامبر بیشترین تعداد حوادث ضدآمریکایی ماه نوامبر را دربر داشت (۸ حادثه). و در ۲۸ اکتبر و ۵ نوامبر هم شاهد حوادث ضدآمریکایی زیادی بودیم. از نقطه‌نظر جغرافیایی، توجه به نقشه تهران بافت اقدامات ضدآمریکایی را مشخص می‌کند. جای تعجب ندارد که در محلهایی که بیشترین تجمع آمریکاییها را داشته‌ایم، بیشتر حوادث مذکور هم اتفاق افتاده باشند.

(۲) اصفهان: اصفهان دومین تعداد بزرگ آمریکاییهای مقیم ایران را در خود جای می‌دهد. به خصوص شرکت هلیکوپترسازی بل اینترنشنال (BHI) حضور گسترده‌ای در این شهر دارد. جامعه آمریکایی مقیم اصفهان نیز شاهد حوادث خشونت‌بار زیادی بوده است. همچون تهران، در این شهر نیز حوادث ضدآمریکایی تا نیمه دوم سال بروزی نداشته است. بررسی حوادث اصفهان نیز حاکی از مشکلاتی جدی است.
(توجه: اطلاعات فقط تا تاریخ ۲۷ نوامبر ۷۸ در اختیار است).

شکل حادثه	سپتامبر	اکتبر	نوامبر	جمع
حملات آتش‌باری منازل	۱	۱	۲	۴
حملات آتش‌باری خودروها	۰	۵	۱۸	۲۳
پرتاب سنگ علیه افراد	۱	۰	۵	۶
پرتاب سنگ علیه اموال	۰	۳	۲	۵
تهاجم علیه افراد	۰	۰	۱	۱
تهاجم علیه اموال	۱	۱	۱	۳
بمب‌گذاری موفق	۰	۰	۱	۱
بمب‌گذاری ناموفق	۱	۱	۱	۳
خرابکاری	۰	۰	۱	۱
				۴۸

اهداف حوادث

شکل حادثه	هدف	جمع قربانیان (خسارات)
حملات آتش‌زا	۲۵ مورد خودروی شخصی رستوران ۲ مورد منازل ۲ مورد خودروی سرویس ۱ مورد	۳۰
پرتاب سنگ	وابستگان به کنتراتیجی‌ها ۳ کارکنان کنتراتیجی‌ها ۳ فرزندان کنتراتیجی‌ها ۲ اتوبوس کنتراتیجی‌ها ۲ ساختمان کنتراتیجی‌ها ۲ منزل کنتراتیجی‌ها ۱	

— ۱۴	خودروی شخصی کنتراچی ها ۱	
	اتوبوس کنتراچی ها ۱	بمب گذاری
	کلینیک کنتراچی ها ۱	
	منزل کنتراچی ها ۱	
— ۴	خودروی سرویس کنتراچی ها ۱	
	خودروی شخصی کنتراچی ها ۲	تهاجم
	اتوبوس مدرسه کنتراچی ها ۱	
	وابستگان به DOC ۱ مورد	
— ۵	وابستگان به کنتراچی ها ۱	
	منزل ۱	خرابکاری
— ۱		

جمع کل: ۵۴

برخلاف تهران، در اصفهان حملات آتش باری مهم ترین شیوه کار را تشکیل می دهند. تمام آتش سوزیها کنتراچی های آمریکایی و افراد آنها را هدف و قربانی خود قرار داده اند. اتومبیلهای BHI (هم خودروهای شخصی کارکنان و هم ماشینهای شرکت) در بسیاری از این حملات آسیب دیده اند.

از ۱۴ مورد پرتاب سنگ، یکی علیه همسر یکی از وابستگان غیر نظامی DOD، و دیگری علیه ساختمان ۷۲۰۱ دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی صورت گرفته است. موارد سنگباران دیگر علیه کنتراچی های آمریکایی، کارکنان و اموال آنها بوده است.

چهار حادثه بمب گذاری دارای اهداف پراکنده ای بوده اند. در ماه سپتامبر سرویس شرکت خدمات هواپیمایی جهانی مورد حمله ۹ کوکتل مولوتف و یک بمب لوله ای (سه راهی-م) قرار گرفت. در اکتبر اتوبوس سرویس شرکت BHI مورد حمله بمب قرار گرفت و سه تن از کارکنان را مجروح ساخت. روز ۲۳ نوامبر، بمبی به حیاط خلوت کلینیک BMI پرتاب شد، ولی منفجر نگردید. فقط سه روز بعد، راه پله های خارجی منزل یک سرهنگ دوم آمریکا با بمب مورد حمله قرار گرفت (کسی مجروح نشد).

تمایل به افزایش اقدامات ضد آمریکایی در اصفهان قابل پیش بینی است. در طول ماه نوامبر، حالت و سرعت فعالیت های ضد آمریکایی در اصفهان با تهران برابری می کرد.

افزایش چشمگیری در حملات آتش زا توسط ماشین مشهود بود و همینطور پرتاب سنگ به افراد که صعود مشخصی داشته است.

اصفهان، مثل تهران، میزان و سطح مجروحین اندکی در حوادث ضد آمریکایی داشته است.

(۳) دیگر مناطق ایران- هر چند بیشتر آمریکاییها یا در اصفهان زندگی می‌کنند و یا در تهران. اتباع آمریکا در بسیاری از دیگر مناطق ایران نیز پراکنده شده‌اند. همانطور که آمار ذیل نشان می‌دهد، این آمریکاییها نیز از فعالیتهای ضدآمریکایی در امان نبوده‌اند.

شکل حادثه	سپتامبر	نوامبر	جمع
پرتاب سنگ علیه افراد	۱	۱	۱
پرتاب سنگ علیه اموال	۰	۳	۳
تیراندازی به افراد	۰	۰	۰
تیراندازی به اموال	۰	۱	۱
حملات آتش‌زا به منازل	۱	۱	۱
حملات آتش‌زا به خودروها	۰	۲	۲
تهاجم توسط خودرو	۱	۰	۰
تهاجم توسط افراد	۱	۰	۰
خرابکاری	۱	۰	۰
تظاهرات ضدآمریکایی	۱	۰	۰
جمع کل	۶	۸	۱۴

محل حوادث	اکتبر	نوامبر	جمع
آبادان	۲	۰	۲
اهواز	۰	۱	۱
بوشهر	۱	۰	۱
ایلام	۲	۰	۲
پایگاه هوایی خاتمی	۱	۰	۱
کرمانشاه	۲	۰	۲
مشهد	۰	۱	۱
سنندج	۰	۱	۱
سمنان	۰	۱	۱
شیراز	۱	۱	۱
جمع کل	۹	۵	۱۴

سایر مکانها

اهداف و حوادث

شکل حادثه	هدف	جمع قربانیان (خسارات)
حملات آتش‌زا	خودروهای شرکت ۳ مورد	
	خودروهای شخصی ۱ مورد	

	محل منزل ۱ مورد	
۶	محل اداری ۱ مورد	پرتاب سنگ
	کنتراتیچی ها ۴ مورد	
	خودروهای شرکت ۱ مورد	
	اتوبوس سرویس کنتراتیچی ها ۱ مورد	
۷	منزل کنتراتیچی ها ۱ مورد	تیراندازی
۱	خانه تیمی ۱	تهاجم
۴	وابستگان کنتراتیچی ها ۳	
	شرکت ۱	
۱	انجمن ایران و آمریکا ۱ مورد	خرابکاری
جمع کل: ۱۹		

این آمار برخلاف ارقام مربوط به تهران و اصفهان حاکی از پایین آمدن سطح فعالیت‌های ضدآمریکایی در ماه نوامبر می‌باشند. در تمام حوادث فوق‌الذکر، قربانیان ارتباطی با DOD نداشته‌اند. آنها یا کنتراتیچی‌ها آمریکایی بوده‌اند و یا کارکنان و وابستگان به آنها. روز ۲۸ اکتبر ۷۸ تظاهرات ضدآمریکایی خشونت‌باری در ایلام اتفاق افتاد. جالب است که حمله به افراد در شیراز متوجه کسانی چون سه زن آمریکایی که در بازار مشغول خرید بوده‌اند، شده است.

ملاحظات تهیه کننده: این اطلاعات به درخواست فرمانده آمیش مگ جمع‌آوری و تهیه شده است. خلاصه‌ای از اهم حوادث به ترتیب وقوع در حال توزیع برای مشترکین AFOSI می‌باشد.

منظور از حادثه‌ای ضدآمریکایی خشن (خشونت‌آمیز)، حادثه‌ای است که در آن نیت، صدمه وارد آوردن و ایجاد جراحت بدنی یا مالی به یک آمریکایی یا اموال او باشد.

سند شماره ۲۵۹

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۰۴۷۸ ۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران

به: ستاد دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

موضوع: ادامه ناآرامیهای مدنی در ایران، ۳ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه: مشخصات ناآرامیهای تهران در روز سوم دسامبر ۷۸ خلاصه و گزارش شده است. تظاهرات، برخوردهای خشونت‌آمیز، قطع برق و کم‌کاری و اعتصاب ادامه دارد.

۲۲- جزییات:

الف- این گزارش حاوی اطلاعات خام می‌باشد. طرحها و یا خط‌مشی‌ها نباید صرفاً بر اساس این گزارش شکل بگیرند یا اصلاح شوند.

ب- بررسی پرونده‌های مرکز اطلاعات سفارت آمریکا در تهران، اطلاعات ذیل را در رابطه با حوادث و ناآرامیهای تهران آشکار می‌سازد. روز سوم دسامبر ۷۸ سند منبع همه رویدادهایی که به طور موثقی گزارش گردیده‌اند را به صورت روزشمار طبقه‌بندی کرده است.

۱- خلاصه رویدادهای سوم دسامبر ۷۸: گزارشات گسترده‌ای از تظاهرات در سراسر تهران در مورخ سوم دسامبر ۷۸ وجود داشت که البته در مقایسه با روز دوم دسامبر ۷۸ از وسعت کمتری برخوردار بود. استفاده از سلاحهای گرم در نقاط مختلف انجام گرفت. یک گزارش حاکی از نقل و انتقال یک جسد بود. همچنین گزارشهایی دال بر شلیک سلاحهای کالیبر کوچک توسط تظاهرکنندگان وجود داشت. حرکت تانکها در چندین ناحیه گزارش شده است. به چند تن از افراد توسط دوستان ایرانی خبر داده شد که احتمال شلیک سربازان یا پلیس به سوی کسانی که برای تماشا به پشت‌بامها می‌روند وجود دارد. در تهران و اصفهان چندین بار قطع جریان برق اتفاق افتاد، طبق گزارشات واصله، شورش و شلیک اسلحه به همراه قطع برق در چندین ناحیه تهران متوقف شد. دو مورد بمب‌گذاری در منازل اتباع آمریکایی، یکی در تهران و دیگری در اصفهان، و یک آتش‌سوزی بزرگ در سلطنت‌آباد گزارش شده است. شورشهای مردمی وسیعی با نقض آشکار و گسترده حکومت نظامی در اصفهان به وقوع پیوست.

۲- روزشمار حوادث

ساعت ۱۱:۳۵- رادیو و تلویزیون ملی ایران آمار تلفات وقایع روز ۲ دسامبر ۷۸ را ۵ کشته، ۳۷ مجروح و ۱۵۰ دستگیر شده اعلام داشت.

ساعت ۱۳:۳۰- گروهی از ایرانیان به بانک ایران و ژاپن واقع در نبش خیابان نادرشاه و تخت طاووس حمله کردند. جمعیت توسط سربازان پراکنده شدند. وقوع تیراندازیهایی در این رابطه گزارش شده است.

ساعت ۱۳:۳۰- تظاهرات بزرگی (تعداد دقیق آن معلوم نیست) در محدوده اطراف سفارت آمریکا جریان داشت. ترافیک تا حد قابل توجهی متوقف شده و صدای تیراندازی به گوش می‌رسید.

ساعت ۱۹:۱۰- رادیو و تلویزیون ملی ایران اعلام کرد سربازان به تظاهرکنندگانی که پس از برقراری مقررات منع عبور و مرور شبانه در پشت بامها باشند، شلیک خواهند کرد.

ساعت ۱۹:۴۰- گزارش شده است یک ایرانی در میدان سپه رولورهای روسی می‌فروشد.

ساعت ۲۱:۴۰- مردم بر روی بامها شعار می‌دادند و جمعیت در نزدیکی روستای چیذر در شمال شرق تهران گرد آمدند، سربازان برای پراکنده کردن جمعیت به سوی آنان شلیک کردند.

ساعت ۲۱:۵۰- گزارش شده جمعیت زیادی در منطقه گیشا جمع شدند. شاهدان معتقد

بودند جمعیت عمدتاً از افراد جوان تشکیل شده بود.

ساعت ۲۲:۰۱ - قطع برق در تهران

ساعت ۲۲:۳۰ - تحرک تانکها و تیراندازی در منطقه گیشا، گزارش شد. گزارشاتر از تیراندازیهای پراکنده و گروههای تظاهرکننده در طول روز دریافت شد.

ج- با توجه به تلفات روزهای ۲ و ۳ دسامبر اطلاعات زیر کسب شد:

(۱) یک مقام ایرانی مرکز اطلاعات حکومت نظامی اطلاع داده است تعداد کشته‌شدگان، خصوصاً کشته‌شدگان تظاهرات شب ۲ - ۱ دسامبر ۷۸ در جنوب تهران، بسیار بالاتر از آنچه اعلام شده می‌باشد، تلفات ناشی از استفاده از نارنجک و آتش‌سلاحهای سنگین بوده است. تعداد تلفات می‌تواند تا ۲۵۰۰ نفر بوده باشد. (منبع: اندی آرکایا، شرکت بین‌المللی بل‌هلیکوپتر، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی: C-3، مأمور ویژه جیمی استات، منطقه ۷۲)

(۲) به گفته سفارت کانادا روز ۳ دسامبر ۷۸، تعدادی آمبولانس به خیابان تخت طاووس در نزدیکی سفارت کانادا اعزام شده و تعداد قابل‌توجهی کشته و مجروح را تخلیه کردند. قبل از آن تظاهرات بزرگی در این منطقه برگزار شده بود. (منبع: خانم کارول هوئی، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-3، مأمور ویژه فیلیپ استارک، منطقه ۷۲).

(تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران: منابع: همانطور که ذکر شد، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی: همانطور که ذکر شد).

د - منبع، نماینده امنیتی شرکت بین‌المللی بل‌هلیکوپتر، اطلاعات ذیل را پیرامون تظاهرات گسترده روز ۳ دسامبر ۷۸، تهیه کرد:

(۱) طی ساعات بعد از ظهر روز ۳ دسامبر ۷۸ تظاهرکنندگان در انتهای شرقی خیابان آیزنهاور جمع شده و سربازان دولتی در انتهای غربی خیابان آیزنهاور موضع گرفته بودند. تظاهرکنندگان تلاش می‌کردند به بنای یادبود شهید برسند. سربازان دولتی موفق شدند جمعیت را به شکل مسالمت‌آمیز متفرق کنند.

(۲) حدود ساعت ۲۱:۳۰ الی ۲۲:۰۰، ۳ دسامبر ۷۸ کارکنان شرکت بین‌المللی بل‌هلیکوپتر که در منطقه کوی گیشای تهران سکونت دارند شاهد آن بودند که تعداد زیادی از ایرانیان به پشت بامها رفته و شروع به شعار دادن کردند. همچنین تظاهراتی نیز در خیابانها دیده شد. در طی این محدوده زمانی تعداد زیادی از ایرانیان شروع به بالا رفتن از ساختمانهای نیمه‌کاره کرده و وقتی به بالای این ساختمانها می‌رسیدند، شروع به شعار دادن می‌نمودند، سربازان دولتی در تانک و کامیونهای نظامی وارد شده و با سلاحهای اتوماتیک، از جمله کالیبر ۵۰ به سوی شعاردهندگان سر بامها آتش گشودند.

پس از آن آمبولانس و صدای آژیر دیده و شنیده شد. (تاریخ اطلاع سوم دسامبر ۷۸، محل و تاریخ کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران منبع: آنتونی بالونی، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه

نیروی هوایی: C-2، مأمور ویژه: استات، منطقه ۷۲).

ه - منبع ترجمه‌ای از «اعلامیه خطاب به مردم ایران در مورد فرا رسیدن ماه محرم» را که از سوی آیت‌الله خمینی صادر شده در اختیار ما گذاشت. متن اعلامیه:

تاریخ: ۵۷/۹/۱

پیام امام خمینی به ملت شجاع ایران به مناسبت فرارسیدن ماه محرم

بسم الله الرحمن الرحيم

با حلول ماه محرم، ماه حماسه و شجاعت و فداکاری آغاز شد؛ ماهی که خون بر شمشیر پیروز شد، ماهی که قدرت حق، باطل را تا ابد محکوم و داغ باطل بر جبهه ستمکاران و حکومت‌های شیطانی زد، ماهی که به نسلها در طول تاریخ، راه پیروزی بر سر نیزه را آموخت، ماهی که شکست ابرقدرتها را در مقابل کلمه حق به ثبت رساند، ماهی که امام حسین، راه مبارزه با ستمکاران تاریخ را به ما آموخت، راهی که باید مشت گره کرده آزادیخواهان و استقلال‌طلبان و حق‌گویان بر تانکها و مسلسلها و جنود ابلیس غلبه کند و کلمه حق، باطل را محو نماید. امام حسین به ما آموخت که در حالی که ستمگر زمان بر مسلمین حکومت جائزانه می‌کند، در مقابل او اگر چه قوای شما ناهم‌هنگ باشد بپاخیزید و استنکار کنید و اگر کیان اسلام را در خطر دیدید، فداکاری کنید و خون نثار نمایید.

امروز رژیم شاه، حکومت جائزانه بر ملت مستضعف می‌کند و برخلاف شرع اسلام و خواست ملت - که در سراسر ایران علیه او قیام نموده‌اند - مقام حکومت را اشغال نموده و مصالح عالیه مسلمین و احکام اسلام را به نفع سلطه شیطانی خود و اربابان مفتخوارش به نابودی کشیده است. بر عموم ملت بپا خاسته است که با تمام قدرت مخالفت خود را با شاه، گسترش و ادامه دهند، و او را از سلطه خطرناکش به زیر کشند.

دولت نظامی، دولت یاغی و برخلاف قانون و شرع است، و بر عموم است که با آن مخالفت کنند، و از اعانت به آن احتراز نمایند، و از دادن مالیات و آنچه به این دستگاه ظلم و طغیان کمک می‌کند سربچی نمایند، و بر کارمندان و کارکنان شرکت نفت است که از خروج این ثروت حیاتبخش جلوگیری نمایند. آیا کارگران و کارمندان می‌دانند که اسلحه‌ای که سینه جوانان عزیز ما را می‌شکافتد و زنان و مردان و کودکان ما را به خاک و خون می‌کشد، از پول همین نفتی است که با زحمت جانفرسای آنان خارج می‌شود؟ آیا آنان می‌دانند که قسمت مهم نفت اسرائیل، دشمن سرسخت اسلام و غاصب حقوق مسلمین را شاه تأمین می‌کند؟ اگر دولت یاغی با فشار به کارکنان نفت بخواهد این خیانت را ادامه دهد، ممکن است تکلیف نفت برای همیشه معین شود.

بر اشخاص مطلع از اوضاع کشور است که لیستی از وزرای دولت یاغی و از خائنین به کشور و از صاحب‌منصبانی که در سراسر کشور، امر به جنایات و آدمکشها می‌کنند، تهیه کنند تا در موقع خود، تکلیف ملت با آنان معلوم شود. دولت و صاحب‌منصبان ارشد بدانند که اگر

دست از حمایت شاه جانی و خائن به اسلام و کشور اسلامی برندارند، در آتیه نزدیک به سزای اعمال خود خواهند رسید.

اکنون ماه محرم چون شمشیر الهی در دست سربازان اسلام و روحانیون معظم و خطبای محترم و شیعیان عالی مقام سیدالشهداء - علیه الصلوه و السلام - است، باید حد اعلای استفاده از آن را بنمایند، و با اتکا به قدرت الهی، ریشه‌های باقیمانده این درخت ستمکاری و خیانت را قطع نمایند؛ که ماه محرم، ماه شکست قدرتهای یزیدی و حیل‌های شیطنی است. مجالس بزرگداشت سید مظلومان و سرور آزادگان که مجالس غلبه سپاه عقل بر جهل و عدل بر ظلم و امانت بر خیانت و حکومت اسلامی بر حکومت طاغوت است، هر چه باشکوه‌تر و فشرده‌تر برپا شود، و بیرقهای خونین عاشورا به علامت حلول روز انتقام مظلوم از ظالم، هر چه بیشتر افراشته شود.

خطبای محترم و گویندگان عزیز، بیش از پیش به تکالیف الهی خود که افشاگری جرایم رژیم است عمل فرمایند، و خود را در پیشگاه خداوند تعالی و ولی عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف - سرافراز و روسفید نمایند. طلاب و فضلالی حوزه‌های علمیه که در این ایام برای روشنگری به قرا و قصبات می‌روند، لازم است دهقانان محروم و محترم را از فجایع شاه و کشتار مردم بی‌دفاع، آگاه گردانند و به آنان تذکر دهند که برخلاف تبلیغات مسموم شاه و بستگانش، دولت اسلامی، طرفدار سرمایه‌دارها و مالکین بزرگ نمی‌باشد؛ این حرفهای بی‌معنی برای انحراف از راه حق است. مطمئن باشند که اسلام طرفدار ضعیفا و دهقانان و مستمندان است؛ این شاه است که به طرفداری از آمریکا کشاورزی را به تباهی کشانده است، این شاه است که به طرفداری از سرمایه‌دارها ذخایر ملت ضعیف را به نفع آنان از بین برده است. شما آنان را مطمئن کنید که در دولت حق، از شما به بهترین وجه حمایت خواهد شد.

جوانان عزیز حوزه‌های علمیه و دانشگاهها و مدارس و دانشسراها و نویسندگان محترم مطبوعات و کارگران و کشاورزان محروم و بازاریان و اصناف مبارز و آگاه و کارمندان محترم و سایر اقشار، از ایلات و عشایر غیور گرفته تا چادرنشینان و زاغه مسکنان محروم، همه و همه، همصدا و پشت بر پشت هم به سوی هدف مقدس اسلام، یعنی برچیده شدن سلسله ستمگر پهلوی و هدم نظام منحط شاهنشاهی و برقراری جمهوری اسلامی مبتنی بر احکام مترقی اسلام، به پیش! که پیروزی از آن ملت بپاخواسته است.

لازم به تذکر نیست که اقامه مجالس سوگواری باید مستقل بوده و منوط به اجازه شهربانی یا سازمان خرابکار به اصطلاح امنیت نباشد. شما ملت عزیز، مجالس را بدون مراجعه به مقامات برپا نمایید، و در صورت جلوگیری در میادین و خیابانها و کوچه‌ها اجتماع کنید و مصایب اسلام و مسلمین و خیانتهای رژیم شاه را برملا نمایید.

امروز تاریخ ایران، شاهد حساسترین روزهایی است که بر اسلام و مسلمین عزیز ما گذشته و می‌گذرد. امروز شما ملت بزرگ بر سر دوراهی عزت و عظمت همیشگی و خدای نخواستہ

ذلت و خواری ابدی واقع هستید. امروز احدی از اقشار ملت، معذور نیست و سکوت و انزوا در حکم انتحار و کمک به دستگاه جبار است. امروز خروج از مسیر بی‌بها ملت و اسلام، خیانت به اسلام و ملت و حمایت از مخالفین اسلام و ملت است. خائنینی که با سکوت خود و یا احیاناً با گرایش خود به دستگاه طاغوتی شاه گمان کرده‌اند این نهضت اسلامی را می‌شکنند و شاه را نجات می‌دهند، در اشتباهند. اول آنکه دیگر کار گذشته است و شاه رفتنی است و با این خود فروشیها شاه را نمی‌توان نجات داد؛ و دیگر آنکه اگر نجات پیدا کند، به آنان که او را نجات داده‌اند وفادار نخواهد بود؛ چنانچه دیدیم و دیدید.

من به ملت عظیم‌الشأن ایران که با قدرت اسلامی خویش، مشیت محکم در دهان شاه و هواخواهان او زده و می‌زنند، دست صمیمیت و ارادت می‌دهم. من شهادت در راه حق و اهداف الهی را افتخار جاودانی می‌دانم. من به مادران و پدران جوانانی که در راه اسلام و آزادمندی، خون داده‌اند، تبریک عرض می‌کنم. من به جوانان عزیز و غیوری که جان خود را نثار راه دوست کرده‌اند، حسرت می‌برم. آوای انقلاب بزرگ ایران در کشورهای اسلامی و دیگر کشورها طنین‌انداز و افتخارساز است. شما ملت شریف، به جوانان غیور ملت‌های اسلامی هشدار داده‌اید. امید است با دست توانای شما، پرچم پرافتخار حکومت اسلامی در تمام اقطار به اهتزاز درآید. این است مسألت من از خداوند تعالی. والسلام علیکم و رحمه‌الله و برکاته.

روح‌الله الموسوی الخمینی

نظریات تهیه‌کننده: نفوذ دعوت خمینی از مردم برای انجام اقدامات خشونت‌آمیز را احتمالاً می‌توان در میزان رویارویی‌های خشونت‌آمیزی که در ماه جاری در ایران رخ داده است، شاهد بود.

در تهران، زد و خوردهای خشونت‌آمیز بین تظاهرکنندگان و پلیس ظاهراً در ساعات شب خیلی شدیدتر از روز است. با وجود این، اعمال مقررات منع آمد و شد از ساعت ۲۱:۰۰ تا ۰۵:۰۰ تأیید این گفته را دو چندان مشکل می‌سازد. چند ساعت بعد از آنکه رادیو و تلویزیون ملی ایران اعلام کرد که نیروهای مسلح به سوی تظاهرکنندگانی که در بالای بام خانه‌ها شعار می‌دهند، تیراندازی خواهند کرد، مردم به بالای پشت‌بامها رفتند و شعار سر دادند. در برخی موارد، مردم به جای سر دادن شعار بر سر پشت بامها، صدای نوارهای مذهبی پخش می‌کردند. شایان ذکر است که قطع برق در ساعت ۲۲:۰۰ ناگهان موجب ساکت شدن برخی از همین به اصطلاح «تظاهرکنندگان» شد.

در تهران، آمریکایی‌ها از فعالیت‌های خشونت‌آمیزی که هم اینک صورت می‌گیرد مصون نیستند، هر چند تا بحال هیچیک از آنها از این بابت جراحی جدی برنداشته است. در طول دو شب گذشته زد و خوردهایی بین تظاهرکنندگان و نیروهای امنیتی پس از ساعات منع آمد و شد در قسمت‌های شمال شرقی تهران، یعنی منطقه‌ای که بیشترین آمریکایی را در خود جای داده، رخ داده است. تا این زمان، تقریباً تمام آمریکایی‌ها شعارهای تظاهرکنندگان و صدای

شلیک گلوله‌ها در محله‌ی خود را شنیده‌اند.

قبلاً در گزارش شماره IIR 1669029678 اطلاع دادیم که یکی از اعلامیه‌های آیت‌الله خمینی بین مردم توزیع شده است ولی متن آن در دسترس ما نبود. گزارش اقدامات ضدآمریکایی اخیر در گزارش جداگانه‌ای به شماره IIR 16690300378 ارسال شده است.

سند شماره ۲۶۰

محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

فقط جهت استفاده اداری

۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۰۵۷۸

به: مرکز AFOSI، واشنگتن دی.سی.

از: تهران - ایران

مرکز تهیه گزارش: AFOSI

تهیه‌کننده گزارش: تروی ال. سولیوان

مقام تأییدکننده گزارش: سروان فرانک ام. هوی، نیروی هوایی

منبع: نگاه کنید به مورد ۲۲

عنوان: گروه‌های شورشگر محلی؛ حوادث ضدآمریکایی

۱۶- خلاصه: تلفن‌های تهدیدآمیز و ارسال نامه‌های ضدآمریکایی به پدیده‌ای روزمره برای شهروندان آمریکایی ساکن در ایران تبدیل شده است که در این میان می‌توان به نامه‌ای تهدیدآمیز به سفارت آمریکا نیز اشاره کرد. بطری‌های آتش‌زا به داخل یک منزل مسکونی و دو آپارتمان محل سکونت اتباع آمریکایی پرتاب شده که یکی از آنها که به داخل آپارتمان محل سکونت یک درجه‌دار آمریکایی پرتاب شده بود، آتش نگرفت. همچنین بمب‌های آتش‌زا به سوی سه خودرو پرتاب شد که فقط یکی از آنها آتش گرفت. تکه سنگ‌هایی نیز از پنجره‌ی یک منزل مسکونی متعلق به یک تبعه‌ی آمریکایی به داخل خانه پرتاب شد. سفارت آمریکا به اتباع آمریکایی توصیه کرده است که جانب احتیاط را نگاه دارند، به ویژه در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸.

۲۲- جزییات:

الف- این گزارش شامل اطلاعات پردازش نشده است و نباید منحصرأً برای تغییر برنامه‌ها یا سیاست‌ها مبنا قرار بگیرد.

ب- منبع خبری یک استوار نیروی هوایی آمریکاست که اطلاعات زیر را در اختیارمان قرار داد.

(۱) این منبع می‌گوید که در حدود ساعت ۲۰:۴۵ روز ۴ دسامبر ۱۹۷۸ بر روی کاناپه‌ای در اتاق نشیمن آپارتمان محل سکونتش واقع در طبقه اول ساختمان شماره ۵۰، خیابان ۱۹۶ غربی دراز کشیده بود که یک بطری نوشابه حاوی شکر و نفت از پنجره به داخل اتاق پرتاب شد، سپس منبع خبری صدای بسته شدن درب یک خودرو و دور شدن آن را از محل شنید.

تکه‌ای از شیشه‌ی پنجره که بر اثر پرتاب بطری نوشابه شکسته بود به گیجگاه راست منبع خبر اصابت کرد و جراحی سطحی به او وارد آورد. بطری مزبور شکست ولی آتش نگرفت. منبع خبری می‌گوید که احتمالاً یک بطری دیگر نیز به سوی ساختمان پرتاب شده بود ولی به داخل ساختمان نیفتاده بود.

(۲) در ساختمان محل سکونت این منبع خبری یک خانواده‌ی بریتانیایی و سه خانواده آمریکایی زندگی می‌کنند. آنها هیچ مشکلی با همسایگان ایرانی خود نداشتند. آنها پلیس را خبر کردند و پلیس نیز ۲ مامور مسلح را در طول شب بیرون درب ساختمان مستقر کرد.

منبع: استوار رونالد بی. بیکر؛ جان اورشاک

ج- منبع خبر AFOSI

با بررسی محل حادثه موارد زیر کشف شد: در بیرون از ساختمان یک بطری شکسته و یک فتیله‌ی کتانی سوخته پیدا شد. در داخل بطری شکسته قدری شکر وجود داشت. پنجره‌ای که بطری به سوی آن پرتاب شده بود رو به خیابان و تقریباً ۲۰ فوت از خیابان دور است. دو خودروی متعلق به اتباع آمریکایی روبروی ساختمان پارک بود و یک مسجد نیز تقریباً ۴ بلوک آن طرف‌تر قرار دارد. تردد زیادی در خیابان انجام می‌شود، ولی روشنایی خوبی ندارد. ساختمان مزبور در یک محله‌ی مسکونی واقع است.

(منابع: جان اورشاک و رابرت استیکنی)

د- منبع یکی از اعضای ارتش آمریکا است و به ما اطلاع داد که شخصی دو پنجره‌ی طبقه‌ی اول خانه‌اش را شکسته است. تکه سنگ‌هایی به رنگ قرمز در اتاق جلویی خانه پیدا شد. در زمان وقوع حادثه کسی در خانه نبود. منزل فوق دیواری به ارتفاع ۶ تا ۷ فوت دارد، و این ساختمان که در خیابان اندیشه در ضلع جنوبی خیابان دولت واقع است، در حدود ۵۰ فوت از خیابان دور است. این حادثه بین ساعات ۱۰:۰۰ تا ۱۴:۰۰ مورخ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۳ آذر ۱۳۵۷] روی داده است.

ه- منبع کارمند حراست شرکت آمریکایی بل‌ایت‌رنشال در تهران است که اطلاعات زیر را در اختیارمان قرار داده است. منبع گزارش می‌دهد که در ساعت ۲۰:۰۰ مورخ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۳ آذر ۱۳۵۷] دو کوکتل مولوتوف و یک گالن نفت توسط اشخاص ناشناس به سوی ساختمانی واقع در شماره‌ی ۲۲ کوچه‌ی کوه، قیطریه در شمال شرق تهران و خودرویی که در پارکینگ همان ساختمان پارک بود پرتاب شد. در این ساختمان سه خانواده متعلق به کارمندان شرکت بل‌ایت‌رنشال زندگی می‌کنند. یکی از کوکتل مولوتوف‌ها به شیشه جلوی خودروی بیوک که به شرکت بل‌ایت‌رنشال تعلق داشت، اصابت کرد و آن را شکست ولی آتش نگرفت. کوکتل مولوتوف دوم و گالن نفت از پنجره‌ی زیرزمین به داخل زیرزمین افتادند و آتش گرفتند. ساکنان ساختمان آتش را خاموش کردند. خسارات جزیی بود و فقط دود زیادی ایجاد شد و دیوارها قدری آسیب دید (نزدیک به ۲۰۰ تا ۳۰۰ دلار). پلیس ایران در حال بررسی این

موضوع است.

و- منبع از کارمندان شرکت جنرال تلفن و الکترونیکس در تهران است و برای اولین بار است که اطلاعاتی در اختیار ما می‌گذارد. او ساکن آپارتمانی در طبقه سوم یک ساختمان سه طبقه واقع در خیابان هاشمی‌نژاد، در شمال شرق تهران است. در حدود ساعت ۲۲:۳۰ مورخ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ تعدادی کوکتل مولوتوف از پنجره‌ها به داخل آپارتمان‌های طبقه اول و دوم و همچنین به سوی خودروی یکی از ساکنین طبقه اول که جلوی ساختمان پارک بود، پرتاب شد. در طبقه‌ی اول یک اتریشی و در طبقه دوم صاحبخانه که افسر بازنشسته نیروی دریایی است، زندگی می‌کنند. خساراتی جزئی به طبقه اول وارد شد، ولی اتاق خواب آپارتمان طبقه دوم آسیب جدی دید. بطری‌ای که به سوی خودرو پرتاب شده بود به زمین افتاد ولی خساراتی به خودرو وارد نشد.

پیش از وقوع این حادثه، تظاهراتی در محل صورت گرفته بود. منبع خبری معتقد است که هدف اصلی این حملات صاحبخانه بوده است، زیرا می‌گویند که او سابقاً دستیار ویژه شاه بود.

ز- منبع یکی از ماموران حراست شرکت هلکوپترسازی بل ایترنشنال در اصفهان است و به ما اطلاع داده است که در تاریخ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۳ آذر ۱۳۵۷] خودروی جیبی که به یکی از کارمندان شرکت بل تعلق داشت بر اثر آتش‌سوزی تقریباً ۵۰ درصد خسارت دید. شخصی یک بشکه ۱۰ لیتری بنزین را زیر خوردو گذاشته و با مشعلی که از پارچه و یک تکه چوب درست کرده بود، آن را آتش زده بود. خودروی فوق در مقابل منزل این کارمند در جنوب شرقی اصفهان پارک بود.

ح- منابع خبری اطلاعات زیر را در ارتباط با تخریب خودروها در روزهای ۳ و ۴ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۳ و ۱۴ آذر ۱۳۵۷] در اختیارمان گذاشته‌اند.

(۱) شخصی با یک موزاییک به صندوق عقب پیکانی که در خیابان مقابل منزل صاحبش در نیستان یکم، پلاک ۲۷ پارک بود، کوبید و نزدیک به ۱۵۰ دلار به خودروی مزبور خسارت وارد کرد. این حادثه بین ساعت ۲۰:۳۰ تا ۲۱:۰۰ اتفاق افتاد.

(۲) در ساعت ۸:۱۵ دقیقه، همسر یک سرگرد نیروی هوایی آمریکا یک نوشته فارسی را در کنار خودروی دولتی فورد تورینوی زرد رنگ خود پیدا کرد. شخصی با خودکار آبی‌علایمی روی کاغذ نوشته بود. خودروی فوق در خیابان ۱۰۴ قیطریه واقع در شمال شرقی تهران پارک بود. هیچ اطلاعی از معنای علایمی که در آن نوشته شده بود در دست نداریم.

(۳) در حدود ساعت ۱۲:۰۰ مورخ ۳ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۲ آذر ۱۳۵۷] شیشه‌ی جلوی خودرویی متعلق به کارمند شرکت Northrup Aircraft Worldwide Services Inc شکسته شد. در زمان وقوع حادثه، صاحب خودرو مشغول صرف ناهار در رستورانی واقع در بخش تجاری منطقه‌ی مسکونی شاهین‌شهر در شمال اصفهان بود.

- ط- منابع خبری اطلاعاتی درباره‌ی تهدید اتباع آمریکایی در روزهای ۳ و ۴ دسامبر [۱۲] و ۱۳ آذر [۱۳۵۷] در اختیارمان قرار دادند.
- (۱) اتباع غیرنظامی آمریکا نامه‌ای تهدیدآمیز و ضدآمریکایی در محل سکونتشان در کوچه ناریان ضلع شمالی خیابان دولت در شمال شرقی تهران دریافت کردند.
- (۲) یکی از کارمندان شرکت Raytheon Educational Systems نامه‌ای تهدیدآمیز دریافت کرد که خطاب به شخص وی و دقیقاً به آدرس محل مسکونی‌اش ارسال شده بود. در نامه آمده بود که باید تا شب ۴ دسامبر [۱۳ آذر] ایران را ترک کند و یا هر چه دیده از چشم خودش دیده است.
- (۳) یک زن خانه‌دار آمریکایی ساکن خانه شماره‌ی ۲۷ خیابان کاووس در ضلع شمالی خیابان دولت در شمال شرقی تهران نامه‌ای دریافت کرد که در آن نوشته بود از روز ۶ دسامبر [۱۵ آذر] آمریکایی‌ها هدف حمله قرار خواهند گرفت.
- (۴) یک معلم آمریکایی زبان که در تهران مشغول به کار است در روز ۴ دسامبر [۱۳ آذر] نامه‌ای دریافت کرد که در آن نوشته بود (نقل از نامه) اخطار، لطفاً توجه کنید، هر چه زودتر از ایران بروید، زیرا ما آزادی می‌خواهیم! لطفاً از ایران بیرون بروید، همین حالا! بعد از این شما را ترور می‌کنیم و می‌کشیم. فقط ۱۵ روز مهلت دارید (پایان نقل قول). این نامه به زبان فارسی تایپ شده بود.
- (۵) در ساعت ۱۴:۰۰ یکی از کارمندان شرکت نفت آمریکایی ساکن ساختمان شماره‌ی ۴ کوچه داور، خیابان کامران در شمال شرقی تهران اطلاع داد که یک مرد طی تماس تلفنی گفته است که بین ساعت ۲۰:۰۰ تا ۲۰:۳۰ روز ۴ دسامبر خانه‌ی آمریکایی‌ها با بمب منفجر خواهد شد.
- (۶) یک ایرانی که خوب انگلیسی صحبت می‌کرد طی تماسی تلفنی با همسر یک آمریکایی ساکن ساختمان شماره ۹ کوچه نوروزی نزدیک تخت طاووس در مرکز تهران گفت (نقل از گوینده) باید از این کشور بروید، باید از این کشور بروید- فهمیدید (پایان نقل قول).
- (۷) یک کارمند شرکت ABI در حدود ساعت ۱۹:۰۰ نامه‌ای پیدا کرد که با چسب به درب محل سکونتش به آدرس پلاک ۵، خیابان هنگامه، در شمال تهران چسبانده شده بود. این نامه تایپ شده و در آن نوشته بود (نقل از نامه) ای اجنبی، در روز عاشورا و تاسوعا خودت را می‌کشیم و خانه‌ات را به آتش می‌کشیم (پایان نقل قول).
- (۸) یک کارمند آمریکایی شرکت National Cash Register گزارش داد که در روز ۳ دسامبر [۱۲ آذر] یادداشتی را بر روی تابلوی اعلانات شرکت یافته است که بر روی آن نوشته بود، آمریکایی‌ها، یک ماه مهلت دارید از ایران بروید وگرنه خانواده‌تان را عذاب می‌دهیم.
- (۹) مأمور حراست شرکت گرومان گزارش داد که در روز ۳ دسامبر [۱۲ آذر] شخصی با شرکت تماس گرفت و تهدید کرد که ساختمان شرکت را به آتش می‌کشد، و سپس گفت

همان کاری را می‌کنیم که در اصفهان کردیم (۱۰ روز پیش ساختمان شرکت گرومان در اصفهان سنگ باران شده بود).

(۱۰) در روز ۳ دسامبر [۱۲ آذر] دو کارمند شرکت NWAIST تماس‌هایی تلفنی دریافت کردند که آنها را به مرگ تهدید می‌کرد.

ی - یک منبع نامه زیر را در اختیارمان گذاشته است. این نامه در روز ۴ دسامبر [۱۳ آذر] به سفارت آمریکا ارسال شده بود. متن نامه به قرار زیر است:

توجه، قابل توجه اتباع آمریکایی و بریتانیایی

از سال ۱۹۵۳ [۱۳۳۲] که کودتای «سیا» موجب سقوط دکتر مصدق (رهبر ملی ایران) شد، سلاح‌های آمریکایی و بریتانیایی در دست رژیم نظامی شاه مردم ایران را که برای آزادی می‌جنگیدند و می‌جنگند به خاک و خون کشانده است. حال پس از ۲۵ سال تحمل ظلم و ستم، همه مردم بر ضد امپریالیسم جهانی و سرسپردگی آن در ایران - یعنی شاه - به پا خاسته‌اند. بنابراین اگر برای این نهضت مردمی احترامی قایل هستید به شما توصیه می‌شود که به همراه خانواده‌تان هر چه زودتر از ایران خارج شوید و تا آخر دسامبر ۱۹۷۸ برای این کار مهلت دارید. جان‌انهایی که بعد از این تاریخ در ایران بمانند در خطر جدی خواهد بود. خارج‌جانی که همسر یا شوهر ایرانی دارند از این قاعده مستثنی هستند - سازمان جمعه سیاه.

ک- در روز ۵ دسامبر سفارت آمریکا اطلاعات زیر را منتشر کرد:

(۱) TAS از تاریخ ۷ تا ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۶ تا ۲۱ آذر] بسته خواهد بود.

(۲) سفارت روزهای ۱۰ و ۱۱ سپتامبر ۱۹۷۸ [۱۹ و ۲۰ آذر] بسته خواهد بود.

(۳) مرکز اطلاعات باز خواهد ماند.

(۴) اتباع آمریکا باید در روزهای ۷ تا ۱۲ سپتامبر [۱۶ تا ۲۱ آذر] بسیار مراقب باشند و همه آمریکایی‌ها تا حد امکان باید روزهای ۱۰ و ۱۱ سپتامبر [۱۹ و ۲۰ آذر] در منازل خود بمانند.

نظریات مرکز تهیه گزارش: دلیل افزایش تعداد مردم در خیابان‌ها در ساعات شب در تمام کشور انجام آیین‌های مذهبی است، و همچنین فعالیت‌های ضد دولت یا ضد آمریکایی و تجمع آنهایی است که هر دو هدف را دنبال می‌کنند. افزایش قابل ملاحظه‌ای که اخیراً در حوادث ضد آمریکای شاهد هستیم را می‌توان به شور و احساسی که این روزها بر اکثر مردم ایران غلبه کرده است دانست که در واقع بهانه‌ایست برای انجام چنین اقداماتی. تاسوعا و عاشورا که در پاراگراف اول این گزارش به آن اشاره شد مصادف است با ۱۰ و ۱۱ دسامبر [۱۹ و ۲۰ آذر] که در واقع مقدس‌ترین روزهای یک ماه عزاداری است. همانگونه که در توصیه‌های سفارت آمده بود در این دور روز احتمال بروز ناآرامی‌ها نیز بسیار زیاد است. گروهی که خود را سازمان جمعه سیاه می‌نامد یک گروه جدید است که بدون شک نام خود را از ۸ سپتامبر ۱۹۷۸ [۱۷ شهریور ۱۳۵۷] گرفته است، یعنی اولین روز حکومت نظامی و رویارویی نیروهای امنیتی با

مردم که منجر به کشته شدن صدها نفر از تظاهرکنندگان در میدان ژاله شد. واکنش پلیس به حواث اخیر فوق‌العاده خوب بود و فرماندهان ارشد ارتش ایران وعده داده‌اند که تعداد گشتی‌ها را در بخش شرقی و شمال شرقی تهران افزایش دهند. با شتاب گرفتن شمار حوادث ضدآمریکایی در مناطق شمالی شهر، افسران عالی‌رتبه ارتش ایران در روز ۵ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۴ آذر ۱۳۵۷] وعده دادند که گشت‌زنی نیروهای امنیتی را در این مناطق افزایش دهند. مرکز اطلاعات هیئت در سفارت آمریکا در تهران واقع است و کارمندان آن را پرسنل ارتش و سفارت تشکیل می‌دهند و ۲۴ ساعته آماده ارائه خدمات است. وظیفه این مرکز ارائه اطلاعات دقیق به اتباعی است که خواهان کسب اطلاعات در مورد وضعیت فعالیت‌ها در تهران و یا مناطق دیگر کشور هستند، و همچنین جمع‌آوری اطلاعات و گزارش‌هایی است که اتباع آمریکایی از طریق تلفن درباره حواث و رویدادهای مهمی که خود شاهد بوده و یا تجربه کرده و یا شنیده‌اند به اطلاع می‌رسانند.

سند شماره ۲۶۱

سری
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۸۸۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷

موضوع: تیراندازی غیرنظامیان به طرف ارتش

خلاصه: شاهدان عینی آمریکایی قابل اعتماد دیده‌اند که گروه کوچکی از غیرنظامیان به طرف چهار سرباز در دوم دسامبر تیراندازی کرده‌اند و قبل از اینکه گروه توسط نیروی عمده ارتش دستگیر شود، سلاحهای آنان را گرفته بودند. پایان خلاصه.

۱- اطلاعات زیر توسط کارمند رسمی سفارت از یک شهروند آمریکایی که کارمند شرکتی خصوصی است و موقعیت منزلش در یک خیابان کوچک دورتر از جمشیدیه بالای خیابان نیاوران در شمال تهران او را قادر ساخته است که حواث را شاهد باشد، کسب شده است.

۲- در حدود ساعت ۶/۳۰ بعد از ظهر روز دوم دسامبر اغتشاش به صورت گروهی کوچک از فروشگاههای زیر خانه منبع شروع گردید که با تیراندازی پراکنده دنبال شد. گروهی در حدود ۴ نفر ملبس به لباسهای غیرنظامی به طرف بالای خیابان دویدند و در ناحیه‌ای در اطراف خانه منبع پنهان شدند. چند دقیقه بعد، دو یا سه سرباز قدم‌زنان به طرف بالای خیابان آمدند. منبع صدای تیراندازی با سلاح کوچک را شنید (او فکر می‌کند که تیراندازی توسط هفت تیر انجام شده بود) که یک سرباز کشته و بقیه فرار کردند. افراد غیرنظامی از یک طرف خیابان به خارج دویدند، سلاحها را ربودند و به پناهگاهها بازگشتند.

۳- سپس تیراندازیها به سمت غرب کشیده شد اما بعد از چند دقیقه دوباره صدای شلیک در اطراف خانه منبع آغاز شد. در این زمان با سلاحهای کوچک از پیاده‌رو شلیک کردند و هر سه سرباز دسته گشتی را که به بالای خیابان آمده بودند، کشتند و سپس سه مرد از طرف مقابل

خیابان برای گرفتن سلاحهای آنها هجوم بردند (منبع گفت که اسلحه‌های گرفته شده تفنگ جنگی بودند ولی نمی‌تواند به طور یقین مشخص کند که از نوع سلاحهای ام - ۳ بوده‌اند یا خیر). در این لحظه ارتش ایران نیروهایی را وارد منطقه کرده و گروه را به محاصره درآورده بود. در نتیجه تیراندازی بعدی افراد مسلح چهار غیرنظامی کشته شدند ولی هیچ کدامشان در حین به دام افتادن، اسلحه اتوماتیک نداشتند.

۴- سکوت به مدتی حدود ده دقیقه به طول انجامید، سپس سربازی که به بالای خیابان می‌آمد به وسیله سلاح سبک مجروح شد. در پاسخ به فریادهای وی، زنی برای کمک، از خانه‌اش خارج شد و به خیابان آمد. او به وسیله تیراندازی با سلاح سبک کشته شد. (منبع ندید که اسلحه این یکی گرفته شده باشد، ولی ممکن است این کار انجام شده باشد). در این لحظه، ارتش با یک اتومبیل پلیس با اسلحه کالیبر ۵۰ همراه نیروی انسانی کافی حرکت کرد و تمام منطقه را پاکسازی نمود (منبع در این زمان خود و خانواده‌اش را به پشت محکم‌ترین دیوار خانه برد) تمام واقعه در ساعت ۹ بعد از ظهر پایان یافت.

۵- نظریه: کارمند رسمی سفارت و مأمور سیا که این مورد را مورد بررسی قرار دادند، معتقدند که این رویداد یقیناً به وسیله گروهی سازمان یافته بوده است که سعی داشته‌اند تسلیحات را از طریق حمله به نیروهای دولت ایران به دست آورند. حملات مجدد به محلهای استقرار پلیس در ۴ دسامبر و سایر داستانهای مربوط به تهیه اسلحه نشانگر این موضوع است که «حرفه‌ایها» وارد کارزار شده‌اند تا خود را برای روزهای آتی آماده سازند.

سولیوان

سند شماره ۲۶۲

۵ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۴ آذر ۱۳۵۷

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۲)

۱- عزای عمومی از ۱۰ تا ۱۱ دسامبر (۱۹ - ۲۰ آذر)

الف- دولت ایران اعلام کرده به مناسبت عزای امام حسین تمام سازمانهای دولتی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر را روزهای مقدس می‌دانند. تمام دواير تعطیل خواهند بود. بنابراین، کارکنان بخش دریایی هم در این دو روز مرخص می‌شوند.

ب- از آنجایی که این دو روز مقدس‌ترین روزهای تقویم شیعه هستند، و اجرای مراسم عزای عمیق را از سوی هم‌تایان و همسایگان ما را طلب می‌کنند، تلقی این دو روز مقدس به عنوان روزهای تعطیل از سوی کارکنان بخش دریایی مطلقاً تناسبی نخواهد داشت. از کلیه وقایع، موسیقی‌ها، تفریحات و تجمعاتی که ممکن است در این مدت از نظر مسلمین توهین به شمار رود جداً پرهیز شود.

۲- مدارس. TAS از ۷ تا ۱۲ دسامبر تعطیل خواهد بود.

۳- ANCC. تمام فعالیتهای ANCC در روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر تعطیل خواهد بود.
 ۴- سفارت. تمام فعالیتهای سفارت در ۱۰ و ۱۱ دسامبر تعطیل خواهد بود.
 ۵- MIC. مرکزی خبر سفارت (MIC) در طول این مدت باز خواهد بود.
 توصیه می‌شود روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر داخل منازل مانده و حداکثر احتیاط را از ۷ تا ۱۲ دسامبر معمول دارید.
 کالینز

سند شماره ۲۶۳

خیلی محرمانه
 از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۱۹۵۳ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
 ۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۵ آذر ۱۳۵۷

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۶ دسامبر ۷۸

خلاصه: شب گذشته اوضاع نسبتاً آرام شده بود، اما شعار دادن بر پشت بامها، چند تظاهرات خیابانی پس از ساعت منع عبور و مرور شبانه و تیراندازی، ادامه داشت. قطع برق، طرحهایی برای تظاهرات عظیم در ده دسامبر در تهران، حمله از هاری به تبلیغات خمینی. ابراز اطمینان از هاری در کنفرانس مطبوعاتی، توجه مطبوعات به افراد رادیکال که اطراف خمینی هستند، خرابکاری در تبریز. پایان خلاصه.

۱- نخست‌وزیر ژنرال از هاری در ۵ دسامبر با حضور اعضاء گروه روزنامه‌نگاران خارجی مقیم به اضافه یکی دو تن دیگر کنفرانس مطبوعاتی برگزار کرد. از هاری به زبان انگلیسی صحبت می‌کرد (انگلیسی‌اش بد نیست) و همه کنفرانس پرسش و پاسخ بود. از هاری برای اولین بار به طور مستقیم از آیت‌الله خمینی انتقاد نمود و وی را «آلت دست دشمنان ایران» خطاب کرد و گفت: «نیروهای دشمن از او سوءاستفاده می‌کنند.» اما علیرغم مسایل فوق از هاری گفت می‌تواند به خانه‌اش به ایران بازگردد و در پاسخ به این سؤال که آیا خمینی دستگیر خواهد شد وی گفت: «نخیر، اگر مواظب رفتارش باشد.»

(نظریه: ما معتقدیم خمینی در لحظه‌ای که پا به خاک ایران بگذارد احتمالاً دستگیر خواهد شد.) خبرگزاری فرانسه در موقع مخابره متن خبرگزاری اف بی آی، ظاهراً جمله «اگر خمینی مواظب رفتارش باشد» را حذف نموده است. و بدین ترتیب تصویر گمراه‌کننده‌ای از بیانات از هاری ارائه می‌دهد.

از هاری این ایده را مجدداً تکرار کرد که دست از خدا بی‌خبران و خرابکاران در پشت آشوبهای کنونی است و اینان افراد زیادی را فریب داده‌اند. در مورد اوضاع سیاسی وی گفت: «اکثریت مردم به اعلیحضرت وفادارند و ما نیز دوستدار ایشانیم» و «اکثریت خاموش حامی ایشان هستند.» از هاری شایعات مربوط به کنار رفتن شاه به نفع شورای سلطنت را شدیداً رد کرد.

وی همچنین گفت که در چهل و هشت ساعت روزهای مقدس تاسوعا و عاشورا مقرر است

منع عبور و مرور اجرا نخواهد شد. یعنی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر. وی قول داد که دولت ایران برای حفاظت از خارجیان اقدامات ویژه‌ای انجام خواهد داد. (نظریه: پلیس ایران به ما اطلاع داده است که تغییرات چندی برای مقررات منع رفت و آمد در نظر گرفته شده اما جزییات بیشتری در اختیار ما قرار نداد.) قویترین شایعه آن است که مقررات منع رفت و آمد از ۶ بعد از ظهر تا ۶ صبح خواهد بود، اگر چه ما استنباط می‌کنیم ملاحظاتی منظور گردیده که در کنفرانس مطبوعاتی حضور داشتند، گفتند از هاری مطمئن به نظر می‌رسید و کنترل کامل خود را حفظ کرده بود و روند کنفرانس مطبوعاتی را در حالتی مثبت و جدی چنان اداره کرد که خبرنگاران را تحت تأثیر قرار داد.

۲- دیروز در مجموع آرامش تا عصر ادامه یافت. اما عده‌ای به طور پراکنده بر روی پشت‌بامها شعار می‌دادند و چند تظاهرات خیابانی جریان داشت و صدای شلیک گلوله گاه‌گاهی در سرتاسر تهران شنیده می‌شد. در حدود ساعت ۶ بعد از ظهر در تخت طاووس و جاده قدیم شمیران زد و خوردی روی داد. در این زد و خورد از اسلحه‌های اتوماتیک استفاده شد. یک نفر کشته گزارش شده است. و در نواحی شمال تهران، در خیابانهای داریوش، سلطنت‌آباد و گلستان بعد از ساعات منع عبور و مرور زد و خوردهایی گزارش شده است. منبعی از بازار به کارمند سفارت گفت: دیشب در تظاهراتی که در بازار رخ داد تظاهرکنندگان به سوی سربازان سنگ پرتاب کردند. و از روی پشت‌بام بر روی آنان آب گرم ریختند. طبق گزارشات سربازان نیز به سوی کسانی که بر پشت‌بام تظاهرات می‌کردند آتش گشودند. تظاهرات دیروز در اعتراض به سیصد کشته ادعایی سرچشمه در دوم دسامبر نزدیک بازار برگزار شد. ما نمی‌توانیم زد و خوردهای قبلی را تأیید نماییم ولی نکته اینجاست که بازاریان معتقدند این زد و خوردها وجود داشته است. دیروز در نزدیکی هتل ایترکتینانتال نیز تیراندازی‌هایی جریان داشت. آریاشهر، ناحیه‌ای که منتهی‌الیه غرب تهران است در چند روز گذشته صحنه خشونت‌های جدی بود. از جمله دیروز هم زد و خوردهایی در آن ناحیه صورت گرفت. طبق معمول حدود ساعت ده شب برق تهران قطع شد.

۳- طبق گزارشات کنسولگری تبریز، اوضاع در آن شهر آرام است و بازار، مدارس و تعدادی از مغازه‌ها طبق روال عادی تعطیل هستند. خرابکای شدیدی در هواپیمای F-5 نیروی هوایی شاهنشاهی ایران در تبریز رخ داده است (که در تلگراف جداگانه‌ای گزارش آن ارسال می‌شود). رضوی خبرنگار خبرگزاری یونایتدپرس گزارشی که وی آن را موثق می‌داند دریافت داشته، و در این گزارش آمده است که دیروز در مشهد تظاهراتی انجام شد و طی آن تظاهرکنندگان سرمجسمه شاه را کردند. پس از آن جمعیت کوشش نمودند تا سرمجسمه را بسوزانند ولی موفق نشدند و سپس متفرق گردیدند. تلفاتی از این واقعه گزارش نشده است. یک شاهد عینی در شیروان به رضوی گفت که در این شهر که در شمال مشهد واقع است دو روحانی و یک فرد دیگر در طی تظاهراتی که به جانبداری از شاه برگزار شده بود به سختی

کتک خوردند.

۴- دیپلمات، که یکی از بهترین نشریات فعلی است که با تیراژ پایین منتشر می‌شود در تاکتیک جدیدی که از سوی ازهاری بر علیه خمینی اتخاذ شده به ازهاری پیوسته است. این نشریه لیستی از انقلابیون چپ که در پاریس اطراف آیت‌الله گرد آمده‌اند با این دید که بر سیاست‌های خمینی نفوذ و تأثیر دارند منتشر ساخته است. این نشریه از ابوالحسن بنی‌صدر و صادق قطب‌زاده نام برده است. نشریه سیاست ما، با ترسیم کاریکاتوری که در آن سمبل انگلستان بر شعله‌های ایران، نفت می‌ریزد، به بریتانیا حمله می‌کند. این نشریه این مسئله را مورد بحث قرار می‌دهد که هر وقت ایران می‌خواهد قرارداد کنسرسیوم نفت را که زمان گفتگو درباره آن فرارسیده به مذاکره بگذارد دچار مشکل می‌شود، زیرا بیگانگان می‌خواهند در هنگام مذاکره، ایران در موضع ضعیفی باشد. این مجله به این نکته اشاره می‌کند که انگلستان و شوروی ممکن است همکاری مشترکی بر علیه منافع آمریکا داشته باشند. (این داستانی است که ما از دیگران هم شنیده‌ایم).

۵- ما نیز گزارشات مطبوعاتی را که آیت‌الله طالقانی در تهران از مردم دعوت نموده تا در تظاهرات وسیع خیابانی روز دهم دسامبر شرکت نمایند، تأیید می‌نماییم. طبق گزارشات رهبریت مذهبی قم نیز از این تظاهرات حمایت کرده است. این اخبار صرفاً زد و خوردی را که از قبل انتظار می‌رفت در روز ۱۰ و ۱۱ دسامبر بین انبوه جمعیت و سربازان رخ دهد، تأیید می‌نماید. ما چنین گزارشی در مورد بعضی رویگردانیها (عکس‌العملهای سیاسی) بر علیه توده مردم داریم. استاد مهمانی گزارش داد که اساتید دانشگاه تهران در حال حاضر خواستار آند که ارتش سخت در مقابل تظاهرکنندگان بایستد. این اساتید دیگر احساس همدردی با تظاهرکنندگان از خود نشان نمی‌دهند. این تنها گزارشی نیست که ما در این مورد داریم. حتی اگر این گزارشات دقیق باشد، مانع از آن نمی‌شود که توده‌ها وسیع را از ریختن به خیابانها باز دارد.

۶- اواسط بعد از ظهر تهران اساساً آرام است. معهدا گزارشاتی مبنی بر تیراندازی و تظاهرات در بازار و در یوسف‌آباد وجود دارد. تعداد زیادی از مغازه‌ها باز هستند.

۷- ما اطلاع یافته‌ایم که خسرو قشقایی از اروپا، جایی که وی تبعید است، پیامهای تهییج کننده در طرفداری از خمینی می‌فرستد. این تلاش وی بدان منظور صورت می‌گیرد که قبایل قشقایی را بر علیه دولت بشوراند. ما انتظار داریم که اطلاعات بیشتری در این مورد فردا به دست آوریم.

۸- یک سرهنگ شهربانی ایران به کارمند سفارت گفت که پس از مطالعه و بررسیهای مشترک با دیگر مقامات پلیس، او به این نتیجه رسیده و معتقد است که در حدود ۲۰۰۰ نفر از شروع محرم تا به حال کشته شده‌اند. این رقم از ارقامی که تاکنون جدی پنداشته‌ایم، بالاتر است.

سولیوان

سند شماره ۲۶۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸ ۷۸ ۰۵۶۹ ۶۸۴۶
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی - واشنگتن دی. سی

عنوان: اطلاعاتی در ارتباط با اوضاع ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش اطلاعاتی در ارتباط با اوضاع ایران از ساعت ۲ بعد از ظهر ۵ دسامبر تا ۹ صبح ۶ دسامبر ۷۸ تقدیم می‌نماید.
۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- اوضاع جوی با نیروهای دولتی همکاری کرد و به آرام نگهداشتن تهران در طی مدت گزارش شده کمک کرد.

۱- بعد از ظهر نسبتاً آرام بود، چند شلیک گلوله در منطقه جنوب شهر (پایین شهر) شنیده شد.

۲- ترافیک از حالت عادی به سنگین در اواخر روز تغییر یافت.

۳- تعدادی از مغازه‌ها و فروشگاهها در بین ساعات (۶ - ۸) شب باز شدند.

۴- افسران گزارشگر هیچ صف طولی در پمپ بنزین مشاهده نمودند. البته صفها برای دریافت نفت سفید طولی بود.

۵- در ساعت ۲۱/۰۵ شعارهایی داده شد و به دنبال آن چند بار صدای شلیک گلوله و انفجار ترقه شنیده شد.

۶- در حدود ساعت ۲۱ باران سنگین در بخش شمالی تهران آغاز به باریدن کرد. رانندگان دفتر وابسته دفاعی آمریکا گزارش دادند که در جنوب تهران ریزش باران سنگین با سیل همراه بوده است.

۷- در ساعت ۲۲/۱۰ جریان برق در اکثر قسمت‌های شهر قطع شد.

۸- در ساعت ۲۲/۳۰ شهر نسبتاً آرام بود.

۹- ۱۵ دقیقه بعد از نیمه شب در بخش شمالی شهر برق آمد. رانندگان گزارش می‌دهند که جنوب تهران در ساعت پنج صبح ۶ دسامبر برق ندارد.

۱۰- در راه به سوی سفارت افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و مستشاری نیروی زمینی در ارتش ایران مشاهده نمودند که عبور و مرور عادی است.

ب - هیچ گزارشی در مورد حوادث ضدآمریکایی در طول شب ۵ دسامبر به سفارت نرسیده است.

ج - گزارشات تأیید نشده‌ای حاکی است که در طی اولین ساعات منع عبور و مرور شبانه، مبادله آتش (تیراندازی متقابل) بین نیروهای نظامی و مخالفان صورت گرفته است.

نظریات افسر گزارش دهنده (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان): از نظر ناظرین دفتر وابسته دفاعی آمریکا در ایران، فعایتهای هر شب کم‌تر از شب قبل آن بوده است. و وضعیت جوی در دو شب آخر یکی از عوامل آن بوده است. مرتباً گزارشهایی در رابطه با به دست آوردن سلاح توسط مخالفان، می‌رسد و با توجه به گزارشهای رسیده، درباره مبادله آتش سلاح بین نیروهای نظامی دولتی و مخالفان، این گزارشها اعتبار بیشتری پیدا می‌کند.

سند شماره ۲۶۵

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸ ۰۵۷۰ ۸۴۶
 ۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۵ آذر ۱۳۵۷
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی - واشنگتن دی. سی
 عنوان: آمادگی یک بیمارستان مهم تهران برای ناآرامی

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی): این گزارش اطلاعاتی مربوط به تدارکات یک بیمارستان مهم تهران جهت اطمینان بخشیدن به اقدامات مستمر در بیمارستان طی ایام دهم و یازدهم دسامبر ۷۸ ارائه می‌دهد. همچنین اطلاعاتی در رابطه با مشکلات تأمین کارکنان طی این ایام را دربر دارد.

۲۲- جزئیات (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان):

این گزارش بر مبنای مکالمه بین منبع خبری و مأمور گزارشگر می‌باشد. منبع خبری که به عنوان پرستار در یک بیمارستان تهران کار می‌کند اظهار داشته است که مدیریت بیمارستان اقدامات احتیاط‌آمیز را برای ایام عاشورا انجام داده است.

الف - از آغاز این تاریخ هر پرستاری می‌تواند برای اجتناب از اشکالات ایاب و ذهاب به محل کار به بیمارستان نقل مکان کند. برای چنین پرسنلی تخت و غذای مجانی تهیه خواهد شد و به ازاء هر شیفت تمام وقت که کار کنند حقوق دو برابر پرداخت خواهد شد.

ب- طی ایام دهم و یازدهم دسامبر ۷۸ همه پرستاران در تمام طول شب در بیمارستان خواهند ماند. گزارش شده که برای تدارکات این ایام بیمارستان مقادیر معتنابهی غذا و دیگر تدارکات از جمله گاز خوراک‌پزی و غیره خریداری نموده است.

ج- تقریباً نیمی از طبقات این بیمارستان بزرگ به علت فقدان کادر پرستاری که عمدتاً فیلیپینی و هندی و عده کمی اروپایی و عده کمتری از آنها آمریکایی بوده‌اند، تعطیل شده است. بسیاری از کارمندان خارجی فوق‌الذکر طی چند هفته اخیر تهران را ترک کرده‌اند. یک پرستار آمریکایی که با یک پزشک ایرانی ازدواج نموده از طرف شوهرش منع گردیده که وی تا قبل از دوازدهم دسامبر به سر کار برگردد.

د- در چند روز اخیر شعارهای ضدشاه بر دیوارهای طبقات خالی بیمارستان و در توالتها به

چشم خورده است.

ه - هر چند بسیاری از پزشکان بیمارستان در مورد وضعیت جاری به نظر عصبی می‌رسند اما ظاهراً همگی آنها در تهران می‌مانند و به کار روزانه خود ادامه می‌دهند. در روز دهم و یازدهم با وجود اینکه پس از رفتن برق شهر، برق اضطراری بیمارستان برای چند دقیقه وصل نشد چند عمل جراحی مهم صورت گرفته است. (این قطع برق در چند روز اخیر بازها اتفاق افتاده است.)

و - منبع، گزارش می‌دهد که تا این تاریخ فقط یک نفر زخمی گلوله خورده به بیمارستان آورده شده است. فرد مزبور پسری ۲۰ - ۱۸ ساله اهل گرگان است که گزارش شده از اقوام یکی از پزشکان بیمارستان است. اینکه دقیقاً در کجای ایران گلوله خورده است معلوم نیست. نظر تهیه‌کننده (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) مأمور گزارش دهنده این نظرات را به جا و به مورد می‌داند، زیرا در آن از بیمارستانی صحبت می‌شود که تحت کنترل ایرانیان بوده و یک سلسله اقدامات اضطراری در جهت تضمین و تأمین ادامه کار عادی بیمارستان اتخاذ می‌گردد. این امر خود حکایت از اضطرابهای جاری در این ایام پرآشوب تهران دارد.

سند شماره ۲۶۶

۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۵ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۰۸۴۴۹

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاورمیانه و جنوب آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۳، ۶ دسامبر ۷۸

- ۱- امروز و امشب اوضاع به دلیل ریزش باران به خصوص در اصفهان نسبتاً آرام بود. در تهران اقدام به دادن شعار بر فراز پشت‌بامها و چند مورد تظاهرات خیابانی و تیراندازی وجود داشته است. قطع برق که کاملاً رایج است در ساعت ۱۰ بعد از ظهر اتفاق افتاد.
- ۲- تبریز نیز آرام است و بازار، مدارس و برخی از مغازه‌ها تعطیل هستند. با این وجود امروز کشف شد که ۴۰ فروند از هواپیماهای ۵ - F نیروی هوایی شاهنشاهی در پایگاه هوایی تبریز مورد خرابکاری قرار گرفته‌اند و سیمهای دنده فرود آنها قطع شده است.
- ۳- امروز گروه بررسی مسایل ایران با پرسشهای متعددی در جهت تأیید یا تکذیب شایعاتی مبنی بر جریان داشتن تخلیه کامل آمریکاییان از ایران روبرو شد. به پرسشگران پاسخ داده شد که هیچ دستوری برای تخلیه آمریکاییان داده نشده است (این جوابی است که قرار است امروز ظهر سخنگوی مطبوعاتی وزارتخانه در جلسه خبرنگاران بگوید) ولی به خانواده‌های کارمندان رسمی و خانواده‌های کارمندان اکثر شرکتهای آمریکایی پیشنهاد شده است که در صورت امکان داوطلبانه ایران را موقتاً ترک گویند.

۴- تحقیقات سفارت در تهران از جامعه خارجی‌ان نشان می‌دهد که هیچ یک از سفارتخانه‌ها رسماً خانواده‌های کارکنانش را از کشور خارج نکرده‌اند و هیچ سفارتخانه‌ای بر خروج اتباع خویش اصرار نمی‌ورزد با این وجود بسیاری از آنها با نظریه تعطیلات زودرس کریسمس موافقت می‌کنند. برآوردها نشان می‌دهد که خروج غیررسمی جامعه خارجیها بین ۲۰ تا ۳۰ درصد تخمین زده می‌شود و با نزدیک شدن تعطیلات انتظار می‌رود این مقدار افزایش یابد. اگر درگیریهای مورد انتظار، خشونت‌آمیز باشد اکثر سفارتخانه‌ها مسئله تخلیه را مدنظر قرار خواهند داد و در صورت بروز چنین پیشامدی کم و بیش نگران وجود جای خالی در هواپیما هستند. گزارشات حاکی از آن است که لوفت‌هانزا برای تعطیلات پروازهای فوق‌العاده برقرار کرده است زیرا همه پروازهای عادی تا ۲۴ دسامبر کاملاً پر شده‌اند.

ایرفرانس با پرواز بانکوک تعداد پروازهای خویش را افزایش داده است. هواپیمایی بریتانیا فعالیتهای روزمره خود را ادامه می‌دهد. امروز در یکی از پروازهای پان‌آمریکن از تهران تمام صندلیهایش پر نشده بود. حداقل یکی از شرکتهایی که کارکنان خود را از کشور خارج می‌کند اقدام به کرایه دربست هواپیما کرده است.

۵- تعدادی از سفرای کشورهای عضو جامعه اقتصادی اروپا بلژیک، دانمارک، هلند، لوکزامبورگ و جمهوری فدرال آلمان روز ۵ دسامبر با وزیر امور خارجه ایران ملاقات کردند و از وی پرسیدند که در صورت وخیم شدن اوضاع تا حدی که تخلیه لازم شود آیا می‌توانند بر روی همکاری دولت ایران حساب کنند؟ گزارش می‌شود که وزیر امور خارجه روحیه همکاری داشته و در این مورد از طرف دولت ایران اطمینان خاطر داده است. سفارت آمریکا در مسکو گزارش می‌دهد که کاناداییها در مسکو با روسها به گفتگو پرداخته‌اند و در مورد احتمال وقوع شرایط اضطراری از جمله خروج از ایران به قصد اتحاد جماهیر شوروی به بحث پرداخته‌اند و جواب روسها مثبت بوده است. سفارتخانه‌های بریتانیا، ایتالیا و آلمان فدرال نیز در فکر گفتگو با روسها هستند ولی هنوز اقدام به چنین کاری نکرده‌اند.

۶- فرانسویها به سفارت آلمان فدرال در پاریس گفته‌اند که قصد اخراج خمینی را پس از انقضای مدت اجازه اقامتش در روز ۵ ژانویه ندارند. (دولت) آلمان فدرال شایعاتی مبنی بر قصد خمینی برای اقامت در هامبورگ در آن زمان را دریافت کرده است. در صورتی که چنین تقاضایی شود دولت آلمان فدرال میل دارد به خمینی اجازه ورود دهد که بخشی از آن به علت ترس از این است که در غیر این صورت با آلمانیهای مقیم ایران با خشونت برخورد شود.

فرانسویها به سفارت ما در پاریس گفته‌اند که احتیاط فرانسویان در رابطه با خمینی نتیجه‌گیری آنها از امنیت سفارتخانه‌های فرانسه در کشورهای است که تعداد دانشجویان ایرانی در آنها زیاد است.

۷- سخنگوی جبهه ملی مخالفت دولت در تهران اعلام کرد که رهبران این جبهه یعنی سنجابی و فروهر امروز از بازداشت آزاد شده‌اند.

۸- مدرسه آمریکایی تهران تا ششم ژانویه تعطیل شده است.
۹- تولید نفت همچنان کاهش می‌یابد و کل تولید طبق برنامه، امروز باید ۳/۰۵ میلیون بشکه باشد. به نظر نمی‌رسد که بهبود مهمی در تولید نفت تا بعد از عاشورا اتفاق بیفتد. مدیریت اسکو اعتقاد دارد که تولید می‌تواند در سقف بسیار بالاتر ۱/۱ میلیون بشکه، یعنی حداقل میزانی که تولید در ماه گذشته رسیده است تثبیت شود و تثبیت هم خواهد شد، زیرا می‌توان از تکنسینهای نیروی دریایی که برای کار کردن بر روی تأسیسات نفتی آموزش داده شده‌اند استفاده کرد، البته با این فرض که تظاهرات و تحصن کارمندان و تکنیسینها اساساً گسترده‌تر از ماه قبل نشود. ونس

سند شماره ۲۶۷

۷ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۰۹۰۷۶

به: تمام پستهای دیپلماتیک - فوری

موضوع: گزارش وضعیت ایران - شماره ۳۴ - ۷ دسامبر ۷۸

۱- آرامش چند روز گذشته تهران همراه با مه و باران ادامه یافته است. گزارش شده در اهواز و شیراز نیز آرامش حکمفرماست. ولی تدارک برای تعطیلات طولانی آخر هفته و درگیریهایی که انتظار می‌رود شروع شده است. شب گذشته موارد پراکنده‌ای از قطع برق و تماسهای تلفنی تهدیدآمیز با اتباع آمریکایی وجود داشته است. ولی تظاهرات و شعار دادن‌های روی پشت‌بام و تیراندازیهای پس از برقراری مقررات منع عبور و مرور عموماً کاهش یافته است.
۲- قرار است تولید نفت امروز ۲/۸۵ میلیون بشکه باشد. این سطح تولید قابل مقایسه با میزان استخراج دیروز است و تولید ممکن است، تنها ممکن است به خاطر آنکه شرکت ملی نفت ایران تحت فشار شدید قرار گرفته، تثبیت گردد.

۳- هر چند امروز به طور سنتی روز تظاهرات خشونت‌آمیز در دانشگاه شمرده می‌شود ولی دانشگاه تهران علی‌رغم تنش‌های موجود، آرام بود.

۴- جبهه ملی از صف مخالفین که سنجابی و فروهر از رهبران آن، روز گذشته از زندان آزاد شده‌اند، در نظر دارد در تظاهرات بزرگی که توسط آیت‌الله طالقانی برای ساعت ۹:۰۰ صبح روز ۱۰ دسامبر سازماندهی می‌شود شرکت نماید. جبهه ملی انتظار دارد تمامی گروههای اپوزیسیون در این تظاهرات شرکت کنند.

۵- سفارت ما گزارش می‌کند که در حال حاضر ذخیره غذایی در ایران کافی است. ولی قیمت مواد غذایی شدیداً افزایش یافته و در مورد برخی اقلام کمبودهایی گاه و بیگاه وجود دارد. می‌توان انتظار داشت در صورت ادامه اعتصابات مربوط به سوخت، حمل و نقل، ترخیص گمرکات

سند شماره ۲۶۸

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱ ۶۶۹ ۰۳۰۶ ۷۸

۷ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

عنوان: ناآرامیهای اجتماعی در تهران، ایران، ۴ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه- غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) وقوع ناآرامیهای اجتماعی در تهران طی روز ۴ دسامبر ۷۸ گزارش شده است. به دنبال تک تیراندازی به سوی کلانتری یک تن کشته و یک تن مجروح شد. وقوع درگیریهای خشونت آمیز پراکنده در سراسر ایران گزارش شده ولی شدت آنها کمتر از روزهای ۲ و ۳ دسامبر ۷۸ می باشد. پرسنل کنسولگری آمریکا به خاطر نزدیک بودن تظاهرکنندگان برای مدت نیم ساعت به داخل سفارت انتقال یافتند. قطع برق ادامه دارد. معلوم شد یکی از «تظاهرات» ادعایی نوار بوده است.

۲۲- جزئیات:

الف - (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعات خام می باشد. طرحها و یا خط مشی ها نباید صرفاً بر اساس این گزارش شکل بگیرند یا اصلاح شوند.

ب - (بدون طبقه بندی) بررسی پرونده های مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا در تهران موارد ذیل را روشن ساخت:

۱- طی روز ۴ دسامبر ۷۸ تظاهرات در سطح شهر ادامه داشته است. تعداد افراد شرکت کننده در تظاهرات کمتر از روزهای قبل بوده ولی گستردگی منطقه تظاهرات بیشتر بوده است. تعداد حوادث خشونت بار ضد آمریکایی بیشتر از روزهای اول ماه دسامبر بوده است.

از روز ۲ دسامبر که ارسال گزارشهای ۲۴ ساعته شروع شده موارد، تعداد شرکت کنندگان و محل تظاهرات کاهش یافته است. تحلیل روند وقایع از سوی مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا حاکی از نکات مهم متعددی است که محتاج تحلیل بیشتر می باشند. ساعات شدت تظاهرات بین ساعات ۱۴۰۰ - ۱۱۰۰ و ۲۳۰۰ - ۲۱۰۰ می باشد. تظاهراتی که در طی روز صورت می گیرند کمتر خشونت آمیز بوده و زمان کوتاهی به طول می انجامد. درگیریهای میان نیروهای مسلح و تظاهرکنندگان در مقایسه با دو روز اول دسامبر از خشونت های کمتری برخوردار بوده اند. معلوم شد که هیچ گزارشی پیرامون استفاده از تانک و دیگر سلاحهای سنگین مشابه طی ۲۴ ساعت گذشته دریافت نشده است. تظاهرات روز اول محرم (۲ دسامبر) عمدتاً در بخشهای جنوبی و مرکزی شهر بوده ولی تظاهرات روز ۳ دسامبر در بخشهای شمالی شهر بوده است. (توجه: تعداد بیشتری از پرسنل ایالات متحده در شمال تهران زندگی می کنند و این امر نیز کاهش گزارشات دریافتی در مورد جنوب شهر را توجیه می کند). تظاهرات روز ۴ دسامبر نیز عمدتاً در بخشهای شمالی شهر بوده است، ولی به بخشهای شرقی

و غربی شهر گسترش یافت بر اساس یک گزارش تلفنی سفارت ایالات متحده به نظر می‌رسد بخشهای شمال شرقی شهر تا تپه‌های نیاوران مراکز عمده تظاهرات در ۴۸ ساعت گذشته بوده‌اند.

با توجه به اطلاعات محدود مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی به نظر می‌رسد نیروهای ایرانی وضعیت کلی را به خوبی در دست دارند. نکته منفی آن است که تعداد حملات خاص به پرسنل ایالات متحده به رشد خود ادامه داده و شکل حملات نیز به نحو روزافزونی خشونت‌بار است.

۲- وقایع مهم:

ساعت ۰۵/۳۰- از سوی یک اتومبیل در حال عبور به طرف یک کلانتری واقع در تقاطع خیابانهای شاهرضا و حافظ (در غرب تهران) تیراندازی شد. یک پلیس کشته و یک پلیس دیگر مجروح شد.

ساعت ۱۰۰۰-۰۹۰۰ - قطع برق در تهران.

ساعت ۱۲/۴۵-۱۲/۱۵: به خاطر وقوع درگیری میان تظاهرکنندگان و سربازان و پلیس ایران در محدوده کنسولگری آمریکا، پرسنل کنسولگری به سفارت آمریکا برده شدند.

ساعت ۱۱/۱۵- وقوع تظاهرات عمده (یعنی صد تظاهرکننده یا بیشتر) و برخوردهای عمده با سربازان در مناطق ذیل گزارش شده است: تخت طاووس و فرح (مرکز شهر)، تجریش، نیاوران و دربند (در شمال شرقی شهر)، تخت جمشید و کوروش کبیر (در مرکز شهر)، فرمانیه و کامرانیه (در شمال شرقی شهر)، تظاهرات «ضبط شده» در خیابان کوروش کبیر و خیابان چهل و پنج متری (در مرکز تهران).

ساعت ۲۲/۴۰-۲۲/۰۰ - قطع برق.

ساعت ۲۴/۰۰-۲۱/۳۰- تظاهرات و درگیریهای عمده‌ای در مناطق ذیل صورت گرفت:

سلطنت‌آباد و نیاوران (شمال شرقی)، چیدر و دولت و قیطریه (شمال شرقی)، گیشا (شمال غربی)، پهلوی و شمیران قدیم (شمال). (تاریخ اطلاع: ۷۸/۱۲/۴، تاریخ و محل کسب خبر ۷۸/۱۲/۴، تهران، منبع به مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی، د ژ ز، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، مبنی بر سند - ۲، مأمور ویژه ریموند اسپانگلر (۱)، مأمور ویژه رونالد ک بیس (۲)، ناحیه ۷۲).

ج- (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع یک مقام نظامی ارشد ایالات متحده می‌باشد و اطلاع داد که از یک مقام نظامی ارشد ایرانی کسب اطلاع کرده است که تمامی ایستگاههای برق و کارخانه‌های تولید برق تحت کنترل نیروی دریایی شاهنشاهی قرار دارند. به اعتقاد منبع قطع برق در شبهای ۳ و ۴ دسامبر از سوی دولت انجام شده است. نظریات تهیه کننده:

(بدون طبقه‌بندی) همانطور که در بالا ذکر شد، تعداد و شدت درگیریهای روز ۴ دسامبر در

مقایسه با روزهای قبل، خصوصاً روز ۲ دسامبر، کاهش داشته است. ولی اکنون تظاهرات به مناطق شمال و شمال شرقی تهران که مراکز عمده اسکان آمریکاییان می‌باشد، گسترش یافته است. تکرار کشف «تظاهرات» نواری (ضبط شده) حاکی از بزرگ‌نمایی زیرکانه تظاهرکنندگان ضدشاه است. خصوصاً پس از ساعت برقراری مقررات منع عبور و مرور که مشاهده مستقیم تظاهرکنندگان بسیار مشکل می‌باشد، عمدتاً به شنیدن به طور مستقیم ایشان اتکاء می‌شود. نوارهای ضبط شده از تظاهرات امر ارزیابی دقیق را مشکل می‌سازد.

(بدون طبقه‌بندی) همانطور که در خلاصه گزارش مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی اشاره شد، فقدان اطلاعات از جنوب تهران عمدتاً ناشی از این واقعیت است که تعداد بسیار قلیل از آمریکاییان در آن بخش از شهر زندگی می‌کنند و به همین دلیل گزارشات بسیار کمی از آن نواحی می‌رسد. این امر همچنین ارزیابی دقیق میزان فعالیت‌های پراکنده در سطح ایران را با مشکل مواجه می‌کند. قطع برق طی ساعات ۰۹/۳۰ الی ۲۱/۳۰ روز ۴ دسامبر ۷۸، آنگونه که انتظار آن می‌رفت روی نداد. به جای آن برزق در دو نوبت کوتاه یکی در صبح و یکی در شب، قطع شد.

این نظریه نیز ارائه شده است که قطع برق در شبها (که معمولاً حدود یک ساعت پس از برقراری منع عبور و مرور صورت می‌گیرد) در حمایت از تلاشهای دولت در مقابله با ناآرامیهای پس از برقراری منع عبور و مرور می‌باشد. در بعضی موارد قطع برق به ناگهان موجب خاموش شدن «تظاهرات» نواری شده است، بدین ترتیب تلاشهای ضدناآرامی (از سوی دولت) را تقویت می‌کند. عامل دیگری که احتمالاً بر تظاهرکنندگان تأثیر گذارده است، تغییر شرایط جوی می‌باشد. هوا سردتر شده و رگبارهایی باریده است.

از روز ۲ دسامبر ۷۸ وقایع خشونت‌بار و فعالیت‌های تهدیدآمیز نسبت به ایالات متحده افزایش یافته است. تنها در روز ۴ دسامبر سه مورد حمله با بمب آتش‌زا بر علیه اهداف ایالات متحده صورت گرفته است. این وقایع به طور مجزا در گزارش 78 - 0305 - 669 - IIR-1 به صورت روزشمار آمده است.

سند شماره ۲۶۹

خیلی محرمانه

۷ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آذر ۱۳۵۷

شماره گزارش: ۶ ۸۴۶ ۰۵۷۲ ۷۸

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت جاری در ایران

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی) این گزارش اطلاعاتی پیرامون وضعیت تهران، ایران، از ساعت ۰۹:۰۰ روز ۶ دسامبر تا ساعت ۱۲:۰۰ روز ۷ دسامبر ۱۹۷۸ ارائه می‌کند. ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- وضعیت عمومی تهران طی این مدت تقریباً تغییری نکرده است. فعالیتهای ضدآمریکایی و ضد رژیم در سطح متوسط به پایین ادامه دارد.

ب - فعالیتهای ضدآمریکایی:

فعالیتهای ضدآمریکایی در طی این مدت به سه مورد تهدید تلفنی و سه مورد اقدام عملی محدود می‌گردد. یک تماس تلفنی تهدید می‌کرد که کلیسای LDS در تهران را آتش خواهد زد و با دو آمریکایی مقیم نیز تماسهای مشابهی گرفته شده که طبیعت تهدیدات آنها عام‌تر بوده است. تمامی تماسهای تلفنی به زبان انگلیسی بوده است.

این حوادث عبارتند از: (۱) ۳۵:۱۱ روز ۶ دسامبر ۷۸ سنگهایی به سوی پنجره‌های مهمانسرای شرکت پشتیبانیهای لجستیکی در خیابان کورش کبیر پرتاب شد. هیچ مورد جراحت و یا فعالیتهای بیشتر گزارش نشده است. (۲) ساعت ۳۰:۲۱ روز ۶ دسامبر ۷۸ یک نفر به طور انفرادی با داد و فریاد، پنجره‌های اقامتگاه یک آمریکایی را شکست. جمعیتی که تعداد آنها ۱۵ الی ۲۰ نفر تخمین زده شده در جلوی اقامتگاه جمع شدند. ساکنین اقامتگاه به مقامات حکومت نظامی اطلاع دادند که آنها طی چند دقیقه (حدوداً ۵ دقیقه) به محل آمده و جمعیت بدون حادثه‌ای پراکنده شدند. هیچ خسارت یا جراحتی گزارش نشده است. (۳) در ساعت ۲۰/۳۰ روز ۶ دسامبر ۷۸ در منطقه تهران پارس تلاشی برای گذاردن یک بمب آتش‌زا صورت گرفت. بمب آتش‌زا از طریق یکی از پنجره‌ها به داخل پرتاب شد ولی عمل نکرده است. به هر حال پنجره به آپارتمان صاحبخانه ایرانی در طبقه پایین اقامتگاه فرد آمریکایی باز می‌شده است. هیچ جراحتی به بار نیامده است.

ج - تظاهرات:

فعالیتهای ضدشاه طی این مدت در سطح پایین‌تری ادامه داشته است. وقوع تظاهرات متعددی در گوشه و کنار تهران طی ساعات روز و ساعات برقراری مقررات منع عبور و مرور گزارش شده است.

هیچ‌یک از این تظاهرات مستقیماً مشاهده نشده است. تیراندازیهای پراکنده توسط عوامل حکومت نظامی گزارش گردیده است. ولی هیچ گزارش قابل اعتمادی در مورد تیراندازی متقابل در طی این مدت دریافت نشده است. هر چند هوا صاف ولی سرد بود، به نظر می‌رسید فعالیتهای روی پشت‌بام در ساعات برقراری مقررات منع عبور و مرور کاهش یافته بود. صدای سوت‌هایی شنیده می‌شد و نورهای ضعیفی به چشم می‌خورد. مأمور گزارشگر در اطراف محل اقامت خود فقط شعارهای مذهبی شنیده و خبری از شعارهای ضد شاه نبوده است. از تقریباً ساعت ۲۱/۳۰ روز ۶ دسامبر تا ۰۱/۳۰ روز ۷ دسامبر ۷۸ موارد پراکنده‌ای از قطع برق در تهران اتفاق افتاد. جوانانی دیده شده‌اند که در ساعات برقراری مقررات منع عبور و مرور در خیابانها فشفشه کار می‌گذاشته‌اند. تظاهرات پراکنده در صبح روز ۷ دسامبر ۷۸ ادامه داشت،

هر چند تیراندازی در مرکز شهر در حداقل بوده است.

نظریات تهیه‌کننده (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان):

طی ساعات اداری روز ۶ دسامبر ۷۸ میزان فعالیتها در تهران، با توجه به اوضاع جاری، «عادی» به نظر می‌رسید. در ساعات خرید صبح و بعد از ظهر، ترافیک در شهر سنگین بود. در منطقه اطراف سفارت و از سفارت به سوی شمال بسیاری از مغازه‌ها باز بودند و در محله‌های ذیل صفهای غیرمعمول مشاهده شد:

(۱) در ساعات صبح صفهایی در جلوی چندین بانک به چشم می‌خورد و نیروهای حکومت نظامی در چارچوب اقدامات پیشگیرانه در نزدیکی این بانکها مستقر شده بودند.

(۲) جمعیت در هر جا که بتوان نفت خرید جمع می‌شوند، چه در شعبات توزیع کنار خیابانها و چه در اطراف وانتهایی که نفت را در حلب می‌فروشند.

(۳) کامیونهای حامل کپسول گاز خوراک‌پزی نیز به کار خود در خیابانها مشغول هستند و مردم با کپسولهای خالی در داخل اتومبیلهایشان، به جای آنکه طبق معمول گاز را در محل سکونتشان تحویل بگیرند، به تعقیب آنها مشغول هستند.

امروز نیز میزان فعالیتها در شهر «عادی» است. طبق معمول تعداد مغازه‌های باز و انجام فعالیتهای تجاری کاهش یافته که این امر در روزهای پنجشنبه در اینجا عادی است. از حدود ۱۳/۰۰ روز ۷ دسامبر ۷۸ باران مداومی شروع به باریدن کرده که احتمالاً روحیه تظاهرکنندگان را تا حدی ضعیف خواهد کرد.

سند شماره ۲۷۰

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۰۷۸ ۷ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۶ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: اقدامات ضدآمریکایی در ۴ تا ۶ دسامبر ۱۹۷۸

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) دو کوکتل مولوتوف به سمت یکی از اعضای هیأت نظامی ایالات متحده پرتاب شده است. در ... دسامبر از پنجره محل اقامت یکی از اعضای هیأت مستشاری ایالات متحده سنگهایی به آپارتمان اجاره‌ای وی پرتاب شده است. تهدیدهای تلفنی و سایر اقدامات ادامه دارد. سفارت اطلاع یافت که وابستگان نظامی تصمیم به ترک تهران در مدت زمانی کوتاهی دارند. نمایندگان نیروهای امنیتی میزبان معتقدند که ترک ایران برای آمریکایی‌ها ایمن‌تر است.

۲۲- جزییات:

الف (بدون طبقه‌بندی): این گزارش حاوی اطلاعاتی بررسی نشده است. اخذ سیاستها یا

تغییر طرحها نباید منحصرأ با تکیه به مطالب این گزارش صورت گیرد.

ب (بدون طبقه‌بندی): منبع که قبلاً هم اطلاعاتی ارائه داده است اظهار داشت که در ساعت ۳۰:۱۹ روز ۴ دسامبر ۷۸، وی مشغول بازگشت به منزلش که در یک منطقه مسکونی خارج اصفهان قرار دارد بود که متوجه شد خیابان را با آشغالهای شعله‌ور مسدود کرده‌اند. در نتیجه اتومبیل او هم چون بسیاری دیگر در راهبندان گیر کرد. چند جوان ایرانی در بین اتومبیلها می‌دویدند و با مشت روی اتومبیلها می‌کوبیدند. به اتومبیل منبع هم چون بقیه ماشینها حمله شد. وی توانست با استفاده از یک خیابان جنبی منطقه را ترک کند. خسارتی به اتومبیل نامبرده وارد نشد. (منبع چاک زانگاس، شرکت هواپیمایی گرومن، گروهان وارن اسمیت، ن ۷۲۰۱).

ج (بدون طبقه‌بندی): منبع از اعضای نیروی هوایی آمریکاست و نخستین باری است که اطلاعات به AFOSI (دفتر اطلاعات ویژه نیروی هوایی آمریکا) ارائه می‌دهد. منبع در ساعت ۳۰:۱۷ روز ۵ دسامبر ۷۸ متوجه شد اختطاریه‌ای دارای مطالبی ضدآمریکایی به درب منزل وی چسبانده‌اند. منزل وی در خیابان ۱۹۴ شرقی، شماره ۵۹ تهران پارس قرار گرفته است. منبع اولین آمریکایی است که در این محله چنین اختطاری را دریافت می‌کند. منبع افزود تاریخ اختطار ۲۵ نوامبر بوده، ولی حدس می‌زد که عدد ۲ را به صورت دست‌نویس به ۵ تایپ شده افزوده باشند. (منبع: سرگروهان فرانکلین پرات، ن ۳۳۳ نیروی هوایی آمریکا، گروهان سولیوان، ن - ۷۲).

د (بدون طبقه‌بندی): منبع بیمارستان ارتش آمریکا در تهران به کار مشغول است، و او و همسرش نخستین باری است که اطلاعاتی در اختیار AFOSI قرار می‌دهند. آنها اظهار داشتند حدود ساعت ۰۰:۱۸ روز ۵ دسامبر، خانم الیس در آشپزخانه منزلشان واقع در شماره ۵۰ خیابان شیرین در شمال شرقی تهران ایستاده بود، که یک مرد ایرانی را دید که از نیمه بالایی درب آشپزخانه که شیشه‌ای است دارد به داخل منزل نگاه می‌کند. این درب روی یک کوچه باریک باز می‌شود که در طول روز عابری از آن می‌گذرند. خانم الیس به عقب پرید و مرد هم همین کار را کرد. در آن زمان آجری از میان شیشه درب آشپزخانه به داخل پرتاب شد و مرد فرار کرد. منبع و زنش صاحبخانه را خبر کردند و او به پلیس تلفن زد. مقامات پلیس قول دادند که گشت‌های خود در حوالی شب در این منطقه را افزایش دهند. منبع افزود این سومین حادثه عجیبی است که اخیراً شاهد بوده‌اند. روز ۲۸ نوامبر ۷۸، جان واترز یکی از دوستانشان به منزلشان آمده بود که متوجه شد لاستیکهای اتومبیلش را پنچر کرده‌اند. حدود سی‌ام نوامبر، مشغول تماشای تلویزیون بوده‌اند که صدایی می‌شنوند. وقتی منبع سرکشی می‌کند متوجه می‌شود یک جوان ایرانی سعی دارد از نرده‌های پنجره منزل آنها بالا برود. وقتی منبع از منزل خارج شد جوان ایرانی فرار کرد. (منابع: سرگروهان جری الیس و جنی الیس، گروهان سولیوان - ن ۷۲).

ه (عادی): منبع افسر امنیتی شرکت پشتیبانی لجستیکی (LSC) می‌باشد و مطالب زیر را

اظهار داشته است:

۱- حدود ساعت ۱۷:۳۰ روز ۵ دسامبر ۷۸، یکی از کارکنان LSC متوجه می‌شود که آجر بزرگی را از پنجره منزل شماره ۷ واقع در کوچه داد، در شمال تهران که در اجاره شرکت و به عنوان مهمانسرا می‌باشد پرتاب کرده‌اند. خسارت شامل پنجره‌ای شکسته و پرده‌های پاره شده می‌شود. در آن زمان آپارتمان مذکور خالی بوده است، هر چند مدیر این منزل و همسرش در آپارتمان طبقه همکف زندگی می‌کنند. این ساختمان به فرمانده نیروی هوایی ایران ارتشبد ربیعی تعلق دارد و خود وی هم در آپارتمان طبقه دوم زندگی می‌کنند.

۲- حدود ساعت ۱۱:۳۵ روز ۶ دسامبر ۷۸، چند نفر سنگهایی به آپارتمان فوقانی پرتاب کردند که در نتیجه چند پنجره دیگر هم شکست. هیچ‌کس مجروح نشده است. (منبع: گلن لمب، گروه‌بناها فیلیپ استارک و جیمی استات، ن ۷۲).

و (بدون طبقه‌بندی): منبع معاون سیستم‌های آموزشی ری تئون در تهران است و اظهار داشت که روز ۵ دسامبر ۷۸ یکی از اتومبیل‌های متعلق به شرکت که در نزدیکی خانه تیمی ری تئون در پایگاه هوایی بوشهر پارک شده بود به آتش کشیده شد. مقامات نظامی ایرانی در حال تحقیق در این باره هستند و اطلاع دیگری در این رابطه در دست نیست. (منبع: چانسی دووی، گروه‌بنا ریموند اسپنگلر، ن - ۷۲).

ز (بدون طبقه‌بندی): منبع یک NCO آمریکایی است و برای اولین بار اطلاعات ذیل را در اختیار AFOSI گذاشته است:

۱- وی در آپارتمان طبقه همکف ساختمان شماره ۲۲ واقع در خیابان ۱۹۰ غربی تهران پارس زندگی می‌کند. حدود ساعت ۲۰:۳۰ روز ۶ دسامبر ۷۸، به منزل صاحبخانه ایرانی خود در طبقه دوم رفته بود که ناگهان یک کوکتل مولوتف از پنجره به داخل پرتاب شد. بطری که با توجه به خرده شیشه‌های آن حدوداً نیم لیتری بود به هنگام اصابت به چهارچوب چوبی پنجره گرفته و شکست ولی قطعات آن به داخل اتاق خواب صاحبخانه ریخت. گلولی بطری شیشه‌ای و فتیله آن بیرون ساختمان افتاد و مابقی شیشه‌ها به داخل پاشید. بطری شعله‌ور نشد، محتویات آن بنزین و شکر بود. هیچ‌کس مجروح نشد و خسارت وارده به یک پنجره شکسته محدود گردید.

۲- منبع یک ماشین فورد مدل ۷۷ سیاه‌رنگ داشت که خارج منزل پارک شده بود. پنجره‌های منزل وی دارای نرده است و او معتقد است که احتمالاً بدین علت بطری را به طبقه دوم پرت کرده‌اند که فکر می‌کردند در آنجا هم یک خانواده آمریکایی زندگی می‌کند. منبع قبلاً مورد تهدید یا آزار قرار نگرفته بود. وی قبل از حادثه به مورد مشکوکی برنخورده است، ولی پس از آن بیرون دویده و دیده که یک اتومبیل که فلاشر می‌زند به سرعت در پی یک اتومبیل دیگر از محل دور شده است. خانم صاحبخانه منبع، مسئله را به پلیس خبر داده است. (منبع: سرگروه‌بنا رابرت اسمیت - اطلاعات ارتش آمریکا، گروه‌بنا سولیوان - ن ۷۲).

ح (بدون طبقه‌بندی): تحقیقات AFOSI درباره این حادثه مشخص نمود که در واقع دو بطری به ساختمان طبقه دوم پرتاب شده است. یکی از آنها به چهارچوب خورده و دیگری به چوب وسط پنجره، قطعات شکسته بطریها و از جمله دو فتیله پارچه‌ای که هر دو کمی سوخته بودند، خارج ساختمان پیدا شد. صاحبخانه کارمند دادگستری ایران است و همسرش در بانک ملی کار می‌کند. شیشه‌های شکسته در سراسر اطاق خواب ریخته و تکه‌هایی از آن روی پتوی یکی از فرزندان صاحبخانه که در اطاق خوابیده بوده، پاشیده است. طفل مذکور مجروح نشده است. عده‌ای از افسران ارشد ارتش ایران و سه خانواده نظامیان آمریکایی در این محله زندگی می‌کنند. پنجره مذکور تقریباً ۱/۵ متر از سطح خیابان ارتفاع داد. پلیس تهران عکس‌العمل نشان داد و سه مأمور را برای بقیه شب در محل گمارد. (منبع: پست مراقبت AFOSI، گروه‌بان جیمز موراسکی و ران وینینگهام از ن - ۷۲).

ط (بدون طبقه‌بندی): منبع که قبلاً اطلاعاتی در اختیار AFOSI نگذاشته، اظهار داشت که تقریباً ساعت ۱۶:۳۰ روز ۵ دسامبر ۷۸، یکی از همسایگان آمریکایی‌اش یک مرد ایرانی را همراه دو پسر جوان دیده که به سوی یک باجه تلفن رفتند و روی آن که در ناحیه گلوبندک در شمال شرق تهران قرار دارد با اسپری نوشته‌اند (به انگلیسی): «من تو و شاه را خواهم کشت.» (منبع: خانم لس فلاور، شرکت حق‌العمل کاری بل، گروه‌بان ریموند اسپنگلر ن - ۷۲).
ی (بدون طبقه‌بندی): منبع گزارش داد که تلفن‌های تهدیدآمیز زیر را دریافت داشته است:
۱- ساعت ۲۰:۳۰ روز ۵ دسامبر ۷۸، محافظ ایرانی پارکینگ اتوبوسهای شرکت لاکهید در شمال غربی میدان دماوند در شرق تهران، تلفنی از یک مرد ایرانی ناشناس دریافت داشته که تهدید نموده «ترمینال پارکینگ و تمام اتوبوسهای شرکت لاکهید را منفجر خواهد کرد.» در حدود ۲۶ تا ۴۰ اتوبوس در این پارکینگ نگهداری می‌شوند. (منبع: دشیک)
۲- روز ۵ دسامبر ۷۸، منبع یک تلفن تهدیدآمیز از یک مرد فارسی زبان دریافت داشت. مرد گفت «ما آزادی می‌خواهیم، اگر ظرف ۱۵ روز ایران را ترک نکنید، می‌کشیمتان.» (منبع: ماتیوز).

۳- در ساعات ۱۶:۳۰ روز ۵ دسامبر و ۸:۰۰ روز ۶ دسامبر ۷۸، «کلیسای قدیسین آخر روز» واقع در شرق تهران دو تلفن تهدیدآمیز به انگلیسی دریافت داشت که تهدید به سوزاندن کلیسا نموده و محل آن را نیز سؤال کردند. (منبع MIC) (منبع آقای جرج دیشیک، شرکت هواپیماسازی لاکهید، گروه‌بان استات، خانم ماتیوز، گروه‌بان جان اورشاک).
ک (محرمانه): منبع کنسول امور اداری در سفارت آمریکا در تهران است و مطالب زیر را اظهار داشته است:

۱- (بدون طبقه‌بندی): دولت آمریکا قصد دارد به زودی برای وابستگان پرسنل DOD در تهران سفری مجانی به آتن، روم یا فرانکفورت برای مدتی نامعلوم ترتیب دهد. سفر دلخواهی است و به منزله ترک ایران نخواهد بود. مدت اقامت در حال حاضر مشخص نیست و به

اشخاصی که از این فرصت استفاده کند زمان بازگشت اطلاع داده خواهد شد.

۲- (بدون طبقه‌بندی): دلیل این اقدام آن است که بسیاری از خانواده‌های مقیم آمریکا تصمیم گرفته‌اند به خاطر قطع برق و کمبود گاز و بنزین و نفت ایران را ترک کنند.

۳- (خیلی محرمانه- غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) اطلاعات آمده در بندهای پیشین به منظور اطلاع و برنامه‌ریزی اساسی به مقامات دولتی گزارش شده است.

ک- (محرمانه): منبع یکی از مقامات بلندپایه امنیتی سازمان امنیت کشور میزبان است و اظهار داشت به نظر وی، بهتر است آمریکاییها به خاطر احتمال اقدامات خشونت‌باری که ممکن است علیه آنها صورت پذیرد ایران را ترک کنند. (منبع: گروهان فرانک هویی ن - ۷۲).

نظریات تهیه کننده: دو حادثه پرتاب کوکتل مولوتف در منازل ناحیه تهران پارس در طی سه روز گذشته اتفاق افتاده است. در هر دو مورد فتیله‌های آنها روشن شده بودند و هر دو حاوی شکر بوده‌اند، ولی فقط یکی از آنها به داخل ساختمان افتاده است. شکر که قابل اشتعال است به سایر مواد کنار خود چسبیده و آنها را هم به آتش می‌کشد. به نظر می‌رسد که فرد ابتدا فتیله را آتش زده و سپس بلافاصله آن را پرتاب می‌کند، و وقت کافی به فتیله نمی‌دهد که کاملاً آتش بگیرد. شعله در اثر پرتاب و یا ضربه خاموش می‌شود. ممکن است در هر دو مورد تهران پارس یک نفر مسئول باشد. ممکن است هدف از حمله روز ۶ نوامبر ۷۸ فردی ایرانی بوده باشد، ولی محتمل‌تر از آن این است که پرتاب کننده از محل اقامت آمریکایی مطمئن نبوده و یا به خاطر میله‌های پشت پنجره، طبقه اول را رها کرده و کوکتل را به طبقه دوم پرتاب کرده است. جالب توجه است که به خاطر اینکه می‌خواستند وسیله آتش‌زا را حتماً به داخل ساختمان پرتاب کنند، اتومبیل‌های گران‌قیمت آمریکایی که خارج منزل پارک بوده‌اند را نادیده گرفته‌اند.

«اخطاریه» تهدیدآمیز از جمله برگه‌هایی است که این روزها به طور مکرر به منازل آمریکاییهای مقیم تهران ریخته می‌شود. تاریخ صدور اولین اعلامیه ۵ نوامبر ۷۸ بوده، ولی چون از ماه خروج از ایران گذشته بوده، ظاهراً تاریخ را تغییر داده‌اند تا مدت جدیدی را منعکس کند. پنچر کردن اتومبیل و اترز هم قبلاً گزارش شده بود.

تأمل روی حوادث مذکور در ماه دسامبر نوعی نگرانی جهت زندگی روزمره در تهران به وجود آورده است. علاوه بر اعمال عادی مذهبی در روزهای عزاداری آتی، احتمال بروز خشونت‌ها و اقدامات ضددولتی نیز وجود دارد. با اوج گرفتن ناآرامیهای شهری، ازدیاد حوادث علیه آمریکاییها از نوعی که در فوق گذشت و از ۳۰ نوامبر ۷۸ گزارش شده نیز قابل انتظار است.

تعداد آمریکاییهایی که در چند روز آینده ایران را ترک می‌کنند معلوم نیست، ولی نشانه‌هایی ابتدایی حاکی از پذیرش بالایی از (مقبولیت فراوان) یا پیشنهاد سفر مجانی، می‌باشند.

سند شماره ۲۷۱

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۰۱۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۷ دسامبر ۷۸

خلاصه: شعاردادنهای کمتر روی پشتبام، اجتماع خیابانی و تیراندازی پس از ساعات منع عبور و مرور همراه با خاموشیهای پراکنده برق. جزوات و تلفنهای تهدیدآمیز. دولت سنجابی و فروهر را آزاد می کند (تلکس جداگانه). شیراز و اهواز به طور عمومی آرام هستند. ازهاری نخست وزیر، دیروز در مجلس سنا سخنرانی کرد. امروز نسبتاً آرام بود، ولی اجتماع به خاطر تعطیلات طولانی آخر هفته کاهش یافته است.

۱- شب گذشته فریاد (شعار)های پشتبامی بیشتر شد، ولی بعد از روزهای اول ماه محرم مقدار زیادی کاهش یافته است. کارمند سفارت مشاهده کرد که ایرانیان، شعارهای جوانان تظاهرکننده را قطع کرده و به آنها می گفتند خفه شو، که آنها هم به سرعت چنین کردند. تظاهرات و تیراندازی در تجریش و سلطنت آباد گزارش شده اما آن طور که نقل شده حداقل سکوت دیروز تا شب ادامه پیدا کرد. شب گذشته خاموشیهای برق و تلفنهای تهدیدآمیز به شهروندان آمریکایی وجود داشت. کنسولگری شیراز گزارش می دهد، شب گذشته فریاد بر پشتبامها، کاهش یافته و درگیری نبوده است. اهواز آرام ولی مملو از سرباز است. بهبهان آرام است، ولی موتورسوارانی در اطراف شهر در حرکت هستند.

۲- کریم سنجابی و داریوش فروهر رهبران جبهه ملی دیروز از زندان آزاد شدند (در تلکس جداگانه گزارش می شود). دولت ایران همچنین اعلام کرد که ۱۲۰ زندانی سیاسی و ۳۵۲ زندانی دیگر را که به وسیله محاکم نظامی محکوم شده بودند، آزاد خواهد کرد.

۳- ازهاری، نخست وزیر دیروز در مجلس سنا سخنرانی کرد و شهروندان را به مقاومت در برابر «جنگ سرد» دشمن بر علیه ایران ترغیب نمود. او گفت خرابکاران آن قدر موفق بوده اند که حتی ثروتمندانی که از رژیم منتفع گردیده اند، بر علیه آن شده اند. او به لیست افشاگرانه انتقالات پولی (ارزی) اشاره نمود و شکایت کرد که کارمندانی که لیست را خارج نموده اند، فوراً اعتصاب کرده اند و مانع از تحقیقات شده اند.

(نظریه: این مسئله هنوز وجود دارد و خیلی از ایرانیان علیرغم حرکتهای دولت در جهت بی ارزش شمردن لیست، آن را قبول دارند). ازهاری گفت که بعضی از ایرانیان در خارج آموزش دیده اند و در مقامهای حساس گذاشته شده اند (مثل گمرکات).

بنابراین آنها می توانند کشور را همانطوری که اکنون تلاش می کنند، فلج نمایند. خرابکاران برق را قطع می کنند، در نتیجه نه تنها موجب ناراحتی در خانه هایشان می گردند، بلکه موجب می شوند که کارخانه ها تعطیل شده زندگی مردم عادی به مخاطره افتد.

حکومت نظامی به وسیله پارلمان تصویب شد و اگر پارلمان رأی به تعلیق حکومت نظامی

بدهد، از هاری اجابت خواهد نمود. به هر صورت او با تمام دشمنان مردم مخالفت خواهد کرد حتی اگر آنها اونیفورم نظامی به تن داشته باشند و یا لباس ملاها را. از هاری تصریح کرد که ارقام دولت در مورد تلفات صحیح هستند.

۴- مقامات حکومت نظامی تهران اعلامیه رسمی برای تشریح تاکتیکهای مخالف در طول تعطیلات منتشر نمود:

تظاهرکنندگان مرد، چادر به سر خواهند نمود و اسلحه حمل خواهند کرد؛ مردان جوان سرهایشان را می تراشند و یونیفورمهای نظامی خواهند پوشید که وانمود کنند سربازان به توده‌ها پیوسته‌اند؛ آنها به میان مردم نارنجک پرتاب خواهند کرد و آتش را شروع می‌کنند؛ آنها به سربازان با وسایل تیز حمله خواهند نمود؛ آنها از صدای ضبط شده بر روی نوارها استفاده خواهند کرد، آنها پودر قرمز در جویها خواهند ریخت که وانمود کنند خون است؛ آنها برق و تلفن را قطع خواهند نمود؛ آنها کفن سفید به تن خواهند کرد و تابوت حمل می‌کنند. حکومت نظامی پنج شماره تلفن برای اینکه اگر مردم سئوالات و یا مشکلاتی داشته باشند بتوانند استفاده کنند، در اختیار قرار داد.

۵- امروز روز سنتی برای تظاهرات دانشگاهی حتی در مواقع آرامتر است. اما دانشگاه تهران تا نیمروز اگر چه متشنج، ولی آرام نگهداشته شد، سربازان در اطراف محوطه دانشگاه تقویت شده‌اند. تظاهرات همراه با تیراندازی در تجریش انجام شده است. منبع دولت ایران آشوبهای شدیدی را در گرگان گزارش می‌کند. قطعیت راهپیمایی و برخوردهای بزرگ تغییر نیافته است و شهروندان آمریکایی آماده می‌شوند که تعطیلات طولانی آخر هفته (۴ روز برای کارمندان سفارت) را در خانه بگذرانند.

اعلام اجازه فرستادن وابسته‌ها به اروپا، سر و صدا راه انداخته است، ولی اغلب آمریکاییها تا ۱۲ دسامبر در خانه خواهند ماند و صبر خواهند کرد که ببینند چه چیزی پس از اینکه دود از بین می‌رود باقیمانده است. در این لحظه تهران مه‌آلود و بارانی است، هوایی که تظاهرکنندگان تکرو (غیروابسته به احزاب) را دلسرد می‌کند.

۶- مجلس امروز تشکیل جلسه داد و چندین لایحه مهم دولت را اعلام وصول کرد. پیشنهاد اصلی به دادگاهها اجازه می‌دهد که کسانی را که مظنون به فساد هستند و از کشور گریخته‌اند غیاباً محاکمه کنند. اگر مجرم شناخته شوند، دولت زمینها و اموال آنها را برابر با مبلغی که از مردم دزدیده‌اند، مصادره خواهد کرد. لایحه دیگر حداقل سن ازدواج دختران را از ۱۸ سال به ۱۵ سال کاهش خواهد داد.

(نظریه: این به منظور راضی کردن مسلمانان سنتی که ترجیح می‌دهند دخترانشان حتی جوانتر از سن ۱۵ سالگی ازدواج کنند، طرح‌ریزی شده). دولت همچنین پیشنهاد کرد که خدمت اجباری برای زنان را از بین ببرد و کنترل‌های شدیدتر در مورد قیمت املاک وضع کند.

سولیوان

سند شماره ۲۷۲

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۰۸۷۸ ۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران، ایران
به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

عنوان: ارتش ایران هدف قرار می‌گیرد

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه) جزوهای در تهران پیدا شده که از ارتش می‌خواهد به اپوزیسیون بپیوندد. گزارش شده است از سوی دولت در تأسیسات نظامی اصفهان، گردهماییهای مذهبی ترتیب داده شده است. نامه‌ای که به واحد نظامی تبریز نسبت داده شده می‌گوید نیروی زمینی با تظاهرکنندگان نخواهد جنگید. اعتقاد بر آن است که این سند قلابی است ولی حداقل شواهدی در دست است که برخی مردم در تبریز معتقدند ارتش نخواهد جنگید. طی دو روز گذشته در ۳۸ فرورد از ۴۱ فرورد هواپیمای اف - ۵ در پایگاه هوایی تبریز خرابکاری شده است.

۲۲- جزئیات:

الف - (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعات خام می‌باشد. طرحها و یا خط‌مشی‌ها نباید صرفاً بر اساس این گزارش شکل بگیرند یا اصلاح شوند.

ب - (بدون طبقه‌بندی) منبع جزوهای به زبان فارسی به دست آورده که در حوالی خیابان کوروش کبیر و نگارستان ۷ در شمال شرقی تهران میان اتومبیل‌های در حال عبور پخش می‌شده است. ترجمه این جزوه بدین شرح است: (عطف به شنبه ۲ دسامبر). با نزدیک شدن مقدس‌ترین لحظات ما تلاش می‌کنیم ارتش ایران را بیدار کنیم. نیروهای مسلح ایران همیشه از شاه، فقط شاه و نه کشور حمایت کرده‌اند. ای پرسنل قدیمی ارتش! طی جنگ جهانی دوم شما هم ترسیدید و نتوانستید دوام بیاورید. شما همه فرار کردید. دلیل فرار شما آن بود که با سلاحهای مرگباری مواجه شدید - تاکنون همه ایرانیان با کلام وارد جنگ شده‌اند، ولی از حالا به بعد اگر شما نظامیان به ما نپیوندید، ما شروع به جنگ مسلحانه با شما خواهیم کرد. ما خصوصاً طی ماههای مذهبی چنین خواهیم کرد.

در حال حاضر شما نظامیان با مسلمانان می‌جنگید و نمی‌دانید که دشمنان واقعی ایران آنانی هستند که می‌خواهند حکومت ایران را دوباره به شاه بازگردانند. بدون امضاء، بدون تاریخ صدور.

ج - (خیلی محرمانه) منبع یک مقام امنیتی ایرانی است که در گذشته نیز گزارشات قابل اعتمادی داده است. منبع حضور یک روحانی را در FASC-3 [به تلگرام اصلاحیه در سند شماره ۱۱۳۹ مراجعه کنید] را تأیید کرد، ولی در مورد جزئیات مفاد سخنرانی وی چیزی نگفت. او تأکید کرد که پیام سخنرانی «حمایت از دولت» بوده است.

د - (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع کنسول ایالات متحده در اصفهان است و کاملاً مورد اعتماد است. منبع گفت که طی چند روز اخیر حداقل در دو مورد شنیده است که روحانیون با اجازه دولت، در ساختمانهای دولتی مراسم مذهبی اجرا کرده‌اند. در هر دو مورد نام آیت‌الله خویی در طی مراسم برده شده است. منبع گفت که خویی یک روحانی شیعه است که تقریباً هم‌زمان با آیت‌الله خمینی از ایران تبعید شد. خویی به عنوان فقیهی که عمیقاً مذهبی بوده و از نظر سیاسی فعال نیست شناخته شده و از هنگام تبعید در عراق زندگی می‌کند و طبق گزارشات واصله، طی چند سال گذشته دولت چندین بار از خویی دعوت کرده است از تبعید بازگردد.

د - (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع که یک افسر نظامی ایالات متحده است اطلاع داد که از طریق مرکز اطلاعات نمایندگی تهران، ایران اطلاعاتی بدین شرح به دست آورده است: در اواخر بعد از ظهر ۲ دسامبر ۷۸ منبع از یک مقاطعه‌کار ایالات متحده که در تبریز کار می‌کند و پیوندهای نزدیکی با نظامیان ایرانی در تبریز دارد کسب اطلاع نمود که یکی از سه لشکر پیاده ارتش ایران در تبریز (معلوم نیست کدام لشکر) اعلام داشته‌اند که اسلحه‌های خود را زمین گذاشته و دیگر با تظاهرکنندگان و شورشیان ایرانی نخواهند جنگید. منبع این اطلاعات را، در صورتی که واقعیت داشته باشد، بسیار حساس می‌داند. منبع ثانوی یادشده هیچ اطلاعی در مورد هویت و یا مأموریت لشکر پیاده مورد اشاره ندارد.*

و - (بدون طبقه‌بندی) منبع مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت ایالات متحده در تهران است و اطلاعات زیر را از یک کارمند شرکت خدمات هوایی جهانی نورث روپ دریافت داشته است: روز ۶ دسامبر ۷۸ هنگام پایان کار در تبریز کارگران شروع به رقص و آوازخوانی و روبروسی نمودند. مقاطعه‌کار پرسید که چه اتفاقی افتاده است و در پاسخ به وی گفته شد که نیروی زمینی در تبریز سلاحهای خود را به زمین گذاشته و به انقلاب پیوسته‌اند.

ز - (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع که یک افسر نظامی ارشد ایالات متحده در تهران است، اطلاع داد که نسخه‌ای از یک نامه به زبان فارسی دریافت داشتیم. در اصل توسط یکی از پرسنل (NFI) مأمور در سفارت آلمان در تهران دریافت شده بود. این نامه که در دید اول واقعی به نظر می‌رسید به فرمانده لشکر دوم آذربایجان نسبت داده می‌شد که خطاب به تمامی پرسنل تحت فرماندهی‌اش نوشته است. نکته عمده این نامه این بود که در صورت بروز درگیری میان پرسنل تحت فرماندهی وی و معترضین یا تظاهرکنندگان ایرانی، پرسنل لشکر دوم اسلحه‌های خود را به زمین خواهند گذاشت و خون هموطنان خود را نخواهند ریخت. امضای نامه به فرمانده لشکر دوم آذربایجان نسبت داده می‌شد. منبع گفت که در بررسی آرایش جنگی نیروی زمینی ایران هیچ واحدی به نام لشکر دوم آذربایجان یا لشکر

* در اصل سند حرف (D) دوبار آمده است. م.

دوم وجود ندارد. به طور خلاصه آنکه این نامه علیرغم صحت ظاهری آن فریبی بیش نبوده است. منبع گفت هیچ اطلاعی که مؤید گزارش امتناع نظامیان ایرانی در برخورد با معترضین باشد، در دست ندارد.

ح - (خیلی محرمانه) منبع افسر اجرایی در بخش نیروی هوایی هیأت مستشاری نظامی بوده و اطلاعات ذیل را ارائه نمود: سرگرد لی فیربورن رئیس تیم TAFT نیروی هوایی در پایگاه هوایی تبریز روز ۶ دسامبر ۷۸ گزارش نمود که در ۳۸ فرورد از ۴۱ فرورد هواپیمای اف-۵ مستقر در آن پایگاه خرابکاری شده است و سیمهای یک یا هر دو سکان اصلی هواپیماها قطع شده است. رئیس تیم TAFT چیزی در مورد زمان خرابکاری نمی‌داند. نیروی هوایی شاهنشاهی ایران در مورد این واقعه سکوت اختیار کرده و اطلاعات مزبور از طریق هم‌تایان نظامی و آشنایان ایرانی به دست آمده است. خرابکاری ظاهراً طی روزهای ۴ و ۵ دسامبر ۷۸ صورت گرفته است.

نظریات تهیه‌کننده: (خیلی محرمانه) عناصر ضددولتی اهمیت حمایت نظامی، خصوصاً حمایت نیروی زمینی، را در ثبات رژیم فعلی دریافته‌اند و به همین دلیل تلاش نموده‌اند چنین رابطه‌ای را در دید سربازان عادی منفی بنمایانند. تظاهرکنندگان در اول سپتامبر ۷۸ تلاش کردند با دادن گل به سربازان و ادعای اینکه سربازان و تظاهرکنندگان برادر هستند و برادران یکدیگر را نمی‌کشند، پیوندهایی با سربازان برقرار کنند. جزواتی مانند آنچه که در بالا بدان اشاره شد، توسط اپوزیسیون چاپ شده و از ارتش می‌خواهد از حمایت از شاه دست بردارد. آیت‌الله خمینی، دشمن اصلی شاه نیز در پاریس اغلب با این لحن صحبت می‌کند. اطلاعات زیادی که تأیید کننده موفقیت عناصر ضددولت در میان ارتش ایران باشد، در دست نیست. در یکی از تأسیسات نیروی دریایی ایران در بندرعباس یک تئاتر به آتش کشیده شد و در پایگاه دیگر در اصفهان یک هلیکوپتر بر اثر یک انفجار نابود شد. روز ۵ دسامبر ۷۸ اتموبیلی که به یک شرکت آمریکایی تعلق داشت در پایگاه هوایی بوشهر به آتش کشیده شد. در یک سازمان نظامی با وسعت ارتش ایران، می‌توان انتظار داشت که برخی افراد با سیاستها و برنامه‌های کل مؤسسه توافق نداشته باشند. مردم شمال غرب ایران از نژاد ترک بوده و به طور سنتی مخالف دولت مرکزی فارس می‌باشند. در اوایل دهه ۱۹۲۰ به هنگام روی کار آمدن رضاشاه و نیز در ۱۹۴۵ هنگام تشکیل جمهوری کوتاه‌مدت دمکرات توطئه‌های جدی در این منطقه شکل گرفت. ترکیب دقیق فرهنگی و نژادی نظامیان مأمور در منطقه تبریز معلوم نیست. بنابراین طبیعی است که سلسله مراتب ارتش تلاش نماید از طریق تماس با روحانیون شیعه که فعالین ثابت قدم ضدشاه نبوده‌اند، و نیز باز کردن راه‌هایی برای تماس با آنان که رهبری مذهبی حدود ۹۷ درصد جمعیت ایران را در دست دارند، خصوصاً در شرایط ناآرامی‌های جاری، با تبلیغات مذهبی مقابله کند. علیرغم سفر اخیر ملکه به عراق، گزارشات مطبوعاتی هیچ اشاره‌ای به تماس با خوبی نداشته‌اند. ولی معمولاً انجام چنین دیدارهایی توسط مقامات ایرانی که در حال

سفر هستند اجباری است. گزارشی دریافت شده مبنی بر اینکه آیت‌الله خویی پیامی برای جامعه شیعیان ایران فرستاده و از ایشان خواسته است مراسم محرم را با آرامی برگزار کنند. مدتی است در گوشه و کنار کشور، شایعات زیرسئوال بودن میزان وفاداری واحدهای مختلف ارتش به دولت زیاد شده است، ولی تاکنون هیچ اطلاعاتی که مؤید این داستان‌سرای‌ها بوده باشد در دست نیست. چندین نامه ساختگی دیگر که دعوی ناآرامی در ارتش دارد کشف شده است. (HIR 1669 0198 78) گزارش نامه تبریز و سند قلبی آذربایجان نیز بدون شک از همین قبیل هستند چرا که تبریز در استان آذربایجان واقع شده است.

سند شماره ۲۷۳

استفاده اداری محدود

شماره گزارش: ۶۶۹۰۳۰۹۷۸
 ۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آذر ۱۳۵۷
 از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی
 موضوع: ناآرامی شهری در تهران و بقیه نواحی (۵ و ۶ دسامبر ۱۹۷۸)

۱۶- خلاصه: تظاهرات تقریباً در مقیاس کم‌تری پس از ۳ شب و اعمال مقررات حکومت نظامی ادامه دارد. گزارشات رسیده حاکی از خرید و فروش میزان بسیاری از پارچه‌های چلواری ویژه کفن است. گزارش می‌شود که نوارهای ضبط شده درباره روز مرگ درباره روز مرگ در ۱۱ دسامبر ۷۸ و این که خمینی برای هدایت مردم بازخواهد گشت، توزیع می‌شود.
 ۲۲ - جزئیات:

الف - (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی مطالب بررسی نشده است. طرحها و سیاستها نباید منحصرأ بر اساس این گزارش اخذ شده یا تغییر داده شوند.
 ب - منبع مرکز خبری سفارت آمریکا در تهران است (MIC) که اطلاعات زیر را در رابطه با ناآرامی در شهرهای ایران در ۵ و ۶ دسامبر ۷۸، ارائه داده است:
 ۵ دسامبر ۷۸:

۱- تهران در محلات کامران [کامرانیه]، پهلوی، گیشا، نیاوران، کوروش کبیر، سلطنت‌آباد و اختیاریه (نواحی شمالی و شمال شرقی شهر) پس از ساعات منع رفت و آمد شعارها و فریادهای مردمی و صدای تیراندازی سلاحهای سبک به گوش می‌رسید.
 ۲- تهران - صدای تیراندازی در ناحیه شمالی تهران یعنی فرمانیه در طول روز به گوش می‌رسید.

۳- اصفهان - از ساعت ۳:۰۰ تا ۲۱:۰۰ تیراندازیهای پراکنده در ناحیه شمال شرقی شهر به گوش می‌رسید. صدای فریاد و شعار هم شنیده می‌شد، ولی مشخص نبود که از نوار پخش می‌شود و یا تظاهرات زنده است. در شهرهای شهرضا و آباءه، که هر دو در جنوب اصفهان قرار دارند، تظاهرات پس از ساعات منع عبور و مرور هم رخ داد

(منع عبور و مرور در اصفهان از ساعت ۲۰:۰۰ شروع می‌شود).

۶ دسامبر ۷۸:

۱- تظاهرات پس از ساعات منع عبور و مرور همراه با تیراندازی‌هایی در محلات گیشا، کامران[نیه]، تجریش، میرداماد، فرمانیه، دولت و سلطنت‌آباد در شمال و شمال شرق تهران گزارش شده است.

۲- در طول روز تظاهراتی در بازار و میدان فردوسی در جنوب تهران برگزار گردید.

۳- در اصفهان پس از چهار روز اولین تظاهرات در طول روز برپا گردید ولی در اثر تیراندازی متفرق شده و خاتمه یافت.

۴- بوشهر - در جریان درگیری بین مأمورین انتظامی و تظاهرکنندگان یک پلیس و یک روحانی کشته شدند.

ج- منبع یکی از فرماندهان نیروی هوایی آمریکا و شخصی قابل اعتماد است. وی مطالب زیر را اظهار داشت: یک کتراتچی ایرانی قابل اعتماد که برای واحد منبع کار می‌کند و منبع با توجه به تجربیات گذشته خود فکر می‌کند با سازمان امنیت کشور میزبان در تماس باشد و قبلاً هم اطلاعات قابل اعتمادی را ارائه داده به وی گفته که در طول دو هفته گذشته چندین میلیون متر چلووار سفید از سوی تجار بازار خریداری و با فروش شده است. منبع فرعی افزود این پارچه را جهت کفن کردن اجساد به کار می‌برند و اگر شخص زنده‌ای آن را به تن کند نشان از آمادگی آن شخص جهت مردن است. (منبع: سرهنگ دوم پال دویر، گروه‌بان تروی سولیوان).

د - منبع که اولین بار گزارش می‌دهد، یک افسر بازنشسته نیروی هوایی آمریکا است که به عنوان معاون مدیرعامل شرکت TRW در تهران کار می‌کند. منبع گزارش می‌دهد یک سرگرد نیروی هوایی شاهنشاهی ایران (HIAF)، که معاون مدیر طرح و عملیات این نیرو است و قبلاً افسر اطلاعاتی نیروی هوایی ایران بوده به وی گفته هزاران نوار کاست از فرانسه به ایران آورده می‌شوند.

این نوارها که خود منبع فرعی هم آنها را شنیده است، حاکی از آنند که آیت‌الله خمینی روز ۱۱ دسامبر ۷۸ به ایران بازمی‌گردد و آن روز روز مرگ خواهد بود. مؤمنین در آن روز خانه به خانه راه افتاده و کافرین را می‌کشند. ظاهراً این نوارها را در بین مساجد و افراد ایرانی توزیع کرده‌اند. منبع می‌گوید که منبع فرعی به شایعات بی‌اساس گذشته وقعی نمی‌گذاشت، ولی این بار واقعاً نگران بوده است. منبع در این باره از یک افسر ارشد نیروی هوایی ایران سؤال کرد و این افسر مسئله را شایعه‌ای بی‌اساس ندانسته است. (منبع: جوزف لیورتاش، گروه‌بان جان اورشاک).

نظریات تهیه کننده: سطح تظاهرات روزانه که در ۲ دسامبر ۷۸ به اوج رسیده بود به نحو چشمگیری تنزل یافته است.

به نظر می‌رسد تظاهرات شبانه بیشتر فریادها و شعارهایی است که از روی پشت‌بامها پخش می‌شوند، اجتماعات کوچکی هم که تشکیل می‌شود در اثر پرتاب منور و تیراندازیهای سربازان متفرق می‌شوند. فعالیتهای شبانه مذکور که غالباً با قطع برق هم همراه است نوعی حالت روانی آزاردهنده در بین جامعه ایرانیها و خارجیهای شهر به وجود می‌آورد. شب ۶ دسامبر ۷۸ برخلاف شبهای قبل برق نرفت؛ ولی، گزارشی درباره نوار صداهای تظاهرات و تیراندازی واصل نشد. در طول هفته پیش گزارشات تأیید نشده متعددی به دستمان رسیده که خرید کفن به طور وسیع را خبر می‌دهند. ولی این اولین بار است که یکی از منابع مورد اعتماد نیز این مطلب را به اطلاع رسانده است. احتمالاً تظاهرکنندگان این کفن‌ها را به علامت شهادت‌طلبی در روزهای عزای بسیار عمیق ۱۰ و ۱۱ دسامبر ۷۸ خواهند پوشید.

البته رسم سنتی عزاداریهای مذکور این نیست. توزیع گزارش شده نوارهای کاستی که حاکی از احتمال وقوع اقداماتی علیه خارجیان در روز ۱۱ دسامبر ۷۸ می‌باشند، را نمی‌توان تحت عنوان شایعه، بی‌اهمیت شمرد. به علاوه، با توجه به نادانی و پذیرش شایعات در بین ناراضیان مذهبی از هر دسته و گروه، حتی اگر ثابت شود که این مطالب دروغ بوده، ممکن است گروهی پیام مذکور را به مورد اجرا گذارند. دولت ایران اعلام کرده که روزهای ۹ تا ۱۱ دسامبر ۷۸ تعطیل رسمی خواهند بود. در حالت عادی فقط روز عاشورا که امسال مصادف با ۱۱ دسامبر شده، تعطیل رسمی است.

سند شماره ۲۷۴

استفاده محدود اداری

شماره گزارش: ۶۶۹۰۳۱۰۷۸

۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: گروههای آشوبگر محلی

۱۶- خلاصه: ساختمان شماره ۲ شرکت هوافضایی گرومن، در اصفهان محل امور اداری و منطقه AFOSI ۷۲۰۱ توسط تظاهرکنندگان به آتش کشیده شد. این حادثه مجروحی در پی نداشت.

۲۲- جزییات: (بدون طبقه‌بندی)

این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است، طرحها و سیاستها را نباید فقط با تکیه بر این گزارش تهیه کرد یا تغییر داد.

حدود ساعت ۱۲:۴۵ روز ۸ دسامبر ۷۸ گروهی از تظاهرکنندگان به ساختمان شرکت هوا فضایی گرومن (GAC) و ناحیه AFOSI ۷۲۰۱ نزدیک شدند. با توجه به خُلق و خوی زشت جمعیت مذکور یکی از مأمورین OSI و یکی از کارکنان شرکت GAC جهت مسدود کردن

درب ورودی حرکت کردند. پنج دقیقه قبل از رسیدن جمعیت، مشاهده شد که مأمورین شهربانی ایران مشغول واریسی ساختمان هستند. با این حال زمانی که جمعیت به اطراف ساختمان رسید این پلیس‌ها و دو پاسبانی که معمولاً حفاظت از ساختمان را به عهده دارند در محل نبودند.

جمعیت که بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ نفر تخمین زده شدند با استفاده از آجرهای یک ساختمان در دست ساخت که در نزدیکی GAC قرار داشت، ساختمان GAC را سنگباران کردند.

در این زمان ۸ آمریکایی در ساختمان بودند، شش کارمند GAC و دو مأمور OSI که در خدمت ن - ۷۲۰۱ هستند. یکی از مأمورین به همراه مسئول امنیتی GAC از پله‌ها به طبقه دوم رفتند تا صحنه را بررسی کنند. مأمور دیگر همراه پنج کارمند GAC به طبقه اول رفته و وارد اتاق ارتباطات شرکت شدند، اتاقی که فاقد پنجره است، و با ادامه سنگباران در همانجا ماندند. با توجه به میزان آجرهایی که از میان پنجره‌های شکسته به داخل پرواز می‌کردند مشخص می‌شد که بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ نفر در پرتاب سنگ شرکت فعال دارند. حمله با سنگ و آجر حدود ۱۰ تا ۱۵ دقیقه طول کشید. در پایان این مدت تمام پنجره‌های ساختمان نابود شده بودند. آنگاه تظاهرکنندگان مهاجم وارد ساختمان شده و تابلوها و دیوارها را خراب کرده و آتشی برپا کردند. پس از برپایی آتش تظاهرکنندگان درب اتاق ارتباطات را شکستند تا به جای هیزم مورد استفاده قرار دهند. در این حال شش آمریکایی که در طبقه پایین بودند با استفاده از یک خروجی در پشت ساختمان، آن را ترک کردند. آنها با گذر از چند حیات خلوت، از دیوار بلندی بالا رفته و نردبان را هم پشت خود بالا کشیدند، سپس به منزل یک ایرانی پناهنده شدند و صاحبخانه یک ساعت آنها را پناه داد، تا اینکه ایرانیها درب منزل او را کوبیدند و پرسیدند آیا آمریکاییها آنجا هستند یا نه. در این حال، دو آمریکایی دیگر که روی پشت بام مانده بودند، مشاهده کردند که مهاجمین با سنگ و چوب مشغول شکستن موانع در جلوی درب ورودی ساختمان هستند. آنها همچنین متوجه آتش برافروخته‌ای شدند و دیدند که زبانه‌های آتش تا به سقف هم می‌رسند. در این هنگام، دو نفر (مأمور OSI و نماینده امنیتی GAC) دست به فرار از طریق پشت‌بامها زدند. آنها سایر آمریکاییها را در خانه فرد ایرانی دیده و برای امنیت خود به آن سوی رفتند. عقیده بر این است که بعضی از جمعیت این دو نفر را به هنگام ورود به منزل مذکور دیده‌اند، زیرا حدود بیست نفر فریادکشان به آنجا آمدند. در حین تلاش برای فرار مچ پای کارمند زن GAC پیچ خورد و پای مأمور OSI نیز مجروح شد (از میزان دقیق جراحات اطلاعی در دست نیست). آمریکاییهای مذکور پس از مخفی شدن در زیر زمین آن منزل به مدت یک ساعت، با استفاده از نردبانی به یک حیاط خلوت مجاور نقل مکان کردند، و سپس با استفاده از اتومبیلهای متعلق به دو مأمور OSI که در پارکینگ ساختمان شماره ۲ GAC از آسیب دور مانده بودند از محل خارج شدند، عده‌ای سرباز ایرانی را یافتند و آنها، هشت آمریکایی مذکور را تا کنسولگری آمریکا در اصفهان اسکورت کردند. ساختمان شماره ۲

GAC در اثر آتش کاملاً ویران نشده است، ولی بخش جنوبی آن نیمه سوخته شده و دود فراوانی که در اثر آتش به وجود آمده مابقی ساختمان را دچار خسارت نموده است. نظریات تهیه کننده: ساختمان GAC شماره ۲، قبلاً هم دو بار دیگر مورد حمله تظاهرکنندگان سنگ انداز قرار گرفته است. (هر دوی این موارد قبلاً گزارش شده‌اند). در روز ۳ دسامبر ۷۸ هم این محل شاهد تظاهرات آرامی بود. اگر چه ۸ نفر در ساختمان بودند، ولی تظاهرکنندگان که شاهد بوده‌اند دو نفر سعی کرده تا جلوی آنها را بگیرند، احتمالاً فکر کرده‌اند فقط همان دو نفر در ساختمان هستند. نیروهای ناراضی همیشه مخالفت خود را با سفارش هواپیماهای F-14 گرومن بیان داشته و آن را یک اسراف مالی شمرده‌اند. جای تردید بسیار است که تظاهرکنندگان از وجود ساختمان AFOSI در محل شرکت GAC اطلاع داشته‌اند. در جریان ناآرامیهای ایران این اولین مورد حمله و تخریب ساختمانی است که انحصاراً در اختیار آمریکاییها قرار دارد. آیا سایر شرکتهای آمریکایی هم مورد حملات مشابهی قرار خواهند گرفت یا نه، باید صبر کرد و دید.

سند شماره ۲۷۵

۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، پاریس - ۴۰۲۳۸

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. آئی. - ۱۸۷۳

مرجع: مکالمه تلفنی بارتولومو/ هارتمن مورخ ۷ دسامبر ۱۹۷۸

از وزارت به شورای امنیت ملی آقای بارتولومو رسانده شود

موضوع: استراتژی فرانسه در قبال خمینی

۱- خلاصه: به تازگی گزارش جامعی در مورد سیاست فرانسه در قبال خمینی، از کاخ الیزه دریافت نموده‌ایم. فرانسویها می‌خواهند حداکثر تلاش خود را در کمک به دولت ایران و ممانعت از ایراد بیانات تشنج‌برانگیز توسط خمینی به خرج دهند. آنها اخیراً اعمال فشارهای خویش را بر خمینی افزایش داده‌اند، اما گمان نمی‌کنند که این کارشان وی را خاموش سازد. آنها مسئله اخراج وی را از نظر دور نداشته‌اند، ولی در حال حاضر معتقدند که این عمل تأثیر مصیبت‌باری بر اوضاع داخلی ایران خواهد داشت، چون در آن صورت جناح مخالف شاه ادعا خواهد کرد که دولت ایران به فرانسه فشار آورده تا خمینی را از آن کشور اخراج نماید. نگرانی دیگر فرانسویها این است که اگر خمینی از آن کشور اخراج شود ممکن است وارد کشوری شود که به او در انجام تحریکات خویش آزادی عمل بیشتری بدهد. به طور خلاصه باید گفت که از نظر فرانسویها معمای موجود عبارت از ضرورت اعمال فشار بیشتر بر خمینی به منظور ساکت ماندن است، بدون اینکه موجبات تحریک ناآرامیهای بیشتر در ایران پدید آید. منبع ما در کاخ الیزه شخصاً و به طور غیررسمی اظهار داشت در صورتی که دولت آمریکا هر

پیشنهادی در زمینه اینکه فرانسه چگونه عمل نماید داشته باشد کاخ الیزه از شنیدن آن استقبال می‌کند. پایان خلاصه.

۲- با توجه به تشنج‌های فزاینده در ایران، مشاور سیاسی از عضو امور بین‌الملل کاخ الیزه خواست تا در رابطه با طرز برخورد فرانسه با خمینی مطالبی را در اختیار وی قرار دهد. مشاور سیاسی خاطرنشان ساخت که ما گزارشات نگران‌کننده‌ای دریافت داشته‌ایم مبنی بر اینکه خمینی طی تماسهای تلفنی با پیروان خویش در ایران از آنها خواسته است که به گردآوری سلاح بپردازند زیرا در چند روز آینده به آنها نیاز خواهند داشت و تأکید نمود که نگرانی واشنگتن در رابطه با اوضاع داخلی این کشور افزایش یافته است. مشاور سیاسی اظهار داشت که صحبت‌های وی غیررسمی بوده و دستوری در این زمینه دریافت نداشته است، مقام الیزه نیز به همین ترتیب پاسخ داد. سخنان و مطالب وی را در عین غیررسمی بودن، می‌توان معتبر تلقی نمود.

۳- مقام الیزه گفت سیاست فرانسه در قبال خمینی دارای سه مرحله بوده است. مرحله اول زمانی آغاز شد که دولت فرانسه از طریق تلکس خبری اطلاع حاصل نمود که خمینی وارد فرانسه شده است. منبع ما با به یاد آوردن مورد ابو داود، ابتدا قصد داشت راهی برای اخراج فوری خمینی از فرانسه بیابد. وی در آن زمان با ژیسکار که سرگرم بازدید رسمی از برزیل بود در همین رابطه تماس گرفت و ژیسکار نیز عکس‌العمل مشابهی را از خود نشان داد. اما بنا به گفته منبع ما که به تلخی این مطلب را اظهار می‌داشت، متأسفانه دولت ایران پاسپورت و مدارک منظمی در اختیار خمینی قرار داده بود، و به همین دلیل دولت فرانسه نمی‌توانست تحت پوشش یک بهانه قضایی از شر وی خلاصی یابد. دستور بعدی ژیسکار که آن هم از برزیل صادر شده بود، این بود که اگر خمینی بخواهد در فرانسه بماند باید ساکت شود. بنابراین مرحله اول که تنها چند روز بیشتر دوام نیافت، اعمال فشار بر خمینی به منظور ساکت نگاه داشتن وی بود.

۴- بنا به گفته این منبع، اولین عکس‌العمل جناح مخالف دولت ایران پوشاندن سفارت فرانسه در تهران با دسته‌های گل بود چون فرانسه به آنها رسید و جناح مخالف نیز در همین رابطه یک عکس‌العمل شدیداً ضدفرانسوی از خود نشان داد. در نتیجه وزیر دربار شاه به سفیر فرانسه گفت که این عکس‌العمل مشکلاتی برای دولت ایران پدید آورده است، وزیر از فرانسویها خواستار نشان دادن «انعطاف‌پذیری» بیشتر در برخورد با خمینی شد. فرانسویها نیز موافقت نموده مرحله دوم سیاست خویش را که تا هفته گذشته ادامه یافت آغاز کردند که شاخص اصلی آن تلاشهای فرانسه در جهت مجاز شمردن سخن گفتن خمینی و در عین حال متقاعد ساختن وی به اجتناب از دعوت به خشونت بود.

۵- در پایان هفته گذشته دولت ایران برای اولین بار از دولت فرانسه خواست تا فعالیت‌های خمینی را محدود سازد. منبع ما در مورد نحوه طرح این درخواست چندان مطلع نبود، وی تنها

به گفتن این مطلب اکتفا کرد که این درخواست به طور غیرمستقیم ولی به نحوی مطرح گردید که در مورد ماهیت اعتباری آن جای هیچ شک و تردیدی را باقی نمی گذاشت. پس از درخواست دولت ایران، دولت فرانسه مرحله سوم و کنونی سیاست خویش در قبال خمینی را آغاز کرد که شاخص اصلی آن افزایش اعمال فشار بر خمینی می باشد. آنها مدیرکل امور کنسولی (ژان چاپه) را نزد خمینی فرستادند تا موضع رسمی دولت را به اطلاع وی برسانند. اعزام چاپه دو علت داشت: یکی اینکه دولت ایران خواستار انجام اقدامی در این زمینه شده بود و دیگر اینکه میزان درخواستهای خمینی از پیروانش افزایش چشمگیری یافته بود. بنا به گفته منبع ما این اعلام مواضع حاوی همان مطالبی بود که توسط دولت فرانسه به طور علنی بیان شده بود. اهمیت آن در بیان آن نهفته بود. پس از تماس چاپه، دولت ایران تماس مستقیمی با فرانسویها نداشته است اما ظاهراً به تشویق دولت مطالب تشکرآمیزی در همین رابطه در مطبوعات ایران درج شده، که بنا به گفته منبع ما بدون ظرافت و مهارت بوده است. منبع ما در کاخ الیزه افزود که جناح مخالف در ایران اکنون می گوید که فرانسه سیاست سخت تری را در قبال خمینی اتخاذ نموده است، وی این گفته را انکار نمود، چون در محتوای مواضع چاپه مطلب جدیدی گنجانده نشده بود.

۶- علاوه بر موضع گیری چاپه، فرانسویها انجام هرگونه مصاحبه توسط خمینی را ممنوع اعلام کرده و برای کاهش میزان ارتباط وی با پیروانش در چهارچوب نظام دموکراتیک خویش روشهای مختلفی به کار گرفته اند. همچنین یکی از اعضای کابینه اردن نیز در حال حاضر در پاریس به سر می برد و خواستار اتخاذ روش معتدل تری در قبال خمینی شده است.

شاه حسین نیز سفر رسمی خویش به فرانسه را در تاریخ ۱۱ دسامبر آغاز خواهد کرد (بنا به اظهارات مطبوعات فرانسه ولی منبع ما در الیزه این موضوع را تأیید ننمود)، و احتمالاً از خمینی خواستار پیشه ساختن همین رویه خواهد شد. مقام الیزه با صراحت اظهار داشت که به نظر آنها نمی توان انتظار داشت که این امر بتواند به طرز مؤثری از جار و جنجال خمینی بکاهد. فرانسویها مسئله اخراج وی از این کشور را از نظر دور نداشته اند و در صورتی که وی مستقیماً خواستار توسل جستن به خشونت شود، وی را اخراج خواهند کرد. لیکن بنا به گفته این منبع فرانسویها می ترسند که مبادا این راه چاره یعنی اخراج بیش از خود مشکل، به وخامت اوضاع بیانجامد. در رابطه با اخراج، دو موضوع سبب ترس و نگرانی فرانسویها شده است. موضوع اول این است که شاید مخالفین موجود در ایران چنین ادعا کنند که دولت ایران به فرانسویها فشار وارد آورده، تا از شر خمینی خلاصی یابد، که این موضوع می تواند به تضعیف موضع شاه منتهی شود. موضوع دوم این است که خمینی بتواند به سهولت در کشور دیگری مستقر شود - که شاید یکی از کشورهای عربی تندرو باشد - و به این ترتیب بیش از فرانسه برای ایراد بیانات خویش آزادی عمل به دست آورد. رابط ما در کاخ الیزه تأکید نمود که مهم ترین موضوع از نظر فرانسه حفظ آرامش داخلی در ایران است و دولت فرانسه

نمی‌خواهد اقدامی در جهت در تنگنا قرار گرفتن دولت ایران انجام دهد. با این وصف این منبع از نحوه برخورد دولت ایران با این مسئله انتقاد می‌کند. وی گفت دولت ایران با ارائه تمام مدارک حقوقی مورد نیاز خمینی از جمله پاسپورتهای برای ورود و اقامت وی در فرانسه اشتباه بزرگی را مرتکب شده است.

۷- بدین ترتیب فرانسه قربانی ماهیت دموکراتیک نظام حکومتی خویش گردیده است. از طرف دیگر، بنا به گفته منبع ما، دولت ایران تمام امکانات لازم برای ممانعت از رسیدن نظریات خمینی به پیروانش در ایران را مانند سانسور مطبوعاتی و طرق دیگر در اختیار دارد. او به عنوان یک نمونه بارز الجزایر را مطرح کرد که از زمان بیمار شدن بومدین، تمام نسخ نشریه لوموند را جمع‌آوری کرده است. وی با اظهارات ما مبنی بر اینکه دولت ایران از عکس‌العمل جناح مخالف در صورت مبادرت به این اقدام ترس دارد، موافقت نمود و گفت اظهارات وی در مورد ایران تنها جنبه اظهارنظر داشته و نمی‌تواند به عنوان پیشنهاد تلقی گردد. ۸- در خاتمه منبع ما تأکید کرد که فرانسه (در رابطه با خواست دولت ایران و تجزیه و تحلیل خویش از اوضاع جاری) حداکثر تلاش خود را انجام می‌دهد تا علاوه بر کمک به دولت ایران مانع از آن شود که خمینی برای تحقق مقاصد خویش از فرانسه استفاده کند. وی در خاتمه اظهارات خویش صریحاً گفت که دولت فرانسه در این مرحله از سیاست خویش نمی‌داند از کجا باید کار خویش را آغاز کند. و شخصاً افزود که کاخ الیزه آماده پذیرش و استماع پیشنهادات دولت آمریکا در همین زمینه می‌باشد.

هارتمن

سند شماره ۲۷۶

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، آتن - ۱۰۷۳۷
به: سرفرماندهی نیروهای آمریکا، آلمان
۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آذر ۱۳۵۷
موضوع: راهنمای امور عمومی برای عزیمت وابستگان وزارت دفاع

۱- ما کاملاً متوجه حساسیت اشاره شده در تلگرام مرجع پیرامون راهنمای امور عمومی هستیم، ولی این سفارت مجبور است به پرسشهای مطبوعات یونانی، کشور ثالث و مطبوعات آمریکایی در رابطه با این موضوع، پاسخ دهد. ما نمی‌توانیم سئوالات در مورد حضور شهروندان آمریکایی در یونان و یا عبور تعدادی از آمریکاییان از خاک یونان برای خروج از ایران را نادیده بگیریم و یا از کنار آن بگذریم. ما معتقدیم تلاش جهت انجام چنین امری، خصوصاً در رابطه با گزارشات مخابره شده، نتایج معکوس به بار خواهد آورد.

۲- بنابراین، ما تصمیم داریم به سئوالات مشروعی که پیرامون این اتباع ایالات متحده مطرح می‌گردد پاسخ دهیم که قرار است در یونان در امنیت به سر ببرند. البته ما به رهنمودهای وزارت دفاع و وزارت خارجه تکیه خواهیم داشت و از هرگونه اظهارنظر پیرامون اوضاع ایران

خودداری خواهیم کرد. تأکید ما تنها بر آن افرادی خواهد بود که به یونان می‌آیند.
۳- جهت اطلاع دریافت کننده، ذیلاً سئوالات و پاسخهایی که جهت استفاده در پاسخ به سئوالات احتمالی تهیه کرده‌ایم، می‌آید.

شروع سئوالات و پاسخها:

س - آیا اتباع آمریکایی از ایران به آتن می‌آیند؟

ج - همانطور که وزارت دفاع روز پنجشنبه اعلام کرد، رئیس‌جمهور تصمیم گرفته است که خانواده‌های پرسنل نظامی ایالات متحده و سفارت می‌توانند ایران را به خرج دولت ایالات متحده ترک کنند و آتن یکی از مقصدها خواهد بود.

س - آیا دولت یونان با این طرح موافقت کرده است؟

ج - بله. ما این احتمال را با دولت یونان که حداکثر همکاری را در توافق با صدور اجازه ورود ایشان به یونان نشان داده، به بحث گذارده‌ایم.

س - آیا سفارت آمریکا به این افراد توصیه کرده ایران را ترک کنند؟

ج - خیر. تصمیم آنان که تخلیه وابستگان خود از ایران را برگزیده‌اند، کاملاً شخصی و داوطلبانه بوده است.

س - این افراد چه مدتی در یونان می‌مانند؟

ج - ما به طور دقیق نمی‌دانیم، ولی انتظار داریم که توقف ایشان در اینجا موقتی بوده و بعداً به ایران بازگردند.

س - چند نفر به آتن خواهند آمد و وضعیت آنان چگونه خواهد بود؟

ج - ما هنوز نمی‌دانیم تعداد آنان چند نفر خواهد بود، ولی به محض دسترسی به این اطلاعات، اعلام خواهیم کرد. به تمام آنان که به یونان می‌آیند، ویزای توریستی داده خواهد شد.

س - آیا ما خواهیم توانست با آنان ملاقات و گفتگو کنیم؟

ج - آنان آزاد خواهند بود با هر کس که بخواهند، از جمله خبرنگاران، دیدار و گفتگو کنند.

س - چگونه می‌توانیم با آنان تماس بگیریم؟

ج - از طریق این دفتر.

س - اولین گروه کی وارد خواهند شد؟

ج - ما هنوز اطلاعات دقیقی در مورد پرواز آنان نداریم ولی به محض کسب اطلاع به شما خواهیم گفت.

س - آنان چگونه وارد خواهند شد؟

ج - اطلاعات ما حاکی از آن است که اکثر آنان از طریق شرکتهای هواپیمایی تجارتي سفر خواهند کرد ولی ممکن است برخی از آنان با هواپیماهای نظامی ایالات متحده به آتن بیایند.

پایان سؤال و جواب

سند شماره ۲۷۷

۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران - ۶۸۴۶۵۷۴۷۸

به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت در تهران

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی): این گزارش حاوی اطلاعاتی پیرامون اوضاع تهران از ساعت ۱۲۰۰ به وقت محلی روز ۷ دسامبر ۷۸ الی ساعت ۱۲۰۰ روز ۸ دسامبر ۷۸ می‌باشد. ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - طی این مدت اوضاع در تهران و حومه آن بالنسبه آرام بوده است که بخشی از این امر ناشی از کاهش معمول فعالیت‌های تجاری در تعطیلات آخر هفته بوده و بخشی دیگر به خاطر باران شدیدی است که در طی این مدت ادامه نداشته است.

ب - فعالیت‌های ضدآمریکایی و ضددیگر خارجیان: طی این مدت فعالیت‌های ضدآمریکایی و ضددیگر خارجیان در یک سطح متوسط رو به کاهش ادامه داشته است. سه مورد تهدید و سه مورد اقدام عملی ثبت شده است. تهدیدات عبارت بودند از تماس‌های تلفنی به شرح ذیل: (۱) در ساعت ۱۴۰۰ روز ۷ دسامبر ۷۸ یک تلفن کننده ناشناس به یک سپهبد آمریکایی گفت: «دارم می‌آیم بکشم.» (۲) در ساعت ۱۰۳۰ روز ۸ دسامبر ۷۸ یک ناشناس در گفتگوی تلفنی به همسر فرمانده عملیات دفتر وابسته دفاعی گفت: «من تمامی خانواده تو را خواهم کشت.» (۳) همچنین تهدید شد که ترمینال اتوبوسرانی لاکهید در تهران بمب‌گذاری شده است. سه مورد اقدام عبارت بودند از دو مورد تلاش برای پرتاب بمب‌های آتش‌زا و یک مورد مواجهه با جمعیت. (۱) یک بطری مشروب که با روغن بنزین پر شده بود در ساعت ۲۱۵۰ روز ۷ دسامبر ۷۸، از طریق پنجره بسته اقامتگاه وابسته هوایی ایالات متحده به داخل پرتاب شد. بطری یادشده فتیله نداشت و مشتعل نشد. جز شکسته شدن شیشه هیچ خسارت و جراحاتی وارد نگردید. (۲) در ساعت ۱۸:۴۵ روز ۷ دسامبر ۷۸ به سوی اقامتگاه وابسته هوایی انگلیس نیز بمب آتش‌زا پرتاب شد. در این مورد نیز شیشه مشروب استفاده شده بود ولی مشتعل نشد و خسارات جزئی به بار آورد ولی به کسی جراحاتی وارد نگردید. (۳) ساعت ۱۳۰۰ روز ۷ دسامبر ۷۸ یک غیرنظامی آمریکایی به نام ویث‌ورث از سوی جمعی از همسایگانش (حدود ۱۵ تا ۲۰ نفر) تهدید شد چرا که او تلاش می‌کرد از منزلش اسباب‌کشی کند. جمعیت می‌گفتند که آقای ویث‌ورث اثاثیه منزل را دزدیده و غیره.

همسر آمریکایی آقای ویث‌ورث نیز طی چند ماه گذشته هدف چنین توهین‌ها و تهدیداتی قرار گرفته بود. نهایتاً پرداخت ۱۳۵۰۰ ریال (۱۹۰ دلار) قضیه را حل کرد.

ج- فعالیت‌های ضد رژیم و ضد شاه: طی این مدت فعالیت‌های ضدشاه ادامه داشته ولی از شدت

آن کاسته شده است. باران و تعطیلات آخر هفته موجب دوره بسیار آرامی گردیده است. در خلال ساعات شب از ساعت ۲۱۵۰ برق در بخشهایی از شهر قطع شد و صدای تیراندازیهای پراکنده‌ای در چندین منطقه شهر شنیده می‌شد، البته گزارشی در مورد تیراندازی متقابل دریافت نشده است. شب گذشته به خاطر بارش باران شدید، فعالیتهای پشت‌بامی زیادی وجود داشته است. موارد تأیید نشده‌ای از تظاهرات وجود داشته که طبق گزارشات به دنبال تیراندازی، پراکنده شده‌اند.

د - اقدامات امنیتی دولت

(۱) طی این مدت دولت اعلامیه شماره ۲۳ حکومت نظامی را منتشر کرد که تأکید می‌کند گردهمایی غیرمجاز افراد به هیچ‌وجه تحمل نخواهد شد. این اعلامیه همچنین مشروحاً به طرحهایی که برای یک راهپیمایی بزرگ در روز یکشنبه ۱۰ دسامبر ۷۸ برنامه‌ریزی شده است می‌پردازد.

این اعلامیه به مردم توصیه می‌کند که در تظاهرات مزبور شرکت نکرده و فریب تاکتیکهای اپوزیسیون را که شامل موارد زیر می‌گردد، نخورند: مردان چادر به سری که اسلحه حمل می‌کنند، افرادی که یونیفورم سربازان را به تن داشته و به میان جمعیت می‌آیند، پرتاب نارنجک به میان مردم، آتش‌سوزی در طی مسیر، حمله به سربازان، استفاده از ضبط صوت جهت تقویت صدا، ریختن رنگ قرمز در جویها که با خون اشتباه گرفته شود، قرار دادن کودکان و زنان در جلوی جمعیت، مردان کفن‌پوش که تابوت خالی حمل می‌کنند و نهایتاً قطع برق و تلفن.

(۲) گزارش رسیده که نقل و انتقال سلاح در مناطق شمالی شهر طی ساعات برقراری مقررات منع عبور و مرور ادامه داشته است.

مأمور گزارشگر هیچ زره‌پوشی را در اطراف سفارت ندیده است. به نظر می‌رسد اکثریت این نوع خودروها در مناطق شمال شرقی شهر نگاه داشته شده‌اند.

(۳) یک افسر سفارت گزارش می‌کند که از ساعت ۰۰۳۰ روز ۸ دسامبر ۷۸ نیروهای حکومت نظامی تقریباً یک اتومبیل از هر پنج اتومبیلی که در مناطق اطراف سفارت عبور و مرور می‌کنند را متوقف ساخته و بازرسی می‌نمایند. معلوم نیست این اقدام تا چه حد در سطح شهر گسترده است.

ه - تخلیه وابستگان [مأمورین] ایالات متحده: سفارت ایالات متحده از ساعت ۰۸۰۰ روز ۸ دسامبر بررسی اسامی وابستگان پرسنل نظامی و پرسنل سفارت را جهت اعزام ایشان به نقاط امن در اروپا و ایالات متحده شروع کرده است.

تمامی وابستگان پرسنل دفتر وابسته دفاعی ایالات متحده به جز خانواده وابسته نظامی، همسران پرسنل AARMA و همسر متخصص اطلاعات نیروی زمینی در روز ۸ و ۹ دسامبر ۷۸ تهران را ترک خواهند کرد. آنها با بازگشت ثبات باز خواهند گشت. پیام محتوی جزئیات امر

ارسال خواهد شد.

نظریات تهیه‌کننده: با نزدیک شدن برهه حساس عاشورا به نظر می‌رسد حالت شهر عصبی و هیجان زده بوده و در عین حال امیدوار است که می‌توان از خونریزی و ویرانیهای عمده جلوگیری کرد.

موضع دولت در برابر راهپیمایی بزرگی که برای روز ۱۰ دسامبر ۷۸ ترتیب داده شده معلوم نیست ولی صحبتها و امیدواریهایی در مورد نوعی «مصالحه» وجود دارد. شاید وضعیت جوی تأثیر عمده‌ای بر میزان فعالیتهای چند روز اخیر داشته باشد، ولی در عین حال این کاهش فعالیتهای می‌تواند آرامش قبل از طوفان بوده باشد.

سند شماره ۲۷۸

۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۷ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران - ۶۸۴۶۰۵۷۵۷۸

به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

موضوع: دستگیری مخالفان

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش اطلاعاتی پیرامون دستگیری ۳ ناراضی ایرانی و توقیف نوشتجات ضد رژیم ارائه می‌دهد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

ساعت ۱۵:۰۵ به وقت محلی روز ۸ دسامبر ۷۸، مأمور گزارشگر شاهد دستگیری سه تن از مخالفین توسط واحدهای حکومت نظامی در سر چهارراه تخت جمشید و روزولت بود. سه نفر مرد یادشده به دنبال اجرای تکنیک بازرسی دفاعی اتومبیلها که از امروز توسط واحدهای حکومت نظامی به اجراء گذاشته شده است، دستگیر شدند. بازداشت‌شدگان سه مرد ایرانی بودند که تقریباً ۵۵، ۴۰ و ۳۵ سال داشتند. مسن‌ترین ایشان ریش سفید مرتب و کوتاهی داشت و دو نفر دیگر ریش چهار پنج روزه‌ای داشتند. هیچکدام از ایشان از هنگام توقف تا هنگامی که با دستبند برده شدند مقاومتی نکرده و چیزی نگفتند. افراد در مقابل دیوار سفارت به صف شده و بازرسی گردیدند. به آنان گفته شد تمام جیبهای خود را خالی کنند و کفشها و جورابه‌های خود را درآورند. اتومبیل آنان کاملاً بازرسی و به نقطه دیگری بکسل شده است. مأمور گزارش اقلام زیر را دید که از اتومبیل برداشته شد:

۱- یک کتاب قطور فارسی (حدود ۴۰۰ صفحه) که توسط خمینی نوشته شده است.

۲- چندین بسته (هر بسته حدود ۵۰ تا ۷۵ عدد) تراکتهای ضدشاه و ضد رژیم.

۳- یک بسته حدوداً ۵۰ تایی عکسهایی که ادعا می‌شد نشانگر کشتار تظاهرکنندگان است.

۴- چندین پوستر بزرگ رنگی.

۵ - یک پرچم قرمز که با رنگ سفید چیزهایی روی آن نوشته شده بود.
 ۶ - لیستی از افسران نیروهای مسلح شاهنشاهی (مقصود نامعلوم).
 ۷ - نقشه مسیر یک راهپیمایی - نقشه نشان می‌داد که راهپیمایی با اجتماع در اطراف بنای یادبود شهید شروع شده و سپس به سمت شرق و به داخل مرکز شهر ادامه پیدا می‌کند. تاریخ راهپیمایی معلوم نیست. تنها با یک تن از بازداشت‌شدگان از نظر فیزیکی بدرفتاری شد. چندین بار یک افسر پلیس به صورت و پس گردن وی سیلی زد. سربازان وظیفه که در یک کامیون در جلوی سفارت مستقر بودند آشکارا این شکل رفتار را رد کرده و از مأمور گزارشگر پرسیدند که آیا در ایالات متحده نیز چنین رفتاری دیده می‌شود.
 نظریات تهیه کننده: (محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)
 پلیس مراحل بازداشت و تجسس را بسیار خوب انجام داد. نیروهای پلیس با مرکز بالاتر تماس گرفتند و یک سرگرد پلیس برای تسریع امور خود را ظرف ۵ تا ۱۰ دقیقه به صحنه رساند. موادی که در صحنه حادثه پیدا شد فوراً ضبط گردید. تهیه‌کننده گزارش موفق نشد یک کپی از آن تهیه کند.

سند شماره ۲۷۹

سری
 از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۰۴۰۲ به: نمایندگان دیپلماتیک
 موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۵، ۸ دسامبر ۷۸

۱- جدی‌ترین حادثه امروز حمله به یک ساختمان دفتر شرکت گرومن در اصفهان بود. حدود دویست تظاهرکننده در ابتدا با سنگ به ساختمان حمله کرده، سپس آن را به آتش کشیدند. شش کارمند گرومن و دو پرسنل دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی از ساختمان که به وسیله آتش ویران شد خارج شده و بدون آنکه آسیبی به آنها برسد از دست جمعیت فرار کردند.

۲- شواهدی در دست است که مخالفان مذهبی و دولت از یک درگیری خونین طی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر پرهیز می‌کنند. ظاهراً دولت نظامی منع قبلی در مورد مراسم مذهبی روزهای یکشنبه و دوشنبه را برداشته و از عزاداران خواسته است «افرادی که مشکل ایجاد می‌کنند» را از خود دور سازند. شروع مقررات منع عبور و مرور در آن روزها از ۹ به ۱۱ بعد از ظهر موکول می‌گردد، ولی این احتمال وجود دارد که حتی در یک تظاهرات مسالمت‌آمیز پرچمها و شعارهای ضدشاه و به طرفداری از خمینی وجود داشته باشد که این امر می‌تواند به درگیری منجر شود.

۳- یک آیت‌الله در تهران به سفارت گفت که جامعه مذهبی شاه را به عنوان پادشاه طبق قانون اساسی و نه فرمانده کل نیروهای مسلح می‌پذیرد، به شرط آنکه ایالات متحده این تمایل

- را داشته باشد که به عنوان تضمین‌کننده چنین توافقی عمل نماید.
- ۴- تهران دیشب نیز در یک حالت آرامش نسبی به سر برد. ولی چند حادثه نیز وجود داشت، از جمله پرتاب یک بمب آتش‌زا (که عمل نکرد) به منزل دستیار وابسته هوایی و پرتاب یک بمب آتش‌زای دیگر به منزل یک انگلیسی‌مقیم که خسارتی وارد نکرد.
- ۵- در اصفهان بمبی در کنار آپارتمان یک آمریکایی منفجر شد که آسیبی به کسی وارد نساخت. مغازه‌های بیشتری باز بودند، ولی اکثر مغازه‌ها همچنان بسته بودند. برق دوباره قطع شده است.
- ۶- در شیراز طی شبهای گذشته سر و صدای بیشتری از جانب جمعیت و تیراندازی سربازان شنیده شد. مدت قطع برق برخلاف معمول طولانی بوده است.
- ۷- از تبریز گزارشاتی در مورد وقوع تیراندازیهای بالنسبه سنگین در صبح امروز رسیده است.
- ۸- تولید ۲۸۸ میلیون بشکه‌ای امروز نفت این امید را به وجود آورده است که وخامت اوضاع در صنایع نفت حداقل به طور موقت از بین رفته است. روحیه در مناطق نفت‌خیز نسبتاً خوب به نظر می‌رسد که این امر شاید تا حدی ناشی از حضور نظامیان در اطراف تأسیسات کلیدی بوده باشد. اکنون تمامی بانکهای ایران، از جمله بانک مرکزی بسته هستند و تا ۱۲ دسامبر باز نخواهند کرد.

سند شماره ۲۸۰

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱ ۶۶۹ ۰۳۰۷ ۷۸
۹ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۲ و ۱۸ آذر ۱۳۵۷
از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران ایران
به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی
عنوان: آشوبهای داخلی در اصفهان و نواحی دیگر استان

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) طی روزهای دوم تا پنجم دسامبر تظاهرات و اعتصابات در اصفهان و دیگر مراکز استانها به وقوع پیوست. نیروهای مسلح کشور شاهنشاهی ایران آماده‌اند تا جانشین کارکنان نیروگاههای برق در اصفهان شوند و پرسنل نیروی هوایی به محض اعتصاب خلبانان هواپیمایی ایران آماده دخالت می‌باشند. دو مورد از تظاهرات در مقابل ساختمان مسکونی شرکت هواپیمایی گرومن و بخش ۱۷۲۰۱ اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی به وقوع پیوست. به طوریکه گزارش شده کارکنان اعتصابی نفت در آبادان و اهواز کوشش می‌کنند تا تولید نفت را متوقف نمایند. منع عبور و مرور شبانه بدون اطلاع، برای کارکنان آمریکایی در بوشهر برقرار شد. منع عبور و مرور شبانه در شیراز تغییر کرد و نیروی هوایی ارتش شاهنشاهی در این شهر گزارش می‌دهند که دارای سوخت جت

نیستند.

۲۲- جزئیات:

الف - (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعات خام است. هیچ‌گونه برنامه یا سیاستی نمی‌بایست به تنهایی بر اساس این گزارش بیرون داده شود و یا اصلاح شود.

ب - (بدون طبقه‌بندی) موارد ناآرامی‌های داخلی که در ذیل می‌آید در طی روزهای دوم تا پنجم دسامبر ۷۸ از اصفهان گزارش شده‌اند:

۱- کارکنان پزشک قانونی اصفهان اعلام نمودند که در طی تظاهرات شب دوم دسامبر ۷۸ نه نفر کشته شده‌اند. پزشکی در پزشک قانونی تعداد کشته‌های سوم دسامبر را دو نفر ذکر نمود.

(منبع: جاوید هاتفی رابط دولت ایران در «شرکت گرومن» ارزیابی C-3)

۲- بیست و چهار تکنسین ایرانی از سوم دسامبر ۷۸ در پایگاه هوایی خاتمی (در نزدیک اصفهان) اسکان داده می‌شوند تا در صورت اعتصاب دائمی کارکنان، آب و برق از آنها استفاده شود. این ۲۴ تکنسین، در چنین حوادثی، به نیروگاه‌های برق خواهند رفت و برق مورد نیاز اصفهان را بدون وقفه تأمین خواهند نمود. به علاوه اگر خلبانان هواپیمایی ملی ایران دست به اعتصاب زنند پرسنل نیروی هوایی کشور شاهنشاهی ایران که تخصص لازم جهت هدایت هواپیماهای داخلی هواپیمایی ملی ایران را دارا می‌باشند، آماده‌اند تا دست به کار شده و پروازهای تجاری را به عهده بگیرند.

(منبع: سرتیپ پرویز گوهری، نیروی هوایی کشور شاهنشاهی ایران، فرمانده پایگاه هوایی

خاتمی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: C-2.

۳- بعد از ساعت منع عبور و مرور شبانه طی شبهای سوم و چهارم دسامبر دو مورد تظاهرات در مقابل ساختمان شماره ۲ شرکت گرومن (محل اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی بخش ۷۲۰۱) صورت گرفت. تظاهرات اول تقریباً در ساعت ده شب و حدوداً با شرکت دویست نفر به وقوع پیوست و با تیراندازی هوایی سربازان تظاهرکنندگان پراکنده و تظاهرات خاتمه یافت تظاهرات دوم در ساعت سه نیمه شب رخ داد. گفته می‌شود که اغلب تظاهرکنندگانی که در تظاهرات اول شرکت کرده بودند بعداً برگشتند تا در تظاهرات دوم هم شرکت کنند. شرکت کنندگان در تظاهرات دوم بدون درگیری پراکنده شدند. هیچ گزارشی دال بر خسارت مالی و جانی ناشی از تظاهرات گزارش نشده است.

(منبع: سپامک جرجانی، مأمور امنیتی نیروی هوایی کشور شاهنشاهی ایران، ارزیابی ۱ - B).

۴- تظاهرات در مقابل ساختمان شماره دو شرکت گرومن تأیید شد. از وجود تظاهرات در دیگر بخشهای شهر نیز گزارشات رسیده است. تیراندازیهای پراکنده‌ای گزارش شده ولی در مورد تلفات اطلاعاتی دریافت نشده است. (منبع: دیوید مک‌گافی، کنسول آمریکا، اصفهان، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-2).

۵- بین ساعات ۹:۳۰ و ۱۱:۳۰ شب چهارم دسامبر ۷۸، تظاهراتی در سرتاسر اصفهان به چشم می‌خورد و صدای شلیک گلوله از همه جا شنیده می‌شد. اغلب این تظاهرات در بخش شمال غربی شهر بود. در نواحی جنوب غربی شهر مردم بی‌شماری در روی پشت‌بامها سنگ و آجر و یا کیسه‌های پلاستیکی نفت در اختیار داشتند. یک اقدام احتمالاً گول زننده علیه نیروهای امنیتی مشاهده شد. گروههایی از تظاهرکنندگان از کوچه‌ها بیرون می‌دویدند و سربازان در حال گشت را سرزنش کرده و دوباره به داخل کوچه‌ها برمی‌گشتند. پشت‌بام همین کوچه‌ها محل ایرانیهایی بود که سلاحهای فوق‌الذکر را در اختیار داشتند. سربازان این تظاهرکنندگان را در داخل کوچه‌ها تعقیب نمی‌کردند. تظاهرکنندگان (در خلال شعارهای دیگر) شعار «شاه باید بمیرد» و «فقط خمینی رهبر ماست» سر می‌دادند. گاهگاهی شوخی می‌کردند و می‌خندیدند گویی که تظاهرات نوعی شوخی و تفریح است.

(منبع: ال و درفورد، گروه پرات و ویتنی، ارزیابی: C-3).

۶- گزارشات مربوط به تظاهرات روز چهارم دسامبر ۷۸ سرتاسری اصفهان تأیید شد. تظاهرکنندگان شعار می‌دادند و زباله‌های موجود در خیابانها را آتش می‌زدند. صدای تیراندازی به مدت بیش از یک ساعت و نیم شنیده می‌شد ولی زخمی و تلفاتی مشاهده نگردید.

(منبع: دیوید مک گافی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-2).

۷- یک راننده ایرانی اظهار داشت که بیشتر اهالی اصفهان سلاحهای دستی در اختیار دارند و این سلاحهای دستی به سهولت در بازار قدیمی اصفهان و همین طور نواحی نزدیک نائین و نجف‌آباد یافت می‌شود.

(منبع: ال و درفورد - ارزیابی اداره تحقیقاتی ویژه نیروی هوایی: C-3).

۸- توصیه‌های زیر از سوی فرمانده حکومت نظامی اصفهان در رابطه با شهروندان آمریکایی انتشار یافت:

۱- در زمان عزاداری، تمام آمریکاییان موظفند در خیابانهای اصلی رانندگی نکنند یا قدم

زنند و از ورود به کوچه‌های باریک اجتناب ورزند.

۲- از بکار بردن وسایل نقلیه غربی خودداری نمایند.

۳- لباسهای مشابه آنچه که ایرانیان بر تن می‌کنند بپوشند.

(منبع: سرهنگ دوم ایوجین جانسکو، مشاور هیأت مستشاری نظامی، ارزیابی اداره

تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-2) (تاریخ خبر: ۵ - ۲ دسامبر ۷۸ - تاریخ و محل کسب خبر:

۲-۵ دسامبر ۷۸، منابع: قبلاً در متن ذکر شده است، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی،

در متن ذکر شده است، مأمور ویژه امنیتی رابرت هافمن، (۱) و (۳) و (۵) و (۷)، وارن

ال. اسمیت، (۲)، (۶)، (۸) جیمی استات (۴)، اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی ناحیه (۷۲).

ج - موارد زیر از ناآرامیهای داخلی از استانهای مختلف ایران دریافت شده است:

۱- طبق گزارشی استاندار استان آبادان گفته است که کارگران شیفت دو بعد از ظهر در

حوزه‌های نفتی آبادان در روز پنجم دسامبر سر کار حضور نیافتند و تحقیق ما نشان می‌دهد که تا فردای عاشورا (۱۲ دسامبر ۷۸) سر کار حاضر نخواهند شد.
(منبع: خبری والاس، شرکت بین‌المللی آمریکایی بل، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: C-3).

۲- دوم دسامبر در اهواز تظاهرات به وقوع پیوست و گزارشات تأیید نشده‌ای نشان می‌دهد که کارگران صنعت نفت در اعتصاب به سر می‌برند. این اعتصاب به قصد فلج کردن تولید نفت صورت پذیرفته است.

(منبع: ویکتور تامست، کنسول آمریکا، شیراز، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-3).
۳- در روزهای اول تا چهارم دسامبر ۷۸ در بوشهر تیراندازی روی داد و در ظرف همین مدت تانکها در خیابانها مشاهده می‌شدند. در حال حاضر پایگاه نیروی دریایی بوشهر تحت تدابیر شدید امنیتی قرار دارد و منع عبور و مرور شبانه از ساعت ده شب تا شش صبح در پایگاه به مورد اجرا گذاشته می‌شود. این منع عبور و مرور شبانه در سطح شهر اجرا نمی‌شود. اطلاعاتی دریافت شده است که در طی روزهای دهم تا دوازدهم دسامبر ۷۸ منع عبور و مرور ۴۸ ساعته‌ای در شهر بوشهر اعمال خواهد شد. طبق گزارش شرکت سیکورسکی به کارکنانش در بوشهر اجازه داده است که در صورت تمایل به خانه‌هایشان بروند. تقریباً ۳۷ نفر در بوشهر در استخدام شرکت سیکورسکی می‌باشند.

(منبع: رالف سی. کمپر، کاپیتان (نیروی دریایی آمریکا) بخش نیروی دریایی، هیأت مستشاری نظامی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-2).

د - منبع که درجه‌دار نیروی هوایی آمریکا در بوشهر، ایران می‌باشد اطلاع داد که در جریان تظاهرات ضد دولتی پنجم دسامبر ۷۸، در بوشهر یک ملا (واعظ مذهبی) و یک پلیس کشته شدند.

(تاریخ خبر: ۵ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۶ دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F-3، منبع سرگروه‌بان ارل اینکس در تیم همکاری فنی نیروی هوایی - مرکز آموزشهای نیروی هوایی ایران، مأمور ویژه وارن اسمیت، بخش (۷۲۰۱).

د- ۴ - در حدود ساعت یازده و پانزده دقیقه صبح سوم دسامبر ۷۸ تظاهرکنندگان (تعداد نامعلومی) از مسجدی در مرکز شهر کرمانشاه خارج شدند و شروع به شعار دادن کردند. نیروهای دولتی توانستند تظاهرکنندگان را متفرق سازند.

(منبع: تونی مالونی، شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: C-3).

۵- کنسول ایالات متحده از شیراز گزارش داده که نزدیک ساعت نه و پنج شب سوم دسامبر ۷۸ تظاهراتی با شرکت ۱۵۰ نفر در خیابان زند شیراز برگزار شد. تظاهرکنندگان شعار می‌دادند و سنگ پرتاب می‌کردند. قبل از ساعت ده شب یعنی شروع ساعات منع عبور و مرور

شبانہ، نیروی زمینی ارتش جمعیت را متفرق گردانیدند. منبع هیچ اطلاعی از تعداد تلفات ندارد.

(منبع: جو مک گیل: کارمند شرکت صنایع هوایی گرومن در شیراز، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: C-1).

۶- تظاهراتی که در بالا بدان اشاره شد مورد تأیید واقع شد. محل دقیق آن در خیابانی که ساختمان استانداری در آن واقع است، می‌باشد. مجروحی گزارش نشده و در تمام طول تظاهرات پرسنل نظامی آمریکا مجاز به خروج از پایگاه هوایی نبودند. (سرهنگ دوم جی. سانتاباربارا مشاور تیم همکاری فنی نیروی هوایی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-2).

۷- تظاهرات سوم دسامبر نیز با تمام جزئیاتش تأیید شد. به علاوه شایعات قوی وجود دارد که تظاهرات دیگری در شرف وقوع است از جمله روز چهارم دسامبر در شیراز تجمعی در مسجد خواهد بود.

(منبع: ویکتور تامست، کنسول آمریکا در شیراز، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B-2).

(تاریخ خبر: ۵ - ۲ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۵ - ۲ دسامبر ۷۸، تهران، اصفهان، منابع: قبلاً ذکر شده است. ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: قبلاً ذکر شده است مأمور ویژه امنیتی: از. استیکنی (۱) و (۳) پی. استارک (۳) و (۵)، دبلیو. ال. اسمیت (۲) و (۵) و (۶) و (۷) و (۸)، جی. استات (۴).

ه- منبع افسری است که به عنوان مدیر برنامه تیم حوزه همکاری فنی نیروی هوایی آمریکا در ایران به کار گمارده شده و مطالب زیر را از اعضای نیروی هوایی آمریکا در شیراز کسب نموده است. تقریباً در ساعت ده شب چهارم دسامبر ۷۸ تظاهرات کوچکی در نزدیکی مسجدی در ابتدای ضلع جنوبی بازار شیراز برگزار گردید. جمعیت به محض رسیدن سربازان سریعاً متفرق شدند. شروع ساعت منع عبور و مرور شبانه در شیراز از ساعت ده شب تا پنج صبح به نه شب تا پنج صبح تغییر یافته است.

(تاریخ خبر: ۴ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر ۵ دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی C-2، منبع: سروان جیمز اورنهام، مأمور ویژه سولیوان، بخش ۷۲).

و- (خیلی محرمانه) منبع مقام ارشد نمایندگی شرکت تجاری آمریکاییهاست که با نیروی هوایی کشور شاهنشاهی ایران در شیراز کار می‌کند و روز پنجم نوامبر ۷۸ اطلاع داد که کلیه عملیات پروازی نظامی در پایگاه هوایی تدین شیراز به علت فقدان سوخت هواپیما از روز ۶ دسامبر ۷۸ متوقف خواهد شد.

(تاریخ خبر ۵ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۵ دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: C-2، منبع OC-1، مأمور ویژه جیمی استات، بخش ۷۲).

نظریات تهیه کنندگان: (بدون طبقه‌بندی) اگرچه دو مورد تظاهرات اصفهان در مقابل ساختمان شرکت صنایع هوایی گرومن صورت گرفته، با این همه هیچ اطلاعاتی دال بر ماهیت ضدآمریکایی بودن تظاهرات دریافت نشده است. اطلاعات درباره مقاصد نظامی در جهت تأمین پیوسته نیروی برق و حمل و نقل هوایی، قبلاً گزارش شده است. حادثه دیگری که موجود بودن سلاحهای دستی در ناحیه اصفهان را روشن می‌سازد، نیز قبلاً ذکر شده است. به نظر می‌رسد که تاکتیکهای مخرب در شهرها به جز تهران و اصفهان بیشتر بر روی اعتصابات بنا نهاده شده‌اند تا بر روی تظاهرات عمده. اثرات فلج‌کننده اعتصابات در بخشهای انرژی و خدمات عمومی شهری به خوبی مشهود است و انتظار می‌رود در طول ماه محرم نیز ادامه یابد.

سند شماره ۲۸۱

استفاده محدود اداری

۹ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ آذر ۱۳۵۷

گزارش شماره: ۱۶۶۹۰۳۱۳۷۸

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی آمریکا، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی آمریکا، تهران

موضوع: تلاش برای حمله با بمب به منزل دستیار وابسته هوایی آمریکا

۱۶- خلاصه: تلاش ناموفق برای پرتاب کوکتل مولوتف به منزل دستیار وابسته هوایی آمریکا در شب ۷ دسامبر ۷۸ در تهران.

۲۲- جزئیات:

الف (بدون طبقه‌بندی) - این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است. نباید فقط بر اساس این گزارش طرح یا سیاستی اتخاذ یا تغییر داده شود.

ب - منبع که دستیار وابسته هوایی آمریکا در تهران است مطالب زیر را به اطلاع رساند:

۱- حدود ساعت ۲۱:۵۰ روز ۷ دسامبر ۷۸، یک بطری شیشه‌ای پس از شکستن به درب شیشه‌ای حیاط خلوت داخل اتاق منزل منبع می‌افتد، منبع بطری را برمی‌دارد و می‌بیند که یک شیشه شراب ایرانی و حاوی نفت است، و از آنجا که خود فاقد فتیله است ظاهراً پرتاب شده تا دومین شیشه کوکتل مولوتف که پرتاب شد محتویات اولی را نیز به آتش بکشانند.

۲- منبع توانست بطری دومی را در منزل خود پیدا کند، ولی افزود که وقتی به دنبال بطری می‌گشته هوا تاریک بوده است. منبع و اعضای خانواده‌اش به هنگام وقوع حادثه در منزل خواب بوده‌اند. هیچ صدایی قبل یا پس از حادثه شنیده نشد. به خاطر قطع برق در زمان حادثه منزل تاریک بوده است. (منبع: سروان هاری جانسون، گروه‌بانه‌ها رون بلیس و پیتر هیودال).

ج - تحقیقات AFOSI درباره حوادث فوق مطالب زیر را مشخص ساخته است: عقب منزل را دیواری به ارتفاع ۲ متر محاصره کرده و اطاقهای نشیمن در طبقه دوم قرار دارند. درب

شکسته شده حیاط تقریباً ۵ متر از سطح زمین و تقریباً سه متر از سطح دیوار خارجی بلندتر است. بخش مسکونی منزل در قسمت عقب و پهلوهای آن قرار گرفته است.
(منبع: مراقبت AFOSI، گروهان پیتر هیودال ن - ۷۲).

نظریات تهیه کننده: در شب ۷ نوامبر ۷۸ دو کوکتل مولوتف به داخل منزل دو آمریکایی افتاد و سومین کوکتل هم در یک آپارتمان در همان نزدیکی فرود آمد. تمام این سه محل در نزدیکی منزل مسکونی سروان جانسون قرار دارند، و بهتر بگوییم همسایه دیوار به دیوار او هستند. در آن هنگام فکر کردیم که قربانی مورد نظر سروان جانسون بوده، ولی به خاطر سگ بزرگی که در خانه نگه می‌دارد جان سالم به در برده است. مهاجمین احتمالاً قصد داشته‌اند با پرتاب بطری دوم محتویات هر دو بطری را به آتش بکشند، ولی ممکن است بر اثر صدای شکستن شیشه و یا به علت دیگری ترسیده و گریخته‌اند. این اولین حادثه‌ای است که پس از وضع حکومت نظامی در تهران علیه منازل آمریکاییها صورت می‌گیرد. روز عزاداری ۱۰ دسامبر دقیقاً از ساعت ۱۹:۰۰ روز ۹ دسامبر شروع می‌شود. به احتمال زیاد اقدامات ضدآمریکایی از سوی گروههای کوچک و فاقد سازماندهی همچنان در نواحی شمال و شمال شرقی تهران ادامه خواهد یافت.

سند شماره ۲۸۲

استفاده محدود اداری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۴۷۸ ۹ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: جدیدترین گزارش حمله به ساختمان

شماره ۲ گرومن، در اصفهان در ۸ دسامبر ۱۹۷۸

۱۶- خلاصه: خلاصه: اطلاعات دیگری درباره پناهنده شدن ۱۸ آمریکایی به ساختمان کنسولگری در پی حمله به یکی از ادارات شرکتهای آمریکایی و منطقه ۷۲۰۱ AFOSI در اصفهان در روز ۸ دسامبر ۱۹۷۸. سایر وقایع اصفهان در آن روز گزارش می‌شود.
۲۲- جزییات:

الف - این گزارش حاوی مطالب بررسی نشده است. اتخاذ و یا تغییر طرح‌ها و سیاستهای موردنظر نباید منحصرأ با استفاده از این گزارش انجام شوند.

ب - منبع فرمانده ن - ۷۲۰۱ AFOSI اصفهان است و مطالب زیر را در ساعت ۱۵:۴۰ روز ۸ دسامبر ۷۸ به اطلاع رسانده است:

۱- حدود ساعت ۱۲:۲۵ وارد شرکت هوا فضایی گرومن (GAC) واقع در شماره ۲ خیابان اودریست (احتمالاً اردیبهشت - م) اصفهان شده است. حدود ساعت ۱۳:۰۰ جمعیتی بین ۱۵۰

تا ۲۰۰ نفر به ساختمان نزدیک شدند. آنها سنگهایی به طرف ساختمان پرتاب کرده و شیشه‌های پنجره‌ها را شکستند. آنگاه وارد ساختمان شده و تابلوهای روی دیوار را خراب کرده و ساختمان را به آتش کشیدند. ستوان وارن اسمیت و دیو کوپر افسر امنیتی GAC برای حفاظت از ساختمان سعی می‌کنند به درب اول برسند زیرا ظاهراً پلیس‌های مراقب این در فرار کرده بودند. آنگاه کوپر در راه پله به منبع پیوست و اسمیت و پنج کارمند دیگر GAC منجمه یک زن در اطاق ارتباطات شرکت در طبقه اول ماندند. با ادامه تخریب، تظاهرکنندگان به سایر نقاط ساختمان راه یافتند و اسمیت و پنج کارمند مذکور را یافتند. اسمیت توانست ۵ کارمند را با خود از محل خارج نموده و به منزل یک ایرانی در نزدیکی ساختمان پناهنده شدند. کوپر و منبع داشتند به درب طبقه دوم نزدیک می‌شدند که صدای شکسته شدن درب دو جداره شیشه‌ای توسط تظاهرکنندگان را شنیدند و متوجه شدند که آنان به وسیله آجر و سنگ تظاهرکنندگان مورد هدف قرار گرفته‌اند. کوپر و منبع به طبقه بالاتر یعنی دفتر AFOSI رفتند و آنقدر آنجا ماندند تا اینکه به خاطر دود و آتش که هر لحظه بیشتر می‌شد بهتر دیدند که ساختمان را ترک کنند. آنها پس از اینکه فهمیدند نمی‌توانند فاصله کوچکی بین ساختمان خود و ساختمان پهلویی را بپزند، به طرف دیگر رفته و از پنجره، روی سقف (پشت بام - م) ساختمان همسایه پریدند. به خاطر پریدن از این ارتفاع تقریباً پنج متری می‌شد که پای منبع آسیب دید. آنگاه کوپر و منبع پشت‌بام به پشت‌بام رفتند تا اسمیت و ۵ کارمند دیگر را در منزل نزدیکی محل حادثه یافتند. در اینجا آنها هم به این شش نفر پیوستند. وقتی روی پشت‌بامها حرکت می‌کردند کوپر هنوز بیسیم (رادیو) شرکت را در دست داشت و در همین حال متوجه شدند تظاهرکنندگان فریادهایی می‌کشند که گویا رادیو را می‌خواهند. چند تظاهرکننده به منزل نزدیک شده و از صاحب ایرانی آن پرسیدند آیا آمریکاییها آنجا هستند یا نه. منبع که می‌دانست تظاهرکنندگان از وجود اسمیت و ۵ کارمند دیگر در این منزل بی‌خبرند، موافقت کرد که همراه کوپر و صاحبخانه به درب منزل بروند ولی مشخص نمود که به هنگام پرش از ساختمان آسیب دیده است. تظاهرکنندگان از آنها رادیو (بی‌سیم) را خواستند، کوپر و منبع باطری آن را درآورده و تسلیم تظاهرکنندگان نمودند و آنها نیز بی‌سیم را شکستند. آنگاه دو کارمند OSI و ۶ کارمند GAC در زیرزمین همان منزل به مدت یک ساعت به انتظار نشستند تا بالاخره مسئولان حکومت نظامی به محل رسیدند و آنها را به پارکینگ شرکت GAC بردند و در آنجا اتومبیلهای خود را سوار شده و راهی کنسولگری آمریکا گشتند.

۲- منبع گفت گروه‌های اسمیت همراه مسئولان حکومت نظامی به ساختمان شماره ۲ GAC برگشت تا میزان خسارات وارده را بررسی کند.

۳- ایرانیانی که این حمله را صورت دادند اکثراً در سن دانشجویی یا جوانتر بوده و لباسهای ورزشی به تن داشتند (قطعاً لباس کار به تن نداشتند). منبع تعدادی زن هم همراه این تظاهرکنندگان دیده بود. ساختمان مذکور را معمولاً دو پلیس محافظت می‌کنند، ولی با ورود

تظاهرکنندگان این دو پاسبان گریختند. (منبع: پست مراقبت AFOSI اصفهان ن - ۷۲۰۱ گروهان رابرت هافمن).

ج - منبع دومین مأمور AFOSI است که به ناحیه ۷۲۰۱ منتقل شده است. وی در رابطه با اغتشاشات شهری روزهای ۸ و ۹ اصفهان و همچنین ساختمان شماره ۲ - GAC مطالب زیر را اظهار داشته است:

۱- منبع که در ساختمان شماره ۲ GAC بود، حدود ساعت ۱۳۰۰ تا ۱۳۱۵ شاهد بود در حدود ۱۰۰۰ نفر تظاهرکننده که ظاهراً در پی یک کامیون حکومت نظامی می‌دویدند وارد خیابان شدند. به دو پاسبان نگهبان درب اصلی شرکت ظاهراً با بی‌سیم گفته شده بود که بگریزند و یک اتومبیل شهربانی آنها را کمی جلوتر سوار کرد[ه و دور شد]. ابتدا حدود ۱۰۰ الی ۲۰۰ نفر از تظاهرکنندگان به ساختمان حمله کردند، ولی عاقبت و با گذشت ساعاتی، حدود یک چهارم از مردمی که از جلوی ساختمان عبور کرده بودند به داخل ساختمان وارد شدند. جمعیت در سر راه خود در خیابان به سه بانک و یک سینما هم حمله کردند، ولی ظاهراً تنها ساختمانی که در آن روز مورد تخریب قرار گرفته، به خارجیها تعلق داشت و همین ساختمان شماره ۲ GAC بوده است. در یک منطقه دیگر شهر هم یک بانک را آتش زده بودند. منبع ساعت ۱۷:۳۰ به ساختمان بازگشت و دید که آتش خاموش شده است ولی شعله‌ها در نیمه اول ساختمان خیلی شدید بوده و آنجا را کاملاً ویران ساخته است. قسمت عقبی ساختمان که دفتر AFOSI را هم دربر می‌گیرد فقط طعمه دود شده و وسایل آن آسیبی ندیده‌اند. در طول ساعات شب اصفهان همچنان دچار آشوب بود.

۲- سناریوی کلی مسایل اصفهان ظاهراً این است که در طی مراسم عزاداری در مساجد مردم را تحریک نموده و به آنها اهدافی جهت حمله معرفی می‌کنند. آنها در ساعت ۱۲:۱۵ از این مساجد بیرون ریخته و فعالیتهای ضددولتی آغاز شد.

۳- در رابطه با حمله به ساختمان منبع مطلب دیگری نداشت جز اینکه اظهار داشت که هشت آمریکایی به کنسولگری آمریکا پناهنده شدند و در اواخر شب به آنها گفتند که هم می‌توانند شب را در کنسولگری بگذرانند و هم می‌توانند به مجتمع مسکونی «خانه» در خارج اصفهان بروند. سه تن از کارکنان GAC آن شب را در کنسولگری ماندند، مسئولین حکومت نظامی به بقیه گفتند که بلافاصله به سوی مجتمع مسکونی حرکت کنند، زیرا رفت و آمد پس از آن ساعت غیرممکن خواهد شد. کنسول آمریکا برای اینکه آنها را تسکین بیشتری دهد همراهشان تا مجتمع مذکور رفت و اظهار داشت در بازگشت به کنسولگری پس از ساعات منع عبور و مرور و در اسکورت نیروهای حکومت نظامی، دو بار به طرف ماشین وی تیراندازی شده، ولی ظاهراً به طرف نیروهای انتظامی ایرانی همراهش تیر انداخته بودند. منبع معتقد است هیچ‌یک از تظاهرکنندگان گروه شش نفری آنان را که با استفاده از یک نردبان ساختمان شماره ۲ GAC را ترک کرده و به منزل یک همسایه محل رفته بودند را ندیده بود.

آنها تقریباً پس از ۱۵ دقیقه که در ساختمان منزل مذکور به سر برده بودند کوپر و هافمن را دیده‌اند که ساختمان GAC را ترک می‌کنند. منبع دیده که یکی از آجرهای پرتاب شده وقتی هافمن و کوپر به ساختمان امنیتی نزدیک می‌شدند نزدیک بود به آنها بخورد. بعد نگهبانان نظامی برای محافظت ساختمان گماردند و همان بعد از ظهر شخص سرلشگر ناجی فرماندار نظامی اصفهان برای بازدید از حادثه به محل آمد.

۴- در طول بعداز ظهر ۸ دسامبر ۷۸، کنسول آمریکا یک تلفن از نیویورک از سوی خبرنگاری که درباره این حوادث سؤال می‌کرد دریافت داشت. مدیر گرومن اصفهان که با یکی از مقامات شرکت در نیویورک درباره حادثه صحبت می‌کرد مجبور شده بود سریعاً مکالمه را تمام کند.

۵- درباره وضعیت دو مجتمع مسکونی که در خارج اصفهان در اختیار آمریکاییها قرار دارد اظهار نگرانی می‌شود؛ ولی در حال حاضر اقداماتی در دست انجام است تا بر تعداد افراد نیروی انتظامی مأمور در این مجتمع‌ها افزوده شود.

۶- حکومت نظامی به صورت تاکتیکی با راهپیمایی‌های مذهبی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر ۷۸ در اصفهان موافقت کرده است. (منبع: مراقبت AFOSI اصفهان - گروهان وارن اسمیت، ن - ۷۲۰۱).

د - منبع از افسران امنیتی BHI (شرکت بل هلیکوپتر) در تهران است و اطلاع داده که در روز ۹ دسامبر پرسنل BHI اصفهان به او خبر دادند که در ۸ ساعت گذشته اتومبیل‌های متعلق به ۸ کارمند BHI، دو ایرانی و دو خارجی مقیم دیگر با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفته‌اند. اطلاعات دیگری به دست نیامده است.

(منبع: وین استوارت، گروهان جان اورشاک، ن ۷۲).

ه - پرونده‌های مرکز خبری نمایندگی سفارت آمریکا در تهران حاکی از آنند که یکی از کارکنان کنسولگری آمریکا در اصفهان به نام مایک مک نال اظهار داشته حدود ساعت ۷:۴۵ روز ۸ دسامبر ۷۸ یک وسیله انفجاری به داخل پارکینگ منزلی در اصفهان پرتاب شد که اتباع آمریکا و انگلستان در آن زندگی می‌کنند. خساراتی جزئی به ساختمان وارد شده، ولی کسی مجروح نشده است. منبع: پرونده‌های MIC، گروهان سولیوان، ن ۷۲).

نظریات تهیه کننده: اطلاعات فوق‌الذکر، و مطالب مربوط به ساختمان شماره ۲ GAC، تصویر مناسبی از حوادث روزمره ارائه می‌دهد. قبلاً اطلاعاتی به دستمان رسیده بود که تا قبل از حدود ۸ دسامبر فعالیتهای ضددولتی فقط به اقدامات ضربتی محدود می‌شوند ولی پس از آن وارد مراحل خشونت‌بارتری خواهند شد. راهپیمایی‌های احتمالی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر ممکن است دور دیگری از حملات عمده را به دنبال داشته باشند.

در همین رابطه، احتمال دارد روز ۱۰ دسامبر ۷۸، تعداد ۱۰۰ هزار نفر در نزدیکی کاخ شاه در نیوران، به راهپیمایی بپردازند. در این رابطه اطلاعات تازه را طی یک بولتن خبری گزارش

خواهیم کرد. آشوبهای اصفهان احتمالاً بیانگر سطح قابل انتظاری از خشونتها می باشد، زیرا یک بار دیگر (به خاطر ماه مقدس رمضان) روحانیون مستمعین شیفته‌ای می یابند و می توانند آنها را به جنونهای خشونت بار بکشانند.

سند شماره ۲۸۳

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان
از: اداره تحلیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران، ایران ۱۱۳۹
به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی سی
عنوان: تصحیح گزارشات سری IIR

۱- تصحیحات ذیل می بایست در مورد دو گزارش IIR که در تاریخ ۸ نوامبر ۷۸ (۸ دسامبر ۷۸ - م) از سوی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲ ارسال شده اند، اعمال گردد.
الف - (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) گزارش شماره 78 308 1669 IIR [سند شماره ۱۱۳۸] (تاریخ ارسال: ۸ دسامبر ۷۸)
عنوان:

نیروهای مسلح ایران هدف قرار می گیرند. پاراگراف زیر از بخش جزئیات گزارش یادشده حذف گردیده است و باید در جای خود گنجانیده شود. علاوه بر آن جمله اول ردیف ۱۶ (خلاصه) باید بدین شکل اصلاح گردد: «جزوه پیدا شده در تهران از ارتش می خواهد به اپوزیسیون بیوندد.»

۲۲- ج - (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع یک افسر نیروی زمینی ایالات متحده است که به تیم مستشاری شماره ۴ در اصفهان مأمور شده و در گذشته نیز گزارشات قابل اعتمادی داده است.

منبع گزارش نمود که در تاریخ ۲۱ نوامبر ۷۸ در حالیکه در مرکز پشتیبانی مستقیم شماره ۳ (FASE) در اصفهان مشغول به کار بوده، مشاهده کرده است که یک مرسدس [بنز] وارد شده و یک ایرانی در کسوت روحانیت در حالیکه توسط یک افسر ارتش ایران اسکورت می شد از آن خارج شد.

پرسنل مرکز مزبور جمع شدند و روحانی یادشده برای مدت حدود ۳۰ دقیقه برای ایشان سخنرانی کرد. در پایان سخنرانی همه خوشحال به نظر می رسیدند.

ب - (بدون طبقه بندی) IIR 1669 0310 78 (تاریخ ارسال: ۸ دسامبر ۷۸)

عنوان:

گروههای آشوبگر داخلی. شماره این گزارش سری IIR باید به شکل زیر تغییر کند: 1669 0311 78 عنوان گزارش (ردیف ۳) باید به شکل زیر بسط داده شود: «گروههای آشوبگر داخلی: در تاریخ ۸ دسامبر ۷۸ ساختمان مقاطعه کار آمریکایی در اصفهان سوخت.»

- ۲- (بدون طبقه‌بندی) بابت هرگونه مشکلی که این اشتباهات ممکن است ایجاد کرده باشند، متأسف هستیم.
- ۳- خروج از طبقه‌بندی: ۹ دسامبر * ۱۹۹۸.

سند شماره ۲۸۴

۹ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ آذرماه ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن - ۳۶۱۴۱۵

به: کلیه پستهای دیپلماتیک در اروپا (فوری)، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران - شماره ۳۶، ۹ دسامبر

۱- در شب عاشورا، یک آرامش اضطراب‌آلود بر اکثر شهرهای ایران حکمفرما است. در آخرین لحظات تلاش برای جلوگیری از یک برخورد خونین، دولت ایران اعلام کرد که برگزاری مراسم مذهبی در طول ۴۸ ساعت آینده آزاد خواهد بود. برای برگزاری مراسم مذهبی، مقررات منع عبور و مرور تهران از ساعت ۹ تا ۱۱ شب برای روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر برداشته شده است. از هاری به سفیر سولیوان اطمینان داد که اگر برای روز یکشنبه تظاهرات به خشونت کشیده شود برای مهار آنها به اندازه کافی نیرو در اختیار خواهد بود.

۲- تهران در طول نیمه روز ۹ دسامبر آرام گزارش شده است. وقایع پراکنده‌ای روی داد که برای اطمینان، ارتش گاهگاه اتومبیلها را در پی اسلحه و اعلامیه جستجو می‌کند. اصفهان روز آرامی داشت، برخوردها و تیراندازی‌هایی در شب گذشته اتفاق افتاد. اسکورتی که به دنبال اتومبیل کنسول بود طی حمله‌ای به پاسگاه پلیس گرفتار شد که بعداً ناچار به تیراندازی گردید. صدمه‌ای به بار نیامد. تیراندازی‌های پراکنده‌ای در تاریخ ۸ دسامبر در نزدیکی بازار تبریز گزارش شده است، به طور کلی امروز آرام بوده است، مقررات منع عبور و مرور در تبریز از دیروز از ساعت ۱۱ شب به ۹ شب تقلیل یافته است. گزارشی مبنی بر زخمی شدن آمریکاییان در ۲۴ ساعت گذشته وجود نداشته است.

۳- رهبر میانه‌روی مذهبی آیت‌الله شریعتمداری و دوستان روحانیش در قم، طی اعلامیه‌ای از سربازان خواسته‌اند که بر روی تظاهرکنندگان شلیک نکنند و از تظاهرکنندگان درخواست کردند مواظب و محتاط و مرتب باشند.

۴- کارگران حوزه‌های نفتی گچساران هم به اعتصابیون پیوسته‌اند و تولید باز هم پایین آمده است. طبق تخمین، مجموع تولید امروز در حدود ۲/۲ - ۲/۱ میلیون بشکه بوده است. فردا فقط ۱/۶ میلیون بشکه تولید خواهد شد که کمتر از یک میلیون برای صادرات موجود خواهد بود.

* این عبارت به صورت دست‌نویس به انتهای سند افزوده شده است. م.

۵- طبق آمار سفارت، تا ۹ دسامبر حدود ۱۳۰۰ نفر (۱۱۰۰ نفر از کارمندان وزارت دفاع و ۲۰۰ نفر از سازمانهای دولتی و شرکتهای دیگر) از وابستگان دولت آمریکا، ایران را ترک خواهند کرد. این تعداد همه وابستگان دولتی که تقاضای خروج کرده‌اند را دربر می‌گیرد. کارکنان بخش خصوصی به خروج خود با هواپیماهای تجارتي ادامه می‌دهند. شرکتهای آمریکایی در ایران اظهار داشته‌اند که ۴۰ درصد از خانواده‌های آنها به طور موقت خارج شده‌اند اما بیشتر کارکنان در ایران باقی مانده‌اند.

۶- هواپیمایی پان آمریکا و هواپیمایی ملی ایران و سایر وسایل نقلیه بین‌المللی تاریخ ۹ دسامبر به عملیات عادی خود ادامه می‌دهند. پان آمریکا به ما اطلاع داد که برای پروازهای تاریخ ۸ و ۹ دسامبر جای خالی داشته است. مسئولان حکومت نظامی در تاریخ ۹ دسامبر اعلام کردند که فرودگاه بین‌المللی تهران از ساعت ۶/۳۰ امروز دهم تا ۶/۳۰ روز دوازدهم دسامبر بسته خواهد بود. پان آمریکا درصدد است که از تاریخ ۱۳ دسامبر پروازهای خود را از سر بگیرد.

۷- آمریکاییان و سایر خارجیان که مدت اجازه اقامتشان سرآمده است و یا همه مدارک موردنیاز را ندارند برای دریافت اجازه خروج با اشکالاتی مواجه هستند.

سفارت آمریکا موفق شده است که روزانه برای ۵۰ تا ۶۰ آمریکایی که در شرایط فوق به سر می‌برند ترتیب صدور اجازه خروج را بدهد. برای سایر سفارتخانه‌ها این ترتیبات دوجانبه موجود نیست. از آنجایی که اکثر ادارات ایران از تاریخ ۸ الی ۱۳ دسامبر تعطیل خواهد بود سفارت نمی‌تواند سریعاً اقدام به دریافت اجازه خروج بنماید، اما امیدوار است که در تاریخ ۱۳ دسامبر این عملیات را از سر بگیرد. کریستوفر

سند شماره ۲۸۵

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان
۹ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ آذر ۱۳۵۷
از: دفتر وابسته دفاعی، تهران - ۷۸ - ۰۵۷۶ - ۸۴۶ - ۶
به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

موضوع: وضعیت ایران

۱۶- (بدون طبقه‌بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی درباره وضعیت ایران از ساعت ۱۲ - ۸ دسامبر ۱۹۷۸ تا ساعت ۱۲ - ۹ دسامبر ۱۹۷۸ است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- تهران در طی این مدت، مه‌آلود و بارانی بوده است، ناآرامی با شدت کمتری ادامه داشته است. اصفهان صحنه یک تظاهرات بزرگ بود که منجر به خساراتی گشت اما کشته‌ای به جای نگذاشت.

ب- فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدخارجی: فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدخارجی در تهران

همچنان در طی این مدت رو به کاهش بود. اما در اصفهان فعالیتها تشدید شد و خلاصه‌ای از اوضاع در آنجا یک پاراگراف مجزا از این گزارش را به خود اختصاص خواهد داد. در ناحیه تهران دو تهدید و یک اقدام عملی گزارش شده است. هر دو تهدید به صورت تماس تلفنی بودند که طی آنها آمریکاییها به مرگ تهدید شده بودند. موضوع اقدام عملی نیز از این قرار بود که دو تن از اتباع آمریکایی در حالت مستی باعث یک حادثه بزرگ رانندگی شدند (۲ الی ۳ ماشین با یکدیگر تصادف کردند). سپس جمعیتی که (تعداد آنها نامشخص بود) در محل گرد آمدند و این دو آمریکایی به منزل یک آمریکایی دیگر پناهنده شدند. پلیس وارد صحنه شد و دو آمریکایی را دستگیر نمود. اطلاعات بیشتری در دست نیست.

ج- فعالیتهای ضد رژیم: در طول این مدت به خاطر شرایط جوی فعالیتهای ضد رژیم در سطح بسیار پایینی ثابت ماند و تعطیلات عادی نیز از شدت فعالیتها در تهران کاست. امروز صبح ترافیک بسیار سبک است و بسیاری از مغازه‌ها همچنان بسته هستند. وسایل حمل و نقل عمومی در حال کار کردن هستند اما اتوبوسها و تاکسیها تقریباً خالی می‌باشند. هوا همچنان سرد، ابری و مه‌آلود است. بارش باران فعلاً به طور متناوب ادامه دارد. در شب گذشته فریاد (شعار دادنها) از فراز بامها در گوشه و کنار شهر به طور ملایمی بود و گزارشهایی از تیراندازی پراکنده وجود داشت ولی تبادل آتش انجام نشد. بسیاری از مناطق شهر از ساعت ۹ شب ۸ دسامبر تا ۱ بعد از ظهر ۹ دسامبر برق نداشتند. در منطقه نیاوران صدای اتومبیلهای سنگین به گوش می‌خورد ولی هیچ حرکتی مشاهده نشد. احتمالاً تانکرها صرفاً موتورهای خود را روشن کرده بودند. RO, AAIRA از ساعت ۱۰ الی ۱۰/۴۵ روز ۸ دسامبر ۷۸ گشتی در بخش جنوب غربی شهر زدند. از آنجایی که امروز تعطیل رسمی می‌باشد ترافیک در شهر، سبک هست و تنها مغازه‌هایی باز بودند که تأمین کننده مواد غذایی و سوخت مردم می‌باشند. در مقابل شعبه‌های فروش نفت سفید، صفهای طولی دیده می‌شد. کامیونهای حامل کپسولهای گاز در شهر تردد داشتند و پمپ‌ها باز و خلوت بودند. در ساعت ۱۱/۲۰ مورخه ۹ دسامبر ۷۸، دفتر تحقیقات ویژه خبر از یک جمعیت تظاهرکننده ۵۰ الی ۶۰ نفری داد که در خیابان جمشید - تقریباً در ۳۰۰ متری شرق خیابان کورش کبیر و در حدود ۲۰۰ متری شمال خیابان ظفر - شعار می‌دادند. شعار تظاهرکنندگان نامعلوم بود. تقریباً در ساعت ۱۳/۰۰ مورخه ۸ دسامبر پلیس در شهر کرج (۳۵ مایلی غرب تهران) یک غیرنظامی اونیفورم‌پوش را دستگیر کرد. او با خود کتابهای ممنوعه، چند ضبط صوت و پرچم حمل می‌کرد. گزارشی مبنی بر حمل اسلحه توسط وی داده نشده است.

د- اقدامات امنیتی: تعدادی زره‌پوش به شهر بازگردانده شده‌اند. در چهارراه شاهرضا و خیابان امیرآباد، ۳ تانک چیفتن و خدمه آنها و در چهارراه تخت جمشید و خیابان کاخ، یک تانک اسکورپین و تقریباً یک گروهان سرباز دیده شده‌اند. در محل اخیرالذکر، دیروز تقریباً یک دسته سرباز (بدون هیچ زره‌پوشی) وجود داشتند. باند غربی خیابان شاهرضا، سمت مقابل

دانشگاه، بر روی عبور و مرور ماشین‌ها بسته می‌باشد و حدوداً یک دسته سرباز در آنجا مستقر بودند. این اقدام پیشگیرانه سابقاً توسط مقامات حکومت نظامی اتخاذ شده است. مأمور گزارشگر همچنین متذکر شد که بازرسی اتومبیلها و موتورهای مشکوک و همینطور کنترل کارت شناسایی برخی افراد در نقاط مشخصی که روز به روز تغییر می‌یابند ادامه دارد.

ه - خلاصه‌ای از اصفهان: تقریباً در ساعت ۱۳:۳۰ (به وقت محلی) ۸ دسامبر ۷۸، در مرکز اصفهان جمعیتی (متشکل از ۱۰۰۰ نفر) تجمع کرده و ۳ بانک و یک سینما را تخریب کردند. در همین حال، یک گروه تقریباً ۱۵۰ نفری از شورشیان به ساختمان شماره ۲ گرومن حمله کرده و آن را به آتش کشیدند. ۸ آمریکایی مجبور به فرار از ساختمان شدند که مورد تعقیب جمعیت خشمگین قرار گرفتند. این عده در انبار یکی از ایرانیان پناه داده شدند. پلیسی که مأموریت حفاظت از ساختمان را برعهده داشت نیز از قرار معلوم گریخته بود. نیروهای حکومت نظامی نیز وارد معرکه شدند اما فقط جمعیت را آرام کردند و آنها را متفرق ساختند. برای کسب جزئیات بیشتر به گزارش دفتر تحقیقات ویژه مراجعه کنید. نظریه ارسال کننده خبر: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

فردا عاشورا است. امروز آرام می‌باشد. رادیو اعلام کرده است که فعالیتهای مذهبی عادی برای این مناسبت، مجاز است و این شامل تردد گروههای مذهبی در خیابانها نیز می‌باشد. ولی البته فعالیتهای سیاسی و تجمع جمعیتهای شعار دهنده و شورشی مشمول این امر نخواهد بود. مساجد برای مراسم مذهبی، باز خواهند بود. در روز عاشورا، عبور و مرور موتورسیکلت و وانت بارها ممنوع خواهد بود. برخی از ایرانیها از این اخبار احساس آسودگی نموده و اظهار امیدواری کرده‌اند که از درگیری و خشونت اجتناب شود. با توجه به سرشت سیاسی تفکیک‌ناپذیر اسلام، مأمور گزارشگر نسبت به توانایی نیروهای حکومت نظامی برای تشخیص سریع فعالیتهای سیاسی از مذهبی جهت دخالت مؤثر، اظهار تردید می‌کند.

سند شماره ۲۸۶

۹ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۸ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۰۷۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۹ دسامبر ۷۸

خلاصه: تهران در شب ۸ دسامبر و صبح ۹ دسامبر آرام بود. منبع سفارت گزارش می‌دهد تعدادی از دانشجویان سازمان دهنده در ساعات شب ۶ دسامبر دستگیر شده‌اند. اصفهان کشته شدن شش سرباز را تأیید می‌کند. در صبح ۹ دسامبر اصفهان آرام و در عین حال هیجان زده بوده است. کنسول در شب ۸ دسامبر شاهد حمله مسلحانه به یک کلانتری بود و پس از برقراری مقررات منع عبور و مرور به سوی اتومبیل اسکورت وی از پشت سر تیراندازی شد. در صبح روز ۸ دسامبر تیراندازیهایی در نزدیکی بازار تبریز روی داد و در ساعات بعدی

فرماندار نظامی این شهر ساعت شروع منع عبور و مرور را از ۲۳/۰۰ به ۲۱/۰۰ افزایش داد. صبح روز ۹ دسامبر نخست‌وزیر موافقت برای انجام راهپیمایی مذهبی روز ۱۰ دسامبر در تهران و نیز کاهش ساعات منع عبور و مرور در تهران از ساعت ۲۱/۰۰ به ساعت ۲۳/۰۰ در روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر را اعلام داشت. آیت‌الله شریعتمداری از ارتش خواست به سوی تظاهرکنندگان تیراندازی نکنند. تکرار می‌شود نکنند. وی همچنین از تظاهرکنندگان خواست محتاط باشند. شایعات ورود اسلحه به شهر ادامه دارد و داستانهایی شنیده می‌شود مبنی بر اینکه در برخی پادگانها عکسهای ولیعهد به جای عکسهای شاه نصب شده است. پایان خلاصه.

۱- تهران در شب ۸ دسامبر تقریباً آرام بود. کم بودن صدای شعارها تا حدی ناشی از مه‌ای بود که در روز ۹ دسامبر نیز کاملاً سطح شهر را تیره کرده بود. یک منبع گزارش می‌دهد که روز ۶ دسامبر ارتش تعدادی از دانشجویان سازمان‌دهنده را دستگیر کرده است. منبع گفت که سربازان آشکارا طبق لیست از قبل تهیه شده‌ای کار می‌کردند. (نظریه: این امر شاید توجیه‌کننده آرامش نسبی تظاهرات دانشجویی تهران در روز ۷ دسامبر باشد). از جمله دستگیرشدگان پرتوی از رهبران دانشجویان بود که در ایالات متحده تحصیل کرده است. ارتش همچنین با بازرسیهای دفعی اتومبیلها را در جستجوی اسلحه بازرسی می‌کند.

۲- کنسول ایالات متحده در اصفهان شایعه مرگ شش سرباز را در شب ۶ دسامبر تأیید می‌کند. طبق گزارشات رسیده سربازان هنگامی کشته شدند که تلاش می‌کردند سد آتشی (موانع) را که در وسط خیابان روشن شده بود، خاموش سازند، بمبی که در آنجا کار گذاشته شده بود منفجر شده و به مرگ آنان انجامید. هر چند اصفهان در صبح ۹ دسامبر آرام بود ولی کنسول ایالات متحده در شب ۸ دسامبر پس از برقراری مقررات منع عبور و مرور، شاهد حمله مسلحانه به یک کلانتری بود. کنسول همراه با اسکورت [حکومت نظامی] در حال بازگشت از حومه شهر بود و در یک کلانتری جهت تعویض اسکورت توقف کرده بود که یک گروه مسلح بمبی پرتاب کردند که آسیب چندانی وارد نساخت. آنان سپس کلانتری را با تفنگ ساچمه‌ای زیر آتش گرفتند. (ساچمه‌ها از آنچنان فاصله‌ای شلیک می‌شدند که حتی شیشه پنجره‌ها را نشکستند). در ادامه مسیر تا اقامتگاه کنسول از پشت‌بامها به سوی اتومبیل اسکورت کنسول تک‌تیراندازی شد. سربازان مستقر در اتومبیل اسکورت به سوی ساختمانهای اطراف آتش گشودند ولی نتایج آن معلوم نیست. روز ۵ دسامبر ۱۵ مورد آتش سوزی عمده در اصفهان صورت گرفت و ۹ اتومبیل بمب‌گذاری شد و ساختمان دفتر شرکت گرومن با خاک یکسان گردید که در تلگرام جداگانه‌ای گزارش شده است.

۳- تبریز گزارش می‌کند که صبح روز ۸ دسامبر تیراندازیهای پراکنده‌ای در نزدیکی بازار صورت گرفته ولی در دیگر ساعات روز شهر آرام بوده است. فرماندار نظامی شهر اعلام کرده است که از ۸ دسامبر ساعت شروع مقررات منع عبور و مرور به جای ساعت ۲۳/۰۰ از ساعت

۲۱/۰۰ خواهد بود. اعلامیه فرماندار نظامی در ساعات آخر روز منتشر گردید و کنسول ایالات متحده معتقد است تعدادی از مردم در ساعات جدید برقراری مقررات منع عبور و مرور دستگیر شده‌اند (هیچ آمریکایی در میان ایشان نبوده است).

۴- نخست‌وزیر از هاری اعلام نمود که برای تظاهرات مذهبی روز ۱۰ دسامبر در تهران اجازه صادر شده و در همین رابطه گفت در روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر مقررات منع عبور و مرور به جای ساعت ۲۱/۰۰ از ساعت ۲۳/۰۰ برقرار خواهد شد. سفیر تلفنی با از هاری صحبت کرد، به وی اطمینان داده شد که اقدامات لازم پیش‌بینی شده تا در صورت به خشونت گراییدن تظاهرات با آن مقابله شود.

۵- آیت‌الله شریعتمداری و آیت‌الله‌های همتای او در قم پیامی منتشر ساخته‌اند که دارای دو محور اساسی است: سربازان نباید به سوی تظاهرکنندگان شلیک کنند و تظاهرکنندگان می‌بایست در روزهای تاسوعا و عاشورا محتاط و منظم باشند.

۶- چندین منبع می‌گویند از ورود اسلحه به تهران آگاهی دارند. روز ۸ دسامبر، منبع نهضت آزادی به یک مقام سفارت گفت گروه‌های زیرزمینی در حال تسلیح خود هستند، ولی از جزئیات قضیه اطلاعی نداشت. منبع اعتقاد داشت آنان در روزهای راهپیماییهای مذهبی از توسل به خشونت خودداری خواهند کرد. تیمسار جهانبانی رئیس سابق سازمان ورزش ایران به یک مقام سفارت نیوزیلند گفت در «یکی دو» پادگان نظامی عکسهای شاه پایین آورده شده و عکسهای ولیعهد به جای آن نصب شده است.

(نظریه: احتمالاً جهانبانی خود نیز منافی در این قضیه دارد و کاملاً قابل اعتماد نیست. ولی آنچه که مقام سفارت را شگفت‌زده می‌کرد، اشتیاق مقامات ایرانی حاضر در جلسه، به قبول این داستان بود.)

۷- حاج سیدجوادی، یکی از نویسندگان اپوزیسیون، که صبح دیروز توسط مقامات حکومت نظامی بازداشت شده بود، شب گذشته آزاد شد. نقل و قولها در مورد بازداشت ۵۰ تا ۱۰۰ نویسنده دیگر (از اتحادیه نویسندگان وابسته به وی) که در یک گردهمایی غیرقانونی در منزل وی شرکت کرده بودند، متفاوت است. ظاهراً تمامی بازداشت شدگان آزاد نشده‌اند. انجمن دفاع از حقوق بشر اواسط بعد از ظهر امروز کنفرانس مطبوعاتی برگزار نمود تا خبرنگاران را در مورد مسیر راهپیمایی فردا توجیه کند و به آنان اطلاع دهد که گروه‌های سیاسی اپوزیسیون به همراه رهبران مذهبی و جبهه ملی، در سازماندهی تظاهرات فردا شرکت داشته‌اند و از مقامات حکومت نظامی درخواست اجازه برای برگزاری راهپیمایی ننموده‌اند (هر چند که دولت از پیش اعلام کرده است اجازه راهپیمایی خواهد داد).

۸- ما از دو منبع موثق (هیأت مستشاری نظامی و دفتر وابسته دفاعی) گزارشاتی دریافت داشته‌ایم مبنی بر اینکه آخرین نقشه دولت برای فردا (۱۰ دسامبر) آن است که بخش جنوبی تهران را به تظاهرکنندگان واگذار کند و خطی ترسیم نماید که در بالای آن تظاهرکنندگان

اجازه ورود نخواهند داشت. طبق گزارشات رسیده حد اعلام شده خیابان تخت طاووس خواهد بود و حد واقعی در نقطه‌ای شمالی‌تر خواهد بود. توجه: مجتمع سفارت و بسیاری هیأت‌های نمایندگی دیگر در جنوب این خط واقع می‌گردند. سفارت در حال کسب اطمینان لازم نسبت به ادامه حفاظت دولت ایران از مجتمع سفارت می‌باشد.

سولیوان

سند شماره ۲۸۷

سری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۵۷۸ ۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ - تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

عنوان: طرح‌هایی برای راهپیمایی ۱۰ دسامبر ۷۸ در تهران

۱۶- خلاصه (سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) طرح‌ها و نقشه‌های راهپیمایی عظیم آشکار شد. انتظار می‌رود صدها هزار نفر در راهپیمایی مذهبی که در واقع ممکن است برای سنجش قدرت سیاسی شاه باشد، شرکت کنند. نقاط تجمع راهپیمایی مشخص شده است.

۲۲- جزئیات:

الف- (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعات خام می‌باشد. طرح‌ها و یا تدابیر سیاسی نباید بر اساس این گزارش طرح‌ریزی و یا اصلاح شوند.

ب - (سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

منبع: دفتر نمایندگی دیگر آمریکا در تهران، گزارشی در دست ما قرار داده که حاوی اطلاعاتی در همین رابطه و به شرح زیر است:

۱- روحانیون ضدشاه و رهبران مخالفین، راهپیمایی عظیمی را برای صبح دهم دسامبر ۷۸ طرح‌ریزی می‌کنند. راهپیمایی قرار است توسط رهبر مذهبی ضدشاه، آیت‌الله سید محمود طالقانی، رهبری شود. طبق برنامه، راهپیمای از جنوب تهران در تقاطع خیابانهای شاهرضا - کورش کبیر شروع می‌شود. قرار است مسیر راهپیمایی دقیقاً قبل از شروع توسط آیت‌الله طالقانی و هوادارانش اعلام شود.

گروه مؤتلفه برگزار کننده امیدوار است چند صد هزار نفر از مردم را به صحنه راهپیمایی بکشاند. رهبران مخالف شاه گفته‌اند که به دستور نظامیان برای پراکنده کردن جمعیت اعتنایی نشود. انتظار می‌رود که رویارویی شدیدی رخ دهد.

۲- اجازه حمل هیچ‌گونه پرچم یا پلاکارد با مضامین ضدشاه یا ضد دولتی در راهپیمایی داده نشده است. تظاهرکنندگان از واحدهای امنیتی ایرانی به عنوان «برادران اسلامی» می‌خواهند که در راهپیمایی دخالت نکرده و یا به طرف راهپیمایان آتش نکشایند. تمام تلاش جهت انعکاس یک راهپیمایی مسالمت‌آمیز و به نمایش درآوردن یک تظاهرات صرفاً مذهبی به عمل آمده

است. به هر حال قصد اصلی به طور آشکار سیاسی است. این راهپیمایی مستقیماً اقتدار شاه را به مبارزه می‌طلبد و نیروهای مخالف شاه امیدوارند که این راهپیمایی به عنوان تسهیل‌کننده یک سلسله از حوادث عمل کند که نهایتاً منجر به واژگون شدن سلطنت پادشاهی شود.

۳- دستورات در مورد راهپیمایی قرار است در مساجد اسلامی همراه با اعلامیه‌هایی که پیوستن مؤمنین به تظاهرات را تشویق می‌نماید داده شود. مطبوعات خارجی از راهپیمایی مطلع خواهند شد و جهت تهیه عکس و گزارش از واقعه دعوت می‌شوند. مخالفین امیدوارند مطبوعات خارجی آن را در سطح وسیعی منتشر کنند. در صورتی که تیراندازی رخ دهد در روز دهم با راهپیمایی مقابله نمایند. به تظاهرکنندگان دستور داده شده است مقررات منع عبور و مرور را نادیده گرفته و به طرف نقاط تجمع از پیش تعیین شده راهپیمایی کنند.

۴- تظاهرات شبهای اول و دوم دسامبر ۷۸ نتایج تلاشهای هماهنگی است که توسط هواداران آیت‌الله خمینی در پاسخ به فراخوانی او برای ایجاد خونریزی در ماه محرم انجام گرفت. هیچ‌گونه فعالیت سازمان‌یافته‌ای توسط این گروهها در خلال روزهای دوم تا نهم دسامبر طرح‌ریزی نشده بود. فعالیتهای پراکنده در این زمان در تهران نتیجه فعالیتهای خودجوش حامیان خمینی در سرتاسر شهر است.

۵- یک گروه تروریستی ایران به نام مبارزین مردم ایران با نیروهای خمینی متحد شدند که راهپیمایی دهم دسامبر را همچون راهپیمایی ۷ دسامبر تهران حفظ و کنترل کنند. در آن موقع آنان راهپیمایی را سازمان داده و کنترل می‌کردند. در مسیر راهپیمایی پیامها را می‌رساندند و همچنین از مخلوط شدن راهپیمایان و تماشاچی‌ها جلوگیری به عمل می‌آوردند. به آنها دستور داده شده است که در راهپیمایی دهم دسامبر سلاح حمل نکنند. در ۲۹ نوامبر ۷۸ رهبر جبهه ملی مهدی بازرگان (که ارتباط آشکاری با این گروه دارد) به خمینی در پاریس تلفن کرده و سؤال نمود که آیا این گروه اجازه دارد مبارزه مسلحانه را شروع کند؟ (یعنی اینکه دست به عمل خشونت‌آمیز بزند) خمینی جواب داد اقدام به چنین کاری نکنند تا او بتواند حوادث روز ۱۰ و ۱۱ دسامبر را ارزیابی کند.

۶- فعالیتهای ضدآمریکایی افزایش یافته است. هیچ مبارزه هماهنگی هنوز به وسیله مذهب‌یون یا رهبران غیرروحانی سازمان داده نشده است. چنانچه تظاهرات ضدشاه (در دهم دسامبر) منجر به برکناری دولت نظامی نشود، انتظار می‌رود که چنین مبارزه‌ای آغاز گردد. حوادث ضدآمریکایی تاکنون کار عناصر مذهبی رادیکال بوده است، لکن حتی همین حوادث می‌توانند رو به افزایش باشند.

۷- منبع اصلی این اطلاعات همواره اطلاعات موثقی به ما داده و خود تأیید نموده است که به اینگونه اطلاعاتی که در زیر آمده به راحتی دسترسی دارد.

ج- (بدون طبقه‌بندی) منبع همچنین لیست نقاط تجمع تظاهراتی را که قرار است در ساعت

۸ صبح روز دهم دسامبر ۷۸ شروع شود به شرح زیر فراهم کرده است:

میدان ارک نزدیک وزارت دادگستری، پیچ شمیران، نبش شاهرضا و کورش کبیر، خیابان استامبول، میدان کندی، میدان ونک، میدان شاه، میدان گمرک، میدان فوزیه، انتهای شاهرضا، سیدخندان نزدیک مسجد آبی (حسینیه ارشاد - م)

نظریات تهیه کننده: (سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) شایعات رایج مربوط به راهپیمایی بزرگ دهم دسامبر ۷۸ مدت یک هفته است که در سطح تهران پخش شده است. در حقیقت فعالیتهای خشونت‌آمیز ضدآمریکایی رو به افزایش است. در ماه نوامبر اعمال خشونت‌آمیز ضدآمریکایی از آغاز محرم بیش از دو برابر شده است. گروه مجاهدین خلق سازمانی تروریستی است که مسئولیت اعمال خشونت‌آمیز ضدآمریکایی پیشین را به عهده داشته است. گروه مزبور مسئول کشتن ۶ آمریکایی در خلال سالهای ۱۹۷۳ تا ۱۹۷۶ بوده است. آنها از دو سال پیش یعنی از اوت ۷۶ زمانی که سه آمریکایی غیرنظامی را در تهران به قتل رساندند، فعالیتهای خود را کاهش داده‌اند.

(بدون طبقه‌بندی) در چند روز اخیر تهران نسبتاً آرام بوده است. گزارشات مکرری از تیراندازی در سراسر شهر دریافت شده است ولی ظاهراً هیچ درگیری آشکاری رخ نداده و یا گزارش نشده است. برق به کرات قطع می‌شود و ازدحام مردم در چند نقطه از شهر منجمله در شمال و شمال شرقی مشاهده شده است. اقدامات علیه آمریکاییان جداگانه از طریق این اداره گزارش شده است. به نظر می‌رسد فعالیت بسیار محدودی علیه نمایندگان کشورهای غربی دیگر اختصاص یافته است. اقدام به پرتاب بمب آتش‌زا در هفتم دسامبر به خانه وابسته نیروی هوایی انگلیس یکی از جدی‌ترین این موارد بوده است. خانه فرد مزبور در شمال شرقی تهران قرار دارد و ممکن است افرادی که اقدام به چنین کاری کرده‌اند از ملیت واقعی او بی‌اطلاع بوده‌اند، و این اقدام را تنها به صرف اینکه او خارجی است و احتمالاً با لباس نظامی دیده شده است انجام داده‌اند.

(بدون طبقه‌بندی) شایعات زیادی مبنی بر اینکه راهپیمایان به سمت کاخ نیاوران حرکت خواهند کرد دریافت شده است. کاخ نیاوران منزل زمستانی شاه است و در شمال شرقی تهران واقع شده است. حفاظت کاخ به خصوص در جریان ناآرامیهای اخیر قوی بوده است. این تجهیزات نظامی شامل تانکها، زره‌پوشهای نفربر و واحدهای نظامی بیشتر از گارد آموزش یافته شاهنشاهی می‌باشد. چنانچه راهپیمایی در مسیر مذکور ترتیب داده شود، محل سکونت اغلب نظامیان تهران آماج حملات سیل عظیمی از مردم خواهد بود. همچنین تعدادی از تأسیسات نظامی ایرانی و آمریکایی، از جمله، مرکز هیأت مستشاری نظامی آمریکا در همین منطقه واقع است. در صورتی که در این محل چنین عملی انجام گیرد، نیروهای امنیتی جهت مقابله با راهپیمایان آماده می‌باشند. شرایط جوی عامل مهمی است که ممکن است که در تعداد راهپیمایان اثر بگذارد. باران سنگین و هوای سرد مداوم ممکن است باعث شود که تعداد زیادی از مردم در خانه بمانند.

(بدون طبقه‌بندی) اطلاعات این گزارش در اختیار رئیس گروه مستشاری نظامی آمریکا قرار گرفته است. منبع سند اطلاع می‌دهد که نسخه‌هایی از اصل گزارش برای افسران ارشد نظامی در اروپا فرستاده شده است.

سند شماره ۲۸۸

استفاده محدود اداری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۷۷۸ ۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: اقدامات ضدآمریکایی در ۸ و ۹ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه: حوادث متفرقه‌ای از فعالیت‌های ضدآمریکایی در تهران در طی ۸ و ۹ دسامبر گزارش شده است. دو تهدید تلفنی، یک مورد سنگ پراکنی به محل اقامت و یک مورد پرتاب کوکتل مولوتف به محل اقامت گزارش شده است.
۲۲ - جزئیات:

الف- (بدون طبقه‌بندی): این گزارش حاوی مطالب بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نباید فقط با تکیه بر این گزارش اتخاذ کرد یا تغییر داد.

ب- منبع، یکی از اعضای ارتش آمریکا، که برای اولین بار اطلاعاتی در اختیار AFOSI می‌گذارد، مطالب زیر را اظهار داشت: حدود ساعت ۷:۰۵ روز ۸ دسامبر، آجری پنجره منزل مسکونی وی واقع در خیابان دولت در شمال تهران را شکسته است. منبع قبل و بعد از پرتاب آجر هیچ‌کس را در اطراف منزل خود مشاهده نکرده است. چند روز قبل از آن حدود ساعت ۲۳:۱۵ نیز آجری به پنجره اطاق خواب وی پرت شده بود. در هر دو مورد کسی زخمی نشده است. (منبع: مارکس استوکس، گروه‌بان سولیوان).

ج - منبع، یکی از اعضای ارتش آمریکا که در دفتر وابسته نظامی سفارت آمریکا مشغول به کار است و قبلاً هم اطلاعات قابل اعتمادی ارائه نموده، مطالب زیر را اظهار داشته است: وی در خیابان ۳۷ پارک زندگی می‌کند و در ساعت ۹:۳۰ روز ۸ دسامبر ۷۸، خانمش تلفنی دریافت داشته که طی آن یک مرد ایرانی تهدید کرده که «بهتر است اینجا را ترک کنید. می‌کشم، خارج شوید. خارج شوید.» زن منبع تلفن را قطع کرده، ولی فرد مذکور به مدت نیم ساعت روی خط مانده بود. بالاخره شرکت خط را قطع می‌کند و تلاش برای ردیابی تلفن ناموفق می‌ماند. (منبع: دانیل بارتکو و گروه‌بان سولیوان).

د - منبع که صندوقدار کلوب افسران، مرکز اجتماعات آرمیش مگ است گفت در ساعت ۱۱:۴۰ روز ۹ دسامبر ۷۸ تلفنی در کلوب داشته که تلفن کننده دو بار تهدید کرده «می‌خواهد بمبی در آنجا کار گذارد.» منبع این حرف را باور کرد و گفت [فریاد زد - م] بمب‌گذاری شده

است، آنگاه مکالمه قطع شد. تلفن کننده انگلیسی دست و پا شکسته‌ای صحبت می‌کرد و احتمالاً ایرانی بوده است. به دنبال آن پرسنل کلپ با کمک AFOSI به جستجو در ساختمان پرداختند، ولی هیچ بسته یا شیء مشکوک مشاهده نکردند. (منبع: محمد مهاروف [یا معروف - م] ارزیاب AFOSI: پیتر هیودال).

ه - منبع دستیار وابسته هوایی آمریکا در ایران است و مطالب زیر را ارائه داده است: در حدود ساعت ۱۲:۰۰ روز ۹ دسامبر، کوکتل مولوتفی به داخل منزل یکی از کارکنان آمریکایی شرکت هواپیماسازی لاکهید پرتاب شد. منزل شخص مذکور روبروی منزل منبع و در شماره ۹ کوچه ۱ در شمال شرقی تهران قرار دارد. این وسیله به داخل اتاق افتاد و در نتیجه بر اثر آتش سوزی کوچکی که بر پا شد، آسیبهایی مختصر به اثاثیه منزل و اموال خصوصی نامبرده وارد آمد. هیچ‌کس مجروح نشد. پنجره‌ای که شکسته فقط ۱/۵ متر از سطح خیابان ارتفاع دارد. پلیس ایران عکس‌العمل نشان داد. (منبع: سروان هاری جانسن، گروهان جیمی استات). نظریات تهیه کننده: پرتاب بمب آتش‌زا به منزل شماره ۹ کوچه اول شمال شرق تهران درست آن طرف خیابان و روبروی منزل سروان جانسون رخ می‌دهد. روز ۷ دسامبر ۷۸ در تلاش مشابهی سعی کرده بودند منزل جانسون را به آتش بکشند. در ۷ دسامبر ۷۸ منازل سایر آمریکاییهای این منطقه نیز هدف بمب آتش‌زا قرار گرفته‌اند. اقدامات امنیتی فوق‌العاده‌ای که از روز ۵ دسامبر صورت گرفته شامل جستجوی اتومبیلهایی می‌شود که به این منطقه و محله وارد می‌شوند. محافظین و مأمورین انتظامی نسبت به احتمال ورود بمب به منطقه ناحیه خلیج بسیار حساس هستند. هرچند جامعه آمریکایی [مقیم تهران] همچنان شبی یک بمب آتش‌زا را تجربه می‌کند، تعداد حوادث ضدآمریکایی در تهران در دو روز گذشته اندکی کاهش یافته است، و این ممکن است نشان از مشغله‌هایی باشد که برای فعالیتهای مذهبی و ضددولتی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر تدارک می‌بینند.

سند شماره ۲۸۹

استفاده محدود اداری

۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آذر ۱۳۵۷

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۸۷۸

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: اقدامات مخالفین در تهران (۹ و ۱۰ دسامبر)

۱۶- خلاصه: در ۱۰ دسامبر مقامات حکومت نظامی، خطی شمالی - جنوبی در تهران ایجاد کردند و به هیچ‌کس اجازه عبور از عرض این خط را ندادند. تظاهرات مسالمت‌آمیزی در نیمه جنوبی شهر گزارش شده است.

۲۲- جزییات:

الف- (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نبایستی به طور انحصاری بر اساس این گزارش اخذ کرد یا تغییر داد.

ب- منبع از کارکنان ن ۷۲ AFOSI است و اظهار می‌دارد که در شبهای ۹ و ۱۰ دسامبر ۷۸، دو تانک، یک نفربر زرهی و گروهی سرباز برای حفاظت از ساختمان هتل اوین گمارده شده بودند. در این هتل اعضای ارتش آمریکا به همراه خانواده‌هایشان زندگی می‌کنند و یا کسانی هستند که تازه واردند و یا برای ترک ایران به طور موقت در این هتل به سر می‌برند. مأمورین انتظامی به آمریکاییها اجازه ترک هتل را نمی‌دادند.

(منبع: سرگروهبان راد دوگلاس، گروهبان ترنس اولیس. ن ۷۲ AFOSI).

ج- منبع مرکز خبری نمایندگی سفارت آمریکا است و اطلاعات کلی زیر را در رابطه با فعالیتهای محرز روزهای ۹ و ۱۰ دسامبر تهران ارائه داده است:

(۱) روز ۹ دسامبر ۷۸، در سراسر شهر تظاهرات آرامی برپا شد. گهگاه صدای تیراندازی هم به گوش می‌رسید. منع عبور و مرور به ساعات ۲۳:۰۰ و ۵:۰۰ کاهش یافت تا در روزهای ۹ الی ۱۱ دسامبر فعالیتهای مذهبی میسر گردد. فرودگاه تهران از ساعت ۱۰:۰۰ روز ۱۰ دسامبر تا ساعت ۱۰:۰۰ روز ۱۲ دسامبر تعطیل شد. هواپیمایی ایران تمام هواپیماهایش، غیر از چهار فروند را از محل خود حرکت داده، و روز ۹ دسامبر نیروی هوایی شاهنشاهی موتور بسیاری از هواپیماهایش در فرودگاه را روشن کرده بود، که احتمال نقل مکان این هواپیماها را مطرح می‌سازد. در روز ۹ دسامبر در جاهای مختلف کودکان اقدام به پخش اعلامیه‌های ضددولتی نموده‌اند، و بعد از ظهر همان روز هلیکوپترها اعلانیهای به طرفداری از دولت فروریختند.

(۲) روز ۱۰ دسامبر ۷۸، مقامات حکومت نظامی (MLA) خطی شرقی غربی در شهر تشکیل داده و هیچ حرکتی را در عرض این خط اجازه نمی‌دهند. خط از پارکوی ونک در غرب شروع شده و در خیابان ملاصدرا، خیابان پهلوی، شمال بلوار پهلوی، شرق کوروش کبیر، جنوب مسجد آبی، شرق سلطنت‌آباد، شمال گلستان ۵، شرق و سپس شمال به طرف لویزان ادامه می‌یابد. MLA به تظاهرات اجازه عبور می‌دهند ولی هیچ‌یک از شرکت‌کنندگان حق عبور از عرض این خط را ندارند. گروه بزرگی از تظاهرکنندگان که حدود ۷ تا ۱۰ هزار نفر تخمین زده شده‌اند در محل مسجد آبی جمع شده و در سمت جنوب به راه افتادند. سایر گروههای کوچکتری که در بخشهای دیگر شهر تشکیل شده بودند و در جنوب خط MLA قرار داشتند نیز به طرف جنوب به راه افتادند. حدود ساعت ۱۱:۳۰، راهپیمایان که اینک تقریباً ۳۰ هزار نفر شده بودند به طرف شاهرضا به راه افتادند، و عده‌ای هم از قبل در این خیابان به سوی شهیاد در حرکت بودند که در نزدیکی فرودگاه و جنوب غربی تهران قرار دارد. در شمال تهران هم تظاهرات آرام و پراکنده‌ای برپا شد که تمامی بدون حادثه‌ای به پایان رسیدند.

ارزیاب: گروهبان ری. اسپنگلر، ن ۷۲ AFOSI).

د- منبع افسر امنیتی شرکت راکول اینترنشنال است و قابل اعتماد می‌باشد. وی مطالب زیر

را گزارش داده است: راننده محلی اش (منبع فرعی) که از نظر منبع شخص قابل اعتمادی است گزارش داده که شب ۱۰ دسامبر ۷۸ در یک نشست در مسجد آبی شرکت کرده است. در صحبت‌هایی که نامبرده با حضار آن مجلس داشته مشخص شده که عده زیادی از مردم به سمت جنوب کوروش کبیر و شاهرضا راهپیمایی خواهند کرد و در آنجا به سخنرانی آیت‌الله طالقانی گوش خواهند داد. راهپیمایان سپس به سوی یادبود شهید حرکت خواهند کرد و به احتمالی هم به سوی قصر راه خواهند افتاد. (منبع: توماس هانت، گروه‌بان فیلیپ استارک، ن ۷۲ (AFOSI).

نظریات تهیه کننده: ظاهراً مقامات حکومت نظامی تصمیم گرفته‌اند فعالیت‌های مذهبی را متوقف کنند و راهپیمایی‌ها ثمری نخواهند داشت. غیر از خون‌ریزی‌های فراوان. تا به امروز خشونت قابل ملاحظه‌ای گزارش نشده است. خط MLA توانسته شمال تهران که غالب خارجیه‌ها در آن بخش ساکن هستند را ایمن سازد. فعالیت‌ها فعلاً همانطور که در بند «د» از قول منبع فرعی گفته شد پیش می‌روند. آیت‌الله طالقانی از مخالفین سرسخت و قدیمی شاه بوده و آیت‌الله خمینی وی را یکی از معاونین اصلی خود در ایران خوانده است. احتمال راهپیمایی از شهید به قصر (احتمالاً نیاوران یا سعدآباد) خیلی زیاد نیست زیرا هر کدام حدود ۲۰ کیلومتر با شهید فاصله دارند. اگر این اتفاق بیفتد و هدف نیاوران باشد، راهپیمایی درست از مقابل مرکز اجتماعات آرمیش مگ خواهد گذشت.

سند شماره ۲۹۰

۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آذر ۱۳۵۷

استفاده محدود اداری

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: خشونت‌های اخیر در اصفهان

۱۶- خلاصه: خشونت‌ها در اصفهان در روزهای ۷ و ۸ دسامبر ۷۹، جان شش سرباز و سرانجام ۵ فرد معمولی را گرفت. ژاندارمری ایران گزارش از تهدید اتومبیل شخصی یک سرنهنگ ایالات متحده آمریکا را گزارش می‌کند.

۲۲- جزییات:

الف- (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی مطالب بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نباید فقط بر اساس این گزارش اخذ کرد یا تغییر داد.

ب- منبع مطالب زیر را گزارش کرده است:

(۱) روز ۷ دسامبر ۷۸، هنگامی که سربازان حکومت نظامی مشغول رفع موانعی آتش‌زا که از سوی تظاهرکنندگان در خیابانهای شمال اصفهان کار گذاشته شده بود، بودند ناگهان یک بشکه محتوی مواد آتش‌گیر منفجر شد و شش سرباز کشته شدند.

(۲) روز ۸ دسامبر، آیت‌الله خادمی یکی از روحانیون ضددولتی به زور از منزلش به مسجد مصلی در نزدیکی فرودگاه اصفهان برده شد. در این حال در سراسر شهر اعلام شد که آیت‌الله خادمی در مسجد مصلی سخنرانی خواهد کرد. مردم به سوی این مسجد راه افتادند. یک گروه از سربازان حکومت نظامی با مردم گلاویز شدند، ولی بعداً به آنها اجازه عبور دادند. در همان زمان گروه دیگری از مردم که رهسپار مسجد بودند از جهت مقابل رسیدند، و در نتیجه، ولی احتمالاً ناآگاهانه، سربازان را محاصره کردند. سربازان ظاهراً حس کردند که به دام افتاده‌اند، نگران شده و اقدام به تیراندازی کرده و در نتیجه ۵ نفر از تظاهرکنندگان را کشتند.

(۳) روز ۸ دسامبر ۷۸، تظاهرکنندگان شعبه بانک صادرات خیابان چهار باغ را به آتش کشیدند. مدیر بانک به یک گروه سرباز در همان حوالی که مجهز به وسایل آتش‌نشانی هم بودند متوسل شد. به وی گفته شد سربازان دستوری جهت کمک ندارند.

(۴) روز ۸ دسامبر ۷۸، مقامات ژاندارمری ایران به صاحب ملک ارتش آمریکا در اصفهان سرهنگ دوم توماس کوپرز خبر دادند که شخصی تلاش کرده تا در خودروی وی بمب‌گذاری کند. (گروه‌بان رابرت هافمن ن ۷۲۰۱).

نظریات تهیه‌کننده: فعلاً اطلاعی در دست نیست که آیا بشکه مواد آتش‌زا عمداً جهت راهبندان به کار گرفته شده یا نه، ولی با توجه به نتایج کار، ممکن است در آینده عمداً مورد استفاده قرار گیرد. احتمالاً دولت هیچ نقشی در بردن آیت‌الله خادمی به مسجد مصلی نداشته، والا مشخص است که خود تجمع جمعیت‌های عظیمی در آن مسجد را ایجاد کرده است. از دیرباز زور و تهدید از سوی معارضین علیه اعضای خودشان به کار برده می‌شده، و ممکن است این بار هم یکی از همان موارد باشد. در روز ۲۶ نوامبر ۷۸ منزل مسکونی سرهنگ دوم کوپرز مورد حمله با بمب قرار گرفت، و سبب شد تا نامبرده به محل دیگری در اصفهان نقل مکان کند.

اخبار مربوط به بمب‌گذاری در ماشین سرهنگ نامبرده به بخش ارتش آمریکایی سفارت آمریکا در تهران گزارش شده است. اطلاعات تکمیلی دیگری درباره خشونت‌های اصفهان در روز ۸ دسامبر ۷۸ در گزارشات شماره ۱۶۶۹۰۳۱۱ و ۰۳۱۴۷۸ منعکس شده است.

سند شماره ۲۹۱

استفاده محدود اداری

۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آذر ۱۳۵۷

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۲۰۷۸

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: راهپیمایی عظیم ۱۰ دسامبر در تهران

۱۶- خلاصه: راهپیمای مسالمت‌آمیز نزدیک به یک میلیون نفر در ۱۰ دسامبر ۷۸ در تهران

گزارش شده است. نه اقدامات خشونت‌آمیز و نه اقدامات ضدآمریکایی، گزارش نشده است.
۲۲- جزئیات:

الف - (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نباید منحصرأ بر اساس این گزارش اخذ کرد و یا تغییر داد.

ب - منبع MIC (مرکز خبری نمایندگی) سفارت آمریکا است که اطلاعات دو مقام سفارتی را گزارش می‌کند.

در ساعت ۱۳:۴۵ روز ۱۰ دسامبر ۷۸، دو مقام سفارتی که در نقطه‌ای مشرف به میدان شهید و به فاصله ۴۰۰ متری از آن قرار داشتند و همچنین حین بازگشت به سفارت آمریکا، شاهد تظاهراتی عظیم در خیابان شاه‌رضای تهران بودند که شرکت‌کنندگان آن حدود ۱ میلیون نفر تخمین زده شده‌اند. حدود ۱۰۰۰ نفر به ساختمان شهید رسیده بودند و بقیه راهپیمایان در تمام خیابانهای شرقی منتهی به میدان شهید را که تا جنوب سفارت ادامه می‌یافت در حرکت بودند که فاصله‌ای حدود ۷/۵ کیلومتر را دربر می‌گیرد.

زنها جداگانه ولی در حالیکه راهپیمایان مرد آنها را محاصره کرده بودند در راهپیمایی شرکت داشتند. به نظر می‌رسید که راهپیمایی‌ها سازماندهی خوبی دارند و رهبرانی آنها را هدایت می‌کردند. شعارهایی داده می‌شد، ولی تظاهرات به طور کلی آرام بود.

(منبع: گروهان رونالد وینینگهام ن ۷۲ AFOSI).

ج- منبع افسر رابط شهرداری ایران با سفارت آمریکا جهت اقدامات پشتیبانی آمریکا می‌باشد و اظهار داشت روز ۱۰ دسامبر ۷۸ ساعت ۱۵:۰۰ اطلاعات زیر را از یک افسر پلیس دیگر که در مقر فرماندهی شهرداری تهران کار می‌کند دریافت داشته است:

جمعیت بزرگی که اوایل امروز به میدان شهید آمده بودند به آرامی متفرق شده و مردم در حال مراجعت به منازلشان می‌باشند. کسانی که در غرب و مرکز تهران زندگی می‌کنند به منازل و محله خود رسیده‌اند، در حالیکه بقیه ایرانیها به سمت شرق و میدان بهارستان در جنوب تهران در حال حرکتند و عده‌ای هم به سوی میدان ژاله و منازل خود رهسپارند. امروز فعالیتها صلح‌آمیز بود، هر چند دیده شده عده‌ای از مردم پرچمهای شوروی را حمل می‌کرده‌اند. عده‌ای که به قول منبع در حدود خیابانهای کوروش کبیر و ظفر (شمال مسجد آبی) قصد ایجاد بلوا داشتند، متفرق شدند. منبع انتظار دارد که همین تعداد از مردم در تظاهرات روز ۱۱ دسامبر هم شرکت کنند.

(منبع: سرگرد رضائیان از شهرداری ایران؛ گروهان سولیوان ن ۷۲).

نظریه تهیه کننده: علیرغم تعداد تظاهرکنندگان تهرانی، هیچ خشونتی گزارش نشده است. هیچ اقدام ضدآمریکایی هم گزارش نشد. آیا اینها همه‌اش از قبل طراحی شده یا نتیجه باران سنگینی بود که در طول عصر و شب ۱۰ دسامبر ۷۸ روی تهران بارید، تعیین این امر ممکن نیست.

سند شماره ۲۹۲

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۱۸۹۷
به: نمایندگیهای دیپلماتیک
موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۷، ۱۰ دسامبر ۷۸

۱- در ساعت ۵ بعد از ظهر به وقت تهران، تظاهرات عظیم امروز در حال پایان است و تظاهرکنندگانی که به میدان «شهید» واقع در نزدیکی فرودگاه آمده بودند، از همان مسیر شرقی - غربی مراجعت می نمایند. سفارت آمریکا در تهران گزارش می دهد که جمعیت به راحتی بالغ بر چندصد هزار نفر بود. گزارشگران مطبوعات تعداد شرکت کنندگان را یک میلیون نفر تخمین می زنند. حرکت جمعی بی نهایت منظم بود و سفارت گزارش می دهد که در طی روز، شهر فوق العاده آرام بود.

۲- مقامات امنیتی، در شمال مسیر تظاهرات، یعنی جایی که بسیاری از هتلهای بزرگ، جامعه خارجیان و قصر شاه در آنجا قرار دارد، یک کمربند حفاظتی ایجاد کردند.

۳- در شهرهای دیگر ایران نیز تظاهرات عظیم و مشابهی برگزار شد و دولت ظاهراً در آن شهرها نیز جانب احتیاط را رعایت کرده و سربازان را دور از مسیر تظاهرات نگه داشت؛ هر چند که آنها در صورت لزوم آماده پاسخگویی سریع بودند.

۴- ساعات بعد، لحظاتی بحرانی خواهد بود، زیرا که جمعیت متفرق شده از تظاهرات در حالیکه نظم مستحکم سابق را ندارند مراجعت خواهند کرد و ممکن است که تصمیم بگیرند تا قصد و غرض مقامات امنیتی را بیازمایند.

۵- کاهش تولید نفت ادامه دارد. مجموع تولید برای روز ۱۰ دسامبر، به طور آزمایشی تخمین زده می شود که ۱/۷ میلیون بشکه باشد و فردا نیز انتظار می رود که ۱/۴ و یا ۱/۵ میلیون بشکه باشد. این کاهش ناشی از توقف تدریجی واحدهای تولید در گچساران به عنوان یک حوزه بزرگ می باشد.

سند شماره ۲۹۳

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۲۱۸۳
به: نمایندگیهای دیپلماتیک
موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۸، ۱۰ دسامبر ۷۸

۱- تا هنگام شروع حکومت نظامی در ساعت ۱۱ شب در تهران، هنوز گزارشی از برخوردهای خشونت بار بین تظاهرکنندگان و پلیس نرسیده است. در قسمت جنوبی موانع پلیسی که دولت به منظور مجزا کردن مناطق شمال شهر احداث نموده هیچ نیروی امنیتی قابل توجهی مشاهده نمی شود. تعدادی از سربازان در داخل محوطه ها از جمله در سفارت ما مستقر می باشند.

۲- مخالفان مطمئناً در آزمایش امروز که در آن توانایی به حرکت درآوردن جمعیت عظیمی از مردم در یک تظاهرات صلح آمیز و با انضباط را به نمایش گذاشتند، ادعای پیروزی خواهند کرد.

دولت می‌تواند از اینکه از خشونت پرهیز شده، احساس رضایت کند و به خاطر خویشتن‌داری که توسط نیروهای امنیتی نشان داده شده، به خود بی‌الد.

۳- شواهد نشان می‌دهد که فردا هم ممکن است مجدداً تظاهرات وسیعی در تهران و شهرهای دیگر تکرار شود. فردا روز اوج سوگواری (عاشورا) است که در شرایط عادی مهم احساسات مذهبی به شدیدترین حد خود می‌رسد.

به علاوه افرادی که به خاطر ترس از خشونت از تظاهرات امروز کناره گرفتند، ممکن است مایل به شرکت در راهپیمایی فردا باشند. لذا اگر نظم از بین برود، امکان بالقوه عظیمی برای درگیری با نیروهای امنیتی وجود خواهد داشت.

۴- سفارت هیچ گزارشی در مورد حوادثی که در ۲۴ ساعت گذشته شامل حال آمریکاییان شده باشد ارسال ننموده است. به ظاهر تقاضا برای خروج از ایران به میزان زیادی کاهش یافته است هر چند که چند شرکت در حال طرح‌ریزی انتقال خانواده‌های کارکنان خود در اواخر این هفته هستند.

۵- اگر فردا هم آرام باشد، اوضاع برای مذاکره بین دولت و مخالفان بسیار بهبود خواهد یافت. با این حال هیچ نشانه‌ای در دست نیست که نشان دهد چهره‌های برجسته مخالفان از اصرار علنی مبنی بر اینکه شاه باید به عنوان یک شرط اجتناب‌ناپذیر برای هرگونه توافقی به کنار رود، کاسته باشند.

سند شماره ۲۹۴

خیلی محرمانه

۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۰۸۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش مقدماتی سیاسی - امنیتی، ۱۰ دسامبر ۷۸

خلاصه: دهم دسامبر، روزی گرفته، مه‌آلود، معتدل و مناسب برای اولین روز از دو روز عزاداری شدید (تاسوعا و عاشورا) می‌باشد. طبق توافقات قبلی، ارتش و پلیس از مناطق جنوب شهر بیرون رفته و صحنه را برای عزاداری و تظاهرکنندگان خالی گذاشته‌اند. چند صد هزار نفر در خیابان شاهرضا واقع در مرکز شهر جمع شده و در جهت غرب به سمت بنای یادبود شهید در نزدیکی فرودگاه که رهبران مذهبی و سیاسی سخنرانی می‌کنند، راهپیمایی کرده‌اند. هیچ‌گونه خشونت و تخریب گزارش نشده است. به احتمال خیلی زیاد این مسئله پس از پایان سخنرانیها و موقعی که مردم به خانه‌ها برمی‌گردند، رخ خواهد داد. پایان خلاصه.

۱- طبق برنامه‌های قبلی، صبح روز دهم دسامبر (تاسوعا) ارتش و نیروهای پلیس از ۳/۲

جنوب شهر تهران خارج شدند. واحدهای نظامی احتیاطی باقی مانده در این قسمت شهر به نقاطی دور از انظار مردم منتقل شدند. برای مثال جوخه ویژه حفاظت از محوطه سفارت کامیون خود را به داخل محوطه آورده و در پشت مقر سفیر، پارک کرده است. وضعیتهای مشابه این مورد در نقاط حساس دیگر هنوز تحت حفاظت قرار دارند.

۲- ۳/ شمال شهر که شامل کاخهای سلطنتی، مراکز فرماندهی ارتش و مناطق مسکونی طبقه مرفه است، تمرکز سربازان زیاد است. تقریباً در طول خیابان اردشیر بابکان سنگرهایی در مسیر شرق و غرب برپا شده و حرکت تمام وسایط نقلیه از مسیر این سنگرها شدیداً کنترل می‌گردد. ظاهراً در پیش‌بینی خشونت‌های احتمالی چند صد هزار نفر از اهالی تهران در تاریخ ۹ دسامبر شهر را ترک کرده‌اند.

۳- حدود ساعت ۹ صبح، مردم در نقاط مختلف شهر در مساجد جمع شدند و با نظم کامل به طور نسبتاً آرام جهت تجمع در خیابان شاهرضا حرکت کردند، خیابان شاهرضا در جهت شرق و غرب از میدان شهناز تا دانشگاه تهران امتداد دارد و در آنجا به خیابان آیزنهاور می‌پیوندند و تا بنای یادبود شهید در نزدیکی فرودگاه مهرآباد ادامه می‌یابد. گروههای فرعی راهپیمایان مرکب از زنان و مردان که هر کدام بین ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ نفر بودند شعارهای مذهبی سر می‌دادند و تصاویری از خمینی حمل می‌کردند. پلاکاردهای سیاسی خیلی کمی مشاهده می‌شد، اما در طول خیابان شاهرضا دیوارها از پوستره‌های ضدشاه پوشیده شده بود. این گروهها در خیابان شاهرضا به هم پیوسته و با تشکیل واحدهای بزرگتر به سمت غرب حرکت می‌کردند. در ساعت ۳ بعد از ظهر تعداد جمعیت که بیشتر از سه مایل تا میدان شهید امتداد می‌یافت تا چند صد هزار نفر تخمین زده می‌شد.

۴- مردم در طول مسیرهای راهپیمایی منظم بوده و از انجام هرگونه عمل تخریب اجتناب کرده‌اند. فروشندگان دوره‌گرد در پیاده‌روها به مردم شربت داده و با بلندگوهای دستی مردم را راهنمایی می‌کردند. در این چند ساعت اوضاع آرام و تحت کنترل بوده است.

۵- مردم با رسیدن به فضای باز دور میدان شهید در اطراف پراکنده می‌شدند تا به سخنان رهبران مذهبی و سیاسی گوش فرادهند. چنین به نظر می‌رسد که آیت‌الله طالقانی، قائم‌مقام آیت‌الله خمینی شخصیت اصلی روحانی در جایگاه در میدان شهید باشد. همچنین قرار است که چند تن از رهبران جبهه ملی از جمله سنجابی که اخیراً از زندان آزاد شده در برنامه باشند. و اگر چه انتهای صف راهپیمایان هنوز از مقابل دانشگاه تهران عبور نکرده است، ولی برنامه‌های رسمی تا ساعتی دیگر در میدان شهید پایان یافته و انتظار می‌رود که راهپیمایان به خانه‌ها یا محلهای تجمع اولیه‌شان برگردند.

۶- اگرچه مأموران امنیتی در تماس با سفارت در مورد اینکه امروز بعد از این دیگر هیچگونه، تکرار می‌کنم هیچگونه مشکلی پیش نخواهد آمد، بی‌اندازه اظهار اطمینان کرده‌اند ولی ما احساس می‌کنیم که این احتمال وجود دارد گروههایی که در اثر سخنرانیهای میدان

شهید تحریک شده‌اند، در غیاب نظم راهپیمایی صبح، می‌توانند باعث مواردی از خشونت و تخریب شوند. مخصوصاً چنین امکانی محتمل است، چرا که امشب منع عبور و مرور شبانه به ساعت ۲۳ تغییر یافته است.

۷- بخش زیادی از آمریکاییان در تهران، در شمال کمربند امنیتی ای که سربازان پلیس در طول خیابان اردشیر بابکان کشیده‌اند زندگی می‌کنند و در صورت بروز هرگونه حادثه‌ای توسط نیروهای امنیتی تمرکز یافته محافظت می‌شوند. در نتیجه احتمال خطر اندکی وجود دارد. روز یازدهم دسامبر که مصادف با روز عاشورا است کمتر شکل راهپیمایی رسمی رعایت خواهد شد و به همین ترتیب مقررات دور ننگه داشتن سربازان از انظار و خیابانها توسط نیروهای امنیتی به اجرا درخواهد آمد.

۸- این گزارش بدین جهت زود ارسال می‌شود که گوشه‌ای از حوادث تهران را تا این ساعت برای آن وزارتخانه ترسیم کرده باشیم. بخش دوم گزارش نیز که در مورد وضعیت شهرهای دیگر است، بعداً ارسال خواهد شد.

سولیوان

سند شماره ۲۹۵

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۰۹۳ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۰ دسامبر، شماره ۲

۱- خلاصه: از ساعت ۶ بعد از ظهر دهم دسامبر، راهپیمایی که در میدان شهید جمع شده بودند پراکنده شده و از طریق همان مسیرهایی که صبح پیموده بودند برمی‌گردند. ما گزارشی از خشونت و درگیری دریافت نکرده‌ایم. شهرهای شیراز، اصفهان و تبریز نیز شاهد حرکت منظم و آرام دستجات مردم بود. پایان خلاصه.

۲- در بعد از ظهر جمعیت چند صد هزار نفری که به سمت میدان شهید راهپیمایی کرده بودند متفرق شدند و فعلاً از طریق همان مسیرهای راهپیمایی در حال برگشتن به مساجد هستند. طبق آخرین اطلاعات ما، در طول روز هیچگونه درگیری و خشونتی نبوده است. اما هنوز ۵ ساعت تا هنگام منع عبور و مرور شبانه باقی مانده و نمی‌دانیم آیا قصد تخطی از مقررات منع عبور و مرور شبانه وجود دارد یا خیر.

۳- تا این لحظه مطلع نشده‌ایم که آیا اعلامیه و یا قطعنامه‌ای در میدان شهید صادر شده است یا خیر.

۴- گزارشهای درهم و برهمی در مورد آنچه فردا یازدهم دسامبر (عاشورا) اتفاق خواهد افتاد، دریافت می‌کنیم. بعضی گزارشات نشان می‌دهند که راهپیمایی امروز تکرار خواهد شد، گزارشات دیگری حاکی از آن است که پس از مراسم و آیین‌های مساجد حرکت دستجات بیشتری به شکل سنتی برگزار خواهد شد.

۵- کنسولهای ما در شیراز، اصفهان و تبریز گزارش می‌دهند که راهپیماییهای سازمان یافته، و آرامی در این شهرها مشابه تهران به وقوع پیوسته و هیچگونه درگیری و خشونتی نبوده است. مانند تهران نیروهای امنیتی دور از انظار تظاهرکنندگان و آماده انجام عکس‌العمل سریع بودند. منابع مطبوعاتی به ما گفتند که تظاهرات در تمام شهرهای کوچک و بزرگ به وقوع پیوسته و مخصوصاً مشهد بار دیگر شاهد تظاهراتی بزرگ و بدون خشونت بوده است.

سولیوان

سند شماره ۲۹۶

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۷۷۷۸
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی
عنوان: وضعیت در ایران، ۹ و ۱۰ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی مربوط به وضعیت ایران از ساعت ۱۲ به وقت محلی روز نهم دسامبر تا ساعت ۱۴ روز دهم دسامبر می‌باشد. ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

فهرست زیر شامل حوادث جاری روزهای نهم و دهم دسامبر ۱۹۷۸ است.

از بعد از ظهر تا عصر روز نهم دسامبر ۷۸: (محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

۱- هلیکوپترها اعلامیه‌هایی را به طرفداری از شاه فرومی‌ریختند و اعلامیه‌های ضدشاه در جنوب شرقی شهر پخش می‌شد.

۲- ۵۶۵ مسافر در روز نهم دسامبر از طریق ترمینال حمل و نقل هوایی فرودگاه مهرآباد از کشور خارج شدند. (جابجایی‌های موقت به اضافه EML به اضافه فضای الف). شش فروند هواپیمای سی - ۱۴۱ و یک فروند هواپیمای سی - ۹ در عملیات حمل و نقل هوایی شرکت داشتند.

۳- پرواز دربست شماره ۶۰۰۱ پان آمریکا به مقصد فرانکفورت - لندن در ساعت ۲۰/۳۰ به وقت محلی با ۱۱۰ نفر نظامی و حدود ۳۳۲ غیرنظامی آمریکایی فرودگاه مهرآباد را ترک کرد.

۴- یک بمب آتش‌زا در ساعت ۲۱ به طرف خانه یکی از کارکنان شرکت لاکهید پرتاب شد. این ساختمان بین دفتر وابسته دفاعی آمریکا و دفتر وابسته هوایی آمریکا واقع شده است. بررسی وابسته هوایی آمریکا نشان می‌دهد که مواد به کار رفته در این بمب ظاهراً مشابه مواد به کار رفته در بمبی است که چند وز قبل به طرف محل اقامت خود او پرتاب شده بود.

۵- تلویزیون ایران در اخبار ساعت ۲۰/۳۰ اعلام کرد که در روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر،

ساعات منع عبور و مرور به جای ۲۱ تا ۵ صبح به ۲۳ تا ۵ صبح تقلیل می‌یابد و هیچ‌گونه رفت و آمد و سائط نقلیه از شمال به جنوب و بالعکس نباید انجام گیرد و فرودگاه نیز چهل و هشت ساعت بسته خواهد بود.

دهم دسامبر ۷۸:

۱- ساعت ۵: سربازانی که از در سفارت واقع در خیابان روزولت محافظت می‌کردند، محل را ترک کرده و به گاردهای پلیس محلی گفتند که پس فردا مراجعت می‌کنند.

۲- ساعت ۶/۱۵: راننده دفتر وابسته دفاعی گزارش می‌دهد که در خیابان شاهرضا و کوروش کبیر حدود سه، چهار هزار نفر متشکل شده‌اند که همه مردان بین ۱۸ تا ۳۰ ساله هستند و لباسهای معمولی پوشیده و بازوبندهای سفید بسته‌اند. کودکان و سائط نقلیه در بین آنان مشاهده نگردید.

۳- ساعت ۶/۲۵: یک هواپیمای سی - ۱۳۰ نیروی هوایی شاهنشاهی ایران فرودگاه را ترک کرد.

۴- ساعت ۶/۵۵: گروههایی از مردم شامل زنان و کودکان دیده می‌شوند که مداوماً از خیابان روزولت به طرف جنوب در حرکتند.

۵ - ساعت ۷: سربازان ایرانی در محوطه سفارتخانه مستقر شده‌اند. این سربازان مرکب از ۱۲ سرباز و ۲ گروهبان هستند.

۶- ساعت ۷/۳۰ قلعهک: چند گروه از تظاهرکنندگان در جاده قدیم شمیران نزدیک کنسولگری انگلستان (به هم پیوستند) جاده بسته شد.

۷- ساعت ۱۰/۳۰: تدابیر امنیتی در فرودگاه مهرآباد افزایش یافت. دو تانک چیفتن، دو پی ام - پی و چندین کامیون نظامی که به طرف منطقه اطراف D.V.LOUNYE حرکت می‌کردند، مشاهده شدند.

۸- ساعت ۱۰/۴۰: هواپیماهای نیروی هوایی شاهنشاهی ایران در حال پرواز به خارج از مهرآباد بودند. بین ساعت ۱۰ تا ۱۰/۴۵ چندین هواپیمای سی - ۱۳۰ و یک هواپیمای تانکر ۷۴۷ از فرودگاه مهرآباد به پرواز درآمدند. اگرچه رسماً اعلام شده است که فرودگاه مهرآباد بسته است، این امر، نیروی هوایی شاهنشاهی ایران را دربر نمی‌گیرد و به عقیده مدیر تیم فنی نظامی، در صورت لزوم عملیات اضطراری و تخلیه افراد را نیز شامل نمی‌شود.

۹- ساعت ۱۱: حرکت جمعیت در تهران، دستجات از قسمتهای شمالی و جنوبی به طرف مرکز شهر حرکت کرد. سپس جمعیت، در طول خیابان شاهرضا به طرف غرب به سمت میدان شهید می‌روند. انتظار می‌رود که بعد از ظهر و عصر امروز جمعیت عظیمی در شهید گردهم بیایند. احتمالاً سخنرانیهایی توسط آیت‌الله‌ها یا رهبران مخالفان و یا هر دو انجام می‌گیرد. حرکات و اعمال بعدی جمعیت معلوم نیست. در حال حاضر تهدیدی از طرف جمعیت متوجه آمریکاییها یا سفارت آمریکا نیست. بیشتر جاده‌ها، خیابانها و کوچه‌ها در شمال مرکزی تهران

بسته شده یا تحت کنترل قرار گرفته است. این کار برای جلوگیری از حرکت غیرمجاز از شمال به طرف جنوب و بالعکس انجام گرفته است با این همه دارندگان کارتهای دیپلماتیک حق عبور دارند. برای بستن جاده‌ها از تانکها و واحدهای نظامی استفاده می‌گردد.

۱۰- کارکنان دفتر وابسته دفاعی آمریکا طی گشتهای صبح امروزشان در شمال تهران، مشاهدات خود را اینگونه گزارش کرده‌اند:

الف - در خیابانهای جردن و پهلوی، یک تانک چیفتن و چهار کامیون نظامی.
ب- در بزرگراه شاهنشاهی و بلوار پهلوی، واحدهای نظامی رفت و آمدها را از بزرگراه به مسیر دیگری هدایت می‌کردند.

ج - اطراف منطقه قصر توپهای ضدهوایی ZU-23 مشاهده شد.
د - در سلطنت‌آباد، در جلوی ستاد ارتش وجود توپ ضدهوایی ZU-23، یک کامیون مملو از مهمات و یک کامیون حاوی سیم‌های خاردار آماده برای بکارگیری فوری، گزارش شد.
ه- یک تانک چیفتن و دو تانک BTR-60 در منطقه تجریش مشاهده شد.
و- کلانتری نیاوران برای سوخت خانه‌ها، نفت مجانی توزیع می‌کند.
نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)
تا این ساعت (ساعت ۱۴ به وقت محلی) این راهپیمایی که به طور تأیید نشده‌ای نزدیک به نیم میلیون نفر برآورد شده است، به خوبی سازماندهی و کنترل شده است.
هیچگونه وحشیگری، آتش‌سوزی، شکستن وسایل یا ویرانگریهای مشابه که در گذشته دیده شده، گزارش نگردیده است. امروز بعد از ورود به میدان شهیاد و پس از متفرق شدن تظاهرکنندگان، مرحله‌ای بحرانی رخ می‌دهد. میزان بحرانی بودن اوضاع را پس از ساعت ۱۹ بهتر می‌توان درک کرد.

سند شماره ۲۹۷

سری ۶ تا ۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۵ تا ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: هیأت نظامی و گروه مستشاری نظامی آمریکا، ایران به: ستاد مشترک ارتش

موضوع: وضعیت ایران از تاریخ ۶ تا ۱۱ دسامبر ۱۹۷۸

۱- (بدون طبقه‌بندی) وضعیت کلی:

در طول قسمت اول دوره گزارش راهپیمایی‌های کوچکی در شهرهای بزرگ ایران برپا شد که البته شهر مشهد در میان آنها استثنا بود و هر روز گزارش‌هایی از برپایی راهپیمایی از این شهر مخابره می‌شد.

در روز ۸ دسامبر [۱۷ آذر] تظاهراتی در اصفهان برپا شد که به خشونت گرایید. در روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر [۱۹ و ۲۰ آذر] گزارش‌هایی از برپایی تظاهرات گسترده در تهران، مشهد و اصفهان مخابره شد. بر اساس گزارش‌هایی، تظاهرات دهم دسامبر [۱۰ آذر] در مشهد

و تظاهرات یازدهم دسامبر [۲۰ آذر] در اصفهان به خشونت گرایید. تهدید اتباع آمریکایی و همچنین پرتاب بمب به منازل و سوزاندن خودروها نیز همچنان ادامه یافت.
 ۲- (سری/غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - (سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) تظاهرات

(۱) طبق گزارش‌ها در روز ۷ دسامبر [۱۶ آذر] شش سرباز که در حال بر چیدن موانع خیابانی در اصفهان بودند در حادثه‌ای کشته شدند. (OSI)
 (۲) طبق گزارش‌ها در روز ۸ دسامبر [۱۷ آذر] وقتی که جمعیت تظاهرکنندگان چند سرباز را در خیابان محاصره کردند، ۵ غیر نظامی بر اثر تیراندازی سربازان کشته شدند. (OSI)
 (۳) طبق گزارش‌ها در شب‌های ۵ تا ۹ دسامبر [۱۴ تا ۱۸ آذر] در مشهد تظاهراتی برپا شد. (MIC)

(۴) طبق گزارش‌ها تظاهرات کوچکی در روز ۶ دسامبر [۱۵ آذر] در تهران برپا شد ولی گزارشی از برپایی تظاهرات در روزهای ۷ و ۸ و ۹ دسامبر مخابره نشده است. (MIC)
 (۵) بر اساس گزارش‌ها تظاهرات عظیمی در روز ۱۰ دسامبر [۱۹ آذر] در تهران، اصفهان، و مشهد برپا شد. در تظاهراتی که در مشهد برپا شد، تظاهرکنندگان به هتل هایت حمله بردند و خساراتی به آشپزخانه و محل خرید آن وارد کردند، ولی تظاهرات در تهران و اصفهان بدون خشونت بود. برآوردهایی که از جمعیت تظاهرکننده در تهران انجام شده است بین ۵۰ هزار نفر تا یک میلیون نفر است. تظاهرات در تهران به شکل راهپیمایی از میدان ژاله به میدان شهید صورت که در میانه راه نیز مردم به صف تظاهرکنندگان می‌پیوستند. گفته می‌شود که اعضای سازمان مجاهدین خلق ایران که گروهی تروریستی است و مسئولیت ترور برخی اتباع آمریکا را بر عهده گرفته است، وظیفه هماهنگی و کنترل راهپیمایی اخیر را بر عهده داشتند. نیروهای مجری حکومت نظامی شهر را به دو منطقه شمال و جنوب تقسیم کرده و از تردد خودرو بین این دو منطقه اکیداً جلوگیری می‌کنند.

البته هیچ ممانعتی از حرکت تظاهرکنندگان به عمل نیامد و نیروهای امنیتی در محل اصلی تظاهرات حضور نیافتند. جمعیت تظاهرکننده پس از رسیدن به میدان شهید و گوش دادن به نطق تعدادی سخنران، با آرامش از محل متفرق شد. نزدیک به ۲۰ تا ۱۰۰ هزار نفر نیز در تظاهرات اصفهان شرکت داشتند که با نظم و ترتیب صورت گرفت.

(۶) گزارش شده است که در روز ۱۱ دسامبر [۲۰ آذر] تظاهراتی در تهران، اصفهان و مشهد برپا شد. تظاهرات تهران منظم و صلح‌آمیز بود. تظاهرکنندگان بار دیگر در میدان شهید تجمع کردند و قطعنامه‌ای ۱۷ ماده‌ای قرائت شد. نیروهای امنیتی نیز مانع از انجام تظاهرات نشدند. گفته می‌شود گروهی که شعارهای ضد دولت سر داده بودند قصد ورود به داخل جمعیت تظاهرکننده را داشتند که روحانیان و افراد دیگر مانع از این کار شدند؛ با

وجود این، شعارها و پلاکاردهای ضد دولت و ضد آمریکایی بیشتر از روزهای قبل به چشم می‌خورد. برآورد می‌شود که نزدیک به ۲۱۰ تا ۴۰۰ هزار نفر در این تظاهرات شرکت داشتند. تظاهراتی که روز ۱۱ دسامبر [۲۰ آذر] در اصفهان برپا شد با خشونت گسترده و آتش زدن خودروها و اماکن همراه بود. گفته می‌شود که طی این درگیری‌ها ۵ غیرنظامی کشته شدند و مرکز ساواک مورد حمله تظاهرکنندگان قرار گرفت. (MIC/OSI/ BBC/VOA).

ب- (بدون طبقه‌بندی) سیاسی

(۱) مقامات حکومت نظامی در تهران طی اعلامیه شماره ۲۳ خود که در تاریخ ۶ دسامبر [۱۵ آذر] انتشار یافت نسبت به توزیع اعلامیه‌هایی که مبارزان را به پوشیدن لباس سربازان و یا چادر تشویق می‌کند به مردم هشدار داد و از آنها خواست تا در صورت مشاهده چنین اقدامی موارد فوق را به مقامات حکومت نظامی گزارش دهند. (NIRT)

(۲) مقامات حکومت نظامی در تهران طی اعلامیه شماره ۲۴ مورخ ۹ دسامبر [۱۸ آذر] شروع ساعات منع آمد و شد را در روزهای ۹ تا ۱۱ دسامبر [۱۸ تا ۲۰ آذر] ۲۳:۰۰ اعلام کرد و از نیروهای امنیتی خواست تا در روزهای مذکور از نزدیک شدن به تظاهرکنندگان خودداری کنند. (NIRT)

(۳) در روز ۱۱ دسامبر [۱۸ آذر] دولت ایران تأیید کرد که استاندار همدان در روز ۱۰ دسامبر [۱۷ آذر] مورد اصابت گلوله قرار گرفته است. ولی جزئیات دیگری از این حادثه در دست نیست. (MIC)

ج- اقتصاد

(۱) فرودگاه مهرآباد از ساعت ۱۰:۰۰ روز دهم دسامبر [۱۹ آذر] تا ساعت ۱۰:۰۰ روز دوازدهم دسامبر [۲۱ آذر] بسته شد. (MIC)

(۲) طبق گزارش کنسولگری آمریکا در تبریز کارکنان پالایشگاه تبریز در روز ۷ دسامبر [۱۶ آذر] دست به اعتصاب کامل زدند و بازار و مدارس شهر تعطیل بود. (MIC)

د- (بدون طبقه‌بندی) تهدیدها/اذیت و آزارها

طبق گزارش‌ها، اقدامات ضدآمریکایی زیر در طول دوره گزارش بر ضد MIC صورت گرفته است:

(۱) پرتاب ۵ بمب به محل سکونت آمریکایی در تهران و یک بمب در اصفهان
(۲) پرتاب سنگ به یک منزل مسکونی اتباع آمریکایی در تهران
(۳) به آتش کشیدن یک خودروی [متعلق به اتباع آمریکا] در تهران و هشت خودرو در اصفهان

(۴) حمله به دفاتر شرکت GRUMMAN AEROSPACE در اصفهان و به آتش کشیدن آن در روز ۸ دسامبر [۱۷ آذر]

(۵) موارد متعدد تهدید اتباع آمریکایی از طریق تماس‌های تلفنی و شعارنویسی بر دیوارها
 ۳- (سری- غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) تحلیل و بحث
 الف- ارزیابی J-2 و EUCOM از وضعیت ایران پیش از تظاهرات یازدهم دسامبر [۲۰ آذر] به قرار زیر است:

تظاهراتی که در شهرهای بزرگ ایران رخ داد صلح‌آمیز بود و خشونت‌ها در روز دهم دسامبر [۱۹ آذر] در چند ماه گذشته در پایین‌ترین سطح خود قرار داشت.

مخالفان مذهبی و سیاسی با برپایی تظاهرات گسترده و کنترل راهپیمایان با استفاده از نیروهای مجهز به بی‌سیم قدرت خود را به رخ دولت کشیدند. برآورد جمعیت تظاهرکننده در تهران متفاوت است: سفارت آمریکا تعداد تظاهرکنندگان را نزدیک به دهها هزار نفر می‌داند، ساواک شمار آنها را بین ۲۰۰ تا ۵۰۰ هزار نفر برآورد می‌کند و مخالفان دولت رقم ۲ میلیون نفر را ذکر کرده‌اند. صف راهپیمایان به ۹ کیلومتر می‌رسید و زمانی که جمعیت تظاهرکننده متفرق شد هنوز تعدادی از مردم نتوانسته بودند خود را به صف راهپیمایان برسانند. با وجود این، پلیس به منظور حفاظت از کاخ نیاوران و شمار زیاد خارجیانی که در شمالی شهر زندگی می‌کنند، مانع از تردد به این قسمت شده بود.

آیت‌الله خمینی از پاریس برپایی تظاهرات روز گذشته را یک پیروزی خواند، هر چند انتظار داشت یک میلیون نفر در تظاهرات تهران شرکت کنند. ساواک احتمال می‌دهد که تظاهرات امروز [۱۱ دسامبر- ۲۰ آذر] حتی گسترده‌تر از روز گذشته باشد؛ هر چند پیش‌بینی می‌شود که تظاهرات فوق صلح‌آمیز باشد، ولی با توجه به اینکه امروز مصادف با عاشورا است احتمال بروز خشونت افزایش یافته است. علاوه بر این، گزارش شده است که مخالفان دولت قصد دارند قطعنامه‌ای ۱۷ ماده‌ای را با بلندگو در سطح شهر قرائت کنند. گفته می‌شود که قطعنامه فوق روز گذشته به دلیل ترس از بروز خشونت در میان تظاهرکنندگان قرائت نشد. با وجود این، چنانچه تظاهرات امروز به صورت صلح‌آمیز برگزار شود، می‌تواند فضای لازم برای مذاکرات جدی بین شاه و اپوزیسیون را فراهم کند. (SECSTATE/AMEMB & USDAO)
 (Tehran/USEUCOM/J-2/VARIOUS)

ب- (محرمانه- غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) تظاهراتی که روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر [۱۹ و ۲۰ آذر] در تهران صورت گرفت نشان داد که دولت و اپوزیسیون کنترل بهتری بر تظاهرکنندگان اعمال کرده‌اند، که تا بحال دیده نشده بود. عدم مداخله نیروهای امنیتی در برپایی تظاهرات نشان داد که دولت بر نیروهای خود کنترل دارد، هر چند ممکن است تصمیم عدم مداخله از موضع ضعف اتخاذ شده باشد؛ بدین مفهوم که دولت احتمالاً به این نتیجه رسیده است که نمی‌تواند مانع از برپایی تظاهرات شود. از سوی دیگر، برپایی تظاهرات بدون

زد و خورد با نیروهای دولت از لحاظ سیاسی فایده‌ای ندارد زیرا فقط نشان می‌دهد که نیروهای اپوزیسیون می‌توانند یک جمعیت عظیم را کنترل کنند. گفته می‌شود که طی برگزاری تظاهرات در روز ۱۱ دسامبر [۲۰ آذر] روحانیان افرادی را که شعارهای سیاسی می‌دادند و یا پلاکارهایی با شعارهای سیاسی حمل می‌کردند از جمع تظاهرکنندگان بیرون می‌رانند. همین امر احتمالاً نشان می‌دهد که راهپیمایی فوق‌اصولاً هدفی مذهبی داشته و اهداف خاص و آشکار سیاسی دیگری بجز اثبات اعتقاد مردم به آرمان‌های مذهبی را دنبال نمی‌کرده است.

ج- (محرمانه- غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

USEUCOM گزارش داده است که بریتانیا ارزیابی خود را از تحولات سیاسی احتمالی در ایران و پیامدهای آن برای غرب از سر گرفته است: ناآرامی‌های جدی ممکن است هر آن در ایران رخ دهد که می‌تواند موجب بروز یک رویارویی دیگر و تغییر رژیم گردد. بریتانیایی‌ها در مورد نوع حکومت آینده ایران سه احتمال را در نظر دارند: یک هیئت حاکمه نظامی، یک جمهوری اسلامی، و یا یک رژیم کمونیست یا چپ افراطی. تحقق مورد سوم از همه بعیدتر به نظر می‌رسد. حکومت آینده ایران با مشکلات اقتصادی جدی روبرو خواهد بود، و مخالفت‌های مدام با آن حکومت فوق‌را با دغدغه حفظ موقعیت خود در داخل مشغول خواهد ساخت. حتی اگر شاه هم بر سر قدرت باقی بماند، منافع استراتژیک غرب تحت تاثیر قرار خواهد گرفت، زیرا شاه توانایی یا تمایل کمتری به انجام تعهدات دفاعی‌اش از جمله سنتو و کمک به رژیم‌هایی مانند عمان خواهد داشت. چنانچه ضعف ایران منجر به گسترش فعالیت‌های براندازی در خلیج [فارس] شود، تهدیدی جدی متوجه بحرین خواهد شد. این مسئله همچنین ممکن است عراق را بر آن دارد تا با تجدید ادعای مالکیت کویت سعی در استقرار سلطه خود بر منطقه خلیج [فارس] داشته باشد. اگر بجای شاه یک هیئت حاکمه نظامی بر ایران حکومت کند، اهداف استراتژیک تغییری نخواهد کرد، چرا که دولت فوق‌را نیز به صرف هزینه‌های هنگفت نظامی ادامه خواهد داد، هرچند ممکن است مشکلات اقتصادی برای آن محدودیت ایجاد کند. البته حکومت فوق‌را با مخالفت مدام گروه‌های مخالف مواجه خواهد شد و چنانچه ناگزیر به نظر می‌رسد دست به سرکوب مخالفان بزند، همکاری با آن و پذیرش آن در مقام یک هم‌پیمان برای غرب دشوار خواهد شد. لندن احتمال می‌دهد که چنانچه یک جمهوری اسلامی در ایران تشکیل شود، حکومت فوق‌را تحت نفوذ خمینی باشد، استقلال خود را حفظ و اهدافی ناسیونالیستی را دنبال کند. این حکومت احتمالاً مناسبات خود را با غرب و اتحاد شوروی کاهش خواهد داد و از پیمان سنتو خارج خواهد شد. با وجود این، حکومت فوق‌را باید به منظور حفظ قدرت نظامی‌اش و بهره‌مندی از کمک‌های نظامی غرب تا حد معقولی با غرب رابطه داشته باشد، هر چند صادرات نفت به اسرائیل و احتمالاً آفریقای جنوبی را قطع خواهد کرد. چنانچه یک حکومت چپ افراطی بر سر کار بیاید، مسلماً با اتحاد شوروی همکاری خواهد کرد، ولی برای تأمین ارز مجبور است مناسبات تجاری نزدیکی با غرب داشته

باشد و به آن نفت بفروشد. با وجود این، حکومت فوق مسلماً از پیمان ستو خارج می‌شود و احتمالاً سعی می‌کند با افزایش قیمت نفت، غرب را تضعیف کند (JIC London).

سند شماره ۲۹۸

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۲۲۱۹
به: نمایندگیهای دیپلماتیک
موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۹، ۱۱ دسامبر ۷۸

۱- برای دومین روز، صدها هزار ایرانی جهت ابراز مخالفت با شاه، در خیابانهای خیس و باران خورده تهران دست به راهپیمایی زدند. باز هم سربازان و پلیس در صحنه حاضر نبودند، و رهبران مخالفین، کنترل خوبی بر جمعیت داشتند. سفارت تخمین می‌زند که جمعیت امروز، قدری بیشتر از دیروز و حرکتشان با صراحت بیشتری سیاسی بود. شعارهای ضدشاه بیشتری داده می‌شد و طبق گزارش یونایتدپرس احساسات ضدآمریکایی و ضدخارجی شدیدتری ابراز می‌گردید.

۲- هیچگونه رویداد خشونت‌آمیزی به هنگام پراکنده شدن مردم طی عصر امروز گزارش نشده است. و نیز گزارش نشده که آسیبی به آمریکاییان رسیده باشد. در تبریز راهپیمایان از مقابل کنسولگری ما که با درخواست پایین آوردن پرچم موافقت شده بود، عبور نمودند ولی هیچگونه خشونتی رخ نداد و کنسول نیز از پذیرفتن تقاضای دولت مبنی بر ترک کنسولگری به وسیله «هلیکوپتر» امتناع نمود. تظاهرات مسالمت‌آمیز مشابهی در اصفهان، شیراز و دیگر شهرهای ایران برگزار شد. گزارش شده که استاندار همدان پس از حمله دیروز که توسط ناشناسی صورت گرفت، در یکی از بیمارستانهای تهران در وضعیت وخیمی قرار دارد. محافظ او به هنگام حمله کشته شد.

سند شماره ۲۹۹

سری - انتشار محدود
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۰۹۵
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: تظاهرات عاشورا - شواهد اولیه

۱- تظاهرات صلح‌آمیزی که در تاریخ ۱۰ دسامبر در تهران صورت گرفت، توسط رهبران مذهبی و نمایندگان بازار تدارک دیده شده بود. در هر حال ترتیبات لازم برای سازماندهی این تظاهرات و کسب تفاهم با مأمورین امنیتی دولت ایران توسط نمایندگان جبهه ملی صورت گرفت. در جریان تظاهرات کریم سنجابی، رهبر جبهه ملی، مورد توجه واقع شد و از طرف مردم استقبال خوبی از وی به عمل آمد.

۲- اردشیر زاهدی که مذاکره کننده اصلی دولت برای برنامه راهپیمایی بود، در غروب آن

روز به من گفت: که تعدادی از افراد ما نیز در این تظاهرات شرکت کردند و سعی نمودند که آن را به سوی اعتدال سوق دهند. وی همچنین متذکر شد که «عده‌ای از میانه‌روها» به جای عکس خمینی، عکس شریعتمداری را حمل می‌کردند.

۳- تمام اینها نشان‌دهنده همکاری بین دولت و رهبران میانه‌رو می‌باشد تا بدین ترتیب رهبران سیاسی میانه‌رو به هزینه خمینی کسب وجهه کنند. برای شاه چنانچه متعاقباً بخواهد با جبهه ملی به عنوان طرف اصلی برای تشکیل یک دولت ائتلافی مذاکره کند، این تاکتیک خوبی است. پیش از این سناتور مصباح‌زاده در بحث درباره ضعف سیاسی جبهه ملی به ما گفته بود، در صورتی که خواسته شود، نشریات کیهان می‌توانند در عرض چند هفته از اینها قهرمان ملی بسازند. موقعی که چند روز پیش من او را برای آخرین بار دیدم، به من گفت: که درصدد است بعد از عاشورا دست به انتشار چیزی شبیه روزنامه بزند.

۴- به طور خلاصه به نظر می‌رسد که اقداماتی در جریان است تا از طریق بازی با افکار عمومی، جبهه ملی با زیرکی، رهبریت مخالفین را از دست خمینی بیرون آورد. شاه همیشه استدلال کرده است که وی می‌تواند با جبهه ملی در مورد تشکیل یک سلطنت مبتنی بر قانون اساسی مذاکره کند ولی با خمینی هرگز.

۵- زاهدی معتقد است که گروههای خمینی از این تاکتیک آگاهند و ممکن است تظاهرات ۱۰ دسامبر (تاسوعا) را یک پیروزی برای میانه‌روها به شمار آورند، بنابراین ممکن است که بخواهند تظاهرات ۱۱ دسامبر (عاشورا) را به خشونت بکشانند. خصوصاً این که خمینی نیز در بیانیه‌اش از جاری شدن «رود خون» در عاشورا سخن گفته است.

۶- فعالیتهای صبح عاشورا نشان نمی‌دهد که چه اتفاقی خواهد افتاد، تعداد کمتری از تعدادی که در روز تاسوعا جمع شده بودند، صبح خیلی زود شروع به اجتماع نمودند و به طرف خیابان شاهرضا به راه افتادند. چهره خیابان شاهرضا به خودی خود خیلی کم جمعیت‌تر از روز ۱۰ دسامبر است که در آن روز تمام گروهها خود به خود به سمت غرب و به سوی شهیاد روانه شدند. از نزدیک شهر جنب و جوش بی‌هدف قابل توجهی به چشم می‌خورد.

۷- گروههایی هم نزدیک سفارت به برگزاری برنامه‌های خاص عاشورا، که عبارتند از سینه‌زنی و زنجیرزنی، مشغول هستند. (یکی از گروهها به منظور استفاده تبلیغاتی در مقابل فیلمبرداران تلویزیونی و عکاسان که بر یک کامیون سوار بودند، پیراهنشان را درآوردند و شروع به سینه‌زنی کردند و با تمام شدن کار عکاسان، آنها نیز پیراهن خود را پوشیده و به سوی جنوب رهسپار شدند).

۸- اگر رهبران گروه خمینی بخواهند برای به دست گرفتن کنترل اوضاع، تظاهرات عاشورا را به خشونت بکشانند، بدون شک خواهند توانست تظاهرکنندگان کافی با حالتی کاملاً تحریک شده و احساساتی برای شعله‌ور کردن خشونت بیابند. (همین حالا گزارشاتی دریافت داشته‌ایم مبنی بر اینکه عاملان تحریک کننده‌ای به جمعیت توصیه می‌کردند کاخ رضاشاه را که

بدون شک توسط ارتش از آن محافظت می‌شود، به آتش بکشاند.

۹- از طرف دیگر، اگر رهبران گروه خمینی احساس کنند که از تسلط کافی بر عناصر مؤثری در مناطق نفتی، سیستم بانک و ادارات برای ادامه اعتصابات برخوردارند، ممکن است ترجیح دهند از این روش فشار به جای دست زدن به برخوردی خشونت‌آمیز در روز عاشورا استفاده نمایند. در هر حال از آنجایی که خمینی و دستیارانش در پاریس روی مسئله عاشورا به عنوان نقطه اوج مبارزه خویش بر علیه شاه تکیه زیادی کرده‌اند، برای ایشان خیلی پراهمیت است که نگذارند این روز بدون حادثه بگذرد.

۱۰- در طول روز، همین‌طور که پیش خواهیم رفت، ما گزارشهای بیشتری خواهیم داد. بدبختانه در اوایل صبح باران قطع شد و هوا روشن و ملایم است و به نظر می‌رسد که هوا در طول دوازده ساعت دیگر روز عاشورا نیز مناسب باشد.

سولیوان

سند شماره ۳۰۰

۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۰ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۱۰۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۱ دسامبر ۷۸

۱- خلاصه: تظاهرکنندگان امروز که تعدادشان به اندازه تظاهرکنندگان دیروز بود در حال پراکنده شدن هستند. شعارهای امروز بسیار سیاسی، ضدشاه، ضدآمریکا و غیره می‌باشد خشونت تا این لحظه تقریباً وجود نداشته است. پایان خلاصه.

۲- جمعیتی که در قسمتهای مختلف شهر اوایل روز اجتماع کرده بودند در خیابان شاهرضا به هم پیوسته و به طرف میدان شهید حرکت کرده بودند، اکنون در حال متفرق شدن هستند. گزارشهای متفاوتی دریافت کرده‌ایم حاکی از آن که شعارها و سرودهای امروز بسیار بیشتر از دیروز جنبه سیاسی داشت (ضدشاه، ضدآمریکا). گفته می‌شود در موارد متعدد گروههای افراطی طرفدار خمینی و طرفدار حزب توده سعی در تحریک مردم به مبارزه با مأمورین داشته‌اند ولی میانه‌روها با این عمل مخالفت ورزیده تلاش کرده‌اند دیگران را آرام کنند. گروههای کوچک گاهگاهی از جلو سفارت عبور می‌کنند ولی هیچ برخوردی اتفاق نیفتاده است و تا آنجا که ما می‌دانیم هیچ نقطه دیگری از شهر هم شاهد خشونت نبوده است.

۳- در تبریز جمعیتی که مترینکو کنسول ما ۷۰ تا ۸۰ هزار نفر تخمین می‌زند اواخر صبح امروز از جلو کنسولگری ما در آنجا عبور کردند و هر دسته مدت کوتاهی برای سر دادن شعارهای ضدآمریکایی و دیگر شعارها توقف می‌کردند ولی مجدداً به حرکت ادامه می‌دادند، تلاشهایی در جهت پایین آوردن تابلوی رسمی کنسولگری صورت گرفت ولی رهبران تظاهرکنندگان آنان را کاملاً تحت کنترل داشتند. پیشنهاد مقامات حکومت نظامی مبنی بر خروج مترینکو از کنسولگری با هلیکوپتر، مؤدبانه رد شد و پس از انجام مراسم در قبرستان به

هنگام برگشت جمعیت تقریباً مشکلی وجود نداشت. کنسول گزارشی حاکی از وجود درگیری میان مأمورین امنیتی و تظاهرکنندگان دریافت نکرده است، تکرار می‌کنم دریافت نکرده است.

۴- در شیراز مهم‌ترین حادثه اجتماع در مساجد بود ولی تامست کنسول ما حاضرین را فقط ۵۰۰۰ نفر تخمین زده است. جمعیت پس از شعار دادن متفرق شدند و هیچ برخورد یا خشونت‌گزارش نشده است. اوضاع عمومی در اصفهان مشابه شیراز بوده است.

۵- گزارش‌های کاملاً جدیدی از برخوردهایی که دیشب در مشهد اتفاق افتاده به دست ما رسیده است ولی ما اطلاعی از میزان جدی بودن آنها نداریم. استاندار همدان دیروز مجروح شد و راننده‌اش به قتل رسید. به گزارش آسوشیتدپرس این موضوع نتیجه یک عمل تروریستی است ولی در اینجا منابع نظامی اظهار می‌دارند که ضارب یک سرباز بوده که بعداً اقدام به خودکشی نموده است.

سولیوان

سند شماره ۳۰۱

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۵۷۸۷۸
۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۰ آذر ۱۳۵۷
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی
عنوان: وضعیت در ایران ۱۱-۱۰ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه (خیلی محرمانه): این گزارش وضعیت در مورد ایران از روز دهم دسامبر ساعت ۲ بعد از ظهر به وقت محلی الی یازدهم دسامبر ساعت ۲ بعد از ظهر به وقت محلی سال ۱۹۷۸ را شامل می‌شود. راهپیمایی عظیم مذهبی در شهرهای تهران، شیراز، تبریز و اصفهان منظم و آرام بود. به جز خسارتهای وارده بر هتل هایت در مشهد در دیگر نقاط کشور خسارتهای جزئی بوده است. نیروی هوایی شاهنشاهی به پروازهایش در داخل و خارج از فرودگاه مهرآباد ادامه می‌دهد. صبح یازدهم دسامبر مردم بار دیگر در تهران جمع شدند و به طرف بخش مرکزی شهر و سپس به طرف میدان شهید راهپیمایی کردند.

۲۲- جزئیات (خیلی محرمانه) الف- بعد از ظهر دهم دسامبر ایران آرام به نظر می‌رسید و آرامش نسبتاً بیش از انتظار قبلی بود. توده‌های وسیع مذهبی در تهران، تبریز، شیراز و اصفهان راهپیمایی کردند. جمعیت در بیشتر نقاط منظم، آرام و مسالمت‌آمیز حرکت می‌کردند و خوب سازماندهی شده بودند و به خوبی کنترل می‌شدند.

ب- تهران: صبح دهم دسامبر، پلیس و سربازان به جز ساختمانهای مهم دولتی، کلانتریها، تأسیسات نظامی و بعضی سفارتخانه‌ها از جمله سفارت انگلیس و آمریکا، از بقیه بخشهای جنوبی و مرکزی شهر نقل مکان کردند. مردم پیاده و سوار بر اتومبیل‌هایشان به طرف مرکز تهران و سپس غرب تهران به طرف میدان شهید سرازیر شدند. تعداد دقیق راهپیمایان در تهران معلوم نیست اما بهترین برآورد تأیید نشده بین ۳۰۰ هزار تا ۵۰۰ هزار می‌باشد. گزارش شده

زمانی که راهپیمایان به تقاطع خیابان آیزنهاور و طرشت رسیدند، کریم سنجابی، آیت‌الله یحیی نوری و ملاطالقانی که در مسجد امام زمان (دوازدهمین امام) منتظر بودند، به آنها پیوستند سپس جمعیت همراه با رهبران‌شان به طرف میدان یادبود شهید راهپیمایی کردند. واحدها و خودروهای نظامی (تانکها، نفربرها، جیپها، کامیونها) قبلاً از میدان به سمت غرب به سوی فرودگاه مهرآباد حرکت کرده و در داخل و بیرون فرودگاه موضع گرفته بودند. در میدان، سنجابی و طالقانی (که در تلویزیون فارسی زبان نشان داده شد) برای جمعیتی که به میدان رسیده بودند، مختصراً صحبت کردند. گزارشات نشان می‌دهد که به دلایل نقص فنی سیستم بلندگوها سخنرانها توسط مردم شنیده نمی‌شد. در طی سخنرانها بخش عظیمی از راهپیمایان به منطقه میدان شهید نرسیده بودند و طول صف در خیابان آیزنهاور به چندین مایل می‌رسید. گزارش شده که مأمورین انتظامات راهپیمایی می‌گفتند که آیت‌الله‌ها و رهبران امروز نتوانستند صحبت کنند و فردا دوباره صحبت خواهند کرد. در این زمان مردم پس از چند دور چرخیدن به دور میدان پراکنده شدند و در طول خیابان آیزنهاور به طرف شرق به راه افتادند در حالیکه هم‌زمان بخش بزرگی از مردم به طرف غرب حرکت می‌کردند، کنترل جمعیت عالی بود، ناظرین (انتظامات) با بلندگوهایشان نظم خوبی به راهپیمایی بخشیده بودند و به مردم می‌گفتند چه موقع حرکت کنند و چه موقع بایستند چه شعاری بدهند و چه فریادی بزنند. (انتظامات راهپیمایی حتی از بچه‌های کوچک گمشده مواظبت می‌کردند و سعی داشتند بچه‌ها را دوباره به والدینشان برسانند. همچنین گزارش شده که بعضی از راهپیمایان که قصد بر هم زدن نظم را داشتند توسط دیگر راهپیمایان ایرانی تحت کنترل قرار می‌گرفتند. شعارداده‌ها و سرودخوانها معمولی بودند و شعارهایی نظیر «خمینی باید بیاید»، «زنده باد اسلام»، «الله اکبر»، «مرگ بر شاه»، «پایان کار شاه!» شنیده می‌شد. پلاکاردها با عباراتی نظیر «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» و «بدون مذهب آزادی وجود ندارد» به چشم می‌خوردند. پراکنده شدن جمعیت در مجموع آرام، بدون حادثه، غیرقابل انتظار و بدون هیچ‌گونه درگیری جدی بود. مردم اجازه یافتند که بدون هیچ‌گونه مانعی بر سر راهشان به مناطق شمال شهر بازگردند.

ج - فرودگاه مهرآباد: پرواز و فرود هلیکوپترهای نیروی هوایی، هواپیمای C-130، ۷۰۷ و یک هواپیمای ۷۴۷ در تمامی مدت ادامه داشت. مدیر تیم فنی نظامی از سرلشکر کامیابی‌پور (افسر کشیک نیروی هوایی) صبح روز یازده دسامبر سؤال کرد که چرا فرودگاه مهرآباد بر روی پروازهای غیرنظامی بسته شده و چه کسی این تصمیم را گرفته است؟ وی بیان کرد که این تصمیم نیروی هوایی نبوده بلکه یک تصمیم حکومتی بوده و در مورد دلایلش مطمئن نیست. هنگامی که بیشتر پافشاری کردیم گفت که وی چنین احساس کرده که به کارکنان اجازه داده شده در دو روز تعطیل محل کار خود را ترک کنند و به مراسم مذهبی بپیوندند. وی به گفته‌هایش چنین ادامه داد که به خاطر عدم توانایی در پشتیبانی از پروازهای غیرنظامی، فرودگاه بر روی اینگونه پروازها بسته شده است. همچنین وی اضافه کرد که این کار مسئله

حرکت مردم را به صورت دستجات بزرگ برای رسیدن به فرودگاه برطرف نموده است. به عقیده مدیر تیم فنی نظامی، فرودگاه می‌توانست برای عزیمت ایرانیان عالیرتبه چنانچه نیاز باشد، مورد استفاده قرار گیرد.

د - حوادث مشهد: مردم وارد هتل هایت مشهد شدند و چند جا را به آتش کشیدند. جزئیات گزارش توسط سفارت فرستاده می‌شود.

ه - صبح یازدهم دسامبر در تهران: وابسته نیروی هوایی با راننده ایرانی بین ساعت ۸ و ۹ صبح به مرکز، جنوب و غرب تهران رفتند. مشاهداتشان به قرار زیر است:

- (۱) - شهر به آرامی کار خود را شروع می‌کند.
- (۲) - گروههای کوچک ۵ تا ۱۰ نفره مردم گردهم می‌آیند.
- (۳) - کامیونها و اتومبیلهای مملو از مردم به طرف غرب حرکت می‌کنند.
- (۴) - از پلیس و سربازان در خیابانها مانند دهم دسامبر خبری نیست.
- (۵) - گروههای کوچک مردم در خیابان شاهرضا با پوستره‌های خمینی در حال شعار دادن دیده می‌شوند.

(۶) - فقط ۵۰۰ نفر در میدان شهید به چشم می‌خورند و سیستم بلندگوها راه‌اندازی می‌شود.

(۷) - گروههایی بالغ بر ۲۰۰ نفر از هر دو طرف خیابان آینه‌هاور به طرف شهید در حرکتند. بیشترین جمعیت در دانشگاه تهران (۴۰۰ الی ۵۰۰ نفر) با حمل پوستره‌های خمینی شعارهای «شاه باید برود» و «خمینی کبیر» را می‌دهند.

(۸) - گروهها به یکدیگر می‌پیوندند و مردم را دعوت می‌کنند که به آنها بپیوندند. و- گردشهای صبح تهران توسط وابسته‌های سفارتهای استرالیا و آلمان و مشاهدات سفارت انگلیس شامل مطالب زیر است:

(۱) - جمعیتی که در خیابان فردوسی راهپیمایی یا حرکت می‌کردند نسبت به روز دهم دو برابر شده بودند.

(۲) - مردم مطمئن‌تر و هدفدارتر به نظر می‌رسیدند.

(۳) - افراد جوانتر بودند و مانند دیروز به صورت خانوادگی نیامده بودند.

(۴) - موانع خیابانی امروز در شمال قویتر بودند. موانع و لاستیکهایی (که به شکل زیگزاگ مرتب شده بودند) کار گذاشته می‌شدند. تانکهای اسکورپیون و مسلسل‌های خودکار بیشتر دیده می‌شوند.

(۵) - به خاطر نبودن پلیس راهنمایی، غیرنظامیان اتومبیلها را در تقاطعهای اصلی هدایت می‌کنند.

ز- فرودگاه مهرآباد در صبح یازدهم دسامبر ۷۸: هلیکوپترها و هواپیماهای ۱۳۰ - C نیروی هوایی شاهنشاهی به فرودگاه رفت و آمد می‌کنند. هیچ‌گونه پرواز غیرنظامی و واحد حمل و

نقل هوایی صورت نمی‌گیرد. امنیت آنجا مانند روز دهم است. به جز بازگشت کارکنان در صبح روز دوازده دسامبر ۷۸، فرودگاه کاملاً آرام است.

ح - تعیین خطوط محدوده‌های نظامی در شمال تهران: این خط از پارکوی در بخش ونک و ملاصدرا شروع می‌شود و به میدان ونک می‌رسد، از خیابان پهلوی بالا می‌رود و بعد به طرف شرق در طول بولوار پهلوی به طرف میرداماد، بعد به طرف شرق از طریق کوچه‌ها به سلطنت آباد، بعد به طرف شمال سلطنت آباد به طرف لویزان و بعد به طرف شرق چندین مانع خیابانی اضافی در شاهراه‌های اصلی به چشم می‌خورد.

نظریات تهیه‌کننده: هر چند که در دهم دسامبر تقریباً یک میلیون ایرانی در شهرهای اصلی راهپیمایی کردند، ایران به طور غیرقابل باوری آرام بود. پیش‌بینی اینکه رهبران مذهبی بتوانند این حرکت‌های وسیع توده‌ای را بدون پیش آمدن هیچگونه حوادث جدی کنترل کنند، مشکل بود. شکل‌گیری، حرکت و بالاخره متفرق شدن جمعیت به خوبی طراحی، هماهنگ و هدایت شده بود. اگر امروز نیز چنان تظاهراتی داشته باشیم این مأمور گزارشگر معتقد است ما با یک نقطه بحرانی در مشکلات جاری تهران روبرو شده‌ایم. البته ما قبل از اینکه بتوانیم مشکلاتی را که در پیش رو داریم حدس بزنییم نخست باید منتظر شویم که باز هم دسامبر بگذرد. تاکنون هم رهبران دو طرف درگیر، قدرت و استحکام خود را نشان داده‌اند. اینکه چگونه نیروهای مخالف می‌توانند به صورت مؤثر با یکدیگر سازش کرده و با هم کار کنند و حکومتی مردمی را شکل دهند مسئله‌ای است که به عهده آینده واگذار می‌کنیم اما مطمئناً شاه و حکومت فعلی ایران باید تحت تأثیر کنترل و قدرت به نمایش درآمده در روز دهم دسامبر قرار گرفته باشند.

سند شماره ۳۰۲

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۲۴۷۰ سی
به: نمایندگیهای دیپلماتیک
موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۰، ۱۱ دسامبر ۷۸

۱- سفارت ما گزارشهایی مبنی بر امکان وجود تلاشهایی در جهت تحریک و خشونت در روز ۱۲ دسامبر دریافت نموده است. در تهران نیروهای امنیتی تصمیم دارند پس از پایان زمان منع عبور و مرور امشب به مواضع معمول خود بازگردند و بدین وسیله احتمال درگیری افزایش می‌یابد.

۲- با در نظر گرفتن این گزارشات، سفارت به آمریکاییان توصیه نموده: «فردا نهایت احتیاط را در حرکت خارج از منزل خود» به کار گیرند.

۳- در اصفهان، ظاهراً به دنبال راهپیمایی حدود یکصد هزار نفر یا بیشتر، در اواخر بعد از ظهر امروز خشونت مهمی که شامل انفجارات، آتش‌سوزی و تیراندازیهای زیادی می‌باشد، پیش آمد. ما گزارشهایی از حمله جمعیت به پایگاه مرکزی ساواک، یک کلابتری، هتلی که

مورد استفاده خارجیان قرار می‌گرفت و یک مدرسه خالی آمریکاییان، دریافت کرده‌ایم. کلیه شیشه‌های پنجره‌های آپارتمانی که آمریکاییان و آلمانیها در آن زندگی می‌کنند مورد اصابت سنگ واقع شده و خرد گردید، ارتش پس از زخمی کردن چند نفر جمعیت را به عقب راند. همچنین گزارشاتی مبنی بر کشته شدن پرسنل نظامی در دست است. هیچیک از آمریکاییان یا دیگر اتباع خارجی صدمه ندیدند. در چندین نقطه هنوز آتش شعله می‌کشد.

۴- امروز انتظار می‌رود که تولید نفت ۱۳ میلیون بشکه باشد. نفت خام تحویلی به پالایشگاهها به ۶۲۵ هزار بشکه در روز کاهش یافته است که منعکس‌کننده توقف کار پالایشگاه تبریز می‌باشد. پالایشگاههای شیراز و اصفهان هم کاملاً متوقف هستند و پالایشگاه تهران نیمه تعطیل است. بنابراین در آبادان، جایی که تحویل نفت در آنجا هم کم است، نیز اگر کاهش مهمی پدید آید، بلافاصله احساس می‌شود. دولت ایران به دنبال خرید بنزین و نفت سفید از همسایه‌های خود در خلیج فارس بوده است.

سند شماره ۳۰۳

۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۰ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۱۰۲ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش وضعیت سیاسی، امنیتی - ۱۱ دسامبر

- ۱- تا ساعت ۱۸ وضع در تهران به کلی آرام است.
- ۲- ما اخباری در دست داریم که چپها و نیروهای خمینی از ماهیت صلح‌آمیز تظاهرات ۱۰ و ۱۱ دسامبر ناراحت و مأیوس هستند و برای روز سوم نبرد اصرار می‌ورزند و امیدوارند که در روز ۱۲ دسامبر برخوردی به وجود آورند. همان منابع به ما گفته‌اند که رهبران سرشناس مذهبی خود را از این درخواست برای تظاهرات مبری دانسته‌اند و خصوصاً از این تلاش چپهای افراطی برای دامن زدن به خشونت بسیار ناراحت هستند.
- ۳- سفیر زاهدی به سفیر گفت که وی شک دارد که افراطیها بتوانند در روز ۱۲ دسامبر کاری از پیش ببرند. وی همچنین گفت که پس از شروع ساعت منع عبور و مرور، نیروهای ارتشی به مواضع عادیشان در شهر انتقال داده خواهند شد. منبع ارتشی اطمینان داد که فعلاً مسئولان حکومت نظامی چنین قصدی دارند.
- ۴- سفارت در تاریخ ۱۲ دسامبر باز خواهد بود و توصیه‌نامه زیر را برای جامعه آمریکایی صادر می‌کنیم:

الف: تظاهرات امروز آرام بوده اما میزان تشنج بالا است.

ب: فردا امکان فعالیتهای سیاسی بیشتری وجود دارد.

ج: فردا در خلال روز مراقبت و دقت فوق‌العاده زیادی در رفت و آمدهایتان به خارج از

سولیوان

محل سکونتتان به عمل آورید.

سند شماره ۳۰۴

خیلی محرمانه
از: کنسولگری آمریکا، اصفهان - ۱۶ - A به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: تغذیه مالی ناراضیان: وعده‌ها، اخاذی، همه چیز به جز پول...؟

خلاصه: از آغاز ابراز مخالفتها، اعتصابات و اغتشاشات گسترده در ایران، داستانهایی در مورد یک صندوق بزرگ «تأمین ناراضیان» که مخالفین را تغذیه می‌کند شایع شده است. این کنسولگری اخیراً اطلاعاتی پیرامون یک سری فعالیت‌های افزایش سرمایه از جمله به شکل اخاذی، کسب کرده ولی نتوانسته هیچ مدرکی دال بر هزینه کردن این پولها بیابد. پایان خلاصه.

صندوق تأمین ناراضیان

از اوایل ماه اوت اخبار منتشره در اصفهان مبنی بر وجود یک صندوق مالی جهت تأمین هزینه فعالیت‌های ناراضیان وجود داشته است. طبق این داستانه‌ها، سرمایه بسیار قابل توجهی توسط آیت‌الله خمینی و تعدادی از صندوق‌های کوچکتر به وسیله بازاریهای ثروتمند برای تغذیه انقلاب به وجود آمده‌اند. انتظار می‌رود این پولها در درجه اول جهت فراهم کردن غذا، مسکن، لباس و همینطور برای تأمین هزینه‌های تظاهرکنندگان و تحریک‌کنندگان نیمه‌حرفه‌ای صرف شود. افراد اخیرالذکر کسانی هستند که تظاهرات مردمی را سازماندهی و رهبری می‌کنند و موجب بسیاری از خشونت‌ها و خرابیها می‌باشند. هنگامی که برخی از بازاریها در اوایل ماه سپتامبر بازداشت شدند اینطور تصور می‌شد که آنها تأمین کننده این هزینه‌ها هستند اما آنان بعد از چند روز آزاد شدند و داستانه‌ها همچنان ادامه یافتند. در حالیکه اصفهان و شهرهای دیگر با موجی از اعتصابات روبرو بودند، اظهار می‌شد که صندوقهای محلی، توسط یک سرمایه بسیار قابل توجه که در اختیار آیت‌الله خمینی است تغذیه می‌شوند. اهداف این منبع عالی عبارت بودند از: پرداخت حقوق اعتصابگران در صنایع اصلی (مطبوعات، رادیو، هواپیمایی، نفت، آب و برق)، تأمین مقرری برای مغازه‌دارانی که مغازه‌های خود را بیش از یک هفته بسته‌اند، پرداخت کلیه هزینه‌های درمانی افرادی که در تظاهرات مجروح می‌شوند یا تأمین مقرری برای اعضای خانواده کسانی که کشته می‌شوند، و جبران خسارت وارده بر مسلمانانی که مایملکشان به طور تصادفی در تظاهرات آسیب می‌بیند. با اینکه گفته می‌شد این صندوق مالی بسیار قوی است اما از مسلمانان متمول انتظار می‌رود که آن را به طور محلی تقویت کنند تا امکان تأمین هزینه‌های فوق عملی گردد.

جمع‌آوری پول

اخیراً اینجانب با هفت مغازه‌دار مختلف که مغازه‌هایشان از هنگام روی کار آمدن دولت نظامی بسته بوده‌اند صحبت کرده‌ام. از این هفت نفر، پنج تن آنها گزارش کردند که طی هفته

اول اعتصابات، افراد جوانی (که در آن زمان به عنوان دانشجویان مذهبی شناسایی شدند) با آنها تماس گرفته و درخواست کرده‌اند که مادامی که پول لازم از سوی خمینی ارسال نشده است آنها پولی را به شکل وام در اختیار صندوق قرار دهند. به آنها گفته شده که به همه تجاری که مغازه‌هایشان برای بیش از یک هفته بسته باقی مانده، متناسب با عائله تحت تکفلشان مقرری تعلق خواهد گرفت ولی از آنجایی که در مورد وصول وجوه ارسالی از سوی خمینی تردید وجود داشت لذا وجوهی به طور کلی محلی جمع‌آوری شده تا پرداخت مقرری به فقیرترین مغازه‌داران فوراً آغاز شود. آنها معتقدند که دانشجویان در زمینه‌های فوق دروغ گفته‌اند. هیچیک از مدارس مذهبی جمع‌آوری پول را مجاز نشمرد و طبق اطلاع آنان، هیچ بازرگانی پولی دریافت نداشته است و اکنون آنها احساس می‌کنند که قربانی یک طرح فریب شده‌اند. معهداً آنها قصد دارند تا الغای حکومت نظامی به اعتصاب خود ادامه دهند. هم‌اکنون دو صندوق در نزدیکی مساجد وجود دارد که در مقابل رسید، صدقات از مؤمنات جهت پشتیبانی مبارزه دریافت می‌دارند ولی من نتوانسته‌ام هیچکس را بیابم که در مورد چگونگی مصرف این وجوه اطلاعی داشته باشد. علیرغم این موضوع آنها همچنان به کار خود ادامه می‌دهند.

اخاذی

روش دیگر جمع‌آوری پول که مدت‌ها شایعاتی پیرامون آن وجود داشت اکنون تأیید شده است. مردی که درخواست کرده نامش فاش نشود و از اقوام یکی از دوستان من است یادداشتی را (همراه با ترجمه آن) به من نشان داد که درخواست ۱۰۰۰۰۰ تومان باج می‌نمود. این مرد که کارخانه‌هایی در تهران، اصفهان و ساری (در کنار دریای خزر) دارد، گفت علاوه بر دریافت این نامه تلفنهایی به وی شده و جان فرزندانش را تهدید کرده‌اند و گفته‌اند این پول جهت تأمین هزینه «برکناری شاه» به کار خواهد رفت. او می‌گوید پول را پرداخته و در مشورت با دوستانش دریافت که بسیاری از آنان هدف اخاذی مشابهی قرار گرفته‌اند. این دومین باری بود که او هدف اخاذی قرار می‌گرفت. وی بار اول نسبت به آن توجهی ننمود و اتومبیلش در محل اقامتش سوزانده شد. اکنون همسر و فرزندان او ایران را ترک کرده‌اند.

ارتش سری

طی سه هفته گذشته توجه تازه‌ای در مورد چگونگی صرف پول ارائه شده است. بنابراین توجه جدید هیچ حمایتی از افراد نخواهد شد و تمام پول صرف تشکیل و تسلیح ارتش سری یک میلیون نفری خواهد شد که قرار است در پایان محرم قیام کند تا «شاه و دست‌نشانده‌گانش را نابود کند». گزارشهایی از حضور عوامل ایرانی در بیروت که در تلاش خرید تسلیحات اتوماتیک هستند، واصل شده است. بنابراین نمی‌توان این احتمال را نادیده گرفت. ولی با توجه

به مشکلات لجستیکی چنین اقدامی غیرمحمتمل به نظر می‌رسد.

نظریه

در صورتی که منابع دیگری برای تأیید پرداخت پول وجود نداشته باشد، محتمل به نظر می‌رسد که اصلاً پولی وجود نداشته است. این اقدام تاکتیک روانی مؤثری جهت تشویق شرکت توده‌ها در اعتصابات و تظاهرات بوده و وسعت این اعتصابات و تظاهرات بعدها اهمیت خود را بازخواهد یافت. بخش عمده دیگری از پول که عملاً جمع‌آوری شده، احتمالاً به جیب افرادی رفته که با استفاده از اوضاع و با تمسک به بهانه‌های واهی درصدد کسب پول هستند. مقداری پول نیز صرف مقاصد مشروع شده است (سه «کلینیک مجانی اسلامی» در اصفهان که با مشکلات مالی مواجه بودند اکنون از امکانات و تجهیزاتی خوبی برخوردار شده‌اند) ولی پول مربوط به این اقدامات مستقیماً از طریق «صندوق ناراضیان» جمع‌آوری شده بود. نظام بازار آزاد حتی در دوران انقلاب شکوفا می‌شود. مک گافی

سند شماره ۳۰۵

بدون طبقه‌بندی ۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۰ آذر ۱۳۵۷
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۲۵۱۶
به: سفارت آمریکا، تهران
[رهنمودهای مطبوعاتی درباره ایران]

۱- برای اطلاع شما در ذیل رهنمودهای مطبوعاتی درباره ایران که در آخر هفته گذشته و امروز (۱۱ دسامبر) به دفتر مطبوعاتی وزارت خارجه واصل شده، ارسال می‌داریم. این اطلاعات علاوه بر مطالبی است که امروز ظهر از سوی سخنگو(ی وزارت خارجه آمریکا - م.) اظهار شده‌اند:

آمریکاییها در ایران

س - فکر می‌کنید آمریکاییها کی به ایران باز خواهند گشت؟
ج - الان نمی‌شود گفت، ولی می‌توانیم بگوییم که بیشتر آنها تعطیلات کریسمس را در خارج از کشور به سر خواهند برد.
س - ولی اگر شورهای داخلی بالا بگیرند، دولت آمریکا برای خروج اتباعش چه خواهد کرد؟
ج - مثل تمام نمایندگیهای ما در سراسر جهان، سفارتمان در تهران نیز طرحهایی فوق‌العاده برای کمک به اتباع خود در صورت بروز وضعیت اضطراری در اختیار دارد.

تصمیم درباره آمریکاییهایی که ایران را ترک می‌کنند.

س - درباره داستانهایی که سفیر سولیوان و دیگران در وزارت در رابطه با وابستگی که در

حال ترک ایران هستند مطرح کرده‌اند چه می‌گویید؟

ج- سفیر سولیوان را به خطا در این باره مورد انتقاد قرار داده‌اند. ما به راحتی می‌توانیم بگوییم که او با پرداخت هزینه سفر وابستگان رسمی که می‌خواستند ایران را ترک کنند از سوی دولت آمریکا مخالفت نکرده است.

سفیر سولیوان همیشه ما را از وضعیت تحولات ایران باخبر نگاه داشته، و از جمله درباره وضعیت و حوادث ضدخارجیها و ضدآمریکایی در ایران ما را کاملاً مطلع نموده است. وی نگرانی خاصی درباره رفاه آمریکاییها در ایران از خود نشان داده، و بارها از مقامات ایران خواستار موازین خاصی برای حفاظت از آمریکاییها شده است.

-- همانطور که اشاره کردیم، در طول سه ماه گذشته وضعیت ایران را به دقت تحت نظر داشته‌ایم. سفارت همیشه تماسهایی منظم با نمایندگان شرکتهای تجاری و جامعه آمریکاییها داشته تا نظریات و بررسیهای آنها را نیز به دست آورد.

-- حفاظت و امنیت آمریکاییهای مقیم ایران همیشه از بزرگترین ملاحظات ما بوده است. -- در شرایط حاضر، تصمیم گرفتیم همان فرصتی که در اختیار وابستگان شرکتهای آمریکایی قرار دارد، یعنی ترک موقت ایران، را به وابستگان رسمی خود نیز اعطا کنیم.

نقش جرج بال در ایران

س- آیا جرج بال نقش عاملی در هدایت سیاستهای آمریکا در رابطه با ایران بعهد گرفته است؟
ج- رئیس جمهور از آقای بال خواسته تا پس از بررسی وضعیت در ایران گزارشی برای وی تهیه نماید. واضح است، که برای تعیین قضاوت، بال بایستی مسایل روزمره را هم در نظر بگیرد، ولی او مسئولیتی در قبال تصمیمات اجرایی ندارد.

فعالتهای شوروی در ایران

س - نظر وزارت درباره این ادعای مطبوعات که ۱۰۰۰ نفر از تکنسینهای شوروی در ایران از مأمورین KGB و GRU هستند و اینکه KGB همکاری نزدیکی با اقلیتهای افغانی و ارمنی دارد، چیست؟

ج - ما اطلاعاتی که این مسئله را تأیید کند در اختیار نداریم، ولی وضعیت را با دقت دنبال می‌کنیم. همانطور که قبلاً گفتیم، مطمئن نیستیم که شوروی در این ناآرامیها دست داشته باشد.

س- آیا اطلاعاتی داریم که نشان دهند تروریستهای ایرانی در گذشته (از سوی گروههای فلسطینی) توسط الجزایریها، یمن جنوبی، لبنان، افغانستان یا کوبا تعلیم دیده باشند؟

ج - معتقدیم بین گروههای افراطی عرب مختلف و تروریستهای ایرانی تماسهایی بوده است. مایل نیستیم بیش از این در آن باره صحبت کنیم.

س - ولی آیا می‌توانید تأیید کنید که شورویها دو اردوگاه تروریستی برای ایرانیان در

افغانستان به وجود آورده‌اند؟

ج - هیچ اطلاعی در این باره نداریم.

س - آیا آنطور که یکی از مقامات ادعا کرده، عراق تروریستهای ایرانی را به ساواک تسلیم کرده است؟

ج - مطبوعات گزارش داده‌اند که عراقیها یک ایرانی را که مظنون به شرکت در آتش‌سوزی آبادان بوده، به مقامات ایرانی تسلیم کرده‌اند. کریستوفر

سند شماره ۳۰۶

سری ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۱ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۳۴۸۰ سی - به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۲، ۱۲ دسامبر ۷۸

۱- بر اساس گزارشات واصله، در اصفهان ارتش تا بعد از ظهر امروز وضعیت را نسبتاً به خوبی تحت کنترل داشته است، هر چند درگیریهای خشونت‌باری که از عصر دیروز آغاز شده بود (موضوع گزارش وضعیتهای شماره ۴۰ و ۴۱) صبح امروز نیز ادامه یافت. سفارت گزارش می‌دهد که خسارات وارده، اصفهان را به صورت یک «کشتارگاه» درآورده است. کارکنان شرکتهای آمریکایی به هر حال امروز در محل کار خود حاضر شده و به راحتی در شهر رفت و آمد می‌کردند.

۲- تولید نفت امروز برای سقف یک میلیون و دویست و پنجاه هزار بشکه برنامه‌ریزی شد که نسبت به روز گذشته کاهش ناچیزی نشان می‌دهد. وضع تصفیه نفت ظرف ۲۴ ساعت گذشته بهبود نیافته است.

۳- دولت اعلام کرد که در تهران و حومه مدارس ابتدایی از فردا دوباره شروع به کار می‌کنند. امروز بیشتر مغازه‌ها در شمال و مرکز تهران باز بود. اما بسیاری از آنها در مناطق دیگر بسته بودند. خاموشیها همچنان در سرتاسر کشور ادامه دارد.

۴- در شیراز کارکنان شهرداری از جمله رفتگران اعتصاب کرده‌اند. در روز ۸ دسامبر در اهواز دو نفر پلیس ظاهراً با شلیک گلوله از میان جمعیت کشته شده‌اند.

گزارشاتی مبنی بر تیراندازی شدید بین افراد ارتش در تهران، در دست است.

۵- تندروها در دولت خواستار برخورد شدید با خشونتی هستند که به دنبال راهپیمایی‌های ماهیتاً مسالمت‌آمیز مخالفان در ۱۰ و ۱۱ دسامبر رخ داده است. خشونت زیاد در اصفهان که از نظر وسعت خسارت وارده با وضعیت ۵ نوامبر تهران قابل مقایسه است، موجب تحریک این خواسته می‌گردد که نیروهای امنیتی شدت عمل نشان دهند. برخلاف تهران، در اصفهان واحدهای نظامی با ایستادن و تماشا کردن اجازه ویرانگری را به تظاهرکنندگان نمی‌دهند بلکه برای سرکوبی جمعیت شورشی قویاً عکس‌العمل نشان می‌دهند.

۶- بانک مرکزی، تا ظهر امروز هم تقریباً نیمه تعطیل بود. بیشتر بانکهای تجارتي باز بودند ولی فعاليتها هنوز در حد کمی انجام می گرفت. تعطیل طولانی فعاليتها به مناسبت عاشورا سبب نگرانی فزاینده بانکهای خارجی در مورد دیرکرد تأدیه وامها و پیش پرداختهایشان، گشته است. هر چند ارزش ریال تحت فشار قرار دارد، تنشهای عمومی در نتیجه تعطیلات عاشورا ظاهراً فروکش کرده است.

کریستوفر

سند شماره ۳۰۷

۱۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۱ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۱۴۵ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۲ دسامبر ۷۸

خلاصه: به جز چند حادثه جزئی ضدخارجی در تهران ناآرامی مهمی رخ نداد و میانه‌روها کنترل اکثر جمعیت را در دست داشتند. جمعیت عظیمی در تبریز شعارهایی ضدآمریکایی بر در و دیوار کنسولگری نوشتند اما خسارات وارده جزئی بود. در اصفهان درگیریهای شدیدی به همراه آتش سوزیهای بسیار و تخریبهای سنگین پیش آمد. مقررات استاندارد حکومت نظامی از تأثیر بازمانده و گفتگوهای زیادی در مورد در هم شکستن آن وجود دارد. در میان جو آزادی که موجب پیش نیامدن حمام خون در عاشورا گردید، مانورهای سیاسی ادامه دارد. (پایان خلاصه)

۱- در تهران دومین روز تظاهرات گسترده، بدون خشونت جدی به پایان رسید. در این تظاهرات که تقریباً کاملاً سیاسی بود، مراسم سنتی عاشورا به چشم نمی خورد راهپیمایی خوب سازماندهی شده بود و مسالمت‌آمیز برگزار شد. جمعیت یک بیانیه ۱۷ ماده‌ای را به تصویب رساندند. گزارشاتی در دست است که بین گروهی که با داشتن علائم مارکسیستی مبادرت به الحاق به جمعیت در خیابان شاهرضا نمودند و جمعیت اصلی، درگیری کمی (اصطکاک) پیش آمد. طبق گزارشات، جمعیت آنها را به درون خود نپذیرفت. پس از گردهمایی عظیم در میدان شهید، جمعیت بدون هیچ حادثه‌ای متفرق شد. با این حال در اواخر شب در جامعه آمریکاییان اتمبیل دیگری مورد اصابت بمب آتش‌زا واقع شد. همچنین یک نفر یک بمب سه‌راهی را به داخل طبقه سوم آپارتمان کارکنان شرکت پشتیبانی لجستیکی پرتاب کرد. ولی در جایی که انفجار صورت گرفت صدمه‌ای به بار نیامد.

۲- اجتماع مردم در مراکز استانها کمتر صلح‌آمیز بود. کنسول تبریز گزارش می دهد که در حدود ۱۰۰۰۰۰ نفر از راهپیمایان از پشت کنسولگری عبور نمودند ولی در آنجا مدتی توقف نمودند تا روی دیوارهای کنسولگری شعارهای «آمریکاییها را بکشید» و «مرگ بر امپریالیسم آمریکا» و نظایر آنها را بنویسند. تظاهرکنندگان کوشیدند تا تابلوی رسمی سرکنسولگری را بکنند ولی موفق نشدند. کنسول شیراز هیچ‌گونه حادثه‌ای را در طی دیروز و امروز گزارش

نکرده است. در ۱۰ دسامبر در مشهد خشونت به وقوع پیوست و گروهی وارد هتل هایت شده، بار و چندین فروشگاه را غارت کردند. (هایت از معدود املاکی است که در مالکیت سازمان مذهبی نیست و تنها مکانی است که در آنجا مشروبات الکلی به فروش می‌رسید.) در اصفهان پس از اینکه آشوبگران دست به آتش‌سوزی و غارت زدند، آنجا به شکل کشتارگاهی درآمد. کنسول گزارش می‌کند که همینکه در حدود ساعت ۳۳۰ عصر تظاهرات گسترده مردم در حال پایان بود، گروههایی به هدفهای متداول خود مانند بانکها، سینماها، هتلها و رستورانها حمله نمودند. نیروهای نظامی که همچون تهران عرصه فعالیت را به تظاهرکنندگان واگذار نموده بودند، به صحنه آمدند ولی نتوانستند از تخریب وسیع جلوگیری نمایند. جمعیت مجسمه‌های شاه و رضاشاه را به پایین کشیدند و به چندین ساختمان دولتی که شامل مرکز فرماندهی ساواک هم می‌شد، حمله نمودند. گزارشهای متناقض در مورد وارد شدن خسارت به ساختمانهای ساواک در دست داریم، اما حداقل ۲ ساختمان شهرداری کاملاً تخریب شده‌اند. شاهدان عینی از خسارات سنگین وارد شده به دو ساختمان شرکت مخابرات ایران، پنج بانک، هشت مشروب‌فروشی و چهار سینما اطلاع می‌دهند. صحنه آشوب شباهت به ۵ نوامبر (۱۴ آبان) تهران داشت، تنها فرقی این بود که ارتش اجازه نداد چنان اتفاقاتی بیفتد. مطمئناً نیروهای نظامی در بعضی از مناطق به درون جمعیت تیراندازی کرده‌اند. برای مثال خانواده یک تبعه آمریکا که آپارتمانش در همان ساختمان رستوران چینپها واقع شده است، به هنگام حمله جمعیت به رستوران، درخواست کمک نمودند. نیروهای نظامی سر رسیدند و بر روی جمعیت آتش گشودند که موجب تعداد نامشخصی تلفات گردید.

فرماندهی حکومت نظامی در ساعت ۱۹۱۵ شب اعلام نمود که آب لوله‌کشی شهری سمی شده است، که سبب هراس بی‌اساس گردید، ولی سپس در ساعت ۱۰۱۵ اعلام نمود که وضعیت آب به حالت عادی برگشته است. ژنرال ناجی، فرماندار حکومت نظامی اصفهان، شب گذشته در تلویزیون ظاهر شد و از مردم درخواست آرامش نمود. و اخطار کرد که از این به بعد نیروهای نظامی با بی‌نظمی به شدت برخورد خواهند نمود. ناجی مدعی شد که «خارجیان در پشت این اقدامات پنهان شده‌اند» و قول داد که: «ارتش تا آخرین قطره خون جهت دفاع از قانون و نظم در ایران ایستادگی خواهد کرد». ظاهراً ناآرامی ادامه دارد، زیرا صبح امروز در اصفهان صدای تیراندازی شنیده می‌شد. جمعیت تخریبگر، همانطوری که شیوه کلی شاه بوده است، نسبت به افرادی که با اجازه آنها بدون صدمه دیدن از ساختمانهای در حال تخریب فرار می‌نمودند، نسبتاً خویشتن‌داری نشان می‌دادند. هیچگونه (تأکید می‌کنیم هیچ) گزارشی در مورد وارد شدن صدمه به شهروندان آمریکایی وجود ندارد.

۳- به استثنای اصفهان، به نظر می‌رسد که کشور امروز، به حالت عادی بازگشته است، «حالت عادی» به مفهوم برقراری مقررات منع عبور و مرور به طور معمول، استقرار نیروهای نظامی در سراسر شهر، وجود خاموشیهای برق (قطع برق بار دیگر بخشی از تهران را صبح

امروز دربر گفت) و بسته بودن فروشگاهها می باشد. با این حال اکثر فروشگاهها در شمال و مرکز تهران امروز باز هستند و دولت اعلام نموده است که فردا مدارس ابتدایی تهران و حومه بازگشایی خواهند شد. فرودگاه، کار عادی خود را از سر گرفته است و هواپیمایی پان آمریکن از فردا مجدداً روزانه دو پرواز برقرار خواهد کرد. علیرغم گفتگوهای موجود در مورد کمبود سوخت جت، پان آمریکن اعلام نمود که ذخیره سوخت کافی موجود است. در تهران تا نزدیک غروب هیچ گزارشی از اغتشاشات در دست نیست.

۴- شاه از فرصت روز حقوق بشر (۱۰ دسامبر) جهت ارسال پیام به ملت استفاده کرد، که شامل پرهیز از خودستایی بود و جاذبه های پیشرفت بشر را با کلی گویی ارائه نمود. سازمان عفو بین المللی با انتقاد از سابقه حقوق بشر ایران واکنش نشان داده است.

۵- کلیه احزاب شدیداً مشغول ارزیابی اهمیت تظاهرات بدون خونریزی دهم و یازدهم دسامبر هستند. طرفداران میانه روی رژیم و مخالفین با این استدلال که یا رژیم مجبور به دادن امتیاز بزرگی شده و یا طرفداران افراطی خمینی کوتاه آمده اند، همگی مدعی پیروزی هستند. شواهد کاملاً نشان می دهد که مخالفان افراطی، خواهان خونریزی بودند و هنوز هم به دنبال آن هستند. جزوه هایی در اصفهان منتشر شده که امروز را به عنوان شروع نبرد نهایی اعلام کرده است. این اعلامیه ها همچنین از امروز دستور به اعتصاب عمومی می دهند. شایعات زیادی حاکی است که افراطیون مجدداً به خیابانها خواهند ریخت اما این بار جهت برانگیختن عکس العملهای خشونت بار می باشد.

۶- حامیان متعصب دست اندرکار رژیم، خواهان سرکوب شدید هستند. منابع مطبوعاتی ایران به مأمور سفارت گفتند که ژنرال اویسی فرماندار نظامی تهران در حال طرح عملیات نظامی شدیدی جهت جلوگیری از تظاهرات و خاتمه دادن به اعتصابات می باشد. سایر منابع هم این اطلاعات را تأیید می نمایند. علیرغم روند مسالمت آمیز حوادث در تهران، نیروهای انتظامی به خاطر بروز خشونت در مشهد و اصفهان مضطرب هستند. آخرین گزارش کنسول اصفهان بیانگر این است که نیروهای نظامی شدیداً عکس العمل نشان داده اند. مقامات رسمی می گویند تظاهرکنندگان از قوانین قبلی مبنی بر خودداری از خشونت تخطی نموده اند. آنها به سربازان می گویند که مسلمان واقعی نمی تواند چنین کاری نماید، که تلویحاً اشاره بر وظیفه ارتش در دفاع از دین در مقابل خرابکاران می باشد. شاهدان عینی از خشونت متقابل سربازان که شامل در هم شکستن فروشگاههایی که تصویر خمینی را نصب کرده اند، می باشد، خبر می دهند. نیروهای نظامی تمام راههای ارتباطی شهر را مسدود کرده و آشکارا خواهان مجازات تام و تمام کسانی که در رعایت مقررات قبلی قصور ورزیده اند، می باشند.

۷- مانور دادن های سیاسی در سطح وسیعی جریان دارد. ما گزارشهای موثقی از حرکت در جهت این یا آن نوع حکومت ائتلافی در دست داریم، اما تاکنون کلیه طرحها در مورد مسئله نقش شاه در برابر نیروهای مسلح عاجز مانده اند.

۸- کنسول تامست از شیراز گزارش می دهد که کارکنان شهرداری که شامل رفتگران هم می شود، دست به اعتصاب زده اند. طبق گزارشات، جمعه گذشته در اهواز دو نفر پلیس توسط جمعیت تظاهرکننده ای که پلیس در حال آرام کردن آنها بود، به ضرب گلوله کشته شدند. روز جمعه، همچنین جمعیت به داخل دفاتر شرکت آمریکایی پارسون نفوذ کردند و اثاثیه اداری را در هم شکسته و بر روی اموال نفت پاشیدند، ولی به دلایلی آنها را آتش نزدند. دیروز خساراتی به بار آمد. اوضاع در خرمشهر، آبادان و بندرعباس در کل آرام بود. در کرمان هم مانند شیراز راهپیمایی ده دسامبر منجر به اجتماع کوچکتر مردم در مساجد گردید. شعارهای بسیاری در حمایت از خمینی مشاهده شده است. شیرازیها مقادیری رنگ و اسپری همراه با شعارهای نقش بسته بر دیوارها که بر له و علیه دولت است، پیدا کرده اند.

سولیوان

سند شماره ۳۰۸

سری
از: وزیر امور خارجه، واشنگتن دی.سی. - ۲۷۹۱ به: همه هیأت های دیپلماتیک در اروپا
موضوع: گزارش وضعیت ایران (شماره ۴۱)

۱- بر اساس گزارش ها تهران امروز آرام بود. ظاهراً هیچ تظاهرات گسترده ای در ایران صورت نگرفته است. اصفهان نیز پس از خشونت های وسیع روز گذشته نسبتاً آرام بوده است. نیروهای پلیس تظاهرات را با خشونت سرکوب کردند و در سرتاسر شهر پخش شدند تا مغازه ها و خودروهایی را که علایمی از حمایت از خمینی و یا مخالفت [با شاه] بر آنها بود، مورد حمله قرار دهند. آمریکایی های مستقر در اصفهان از شورش ها وحشت زده شدند ولی هیچ گزارشی از مجروح شدن آمریکایی ها در این شهر یا شهرهای دیگر [ایران] مخابره نشده است. سفارت می گوید که نمی تواند گزارش مطبوعات را مبنی بر اینکه [دولت] برای تیراندازی به آشوب گران از هلیکوپتر استفاده کرده است، تأیید کند.

۲- فرودگاه مهرآباد امروز بازگشایی و پروازها به صورت عادی از سر گرفته شد. در حال حاضر بخش اضافی برای پروازهای پن آم در نظر گرفته نشده است.

کریستوفر

سند شماره ۳۰۹

سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان
دوره زمانی مورد نظر: ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸

[وضعیت ایران در روزهای ۱۲ و ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸]

۱. (سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) وضعیت کلی
روز گذشته به رغم وجود سکوت نسبی در تهران، شهر اصفهان دستخوش برخی وقایع

خشونت‌آمیز بود. ارتش کنترل شهر را در دست گرفته بود و دولت نیز به قتل برخی افراد [در جریان درگیریها] اقرار کرد. از سویی دیگر، روز گذشته رادیو ایران گزارش کرد که برخی گروهها در حمایت از دولت اقدام به تظاهرات کرده‌اند. با وجود عدم افشای جزئیات دقیق، ظواهر امر حاکی از این است که در تاریخ ۱۱ دسامبر چند افسر [نظامی] در مجتمع لویزان به دست سربازان به قتل رسیده‌اند.

۲. (سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) خلاصه اقدامات صورت گرفته:

الف) تظاهرات:

۱. در تاریخ ۱۲ دسامبر شهر تهران جو نسبتاً آرامی را تجربه کرد و صرفاً یک تظاهرات در زمان آغاز حکومت نظامی عصرگاهی به وقوع پیوست.
۲. در تاریخ ۱۲ دسامبر خشونتها در شهر اصفهان ادامه یافت و در جریان این خشونتها، تعداد ۲۳ دستگاه ساختمان تماماً در شعله‌های آتش سوخت. تعداد زیادی از دیگر ساختمانها، از جمله مدرسه امریکایی نیز متحمل خسارات کمتری شدند. آمار رسمی اعلام شده در خصوص تعداد تلفات و کشته‌ها در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر گویای ۹ نفر می‌باشد. در روزهای اخیر، اعتراضات شدت و حدت بیشتری به خود گرفته است. نیروهای مسلح موفق شدند که با حمایت گروههای حامی دولت، که قاطبه آنها جوان بودند، کنترل شهر را در دست بگیرند. در حدود ساعت ۱۶/۳۰ سه تظاهرات در حمایت و طرفداری از دولت صورت گرفت. در حوالی غروب، شهر نسبتاً آرام گزارش شد.
۳. گزارشات حاکی از این بود که شهر شیراز در تاریخ ۱۲ دسامبر آرام بوده است و تظاهرات روز گذشته [۱۱ دسامبر] نیز آرام توصیف شده است.

۴. بخش فارسی رادیو صدای دولت [بخش فارسی رادیو دولتی] گزارش داد که در تاریخ ۱۲ دسامبر در شهرهای اصفهان، زاهدان، زابل، مشهد، اراک، فریدن و سمنان "تظاهرات و راهپیمایی ملی و میهن‌پرستانه" صورت گرفته است.

ب) (سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) اقدامات تروریستی:

بر اساس گزارشات واصله، در حوالی ظهر روز ۱۱ دسامبر در مجتمع لویزان شش سرباز پیاده نظام با ورود به آسایشگاه افسران گارد شاهنشاهی، افسرانی که در حال صرف نهار بودند را به قتل رساندند. تبادل آتش بین این افراد حدود دو ساعت به طول انجامید. در این جریان صدای آتش گشودن سلاحهای خودکار و تفنگهای ۱۰۶ میلی متری به گوش رسید و دو هلیکوپتر نیز بر فراز منطقه به پرواز درآمد. تعداد چهار نفر از سربازان یاد شده موفق شدند به وسیله یک خودرو از مجتمع بگریزند که البته با تعقیب سربازان گارد، نهایتاً دستگیر شدند؛ دو سرباز دیگر نیز در درون مجتمع کشته شدند. احتمالات متصور بر این موضوع به این ترتیب است که سربازان یاد شده بنا به دلایل سیاسی شخصی اقدام به قتل افسران گارد کرده‌اند و یا این که از اعضای گروه چریکهای فداییان خلق بوده‌اند. در زمان حمله سربازان فوق به افسران،

نیروهای گارد مردانی را دستگیر کردند که در لباس غیر نظامی در حال پرسه زنی در اطراف دروازه ورودی مجتمع نظامی لویزان بودند. پس از دستگیری این افراد مشخص گردید که تمامی این افراد مسلح بوده‌اند. جو امنیتی بسیار سنگینی بر مجتمع نظامی لویزان حاکم است.

(ج) مسایل اقتصادی:

۱. اخیراً اتهاماتی مطرح شده است مبنی بر این که ظرف چند سال اخیر، برخی افراد برجسته و شناخته شده تهران مبالغ هنگفتی پول از کشور خارج کرده‌اند. [در همین راستا] مدعی‌العموم تهران دستور داده است که تحقیقاتی در خصوص این موضوع صورت پذیرد. سرمنشاء این اتهامات لیستی بود که چند روز پیش برخی از کارمندان بانک ملی ایران منتشر کردند؛ این لیست دربرگیرنده نام افرادی بود که اتهام فوق به آنها نسبت داده شده بود. مادامی که تحقیقات در این زمینه به سرانجام نرسیده، افرادی که نامشان در این لیست آمده است، حق خروج از کشور ندارند.

۲. تأثیرات و عواقب اعتصاب در صنعت نفت، اقتصاد کشور را تحت الشعاع خود قرار داده است. (به گزارش بی‌بی‌سی) گزارشات موجود گویای این است که ایران در حال تلاش برای خرید نفت در بازارهای بین‌المللی است.

(به گزارش صدای آمریکا) میزان تولید نفت ایران در حال حاضر حدود یک تا یک و نیم میلیون بشکه در روز است.

۳. فرودگاه مهرآباد طبق برنامه پیش‌بینی شده در تاریخ ۱۲ دسامبر بازگشایی شد.

(د) وضعیت آموزشی:

در تاریخ ۱۳ دسامبر مهدهای کودک و مدارس ابتدایی و راهنمایی در تهران بازگشایی شدند. قرار است تاریخ بازگشایی دبیرستانها متعاقباً اعلام شود. سری

سند شماره ۳۱۰

محرمانه ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۲ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران - ۱۲۱۴۸ به: آژانس اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.

منابع: مشاهدات شخصی تهیه‌کننده گزارش: سروان جیمز رابرتز، وابسته نیروی هوایی آمریکا

مقام تأییدکننده گزارش: سرهنگ تی.ئی. شافر، وابسته دفاعی

[وضعیت ایران در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸]

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی): این گزارش اطلاعاتی درباره وضعیت ایران از ساعت ۱۲

روز ۱۱ دسامبر تا ساعت ۱۲ روز ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸ ارائه می‌دهد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: (محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - عمومی:

پس از راهپیمایی گسترده ولی صلح‌آمیز و کنترل شده‌ای که دیروز بعد از ظهر در تهران صورت گرفت، و همچنین لغو محدودیت سفرهای درون شهری شمال - جنوب و برچیدن پست‌های بازرسی در شب گذشته، ظاهراً امروز شهر تهران دارد به وضعیت عادی باز می‌گردد. شهر ترافیک نسبتاً روانی دارد و بیشتر مغازه‌ها باز هستند. تاکسی‌ها در شهر گردش می‌کنند، پمپ بنزین‌ها باز است، و فقط در محل شعبه‌های نفت تعدادی از مردم صف بسته‌اند.

ب- فعالیت‌های ضد آمریکایی:

در طول دوره گزارش دو اقدام رخ داد ولی تهدیدی صورت نگرفته است. اقدامات فوق شامل پرتاب بمب آتش‌زا و یک سرراهی منفجره در منطقه نیاوران بود. یک ماشین شخصی متعلق به یک آمریکایی با بمب آتش‌زا در ساعت ۲۰:۲۰ روز ۱۱ دسامبر به وقت محلی مورد حمله قرار گرفت که این حادثه هیچ مجروح و تلفاتی نداشت. در ساعت ۲۰:۴۰ همان شب یک سه راهی منفجره از پنجره طبقه سوم آپارتمانی که آمریکایی‌ها در آن ساکن بودند، به داخل ساختمان پرتاب شد که خسارات اندکی به ساختمان وارد کرد و هیچ مجروح و تلفاتی نداشت.

پ- فعالیت‌های ضد دولت

در طول دوره گزارش تظاهراتی که بعد از ظهر یازدهم دسامبر در تهران برپا شد حتی از تظاهرات روز دهم نیز گسترده‌تر بود. با وجود این، راهپیمایی‌ها کاملاً کنترل شده بود و بروز هیچگونه خشونت‌ی گزارش نشد. در ساعت ۱۴:۰۰ روز یازدهم دسامبر وابسته نیروی هوایی شخصاً شاهد تجمع ۷ مایلی راهپیمایان در خیابان رضا شاه بود. در روز یازدهم نیز همچون روز دهم دسامبر مسئولان کنترل راهپیمایان کاملاً اوضاع را تحت کنترل داشتند و جمعیت حاضر نیز پس از راهپیمایی در اطراف میدان شهید و گوش دادن به سخنرانی‌های متعدد با نظم و بدون درگیری متفرق شدند. برآورد دفتر وابسته نظامی از تعداد جمعیت حاضر در راهپیمایی فوق بین ۶۰۰ هزار تا یک میلیون نفر است ولی رادیو ملی ایران تعداد جمعیت را ۴ میلیون نفر اعلام کرده است.

در ساعت ۱۴:۰۰ روز ۱۱ دسامبر یک اقدام ضد دولت در منطقه لویزان صورت گرفت. جزئیات این واقعه در گزارش جداگانه‌ای به همین تاریخ برایتان ارسال شده است.

د- اقدامات امنیتی

اقدامات اساسی که از سوی مقامات حکومت نظامی در طول دوره گزارش صورت گرفت بسیار مؤثر بود. آنها با تقسیم شهر به منطقه شمال و جنوب و محدود ساختن تردد خودروها بین این دو منطقه تا حدود زیادی از گره خوردن ترافیک و تردد بیش از حد خودروها جلوگیری کردند. موافقت با بیرون آمدن دسته‌های عزاداری به وضوح تنش‌ها را تا حد زیادی کاهش داده است. طی چند روز گذشته تیراندازی در شهر به حداقل رسیده است و این حقیقت که هر دو طرف عاقلانه از زد و خورد با یکدیگر پرهیز کرده‌اند عاملی بسیار مهم در

حفظ صلح بوده است. در شب یازدهم دسامبر ۱۹۷۸ موانع خیابانی را برچیدند و نیروهای نظامی و زره‌پوش‌ها از خیابان‌ها رفتند و ساعات منع آمد و شد به برنامه قبل از عاشورا بازگردانده شده است، یعنی ۹ شب تا ۵ صبح. فرودگاه مهرآباد هم اینک به روی پروازهای غیرنظامی باز شده است و دفاتر خطوط هواپیمایی نیز در شهر تهران به فعالیت مشغولند. ه- فعالیت‌های خارج از تهران:

- ۱- اصفهان: ظاهراً وضعیت اصفهان در طول دوره تهیه گزارش خشونت‌بارتر بوده است. بروز آتش‌سوزی‌ها و زد و خوردهایی در ربع شمال شرقی شهر گزارش شده است. آماری از مجروحان یا کشته‌شدگان در دست نیست. بر اساس گزارش‌ها، خشونت‌ها امروز نیز ادامه داشته است. جزئیات این حوادث از سوی بخش‌های دیگر سفارت و OSI گزارش شده است.
 - ۲- حادثه مهم دیگری نیز در شهر تبریز رخ داد. جزئیات بیشتر این حادثه در گزارش جداگانه‌ای در همین تاریخ برایتان ارسال می‌شود.
 - ۳- همدان: دولت ایران تأیید کرده است که استاندار همدان در روز ۱۰ دسامبر [۱۹ آذر] مورد اصابت گلوله قرار گرفته است. گزارش‌های ضد و نقیضی در ارتباط با جراحات وارده و کشته شدن یکی از محافظان شخصی او مخابره شده است.
- نظریات تهیه‌کننده: (محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)
- اقدامات ضدآمریکایی تقریباً به قوت خود باقی است و تا این تاریخ برخورد با خارجیان تا حد زیادی موجب کاهش تعداد اتباع خارجی مقیم ایران شده است.
- مهارت سازمان‌دهندگان راهپیمایی تهران خیلی بیشتر از چیزی بود که دفتر وابسته نظامی سه روز پیش حدس می‌زد. توانایی آنها در سازمان‌دهی، بسیج، و کنترل و هماهنگ کردن چنان جمعیت عظیمی و در عین حال پرهیز از زد و خورد و خونریزی ادعای جوامع مذهبی در خصوص رهبری در حوزه سیاسی را اعتبار می‌بخشد. هر چند با سپری شدن عاشورا جوّ حاکم بر کشور تا حد زیادی تغییر کرده است، ولی هنوز احتمال بروز خشونت وجود دارد.

سند شماره ۳۱۱

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۸۱ ۶۸۴۶
 ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۲ آذر ۱۳۵۷
 از: دفتر وابسته دفاعی، تهران - ۱۲۱۶۴ به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.
 عنوان: وضعیت در ایران، ۱۲ الی ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش اطلاعاتی در رابطه با وضعیت ایران در طول مدت زمانی ۱۲ الی ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸ فراهم می‌کند.
 ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف: عمومی

تهران امروز آرام است. مدارس ابتدایی ایران طبق برنامه قبلی بازگشایی شده‌اند. خیابانها با به وجود آمدن راهبندانه‌های طولانی کم کم حالت یک شهر معمولی را پیدا کرده است. این راهبندانها نشانه دیگری مبنی بر عادی شدن اوضاع در شهر می‌باشد. اکثر مغازه‌ها باز هستند. دهکده‌های نفت‌فروشی هنوز صفهای طولانی دارند ولی پمپ بنزینها شلوغ نیستند. تاکسی‌ها و اتوبوسها در حال کار می‌باشند و مملو از مسافر هستند. اوضاع به طور قابل توجهی نسبت به چندی قبل آرامتر شده است.

ب: فعالیتهای ضدآمریکایی، ضدخارجی

در خلال ۲۴ ساعت گذشته هیچ نوع اقدام یا تهدیدی علیه افراد آمریکایی یا خارجی در منطقه تهران گزارش نشده است.

ج: اقدامات ضددولتی

طی این مدت اقدامات ضددولتی در تهران در حداقل خود بوده است. با این وجود دفتر وابسته دفاعی آمریکا چندین گزارش جالب توجه دریافت کرده است.

۱- یک دوست نزدیک خانواده وابسته دفاعی در نیروی زمینی و همچنین چند تن از کارمندان دفتر وزیر امور خارجه بعد از ظهر ۱۳ دسامبر تلفنی به وابسته دفاعی اطلاع دادند که اوضاع در ایران به طور کلی و به خصوص در تهران سریعاً بهبود خواهد یافت و «همه چیز به زودی پایان خواهد پذیرفت.» در پاسخ به سؤال وابسته دفاعی در رابطه با راهپیمایی دهم و یازدهم دسامبر ۷۸ منبع متذکر گردید که در مواضع «رهبران مخالف» تفرقه افتاده است و نتیجه این تفرقه، مسالمت‌آمیز بودن شدید ماهیت تظاهرات خواهد بود. روحانیت، جبهه ملی و حکومت فعلی سریعاً به سمت یک مصالحه پیش می‌روند و اوضاع به زودی بهبود خواهد یافت. این مسئله با «تحولاتی که در سطح بین‌المللی صورت می‌گیرد» همراه خواهد بود. وابسته دفاعی از منبع در مورد آشوبهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر در اصفهان و سایر شهرهای ایران سؤال نمود که منبع در پاسخ گفت «این شهرها قابل ملاحظه نیستند و فقط تهران مهم است. سایر قسمتهای کشور همان کاری را خواهند کرد که تهران می‌کند.» منبع گفتگو را با ذکر این مطلب که می‌خواهد بزودی به خانه وابسته دفاعی رفته تا در این مورد بیشتر صحبت کنند به پایان برد. (منبع قبلاً وابسته دفاعی را با رک‌گویی و ارائه قضاوت‌های همه جانبه و صحیح خود تحت تأثیر قرار داده است و در گذشته اطلاعات موثق و دقیقی در اختیار وی گذاشته است.)

۲- دفتر وابسته دفاعی همچنین اطلاعات خاصی در رابطه با راهپیمایی و سخنرانی‌های دهم و یازدهم در تهران دریافت نموده است.

الف: سخنرانیهای روز اول و دوم اصولاً یکنواخت بود.

ب: تعدادی از رهبران مذهبی سخنرانی نمودند و نکات مهم آن به شرح زیر است:

۱- کمونیسم نه؛ ۲- ملی‌گرایی نه؛ ۳- ضداسرائیلی؛ ۴- طرفداری از وحدت مسلمانان

(لبنان، اریتره و غیره)؛ ۵ - بشریت؛ ۶ - ادامه مبارزه (جهاد) برای برقراری جمهوری اسلامی؛ ۷ - درخواست آزادی تمام زندانیان سیاسی؛ ۸ - حکومت شاه را نمی‌خواهند؛ ۹ - درخواست برای کلیه آزادیهای سیاسی (آزادی بیان، مطبوعات، تردد و غیره)؛ ۱۰ - مخالف خارجیان یا غیرمسلمانان نیستیم و «تا زمانی که آنها به ما احترام بگذارند، به آنها احترام خواهیم گذاشت.»؛ ۱۱ - خواستار ندادن یا واگذاری حداقل منابع درآمد به خارجیان هستیم؛ ۱۲ - خواستار عدم مداخله دولت آمریکا هستیم؛ ۱۳ - قصد آزار و اذیت آمریکاییان را نداریم؛ ۱۴ - فعالیتهای ضدآمریکایی توسط «مسلمین» صورت نگرفته است.

ج: شعارهایی که در خیابانها داده می‌شد عبارتند از:

«خمینی عزیزم»، «مرگ بر شاه»، «زندانیان سیاسی را آزاد کنید».

د: منبع گزارش می‌دهد که درصد پاسخ‌دهندگان به شعارها به شرح زیر بوده است:

شعار بر له خمینی - ۳۰ درصد پاسخ دهنده داشت.

شعار علیه شاه - تقریباً ۱۰۰ درصد پاسخ دهنده داشت.

این اطلاعات به صورت تلفنی و از یک خانم استاد دانشگاه که اظهار می‌داشت در تظاهرات شرکت کرده بود دریافت گردیده است. موثق بودن منبع را نمی‌توان ارزیابی کرد با این حال به نظر می‌رسد که این اطلاعات با سایر گزارشات در مورد حوادث مشابه مطابقت دارد. (بخش سیاسی سفارت امروز متن سخنرانیها را از طریق تلگرام دریافت خواهد کرد.)

۳- در رابطه با حوادث سالن غذاخوری گارد شاهنشاهی (در تلگرام شماره ۷۸ ۰۵۸۰ ۶۸۴۶ گزارش شد) وابسته دفاعی امروز تلاش خواهد کرد تا در خلال ملاقات با افسران نیروی زمینی ارتش ایران اطلاعات بیشتری کسب نماید. به مجرد دریافت این اطلاعات ارائه خواهند شد.

د - اقدامات امنیتی

با سپری شدن ایام عاشورا مقامات حکومت نظامی به کاهش سختگیریهایی که در شهر اعمال می‌کردند ادامه می‌دهند. سربازان هنوز هم به همراه افراد پلیس در مراکز کلانتریهای شهر مستقر هستند اما تانکها و سربازان از اکثر میداین اصلی و نقاط کلیدی شهر جمع‌آوری شده‌اند.

هر کدام از سفارتخانه‌های آمریکا و انگلیس تقریباً یک گروهان سرباز دارند. دیگر بازرسی پراکنده خودروها دیده نمی‌شود. وابسته ما در نیروی دریایی ایران گزارش می‌دهد که زره‌پوشها شب گذشته تقریباً به مدت یک ساعت در بخش شمال شرقی شهر در تردد بودند که ظاهراً به پارکینگهای خود در اطراف کاخ نیاوران برمی‌گشتند.

ه - فعالیتهای در خارج از تهران

۱- بندرعباس: در روز ۱۱ دسامبر ۷۸ تقریباً در ساعت ۱۲ به وقت محلی ناآرامی قابل توجهی در بندرعباس به وقوع پیوست. یک گروه (به تعداد نامعین) تعدادی از بانکها را به

آتش کشیده و سپس به منازل مسکونی خانواده‌های فیلیپینی که در کارخانه‌های کشتی‌سازی کار می‌کنند حمله نمودند. بین ۲۴ تا ۴۰ خانه به آتش کشیده شد. نیروی دریایی ایران این خانواده‌ها را در پادگان مربوط به کشتی «میکل آنژ» اسکان داده است. کلوپ تجمع چینی‌ها و خانه‌های بدنام محلی نیز آتش زده شد. هیچ مجروحی گزارش نشد. و پس از آن آرامش حکمفرما شده است.

۲- مشهد: اطلاعات زیر از دفتر وابسته دفاعی از طریق یکی از افسران امنیتی که این مطالب را به عنوان «شایعات حیاتی» تعبیر می‌کند به دست آمده است. بر اساس شواهد موجود در طی شب دهم دسامبر ۱۹۷۸، آیت‌الله قمی یکی از رهبران مذهبی اصلی مشهد رویایی (وحی) دیده است که از وی پرسیده شد، که «چرا با شاه چنین رفتاری دارید؟» (یا عبارتی نظیر این جمله). بار دیگر شب یازدهم دسامبر سؤال مشابهی از وی شد که او یادداشت نمود. وی از آن پس اعلامیه‌هایی منتشر نمود که جامعه روحانیت را تشویق می‌کرد تا از فعالیتهای ضدشاه دست بردارند.

اگر چه نمی‌توان اهداف پشت پرده تغییر مواضع آیت‌الله قمی را ارزیابی کرد اما افسر امنیتی مؤکداً گزارش می‌دهد که پلیس ایران موضع جدید آیت‌الله قمی را تأیید کرده و ادعا می‌کند که تأثیر بسزایی داشته است (گزارش قسمت سیاسی سفارت حاوی جزئیات بیشتر می‌باشد).

۳- اصفهان: عصر روز گذشته پس از بروز ناآرامیهای عمده در ۱۱ و ۱۲ دسامبر آرامش بار دیگر بر شهر حکمفرما شده است. گزارشات حاکی از ۹ کشته و ۸۰ مجروح در روز یازدهم می‌باشد که هیچ‌کدام از آنها خارجی نبوده‌اند. در روز ۱۲ دسامبر هیچ کشته یا مجروحی گزارش نشده است.

بین ساعات ۳ الی ۷ بعد از ظهر به وقت محلی روز ۱۲ دسامبر چندین تظاهرات به طرفداری از شاه در شهر برگزار گردید. همچنین گزارش می‌شود که انجام یک تظاهرات بزرگ به نفع شاه برای امروز برنامه‌ریزی شده است. آتش این تظاهرات احتمالاً بر اثر «وحی» نازل شده به آیت‌الله قمی روشن شده است.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

با پشت سر گذاشتن دوره بحرانی عاشورا شکاف آشکاری بین رهبران مذهبی و سایر رهبران گروههای سیاسی مخالف در حال گسترش است و با فرض احتمال اینکه وجوه مشترکی بین شاه و بعضی از مخالفین به وجود آمده به نظر می‌رسد نقطه عطف مهمی را پشت سر گذاشته‌ایم. قرار است بعد از این تعطیلی، اعتصابات بعضی از بخشها (در صنعت نفت و گمرک گزارش شده است) به پایان برسد. اکنون یک مسئله اقتصادی به وجود آمده است. آیا کشور می‌تواند با سرعت کافی جمع و جور شود تا از بروز مشکلات مالی توانفرسای داخلی و خارجی اجتناب شود؟ ان‌شاءالله.

سند شماره ۳۱۲

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۴۳۲۵
به: نمایندگیهای دیپلماتیک
موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۳، ۱۳ دسامبر ۷۸

۱- شهرهای ایران به طور قابل توجهی آرام می‌باشند. در تهران، خارج از محدوده بازار، عموماً مغازه‌ها باز هستند. به جز یک مورد تظاهرات، تهران شب گذشته را بدون درگیری، تظاهرات یا حمله‌ای به محل اقامت یا خودروهای آمریکاییان پشت سر گذاشت. چند مورد قطع برق وجود داشت.

۲- کنسولگری ما در اصفهان قسمت اعظم گزارشات جراید در مورد حوادث اخیر را مورد بررسی قرار داده که به نظر می‌رسد گزارشات اغراق‌آمیز می‌باشند.

۳- شیراز نیز شب گذشته قطع برق داشت. امروز نیمی از مغازه‌ها باز هستند اما صنایع به علت کمبود گاز طبیعی هنوز در تعطیلی به سر می‌برند. شرکت ملی نفت ایران همچنین از توزیع کم سوخت خانگی و سوخت گازوئیل خبر می‌دهد.

۴- در تعدادی از شهرهای ایران، روز گذشته، احساسات طرفداری از شاه در بعضی از تظاهرات از جمله چند گردهمایی وجود داشته است. بعضی از این تظاهرات به رؤیای یک آیت‌الله میانه‌رو در مشهد نسبت داده می‌شود، که ظاهراً به وسیله مسلمانان معتقد به عنوان یک سرزنش برای اعمالشان نسبت به شاه پذیرفته شده است.

۵- تولید نفت خام با کمی کاهش به ۱/۱۷ میلیون بشکه در روز رسیده است. میزان تحویل نفت خام به پالایشگاهها نیز پایین می‌باشد و کمبود جدی تولیدات پالایش شده قطعی به نظر می‌رسد. تغییری در وضعیت اعتصاب بخش صنعت نفت پیش نیامده و کارکنان اعتصابی در شرکت‌های چند ملیتی حاضر نیستند با شرایط مدیریت پیرامون بازگشت به سر کار بحث کنند.
کریستوفر

سند شماره ۳۱۳

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۱۶۹
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۳ دسامبر

۱- اوضاع در تهران و سایر شهرها به طور قابل توجهی آرام می‌باشد. به استثناء تظاهرات گزارش شده شب گذشته در میدان ژاله (وسعت تظاهرات و تعداد جمعیت نامعلوم می‌باشد) دیشب بدون شعار، تیراندازی و درگیری و یا حمله‌ای به محل اقامت یا وسایط نقلیه آمریکاییان سپری شده است. علیرغم شایعاتی مبنی بر این که ناراضیان افراطی قصد بر هم زدن نظم را در آستانه روزهای دهم و یازدهم دسامبر دارند، آنها تاکنون آرام باقی مانده‌اند. مدارس

ابتدایی تهران امروز گشایش یافت. ما هنوز از کم و کیف موفقیت دولت در فرستادن معلمین و دانش‌آموزان به سر کلاسهای درس اطلاعی نداریم، اما شهر آرام می‌باشد. شب گذشته خاموشیهای پراکنده‌ای در حین پخش برنامه‌ای از تلویزیون که از شاه تمجید می‌شد، رخ داد، که احتمال می‌رود تصادفی نباشد. همه مغازه‌ها در خارج از محدوده بازار باز هستند.

۲- کنسولگری اصفهان گزارشات مطبوعات را در مورد وضعیت آن شهر در روز دوازدهم دسامبر مورد بررسی قرار داده است که به نظر می‌رسد مبالغه‌آمیز باشد. با تعداد کشته‌ها، در بین نیروهای دولتی که رقم آن از ۹ تا ۵۰ نفر تخمین زده می‌شود، روز عاشورا مخاطره‌آمیز و پر آشوب بود. دیروز همراه بود با پاسخ انتقام‌جویانه ارتش که با احساس خیانت تحریک شده بود اما هر چند که نظامیان شیشه‌های مغازه‌هایی را که تصاویر خمینی را بر شیشه داشتند خرد می‌کردند، مع هذا این حرکت یک پاسخ کنترل شده بود و کنسولگری گزارشی از تعداد مقتولین در دست ندارد. امروز کنسولگری شیراز، از تظاهرات کوچکی در محوطه دانشکده پزشکی که بدون دخالت نیروهای امنیتی سپری شد، گزارش می‌دهد.

شهر آرام است و پنجاه درصد مغازه‌ها باز هستند، اما صنایع به علت کمبود گاز طبیعی در تعطیل به سر می‌برند. دفتر ناحیه‌ای شرکت ملی نفت ایران می‌گوید که سوخت خانگی و سوخت دیزل به صورت کم عرضه می‌شود. شعارنویس‌ها حالا با استفاده از قوطیهای اسپری کار می‌کنند که امکان نوشتن بیشتر را به وجود می‌آورد. شیراز شب گذشته قطع برق داشت که ظاهراً در هماهنگی با تهران این عمل صورت گرفته است.

۳- کنسولگری شیراز گزارش می‌دهد که تعداد قابل توجهی از شعارهای نوشته شده با رنگهای اسپری به طرفداری از شاه است هر چند که تعداد آنها کم است. در حقیقت پراهمیت‌ترین مسئله امروز وجود تعداد زیادی گزارش در مورد نمایش قدرت طرفداران شاه می‌باشد و در حالی که بیشتر گزارشات درباره تظاهرات طرفداران شاه در بعضی جاها مبهم می‌باشند، کنسولگری اصفهان از سه مورد گردهمایی دیروز در آنجا گزارش می‌دهد و ما همچنین خبرهای موثقی از تظاهرات دیروز و امروز در مشهد داریم. و اینها همگی ظاهراً به شایعه خواب آیت‌الله قمی در دهم و یازدهم دسامبر برمی‌گردد که ادعا می‌شود وی از شاه حمایت می‌کند (در تلگراف جداگانه‌ای گزارش می‌شود).
سولیوان

سند شماره ۳۱۴

۱۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۳ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۴۶۳۴ به: سفارت آمریکا، تهران - فوری

موضوع: خروج افراد نیروی دریایی از مناطق نفتی

۱- یکی از کارمندان شرکت نفتی اسکو به ما گزارش داد که تمام پرسنل نیروی دریایی در حال حاضر از مناطق نفتی خارج شده‌اند. دلیل این کار (اگر صحت داشته باشد) نامشخص

است اما خروج تکنسین‌های نظامی به عنوان یکی از دلایل احتمالی اینکه چرا تولید تا سطح فعلی کاهش یافته ذکر شده است.

۲- به منظور کمک به ما برای درک شرایط و با توجه به دیدگاه اسکو مبنی بر اینکه تولید در سطح ۲/۵ تا ۳/۵ میلیون بشکه در روز «تثبیت» خواهد شد از اظهار نظر سفارت در این امور قردادانی می‌نماییم.

لطفاً بهترین ارزیابی خود را در مورد اینکه در صورت تثبیت اوضاع تولید با چه سرعتی می‌تواند از سر گرفته شود را در اختیار ما قرار دهید. آیا آخرین اعتصاب مانند ماه نوامبر هیچ‌گونه مشکلات تعمیراتی یا نگهداری و انبارداری خاصی که بتواند مانع پیشرفت سریع امور شود داشته است؟

سند شماره ۳۱۵

۱۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۳ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۲۵۳ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۴ دسامبر ۷۸

۱- تهران همچنان بسیار آرام است. مخالفان اصلاً به خیابانها نمی‌آیند. فعالیت مخالفان به جز اعتصاب و قطع شبانه جریان برق موقتاً متوقف شده است که این امر شامل متوقف شدن فعالیتهای ایدایی عیه آمریکاییان هم می‌شود. فعالیت چشمگیر طرفداران شاه همراه با راهپیمایی در چندین شهر منجمله اراک، آبادان و مشهد وجود داشته است. بزرگترین تظاهرات در شهر اصفهان با جمعیتی در حدود بیست هزار نفر تأیید شده است. ماجرای خواب دیدن آیت‌الله قمی هنوز دهان به دهان می‌گردد. گرچه سرویسهای خبری دولت ایران ندیده گرفتند که ممکن است این طور باشد زیرا ما گزارشاتى داریم که آیت‌الله قمی چنین خوابی را انکار نموده است. گزارشات دیروز مبنی بر اینکه وی در اثر سکته قلبی فوت کرده نادرست بودند. بدون در نظر گرفتن صحت دخالت دولت ایران در این امور، نیروهای طرفدار شاه جهت برانگیختن احساسات شاهپرستانه فرصت را غنیمت شمرده‌اند. شایعاتی به دستمان رسیده که طرفداران شاه امروز یا فردا مجدداً در تهران اجتماع می‌کنند. اما تاکنون هیچ‌کدام جامه عمل نپوشیده‌اند. در اصفهان نظم تا حدی به حال اول برگشته است یعنی منع عبور و مرور به ساعت ده شب تا شش بامداد تغییر کرده است.

۲- غیر از پاره کردن تصاویر خمینی و وادار نمودن مردم به چسباندن عکسهای شاه، فعالیت طرفداران شاه به طور کلی بدون خشونت بوده است. به هر حال در شیراز، که اغلب زمانی که بقیه شهرهای ایران دچار اغتشاشات بودند، آرام بوده است، اوضاع ناخوشایند است. تنها تظاهرات مهم ضدشاه تجمع رو به افزایش در محوطه دانشکده پزشکی است. در شب دوازدهم دسامبر حدود ساعت ده و نیم (یعنی بعد از ساعت منع عبور و مرور)

یک گروه خشن از طرفداران شاه به دانشکده پزشکی یورش برده و مخالفان را مورد حمله قرار دادند. دیروز دانشجویان دانشکده پزشکی با تجمع دیگری علیه شاه به این اقدام پاسخ دادند. دو ساعت بعد واحدهای نظامی به دانشکده وارد شدند و چهار نفر از رهبران دانشجویان را دستگیر نمودند. پس از مدت کوتاهی این اقدام توسط کاروانی از اتومبیل‌های طرفداران شاه، در حالیکه رانندگان آنها بوق میزدند تا حمایت خود را از رژیم نشان دهند دنبال شد. کنسول اظهار می‌دارد که امروز برنامه عوض شده است و قرار است برای حمایت از شاه چراغ اتومبیلها را روشن کنند. هواداران و مخالفان شاه همچنین با در دست داشتن قوطی رنگ اسپری با شعارنویسی در سطح شهر به مبارزه برخاسته‌اند. دیشب با واقعه کاملاً بی‌ربط با اوضاع قبلی بین مسلمانان و بهاییان درگیریها افزایش یافت. ظاهراً مسلمانان منزل یکی از بهاییان در نزدیکی آرامگاه سعدی را آتش زدند. یکی از اقوام قربانی حادثه که معلوم شد سرباز است و از این رو به تیربار سبک مسلح بوده، از راه می‌رسد و انتقام اقوامش را می‌گیرد. نیروهای امنیتی اظهار می‌دارند که در اثر این تیراندازی ده تا دوازده نفر کشته شدند. در اقدام اعتراض‌آمیز دیگری مردم، بهمن معاون، رئیس دانشگاه پهلوی را ملاقات کردند و شب هنگام در دانشگاه دست به تحصن زدند.

۳- کنسولگری آمریکا در تبریز امروز از زد و خورد میان هواداران و مخالفان شاه گزارش داد. گروهی از کارمندان غیرنظامی و نظامیان بازنشسته تظاهراتی به حمایت از شاه برگزار می‌کردند که مردم (تماشاچیان) شروع به زدن آنها کردند. دو خیابان بسته شده است و زد و خورد هنوز ادامه دارد.

۴- جوّ تشنج در مناطق خلیج و حوزه‌های نفتی هنوز ادامه دارد. باشگاه و بار شرکت انگلیسی فیرکلاف در گچساران دیروز طعمه حریق گردیدند. اهواز ناآرام است اما موقتاً حادثه‌ای رخ نداده است. در بوشهر هر روز چندین ناآرامی رخ می‌دهد.

۵- رئیس اتحادیه معلمان به ما اطلاع داد که در حدود پانزده درصد از مدارس شهر ری از بازگشایی امتناع کردند. گرچه اکثر دانش‌آموزان و معلمان مدارس حضور یافتند ولی استادان عملاً تدریس نکردند. ولی حدس می‌زند که بین ۸۰٪ تا ۹۰٪ مدارس در شهرستانها به حال تعطیل باقی بمانند. وی اضافه نمود که معلوم نیست مدارس متوسطه چه وقت باز خواهند شد. دولت از این نگران است که دانش‌آموزان دبیرستانی نه تنها مدارس خودشان را بازگشایی نکنند بلکه مدارس ابتدایی را هم به تعطیلی بکشانند.

۶- آخرین گزارش از کنسولگری آمریکا در شیراز حاکی است که زد و خورد دیشب مسلمانان با بهاییان به یک سری حملات وحشیانه به منازل بهاییان که از پیش تعیین شده منجر گردید. گروههای شش نفری یا مسلمانان خیلی جوان به منازل افرادی که گمان می‌رود بهایی هستند می‌روند و آنجا را به آتش می‌کشند.

آنها همچنین اتومبیلها را خرد می‌نمایند. کنسول گزارش تأیید نشده‌ای دارد مبنی بر اینکه

ساختمان پپسی کولا در آتش سوخت. واحدهای نظامی کوشش کرده‌اند که جلو آشوب‌طلبان را بگیرند ولی تاکنون ناموفق بوده‌اند، و از ساعت سه آتش‌سوزی‌هایی در شمال شرقی شیراز رخ داده است. خشونت ظاهراً متوجه خارجی‌ان نیست، هر چند بعضی از خارجیانی که به تابعیت ایران درآمده‌اند در آن قسمت از شیراز زندگی می‌کنند و شاهد آتش‌سوزی می‌باشند.

سولیوان

سند شماره ۳۱۶

خیلی محرمانه
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۵۵۱۶
به: سفارت آمریکا، تهران
موضوع: بررسیها

پاسخ؛ تلکسهای مرجع باعث تشکر خواهد بود. در اشاره به تلکسهای مرجع، لطفاً تحلیل خود را درباره اینکه «شاه چقدر پیام حوادث روزهای ۴ و ۵ نوامبر را درک کرده» به ما ارائه دهید.

سند شماره ۳۱۷

خیلی محرمانه
شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۸۴ ۸۸۴۶
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران
به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.
عنوان: وضعیت در ایران - ۱۴، ۱۳ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش، اطلاعاتی مربوط به اوضاع ایران از ساعت ۱۲ روز ۱۳ دسامبر به وقت محلی الی ساعت ۱۲ روز ۱۴ دسامبر به وقت محلی را ارائه می‌کند. ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- عمومی: تهران مجدداً آرام بود و غیر از یک مورد قطع برق از حدود ساعت ۲۱:۱۵ تا ساعت ۱:۳۰ در بیشتر بخشهای شمالی شهر، هیچ حادثه غیرعادی گزارش نشده است. امروز وضعیت ترافیک و خرید و فروش برای روز پنجشنبه عادی به نظر می‌رسد. با آفتابی شدن هوا، پیاده‌روها مملو از جمعیتی شد که برای خرید و گردش آمده بودند. در حال حاضر به نظر می‌رسد یک بار دیگر تشنجات کاهش یافته است.

ب- فعالیتهای ضدآمریکایی - ضدبیگانه: در طی این مدت به جز یک مورد تهدید ضدآمریکایی، فعالیت ضدبیگانه دیگری گزارش نشده است. این تهدید شامل انداختن یک اعلامیه از زیر درب به داخل ساختمان دفتر وابسته دفاعی ایالات متحده می‌باشد. اعلامیه مزبور یک برگ بود که در داخل پاکت قرار داشت و به خصوص مخاطبش آقای بارتکو می‌باشد.

اعلامیه اظهار می‌دارد که سازمانهای زیر: گروه ویژه مقاومت ملی، گروه مقاومت امنیت، گروه ویژه اتحاد ملی و دیگر گروههای ویژه آماده هستند تا تمام آمریکاییانی که در ساواک و فعالیتهای جاسوسی در ایران دخالت دارند بکشند. آنها منتظر دستورات رهبران ملی و مذهبی‌شان برای انجام این کار هستند. اعلامیه به وسیله یک نفر نوشته شده و بدون امضاء می‌باشد. هر چند که نامه حاوی یک آدرس برگشت و یک اسم نیز می‌باشد.

ج- فعالیتهای طرفداران و مخافان شاه: در طی این مدت هیچ خبری مبنی بر فعالیتهای ضدشاه و یا تظاهرات گزارش نشده است. چندین تظاهرات، دیروز از سوی طرفداران شاه در ۹ شهر ایران برگزار شد. از قرار معلوم این تظاهرات با تأییراتی از خواب آیت‌الله قمی و در نتیجه موضعگیری طرفداران شاه شکل گرفته بود. (گزارشات پراکنده اطلاعاتی را ملاحظه کنید: ۷۸ ۰۵۸۱ ۶۸۴۶).

تعدادی از شهرهای موردنظر مشهد، اصفهان و آبادان می‌باشند. گستردگی تظاهرات تاکنون مشخص نشده است اما خبرها نشان می‌دهد که در مشهد تعدادی از تصاویر خمینی با تعدادی از عکسهای شاه عوض شده است.

در غروب ۱۳ دسامبر ۷۸ گزارشاتی واصل شده مبنی بر اینکه رهبران مذهبی در جنوب تهران خواب قمی را انکار کرده‌اند و آیت‌الله طالقانی هفته آینده آگاهیهای بیشتری به روحانیون خواهد داد، یعنی وقتی که اثرات تظاهرات (اگر اثری داشته باشد) دهم و یازدهم دسامبر برای حکومت مشخص‌تر شود. در ساعت ۹ روز ۱۴ دسامبر ۷۸ خبرها حول این محور است که آیت‌الله قمی دیدن آن خواب را تکذیب کرده است.

د- فعالیتهای خارج از تهران: گزارشات رسیده از اقصی نقاط کشور حاکی است که بخشهای مختلف در طی این مدت آرام می‌باشند به جز تظاهرات به نفع شاه که در بالا ذکر شد.

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

نظریات تهیه کنندگان: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) هر چند که آرامش به کشور بازگشته است ولی هنوز موانع عمده اقتصادی وجود دارد که باید بر آن فائق آمد. بخش اقتصادی سفارت گزارش می‌دهد که بانک مرکزی ایران توسط کارمندانی که هنوز در اعتصاب به سر می‌برند فلج شده است. اعتصابها در چندین بخش کلیدی دیگر نیز ادامه دارد: شرکت برق، شرکت مخابرات، شرکت نفت و غیره. مشکلات مبادله ارز هنوز به قوت خود باقیست و شرکتهای خارجی نمی‌توانند به مقدار کافی ریال برای پرداخت لیست حقوق و اجاره بهای خود به دست بیاورند.

جهت بخش محرمانه

در نظر بسیاری مسایل اقتصادی ممکن است باعث مهاجرت شود در حالی که در مورد ملاحظات امنیتی چنین نیست.

سند شماره ۳۱۸

خیلی محرمانه
 از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۲۷۳
 به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
 موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۵ دسامبر

۱- خلاصه: (امروز) پانزدهم دسامبر، تهران، اصفهان و تبریز آرامند. در شیراز تظاهرات کوچکی برپا شده است. نخست‌وزیر از کارمندان دولت می‌خواهد که روز شانزدهم دسامبر به سر کارهایشان برگردند. در غیر این صورت از کار برکنار شده و یا حقوق خود را از دست خواهند داد. روز پانزدهم دسامبر تولید نفت یک میلیون و سیصد و چهل هزار (۱/۳۴۰/۰۰۰) بشکه بود. به نظر می‌رسد که اعتصاب‌کنندگان اداره برق، دولت را شدیداً به وحشت انداخته‌اند. گفتگو بین دولت و مخالفان ادامه دارد. پایان خلاصه

۲- تهران، اصفهان و تبریز آرامند. از اوایل بعد از ظهر ۱۵ دسامبر هیچ‌گونه تظاهراتی در تهران گزارش نشده است. در اصفهان چند گروه کوچک از تظاهرکنندگان به طرفداری از شاه در خیابانها در حال حرکتند، اما هیچ اقدام خشونت‌آمیزی دیده نمی‌شود. کنسول مطلع شده است که این گروهها تا روز شانزدهم دسامبر در خیابانها باقی خواهند ماند. روز شانزدهم دسامبر روزی است که از مجسمه‌های جدید که جایگزین (مجسمه‌های پایین کشیده) شده‌اند پرده‌برداری خواهد شد.

بعد از ظهر روز پانزدهم دسامبر، دو نفر آمریکایی که با اتومبیل در حین تظاهرات از خیابانهای شهر اصفهان عبور می‌کردند، جراحات کمی برداشتند. چراغهای اتومبیل این دو نفر خاموش بود و موقعی که جمعیت شروع به پرتاب سنگ کردند اتومبیلشان به داخل درختها پیچید. هر چند زمانی که تظاهرکنندگان متوجه شدند که راننده و سرنشین اتومبیل آمریکایی‌اند به کمکشان شتافتند.

۳- پس از حملات دیروز به خانه بهاییان، شیراز آرام است، به جز گروههایی از جوانان زیر ۲۰ سال که به خانه‌های دیگر بهاییان حمله کردند ولی توسط نیروهای ارتش به عقب رانده شدند (در تلگرام جداگانه گزارش شد) کنسول بچه‌هایی را مشاهده کرده که تجمع نموده و شلوغ می‌کردند و سپس پا به فرار می‌گذاشتند تا بار دیگر دور هم جمع شوند. تعدادی از قدیمی‌ترها از هوای مساعد استفاده کرده و به تماشای بازی موش و گربه مشغولند. تحصن در دانشکده پزشکی دانشگاه پهلوی شیراز ادامه دارد. کنسول گزارش می‌دهد که مقامات حکومت نظامی تصمیم گرفته‌اند که به این گروه که تعدادشان از گروه روز ۱۴ دسامبر کمتر است اجازه دهند که باقی بمانند و آنها را بیرون نرانند.

۴- نخست‌وزیر از هاری بار دیگر در مصاحبه تلویزیونی شب چهاردهم دسامبر از دشمنان کشور به دلیل اقدامات مخرب آنها انتقاد کرد. ایرانیانی که برنامه مزبور را تماشا کرده‌اند چنین اظهارنظر می‌کنند که لحن او اخلاقی‌تر نسبت به گذشته بود و فعالیت‌های خرابکارانه را به عنوان

جنایت و گناه توصیف نکرد. نخست‌وزیر اعلام کرد که تمام کارمندان دولت موظفند صبح روز شانزدهم دسامبر سر کار حاضر باشند، در غیر این صورت پیه بر کناری از کار و از دست دادن حقوق را به نشان بمالند. سؤال مهم موجود در ذهن هر فرد این است که آیا دولت ایران در مورد آنچه این بار می‌گوید جدی است؟ و آیا این اخطار را اجراء خواهد کرد؟

۵- بخشهای کلیدی نفت و تولید برق خیلی دلگرم‌کننده نیستند، تکرار می‌کنم، دلگرم‌کننده نیستند. تولید نفت در حد ۱/۳۴ میلیون بشکه در روز باقی مانده است. (گزارش تلگرافی جزئیات و گزارش اعتصاب را ملاحظه نمایید).

مأمور سفارت موفق شده است که با مشاورین شرکت مهندسی توانیر (برق) گفتگو کند. آنها گزارش می‌دهند که اعتصاب‌کنندگان به ارتش گفته‌اند که اگر سربازان به مراکز تولید برق وارد شوند، آنها برق کل کشور را قطع خواهند کرد. خواسته‌هایشان سیاسی است. مشاوران ابراز عقیده کرده‌اند که دولت امید چندانی ندارد (تکرار می‌کنم امید چندانی ندارد) که اعتصاب‌کنندگان را وادار به کم کردن خاموشی‌های برق که هم‌اکنون به طور مرتب روزانه در شهرهای بزرگ اتفاق می‌افتد بنماید، مگر اینکه ارتش مهندسین را آموزش دهد و آماده باشد که با استفاده از یک نیروی خوب سازماندهی شده کنترل مراکز تولید برق را دوباره در اختیار خود بگیرد. (برق تهران و همینطور شیراز در سه شب گذشته تقریباً بین ساعت ۹ تا ۱۲ شب قطع بوده است).

۶- سفیر به طور جداگانه با قائم‌مقام شرکت «هرزا» که از دیدار اخیرش از سد رضاشاه کبیر گزارش می‌داد گفتگو کرده است. منبع مورد نظر گفت که مهندسین برق از جایی دستور گرفته‌اند که قدرت برق خروجی را از ۴۰۰ مگاوات به ۲۰ مگاوات کاهش داده و سپس آن را در فواصل زمانی مختلف افزایش دهند. قائم‌مقام شرکت هرزا می‌گوید که مسئله تنها این نیست که چه بر سر ژنراتورهای مولد برق می‌آید بلکه مهندسین در مورد تخلیه آب جمع شده در پشت سد نیز برنامه‌ای ندارند. ظاهراً از رفتن مهندسین کانادایی کنترل آب به محل کار خود ممانعت به عمل آمده است.

۷- در حالی که از روحیه مبارزه سیاسی که از عاشورای هفته قبل نشأت می‌گرفت خبری نیست این احساس در ایرانیان و خارجیانی که در مقام ارزیابی فعالیتهای متأثر از جریانات - از قبیل کارهای بانکی، تولیدات صنعتی و غیره - هستند پیدا شده که هفته جاری برای حکومت ایران در زمینه‌های سیاسی - اقتصادی تعیین کننده خواهد بود. هنوز روشن نیست که آیا این مسئله تأثیر مثبت یا منفی بر مذاکرات صلح و سازش که هم‌اکنون بین دولت و مخالفان جریان دارد خواهد داشت یا نه؟ اما هر دو طرف مشتاقانه منتظر دیدن تلاشهای دولت در دو سه روز آینده، خواهند بود.

گفتگوها ادامه دارد و در تلگراف جداگانه بعدی گزارش خواهد شد.

سند شماره ۳۱۹

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۵۵۶۵
به: نمایندگیهای دیپلماتیک
موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۴، ۱۴ دسامبر ۷۸

۱- فعالیت طرفداران شاه با برگزاری راهپیمایی‌هایی در تعدادی از شهرها منجمله مشهد، آبادان و اراک شدت یافته است. حدود بیست هزار نفر در اصفهان در حمایت از شاه راهپیمایی کردند.

اغلب این تظاهرات اساساً بدون درگیری بوده‌اند. ولی در شیراز این وضعیت به صورت ناخوشایند و وخیمی درآمده است. این مسئله تا حدی به خاطر برخوردی که در پی حمله طرفداران متعصب شاه بر علیه (مخالفین) تظاهرکننده در دانشکده پزشکی به وجود آمده می‌باشد، حملاتی نیز علیه بهاییان و یهودیان در شیراز صورت گرفته است. آشوبهای کرمانشاه یک تا شش کشته به جای گذاشت.

۲- تهران همچنان بسیار آرام است، به جز اعتصابات و قطع شبانه جریان برق، فعالیت‌های مخالفین و اذیت و آزار آمریکاییان متوقف شده است.

۳- نظم مجدداً در اصفهان برقرار گردید؛ ساعت منع عبور و مرور به ۱۰ شب تا ۶ صبح تغییر یافته است از تبریز گزارش می‌شود که درگیری بین نیروهای مخالفین و موافقین شاه باعث بسته شدن دو خیابان گردید. اوضاع در خلیج فارس و مناطق نفتی متشنج باقیمانده است.

۴- تولید نفت خام ۱/۲ میلیون بشکه در روز خواهد بود. وضعیت تولید به طور گذرا ثابت ولی به شدت متزلزل می‌باشد، و وضعیت تصفیه نفت بهتر می‌شود. اعتصاب اخیر علیه شرکت استاندارد اوایل به طور چشمگیری گسترده‌تر از اعتصاب اوایل نوامبر می‌باشد. بعضی از اعتصاب‌کنندگان تهدید کرده‌اند که در صورت افزایش تولید، روشهای خشن تری اتخاذ خواهند کرد.

۵- امروز بانکهای تجارت باز بودند، اما به دلیل ادامه نارسایی‌های بانک مرکزی، ارائه خدمات به شدت محدود است. اکنون کارگران اعتصابی بانک مرکزی رأی به اخراج خوش‌کیش، رئیس کل بانک مرکزی داده‌اند. کارهای دفتر خزانه‌داری وزارت دارایی تا حدی از سر گرفته شده است ولی پرداخت هزینه‌ها توسط بانک مرکزی مسدود باقی مانده است. کابینه دولت بودجه اصلاحی سال جاری را به تصویب رسانده است که مخارج عمومی را حدوداً تا ۷ میلیون دلار کاهش می‌دهد.

۶ - سفیر ایران در مسکو به سفیر ما اطلاع داد که مطبوعات شوروی اخیراً اندکی بیش از پیش ضدشاه شده‌اند وی افزود که به دلایلی مطمئن است که شورویها برای ایجاد بلوا و آشوب فشاری به حزب توده نمی‌آورند. کریستوفر

سند شماره ۳۲۰

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۵۷۳۳ به: سفارت آمریکا، تهران - فوری
موضوع: خشونت‌های اخیر به طرفداری از شاه

۱- گزارشات شما و اخبار مطبوعات حاکی از آنند که تظاهرات اصفهان و سایر شهرها در طرفداری از شاه تحت حمایت دولت است و یا لاقلاً از سوی دولت پذیرفته و مورد قبول قرار گرفته است. نگرانی ما به خصوص درباره خشونت‌های اخیر شیراز است که حالتی ضدبهای و به قولی ضدیهودی به خود گرفته‌اند. افسران امنیتی دولت ایران به یکی از شرکتهای آمریکایی توصیه کرده‌اند کارکنان خود را از این مسایل که خیلی خطرناک هم توصیف شده‌اند به دور نگه دارد.

۲- از تجربه گذشته سفیر زاهدی و تلاشهای او در رابطه با تحریک به خشونت‌هایی به طرفداری از شاه اطلاع داریم. از بررسی شما درباره تظاهرات اخیر در طرفداری از شاه متشکریم. بهتر این است که مسایل زیر را تحت نظر داشته باشید. آیا این تظاهرات را دولت ایران پشتیبانی می‌کند، نقش زاهدی چیست، آیا گروههای طرفدار شاه هم در حملات به اقلیتها نقش و استعدادی دارند، زیرا این خشونتها مشکلات زیادی برای معارضین تولید می‌کند و تلاشهای آنان جهت حل و فصل سیاسی مسایل را سد می‌کند.

کریستوفر

سند شماره ۳۲۱

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۶۳۷۷ به: نمایندگان دیپلماتیک اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی
موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۵، ۱۵ دسامبر ۷۸

۱- آرامش ظاهری در اکثر شهرهای ایران ادامه دارد اما هم در بین ایرانیان و هم افراد خارجی این احساس رشد می‌کند که هفته آینده از نظر دولت به دلیل تلاشهایش برای غلبه بر اعتصابات و به جریان انداختن چرخهای کشور یک هفته بحرانی خواهد بود.

۲- تلاشهای مربوط به بازگرداندن اعتصابیون به طور کلی تاکنون موفق نبوده است و حتی در بهترین شرایط نیز پایان دادن احتمالی به فعالیتهای اعتصابیون کار مشکلی خواهد بود. به عنوان مثال، اعتصاب‌کنندگان در صنعت برق تهدید می‌کنند که اگر سربازان به محل نیروگاهها وارد شوند برق را در تمامی کشور قطع خواهند کرد. قطع جریان برق به صورت یک امر روزمره درآمده است.

۳- تولید نفت خام، روزانه ۱/۳۴ میلیون بشکه در نظر گرفته شده است.

۴- نخست وزیر از هاری عصر چهارم دسامبر در یک مصاحبه تلویزیونی اعلام کرد که کلیه کارمندان دولت باید شانزدهم دسامبر در سرکار خود حاضر شوند و یا خطر قطع حقوق یا اخراج را قبول کنند. سؤال عمده‌ای که به قول سفارت ما مطرح می‌شود این است که آیا دولت قادر به اجرای چنین اختطاریه‌ای می‌باشد؟

۵- تهران، اصفهان و تبریز آرام می‌باشند. بعد از حملات دیروز که با آتش زدن خانه‌های بهاییان همراه بود، شیراز آرام است، هر چند که هنوز گروه‌هایی از جوانان زیر بیست سال با وجود مقابله‌های پلیس به تلاش‌های خود برای حمله به خانه بهاییان ادامه می‌دهند. در اصفهان چند گروه کوچک از تظاهرکنندگان طرفدار شاه بدون اقدام خشونت‌آمیز در خیابانها بی‌هدف به این طرف و آن طرف می‌رفتند. کنسول ما اطلاع یافته است که تظاهرکنندگان به نفع شاه تا ۱۶ دسامبر در خیابانها باقی می‌مانند یعنی تا زمانی که مجسمه‌های شاه و پدرش که به جای مجسمه‌های پایین کشیده شده جایگزین شده‌اند، پرده برداری شوند. کریستوفر

سند شماره ۳۲۲

سری
ستاد فرماندهی هیأت مستشاری نظامی پوشش زمانی ۱۵ - ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸
[وضعیت ایران در روزهای ۱۵ - ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸]

۱- (بدون طبقه‌بندی) وضعیت عمومی

در طول تهیه این گزارش چندین تظاهرات به طرفداری از دولت در سراسر ایران وجود داشت. هرچند که خشونت در تهران کم بود اما زد و خورد میان تظاهرکنندگان طرفدار و مخالف دولت در شهرهای دیگر که گاهی با خونریزی همراه بود با دخالت نیروهای امنیتی خاتمه یافت. زد و خوردهای غیرسیاسی بین مسلمانان و فرقه بهاییان در شیراز موجب خونریزی گردید. برخی از بیانیه‌های دولت در پایان هفته حاکی از سمت‌گیری شدیدتر علیه اعتصاب‌کنندگان می‌باشد.

۲- (سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) خلاصه فعالیتها

الف - (بدون طبقه‌بندی) تظاهرات

۱- گزارش تظاهرات طرفداران دولت در ۱۳ دسامبر در سراسر کشور منتشر شده است (راديو تلویزیون ملی ایران)

۲- گرچه هیچ گونه درگیری در ۱۴ دسامبر در تهران گزارش نشده ولی درگیریهای پراکنده‌ای در شهرستانها به وقوع پیوست. گزارش شده است که ۳۰ نفر در اصفهان و ۲۴ نفر در شیراز کشته شده‌اند. گمان می‌رود که تلفات دیگری هم در قم و مشهد رخ داده باشد. دولت گزارش می‌دهد در زد و خوردهایی که میان تظاهرکنندگان طرفدار و مخالفین دولت در رضائیه رخ داد پنج نفر کشته و بیست نفر مجروح شدند. در شیراز درگیری غیرسیاسی بین

گروهی از مسلمانان و بهائیان به وقوع پیوست. گزارش شده که دو خانه به آتش کشیده شده و ۳۰ نفر از مسلمانان کشته شدند. تظاهرات بزرگی از جانب هواداران شاه در ساعت ۶/۳۰ بعد از ظهر نزدیک کاخ نیاوران در تهران برگزار شد. (مرکز اطلاعات نمایندگی - رادیو بی.بی.سی - صدای آمریکا - سرویس بین‌المللی اخبار خارجی)

۳- انجام تظاهرات مجدد در پانزدهم دسامبر در قم، شیراز، مشهد و تهران گزارش شده است. تظاهراتی که در تهران به وقوع پیوست شامل تظاهرات طرفداران شاه بود که در حدود ساعت ۱۲/۴۵ بعد از ظهر نزدیک کاخ نیاوران و تظاهرات مخالفین دولت نزدیک پادگان عباس‌آباد حدود ساعت ۳ بعد از ظهر انجام گرفت.

۴- روز پانزدهم دسامبر دولت هرگونه راهپیمایی چه موافق و چه مخالف با دولت را ممنوع اعلام کرد. (رادیو تلویزیون ملی ایران - سرویس بین‌المللی اخبار خارجی).

ب - (بدون طبقه‌بندی) فعالیتهای تهدیدآمیز و ایذایی سه واقعه ضدآمریکایی در تهران در ۱۴ دسامبر گزارش شده است: بر روی دیوار خانه‌ای شعارهایی با رنگ نوشته شده، یک تلفن تهدیدآمیز و یک نامه تهدیدآمیز.

ج - (سری - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) فعالیتهای تروریستی در مورد تیراندازی که در پانزدهم دسامبر در محوطه پادگان لویزان اتفاق افتاد گزارش داده‌اند که در آن حادثه پانزده سرهنگ کشته شده‌اند.

د - (بدون طبقه‌بندی) - فعالیتهای سیاسی

۱- آیت‌الله خمینی در پاریس روز دوشنبه ۱۸ دسامبر را روز عزاداری برای کشته شدگان تظاهرات اخیر اعلام نموده است. وی همچنین از مردم خواست تا از دستورات شاه و دولت سرپیچی کنند و به اعتصاب ادامه دهند (سرویس بین‌المللی اخبار خارجی)

۲- شایعات حاکی از آن است که شاه هنوز قصد دارد یک دولت غیرنظامی تشکیل دهد. وی در پایان هفته با دکتر سنجابی از جبهه ملی و دکتر امینی نخست‌وزیر سابق ایران گفتگو کرد. تبلیغات برای بزرگ کردن دکتر امینی از طریق رادیو صدای فارسی ادامه دارد. به هر حال گزارش می‌شود که وی به عضویت جبهه ملی پذیرفته نخواهد شد. (بی.بی.سی - سرویس بین‌المللی اخبار خارجی).

۳- نخست‌وزیر اظهاراتی در مورد اعتصاب‌کنندگان شرکت نفت بیان داشته است. او به خطر کمبود مواد سوختی اشاره کرد و تصدیق نمود که ایران ناچار شده است تا از بازار جهانی نفت خریداری نماید. (رادیو تلویزیون ملی ایران)

ه - (بدون طبقه‌بندی) اقتصادی

دولت اعلام کرده است که هر کارمند ایرانی که در محل کار حاضر نشود یا وظیفه خود را در محل کار انجام ندهد اخراج خواهد شد (سرویس بین‌المللی اخبار خارجی)

و - (بدون طبقه‌بندی) آموزش و پرورش

به کارکنان اداری مدارس متوسطه تهران دستور داده شد تا در روز شنبه ۱۶ دسامبر به سر کار برگردند. (رادیو تلویزیون ملی ایران)

سند شماره ۳۲۳

خیلی محرمانه
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۱۲۲۷۹
به: نمایندگان دیپلماتیک
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۶ دسامبر

۱- ایران دیروز هم شاهد تظاهرات پراکنده‌ای به طرفداری از شاه بود که بارها به برخوردهایی با گروههای مخالف شاه انجامید. تهران روی هم رفته آرام بود. حوالی ظهر دیروز گروهی متشکل از ۱۵۵ جوان در جنوب کاخ نیاوران به طرفداری از شاه تظاهرات کردند. حدوداً در همان زمان گروهی از تظاهرکنندگان ضد شاه به مدت کوتاهی در جلو محوطه نظامی عباس‌آباد تجمع کردند. این دو تظاهرات به خشونت کشیده نشد. صدای چند تیراندازی از قیطره به گوش رسید (ظاهراً تیراندازیها به خاطر نقض ساعات منع عبور و مرور شبانه صورت گرفته است) طبق معمول شب گذشته در بیشتر مناطق شهر برق قطع بود. در کل، آرامش در تهران ادامه دارد. مغازه‌ها امروز باز بودند و تا ظهر هیچ‌گونه حادثه‌ای گزارش نشده است. کنسول آمریکا از شیراز گزارش می‌دهد که پس از حملات اخیر مسلمانان به بهایی‌ها و یهودیها، شهر آرام شده است.

۲- حوادثی از استانها گزارش شده است. دیروز چند تظاهرات به طرفداری از شاه در رضائیه و ملایر به وقوع پیوست. رادیو دولتی از درگیری در رضائیه بین طرفداران و مخالفان و دخالت نیروهای امنیتی، گزارش می‌دهد. دولت می‌گوید که ۵ نفر کشته و ۱۲ نفر زخمی گردیده‌اند. فرانس پرس از خشونت چهاردهم و پانزدهم دسامبر در قم گزارش می‌دهد که منجر به کشته شدن سه نفر گردیده است. در نتیجه ستاد حکومت نظامی در قم با اعلام اینکه ساعات منع عبور و مرور شبانه از ساعت ۲۲ به ۲۱ افزایش یافته است، تأیید نمود که خشونت‌هایی به وقوع پیوسته است. فرانس پرس همچنین از تداوم شدید ناآرامیها در مشهد گزارش می‌دهد. مخالفان ادعا می‌کنند که کنترل خیابانها را به دست گرفته‌اند اما این ادعا برای ما هنوز تأیید نشده است. دولت دستورالعملهایی را مبنی بر به کار بردن زور برای سرکوب هرگونه تهدیدی نسبت به امنیت عمومی بدون در نظر گرفتن انگیزه تظاهرکنندگان، صادر کرده است. این دستور در موقع اجرا باید تجمع موافقان رژیم را نیز همچون گردهماییهای مخالفان دربر بگیرد.

۳- از هاری نخست‌وزیر نیز اعلامیه شدیدالحنی درباره اعتصابیون صادر کرده است. او در این اعلامیه اظهار می‌دارد که به دنبال مصوبه مجلس است تا کارکنان دولت را که در اعتصاب بسر می‌برند، از کار اخراج نماید. اما به دنبال این اعلامیه، آیت‌الله خمینی به مردم اصرار ورزید

که به اعتصاب بویژه در صنعت نفت ادامه داده و از پرداختن مالیات خودداری نمایند. او همچنین هجدهم دسامبر را روز عزای ملی اعلام نمود (یعنی اعتصاب عمومی). اگر این روز نیز مثل روزهای عزای ملی قبلی جریان یابد، ما شاهد باز بودن تعداد قابل توجهی از مغازه‌ها در آغاز روز هستیم که تا بعد از ظهر تقریباً تمام آنها تعطیل می‌کنند.

۴- ممکن است اعتصاب کلیدی بانک مرکزی موقتاً متوقف شود. نماینده وزارت دادگستری هفته گذشته قول داد که مشکلات کارکنان را ظرف یک هفته حل کند. امروز صبح بعضی از باجه‌های بانک باز شدند. اما وقتی که کارکنان برای تصمیم‌گیری بر سر اینکه چه باید کرد گردهمایی تشکیل دادند، این باجه‌ها تعطیل شد. احتمال دارد آنها این هفته را به جز دوشنبه که روز عزای ملی است، کار کنند تا به دولت فرصت داده باشند تا قول خود را به مرحله عمل درآورد اما یادآور می‌شویم که خوش‌کیش در پست ریاست بانک مرکزی باقی می‌ماند و یکی از خواسته‌های اصلی کارکنان، انفصال اوست. (منبع دولتی به سفیر آمریکا گفت که خوش‌کیش عنصر به درد بخوری است).

۵- دولت، تورج فرازند - سردبیر سابق روزنامه اطلاعات - را به عنوان مدیرعامل جدید رادیو تلویزیون ملی ایران اعلام کرد. فرازند سردبیر نشریات دیگری نیز بود. در رادیو ایران به عنوان مفسر و مدیر تولید، کار کرده است.

۶- تولید نفت کمی بالا رفته است. جزییات در تلگرامهای جداگانه ارسال خواهد شد.

سولیوان

سند شماره ۳۲۴

سری ۱۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۵ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۷۶۹۸ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، ۱۶ دسامبر ۷۸

۱- امروز آرامش در ایران ادامه یافت ولی زد و خوردهای پراکنده‌ای میان هواداران و مخالفان شاه در شهرهای سراسر کشور به وقوع پیوست. به نظر می‌رسد ناآرامیهای جدی در رضائیه، قم و مشهد رخ داده است. دولت ظاهراً در هت سرکوب کلیه اغتشاشات به شدت عکس‌العمل نشان می‌دهد.

۲- مخالفین برای یادبود کسانی که در زد و خوردهای اخیر با پلیس کشته شده‌اند یک اعتصاب عمومی در ۱۸ دسامبر برنامه‌ریزی کرده‌اند. این دعوت به اعتصاب از سوی آیت‌الله خمینی که مشخصاً از کارگران شرکت نفت خواسته است تا اعتصاب خود را طولانی کرده و فشار بر دولت را ادامه دهند حمایت شده است. رویارویی با ازهارای نخست‌وزیر ایران که به کارکنان دولتی در حال اعتصاب اخطار نموده که باید به سر کار برگردند والا اخراج خواهند شد در حال نضج گرفتن است.

۳- هیچ نشانه پیشرفتی در تلاش برای دستیابی به یک توافق سیاسی مشهود نیست. هیچ رهبر برجسته‌ای از مخالفان آشکارا اظهار نداشته است که مشتاق ابقاء شاه حتی به عنوان مقام سلطنت بر طبق قانون اساسی می‌باشد. حتی علی امینی، سیاستمدار مستقل پیشین که جهت دستیابی به یک توافق فعال بوده است، اکنون طبق گفته مطبوعات می‌گوید که برای به دست آمدن آرامش مجدد، شاه باید برای یک استراحت یک ساله از ایران برود. حداقل پیشنهاد از سوی مخالفین متضمن تشکیل «شورای نیابت سلطنت» است که بعد از ترک ایران از سوی شاه حکومت را در کشور به دست گیرد. این شورا کابینه‌ای تعیین و زمینه را برای انتخابات مجلس جدید فراهم خواهد کرد. شاه هیچ مایل نیست که درخواست مخالفین را مبنی بر ترک ایران بپذیرد، وی معتقد است که ارتش کنار خواهد رفت و به دنبال آن هرج و مرج کشور را فرا می‌گیرد. شاه ظاهراً این عقیده را که وی باید اکثر اختیاراتش، به خصوص کنترل خود بر نیروهای مسلح را تفویض نماید، رد می‌کند. چنانچه این بن‌بست ادامه یابد، مخالفین احتمالاً در مورد خواسته‌های خود برای نیل به پیروزی کامل در مقابل شاه از طریق اقدامات زیر مصمم‌تر می‌شوند:

- (۱) موفقیت مشهودشان در تظاهرات دهم و یازدهم دسامبر.
- (۲) استنباطات آنها در فروپاشی شدید دولت در اصفهان و شیراز مبنی بر اینکه دولت به استقرار آرامش علاقمند نیست.
- (۳) شایعات و گزارشاتی از اختلاف عقیده و روحیه بدی که در ارتش وجود دارد و می‌تواند تکیه‌گاه اصلی شاه را به مخاطره بیاندازد، به یک پیروزی کامل بر شاه نائل آیند.
- ۴- قرار است امروز تولید نفت به ۱/۷ میلیون بشکه برسد. افزایش تولید حدود ۴۰۰/۰۰۰ بشکه نفت از دیروز ناشی از بازگشت کارکنان بخش تولیدی حوزه‌های گچساران و بی‌بی حکیمه می‌باشد. هر چند دیگر اعتصاب‌کنندگان هیچ‌گونه تمایل مشابهی از خود نشان نداده‌اند و تصور چنین روندی هنوز زود خواهد بود. مقامات حکومت نظامی مایلند که اعمال فشار علیه اعتصابیون را آغاز نمایند و با توجه به دعوت اخیر خمینی برای ادامه اعتصاب شرکت نفت، نگرانی‌هایی در مورد ایجاد برخوردهای خشونت‌آمیز وجود دارد. ذخیره تولیدات پالایش شده کم است ولی هنوز بحرانی نیست.

ونس

سند شماره ۳۲۵

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶ ۰۵۸۵ ۷۸
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی
 عنوان: وضعیت در ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش اطلاعاتی درباره وضعیت ایران از ساعت ۱۲

(به وقت محلی) روز ۱۴ دسامبر تا ساعت ۱۲ (به وقت محلی) روز ۱۶ دسامبر ۷۸، ارائه می‌دهد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

[الف] - تهران در دو روز اخیر نسبتاً آرام بوده است. بعد از ظهر و عصر روز پنجشنبه به استثنای وقوع تظاهراتی به طرفداری از شاه (گزارش آن دیروز آمده است) و خاموشی در شمال شهر که از ساعت ۲۰:۳۰ (به وقت محلی) آغاز شد، وضع تهران عادی بود. جمعه (روز تعطیل ایرانیان) پانزدهم دسامبر، با بسته بودن بیشتر مغازه‌ها و کم بودن رفت و آمد در خیابان یک روز آخر هفته معمولی بود. به جز دو تظاهراتی که در قسمت (ج) گزارش آن آمده است، زندگی طبق معمول جریان داشت به استثنای اینکه بیشتر مناطق شمال شرقی تهران در خاموشی فرو رفته بود.

ژنرال ازهاری در اخبار فارسی عصر جمعه از تمام مردم خواست که به سرکارها و مشاغلشان برگردند و وقتی که به محل کارشان وارد می‌شوند، تنها به نشستن اکتفا نکرده بلکه کار کنند. او گفت کسانی که از کار کردن امتناع ورزند، حقوقی دریافت نخواهند داشت. شنبه شانزدهم دسامبر طبق معمول به عنوان اولین روز کاری هفته، با شلوغی و جنب و جوش شروع شده است. اتومبیلها، اتوبوسها و موتورسیکلتها خیابانها را بند آورده‌اند. ترافیک پایین شهر مثل همیشه سنگین است. بچه‌ها عازم مدرسه هستند و در مناطق تجاری شهر، پیاده‌روها مملو از خرده‌فروشان و تجار می‌باشد. پروازهای ایران ایر (هواپیمایی ملی ایران) انجام می‌گیرد و فرودگاه مهرآباد به طور عادی عملیات خود را انجام می‌دهد به استثنای این مسئله که سوخت جت هنوز برای همه مصرف‌کنندگان جیره‌بندی می‌شود. ترمینال یگان حمل و نقل هوایی حدود ۶۰ مسافر را در دو پرواز سی - ۱۴۱ به اروپا می‌برد.

ب - فعالیتهای ضدخارجی - ضدآمریکایی:

از ظهر پنجشنبه چهاردهم دسامبر تاکنون تنها یک مورد تهدید تلفنی گزارش شده است. این تلفن تهدیدآمیز به خانه یک مقاطعه‌کار ساختمانی آمریکایی در تهران زده شده است. ظرف این دو روز هیچ‌گونه فعالیت ضدخارجی - ضدآمریکایی در شیراز و اصفهان گزارش نشده است.

ج - فعالیتهای مخالف و موافق شاه:

چندین گزارش تأیید می‌کند که حدود ساعت ۱۸:۲۰ (به وقت محلی) چهاردهم دسامبر در تهران - شرق نیاوران - تظاهراتی به جانبداری از شاه به وقوع پیوسته است (وسعت تظاهرات معلوم نیست) جمعیت فریاد می‌کشیدند، پاهایشان را بر روی زمین می‌کوبیدند و پوستره‌های شاه را حمل می‌کرده‌اند. گزارش تأیید شده‌ای دریافت گردید مبنی بر اینکه در ساعت ۱۲:۴۵ (به وقت محلی) روز پانزدهم دسامبر حدود ۱۵۰ جوان که به طرفداری از شاه تظاهرات

می‌کرده‌اند، در جنوب کاخ نیاوران دیده شده‌اند. گزارش شده است که حدود ظهر روز پانزدهم دسامبر تظاهراتی بر علیه شاه در جلو محوطه نظامی عباس‌آباد رخ داده است (وسعت تظاهرات مشخص نیست). در اصفهان هزاران تظاهرکننده طرفدار شاه در بعد از ظهر چهاردهم دسامبر هنوز در خیابانها بودند. چهاردهم دسامبر شیراز شاهد تظاهرات بر علیه و به طرفداری از شاه بوده است. کنسول ما در شیراز گزارش می‌دهد که در پانزدهم دسامبر نیز مخالفان و طرفداران شاه در شیراز دست به تظاهرات زدند. همچنین گزارش تأیید نشده‌ای در پانزدهم دسامبر دریافت شد مبنی بر اینکه تظاهرکنندگان مسلح ضدشاه در رضائیه مشغول جنگ با سربازان هستند. سعی ما در نیل به وثوق این امر است که آیا فعالیتها در رضائیه دارای چنین گستردگی بوده است یا نه.

د - فعالیتهای خارج از تهران:

گزارشهای اخیری که در چهاردهم دسامبر دریافت شد حاکی از این است که شهر شیراز در روز سیزدهم دسامبر شاهد حوادث وخیمی بین مسلمانان شیعه مذهب و بهایی‌ها بوده است. مسلمانان خانه یک بهایی را به آتش کشیده‌اند و در مقابل حدود ۱۰ - ۱۵ نفر از مسلمانان کشته شده‌اند. خسارتی متوجه خارجی‌های مقیم شیراز نگردیده است.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

آرامش نسبی تا ظهر ۱۶ دسامبر ادامه داشت. چندین ناآرامی در ۴۸ ساعت اخیر رخ داده است. آیا ایرانیها به سر کارها برمی‌گردند؟ و آیا چرخ اقتصاد می‌تواند دوباره به گردش درآید؟ اینها نگرانیها و سئوالات اصلی هستند که برای یافتن پاسخ آنها باید منتظر آینده شد. چند روز آینده باید این را آشکار سازد که آیا کارکنان ایرانی و به خصوص کارگران صنعت نفت به سخنان خمینی گوش فرا می‌دهند یا از درخواستهای ژنرال ازهراری دنباله‌روی می‌کنند؟

سند شماره ۳۲۶

۱۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۵ آذر ۱۳۵۷

فقط جهت استفاده اداری

موضوع: گزارش اطلاعات جاری (شماره ۳)

۱- (فقط جهت استفاده اداری) OSI گزارش و تحلیلی در ارتباط با فعالیت‌های ضدآمریکایی در طول ۱۱ ماه اول سال ۱۹۷۸ در ایران تهیه کرده است. گزارش اطلاعاتی به صورت جداگانه ارسال شده است. علاوه بر این، آمار مربوطه به پیوست همین گزارش برایتان ارسال می‌گردد. طبق گزارش OSI «پرتاب سنگ متداول‌ترین تاکتیک ضدآمریکایی در تهران بوده و نزدیک به ۴۰ درصد از کل فعالیت‌های ضدآمریکایی را در بر می‌گیرد...» آتش زدن‌ها نیز که شامل پرتاب کوکتل مولوتوف (یا بطری‌های آتش‌زا) و یا ریختن مایعات قابل اشتعال در داخل و یا بر روی خودروها و سپس آتش زدن آنهاست نیز نزدیک به ۲۵ درصد کل اقدامات ضد آمریکایی را شامل می‌شود. در ارتباط با «روند» زمانی اقدامات فوق چند نکته قابل ذکر

است.

اقدامات ضدآمریکایی در طول ماه نوامبر تقریباً سه برابر ماه اکتبر بود. هر چند توسل به پرتاب سنگ در ماه نوامبر قدری افزایش داشت، ولی میزان آتش‌سوزی‌ها در همین ماه بسیار قابل ملاحظه‌تر بود. تعداد حملات بیش از ۳ برابر شده و پرتاب بمب به داخل منازل و پاره کردن لاستیک خودروها نیز اخیراً به تاکتیک‌های جدیدی تبدیل شده است. بیشترین حمله به اتباع آمریکا در روز ۴ نوامبر رخ داد (۸ مورد). هر چند موارد حمله به اتباع آمریکا در روز ۲۸ اکتبر و ۵ نوامبر نیز بسیار زیاد بود. از لحاظ پراکندگی جغرافیایی نیز با رجوع به نقشه تهران می‌توان الگوی پراکندگی اقدامات ضدآمریکایی را در مناطق مختلف تهران نشان داد. طبیعتاً مناطقی از تهران که بیشترین پرسنل آمریکایی در آن مستقر بودند شاهد بیشترین اقدامات ضدآمریکایی نیز بود. برخلاف تهران، حمله با مواد آتش‌زا در اصفهان تاکتیک اصلی مهاجمان است... علاوه بر این، اقدامات ضدآمریکایی در اصفهان رو به افزایش است. در طول ماه نوامبر میزان فعالیت‌های ضدآمریکایی در اصفهان تقریباً با تهران برابر بود. آتش‌زدن خودروها و پرتاب سنگ به سوی پرسنل آمریکایی شدیداً افزایش یافته است... بر خلاف آمار مربوط به تهران و اصفهان (آمار مربوط به سایر نقاط) نشان دهنده کاهش فعالیت‌های ضدآمریکایی در ماه نوامبر بود.

نگاه کنید به پیوست (فقط جهت استفاده اداری) - AFOSI آمار موارد خشونت‌بار

[۲] تظاهرات (بدون طبقه‌بندی)

- (۱) تهران در روز ۱۲ دسامبر عمدتاً آرام بود و فقط برپایی یک تظاهرات در میدان ژاله که در حوالی شروع ساعات منع آمد و شد برگزار گردید، گزارش شده است.
- (۲) خشونت‌ها در روز ۱۲ دسامبر نیز در اصفهان ادامه یافت که طی آن نزدیک به ۲۳ ساختمان بر اثر آتش‌سوزی شدیداً خسارت دیدند. ساختمان‌های متعدد دیگری نیز از جمله مدرسه آمریکایی اصفهان متحمل خساراتی شدند. آمار رسمی کشته‌شدگان در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر [۲۰ و ۲۱ آذر] نه نفر بود.
- البته آماری که اپوزیسیون ارائه داده قدری بیشتر است. نیروی‌های مسلح بار دیگر کنترل شهر را به دست گرفته‌اند و گروه‌های کوچکی از حامیان دولت که عمدتاً از جوانان تشکیل می‌شوند نیز آنها را یاری می‌دهند. سه تظاهرات در حدود ساعت ۱۶:۳۰ در شهر برپا شد و طبق گزارش‌ها شب هنگام شهر آرام بود.
- (۳) بر اساس گزارش‌ها، شیراز در روز ۱۲ دسامبر [۲۱ آذر] آرام بود و تظاهراتی که روز ۱۱ دسامبر [۲۰ آذر] در شهر برپا شد، صلح‌آمیز بود.
- (۴) سرویس فارسی رادیو دولتی گزارش داد که «تظاهرات و راهپیمایی‌های سراسری و وطن‌دوستانه‌ای» در روز ۱۲ دسامبر [۲۱ آذر] در شهرهای اصفهان، زاهدان، زابل، مشهد، فریدن، و سمنان برگزار شده است.

۳- اقتصاد

(۱) دادستان کل تهران دستور داده است تا در مورد این ادعا که برخی ایرانی‌های سرشناس طی چند سال گذشته مقادیر هنگفتی پول را از کشور خارج کرده‌اند تحقیقاتی صورت بگیرد. این اتهامات پس از انتشار فهرست اسامی این افراد از سوی کارکنان بانک ملی ایران در چند روز پیش مطرح شد. این افراد تا پایان تحقیقات از کشور ممنوع الخروج شده‌اند.

(۲) اعتصاب کارکنان شرکت نفت دارد به تدریج بر اقتصاد کشور تاثیر سوء می‌گذارد. گزارش شده است که ایران قصد خرید نفت در بازارهای جهانی را دارد. (BBC) تولید نفت در کشور نزدیک به ۱ تا ۱ میلیون دویست هزار بشکه در روز گزارش شده است.

(۳) فرودگاه مهرآباد طبق برنامه در روز ۱۲ دسامبر بازگشایی شد.

۴- آموزش و پرورش

مهد کودک‌ها، مدارس ابتدایی و راهنمایی در روز ۱۳ دسامبر در تهران بازگشایی شدند. تاریخ بازگشایی دبیرستان‌ها نیز متعاقباً اعلام خواهد شد.

پیوست:

مروری بر پرونده‌های مربوط به منطقه ۷۲ AFOSI نشان دهنده اطلاعات زیر در ارتباط با اقدامات خشونت‌آمیزی بود که از شروع سال ۱۹۷۸ تا ۳۰ نوامبر علیه اتباع آمریکایی در ایران صورت گرفته است.

تهران:

تا تاریخ ۹ اکتبر ۱۹۷۸ هیچ اقدام خشونت‌بار ضدآمریکایی گزارش نشده است. ولی در طول یک دوره ۵۵ روزه از ۶ اکتبر تا ۳۰ نوامبر [۱۷ مهر تا ۹ آذر] تقریباً هر روز یک حادثه ضدآمریکایی در تهران رخ داده است. می‌توان حوادث فوق را به صورت آماری چنین ارایه داد:

تعداد کل	ماه		ماهیت رویداد
	نوامبر	اکتبر	
			آتش زدن
۴	۳	۱	منازل
۹	۸	۱	خودرو
			پرتاب سنگ
۵	۲	۳	به اشخاص
۱۶	۹	۷	به اموال

حمله			
۵	۴	۱	به افراد
۴	۳	۱	به خودروها
			تخریب اموال
۱	۱	۰	منازل
۶	۶	۰	خودروها
			پرتاب بمب به منازل
۱	۱	۰	عمل نکرده
۲	۲	۰	عمل کرده
۵۳	۳۹	۱۴	جمع کل

اهداف حملات

<u>کل قربانیان</u>	<u>هدف</u>	<u>ماهیت رویداد</u>
۷	خودروی شخصی	حمله با مواد آتش‌زا
۵	منازل	
۲	خودروهای شرکتی	
۱	تاکسی	
۱۶	خودروی دولتی	

<u>کل قربانیان</u>	<u>اهداف</u>	<u>ماهیت رویداد</u>
۱۳	اتوبوس کارگران قراردادی	پرتاب سنگ
۴	منازل مسکونی	
	اتوبوس کارکنان نیروی هوایی آمریکا	
۳	خودروی شخصی	
۳	خودروی شخصی	
۲	خودروی دولتی	
۲	ساختمان‌های اداری	
۲	اعضای ارتش	
۲	اعضای خانواده پیمانکاران	
۱	اعضای خانواده نظامیان	
۳۳	تاکسی	

حملات	
۷	خودروی شخصی شهروندان غیر نظامی
۴	آمریکایی
۱	اتوبوس کارگران پیمانکار
۱	اعضای خانواده نظامیان
۱۴	۱ تاکسی
۳	۳ منازل
	۴ خودروی شخصی
۷	۲ خودروی دولتی
	۱ هتل
۷۳	کل

توجه داشته باشید که تعداد کل قربانیان از تعداد کل حوادث بیشتر است، به این دلیل که ممکن است یک حادثه بیشتر از یک قربانی داشته باشد. مثلاً ممکن است گروهی از افراد یک بعد از ظهر جمع شده باشند و به سوی پنج اتوبوس نیروی هوایی آمریکا سنگ پرتاب کرده باشند. این رویداد در واقع یک رویداد با پنج هدف در نظر گرفته می‌شود.

اصفهان

اصفهان بعد از تهران دارای بیشترین جمعیت آمریکایی است. به ویژه اینکه شرکت هلیکوپتر سازی بل پرسنل زیادی در این شهر دارد. رویداد خشونت‌آمیز قابل ملاحظه‌ای نیز علیه جامعه آمریکاییان اصفهان رخ داده است. در اصفهان نیز همانند تهران فعالیت‌های ضدآمریکایی تا اواخر سال شروع نشد. بررسی رویدادهای اصفهان بیانگر یک مشکل جدی است. (تذکر: اطلاعات موجود تا تاریخ ۲۷ نوامبر [را پوشش می‌دهد].)

ماه	ماهیت رویداد		جمع کل
	سپتامبر	اکتبر	
	حمله با مواد آتش‌زا		
	۱	۱	۲
	منازل		
	۱	۵	۱۸
	خودروها		
	۱	۰	۵
	پرتاب سنگ		
	۰	۳	۲
	به اشخاص		
	۰	۳	۵
	به اموال		
	حملات		
	۰	۱	۱
	به اشخاص		
	۰	۳	۳
	به خودرو		

۱	۱	۰	۰	بمب گذاری
۳	۱	۱	۱	ناموفق
۱	۱	۰	۰	موفق
۴۸				تخریب اموال
				جمع کل

اهداف حملات

کل قربانیان	هدف	ماهیت رویداد
۲۵	خودروی شخصی	حمله با مواد آتشزا
۲	رستورانها	
۲	منازل	
۳۰	پارکینگ خودروها	پرتاب سنگ
	اعضای خانواده پیمانکاران	
۳		
۳	کارکنان پیمانکار	
۲	فرزندان پیمانکاران	
۲	اتوبوسها	
۲	ساختمانها	
۱	منازل	
۱۴	خودروی شخصی	بمبگذاری
۱	اتوبوس کارگران پیمانکار	
۱	کلینیک	
۱	منازل	
۴	پارکینگ خودروها	
	خودروی شخصی	حملات
	اتوبوس مدرسه	
	اعضای خانواده کارکنان	
	وزارت دفاع	
۵	پیمانکار	
۱	منازل	تخریب اموال
۵۴		جمع کل

شهرهای دیگر ایران

هر چند اکثر آمریکایی‌های مقیم ایران در تهران و اصفهان سکونت دارند ولی برخی

آمریکایی‌ها نیز به صورت پراکنده در شهرهای دیگر ایران ساکن هستند. طبق آمار زیر، این آمریکایی‌ها نیز مورد حملات ضد آمریکایی قرار گرفته‌اند.

تعداد کل	ماه		ماهیت رویداد
	نوامبر	اکتبر	
			پرتاب سنگ
۳	۰	۳	به اموال
۲	۱	۱	به اشخاص
			تیراندازی
۰	۰	۰	به افراد
۱	۱	۰	به اموال
			حمله با مواد آتش‌زا
۲	۱	۱	به منازل
۲	۲	۰	به خودروها
			حملات
۱	۰	۱	به اشخاص
۱	۰	۱	خودروها
۱	۰	۱	تخریب
۱	۰	۱	نظواهرات ضد آمریکایی
۱۴	۵	۹	جمع کل
تعداد کل	ماه		محل رویداد
	نوامبر	اکتبر	
۲	۰	۲	آبادان
۱	۱	۰	اهواز
۱	۰	۱	بوشهر
۲	۰	۲	ایلام
۱	۰	۱	خاتمی آب
۲	۰	۲	کرمانشاه
۱	۱	۰	مشهد
۱	۱	۰	سندج
۱	۱	۰	سمنان
۲	۱	۱	شیراز
۱۴	۵	۹	جمع کل

اهداف حملات

ماهیت رویداد	هدف	کل قربانیان
حمله با مواد آتش‌زا	خودروهای شرکتی	۳
	خودروی شخصی	۱
	منازل	۱
	دفاتر	۶
پرتاب سنگ	پیمانکاران	۴
	خودروهای شرکتی	۱
	اتوبوس کارگران	۱
	پیمانکاری	
	منازل	۷
تیراندازی	خانه تیمی	۱
حملات	اعضای خانواده پیمانکاران	۳
	خودروهای شرکتی	۴
تخریب	کانون ایران و آمریکا	۱
جمع کل		۱۹

سند شماره ۳۲۷

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶ ۰۵۸۶ ۷۸
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت در ایران

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی) این گزارش اطلاعاتی را راجع به وضعیت ایران از ساعت ۱۲ (به وقت محلی) روز ۱۶ دسامبر تا ساعت ۱۲ (به وقت محلی) هفدهم دسامبر ارائه می‌نماید.

۲۲- جزئیات (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- مسایل کلی: تهران در این فاصله آرام بوده است و همچنان ظاهری عادی از خود به نمایش می‌گذارد. ناآرامیها و آشوبهایی از شهرهای دور از مرکز گزارش گردیده و هنوز روشن نیست که آیا کارمندان دولت به محلهای کارشان بازگشته‌اند که کار کنند یا اینکه صرفاً در پشت میزهایشان بنشینند.

ارز خارجی اکنون چنان کم است که حتی ادارات مالی سفارت دیگر نمی‌توانند پرداختهایشان را با دلار انجام دهند. تولید نفت مقداری افزایش یافته است اما هنوز فقط کمی بالاتر از نیاز داخلی ایران است.

ب - فعالیتهای ضدخارجی - ضدآمریکایی:

در طول این مدت دو مورد تهدید صورت گرفته است اما هیچ‌گونه اقدامی گزارش نشده است. این تهدیدات پیامهای تلفنی ضبط شده‌ای برای محلهای اقامت یک نظامی و یک غیرنظامی آمریکایی بودند. این تلفنها به آمریکاییها هشدار دادند که باید ظرف ۳۰ روز ایران را ترک کنند وگرنه حزب اسلامی آنها را خواهد کشت، یا کلماتی با همین مفهوم. در ساعت ۲:۴۱ (به وقت محلی) روز شانزدهم دسامبر به متخصص اطلاعات ستاد فرماندهی نیروی دریایی تلفن مشابهی شد که او فکر نمی‌کند که این تلفن قبلاً ضبط شده باشد. در تمام این موارد صدایی که از تلفن شنیده شده، صدای زن بوده است.

ج - فعالیتهای مخالف و موافق شاه:

۱- در طول این مدت فعالیتهای در تهران به حداقل خود رسیده است. ظاهر شدن شعارهای مخالف و موافق شاه و همچنین نقاشیهایی از چهره خمینی، بر روی دیوارها، ادامه دارد. به خصوص این مسئله در روزهای اخیر در مورد منطقه نیاوران صدق می‌کند.

۲- در تهران خاموشی‌ها به طور منظم هر شب بین ساعت ۲۰:۳۰ - ۲۱ الی ۱ بامداد رخ می‌دهند. گزارشها حاکی از آن هستند که کارکنان برق عمداً فشار زیادی روی شبکه‌ها آورده و باعث سوختن فیوزها می‌گردند و سپس فیوزهای سوخته را دوباره راه می‌اندازند که این عمل وقت زیادی می‌برد.

یک مقام عالی‌رتبه ایرانی اظهار داشت که دولت چون از افزایش خرابکاریهای ویرانگر کارگران هراس دارد، استخدام نیروی اضافی را مورد تأمل قرار داده است.

۳- پنجشنبه ۱۴ دسامبر ۷۸، مدیر تیم فنی نظامی اعلامیه‌ای را در حیاط منزلش پیدا کرد. این اعلامیه خوابهای ادعایی آیت‌الله قمی را به تفصیل شرح می‌دهد (در گزارشات پراکنده اطلاعاتی شماره ۷۸ ۰۵۸۵ ۶۸۴۶ آمده است) و پیشگویی می‌کند که اگر شاه برود مسایل و مشکلات بزرگی برای شیعیان پیش می‌آید.

۴- نیروهای خمینی مردم را برای فردا به دعا و عزای عمومی دعوت می‌کنند که اگر این دعوت مورد پذیرش قرار گیرد، اساساً به معنی اعتصاب عمومی است و با توجه به دستورات اخیر ژنرال ازهری دایر بر بازگشت به کار، باید در انتظار نتایج جالبی باشیم.

د - اقدامات امنیتی:

با بازگشت نسبی وضع عادی به تهران دولت در به کار بستن اقدامات امنیتی، تاکتیکهای قبل از عاشورا را به کار گرفته است. هنوز واحدهای نظامی در مواضع معین کلیدی مستقر هستند اگر چه روز به روز تعداد نیروها کم و زیاد می‌شود. در مرکز شهر زره‌پوش دیده

نمی‌شود و دیگر پست‌های بازرسی وسایل وجود ندارد.

ه - فعالیتهای خارج از تهران:

اگرچه در چند روز اخیر تهران آرام بوده است، از مناطق دیگر، تظاهرات و فعالیتهایی هم به طرفداری از شاه و هم در مخالفت با او و همچنین در گریه‌هایی بین این دو گروه، گزارش شده است.

۱- وخیم‌ترین حادثه که خرابکاری دیگری در هواپیمای نیروی هوایی شاهنشاهی بود، در تبریز اتفاق افتاد. موتور دو هواپیما هنگام برخاستن از زمین دچار آسیب دیدگی شد. تحقیقات نشان داد که از قرار معلوم دو میله کوچک فلزی طوری قرار داده شده بود که آسیب مذکور را به وجود آورد.

۲- در رشت طی هفته، یازدهم تا هفدهم دسامبر ۷۸ چندین تظاهرات به طرفداری از شاه صورت گرفته است. منبع، گروه بزرگی (تعداد آنها نامشخص است) از ایرانیان خشمگین را که منتظر خرید سوخت بودند، مشاهده کرد که به یک گروه (تعدادشان نامشخص است) از تظاهرکنندگان طرفدار خمینی حمله بردند. مردم در رشت احساس می‌کنند که خمینی مسئول تمام مشکلات جاری است.

۳- دیروز در مشهد تجمع طرفداران شاه مورد حمله مخالفان قرار گرفت و زد و خوردی که در نتیجه آن رخ داد، چند کشته به جای گذاشت. از قم نیز ناآرامی‌هایی گزارش شده است (بخش سیاسی سفارت شروع این ناآرامیها را گزارش خواهد کرد)

۴- در ۱۶ دسامبر ۷۸ افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به کرج در غرب و از آنجا به دیزین در شمال، واقع در کوهستان البرز، مسافرت کرد. هیچ چیز غیر معمولی توجه او را جلب نکرد و روستاییان در نقاط دور افتاده کوهستانی به نظر نمی‌رسید که حتی از حوادث و مسایل تهران و سایر نقاط کشور اطلاع داشته باشند.

۵- زلزله‌ای در مسجد سلیمان (حدود ۱۰۰ مایلی شمال شرقی اهواز) گزارش شده است. گزارشات اولیه حاکی از ویرانیهای جزئی بوده و میزان تلفات و زخمی‌ها را حدود ۲۰ نفر اعلام می‌نماید. گزارشی از خسارت دیدن (در صورتی که واقع شده باشد) تأسیسات ارتش در آنجا، در دست نیست.

۶- مسایل و مشکلاتی نیز از پایگاه هوایی وحدتی گزارش شده است. وابسته نیروی هوایی آمریکا در تهران - ایران، مشروح اطلاعات را در گزارش جداگانه‌ای ارسال می‌نماید.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

اگرچه نشانه‌های ظاهری حاکی از بازگشت آرامش است اما به نظر می‌رسد در بین مقامات بلندپایه ایرانی اعتمادی وجود ندارد و مقامات دفتر وابسته دفاعی به انجام مراحل دادن ویزای آمریکا به بستگان خود، ادامه می‌دهند. افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی گزارش می‌دهد که حدود ۴۰ درصد از امرای نیروی دریایی شاهنشاهی ایران، بستگان خود را به خارج

فرستاده‌اند که این امر شامل خانواده معاونین نیز می‌شود که امروز به خارج فرستاده شدند. پایین بودن تولید نفت، خاموشی‌ها، اعتصابات کارگری، فرار سرمایه و مغزها، کمبود ارز خارجی و عدم اعتماد عمومی به توانایی دولت در کنترل وضعیت، حاکی از این است که آرامش فعلی نمی‌تواند برای مدتی طولانی دوام داشته باشد.

سند شماره ۳۲۸

۱۷ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۶ آذر ۱۳۵۷

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۴)

۱- وضعیت کلی

در حین مدت گزارش تعدادی تظاهرات به طرفداری از دولت در سراسر ایران برپا گردید. خشونت در تهران کمتر بود؛ ولی درگیری بین تظاهرکنندگان مخالف و موافق در سایر شهرها توسط نیروهای امنیتی گاهی به شیوه‌های خونباری منجر شده است. در شیراز یک درگیری غیرسیاسی بین مسلمین و طرفداران مرام بهائیت به خون کشیده شد. اعلامیه‌های دولت در تعطیلات آخر هفته نشان‌دهنده سخت‌تر شدن موضع دولت در برابر اعتصابیون است.

۲- تظاهرات

(۱) روز ۱۳ دسامبر در سراسر ایران تظاهراتی به نفع دولت برپا شد. (رادیو تلویزیون ملی ایران).

(۲) اگرچه گزارشی مبتنی بر خشونت در تهران برای روز ۱۴ دسامبر واصل نشده، ولی در همین روز در شهرستانها خشونت‌های پراکنده‌ای به وقوع پیوسته است. گزارش شده که ۳۰ نفر در اصفهان و ۲۴ نفر در شیراز کشته شده‌اند. احتمالاً در مشهد و قم هم تلفات دیگری پیدا شده است. دولت گزارش داده که در درگیری بین مخالفین و طرفداران شاه در رضائیه ۵ نفر کشته و ۲۰ نفر مجروح شده‌اند. در شیراز جدالی غیرسیاسی بین مسلمانان و بهاییها در گرفت. بنا بر گزارشات دو منزل سوزانده و ۳۰ مسلمان کشته شده‌اند. حدود ساعت ۱۸:۳۰ یک تظاهرات بزرگ به طرفداری از شاه در اطراف کاخ نیاوران در تهران برپا شد.

(۳) در ۱۵ دسامبر تظاهرات دیگری در قم، شیراز، مشهد و تهران رخ داد. تظاهرات تهران شامل یک تظاهرات به نفع شاه در ساعت حدود ۱۲:۴۵ در اطراف کاخ نیاوران، و یک تظاهرات ضددولتی نزدیک پادگان نظامی عباس‌آباد می‌شد که در ساعت ۱۳:۰۰ رخ داد.

(۴) دولت روز ۱۵ دسامبر تمام تظاهرات چه طرفدار شاه و چه مخالف دولت را ممنوع اعلام کرد.

۳- تهدیدات و خطرها

در روز ۱۴ دسامبر سه حادثه ضدآمریکایی در تهران گزارش شد: روی یک منزل شعارهایی

با رنگ نوشته‌اند، یک تلفن تهدیدآمیز و یک نامه تهدیدآمیز نیز دریافت شده است.

۴- سیاسی

(۱) آیت‌الله خمینی در پاریس روز دوشنبه ۱۸ دسامبر را روز عزاداری جهت کشته شدگان تظاهرات اخیر اعلام کرده است. وی همچنین به عدم اطاعت از شاهنشاه و دولت و ادامه اعتصابات فرمان داده است.

(۲) گزارشاتی واصل می‌شود که شاهنشاه همچنان تلاش دارد تا دولتی غیرنظامی تشکیل دهد. در آخر هفته وی مذاکراتی با دکتر سنجابی از جبهه ملی و امینی نخست‌وزیر سابق انجام داد. رادیو ایران (فارسی) همچنان بر اهمیت امینی تأکید می‌کند، ولی گفته می‌شود که نامبرده از نظر جبهه ملی قابل قبول نیست.

(۳) نخست‌وزیر بیانیه‌ای درباره اعتصابات نفتی صادر کرده است. وی ضمن یادآوری خطر شدید و بالای کمبود نفت برای سوخت و مصارف حرارتی، پذیرفت که ایران مجبور شده نفت را از بازارهای جهانی خریداری کند.

۵- اقتصاد

دولت اعلام کرده هر کارمندی که سر کار حاضر نشود و یا در سر کار درست وظایف خود را انجام ندهد اخراج خواهد شد.

۶- آموزش و پرورش

به کارکنان اداری دبیرستانهای تهران دستور داده شده تا روز شنبه ۱۶ دسامبر به سر کار خود بازگردند.

سند شماره ۳۲۹

۱۷ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۶ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۳۱۳ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۷ دسامبر

خلاصه: تهران و اکثر شهرها آرام هستند، اما در اصفهان، قم و مشهد درگیری بوده است، خمینی مردم را برای اعتصاب عمومی فردا فرامی‌خواند. ملاهای برجسته خمینی را مورد انتقاد قرار می‌دهند. جامعه بهاییان هنوز از خشونت‌های اخیر در وحشتند. پایان خلاصه.

۱- تهران با قطع معمولی جریان برق در شب گذشته یک روز دیگر را با آرامش پشت سر گذاشت. چند آمریکایی تلفنی تهدید به مرگ شدند، اقدامی که در روزهای اخیر کمتر شده بود. پایتخت امروز با مغازه‌هایی که در خارج از بازار باز هستند آرام می‌باشد. بازار تهران تعطیل بود.

۲- از سوی آیت‌الله خمینی فردا روز عزای ملی اعلام شده است و بی‌درنگ از جانب جبهه ملی مورد حمایت قرار گرفته است. گزارشاتی در دست است که به مغازه‌ها اخطار کرده‌اند

مبادا فردا باز کنند و به نظر می‌رسد که فردا به روز اعتصاب عمومی نسبتاً مؤثری تبدیل شود. اعتصابات عمومی پیشین ضرورتاً هیچ مشکلی به بار نیاورد و جبهه ملی از مردم خواسته است که برای اجتناب از درگیری از خانه‌ها بیرون نیایند. فردا مصادف است با مراسم شب هفت کشته‌شدگان آشوبهای شب عاشورا در اصفهان.

۳- در این میان، جو اصفهان، محل کشته شدن این افراد، ناآرام و ناخوشایند است. کنسولگری گزارش می‌دهد که گروههایی از طرفداران شاه به آتش‌زدنهای پراکنده و غارت مغازه‌های بازار و دیگر مغازه‌هایی که به مخالفت معروفند ادامه می‌دهند. کنسول اظهار داشت در خیابانی که تظاهرات ضدشاهی مهمی اتفاق افتاده است نود درصد از شیشه پنجره مغازه‌ها شکسته شده است. در حالیکه برخی از اصفهانیها ابتدائاً در فعالیتهای به نفع شاه شرکت می‌کردند اکنون تنها ساکنان خارج شهر (یعنی کشاورزان، آهنگران و دانش‌آموزان، دانشجویان دانشکده افسری ارتش) شرکت دارند. کنسول گزارشاتی دارد مبنی بر اینکه رهگذران توسط گروههای هوادار شاه مورد تفتیش و بازرسی قرار می‌گیرند تا معلوم شود که آیا مدارکی که نشان‌دهنده مخالفت آنها با شاه باشد به همراه دارند و سپس تمام مایملک آنها به جز پولشان را به آنها پس می‌دهند. واحدهای نظامی این کار را نکرده‌اند ولی اقدامی هم برای متوقف کردن آن انجام نداده‌اند. واحدهای نظامی به هر حال، در حمله به مغازه‌ها شرکت کردند. نهایت تهدید از جانب طرفداران رژیم این است که چنانچه بازار به خاطر حمایت از اعتصاب عمومی فردا تعطیل باشد آن را ویران خواهند کرد. ساکنین شهر منجمله‌آنهايي که معمولاً در صف مخالفین نیستند، نسبت به این دهاتیها خشمگین هستند و اوضاع برای وقوع مشکلات جدی آماده است.

۴- کنسولگری آمریکا در اصفهان مجموع تلفاتی را که از یازدهم دسامبر تا صبح دیرز در شهر تخمین می‌زند ۹۴۰ تن می‌باشد که ۸۵ نفر از این عده کشته شده‌اند. این تعداد غیر از تلفاتی است که در نجف‌آباد، محل درگیری ضدبهايت در سیزدهم و چهاردهم دسامبر به وجود آمد که در آن نزاع پنجاه نفر کشته شدند. کنسول از جریان تخریب گسترده از جمله در قسمتهای تجاری مهم شهر که سابقاً مورد تعرض قرار نگرفته بودند گزارشاتی دارد. دوست داروفروش من در اصفهان مشغول جمع‌آوری داروهای ضروری جهت ارسال به نجف‌آباد می‌باشد، زیرا داروخانه‌های نجف‌آباد را خراب کرده‌اند.

۵- رئیس انجمن ایران - آمریکا درگیریهای خشونت‌آمیز را مورد تأیید قرار می‌دهد. واحدهای نظامی به بیمارستان شاهرضا که پزشکان در حال اعتصاب بودند هجوم بردند که در نتیجه درگیری سه نفر پزشک و دو بچه کشته شدند. واکنش گسترده مخالفین کنترل قسمت اعظم شهر را در اختیار آنان قرار داده است. منبع ناراضیان اظهار می‌دارد در شرایطی که گروههای هوادار شاه قصد برگزاری تظاهرات دارند هنوز دسته‌هایی از مسلمانان محافظه‌کار بدون هیچ ممانعتی در خیابانها پرسه می‌زنند و به دنبال مأمورین ساواک هستند. واحدهای

نظامی در داخل شهر هستند ولی دست به کاری نمی‌زنند و پلیس از خیابانها رفته است. منابع می‌گویند که بعضی از مأموران ساواک کشته شده‌اند (از دو تا چند نفر). هتل هایت تعطیل کرده و کارکنان خارجی آن برای مدت نامحدودی به مرخصی رفته‌اند. مخالفین ادعا می‌کنند که در کشور مذهبی، این محل باید برای کار دیگری غیر از هتل مورد استفاده قرار گیرد. تهاجمات تاکنون متوجه خارجیان نبوده است (هر چند تعداد کمی در مشهد بوده است) اما اختراها و تهدیداتی به رئیس انجمن ایران - آمریکا در مشهد شده است. بعضی از معلمین که زیر نظر این انجمن کار می‌کنند ناگهان برای «تعطیلات» آنجا را ترک کردند و معلوم نیست منظورشان کدام تعطیلات است.

۶- قم دیروز و امروز ناآرام بوده است ولی جزییات امر روشن نیست. دیروز به خاطر برخی درگیریها اتوبوسهای مسافربری درون شهری خارج از محدوده نگهداری شدند. منبع گزارش داد که شبیه همین واقعه مجدداً امروز صبح اتفاق افتاد، گرچه وی سرانجام با اتوبوس از شهر عبور نموده و چیز غیرعادی مشاهده نکرده است.

۷- کارمند محلی سفارت که بهایی است از قول آوارگان بهایی که اکنون از شیراز به سوی تهران می‌آیند خبرهای ناگواری به ما داده است. مثلاً پدری که به مسلمانان تیراندازی کرده بود بعد از اینکه متوجه شد پسرش کشته شده و به دخترش تجاوز کرده‌اند دوباره این کار را انجام داد. مرد دیگری متوجه شده بود که همسرش را کشته‌اند و دو دخترش را برده‌اند و در حال حاضر معلوم نیست کجا هستند. وقتی آیت‌الله محلاتی از مسلمانان درخواست کرد که از حمله به بهاییان دست بردارند جمعیت پاسخ دادند که خود آیت‌الله محلاتی باید بهایی باشد و به اقدامات خود ادامه دادند. آوارگان بهایی اظهار می‌دارند که مسلمانان قبرستان بهاییان را در پانزدهم سپتامبر مورد بی‌حرمتی قرار دادند و اجساد بهاییانی که در چند روز گذشته مرده بودند بی‌صاحب و دفن نشده روی زمین مانده‌اند.

جمعیت بیست هزار نفری مسلمانان اجساد مسلمانان را برداشتند. کسانی که به تهران آمده‌اند اظهار می‌دارند که جمعیت فریاد می‌زد که اول نوبت بهاییان است، بعد یهودیان و سپس مسیحیان. جمعیت تهدید به نابودی دارایی‌ها، کشتن اطفال و ربودن زنان می‌نمودند. شاهدان عینی گزارش می‌دهند که ارتش سعی نکرد، تکرار می‌کنم سعی نکرد که جلو عظیم‌ترین تظاهرات را بگیرد، اما به نظر می‌رسد که حالت خصومت بعد از عاشورا در حال کاهش است.

(نظر گزارشگر: حتی با در نظر گرفتن برخی تشنجات به نظر می‌رسد حوادثی که طی چند روز گذشته در شیراز اتفاق افتاده یکی از ناخوشایندترین وقایع ناآرامیهای اخیر ایران باشد). آمدن آوارگان بهایی به تهران نگرانی جامعه بهاییان تهران را در رابطه با حوادث شیراز به شدت افزایش داده است. محلاتی اعلامیه‌ای مبنی بر همدردی نسبت به بیگانگان و اقلیتهای مذهبی که مورد حملات مخالفین قرار گرفته‌اند صادر نموده و در آن خواسته است که دیگر

این اعمال تکرار نشود.

[۸]- از میان رهبران مذهبی یکی از آیت‌الله‌ها برای نخستین بار خمینی را علناً مورد انتقاد قرار داده است. وی نامه‌ای به پاریس فرستاده و یازده سؤال از خمینی نموده است که اساساً به روش خمینی ارتباط دارد که بدون مشورت با دیگر رهبران مذهبی اعلامیه صادر می‌کند. وی همچنین در مورد شیوه‌هایی که از طریق آنها یک دهم مال توسط هواداران ایشان جمع‌آوری و به مصرف برسد، سؤال نموده و نیز پرسیده که چرا به عناصر غیرمذهبی و یا حتی ضدمذهبی اجازه داده می‌شود تا از نزدیک با وی در تماس باشند و اجازه داشته باشند تا از جانب خمینی مصاحبه مطبوعاتی انجام دهند. هنگامی که خمینی به سؤالات حجازی پاسخ نداد حجازی آنها را در نامه سرگشاده‌ای منتشر کرد.

(نظر گزارشگر: این اتهامات، خصوصاً آخرین آنها که به طور قابل اثباتی واقعیت دارد معمولاً زمانی که از جانب یک رهبرمذهبی محترم بیان می‌شود، باید دلیل محکمی از حمله به خمینی باشد. به هر حال، در اوضاع فعلی معلوم نیست که انبوه مردمی که در دهم و یازدهم دسامبر خیابان شاهرضا را قرق کرده بودند به آن توجهی کنند).*

۹- خیرهای موثقی در دست است که حاکی از آن است که یک گروه یکصد و پنجاه نفری گشت‌زنی در اطراف بهشت زهرا (قبرستان تهران) پرسه می‌زنند. وقتی کسی جسدی را برای دفن کردن می‌آورد، بدون در نظر گرفتن علت مرگ، جمعیت به دور آن حلقه زده و به خاطر این مدافع شجاع اسلام که توسط واحدهای نظامی شاه کشته شده تجمع می‌کنند. چنانچه دوستان متوفی اعتراض نمایند به آنها گفته می‌شود که خفقان بگیرند.

۱۰- دولت جهت کسب محبوبیت در میان مردم به تلاش آشکاری دست زده و ۵۰٪ از مالیات بر کالا را در مورد اتومبیل‌هایی که اندازه موتور مشخصی دارند کاسته است. تأثیر این اقدام اساساً قیمت پیکان (رایج‌ترین اتومبیل ایران) را پایین می‌آورد.

۱۱- کنسولگری آمریکا در تبریز از تظاهرات و درگیری کوچکی که در اواخر هفته به خاطر معلمی که به دست عناصر رژیم کشته شده بود خبر می‌دهد.

سولیوان

سند شماره ۳۳۰

۱۷ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۶ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۸۰۶۲ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۷، ۱۷ دسامبر ۷۸

۱- تهران با مغازه‌های باز خارج از محدوده بازار روز آرام دیگری را پشت سر گذاشت.

* در اصل سند شماره (۸) وجود ندارد. م.

بازار بسته بود و خاموشی معمولی شبانه نیز وجود داشت. چندین مورد آمریکاییان تهدید تلفنی شده‌اند اما اینگونه تهدیدات در این اواخر کاهش پیدا کرده است.

۲- در اصفهان هنوز جو عمومی متشنج و ناخوشایند باقی مانده است. باندهایی از گروههای هوادار شاه ظاهراً با عدم دخالت پلیس به آتش‌افروزیهای پراکنده و غارت مغازه‌ها در بازار دست می‌زنند و یا به شناسایی مخالفین اقدام می‌نمایند. اوباش هوادار شاه مردم را در خیابان به قصد گرفتن پول مورد تهدید و آزار و اذیت قرار می‌دهند. در این موقعیت ساکنین بیرون شهر از قبیل کشاورزان، کارگران صنایع فولاد و نظامیان دون‌پایه در فعالیتهایی که به نفع شاه انجام می‌شود، به کار گرفته می‌شوند. بعضی از واحدهای نظامی در حمله به مغازه‌ها مشارکت داشته‌اند. کشته‌ها و مجروحین تظاهرات اصفهان در ۱۱ دسامبر توسط کنسولگری ما بالغ بر ۹۴۰ تن برآورد شده‌اند که از این تعداد، ۸۵ تن کشته شده‌اند. در ماه دسامبر در نزدیکی نجف‌آباد شهری کوچک با جو کاملاً ضدبهایی، تعدادی کشته شده‌اند که ممکن است بالغ بر ۵۰ تن باشند.

۳- در مشهد اغتشاشات و ناآرامیهای بسیاری وجود داشته است. واحدهای نظامی به بیمارستانی که کادر درمانی آن در اعتصاب بودند یورش بردند و در این یورش سه دکتر و دو کودک جان خود را از دست دادند. با واکنشهای گسترده مخالفین، کنترل بیشتر نقاط شهر به دست گروههای ضدشاه افتاده است و همچنین واحدهای نظامی و پلیس در خیابانها حضور ندارند.

گزارش شده است دسته‌های وابسته به گروههای اسلامی مأمورین ساواک را در خیابانها شکار می‌کنند، که در بعضی از موارد به کشته شدن آنها منجر شده است.

۴- ناآرامیهای جزئی در اواخر هفته گزارش شده است، اما جزییاتی در دسترس نیست. در تبریز تظاهرات و ناآرامیهای جزئی در اواخر هفته گزارش شده است. آوارگان بهایی با داستانهای دلخراشی راجع به کشتار، تجاوز، غارت و هتک حرمت قبرستان آنان طی چند روز اخیر از شیراز به سوی تهران سرازیر شده‌اند. گفته می‌شود که جمعیت ۲۰۰۰۰ نفری فریاد می‌کشیدند که آنان اولین قربانیان هستند و بعداً نوبت به یهودیها و سپس نوبت به مسیحیان خواهد رسید. ارتش کوششی جهت جلوگیری از حرکت این جمعیت بزرگ نکرده هر چند که به نظر می‌رسد دشمنی و تجاوز فروکش کرده باشد. اما این حملات به عنوان یکی از زشت‌ترین حوادث اخیر ایران ثبت شد و جماعت بهایی هنوز هم در وحشت به سر می‌برند. یک آیت‌الله شیراز، آشکارا از حمله به خارجیان و اقلیتهای مذهبی ابراز تأسف کرده است و خواستار قطع این حملات شده است.

۵- سفارت حدس می‌زند دعوت به اعتصاب عمومی و ماندن در خانه برای روز پنجشنبه ۱۸ دسامبر که توسط خمینی و جبهه ملی صورت گرفته در مجموع مؤثر خواهد بود. اعتصابات عمومی قبلی لزوماً دردسری به همراه نداشته است و احتمالاً از این امر مجدداً نیز

اجتناب خواهد شد. روز مذکور مصادف با هفتمین روز عزاداری برای آنهایی است که در آشوبهای عاشورا در اصفهان کشته شده‌اند و این موقعیت حداقل در اصفهان، کاملاً جو را برای ناآرامیهای بعدی مستعد و آماده کرده است. هواداران رژیم تهدید کرده‌اند که اگر بازار در ۱۸ دسامبر همچنان بسته بماند آن را ویران خواهند کرد.

۶- گزارشات جدیدی مبنی بر وجود تردید در بین افسران عالی‌رتبه در مورد قدرت دولت در حفظ و کنترل وضعیت فعلی وجود دارد.

۷- امروز انتظار می‌رود که تولید نفت خام مجدداً به رقمی در حدود ۲/۲ میلیون بشکه در روز افزایش پیدا کند. از این مقدار ۶۴۵۰۰۰ بشکه به پالایشگاههای داخلی تحویل داده خواهد شد و ۱/۵ میلیون بشکه برای صدور آماده خواهد بود. در حدود ۵۰ درصد از کارگران در حوزه بزرگ نفتی گچساران به سر کار خود برگشته‌اند. هیچ خبری از بهبود قابل توجه در موقعیت کار در حوزه‌های نفتی اهواز، مارون یا آغاچاری گزارش نشده است.

۸- ارتش خودش را برای دخالت مستقیم‌تر در بخش نفت آماده می‌کند و ژنرالها مسئولیت برگرداندن تولید در مناطق نفت‌خیز به حالت عادی را به عهده گرفته‌اند. نظامیها گفته‌اند که رهبران اعتصاب و شورشیان برای محاکمه به دادگاههای نظامی کشیده خواهند شد. آنهایی که جرمشان ثابت شود اخراج خواهند شد، خانه سازمانیشان مسترد شده و از استخدام دولتی در آینده محروم می‌شوند.

۹- پالایشگاه تبریز تولید خود را از سر گرفت و پالایشگاه تهران در حدود نصف ظرفیت خود به کار مشغول می‌باشد و پالایشگاههای شیراز و اصفهان بسته باقی مانده‌اند. گزارش می‌شود که مشکلات کارگری پالایشگاه آبادان حل شده است. کمبود تولید جدی است اما هنوز بحرانی نیست.

۱۰- استعفای هوشنگ انصاری رئیس شرکت ملی نفت ایران اعلام شده است. گزارش شده که از وزیر امور خارجه و مدیرعامل سابق شرکت ملی نفت، عبدالله انتظام ۸۱ ساله برای جانشینی وی نام برده می‌شود.

۱۱- تمام بخشهای اقتصادی ایران به شدت از اعتصابات اخیر و آشوبهای سیاسی خسارت دیده‌اند. پیمانکارهای دولت و واردکنندگان به سختی زیان دیده‌اند. اگر مسئله اعتصابها بتواند در آینده نسبتاً نزدیک حل شود تجار می‌توانند انتظار حل سریع و کوتاه‌مدت این خسارت را داشته باشند و اگر این طور نشود حتی آن شرکتهایی که تاکنون خسارت ندیده‌اند، خسارت خواهند دید.

از کارکنان بانک مرکزی ایران گزارش داده می‌شود که آنها به محل کار خود برگشته ولی کار خود را شروع نکرده‌اند.

اگر اعتصاب در بخشهای نفت و واردات ادامه پیدا کند، مقامات رسمی بانک مرکزی نگران

این مسئله هستند که با درخواست ادامه اعتصاب در بخشهای نفت و واردات در بهار آینده ذخایر ارزی به شدت کاهش خواهد یافت.

ونس

سند شماره ۳۳۱

خیلی محرمانه ۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۳۵۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارشی سیاسی - امنیتی، ۱۸ دسامبر ۷۸

خلاصه: دیشب و امروز اوضاع آرام بوده و می باشد. اعتصاب عمومی باعث بسته شدن بسیاری از مغازه ها شده است. ۲۳ دسامبر قرار است دبیرستانها باز شوند. دیروز گروه حقوق بشر در نجف آباد مورد حمله قرار گرفت و کمیسیون بودجه مجلس افزایش حقوق را از تصویب خود گذراند.

وضعیت بحرانی در مشهد و اصفهان همچنان ادامه دارد. حوادث اخیر در رضائیه سرانجام به آتش کشیده شدن یک مسجد منتهی شد. پایان خلاصه.

۱- تهران به جز چند مورد تهدید تلفنی دیگر به آمریکاییان، آرام باقی مانده است و زمان قطع برق از حد معمول کمتر بود. همچنین کنسولگریهای تبریز، اصفهان و شیراز شب آرامی را گزارش کرده اند. دعوت خمینی برای شرکت در اعتصاب عمومی امروز باعث بسته شدن بسیاری از مغازه ها و قطعاً نه همه آنها شده است. عادت همیشگی برای مغازه دارها این است که زود مغازه خویش را ببندند که نتیجه آن شهری از تک و تا افتاده در اواخر بعد از ظهر می باشد.

تعداد زیادی از مغازه دارها که در هفته های اخیر، روزهای قبل را بدون درآمدی سپری کرده اند، تکنیک تظاهر به تعطیل مغازه و راه اندازی مشتریهای دائمی خود را به کار می گیرند. کرکره ها پایین کشیده می شوند و درهای مشبک نیز تا نیمه پایین می آیند اما مشتریان قابل اعتماد به داخل مغازه هدایت شده و فروش جریان پیدا می کند. اعتصاب عمومی در شهر آشوب زده اصفهان نسبتاً وسیع می باشد اما در تهران و سایر شهرها مغازه ها بیرون از محدوده بازار تا به امروز به حالت عادی برگشته اند. کنسولگری تبریز گزارش می کند که این شهر امروز در تعطیلی کامل به سر می برد و کنسولگری شیراز نیز از یک اعتصاب مؤثر در این شهر گزارش می دهد.

۲- در یک اقدام اساسی برای عادی سازی اوضاع، دولت اعلام کرد که مدارس متوسطه و هنرستانها در ۲۳ دسامبر بازگشایی مجدد می شوند. اگر دولت ایران در این زمینه موفق شود برای دولت به مثابه یک کودتای واقعی (پیروزی واقعی) خواهد بود اما این مسئله بعید به نظر می رسد.

دبیرستانها مانند دانشگاهها کاملاً به کانونهای داغ فعالیتهای ضد دولتی تبدیل شده‌اند. تظاهرات ضدشاه اجتناب‌ناپذیر می‌باشد و در حقیقت دانش‌آموزان مخالف احتمالاً سعی خواهند نمود، مدارس را سریعاً بعد از بازگشایی تعطیل نمایند.

۳- گروه حقوق بشر که دیروز با موافقت دولت ایران از نجف‌آباد بازدید به عمل آورد با برخورد خشن مأمورین دولتی روبرو گردید. متین دفتری و صدر حاج سیدجوادى که هر دو وکیل و از فعالین حقوق بشر هستند و رالف اسکاومن، یک آمریکایی، اجازه دیدار از حومه اصفهان را که اخیراً صحنه برخوردهای خشن به همراه چند کشته بوده را به دست آورده‌اند. سه نفر از مقامات وزارت دادگستری آنان را همراهی می‌کردند. علیرغم پذیرش این گروه توسط دولت، با آنان به تندی برخورد شد. گروه حقوق بشر مدعی است، هنگامی که آنان در بیمارستانی از مجروحین دیدن می‌کردند، سربازان مانع آنها شده و به آنان حمله نموده‌اند و جماعتی خشمگین نیز با سر و صدا سربازان را تشویق به این کار می‌کردند. رئیس پلیس بر جلوگیری از متعرض شدن سربازان و جمعیت به این گروه اصرار داشت. سربازان، گروه را به مقر پلیس هدایت کردند جایی که گروه شش نفره بیشتر مورد آزار قرار گرفتند، اما سرانجام آنان آزاد شدند.

(نظریه: مجموع اموری را که ظاهراً دولت ایران خود به دست گرفته و گرداننده آن می‌باشد، معرف شرایط حاضر در ایران است) مخالفین ادعا می‌کنند که حمله به بهاییان در نجف‌آباد و نیز شیراز کار دولت بوده است. حقیقت غیرقابل انکار این است که رهبران مذهبی محافظه‌کار مسلمانان از تضمین حفظ جان بهاییان خودداری کرده‌اند و فقط در صورتی می‌توانستند این کار را انجام دهند که با یکدیگر اقدام می‌نمودند. چند ماه قبل آیت‌الله شریعتمداری در یک بیانیه مهم به تمام اقلیتهای مذهبی اطمینان داده و صریحاً بهاییان را از این چتر حمایتی محروم نموده است.

۴- دیروز بر طبق درخواست دولت کمیته بودجه مجلس لایحه افزایش حقوق کارمندان دولت را تصویب نموده است. (تلگرام مرجع)

۵- اصفهان و مشهد کماکان دارای عامل بالقوه‌ای برای بروز مشکلات جدی هستند. اردشیر زاهدی برای هماهنگ نمودن احساسات شدید طرفداران شاه به اصفهان عزیمت نموده است. بر اساس نقل قولها، آنها گروه جوانی می‌باشند که به یک دارودسته خیابانی شباهت دارند. مقام سفارت که از مشهد دیدار کرده عدم کنترل دولت بر امور را که در گزارش امنیتی - سیاسی دیروز نشان داده شده است تأیید می‌نماید. او با آیت‌الله قمی که دوباره خواب دیدن را تکذیب کرد ملاقات نموده است. ما هنوز تصور می‌کنیم که او ابتدا به مسئله خواب پرداخت و سپس با نفی خواب ترس خود از گروه خمینی را آشکار نمود. این داستان غریب می‌رود که به فراموشی سپرده شود.

۶- رضائیه که مکرراً صحنه فعالیت هواداران شاه بوده است، در این اواخر برخورد بین

هواداران شاه که یک مسجد را اشغال نموده بودند و مخالفین را تجربه کرده است، تیراندازی شروع و در نتیجه شلوغی که پدید آمده بود مسجد به آتش کشیده شد.

سولیوان

سند شماره ۳۳۲

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۷۴۶۰۵۸۹۷۸ ۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: خلاصه وضعیت ایران

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی) گزارش و اطلاعات درباره وضعیت در ایران از ساعت ۱۲ به وقت محلی ۱۷ دسامبر تا ساعت ۱۲ به وقت محلی ۱۸ دسامبر ۷۸ را ارائه می‌دهد. ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

الف - عمومی:

به دلیل کاهش ظاهری تشنج در تهران و در نتیجه کاهش بار کاری، مرکز اطلاعات نمایندگی از فعالیت شبانه‌روزی دست کشیده است. آنها از ساعت ۷:۳۰ الی ۱۹:۳۰ به کار مشغول می‌شدند. به دلیل این که امروز توسط رهبران مذهبی روز عزای عمومی اعلام شده بود، ترافیک تهران به میزان قابل ملاحظه‌ای سبک‌تر از روزهای عادی بود. اگر چه سوخت جت هنوز به صورت جیره‌بندی توزیع می‌شود ولی فعالیت‌های هواپیمایی ملی ایران امروز صبح عادی بود. دولت ایران اعلام کرده است که دبیرستانها و هنرستانها در ۲۳ دسامبر دوباره باز خواهد شد.

ب - فعالیت‌های ضدخارجی و ضدآمریکایی

در مدت مذکور هیچ اقدام خشونت‌آمیزی گزارش نشده اما در مورد تهدید تلفنی گزارش شده است که در این تلفن‌ها به آمریکاییها گفته می‌شود که «قبل از اینکه شما را بکشیم از ایران خارج شوید» یا کلماتی که همین مضمون را دارا بوده است. همچنین دو گزارش وجود داشته است حاکی از اینکه از تحویل کالا به آمریکاییها امتناع شده است. در یک مورد در ایستگاه پمپ بنزین یک پلیس ایرانی یک آمریکایی را از آنجا بیرون رانده در حالی که بقیه ایرانیان هنوز بنزین دریافت می‌کردند و در مورد دیگر با یک خانم آمریکایی که برای خرید به یک فروشگاه دولتی صنایع دستی در خیابان مقابل سفارت رفته بود، در ابتدا بدرفتاری شد و سپس از تحویل کالا به وی امتناع کردند.

ج - فعالیت‌هایی بر له و علیه شاه

به جز قطع معمولی برق در بخشهای متعددی از تهران در شب گذشته تهران بسیار آرام

بوده است و اثر دعوت خمینی به منظور یک روز عزای عمومی را هنوز نمی‌توان به طور صحیحی ارزیابی کرد چرا که بسیاری از مغازه‌ها اغلب در صبح‌ها باز هستند و بعد از ظهر یا غروب می‌بندند. گزارشاتی حاکی از آن است که به کسبه در تهران تهدیداتی تلفنی به این مضمون رسیده است «مغازه‌ها را ببندید که در غیر این صورت مغازه شما سوزانده می‌شود.» اخطار اولیه نشانگر آن است که ۳/۴ مغازه‌ها در قسمتهای شمالی تهران بسته شده‌اند و بازار سستی‌تر تجریش کاملاً تعطیل شده است.

ایستگاههای پمپ بنزین صفهای عادی خود را دارند و بعضی از فروشگاههای مواد غذایی باز می‌باشند اگرچه بازار میوه و تره‌بارفروشان تعطیل شده است.

د - اقدامات امنیتی

دولت کماکان به استقرار واحدهای نظامی در نقاط کلیدی و حساس ادامه می‌دهد. دیروز نیروهای چترباز (تقریباً دو دسته) در ساعت ۴:۱۵ بعد از ظهر در مقابل ساختمان شرکت ملی نفت ایران در تهران مشاهده شدند.

ه - فعالیتهای خارج از تهران

در خلال چند روز گذشته فعالیتهای قابل توجهی در مشهد، شیراز و رضائیه به وقوع پیوسته است (برای آشنایی با جزئیات به گزارشهای بخش سیاسی سفارت مراجعه شود) امروز همه چیز در شهرها آرام به نظر می‌رسد به جز مشهد که هنوز متشنج می‌باشد و امکان خشونت‌های بیشتری می‌رود.

نظریات تهیه‌کننده:

اگرچه تهران آرام است اما کاهش قابل توجه در فعالیتهای عادی بیانگر دنباله‌روی یا ترس از حامیان خمینی و یا هر دو در قشر مغازه‌داران است. اطلاعات دقیق در ارتباط با تأثیر فرمان «بازگشت به کار» از هاری هنوز در دسترس نیست. به هر حال اخبار حاکی از آن است که تعدادی از کسانی که به سر کار خود بازگشته‌اند (از قبیل کارگران گمرک، کامندان بانک) به اندازه کافی فعال نیستند.

سند شماره ۳۳۳

سری ۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۸۴۲۲ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۸، ۱۸ دسامبر ۷۸

۱- تهران دیشب و امروز آرام بود. کنسولگریهای آمریکا در شیراز و اصفهان نیز شبهای آرامی را گزارش می‌کنند.

جو اصفهان و مشهد برای بروز مسایل جدی آماده است. مأمور سفارت که به مشهد مسافرت کرده است فروپاشی آشکار کنترل دولت در آنجا را مورد تأیید قرار داده است. در

رضائیه در اثر زد و خورد میان طرفداران و مخالفین شاه، مسجدی طعمه حریق شد و سوخت. اعتقاد بر این است که حملات اخیری که در شیراز به اقلیت بهاییان نسبت داده شد کار ساواک بوده است. (مدرکی که این نظر را تأیید نماید ارائه نشده است. اما با توجه به عدم اعتماد عمیق مردم ایران هیچ اهمیتی ندارد).

۲- دعوت خمینی از مردم برای شرکت در اعتصاب هجدهم دسامبر فعالیت‌های تجاری در تهران را به جز خدمات ضروری مانند بعضی از خواروبار فروشها، کاملاً کاهش داد. اصفهان، شیراز، تبریز و شهرهای دیگر به طور کلی در روز اعتصاب تعطیل بودند.

۳- دعوت برای اعتصاب عمومی ظاهراً به اعتصاب ممتد در اداره گمرک منجر شد، در صورتی که مهران وزیر دارایی اطمینان داده بود که اداره گمرک کار خود را مجدداً از شانزدهم دسامبر آغاز خواهد کرد (تاکنون این طور نشده است) خلبانان هواپیمایی ملی ایران به مدت کوتاهی در فرودگاه مهرآباد دست به اعتصاب زدند. بعد از دستگیری نه نفر از خلبانان، هواپیمایی ملی ایران پروازهای خود را از سر گرفت. دعوت به اعتصاب، کارهای بانک مرکزی را عملاً بهتر کرده است زیرا کارمندان مخالف شاه معمولاً با عدم حضور خود اجازه می‌دادند تا کارکنانی که به سر کار حاضر می‌شدند برخی از کارها را انجام دهند. بسیاری از شعب بانکها امروز صبح باز بودند اما همه آنها عملاً بعد از ظهر تعطیل کردند.

۴- چکهای چند میلیون دلاری که از جانب دولت برای ساخت پروژه‌های عمده در تهران و چابهار کشیده شده مانند چهاردهم دسامبر هنوز توسط بانک مرکزی نقد می‌شود. ولی در هر حال بانک مرکزی به اندازه کافی کار نمی‌کند تا چکها را تسویه نماید. پیمانکاران بزرگ‌تر می‌توانند حداقل برای مدتی این مشکل را تحمل کنند ولی صاحبان مشاغل کوچکتر که بعضی از آنها ایرانی می‌باشند از این بابت در فشار هستند.

۵- با ۴۰۰ هزار بشکه اضافه تولید انتظار می‌رود که تولید نفت به ۲/۶ میلیون بشکه برسد. با اینکه شرکت نفتی موسوم به اُسکو از دیروز کارگر غیراعتصابی کمتری داشت وضع پالایش نفت خام از دیروز تغییری نکرده است (به اوضاع ایران - گزارش شماره ۴۷ مراجعه کنید) کمبود نفت سفید و گازوئیل ادامه دارد. انتظار می‌رود این کمبودها صرفنظر از اینکه در پالایشگاهها چه اتفاقی می‌افتد و صرفنظر از ورود محصولات از خارج که دولت قبلاً به آن اقدام کرده است، تا پایان زمستان ادامه یابد.

۶- وزیر آموزش و پرورش اعلام نموده است که دبیرستانها و هنرستانها از ۲۳ دسامبر مجدداً باز خواهند شد.

چنانچه این کار عملی شود می‌تواند قدم مؤثری به سمت عادی شدن کارها باشد، به هر حال از آنجایی که دبیرستانها مانند دانشگاهها مرکز فعالیت ضددولتی بوده‌اند، چنین انتظاری به دور از واقعیت است.

سند شماره ۳۳۴

خیلی محرمانه
از: کنسولگری آمریکا، اصفهان
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: اقدامات نظامی حمایت از شاه را تضعیف می کند

خلاصه: بلافاصله بعد از در دست گرفتن مجدد کنترل در اصفهان در غروب روز دوشنبه یازدهم دسامبر که همراه با خونریزی بوده است، فرماندهی حکومت نظامی فوراً شهر را تحت کنترل شدید خود درآورد.

روستائیان را از مناطق اطراف جمع آوری و جهت شرکت در تظاهرات به نفع شاه وارد اصفهان نمود. با توجه به تعداد زیاد اصفهانیهای شرکت کننده در تظاهرات، اولین عکس العمل آنها امیدوار کننده بود. به نظر می رسد که این فرصت مناسبی برای «اقلیت خاموش» بود تا عقاید خود را آشکار کنند. عملکرد سربازان و تظاهرکنندگان به نفع شاه در خلال روزهای پیشین، تنها موجب تنفر مخالفان شاه شده است و نتیجه این عمل تغییر عقیده عده زیادی از طرفداران اصلی شاه بر علیه رژیم بوده است. پایان خلاصه.

حوادث قبلی:

در روز جمعه یازدهم دسامبر (روز عاشورا) انبوه زیادی از راهپیمایان می خواستند به سمت مسجد جمعه اصفهان حرکت کنند اما مقامات حکومت نظامی مانع حرکت آنها شدند. ظاهراً در پاسخ به این عمل، مردم در حالیکه در خیابانها پرسه می زدند به هفت ساختمان در پایین شهر منجمله ساختمان دفتر هیأت صنایع هواپیمایی گرومن حمله کرده و آنها را به آتش کشیدند. سپس در روز شنبه مقامات حکومت نظامی تصمیم گرفتند که برای دو روز محدودیت را جهت هرگونه مراسم مذهبی یا راهپیمایی برداشته و دستور عقب نشینی از خیابانها را به نیروهای خود بدهند. در روز یکشنبه یک راهپیمایی تقریباً صد هزار نفری آرام و بدون درگیری انجام شد. در روز دوشنبه که روز اصلی عزای عمومی بود تظاهرات باز هم گسترده تری وجود داشت که افزون بر صد هزار نفر ارزیابی می شدند.

تا پایان مراسم مذهبی در حدود ساعت ۳:۳۰ بعد از ظهر حادثه ای به وقوع نپیوست. بخشی از جمعیت تلاش کردند که مجسمه بزرگ رضاشاه پدر شاه فعلی را در میدان اصلی به پایین بکشند. ظاهراً تلاشی جهت متوقف کردن حرکت آنها به وسیله عوامل ساواک صورت گرفت که در مقابل حمله ای به ستاد مرکزی ساواک انجام شد و شهر در آتش و خشونت فرو رفت. بیش از ۲۶ ساختمان تخریب شد و ساختمانهای دیگری آسیب دید و زمانی که مقامات حکومت نظامی نیروهای خود را عقب کشیدند و کنترل اعمال شد، مشخص شد که حدود ۴۰ تا ۵۰ نفر کشته و بیش از پانصد نفر نیز مجروح شده اند. در صبح روز سه شنبه واحدهای نظامی با پاکسازی خیابانها و نابود کردن تصاویر خمینی (و پنجره هایی که تصاویر بر آنها

نصب شده بود) کنترل سختی را اعمال کردند و در ساعت ۱۱ گروههایی (بخصوص کشاورزان روستایی) را به منظور انجام تظاهرات به نفع شاه وارد شهر کردند.

واکنش مثبت:

گروههای نسبتاً کوچک از تظاهرکنندگان طرفدار شاه اقدام به پخش تصاویری از شاه در میان رانندگان نمودند و مصرانه از آنها می‌خواستند که بوقهای خود را به صدا درآورده و چراغهای خود را روشن نمایند. واکنش اولیه ظاهراً مثبت بود. بسیاری از رانندگان با چراغهای روشن و زدن بوق به مسیر خود در شهر ادامه دادند. بعد از ترک منطقه‌ای که تظاهرکنندگان طرفدار شاه در آنجا بودند، به نظر می‌رسید بیشتر از ۱۵ درصد تظاهرکنندگان واقعی (که تعداد آنها حدود ۲۰۰۰ نفر بود) از مردم محلی بودند و من تلفنهای بی‌شماری از طبقات متوسط اصفهان دریافت کردم که از اینکه مقامات حکومت نظامی تصمیم گرفته‌اند تا قاطعانه از فعالیتهای مخالفین و اخلال در زندگی مردم جلوگیری نمایند و همچنین اجازه می‌دهند که مردم زندگی عادی خود را دوباره از سر بگیرند، اظهار خوشحالی می‌کردند. ۵ نفر از آنهايي که تلفن کردند بازرگانانی بودند که می‌خواستند در صورت حمایت مقامات حکومت نظامی مغازه‌هایشان را دوباره باز نمایند. اغلب تلفن‌کنندگان مذکور از تلفن‌های دیگری صحبت می‌کردند که به خود آنها با همین مضمون زده شده بود. به نظر می‌رسد که کنترل شدید نظامی همراه تظاهرات سازمان یافته به عنوان عاملی تسریع کننده به اقلیت خاموش اصفهانی‌های طرفدار شاه فرصتی می‌دهد که بدون ترس از خشونت و درگیری، حمایت خود را از شاه اعلام بدارند و اگرچه اینها در اکثریت نیستند لیکن این هواداران تعداد قابل توجهی هستند.

تغییر ناخوشایند جریانات:

در روزهای سه‌شنبه و چهارشنبه گزارشهای مکرری مبنی بر روشهای خشونت‌آمیز افراطی هم از جانب نیروهای امنیتی و هم از جانب تظاهرکنندگان طرفدار شاه می‌رسید. چندین آمریکایی اتومبیل‌هایشان با چوبهای تظاهرکنندگان آسیب دید و به وسیله سربازها شعارهایی به طرفداری از شاه روی اتومبیل‌های آنها نوشته می‌شد و دو آمریکایی که اتومبیل آنها فاقد عکس شاه بود پس از آنکه رگبار سنگهای تظاهرکنندگان بر شیشه جلوی اتومبیل آنها برخورد کرد با درخت تصادف کرده و مجروح شدند.

یک مورد جدی‌تر اینکه همسر یک تاجر بزرگ اتومبیل هنگامیکه با اتومبیل خود در حال حرکت بود و یک محل کنترل نظامی را ترک می‌کرد وقتی که چراغهای اتومبیلش را خاموش نمود مورد اصابت یک گلوله قرار گرفت و دچار قطع نخاع شد. خشونت‌های قابل توجهی نسبت به مغازه‌هایی که فاقد عکس شاه بوده‌اند گزارش شده است و از حومه شهر مستمراً صدای تیراندازی به گوش می‌رسید.

سه کلینیک اسلامی رایگان تقاضای کمک‌های داوطلبانه از همه که حتی شامل دوستان کنسول نیز می‌شد کرده‌اند. آنها درمان ۶۵ نفر که به وسیله گلوله در روز سه‌شنبه و چهارشنبه مجروح شده بودند (و مراقبت از دیگران) را گزارش کرده‌اند. سه خیابان که مرکز اصلی خرید هستند و در گذشته محل تظاهرات بزرگ ضدشاه بوده و در روز سه‌شنبه آنها را دست نخورده دیده بودم حدود ۶۰ تا ۹۰ درصد از پنجره‌هایشان شکسته شده بود. چندین فرد آشنا گزارش کردند که به وسیله تظاهرکنندگان متوقف شده‌اند و به اصطلاح برای پیدا کردن عکس‌های خمینی بازرسی شده‌اند، پس از آنکه کیف‌های دستی خود را از تظاهرکنندگان تحویل می‌گرفتند متوجه می‌شدند که مقدار کمی از پولی که با خود حمل می‌کردند برگردانده شده است. من خودم دو واقعه غارت و تاراج مغازه‌ها به وسیله تظاهرکنندگان طرفدار شاه را مشاهده کردم. ۴ نفر از ۵ تاجری که قبلاً تلفن کرده بودند دوباره در آخر هفته تلفن کرده و از میزان متفاوت خسارتهایی که به مغازه‌هایشان وارد شده بود و همچنین از خشونت‌هایی که نسبت به بستگان آنها صورت گرفته بود گزارش دادند. در روز شنبه پزشکانی که در اصفهان در ارتباط با دانشکده پزشکی همکاری می‌کنند با دکتر جمشید بختیار (نام وی اکیداً محفوظ بماند) ملاقات کرده و گزارش دادند که ۹۴۰ مجروح و کشته را از دوشنبه شب تا جمعه صبح دیده‌اند، که از این تعداد ۸۹ نفر کشته شده بودند که ۴۷ نفر از آنها در حادثه شب دوشنبه جان خود را از دست داده بودند. این اولین بار بود که آنها یادداشتهایی را بررسی می‌کردند و متوجه می‌شدند که اکثریت این تلفات جانی در زمانی اتفاق افتاده است که مقامات حکومت نظامی ادعا می‌کردند کنترل کاملی بر شهر داشتند. این پزشکان یک اعتراض رسمی را خطاب به فرماندار نظامی و نخست‌وزیر فرستادند. به طور مشابه یک گروه ۲۵ نفری از سران تجار یک اعتراض رسمی برای نواب صفا نماینده اصفهان در مجلس فرستادند.

واکنش‌های عمومی:

علاوه بر واکنش‌های مثبتی که در بالا ذکر شد یک واکنش نسبتاً گسترده‌ای وجود داشت و آن واکنش مقامات حکومت نظامی نسبت به آشوبهای دوشنبه شب بود و در حالیکه مایه تأسف بود ولی برای جلوگیری از خشونت‌های بدتر پاسخی مناسب و ضروری بود. بیانیه فرماندار که می‌گفت اغتشاشگران: الف. با نقض آرامش در مواردی که سربازها در صحنه نبوده‌اند در واقع موافقت تلویحی با مقامات حکومت نظامی را زیر پا گذارده‌اند. ب. با شرکت در اعمال خشونت‌آمیز که بلافاصله پس از ترک مسجد صورت گرفته است حرمت یک روز مقدس را نقض کرده‌اند، نزد افکار عمومی مورد پذیرش واقع شد. حتی افراد ضد رژیم نیز از آتش‌سوزی و شورش در روز عاشورا متحیر و شگفت‌زده شدند. به هر حال اعمال افراطی مستمر، تیراندازی، غارت و تاراج، هر نوع احساس همدردی را که وجود داشت از بین برده است. توضیح دیگر وقوع این قضایا که از قرار معلوم مقبولیت و پذیرش وسیعی هم داشته

است این است که آتش سوزیهای روز دوشنبه توسط نیروهای دولتی به عنوان توجیهی برای خشونت‌های متعاقب ارتش انجام گرفته است. یک قاضی دادگاه عالی نیز همین استنتاج را خطاب به وزارت دادگستری اعلام کرده است و حتی آنهایی که سابقاً هم طرفدار دولت بوده‌اند مکرراً همین امر را به عنوان یک واقعیت بیان می‌کنند. اصفهان نیز هم‌اکنون در حالت انتظار و اضطرابی سخت به سر می‌برد. یعنی منتظر برخوردهای خشونت‌آمیز در پی حوادث هفته گذشته می‌باشد. انتظار می‌رود که ارتش و ساواک اهداف اصلی باشند و مخالفین از سلاح در اصفهان استفاده کنند. در هر حال فرصت دیگری برای افزایش حمایت از دولت در اصفهان از دست رفته است و جبهه از قبل وسیع مخالفین تقویت شده است.

مک‌گافی

سند شماره ۳۳۵

۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ آذر ۱۳۵۷

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۵)

۱- وضعیت کلی: در روز ۱۶ دسامبر ایران خیلی آرام بود و فروشگاهها و بانکها مجدداً باز شدند.

۲- تظاهرات: روز ۱۶ دسامبر هیچ‌گونه تظاهراتی گزارش نشد.

۳- تهدیدها و خطرات: دو مورد تلفن تهدیدآمیز در تهران داشتیم. عقیده ما این است که تلفن‌های مذکور ضبط می‌شده‌اند.

۴- سیاسی:

(الف) نخست‌وزیر سابق امینی گفته است که اعلیحضرت به زودی یک دولت غیرنظامی را اعلام خواهد کرد، ولی در این کابینه کسی از اعضای جبهه ملی عضویت نخواهد داشت.

(ب) ظاهراً در روز ۱۶ دسامبر ادارات دولتی دوباره باز شده‌اند.

۵ - اقتصاد:

(الف) روز ۱۶ دسامبر بانکها و فروشگاههای تهران و اصفهان مجدداً باز شدند.

(ب) گزارش شده که کارگران نفت به تدریج سر کارهای خود برمی‌گردند، تولید نفت به میزان نیم میلیون بشکه در روز افزایش یافته است.

(ج) گزارش شده که روز ۱۶ دسامبر بازار تهران بازگشایی شد.

۶ - اخطار: به دنبال اعلام [امام] خمینی مبنی بر برگزاری عزاداری جهت تظاهرکنندگانی که در اول محرم با حکومت نظامی درگیر شده بودند، سفارت اخطاری صادر کرد مبتنی بر اینکه احتیاط شود، ولی کار مثل سابق ادامه یابد.

کالینز

سند شماره ۳۳۶

خیلی محرمانه
از: کنسولگری آمریکا، اصفهان

۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ آذر ۱۳۵۷

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: نجف‌آباد: روزی که ارتش آشوب به پا کرد

خلاصه: به دنبال گزارشات درگیریهای گسترده نجف‌آباد (که شهری در ۲۵ مایلی غرب اصفهان است) مقامی از کنسولگری جهت تحقیق از این شهر دیدار کرد و خرابی و ویرانی گسترده‌ای را مشاهده کرد. پایان خلاصه.

نجف‌آباد:

نجف‌آباد شهری نیمه صنعتی با جمعیتی حدود ۶۵ هزار نفر است که در ۲۵ مایلی غرب شهر اصفهان قرار دارد. به دلیل وجود بهایی‌های زیادی که در آنجا هستند به عنوان شهری شناخته می‌شود که در آن درگیری‌های مذهبی مکرراً اتفاق می‌افتد. اخیراً به خاطر حمایت‌های سرسختانه‌اش از گروه‌های مخالف شاه معروف شده است. در نتیجه گزارشاتی که وجود مشکلات جدی را در منطقه در خلال عزاداری عاشورای حسینی در روزهای هفتم تا یازدهم دسامبر به همراه داشته است، افسر گزارشگر ما در هفدهم دسامبر از نجف‌آباد دیدار کرده و دریافت که شهر در سه‌شنبه دوازده دسامبر به وسیله عناصر ارتش ایران به معنی واقعی کلمه به «صُلابه» کشیده شده بود.

در حین عبور از شهر، افسر گزارشگر ما برآورد کرد که تا ۹۰٪ از مغازه‌ها و خانه‌هایی که در خیابانهای اصلی شهر قرار داشتند تنها پنجره‌هایشان شکسته شده بود و من خودم ۱۸ مغازه و ساختمان که مورد اصابت بمب آتش‌زا قرار گرفته بود را شمردم. هیچ‌یک از آنها بانک و یا ساختمانهای دولتی نبودند. اهالی محل متفقاً خسارتهای وارده را به ارتش نسبت دادند. یکی از ساکنین که حاضر شد ما را در شهر راهنمایی کند گفت که در طول روز مزبور سربازها ۱۴۰ نفر را کشتند و حداقل ۲۰۰ نفر دیگر را مجروح کردند. به علاوه او ما را به یک خانه شخصی که مورد هجوم سربازها قرار گرفته بود برد. آنها ابتدا با بمب آتش‌زا اتومبیل صاحبخانه را به آتش کشیده بودند، پنجره‌های جلو خانه‌اش را خرد کرده و سپس به داخل خانه رفته و همه چیزهای با ارزشی که در آن بود به شکل منظمی نابود کردند.

راهنمای من گفت که آنها در مجموع ۲۴ خانه شخصی را مورد هجوم مشابه قرار داده بودند. از آنجایی که خانه‌های مجاور هم دست نخورده بودند و خانه‌هایی که مورد هجوم و غارت قرار گرفته بودند کاملاً جدا از هم و پراکنده در خیابانهای فرعی کوچک قرار داشتند، ظاهراً آنها بویژه خانه‌های غارت شده را از پیش به عنوان هدف انتخاب کرده بودند. به دلیل نامشخصی اغلب خانه‌ها به پزشکیانی تعلق داشت که در بیمارستان دولتی محلی کار می‌کنند ولی به عنوان حامی مخالفین شناخته می‌شدند.

راهنمای ما به منظور اثبات ادعایش ما را به دومین خانه‌ای که شبیه خانه اول بود هدایت کرد. خانه مذکور به چیزی شبیه یک موزه به هم ریخته مبدل شده بود که در آن بقایای سینی‌های برنجی سوراخ سوراخ شده همچون غربال به وسیله گلوله و لوازم و اثاثیه خرد شده به معرض نمایش گذاشته شده بود و همراه با آن یک نوشته‌ای (به فارسی) که می‌گفت (این کار شاه کثیف است) و همین طور شعارهای ضدشاه که بر در و دیوار نوشته شده بود. نظریه:

با کمی تردید می‌توان گفت که نجف‌آباد قربانی یک حمله نظامی شده باشد. دلیل آن معلوم نیست. در مقایسه با آنچه که در اصفهان مشاهده شد من هیچ حرکتی یا فعالیت خرابکارانه‌ای توسط مخالفین به آن شدت ندیده‌ام (به تلگرام هوایی مراجعه شود).

در حقیقت به جز دو مجسمه سرنگون شده و اثر سوختگی بر روی دیوار یک بانک، هیچ اثری از حمله به ساختمانهای دولتی مشاهده نکردم. بدون در نظر گرفتن اینکه چه کسی حمله به نجف‌آباد را آغاز کرده، نجف‌آبادی‌ها شاه را مقصر می‌دانند و در نتیجه میزان مخالفتشان با او افزایش یافته است. نتیجه بالقوه شومی که بعد از این جریان‌ات در نجف‌آباد پیش‌بینی می‌شود در اظهارات دوست ایرانی من در جریان دیدار از نجف‌آباد هویدا بود، وی گفت «بعد از حادثه نجف‌آباد، من معتقدم هر کاری که مردم انجام دهند حق دارند».

در نتیجه اقدامات شبیه حوادث نجف‌آباد، کاملاً محتمل است که تعداد بی‌شماری از توده مردم حداقل به سمت موضعی که پذیرش ضمنی و حمایت از همراهان مبارزی که آماده‌اند تا به اقدامات افراطی تروریستی دست بزنند کشانده شوند.

مک‌گافی

سند شماره ۳۳۷

۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۷ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

(این یک نسخه تصحیح شده است. تمام نسخ قبلی را نابود کنید)

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۳۵۵ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - با اولویت

موضوع: خاموشی برق به عنوان سلاحی علیه رژیم

۱- خاموشی‌های شبانه برق قابل پیش‌بینی‌ترین و جامع‌ترین شکل سلاحی است که نیروهای ضدشاه برای نشان دادن مخالفت خود با رژیم از آن استفاده می‌کنند. در طول چند شب گذشته برق در تمام شهر ساعت ۸:۳۰ بعد از ظهر قطع و در ساعت ۱۱:۳۰ بعد از ظهر وصل می‌شد. این پدیده قطع شبانه برق پس از یک دوره کوتاه توقف در تهران در اکثر نقاط کشور در طول دو ماه گذشته تکرار شده است. همانطور که سفارت قبلاً گزارش داد این خاموشی‌ها توسط تعدادی از کارگران کلیدی در بعضی از کارخانه‌های تولید و توزیع نیرو که قابل شناسایی هستند به طور عمدی ایجاد می‌شوند. ظاهراً دولت ایران معتقد است که چنین

اقدامات آشوب طلبانه‌ای را تحمل کند زیرا تصور می‌شود اقدامات خشن به منظور خاتمه بخشیدن به این کار موجب بروز خطر جدی اقدام به خرابکاری خواهد شد که نسبت به خاموشی‌های محدود شبانه خسارات بیشتری بدنبال دارد. تحولات زیر نشان‌دهنده مشکلات می‌باشد.

۲- در ۱۴ دسامبر یک مهندس مشاور آمریکایی به سفیر گزارش داد که کارگران ایرانی شاغل در نیروگاه سد رضاشاه کبیر در خوزستان کنترل کامل نیروگاه را به دست گرفته‌اند. آنها سرپرست کانادایی نیروگاه و سایر کارگران با تجربه‌ای را که بر اساس قرارداد با یک شرکت کانادایی برای اداره نیروگاه و آموزش کارگران به منظور در دست گرفتن کارها در آنجا حضور داشتند بیرون کرده‌اند. در طول چند هفته گذشته کادر ایرانی نیروگاه به صورت گاه به گاه و به طور عمدی و ناگهانی با از کار انداختن یا کاهش شدید خروجی چهار توربین در حال کار تولید برق را قطع کرده‌اند. در موارد بسیاری در شرایطی که نیروگاه با ظرفیت کامل ۱۰۰۰ مگاوات کار می‌کرد خروجی آن را تا حد چند مگاوات کاهش می‌دادند. با توجه به اینکه این سد به شبکه ملی متصل است تأثیر قطع برق می‌تواند گسترده باشد.

۳- مهندس اظهارنظر کرد که تغییر ناگهانی به این صورت می‌تواند به تجهیزات خسارت بزند اما نگرانی اصلی وی این است که کارگران نیروگاه کنترل دریچه‌های آبگیری سد را نیز در دست دارند. این دریچه‌ها برای کنترل جریانهای سیلابی اهمیت حیاتی دارد و بایستی با دقت بسیار مورد استفاده قرار گیرند تا به سد خسارت مهمی وارد نشود. وی در مورد اینکه آیا کارگران دستورات مربوطه را به دقت به کار ببرند اظهار تردید نمود. هنگامی که وی نگرانی خود را به متصدیان سد (مسئولین آب و برق خوزستان) ابراز نمود رئیس سازمان آب و برق خوزستان اظهار داشت وی هیچ کنترلی بر کارگران ندارد و توصیه کرد که موضوع را به اطلاع مقامات وزارت نیرو در تهران برسانم.

۴- مشخص است که تصمیمی مبنی بر اعمال خواسته‌های دولت بر شرایط خاموشی‌های اینجا هنوز معلوم نشده است. وی مسئله سرایت قطع برق و خاموشی‌های ناشی از آن را با احمدعلی صادق وزیری (محفوظ بماند) مدیرعامل توانیر و آکس علمزاده (محفوظ بماند) مشاور مدیرعامل شرکت مه‌اب مورد بحث و گفتگو قرار داد. توانیر مسئول احداث نیروگاه و تجهیزات انتقال نیرو می‌باشد و شرکت مه‌اب نیز مسئول طراحی و مهندسی سیستم‌های تولید نیروی محلی منجمله نیروگاه‌های آبی و همچنین طرح‌های آبیاری است. هر دو شرکت از تابعین وزارت نیرو می‌باشند.

۵- در منطقه تهران ۶ نیروگاه برق وجود دارد که تقریباً نیمی از ۹۰۰ مگاوات نیاز مصرفی شهر را تولید می‌کند. ۴۵۰ مگاوات باقیمانده عمدتاً توسط دو سد اصلی مربوط به سازمان آب و برق خوزستان یعنی نیروگاه هزار مگاواتی سد رضاشاه کبیر و سد محمدرضا شاه پهلوی تأمین می‌شود. این دو سد در جمع ۱۵۰۰ مگاوات برق برای شهرهای اصلی جنوب کشور و

تهران تولید می‌کنند.

۶- توانیر تقریباً هزار نفر را در نیروگاهها و سیستم توزیع خود استخدام کرده است که ۲۰۰ تن از آنها به ماشین‌آلات و تجهیزاتی که برای اقدامات خرابکارانه مناسب هستند دسترسی دارند. این کارمندان حداقل توسط مقامات برای انجام چنین کاری مناسب تشخیص داده شده‌اند (و اطلاعات بیوگرافیک آنها در اختیار ساواک بوده است) و کارهای مربوط به آنها توسط گروههای کوچکی انجام می‌شود و مقاطعه‌کاران مستقل در آن نقشی ندارند. ما در مورد دلایل مجاز شمردن انجام خاموشی‌های شبانه در تهران سؤال کردیم و خاطر نشان نمودیم که اقدام قاطعانه دولت برای ممانعت از تکرار چنین عملی ضرورت دارد. وزیری در مورد اقدامات تلافی‌جویانه از نوع خرابکاری در تجهیزات نیروگاهها توسط بخشی از یک هزار کارمند خود ابراز نگرانی کرد و در عین حال علمزاده با جدیت گفت دولت نیز از این به ستوه درآوردن شبانه شهروندان تهرانی نفع می‌برد. عقیده بر این است که خاموشی‌هایی که توسط عناصر ناراضی ایجاد می‌شود سایر کشورها و شاید اکثریت ایرانیان به اصطلاح خاموش را متقاعد کند که برای کنترل این مناطق و جامعه حکومت نظامی فعلی مورد نیاز می‌باشد تا از اکثریت حمایت نماید. به این معنی که در شرایطی که حق اکثریت برای داشتن خدمات عمومی ضروری نظیر برق هر شب توسط اقلیتی نادیده گرفته می‌شود بحث اعمال «نظم و قانون» متقاعد کننده‌تر می‌شود.

۷- نظریه: پذیرش خاموشی‌های منظم هر شب که چنین کاری را مجاز می‌نماید و بسیاری یک ساعت قبل از آن خبر دارند برای ما گیج‌کننده است. این مسئله حتی برای ایرانیان مطلعی نظیر علمزاده نیز حیرت‌آور می‌باشد. بسیاری از افراد نمی‌توانند باور کنند که دولت بدون هیچ اقدام پوشیده‌ای کنترل خود را بر ارائه خدمات و وظایف عمومی از دست داده باشد. مسئله فوق‌عمق مشکل دولت ایران را در کنترل شورش گسترده کارمندان خودش نشان می‌دهد. تولید و توزیع نیروی برق در دست کارکنان نسبتاً محدودی است که در کارخانه‌های تولید و ایستگاههای توزیع محدودی کار می‌کنند و به سهولت قابل شناسایی هستند. خود کارگران (یا به خصوص رهبران اصلی آنها) را می‌توان به سادگی جابجا کرد. در مورد نیروگاه رضاشاه کبیر، در صورت لزوم کادر کانادایی مشروط بر اینکه در مقابل اقدامات تلافی‌جویانه محافظت شوند می‌توانند آنجا را اداره کنند. علیرغم سهولت نسبی که می‌توان اکثر نیروگاههای ایران را اداره نمود، دولت ایران نخواست است با قاطعیت علیه این ناراضیان اقدام نماید. کارگران ناراضی نیز شاید در پاسخ به این بازگذاشتن دستشان برای قطع برق و نمایش دادن ناراضی خود نخواستند در درازمدت و یا به هنگام نیاز شدید صنایع برق را قطع نمایند. اگر نخست‌وزیر از هاری مصمم باشد که کنترل را به دست گرفته و خاموشی‌های اعتراض‌آمیز را خاتمه بخشد، ناچاراً بایستی با این مسئله نیز مواجه شود. این کار احتمالاً مستلزم اخراج کارگران اعتصابی و متمرّدین می‌باشد.

سولیوان

سند شماره ۳۳۸

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۹۲ ۷۸
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی
عنوان: خلاصه وضعیت ایران

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی در رابطه با اوضاع ایران از ساعت ۱۲ به وقت محلی ۱۸ دسامبر تا ساعت ۱۲ به وقت محلی ۱۹ دسامبر ۷۸ می‌باشد.
۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - عمومی:

نتایج دعوت به اعتصاب دیروز مبهم و نامشخص است. در اکثر مناطق سنتی مغازه‌های کوچک تقریباً به طور کامل بسته بودند و در مناطقی که بیشتر تحت تأثیر فرهنگ غرب هستند حدود ۵۰ درصد از مغازه‌ها باز بودند. به هر حال کرکره‌های بسیاری از مغازه‌ها تا نیمه پایین کشیده شده بود. خرید و فروش یا در پیاده‌روها انجام می‌گرفت و یا مشتریان مجبور بودند خم گردند و وارد مغازه‌ها شوند. هر چند گزارش شده که کارکنان کمتری مشغول کار بوده‌اند، تولید نفت افزایش یافته است. تعدادی از بانکها مدت کمی از صبح باز بودند. شرکت هواپیمایی ایران (به دنبال وقفه کوتاهی) به فعالیتهای خود ادامه داد. کارکنان دولت در ادارات حاضر شدند ولی کارایی آنها در سطح پایینی باقی ماند. یک منبع خبر (صاحبخانه وابسته نظامی در نیروی زمینی) به مأمور گزارشگر گفت که مهندسان و مدیرعامل در دفتر وی در شرکت ملی نفت ایران حال و حوصله کار کردن نداشتند. وی اظهار داشت که همه بیش از حد نگران اوضاع سیاسی موجود، وخامت اوضاع مالی خویش و حتی سلامت خود می‌باشند به طوری که توجهی به کار کردن ندارند. اکثریت کارکنان نه به دلایل سیاسی، بلکه صرفاً به خاطر اوضاع موجود، دست از کار کشیده‌اند. منبع همچنین اظهار داشت که هر چند به تمام کارکنان گفته شده بود که به سر کار برگردند، ولی به علت عدم نظارت هیچ‌کس کار نمی‌کرد. امروز به نظر می‌رسد که شهر بار دیگر در حالت عادی به سر می‌برد. ترافیک سنگین است. مدارس باز هستند. مغازه‌ها باز و کسب و کار رونق دارد. شرکت هواپیمایی ملی ایران انجام وظیفه می‌کند و فعالیتهای در فرودگاه مهرآباد روال عادی دارد به جز در مورد سهمیه‌بندی سوخت و امور گمرکی.

مرکز اطلاعاتی هیأت نظامی گزارش می‌دهد که حدود ۴۰٪ از بازار اصلی تهران باز است.

ب - فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدبیگانه:

در طی این دوره یک مورد عملیات و سه مورد تهدید گزارش شده است. تمام این سه مورد تهدید تلفنی بوده و به آمریکاییان گفته شده که ایران را تا ۱ ژانویه ۷۹ ترک نمایند. تنها

در یک مورد از تهدیدات تلفنی به نظر می‌رسید که از نوار ضبط استفاده شده است. یکی از تماس‌گیرندگان سراغ یکی از آمریکاییانی را می‌گرفت که دو سال پیش ایران را ترک کرده بود که نشانگر این است که احتمالاً از دفترچه تلفن قدیمی شرکت استفاده کرده است. عملیات مذکور مربوط به سنگ پراندن به اتوبوسهای شرکت هواپیماسازی لاکهید در جنوب تهران بود. این عمل این بار به فاصله چند عمارت از همان محلی که در نوامبر به طرف آنها سنگ پرتاب شده بود، انجام گرفت. طبق گزارش در این حادثه کسی آسیب ندیده و تنها خسارات جزئی وارد شده است.

ج - فعالیتهای موافق و مخالف شاه:

دعوتی که دیروز از جانب خمینی برای اعتصاب شده بود کاملاً مؤثر نبود. بسیاری از مغازها و شرکتهایی که صبح امروز باز بودند، ظهر بستند و بعد از ظهر مغازه‌های خود را باز نکردند. به جز در مناطقی که تحت تأثیر فرهنگ غرب می‌باشند نظیر خیابان سلطنت‌آباد و نفت، اغلب کارمندان در ادارات دولتی بر سر کارهای خود حاضر شدند ولی کار نمی‌کردند. گزارش شده است که خلبانان شرکت هواپیمایی ایران در یک حرکت طرفدارانه از اعتصاب، دست از کار کشیدند ولی موقعی که واحدهای نظامی حدود دو ساعت بعد پدیدار گشتند آنها مجدداً مشغول به کار شدند. کارکنان پست و مخابرات به اعتصاب ادامه داده‌اند. حدود ساعت ۲:۳۰ مجدداً برق در اکثر نقاط شهر قطع شد و ساعت ۱۰ برق آمد. نفت سفید، که اکثر ایرانیان در بخاری برای گرم کردن منازلشان از آن استفاده می‌کنند، بسیار کمیاب است. بار دیگر صفهای طولانی در تمام مراکز توزیع نفت و بنزین مشاهده می‌شود.

گازوئیل (نفت مصرفی سیستمهای حرارت مرکزی) هم‌اکنون در تمام طول ۲۴ ساعت توسط شرکتهای بزرگ تحویل داده می‌شود. مأمور گزارشگر سفارت در ساعت ۱۱ دیشب و ۱ امروز گازوئیل تحویل گرفته است.

کامیونهای مخصوص تحویل گازوئیل کارت تردد در زمان منع عبور و مرور داشتند و آنها می‌گفتند که در تمام طول شب کار می‌کنند.

وابسته نظامی در نیروی هوایی گزارش می‌دهد که شب گذشته مجدداً چندین نفر در پشت‌بامهای مجاور خانه‌اش شعارهای مذهبی می‌دادند. طبق گزارش رادیو تلویزیون ملی ایران تولید نفت مجدداً در حال افزایش است و اکنون حدود ۱/۳ حالت عادی آن می‌باشد (برای جزییات بیشتر به گزارش بخش اقتصادی سفارت رجوع شود)

د - مسایل مربوط به اقدامات امنیتی:

دیروز چتربازان (حدود ۲ جوخه) جایگزین تعدادی از واحدهای سربازان وظیفه‌ای که از سفارتخانه‌ها و غیره حفاظت می‌کردند، شدند. به همان گونه که از سفارت عراق از زمانی که خمینی از خاک آن کشور تبعید شده به خوبی حفاظت می‌شود، در ساعت ۴ بعد از ظهر چتربازان برای حفاظت به سفارت آمریکا آمدند. امروز به هر حال ما مجدداً نیروهای سرباز

وظیفه (حدود ۱ جوخه) در جلوی سفارت داشتیم. مأمور گزارشگر سفارت که شاهد ورود این گروه جدید بود متعجب گردید چون:

۱- سربازان وظیفه‌ای که در خودروها مستقر بودند نمی‌دانستند از کجا حفاظت می‌کنند. آنها از دربان سفارت سؤال کردند که آیا اینجا یک مرکز پلیس است و او در جواب گفته بود که نه، اینجا سفارت است ولی مشخص نکرده بود که سفارت کدام کشور است.

۲- همچنین درجه‌دار مسئول و سه پلیسی که در محل حضور داشتند بر کمربندهایشان ماسک گاز دیده نمی‌شد ولی تمام سربازان ماسک گاز داشتند.

ه- فعالیتهای خارج از تهران:

۱- تبریز: مشکل است که بتوان موقعیت تبریز را در این مقطع زمانی از تهران ارزیابی نمود. طی ۴ ساعت گذشته دفتر وابسته دفاعی گزارشات ذیل را دریافت داشته است:
الف) خبرگزاری بی‌بی‌سی گزارش می‌دهد که طی تظاهرات دیروز تبریز چنین ادعا می‌شود که سربازان از دستور فرماندهان سرپیچی کرده‌اند.

ب) منبع ۰۰۰۸ در حدود ساعت ۱۱ به وقت محلی روز ۱۹ دسامبر گزارش داد:

۱- تظاهرات دیروز در مرکز شهر تبریز از ساعت ۱۲ تا ۷:۳۰ شب ادامه داشت. صدای گلوله‌ای هم به گوش نرسید. منبع اظهار می‌دارد که ۲ نفر از ژاندارمری، یک استوار ارتش و «تعدادی» از غیرنظامیان احتمالاً کشته شده‌اند.

۲- دومین تظاهرات در مرکز شهر در ساعت ۱۰:۳۰ به وقت محلی در ۱۹ دسامبر ۷۸ در حال شکل‌گیری بود و هلیکوپترها بر فراز آن پرواز می‌کردند.

ج - در ساعت ۱۲ به وقت محلی روز ۱۹ دسامبر ۷۸ یک منبع فرعی ۰۰۰۸ که با مجریان حکومت نظامی در تبریز صحبت کرده بود اطلاعات ذیل را فاش ساخت:

۱- تظاهرات دیروز در طرفداری از شاه بود و تظاهرکنندگان به سرهنگ مسئول واحدهای نظامی شیرینی می‌دادند و آنها را می‌بوسیدند. ۲ شهروند زخمی شدند. گزارشات مربوط به اینکه سربازان حقوق دریافت نکرده‌اند دروغ بوده است. به تمام کارکنان غیرنظامی نیز حقوق پرداخت شده و به آنها گفته شده است که در صورتی که سرکارهایشان باز نگردند دیگر حقوقی دریافت نخواهند کرد.

۲- تجمعاتی که امروز صبح در مرکز تبریز تشکیل شده بود در هم شکسته شد و اوضاع هم‌اکنون آرام است.

۳- فقدان گزارش از تیمهای آموزشی فنی نیروهای مسلح و کنسولگری‌ها در دیگر شهرها نشانگر آن است که اوضاع در بقیه کشور آرام بوده است.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

اگر شهرها چهره آرام خود را همچنان حفظ نمایند تشنجات دوره عاشورا رنگ می‌بازد. به

هر حال پیشرفت در یک سازش موقت بین رژیم موجود و نیروهای مخالف بایستی به زودی انجام شود. در غیر این صورت ممکن است شاه برای قوام مجدد بخشیدن به ماشین اقتصادی متوسل به اعمال زور گردد. در اوضاع فعلی چنین اقداماتی نه تنها مخالفت مردمی زیادی را دربر دارد بلکه شانس موفقیت آن در درازمدت نیز بسیار ضعیف ارزیابی می‌شود.

سند شماره ۳۳۹

خیلی محرمانه ۱۹ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۸ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۴۰۴ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۱۹ دسامبر

۱- تهران و بسیاری از شهرهای دیگر شب گذشته و امروز صبح آرام بودند. به جز قطع برق هیچ حادثه‌ای در پایتخت رخ نداد. بازار برای اولین بار پس از ۲۰ روز باز و سپس بعد از یک ساعت بسته شد. (نظریه: از قرار معلوم بر اساس دستورات متعصبین طرفدار خمینی).

۲- کنسولگری اصفهان از تنشهای مداوم اما بدون درگیری گزارش می‌دهد. یک اتومبیل آمریکایی (مربوط به شرکت بل هلیکوپتر) به آتش کشیده شد.

۳- کنسولگری شیراز خبر از آرامش عمومی شهر می‌دهد. دیروز تقریباً تمام مغازه‌ها بسته بودند ولی امروز آنها به انضمام بازار باز کرده‌اند. ناآرامی در دانشکده پزشکی دانشگاه شیراز ادامه دارد. به طوری که از اوایل بعد از ظهر واحدهای نظامی در بیرون محوطه دانشگاه تجمع کرده‌اند. در همان حال دانشجویان در داخل دانشگاه با سر دادن شعارهای «شاه باید خودکشی کند» تظاهرات می‌کنند.

۴- تبریز کانون و مرکز ناآرامیها شده است و مطمئناً دیروز بعد از ظهر تظاهراتی همراه با تیراندازی و با برجای گذاشتن تعدادی مجروح انجام شده ولی کنسول ما که بخش عمده‌ای از روز را صرف بررسی و تحقیق روی حادثه دیروز کرده است هنوز قادر به تأیید بر جای ماندن کشته‌ای نیست. دیروز گزارشی مبنی بر وقوع شورش و تمردی وسیع همراه با درگیری خیابانی در میان نظامیان و بر جای ماندن تلفات سنگین به سرعت پخش شد. گزارشی حتی عنوان می‌کرد که یک تیپ تانک، دست به تمرد و شورش زده است.

رادیو بی‌بی‌سی (که دولت هم‌اکنون آن را رادیوی استعماری می‌خواند) شب گذشته خبری منعکس کرد مبنی بر اینکه سربازان در تبریز از اجرای دستورات سرپیچی کرده‌اند. وزارت اطلاعات بلافاصله با قطع برنامه‌های عادی، جهت انعکاس تحلیل و تفسیر رسمی، تکذیب نامه شدیدالحنی منتشر کرد. امروز صبح بی‌بی‌سی با بیان این مطلب که حکومت نظامی حادثه مزبور را تکذیب کرده است (که حداقل این مطلب اشتباه است وزارت اطلاعات آن را تکذیب کرده است) اما به نظر می‌رسد که سربازان به طور جدی در حمایت از مخالفان دست به شورش و تمرد زده‌اند. کنسول تبریز قضیه را مورد تحقیق قرار داده و معتقد است اظهارات

دولت ایران به واقعیت نزدیک‌تر است تا گزارشات و اخبار مطبوعات. ادعاهای هر دو طرف شامل حادثه‌ای می‌شود که در جریان آن عده‌ای از غیرنظامیان به سربازان تحت فرماندهی یک سرهنگ نزدیک می‌شوند و سرانجام بین آنها چای و خوراکی توزیع می‌کنند. دولت می‌گوید اینها افرادی طرفدار شاه بودند، مخالفان می‌گویند افرادی مخالف شاه بوده‌اند که با سربازان دست برادری دادند و سرهنگ را به عنوان مظهر وحدت بر دوش خود در اطراف حمل کردند. بنابر گفتگوهای انجام شده با رابطین موثق، کنسول تبریز نسبت به موضوع درگیری بزرگ خیابانی اظهار تردید می‌کند. منابع نظامی ایالات متحده گزارش می‌دهند که بخش عمده تظاهرکنندگان حامی شاه بوده‌اند و به همین دلیل است که اینچنین با سربازان خوب برخورد کرده‌اند. مقام ارشد گارد شاهنشاهی که اظهار می‌کند خیلی زود از تمام موارد گذشته نافرمانیهای میان سربازان خیردار شده است، مدعی است دیروز هیچ تمردی در تبریز به وقوع نپیوسته است و اگر هم چنین بوده مطمئناً سربازان به روی یکدیگر آتش نگشوده‌اند. از طرف دیگر کنسول ترکیه در تبریز به سفیر خود گزارش کرده است که درگیری جدی به وقوع پیوسته و در پی آن بعضی از سربازان مجدداً از فرمان تیراندازی امتناع کرده‌اند. (نظریه: ما تحقیقات در زمینه روشن شدن این قضیه را شدیداً ادامه خواهیم داد).

۵ - گزارشهای واصله امروز از تبریز حاکی از ناآرامی جدید است. منابع و مجاری نظامی ایالات متحده از تجمع حدوداً ۲۰۰۰ نفری ضدشاه و برخی از تیراندازیه‌ها گزارش می‌دهند.

۶ - گزارشهایی از افزایش فعالیت ضدبهایی به دست ما می‌رسد. مسلمانان کارخانه قند متعلق به بهاییان را در شیروان (واقع در شمال شرقی ایران) اشغال کرده‌اند و کارکنان بهایی را به زور بیرون کرده‌اند. ۲۷ خانواده بهایی در اثر اقدام مزبور صدمه دیده‌اند. ارتش اعلام کرده است که هیچ کاری نمی‌تواند بکند.

سند شماره ۳۴۰

۱۹ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۸ آذر ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۱۹۱۵۷ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۹، ۱۹ دسامبر ۷۸

۱- تهران و بسیاری از شهرهای دیگر شب گذشته و امروز صبح آرام بودند. در تهران هیچ حادثه‌ای به جز خاموشی طبق روال معمول رخ نداد. و امروز صبح بازار به مدت یک ساعت برای اولین بار در طی ۲۰ روز گذشته باز شد.

۲- اصفهان هنوز متشنج است ولی هیچ درگیری و زد و خوردی رخ نداده، اگر چه اتومبیلی متعلق به یک آمریکایی به آتش کشیده شد. شیراز به طور کلی آرام است و مغازه‌ها به انضمام بازار باز شده‌اند. ناآرامی در دانشکده پزشکی ادامه دارد ولی دانشجویان تظاهرکننده در داخل محوطه دانشگاه هستند.

۳- تبریز با وقوع تظاهرات روز گذشته (که همراه با تیراندازی و بر جای گذاشتن مجروح بود) و ناآرامی جدید امروز یک استثناء است. کنسول ما در تبریز نمی‌تواند بر جای ماندن کشته‌ای را در جریان فعالیتهای دیروز تأیید و تصدیق کند و متعاقب تحقیقات قابل ملاحظه، معتقد است در اخبار مربوط به ترمز سربازان اغراق شده است و ادعای دولت به واقعیت نزدیکتر است. به هر حال کنسول ترکیه یک درگیری جدی را و اینکه متعاقباً برخی از سربازان از دستور تیراندازی سرپیچی کرده‌اند، گزارش کرده است.

۴- در حال حاضر گزارشهایی مبنی بر افزایش فعالیتهای ضدبهایی در کارخانه‌ای در شیروان (واقع در شمال شرقی ایران) جایی که کارکنان بهایی به زور اخراج شده‌اند، در دست است. ۲۷ خانواده بهایی قربانی این اقدام شده‌اند. ارتش می‌گوید که هیچ‌کاری نمی‌تواند بکند.

۵- گزارش مأمور سفارت از تهران، خبر از این می‌دهد که شاه از غلامحسین صدیقی معاون نخست‌وزیر پیشین مصدق، خواسته است که یک دولت جدید تشکیل دهد. خبر مزبور از طرف منابع نزدیک به آقای صدیقی بوده است. آنها اظهار می‌کنند که آقای صدیقی در عرض دو هفته پاسخ خواهد داد.

۶- تولید نفت با ۸۵۰ هزار بشکه زیادتیر از دیروز به ۳/۴۵ میلیون بشکه در روز می‌رسد. وضعیت پالایش نفت برای داخل تغییری نکرده است.

ونس

سند شماره ۳۴۱

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۹۷۷۸
۲۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۹ آذر ۱۳۵۷
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت ایران ۲۰ - ۱۹ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه (بدون طبقه‌بندی): این گزارش اطلاعات مربوط به وضعیت در ایران از ساعت ۱۲ نوزدهم دسامبر تا ۱۲ بیستم دسامبر ۷۸، به وقت محلی را ارائه می‌دهد.
۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - عمومی:

اوضاع تهران آرام است. شب گذشته نیز طبق معمول برق قطع شد. بهبود بخش اقتصاد در سطح پایینی بوده، و هر چند که تولید نفت افزایش یافته، لکن ظرفیت تصفیه هنوز پایین است. برای آگاهی بیشتر در مورد سوخت به گزارش شماره ۶۸۴۶۶۵۹۶۷۸ وابسته نیروی هوایی آمریکا مراجعه نمایید. در طول دوره یادشده رویداد مهمی از سایر شهرستانها گزارش نشده است.

ب - فعالیتهای ضدخارجی - ضدآمریکایی:

در طول دوره مذکور به جز ۳ مورد تهدید، یک مورد مظنون و یک مورد تعقیب و مراقبت از اعمال خشونت بار خبری نبود.

تهدیدها عبارت بودند از تلفنهای مجدد به اقامتگاه امریکاییان مبنی بر تهدید به قتل اشخاص در صورت عدم ترک ایران. یک مورد تعقیب و مراقبت تأیید شده در مورد یک سرگرد نیروی هوایی بود که اقامتگاهش تحت نظر بوده و به هنگام برگشت از کار مصرانه تعقیب می شده است. (جهت تفصیلات بیشتر به گزارش دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، رجوع شود). مورد دیگر تعقیب، همسر یک سرهنگ نیروی هوایی بوده که توسط دو موتورسوار مجهز به ماسک اسکی مورد تعقیب قرار گرفت. او کوشید تا خود را از شر آنان خلاص نماید. و موقعی که با ماشینش به سمت کلانتری محل رفت، آنان ناپدید شدند. گزارش تعقیب و مراقبتها به دقت مخابره خواهد شد. چون در روز «عاشورا» کوششهای تروریستها جهت ایجاد خشونت عقیم مانده، احتمال ترور یک یا چند تن از امریکاییان و یا خارجیها دور از ذهن نیست.

ج - فعالیتهای موافق و مخالف شاه:

بار دیگر تهران آرام است. در حال حاضر عبور و مرور، کسب و کار و سیمای ظاهری شهر به حالت عادی برگشته است. اما ماشین دولت و اقتصاد کشور به مرحله ای رسیده که به سختی قادر به تأمین کالاهای اساسی و خدمات موردنیاز مصرف داخلی است و این اعتبار بین المللی رژیم را در زمینه های کلیدی نظیر بخش نفت، گاز طبیعی و بانکداری جهانی از بین برده است (رجوع شود به گزارشات شماره ۱۲۳۱۶، ۱۳۳۴۹ و ۱۲۳۵۱ اخیر سفارت در مورد اقتصاد، نفت و اوضاع سیاسی). اگر شورش اخیر تکنوکراتها (یعنی: کارمندان بانک، کارگران نفت، تکنیسین های برق، کارگران گاز و سایر متخصصین سطح بالا) ادامه یابد، به زودی موجب چیزی خواهد شد که اقدامات خیابانی چند روز گذشته نتوانسته بدان دست یابد. دولت ایران به واسطه ترس از خرابیهای بیشتر، مایل نیست که در مورد کارگران شرکت برق و یا قسمتهای دیگر متوسل به زور گردد. شب گذشته قسمتهای مهمی از شهر تهران به مدت ۱۳ ساعت شاهد قطع بود. ما نیز در طول ۲۲ شب گذشته در منطقه خود شاهد آن بوده ایم.

البته قطع برق این چینی، فی نفسه چیزی جز ایجاد دردسر جزئی و جلوگیری از پخش اخبار فارسی ساعت ۸:۳۰ شب نیست، اما این حقیقت که دولت حتی قادر به کنترل امور صنعت مهمی چون برق نیست، بیانگر تزلزل سراسری آن است. درک این واقعیت که ایران دارای تکنسین کافی نیست، این اختیار را از رژیم سلب می کند که بتواند شرکت کنندگان جریان اخیر را اخراج نماید؛ و در ثانی اگر رژیم بخواهد از کارگران خارجی استفاده نماید، این عمل از طرفی نشانه اعتراف به شکست از جانب رژیم است و از طرف دیگر بر این ادعای مخالفین که شاه بدون قدرت خارجی قادر به ادامه حیات نیست، صحنه می گذارد. اما به نقل از

گزارشات ادعا می‌شود که یک شرکت آلمانی درخواست اخیر دولت مبنی بر اداره کردن شرکت توانیر را نپذیرفته است، و این نکته بیانگر این است که حداقل تعدادی از شرکت‌های خارجی، احساس می‌کنند که احتمال بالقوه زیان و ضرر بیش از منفعت است.

د- اقدامات و مشکلات امنیتی:

مقامات حکومت نظامی پستهای عادی خویش را در سراسر شهر ابقاء می‌نمایند. و هیچ تغییر چشمگیری به وجود نیامده است. مشکل اساسی در آینده برای نیروهای مسلح ایران تغییر در بودجه نظامی است. مجلس در حال حاضر مرجع تصویب کننده می‌باشد و گزارشات حاکی از آن است که نمایندگان بر سر هر بند از رقم (بودجه) با هم مبارزه خواهند کرد. (وابسته نظامی مشغول آماده کردن نمونه گزارش اطلاعاتی جداگانه‌ای است)

ه- فعالیتها در خارج تهران:

۱- تبریز: گزارشات صبح امروز حاکی است که پزشکان بیمارستانهای تبریز جهت همبستگی با سایر پزشکانی که ادعا می‌شود در شهرهای اصفهان، مشهد و یا احتمالاً تهران برای تحویل بیماران خویش به مقامات حکومت نظامی تحت فشار قرار گرفته‌اند، دست به اعتصاب زده‌اند.

۲- بوشهر: گزارش شده که دیروز مبلغ ۴۰۰/۰۰۰ دلار یک آلمانی (احتمالاً یکی از کارکنان شرکت ساختمانی که در نیروگاه برق بوشهر کار می‌کند) مورد دستبرد قرار گرفت. معلوم نیست که این مبلغ، حقوق پرداختی کارکنان شرکت بوده و یا چیز دیگر.

۳- فقدان اخبار از شهرهای دیگر بیانگر آن است که این شهرها ظاهراً در آرامش بسر می‌برند.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

هر چند که وضعیت عمومی تثبیت یافته، لکن مشکلات اقتصادی رژیم و احتمال گسترش فعالیت‌های ضدآمریکایی تروریستها، در حال حاضر امکان هرگونه خوشبینی را با مشکل مواجه می‌سازد.

سند شماره ۳۴۲

سری ۲۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۹ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۲۰۲۶۴ به: نمایندگان دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۰، ۲۰ دسامبر ۷۸

۱- تهران و دیگر شهرهای بزرگ دیشب و امروز صبح در آرامش بسر بردند. در تهران مغازه‌ها منجمله مغازه‌های اطراف بازار باز هستند. طبق معمول سراسر شب گذشته برق قطع بود و در چندین تماس تلفنی آمریکاییان مورد تهدید قرار گرفتند.

۲- در اصفهان بازار و اغلب مغازه‌ها باز بودند و دیشب صدای تیراندازی شنیده می‌شد. در

شیراز بازار و مغازه‌های دیگر باز هستند. همین وضعیت دیروز در تبریز حاکم بود و فقط مغازه‌های داخل بازار بسته بود.

۳- در تبریز پزشکان در اعتراض به کشتار اخیر چندین پزشک در مشهد دست به اعتصاب زدند.

۴- انتظار می‌رود تولید نفت با کمی افزایش به سطح ۳/۵۳ میلیون بشکه برسد. وضع پالایش نفت تغییر نکرده است. پرسنل نیروی دریایی (۴۳ افسر و ۵۰۰ سرباز وظیفه علاوه بر ۱۶۰ - ۱۵۰ نفر هفته گذشته) در مناطق نفتی خوزستان به کار گمارده شدند. امروز صبح در جزیره خارک ۵۵ کشتی نفت کش منتظر بارگیری نفت خام و سه کشتی دیگر در حال بارگیری بودند. نفت کسهایی که قرار بود در ماه نوامبر بارگیری شوند، چنانچه افزایش تولید همچنان ادامه داشته باشد تا ژانویه هم بارگیری نخواهند شد.

۵- همسر یک مقام قبلی دولت ایران که به اتهام فساد در بازداشت بسر می‌برد به سفارت اطلاع داد که انتظار می‌رود طی چند هفته آینده ۲۹ زندانی در دادگاههای غیرنظامی محاکمه شوند. گفته می‌شود متهم ۲۰ روز جهت گرفتن وکیل و تهیه دفاعیاتش وقت دارد.

۶- کنسول ما در تبریز، کنسول ترکیه در آنجا و در رضائیه هیچ‌کدام از رشد عقاید و افکار جدایی طلبانه کردی و یا فعالیتهای سیاسی‌ای که منتج از ناآرامی‌های جاری در ایران باشد اثری نیافته‌اند. وزارت خارجه ترکیه تردید دارد که شوروی مشوق افکار جدایی طلبانه در میان کردهای ایران باشد. زیرا این امر ممکن است روند احیای افکار اسلامی و ملی‌گرایی ترک را که در آذربایجان شوروی و مرکز آسیا در حال گسترش است تشدید نماید.

۷- گرچه غلامحسین صدیقی در تلاشهایش جهت تشکیل یک دولت جدید ترجیح می‌دهد که برای حفظ شاه روابط خود را با خمینی قطع نماید (با ملاحظه و رعایت دقیق قانون اساسی) اما سفارت معتقد است این امر برای او بسیار مشکل خواهد بود که بتواند افراد کارا و مقاومی پیدا کند که حاضر باشند به منظور اداره کابینه در مقابل خشم خمینی مقاومت نمایند. در این مقطع امکان رد راه‌حلهای اینچنینی از طرف خمینی کافی است تا در دل مخالفین میانه‌رو رعب و وحشت افکند.

سند شماره ۳۴۳

خیلی محرمانه - استفاده محدود اداری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۹۴۲۲
به: سفارت آمریکا، تهران
۲۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲۹ آذر ۱۳۵۷

موضوع: راهنمایی مطبوعاتی وزارتخانه

۱- آنچه در ذیل آمده اطلاعاتی است درباره رهنمودهایی که به سخنگوی وزارت داده شده تا در (مصاحبه) ۱۹ دسامبر مورد استفاده قرار دهد، و از آنجا که کنفرانس برپا نگردید مورد استفاده هم قرار نگرفت. خلاصه آن بدین ترتیب است.

س - عکس العمل ما درباره گزارشاتی که دلالت بر این دارند که شاه حاضر شده قدرتش به نحو چشمگیری کاهش پیدا کند چیست؟
ج - مدتهاست که واضح است که شاه آماده است تا قدرت خود را با سایر نهادهای موجود در دولت ایران تقسیم کند.
ونس

سند شماره ۳۴۴

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۴۷۰
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۰ دسامبر ۷۸

۱- دیشب و امروز صبح تهران و دیگر شهرهای بزرگ آرام بود. تهدیدات تلفنی و قطع برق در تهران دوباره شروع شده، اما از طرف دیگر هیچ واقعه‌ای رخ نداد. همچنین کنسولگری اصفهان و شیراز هیچ اغتشاش مهمی را گزارش نکردند. به هر حال دیروز بازار اصفهان و اکثر مغازه‌های دیگر این شهر همچنان بسته بودند و دیشب صدای چند گلوله شنیده شد. یک کوکتل مولوتف به حیاط منزل یکی از کارمندان شرکت بین‌المللی هلیکوپترسازی بل انداخته شد اما خسارتی به بار نیاورد. بازار و مغازه‌های شیراز باز هستند. ما تأیید می‌کنیم که بازار تهران پس از اینکه دیروز شروع به کار کرد به دنبال اینکه گروهی حدود ۳۰۰ نفر در اطراف می‌گشتند و به مغازه‌داران دستور می‌دادند که یا مغازه‌ها را ببندید والا مجدداً تعطیل شد. صبح امروز اکثر مغازه‌های تهران از جمله مغازه‌های اطراف بازار باز هستند، اکثر مغازه‌های مرکز بازار بسته‌اند، اما بسیاری از مغازه‌دارها میکوشند تا سیاست نیمه‌باز را که قبلاً هم دیده‌ایم در پیش گیرند - مغازه به نظر می‌رسد که بسته است اما در حقیقت برای کسب و کار باز است. ما منتظریم تا ببینیم که طرفداران خشن خمینی چنین سیاست کجدار و مریزی را می‌پذیرند یا دوباره به راه افتاده و دستور بستن مغازه‌ها را می‌دهند. کنسولگری تبریز گزارش می‌کند که دیروز به استثنای بخش داخلی بازار مغازه‌های سرتاسر شهر باز بودند.

۲- حادثه روز ۱۸ دسامبر در تبریز هنوز سایه خود را بر تمامی امور گسترانده است. بی‌بی‌سی همچنان به این خبر که شورش در بین سربازانی که جهت فرونشاندن تظاهرات فراخوانده شده بودند رخ داده است، تکیه می‌کند. منابع مطبوعاتی که ارتباطات بی‌شمار موثقی دارند دیروز به مأمور سفارت گفتند که یک یا دو شرکت سر به شورش برداشته‌اند (تلگراف جداگانه فرستاده شد). کنسول تبریز درباره گزارش مطبوعات تردید دارد، زیرا تحقیقاتش تاکنون مؤید تکذیب شورش از طرف دولت است. ما به تحقیقات ادامه خواهیم داد.

۳- بی‌بی‌سی فکر می‌کند که غلامحسین صدیقی در تلاش جهت تشکیل دولت جدید است. صدیقی که برای مدتی طولانی به لحاظ سیاسی غیرفعال بوده (از این جهت هنوز از اعتبار برخوردار است) قبلاً وزیر کابینه مصدق بوده است. در حقیقت او درگیر تشکیل یک

دولت است و مایل است بر سر مسئله ابقای شاه با خمینی قطع رابطه کند. قانون اساسی اکیداً رعایت خواهد شد. باید منتظر بود و دید که آیا او خواهد توانست یک گروه قابل دوام از جبهه ملی یا دیگری که بتواند در مقابل خشم خمینی که بر سر هر حکومت سازشکاری فرود خواهد آمد، جان به سلامت برد یا خیر. امکان رد هرگونه سازشی از جانب خمینی کافی بوده تا مخالفین میانه‌رو را در این موضوع مرعوب سازد. صدیقی یک جاه طلب سیاسی نیست و با وجود کهولت سن، احتمالاً فکر می‌کند که چیزی ندارد که از دست بدهد، اما این مسئله در مورد بقیه رهبران اپوزیسیون صادق نیست.

۴- بر اساس گزارشی، دولت یک انبار اسلحه در ۵ مایلی جنوب تهران ضبط کرده است.
 ۵- پزشکان تبریز در حمایت از پزشکانی که اخیراً در مشهد کشته شده‌اند در اعتصاب بسر می‌برند. ما گزارشی داریم که به علت امتناع بیمارستان از مداوای دختر یک گروهان، نیروهای امنیتی به کارکنان بیمارستان حمله کردند که منجر به ناآرامی گسترده و از کنترل خارج شدن اوضاع شد. بیمارستان در حال اعتصاب بود و ما گزارشات دیگری داریم که پزشکان از مداوای پرسنل ارتش امتناع می‌کردند. دختر گروهان در مشهد جان سپرد و گروهان خشمگین به همراه چند تن از دوستانش جهت انتقام از پزشکان در حال اعتصاب به بیمارستان شاه‌رضا آمدند.

۶- صبح امروز مجتبی مدرس دادستان عمومی تهران راجع به لیست خارج کنندگان معروف ارز از رادیو صحبت کرد، مدرس تا حدودی این لیست را کم‌ارزش کرد ولی گفت که مشغول بررسی یک لیست ۱۰۲ نفره از اشخاصی است که مقادیر زیادی پول نقد به خارج انتقال داده بودند. این لیست با لیست قبلی کاملاً مطابقت ندارد. او یادآور شد که بر اساس لیست قبلی مجموع پول منتقل شده بیشتر از ۱۶ میلیارد تومان است، در صورتی که بر اساس اظهارات تمامی منابع مجموع واقعی آن ظرف این دو ماه در حدود ۱۱ میلیارد تومان بوده است. او بسیاری از اسامی را از لیست خود خواند و گفت که تا تعیین هویت قطعی، دیگر اسامی را نمی‌تواند اعلام کند و اضافه کرد که نمی‌خواهد نام شخصی را از رادیو اعلام کند زیرا مشابهت اسمی ممکن است افراد را به فساد و رشوه‌خواری متهم کند. اسامی افرادی که او اعلام کرد شامل انصاری، شیخ‌الاسلام‌زاده و چند فرد سرشناس متهم به فساد مالی می‌باشد (اما افراد بسیاری را که در لیست اصلی از معروفیت یکسانی برخوردارند، نام نبرد). او مقدار پولهای منتقل شده را اعلام نکرد. مدرس گفت که این پولهای منتقل شده به خودی خود غیرقانونی نبوده است، اما در مواردی که به عنوان مثال، کارمند دولتی با حقوق نسبتاً کم مبلغ هنگفتی انتقال داده است، وزارت دادگستری متهم را در مورد این کار بازجویی خواهد کرد. سپس کار رسیدگی از طریق دادگاههای عادی ادامه خواهد یافت.

۷- همسر یک کارمند رسمی سابق دولت که اخیراً به اتهام فساد بازداشت شده به کارمند سفارت اطلاع داد که او از همسر معاون فرماندار نظامی شنیده است که در ظرف چند هفته

آینده ۲۹ نفر از بازداشت شدگان در دادگاه مدنی محاکمه خواهند شد. متهم جهت گرفتن وکیل و تهیه دفاعیات ۲۰ روز فرصت خواهد داشت.

۸- موضوع آخر: گزارش منابع مطبوعاتی از اغتشاشات امروز بازار تهران با آنچه که اتفاق افتاده تفاوت دارد. آسوشیتدپرس گزارش می‌کند که یک گروه ۵۰ نفره از طرفداران شاه در بازار به راه افتاده و به چند تاجر بد و بیراه گفتند. یکی از تظاهرکنندگان هنگام دعوا، هفت تیر خود را کشیده و قبل از اینکه خودش مورد هدف قرار گیرد تاجر را به گلوله بست. آژانس فرانس پرس گزارش می‌کند که یک گروه ۵۰ نفره (دانشجویان) تظاهرکننده طرفدار خمینی یک «پلیس» ساواکی را با چماق تا سرحد مرگ زدند. با امید کسب اخبار موثق‌تر تا فردا.

سولیوان

سند شماره ۳۴۵

۲۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۳۰ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۱۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۱ دسامبر

خلاصه: بازار تهران در بیستم دسامبر صحنه زد و خورد بود. دو نفر کشته، حدود چهارصد نفر زخمی و دوازده تن دستگیر شدند. آرامش در اصفهان و شیراز. تظاهرات کوچکی در تبریز در ۲۰ دسامبر. پخش بیانیه وزیر دادگستری از رادیو مبنی بر اینکه پرونده افرادی که ارز از کشور خارج نموده‌اند برای تشخیص اینکه آیا این مبالغ با اموال و دارایی قانونی آنها مطابقت می‌کند یا نه، بررسی خواهد شد. نزدیک صد تن از استادان دانشگاه تهران اکنون در دانشگاه تحصن کرده و خواهان بازگشایی دانشگاهها هستند. دبیران دبیرستانها از ۲۳ دسامبر به سر کارهایشان باز خواهند گشت. انتظام به عنوان رئیس شرکت ملی نفت ایران معرفی شد. وزارت بهداری در شرف فروپاشی است. دولت ایران از پاسخ به انتقادات شدید مجلس طفره می‌رود. پایان خلاصه.

۱- تنها اتفاق مهم بیست دسامبر حادثه بازار تهران بود. رادیو تعداد کشته‌ها را دو نفر و زخمی‌ها را چهار تن اعلام نمود. منبع، پلیس رسمی، که خود ناظر وقایع بوده به طور خصوصی (محفوظ بماند) گزارشات زیر را ارائه داد: بازار سر ساعت هشت صبح باز شد و نزدیک ساعت نه و نیم صبح جمعیت سی، چهل نفره‌ای از طرفداران خمینی در تلاش برای به تعطیل کشاندن بازار (به همانگونه که دیروز عمل کردند) وارد آنجا شدند. شش تن مسلح بودند. این حادثه با تیراندازی پلیس دنبال شد که در اثر آن یک سرجوخه و یک تظاهرکننده کشته شد و چندین نفر زخمی شدند. پلیس ۱۲ تظاهرکننده را دستگیر کرد، ولی بازار کماکان بسته باقی ماند. منبعی از بازار به ما اطلاع می‌دهد که چون اکثریت قاطع بازاریان خواهان بازگشایی مغازه‌ها هستند، لذا از دولت خواسته‌اند که در این امور از آنها حمایت کند.

۲- بر اساس گزارشات واصله در روز بیستم دسامبر اصفهان و شیراز در آرامش بسر می‌برند. در تبریز جمعیت اندکی شیشه پنجره‌های کنسولگری ترکیه و دو بانک نزدیک کنسولگری آمریکا را طی جنگ و گریزی شکستند ولی اغتشاشات بیشتری وجود نداشت. کنسول آمریکا قادر نبوده است که اطلاعات موثق دیگری در مورد شورش مزبور به دست آورد. در تبریز شایعه‌ای بر سر زبانهاست که خمینی گفته است افراد پلیس و سربازان طرفدار شاه مسلمان نیستند و از این رو روحانیون شیعه نمی‌توانند مراسم به خاکسپاری را انجام دهند. کنسول تأیید می‌کند که چندین مورد خودداری از اجرای مراسم تدفین وجود داشته و این امر موجب افزایش خشم و ناراحتی خانواده‌های مقامات نظامی شده است. مشکل کسب اطلاعات موثق از طریق دو منبع کنسول که در همان بیمارستان کار می‌کنند توضیح داده می‌شود. یکی از آنها می‌گوید تعداد زیادی زخمی در روز شورش مذکور به آنجا برده شده ولی وی در آن روز مریض بوده است؛ و دیگری می‌گوید که زخمی‌ها تنها دو تن بودند که فقط یکی از آنها نیاز به جراحی داشت. اطلاعات اضافی در مورد شورش مذکور در تلگرام جداگانه‌ای در پیوست ارسال خواهد شد. حوادث مشهد در تلگرام جداگانه‌ای در پیوست گزارش می‌شود.

۳- عصر بیستم دسامبر رادیو تهران دستور وزیر دادگستری را در مورد رسیدگی کامل به وضع افرادی که اسامی آنها در لیست تجدیدنظر شده انتقال دهندگان ارز می‌باشد، اعلام کرد. این بیانیه تأکید می‌کند که این افراد قبل از اینکه مقررات جدید راجع به ارز به مورد اجرا گذاشته شود اقدام به خروج دارایی‌شان کرده‌اند، وزیر دادگستری افزود رسیدگی بیشتر در مورد این مسئله است که آیا این مبالغ منتقل شده با درآمدهای قانونی و دارایی‌های موجود آنها مطابقت دارد یا نه. بعضی گزارشات خروج ارز را «قاچاق ارز» توصیف کرده‌اند.

۴- طبق گزارش رادیو صد تن از استادان در دانشگاه تهران دست به تحصن زده و خواهان بازگشایی هر چه سریعتر تمام دانشگاهها شدند. بازگشایی دبیرستانهای تهران هنوز همان ۲۳ دسامبر تعیین شده است و رئیس اتحادیه معلمان به ریزن سیاسی ما گفت که به معلمین گفته شده که به سر کلاسها بروند ولی تدریس نکنند بلکه برای ملاقات با محصلین به سر کارشان برگردند. هنوز مشخص نیست که آیا محصلین به کلاسهایشان برخواهند گشت یا نه.

۵- صبح ۲۱ دسامبر رادیو اعلام نمود که عبدالله انتظام رسماً به عنوان رئیس شرکت ملی نفت ایران معرفی شده است.

۶- این رادیو در اخبار صبح ۲۱ دسامبر همچنین گفت که سه تن از مقامات عالی‌رتبه وزارت بهداشتی (محمد نقابت معاون وزیر، یوسف کلیاتی رئیس بخش بیمه‌های اجتماعی و معاونش حسین پارسا کجوری) اخراج و دستگیر شده‌اند. بهروز شاهنده به طور خصوصی به مأمور سفارت ما اطلاع داد که وی در ۱۶ دسامبر به خاطر اعمال فشار از جانب مرشد، وزیر جدید، از مقام ریاست اداره مبارزه با مواد مخدر کناره‌گیری کرده است. شاهنده و دیگر منابع ما در این وزارت تأیید می‌کنند که وزیر جدید می‌خواهد از دست «افراد جوان زیرک» خلاص

شده و دوباره وزارتخانه را با افراد مسن‌تر و آنهایی که حرکت لاک‌پشت‌واری دارند پر کند. گزارش جداگانه‌ای در مورد برخورد شدید (که اساساً خیلی نامطلوبند) اداره مبارزه با مواد مخدر ایران بعداً ارسال خواهد شد.

۷- جلسه مجلس که با انتقادات شدید مخالفان از دولت ایران روبرو بوده، با صدور بیانیه‌ای مبنی بر اینکه دولت برای پاسخگویی به انتقادی که چندین هفته پیش اقامه شده باید در اولین جلسه بعد از تعطیلات زمستانی (که مصادف با ۱۴ ژانویه است) حضور یابد، به کار خود پایان داد. دو تن از وکلای مجلس به خبرنگار سفارت اطلاع دادند که دولت موقت حاضر به پاسخگویی به انتقادات می‌باشد اما نمی‌خواسته که الزاماً تن به حضور بدهد، چون که در این صورت هر کسی فکر می‌کرد که تغییر دولت در ظرف سه هفته آینده ممکن است صورت گیرد.

سولیوان

سند شماره ۳۴۶

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۹۸۷۸ ۲۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۳۰ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: خلاصه وضعیت ایران ۲۱ - ۲۰ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش حاوی اخبار مربوط به اوضاع ایران از ساعت ۱۲ ظهر روز ۲۰ دسامبر الی ۱۲ ظهر روز ۲۱ دسامبر به وقت محلی است. ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - عمومی:

در ظرف این مدت تهران و به طور کلی سراسر ایران آرام بود. ظاهر اوضاع همچنان عادی است. به هر حال، وضعیت بحرانی اقتصاد کمی بهتر شده است. با توجه به پارامترهای موجود تشکیل یک دولت غیرنظامی ظاهراً امر بسیار مشکلی است.

ب - فعالیتهای ضدبیگانه و ضدآمریکایی:

در ظرف این مدت ۲ تهدید تلفنی دیگر به منزل آمریکاییها و یک تلفن به یک تاجر آمریکایی شده است. در همه موارد به آمریکاییها گفته شده که از ایران خارج شوند وگرنه باید عواقب آن را متحمل شوند. هیچ اقدام خشونت‌باری گزارش نشده است. هیچ تعقیب و مراقبتی گزارش نشده است.

ج - فعالیتهایی علیه طرفداران شاه:

شب گذشته از ساعت هشت و پانزده دقیقه الی یازده شب مجدداً برق قطع شد. گزارش شده است که مخالفین حکومت، از طریق مساجد به مردم گفته‌اند که باید صبور بوده و نگران

نباشند؛ چون قطع برق تاکتیک لازمی است. اگر چه مقدار تولید نفت مجدداً تا اندازه‌ای افزایش یافته، وضعیت پالایشگاه همچنان بدون تغییر مانده است. جریان گاز طبیعی به برخی از صنایع داخلی ادامه دارد، اگر چه خط لوله گاز به شوروی همچنان بسته است. (برای اطلاع بیشتر رجوع شود به بخش گزارش اقتصادی تهران ۱۲۴۶۸). کارگران گمرک همچنان در اعتصاب به سر می‌برند. لیکن لوازم خانگی، کالاهای فاسدشدنی و حیوانات در حال ترخیص هستند. از آنجایی که اکنون آخر هفته است و فعالیتهای حکومت به حداقل رسیده، لذا برای ارزیابی بیشتر کارایی کارگران باید تا شنبه منتظر بود.

بر اساس گزارش تأیید نشده‌ای در حوالی ساعت پنج و سی دقیقه بعد از ظهر روز ۲۰ دسامبر به وقت محلی، در بازار تهران و یا حوالی آن، تبادل آتشی بین مردم و سربازان رخ داده که در نتیجه ۲ سرباز کشته و ۳ نفر زخمی گردیده و از مردم نیز ۴ نفر کشته و ۷ زخمی به جای مانده است.

د - مشکلات و اقدامات امنیتی:

مأمور اطلاعاتی دفتر وابسته نظامی گزارش می‌کند که امروز صبح بین ساعات ۵ الی ۵:۲۰ نیروهای مسلح در حال بازگشت به مرکز شهر بودند. بعضی از افراد پلیس علاوه بر کلت‌هایشان، به سلاح ژ - ۳ نیز مسلح شده‌اند. افراد پلیس ماسک ضدگاز ندارند.

ه - فعالیتهای خارج از تهران:

به نظر می‌رسد که بقیه شهرهای ایران از تهران پیروی کرده و ظاهراً آرام هستند. مرکز اکثر بازارها همچنان بسته هستند. در شرایط حاضر حالت صبر و انتظار حکمفرماست.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در ظرف ۲۴ ساعت گذشته هیچ تغییری در اوضاع کلی رخ نداده است. چنین به نظر می‌رسد که هر دو طرف حکومت و مخالفین مشغول ارزیابی موقعیتهای مربوط به خودشان باشند و ما نیز از وقفه کوتاه حاصل شده استفاده خواهیم کرد.

سند شماره ۳۴۷

۲۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۳۰ آذر ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - الف - ۱۵۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: حمله به بیمارستان رضاشاه و تأثیرات آن بر مشهد

خلاصه: حمله خشونت‌بار ارتش ایران به بیمارستان رضاشاه دانشگاه مشهد قدرت مخالفین در مشهد را افزایش داده و این پتانسیل را دارد که در بین جامعه دانشگاهیان، روشنفکران و دانشجویان ایران به یک قضیه حقوقی جالب توجه همگانی تبدیل گردد. تبعات این رویداد که چهار کشته و ۱۴ مجروح به جای گذاشت به رویارویی جالبی بین مخالفین متشکل و مطمئن از یک سو و تلاشهای بی‌ثمر و نسبتاً خام دولت ایران که سعی دارد اوضاع را به نحوی سر و

سامان دهد از سوی دیگر منجر شده است. اوضاع در مشهد کاملاً انفجارآمیز خواهد ماند، حوادث ناچیز دیگری روی داده‌اند و بروز حوادث بیشتر نیز امکان دارد. پایان خلاصه.

۱- کارمند سفارت در ۱۷ و ۱۸ دسامبر از مشهد دیدن کرد که هدف اصلی وی تماس با رهبران مسلمان این شهر مقدس بود و متوجه شد که جامعه دانشگاهی و مسلمانان از حمله ۱۵ دسامبر که توسط واحدهای ارتش علیه بیمارستان رضاشاه در دانشگاه مشهد صورت گرفت شدیداً خشمگین هستند. اطلاعات زیر از طریق مشاهدات شخصی و گفتگو با پرویز آموزگار رئیس دانشگاه مشهد، عبدالحسین آموزگار برادر وی و سردبیر سابق روزنامه و دانشجویان مختلف و همچنین حامیان آیت‌الله قمی جمع‌آوری گردیده است. این اطلاعات منعکس کننده تفسیر دولت از قضایا نمی‌باشد اما کارمند سفارت آموزگار را تقریباً بی‌طرف‌ترین فردی می‌داند که می‌توان در حال حاضر در مشهد پیدا نمود.

۲- حمله به بیمارستان به حمله چند هفته گذشته به تجمع رهبران مخالف محلی در مسجد کرمان ربط دارد. به دنبال آن رویداد و حمله بعدی به تجمع مشابهی در صحن امام رضا در مشهد (مقدس‌ترین مکان مسلمانان در ایران که برای اولین بار حرمت آن در زمان حکومت شاه فعلی به این صورت نقض شده است) رهبران مسلمان ایران اعلام کردند که از این به بعد مساجد را نباید به عنوان محل‌های امن تصور کرد و گردهمایی‌های بعدی بایستی در منازل رهبران مذهبی یا بیمارستانها صورت پذیرد. به عنوان سندی در مورد اینکه مخالفین در مشهد چنین ارتباطی را حس می‌کنند کارمند سفارت شاهد گردهمایی حدود ۸۰ تظاهر کننده در ۱۸ دسامبر در محوطه مرکز پزشکی شاهزاده شهناز (که هم‌اکنون در محل به عنوان مرکز پزشکی محمد مصدق نام برده می‌شود) بود که تظاهرکنندگان شعار زیر را سر داده بودند: «کتاب ما قرآن است؛ مسجد ما کرمان است؛ شاه اینها را به آتش کشید، مرگ بر شاه.» (البته در زبان فارسی لحن آهنگ‌داری دارد.)

۳- در پی حمله به صحن امام رضا دکترهای مشهد به منظور اعلام حمایت خود از مخالفین و تحت رهبری ۱۸۷ تن از دکترهای وابسته به دانشگاه مشهد تصمیم گرفتند به کارتهای بیمه درمانی که توسط ارتش در اختیار نظامیان ایرانی و خانواده‌هایشان گذاشته می‌شود اعتنا نکنند. ظاهراً دکترها افراد ارتش را با دریافت پول و در صورت لزوم به طور مجانی مداوا می‌کردند اما ارتش این مسئله را درک نکرده و ظاهراً تصور نمود که از ارائه خدمات پزشکی در مورد آنها مضایقه می‌شود. حمله‌ها (که شرح مفصل آن در اختیار کارمند سفارت گذاشته نشده) با حمله به کلینیک‌های شخصی و اقامتگاه بعضی پزشکان ادامه یافت. در ۱۴ دسامبر نمایندگان پزشکان محلی در بیمارستان ۶ بهمن (که یک بیمارستان دولتی است) شورایی تشکیل داده و به عنوان اعتراض به تغییر نام آن بیمارستان به بیمارستان ۱۷ شهریور (روز حادثه تیراندازی شدید در میدان ژاله تهران) رأی دادند.

علامت جدیدی (بر سر در بیمارستان- م) نصب گردید که نظر سربازان را به خود جلب

کرد و تقاضا شد که علامت برداشته شود یا ارتش با توسل به زور آن را خواهد برداشت. این تقاضا رد شد اما رئیس بیمارستان یعنی دکتر طوسیوند (نام اول نامشخص) درخواست نمود که ارتش به خاطر مریضهای بیمارستان خویشتن‌داری کند. از قرار معلوم جعفری (نام اول نامشخص) فرماندار نظامی مشهد با تخلیه اجباری بیمارستان به کمک گاز اشک‌آور پاسخ داده بود.

۴- در همان شب حدوداً ۷۰ پزشک در دانشگاه و سایر جاها در بیمارستان رضاشاه گردهم آمدند و تصمیم گرفتند برای تلافی کار آنها همچنان از اعتنا به کارتهای بیمه درمانی ارتش خودداری ورزند؛ تمام کلینیکهای خصوصی مشهد را تعطیل کنند؛ اتاقهای اورژانس جدید در بیمارستانهای بزرگتر ایجاد کنند تا مریضهای کلینیکهای خصوصی سابق را معاینه کنند؛ ۳/۲ دراگ‌استورهای مشهد را تعطیل کنند (داروفروشها از دکترها حمایت می‌کنند)؛ و در بیمارستان شاهرضا اعتصاب نشسته نمایند.

۵- در ذیل قول آموزگار رئیس دانشگاه درباره حمله به بیمارستان شاهرضا نقل می‌شود هر چند که با وصف جداگانه ماجرا از زبان دکتر منوچهر رادپور از دانشگاه مشهد و از زبان یک دانشجو که ادعا می‌کرد شاهد عینی ماجرا بوده دنبال می‌شود. در حدود ساعت ۱۰:۰۰ پیش از ظهر ۱۵ دسامبر، ۵ تا ۱۰ سرباز و یک تانک کوچک تحت فرمان یک ستوان سوم و همراه یک جمعیت چماق‌دار که حدوداً ۴۰ نفر می‌شدند از در جنبی وارد محوطه بیمارستان رضاشاه شدند و شروع به شکستن شیشه‌های اتومبیلها نمودند. رگبار مسلسل و حداقل یک تیر توپ تانک به سمت نزدیک‌ترین ساختمان که متأسفانه بخش کودکان بود و همچنین مردم در حال فرار از ساختمان شلیک شد. یک طفل تحت ضربات چماق کشته شد و یک مرد، پدری که به عیادت فرزند بستری خود آمده بود هدف قرار گرفت و کشته شد. پنج تن دیگر مجروح شدند. پس از آنکه ارتش بیرون رفت مردم جمع شدند اما در حدود ساعت ۱:۱۵ بعد از ظهر ۳۰ تا ۴۰ سرباز بازگشتند و دوباره شلیک گلوله شروع شد. این بار اکثر شلیکها هوایی بودند هر چند که نه نفر دیگر مجروح شدند و دو کودک دیگر با قطع شدن درمان خود مردند. طی هیچ‌یک از دو حمله، سربازان وارد ساختمانهای بیمارستان نشدند.

پس از آنکه سربازان دوباره بیرون رفتند جمعیت خشمگین که بنا به تخمین سی تا چهل هزار نفر بودند در بیمارستان تجمع کردند و شروع به متوقف نمودن اتومبیلها و بازرسی کارتهای شناسایی کردند و از رانندگان و مسافران به عنوان قیمت عبور می‌خواستند فریاد بزندان «مرگ بر شاه». یک سرهنگ نیروی زمینی به نام افشین (نام اول مشخص نیست) که ملبس به لباس غیرنظامی اما حامل کارت شناسایی و رولور خود بود و از حمله خبر نداشت، سعی نمود برای درمان پزشکی وارد بیمارستان شود.

سرهنگ بیچاره، همین که شناسایی شد از اتومبیل بیرون کشیده شد و آن قدر چاقو خورد تا مرد. گزارشهای دیگری مبنی بر حمله به پلیسها و سربازان تنها که همگی تأیید نشده‌اند تا

۱۷ دسامبر ادامه داشتند. در میان شایعات تشکیل یک جوخه ضربت ضد آیت‌الله توسط سه پلیس (AWOL) (که بدون اجازه غایب شدند)، یکی از افرادی که از قدیم‌الایام در محضر آیت‌الله شیرازی بود در ۱۷ دسامبر هدف واقع شد و مجروح گردید. البته مخالفین تصور می‌کنند که تیراندازی به این فرد انتقامی بود که به دستور دولت صورت گرفته است.

۶- کارمند سفارت ۳۸ اتومبیل در محوطه بیمارستان شاهرضا با پنجره‌های شکسته و بدنه‌های فرورفته شماره کرد. پنجره‌های ساختمانها شکسته و تعداد قابل ملاحظه‌ای اثر اصابت گلوله بر داخل و خارج دیوارهای ساختمان و یک سوراخ کالیبر بزرگ در دیوار وجود دارند. بر همه جا شعار نوشته شده است. زیر یک ردیف دراز سوراخ گلوله نوشته شده «جاده به سمت تمدن بزرگ». روی چندین درب سفید مستراحها نوشته شده «درب کاخ سفید». شعارهای دیگر ضد امریکایی ضد کارتری که کمتر استهزاء می‌کنند نیز یافت می‌شود.

۷- چیزی از حمله نگذشته بود که رئیس ساواک محل با آموزگار رئیس دانشگاه تماس گرفت تا خود را فاقد مسئولیت اعلام کند و تقصیر را به عهده ارتش بگذارد. پس از آن فرماندار نظامی (که بنا به گزارشها فردی بنام تیمسار عظیمی «نام اول مشخص نیست» جای او را می‌گیرد) تماس گرفت تا بگوید که ساواک مقصر است. یک بیانیه رسمی بعداً صادر شد که در آن بابت رویداد اظهار تأسف و ادعا شده بود که افسر مسئول بدون داشتن دستور اقدام کرده بود. خصوصاً از آنجایی که حمله اولیه تکرار گردید و چون سربازان همراه شخصی‌ها بودند، هیچ‌کس این توضیح را باور نمی‌کند (نظریه: با در نظر داشتن جو فعلی مشهد هیچ بیانیه دولتی مورد قبول قرار نخواهد گرفت. پایان نظریه).

۸- در تلاشی که برای کاستن از حرارت ماجرا صورت گرفت، دولت ایران یک هیأت چهار نفره به ریاست تیمسار کاتوزیان وزیر کار و امور اجتماعی و عضویت دکتر شمس‌الدین مفیدی وزیر علوم و آموزش عالی، دکتر سیدمحمد طباطبایی معاون اول وزارت بهداشت و دکتر محمدعلی حفیظی دبیرکل شورای پزشکی کشور اعزام کرد تا عذرخواهی کنند. دو نفر اخیر به مرکز طبی شهناز رفتند. در آنجا جلسه شورای استادان پزشکی دانشگاه مشغول اتخاذ تصمیم برای تغییر نام به مرکز طبی محمد مصدق بود (علامت جدید به تاریخ ۱۸ دسامبر بالا برده شد). حفیظی و طباطبایی واداشته شدند برای ورود به جلسه فریاد بکشند «مرگ بر شاه» و هنگامی که سعی کردند برای معذرت‌خواهی سخن بگویند بر سرشان فریاد کشیده شد تا سکوت کنند و اخراج شدند. این دو که کاملاً متوحش شده بودند در منزل استاندار پناه جستند. این دو وزیر همراه با آموزگار رئیس دانشگاه به جلسه جامعه اسلامی بیمارستان رضاشاه (که اینک به طور غیررسمی بیمارستان شهدا شناخته می‌شود) رفتند. در آنجا به وزرا توهین شد و نصیحت شدند به اینکه استعفا نمایند، سپس تمامی سران اسلامی اتاق را ترک کردند به استثنای آیت‌الله مرعشی که روابط دوستانه قدیمی با مفیدی داشت و حتی او لازم دید که برای عذرخواهی از آیت‌الله‌ها به خاطر صحبت نمودن با وزراء دو نوبت از اتاق خارج

شود.

۹- ۱۸ دسامبر از طرف آیت‌الله خمینی از پاریس به عنوان روز عزاداری برای کسانی که در سرتاسر ایران در اعتراض علیه شاه به قتل رسیده‌اند معین گردید. رهبران اسلامی طرح ریختند که مراسم تشییع جنازه برای کشته‌شدگان در بیمارستان رضاشاه را با روز مراسم عزاداری یکی کنند. به هر حال ارتش از ترس اینکه حضور تابوتها در جلوی راهپیمایی موجب تهییج جمعیت گردد از اول روز ۱۸ دسامبر بیمارستان شاهرضا را مسدود کرد و از دادن اجازه برای حرکت دادن اجساد امتناع ورزید. به هر حال در آخر امر نوعی توافق حاصل شد چون در نهایت بالغ بر ۱۰۰۰۰۰ نفر در محوطه شاهرضا تجمع کردند (بعضی تخمین‌ها تا رقم ۵۰۰۰۰۰ نفر را عرضه کردند ولی آشکار بود که این رقم خیلی زیاد است) تا به یک پیام ۴۵ دقیقه‌ای خمینی به کارتر گوش فرا دهند.

نکات برجسته این بیانیه عبارت بودند از: سرزنش نسبت به حمله به بیمارستان و درخواست دانستن اینکه چگونه این رویداد با سیاستهای حقوق بشری رئیس جمهور وفق می‌یابد و اینکه آیا با توجه به این اعمال، رئیس جمهور حمایت خود را از شاه ادامه خواهد داد (استادان دانشگاه مشهد مشغول تهیه نامه خود به رئیس جمهور بودند اما با توجه به نامه خمینی آن را حذف نمودند)؛ بیان اینکه تولید نفت داخلی ایران برای مصارف داخلی تکافو می‌کند و کمبودهای حاصل به سبب فروش نفت به اسرائیل به وجود آمده بود؛ توصیف تظاهرکنندگان چماقدار طرفدار شاه به عنوان مزدورانی که خائن به اسلام و مستحق مرگ به دست مؤمنین هستند.

۱۰- نظریه: گزارش رویداد (بیمارستان) رضاشاه به این دلیل با این تفصیل ارائه شده که آن حائز تمام مشخصات حوادثی که در تاریخ مخالفین سیاسی ایران اهمیت سمبلیکی بزرگتر از خود آن حادثه حاصل می‌کنند دارد. ایرانیان خصوصاً دانشجویان و روشنفکران علاقه وافر به این نوع چیزها دارند. به علاوه دانشگاه مشهد همچنان تنها دانشگاه باز در ایران است به این معنا که هیچ‌گونه کلاسی برگزار نمی‌شود. اما دانشجویان و استادان می‌توانند آزادانه به محوطه رفت و آمد کنند. دولت از اینگونه آزادیها منافع سیاسی حاصل می‌کند اما در رابطه با فعالیت سیاسی در محوطه دانشگاه خساراتی نیز عاید می‌شود. بدین‌قرار، این امر احتمالاً به عنوان ضربه‌ای بر جامعه دانشگاهی سراسر کشور تلقی خواهد شد و محتمل است که پیامدهای مشفقانه دربر داشته باشد. این حمله بیزاری دانشگاه و جوامع اسلامی مشهد را که از جمله مهم‌ترین عوامل در یکی از بزرگ‌ترین شهرهای ایران هستند تکمیل کرد. فهمیدن این که شاه و دولت فعلی برای ترمیم اوضاع مشهد برای آینده قابل پیش‌بینی می‌توانند انجام دهند مشکل است. دکتر رادپور پیشنهاد می‌کند که با یک عذرخواهی از طرف استاندار همراه با تنبیه افسری که فرمان حمله داد می‌توان تا حدی جماعت دانشگاهی را تسکین داد. با این وجود، تاکنون دولت ایران بدون کسب موفقیت سعی نموده عذرخواهی در سطح بالاتری به عمل آورد و یک

استاد پیش از این پیشنهاد نموده که فرماندار نظامی باید مسئولیت حمله را به دوش بگیرد زیرا یا او فرمان آن را داد که در آن صورت او مجرم است یا اینکه از آن خبر نداشت که در آن صورت او قاصر است.

۱۲- نظریه بیشتر: در مدت طولانی‌تر اقداماتی هستند که شاه می‌تواند در نظر گیرد و می‌تواند برای تسکین رهبریت اسلامی مشهد به کار روند.*

الف - شاه صاحب کاخ ملک‌آباد و محوطه وسیع آن در مشهد است. از این کاخ شاید یک یا دو شب در سال زمانی که شاه برای زیارت سالانه‌اش به حرم می‌رود استفاده می‌شود. می‌توان این کاخ را به صورت یک پارک عمومی درآورد و شاه می‌تواند آن شبها را در منزل استاندار یا تالار شاهنشاهی هتل‌هایت بگذراند.

ب- عملیات و اموال اوقاف، که شامل تمامی حریمهای ایران به استثنای حرم امام رضا و حرم قم می‌شود می‌تواند به تدریج به روحانیت بازگردانده شود.

ج - اعاده کنترل اسلامی حرم مشهد نیز می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد هر چند که این امر بسیار مشکلی خواهد بود. شاه در حال حاضر متولی حرم است و نایب استاندار خراسان می‌باشد. برای مدتی مقام استانداری به عنوان فرصتی برای ثروت‌اندوزی شخصی به هزینه حرم تلقی می‌شد اما گماشتن وزیر پیشین یعنی ولیان که مشهور است به اینکه در فساد عملاً در ایران بدون رقیب است ضربه سختی برای خراسانیها بود. تأثیر این کار با انتخاب یک ملای فوق‌العاده فاسد به نام نوغانی (نام اول مشخص نیست) از مشهد به عنوان سخنگوی مذهبی، که تنها برجستگی وی ظاهراً توانایی سخن‌پردازی بود تشدید شده. انتخاب نوغانی ضربه‌ای بود به غرور آیت‌الله‌های مشهد که بیش از همه جریحه‌دار شده بود و هر چند که نوغانی دیگر در آن مقام نیست تماس با ولیان و جانشینانش به طور وسیع قطع گردید. این حرم مدت چندین دهه به صورت یکی از بزرگ‌ترین ملاکان ایران بوده است. در اواسط سال ۷۰ وارد کار تجارت شد و اکنون دست‌اندرکار ساختن آپارتمان است و در نانواییهای حرم نان تولید می‌کند. بچه‌های خراسان تصور می‌کنند که ایشان مجبور شده‌اند این نان را با قیمت‌های بیشتری برای ناهارهای مدرسه خود بخرند. به طرز گسترده‌ای تصور می‌شود که درآمد حرم سالانه بالغ بر یک میلیارد دلار می‌شود و قسمت اعظم آن مستقیماً سر از کیسه‌های شاهنشاهی در می‌آورد. بنابراین عناصر مذهبی مشهد احتمال نمی‌دهند که شاه بتواند کنترل حرم را واگذار نماید از ترس اینکه ممکن است بازرس دفاتر از فساد پرده بردارد. به علاوه، کنترل درآمد حرم قدرت و استقلال مالی عظیمی به روحانیت بسیار محافظه‌کار خراسان خواهد داد؛ تحولی که احتمالاً هم موافق میل شاه و هم موافق میل دیگر عناصر مخالف او نمی‌باشد

سولیوان

* در اصل سند ردیف شماره (۱۱) وجود ندارد. م.

سند شماره ۳۴۸

سری
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۱۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: وضعیت اعتصابات اصلی در سرتاسر ایران تا ۱۲ دسامبر

۱- SRF [سیا] اطلاعات زیر را از یک منبع حساس کسب کرده و برای استفاده ما به سفارت داده است. این اطلاعات از یک گزارش رسمی دولت ایران در مورد وضعیت اعتصابات اصلی در سرتاسر ایران تا ۱۲ دسامبر استخراج شده است و به خصوص از این نظر قابل توجه است که اوضاع کارگری را بلافاصله پس از تظاهرات ۱۱ و ۱۲ دسامبر ذکر کرده است.

۲- تا ۱۲ دسامبر سازمانهای خصوصی و دولتی زیر، تحت تأثیر اعتصابات قرار گرفته‌اند:
الف: سازمان آب، تهران. تمام ۲۰۰۰ کارمند آن برای حقوق بیشتر، دوره کاری و مسایل سیاسی اعتصاب کرده‌اند.

ب: توانیر، تهران. تمام ۱۵۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند، همان شرایط.
ج: وزارت امور اقتصادی و دارایی، تهران. تمام ۴۵۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند. همان شرایط.

د: شرکت پست، تلگراف و تلفن، تهران. تمام ۱۵۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند. همان شرایط.

ه: گمرکات، تهران. تمام ۲۳۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند. همان شرایط.
و: شرکت برق شهری، تهران. تمام ۲۰۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند. همان شرایط.
ز: شرکت ملی نفت ایران، آبادان. ۴۰۰۰ نفر از ۵۲۱۰ کارمند در حال اعتصاب هستند. مسایل سیاسی:

ح: ماشین سازی، اراک. تمام ۱۸۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده‌اند.
ط: تراکتورسازی، تبریز. تمام ۱۶۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده‌اند.
ی: ماشین سازی، تبریز. تمام ۲۳۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده‌اند.
ک: پالایشگاه، شیراز. تمام ۵۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده‌اند.
ل: پالایشگاه، تبریز. تمام ۲۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده‌اند.
م: مجتمع پتروشیمی، شیراز. تمام ۷۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده‌اند.
ن: شرکت خدمات نفتی (اسکو)، آبادان. تمام ۱۳۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده‌اند.

۳- در صورتی که اطلاعات فوق عموماً دقیق می‌باشند با این حال عدم پیوستگی‌ها و اشتباهاتی وجود دارد که ارزش گفتن دارند که فقط منعکس کننده فقدان اصلاحات در زمینه‌های کارگری در دولت ایران می‌باشد. گزارش مربوط به اینکه تمام کارمندان وزارت

اقتصاد و دارایی در اعتصاب هستند دقیق نمی‌باشد زیرا عوامل مدیریت در تمام طول دوره ناآرامی سر کارهای خود بودند، تا آخر نوامبر تعدادی از کارگران در کارخانه ماشین‌سازی اراک به سر کار بازگشته بودند و تا آنجایی که ما میدانیم در ابتدای هفته سوم ماه نوامبر اعتصاب در تراکتورسازی تبریز خاتمه یافته بود.

آمار کارمندان شرکت نفت در آبادان بسیار کم عنوان شده است (در گزارش ۵۲۱۰ نفر آمده در صورتی که آمار ما حاکی از ۱۲۰۰۰ پرسنل می‌باشد) اما این عدم تطابق را می‌توان بدین ترتیب توجیه نمود که احتمالاً گزارش تنها منعکس کننده یکی از بخشهای کاری در شرکت نفت بوده است. مثلاً کارگران پالایشگاه (حدوداً ۶۰۰۰ نفر) یا «سایرین» (حدود ۵۸۰۰ نفر). آمار ۲۰۰ نفر برای کارگران پالایشگاه تبریز نیز کم می‌باشد و در همین حال آمار مربوط به اسکو در آبادان زیاد ذکر شده است. (عملاً حدود ۵۰۰ نفر از کارمندان اسکو در آنجا هستند).

۴- به محض وصول اطلاعات جدیدتر، اصلاحات تکمیلی خود را ارسال خواهیم نمود.

سولیوان

سند شماره ۳۴۹

۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱ دی ۱۳۵۷

از: مترینکو کنسول آمریکا، تبریز

به: چارلز ناس کاردار آمریکا، تهران

موضوع: حقیقت چیست؟

خلاصه: وقایع هفته گذشته تبریز، عکس‌العمل مطبوعات بین‌المللی، و به خصوص توصیفات بسیار متفاوت به اصطلاح شهود عینی از یک حادثه واحد یکی از نمودهای انحصاری روان‌شناسی ایرانی که نقش بسیار مهمی در ناآرامیهای چند ماه گذشته ایفا نموده را به نمایش می‌گذارد. نگرش یک ایرانی به حادثه‌ای واقعی همانقدر به عین واقعیت بستگی دارد که به آنچه که ممکن بود اتفاق افتد، آنچه که اتفاق می‌افتاد، آنچه که ناظر میل دارد اتفاق افتاده باشد، و آنچه نقل کننده فکر می‌کند که شنونده مایل باشد اتفاق افتاده باشد. (پایان خلاصه)

خارجیهایی که در ایران زندگی می‌کنند غالباً از طریق تجربیاتی غم‌انگیز و شخصی دریافته‌اند که ایرانیها عادت دارند چیزی را بگویند که شنونده مایل است بشنود، و یا چیزی را بیان کنند که در اصل حقیقت دارد ولی اگر شنونده ارزش ظاهری آن را برگزیند، به نحوی سوء تفهیم گردد که آن واقعیت نیز به افسانه بدل شود. به فرض اینکه سؤال و جواب درباره یک وضعیت عادی و کم اهمیت باشد، نتیجه می‌تواند مضحک و کمی ناراحت کننده شود. ولی با افزایش اهمیت واقعه و وضعیت، و تمایل مخبر به ارضای سؤال کننده، تحت تأثیر دستکاریهای مخبر در اصل خبر قرار می‌گیرد، و اطلاعات ارائه شده، معمولاً رنگهایی به خود می‌گیرد که هیچ ربطی با اصل پاسخ واقعی ندارد. مثالهای بی‌شماری وجود دارد، و امید است نمونه‌های زیر منظور را تفهیم کنند:

چند روز پیش، تظاهراتی در تبریز برپا گردید که توجه زیادی را به خود جلب نمود زیرا دربرگیرنده گزارشاتی بود دال بر اینکه گروهی از سربازان محلی شورش کرده و یا حداقل عده‌ای از آنها فرار کرده‌اند. توصیفات مختلف از این واقعه دامنه‌ای به شرح زیر یافت:

(۱) در یک درگیری بین جمعیت بزرگی از مخالفین شاه با سربازان، یک سرهنگ به دست یک ملا کشته شد. سربازان که فرمانده خود را کشته دیدند بر روی تظاهرکنندگان آتش گشوده و عده زیادی را کشته یا مجروح کردند. در یک بیان دیگر نیروها پس از اینکه فرمانده خود را کشته می‌یابند، بلافاصله از محل می‌گریزند.

(۲) در یک درگیری یک سرهنگ ارتش ملایی را کشت، و در جدالهای متعاقب این امر بسیاری از تظاهرکنندگان و سربازان به قتل رسیدند.

(۳) در یک درگیری نسبتاً آرام بین تظاهرکنندگان و سربازان، یک سرباز بر روی یکی از تظاهرکنندگان آتش گشود و او را از ناحیه بیضه‌ها مصدوم ساخت. این صحنه سرباز دیگری را واداشت تا سرباز اولی را به گلوله ببندد، و در نتیجه این امر افسر فرمانده (یک سرهنگ) سرباز دوم را با تیر زد. در نتیجه نبرد سختی بین سربازان و تظاهرکنندگان درگرفت که منجر به تلفاتی از هر دو طرف گردید؛

الف- سربازی که بدون اخطار به سوی تظاهرکنندگان تیراندازی کرده بود به ضرب گلوله سرهنگ از پای درآمد، و این سبب شد که جمعیت بلافاصله آرام شده و به سرعت متفرق گردند؛

ب- سربازی که بدون اخطار به تظاهرکنندگان تیراندازی کرده بود با گلوله سرهنگ از پای درآمد، و این سبب شد تا یک ملا بلافاصله او را تشویق کند و سرهنگ را یک مسلمان واقعی بخواند. حادثه و خونهای ریخته شده سبب گردید تا سربازان و جمعیت ناگهان زیر گریه بزنند، و در میان اندوه عمومی دو جسد را از خیابان جمع کردند؛

(۴) در حین درگیری سربازان و تظاهرکنندگان، ملایی به فرمانده که یک سرهنگ بود نزدیک شد، سینه مقدس خود را لخت کرد و از سرهنگ خواست تا او را بزند زیرا آماده و مایل است که به خاطر اسلام بمیرد. سرهنگ ناگهان گریه‌اش گرفت، سلاحش را به زمین انداخت، و ملا را چون برادری در آغوش گرفت. ملا و سرهنگ هر دو برای جمعیت سخنانی درباره برادری، اسلام و غیره ایراد کردند. و سربازان و جمعیت به آرامی صحنه را ترک نمودند.

(۵) در یک درگیری بین تظاهرکنندگان و سربازان ملایی سینه خود را برهنه ساخت و از سرهنگ فرمانده خواست تا او را با تیر بزند. سرهنگ گریه‌اش گرفت، اسلحه‌اش را به زمین انداخت و همراه سربازان خود گریخت.

الف- سرهنگ و سربازان او که بیست و پنج نفر بودند همگی سلاحهای خود را به زمین ریخته و اظهار داشتند که نمی‌توانند روی هم‌دینان مسلمان خود آتش بکشایند، مردم آنها را به

مسجد برده، لباسهای غیرنظامی پوشانده و ترتیب فرار آنها از تبریز و ارتش را برای همیشه دادند؛

ب- فقط هشت سرباز بودند و سرهنگی در کار نبود؛

ج- فقط سه سرباز بودند و سرهنگی در کار نبود؛

(۶) هیچ حادثه‌ای که درگیری بین یک ملاً و یک سرهنگ را دربر داشته باشد آن روز در تبریز اتفاق نیفتاده، زیرا به گشت‌های ارتش دستور داده شده بود که مزاحمتی برای تظاهرکنندگان ایجاد نکنند، و سربازان هرگاه جمعیتی را می‌دیدند که نزدیک می‌شود از مسیر آنها عقب می‌نشستند.

(۷) یک گروه بزرگ از تظاهرکنندگانی که طرفدار شاه بودند به سرهنگی که همراه نیروهایش در خیابان بودند نزدیک شدند و برادران سرباز خود را در آغوش گرفته و بوسیدند. سربازان آنقدر تحت‌تأثیر ابراز عشق و پشتیبانی تظاهرکنندگان قرار گرفتند که به آنان اجازه دادند تا از تانکهایشان بالا رفته و به واری تانکها بپردازند. آنگاه سربازان و تظاهرکنندگان به صرف غذایی نیمه سنتی پرداختند (بر اساس یک گزارش این غذا را تظاهرکنندگان فراهم کردند، بر اساس گزارش دیگر سربازان و بر اساس گزارش باز هم دیگری مردمی که منازلشان در آن نزدیکی بوده غذای مذکور را فراهم نمودند)، و سپس همگی غرق در محبت برادرانه ایرانی محل را ترک کردند. تمام مطالب فوق از سوی آشنایان و دوستان من ارائه شده که ادعا می‌کنند از قول شهود عینی نقل می‌کنند و تمامی به درستی آنچه می‌گفتند اعتماد کامل داشتند. جالب این است که در شب همان روزی که این حوادث اتفاق افتاده یا نیافتاده است، سه میهمان در منزل خود داشتم که دوتای آنها ستوانهای ارتش ایران بودند که به پایگاه تبریز مأمور شده بودند. وقتی از آنها پرسیدم واقعتاً قضایا در این دو روز پرشایعه چه بوده، گفتند تظاهراتی بوده و چند نفر مجروح شده‌اند. وقتی کمی درباره داستانهایی که آن روز شنیده بودم برایشان گفتم، پاسخ دادند که اواخر عصر آن روز از فرمانده پایگاهشان اجازه گرفته‌اند که شب را بیرون بگذرانند و اگر مسئله مهمی از قبیل آنچه تعریف کرده بودم وجود داشت، فرمانده هیچ‌گاه به آنان چنین اجازه‌ای نمی‌داد. (ضمن اینکه بعد از ظهر آن روز در پایگاه بسیار آرام بوده است). این نکته برایم بسیار منطقی بود و همچنین سرپوشی برای یک روز پر از گزارشات ضد و نقیض از کشتار و شورشهای دسته‌جمعی.

به دنبال تلاش برای بررسی تلفات احتمالی در طول روزهای فوق‌العاده خشونت‌بار، یا فوق‌العاده آرام و یا چیزی بین این دو، از طریق دو منبع مختلف در بیمارستان دولتی اصلی شهر مطالب زیر را دریافت داشتم:

سرپرستار بیمارستان ادعا کرده تعداد زیادی کشته و زخمی را به بخش اورژانس بیمارستان آورده‌اند که همگی در اثر تظاهرات خشونت‌بار آن روز مصدوم شده بودند. یک منبع دیگر که یکی از فیزیسیین‌هایی است که با یک دکتر در همان بیمارستان ازدواج کرده اظهار داشته که دو

مصدوم حوادث آن روز در بیمارستان مورد مداوا قرار گرفته، که فقط یکی از آنها نیاز به عمل داشته است. هر دو منبع دسترسی خوبی به اطلاعات اینگونه داشته‌اند، با این حال پاسخهایشان هر یک دنیایی با دیگری فاصله دارد. هر دو آنها بی‌تردید فکر کرده‌اند آنچه منتقل می‌کنند دقیقاً همان چیزی است که اتفاق افتاده.

نظریه: برای هر حادثه مفروض در زمینه اقدامات و تظاهرات ضدشاه در ایران در طول چند ماه گذشته، به تعدادی که هر شنونده مایل باشد داستان وجود دارد، که از داستانهای غیرممکن مردمی (مثل اینکه شاه واقعاً مرده، شاه توسط پسرعمویش به قتل رسیده، شاه فرار کرده، شاه در محاصره سربازان اسرائیلی است زیرا به محافظین خود اعتماد ندارد و غیره) گرفته، تا توضیحات دولتی که گهگاه به همین نسبت غیرقابل قبول می‌باشند. دلایل این آشفتگی به اعماق روان‌شناسی ایرانی باز می‌گردد، و همچنین تا حد زیادی به سیاستهای رسمی دولت در رابطه با توزیع اخبار ارتباط می‌یابد. تا آنجایی که به بعد فرهنگی / روانشناسی قضیه مربوط است، نوعی عدم تمایل آشکار در ایرانیان وجود دارد که نمی‌خواهند بالا دست خود را با اخبار ناراحت‌کننده و چیزهایی که ممکن است نخواهد بشنود، آزار دهند. برای مثال اوائل ماه جاری محوطه کنسولگری را به مقصد منزل یکی از دوستان ایرانی جهت صرف شام ترک کردم، و شماره تلفن آنها را به نگهبان درب ورودی سفارت دادم تا در صورت مسئله‌ای اضطراری مرا خبر کند. قبل از شروع منع رفت و آمد به سفارت بازگشتم و از نگهبان درب پرسیدم آیا مسئله‌ای اتفاق افتاده یا کسی تلفن زده است یا خیر؟ وی پاسخ داد آن شب هیچ اتفاقی نیافتاده و من به آرامی به تختخواب رفتم. صبح روز بعد از معاونم شنیدم که شب گذشته بمبی روبروی درب سفارت منفجر شده و یک مغازه (فروشگاه) تعاونی دولتی را خراب کرده است. از همان نگهبان دیشبی سؤال کردم چه اتفاقی افتاده و آنگاه داستان مفصلی درباره آتش آن شب از قول شهود عینی که خودش هم از آنان بوده از جمله تلفن زدن او به مسئول محلی، ورود فرمانده حکومت نظامی به محل، جمع شدن عده زیادی تماشاگر و غیره را برایم تعریف کرد. این حادثه زمانی اتفاق افتاده که من مشغول صرف شام در کیلومترها آن طرف‌تر بودم، وقتی از نگهبان پرسیدم چرا به من تلفن نزده و یا لااقل به هنگام بازگشت مسئله را به من نگفته، وی پاسخ داد: «آخر آقای کنسول نمی‌خواستم شما را ناراحت کنم.» نگهبان درب ورودی واقعاً فکر می‌کرد چون کاری کرده که من آن شب را راحت بخوابم وظیفه‌اش را انجام داده است، و وقتی به او توضیح دادم که اولویتهای من حکم می‌کند در صورت بروز چنین حوادثی در هر زمانی، مورد مزاحمت واقع شوم، واقعاً تعجب کرده بود و کمی هم ناراحت شد.

حادثه فوق خود گویای مسایل هست، و در رابطه با رواج آن در بین کارکنان و کارفرمایان ایرانی جای تأمل دارد. شخص می‌تواند با استفاده از همین نمونه‌های کوچک دریابد که کارکنان دولت چه اطلاعاتی را از نظر مقامات ارشد خود مخفی می‌دارند، و تا چه میزان

اطلاعات اولیه صافی‌بندی می‌شوند تا به دست سطوحی چون وزیر یا شاه برسند. با توجه به این وضع، امکان جهل کامل مقامات بلندپایه درباره مسایل مربوط به زمینه مسئولیتشان بسیار زیاد و تأسفبار است. یکی دیگر از عوامل دخیل در انتقال اطلاعات در ایران آگاهی بیش از حد ایرانیان در این باره است که (۱) اطلاعات و یا اطلاعات غلط درباره هر حادثه امنیتی ممکن است خیلی مهمتر از خود حادثه باشد، و (۲) سرمایه‌گذارهای شخصی ناظر ایرانی درباره آنچه که اتفاق افتاده یا نیفتاده ممکن است آن قدر در وضعیت امنیتی فعلی یا آتی او مؤثر باشد، که بهتر است حادثه را آن طور بیان کنند که او میل داشته، رخ دهد. سالهایی ممتد از اختناق در پخش اخبار حقیقی، و بالاخص سرکوب اطلاعات و توزیع مطالب مربوط به انتقاد از رژیم توسط «ساواک» به وضعیت کنونی انجامیده است، که اینک هیچ ایرانی عادی به اعلامیه‌های رسمی درباره موضوعات مربوط به وضعیت امنیتی اعتماد نمی‌کند. تحقیقات و پوشش خبری رسمی از دست خارج شده‌اند، و هر چند میتوان با دولت در رابطه با تخفیف وقایع موجود و یا حتی بخشی از آنچه اتفاق افتاده همدردی کرد، ولی به راحتی نیز می‌توان این عقیده مردم را درک کرد که دولت به روش سنتی خود یعنی دروغ‌پردازی محض ادامه می‌دهد. البته این امر سبب شده تا بسیاری از مردم داستانهای ساختگی و پوچ را به عنوان حقیقت بپذیرند، زیرا تنها پایه‌ای که بر آن اساس حقیقت را تعیین می‌کنند همان تکذیب دولت درباره یک داستان است. مدتهاست که شایعات در زمینه عقاید مردم جای واقعیت را گرفته‌اند، و زمانی که شایعات مقبول باشند، به خودی خود از آنچه در واقع رخ داده است حقیقی‌تر و پذیرفتنی‌تر به نظر خواهند رسید.

با توجه به پذیرش شایعات به عنوان وقایع، بسیاری از مردمی که علناً به مخالفت با رژیم پهلوی برخاسته‌اند اینک مجبورند از شایعات به عنوان سلاح استفاده کنند. آنها دیگر آنقدر پیش رفته‌اند که جای بازگشت ندارند، و لذا از تنها حربه کارسازی که در اختیار دارند برای بقای خود در آینده بهره می‌جویند. واقعیت تلخ، و باز واقعیتی که ریشه‌هایی عمیق در تاریخ سیاسی و فرهنگی ایران دارد، این است که قصه‌پردازان به جایی رسیده‌اند که مجبور شده‌اند خود نیز داستانهایی را که می‌سازند باور کنند.

سند شماره ۳۵۰

۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱ دی ۱۳۵۷

سری

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۳۸ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: حوادث تبریز

۱- کنسولگری ما در تبریز، علیرغم کوشش فراوانی که با همکاری منابع زیادی در ارتباط با شایعه ترمرد تعدادی از سربازان انجام داده قادر نبود که تصویر روشنی از اتفاقات ۱۸ دسامبر ارائه دهد.

با گذشت سه روز علاقه و عادت ایرانیان به شایعه‌سازی آنقدر آب را گل‌آلود کرد که مشکل می‌توان حقیقت را تشخیص داد. نمونه‌ای از این مشکلات در ذیل آمده که قضیه را روشن خواهد نمود چون در این مدت با وقایع و حقایق تأیید شده‌ای روبرو بوده‌ایم. از دو منبع که هر دو به طور یکسان در موقعیتی هستند که بایستی از حقایق مطلع باشند و از نظر کنسول هم اشخاص منطقی می‌باشند سؤال شد که تعداد تلفات بعد از زد و خوردهای بین سربازان و تظاهرکنندگان که به بیمارستان منتقل شده‌اند چقدر بود؟ در این خصوص اولین پاسخ صدها نفر و دومین جواب دو نفر بود.

۲- کنسول ترکیه (که نام آن محفوظ است) (عطف به تلگراف آنکارا) به مترینکو گفته است که گزارشات او بر اساس گفته رادیو تل‌آویو و گزارش بی‌بی‌سی و گفتگو با یک راننده تاکسی بوده است.

۳- در یک گزارش جداگانه سیا از منبع موثقی نقل می‌کند که تمردی صورت گرفته است. اما از دومین منبع معتبر SRF گزارش داده است که دو سرباز همراه با سلاحهایشان گریختند.

۴- آندرو ویتلی مخبر بی‌بی‌سی معتقد است که دلایل محکمی برای رویگردانی و فرار ۴۵ سرباز دارد.

ما باید با چشم و گوش باز مراقب اوضاع باشیم.

سولیوان

سند شماره ۳۵۱

۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱ دی ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۲۱۲۸۸ به: نمایندگان دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۱، ۲۱ دسامبر ۷۸

۱- درگیری بین سی تا چهل نفر از طرفداران خمینی که تعدادی از آنها مسلح بودند با نیروهای پلیس اواخر دیروز در بازار تهران آغاز شد. در این درگیری دو نفر کشته، چهار نفر زخمی و دوازده نفر دیگر دستگیر شدند. حادثه مهم دیگری از تهران گزارش نشده است. اوضاع در شیراز و اصفهان کلاً آرام است. در شهر تبریز جمعیت نسبتاً کمی در یک اقدام ضربه و گریز شیشه‌های کنسولگری ترکیه و دو بانک مجاور آن را شکستند اما اغتشاشات بیشتری وجود نداشته است. کنسول آمریکا قادر نبوده اطلاعات موثقی راجع به شورش فوق کسب نماید.

۲- دکتر کریم سنجابی رهبر جبهه ملی ایران طی بیانیه‌ای که امروز انتشار داد شرکت جبهه ملی در هر گونه دولت غیرنظامی که تحت رهبری غلامحسین صدیقی که یک سیاستمدار کهنه‌کار می‌باشد را تکذیب کرد.

۳- به نظر می‌رسد که دبیرستانها در روز بیست و سوم دسامبر بازگشایی شوند. طبق

گزارش رادیو تهران یک صد نفر از اساتید در دانشگاه تهران خواستار بازگشایی هر چه سریعتر تمامی دانشگاهها شدند.

۴- تولید نفت ایران امروز به سه میلیون و یکصد هزار بشکه رسید که نسبت به دیروز چهار صد هزار بشکه کاهش نشان می دهد. عبدالله انتظام رسماً به سمت مدیرعامل جدید شرکت ملی نفت ایران به جای هوشنگ انصاری که متهم به رشوه خواری است معرفی شد. انتظام که ۸۱ سال دارد ریاست شرکت ملی نفت ایران را در سالهای میان ۶۳ - ۱۹۵۷ به عهده داشته و قبلاً وزیر امور خارجه بوده است. یک ناظر عالیرتبه شرکت نفت آمریکا در ایران، شرکت ملی نفت ایران را بیشتر به خاطر مدیریت نالایق انصاری «مفلوج» توصیف کرد. کریستوفر

سند شماره ۳۵۲

۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱ دی ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۳۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۲ دسامبر

خلاصه: امروز کشور آرام است. به هر حال، سربازان، دانشگاه تهران را محاصره کرده اند و از عبور و مرور وسایل نقلیه در منطقه جلوگیری می کنند. دکتر کریم سنجابی رهبر جبهه ملی ایران طی یک نامه اعتراضی شدیدالحن به غلامحسین صدیقی، همکاری با دولت وی را رد کرد. اما برخورد کامل میان آنها هنوز آشکار نیست. تکرار می کنم هنوز آشکار نیست. اعتصاب کارکنان هواپیمایی ملی ایران با اخراج خلبانانی که از کار کردن امتناع می ورزیدند حل شد. پایان خلاصه.

۱- ایران تا ظهر روز بیست و دوم دسامبر آرام است. به هر حال، در تهران بین دویست تا چهارصد سرباز دانشگاه تهران را محاصره کرده و از ورود به منطقه (دانشگاه تهران) جلوگیری به عمل آوردند. هیچ گونه تیراندازی تا ظهر وجود نداشته و گمان می رود که سربازان قصد دارند مانع استادان دیگر شوند تا آنها نتوانند به صد استاد متحصن در دانشگاه که در حال مبارزه جهت بازگشایی دانشگاهها هستند بپیوندند. بقیه نقاط تهران آرام است.

۲- دکتر کریم سنجابی رهبر جبهه ملی ایران روز بیست و یکم دسامبر طی نامه ای به غلامحسین صدیقی نخست وزیر پیشنهادی صریحاً اعلام داشت که جبهه ملی در تشکیل دولت با نامبرده همکاری نخواهد کرد و حتی گزارش شده که از صدیقی به خاطر قبول این حکم شدیداً انتقاد کرده است. دیگر شخصیت های جبهه ملی نظیر بختیار و فروهر اعلام کرده اند که در کابینه صدیقی شرکت نخواهند کرد. تکرار می کنم شرکت نخواهند کرد. اما مواضع بازرگان از نهضت آزادی که معمولاً سرسخت بوده مشخص نیست. یکی از نزدیکان بازرگان به مأمور سفارت اظهار داشت که بازرگان هنوز در حال بررسی است که به طور خصوصی از ابتکار

صدیقی حمایت نماید، ولو اینکه نهضت آزادی (به عنوان حزب یا گروه) در کابینه وی شرکت نکند. با توجه به مطالب بالا و اینکه سفارت متن کامل فارسی نامه سنجابی را ندیده است اما به نظر می‌رسد که پاسخ «نخیر» قاطع سنجابی از آن «نخیر»های ایرانیهاست که نکات دقیق و ظریفی را دربر دارد. سعی ما بر این است که مشخص کنیم آیا با پاسخ ظاهری در رد همکاری با ابتکار صدیقی، جبهه ملی در حقیقت تمام درها را جهت نوعی همکاری به روی وی بسته است. از یک منبع وزارت خارجه (محفوظ بماند) کسب اطلاع کردیم که نام یکی از اعضای کابینه صدیقی که موافقت نموده در پست وزیر خارجه همکاری نماید محمود فروغی است که سابقاً سفیر ایران در آمریکا بوده است.

۳- ما تردید داریم که بگوئیم چنانچه صدیقی نتواند به نوعی همکاری یا شرکت جبهه ملی و یا نهضت آزادی را جلب نماید دولت تشکیل نخواهد داد. چنین دولتی بدون همکاری دو گروه فوق مشکل است که بتواند بحرانهای کنونی را حل کند و ممکن است حتی آنها را تشدید نماید. اقدام به تشکیل دولت به شاه فرصت خواهد داد ولی البته روشن نیست که آیا زمان به نفع او خواهد بود یا خیر.

۴- خلبان خارجی شرکت ایران ایر که قرار بود اولین پروازش را در تاریخ هفده دسامبر روز اعتصاب جزئی ایران ایر انجام دهد گفت تأخیر پروازها هنگامی اتفاق افتاد که هشت تن از خلبانان از کار کردن سر باز زدند. بنا به گفته منبع خبر مقام عالی رتبه اجرایی ایران ایر (که نام وی معلوم نیست) موافقت دولت را مبنی بر پرواز چهار خلبان ایرانی و سه خلبان خارجی ارائه نمود و سپس هفت نفر خلبان و یک کمک خلبان را از کار اخراج کردند.

چنین موضوعی محتمل است زیرا خلبانان ایران ایر به دو دسته کاملاً مخالف و موافق شاه تقسیم شده‌اند. حدود ۵۰٪ موافق و بقیه مخالف شاه هستند. منبع خبر انتظار داشت که اخراج خلبانان از سوی مدیرعامل تأیید شود و همچنین متذکر شد که این عمل «مطمئناً» بر روی کارکنان تأثیر مثبتی داشته و موجب تمایل به کار آنان شده است. تاکنون اخراجها خللی بر روند پروازهای برنامه‌ریزی شده نداشته است.

سولیوان

سند شماره ۳۵۳

۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱ دی ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۲۲۲۷۵ به: نمایندگان دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۲، ۲۲ دسامبر ۷۸

۱- امروز، اوضاع تهران و شهرهای بزرگ آرام است. در حدود ۲۰۰ الی ۴۰۰ سرباز دانشگاه تهران را محاصره نمودند تا از پیوستن استادان دیگر به ۱۰۰ استادی که در محوطه دانشگاه جهت بازگشایی مجدد دانشگاهها متحصن هستند، جلوگیری نمایند. تا ظهر هیچ

حادثه مهمی از دانشگاه گزارش نشده است.

۲- بر طبق منابع خبری، دیروز، از هاری نخست‌وزیر مجلس را برای یک تعطیلات زودرس ۳ هفته‌ای تعطیل نمود. این حرکت از هاری به دنبال یک سری انتقاداتی بود که مجلس از برخورد ارتش با تظاهرات کرده بود و درست زمانی رخ داد که مجلس در شرف اخذ رأی مورد انتظار در مورد سه انتقاد شدیداللعن بر علیه دولت بود.

۳- دیروز خط لوله ۲۶ اینچی بین مناطق عمده نفت خیز گچساران - تلمبه‌خانه در «قوره» مورد خرابکاری واقع شد که بر اثر انفجار دینامیتهای جاسازی شده خسارت عمده‌ای به خط لوله وارد شد و باعث کاهش بسیار زیاد تولید نفت خام گردید. هیچ اطلاعی درباره مرتکبین این عمل به دست نیامده است. ارتش اکنون در آن محل و مناطق مهم اتصال خطوط نفت در تمام مدت ۲۴ ساعت نگهبان مستقر کرده است. در طی این مدت این اولین اقدام مهم خرابکارانه در بخش صنعت نفت بوده، همچنین بر اثر خرابکاری در ۲۱ سپتامبر خط لوله گاز ایگات منفجر شده که بنا به قولی آن را به خرابکاران منتسب کرده‌اند، هر چند که عناصر مخالف برای نشان دادن نارضایتی خود به بانکها و برخی ادارات حمله کرده‌اند اما کارگران اعتصابی اساساً از وارد آوردن خسارت دائمی به تأسیسات تولیدی اجتناب کرده‌اند.

۴- امروز تولید نفت خام ۳/۲ میلیون بشکه برآورد شده است و نسبت به دیروز کمی افزایش یافته است. کنسرسیوم نفت گزارش داده که اعتصاب بدتر شده است. OSCO از ۵۴۰ تن از کارکنان خود یک استعفانامه دسته‌جمعی دریافت نموده که ۸۰٪ از آنها را کارمندان دفتری که بیشتر سیاسی هستند تشکیل می‌دهند. شرکت ملی نفت ایران خاطر نشان کرده است که این استعفانامه قابل قبول نیست مگر اینکه هر کدام از کارمندان جداگانه تقاضای استعفا کنند.

سند شماره ۳۵۴

۲۳ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲ دی ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۴۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۳ دسامبر

۱- پاول گریم مدیرعامل شرکت خدماتی نفتی ایران (OSCO) در اهواز در حالیکه صبح به سر کار خود می‌رفت ترور شد. همچنین یک ناظر حفاری که ایرانی بود نیز به قتل رسید. جزئیات امر در تلگرام جداگانه‌ای گزارش می‌شود. بعضی اوقات اهواز به دلیل اعتصابات سیاسی و ابراز تنفر مستقیم از کارگران خارجی جوی ناخوشایند پیدا می‌کند.

۲- طبق گزارشات کنسولگریهای تبریز، اصفهان و شیراز اوضاع دیشب و امروز صبح در این شهرها آرام بود. مغازه‌داران اصفهان دیروز ۲ ساعت مغازه‌هایشان را باز کردند و مجدداً بستند و اکثر مغازه‌های اصفهان امروز صبح تعطیل هستند. منزل کارمند GTE در تهران دیشب

۲۱ دسامبر با بمب آتش‌زا به آتش کشیده شد. زمانی که یک شهروند آمریکایی در جریان خاموش کردن آتش بود کوکتل مولوتف خسارت کمی به بار آورد و به او نیز جراحت سطحی وارد شد. یک اتومبیل دیشب در تهران با بمب آتش‌زا به آتش کشیده شد. با این حال، شب آرامی بود و طبق معمول نیز با قطع برق همراه بود.

۳- تهدیدات افزایش یافته، و هر روز از تلفنهای تهدیدآمیز بیشتری به آمریکاییها گزارش می‌شود. آخرین فرجه که هم‌اکنون (برای خروج آمریکاییان) تعیین شده نهم ژانویه است که بعد از این ضرب‌العجل آنها کشته خواهند شد. پیام تلفنی معمولاً بعد از اینکه تلفن کننده اسم فرد آمریکایی را سؤال می‌کند از طریق ضبط صوت برای او پخش می‌شود.

۴- مقامات حکومت نظامی در مشهد بیانیه‌ای صادر کردند و اجازه برگزاری مراسم مذهبی را علی‌رغم حکومت نظامی در این شهر دادند، به شرطی که برگزارکنندگان قبل از انجام هرگونه مراسمی مقامات حکومت نظامی را در جریان بگذارند. در بیانیه همچنین آمده است برخورد دیروز در خارج از بیمارستان رضاشاه مشهد بوده، جایی که ابتدا واحدهای نظامی با تهدید مردم را پراکنده کردند. لیکن سپس اجازه دادند مراسم تشییع و تدفین جنازه از بیمارستان به قبرستان برگزار شود. (نظریه: همچنان که مشاهده می‌شود مقامات حکومت نظامی مشهد که در جهت حفظ نظم شرایط سختی را تحمل کرده بودند به همین سادگی از خود ضعف نشان دادند)

۵- همانطوری که قابل پیش‌بینی بود امروز صبح در تهران بازگشایی دبیرستانها موجب تجمع دانش‌آموزان و تظاهرات بر علیه شاه در اغلب دبیرستانها شد. این اولین تظاهرات خیابانی بعد از عاشورا در تهران بود. بسیار بعید است که امروز در دبیرستانها آموزش و درسی داده شده باشد.

در حقیقت ما گزارشاتمی دریافت کرده‌ایم که دبیرستانها بلافاصله بعد از شروع تظاهرات بسته شدند. البته این امر باعث می‌شود که دانش‌آموزان به خیابانها کشیده شوند و جوانان در نقاط مختلف شهر فریادکنان دست به تظاهرات بزنند. امروز صبح چنین گروهی نیز در حالیکه از جلوی سفارت می‌گذشتند فریادکنان شعار (یانکی به خانهات برگرد) می‌دادند. این تظاهرات در دانشگاه تهران با تحصن اساتید که تقاضای بازگشایی دانشگاه را داشتند ادغام شد. جمعیت زیادی از دانش‌آموزان و دانشجویان امروز صبح در خارج دانشگاه اجتماع کردند. واحدهای نظامی خیابان شاه‌رضا را بستند و اجازه ندادند که یک نفر داخل دانشگاه و یا از آن خارج شود. سربازان با خشونت تمام با این تظاهرات برخورد نکردند. در واقع اجازه دادند همچنان دانشجویان در خیابان بمانند. ما تا اواسط بعد از ظهر هیچ‌گونه گزارشی از درگیری یا خشونت دریافت نکردیم. لیکن وضعیت متغیر است و قطعاً احتمال درگیری تا قبل از پایان روز وجود دارد.

سولیوان

سند شماره ۳۵۵

۲۳ دسامبر ۱۹۷۸ - ۲ دی ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۲۳۹۶۴

به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۳، ۲۳ دسامبر ۷۸

۱- پاول گریم کارمند آمریکایی شرکت خدمات نفتی ایران در اولین ساعات صبح روز شنبه در اهواز در حین رانندگی به طرف محل کارش به قتل رسید. گریم که هنگام مرگش مدیرعامل شرکت خدمات نفتی ایران بود، توسط مهاجمان ناشناس و به وسیله تفنگ خودکار به قتل رسید. در حادثه جداگانه‌ای، یک کارمند ایرانی شرکت خدمات نفتی ایران در جلو منزلش در حالی که قصد عزیمت به شرکت را داشت به قتل رسید. بر طبق گفته‌های منابع در شرکت خدمات نفتی ایران، یک «لیست مجازات» که نام ۲۲ تن از پرسنل عالی‌رتبه خارجی به عنوان اعتصاب شکنندگان در آن به چشم می‌خورد تکثیر و توزیع شده است.

۲- دیروز در پی خرابکاری در خط لوله نفت تیراندازی‌هایی صورت گرفت. گزارشات تأیید نشده حاکی است که در منطقه اهواز دو خودرو متعلق به شرکت‌های خارجی منهدم شده است. عصر روز ۲۱ دسامبر منزل کارمند شرکت GTE در تهران با بمب به آتش کشیده شد. جنگ روانی علیه خارجی‌ان با تهدیدات تلفنی هر روز، هر چه بیشتر علیه آمریکاییان شدت یافته است.

۳- شرکت اصلی شرکت خدمات نفتی ایران (کنسرسیون نفت مستقر در لندن)، اجازه خروج هر فرد وابسته به این شرکت را که مایل به ترک ایران باشد، صادر نمود. در صورت ارائه تقاضا کارمندی که مایل به عزیمت باشند می‌توانند کشور را ترک کنند، هر چند شرکت خدمات نفتی ایران امیدوار است که اکثریت کارمندان این کار را انجام ندهند. به کارگران خارجی دستور داده شده است تا اطلاع ثانوی در خانه‌های خود باقی بمانند. شرکت خدمات نفتی ایران، شرکت ملی نفت ایران و نظامیان فردا برای بحث و بررسی وضعیت امنیتی گردهمایی خواهند داشت.

۴- امروز به علت آشوب در بخش نفت، هنوز ارقام تولید در دسترس نمی‌باشد. این نگرانی وجود دارد که عزیمت تعداد زیادی از کارکنان خارجی از حوزه‌های نفتی باعث کاهش سطح تولید تا مرز توقف کامل خواهد شد، اگر تعداد قابل توجهی از کارکنان خارجی منطقه را ترک کنند، نگهداشتن کارمندان عصبانی عالی‌رتبه ایران بر سر کارهایشان مشکل خواهد بود.

۵- بازگشایی دبیرستانها و هنرستانها در تهران جمعیت کثیری از دانش‌آموزان را به خیابانها کشاند. این تظاهرات ضدشاه، اولین تظاهرات در تهران بعد از عاشورا بود و در چندین نقطه شهر، منجمله در بیرون محوطه سفارت، به وقوع پیوست. اگر چه تا نیم بعد از ظهر گزارشی از خشونت و درگیری وجود نداشت لیکن اوضاع همچنان متغیر و متحول است.

۶- طبق گزارشات کنسولگریهای تبریز، اصفهان و شیراز، دیشب و امروز صبح اوضاع این

شهرها آرام بوده است، هر چند بیشتر مغازه‌ها بسته بودند.

۷- به نظر می‌رسد که فرانسه در مورد آنچه که باید پس از انقضای ویزای آیت‌الله خمینی در ششم ژانویه انجام دهد سردرگم باشد. یک مقام فرانسوی متذکر گردید که امکان تجدید مجوز برای اقامت خمینی وجود دارد. فرانسویها در صورت انجام اقدامی علیه خمینی، از عکس‌العمل این اقدامات در فرانسه و به مخاطره افتادن زندگی و منافی که در ایران دارند، بیمناک هستند. مقامات فرانسوی همچنین متذکر شدند که دولت ایران خواستار اقدامی علیه خمینی نشده است. مقامات ایرانی احتمالاً به این نتیجه رسیده‌اند که هر اقدام جدیدی علیه خمینی باعث تشنج و اختلال بیشتری در ایران خواهد شد.

کویر

سند شماره ۳۵۶

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۹۹۷۸
 ۲۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۳ دی ۱۳۵۷
 از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی
 عنوان: وضعیت ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) گزارش زیر حاوی اطلاعاتی راجع به وضعیت ایران در فاصله زمانی ساعت ۱۲ ظهر روز ۲۱ دسامبر تا ساعت ۳ بعد از ظهر روز ۲۴ دسامبر می‌باشد. ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان):

[الف] عمومی:

ترور دو نفر از کارمندان شرکت خدمات نفتی ایران (یک نفر ایرانی و یک نفر آمریکایی) دیروز صبح در اهواز بحران را به میزان قابل توجهی افزایش داده است. بازگشایی مجدد دبیرستانها در تهران باعث رها شدن دستجات جوانان تظاهرکننده و شعار دهنده در سرتاسر شهر شده است که منجر به وقوع تظاهراتی در مقابل سفارت آمریکا در امروز بعد از ظهر شد، تظاهرات به طرفداری از خمینی هم‌اکنون ادامه دارد. فعالیتهای ضدخارجی و ضدآمریکایی در سراسر کشور گسترده شده است. ادامه مشکلات اقتصادی قدرت و اعتبار دولت را به تحلیل می‌برد. گزارشات حاکی از آن است که یک دولت غیرنظامی به رهبری «صدیقی» ممکن نیست مورد پذیرش عناصر عمده مخالف باشد (برای اطلاع بیشتر به گزارش مشروح شماره ۱۲۵۵۹ سفارت تهران رجوع شود). قرار است که صدیقی فردا با شاه دیدار کند (که این خود نشان می‌دهد که رژیم کنونی تا چه حد از قدرت اعمال اقتدار خویش برخوردار است).*

* در اصل سند حرف (الف) وجود ندارد. م.

ب - فعالیتهای ضدخارجی و ضدآمریکایی:

در فاصله زمانی ذکر شده، پنج عملیات و یک مورد تهدید گزارش شده، در عملیات مزبور دو فقره پرتاب بمب آتش‌زا به خانه‌های آمریکاییان و یک فقره پرتاب بمب آتش‌زا به یک اتومبیل آمریکایی انجام گرفت که خسارات جزئی دربر داشت و کسی مجروح نشد. مورد دیگر حمله به اتومبیل کارمند سفارت انگلیس توسط گروهی از دانش‌آموزان در خیابان کوروش کبیر بود که اتومبیل خسارت دید ولی سرنشین آن صدمه‌ای ندید. به اقامتگاه یکی از آمریکاییان تلفن شد و اینچنین او را تهدید کردند. «ما نمی‌خواهیم خون آمریکاییان را بریزیم، ایران را ترک کنید». پنجمین عملیات زمانی رخ داد که تظاهرات دانش‌آموزان سراسر صبح در مقابل سفارت بافت و خیزهایی ادامه داشت. در حدود ساعت ۱:۳۰ دقیقه بعد از ظهر ۵۰ تا ۱۰۰ نفر از تظاهرکنندگان یکی از اتومبیل‌های سفارت را در جلوی درب اصلی ماشین‌روی سفارت متوقف ساختند. سرنشین و راننده اتومبیل از طریق درب عبور اشخاص توانستند به داخل محوطه سفارت بیایند، در حالی که تظاهرکنندگان اتومبیل را خرد کردند و سپس آن را به آتش کشیدند. محوطه واحد موتوری پر از سنگ شده بود و تظاهرکنندگان به درهای ورودی تنه زده و آنها را هل می‌دادند. در نقطه‌ای چند نفر از تظاهرکنندگان روی درهای ورودی رفته بودند اما سپس به داخل خیابان پریدند و در چندین نقطه چوب و آشغالهای مشتعل را بدون هدف از روی دیوار به داخل محوطه پرتاب کردند. بالاخره تفنگداران نیروی دریایی از گاز اشک‌آور استفاده کردند و تظاهرکنندگان به سمت غرب خیابان تخت جمشید حرکت کردند و در این حال گروهی کوچک که فریاد می‌زدند: «آمریکاییها گورتان را گم کنید» و دیگران شعارها را تکرار می‌کردند در منطقه باقی ماندند. حدود ۴۰ دقیقه پس از آتش‌سوزی اتومبیل مأموران حکومت نظامی به منطقه رسید و طبق گزارشات سه نفر از تظاهرکنندگان دستگیر و منطقه پاکسازی شد. کامیونی پر از سرباز در گوشه خیابان در تقاطع تخت جمشید و روزولت قرار داشت (۴۰۰ متر دورتر از واحد موتوری). آنها مشغول خوردن ناهار بودند و نسبت به حوادث فوق که از آن مطلع بودند عکس‌العملی نشان نمی‌دادند. اما دستورات خود را در مورد حفاظت از دری که در مقابل آن مستقر بودند بازگو می‌کردند. متعاقب جریانات فوق مأمور گزارشگر خبر تأیید نشده‌ای دریافت کرد مبنی بر اینکه به فاصله ۴ بلوک ساختمان در غرب سفارت ۲ یا ۳ نفر از تظاهرکنندگان کشته و زخمی شدند. بعد از به گوش رسیدن صدای شلیک چندین گلوله از آن منطقه ما یک گزارش تلفنی دریافت داشتیم. تا ساعت ۳ بعد از ظهر وضعیت محل به حالت عادی برگشت. بار دیگر خیابان تخت جمشید برای عبور و مرور اتومبیلها باز شد. خودروی سوخته شده سفارت به داخل محوطه کشیده شد و خرده‌سنگها از محوطه واحد موتوری جمع‌آوری شده‌اند. تیراندازی‌های پراکنده در قسمت جنوب غربی شهر ادامه دارد. اگرچه تظاهرکنندگان در ابتدا دانش‌آموزان بودند، اما زمانی که اقدامات علیه آنها شدت گرفت، تعداد زیادی از تماشاچیان و عابری نیز به این گروه پیوستند.

عده زیادی از کارمندان ادارات در پشت‌بامها بودند و تظاهرکنندگان و عکس‌العملهای ما را نظاره می‌کردند.

ج - فعالیتهای مخالف و موافق شاه:

با بازگشایی دیروز دبیرستانها و هنرستانها، گروههای کوچک (۵۰ تا ۲۰۰ نفری دانش آموزان) در بیشتر مناطق شهر بویژه در اطراف دانشگاه تهران دست به تظاهرات خیابانی زدند. تاکنون هیچ‌یک از این گروهها که عموماً در سنین دبیرستان هستند (البته ما چندین گزارش داشته‌ایم که آنها توسط دانشجویان رهبری می‌شوند). دست به اعمال خشونت‌بار نزده و ضد خمینی هم نبوده‌اند. آنها شعار می‌دادند و باعث اخلال در ترافیک خیابانها می‌شدند (صفحه ۵ گزارش شماره ۱۲۵۴۱ مربوط به سفارت آمریکا در تهران را برای اطلاع بیشتر از جزئیات ملاحظه نمایید). از ساعت نه و سی دقیقه امروز صبح مجدداً اقدامات مشابهی شروع شده است. تاکنون گزارشی از شروع درگیری بین تظاهرکنندگان و سربازان نرسیده است.

شب گذشته در برنامه اخبار، وزیر آموزش و پرورش گفت که تظاهرات تعدادی از دانش‌آموزان منجر به بسته شدن مدارس نخواهد شد. در حال حاضر درصد دانش‌آموزان شرکت‌کننده در تظاهرات خیابانی مشخص نیست. همچنین دیروز از طرف کارمندان رادیو تلویزیون ملی ایران، که نسبت به استقرار مأموران حکومت نظامی در مقابل تأسیسات رادیو تلویزیون و از دست رفتن آزادی مطبوعات معترض بودند، تظاهراتی برپا شد. در یک مورد تظاهرات، ظاهراً توسط فردی غیرایرانی هدایت و رهبری می‌شد. در خلال این مدت هر روزه برق در ساعت ۸:۱۵ تا ۸:۳۰ شب قطع می‌شود و معمولاً به مدت دو الی سه ساعت بعد به حالت عادی برمی‌گردد. برق کل شهر در یک لحظه خاموش نمی‌شود بلکه این خاموشی از یک قسمت شهر به قسمت دیگر با یک الی دو دقیقه تأخیر انجام می‌شود. امروز صبح حدود ساعت نه و پنج دقیقه برق در مرکز شهر منجمله منطقه سفارت آمریکا قطع شد. البته این خاموشی‌ها فعالیتهای تجاری را مختل کرده و باعث خاموشی چراغهای راهنمایی و رانندگی شده که ترافیک شهر را بیش از پیش به صورت کلاف سردرگمی درمی‌آورد. بعد از حدود ۲ ساعت در صورت امکان برق مرکز شهر مجدداً برقرار می‌شود.

د - اقدامات و مشکلات امنیتی:

اقدامات امنیتی جدیدی گزارش نشده است. سربازان در فواصل معینی از هم، دانشگاه تهران را احاطه کرده‌اند و تاکنون تظاهرکنندگان اقدامی در جهت مقابله و درگیری نکرده‌اند. بیشتر سفارتخانه‌ها و مؤسسات مهم و کلیدی تحت حفاظت یک یا دو دسته سرباز قرار دارند.

ه - فعالیتهای در خارج از تهران:

۱- اهواز: شهر اهواز، مرکز حوزه‌های نفتی در این مدت کانون توجهات بوده است. شیوه تروریستی قتل‌های «گریم» و «بروجردی» (دو نفر از کارکنان شرکت خدمات نفتی ایران) مخاطرات کنونی را فوق‌العاده تشدید کرده است. (جهت اطلاع از جزئیات گزارش شماره

۱۲۵۴۱ و ۱۲۵۴۲ سفارت آمریکا در تهران را ملاحظه کنید). امروز وابسته نیروی هوایی و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی آمریکا به همراه مأموران امنیتی در اهواز به سر می‌برند. در صورت لزوم گزارش جداگانه‌ای ارسال خواهد شد.

همچنین در اهواز دو کامیون آمریکایی را از بین بردند و طبق گزارشات یکی از لوله‌های نفت خام هدف خرابکاری قرار گرفته است (گزارش ۱۲۵۴۲ تهران پاراگراف ۴) گزارش تأیید نشده‌ای حاکی از آن است که حداقل در یک چاه نفت واقع در منطقه حوزه‌های نفتی اهواز خرابکاری صورت گرفته است. تانکها هنوز هم در شهر هستند و طبق گزارشات اوضاع متشنج است.

۲- در تاریخ بیست و دوم دسامبر ۷۸، تظاهرات بزرگی در شهر مشهد گزارش شده است. (برای شرح جزئیات گزارش شماره ۱۲۵۴۱ تهران، پاراگراف ۴ را ملاحظه کنید)

۳- شب گذشته در شهر بوشهر دو وسیله نقلیه که متعلق به «تیم‌های اعزامی کمکهای فنی» بود با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفت. گروههای تحقیق نیروی دریایی ایران و تیم اعزامی کمکهای فنی مشغول بررسی و تحقیق در مورد این واقعه هستند.

۴- طبق گزارشات از ساعت ۱۲ روز ۲۴ دسامبر ۷۸ شهرهای دیگر آرام بوده‌اند.

نظریات تهیه کننده: (محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

با فعالیتهای مهمی که امروز در تهران و دیروز در اهواز مشاهده شده است، زمینه نگرانی قابل ملاحظه‌ای در ارتباط با تأثیر تلاشهای دولت ایران به منظور کنترل شدیدتر این دو منطقه به طور خاص وجود دارد.

سند شماره ۳۵۷

۲۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۳ دی ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۵۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: حمله به ساختمان اصلی سفارت

۱- کمی بیش از یک ساعت قبل حدود ساعت ۱۲:۳۰ بعد از ظهر به وقت محلی عده‌ای که عمدتاً جوان بودند به درب مقابل ساختمان حمله کردند. آنها از بالای دیوار به داخل سفارت سنگ پرتاب می‌کردند که تا فاصله دوری می‌رسید. اتومبیل سفارت که قصد ورود به محوطه سفارت را داشت آتش زدند (اجازه دادند راننده بدون هیچ‌گونه صدمه‌ای فرار کند). چند نفر سعی داشتند که از حصار بگذرند و چند اتومبیل که داخل محوطه پارک شده بود خسارت دید.

۲- تلاشهای مکرر سبب عکس‌العمل دولت شد که عاقبت سرگردی را مسئول امنیت سفارت کرد و سرگرد مذکور مسئولیت حفاظت دقیق خیابان روزولت را که محل ورود سفیر است به ستوانی داده تا نیمی از نیروهایش را به جلوی درب ورودی اعزام کند. سربازان قبلاً از

اینکه از اطراف خیابان به طرف درب مقابل سفارت بروند تا مردم را پراکنده کنند سر باز زده بودند.

۳- ضمناً سفیر اجازه داد چند (نارنجک) گاز اشک‌آور به خیابان پرتاب کنند و اکنون که ساعت یک و ۴۵ دقیقه بعد از ظهر است جمعیت از جلوی درب اصلی سفارت دور شدند.

۴- هیأت مستشاری نظامی تماسهای لازم را با مقامات حکومت نظامی گرفته‌اند. سفیر ما سفیر کبیر زاهدی (سفیر ایران در آمریکا) را از اوضاع مطلع کرد. و وی قول مساعدت داده است.

۵- هیچ‌وقت تظاهرکنندگان (که تمام صبح در حول و حوش روزولت و تخت جمشید می‌گردند) به محوطه سفارت داخل نشده‌اند. اکنون که این گزارش را می‌نویسم آرامش برقرار است. سولیوان

سند شماره ۳۵۸

سری ۲۴ دسامبر ۱۹۷۸ - ۳ دی ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۲۴۰۵۳ به: نمایندگان دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۴، ۲۴ دسامبر ۷۸

۱- جمعیتی حدود دویست تا سیصد نفر امروز در ساعت دوازده و سی دقیقه بعد از ظهر به وقت محلی به درب اصلی سفارت حمله کردند. این گروه که اکثر آنان را جوانان تشکیل می‌دادند، سنگ و آشغالهایی را که آتش زده بودند از بالای دیوار، به داخل سفارت پرت می‌کردند و اتومبیل سفارت را که قصد داشت به محوطه وارد شود به آتش کشیدند. چندین مرد سعی داشتند که از دیوار اصلی سفارت بالا روند و به تعدادی از ماشین‌های پارک شده در محوطه نیز خساراتی وارد کردند. تفنگداران دریایی برای جلوگیری از ورود جمعیت به داخل سفارتخانه از گاز اشک‌آور استفاده کردند.

سربازان ایرانی مستقر در جلوی درب ورودی سفیر از اینکه دویست تا سیصد یارد حرکت کنند و جمعیت را از محل متفرق سازند، امتناع کردند. بالاخره تعدادی از این سربازان ترغیب شدند که دست به دست هم داده و در همین هنگام ورود نیروهای تقویتی باعث شد که جمعیت متفرق شوند. صدای تیراندازی نسبتاً زیادی در اطراف سفارت شنیده می‌شد، چون سربازان در تعقیب اغتشاشگران در خیابان اقدام به تیراندازی هوایی کردند. هیچ‌کدام از کارمندان آمریکایی یا ایرانی سفارت صدمه ندیدند و آشوبگران هرگز نتوانستند عملاً وارد سفارت شوند.

۲- در نقطه دیگر تهران گروههای زیادی از جوانان آزادانه و بدون هیچ مانعی در خیابانها می‌گشتند و گاه و بیگاه آتش درگیری را با نیروهای امنیتی مشتعل می‌کردند. این جوانان ماشین یک آمریکایی را به آتش کشیدند.

بر اساس گزارشهای واصله در این درگیریها تعدادی کشته شده‌اند، ولی جزئیات امر روشن نیست. تظاهرات عظیمی در مقابل ایستگاه رادیو و تلویزیون برپا گردید و چهار هزار نفر از طرفداران یک هزار روزنامه‌نگار اعتصابی که در قبرستان متحصن شده بودند به آنان پیوستند. بیست و دو تن از نمایندگان مخالف مجلس طی نامه‌ای پشتیبانی خود را از کارکنان اعتصابی روزنامه‌ها اعلام داشتند.

۳- در مشهد طی درگیری خشونت‌آمیزی که در نزدیکی منزل روحانی برجسته این شهر، آیت‌الله شیرازی به وقوع پیوست حدود هشت تا دوازده نفر کشته شدند. از وقتی که سربازان در روز پانزدهم دسامبر دو بار به بیمارستان دانشگاه پورش برده و حداقل چهار نفر را کشتند و چهارده نفر را زخمی کردند وضع فوق‌العاده بحرانی شده است. مخالفان این حملات را این طور تعبیر می‌کنند که عملاً از طرف دولت به آن دامن زده می‌شود. بیش از صد هزار نفر در روز هجدهم دسامبر در شهر مشهد به متن نامه خمینی که به کارتر نوشته و از وی خواسته بود که به علت عدم رعایت حقوق بشر در حمله به بیمارستان توسط عمال رژیم دست از حمایت شاه بردارد گوش فرا داده‌اند.

عکس‌العمل دانشجویان دانشگاهها و گروههای فعال مسلمان شدیداً علیه آمریکا، کارتر و شاه می‌باشد. کنسول آمریکا در تبریز از جریان تظاهرات امروز این شهر که در حال شکل‌گیری است و نقل و انتقالات قابل توجه سربازان گزارش داده است. شهرهای شیراز و اصفهان آرام گزارش شده‌اند.

۴- به دنبال قتل پاول گریم کنسرسیوم نفت کارکنانش را از حوزه‌های نفتی خارج کرده است. قرار است یک هواپیمای چارتر امروز چهل و چهار نفر از وابستگان به شرکت اسکو و تعدادی از کارمندان آن را (ظاهراً تعداد خیلی کمی) به بحرین منتقل کند. هم‌اکنون اوضاع بسیار بحرانی است و گزارشات حاکی از آن است که بقیه کارکنان شرکت اسکو مورد تهدید واقع شده‌اند. کنسرسیوم قصد دارد کلیه فعالیتهایش را در ایران متوقف سازد تا ایمنی محیط کار توسط دولت تضمین شود. مأمور امنیتی سفارت و معاون کنسول آمریکا در شیراز امروز وارد اهواز شدند تا با مقامات شرکت نفت مشورت نمایند.

۵- تولید نفت خام ایران امروز به دو میلیون و هفتصد هزار بشکه رسید که نسبت به روز قبل پانصد هزار بشکه کاهش نشان می‌دهد. تعدادی از ناظران و کارمندان متوسط ایرانی شرکت فوق‌ظاهراً به دلیل ترس از کیفر دست از کار کشیدند. کمبود نفت سفید و گازوئیل در تهران حادث می‌شود.

۶- رادیو مسکو گزارش می‌دهد که تمایل دولت ایران به پخش انتقادات پارلمانی از کابینه از هزاری حاکی از سقوط این دولت می‌باشد. در واقع بین وقایع دو روز گذشته که در آن مدارس به طور غیرعاقلاًنه‌ای مجدداً بازگشایی شد و در نتیجه پلیس با سیل عظیم دانش‌آموزان برخوردی نکرد و اولین روزهای ماه نوامبر که بسیاری از ایرانیان عقیده دارند که دولت

فعالیت‌های خرابکارانه را مجاز و تحریک نمود (حتی خود در این امر شرکت کرد) تا برقراری حکومت نظامی را توجیه نماید، رابطه‌ای وجود دارد.
۷- فردا گزارش وضعیت نخواهیم داشت مگر اینکه اوضاع تغییر کند.

کوپر

سند شماره ۳۵۹

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۶۰ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: به نظر می‌رسد حمله به ساختمان اصلی سفارت خاتمه یافته است

۱- اکنون که ساعت ۱۴:۴۵ است، تظاهرکنندگان حتی آنها که از دور صدای تیراندازی را شنیده‌اند متفرق شده‌اند، و در اثر تیراندازی هوایی سربازان و همچنین پرتاب گاز اشک‌آور به مقدار زیاد به سمت غرب خیابان تخت جمشید عقب رانده شدند. اکنون سربازان در اطراف سفارت تکرار می‌کنم در اطراف سفارت به حالت آماده درآمده‌اند، و ما سعی در هماهنگی ارتباط با آنان داریم، تا در صورت بروز حوادث بعدی عکس‌العمل سریعتر نشان دهیم. همچنین سفیر اجازه داده است که اگر ضرورت دیگری پیش آمد نیروی کمکی برای تقویت سربازان با هلیکوپتر به داخل محوطه سفارت انتقال داده شود.

۲- راننده سفارت گرچه صدمه‌ای ندیده بود ولی با ترس و پریشانی به سفارت برگشت. او جمعیت تظاهرکننده که بیشتر آنها فقط تماشاچی بودند را بین ۲۰۰ تا ۵۰۰ نفر تخمین می‌زند.
۳- از منبع معتبر گزارش رسیده که سرهنگ مولوی، رئیس پلیس تهران در داخل اتومبیل شخصی‌اش در نزدیک سفارت مورد اصابت گلوله قرار گرفته و زخمی شده است، ولی این خبر کاملاً تأیید نشده است.

۴- اوضاع به شکل مطلوبی رو به آرامش می‌باشد. گزارش سیاسی امنیتی حاوی جزئیات بیشتری خواهد بود.
سولیوان

سند شماره ۳۶۰

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۶۸ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۴ دسامبر

خلاصه: تظاهرات پراکنده دیروز تهران، امروز نیز تکرار شد. تعدادی از دبیرستانها تعطیل بودند ولی تعداد دیگری از آنها برای دایر بودن کلاسها تلاش می‌کنند. تظاهرات در بوشهر، مشهد، اصفهان و شیراز آرام بود. گردهمایی کارکنان اعتصابی مطبوعات و حمایت نمایندگان مخالف مجلس از آنها. پایان خلاصه.

۱- در نتیجه تصمیم غیرعاقلانه بازگشایی مدارس که قابل پیش‌بینی هم بود، دیروز تهران روز پرجنب و جوشی داشت. در نقاط مختلف شهر تظاهرات پراکنده‌ای صورت گرفت که با خشونت همراه نبود و در بعضی از خیابانها هم تظاهرات باعث بسته شدن موقت چند خیابان شد. به اتومبیل یک شهروند انگلیسی زمانی که در بین جمعیت گیر افتاد خسارت وارد شد. نمی‌توان گفت که تظاهرات، آرام بود چرا که تظاهرات با سنگ‌پرانی توأم بود اما حمله جدی به افراد و یا اموال صورت نگرفت، به جز یک مورد پرتاب بمب آتش‌زا به یک خودرو آمریکایی، تظاهرات وسیع اما سازمان نیافته‌ای در نزدیکی رادیو و تلویزیون ملی ایران صورت گرفت اما کارمندان رادیو و تلویزیون متفرق شدند.

۲- وزیر آموزش و پرورش در قبال وضع مصیبت‌بار مدارس روزانه، با بستن ۲۱ دبیرستان معروف و بزرگ تهران تا اطلاع ثانوی واکنش نشان داد. امروز صبح هنوز اکثر دبیرستانهای دیگر دایر بود. اما دانش‌آموزان، چه از مدارس که تعطیل شده‌اند و یا آنهایی که هنوز باز هستند، دوباره به خیابانها ریختند. امروز صبح تظاهرکنندگان در حالی که شعار می‌دادند «یانکی به خانه‌ات برگرد» دو بار از مقابل سفارت عبور کردند. گروههای دیگری نیز در نزدیکی سفارت اقدام به تظاهرات و دادن شعار می‌کنند. مجدداً ما شاهد آن بودیم که دستورات خشن حکومت نظامی علیه تظاهرکنندگان نادیده انگاشته می‌شود. سرانجام این تظاهرات بدانجا کشیده شد که دانش‌آموزانی که چهارراهها را مسدود نموده بودند عملاً متفرق گشتند اما ظاهراً آنها در راهپیمایی و شعار دادن با هیچ‌گونه مانعی مواجه نبودند. موتورسواران با بوق زندهای متوالی و با ریتم به آنها پیوستند و دامنه این غوغا را وسعت بخشیدند. با وجود حضور مأمورین نظامی، رادیو و تلویزیون ملی ایران امروز نیز صحنه تظاهرات بزرگی بود اما تاکنون از زد و خورد خبری نبوده است. واقعیت این است که در بیشتر اوقات، واحدهای نظامی از مسیر عبور تظاهرکنندگان (که اکثراً دانش‌آموز بودند)، دور نگاه داشته می‌شوند. امروز صبح قطع جریان برق، برخلاف روزهای دیگر که فقط در شب انجام می‌شد، به مدت ۲ ساعت اتفاق افتاد.

۳- کنسولگریهای شیراز و اصفهان اوضاع این شهرها را آرام توصیف کرده‌اند. طبق گزارشات واصله، تظاهرکنندگان دیروز در بوشهر به وسیله گازهای اشک‌آور متفرق شدند. گزارشات رادیو بی‌بی‌سی و مأمور امنیتی یک شرکت آمریکایی حاکی از آن است که خشونت‌های دیروز مشهد در نزدیکی خانه آیت‌الله شیرازی منجر به کشته شدن ۸ تا ۱۲ نفر شد. کنسولگری تبریز از جریان تظاهرات در آن شهر که توأم با تیراندازی و تحرک شدید واحدهای نظامی بود گزارش داد. فرماندار نظامی برای نمایش قدرت، تعداد زیادی از نیروهای نظامی را در شهر به حرکت درآورد. در جریان این خشونت‌ها حداقل یک و حداکثر سه دستگاه اتوبوس دولتی به آتش کشیده شد.

۴- در ۲۲ دسامبر، در حدود ۱۰۰۰ تن از روزنامه‌نگاران اعتصابی دست به یک گردهمایی

در بهشت زهرا زدند و حدود ۴۰۰۰ نفر نیز به عنوان همدردی به آنان ملحق شدند. ۲۲ تن از نمایندگان مخالف مجلس با فرستادن نامه‌ای برای اعتصابیون حمایت خویش را از آنان اعلام نمودند. قبرستان بهشت زهرا محل مناسبی برای تظاهرکنندگان شده است این امر احتمالاً به دلیل عدم تمایل اولیای امور به مداخله در این گردهماییها است.

۵- برای سومین بار گروههای چند صد نفره از تظاهرکنندگان، برگشته و این دفعه به محوطه سفارت حمله کردند. جمعیت در حالی که شعار «یانکی به خانهات برگرد» را سر می‌دادند اقدام به پرتاب سنگ نمودند و به اتومبیل یک افسر ایرانی در خیابان تخت جمشید حمله کردند و سپس در مقابل درب اصلی اجتماع کردند. ماشین سفارت در بیرون درب به وسیله تظاهرکنندگان به آتش کشیده شد، راننده بدون هیچ آسیبی، موفق به فرار شد. تظاهرکنندگان تهدید کردند که بر روی دیوارها خواهند رفت اما آنها عملاً به داخل محوطه نفوذ نکردند. تفنگداران نیروی دریایی با شلیک گاز اشک آور فشار جمعیت را کاهش دادند، اما گروههای اغتشاشگر در وضعیت تهدیدآمیزی از روی دیوارها اقدام به پرتاب سنگ و اشیاء سوخته شده به داخل سفارت کردند. این ماجرا تقریباً برای یک ساعت دیگر ادامه یافت. در عین حال واحدهای نظامی مستقر در خیابان روزولت (در ورودی اقامتگاه سفیر در این خیابان است) از ۲۰۰ یا ۳۰۰ یارد جابجا شدن و پراکنده نمودن جمعیت امتناع نمودند. سرانجام تعدادی از آنها برای انجام این کار ترغیب شده و دست یاری به هم دادند ولی در همان موقع نیروهای تقویتی سر رسیدند و باعث پراکندن تظاهرکنندگان در ساعت ۱:۳۰ بعد از ظهر شدند. بنا به درخواست سفیر از مأمورین حکومت نظامی، اطراف سفارت در محافظت مأمورین قرار گرفت و آنها با شلیک تیرهای هوایی جمعیت را هر چه بیشتر متفرق کردند.

سولیوان

سند شماره ۳۶۱

۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۵ دی ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۹۱ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، تظاهرات روز عید میلاد مسیح

خلاصه: در روز ۲۵ دسامبر ۱۰ تا ۱۵ گروه اغتشاشگر ۲۰۰ تا ۵۰۰ نفره در مرکز شهر تهران از این سو به آن سو در حرکت بودند. به گواهی شاهدان عینی، سه مورد آتش سوزی خودرو و دوازده آتش سوزی دیگر رخ داده است. سیاست ارتش تعقیب گروههای مردم همراه با تیراندازی هوایی می‌باشد.

اغتشاشگران که به خوبی سازماندهی شده بودند سعی در مسدود کردن و اختلال در عبور و مرور خودروها داشتند. گروهی از مردم به آژانس ارتباط بین‌المللی نزدیک شدند و شعارهای خصمانه‌ای بر روی دیوار ساختمان نوشتند. توسط گروهی از مخالفین ماشین کارمندان سفارت

محاصره شد اما خوشبختانه او توانست بدون خسارت و یا جراحت جدی از معرکه خارج شود. اغتشاشگران تهاجمی تر می شوند. پایان خلاصه.

۱- اخبار و اطلاعات موثقی که از طرف افراد اروپایی و آمریکایی و کارمندان سفارت، جمع آوری شده حاکی از آن است که از ظهر تا غروب آفتاب، حدود ۱۰ الی ۱۵ گروه اغتشاشگر که از پیش خودشان را در دسته‌های ۲۰۰ تا ۵۰۰ نفره سازماندهی و متشکل کرده بودند، ضمن پخش اعلامیه در مرکز شهر تهران حرکت می کردند، و حداقل ۱۲ آتش سوزی کوچک به راه انداختند و سه خودرو را به آتش کشیدند. وسعت و دامنه حرکت اغتشاشگران از خیابان کاخ در غرب تا پشت جاده قدیم شمیران در شرق و انتهای خیابان استانبول در جنوب تا بالای میدان ۲۵ شهریور و خیابان عباس آباد در شمال شهر تهران بود. اساساً هدف آتش سوزیها بیشتر مغازه‌های کوچک و بانکها بود. ارتش کوشش می کرد تا با تیراندازی هوایی این گروهها را متفرق کند، اما گروههای مذکور بعد از چند دقیقه‌ای مجدداً به هم می پیوستند و با شعار دادن به حرکت در می آمدند.

۲- طبق اظهار نظر شاهدان عینی اکثر تظاهرکنندگان را افراد بین سنین ۲۰ تا ۳۰ سال تشکیل می دادند که توسط اشخاص تا حدی مسن تر رهبری می شدند. گروههای کوچکی از تظاهرکنندگان در خیابان سپهد زاهدی و نزدیک میدان فردوسی جلو اتومبیلها را می گرفتند و رانندگان را خارج کرده و اتومبیل را طوری قرار می دادند که عبور و مرور وسائط نقلیه متوقف شود. این عمل به اندازه کافی موفقیت آمیز بود و عبور و مرور وسائط نقلیه را در مرکز شهر ساعتها مختل می کرد. به نظر می رسید سه اتومبیلی که سوخته بودند متعلق به رانندگانی بود که در برابر ترک اتومبیلشان مقاومت کرده بودند. دو گروه در خیابان پهلوی جلوی اتومبیلها را می گرفتند و به آنها اعلامیه می دادند.

۳- اوایل روز ۲۵ دسامبر دو یا سه نفر به طرف نگهبان دفتر آژانس ارتباطات بین المللی نزدیک شدند و از وی سؤال کردند این ساختمان چیست؟ نگهبان اظهار بی اطلاعی کرد، معهداً حدود ساعت ده یک گروه سیصد نفره به ساختمان آژانس ارتباطات بین المللی آمدند و با محافظ آنجا صحبت کردند. نگهبان مجدداً اظهار بی اطلاعی کرد، در عین حال گروه کوچکی از تظاهرکنندگان بر روی دیوار ساختمان مذکور نوشتند «این ساختمان سیا است». سپس جمله «مرگ بر ساواک، مرگ بر سیا» را به آن اضافه کردند. سربازان سریع و به موقع سر رسیدند و اغتشاشگران را تعقیب کرده و متواری ساختند. این گروه در حال فرار فریاد می زدند «با بمب به سوی شما خواهیم گشت!»

۴- هارت هاوارد مأمور سفارت در حوالی ظهر ضمن رانندگی در ترافیک سنگین خیابان کریم خان زند گرفتار گروهی از جوانان ۲۵ الی ۳۰ نفره شد و اتومبیل او را محاصره کردند. آنها کوشش می کردند به زور وارد اتومبیل وی شوند. و به طرف شیشه جلو اتومبیل سنگ پرتاب می کردند و لگد می زدند. کوشش آنها برای ورود به اتومبیل عقیم ماند. عاقبت هارت

توانست از معرکه فرار کند.

۵- در طول تعطیلات کریسمس به آمریکاییان تلفنهای تهدیدآمیز زیادی زده شد. یکی از کارمندان سفارت خبر داد گروهی از جوانان آپارتمان او را از پنجره مقابل تحت نظر دارند، که در آن ساختمان دو آپارتمان دیگر متعلق به کارمندان سفارت می باشد. کاشی پلاک منزل یکی از کارمندان سفارت را شکسته بودند. تعدادی از رابطهای غیررسمی آمریکا به ما اطلاع داده اند که روحیه ضدآمریکایی در کوچه و بازار در ۳ - ۴ روز گذشته بالا گرفته است. این برخورد ایرانیان مخالف در برابر رفتار شماری از ایرانیانی که علاقمند به معاشرت با آمریکاییان هستند تا اندازه ای تلافی شد و آنها در جشن کریسمس به ما تبریک گفتند. (زیرا عیسی مسیح یکی از پیغمبران اسلام است).

۶- شاید علت پر آشوب ترین تظاهراتی که از ۲۴ دسامبر شروع و تا ۲۶ دسامبر ادامه یافت (رجوع شود به گزارشات روزانه) در این حقیقت نهفته است که اوضاع وخیم تر شده و تیراندازیهای هوایی ارتش صرفاً باعث تفرق موقتی جمعیت می شود و آنها را از تشکل مجدد باز نمی دارد. مدت زیادی طول نخواهد کشید که ارتش مجبور شود مستقیماً به طرف تظاهرکنندگان یا تیراندازی کند و یا منطقه هایی از شهر را به گروه های اغتشاشگر واگذار کند. این حقیقت که تظاهرکنندگان جلو اتومبیل های افسران را گرفته و آنها را وادار به دادن شعار «مرگ بر شاه» می کردند، (شاهدان عینی ما دیده بودند که این ماجرا برای یک سرهنگ شهربانی اتفاق افتاده بود. اما چندین گزارش از حوادث مشابه داریم) از طرفی باعث ناآرامی هایی می شود و از طرف دیگر این تمایل را در افراد دیگر به وجود می آورد که دست به اقدامات قاطع تری بزنند.

سولیوان

سند شماره ۳۶۲

۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۵ دی ۱۳۵۷

به: سفارت آمریکا، تهران

خیلی محرمانه

از: کنسول آمریکا، اصفهان

موضوع: ارزیابی تهدیدات

نتیجه گیری من این است که تهدیدی جدی و فزاینده در اصفهان وجود دارد و تلاشهایی برای قتل افراد برجسته یا اعدام دسته جمعی گروهی از افراد مرتبط با ارتش و ساواک، صورت می گیرد. بیشتر این تهدیدات متوجه ایرانیهاست. اما من خودم و افراد زیر را نیز جزو هدفهای احتمالی این قتلها به حساب می آورم؛ افرادی چون: سرهنگ دوم ژنوسکو از گروه مستشاری نظامی و مشاور ژنرال ناجی فرمانده حکومت نظامی و سرهنگ دوم ریشتر افسر مسئول تیم آموزش فنی هلیکوپترهای کبرا و سرهنگ اسمیت افسر دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی مستقر در اصفهان و مسئولین رده بالای ساواک. اتوبوسهای نظامی حامل کارکنان شرکت «بل هلیکوپتر» و «گرومن» در هنگام رفت و برگشت به پایگاههای اصفهان می توانند جزو هدفهای

اعدام دسته‌جمعی باشند.

انگیزه

تلگرافهای هوایی فرستاده شده، مسئله زیاده‌روی نیروهای امنیتی در اصفهان و نجف‌آباد در نزدیکی این شهر، در هفته بعد از عاشورا را شرح داده است. رقم احتمالی مجروحین غیرنظامی طی این مدت از هزار نفر تجاوز می‌کند و رقم کشته‌ها سیصد نفر می‌باشد. واکنش اولیه کاهش شدید حوادث امنیتی بود اما احساسات ضد ارتش و ساواک نیز شدیدتر شد. مردم اصفهان در انتظار عکس‌العمل خشونت‌باری بوده و صبر می‌کنند.

فرصت و اسلحه‌ها

به جز سه پایگاه نظامی و مراکز ساواک و حکومت نظامی، تأسیسات امنیتی دیگری در اصفهان وجود ندارد. به علاوه از آنجا که این تأسیسات و اشخاص در شهر پراکنده می‌باشند، تمام چهره‌های اصلی و مهم (مشاور حکومت نظامی، استاندار، رؤسای دوایر امنیتی و آمریکاییهای مذکور در بالا) در همه جای شهر رفت و آمد دارند. بیشتر رفت و آمدها تا اندازه‌ای با حفاظت انجام می‌گیرد اما این درصد از حفاظت در برابر هرگونه حمله‌ای که خوب طراحی شده باشد، ناکافی است. برای اعدام‌های جمعی، هدفهای فراوانی وجود دارد: تعداد زیادی از اتوبوسهای سرویس، یا حفاظتی ندارند و یا حفاظت آنها بسیار کم است. کلانتریها از حفاظت ناکافی برخوردارند و دسته‌های نظامی در معرض حمله بوده و در برابر حملات خوب طراحی شده، ضربه‌پذیرند. مخالفین دارای اسلحه هستند. وجود اسلحه‌های دستی که به راحتی در دسترسند، دینامیت، تفنگ و تفنگ ساچمه‌ای، ثابت شده است و سه نوع اسلحه آخری حتی به کار گرفته شد. اگر چه تأثیر کمی داشته است. شواهد محکمی در دست است مبنی بر اینکه مسلسل‌های سبک و سنگین در اختیار مخالفین در اصفهان قرار دارد اما هیچکدام از اینها تا این تاریخ مورد استفاده قرار نگرفته‌اند.

هدف

نیروهای امنیتی نظامی برتری قاطع خود را در قدرت آتش و آسیب‌ناپذیریشان را در مقابل اقدامات مردم، نشان داده‌اند. در شهر شایعاتی وجود دارد مبنی بر اینکه به برخورد علنی و آشکار دامن زده می‌شود. با این بیان که «خون بیشتری ریخته خواهد شد اما هیچ خونی به هدر نخواهد رفت»، این نوع شایعات نشانگر آن است که اسلحه‌ها به داخل شهر آورده شده‌اند و واکنش خشنی نشان داده خواهد شد. گزارشات متعددی مبنی بر حملات و کشتن پرسنل رده پایین ساواک و ارتش یا وابستگان اینها، وجود دارد. اما حتی اگر این گزارشات موثق باشند، این اعمال در برابر افزایش نیروهای امنیتی، به عنوان واکنش کافی و مؤثری در نظر گرفته

نمی‌شوند. من از گزارشات اینگونه نتیجه‌گیری می‌کنم که احتمال زیادی برای وقوع یک اقدام خشن طراحی شده علنی که یا ترور یک مقام عالیرتبه و یا اعدام دسته‌جمعی است وجود دارد که نظر عموم و مطبوعات را به خود جلب خواهد کرد. اگر طرح ترور در نظر گرفته شده باشد من لیست ذیل را به عنوان اهداف احتمالی در نظر دارم. رضا ناجی، فرماندار نظامی، ژنرال تقوی، رئیس ساواک (که کمتر علنی است اما بیشتر مورد تنفر است)، حقدان، استاندار، رؤسای پایگاه‌ها، ژنرال شهناز، از مرکز آموزش هلیکوپتر یا ژنرال گوهری از پایگاه نیروی هوایی خاتمی. هدف دوم ممکن است خود من باشم به عنوان رئیس شرکت‌های آمریکایی به ویژه بل هلیکوپتر و گرومن، سرهنگ Jenosko از گروه مستشاری نظامی، مشاور ژنرال ناجی، سرهنگ دوم ریشتر مشاور تیم آموزش فنی نیروهای مسلح و مشاور ژنرال شهناز، سرهنگ هافمن رئیس دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی مستقر در اصفهان (که تصور می‌شود روابطی با ساواک دارد) و احتمالاً رؤسای تیم‌های دیگر آموزش فنی نیروهای مسلح یا هر نظامی آمریکایی. اگر یک اعدام دسته‌جمعی برنامه‌ریزی شده باشد، به احتمال قوی لیست زیر را دربر خواهد گرفت: دسته‌ای نظامی که در هنگام انجام وظیفه در محل تقاطع اصلی مستقر است؛ اتوبوسهای نظامی از قبیل اتوبوسهایی که غیرنظامیان آمریکایی را به محل پروژه‌های هلیکوپتر و اف ۱۴ حمل می‌کنند، ستاد مرکزی بل هلیکوپتر یا کنسولگری آمریکا. این لیست به ترتیب زیاد بودن احتمال وقوع تنظیم شده است. از آنجا که شواهدی قوی از نافرمانی درون واحدهای نظامی به چشم می‌خورد که اخیراً در سطوح پایین دیده شده است، من فکر می‌کنم که به دست آوردن اطلاعات یا دسترسی به اهداف برای مخالفین امکان‌پذیر است. من فکر می‌کنم که تلاش برای انجام ترورهای پراکنده بیشتر است چون در این صورت، خطر یک تلافی گسترده تا حدودی کمتر می‌باشد. دلیل اصلی درنگ مخالفان آگاهی از احتمال این چنین تلافی می‌باشد. آنها تصور می‌کنند که خشونت‌های اصفهان و نجف‌آباد به این خاطر صورت گرفت که مردم در آنجا در شب عاشورا به ستاد مرکزی ساواک حمله کرده بودند. من به آمریکاییهای مذکور اظهار داشته‌ام که حفظ و استمرار اقدامات امنیتی ضروری است اما از این می‌ترسم که اگر آنها هدف قرار بگیرند، هیچ‌گونه اقدامات احتیاطی معقولی در عرصه اصفهان کافی نمی‌باشد.

سند شماره ۳۶۳

خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان
 از: دفتر وابسته دفاعی، تهران - ۱۲۵۹۴
 به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن

موضوع: اوضاع ایران

۱۶- خلاصه: این گزارش شامل اطلاعاتی از وضعیت ایران از ساعت ۱۵ روز ۲۴ دسامبر تا ساعت ۱۲ روز ۲۵ دسامبر ۱۹۷۸ است.

۲۲- جزییات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - وضعیت کلی:

در تهران فعالیتهای ضدآمریکایی و تظاهرات خیابانی شدت بیشتری یافته‌اند. پس از فقط ۲ روز دبیرستانها تعطیل شدند. مشکلات اقتصادی به خاطر کاهش شدید تولید نفت که در مقایسه با وضعیت عادی آن به مویی بند است، تشدید شده است. شایعاتی درباره تشکیل یک دولت جدید بر سر زبانها است ولی چیزی در واقع به چشم نمی‌خورد. از حدود ساعت ۹:۳۰ امروز صدای آژیر و تیراندازیهای پراکنده‌ای به گوش می‌رسد. عملیات پروازهای تجاری در فرودگاه مهرآباد ظاهری عادی دارد و فقط سوخت جت‌ها سهمیه‌بندی شده است.

ب - فعالیتهای ضدآمریکایی - خارجیها:

در این مدت اقدامات ضدآمریکایی افزایش چشمگیری یافته است. حداقل ۷ مورد از این‌گونه اقدامات گزارش شده است. از آنجا که مرکز خبری نمایندگی (MIC) دیروز تعطیل بود، و تهدیدات تلفنی آن قدر رواج یافته‌اند که بیشتر آنها را دیگر گزارش نمی‌کنند، شمار دقیق تهدیدات در این مدت را در دست نداریم. تمام اقدامات گزارش شده از تاکتیک جدیدی برخوردارند. آمریکاییهایی که در حین رانندگی در ترافیک و راهنمدان‌های غیرقابل اجتناب تهران گیر می‌افتند (منجمله به هنگام سوار شدن در تاکسی) به وسیله عابرین پیاده از اتومبیل بیرون کشیده شده و مورد اهانت و گاهی حمله قرار می‌گیرند. در حال حاضر بر اثر تعطیل دبیرستانها جوانان زیادی به خیابانها ریخته‌اند. تاکتیکهایی که علیه اتومبیلها به کار برده می‌شوند متنوعند ولی شامل موارد زیر می‌شوند؛ در یک مورد به یک آمریکایی که سوار تاکسی بود حمله شد و سپس پیاده به تعقیب او پرداختند، در موارد متعددی به اتومبیلها سنگ پرتاب شد و قطعات کروی اتومبیلها کنده شدند، جمعیت اتومبیلها را به جلو و عقب هل می‌داده‌اند، در یک مورد هم روی اتومبیلی با اسپری رنگ پاشیده بودند و جمعیت سعی کرده بودند زیر آن آتش روشن کنند، در دو مورد محافظین مسلح جمعیت را متفرق کرده‌اند، در یک مورد محافظ فقط سلاح خود را نشان داد و در حادثه دیگر که امروز صبح رخ داد یکی از محافظین اقدام به شلیک اخطارگونه نمود. تا به حال هیچ مجروحی نداشته‌ایم، و فقط صدماتی ظاهری به اتومبیلها وارد شده است.

امروز صبح گزارش دیگری هم داشتیم راجع به تظاهراتی که علیه کارکنان BHI (شرکت بین‌المللی هلیکوپتر سازی بل) در فرودگاه مهرآباد برپا شده بود. تظاهرکنندگان فریاد می‌کشیدند و زردها را تکان می‌دادند، در نتیجه کارکنان BHI را به خانه‌هایشان بردند.

ج - فعالیتهایی له و علیه شاه:

به نظر می‌رسد وضعیت و فضای کلی تهران چرخش چشمگیری به سوی بدتر شدن داشته است. دبیرستانها فقط پس از دو روز تعطیل شده‌اند. تظاهرات دانش‌آموزان دیروز ظاهراً بزرگتر از تظاهرات روز ۲۴ دسامبر بوده، و گزارش شده که امروز نیز تظاهراتی برپا خواهد

گردید. تظاهرات با رژه و فریادهای دانش‌آموزان، آتش‌سوزی در گوشه و کنار خیابانها و راهبندانهای متعددی توأم بود. صدای تیراندازیهای پراکنده که اکثراً از تیراندازیهای هوایی جهت اختطار ناشی می‌شود در گوشه و کنار شهر به گوش می‌رسد. گزارشهای قابل اعتمادی درباره مجروحین نداشته‌ایم ولی چندین آمبولانس مشاهده شده است.

علاوه بر فعالیتهای خیابانی چند منطقه حیاتی دیگر نیز به فساد کشیده شده است: قطع برق همچنان ادامه دارد (هر چند شب کریسمس قطعی برق نداشتیم) و گزارشات تأیید نشده‌ای بر زبانها افتاده که با کم‌تر شدن گاز طبیعی توربینهای مولد برق را خاموش خواهند کرد و این قطع برق را افزایش خواهد داد. تمام سوختهای حرارتی شدیداً کمیاب شده‌اند و حتی سفارت هم نمی‌تواند آنها را تأمین کند.

از زمان ترورهای اهواز تولید خیلی سریع افت کرده است. دیروز ۱/۷ میلیون بشکه تولید شد، و امروز انتظار می‌رود تولید کمتر از ۱ میلیون باشد. اخبار بخش نفت حاکی است که هیچ یک از ایرانیان این صنعت در میادین مشغول نیستند، و کارگران ایرانی همچنان در حال اعتصاب هستند. آمریکاییها و سایر خارجیهای مقیم بستگان خود را تخلیه کرده ولی تا به امروز سر کار خود حاضر شده‌اند. کارکنان بانک مرکزی ایران (CBI) همچنان در مرخصی به سر می‌برند و کارکنان گمرک و پست همچنان در حال اعتصاب هستند. شرکتهای ساختمانی ظاهراً به علت نبود مصالح ساختمانی در حال اخراج کارگران خود هستند. ظاهراً قرار است قیمت مواد غذایی در تهران هم به زودی افزایش یابد. هر چند تا به امروز هیچ کمبودی در این زمینه مشاهده نشده است. (برای جزییات بیشتر به گزارشات بخش اقتصادی و نفت سفارت توجه کنید.)

د - مشکلات و تمهیدات امنیتی:

پس از حادثه روز ۲۴ دسامبر ۷۸ در سفارت، مقامات حکومت نظامی بر تعداد نگهبانان اطراف محوطه سفارت افزوده‌اند. در حال حاضر تعداد ۸۳ سرباز، ۲ افسر، ۴ کامیون ۲/۵ تنی مسلح به مسلسل و یک آمبولانس در اختیار داریم. این واحد جمعی لشکر ۸۳ کرمانشاه تحت فرمان سروان سراجی است. همچنین در چهارراه‌های مهم نیز تعدادی سرباز گمارده شده‌اند. تاکنون هیچ زره‌پوشی مشاهده نشده است.

ه - فعالیتهای خارج تهران:

۱- وضعیت اهواز به خاطر استعفای مداوم کارکنان ایرانی شرکت نفت ایران همچنان وخیم است.

۲- دیروز در مرکز شهر تبریز تظاهرات بزرگی برپا شد. درباره مجروحان یا خسارات گزارشی در دست نیست.

۳- گزارشی از اصفهان حاکیست ساکنین یک ساختمان تجاری آمریکایی «نوع BOQ» صدای چهار انفجار شدید را شنیده‌اند. ولی این انفجارها مجروح یا صدمه‌دیده‌ای بر جای

نگذارده‌اند.

نظریه تهیه کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)
با توجه به اینکه بسیاری از بخشهای اقتصادی تقریباً در حال رکود کامل است، به نظر می‌رسد سرعت تحولات در وضعیت کلی بیشتر هم شده است. یکی از تغییرات عمده و علنی این است که در گذشته هرگاه شهر شاهد تظاهراتی بود، اکثر مردم در خانه‌های خود می‌ماندند. در سه روز گذشته ترافیک صبحگاهی چنان سنگین بوده که عکس‌العمل حکومت نظامی نسبت به جریان عادی اوضاع را دشوارتر از پیش ساخته است.
با وجود کمبودهای شدید مایحتاج عمومی، بیکاری شدید، تظاهرات خیابانی دائمی و فعالیتهای ضدآمریکایی که همه روزه شاهد آن هستیم، بازگشت به آنچه در طول ۳۰ سال گذشته «وضع موجود» خوانده می‌شد، غیرممکن به نظر می‌رسد.

سند شماره ۳۶۴

سری ۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۵ دی ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۲۴۴۸۴ به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۵، ۲۶ دسامبر ۷۸

۱- امروز در تهران و شهرهای دیگر ایران مانند چند روز گذشته اغتشاشات و تظاهرات گسترده دانش‌آموزان با خشونت کمتری ادامه داشت. اوضاع نسبت به گذشته ناخوشایندتر و شدت فعالیتهای ضدآمریکایی نیز رو به افزایش است.

در کنار از کارافتادگی کامل بخش نفت، اعتصاب مستمر در بانک مرکزی و بانک‌های دیگر، اعتصاب در سازمان‌ها و شرکت‌ها و ناتوانی نیروهای امنیتی در مقابله با تظاهرکنندگان، وضعیت عمومی حقیقتاً مأیوس‌کننده است.

۲- دیروز و امروز هیچ‌یک از کارگران شرکت نفت عملاً کار نکرده‌اند که این امر نشان می‌دهد که ایجاد رعب و وحشت از جمله تهدید به مرگ از سوی مخالفان شدیداً مؤثر واقع شده است. انتظار می‌رود که نفت خام تحویلی به پالایشگاههای داخلی ۲۴۰۰۰۰ بشکه باشد و به دلیل کمبود ذخایر نفت سفید و سوخت گازوئیل، منابع تأمین کننده گرما و پخت و پز مردم در تهران طی دو روز آینده و در شهرهای اصلی داخل کشور طی یک هفته تمام خواهد شد. چون ترمینال نفتی جزیره خارک کاملاً تعطیل است، صادرات نفت انجام نمی‌گیرد.

۳- سفارت گزارش داده است که فردا اغتشاشات و آشوبهای بیشتری از جمله احتمال درگیری بین مخالفان و موافقان شاه صورت خواهد گرفت. هم‌اکنون چنین به نظر می‌رسد که حمله روز بیست و چهارم دسامبر به سفارت با طرح و نقشه قبلی صورت گرفته بود. امروز گروههای زیادی از تظاهرکنندگان جوان در منطقه سفارت و اطراف کنسولگری بودند که در اثر تیراندازی هوایی نیروهای تقویتی نظامی که بعد از حمله بیست و چهارم دسامبر به سفارت

تقویت شده بودند، پراکنده شدند.

۴- در اولین پرونده‌ای که سریعاً به پایان رساندند وزارت دادگستری چهار مرد را به اتهام فساد محاکمه و محکوم نموده است. ظاهراً هر روز تعداد بیشتر و بیشتری از ایرانیان طبقه متوسط جهت مقابله با اغتشاشاتی که می‌ترسند به زودی آنها را آماج حملات خود قرار دهند برای خود اسلحه شخصی می‌سازند.

۵- تظاهرات کریسمس در مرکز شهر تبریز برگزار شده است. کنسول ما عقیده دارد که تظاهرات به زودی متوجه کنسولگری شود.

۶- تظاهرکنندگان ضدشاه به زندان سنندج حمله کرده و آن را به آتش کشیدند و زندانیان را آزاد کردند و اسلحه‌ها را که شامل تیربارهای سبک و تفنگ بود از اسلحه‌خانه زندان ربودند. ونس

سند شماره ۳۶۵

۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۵ دی ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۹۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۶ دسامبر ۷۸

خلاصه: تظاهرات متعدد دانش‌آموزان در روزهای ۲۴ و ۲۵ دسامبر - بازی موش و گربه‌ای که غالباً موش پیروز است. حمله روز ۲۴ دسامبر به سفارت با توجه به موارد قبلی به نظر می‌رسد که کمتر خودجوش باشد. محکومیت ۴ نفر به جرم فساد. امروز نیز تظاهرات ادامه دارد.

۱- امروز در تهران و دیگر شهرها راهپیمایی‌های گسترده دانش‌آموزان با شدت کمتری ادامه یافت و مقابله نیروهای امنیتی تأثیری بر روند این راهپیمایی‌ها نداشت. تظاهرکنندگان از کارهای محیرالعقول لذت می‌برند، مثلاً در تقاطع‌های پر رفت و آمد تجمع کرده و به رانندگان دستور می‌دهند که وسائط نقلیه‌شان را ترک کنند. آنها صدمه‌ای به ماشینها نمی‌زنند، لیکن این امر باعث ترافیک چندین کیلومتری می‌شود. ترافیک تهران که در شرایط عادی شاید یکی از بدترین و سنگین‌ترین ترافیک‌های جهان باشد، در چنین شرایطی دیگر غیرقابل تحمل شده است. گروههای اغتشاشگر اغلب بدون ترس از مجازات عمل می‌کنند، زیرا در حالیکه سربازان در تلاش گشودن راه خود از بین ماشینها هستند، آنها تجمع کرده و اغتشاشاتی را به وجود می‌آورند، و هنگامی که سربازان از راه می‌رسند، دانش‌آموزان قبلاً آن محل را ترک کرده‌اند، و در غیر این صورت، سربازان صرفاً به شلیک هوایی می‌پردازند و دانش‌آموزان به طرف محل جدیدی پراکنده می‌شوند. دانش‌آموزان تقریباً هرگز زخمی و یا دستگیر نمی‌شوند، لذا برای آنها دلیلی وجود ندارد که از این بازی دست بکشند.

دولت در ۲۴ دسامبر اعلام کرد که دبیرستانهای تهران تا اطلاع ثانوی تعطیل هستند. این

عمل اوضاع را آرام نکرد و دانش‌آموزان کریسمس خوبی را از راهپیمایی گرفته تا اغتشاش برگزار کردند (در تلگراف جداگانه گزارش شده).

۲- انفجار گاز بوتان و دیگ بخار که در روز ۲۲ دسامبر در منزل مسکونی تکنسین‌های برق کشورهای غربی رخ داد و نصب مواد منفجره توسط شخص مهاجمی علت انفجار آن تشخیص داده شده، به ساکنین آن چون در لحظه انفجار در محل حضور نداشتند صدمه‌ای نزد، لیکن این انفجار خسارات زیادی به بار آورد.

۳- طبق گزارشات کنسولگری تبریز، دیروز در این شهر تظاهراتی برگزار شد و نظامیان گرداگرد این تظاهرات را محاصره کرده‌اند. هنوز جزییات بیشتری در دسترس نیست. کنسول انتظار دارد که تظاهرات امروز متوجه کنسولگری باشد. ما گزارشی از ناآرامیهای تازه در فومن (شهری در نزدیکی رشت) داریم.

۴- کارگران توانیر با قطع نکردن برق در شب عید کریسمس به ما هدیه کریسمس دادند. (بعد از هدیه کریسمس قبلی آنها که حمله به سفارت بود). امکان دارد مخالفان بخواهند در شب سال نو به ما و احتمالاً ارمنی‌های ایران هدیه بدهند. ضمناً خاموشی برق مجدداً در شبها صورت می‌گیرد. تحصن ۱۲۰ تن از استادان به خاطر بازگشایی مجدد دانشگاهها در دانشگاه تهران هنوز ادامه دارد.

۵- به مأمور سفارت از هنگام ورودش به تهران در ماه نوامبر تاکنون چندین بار توسط دوستان ایرانی اسلحه پیشکش شده است. به دنبال حمله ۲۴ دسامبر به سفارت، اسلحه کمری با حمایل سلاح و نارنجک دستی به مأمور سفارت هدیه شده است. بسیاری از این هدایا و بویژه این آخری، از طرف افراد مرفه طبقه متوسط ایرانیان صورت می‌گیرد چرا که آنها از قرار معلوم در مقابله با امکان شدت عمل و خشونت می‌ترسند متوجه ساکنان متمول تهرانی باشد اقدام به تشکیل زرادخانه خصوصی کرده‌اند.

۶- حمله روز ۲۴ دسامبر به سفارت که کاملاً خود جوش به نظر می‌آمد، اکنون کمتر به نظر می‌رسد که چنین باشد. گروهان متصدی کامیون سربازان واقع در خیابان روزولت (درب ورود و خروج سفیر) اظهار داشت که راه‌پیمایان ابتدا قصد داشته‌اند به آن درب حمله‌ور شوند. او با اظهار این مطلب که ملزم به دفاع از آنجاست و ممکن است افراد زیادی جان خود را از دست بدهند، راه‌پیمایان را منصرف کرد. گروههای اغتشاشگر سپس به طرف درب اصلی حرکت کردند. (اما هنگامی که سفارت مورد حمله قرار گرفت وی کوچک‌ترین مداخله‌ای نکرد). نکته جالب توجه دیگر در مورد تظاهرات این بود که چند کارمند سفارت لهجه افغانی در بین جمعیت شنیدند. در همان روز گروههای اغتشاشگر به دفتر ال‌عال حمله کرده و خساراتی به بار آوردند، ولی از ادامه کار خطوط هوایی ممانعت به عمل نیامد.

۷- فردا مجلس جلسه غیرعلنی خواهد داشت. دیروز مجلس سنا جلسه غیرعلنی داشت. سناتورها کمیته‌ای را جهت بررسی تدریهای اعتصاب‌کنندگان و آشوبها تشکیل داده‌اند.

۸- وزارت دادگستری چهار مرد را به جرم فساد محاکمه و محکوم نمود. اولین پرونده‌ای که سریعاً به پایان رسید متعلق به باقر عاقلی رئیس قبلی سازمان تعاونیهای مصرف شهر و روستا بود که به چهار سال زندان محکوم شد. سه نفر دیگر که از اعضای این تعاونی بودند به یک تا سه سال زندان محکوم شدند. تمام این افراد معادل اختلاسهای قبلی شان جریمه شدند. دو متهم دیگر نیز تبرئه شدند.

۹- ما گزارشی داریم مبنی بر اینکه چند تن از رهبران برجسته مذهبی که از تمام نقاط کشور به قم آمده بودند دیروز با یکدیگر ملاقات داشته‌اند. احتمالاً آنها درباره حمایت از دولت صدیقی چنانچه موفق به تشکیل کابینه شود، صحبت کرده‌اند. ما به زودی مطلع خواهیم شد که آیا صدیقی مقام نخست‌وزیری را کسب خواهد کرد و یا اینکه با بازنشستگی بازمی‌گردد. باید یادآور شد که کریم سنجابی تصریح و تأکید کرده است که قبل از اینکه وی در کابینه شرکت کند، شاه باید ایران را ترک کند.

۱۰- امروز صبح گروههای زیادی از تظاهرکنندگان جوان حدوداً در نزدیکی سفارت و کنسولگری خیابان ایرانشهر ظاهر شدند. آنها در نزدیکی کنسولگری، که هم‌اکنون احتمالاً با سربازان اضافی تقویت شده است، به راهپیمایی پرداخته و به محوطه سفارت نزدیک شدند، لیکن با تیراندازی هوایی پراکنده شدند. برای چند ساعت صدای تیراندازیهای متفرق وجود داشت، اما احتمالاً همه آنها هوایی بوده است. جمعیت یک کامیون آبجو را در جلو مرکز آموزشی انجمن فرهنگی ایران و آمریکا به آتش کشیدند.

۱۱- گزارشات واصله برای ما حکایت از وجود اغتشاشات بیشتری در فردا دارد، منجمله احتمال بروز درگیری بین طرفداران و مخالفان شاه.

سولیوان

سند شماره ۳۶۶

۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ - ۵ دی ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۵۹۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - فوری

موضوع: جو حاکم بر سه شهر در استان خراسان

۱- کارمند سفارت در سفر اخیر خود به مشهد فرصت یافت تا مدتی را نیز در شهرهای کوچکتر استان خراسان یعنی نیشابور، سبزوار و اسفراین بگذراند. روحیه حاکم بر هر یک از این شهرها متفاوت است لیکن دیدگاه در هر منطقه تابع رویدادهای محلی است نه سیاستهای ملی.

۲- نیشابور: ارتش در عکس‌العمل نسبت به وضع بی‌ثبات ناشی از انجام تظاهراتی به طرفداری و علیه شاه (تلگرام مرجع) وسائط زرهی خویش را به داخل شهر منتقل نموده است. این تجهیزات جماعت کوچکی را به طرف خود جلب می‌کند زیرا بسیاری از روستاییان

اطراف این شهر هرگز چیزهایی مانند آنها ندیده بودند.

با این حال احساسات ضدشاهی در این شهر کشاورزی فوق‌العاده آرام توسط سه تن از کارمندان محلی وزارت دادگستری دامن زده می‌شود. این افراد عبارتند از: غلامحسین دانش‌طلب، رئیس دفتر محلی وزارت دادگستری و رئیس سابق شعبه حزب رستاخیز در نیشابور؛ ایوب بهمنش، وکیل دعاوی محلی و یدالله سطوتی یکی از قضات محلی. این افراد ظاهراً بر اساس ترکیبی از فرصت‌طلبی مورد توافق با یکدیگر و همچنین انگیزه انتقام‌جویی به طرح و ترغیب دعاوی حقوقی علیه شهروندان حامی شاه پرداخته‌اند و به مجلس و دانش‌آموزان ضدشاه کمک کرده و با آنها مشورت می‌کنند. بنابراین نیشابوری‌ها نسبت به اینکه در حمایت از تاج و تخت سخنی به زبان بیاورند علاقه کمتری نشان می‌دهند.

۳- سبزوار: ساکنین این شهر همیشه به عنوان افرادی که کله‌شان بوی قرمه‌سبزی می‌دهد مشهور بوده‌اند. در یک سری برخورد با نیروهای امنیتی و سربازان تعدادی بین ۳۰ تا ۷۰ نفر از اهالی این شهر کشته یا زخمی شده‌اند. در نتیجه حکومت نظامی در این شهر برقرار شده و فرماندار غیرنظامی آن توسط یک فرماندار نظامی جایگزین شد.

۴- اسفراین: اهالی این شهر کوچک کشاورزی که در یک دره وسیع شرقی - غربی قرار دارد که انتهای آن به سلسله جبال البرز در خراسان می‌رسد اصولاً طرفدار شاه می‌باشند. هیچ سربازی در خیابانهای اسفراین حضور ندارد و گروه کوچکی از جوانان تظاهرکننده نیز ظاهراً توسط اداره شکاربانی (یک نیروی محلی برای نظارت در مورد شکار) در محلی جمع‌آوری شده و پس از یک سخنرانی شدیدالحن روانه منزلهایشان شده‌اند.

اسفراین و روستاهای تابعه آن را می‌توان بدین صورت توصیف نمود: «ما هم به شاه و هم به خمینی احترام می‌گذاریم و هیچ دلیلی در مورد اینکه چرا با هم می‌جنگند نداریم.» برخلاف آنچه که بسیاری از افراد به کارمند سفارت گفته‌اند مبنی بر اینکه مردم اسفراین از شاه به عنوان بهترین فرد در بین افراد نالایق حمایت می‌کنند به نظر می‌رسد حمایت از سلطنت در اسفراین دارای مبانی مثبتی می‌باشد. این مطلب به بهترین شکل توسط یک پیرمرد ناسازگار که از تبار کردها بود بیان شد. وی به یک کلبه خرابه در روستا اشاره کرده گفت هنگامی که بچه بود به همراه پدرش زیر نظر مباشر خان (یعنی فرد مسئول در غیبت مالک اصلی) برای تعمیر و مرمت آن کلبه کمک می‌کرده تا سدی در مقابل مهاجمان ترکمن باشد. سپس ارتش شاه از راه رسید و ترکمن‌ها را تار و مار کرد (منظورش پدر شاه فعلی است). اما هنوز هم مجبور بودند اکثر محصول خود را به خان بدهند. سپس شاه خان را از بین برد. «حالا ما نه ترکمنهای سارق را داریم نه خان دزد. پس جاوید شاه!»

۵- نظریه: متأسفانه در شرایط فعلی نمی‌توان این نوع احساس حمایت قلبی را به صورت قابل درکی بیان نمود. علت اصلی این است که فقط آنهایی که پیر هستند می‌توانند چنین روزهایی از فساد و عدم تأمین جانی را به خاطر داشته باشند. بیش از نیمی از جمعیت ایران و

تقریباً تمام تظاهرکنندگان علیه شاه (اما نه رهبران مخالف شاه) زیر ۲۵ سال دارند و از امنیتی که پهلوی‌ها برقرار کرده‌اند استفاده می‌کنند. در نتیجه به نظر می‌رسد که حمایت موجود در اسفراین فقط در محل کاربرد داشته باشد.

سولیوان

سند شماره ۳۶۷

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۶۴۸
به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی
موضوع: گزارش سیاسی - امنیتی، ۲۷ دسامبر

خلاصه: فشار تظاهرکنندگان جوان به نیروهای امنیتی. اوج‌گیری اعتراضات به دلیل قتل یک استاد دانشگاه در روز گذشته. گزارش ناآرامی در بسیاری از شهرهای ایران. ناآرامیها بیشتر رنگ ضدآمریکایی به خود می‌گیرد. به آتش کشیده شدن زندان مشهد. گزارشاتی در مورد حمله به نیروهای امنیتی. هماهنگی تظاهرات و اعتصابات کشور را در سرایشی فلج شدن قرار داده است. پایان خلاصه.

۱- گروههایی از دانشجویان در ادامه درگیریهای خود با پلیس نیروهای امنیتی را تحت فشار قرار دادند. هر چند که واحدهای نظامی با استفاده از شلیک گاز اشک‌آور و تیراندازیهای هوایی این گروهها را در نقاط حساس شهر پراکنده می‌نمودند، اما آنها لحظاتی بعد در نقطه‌ای گرد آمده و تظاهراتشان را ادامه می‌دادند. گفته می‌شود در این تظاهرات چند حمله نیز به نیروهای امنیتی صورت گرفت. یک منبع مشاهده کرد که یک پلیس به شدت ضرب دیده و احتمالاً کشته شد، رادیوی دولتی اعلام نمود که چند تن از سربازان به وسیله شلیک گلوله و نارنجک کشته شده‌اند. دولت ادعا می‌کند که نیروهای نظامی، مردی را که اتومبیلش پر از ادوات انفجاری دست‌ساز بوده و در هنگام رانندگی تعدادی از آنها را به بیرون پرتاب کرده است، کشته‌اند.

۲- کامران نجات‌اللهی استاد دانشکده پلی تکنیک هنگامی که در بالکن دانشکده ایستاده بود به ضرب گلوله‌ای از پای درآمد. اعضای دانشکده دست به یک تحصن، همانند تحصنی که هم‌اینک در دانشگاه تهران در جریان است، زدند. بنابر گفته مخالفین سربازی با شلیک گلوله وی را کشته است. اساتید دانشگاهها به یادبود مقتول، وزارت علوم و آموزش عالی را اشغال کرده و آن را به مدت سه روز تعطیل اعلام کردند. بنابر گزارشی در ساعت ۲۰/۳۰ دقیقه بعد از نیمه شب دیشب ارتش با کشتن یک یا دو نفر آنها را دستگیر کرد.

۳- مرگ این استاد بهانه‌ای برای برپا شدن تظاهرات امروز شد که به هر حال انتظار می‌رفت که دامنه آن گسترش پیدا کند. تظاهرات از اطراف بیمارستان پهلوی آغاز شد. جمعیت تظاهرکننده که در طول مسیر به هزاران نفر بالغ می‌شد، از سوی آیت‌الله طالقانی (که مسئولین

مربوطه را قانع نموده بود که مراسم تدفین را به رهبران مذهبی بسپارند) رهبری می‌شد و رهبران سیاسی مانند سنجابی نیز در آن شرکت داشتند. در نقطه‌ای در مسیر راهپیمایی، که احتمالاً قصد بازگشت به دانشکده را به جای قبرستان بهشت زهرا داشتند، جمعیت توسط آتش‌سازهای مأمورین متوقف شد. در این تیراندازها احتمالاً چندین نفر کشته شده‌اند. هیچ مشخص نیست که آیا جمعیت متفرق شده و یا به مسیر خود به طرف قبرستان بهشت زهرا ادامه داده است. تجمع سریع دسته‌هایی از مردم نیز به سرعت در تخریش و نزدیک سفارت انجام شد. در ساعت ۱۰:۳۰ دیده شد که واحدهای نظامی مستقر در نزدیکی سفارت با شلیک تیرهای هوایی هشدار می‌دهند و مخالفین نیز با ایجاد آتش‌سوزی اوضاع را از آنچه که واقعاً هست وخیم‌تر نشان می‌دهند. بودند، دولت آن را به آتش کشیده است، اما منابع دیگر خاطرنشان می‌سازند که این عمل هنگام آزاد کردن زندانیان توسط نیروهای مخالف انجام شده است. علاوه بر مرگ پلیس مذکور عده‌ای دیگر نیز کشته شده‌اند (بنابر قولی حدود ۱۵ نفر). تظاهرات خشونت‌بار دیگری نیز در شهرهای بندر شاهپور، سنندج، شیراز، رضائیه، کرج و همدان گزارش شده است. در هر حال امروز شهرهای اصفهان، شیراز و تبریز آرام گزارش شده‌اند. تیمسار احمد غفاری استاندار جدید اصفهان شده است.

۴- در حالی که اکثر مغازه‌ها سعی می‌کنند به فعالیتهای عادی خود ادامه دهند، اما قسمت بیشتر شهر در یک حالت رکود به سر می‌برد. صفهای طولانی بنزین ناشی از کمبود محصولات نفتی است. صفهای دریافت نفت سفید طولانی‌تر می‌شود. در حال حاضر کمبود گازوئیل نیز باعث افزایش ترس مردم شده است.

اداره پست و هواپیمایی ملی ایران، مثل بانک مرکزی امروز دست به اعتصاب زدند. امروز بیشتر بانکهای تجارتي باز شدند ولی بعد از تعطیل شدن بانک مرکزی، تعطیل نمودند. تمام این جریانات، به نحو قابل درکی، مردم را دل‌شکسته کرده است و نمایان‌ترین واکنش آن را می‌توان در صفهای طویلی که در مقابل کنسولگریهایمان ایجاد می‌شود مشاهده کرد. بنابر گزارش کنسولگری تبریز خشم عمومی در رابطه با اوضاع فعلی متوجه روحانیون است که بعضی‌ها معتقدند که عمدتاً آنها باعث آن شده‌اند. کنسولگری تبریز در ادامه خاطرنشان می‌سازد که صرف‌نظر از اینکه شاه می‌رود یا می‌ماند، این امر یک تحول مهم است. اما این امر لزوماً اثر چندانی بر نتیجه درگیریهای فعلی که به رهبری مردانی که توجهی به کمبود بنزین ندارند، نخواهد داشت.

۵- تمایل ضدبیگانه تظاهرکنندگان اوج می‌گیرد. «کارتر بدترین دشمن ماست» مضمون شعار است (که قبل از این هیچ جا دیده نمی‌شد) اما اکنون به راحتی می‌توان آن را در همه جا مشاهده نمود، خارجیانی که ناخواسته در حین رانندگی در دام تظاهرکنندگان افتاده بودند، علیرغم اینکه به هیچ‌کدام از آنان صدمه جدی وارد نیامده اما با این وجود ساعات پراضطرابی بر آنان گذشته است. یک تبعه آلمان غربی و یک دیپلمات دانمارکی در چنین وضعیتی گرفتار

آمده بودند. دیپلمات دانمارکی با ثابت نمودن هویت ملی خود توانست از یک مشکل جدی خلاصی پیدا کند. یک آمریکایی نیز با ادعای اینکه انگلیسی است توانست از چنین مهلکه خطرناکی جان سالم به در برد. دیروز جمعیتی به طرف اتوبوس حامل نامه‌های پستی که عازم پایگاه هوایی دوشان‌تپه بود سنگ پرتاب نمودند اما گارد محافظ اتوبوس جمعیت را با تیراندازی هوایی پراکنده کرد.

۶- دیروز در چندین شهرستان درگیری رخ داد. بدترین برخورد در مشهد روی داد که مردم طی آن یک افسر راهنمایی و رانندگی را به قتل رساندند. دیروز زندان مشهد دچار حریق گردید، در حالیکه مخالفان ادعا می‌کردند با اینکه زندانیان هنوز داخل زندان بودند دولت آن را به آتش کشیده است. اما منابع دیگر خاطر نشان می‌سازند که این عمل هنگام آزاد کردن زندانیان توسط نیروهای مخالف انجام شده است. علاوه بر مرگ پلیس مذکور عده‌ای نیز کشته شده‌اند (بنا بر قولی حدود ۱۵ نفر). تظاهرات خشونت‌بار دیگری نیز در شهرهای بندر شاهیپور، سنندج، شیراز، رضائیه، کرج و همدان گزارش شده است. در هر حال امروز شهرهای اصفهان، شیراز و تبریز آرام گزارش شده‌اند، تیمسار احمد غفاری استاندار جدید اصفهان شده است.

۷- در حال حاضر جنبه سیاسی بحران ظاهراً به بن‌بست رسیده است. از قول صدیقی نقل شده است که وی به عنوان نخست‌وزیر مملکت، حکومت شاه را نخواهد پذیرفت مگر پس از آنکه مجلس به وی رأی اعتماد دهد. به عنوان نشانه‌ای از تغییر اوضاع استاندار خوزستان به یک بازرگان آمریکایی گفته است که تیمسار اژه‌اری و تیمسار اویسی به شاه اولتیماتوم داده‌اند که به آنان اجازه دهد تا ظرف ۴۸ ساعت نظم و آرامش را به جامعه برگردانند در غیر این صورت آنان به جبهه ملی ملحق خواهند شد. احتیاج به توضیح نیست که ما تأییدی راجع به این شایعه در دست نداریم.

۸- اکنون که بعد از ظهر است خیابان شاه‌رضا، از مقابل دانشگاه تا میدان کندی انباشته از اتومبیل‌هایی است که در حال سوختن است؛ جایی که تظاهرکنندگان به وسیله آتش سلاح‌های مأمورین حکومت نظامی پراکنده شدند.

سند شماره ۳۶۸

محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶ ۰۶۰۱ ۷۸ ۲۷ دسامبر ۱۹۷۸ - ۶ دی ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی از وضعیت ایران از ساعت ۱۲ روز ۲۶ تا ۱۲ روز ۲۷ دسامبر ۱۹۷۸ است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲- جزییات (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان).

الف - عمومی:

وضع امروز تهران وخیم تر است. به چندین تظاهرات عمده صبح امروز خاتمه داده شد، اما گروههای کوچک با استفاده از روشهای جنگ و گریز در شهر به سوزاندن خودروها ادامه دادند. مجریان حکومت نظامی تقریباً بدون وقفه از حدود ساعت ۹ صبح به تیراندازی مشغولند. تظاهرات امروز با درگیری بیشتری توأم بوده و با در هم آمیختن آن با اعتصابات دیگر وضع کلی حتی آشفته تر و وخیم تر شده است. سفارت توصیه نامه ای صادر کرده که در آن از آمریکاییان خواسته شده که حتی المقدور در ظرف دو سه روز آینده در محدوده شمال خیابان تخت طاووس بسر برند.

ب - فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدخارجی:

طی این مدت اقدامات ضدخارجی ادامه داشته است. حداقل سه مورد دیگر از به دام افتادن غریبهها اتفاق افتاده است، یک آمریکایی، یک فرانسوی و یک انگلیسی که در ترافیک گیر کرده و به دام افتاده اند و یا در خیابان مورد خطاب واقع گشته اند و همین که ملیت فرانسوی و انگلیسی آنها مشخص شده به حال خود رها شده اند. این اقدامات هیچ آسیبی به دنبال نداشته است. همچنین در ظرف این مدت تقریباً ۱۲ مورد تهدید به مرگ (از طریق تلفن و اعلامیه) بر علیه جان غریبهها به مرکز هیأت اطلاعاتی گزارش داده شده است. وابسته نظامی آلمان اطلاع می دهد که یکی از کارکنان آنها درست در مقابل سفارت با خشونت مورد تهدید واقع شده است. همچنین در ساعت یازده صبح ۲۷ دسامبر ۷۸ به وقت محلی یکی از وابسته های سفارت پاکستان تلفنی اطلاع داد که سفارت آنان تحت حفاظت نیروهای حکومت نظامی قرار دارد و در آن ناحیه تیراندازی به شدت ادامه دارد.

ج - فعالیتهای مخالفان و موافقان شاه:

میزان فعالیتهای ضدشاهی به تدریج رو به افزایش است. دیروز بعد از ظهر حداقل چهار خودرو، شامل یک اتوبوس شرکت واحد، یک کامیون آبجو و یک کامیون دیگر و یک اتوبوس ارتش به آتش کشیده شدند. در طول تمام بعد از ظهر تظاهرکنندگان با گذاشتن تراکت زیر برف پاک کن اتومبیلها، ایجاد راهبندان و سوزاندن زباله ها در مرکز شهر به تظاهرات ادامه دادند. دو اقدام مهم و پرارزش دیگری که در اطلاعیه شماره ۲۷ حکومت نظامی اعلام گردیده عبارتند از:

۱- تقریباً رأس ساعت یک بعد از ظهر ۲۶ دسامبر ۷۸ (به وقت محلی) یک کامیون ارتشی در خیابان کریم خان زند مورد حمله واقع شد. دو بمب دست ساز از داخل اتومبیلی در حال عبور پرتاب گردید. در تعقیبی که صورت گرفت فرد مزبور داخل اتومبیل زخمی شد و سپس دستگیر گردید. دو بمب دست ساز دیگر به همراه یک اسلحه کمری از داخل ماشین به دست

آمد. از خسارت مالی و جانی احتمالی که به خودرو یا فرد ارتشی وارد شد اطلاعی در دست نیست.

۲- یکی از استادان دانشگاه پلی تکنیک (۲۷ ساله) دیروز در بالکن خانه خودش مورد اصابت گلوله واقع و کشته شد. ادعا می شود که وی در حال سخنرانی برای دسته ای از دانشجویان بوده است. دولت اظهار می کند که او توسط فرد مسلحی کشته شده است. مخالفان ادعا می کنند که وی توسط نیروهای حکومت نظامی به قتل رسیده است. در اطلاعیه حکومت نظامی همچنین به تبادل تیراندازی های دیگری اشاره شده است. در این اطلاعیه همچنین اعلام گردیده که کلیه مدارس تهران تا اطلاع ثانوی بسته خواهند بود و از والدین خواسته شده است که فرزندان شان را در منزل نگهدارند. امروز صبح اعلام شد که به خاطر یادبود فوت استاد جوان راهپیمایی برگزار خواهد شد. تا ساعت نه و پنجاه دقیقه صبح ما می توانیم ... [بقیه سند به دست نیامده است]

سند شماره ۳۶۹

سری
از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۲۵۴۹۲
به: نمایندگان دیپلماتیک
موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۶، ۲۷ دسامبر ۷۸

۱- تظاهرات و حوادث خشونت بار، امروز نیز در تهران و بسیاری از شهرها ادامه یافت. این آشوبها همچنان آهنگ ضدآمریکایی خود را حفظ کردند و طبق اخبار، حملاتی نیز به نیروهای امنیتی صورت گرفته است. اوجگیری اخیر تظاهرات و اعتصابات ایران را به سوی فلج کامل پیش می برد.

۲- برخی مغازه ها در تهران هنوز سعی می کنند که مشغول کسب و کار باشند (اکنون به نظر می رسد که کمبود مواد غذایی وجود ندارد)، اما شهر اساساً به حالت تعطیل درآمده است. شرکت ملی نفت ایران در اعتصاب کامل به سر می برد. علاوه بر آن، نفت مصرفی داخل کشور به صورت جیره بندی درآمده، پالایشگاه تهران تعطیل شده و در تهران نفت سفید به هر منظوری که باشد، موجود نیست. به علاوه، کمبود گازوئیل موجب افزایش هراس مردم شده و صفهای بنزین طولانی تر گشته است. انتظار می رود که در دو روز آتی ذخیره محصولات نفتی به پایان برسد. و انتظار این است که کنسرسیوم ۴۸۷۰۰۰ بشکه تولید نماید. سه تن از کارمندان شرکت (اسکو OSCO) و چهل و سه تن از وابستگان آن شرکت از ایران رفته اند و دیگران نیز می کوشند تا ایران را ترک نمایند. اوضاع بحرانی است.

۳- سفارت به آمریکاییان توصیه نموده که رفت و آمدهایشان را محدود کرده و در صورت لزوم به قسمت شمالی خیابان «تخت طاووس» بروند. (محلی در چند بلوکی شمالی سفارت).

۴- اعتصاب در شرکت هواپیمایی ایران که امروز شروع شد، عملیات خطوط هوایی را

دچار مشکل نمود، ولی بعد از تعهد هیأت مدیره شرکت هواپیمایی و رئیس امنیتی فرودگاه مهرآباد مبنی بر بسط و تقویت امور خدماتی و امنیتی (امروز نیروهای بیشتری به گارد امنیتی فرودگاه اضافه شد) شرکت‌های حمل و نقل هوایی خارجی تصمیم گرفتند که فردا کارشان را ادامه دهند. از قرار معلوم «پان آمریکن» روزانه تنها یک پرواز ۷۴۷ از «استانبول» به تهران دارد که ساعت ۸ صبح نیز از تهران پرواز می‌کند. «پان آمریکن» آمادگی خواهد داشت تا در صورت تقاضا پروازهایش را به دو بار در روز برساند. «پان آمریکن» قصد دارد که این مسئله را به طور روزانه پیگیری نماید.

۵- اوج خشونت در شهرستانها دیروز در مشهد اتفاق افتاد که شامل تعدادی کشته (به قولی ۱۵ نفر) منجمله یک پاسبان بود که طبق اخبار توسط جمعیت به قتل رسید. باید افزود که طی شورش، زندانیان، زندان این شهر را به آتش کشیدند.

ونس

سند شماره ۳۷۰

خیلی محرمانه - غیر قابل رؤیت برای بیگانگان
از: دفتر وابسته دفاعی، تهران - ۱۲۶۸۳
به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن
موضوع: ارتشبد غلامرضا ازهاری نخست‌وزیر

جزئیات:

در چند روز اخیر از نخست‌وزیر ایران ارتشبد غلامرضا ازهاری در ملاءعام اثری نبوده است. در بین مردم سراسر کشور شایع شده که ازهاری پس از یک حمله قلبی فوت کرده است. این اخبار و شایعات حتی در بین ایرانیان متنفذ درون و اطراف چرخه‌های دولتی نیز شنیده می‌شود.

افسر مستشاری نظامی با یکی از دوستان خانوادگی نزدیک خود که عضو دربار است (حفاظت حداکثر) در رابطه با وضعیت ژنرال ازهاری تماس گرفت. منبع اظهار داشته که ازهاری چند روز پیش حمله‌ای قلبی کرده، ولی الآن حالش بهتر است و دیروز هم سر کارش بوده است. من دیروز او را دیدم (۷۸/۱۲/۲۷). افسر مستشاری نظامی به منبع توصیه می‌کند اگر می‌تواند و چنین موقعیتی دارد، توصیه کند که ازهاری هر چند به طور مختصر در تلویزیون ظاهر شود تا جلوی شایعات فراگیر درباره بیماری و مرگ خود را بگیرد. از رادیو هم می‌شود استفاده کرد، ولی مخالفین می‌توانند ادعا کنند این فقط یک نوار ضبط شده بوده است. منبع پذیرفت که این توصیه‌ها را به مسئولین ذیربط بنماید.

نظریات تهیه کننده: منبع قبلاً هم اطلاعات صحیحی ارائه داده و کاملاً قابل اعتماد محسوب می‌شود. موقعیت وی به عنوان عضو دربار شاهنشاهی بایستی به هر قیمتی حفظ گردد، زیرا وی می‌تواند در آینده نیز اطلاعات با ارزشی ارائه دهد.

سند شماره ۳۷۱

خیلی محرمانه
 از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۶۸۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی فوری
 موضوع: کمبود محصولات نفتی

۱- شرایط بقدری سریع و بقدری مؤثر خراب شده است که فقط عملیاتی در حد Berlin Airlift می تواند اثر قابل ملاحظه ای بر ذخایر فعلی محصولات پالایش شده نفتی داشته باشد. راه حل، تنها راه حل ممکن برای این مشکل عبارتست از اینکه کارمندان بخش تولید، پالایش و توزیع شرکت ملی نفت به سر کار بازگردند.

۲- پاراگراف ۲ گزارش ما به شماره تهران ۱۲۶۴۹ مورخ ۲۷ دسامبر احتمالاً بیش از حد خوش بینانه بوده است. شب گذشته به ما گفته شد که پالایشگاه آبادان با مشکلات جدی ناشی از اعتصاب مواجه است و عملکرد کلی آن بیش از ۲۵۰ هزار بشکه در روز نبوده و ممکن است کاهش بیشتری داشته باشد. ما تلاش می کنیم در مورد چنین اخباری تأییدیه به دست آوریم. ما همچنین سعی می کنیم تأیید کنیم که پالایشگاه تبریز کاملاً از سرویس خارج است.

۳- ظرفیت پالایش با توجه به موقعیت تبریز و آبادان بین ۲۵۰ تا ۴۰۰ هزار بشکه در روز می باشد. با توجه به تعطیلی کامل (پالایشگاه - م) ما قویاً معتقدیم که احتمالاً رقم کمتر درست تر می باشد.

۴- همانطور که در ۱۰ دسامبر گزارش شد (تهران ۱۲۳۴۹) تقاضا برای برش میانی محصولات تقطیر شده به استثناء تأثیرات ناشی از احتکار و ترس های بی مورد در حال حاضر حدود ۴۲۰ هزار بشکه در روز است. با توجه به اینکه محصولات پالایشگاه های ایران حدوداً ثلث برش میانی را دربر می گیرد کمبود فعلی بین ۲۹۰ الی ۳۴۰ هزار بشکه در روز می باشد (یعنی ۱۲/۲ الی ۱۴/۳ میلیون گالن در روز). هیچ راهی وجود ندارد که دولت آمریکا یا سایرین بتوانند اتخاذ نموده و به ایران برای حل چنین مشکلی کمک نمایند.

۵ - سیستم های پالایش، ذخیره سازی و توزیع شرکت نفت ایران آن چنان طراحی یا ساخته نشده است که بتواند با مشکلاتی مانند آنچه که در حال وقوع است مقابله نماید. همانطور که در گزارش تهران ۱۲۳۴۹ آمده محصولات برش میانی حاصل از تقطیر نفت معمولاً در طول بهار و تابستان که تقاضا کم است ذخیره می شود تا برای تأمین حداکثر نیاز در زمستان به تدریج وارد بازار گردد. در حال حاضر حتی به منظور تأثیر مثبت گذاشتن بر کمبود فعلی خط لوله، تانکرهای حمل با راه آهن یا حتی تانکرهای جاده ای کافی وجود ندارد. (لازم به تذکر است که چنین شرایطی کاملاً عادی است زیرا تهیه ظرفیتی که بتواند پاسخگوی چنین شرایط نادری باشد تصمیمی غیر معقول و غیر اقتصادی است.)

۶- وارد کردن تانکرهای جاده ای بیشتر نیز به دلیل بُعد کمبود فعلی پاسخگو نخواهد بود. علاوه بر این رانندگان و نیروهای امنیتی لازم برای حفاظت از تانکرها و رانندگان نیز احتمالاً

بایستی از خارج وارد شود و با توجه به جو بدبینانه فعلی در ایران حتی نباید چنین فکری از خاطر عبور کند.

۷- هم‌اکنون از یکی از خبرنگارانی که معمولاً اطلاعاتی را از شرکت نفت کسب می‌کند مطلع شدیم که تولید در حدود ۲۰۰ هزار بشکه در روز است. اگر این حرف درست باشد به این معنی است که پالایشگاه تبریز تعطیل شده و پالایشگاه آبادان نیز در حال جان‌کندن است.

۸- به استثناء مناطق ساحلی که به سوخته‌های وارداتی دسترسی دارند ذخایر برش میانی فرآورده‌های تقطیر شده مقدار ناچیزی است. ذخایر این برش میانی در تهران و تبریز (و احتمالاً در سایر شهرها نیز) کاملاً به پایان رسیده است. در نتیجه اکثر خرده‌فروشان تعطیل شده‌اند یا در بهترین حالت قطره قطره جنس می‌فروشند. در جایگاه‌هایی که هنوز باز است صف مردم و پشتهای نفت تا چندین چهارراه طولانی شده است. وضع بنزین تا این حد بحرانی نشده است. اگر کسی بنزین بخواهد و بتواند نوبت خود را در یک صف یک مایلی یا بیشتر حفظ کند و بیش از ۴ الی ۵ ساعت منتظر بماند شانس خوبی دارد تا قادر به خرید ۲۰ لیتر سولئوان بنزین شود.

سند شماره ۳۷۲

۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۷ دی ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۶۹۶ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: مذاکره با محمدحسین خان قشقایی

خلاصه: مأمور سفارت در ۲۶ دسامبر با یکی دیگر از چهار خان بزرگ ایل قشقایی محمدحسین خان قشقایی و پسرعمویش حبیب‌الله قشقایی و پسر تحصیلکرده او در آمریکا هومن خان قشقایی ملاقات کرد. محمدحسین خان روشن کرد که او و ایل کثیرالنفوسش که به نظرش هنوز تحت فرمان او و برادرانش است آن طور که دریافته آماده‌اند در استان فارس و نقاطی در جنوب منافع آمریکا را پیش ببرند. در ازای این کار و کمکهای غیرمستقیمی که قشقایی‌ها می‌توانند از طریق ادامه تماسهای جبهه ملی و اسلامی خود به شاه بدهند آنها خواستار اعاده مقدار نامشخصی از اراضی ایلخانی خود و امتیازاتی و صرف مبالغ بیشتری از درآمدهای نفت کشور در پروژه‌های عمرانی درون اراضی قشقایی بودند. پایان خلاصه.

۱- محمدحسین خان مانند برادرش ملک منصورخان در تاریخ ایل قشقایی عمیقاً جا داشته است. او به تفصیل به روابط نزدیک بین قشقایی و دولت آمریکا خصوصاً در دوران بلافاصله پس از جنگ دوم و دوران ۵۳ - ۱۹۵۱ زمانی که قشقاییها از مصدق حمایت کردند پرداخت. او یک پیشنهاد از جانب رئیس قرارگاه سیا، گودوین (نام اول مشخص نیست) را بازگو کرد که به موجب آن در صورتی که قشقاییها از حمایت از جبهه ملی دست برمی‌داشتند مبلغ چهار میلیون دلار آمریکا و حق معرفی تعدادی سناتور و وزیر در یک دولت پس از مصدق به آنها

داده می‌شد. این پیشنهاد رد شد. متعاقب سقوط مصدق، قشقاییها به زوال افتادند و این ماجرا تقریباً ۲۵ سال پیش از آنکه او یا برادرانش دوباره به سفارت آمریکا دعوت شوند به وقوع پیوست. به گفته محمدحسین خان طی این مدت دولت آمریکا خود را در میان افراد متشابه‌الرأی مستخدم دربار که نمی‌خواستند از کارهایی که شاه انجام داده انتقاد کنند، محصور کرد. در عین حال، آمریکا افراد بی‌طرف را به نمایندگی در ایران نمی‌فرستاد بلکه کسانی را می‌فرستاد که در آینده تاجر می‌شدند و به دنبال راههایی برای ثروتمند ساختن خود پس از ترک خدمت دولتی بودند و هر چیزی را که می‌توانست ترتیبات سودمندی را که آنها برای خود ساخته بودند بر هم زند گزارش نمی‌کردند. در نتیجه به نظر او آمریکا خود را در موضعی می‌بیند که در آن هیچ چاره واقعی در برابر حمایت از شاه ندارد.

۲- به هر حال قشقاییها مایلند که تماسهای نزدیک با دولت آمریکا را دوباره برقرار سازند. در ازای بازگشت خانهای قشقایی من جمله ناصرخان که در حال حاضر به صورت تبعیدی در ایالات متحده است به فارس و برقراری دوباره بسیاری از امتیازات قدیمی بزرگان آنها و زمینهایشان قشقاییها صلح و ثبات را در فارس و نقاطی در جنوب حفظ خواهند کرد. آنها ادعا می‌کنند که دامنه کنترلشان تا ماوراء مناطق نفتی در گچساران امتداد می‌یابد که در آنجا متعهد می‌شوند سطوح تولیدی را تضمین کنند. آنها همچنین تضمین می‌کنند که لوله‌های نفتی واقع در سرزمین قشقایی صدمه نبینند. پسر محمدحسین خان به علاوه اصرار داشت که مقادیر بیشتری از درآمدهای نفتی ایران صرف پروژه‌های عمرانی در زمینهای قشقایی شود.

۳- محمدحسین خان برحذر داشت از اینکه برای حفظ سلطنت تنها بر ارتش ایران تکیه شود. تیمسارهای فعلی از شاه حمایت می‌کنند چون با او سقوط خواهند کرد. از هزاری فردی خوب اما نه اینکه به حد کافی قوی باشد دانسته شد و او سعی به جهت تاکتیکیهای خشنش در زمان فرماندهی ژاندارمری به شدت مورد انتقاد قرار گرفت. تنها تیمسار فریدون جم فردی قوی، مورد احترام و دارای محبوبیت کافی برای حفظ انسجام ارتش در شرایط جاریست اما دقیقاً همین خصوصیات است که موجب می‌شود شاه از جم بترسد و او را در تبعید نگاه دارد. در عین حال با افزایش فرار از خدمت ارتش در حال دخول به اولین مراحل اضمحلال است.

۴- محمدحسین خان خود را علیرغم محبوسیتش در زندان قصر و شیراز یک سلطنت‌طلب دانست اما لزوماً متعهد به حمایت از شاه فعلی نیست. او می‌تواند ایده شورای سلطنت به ریاست شهبانو فرح یا شاهزاده عبدالرضا تا زمان رسیدن ولیعهد به سن بلوغ را بپذیرد. به هر حال خانهای قشقایی می‌گویند که با رهبران جبهه ملی و همچنین ایرانیان محترم دیگری چون علی‌امینی تماسهای مکرر دارند. آنها همینطور رابطه صمیمی سابقه‌دار با آیت‌الله‌های فارس که به گفته محمدحسین خان با نفوذترین آنها دست‌لب (دست‌غیب) و محوتی (محلالتی) هستند دارند. با تمام این احوال آنها خواستار اعتدال و حمایت از سلطنت به عنوان نهاد ضروری برای ایران شده‌اند و این رویه را ادامه خواهند داد.

۵- به دنبال تماسهای قبلی با مقامات سفارت، محمدحسین خان اخیراً با اردشیر زاهدی ملاقات کرد تا امکان بازگشت به ایران را برای ناصرخان تحقیق کند. محمدحسین خان که زاهدی را از زمانی که پسر بچه‌ای بوده می‌شناسد و با پدر زاهدی روابط نزدیک داشت این ملاقات را گرم و صمیمانه توصیف کرد اما متذکر شد که در مورد بازگشت ناصرخان یا خانواده ایلخانی به زمینهای ایلی خود تعهدی پذیرفته نشد. چهار ماه پیش محمدحسین خان نظریات مشابهی را با اصنان افشار مطرح کرده بود و او موافقت کرد که موضوع را با شاه در میان بگذارد.

محمد خبر دیگری از افشار نداشته است.

سولیوان

سند شماره ۳۷۳

۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۷ دی ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۷۱۹ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: آخرین تحولات اوضاع در مشهد

۱- مأمور سفارت، اوضاع مشهد را تلفنی در تاریخ ۲۷ دسامبر با پرویز آموزگار رئیس دانشگاه مشهد مورد بحث قرار داد. شخص اخیر خاطر نشان ساخت که یک تحول نویدبخش، پایان اعتصاب نشسته در بیمارستان شاهرضا در تاریخ ۲۶ دسامبر و بازگشت پزشکان به کار در کلینیک‌های خصوصی بوده است.

۲- معذالک این امر با دشواریهایی که در تهران در وزارت علوم و آموزش عالی پیش آمده است خنثی شده است. حدود هفتاد استاد می‌خواستند در ساختمان وزارتخانه بست بنشینند (تحصن) و نظامیان تصمیم گرفتند مانع آن شوند. در تظاهراتی که به دنبال آن رخ داد یک استاد به قتل رسید (رجوع شود به گزارش سیاسی امنیتی مورخ ۲۷ دسامبر) مرگ او آخرین حادثه ناگوار معروف در میان جامعه دانشگاهیان مشهد شد و روز ۲۷ دسامبر شاهد تظاهرات دسته‌جمعی صدها هزار نفر در مشهد به مناسبت تشییع جنازه استاد در تهران بود. مفیدی وزیر علوم و آموزش عالی که یک استاد مورد احترام با ۳۰ سال سابقه فرهنگی بوده است ظاهراً به دلایل پزشکی طبق اظهار آموزگار استعفا داده است (خود مفیدی در پاسخ به سؤال مستقیم رایزن سیاسی سفارت در مورد اینکه آیا او استعفاء داده است طفره رفت و این موضوع القاء کننده آن است که او لاقلاً کوشیده است که استعفاء دهد)

۳- در ضمن، تشنجات در مشهد در نتیجه حادثه زندان تشدید شده است بدین معنی که زندانیان سیاسی اعتصاب کننده ساختمان خود را به آتش کشیده بودند. جمعیت بزرگی در حدود ۱۰۰۰۰ نفر برای کمک به زندانیان در مقابل آنچه که آنها معتقد بودند که کوششی از سوی دولت برای سوزاندن آنها بوده است به زندان شتافتند و یک رویارویی بین جمعیت و

نظامیان روی داد و نیروهای نظامیان به وسیله ۴۰ تانک تقویت شد. روز ۲۷ دسامبر مقامات نظامی در مقابل جمعیت تسلیم شدند و حدود ۳۸ زندانی سیاسی آزاد گشتند.

۴- موضع مقامات نظامی در جریان حادثه زندان در نتیجه غیبت یک فرماندار نظامی تضعیف شده بود. فرماندار نظامی شاغل قبلی به دنبال حادثه حمله علیه بیمارستان شاهرضا از سوی یک ژنرال از کرج تعویض شده بود. آیت‌الله قمی در جریان تبعید خود در کرج با این افسر درگیری پیدا کرده بود و این آیت‌الله محترم فرصت را از دست نداده دشمن قدیمی خود را تنها سه روز پس از ورود ژنرال به مشهد وادار به استعفاء کرده بود. فرماندار نظامی جدید نیز هنوز نیامده است.

۵- آموزگار درباره آینده شاه و آینده عاجل کشور بیشتر و بیشتر بدبین می‌شود. چشم‌انداز بی‌روح او درباره آینده تا اندازه‌ای مبتنی بر شایعاتی است که او شنیده است (که درباره آن مأمور سفارت اظهارنظری نکرد) مبنی بر اینکه صدیقی توانسته است تنها شش یا هفت نفر را برای شرکت در کابینه خود داوطلب کند و اینکه او خواسته است برای ادامه کوششهای خود ۱۰ روز دیگر مأموریت او به تعویق بیفتد. آموزگار هنوز هم معتقد است که شاه باید برای مدتی کشور را ترک کند تا راه‌حلی را که به او اجازه دهد بار دیگر به نحو مبهمی باز گردد تسهیل کند. سولیوان

سند شماره ۳۷۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۶۰۴ ۷۸ ۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۷ دی ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت در ایران

خلاصه: (بدون طبقه‌بندی) این گزارش اطلاعاتی در مورد اوضاع ایران از ساعت ۱۲ ظهر ۲۷ تا ۱۲ ظهر ۲۸ دسامبر را ارائه می‌دهد.

جزئیات: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - عمومی:

امروز صبح وضع بسیار آرام بوده است. ترافیک سبک بوده و تا ساعت ۱۱ صبح فعالیت بسیار کم بوده است.

به هر حال هم‌اکنون گزارش می‌رسد که تظاهرکنندگان در چندین منطقه در حال سازماندهی هستند و اولین صدای تیراندازیهای امروز را شنیده‌ایم. در نتیجه اعتصابات شرکت نفت انتظار می‌رود که خدمات ضروری و اساسی ظرف ۴۸ ساعت آینده در پایتخت در دسترس نباشد (مختل شود). هنوز چشم‌انداز راه‌حل سیاسی قابل دوامی وجود ندارد.

ب - فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدخارجی:

اقدامات و تهدیدات ادامه دارد. به هر حال چون تعطیلات آخر هفته است و تعداد زیادی از خارجیان از مرکز شهر دور هستند، ارقام واقعی تهدیدات کاهش یافته است. رانندگان گرفتار شده در ترافیک هنوز مواردی برای آزار و اذیت می‌باشند. وانت تفنگداران دریایی سفارت موقعی که از فروشگاه به سفارت برمی‌گشت مورد حمله و تعقیب قرار گرفت. یکی از رانندگان ایرانی هیأت مستشاری نظامی آمریکا را به علت پلاک اتومبیلش (سرویس سیاسی) از ماشین بیرون کشیده و مورد توهین و ناسزا قرار دادند.

همچنین از موارد گوناگون ورود به خانه‌های آمریکاییان و غارت آنها گزارشاتی رسیده است. تا امروز هنوز گزارشی از صدمات جانی جدی نرسیده است.

ج - فعالیتهای موافق و مخالف شاه:

در خلال دیروز بعد از ظهر فعالیتهای در شهر ادامه یافت به طوری که گروههای کوچکی از تظاهرکنندگان در تمام شهر مشغول پخش جزوه و اعلامیه، آتش زدن چوب و آشغال، فحاشی به نیروهای حکومت نظامی و شعارنویسی روی دیوارها، اتوبوسها و کامیون‌ها علیه شاه و به طرفداری از خمینی بودند. چندین اتومبیل و اتوبوس نیز به آتش کشیده شد.

دامنه اعتصابات آخرین اداراتی که هنوز کار می‌کردند را فرا گرفت. قرار است که کارگران شرکت ملی نفت ایران از تاریخ سی‌ام دسامبر ۷۸ به مدت دو هفته دست به اعتصاب بزنند (جهت اطلاع از میزان تولید نفت و ارزیابی و اظهارنظر در مورد آن، به گزارش شماره ۱۲۶۴۱ و ۱۲۶۴۹ سفارت آمریکا در تهران مراجعه کنید). جیره‌بندی تولیدات نفتی در تهران آغاز شده و انتظار می‌رود که ذخایر نفتی طی دو روز آینده تمام شود. امروز صبح طول صفهای خرید نفت سفید سه برابر دیروز است. هم‌اکنون در جلوی جایگاههای فروش بنزین طول صفها به یک تا دو کیلومتر می‌رسد. همچنین رادیو اعلام کرده است که بدون وجود سوخت ناوایی‌ها نیز بسته خواهند شد و از نان تازه روزانه خبری نخواهد بود. اعتصاب تمام بخشهای هواپیمایی ایران را فراگرفته است. حتی کارمندان هواپیمایی ملی ایران در ترمینال MAC (حمل و نقل هوایی) به سر کار حاضر نشدند. هم‌اکنون که ساعت یازده و سی دقیقه صبح است، گروههایی از مردم مجدداً در فاصله یکی دو مایلی جنوب غربی سفارت در حال شکل‌گیری هستند، جایی که دیروز جمعیت کثیری که برای تشییع جنازه کامران نجات‌اللهی، یکی از استادان دانشگاه آمده بودند با مأموران حکومت نظامی درگیر شدند و طبق گزارشات باعث کشته شدن تعدادی از مردم شد. بیشتر تظاهرکنندگان دیروز در سنین دانشجویی و یا مسن‌تر بودند.

مجدداً مواردی از آتش زدن پلاستیک و آشغال و راهبندان و برپایی سنگرها در خیابانها گزارش شده است. گزارشی حاکی از آن است که یک اتوبوس دو طبقه جهت ایجاد راهبندان در خیابان پارک شده است.

نیروهای حکومت نظامی اقدام به شلیک هوایی می‌کنند. طبق گزارش در ساعت ۱۲ ظهر روز بیست و هشتم دسامبر ۷۸ گروهی عظیم از تظاهرکنندگان در میدان فردوسی (در فاصله

دو مایلی جنوب سفارت آمریکا) شدیداً نظم را برهم زده و ایجاد اغتشاش کرده‌اند.

د - اقدامات و مسایل امنیتی:

سفارت توسط یک گروهان محافظت می‌شود. راهی برای تخلیه اضطراری در نظر گرفته شده که کارکنان سفارت می‌توانند از طریق کوچه پشت سفارت به انبار مهمات نیروی زمینی ایران دسترسی پیدا کنند. در برنامه اخبار فارسی شب گذشته اعلام شد که دیروز تبادل آتش بین مأموران حکومت نظامی و تظاهرکنندگان انجام گرفت.

همچنین گفته شد که سرهنگی توسط یکی از افراد تحت فرماندهی اش هدف قرار گرفته و کشته شده است (وابسته به جبهه ملی ایران). همچنین گزارش تأیید نشده‌ای حاکی است که دیروز عده‌ای از تظاهرکنندگان پلیسی را شدیداً کتک زده و احتمالاً کشته‌اند. حدود ساعت یازده صبح امروز یکی از وسایل نقلیه نیروی زمینی ایران در حدود نیم مایلی شمال سفارت با بمب آتش‌زا مورد حمله قرار گرفت. طبق اوامر سفیر، وابسته نظامی در مورد حفاظت از محوطه سفارت با محافظین سفارت همکاری می‌کند.

ه - فعالیتها در خارج از تهران:

۱- گزارش شده است که نیروهای حکومت نظامی به همراه تانکها به داخل شهر خرمشهر حرکت کرده‌اند. آمریکاییان مقیم آنجا نیز تهدید شده‌اند.

۲- زندانی در شهر مشهد به آتش کشیده شده است (شرح جزئیات را در گزارش شماره ۱۲۶۴۸ ملاحظه نمایید).

۳- گزارش شده است که دیروز در چندین شهر تظاهرات برپا شده است. اصفهان با تظاهراتی عظیم وضع ناآرامی داشته است. تبریز و شیراز نسبتاً آرام بوده‌اند.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

اگرچه امروز فعالیتهای خیابانی تاکنون خیلی کمتر از دیروز بوده است، احتمال کمبود خدمات ضروری و اساسی در ۴۸ ساعت آینده، آشفتگی‌ها را در شهری که از قبل نیز ناآرام بوده افزایش داده است. جوی از سردرگمی، آشفتگی و اضطراب حاکم است.

سند شماره ۳۷۵

۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ - ۷ دی ۱۳۵۷

سری

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی - ۳۲۶۲۴۴ به: نمایندگان دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۵۷، ۲۸ دسامبر ۷۸

۱- اعتصابات و کمبودها در تهران و شهرستانها زندگی عادی مردم را مختل کرده است، کمبود فرآورده‌های نفتی در ایران بیداد می‌کند و امکان عرضه مجدد نیز وجود ندارد. رادیو ایران در ساعت چهارده به وقت محلی اعلام کرد که تولید نفت ایران متوقف شده است.

۲- دیروز تهران شاهد خشونت‌های افسارگسیخته‌ای بود و امروز، روز پرتشنج دیگری را

پشت سر گذاشت. روزی پر سر و صدا، دستجاتی که در بیشتر قسمت‌های شهر حرکت می‌کردند و به تخریب اتومبیلها، آتش زدن ساختمانها، وادار کردن کامیونهای بارکش به تخلیه بارهایشان برای ایجاد سد و ترافیک و به ایذاء و اذیت فزاینده خارجیان می‌پرداختند. تیراندازی سربازان جهت برقراری امنیت بی‌نتیجه بوده است.

۳- نظر عمده ایرانیان تقریباً همان نظر سه شریک ایرانی یک دفتر حقوقی است که به همکار آمریکاییشان گفته‌اند: آنها از شرایط کنونی که در نتیجه امتناع شاه از ترک ایران به وجود آمده ترس و وحشت دارند. و تنها دلیل باقی ماندن شاه در ایران را صرفاً حمایت آمریکا از وی می‌دانند. چنین اعتقاداتی به طور فزاینده‌ای در بین رابط‌های سفارت نیز رایج است.

۴- تقریباً تمامی کارمندان خارجی شرکت‌های خدماتی حوزه‌های نفتی، ایران را ترک کرده‌اند و یا هم‌اکنون در حال ترک ایران می‌باشند.

به نظر سفارت تنها راه‌حل ممکن بحران فرآورده‌های نفتی برای شرکت ملی نفت ایران این است که کارها را مجدداً شروع نماید.

۵- تفسیر رادیو مسکو در مورد اوضاع ایران عملاً در چند روز گذشته با لحن کینه‌توزانه‌ای نسبت به آمریکا همراه شده است. سفارت گزارش می‌دهد که این حقیقت جوّ نفرت‌انگیز خاصی علیه آمریکاییان در آنجا به وجود آورده است.

۶- همچنین سفارت گزارش می‌دهد که در شرایط کنونی عمر ابتکارات سیاسی به پایان رسیده است. رشد بی‌نظمی‌های عمومی در یکی دو روز گذشته تهران و اقتصاد فروپاشیده ایران حاکی از آن است که برای تشکیل دولت جدید که صرفاً کاریست بیهوده، وقت کمی باقی مانده است.

سند شماره ۳۷۶

۳۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۹ دی ۱۳۵۷

سری

از: سفارت آمریکا، تهران

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری

از جانب سفیر برای آقای رید دستیار معاون وزیر خارجه

موضوع: درخواست مجوز جهت بسته‌بندی و حمل اسباب منزل و

ماشینهای شخصی به محل امن

۱- بر اساس آخرین دستورالعملهای وزارت امور خارجه قصد دارم مرحله اول از طرح خروج اضطراری را اعلام نمایم که عبارتست از خروج داوطلبانه اما با تشویقهای بسیار توسط باقیمانده وابستگان آمریکاییها در ایران. البته در رابطه با کاهش تعداد کارمندان نیز ملاحظاتی در نظر گرفته شده است. تسریع موردنظر در اجرای طرح خروج اضطراری مسئله اینکه مایملکات منزل و اتومبیلهای شخصی ما به چه صورت جابجا خواهد شد مورد توجه خاصی قرار گرفته است. تعداد رو به افزایشی از اتومبیلها در اثر پرتاب بمب آتش‌زا نابود شده و یا به

هنگام گیرافتادن در راهبندانها صدمه می‌بینند. منازل نیز مورد حمله بمب آتش‌زا قرار می‌گیرند و هنگامی که در طی روز بدون مراقب می‌باشند، ورود و انهدام یا دزدیدن اشیاء داخل آن به صورت یک انگیزه غیرقابل مقاومت برای جمعیت می‌شود. هم‌اکنون به دلیل کمبود سوخت سرگرم دو برابر کردن اقامتگاههای خود هستیم و بدین ترتیب منازل بیشتری با متعلقات آن بدون محافظ خواهد ماند.

۲- می‌دانم که در شرایط مشابهی در بیروت این اختیار داده شده بود که متعلقات منازل به همراه ماشینهای شخصی بسته‌بندی و از طریق هوایی تکرار می‌شود از طریق هوایی به آتن ارسال شود تا برای طول دوران ناآرامی آن کشور در محل امنی انبار گردد. این مطلب شامل تمامی پرسنل بود نه فقط آنهایی که وابستگانشان کشور را ترک کرده بودند.

۳- با توجه به شرایطی که در پاراگراف اول تشریح شده معتقدم که مناسب است همان اختیاراتی که قبلاً در بیروت واگذار شده بود به من اعطا شود. گرچه چنین عملیاتی مستلزم هزینه قابل توجهی از محل سرمایه‌های رسمی ما می‌شود ولی آن را معقولانه می‌دانم. افراد من نگرانی کمتری خواهند داشت و دولت آمریکا از سیلی از ادعاهای مربوط به گم شدن یا صدمه دیدن اموال شخصی در امان خواهد ماند زیرا معتقدم چنین موردی اگر ما با سرعت دست به کار نشویم اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. تا زمان نوشتن این متن اینکه ما چگونه می‌توانیم کالاها را بسته‌بندی کرده و مجوز خروج از گمرک بگیریم دقیقاً معلوم نیست اما اگر چنین اختیاری واگذار شود اطمینان دارم که کارکنانم راه آن را خواهند یافت.

سولیوان

سند شماره ۳۷۷

۳۰ دسامبر ۱۹۷۸ - ۹ دی ۱۳۵۷

استفاده محدود اداری

فرماندهی مستشاری نظامی

[وضعیت ایران در روزهای ۳۰ و ۳۱ دسامبر ۱۹۷۸]

۱- وضعیت کلی (بدون طبقه بندی)

یک بار دیگر سراسر ایران را تظاهرات فراگرفته است. در تهران و سایر شهرها، بسیاری از تظاهرات ایستا بوده و به راهبندانهایی منجر می‌شدند و خیابانها با تایرهای مشتعل اتومبیل مسدود می‌شدند. در چند شهرستان به کنسولگریهای ترکیه و انگلستان حمله شده است. دکتر بختیار همچنان می‌کوشد تا یک دولت غیرنظامی تشکیل دهد و به خاطر همین تلاشها از جبهه ملی اخراج شده است. شایعات حاکی از آنند که شاهنشاه کشور را ترک کرده و یا در شرف ترک کشور است.

۲- خلاصه فعالیتها (بدون طبقه بندی)

الف - تظاهرات (بدون طبقه بندی)

(۱) تهران - روز ۳۰ دسامبر در نواحی زیر تظاهراتی برپا شد: تخت طاووس، تخت جمشید،

خیام، میدان ژاله، تهران‌نو، بازار تجریش، شاهرضا، روزولت، خیابان ۴۵ متری و کوروش کبیر. این تظاهرات دربرگیرنده سوزاندن لاستیکهای فرسوده و ایجاد راهبندان بوده‌اند. دفاتر هواپیمایی ال‌عال به آتش کشیده شدند. یکی از گزارشات حاکی است که ۹ نفر کشته شده‌اند.

(۲) تبریز - به دو کنسولگری خارجی، انگلستان و ترکیه حمله شد. کنسولگری ترکیه آتش زده شد. سربازان کنسولگری آمریکا را به محاصره درآوردند.

(۳) مشهد - چند درگیری بین سربازان امنیتی و تظاهرکنندگان به وجود آمد. طبق گزارشات ۲۴ نفر مرده‌اند. به کنسولگری انگلستان حمله شد.

(۴) مسجد سلیمان - به شعبه‌های چند بانک حمله شد و یکی از آنها در آتش سوخت.

(۵) رشت - به دو شرکت مسافربری حمله شد و ۱۰ اتومبیل شخصی آتش گرفتند.

(۶) اردبیل - اتومبیل‌های دولتی و اسناد بانکها در آتش سوزانده شد. با ایجاد موانع در خیابانها و سوزاندن لاستیک راهبندان‌های شدیدی ایجاد شد.

(۷) شاهی - یک سینما، شعبه بانک، اداره دولتی، و چندین فروشگاه در آتش سوختند.

(۸) شیراز - تعدادی از شعب بانکها و ادارات دولتی به آتش کشیده شدند.

(۹) تویسرکان - تظاهرکنندگان به وسیله نیروهای انتظامی پراکنده شدند.

(۱۰) جهرم - سه نفر کشته و ۲ نفر مجروح شدند.

(۱۱) نهاوند - مغازه‌ها غارت شدند، یک خبرگزاری فرانسوی گزارش داد که ۵ بانک در آتش سوخته، ۴ نفر کشته و ۲۵ نفر مجروح شده‌اند.

(۱۲) خرم‌آباد - یک نفر کشته و ۱۶ نفر مجروح شدند.

(۱۳) اهواز - دو نفر کشته شدند. به کنسولگری انگلستان حمله شد.

(۱۴) در شهرهای همدان، شاپور، کرمان، رضائیه و یزد نیز تظاهراتی برپا شد. نیروهای انتظامی مداخله نکرده و در نتیجه درگیری ایجاد نشد.

ب - خطرها و تهدیدات (بدون طبقه‌بندی)

تلفنهای تهدیدآمیز و تهدید به بمب‌گذاری علیه منافع آمریکا.

ج - سیاسی (بدون طبقه‌بندی)

(۱) دکتر بختیار به خاطر تلاش جهت تشکیل دولت با وجود اینکه شاه بر سر قدرت خود مانده از جبهه ملی اخراج شده است. جبهه ملی اعلام کرده تشکیل دولت توسط دکتر بختیار «مغایر اصول و آمال سازمان جبهه ملی است». دکتر بختیار این اخراج را «بیهوده» خواند و دکتر سنجابی را به «حسادت» متهم ساخت. (فب‌ای / صدای آمریکا)

(۲) دکتر بختیار در ۳۰ دسامبر اعلام کرد امیدوار است ظرف ۶ روز دولت خود را تشکیل دهد. (طی یک گزارش آخر وقت، در روز ۳۱ دسامبر رادیو ایران (بخش فارسی) اعلام کرده که بختیار پست نخست‌وزیری را بعهدہ گرفته است.) بختیار اظهار داشته در شرفیابی به حضور

شاهنشاه، نامبرده اظهار داشته مایل است پس از تشکیل دولت غیرنظامی جهت معالجات پزشکی کشور را ترک کند. یک سخنگوی دربار گفته که شاهنشاه قصد ندارد قبل از بازگشت صلح و آرامش به کشور، ایران را ترک کند. (FBIS)

(۳) رادیوی رسمی اعلام کرده که نخست‌وزیر غلامرضا ازهاری روز ۳۰ دسامبر برای اولین بار پس از ۲۰ دسامبر به دفتر کارش بازگشته است. ژنرال ازهاری به خاطر یک حمله قلبی بستری بوده است. (FBIS/ رادیو تهران)

(۴) تلویزیون فرانسه اعلام کرد به آیت‌الله خمینی اجازه داده شده به طور نامحدودی در فرانسه بماند. (FBIS)

د - اقتصاد (بدون طبقه‌بندی)

(۱) وزارت نیرو اعلام کرد که برق اکثر مراکز صنعتی عمده را قطع کرده زیرا نفت و گاز لازم جهت ایستگاههای مولد را ندارد.

(۲) ظاهراً آیت‌الله خمینی به کارکنان نفتی اجازه داده در صورت برآورده شدن «شرایطی معین» بر سر کار خود برگردند.

(۳) تحلیل‌ها و مباحث (استفاده محدود اداری)

AFOSI (دفتر اطلاعات نیروی هوایی آمریکا) تحلیلی را ارسال نموده که یکی از منابع آن دفتر درباره تأثیرات کمبود محصولات نفتی تهیه نموده است:

«منبع... اطلاع می‌دهد تخمین‌ها و برآوردهای اولیه ارتش ایران حاکی از آن است که حتی با قطع کامل نفت ارتش برای دو هفته مصرف خود سوخت در اختیار دارد. منبع افزود مقامات سفارت آمریکا هم پایانی برای این اعتصابها نمی‌بینند و در این زمان ایرانیان از اداره میادین نفتی و ذخایر انرژی برق آبی خود عاجزند. منبع افزود در میادین نفتی دزفول چاههایی وجود دارد که آن قدر عمیقند که فشارهای حرارتی زمین باعث می‌شود نفت در سطح زمین جاری گردد. اگر از میادین مذکور کمتر از میزان فعلی یعنی ۵۰۰ هزار بشکه در روز نفت استخراج شود، چاهها ممکن است طغیان کنند و حتی اشکالاتی در وضعیت زمین‌های محل پیدا شود. منبع گفت دو سوم مولدهایی که در منطقه تهران وجود دارند از نفت برای سوخت خود استفاده می‌کنند. برق یک سوم دیگر از طریق جریان آب به دست می‌آید، و این آبها از منابعی مثل سد کرج در غرب تهران حاصل می‌شوند. منبع گفت ایرانیانی که در حال حاضر اداره سد کرج را به عهده دارند فاقد تخصصهایی هستند که خارجانی که قبلاً عملیات تولید برق را به عهده داشتند، دارا بودند. خارجیا را از سد حذف کرده‌اند و در نتیجه ممکن است مشکلاتی بروز کند. منبع مخصوصاً روی این نکته تکیه کرد که ایرانیها سطح آب پشت سد را بیشتر از حد مجاز کم و زیاد می‌کنند. در جایی که خارجیاها قبلاً فقط ۵ تا ۱۰ سانتی‌متر تفاوت سطح آب در طول روز داشته‌اند، ایرانیان (که فاقد آموزشهای لازم جهت درک نتایج درازمدت اقدامات فعلی خود هستند) ممکن است سبب شوند که اختلاف سطح آب از ۱ تا ۵ متر (در

روز) هم برسد. این امر مشکلات فراوانی ایجاد می‌کند و سبب می‌شود تا میزان لجن، گل و سایر اشیاء خارجی که وارد پره‌های توربین مولد برق می‌شوند افزایش یابند. این اقدامات ممکن است تأثیری بازدارنده در رابطه با توان تولید برق آبی در فصل بهار داشته باشد، یعنی زمانی که برفهای زمستانی کوههای نزدیک آب و جاری می‌شوند.»

سند شماره ۳۷۸

خیلی محرمانه
از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۷۵۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی فوری
موضوع: تحولات جاری در مناطق نفتی

۱- اوضاع در اهواز در بعد از ظهر امروز نسبت به گذشته به گونه‌ای آرامتر بود. امروز تعدادی از مخالفین برای گروههایی از اعتصابیون پالایشگاه سخنرانی کرده و به گرمی مورد استقبال قرار گرفتند. انتظام مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران با این درخواست که تلاش نکند تا برای صادرات نفت تولید شود موافقت نمود. ظاهراً انتظام همچنین پذیرفته است که نیروهای نظامی از دفاتر اسکو و تجهیزات مناطق نفتی خارج شوند (یکی دیگر از خواسته‌های مخالفین و اعتصابیون). به هر حال ارتش از دفاتر اسکو در اهواز خارج شده است و تام ایوانز قائم‌مقام مدیرعامل اسکو خدمات حفاظتی شخصی از جانب ارتش دریافت نمی‌کند.

۲- شرکت ملی نفت و احتمالاً دولت ایران تصور می‌کنند که می‌توانند با اعتصابیون به توافقی برسند تا بر مبنای آن نفت برای فعال نگهداشتن تمام پالایشگاههای محلی به اندازه کافی تولید شود. ما چنین اعتقادی نداریم.

۳- پروازهای خروج پرسنل اسکو از آبادان بالاخره بعد از ظهر امروز آغاز شد.

سولیوان

سند شماره ۳۷۹

خیلی محرمانه
شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۶۰۸ ۷۸
از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی
عنوان: خلاصه وضعیت ایران، از ۲۸ دسامبر تا ۳۱ دسامبر ۷۸

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه‌بندی): این گزارش حاوی اطلاعاتی راجع به وضعیت ایران از ساعت دوازده ظهر ۲۸ تا دوازده ظهر ۳۱ دسامبر ۷۸ (به وقت محلی) می‌باشد.

۲۲- جزئیات گزارش (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف - وضعیت کلی:

امروز صبح تهران با وجود گروههای پراکنده‌ای از تظاهرکنندگان در بسیاری از نقاط شهر

نسبتاً آرام گزارش شده است. دیروز شواهدی وجود داشت که نشان می‌داد طرح راهپیمایی بزرگی در مقابل سفارت «واقع در تهران» ریخته شده بود. به هر صورت نیروی دفاعی محوطه سفارت به طور قابل توجهی افزایش داده شد و بدین وسیله از این حمله ممانعت به عمل آمد. امروز سوزاندن آشغالها و اتومبیلها در سراسر مرکز شهر ادامه داشت و ظاهراً ناحیه جنوب شرقی شهر و اطراف پایگاه هوایی دوشان تپه اوج اغتشاشات بوده است. ترافیک یک دهم روال عادی است، ولی عابرین در گروههای کوچکی در هر گوشه‌ای به چشم می‌خورند. این مسئله، حفظ آرامش توسط نیروهای حکومت نظامی را مشکل کرده است به طوریکه تمایز بین اشخاص آشوبگر و عادی، امری غیرممکن است. در بخش اقتصاد هیچ بهبودی به چشم نمی‌خورد و هنوز خیلی زود است که گفته شود که آیا دکتر بختیار قادر به تشکیل دولتی می‌باشد و اینکه آیا چنین حکومتی توان هدایت و جلب همکاری آنهایی که مورد نیاز اداره کشور می‌باشند دارد یا نه؟

ب - فعالیتهای ضدآمریکایی، ضد خارجی:

جو عمومی تظاهرات رنگ ضدخارجی بیشتری به خود می‌گیرد. طی این مدت حداقل هشت مورد از اقدامات ضدآمریکایی گزارش شده است. این اقدامات متوقف کردن اتومبیلها و اخطار به سرنشینان مبنی بر برگشت به کشورشان، به سنگ بستن اتوبوسها، و دو مورد متوقف کردن عابرین آمریکایی و تفتیش آنها توسط ایرانیان غیرنظامی در خیابان، را شامل می‌شود. همچنین حملاتی نیز علیه ملیتهای دیگر منجمله آلمانیها و روسها وجود داشته است. امروز مرکز بازرگانی آمریکا واقع در بولوار الیزابت صحنه تظاهرات جمعیتی عظیم و خشمگین بود که این جمعیت سرانجام توسط نیروهای حکومت نظامی متفرق شدند. هنوز گزارشی مبنی بر اینکه به خارجیان مقیم تهران آسیب جدی رسیده باشد، دریافت نشده است.

ج - فعالیتهای مخالف و موافق شاه:

در تمام این مدت تظاهرات عمده‌ای در تهران رخ نداده است. فعالیتهای خیابانی توسط گروههای کوچکی که اقدام به سوزاندن زباله و لاستیک اتومبیل می‌کنند، صورت می‌گیرد. معمولاً این آتشها باعث کند شدن سرعت اتومبیلها می‌شود که در پی آن جوانها از سرنشینان آنها می‌خواهند که چراغهای اتومبیلهاشان را در حمایت از خمینی روشن کنند و در صورتی که اتومبیل سرنشین خارجی داشته باشد ضمن کوبیدن روی اتومبیل به آنها می‌گویند که به کشورشان برگردند. این گروهها همچنین ظاهراً بدون هیچ هدفی دست به سوزاندن اتومبیلهای بدون سرنشین می‌زنند. به هر حال، تاکنون حداقل خسارت در تهران به ساختمانها وارد شده است. با توقف تقریباً کامل تولید نفت خام، اصولاً محصولات نفتی دیگر یافت نمی‌شوند. در حال حاضر اغلب پمپ‌بنزینها همانند توزیع کنندگان نفت سفید بسته‌اند. در چند شعبه‌ای هم که هنوز این محصولات را دارند، صفهای طولی تشکیل شده است. مواد غذایی و نان هنوز یافت می‌شوند. اکنون اعتصابات، تمام کشور را به طور اساسی فلج کرده است. تنها اداره برق

و تلفن خدمات خود را ارائه می‌دهند. در فرودگاه مهرآباد تنها خطوط تجارتي که قادر به تهیه سوخت از جاهای دیگری بوده‌اند به پروازهای خود ادامه می‌دهند. اینها شامل ایرفرانس، لوفت‌هانزا، سوئیس ایر و بریتیش ایرویز می‌باشند. پروازهای اروپایی پان آمریکن نیز صورت می‌گیرد. نه سوخت جت وجود دارد و نه کارکنان مربوط به بخش غیرپروازی.

N.B: چون یگان حمل و نقل هوایی مک این کار را انجام می‌دهد تا اطلاع ثانوی هیچ برنامه‌ای جهت بارگیری سوخت جت جهت مصرف در ایران نداشته باشید.

د - مشکلات و اقدامات امنیتی:

امروز دوباره تقریباً ۸۰ نفر سرباز داریم که از سفارت محافظت می‌کنند. با راهپیمایی تهدیدآمیز اقدامات امنیتی افزایش داده شد و با هماهنگی که با نیروهای زمینی ارتش ایران به عمل آمده است در حال حاضر هلیکوپترهایی که نیروهای کمکی را حمل می‌کنند می‌توانند در داخل محوطه سفارت به زمین بنشینند. هوانیروز ایران یادآور شده است که اکنون به جای چند محافظ غیرنظامی، سربازان و شش آتشبار BTR-60 از آشیانه هواپیمای خانواده سلطنتی محافظت می‌کنند. نیروهای حکومت نظامی که ظاهراً هنوز بنزین برای مصرف خودروهایشان دارند، اکنون می‌توانند به خاطر عدم وجود ترافیک وسایل نقلیه، خیلی سریع‌تر در شهر حرکت کنند. در حال حاضر آنها به جای پخش شدن در تمام سطح شهر، در کلانتریها و اماکن مهم مستقر شده‌اند.

ه - فعالیتهای خارج از تهران:

پایتخت در مقایسه با بسیاری از شهرهای دیگر ایران آرام بوده است.

۱- اهواز: شهر با آشوبهای عمده‌ای مواجه بوده و طبق گزارش، کنسولگری انگلیس و انجمن ایران و آمریکا مورد حمله واقع شده‌اند. ادعا می‌شود اکثریت قریب به اتفاق خارجیان مقیم این ناحیه در حال خارج شدن می‌باشند.

۲- مشهد: طبق گزارشات واصله نیروهای حکومت نظامی به خاطر آشوبهای شدید مجبور به عقب‌نشینی از بخشی از شهر شدند. طبق گزارش دو کلانتری، یک خانه تیمی آمریکایی، یک کلوپ افسران و انجمن ایران و آمریکا به کلی در آتش سوختند. یک منبع گزارش می‌دهد که سربازی ربوده شد و یک مورد تورینو که در داخل خانه تیمی آمریکا بود در آتش سوخت.

۳- تبریز: کنسولگری آمریکا دیروز مورد حمله واقع شد. تظاهرکنندگان وارد ساختمان اصلی یا دفاتر نشدند، اما با پرتاب گاز اشک‌آور در داخل محوطه کنسولگری پراکنده شدند. چون امروز دوباره تظاهرات شکل می‌گرفت، هواپیمای ۱۲ - C سفارت جهت تحویل گاز اشک‌آور بیشتر به تبریز اعزام شد.

۴- شیراز: گزارشات رسیده از شیراز نشان می‌دهد که به کنسولگری انگلیس در آنجا حمله شده است.

۵- اصفهان: بنا به گزارش، دیروز در مرکز شهر اصفهان تظاهرات عظیمی بدون درگیری

برگزار گردید.

نظریات تهیه‌کننده (خیلی محرمانه - غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) فعالیتها در شهر تهران تقریباً متوقف شده‌اند. در تظاهرات خیابانی عموماً تعداد کمی شرکت داشتند. شهر چشم‌انتظار این هست که ببیند دکتر بختیار و کابینه جدیدش چه می‌کنند و یا اصلاً قادر به انجام کاری هستند. نه وضع دولت جدید روشن است و نه نقش جدید شاه مشخص. تا وقتی مواضع دقیق روشن نشوند کسی نمی‌تواند پیش‌بینی کند که آیا دکتر بختیار قادر به جلب همکاری رهبران مذهبی، افسران نظامی و تکنوکراتها می‌باشد یا نه؟ حداقل بدون حمایت ضمنی هر سه گروه، توانایی وی در بیرون کشیدن کشور از باتلاق کنونی با مخاطرات جدی همراه خواهد بود.

سند شماره ۳۸۰

استفاده اداری محدود ۳۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۰ دی ۱۳۵۷
اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۶)

۱- وضعیت کلی (بدون طبقه‌بندی)

در طی دوره مورد گزارش تظاهرات وسیعی در سراسر ایران برپا گردید. گزارشاتی دال بر کشته و زخمی شدن تظاهرکنندگان واصل شده که بعضی از آنها توسط رادیو ایران منتشر گردید. گزارشات بسیاری حاکی از آنند که یک بار دیگر تلاش می‌شود تا کابینه‌ای غیرنظامی و این بار به ریاست دکتر بختیار از اعضای جبهه ملی تشکیل شود. توقف تولید نفت چنان اقتصاد را خرد کرده که ممکن است آن را کاملاً از حرکت باز دارد. کمبودهای عظیمی به وجود آمده‌اند، و دولت هم قدرت این را ندارد آنها را به طور مؤثری مهار کند.

تظاهرات (بدون طبقه‌بندی)

۱- در روز ۲۸ دسامبر در مناطق زیر تظاهراتی برپا و گزارش شد:

الف - تهران: در ساعات روز مناطق زیر شاهد تظاهرات بوده‌اند:

شاهرضا، کوروش کبیر. تومبیلها را سوزانده، شیشه‌ها را شکسته و اتوبوسها را واژگون کردند. برای دور نگهداشتن تظاهرکنندگانی که شعارهای ضدآمریکایی می‌دادند، نیروهای انتظامی حلقه‌ای در اطراف سفارت آمریکا تشکیل دادند. تظاهرات شبانه که با شروع ساعات منع رفت و آمد برپا شده بودند نیز گزارش شده است.

۲- وضعیت سیاسی (استفاده محدود اداری)

الف - از نفر دوم جبهه ملی، دکتر بختیار، خواسته شده تا کابینه‌ای تشکیل دهد و نامبرده مشغول مشورت با همکارانش است. ظاهراً دکتر سنجابی از جبهه ملی گفته اقدامات بختیار را اقدامات فردی و خصوصی یک شخص می‌داند نه اقداماتی که از سوی جبهه ملی باشد. (B.B.C) بنا به گزارشی که در مطبوعات آلمان منتشر شده، دکتر بختیار شرایطی برای شاه قرار

داده که عبارتند از جانشین شدن شورای سلطنت به جای شاه و انحلال ساواک. این مطالب از سوی اطرافیان بختیار تأیید یا تکذیب نشده‌اند. محافل وزارت دربار ظاهراً گفته‌اند که نخست‌وزیر از هاری قبلاً استعفا داده، ولی اعلان رسمی این مسئله به بعد موکول شده است.

ب - در پاریس، اطرافیان آیت‌الله خمینی (یا منابع اطراف آیت‌الله خمینی) اظهار داشته‌اند که وی تشکیل هیچ دولتی را با وجود شاه نخواهد پذیرفت. شرط حمایت وی همچنان بر رفتن شاه و محو سلطنت استوار است. خمینی همچنین خواسته تا روز ۳۰ دسامبر را عزای عمومی اعلام کنند.

ج - تولید محصولات نفتی تقریباً متوقف شده است. یک خبرگزاری فرانسوی تولید روز ۲۸ دسامبر را معادل ۲۵۰ هزار بشکه گزارش کرده که این برابر با یک سوم مصرف روزانه داخلی است. دولت نظامی تهران اعلام کرده احتمال دارد نان کم شود و حرکت تاکسی‌ها و اتوبوسها به خاطر کمبود محصولات نفتی محدود گردد. جیره‌بندی اعلام شده، هر چند قرار نیست کوپن‌های جیره‌بندی صادر گردد. اولویتهای توزیع محصولات نفتی از سوی دولت به این ترتیب اعلام شده است: (۱) کارخانجات تولید مواد غذایی؛ (۲) پمپ بنزینها؛ (۳) مشترکین تجاری، به خصوص نانوايي‌ها و فروشگاهها؛ و (۴) کارگاههای کوچک. شهردار تهران به خاطر کمبود سوخت، جمع‌آوری زباله را متوقف کرده است.

۳- بافتهای تظاهرات (استفاده محدود اداری)

الف - AFOSI نوعی بافت برای تظاهراتی که طی این مدت برپا شده تهیه نموده است. تفسیر آنها بدین شرح است: «به نظر می‌رسد در طول این مدت (۲۴ - ۲۵ دسامبر) نوعی «بافت» جهت تظاهرات به وجود آمده است. تظاهرات ابتدا در ۱ یا ۲ کیلومتری منطقه هدف سازماندهی و تشکیل می‌شوند و آنگاه به حرکت درمی‌آیند. مقامات حکومت نظامی توانسته‌اند در چند مورد با متفرق کردن تظاهرات در مرحله تشکیل جلوی راهپیمایی‌ها را با موفقیت بگیرند.»

سند شماره ۳۸۱

۳۱ دسامبر ۱۹۷۸ - ۱۰ دی ۱۳۵۷

خیلی محرمانه

از: سفارت آمریکا، تهران - ۱۲۷۹۷ به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: تهدید به اعتصاب در هواپیمایی کشوری توسط

مسئولین برجهای مراقبت و تکنسین‌ها

۱- در ۳۱ دسامبر اعلامیه‌ای که در زیر می‌آید روی کاغذهای رسمی - اداری وزارت جنگ در فرودگاه مهرآباد تهران پخش شد. به نظر می‌رسد که این اعلامیه‌ها از سوی کارکنان هواپیمایی کشوری پخش شده باشد که مضمون آن این است «به نام خدا، ما کارکنان اجرایی و پرسنل برجهای مراقبت سازمان هواپیمایی کشوری به منظور اعلام همبستگی با ملت ایران، از

تاریخ اول ژانویه تنها به هواپیماهایی (که ذیلاً ذکر شده) اجازه فرود در فرودگاههای ایران خواهیم داد:

(۱) هواپیماهایی که مواد غذایی، بیمار و یا آمبولانس حمل کنند. هواپیماهایی که متعلق به کشورهای آمریکا و یا اسرائیل باشند تحت هیچ شرایطی اجازه فرود نخواهند داشت. در این نامه به علاوه خواسته‌هایی به شرح زیر نوشته شده بود: لغو حکومت نظامی و برکناری دولت نظامی.

(۲) اخراج تدریجی تمام کارمندان خارجی سازمان هواپیمایی کشوری.

(۳) جدا شدن هواپیمایی کشوری از وزارت جنگ. آزادی تمام زندانیان سیاسی و آزادی مطبوعات. و بالاخره چنانچه نیروهای نظامی به هر نحوی در کارهای مربوط به هواپیمایی کشوری مداخله نمایند اعتصاب کامل اجرا خواهد شد. این اعلامیه به مثابه هشدار است به تمام شرکتهای هواپیمایی.

چنانچه این شرکتهای برای اشخاص غیرمجاز پروازی خارج از برنامه داخلی تنظیم نمایند، در صورت بروز هر حادثه غیرمترقبه‌ای کارکنان هواپیمایی کشوری هیچ‌گونه مسئولیتی در قبال آن نخواهند داشت. (نقل قول تمام) (ترجمه آزاد).

۲- هم‌زمان گروهی که به نظر می‌رسد، نمایندگی کارمندان هواپیمایی کشوری را برعهده دارند نزد مهدی حاج منیری مدیرعامل این سازمان رفتند تا قصدشان را جهت اعتصاب اعلام کنند مگر اینکه خواسته‌هایشان برآورده شود. منیری و دیگر مقامات مسئول هواپیمایی کشوری، رئیس تیم آژانس هواپیمایی کشوری آمریکا (FAA) را از این مسئله آگاه نمودند که محرک اصلی اعتصاب ۵ یا ۶ تن از کارمندان معروف و سازش‌ناپذیر می‌باشند. این اعتصاب غیر از کارمندان اداری تمام کارمندان مسئول برجهای مراقبت و همچنین تکنسینها را دربر می‌گیرد. منیری سپس با نمایندگان شرکتهای عمده هواپیمایی منجمله پان آمریکن، بریتیش ایرویز، ایرفرانس، لوفت‌هانزا و سوئیس ایر که در تهران به سر می‌برند ملاقات نمود. منیری به نمایندگان این شرکتهای در مورد امنیت فرودگاه و خدمات مورد احتیاج در آن اطمینان داده و از آنان درخواست نمود که کماکان پروازهای خود را به تهران ادامه دهند.

۳- نماینده پان آمریکن به مأمور سفارت گفت که نمایندگان خطوط هوایی در مورد حفظ جان کارمندان خود حتی اگر امنیت فرودگاه تضمین شود به شدت ابراز نگرانی می‌کنند. آنان خاطرنشان ساختند که کارمندان هواپیمایی کشوری مورد تهدید قرار گرفته‌اند که در صورت عدم شرکت در اعتصاب از آنها انتقام خواهند گرفت. چنین تهدیداتی به کارمندان خطوط هوایی نیز که در خانه و یا در مسیرشان به فرودگاه ممکن است مورد ضرب و شتم اعتصابیون قرار بگیرند شده است.

۴- بعد از خاتمه جلسه نمایندگان شرکتهای دیگر هواپیمایی عدم تمایل خود نسبت به ادامه پرواز به تهران را تحت چنین شرایطی اعلام نمودند. به هر حال نماینده پان آمریکن

پیشنهاد نمود که آنها قبل از دادن هرگونه پیشنهاد و یا توصیه نهایی به رؤسای شرکت‌هایشان، نخست با سفرای کشورشان مشورت کنند. علاوه بر آنچه که در بالا ذکر شد نماینده پان‌آمریکن از سفارت درخواست نمود که رهنمودی در مورد ادامه پروازها ارائه دهد. نماینده پان‌آمریکن اظهار داشت که او امشب با دفتر مرکزی این شرکت در نیویورک تماس خواهد داشت و در مورد مصلحت ادامه پرواز فردا اول ژانویه مشورت می‌نماید.

۵- سفارت تصمیم پان‌آمریکن را در اسرع وقت گزارش خواهد نمود، اما اگر وزارت خارجه مایل است می‌تواند مستقیماً با پان‌آمریکن صحبت نماید.

۶- نظریه: کارمندان هواپیمایی کشوری، که زیر نظر مستقیم وزارت جنگ فعالیت دارند تاکنون مقاوم‌ترین گروهی هستند که در اعتصابات علیه دولت ایران شرکت نداشته‌اند. به هر حال، ظاهراً از اینکه مقاومت آنان در عدم شرکت در اعتصابات هواپیمایی ملی ایران، مناطق نفت‌خیز و سایر مؤسسات دولتی ضعیف شده است، به شدت احساس خطر کرده‌اند. پان‌آمریکن اکنون به خصوص از تهدیدات تلافی‌جویانه که نسبت به شرکت هواپیمایی ال‌عال اسرائیل به خاطر رفتار تبعیض‌آمیزش به وجود آمده است، احساس خطر می‌کند.

سولیوان

فهرست اعلام

آژانس ارتباطات بین‌المللی ایالات متحده	آ. آ
(USICA) / ۵۳, ۵۴, ۶۷۲, ۶۷۳	آبادان / ۷, ۹, ۱۰, ۱۶, ۱۷, ۶۵, ۹۷, ۱۱۱,
آژانس اطلاعات دفاعی (واشنگتن دی. سی) /	۱۱۶, ۱۵۰, ۲۱۸, ۲۲۳, ۳۹۳, ۴۷۶, ۵۲۵,
۲۷۱, ۵۸۰	۵۲۷, ۵۲۸, ۵۶۹, ۵۷۸, ۵۸۸, ۵۹۱, ۵۹۴,
آژانس فرانس پرس (آژانس خبری فرانسه) /	۶۰۸, ۶۵۳, ۶۹۰, ۷۰۱
۱۲۸, ۳۵۰, ۴۱۱	آباده / ۵۱۲
آژانس هواپیمایی کشوری آمریکا (FAA) / ۷۰۶	آبتر، دیوید (پروفیسور) / ۵۴, ۵۶
آسایشگاه افسران گارد شاهنشاهی / ۵۷۹	آبراهام (پروفیسور) / ۲۱
آسیا / ۲۶۰, ۶۴۰	آتابای، ابوالفتح / ۳۷۹
آکادمی نظامی فرانسه / ۳۴	آتابای، کامبیز / ۳۷۹
آکاریا، اندی / ۴۷۹	آتن / ۵۰۵, ۵۱۹, ۵۲۰, ۶۹۸
آلیو (شهر) / ۳۶	آدلر / ۵۵, ۷۳, ۷۴, ۸۹, ۱۱۲, ۱۷۴
آلمان شرقی / ۴۸, ۱۱۰	آذربایجان شرقی / ۳۷, ۳۸, ۴۲, ۴۳, ۴۵
آلمان غربی / ۱۶۱, ۴۹۶, ۶۸۵	آذربایجان شوروی / ۶۴۰
آلمان / ۵۵, ۷۲, ۲۴۱, ۵۱۹, ۶۸۷, ۷۰۴	آذربایجان غربی / ۳۱۴
آلیس، جری / ۴۴۳, ۵۰۳	آذربایجان / ۱۳۳, ۱۳۴, ۲۲۷, ۳۳۶,
آمرام، دیوید / ۱۵	۳۳۹, ۵۱۰, ۵۱۲
آمریکا / اکثر صفحات	آذرشهر / ۲۴۲
آمل / ۱۹۱, ۱۹۷, ۲۱۶, ۲۴۲, ۲۴۳, ۲۴۸, ۲۴۹,	آذری، تیمسار / ۶۳
۳۰۰	آرنسون، فیلیپ / ۴۴۴
آموزگار، پرویز / ۲۰۸, ۶۴۷, ۶۴۹, ۶۹۳, ۶۹۴	آرنولد، باربارا / ۴۲۲
آموزگار، جمشید / ۴۹, ۵۳, ۷۱, ۷۵, ۱۰۷, ۱۲۹,	آریانا (شرکت هواپیمایی افغانستان) / ۳۱۲
۱۵۶, ۱۵۷, ۱۵۸, ۱۶۴, ۱۶۸, ۳۰۶, ۳۷۹	آزموده، اسکندر (استاندار) / ۳۱, ۴۲
آموزگار، جهانگیر / ۱۵	آزمون، منوچهر / ۱۸۴, ۲۰۵, ۲۳۴, ۲۳۵,
آموزگار، عبدالحسین / ۶۴۷, ۶۴۸	۲۸۳, ۲۴۸

اردبیل / ۶۹۹	آنکارا / ۱۶، ۱۷، ۲۰، ۴۲، ۱۷۸، ۲۱۴، ۲۴۲
اردلان، امان الله (سناتور) / ۱۸۹	۳۸۷، ۳۴۹
اردلان، علیقلی (وزیر دربار) / ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۵	آهی، شهریار / ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰
۱۶۶، ۱۶۷، ۱۹۵، ۲۴۳	آیگر، ریچارد / ۸۸
اردن / ۷۴، ۵۱۸	ابتهاج، آذر / ۳۷۹
الارده، دوریس / ۳۶۲	ابطحی / ۳۶۷
اروپا / ۷۳، ۸۸، ۱۱۲، ۱۸۶، ۲۶۰، ۲۶۴، ۲۶۶	ابوسعیدی، مهدی / ۳۷۹
۲۷۷، ۲۸۶، ۲۹۰، ۲۹۵، ۳۰۷، ۳۲۲، ۳۳۱، ۳۳۲	ابوظبی / ۲۱۴، ۲۴۲، ۳۸۷
۳۳۴، ۳۴۳، ۳۵۳، ۳۶۹، ۳۷۳، ۴۶۰، ۴۹۵، ۵۰۸	اتاق اصناف تهران / ۱۵۶
۵۲۲، ۵۳۶، ۵۷۸، ۵۹۵	اتاق بازرگانی آمریکا / ۱۱۱
اروپای شرقی / ۱۰۵	اتحاد جماهیر شوروی / ۳۰، ۳۲، ۳۳، ۱۷۹
اریتره / ۵۸۴	۲۱۳، ۲۲۰، ۲۷۶، ۲۷۸، ۲۸۱، ۲۸۳، ۳۵۳
ازهارای (خانم) / ۴۷	۳۵۴، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۸۶، ۴۱۳، ۴۶۵، ۴۹۲
ازهارای، غلامرضا (سپهبد) / ۷۵، ۱۰۸، ۱۲۲	۴۹۶، ۵۵۰، ۵۶۱، ۵۷۳، ۵۹۴، ۶۴۰، ۶۴۶
۲۶۰، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۵	اتحادیه بین‌المللی حقوق بشر / ۱۳۶
۲۹۱، ۳۰۱، ۳۱۵، ۳۲۰، ۳۲۹، ۳۳۲، ۳۳۶، ۳۳۷	اتحادیه کارگری آمریکا / ۱۱۱
۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۴، ۳۴۶، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۱	اتحادیه معلمان / ۵۸۹
۳۵۲، ۳۵۴، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۶، ۳۷۷	اجلاس اوپک / ۳۲۸
۳۸۲، ۴۱۱، ۴۱۸، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۸، ۴۶۰، ۴۶۱	اجلاس بین‌الملل سوسیالیست / ۲۱۹
۴۶۲، ۴۶۳، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۳۶	اجلاس کمپ دیوید / ۸۸
۵۴۱، ۵۴۲، ۵۹۶، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۱۰	احمدی، محمدعلی / ۲۲۰
۶۲۲، ۶۳۱، ۶۶۱، ۶۶۹، ۶۸۶، ۶۸۹، ۶۹۲، ۷۰۰	اخباری، عباس / ۲۱۲، ۲۲۲، ۲۴۸
۷۰۵	اخوان، محمود / ۳۷۹
اژدری، عباس / ۶۸	اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی / ۱۰۴
اسپنگلر، ریموند (گروهیان) / ۴۹۹، ۵۰۴، ۵۰۵	۳۶۱، ۳۶۴، ۴۱۹، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۳۲
۵۴۷	۴۴۰، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸
استات، جیمی / ۴۴۳، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۵۰، ۴۵۳	۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۶۸، ۴۹۸، ۵۰۹
۴۷۹، ۴۸۰، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۲۷، ۵۲۹، ۵۴۶	۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۵، ۵۴۲
استادیوم آریامهر (آزادی) / ۱۹۴، ۱۹۶	اداره گمرک / ۳۰۷، ۶۲۳
استارک، فیلیپ. ل. / ۳۶۴، ۴۴۳، ۴۷۹، ۵۰۴	اراک / ۵۷۹، ۵۸۸، ۵۹۴
۵۲۹، ۵۴۸	اربابی، هوشنگ / ۳۷۹
استان ایلام / ۴، ۵، ۱۱۲، ۲۳۷، ۳۹۳، ۴۷۶، ۴۷۷	ارجمند، سیروس / ۳۷۹

۳۷۷, ۳۷۶	۶۰۸
اسمیت (سرهنگ) / ۶۷۴	استان خوزستان / ۸, ۲۰۹
اسمیت، آ. ای (استوار یکم) / ۴۴۲	استان سیستان و بلوچستان / ۶۸
اسمیت، دبلیو. ال / ۵۲۹	استان فارس / ۲۰۷, ۳۵۱, ۵۱۱, ۶۹۱
اسمیت، وارن. ل (سرگروه بان) / ۴۴۴, ۴۴۵	استان کردستان / ۲۲۲
۴۵۳, ۵۰۳, ۵۰۴, ۵۲۷, ۵۲۸, ۵۳۲, ۵۳۴	استان لرستان / ۴, ۵, ۲۲۰
اسنو، کریس / ۵۷, ۷۶, ۹۵, ۹۸, ۱۱۲, ۶۹۰	استان مازندران / ۲۲۴
اشتوتگارت / ۳۳۴, ۳۳۸	استان مرکزی / ۲۰۷, ۳۱۴
اشرفی اصفهانی، عطاءالله (آیت الله) / ۲۰۶, ۲۰۸	استان همدان / ۴
اشرفی، جمشید / ۳۷۹	استان بول / ۲۹۵, ۳۳۴, ۶۸۹
اشنایدر، مارک / ۱۳۶	استتون / ۴۸
اصفهان / ۳, ۴, ۵, ۹, ۱۱, ۱۹, ۲۲, ۴۷, ۵۳, ۵۵	استرالیا / ۷۲
۵۸, ۵۹, ۶۰, ۶۱, ۶۳, ۶۴, ۶۹, ۷۹, ۸۴, ۸۵, ۸۶	استمپل، جان. دی / ۶, ۱۱, ۱۲, ۱۴, ۴۵
۸۷, ۹۰, ۹۱, ۹۲, ۹۳, ۹۵, ۹۸, ۹۹, ۱۰۲, ۱۰۳	۴۷, ۴۹, ۵۴, ۵۵, ۶۷, ۷۶, ۷۸, ۸۴, ۸۵
۱۰۴, ۱۰۵, ۱۰۶, ۱۱۵, ۱۱۶, ۱۱۹, ۱۲۰, ۱۲۲	۸۸, ۸۹, ۹۴, ۹۷, ۱۱۰, ۱۱۱, ۱۳۶, ۱۶۳
۱۲۶, ۱۲۷, ۱۲۹, ۱۳۰, ۱۳۱, ۱۳۲, ۱۴۲, ۱۴۳	۱۶۵, ۲۸۸, ۳۷۶, ۴۱۶
۱۴۴, ۱۴۵, ۱۴۷, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۵۳, ۱۵۵, ۱۵۷	استوارت، پاتر / ۵۳
۱۵۹, ۱۶۱, ۱۶۳, ۱۶۹, ۱۷۴, ۱۷۵, ۱۷۶, ۱۷۷	استوارت، وین / ۴۴۸, ۵۳۴
۱۹۱, ۱۹۲, ۱۹۳, ۱۹۷, ۱۹۹, ۲۰۸, ۲۰۹, ۲۱۰	استوکس، مارکس / ۵۴۵
۲۱۱, ۲۱۲, ۲۱۳, ۲۱۴, ۲۱۵, ۲۱۷, ۲۱۸, ۲۱۹	استون (ژنرال) / ۵۳, ۱۷۴
۲۲۴, ۲۲۵, ۲۳۲, ۲۳۹, ۲۴۲, ۲۴۳, ۲۴۴, ۲۴۶	استیکنی، رابرت / ۴۵۱, ۴۸۴, ۵۲۹
۲۴۸, ۲۵۰, ۲۵۷, ۲۶۳, ۲۶۵, ۲۶۷, ۲۷۲, ۲۷۴	اسرائیل / ۱۴, ۱۱۰, ۱۲۵, ۳۵۴, ۴۰۹, ۴۳۰
۲۷۵, ۲۷۷, ۲۸۲, ۲۹۲, ۳۰۱, ۳۰۶, ۳۰۷, ۳۱۸	۴۸۰, ۵۶۱, ۶۵۰, ۷۰۶
۳۱۹, ۳۲۰, ۳۲۲, ۳۲۹, ۳۳۲, ۳۳۴, ۳۳۵, ۳۳۷	اسفراین / ۶۸۲, ۶۸۳, ۶۸۴
۳۳۹, ۳۴۰, ۳۴۱, ۳۴۲, ۳۴۳, ۳۴۴, ۳۵۱, ۳۵۲	اسفندیاری، فرشید / ۳۷۹
۳۵۵, ۳۵۸, ۳۶۰, ۳۶۶, ۳۶۷, ۳۶۹, ۳۸۳, ۳۸۴	اسکاریانو، فرانک / ۴۴۸
۳۸۹, ۳۹۲, ۴۰۴, ۴۰۵, ۴۰۷, ۴۰۸, ۴۱۱, ۴۱۳	اسکاومن، رالف / ۶۲۰
۴۱۷, ۴۲۹, ۴۳۴, ۴۳۵, ۴۳۷, ۴۴۰, ۴۴۴, ۴۴۵	اسکود، تیم / ۱۵
۴۴۶, ۴۵۱, ۴۵۲, ۴۵۳, ۴۵۴, ۴۵۵, ۴۵۶, ۴۵۷	اسکودرو، استنلی / ۳۳۴, ۴۱۱, ۴۱۲
۴۵۸, ۴۶۱, ۴۶۳, ۴۶۵, ۴۶۶, ۴۷۴, ۴۷۵, ۴۷۶	اسلام آباد / ۱۶, ۱۷, ۴۲, ۷۵, ۸۰, ۸۳, ۱۷۸
۴۷۷, ۴۷۸, ۴۸۵, ۴۸۷, ۴۹۵, ۵۰۳, ۵۰۹, ۵۱۱	۱۹۲, ۲۱۴, ۳۴۹, ۳۸۷
۵۱۲, ۵۱۳, ۵۲۴, ۵۲۵, ۵۲۶, ۵۲۷, ۵۲۹, ۵۳۰	اسلامی نیا، هدایت / ۷۶, ۷۷, ۷۸, ۷۹, ۸۰

۴۸۹	،۵۳۸ ،۵۳۷ ،۵۳۶ ،۵۳۵ ،۵۳۴ ،۵۳۳ ،۵۳۱
امام رضا (ع) / ۵۰ ، ۱۹۷ ، ۳۴۶ ، ۳۴۸ ، ۳۵۵ ، ۳۶۳ ، ۶۵۱ ، ۶۴۷	،۵۵۷ ،۵۵۵ ،۵۵۴ ،۵۴۹ ،۵۴۸ ،۵۴۰ ،۵۳۹
امام علی (ع) / ۴۵۳ ، ۳۳۱	،۵۷۸ ،۵۷۷ ،۵۷۶ ،۵۷۵ ،۵۷۴ ،۵۷۲ ،۵۷۱
امامی، سیداحمد / ۳۱۴	،۵۹۱ ،۵۸۸ ،۵۸۶ ،۵۸۵ ،۵۸۳ ،۵۸۲ ،۵۷۹
امامی، سیدحسن / ۳۷۹	،۶۰۳ ،۶۰۲ ،۶۰۱ ،۶۰۰ ،۵۹۶ ،۵۹۴ ،۵۹۲
امیرپرویز (وزیر کشاورزی) / ۲۰۱ ، ۳۰۶	،۶۱۸ ،۶۱۷ ،۶۱۴ ،۶۱۳ ،۶۱۲ ،۶۰۷ ،۶۰۶
امیرعزیزی، صادق (تیمسار) / ۳۱۴	،۶۲۶ ،۶۲۵ ،۶۲۴ ،۶۲۳ ،۶۲۲ ،۶۲۰ ،۶۱۹
امیرفضلی، نصرالله (ژنرال) / ۱۹۰	،۶۴۴ ،۶۴۳ ،۶۳۹ ،۶۳۶ ،۶۲۹ ،۶۲۸ ،۶۲۷
امین (وزیر صنایع و معادن) / ۲۶۶	،۶۷۵ ،۶۷۴ ،۶۷۱ ،۶۷۰ ،۶۶۹ ،۶۶۳ ،۶۶۱
امینی عراقی / ۷۸	،۷۰۳ ،۶۹۶ ،۶۸۶ ،۶۸۵ ،۶۷۸ ،۶۷۶
امینی، ضیاءالدین / ۳۷۹	اصفیا، صفی / ۳۷۹
امینی، علی / ۸۵ ، ۱۴۶ ، ۱۴۸ ، ۱۷۲ ، ۱۹۴ ، ۱۹۵	اصلاحات ارضی / ۸ ، ۱۰۴ ، ۱۰۶
،۲۴۸ ،۲۴۲ ،۲۲۷ ،۲۲۵ ،۲۲۰ ،۲۱۷ ،۲۰۵ ،۲۰۴	اعتماد، اکبر / ۱۳۴
،۲۴۹ ،۳۷۳ ،۳۷۱ ،۳۷۰ ،۲۹۹ ،۲۵۵ ،۲۵۱ ،۲۴۹	اعتمادزاده، محمود (به‌آذین) / ۲۲۴ ، ۲۲۵
،۴۱۱ ،۴۱۲ ،۶۹۲ ،۶۲۷ ،۶۱۳ ،۶۰۰ ،۵۹۷ ،۴۱۸ ،۴۱۲	اعتمادمقدم، مجید / ۳۷۹
امینی، علی اصغر / ۳۶۷	اعلم، جمشید (پروفسور) / ۳۷۹
انتظام، عبدالله / ۶۱۸ ، ۶۴۴ ، ۶۵۹	اف - بی - آی / ۳۷۱
انجمن ایران و آمریکا / ۱۵ ، ۱۶ ، ۱۹ ، ۲۴ ، ۲۵	افخمی، مهناز / ۱۱۰
،۸۸ ،۸۴ ،۷۶ ،۷۵ ،۶۷ ،۶۳ ،۵۷ ،۵۲ ،۴۷ ،۳۵ ،۲۶	افریقای جنوبی / ۵۶۱
،۹۲ ،۹۵ ،۹۷ ،۹۸ ،۱۱۲ ،۱۴۱ ،۱۷۳ ،۴۷۷ ،۶۱۴	افشار، اصلان / ۱۷۳ ، ۲۶۳ ، ۶۹۳
،۷۰۳ ،۶۱۵	افشین (سرهنگ نیروی زمینی) / ۶۴۸
انجمن بهداشت و تنظیم خانواده / ۷۳	افغانستان / ۵۵ ، ۵۶ ، ۵۷ ، ۷۴ ، ۹۷ ، ۱۱۲
انجمن حقوقدانان ایران / ۸۲	،۱۷۹ ،۲۴۱ ،۵۷۳ ،۵۷۴
انجمن خدمات خارجی آمریکا / ۲۱	اقیانوس آرام / ۱۸۶ ، ۲۱۴
انجمن دفاع از حقوق بشر / ۵۴۱	اقیانوس هند / ۲۷۲
انجمن روزنامه‌نگاران / ۱۸۱	اکبرزاد (تیمسار) / ۹۹
انجمن فرهنگی ایران و شوروی / ۳۶۷	اکرمی، نادر / ۳۷۹
انجمن ملی استادان دانشگاهها / ۲۲۹ ، ۴۴۷	اکمل، خسرو / ۳۷۹
انجمن ملی روزنامه‌نگاران / ۲۰	ام. سی. گافی ← مک گافی
انجمن نویسندگان آمریکا / ۲۱۲ ، ۲۱۳	ام. هنری (مارشال) / ۳۴ ، ۳۵
اندرسون، بیل / ۳۶۳	امام حسین (ع) / ۳۸۲ ، ۴۱۹ ، ۴۸۰ ، ۴۸۱

- ب
 انستیتو ارتباطات جمعی ایران / ۱۶۱
 انستیتو تخم مرغ و مرغداری آمریکا / ۶۳
 انصاری، هوشنگ / ۵۳، ۵۵، ۱۷۳، ۲۹۱
 انگلستان ← انگلیس
 انگلیس / ۱۱، ۱۴، ۱۴۷، ۲۱۹، ۲۲۵، ۲۳۲
 انوار، عبدالکریم / ۸۲
 اوئن، دیوید / ۲۲۵، ۲۹۶
 اورشاک، جان / ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۸۴
 اورنهام، جیمز (سروان) / ۵۲۹
 اویسی، غلامعلی / ۱۱۵، ۱۱۹، ۱۲۱، ۱۹۵
 اهلواز / ۳، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۲۷، ۲۹، ۳۸، ۶۵
 ایشی / ۱۱۶، ۱۵۰، ۲۵۰، ۲۷۲، ۲۷۴، ۲۹۲، ۲۹۹
 ایس، ریچارد / ۳۳
 باشگاه آمریکایی پارس / ۴۲۱
 باشگاه پلی کارد / ۴۰۶
 باشگاه تهران پارس / ۳۹۹
 باشگاه فرانسویان / ۱۶۳
 باشگاه مستشاران فنی (TAFT) / ۹۳، ۹۴
 باشگاه معلمین / ۲۵
 باک، رالف / ۴۸
 بال، جرج / ۵۷۳
 بالتا، ونیز / ۳۶۵
 بالتون، دنیس / ۴۴۳
 بالدوین، استو (خانم) / ۶۷
 بالونی، آنتونی / ۴۷۹
 ۳۸۹، ۶۱۸، ۶۴۲، ۶۵۹
 ۲۳۳، ۲۳۶، ۲۵۶، ۲۶۰، ۲۷۰، ۲۹۰، ۲۹۶، ۳۵۳
 ۳۶۰، ۳۶۷، ۳۸۹، ۴۱۳، ۴۹۲، ۵۲۱، ۵۶۱
 ۵۳۴، ۶۹۸، ۶۹۹
 ۵۰۵، ۵۱۳، ۵۳۴
 ۵۲۹
 ۴۴۴، ۴۴۵
 ۱۹۹، ۲۶۷، ۳۰۰، ۳۷۹، ۵۷۷، ۶۸۶، ۶۹۲
 ۳۰۱، ۳۰۶، ۳۰۸، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۳۰، ۳۳۲
 ۳۳۸، ۳۹۳، ۴۰۶، ۴۳۵، ۴۳۷، ۴۶۱، ۴۶۳
 ۴۷۶، ۴۹۷، ۵۰۷، ۵۲۵، ۵۲۸، ۵۷۸، ۶۰۸
 ۶۱۱، ۶۱۳، ۶۶۴، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۹
 ۶۷۸، ۶۹۹، ۷۰۱، ۷۰۳
 ابادی، عبدالکریم (تیمسار) / ۲۹۲، ۳۷۹
 ایتالیا / ۵۶
 ایران / اکثر صفحات
 ایل قشقایی / ۶۹۱، ۶۹۲
 اینکس، ارل / ۵۲۸
 ایوانیز، ری / ۹۰

بختیار، شاپور / ۱۰۹, ۱۷۲, ۲۱۶, ۴۱۱, ۶۵۹,	بانک ملی ایران / ۶۰۴
۶۹۸, ۶۹۹, ۷۰۲, ۷۰۴, ۷۰۵	بانک اعتبارات / ۱۸۴, ۱۸۵
بختیان / ۴۵	بانک ایران و انگلیس / ۴۳
بدره‌ای (سرلشکر) / ۳۷۹	بانک ایران و ژاپن / ۴۷۸
بدیعی / ۲۰۵	بانک ایران و هلند / ۲۶۲
برادلی (شهر) / ۹۷	بانک ایرانیان / ۲۰
برانیگان، ویلیام / ۱۴۱	بانک بازرگانی / ۴
برخوردار، محمدتقی / ۳۷۹	بانک بین‌المللی ایران / ۹۰
برخورداریان، شهین / ۳۷۹	بانک تجارت ایران و هلند / ۹۰
برژنف، لئونید / ۳۶۹	بانک داریوش / ۲۶۲
برکلی (دانشگاه) / ۴۶۰	بانک سپه / ۱۶
برگستن / ۹۷	بانک صادرات / ۴, ۱۶, ۳۴, ۶۰, ۸۹, ۴۶۲, ۵۴۹
برلن / ۱۱۰	بانک عمران / ۴۳, ۲۸۸
برلیس، دین / ۳۲۳	بانک مرکزی ایران / ۳۳, ۹۵, ۱۷۷, ۱۸۶,
بروجرد / ۴	۲۵۹, ۲۸۴, ۲۸۶, ۳۰۱, ۳۲۴, ۳۲۶, ۳۲۷,
بروجردی / ۶۶۶	۳۲۸, ۳۳۳, ۳۷۱, ۳۷۷, ۳۷۸, ۳۷۹, ۴۰۸,
بروین / ۱۴, ۱۵, ۴۷, ۴۸, ۵۵, ۵۶, ۶۳, ۷۲, ۷۵	۴۲۵, ۴۳۸, ۴۳۹, ۴۵۹, ۴۶۵, ۵۲۵, ۵۷۵,
بریتانیا - انگلیس	۵۹۱, ۵۹۴, ۵۹۹, ۶۱۸, ۶۲۳, ۶۷۸, ۶۷۹,
بزرگمهر، جمشید / ۲۸۳, ۳۷۹	۶۸۵
بش / ۴۸, ۶۷, ۱۱۱	بانک ملی ایران / ۱۶۹, ۱۷۴, ۱۷۷, ۱۷۸,
بغداد / ۱۶, ۱۷, ۴۲, ۸۰, ۱۷۹, ۱۸۰, ۲۲۷, ۳۴۱	۱۸۴, ۱۸۶, ۲۵۴, ۲۵۶, ۲۶۲, ۲۷۸, ۳۲۶,
بگین، مناخیم / ۴۶	۴۳۶, ۴۳۹, ۴۴۱, ۴۴۴, ۴۶۵, ۵۰۵, ۵۸۰
بلژیک / ۴۹۶	بانکوک / ۴۶۶, ۴۹۶
بلوچستان / ۲۹۹, ۳۲۰	بانہ / ۱۷۱, ۱۸۱
بلومنتال (وزیر دارایی) / ۹۷, ۱۱۱, ۱۴۰, ۲۷۸	بانیات، عصمت / ۴۴۳
بلیس، رونالد. ک / ۴۲۲, ۴۲۳, ۴۴۲, ۴۴۴, ۴۴۷,	باهری / ۱۳۵, ۱۴۹, ۱۶۰, ۱۶۲, ۱۶۶, ۱۷۲,
۵۳۰	۱۸۱, ۲۰۵, ۲۱۵, ۲۱۶, ۲۱۹, ۲۳۴, ۲۳۵,
بم / ۲۴۳	بحرین / ۷۲, ۵۶۱, ۶۶۹
بن (شهر) / ۳۴۹, ۳۸۷	بختیار، آقاخان / ۳۷۹
بندر شاپور / ۳۰۶, ۶۱۵, ۶۱۶	بختیار، تیمور / ۳۲, ۳۳
بندرعباس / ۱۵, ۶۵, ۶۷, ۷۴, ۲۶۹, ۳۶۰, ۴۱۵,	بختیار، جمشید / ۶۲۶
۵۱۱, ۵۷۸, ۵۸۴	

- بهرمن، رابرت. بی / ۲۲، ۵۴، ۵۶، ۶۳، ۷۴، ۷۶، ۸۵، ۹۲، ۱۱۰، ۱۱۲، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۴۱، ۲۳۶، ۴۲۰، ۴۲۴، ۴۴۳
- بنکدارپور، علی محمد / ۳۷۹
- بنگاه هوانوردی کشوری (FAA) / ۵۷
- بنی، رولوف / ۴۸
- بنی احمد، احمد / ۱۲۸، ۱۳۸، ۱۶۱، ۱۶۸، ۱۷۱، ۱۷۲، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۲۲، ۲۳۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۳۴۰
- بنیاد پهلوی / ۴۳، ۲۹۰، ۳۱۳، ۳۱۴
- بنیاد هدایای مذهبی (اوقاف) / ۷۹
- بنی پور، احمد / ۳۷۹
- بنی صدر، ابوالحسن / ۳۵۷، ۴۹۲
- بورتن، هری / ۸۷، ۱۱۲
- بورتلن، ادوارد / ۴۴۹
- بوش، جرج / ۵۴
- بوشهر / ۱۰۵، ۲۰۷، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۳۰۶، ۳۱۴، ۳۹۳، ۴۰۶، ۴۰۸، ۴۳۵، ۴۴۶، ۴۵۳، ۴۵۵، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۷۶، ۵۱۳، ۵۲۵، ۵۲۸، ۵۸۹، ۶۰۸، ۶۳۹، ۶۶۷، ۶۷۰، ۶۷۱
- بوکان / ۱۹۲
- بولر، جیمز / ۳۶۵
- بومدین، هواری / ۵۱۹
- بویس / ۵۳، ۷۵، ۸۸
- بهادری، سعید / ۲۲۰، ۲۴۹
- بهادری، کریم پاشا / ۳۷۹
- بهادری، همایون / ۱۹۵
- بهایی (فرقه) / ۷۷، ۵۹۶، ۶۱۵، ۶۱۷، ۶۳۶
- بهبهان / ۱۹۲، ۱۹۶، ۲۰۷، ۴۶۱
- بهرامی، بهرام / ۳۷۹
- بهرون، منوچهر / ۳۳۶
- بهزادی، علی / ۱۳۴
- بهشت زهرا / ۱۳۶، ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۴۴، ۲۰۹، ۲۸۲، ۲۹۹، ۶۱۶، ۶۷۲، ۶۸۵
- بهشهر / ۳۰۰، ۳۰۶
- بهمنش، ایوب / ۶۸۳
- بی بی حکیمه / ۶۰۰
- بیت اللهی، حبیب (سرلشکر بازنشسته) / ۳۱
- بیتر، بوزی / ۹۰
- بیرجند / ۲۴۹
- بیرد (سناتور) / ۳۶۹، ۳۷۰
- بیرنز / ۵۷، ۷۳
- بیروت / ۳۶، ۶۹۸
- بیس، رونالد. ک / ۴۹۹
- بیشاپ، جیمز / ۵۳
- بیکر، رونالد، بی (استوار) / ۴۸۴
- بیمارستان ۱۷ شهریور / ۶۴۷
- بیمارستان ۶ بهمن / ۶۴۷
- بیمارستان آمریکایی ها / ۴۰۰
- بیمارستان پهلوی / ۶۸۴
- بیمارستان دریایی بتسدا / ۴۷
- بیمارستان رضاشاه / ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۶۲
- بیمارستان شاهرضا / ۶۱۴، ۶۴۲، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۹۳، ۶۹۴
- بیمارستان شهدا / ۶۴۹
- بیمارستان شهرام / ۱۸۶
- بیمارستان نظامی ایالات متحده / ۱۱۸، ۴۱۲، ۵۰۳
- بیمارستان ونک / ۱۸۶
- پ
- پادگان عباس آباد / ۵۹۸، ۵۹۷، ۶۰۲، ۶۱۲
- پادگان مک کوایر / ۷۴

پایگاه هوایی بندرعباس / ۴۷	پارسا کجوری، حسین / ۶۴۴
پایگاه هوایی بوشهر / ۵۰۴, ۵۱۱	پارسونز / ۵۵, ۲۶۰
پایگاه هوایی تبریز / ۴۹۵, ۵۰۹, ۵۱۱	پارک شاهنشاهی (ملت) / ۴۴۱
پایگاه هوایی تدین شیراز / ۵۲۹	پارک فرح (لاله) / ۲۵۲
پایگاه هوایی دوشان تپه / ۱۱۳, ۲۲۹, ۲۳۳, ۳۶۴	پاریس / ۲۲, ۱۰۸, ۱۲۸, ۱۷۸, ۱۹۱, ۱۹۲
۷۰۲, ۶۸۶, ۴۶۲	۱۹۸, ۲۰۵, ۲۱۴, ۲۱۶, ۲۱۷, ۲۱۹, ۲۲۰
پایگاه هوایی وحدتی / ۶۱۱	۲۲۷, ۲۳۰, ۲۴۲, ۲۴۸, ۲۵۵, ۲۶۶, ۲۷۷
پرات، فرانکلین (سرگروه بان) / ۵۰۳	۲۹۷, ۲۹۸, ۳۰۱, ۳۲۲, ۳۴۹, ۳۵۰, ۳۸۷
پرایس، استانلی. ل / ۴۵۰	۴۶۶, ۴۹۲, ۴۹۶, ۵۱۸, ۵۹۷, ۶۱۳, ۶۱۶
پرت، گرت / ۳۶۵	۷۰۵
پرتوریا / ۲۶۰, ۲۶۴, ۲۶۵, ۲۶۶, ۲۷۷, ۳۳۱	پاکروان، کریم / ۳۲, ۳۳, ۳۴, ۱۹۵
۳۴۳, ۳۳۸, ۳۳۴	پاکستان / ۶۳, ۶۷, ۷۵, ۱۱۱, ۱۱۲, ۱۸۶
پرتوی، نومید / ۴۶۰	۱۸۷, ۱۹۱, ۱۹۲, ۲۰۲, ۲۰۳, ۴۲۸
پرشت / ۸۴	پالایشگاه آبادان / ۱۸۵, ۲۳۱, ۲۳۲, ۳۲۲
پزشکپور، محسن / ۸۱, ۱۲۸, ۱۳۳, ۱۳۵, ۱۷۲	۴۳۸, ۶۱۸, ۶۹۰, ۶۹۱
۳۴۸, ۲۲۵, ۲۲۴, ۱۹۵	پالایشگاه اصفهان / ۵۶۹
پک / ۱۸۰	پالایشگاه تبریز / ۲۳۱, ۵۵۹, ۵۶۹, ۶۱۸
پکن / ۳۳۸	۶۵۲, ۶۵۳, ۶۹۰, ۶۹۱
پناهی (وزیر علوم) / ۲۵۴, ۲۵۵	پالایشگاه تهران / ۲۳۱, ۳۷۲, ۳۸۴, ۴۳۸
پنتاگون / ۴۶	۴۳۹, ۵۶۹, ۶۱۸, ۶۸۸
پورقدیری اصفهانی، احمد / ۳۷۶	پالایشگاه شیراز / ۲۳۱, ۴۳۸, ۵۶۹, ۶۵۲
پویا، انوشیروان (پروفسور) / ۳۷۹	پالایشگاه کرمانشاه / ۲۳۱
پهلبد، مهرداد / ۱۳۴, ۳۷۹	پالیزبان، عزیزالله (سناتور) / ۳۱۴
پهلوی (دیبا)، فرح / ۵۳, ۷۹, ۲۰۲, ۲۹۰, ۳۴۱	پانوسیان، دی یابر (اسقف ارمنیهای تبریز) /
۶۹۲	۳۶
پهلوی (شفیق)، شهریار / ۳۷۹, ۴۱۵	پاول، رابرت / ۷۳
پهلوی، اشرف / ۵۳, ۵۶	پاوه / ۲۴۳, ۲۵۵
پهلوی، رضا (شاه) / ۲۳۳, ۲۳۶, ۲۵۰, ۵۱۱	پایدار، مصطفی / ۲۳۴, ۳۳۶
۵۷۶, ۶۲۴	پایگاه نیروی دریایی بوشهر / ۵۲۸
پهلوی، شمس / ۱۳۴	پایگاه نیروی هوایی خاتمی / ۴۷۶, ۵۲۶
پهلوی، عبدالرضا / ۶۹۲	۶۷۶
پهلوی نیا، شهرام / ۳۷۹	پایگاه هوانیروز اصفهان / ۱۷۶

ترکیه / ۳۷, ۵۳, ۶۳۶, ۶۳۷, ۶۴۰, ۶۹۸, ۶۹۹	پهلوی نیا، شهرزاد / ۳۷۹
ترگود، لیز / ۱۴۷, ۱۴۸	پیشوا (روحانی) / ۱۳۹
ترنر (آدمیرال) / ۲۲۰, ۲۲۱	پیمان سنتو / ۲۰, ۵۳, ۵۶۱, ۵۶۲
تریسی، لوری (خانم) / ۱۱۰	ت
تسلیمی، منوچهر / ۲۸۳, ۳۷۹	تاچر، مارگارت / ۵۴
تغابنی، محمدرضا / ۱۳۲	تاسوعا / ۳۸۸, ۴۸۷, ۴۹۰, ۵۴۱, ۵۵۲, ۵۶۳
تقوی، ابوالفضل (ژنرال) / ۹۹, ۶۷۶	تالار رودکی / ۷۲, ۲۷۳
تلویزیون دولتی آمریکا / ۴۲۹	تامست، ویکتور. ال / ۳, ۱۱, ۶۶, ۶۸, ۵۲۸
تلویزیون ملی ایران / ۱۲۳, ۱۹۹, ۲۰۰, ۲۶۳	۵۲۹, ۵۶۵, ۵۷۸
۲۷۸, ۳۲۹, ۳۷۱, ۳۸۸, ۳۸۹, ۶۳۳	تبریز / ۳, ۴, ۹, ۱۶, ۱۷, ۱۸, ۱۹, ۲۰, ۲۱
توانیر (شرکت ملی برق ایران) / ۱۸۴, ۱۸۵	۲۲, ۲۳, ۲۵, ۲۷, ۲۸, ۲۹, ۳۰, ۳۱, ۳۲
۱۸۶, ۲۸۴, ۳۰۸, ۳۰۹, ۳۴۸, ۳۷۴, ۴۳۸, ۴۳۹	۳۴, ۳۵, ۳۶, ۳۷, ۳۸, ۳۹, ۴۰, ۴۱, ۴۲
۵۹۳, ۶۳۰, ۶۳۱, ۶۳۹, ۶۵۲, ۶۸۱	۴۳, ۴۴, ۴۵, ۴۶, ۴۹, ۵۴, ۵۷, ۵۸, ۵۹
توکلی، عبدالعظیم / ۳۵۵	۶۳, ۶۴, ۸۷, ۱۰۴, ۱۰۵, ۱۱۱, ۱۱۵, ۱۱۶
توکیو / ۲۶۰, ۲۶۴, ۲۶۵, ۲۶۶, ۲۷۷, ۳۳۲, ۳۳۴	۱۲۰, ۱۲۷, ۱۳۸, ۱۳۹, ۱۴۲, ۱۴۴, ۱۴۶
۳۳۸, ۳۵۳, ۳۶۹, ۳۸۷	۱۴۷, ۱۶۹, ۱۸۴, ۱۸۶, ۱۹۳, ۲۰۷, ۲۰۸
توماس / ۸۵	۲۰۹, ۲۱۳, ۲۳۲, ۲۴۳, ۲۵۴, ۲۵۷, ۲۶۵
توماس، لین / ۱۲۱	۲۶۷, ۲۷۲, ۲۷۳, ۲۷۴, ۲۸۲, ۳۰۶, ۳۱۳
تویسرکان / ۴, ۶۹۹	۳۱۴, ۳۱۵, ۳۱۶, ۴۱۸, ۴۲۹, ۴۴۵
تهران ژورنال / ۲۲, ۴۰, ۱۵۵, ۱۶۰, ۱۸۳, ۱۹۰	۴۶۳, ۴۹۰, ۴۹۱, ۴۹۵, ۵۰۹, ۵۱۰, ۵۱۱
۲۰۰, ۲۰۲, ۲۰۴, ۲۸۳	۵۱۲, ۵۱۲, ۵۲۵, ۵۳۶, ۵۴۰, ۵۵۴, ۵۵۵, ۵۶۲
تهران / اکثر صفحات	۵۶۴, ۵۶۵, ۵۷۵, ۵۸۲, ۵۹۲, ۵۹۴, ۵۹۶
تهرانیان، مجید / ۲۸۸, ۲۸۹, ۲۹۰	۶۱۱, ۶۱۷, ۶۲۳, ۶۳۴, ۶۳۵, ۶۳۶, ۶۳۷
تیلور، کلاید. دی / ۳۲, ۴۵, ۴۶, ۸۴, ۸۹, ۹۴	۶۳۹, ۶۴۰, ۶۴۱, ۶۴۲, ۶۴۳, ۶۴۴, ۶۵۳
۹۵, ۹۷, ۳۲۴, ۳۳۰	۶۵۴, ۶۵۵, ۶۵۷, ۶۶۱, ۶۶۳, ۶۶۹, ۶۷۸
تیوبس، پل / ۷۶	۶۸۰, ۶۸۵, ۶۸۶, ۶۹۰, ۶۹۱, ۶۹۶, ۶۹۹
ث	۷۰۳
ثابتی، پرویز / ۲۳۳, ۲۵۰, ۲۵۴, ۲۵۵, ۲۸۳, ۳۷۹	تجربش / ۲۹۴, ۴۳۱, ۴۶۱, ۴۶۲, ۴۹۹
ثابتی، هوشنگ / ۳۷۹	۵۰۸, ۵۱۳, ۵۵۷, ۶۲۲, ۶۸۵
ثانی، اسدالله / ۳۷۹	تربتی، عماد / ۱۸۹
	ترکمن / ۳۸, ۶۸۳

ج	جالیانوس، مصباح / ۳۷۹
جامعی، حسین / ۱۵۸	جانسکو، ایوجین (سرهنگ دوم) / ۵۲۷
جانسون، هاری (سروان) / ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۴۶	جبهه ملی / ۲۹، ۳۰، ۷۸، ۸۲، ۱۰۹، ۱۲۴
۱۲۵، ۱۳۲، ۱۶۹، ۱۷۲، ۱۷۵، ۱۹۷، ۱۹۸	۲۰۴، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۱۲، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸
۲۱۹، ۲۳۰، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۴۷، ۲۴۸	۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۵، ۲۵۷، ۲۶۵، ۲۷۷
۲۸۸، ۲۹۱، ۲۹۵، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲	۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۱۷، ۳۴۵، ۳۴۸
۳۸۲، ۳۸۹، ۴۱۱، ۴۹۶، ۴۹۷، ۵۰۷، ۵۴۱	۵۴۳، ۵۵۳، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۸۳، ۵۹۷، ۶۱۳
۶۱۴، ۶۱۷، ۶۲۷، ۶۴۲، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰	۶۸۶، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۶، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۴
جده / ۲۱۴، ۲۴۲، ۳۴۹، ۳۸۷	جرجانی، سیامک / ۵۲۶
الجزایر / ۱۹۲، ۱۹۶، ۵۱۹	جزیره خارک / ۲۳۱، ۴۰۷، ۴۳۸، ۴۶۴
۶۴۰، ۶۷۹	جزیره کیش / ۴۶، ۵۶، ۱۳۸، ۲۱۰، ۲۱۲
جعفرانصاری، همایون / ۳۷۹	جعفری (فرماندار نظامی مشهد) / ۶۴۸
جعفریان، بقراط (ژنرال) / ۲۷۲، ۲۷۴	جم، فریدون (تیمسار) / ۶۹۲
جمهوری اسلامی ایران / ۳۸۷، ۵۶۱	جمهوری خلق چین / ۲۷۱، ۲۷۲
جمهوری فدرال آلمان / ۴۹۶	جنگ جهانی دوم / ۲۲۶، ۵۰۹، ۶۹۱
جنوب آسیا / ۷۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۷۷	۲۸۷، ۲۸۸، ۲۹۰، ۲۹۵، ۳۰۰، ۳۰۷، ۳۳۱
۳۳۲، ۳۳۴، ۳۳۸، ۳۴۳، ۳۵۳، ۳۶۹، ۳۷۳، ۴۹۵	
۵۳۶، ۵۹۵	
جنوب لبنان / ۴۶، ۵۳	
جواهری، مظفر (سرهنگ) / ۶۸	
جهانبانویی، نعمت‌الله / ۱۳۴، ۵۴۱	
جهانبانی (سرلشکر) / ۳۷۹	
جهرم / ۸۴، ۱۱۶، ۲۲۸، ۲۲۹، ۳۱۴، ۴۳۵، ۶۹۹	
جیس / ۴۷	
جینگلز / ۲۰، ۲۲، ۵۷، ۶۲، ۶۳، ۷۲، ۹۷	
چ	
چابهار / ۶۲۳	
چاپه، ژان / ۵۱۸	
چریکهای فدایی خلق / ۱۰۹، ۱۱۳، ۱۱۴، ۳۱۷	
۳۵۳، ۵۷۹	
چهار محال بختیاری / ۱۶۳، ۲۲۰	
چین / ۲۷۱	
ح	
حاتم، هوشنگ / ۳۳۷	
حاج سیدجواد / ۷۸، ۱۲۵، ۱۳۶، ۲۴۲، ۵۴۱	
۶۲۰	
حاج منیری، مهدی / ۷۰۶	
حبیب‌اللهی (دریادار) / ۵۷، ۶۳، ۲۹۱، ۳۳۹	
حجازی / ۶۱۶	
حجت، علی (سرلشکر) / ۳۷۹	
حزب اتحاد برای آزادی / ۲۲۵	
حزب ایران‌نویین / ۲۰۵، ۲۸۹	
حزب پان ایرانیست / ۸۱، ۱۲۸، ۱۴۲، ۱۷۲، ۲۳۰	
حزب توده / ۶۷، ۱۱۰، ۲۰۵، ۲۷۸، ۴۰۹، ۴۳۶	
۵۶۴	
حزب رستاخیز / ۹، ۱۰، ۲۳، ۲۴، ۳۰، ۳۱، ۳۵	

- ۴۹، ۵۵، ۷۱، ۷۲، ۷۴، ۷۸، ۸۰، ۸۱، ۹۶، ۵۳۶، ۵۹۵
 خاورمیانه / ۱۴، ۵۴، ۶۷، ۷۳، ۸۴، ۸۸، ۹۵، ۳۴۹،
 ۴۹۵، ۱۶۵، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۸۲، ۱۸۸، ۱۸۹،
 ۲۲۲، ۲۳۵، ۲۸۹، ۶۸۳
 حزب کمونیست ایتالیا / ۶۷
 حزب مردم / ۱۸۲، ۲۸۹
 حسین (شاه اردن) / ۳۵۵
 حسینی آزاد / ۱۹۵
 حسینی، کریم / ۳۷۶
 حسینیه ارشاد / ۸، ۱۹۷، ۴۲۰، ۴۲۷، ۵۴۴
 حضرت عیسی (ع) / ۶۷۴
 حفیظی، محمدعلی / ۶۴۹
 حقدان / ۶۷۶
 حلبی، محمود (آیت‌الله) / ۷۷
 حوزه نفتی آغاچاری / ۶۱۸
 حوزه نفتی اهواز / ۶۱۸
 حوزه نفتی گچساران / ۶۱۸
 حوزه نفتی مارون / ۶۱۸
 خ
 خاخام کرف / ۵۵، ۵۶
 خادمی، حاج آقا حسین (آیت‌الله) / ۹۱،
 ۵۴۹
 خادمی، علی محمد (مدیرکل ایران‌ایر)
 (ژنرال) / ۲۴۷، ۲۷۵، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۸۳
 خارطوم / ۲۶۰، ۲۶۶، ۲۷۷، ۳۳۱
 ۳۳۲، ۳۳۴، ۳۳۸، ۳۴۳، ۳۵۳، ۳۶۹، ۳۸۷
 خاندانی، عباس / ۲۰۲
 خانه جوانان اصفهان (کاخ جوانان) / ۲۲۶
 خاور نزدیک / ۲۶۰، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶،
 ۲۷۷، ۲۸۶، ۲۹۰، ۲۹۵، ۳۰۰، ۳۲۲، ۳۳۱،
 ۳۳۲، ۳۳۴، ۳۳۸، ۳۴۳، ۳۵۳، ۳۶۹، ۳۷۳

د	۱۷۵, ۱۷۸, ۱۷۹, ۱۸۰, ۱۹۱, ۱۹۲, ۱۹۴
داراب / ۲۰۷	۱۹۵, ۱۹۶, ۱۹۷, ۱۹۸, ۱۹۹, ۲۰۳, ۲۰۴
دارابی (سرهنگ) / ۹۹, ۱۷۷, ۴۴۴	۲۰۵, ۲۰۷, ۲۰۹, ۲۱۰, ۲۱۲, ۲۱۳, ۲۱۶
داگلاس، راد (سرگروهبان) / ۵۴۷	۲۱۷, ۲۱۸, ۲۱۹, ۲۲۳, ۲۲۴, ۲۲۵, ۲۲۷
دامغانی، محمدتقی / ۸۲	۲۲۹, ۲۳۰, ۲۳۴, ۲۳۵, ۲۴۴, ۲۴۷, ۲۴۸
داناوی (سرهنگ نیروی زمینی) / ۱۲۰	۲۵۰, ۲۵۴, ۲۵۵, ۲۵۹, ۲۶۴, ۲۶۵, ۲۶۶
دانش طلب، غلامحسین / ۶۸۳	۲۷۴, ۲۷۶, ۲۷۷, ۲۷۸, ۲۸۶, ۲۹۰, ۲۹۱
دانش سرای عالی تربیت معلم تهران / ۲۳۵	۲۹۷, ۲۹۸, ۲۹۹, ۳۰۰, ۳۰۱, ۳۰۲, ۳۰۵
دانشکده فنی آریامهر / ۱۱, ۱۲	۳۰۶, ۳۰۷, ۳۰۸, ۳۰۹, ۳۱۹, ۳۲۰, ۳۲۱
دانشکده افسری ایران / ۲۷۹, ۲۸۰	۳۲۲, ۳۲۳, ۳۳۵, ۳۳۸, ۳۴۲, ۳۴۴, ۳۴۶
دانشکده پزشکی دانشگاه پهلوی شیراز / ۵۹۲	۳۴۹, ۳۵۰, ۳۵۷, ۳۶۰, ۳۶۳, ۳۶۷, ۳۷۶
دانشکده حقوق دانشگاه تهران / ۳۷	۳۷۷, ۳۸۱, ۳۸۲, ۳۸۳, ۳۸۴, ۳۸۷, ۴۰۹
دانشکده فنی تهران / ۱۹, ۲۲۹	۴۱۰, ۴۱۳, ۴۱۵, ۴۱۸, ۴۱۹, ۴۲۰, ۴۲۴
دانشکده ملی جنگ / ۴۹	۴۲۹, ۴۳۰, ۴۳۸, ۴۴۶, ۴۴۷, ۴۴۸, ۴۶۰
دانشگان جندی شاپور / ۳	۴۶۲, ۴۶۴, ۴۶۶, ۴۶۸, ۴۸۰, ۴۸۲, ۴۸۳
دانشگاه آذربادگان تبریز / ۳, ۲۳, ۲۹, ۳۷, ۳۸	۴۹۰, ۴۹۲, ۴۹۶, ۵۱۰, ۵۱۱, ۵۱۳, ۵۱۶
۴۲, ۷۲, ۱۵۶, ۱۷۰, ۱۸۶, ۱۹۳	۵۱۷, ۵۱۸, ۵۱۹, ۵۲۳, ۵۲۴, ۵۲۷, ۵۴۳
دانشگاه آریامهر اصفهان / ۱۹, ۵۹, ۶۰, ۶۹, ۷۰	۵۴۸, ۵۵۳, ۵۶۰, ۵۶۱, ۵۶۳, ۵۶۴, ۵۶۶
۱۰۵, ۱۱۱, ۱۳۰, ۱۶۹, ۱۸۳, ۱۹۳, ۲۷۴, ۳۱۹	۵۶۷, ۵۶۹, ۵۷۰, ۵۷۱, ۵۷۷, ۵۷۸, ۵۸۴
۳۸۹, ۳۸۷, ۳۲۰	۵۸۷, ۵۸۸, ۵۹۱, ۵۹۷, ۵۹۸, ۵۹۹, ۶۰۰
دانشگاه پهلوی (شیراز) / ۱۷, ۶۳, ۱۹۳, ۲۸۳	۶۰۲, ۶۱۰, ۶۱۱, ۶۱۳, ۶۱۶, ۶۱۷, ۶۱۹
۵۸۹	۶۲۰, ۶۲۲, ۶۲۳, ۶۲۴, ۶۲۶, ۶۲۷, ۶۳۳
دانشگاه تهران / ۱۸, ۱۹, ۳۷, ۳۸, ۵۵, ۱۱۲	۶۳۵, ۶۴۰, ۶۴۱, ۶۴۲, ۶۴۳, ۶۴۴, ۶۵۰
۲۱۸, ۲۱۵, ۲۱۴, ۱۹۶, ۱۹۴, ۱۹۳, ۱۸۳, ۱۲۷	۶۵۸, ۶۶۴, ۶۶۶, ۶۶۹, ۶۸۳, ۶۹۵, ۷۰۰
۲۴۸, ۲۴۲, ۲۳۵, ۲۳۲, ۲۲۹, ۲۲۸, ۲۲۶, ۲۲۴	۷۰۲, ۷۰۵
۲۸۰, ۲۷۴, ۲۷۳, ۲۶۵, ۲۶۴, ۲۵۴, ۲۵۲, ۲۵۱	خوئی (آیت الله) / ۳۴۱, ۳۴۲, ۴۶۶, ۴۶۷
۳۱۲, ۳۰۵, ۳۰۴, ۳۰۳, ۲۹۱, ۲۸۵, ۲۸۳, ۲۸۱	۵۱۰, ۵۱۲
۴۲۳, ۳۶۶, ۳۶۰, ۳۵۰, ۳۳۶, ۳۲۵, ۳۱۶, ۳۱۳	خوزستان / ۹, ۱۰, ۱۱, ۲۷۲, ۲۷۴, ۳۲۲
۵۶۷, ۵۵۳, ۵۰۸, ۴۹۷, ۴۹۲, ۴۶۱, ۴۴۱, ۴۲۷	۳۳۴, ۳۳۰, ۶۴۰, ۶۸۶
۶۸۴, ۶۸۱, ۶۶۶, ۶۶۲, ۶۶۰, ۶۵۹, ۶۴۴, ۶۴۳	خوش کیش، یوسف / ۳۷۹, ۳۲۶, ۵۹۴
دانشگاه جندی شاپور / ۳	۵۹۹
دانشگاه دفاع ملی / ۲۰	خوشگو، هوشنگ / ۱۳۴

- دانشگاه رضاشاه/ ۳۳۶
 دانشگاه سیستان و بلوچستان/ ۶۸
 دانشگاه شیکاگو/ ۳۲
 دانشگاه علم و صنعت/ ۱۷۲
 دانشگاه فردوسی مشهد/ ۴۹، ۵۰، ۱۹۳، ۲۰۸، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۵۰، ۲۹۳
 دانشگاه ملی (تهران)/ ۱۹، ۲۱، ۲۷، ۲۹، ۵۵، ۱۲۷، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۹۳، ۲۱۵، ۲۲۸، ۲۳۵، ۳۵۰
 دانشگاه ویرجینیا/ ۲۱
 دانکن/ ۲۲۶
 دانمارک/ ۴۹۶
 داوولینگ/ ۴۹
 دبیرستان رضاشاه کبیر/ ۱۹۷
 ددیچ، پت/ ۱۴، ۲۲، ۵۴، ۵۵، ۶۳، ۶۷، ۷۳، ۷۴، ۸۵، ۱۱۲
 درخشش، محمد/ ۲۱۵، ۲۲۱
 درود/ ۴، ۱۷۱
 دریای خزر/ ۲۹۱، ۳۰۰، ۵۷۱
 دریای سرخ/ ۱۵
 دزفول/ ۷، ۱۷۱، ۲۰۶، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۶، ۲۲۸، ۲۳۲، ۲۹۲، ۷۰۰
 دستغیب، سیدجواد (آیت‌الله)/ ۲۱۲، ۲۱۳
 دستغیب، عبدالحسین (آیت‌الله)/ ۱۳۹، ۱۳۹۲
 دشیک، جرج/ ۵۰۵
 دعا، محسن/ ۳۷۹
 دفتر بازرسی دادگستری/ ۳۴۰
 دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی (اصفهان)/ ۶۷۶
 دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی (تهران)/ ۴۵۵، ۴۷۰، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۹۹، ۵۰۲، ۵۱۲، ۵۱۴، ۵۳۱، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۸، ۵۴۹
 دفتر حافظ منافع امریکا در بغداد/ ۱۷۸
 دفتر فرماندهی ناتو/ ۳۴۹
 دفتر مستشاری دفاعی آمریکا (تهران)/ ۳۰۳، ۳۱۰، ۳۵۸، ۳۶۰
 دفتر وابسته دفاعی آمریکا (تهران)/ ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۹، ۲۹۶، ۲۹۷، ۳۱۰، ۳۱۲، ۳۳۷، ۳۴۵، ۳۵۲، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۸۵، ۳۸۶، ۴۱۴، ۴۲۶، ۴۳۲، ۴۶۷، ۴۶۹، ۴۹۳، ۴۹۴، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۲۳، ۵۵۵، ۵۶۵، ۵۹۰، ۶۰۰، ۶۰۹، ۶۲۱، ۶۳۲، ۶۳۷، ۶۴۵، ۶۶۴، ۶۸۶، ۶۹۴، ۷۰۱
 دلخوش فومنی، محمدحسین/ ۲۳۴
 دوایر، پل/ ۲۷۹، ۲۷۹، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۱۳
 دوایر، سیندی (خانم)/ ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱
 دوپونت/ ۱۷۵
 دوحه/ ۲۱۴، ۲۴۲، ۳۸۷
 دوشان تپه/ ۱۱۴، ۱۲۳، ۱۲۳، ۳۱۶، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۳
 دولوقاجار، پری/ ۳۷۹
 دووی، چانسی/ ۵۰۴
 دهستانی، عبدالعلی/ ۳۱۴
 دهلی‌نو/ ۲۱۴، ۲۴۲، ۳۳۸، ۳۸۷
 دیبا، ابوالحسن/ ۳۷۹
 دیبا، محمدحسن/ ۳۷۹
 دیرزمن (خانم)/ ۶۷، ۷۳
 دیزین/ ۶۱۱
 دیو، مارشال/ ۷۶
 دیوان عالی کشور/ ۱۵۹، ۱۶۱
 ر
 رابرتز، جیمز (سروان)/ ۵۸۰
 رادپور، منوچهر/ ۶۵۰، ۶۴۸
 رادیو اف. بی. آی/ ۴۵۹

رضائیه (ارومیه) / ۴۹, ۱۷۱, ۱۹۲, ۱۹۷, ۲۲۹,	راديو ايران / ۱۱۹, ۱۲۰, ۱۵۷, ۲۱۶, ۲۲۴,
۲۷۵, ۳۸۷, ۳۸۸, ۵۹۶, ۵۹۸, ۵۹۹, ۶۰۲, ۶۱۲,	۳۰۱, ۳۲۲, ۳۴۲, ۴۰۸, ۵۷۹, ۵۹۹,
۶۱۹, ۶۲۰, ۶۲۲, ۶۲۳, ۶۴۰, ۶۸۵, ۶۸۶, ۶۹۹	۶۱۳, ۶۴۴, ۶۵۹, ۶۹۶, ۶۹۹, ۷۰۰, ۷۰۴
رضایی، شهریار / ۳۷۹	راديو بی. بی. سی / ۷۲, ۱۴۸, ۱۶۳, ۱۶۵,
رضایی، علی / ۱۸	۱۶۹, ۲۰۳, ۲۶۶, ۲۶۹, ۲۷۳, ۲۷۷, ۲۷۸,
رضوی، ساجد / ۲۹۹, ۳۳۷, ۴۹۱	۳۰۰, ۳۰۱, ۳۱۹, ۳۲۲, ۳۴۴, ۳۶۷, ۳۶۸,
رفسنجان / ۲۰۲	۳۷۷, ۳۸۳, ۳۸۴, ۳۸۵, ۳۸۹, ۴۱۱, ۴۲۰,
رم / ۱۵۹, ۱۶۱, ۱۷۱, ۳۴۹, ۳۸۷	۴۶۱, ۴۶۲, ۴۶۳, ۵۸۰, ۵۹۷, ۶۳۵, ۶۴۱,
رمزی عطایی، حسن / ۳۷۹	۶۵۸, ۶۷۱
رمزی، کلتوس / ۳۶۴	راديو تل آویو / ۶۵۸
روبل، برایان / ۴۴	راديو تلویزیون ملی ایران / ۱۷, ۱۱۱, ۱۱۵,
روحانی، منصور / ۱۴۵, ۳۷۹	۱۱۷, ۱۳۹, ۱۸۱, ۱۹۳, ۲۲۱, ۲۲۲, ۲۷۸,
رودسر / ۲۲۹	۳۱۹, ۳۲۲, ۳۴۲, ۴۱۷, ۴۵۸, ۴۷۸, ۴۸۲,
روزنامه آتش / ۳۴۰	۵۵۱, ۵۵۶, ۵۹۷, ۵۹۸, ۵۹۹, ۶۱۲, ۶۶۶,
روزنامه آهنگ سیاسی / ۳۵۷	۶۷۱
روزنامه آیندگان / ۲۸۳	راديو صدای آمریکا / ۴۲۴, ۵۸۰, ۵۹۷,
روزنامه اراده آذربایجان / ۳۴۴	۶۹۹
روزنامه اطلاعات / ۱۹۹, ۲۰۹, ۲۷۳, ۵۹۹	راديو مسکو / ۲۰۳, ۴۱۰, ۶۶۹, ۶۹۷,
روزنامه تایمز لندن / ۳۴۸, ۳۸۹	راکفلر، نلسون / ۴۷, ۵۶
روزنامه تایمز مالی / ۱۶۳	رام، هوشنگ / ۱۱۰
روزنامه رستاخیز / ۸۵, ۲۲۰	رامبد، هلاکو / ۱۷, ۱۸, ۴۰
روزنامه زوددویچ زیتونگ / ۱۶۲	راور / ۲۲۳
روزنامه ستاره اسلام / ۳۴۲	ربانی شیرازی (آیت الله) / ۷۷
روزنامه سیاست ما / ۳۵۷, ۴۹۲	ربیعی، امیرحسین (سپهبد) / ۴۶, ۴۸, ۸۸,
روزنامه کیهان (اینترنشنال) / ۱۵, ۱۸, ۱۷۲, ۱۵۲,	۲۶۷, ۲۹۱, ۳۳۹, ۵۰۴
۲۰۳, ۲۰۶, ۳۲۰	رجایی، حسن علی / ۴۳۵
روزنامه کیهان / ۹۷, ۱۴۸, ۱۷۴, ۱۹۹, ۲۷۳,	رحیمی، رسول / ۱۳۲, ۱۵۶, ۳۷۹
۲۷۵, ۲۷۸, ۲۸۳, ۳۲۰	رحیمی، محمد (سرلشکر) / ۳۱
روزنامه گاردین / ۱۴۷	رزازیان، علی اصغر / ۱۳۲
روزنامه لوموند / ۴۱۱, ۵۱۹	رسولی، حسن / ۲۸۳
روزنامه لیبراسیون / ۲۱۰	رشت / ۲۳۶, ۳۱۳, ۶۱۱, ۶۹۹
روزنامه منچستر گاردین / ۱۴۶, ۱۴۷	رضائیان (سرگرد) / ۵۵۰

- روزنامه واشنگتن پست / ۷، ۲۹۷، ۲۹۸
 روزنامه هرالد تریبیون / ۲۹۷
 روسیه / ۵۶، ۲۱۹، ۳۶۹
 روم / ۵۰۵
 رومانی / ۱۱۰
 ریاضی، عبدالله / ۱۳۵، ۱۷۰، ۱۸۲، ۱۸۹، ۳۷۹
 ریچاردسون، سامی / ۶۳، ۷۶، ۸۳
 ریچارز، مری / ۴۴۹
 رید (معاون وزارت خارجه) / ۱۴۰، ۶۹۷
 ریشتر (سرهنگ دوم) / ۶۷۴، ۶۷۶
 ریگان، رونالد / ۵۴، ۵۵
 رینو، ۲۲، ۴۸، ۵۴، ۵۷، ۷۴، ۹۸، ۱۴۱، ۱۷۴
 رینهارت (سفیر) / ۵۵
- ز
 زابل / ۵۷۹، ۶۰۳
 زاد (استاندار) / ۱۰۲
 زانگاس، چاک / ۵۰۳
 زاهدان / ۶۸، ۲۳۶، ۲۹۲، ۳۱۹، ۵۷۹، ۶۰۳
 زاهدی، فضل‌الله / ۱۰۲، ۱۱۰
 زاهدی، اردشیر / ۲۱، ۱۹۵، ۱۹۷، ۲۱۹، ۳۷۹، ۵۶۲، ۵۹۵، ۵۹۶، ۶۲۰، ۶۶۸، ۶۹۳
 زاهدی، حمید / ۳۱۴
 زره‌پروان، م. / ۴۴۹
 زرین‌پور، علاءالدین / ۱۹۵
 زنجان / ۷، ۱۷۱، ۱۹۲، ۲۲۸، ۲۴۳، ۲۹۲، ۲۹۹، ۳۰۶، ۳۳۰
 زنجانی، ابوالفضل (آیت‌الله) / ۷۷
 زندان اوین / ۲۰۶
 زندان قصر / ۲۰۶، ۲۱۳، ۴۵۵، ۶۹۲
 زندان کرج / ۲۱۳
- زنگنه، ابراهیم / ۳۷۹
 زونیس، ماروین / ۴۰۹
 زیشک / ۱۵، ۶۳، ۸۴، ۸۵، ۸۸
- ژ
 ژاپن / ۳۰۹، ۳۳۱، ۴۱۳
 ژاندارمری ایران / ۵۴۹
 ژنو / ۷۲
 ژنوسکو (سرهنگ دوم) / ۶۷۴، ۶۷۶
 ژیسکاردستن / ۲۱۳، ۳۴۹، ۳۵۰، ۵۱۷
- س
 ساتلر، هارولد / ۳۶۴، ۴۵۳
 سادلر (ژنرال) / ۷۴
 ساری / ۲۹۱، ۳۴۶، ۳۵۷، ۵۷۱
- سازمان اطلاعات دفاعی (واشنگتن دی. سی.) /
 ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۹، ۲۹۳، ۲۹۶، ۳۰۳، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۵، ۳۳۷، ۳۳۹، ۳۴۵، ۳۵۲، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۸، ۳۸۵، ۳۸۶، ۴۱۴، ۴۲۶، ۴۳۲، ۴۳۷، ۴۳۷، ۴۶۷، ۴۶۹، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۶، ۵۰۰، ۵۲۱، ۵۲۳، ۵۳۷، ۵۵۵، ۵۶۵، ۵۸۲، ۵۹۰، ۶۰۰، ۶۰۹، ۶۲۱، ۶۳۲، ۶۳۷، ۶۴۵، ۶۶۴، ۶۷۶، ۶۸۶، ۶۸۹، ۶۹۴، ۷۰۱
- سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) / ۱۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۶۱، ۷۷، ۷۹، ۹۸، ۹۹، ۱۰۹، ۱۳۶، ۱۸۷، ۱۹۲، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۵، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۲۱، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۶، ۲۴۰، ۲۴۲، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۸۳، ۲۸۹، ۳۲۱، ۳۳۰، ۳۳۷، ۳۵۶، ۴۱۱، ۵۰۶، ۵۱۳، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۸، ۵۷۴، ۵۷۶، ۵۹۱، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۷، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۷، ۶۳۱، ۶۴۹، ۶۵۷، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۷۰۵

- سازمان امور اداری و استخدامی کشور / ستاد مشترک ارتش ایران / ۳۳۷
 ۱۶۱ ستوده‌نیا، احمد / ۱۶۹، ۱۷۰
- سازمان انرژی اتمی ایران / ۱۳۴، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱
 سازمان اوقاف / ۱۰۲، ۳۳۶
- سازمان برنامه و بودجه / ۳۲، ۱۸۴، ۱۸۹، ۲۰۰، ۲۸۶، ۳۰۱، ۳۰۶
 سازمان خدمات اجتماعی شاهنشاهی ایران / ۲۴۲، ۲۴۳
 سازمان زنان / ۱۳۰
- سازمان عفو بین‌الملل / ۴۴، ۵۷۷
 سازمان مالیات بر درآمد آمریکا (IRS) / ۷۳
 سازمان مجاهدین خلق ایران / ۳۱۷، ۳۵۳، ۵۵۸، ۵۴۴
- سازمان مستشاری ایالات متحده / ۲۶۹
 سازمان ملل متحد / ۷۴، ۲۹۲، ۳۳۴، ۴۲۹، ۴۴۵
- ساف (سازمان آزادیبخش فلسطین) / ۳۵۰
 سالارجاف / ۲۴۳، ۲۵۴، ۲۵۵
 سالامن / ۹۷
- سامی، حسن / ۳۷۹
 سانتاباربارا (سرهنگ دوم) / ۵۲۹
 ساندرز (کلنل) / ۷۱، ۷۲
 سبزواری / ۶۸۲، ۶۸۳
- ستاد بزرگ ارتشتاران / ۱۱۸، ۱۱۹، ۳۶۸
 ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی / ۱۰۴، ۳۶۱، ۳۸۱، ۴۱۹، ۴۴۰، ۴۴۶، ۴۹۸، ۵۰۹، ۵۲۵، ۵۳۵، ۵۴۲
- ستاد فرماندهی هیأت مستشاری نظامی / ۵۹۶
 ستاد مرکزی شرکت بین‌المللی بل هلیکوپتر / ۶۷۶
- سراجی (سروان) / ۶۷۸
 سرفرماندهی کل نیروهای مسلح آمریکا در اقیانوس آرام / ۲۱۷
 سرفرماندهی کل نیروهای نظامی آمریکا در اروپا / ۲۱۴
 سروانت / ۳۴۹، ۳۵۰
 سطوتی، یدالله / ۶۸۳
 سعادت، فتح‌الله / ۱۶۲
 سعادت‌مند، ابوالحسن (سپهبد) / ۲۶۸
 سعدی (شاعر) / ۲۵۳
- سعید، جواد / ۱۶۱، ۱۷۰، ۱۸۲، ۱۸۸، ۱۸۹
 سفارت آلمان فدرال (پاریس) / ۲۱۰، ۲۹۷، ۴۹۶، ۵۱۶
 سفارت آلمان فدرال (تهران) / ۴۹۶، ۵۱۰
 سفارت آمریکا (تهران) / اکثر صفحات
 سفارت اردن (تهران) / ۴۲۷
 سفارت استرالیا (تهران) / ۵۶۷
 سفارت انگلیس (تهران) / ۲۳، ۳۷، ۳۸، ۴۱، ۱۶۴، ۱۶۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۶۱، ۲۶۵، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۳، ۲۷۶، ۲۹۱، ۳۰۴، ۳۲۶، ۴۰۰، ۴۳۰، ۴۹۶، ۵۸۴، ۵۶۷، ۵۶۵
 سفارت ایتالیا (تهران) / ۴۹۶
 سفارت ایران (نایروبی) / ۲۲
 سفارت پاکستان (تهران) / ۶۸۷
 سفارت جمهوری خلق چین (تهران) / ۲۷۲

- سفارت خارطوم (تهران) / ۲۰
 سفارت شوروی (واشنگتن) / ۴۶۵
 سفارت عراق (تهران) / ۶۳۳
 سفارت فرانسه (تهران) / ۱۹۲، ۱۹۶، ۴۶۶، ۵۱۷، ۴۹۶
 سفارت کانادا (تهران) / ۴۷۹
 سفارت مصر (تهران) / ۴۶۳
 سفارت نیوزیلند (تهران) / ۵۴۱
 سقز / ۲۲۱، ۲۲۲
 سکورد (ژنرال) / ۶۳، ۸۸
 سمنان / ۳۳۰، ۳۳۲، ۳۹۳، ۴۷۶، ۵۷۹، ۶۰۳، ۶۰۸
 سمیعی، عبدالحسین / ۳۷۹
 سمیعی، محمدعلی / ۱۳۴
 سنجابی، کریم / ۱۲۵، ۱۵۶، ۱۷۲، ۱۹۴، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۱۲، ۲۱۷، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۳۵، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۵، ۳۸۲، ۴۹۶، ۴۹۷، ۵۰۷، ۵۵۳، ۵۶۲، ۵۶۶، ۵۹۷، ۶۱۳، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۸۲، ۶۸۵، ۶۹۹، ۷۰۴
 سندیکای نویسندگان / ۱۶۹، ۱۷۰، ۲۸۳
 سنقر علیا / ۱۹۲
 سنندج / ۱۹۷، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۸، ۲۴۹
 سقز / ۲۹۲، ۳۵۷، ۳۹۳، ۴۷۶، ۶۰۸، ۶۸۵، ۶۸۶
 سوئیس / ۳۸۱
 سوبر / ۴۸
 سورنسون، باب / ۴۷
 سوریه / ۳۶، ۱۹۶
 سولیوان، ویلیام / ۹، ۱۷، ۴۷، ۵۲، ۵۴، ۵۵، ۶۲، ۷۲، ۷۵، ۹۶، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۲۶، ۱۲۸
 سولیوان، ۱۳۳، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۳۹، ۱۴۳، ۱۴۵، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۳، ۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۸، ۱۷۱، ۱۷۳، ۱۷۸، ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۹۰، ۲۰۸، ۲۰۶، ۲۰۴، ۲۰۱، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۳۶، ۲۴۱، ۲۴۳، ۲۴۷، ۲۵۱، ۲۵۳، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۰، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۸۴، ۲۸۶، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۳، ۲۹۵، ۳۰۰، ۳۰۳، ۳۰۵، ۳۰۷، ۳۰۹، ۳۱۴، ۳۱۹، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۳، ۳۴۵، ۳۴۹، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۵، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۸۱، ۳۸۴، ۳۸۹، ۴۰۹، ۴۱۲، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۸، ۴۲۰، ۴۲۲، ۴۲۴، ۴۲۶، ۴۳۲، ۴۳۷، ۴۳۹، ۴۴۸، ۴۵۳، ۴۵۵، ۴۶۰، ۴۶۳، ۴۶۷، ۴۸۹، ۴۹۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۸، ۵۱۳، ۵۲۹، ۵۳۴، ۵۳۶، ۵۴۲، ۵۴۵، ۵۵۰، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۹، ۵۹۳، ۵۹۹، ۶۱۶، ۶۲۱، ۶۳۱، ۶۳۶، ۶۴۳، ۶۵۰، ۶۵۳، ۶۵۸، ۶۶۰، ۶۶۲، ۶۶۸، ۶۷۰، ۶۷۲، ۶۷۴، ۶۸۲، ۶۸۴، ۶۸۶، ۶۹۱، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۸، ۷۰۱، ۷۰۷
 سولیوان، تروی ال. / ۴۷۴، ۴۸۳
 سولیوان، تروی / ۴۴۷
 سومالی / ۳۵۳
 سهرابیان، پرویز / ۲۲۰
 سی. لا، روبرت / ۳۵۵
 سیا (سازمان جاسوسی آمریکا) / ۴۵، ۱۱۹، ۱۹۵، ۲۱۷، ۲۲۰، ۲۲۱، ۴۰۱، ۴۸۷، ۶۵۲، ۶۵۸، ۶۷۳، ۶۹۱
 سیف‌نادر، غلامعلی / ۳۷۹
 سینما رکس آبادان / ۹۷، ۱۰۶
 سینما کاپری (بهمن) / ۳۱۳

شرکت GAC / ۵۱۴	ش
شرکت GTE / ۲۳۷, ۴۰۱, ۶۶۳	شاخ آفریقا / ۱۴
شرکت LSC / ۴۰۳	شادلو / ۱۳۹
شرکت TRW / ۵۱۳	شافر، تی. ئی (سرهنگ) / ۲۷۱, ۵۸۰
شرکت آگوستا / ۱۷۶, ۹۳	شاهامیری، عبدو / ۳۷۹
شرکت آی.بی.ام / ۲۵۱, ۲۸۲, ۲۸۷, ۳۹۹	شاهپور (سلماس) / ۶۹۹
شرکت اتومبیل سازی فورد / ۴۷, ۵۶, ۴۳۵, ۴۳۷	شاه حسین / ۵۱۸
شرکت اس. آ. اس / ۳۰۸	شاهدی، باقر / ۳۶۷
شرکت استاندارد اوپل / ۴۳۸, ۵۹۴	شاهقلی، منوچهر / ۳۷۹
شرکت اسکو (نفتی) / ۱۰, ۳۱۹, ۳۲۱, ۳۲۲	شاهمیری / ۴۲۸
۴۳۸, ۴۹۷, ۵۸۷, ۵۸۸, ۶۲۳, ۶۵۲, ۶۵۳, ۶۶۱	شاهنده، بهروز / ۶۴۴
۶۶۳, ۶۶۴, ۶۶۶, ۶۶۹, ۷۰۱	شاهی (قائم شهر) / ۶۳, ۶۹۹
شرکت اکسون / ۳۲۱	شاهین شهر / ۴۸۵
شرکت الکترونیکس / ۴۸۵	شایگان، رضا / ۱۳۴
شرکت ایپاک / ۲۳۱, ۳۱۵	شبکه سی بی اس / ۲۹۹
شرکت ایز ایران / ۴۴۲	شرکاء، جلیل / ۱۷۷, ۳۲۶
شرکت ایگات / ۴۶۴	شرکت LSC / ۳۹۸, ۴۰۳
شرکت بیمه ایران / ۱۸۴	شرکت USN / ۳۹۷
شرکت بین المللی بل هلیکوپتر / ۵, ۸۶, ۹۰, ۹۱	شرکت استنویک / ۳۹۷
۹۲, ۹۳, ۲۱, ۲۲, ۵۰, ۵۷, ۱۲۰, ۱۲۱, ۱۴۹	شرکت الکترونیک دیتا سرویس / ۳۹۶
۱۵۱, ۱۸۵, ۲۰۹, ۲۱۱, ۲۳۷, ۲۴۵, ۲۸۲, ۲۸۴	۴۰۲
۲۸۷, ۳۱۴, ۳۱۵, ۳۱۸, ۳۲۱, ۳۳۷, ۳۴۷, ۳۵۹	شرکت بیمه آمریکایی / ۴۰۴
۳۶۳, ۳۸۶, ۴۰۱, ۴۲۷, ۴۴۲, ۴۴۵, ۴۴۶, ۴۴۷	شرکت جنرال تلفن / ۴۸۵
۴۴۸, ۴۵۲, ۴۵۳, ۴۷۳, ۴۷۴, ۴۷۹, ۴۸۴, ۴۸۵	شرکت سولار توربین / ۳۹۹
۵۲۸, ۵۳۴, ۶۰۶, ۶۳۵, ۶۴۱, ۶۷۴, ۶۷۷	شرکت کنترل دیتا کورپریشن / ۲۵۰, ۲۸۲
شرکت پارسون / ۵۷۸	۲۸۷
شرکت تگزاس / ۲۸۷, ۲۸۲	شرکت لاکهید / ۳۹۵, ۳۹۶, ۳۹۷, ۳۹۹
شرکت جنرال الکتریک / ۲۱۹, ۴۰۶	۵۲۱, ۴۰۱
شرکت جنرال موتورز / ۴۶	شرکت مک دانلد داگلاس / ۴۰۰
شرکت جهانی خدمات هواپیماهای نورتراپ /	شرکت BHI / ۳۹۷, ۴۰۴, ۴۰۵, ۴۰۶, ۴۱۷
۲۷۴, ۳۶۴, ۴۴۳, ۴۵۲, ۵۱۰	۴۷۵
شرکت حق العمل کاری بل / ۵۰۵	شرکت DAF / ۴۰۳

شرکت نفت کرسنت / ۶۷	شرکت راکول اینترنشنال / ۵۴۷
شرکت نفتی موبایل / ۳۹۷, ۴۷۳	شرکت سیستمهای آموزشی راتیئون / ۴۵۷
شرکت نورتروپ / ۲۷۴, ۴۴۳	شرکت سیکورسکی / ۴۵۳, ۵۲۸
شرکت هریس اینترنشنال / ۲۸۲, ۲۸۷	شرکت سیلوانیا / ۳۹۶, ۴۲۲, ۴۴۶
شرکت هواپیماسازی لاکهید / ۱۲۱, ۲۲۱, ۳۹۹	شرکت صنایع هوایی گرومن (شیراز) / ۱۳۴, ۱۴۳, ۱۴۵, ۱۵۷, ۲۶۴, ۲۷۴, ۳۹۸
۴۰۳, ۴۲۱, ۴۷۳, ۵۰۵, ۵۴۶, ۵۵۵, ۶۳۳	۳۹۹, ۴۰۳, ۴۸۷, ۴۸۶, ۴۴۵, ۴۴۴, ۴۰۱, ۳۹۹
شرکت هواپیماسازی هیوز / ۱۷۶	۵۱۶, ۵۲۴, ۵۲۵, ۵۲۶, ۵۲۹, ۵۳۰, ۵۳۱
شرکت هواپیمایی MAC / ۳۱۲	۵۳۴, ۵۳۴, ۵۴۰, ۶۲۴, ۶۷۴, ۶۷۶
شرکت هواپیمایی آمریکا (پان آمریکن) / ۱۱۸	شرکت فیرکلاف / ۵۸۹
۲۴۱, ۲۴۷, ۲۴۹, ۲۵۱, ۲۵۹, ۲۶۶, ۲۷۷, ۲۹۳	شرکت کان / ۸۵
۲۹۵, ۳۰۸, ۳۰۹, ۳۷۵, ۴۳۰, ۴۷۳, ۴۹۶, ۵۳۷	شرکت کشتیرانی آریا / ۱۳۴
۵۵۵, ۵۷۷, ۶۸۹, ۷۰۳, ۷۰۶, ۷۰۷	شرکت گولد / ۵۷
شرکت هواپیمایی اسکاندیناوی / ۳۰۹	شرکت لاپکو / ۲۳۱, ۳۱۵
شرکت هواپیمایی ال عال اسرائیل / ۶۹۹, ۷۰۷	شرکت لاوون پترولیوم / ۳۹۹
شرکت هواپیمایی ایران (ایران ایر) / ۱۲۱, ۱۹۰	شرکت مخابرات / ۱۸۴, ۱۸۵, ۲۵۸, ۲۵۹
۱۹۱, ۱۹۳, ۲۴۱, ۲۴۲, ۲۴۷, ۲۴۸, ۲۴۹, ۲۵۱	۳۰۷, ۳۱۳, ۳۱۴, ۳۱۵, ۳۴۶, ۳۴۷, ۳۶۳
۲۵۴, ۲۵۵, ۲۵۶, ۲۵۸, ۲۵۹, ۲۶۶, ۲۶۷, ۲۷۲	۵۷۶, ۵۹۱
۲۷۳, ۲۷۴, ۲۷۵, ۲۷۷, ۲۷۸, ۲۸۳, ۲۸۴, ۲۹۱	شرکت مریسون نودسون / ۳۹۹
۲۹۲, ۲۹۳, ۲۹۴, ۲۹۵, ۲۹۶, ۳۰۵, ۳۰۶, ۳۰۸	شرکت ملی پتروشیمی ایران / ۱۶۶, ۱۶۷
۳۱۰, ۳۱۲, ۳۱۴, ۳۱۵, ۳۲۴, ۳۷۴, ۳۷۵, ۳۸۴	شرکت ملی نفت ایران / ۱۵, ۵۵, ۱۳۳
۴۳۸, ۴۳۹, ۴۳۹, ۵۲۶, ۵۳۷, ۶۰۱, ۶۲۱, ۶۳۲, ۶۳۳	۱۷۴, ۱۷۷, ۱۷۸, ۱۸۴, ۱۸۵, ۱۹۷, ۱۹۸
۶۵۹, ۶۸۵, ۶۶۰, ۶۸۸, ۶۹۵, ۷۰۷	۱۹۹, ۲۳۱, ۲۳۲, ۲۵۸, ۲۵۹, ۲۶۱, ۲۸۸
شرکت هواپیمایی ایرفرانس / ۲۹۵, ۳۰۹, ۳۱۲	۲۹۱, ۲۹۲, ۳۰۵, ۳۰۶, ۳۳۲, ۳۴۹, ۳۵۴
۴۶۵, ۴۶۶, ۴۹۶, ۷۰۳	۳۵۷, ۳۶۴, ۳۶۵, ۳۷۰, ۳۷۲, ۳۷۳, ۳۸۲
شرکت هواپیمایی بریتیش ایرویز / ۳۰۹, ۷۰۳	۳۸۳, ۳۸۴, ۳۸۷, ۳۸۹, ۴۳۹, ۴۶۲, ۴۶۴
۷۰۶	۴۹۷, ۵۸۶, ۵۸۷, ۵۹۱, ۵۹۹, ۶۱۸, ۶۲۲
شرکت هواپیمایی سوئیس ایر / ۲۹۵, ۳۰۹, ۷۰۳	۶۳۲, ۶۴۳, ۶۴۴, ۶۵۲, ۶۵۳, ۶۵۹, ۶۶۱
۷۰۶	۶۶۳, ۶۷۸, ۶۸۸, ۶۹۰, ۶۹۵, ۶۹۷, ۷۰۱
شرکت هواپیمایی لوفت هانزا / ۳۰۸, ۳۰۹, ۳۱۲	شرکت منازل ملی (شرکت آمریکایی) / ۶۳
۴۹۶, ۷۰۳, ۷۰۶	شرکت مهلب / ۶۳۰
شرکت یونایتد تکنولوژی / ۲۸۲, ۲۸۷	شرکت مهندسی فیروز / ۲۰۱
شروود, جان / ۸۹	

شهرکرد/ ۱۶۲, ۱۶۳	شیریدان، ژانت / ۴۵۰, ۴۵۱
شهریار/ ۱۸۶	شیریدان، فرانسیس / ۴۵۰, ۴۵۱
شهناز (ژنرال)/ ۶۷۶	شریعتمدار / ۳۳۶
شیبانی، عبدالله (رئیس دانشگاه تهران) / ۲۱۸, ۲۹۱	شریعتمداری، سیدکاظم (آیت‌الله) / ۶, ۷, ۸, ۲۷, ۴۱, ۴۳, ۷۶, ۷۷, ۷۸, ۷۹, ۸۱, ۸۲
شیخ بهایی (رئیس اتاق اصناف) / ۱۳۴, ۴۴۵	۱۰۶, ۱۱۱, ۱۲۷, ۱۲۸, ۱۴۳, ۱۴۴, ۱۴۵, ۱۴۶, ۱۴۸, ۱۵۴, ۱۵۵, ۱۵۶, ۲۰۵, ۲۲۹, ۲۳۰, ۲۳۳, ۲۴۷, ۲۴۸, ۲۵۱, ۲۵۵, ۳۰۱, ۳۳۶, ۳۵۵, ۳۵۶, ۴۱۷, ۴۳۳, ۵۳۶, ۵۴۰
شیخ الاسلام (وزیر بهداشت) / ۷۳	۶۲۰, ۵۶۳, ۵۴۱
شیخ الاسلام زاده، شجاع‌الدین / ۳۷۹, ۶۴۲	شریف‌امامی، جعفر / ۱۰۷, ۱۰۸, ۱۱۶
شیخ‌بهایی، رضا / ۲۸۳	۱۲۹, ۱۳۰, ۱۳۱, ۱۳۳, ۱۳۴, ۱۳۵, ۱۳۷
شیروخورشید شاهنشاهی (صلیب سرخ ایران) / ۳۴۰, ۲۴۳, ۲۴۲, ۱۸۱	۱۳۸, ۱۳۳, ۱۴۳, ۱۴۵, ۱۴۶, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۵۳
شیراز / ۳, ۱۵, ۱۶, ۲۱, ۲۲, ۴۸, ۵۳, ۶۳, ۶۴, ۶۵, ۶۸, ۸۷, ۸۸, ۱۰۴, ۱۰۵, ۱۱۵, ۱۱۶, ۱۲۰	۱۵۶, ۱۵۷, ۱۶۲, ۱۶۸, ۱۸۲, ۱۸۶, ۱۸۹, ۱۹۴
۱۲۷, ۱۳۲, ۱۳۹, ۱۴۲, ۱۴۷, ۱۵۰, ۱۵۹, ۱۶۹	۱۹۵, ۲۰۴, ۲۰۵, ۲۱۱, ۲۱۶, ۲۲۱, ۲۲۲
۲۰۸, ۲۰۹, ۲۱۳, ۲۳۲, ۲۵۴, ۲۵۷, ۲۶۶, ۲۷۲	۲۲۵, ۲۳۴, ۲۳۵, ۲۴۲, ۲۴۸, ۲۴۹, ۲۵۰
۲۷۷, ۲۸۲, ۲۹۲, ۳۰۶, ۳۳۲, ۳۳۹, ۳۴۰, ۳۴۲	۲۶۰, ۲۶۴, ۲۷۵, ۲۸۶, ۳۲۵, ۳۲۶, ۳۳۶
۳۴۳, ۳۴۶, ۳۵۰, ۳۵۱, ۳۵۴, ۳۶۶, ۳۸۴, ۳۹۳	۳۴۰, ۳۴۸, ۴۶۰
۴۰۶, ۴۰۷, ۴۱۶, ۴۲۹, ۴۳۷, ۴۶۳, ۴۶۶, ۴۶۷	شفاء، شجاع‌الدین / ۳۷۹
۴۷۶, ۴۹۷, ۵۰۷, ۵۲۵, ۵۲۸, ۵۲۹, ۵۵۴, ۵۵۵	شفر (سرهنک) / ۱۱۲
۵۶۲, ۵۶۵, ۵۷۴, ۵۷۵, ۵۷۸, ۵۷۹, ۵۸۷, ۵۸۸	شفقت، جعفر (ارتشبد) / ۳۱
۵۹۲, ۵۹۳, ۵۹۴, ۵۹۵, ۵۹۶, ۵۹۷, ۵۹۸, ۶۰۰	شلزینگر / ۲۶۴
۶۰۱, ۶۰۲, ۶۰۳, ۶۰۸, ۶۱۲, ۶۱۵, ۶۱۷, ۶۱۸	شلنبرگر / ۲۱, ۴۶, ۴۸, ۵۳, ۵۴, ۵۵, ۵۶
۶۲۰, ۶۲۲, ۶۲۳, ۶۳۶, ۶۴۰, ۶۴۳, ۶۴۴, ۶۶۱	۶۷, ۷۲, ۷۵, ۹۷, ۱۱۱, ۱۴۰, ۱۷۳, ۲۷۸
۶۶۳, ۶۶۹, ۶۷۰, ۶۷۱, ۶۸۵, ۶۸۶, ۶۹۶, ۶۹۹	شمس آبادی (آیت‌الله) / ۱۶۱
۷۰۳	شورای امنیت ملی / ۵۱۶
شیرازی، سیدعبدالله (آیت‌الله) / ۱۷۵, ۳۳۵, ۳۳۶	شورای پول / ۲۰۱
۳۵۵, ۳۶۳, ۴۱۷, ۶۴۹, ۶۶۹, ۶۷۱	شورای شهر تهران / ۱۵۹, ۱۶۲
شیرازی (مدیرکل امور بین‌الملل بانک مرکزی) / ۴۰۸, ۳۷۷	شوستر / ۷, ۳۰۶
شیرانی، فتحعلی (فرماندار) / ۹۹	شهر ری / ۷۹, ۵۸۹
شیروان / ۶۳۷, ۶۳۶, ۴۹۱	شهرداری تهران / ۱۸۴, ۱۸۶
شفر (سرهنک) / ۷۴, ۱۴۱, ۴۶۹	شهرضا / ۵۱۲

- شیکاگو / ۴۰۹
 شیل (پرزیدنت) / ۵۵
 شیوچنکو / ۲۲۱
- ص
 صادق وزیری، احمدعلی / ۴۳۹، ۶۳۰
 صادق وزیری، صدرالدین / ۸۲
 صالح، جهانشاه / ۳۷۹
 صالحی، مرتضی / ۳۰۶
 صدام حسین / ۱۷۹
 صدر، صدرالدین / ۱۷۱
 صدر، موسی (امام) / ۱۶۹، ۱۷۱
 صدریه، عبدالرحیم / ۴۳۵
 صدیقی، غلامحسین / ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۳۷
 صفاری، پرویز / ۳۷۹
 صفری، رحیم / ۱۹۲
 صفی پور، علی اکبر / ۱۳۴
 صلاحی (ژنرال) / ۱۲۰
 صنعت نفت ایران / ۲۳۲، ۳۰۱، ۳۴۶، ۴۶۳
 ۵۲۸، ۵۸۰، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۹۹، ۶۰۲، ۶۶۱
- ض
 ضرغام، امیرقلی / ۳۷۹
 ضرغامی (سرلشکر) / ۳۷۹
- ط
 طالقانی، سید محمود (آیت الله) / ۸، ۷۷،
 ۲۳۶، ۳۴۱، ۳۴۲، ۴۰۹، ۴۹۲، ۴۹۷، ۵۴۲،
 ۵۴۸، ۵۵۳، ۵۶۶، ۵۹۱، ۶۸۴
 طاهری، سید جلال الدین (حجت الاسلام) /
 ۱۸۵، ۱۸۹، ۱۰۶، ۱۳۲
- طاهری، امیر (روزنامه نگار) / ۱۵۲
 طباطبایی، سید محمد / ۳۱۴، ۶۴۹
 طباطبایی، عبدالکریم / ۱۳۴
 طبس / ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۶۲، ۱۷۴، ۲۳۴، ۲۳۵
 طلایی مینایی، اصغر / ۳۷۹
 طوسیوند (دکتر) / ۶۴۸
 طوفانیان (ارتشبد) / ۱۵، ۸۳، ۱۵۷، ۳۷۹
- ظ
 ظریف، عباس / ۲۲۰
 ظفار / ۴۷
 ظلی (دریادار) / ۳۷۹
 ظهیری، محمد / ۳۷۹
- ع
 عاشورا / ۱۵۹، ۳۲۳، ۳۳۹، ۳۷۳، ۳۸۲، ۳۸۳،
 ۳۸۸، ۴۱۰، ۴۱۹، ۴۶۴، ۴۶۷، ۴۸۱، ۴۸۷، ۴۹۷،
 ۵۱۴، ۵۲۳، ۵۲۸، ۵۳۶، ۵۳۹، ۵۴۱، ۵۵۲، ۵۵۴،
 ۵۶۰، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۷۵، ۵۸۲، ۵۸۵، ۵۸۷،
 ۵۹۳، ۶۱۰، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۸، ۶۲۴، ۶۲۶، ۶۳۴،
 ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۷۵، ۶۷۶
 عاقلی، باقر / ۶۸۲
 عالمزاده، آکس / ۶۳۰
 عاملی، محمدرضا (وزیر اطلاعات) / ۵۳، ۱۳۹،
 ۱۴۸، ۲۳۳، ۲۴۳
 عاملی، باقر / ۱۳۳
 عاملی، رضا / ۲۰۰
 عباسی / ۷۹
 عدل، پرویز / ۴۸
 عراق / ۱۳، ۴۵، ۷۷، ۷۹، ۱۰۶، ۱۳۰، ۱۶۹، ۱۷۳،
 ۱۷۵، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۹۸، ۲۱۲، ۲۲۸، ۲۳۶،
 ۳۴۱، ۳۴۲، ۵۱۱، ۵۱۰، ۵۶۱

- عربستان سعودی / ۱۴
 عرفانی (سرگرد) / ۹۹
 عظیمی (وزیر جنگ) / ۲۶۶, ۶۴۹
 عقیلی (پدر پرویز عقیلی) / ۳۴
 عقیلی، پرویز / ۳۳
 علم، اسدالله / ۲۴۹
 علمزاده / ۶۳۱
 علی رضائی / ۳۸۸
 عمان / ۳۵۳, ۵۶۱
- غ
- غفاری، احمد (تیمسار) / ۶۸۵, ۶۸۶
 غیاثی، محمد / ۳۷۹
- ف
- فاتح، مصطفی / ۳۷۹
 فارس (استان) / ۶۹۲
 فالکو (خانم) / ۵۴
 فالمر / ۶۳
 فاینموت (سرهنگ) / ۱۱۱
 فخرشفاهی، ارسطو / ۳۷۹
 فرازمند، تورج / ۵۹۹
 فرانسه / ۳۴, ۸۲, ۱۱۲, ۱۵۶, ۱۸۵, ۱۹۲
 ۱۹۵, ۱۹۶, ۱۹۸, ۲۰۹, ۲۱۰, ۲۱۲, ۲۱۳
 ۲۱۹, ۲۹۸, ۳۴۹, ۳۵۰, ۴۴۷, ۴۶۴, ۴۶۶
 ۵۱۳, ۵۱۶, ۵۱۷, ۵۱۸, ۵۱۹, ۶۶۴, ۷۰۰
 فرانکفورت / ۵۰۵
 فرخندر (سرمهندس) / ۱۸۵
 فرد رازی / ۴۲۸
 فردوست، حسین (سرلشکر) / ۳۷۹
 فرشچی، علی / ۱۵۶, ۱۵۸
 فرمانداری نظامی مشهد / ۱۳۳
- فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی
 (واشنگتن) / ۴۵۵, ۵۱۴, ۵۳۱, ۵۴۵, ۵۴۶, ۵۴۸, ۵۴۹
- فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی آمریکا
 (تهران) / ۵۳۰
 فرمانفرمائیان، خداداد / ۳۷۹
 فرمانفرمائیان، فیروز / ۳۷۹
 فرودگاه اصفهان / ۵۴۹
 فرودگاه دوشان تپه / ۳۱۵
 فرودگاه مهرآباد / ۵۷, ۱۱۸, ۱۹۰, ۲۰۷, ۲۴۱, ۲۵۱, ۲۵۹, ۲۹۵, ۳۰۳, ۳۰۹, ۳۱۰, ۳۱۲, ۳۱۵, ۳۱۶, ۳۱۶, ۳۴۶, ۳۶۰, ۳۷۵, ۳۸۴, ۴۳۹, ۴۴۹, ۵۳۷, ۵۴۷, ۵۵۳, ۵۵۵, ۵۵۶, ۵۵۹, ۵۶۵, ۵۶۶, ۵۶۷, ۵۷۸, ۵۸۰, ۵۸۲, ۶۰۱, ۶۰۴, ۶۲۳, ۶۳۲, ۶۷۷, ۶۸۹, ۷۰۳, ۷۰۵
- فروغی، محسن / ۱۸۹, ۳۳۶
 فروغی، محمود / ۲۱, ۶۶۰
 فروهر، داریوش / ۱۵۶, ۲۴۸, ۲۵۵, ۲۹۳, ۳۰۰, ۳۰۱, ۳۰۶, ۴۹۶, ۴۹۷, ۵۰۷, ۶۵۹
 فری، هارپرس / ۶, ۱۵, ۲۲, ۴۶, ۴۹, ۵۵, ۵۷, ۶۳, ۷۲, ۳۳۵
 فریدن / ۵۷۹, ۶۰۳
 فریزر / ۴۴
 فسا / ۲۲۸
 فضلی (تیمسار) / ۲۵۹, ۳۷۵
 فلاح، رضا / ۳۷۹
 فلاور، لس / ۵۰۵
 فلسفی، محمد تقی (حجت الاسلام) / ۸۰, ۱۲۵
 فوربز، تام / ۸۹, ۹۰
 فولادگر / ۱۳۲
 فولادی، حسن / ۲۸۳
 فولبرایت / ۸۵

- فولی، دریاسالار/ ۸۸
 قومی (آیت‌الله)/ ۵۸۵, ۵۸۷, ۵۸۸, ۵۹۱, ۶۱۰,
 ۶۲۰, ۶۴۷, ۶۹۴
 قومی، حاج حسن/ ۷۷
 قومی، عین‌الله/ ۱۴۲
 قوامیان، محمدهادی/ ۳۷۹
 قهرمانی، صفر/ ۲۲۶
- ق
 قاسم‌لو (وزیر امور خارجه)/ ۲۶۶
 قاضی شریعت پناهی، ابوالفضل/ ۲۱۷,
 ۲۲۰, ۲۲۱
 قدومی، فاروق/ ۳۵۰
 قذافی، معمر/ ۱۷۹
 قره‌باغی/ ۲۶۶
 قروین/ ۷۸, ۱۱۶, ۲۸۲, ۳۱۳, ۳۲۳
 قشقایی، حبیب‌الله/ ۶۹۱
 قشقایی، خسرو/ ۴۹۲
 قشقایی، محمدحسین خان/ ۶۹۱, ۶۹۲,
 ۶۹۳
 قشقایی، ملک‌منصور خان/ ۶۹۱
 قشقایی، ناصرخان/ ۶۹۲, ۶۹۳
 قشقایی، هومن خان/ ۶۹۱
 قطب‌زاده، صادق/ ۳۵۷, ۴۹۲
 قطبی، رضا/ ۱۳۹, ۳۷۹
 قلی‌رام، مصطفی/ ۳۷۹
 قم/ ۳, ۴, ۵, ۶, ۷, ۸, ۹, ۱۶, ۱۷, ۱۸, ۱۹,
 ۲۰, ۲۳, ۲۶, ۲۸, ۲۹, ۳۸, ۴۱, ۴۳, ۴۵,
 ۷۶, ۸۰, ۹۹, ۱۰۴, ۱۰۵, ۱۰۶, ۱۱۶, ۱۵۸,
 ۱۶۱, ۱۶۲, ۱۶۳, ۲۲۴, ۲۲۶, ۲۲۸, ۲۵۱,
 ۳۱۱, ۳۳۰, ۳۵۵, ۳۸۵, ۴۰۸, ۴۱۰, ۴۹۲,
 ۵۳۶, ۵۹۶, ۵۹۷, ۵۹۸, ۵۹۹, ۶۱۱, ۶۱۲,
 ۶۱۳, ۶۱۵, ۶۱۷, ۶۵۱
- ک
 کانون ایران و آمریکا/ ۳۹۵, ۴۰۱, ۴۰۴, ۶۰۹,
 کریستوفر/ ۵۷۸
 کلمنت/ ۲۸۹, ۲۹۰
 کنسولگری آمریکا (تبریز)/ ۵۵۹
 کنسولگری آمریکا/ ۴۰۱, ۴۰۴
 کویت/ ۵۶۱
 کابل/ ۱۶, ۱۷, ۴۲, ۸۰, ۸۳, ۲۱۴, ۲۴۲,
 ۳۳۴, ۳۸۷
 کاتوزیان (تیمسار)/ ۶۴۹
 کاخ الیزه/ ۵۱۶, ۵۱۷, ۵۱۸, ۵۱۹
 کاخ جوانان/ ۲۴, ۲۵, ۲۶, ۳۴, ۳۵
 کاخ رضاشاه/ ۵۶۳
 کاخ سعدآباد/ ۵۴۸
 کاخ سفید/ ۳۳۴, ۶۴۹
 کاخ ملک‌آباد/ ۶۵۱
 کاخ نیاوران/ ۱۲۱, ۳۰۰, ۴۲۱, ۵۴۴, ۵۴۸,
 ۵۶۰, ۵۸۴, ۵۹۷, ۵۹۸, ۶۰۲, ۶۱۲
 کاخ ورسای/ ۲۹۸
 کاراکاس/ ۲۶۰, ۲۶۴, ۲۶۵, ۳۳۲, ۳۳۴,
 ۳۳۸, ۳۴۳
 کارتر (همسر جیم کارتر)/ ۵۳
 کارتر، جیمی/ ۱۲, ۴۸, ۵۵, ۹۵, ۱۹۷, ۲۱۲,
 ۲۱۳, ۲۸۸, ۳۵۷, ۳۷۶, ۳۷۷, ۳۸۵, ۳۸۷,
 ۳۸۹, ۴۱۱, ۴۱۳, ۴۴۸, ۶۶۹

کارخانه SIESICOM / ۹۲	۶۸۵, ۶۸۶, ۶۹۴
کارخانه پیسی کولا / ۲۴, ۲۵, ۶۰	کردستان / ۱۲۵, ۱۳۸, ۱۸۱, ۲۴۹
کارخانه پلی اکریل ایران (اصفهان) / ۹۳	کرمان / ۶۵, ۶۸, ۱۰۵, ۱۳۸, ۱۹۲, ۲۰۲, ۲۰۹
۱۰۲, ۱۷۵, ۱۹۱, ۱۹۳	۲۱۳, ۲۱۴, ۲۱۸, ۲۲۰, ۲۲۱, ۲۲۳, ۲۲۴, ۲۳۳
کارخانه تراکتورسازی (تبریز) / ۱۹۲, ۶۵۲	۳۱۹, ۳۲۲, ۳۵۲, ۳۵۳, ۵۷۸, ۶۴۷, ۶۹۹
۶۵۳	کرمانشاه / ۴, ۱۰۵, ۱۱۹, ۱۲۲, ۱۳۴, ۱۶۹, ۱۷۱
کارخانه ذوب آهن آریامهر (اصفهان) / ۱۹۹	۱۸۰, ۱۸۱, ۲۰۷, ۲۰۸, ۲۰۹, ۲۲۸, ۲۳۲, ۲۳۳
کارخانه ماشین سازی (اراک) / ۶۵۳, ۶۵۲	۲۳۶, ۲۸۲, ۳۲۳, ۳۳۰, ۳۳۱, ۳۳۳, ۳۹۳, ۴۶۳
کارخانه وستینگهاوس / ۵۵, ۷۲, ۷۳, ۹۷	۴۷۶, ۵۲۸, ۵۹۴, ۶۰۸, ۶۷۸
۴۶۷, ۴۰۷	کرمانشاهان / ۵, ۲۳۶, ۳۱۴
کارلتون / ۵۳, ۶۴, ۸۵, ۹۵	کره جنوبی / ۱۴
کازرون / ۱۱۶	کریستوفر / ۱۱۷, ۳۵۴, ۵۳۷, ۵۵۱, ۵۵۲, ۵۶۲
کاشان / ۳۴۴, ۲۲۹	۵۶۹, ۵۷۵, ۵۸۶, ۵۸۸, ۵۹۰, ۵۹۴, ۵۹۵, ۵۹۶
کاشانی، احمد / ۳۷۹	۶۶۱
کاظمی، داوود / ۳۷۹	الکساندر / ۴۷, ۶۳, ۶۴
کافی (حجت الاسلام) / ۱۰۶, ۱۰۷	کلارک (سرلشکر) / ۲۰
کالیسون والینگ، جان (کلنل) / ۱۲۱, ۲۳۶	کلمنت، کارل / ۲۸۸
۲۳۸	کلنی (دریادار) / ۵۶
کالیفرنیا / ۱۲۳	کلی، لیندا / ۸۹
کالینز، ف (دریادار) / ۴۰۹, ۴۹۰, ۶۱۳	کلیاتی، یوسف / ۶۴۴
۷۰۵, ۶۲۷	کلیسای قدیسین / ۵۰۱, ۵۰۵
کانادا / ۱۹۶, ۲۱۹, ۳۳۷	کلیسای کامیونیتی / ۴۶
کانال پاناما / ۵۳	کمپر، رالف. سی (سروان) / ۴۵۳, ۵۲۸
کانلی، جان / ۴۹	کمیته اجرایی شورای بازرگانی ایران و آمریکا / ۱۴
کانون وکلای ایران / ۸۰, ۸۲, ۱۵۶, ۱۸۰	کمیته بازیهای آسیایی / ۲۸۳
۱۸۱, ۱۹۰, ۲۱۶, ۴۵۸, ۴۶۰	کمیته حقوق بشر در پاریس / ۱۷۱
کاون، ران / ۲۹۷, ۲۹۸	کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر / ۱۳۵, ۱۳۶
کیوتراهنگ / ۲۲۸, ۲۳۳	۱۵۸, ۲۴۹, ۴۱۶, ۴۵۸, ۴۵۹, ۴۶۲
کراچی / ۳۳۴, ۳۳۸	کمیته دفاع از زندانیان سیاسی در ایران / ۱۶۰
کریلا / ۷۷, ۷۹, ۴۱۰	۴۵۸
کرتس (ژنرال) / ۹۷, ۱۲۳	کمیته قضایی سنا / ۸۵, ۲۱۶
کرج / ۱۱۶, ۳۱۳, ۴۳۶, ۴۳۷, ۵۳۸, ۶۱۱	

کوپرس (سرهنگ) / ۹۰	کمیته مشترک ایران و آمریکا / ۴۴
کورتنی، ویلیام. اچ / ۲۰	کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد / ۷۵
کورس / ۳۲۸, ۳۲۷, ۳۷۸	کمیسیون مشترک ایران و ایتالیا / ۵۳
کورونس / ۲۷۸	کمیسیون مشترک ایران و آمریکا / ۹۷
الکوفر، لورین / ۴۴۸	کندی، جان. اف / ۲۲۰
کوفر، پاکول / ۳۶۵	کنسولگری آمریکا (اصفهان) / ۱۹, ۵۷, ۶۹
کونگ / ۲۷۲, ۲۷۱	۸۵, ۸۷, ۹۲, ۹۳, ۹۴, ۹۸, ۱۱۴, ۱۲۹
کوهن، استفن / ۲۸۸	۱۳۱, ۱۳۲, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۷۴, ۲۰۹, ۲۱۱
کوپیروز، توماس (سرهنگ دوم) / ۵۴۹	۲۱۹, ۲۱۹, ۲۲۶, ۲۴۳, ۲۵۰, ۲۶۳, ۲۶۴, ۲۷۴
کویت / ۱۷۸, ۱۹۲, ۲۱۲, ۲۱۴, ۲۲۷, ۲۲۸, ۲۵۳	۲۸۲, ۲۸۲, ۳۲۹, ۳۳۰, ۳۳۵, ۳۳۹, ۳۴۷, ۳۵۷
کیانپور، غلامرضا / ۳۷۹	۴۳۵, ۴۳۵, ۴۵۲, ۴۵۲, ۵۱۵, ۵۳۴, ۵۷۰, ۵۸۷, ۶۱۴
کیسینجر، هنری / ۶۷	۶۱۹, ۶۱۹, ۶۲۴, ۶۲۸, ۶۳۵, ۶۴۱
کهن، یوسف (سناتور) / ۴۱۴	کنسولگری آمریکا (تبریز) / ۳, ۶, ۱۶, ۱۷
کیا، حاج علی / ۱۱۸, ۱۱۹	۱۸, ۱۸, ۲۲, ۲۳, ۲۷, ۳۰, ۳۱, ۴۴, ۹۰, ۱۳۹
کیانپور، غلامرضا / ۳۷۹	۲۰۷, ۲۰۷, ۲۱۹, ۲۲۲, ۲۲۸, ۲۶۴, ۲۷۳, ۲۷۴
کیسینجر، هنری / ۶۷	۳۸۸, ۳۸۸, ۴۹۹, ۴۹۹, ۴۶۱, ۴۹۱, ۵۳۲, ۵۸۹, ۶۱۶
گ	۶۱۹, ۶۱۹, ۶۲۱, ۶۲۱, ۶۸۱, ۶۸۵, ۶۹۹, ۷۰۳
گارنیتز / ۴۸	کنسولگری آمریکا (شیراز) / ۳, ۶, ۹, ۱۹
گچساران / ۵۳۶, ۵۵۱, ۵۸۹, ۶۰۰, ۶۶۱, ۶۹۲	۳۲, ۳۲, ۳۳۱, ۳۳۰, ۲۷۴, ۱۳۲, ۳۴۷
گرگان / ۲۲۴, ۲۲۶, ۲۲۹, ۳۷۰, ۳۷۱, ۳۸۷	۴۳۴, ۴۳۴, ۴۶۱, ۴۶۱, ۵۰۷, ۵۸۷, ۵۸۹, ۶۱۹, ۶۳۵
۵۰۸, ۳۸۸	کنسولگری انگیس / ۵۵۶, ۶۹۹, ۷۰۳
گروه توحیدی / ۲۱۱	کنسولگری ترکیه / ۶۴۴, ۶۹۹
گروه رستاخیز / ۴۹	کنسولگری عراق (خرمشهر) / ۱۹۸
گروه مقاومت امنیت / ۵۹۱	کنگره دانشجویان ایرانی غیر کمونیست / ۱۷۲
گروه ویژه اتحاد ملی / ۵۹۱	کنگره زنان ایران / ۳۹
گروه ویژه مقاومت / ۵۹۱	کنلی (دریادار) / ۵۷
گریفیث، ویلیام / ۷۵	کوبا / ۵۷۳
گریم، پاول / ۱۱۲, ۱۱۲, ۶۶۳, ۶۶۳, ۶۶۶, ۶۶۹	کویر (معاون وزیر امور خارجه آمریکا) / ۸۳, ۹۷
گرین لا، مارجوری / ۴۴۷	کوپر، دیو / ۵۳۲, ۵۳۴, ۶۶۴, ۶۷۰
گریوز (ژنرال) / ۵۳, ۸۳	
گست (ژنرال) / ۱۴, ۱۵, ۲۱, ۴۶, ۴۷, ۴۸, ۵۳	

۲۸۸, ۲۷۸, ۱۷۴	۱۲۲, ۱۲۰, ۱۱۹, ۸۸, ۸۳, ۷۵, ۶۷, ۶۳
لندن / ۱۶, ۱۷, ۴۲, ۵۳, ۸۰, ۸۵, ۱۶۳, ۱۶۴,	۱۲۳, ۱۷۴, ۲۳۶, ۲۳۸, ۲۶۳
۱۷۸, ۲۱۴, ۲۲۷, ۲۴۲, ۲۹۳, ۲۹۶, ۲۹۹, ۳۴۹,	گلیپگان / ۱۶۲, ۱۶۳
۳۵۳, ۳۸۷, ۵۶۱, ۶۶۳	گلیپگانی، سیدمحمدرضا (آیت‌الله) / ۱۶۱,
لوئیس، جری / ۴۴۵	۱۶۲, ۳۵۵, ۳۶۳
لوکزامبورگ / ۴۹۶	گلیپگانی، سیدمهدی (حجت‌الاسلام) /
لوکلین، مک / ۴۸	۱۶۱, ۱۶۲, ۱۶۳
لونانسنو / ۷۳	گلیزر، ملیتون / ۶۷
لویو، چارلز / ۱۵۰, ۱۵۱, ۱۵۷	گنجی، منوچهر (وزیر آموزش و پرورش) /
لیبی / ۱۶۹, ۱۷۱, ۱۹۶	۲۴۷, ۲۴۸, ۲۵۴, ۲۵۵, ۳۷۹
لینگ، جورج / ۳۲۱	گوئلز / ۶, ۲۰, ۴۷, ۴۹, ۵۴, ۶۳, ۷۲, ۷۶,
لیورتاش، جوزف / ۵۱۳	۱۴۰, ۱۴۱
	گودرزنیا / ۵۶
	گودرزی، محمد / ۳۵۵
م	گودوین / ۶۹۱
مؤسسه ارتباطات و توسعه ایران / ۲۸۸	گوهری، پرویز (سرتیپ) / ۵۲۶, ۶۷۶
ماتیوز / ۵۰۵	گیلان / ۱۹۳, ۳۱۴
مارتین / ۲۱, ۲۲, ۴۶, ۴۷, ۴۸, ۴۹, ۵۶, ۵۷, ۶۳,	
۶۷, ۷۳, ۷۴, ۸۴, ۸۸	
مازندران / ۱۹۷, ۲۱۴, ۲۲۰, ۲۴۸, ۲۴۹	
ماکو / ۱۱۲	ل
مالکولم (فرمانده) / ۴۵۳, ۴۵۷	لئونارد، جیمز / ۷۴
مالونی، تونی / ۱۲۰, ۱۸۵, ۲۴۱, ۲۴۷, ۵۲۸	لاجوردی، حبیب / ۳۷۹
مایرسون / ۳۵۰	لافلین، مک / ۴۹
مایک، جری ال. ای / ۴۲۲	لاگوس / ۲۶۰, ۲۶۴, ۲۶۵, ۲۶۶, ۲۷۷,
مایکل، بیل / ۲۵۲, ۲۵۳, ۴۴۷	۳۳۱, ۳۳۴, ۳۳۸
مترینکو، مایکل. ج / ۱۸, ۲۷, ۲۸, ۳۱, ۳۶, ۳۷,	لانگ (سرهنگ نیروی هوایی) / ۱۲۰
۴۲, ۴۱۸, ۴۴۵, ۵۶۴, ۶۵۳, ۶۵۸	لاهیجی، عبدالکریم / ۱۳۶
متین‌دفتری، هدایت‌الله / ۸۲, ۱۲۵, ۲۴۹	لبنان / ۳۶, ۳۷, ۵۶, ۴۱۷, ۵۷۳, ۵۸۴
متیو (کارمند سفارت) / ۱۱	لرنر، دانیل / ۶۷
مجتمع آموزشی کاوه / ۹۰	لشکری (استوار) / ۴۴۱, ۴۴۲
مجتمع پتروشیمی (شیراز) / ۶۵۲	لمب، گلن / ۴۲۳, ۴۴۷, ۵۰۴
مجتمع تفریحی جزیره کیش / ۲۰۹, ۲۱۰	لمبراکیس، جورج / ۱۵, ۲۱, ۲۲, ۴۹, ۵۳,
	۵۶, ۶۳, ۶۷, ۷۲, ۷۴, ۷۶, ۷۸, ۸۰, ۸۳

مرادیان (سروان) / ۹۹	مجتمع صنعتی بهشهر / ۱۹۹
مراغه / ۲۳, ۲۸, ۲۹۲	مجتمع مس سرچشمه / ۱۹۹
مراکش / ۵۶, ۴۸	مجتمع نظامی لویزان / ۵۸۰, ۵۷۹
مرشد، محمدحسن / ۱۹۵, ۲۰۰, ۳۳۶	مجلس سنا / ۶۶, ۷۵, ۷۷, ۸۵, ۱۰۷, ۱۲۸
مرعشی نجفی (آیت الله) / ۱۹۶, ۶۴۹	۱۳۳, ۱۳۴, ۱۳۸, ۱۴۶, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۵۵
مرکز مخابرات هیئت مستشاری نظامی آمریکا / ۴۰۰	۱۵۶, ۱۵۷, ۱۵۸, ۱۶۰, ۱۶۸, ۱۸۲, ۱۸۹
مرکز هیأت مستشاری نظامی / ۴۰۱	۲۰۵, ۲۱۶, ۲۲۲, ۳۱۹, ۳۲۰, ۳۳۸, ۳۳۹
مرکز آموزش هلیکوپتر / ۶۷۶	۳۴۰, ۳۵۱, ۳۵۴, ۳۶۹, ۳۸۷, ۳۸۸, ۵۰۷
مرکز آموزشهای نیروی هوایی ایران / ۵۲۸	۶۸۱
مرکز آموزشی انجمن فرهنگی ایران و آمریکا / ۶۸۲	مجلس شورای ملی / ۹۹, ۱۶۸, ۲۰۵, ۲۱۶
مرکز توسعه بازرگانی تهران / ۶۳	۳۳۸, ۲۲۲
مرکز طبی شهناز / ۶۴۷, ۶۴۹	مجلس مؤسسان / ۳۴۱, ۳۴۲
مرکز طبی محمد مصدق / ۶۴۷, ۶۴۹	مجله آتش / ۳۴۲
مرکز فرهنگی ایران و آمریکا / ۳۱۷	مجله امید ایران / ۱۳۴
مرکز فرهنگی فرانسه (اصفهان) / ۳۴	مجله تایمز / ۳۸۷
مرکز فرهنگی فرانسه (تبریز) / ۳۴	مجله تهران مصور / ۱۳۴
مرند / ۲۳, ۲۸	مجله دنیا / ۱۳۴
مزین، منصور / ۲۲۵	مجله رنگین کمان / ۱۷۲
مزین، منوچهر (سرلشکر) / ۳۷۹	مجله سفید و سیاه / ۱۳۴
مژدهی / ۱۹۵, ۲۳۴	مجله فردوسی / ۱۳۴
مستوفی، باقر / ۳۷۹	مجیدی / ۴۹, ۵۳
مسجد آبی (حسینیه ارشاد) / ۴۲۰, ۴۲۱, ۴۲۲	مجیدیه، ناصر / ۲۲۰
۴۲۳, ۴۲۷, ۵۴۴, ۵۴۷, ۵۴۸, ۵۵۰	محبوبی (شیخ) / ۱۴۴
مسجد اعظم تجریش / ۸۵	محلاتی (آیت الله) / ۶۱۵, ۶۹۲
مسجد امام زمان / ۵۶۶	محیط، مرتضی / ۱۳۶, ۱۳۷
مسجد جمعه (اصفهان) / ۶۲۴	مدرسه آمریکایی ها (اصفهان) / ۴۵۲
مسجد جمعه (تهران) / ۱۹۷, ۴۵۶	مدرسه آمریکایی ها (تهران) / ۳۱۴, ۴۰۰
مسجد حسین آباد / ۶۰, ۶۱, ۵۹	۴۲۲, ۴۴۳, ۴۹۷
مسجد حسینی / ۱۰, ۱۱	مدرسه بین المللی / ۱۸
مسجد سلیمان / ۶۱۱, ۶۹۹	مدرسه پروین / ۳۵
	مدرسه کامیونیتی (تهران) / ۴۱۷, ۴۲۳
	۴۴۳, ۴۴۴

مظاهری / ۱۳۸	مسجد سید / ۸۹
معاون، بهمن / ۵۸۹	مسجد قبا / ۱۲۵، ۱۹۷، ۴۳۰، ۴۳۴
معمدی (وزیر پست و تلگراف و تلفن) / ۱۸۹، ۲۰۵، ۲۶۶	مسجد کرمان / ۲۱۴، ۶۴۷
معروف، محمد / ۵۴۶	مسجد مصلی (اصفهان) / ۴۴۴، ۵۴۹
معینی / ۵۲، ۵۱، ۴۹	مسعودی / ۲۸۳
معینان، نصرت الله / ۳۴۰	مسقط / ۲۱۴، ۲۴۲، ۳۸۷
مفتح، محمد (آیت الله) / ۱۳۶، ۱۲۵	مسکو / ۵۳، ۱۶۱، ۱۷۸، ۲۹۱، ۳۸۷، ۴۹۶، ۵۹۴
مفیدی، شمس الدین / ۳۳۶، ۶۴۹، ۶۹۳	مشهد / ۷، ۸، ۲۷، ۲۹، ۳۸، ۴۹، ۵۱، ۵۲
مقدم مراغه‌ای، رحمت الله / ۱۳۶، ۱۹۰، ۲۲۱، ۲۲۲	۶۷، ۷۶، ۷۹، ۸۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۲، ۱۱۶، ۱۲۷، ۱۷۱، ۱۷۵، ۱۷۷، ۲۰۷، ۲۱۷، ۲۱۸
مقدم، ایرج (سیهبد) / ۲۶۸	۲۲۹، ۲۳۶، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۱۷، ۳۳۸، ۳۴۱
مقدم، ناصر / ۷۷، ۷۹، ۸۰، ۱۸۷، ۲۳۳	۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۸، ۳۵۳، ۳۵۵، ۳۵۶
مکیتوش، لیندا / ۴۵۲	۳۵۷، ۳۶۱، ۳۶۳، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲
مک کینی، لاری / ۸۴	۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۸۱، ۳۹۳، ۴۰۶، ۴۰۸
مک گافی، دیوید / ۴، ۶، ۱۹، ۳۴، ۳۵، ۶۲، ۷۱	۴۱۶، ۴۱۷، ۴۶۲، ۴۷۶، ۴۹۱، ۵۵۵، ۵۵۷
۱۶، ۱۹، ۹۰، ۱۰۴، ۱۳۱، ۱۴۴، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۷۷	۵۵۸، ۵۶۵، ۵۶۷، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۹، ۵۸۵
۲۴۶، ۳۵۶، ۴۴۴، ۴۵۲، ۴۵۳، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۷۲	۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۹۱، ۵۹۴، ۵۹۶، ۵۹۷
۶۲۷، ۶۲۹	۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۳، ۶۰۸، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳
مک گیل، جو / ۵۲۹	۶۱۵، ۶۱۷، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۲، ۶۳۹، ۶۴۰
مکزیکو / ۲۶۰، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۷۷، ۳۳۱	۶۴۲، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۶۷
۳۳۲، ۳۳۴، ۳۳۸، ۳۵۳، ۳۶۹	۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۸۲، ۶۸۶، ۶۸۹، ۶۹۳
مک نال، مایک / ۳۳۴، ۳۳۵، ۵۳۴	۶۹۴، ۶۹۶، ۶۹۹، ۷۰۳
مکنزی، کلنل / ۴۷، ۵۶	مصاحب، شمس الملوک / ۳۷۹
ملایر / ۵۹۸	مصباح زاده (سناتور) / ۲۸۳، ۳۲۰، ۵۶۳
ملک خسروی (سرتیپ) / ۹۹	مصباحی / ۱۳۹
ملکه الیزابت / ۲۰	مصدق، محمد / ۷۸، ۹۶، ۳۴۴، ۴۸۷، ۶۳۷
ملکی (پزشک) / ۳۵۵، ۳۵۶	۶۴۱، ۶۹۱، ۶۹۲
منامه / ۲۱۴، ۲۴۲	مصدقی، تقی / ۳۷۹
منتظری، شیخ حسین علی (آیت الله) / ۲۳۶	مصر / ۱۴، ۲۰
مندیک، ساندر / ۴۷	مصطفایی، مصطفی / ۱۰۲
منصوری، مصطفی / ۳۷۹	مطهری، مرتضی (آیت الله) / ۷۷

- منصوریان، جعفر / ۳۷۹
 منیری / ۱۱۲
 موراسکی، جیمز / ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۵۰۵
 موریتانی / ۸۴
 موریس / ۴۴۵
 موقری، نصرالله (دریادار) / ۳۱۴
 مولانی، هانک / ۹۱
 مولر (ژنرال) / ۵۳
 مولوی (سرهنک) / ۶۷۰
 مهاباد / ۱۷۱، ۴۴۵، ۴۱۸
 مهدوی، فریدون / ۱۴۵، ۵۵، ۴۹
 مهران، حسنعلی (وزیر دارایی) / ۳۰۱، ۳۰۶، ۳۲۴، ۶۲۳
 میانداوب / ۲۲۹
 میتران، فرانسوا / ۱۹۴، ۱۹۶
 میچل، بیل / ۴۲۲
 میدان ژاله (شهیدا) / ۱۰۸، ۱۱۵، ۱۱۹، ۱۲۱، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۴۰
 ۱۴۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۸۲، ۱۹۴، ۲۰۳، ۲۰۶
 ۲۰۹، ۲۳۷، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۳۴۷، ۳۵۲
 ۴۱۹، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۷، ۴۶۱، ۴۸۸
 ۵۵۰، ۵۵۸، ۵۸۶، ۶۰۳، ۶۴۷، ۶۹۹
 میدان شهید (آزادی) / ۳۰۴، ۳۱۲، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۵۰، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸
 ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۷۵، ۵۸۱
 میرحبیب‌اللهی، کمال (دریاسالار) / ۲۶۷
 میردامادی (حجت‌الاسلام) / ۱۳۲
 میرمیران، سیدمحمد / ۴۳۵
 میسی، جان / ۷۳
 می‌سیگ، روبرت / ۴۵۴
 میکده، فریدون / ۳۷۹
 میکلوس / ۲۰، ۲۲، ۳۰، ۳۲، ۳۸، ۴۲، ۴۴
- ۵۴، ۵۶، ۵۷
 میلز، جان / ۷۲، ۷۶، ۸۴، ۹۷، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۷۴، ۲۷۸
 میمندی‌نژاد، محمدحسین / ۱۷۲
 میناچی، ناصر / ۱۳۶، ۱۵۸، ۲۱۶، ۴۱۶، ۴۵۹، ۴۶۰
 مینایی، احمد / ۱۱
 ن
 نائین / ۵۲۷
 نائینی، جلال (سناتور) / ۱۸۷
 نابغ، محمدعلی / ۳۸۹
 ناجی، رضا (سرلشکر) / ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۵۰، ۱۵۳، ۱۷۵، ۵۳۴، ۵۷۶، ۶۷۴، ۶۷۶
 ناجی / ۵۷۶
 ناس، چارلز / ۶۲، ۶۳، ۶۷، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۸۲، ۸۴، ۱۴۰، ۲۷۸، ۳۰۹، ۶۵۳
 ناس، سی. دبلیو / ۴۵
 ناصری (استاد دانشگاه) / ۱۱، ۱۲، ۱۳
 ناظمی، احمد / ۳۳۶
 نافذی (سرهنک) / ۲۷۹
 نامیبیا / ۸۴، ۸۵
 نایت، فرانسیس / ۵۵
 نجات‌اللهی، کامران / ۶۸۴، ۶۹۵
 نجف / ۱۸۰، ۴۶۷
 نجف‌آباد / ۲۹۲، ۴۵۶، ۵۲۷، ۶۱۴، ۶۱۷، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۷۵، ۶۷۶
 نجفی، حسین / ۲۳۴، ۲۴۹، ۳۱۴، ۳۵۶، ۳۶۷، ۳۸۸، ۴۱۷، ۴۳۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰
 نزیه، حسن / ۸۰، ۸۲، ۱۵۶، ۱۹۰
 نصری قاجاری، فاطمه / ۱۳۶، ۱۳۷
 نصیری، محمد (سرلشکر) / ۳۷۹

- نصیری، نعمت‌الله (سپهبد) / ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۳۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۷۵، ۲۷۷، ۲۸۳، ۳۲۱، ۳۷۶
- نقیب‌زاده، محمدعلی / ۱۳۳
- نمایشگاه بین‌المللی تهران / ۱۳۷
- نمایشگاه کونینگ / ۱۷۴
- نمایشگاه هنری تهران / ۷۸، ۱۷۳
- نمایشنامه کارمن / ۷۲
- نواب صفا (نماینده مجلس شورای ملی) / ۶۲۶
- نودسن، موریسون / ۳۰۶
- نورایی، عزت‌الله / ۳۷۹
- نوری اسفندیاری / ۳۷۹
- نوری، بیژن / ۴۳۵
- نوری، یحیی (آیت‌الله) / ۱۱۵، ۱۳۹، ۱۴۱، ۲۲۵، ۵۶۶
- نوسنزو / ۶۷
- نوغانی / ۶۵۱
- نویدی، امیر / ۳۷۹
- نهاوند / ۶۹۹
- نهاوندی، هوشنگ / ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۸، ۸۱، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۲، ۱۸۲، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۵، ۲۰۵، ۲۰۹، ۲۱۰، ۳۷۹
- نهضت آزادی ایران / ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۹۲، ۳۰۷، ۴۱۶، ۴۳۰، ۵۴۱، ۶۵۹، ۶۶۰
- نیازی / ۴۹
- نیروگاه بوشهر / ۶۳۹
- نیروگاه رضاشاه کبیر / ۶۳۱
- نیروهای پاسدار صلح سازمان ملل / ۵۶
- نیروی دریایی آمریکا / ۵۷، ۷۲، ۲۷۱، ۴۲۷، ۴۵۳، ۵۲۸، ۶۶۷
- نیروی دریایی شاهنشاهی ایران / ۳۳۹
- ۴۲۹، ۴۹۹، ۵۱۱، ۶۱۱
- نیروی زمینی آمریکا / ۴۵۷، ۴۷۳، ۵۳۵
- نیروی زمینی ارتش ایران / ۳۱، ۴۵۷، ۵۲۹، ۵۸۴
- نیروی هوایی آمریکا (شیراز) / ۵۲۹
- نیروی هوایی آمریکا / ۲۱، ۶۳، ۲۳۸، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۹۱، ۳۹۵، ۳۹۷، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۲۴، ۴۲۷، ۴۴۰، ۴۴۶، ۴۴۹، ۴۵۱، ۴۵۳، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۸۵، ۵۰۳، ۵۱۳، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۸۰، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۱۱، ۶۳۷، ۷۰۰
- نیروی هوایی ارتش شاهنشاهی / ۲۱۱، ۴۹۱، ۵۰۴، ۵۱۱، ۵۱۳، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۹، ۵۴۷، ۵۵۶، ۵۶۷، ۶۱۱
- نیروی هوایی انگلیس / ۵۴۴
- نیس (فرانسه) / ۲۲
- نیشابور / ۶۸۲، ۶۸۳
- نیکپور، علی / ۳۷۹
- نیکپی، غلامرضا (سناتور) / ۳۱۴، ۳۷۹
- نیلی آرام، اسدالله / ۱۳۲
- نیلی، کوی / ۷۴، ۷۶، ۸۹، ۱۱۲، ۱۷۴
- نیلی، لاری / ۴۲۳
- نیوسام / ۷۳، ۷۵، ۸۳، ۸۴، ۵۲۵، ۶۹۷
- نیویورک / ۲۲، ۵۳، ۱۷۳، ۲۲۰، ۲۹۳، ۵۳۴، ۷۰۷
- و
- واترز، جان / ۵۰۳، ۵۰۶
- واتز، گلن / ۱۱۱
- واتسون، باب / ۲۲
- وارک، باب / ۱۱۷، ۱۲۱
- وارن، فرد / ۴۵۳
- وارنر (کلنل) / ۱۲۱، ۱۲۳
- واشنگتن دی. سی / ۳، ۶، ۱۱، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۱، ۲۲، ۲۷، ۳۰، ۳۷، ۳۹، ۴۲، ۴۴، ۴۶، ۴۷، ۵۴

والاس، مایک / ۲۷۸، ۲۹۹	،۹۷ ،۹۶ ،۸۹ ،۸۵ ،۸۰ ،۷۵ ،۷۲ ،۶۹ ،۵۷
والینگ، جیمز (سرهنگ دوم) / ۱۲۱، ۱۱۸، ۴۴۰	،۱۲۹ ،۱۲۶ ،۱۲۳ ،۱۱۶ ،۱۱۴ ،۱۱۳ ،۱۰۴
وان / ۳۳۸، ۳۳۴	،۱۴۳ ،۱۴۱ ،۱۳۸ ،۱۳۶ ،۱۳۵ ،۱۳۳ ،۱۳۱
واندرمیر (کلنل) / ۵۳، ۷۵	،۱۶۲ ،۱۵۹ ،۱۵۷ ،۱۵۵ ،۱۵۰ ،۱۴۹ ،۱۴۵
وانگ (ژنرال) / ۲۷۱، ۲۷۲	،۱۸۴ ،۱۸۰ ،۱۷۸ ،۱۷۷ ،۱۷۱ ،۱۶۹ ،۱۶۵
وجدی (ژنرال) / ۳۶۸	،۲۰۳ ،۱۹۸ ،۱۹۶ ،۱۹۴ ،۱۹۱ ،۱۹۰ ،۱۸۸
وحیدی، ایرج / ۲۸۳، ۳۷۹	،۲۲۱ ،۲۲۰ ،۲۱۴ ،۲۱۱ ،۲۰۸ ،۲۰۶ ،۲۰۴
وحیدی، کاظم / ۳۷۹	،۲۳۴ ،۲۳۲ ،۲۳۱ ،۲۲۹ ،۲۲۸ ،۲۲۶ ،۲۲۳
ودرفورد، ال / ۵۲۷	،۲۵۳ ،۲۵۲ ،۲۵۱ ،۲۴۷ ،۲۴۳ ،۲۴۲ ،۲۴۱
ودیعی، کاظم / ۱۸۹	،۲۶۴ ،۲۶۳ ،۲۶۱ ،۲۶۰ ،۲۵۸ ،۲۵۷ ،۲۵۶
ورث، ویث / ۵۲۱	،۳۰۱ ،۲۹۳ ،۲۸۴ ،۲۷۹ ،۲۷۴ ،۲۷۲ ،۲۶۹
ورثینگ، داگلاس (سرهنگ) / ۴۲۱	،۳۱۹ ،۳۱۶ ،۳۱۵ ،۳۱۳ ،۳۱۲ ،۳۱۱ ،۳۰۳
ورهرام، کریم (سناتور) / ۳۱۴	،۳۴۴ ،۳۴۱ ،۳۳۹ ،۳۳۵ ،۳۳۰ ،۳۲۹ ،۳۲۳
وزارت اطلاعات و جهانگردی / ۱۴۴، ۱۵۹	،۳۵۴ ،۳۵۲ ،۳۵۱ ،۳۵۰ ،۳۴۹ ،۳۴۶ ،۳۴۵
وزارت امور اقتصاد و دارایی / ۱۹۱، ۱۹۳، ۲۰۰	،۳۷۳ ،۳۶۸ ،۳۶۶ ،۳۶۱ ،۳۵۹ ،۳۵۸ ،۳۵۶
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۳۸۶ ،۳۸۵ ،۳۸۲ ،۳۸۱ ،۳۷۷ ،۳۷۵ ،۳۷۴
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۴۱۹ ،۴۱۵ ،۴۱۴ ،۴۱۲ ،۴۱۰ ،۴۰۹ ،۴۰۷
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۴۵۴ ،۴۳۸ ،۴۳۷ ،۴۳۴ ،۴۳۲ ،۴۳۰ ،۴۲۶
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۴۷۰ ،۴۶۹ ،۴۶۷ ،۴۶۵ ،۴۶۰ ،۴۵۸ ،۴۵۵
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۴۹۷ ،۴۹۴ ،۴۹۳ ،۴۹۰ ،۴۸۸ ،۴۸۳ ،۴۷۷
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۵۴۲ ،۵۳۷ ،۵۲۵ ،۵۰۹ ،۵۰۲ ،۵۰۰ ،۴۹۸
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۵۶۸ ،۵۶۵ ،۵۶۴ ،۵۶۲ ،۵۵۵ ،۵۵۲ ،۵۵۱
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۵۸۲ ،۵۷۸ ،۵۷۵ ،۵۷۴ ،۵۷۲ ،۵۷۰ ،۵۶۹
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۶۱۳ ،۶۰۹ ،۶۰۰ ،۵۹۲ ،۵۹۰ ،۵۸۸ ،۵۸۶
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۶۴۰ ،۶۳۷ ،۶۳۲ ،۶۲۹ ،۶۲۸ ،۶۲۴ ،۶۲۱
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۶۵۹ ،۶۵۸ ،۶۵۷ ،۶۵۲ ،۶۴۶ ،۶۴۵ ،۶۴۳
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۶۹۰ ،۶۸۶ ،۶۸۲ ،۶۷۲ ،۶۷۰ ،۶۶۷ ،۶۶۴
وزارت امور خارجه (آمریکا) / ۹۸، ۱۵۲، ۱۶۹	،۷۰۵ ،۷۰۱ ،۶۹۷ ،۶۹۶ ،۶۹۴ ،۶۹۳ ،۶۹۱
واعظی، سیدحسین / ۱۳۲	
واگن، جک / ۷۳	
والا، عبدالله / ۱۳۴	
والاس، جری / ۱۲۱، ۳۶۳، ۵۲۸	

۷۴۲ اسناد لانه جاسوسی آمریکا

۷۰۰	,۵۸۶ ,۵۷۲ ,۵۵۴ ,۵۳۹ ,۵۳۶ ,۵۲۴ ,۵۱۶
وزیری، صادق / ۶۳۱	,۵۹۸ ,۵۹۵ ,۵۹۴ ,۵۹۲ ,۵۹۰ ,۵۸۸ ,۵۸۷
وستفال، چاک / ۴۴۵	,۶۳۶ ,۶۳۵ ,۶۲۹ ,۶۲۲ ,۶۱۹ ,۶۱۶ ,۵۹۹
وستلی، دیوید / ۴۷ , ۴۶ , ۵۷ , ۶۷ , ۷۲ , ۸۵ , ۹۷	,۶۶۱ ,۶۶۰ ,۶۵۲ ,۶۴۶ ,۶۴۱ ,۶۴۰ ,۶۳۹
۱۱۱	,۶۸۸ ,۶۸۴ ,۶۸۲ ,۶۸۰ ,۶۷۹ ,۶۶۸ ,۶۶۳
وکیل زاده، مرتضی / ۳۷۹	,۶۹۷ ,۶۹۰
ولش، کن (گروهیان) / ۳۸۶	وزارت امور خارجه انگلیس / ۲۲۴
ولیان، عبدالعظیم / ۷۹ , ۲۸۳ , ۶۵۱	وزارت امور زنان / ۱۱۰ , ۱۳۰
ونس / ۴۴ , ۵۳ , ۱۷۳ , ۲۶۱ , ۲۶۵ , ۲۶۶ , ۲۶۷	وزارت بازرگانی / ۶۳ , ۱۹۱ , ۱۹۳ , ۲۰۰
,۲۷۷ ,۲۸۷ ,۲۸۸ ,۲۹۱ ,۲۹۶ ,۳۰۱ ,۳۰۸ ,۳۱۵	وزارت بهداری / ۱۶۸ , ۱۹۰ , ۲۰۰ , ۳۰۷
,۳۲۲ ,۳۲۴ ,۳۳۲ ,۳۳۳ ,۳۳۴ ,۳۳۵ ,۳۳۸ ,۳۴۴	,۶۴۹ ,۶۴۴ ,۶۴۳ ,۳۴۰
,۳۷۰ ,۳۷۳ ,۴۱۹ ,۴۳۰ ,۴۳۸ ,۴۶۴ ,۴۶۵ ,۴۹۷	وزارت جنگ / ۷۰۵ , ۷۰۶ , ۷۰۷
,۶۰۰ ,۶۱۹ ,۶۲۳ ,۶۳۷ ,۶۴۱ ,۶۸۰ ,۶۸۹	وزارت خارجه ترکیه / ۶۴۰
ونکوور / ۱۹۶ , ۱۹۸	وزارت دادگستری / ۲۷ , ۴۳ , ۸۲ , ۱۰۰
ونگارت، جری / ۵۴	,۱۳۳ ,۱۳۴ ,۱۶۰ ,۱۸۲ ,۱۹۱ ,۱۹۳ ,۲۰۰
وودساید، ویلیام / ۸۵	,۲۱۳ ,۲۱۶ ,۲۴۲ ,۳۴۰ ,۳۷۷ ,۴۰۸ ,۴۵۸
وهاب زاده، احمد / ۳۷۹	,۵۴۴ ,۵۹۹ ,۶۲۰ ,۶۲۷ ,۶۴۲ ,۶۸۰ ,۶۸۲
ویتلی، آندرو / ۷۲ , ۷۴ , ۱۶۳ , ۱۶۴ , ۱۶۵ , ۱۶۸	,۶۸۳
ویل، سی / ۷۳	وزارت دربار / ۱۳۵ , ۱۵۸ , ۱۶۶ , ۱۹۴
ویلیامز (ژنرال) / ۲۲	,۱۹۵
وینگ، میلی / ۸۹	وزارت دفاع / ۲۱ , ۱۱۸ , ۱۱۹ , ۱۲۰ , ۱۲۲
وینینگهام، ران / ۵۰۵ , ۵۵۰	,۲۳۶ ,۲۳۸ ,۲۳۹ ,۲۴۰ ,۳۹۳ ,۳۹۶ ,۳۹۸
ه	,۴۰۳ ,۴۴۶ ,۴۴۸ ,۴۴۹ ,۵۱۹ ,۵۳۷ ,۶۰۷
هاتفی، جاوید / ۴۴۴ , ۵۲۶	وزارت زنان / ۱۳۰
هادلستون، آرتور / ۴۴۷	وزارت صنایع و معادن / ۴۷ , ۱۹۳
هادوی، حسن / ۴۳۵	وزارت علوم و آموزش عالی / ۶۸۴ , ۶۹۳
هادینگ / ۱۱۷	وزارت فرهنگ و هنر / ۱۹۱ , ۱۹۳
هارتمن، بارتولومو / ۲۹۸ , ۵۱۶ , ۵۱۹	وزارت کار و امور اجتماعی / ۱۹۱ , ۱۹۳
هاس، جان کنت. ای / ۱۴	,۲۶۰ ,۳۰۶ ,۳۹۷
هاشمی، سیدحسین / ۱۳۴ , ۱۵۶	وزارت کشور / ۱۷۲ , ۱۸۱ , ۲۵۰ , ۲۶۶
هاشمی، سیدمهدی / ۱۶۱	وزارت مسکن / ۳۳۶
	وزارت نیرو / ۷۴ , ۸۵ , ۱۷۱ , ۱۹۳ , ۲۳۰

- هافمن، رابرت (سرهنگ) / ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۵۲، ۴۵۳، ۵۲۷، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۴۹، ۶۷۶
 هاگ (فرمانده) / ۱۵، ۵۵، ۶۷، ۷۴
 هاگدهان، پتر / ۳۶۴
 هالیفیلد، دیوید / ۴۲۱
 هالینگورث، رای / ۲۶۷، ۲۷۱، ۷۴
 هامبورگ / ۴۹۶
 هانت، توماس / ۵۴۸
 هاوارد، هارت / ۶۷۳
 هایزر (ژنرال) / ۲۰، ۴۷، ۵۳، ۸۸، ۹۴
 هایم، جیم / ۱۱۹
 هتل آریا / ۳۴
 هتل آمل / ۱۹۲
 هتل اوین / ۱۱۸، ۴۴۹، ۵۴۷
 هتل ایترکتینانتال / ۲۵۵، ۳۹۶، ۴۹۱
 هتل ایترناسیونال / ۴۰۷
 هتل جلفا / ۹۱
 هتل والدورف / ۲۵۶
 هتل هایت (مشهد) / ۵۶۷
 هتل هایت / ۶۱۵، ۵۷۶، ۶۵۱، ۶۵۱
 هتل هیلتون / ۴۰۱
 هجاوید، نصرالدین / ۳۶۷
 هدایت، سیروس / ۱۳۹
 هلند / ۶۳، ۴۹۶
 هماشهر / ۲۴۴
 همایون، بهمن / ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸
 همایون، داریوش / ۳۰، ۲۸۳، ۳۷۶
 همایونفر / ۳۳۶
 همایونی، عزت‌الله / ۳۳۶
 همپای، مقصود / ۳۱۴
 همدان / ۵، ۴۱، ۱۰۵، ۱۷۱، ۱۸۱، ۲۱۷
- ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۶، ۲۲۸، ۲۸۲، ۳۱۳، ۳۱۹، ۳۳۰، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۴۲۸، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۷، ۴۵۷، ۴۶۸
 هنکز، نانسی / ۴۷
 هوانیروز ارتش شاهنشاهی ایران / ۱۷۶، ۴۲۷
 هوفستدler، شرلی / ۵۳، ۵۴، ۵۶
 هولیس، وارن / ۸۹
 هویدا، امیرعباس / ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۱۰۸، ۱۱۰، ۱۳۳، ۱۳۵، ۱۴۵، ۱۷۳، ۱۸۹، ۲۰۲، ۲۱۲، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۸۳، ۲۸۸، ۳۰۵، ۳۲۱
 هوئی، فرانک. ام. / ۲۳۹، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۴۰، ۴۴۳، ۴۴۹، ۴۸۳، ۵۰۶
 هوئی، کارول / ۴۷۹
 هیأت مستشاری نظامی و دفتر وابسته دفاعی / ۵۴۱
 هیث، ادوارد / ۶۷
 هیکس، کارلتون / ۵۳
 هیگن / ۳۳۴، ۳۳۸
 هیودال، پیتر / ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۴۶
- ی
 یاسینی، منصور / ۱۷۰، ۲۵۵، ۳۷۹
 یزد / ۱۰۵، ۱۶۲، ۱۶۹، ۶۹۹
 یزدان‌پناه، عزت / ۳۷۹
 یزدانی، هژبر / ۱۸۷، ۲۰۲، ۲۰۳
 یزدی / ۳۵۷
 ایس، جری / ۵۰۳
 یگانه، محمد (وزیر اقتصاد و دارایی) / ۴۴، ۸۰، ۸۱، ۲۰۱، ۲۷۸
 یمن جنوبی / ۵۷۳
 یوسفی، محمدرضا / ۳۷۹
 یونان / ۵۱۹، ۵۲۰